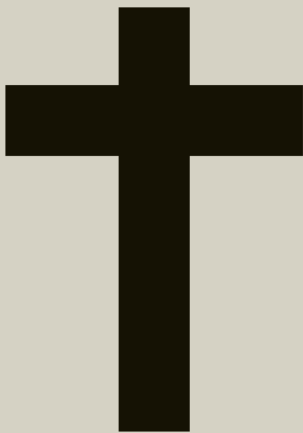

YĀHĀ NAAMBIYĀRFĀN
SABA

araboro, Eastern: YĀHĀ NAAMBIYĀRFĀN SABA New Testamer

YĀHĀ NAAMBIYĀRFĀN SABA
Karaboro, Eastern: YĀHĀ NAAMBIYĀRFĀN SABA New
Testament

copyright © 1993 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Eastern Karaboro

Contributor: WBT Central Zone

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
15120496-00e2-503a-8d40-2d7cfd1ba5b

Contents

Mathe	1
Mareke	55
Luke	87
Nsān	144
Yesu tēnlēhē tēŋ	182
Wormefa	236
Kōrntifa cir	263
Kōrntifa saba syāŋ wuhu	285
Galasyifa	300
Yefesyifa	309
Filipefa	318
Kolosyifa	324
Tesalonifa saba cir	330
Tesalonifa saba syāŋ wuhu	335
Timuti saba cir	338
Timuti saba syāŋ wuhu	345
Tyite	350
Filemu	353
Yeberefa	355
Syake	376
Pyar saba cir	382
Pyar saba syāŋ wuhu	390
Nsān saba cir	395
Nsān saba syāŋ wuhu	401
Nsān saba tāā wuhu	402
Yudi saba	403
Kayar	405

Mathe Kapayĩ Yesu wĩ na

*Yesu wāle myar
(Luke 3.23-38)*

¹ Yāhā ke Yesu Crise yīn yi nwoŋ gii laam wo, ke nwoŋ wāle myar nde, te yrūhū nwo. Tuhufar na, Yesu Crise pye Dawide kur kuē puee, Dawide -sē pye Brama kur kuē puee.

² Pe wāle myar nde:

Brama pye Yisyake tuhufua,
Yisyake -sē pye Dyakuba tuhufua,
Dyakuba -sē pye Yudaha ye tuhufua u cīfa ne.

³ Yudaha pye Farehe ye tuhufua, Saraha ne; Tamar pye pe nahafua;
Farehe -sē pye Yesroŋ tuhufua,
Yesroŋ -sē pye Araŋ tuhufua.

⁴ Araŋ -sē pye Aminada tuhufua,
Aminada -sē pye Nasūū tuhufua,
Nasūū -sē pye Samu tuhufua.

⁵ Samu pye Baasya tuhufua, Arabe pye u nahafua.
Baasya pye Wobedi tuhufua, Wurti pye u nahafua.
Wobedi pye Yisay tuhufua,

⁶ Yisay -sē pye u yīŋfua Dawide tuhufua.
Dawide pye Salmuu tuhufua, u nahafua pye Yuri ссo.

⁷ Salmuu -sē pye Worbua tuhufua,
Worbua -sē pye Dabya tuhufua,
Dabya -sē pye Yasaha tuhufua.

⁸ Yasaha -sē pye Yosafaha tuhufua,
Yosafaha -sē pye Yoraŋ tuhufua,
Yoraŋ -sē pye Yosyase tuhufua.

⁹ Yosyase -sē pye Syataŋ tuhufua,
Syataŋ -sē pye Yakasyi tuhufua,
Yakasyi -sē pye Secas tuhufua.

¹⁰ Secas -sē pye Manasye tuhufua,
Manasye -sē pye Mano tuhufua,
Mano -sē pye Syosya tuhufua.

¹¹ Syosya pye Syekonya ye tuhufua u cīfa ne; koo cāā kē pe bii Yiisrefa yigi ga fānga na kāntraha gaa na, pe naa n yee Babilōn.

¹² Pe bii Yiisrefa yigi ga fānga na koo Babilōn kāntraha na, loo kur ye, Syekonya pye Salatel tuhufua,
Salatel -sē pye Sohobal tuhufua.

¹³ Sohobal -sē pye Yabuhu tuhufua,
Yabuhu -sē pye Lyasyim tuhufua,
Lyasyim -sē pye Yasoo tuhufua.

¹⁴ Yasoo -sē pye Sadoke tuhufua,
Sadoke -sē pye Kimu tuhufua,
Kimu -sē pye Ledyuhu tuhufua.

15 Ledyuhu -sē pye Lesyari tuhufua,
 Lesyari -sē pye Matāṅ tuhufua,
 Matāṅ -sē pye Dyakuba tuhufua.

16 Dyakuba pye Yosefe tuhufua, Yosefe wii tuu pye Maari puai. U Maari woo kē tuu pye Yesu nahafua, Yesu wii u ma u Crise, ke yīntaha kē, u Yāhā Yīndefua.

17 Ma gbe Brama na, ma ba nɔ Dawide na, wāle sēnsye resyar pye. Ma gbe Dawide na, ma ba nɔ cāā gii na pe bii Yiisrefa yigi ga fānga na Babilon kántraha na, wāle sēnsye resyar pye. Ma gbe Yiisrefa wāyigi cāā na, ma ba nɔ u Crise wāsee cāā* na, wāle sēnsye resyar pye.

*Yesu Crise wāsee
 (Luke 2.1-7)*

18 Yesu Crise tuu see mii syi dyaṅ le nde: Pe ba yer u nahafua Maari wāwāā wīi na cɔɔ naa waa kē, u myaha ba kē Yosefe. Yosefe sē ba u cā wa ge cā wa cɔɔ ye, Yāhā Yrā Fānga n u Maari ta u n nii lai ne. 19 U Yosefe wii tuu -sē ga ba nii u puai, u pye naweeyō. U sē naa n traha u Maari lai wīi gbe yi nanihi wo ye, u n yee woo ga koho kuā u na, waa ge ma n yi le cāṅ na ye.

20 U pye too laangar na; per gaa tuu ba sā wāy, yāhāyīṅ tēnlehe waa n pa u ye mlūhū wo, ma ba u pye ma yee: «Yosefe, yīṅfua Dawide kur, ma’ a n fya Maari wāsyar na cɔɔ ye. Ma sē yāā, Yāhā Yrā Fānga kē ke ta u n nii lai ne. 21 U ga ba naa kicar see, ma ba u myaha taha Yesu, ke yīntaha kē Syayahafua; ma sē yāā, u ga ba u nawee- sya yaha kapee- wāpyeṅ koho wo.» 22 Yāhā ke bii kai lii cāā pāā yaha ke kaplāṅ tōrfua waa yē ne, loo kai ne le nii n pye loo yale wo. U bii yee:

23 «U capua wii tuu sē naa cā wa ye,
 u ga nii lai ne, u ba naa kicar see.

Pe ga ba u myaha taha Manuel.»
 Ke Manuel yīntaha kē, Yāhā ma wo ne.

24 Yosefe n ba yir pe wāy na. Lii u yāhāyīṅ tēnlehe ba yar u na, u n loo pye, ma Maari sya cɔɔ. 25 U sē -sē naa n sāy u ne ye, u n sya ba u naa kicar see. Yosefe n u myaha taha Yesu.

2

Kaicāfa mpāy ka, ma ga Yesu yāṅ

1 Yesu ba see Yude kántraha klo laa wo pe n yee Betelemu. Koo cāā na, Yerote kē u pye ke Yude kántraha yahaseefua. Yesu tuu see wa, kaicāfa mpāy n yir kántraha gaa na, yainsaha dar kue ye, ma pa kungbāy nde wo pe n yee Yurusalem. 2 Pe n le yey nawee- ye ma yee: «Kicar wii tuu see u n pai nii Yiiffee- yīṅfua, u ma na? Ye sē yāā, wo u yrompua yāā, u yi yainde darkue ye, wo n pa wo n pai u sey.»

3 Yahaseefua Yerote tuu nde luhu, u n fya, pe Yurusalemfa bye ne. 4 U n pe Yāhā yūndefa yīṅfa bye yee ba, ma suhu pe Yāhā kaiyarfa bye ne, ma ba pe yey ma yee: «U Yāhā Yīndefua Crise ga see na?» 5 Pe n u yē sya ma yee: «U ga ba see Yude kántraha klo lii wo pe n yee Betelemu. Yāhā kaplāṅ tōrfua waa bii le yrūhū yaha ma yee, Yāhā yee:

6 «Ah yii Betelemufa, ye klo ma Yude kántraha wo;

* 1:17 1.17 Yesu wāsee cāā na, pe Yiiffee- bii yir wa Babilon wo, ma dur ga pe kántraha na.

le sē klonj tāj Yude kántraha kui bye na ye.
Ye sē yāā, yīnjfua waa ga yi ye klo wo.

U ga ba nii ta nawee- Yiisrefa yīj na
mii mbanaha wāj syi dyaŋ u mbaa ne.» »

7 Pe loo pāā wa, Yerote n pe kaicāfa yee ba, u sē ta waa n yi le cāj na ye. U n pe yey u yrompua yiyale ne. 8 U n pe lehe wāā Betelemu wo ma yee: «Ye ka yaa u kicar fla ke yō; ye ma u yāā, -ye ra yar, ta bya n ka n ga u sey nii ndoŋ.»

9 Pe u yahaseefua kaplāŋ luhu wa, pe n ke Betelemu kānde sya. Kānde wo, pe n u yrompua yāā, wii pe ba yāā wa yainsaha darkue kántraha wo. Pe n maha u yrompua yāā, tuu n fā pe yahasee ye yāhāyīj na. U kicar tuu pye kaha gii wo, u yrompua tuu ga no ke kaha yīj ne, u n yer. 10 Pe kaicāfa pe u yrompua yāā ke syi, pe n nuhu di gbobo. 11 Pe n dye ke kaha laam wo, ma u kicar yāā u nahafua Maari ne. Pe n kánklūy gbāā, ma u kicar sey. Loo kur ye, pe n pe wān sāhā, ma wān taa yi wāā u kicar kē: Sān, tesē wusuna ne, tesē lasekole waa ter ne pe n yee myer.

12 Loo kur ye, Yāhā n ba pe yar mlūhū wo ma yee, pe ma n dur ga Yerote fla na ye. Pe n kānde laa ter gbe, ma dur ter pe kui wo.

Yāhā Yesu seefa ta pe n fā ter u ne

13 Pe kaicāfa pe ba ter wa, yāhāyīj tēnlēhe waa n ba pa u Yosefe ye mlūhū wo, ma ba u pye ma yee: «Yir, u kicar gbe u nahafua ne, ma fā ter Syipte kántraha wo! Kuee koo fla na, ta n sya ba ma yar ma dur ba! Ma sē yāā, Yerote ga ba naa u kicar ke, woo ga u boo.» 14 Loo na, Yosefe n yir, ma u kicar gbe u nahafua ne, ma fā ter pe ne yīmper wo Syipte kue ye. 15 U n ga kuee ke fla na, Yerote n sya ba ku. Yāhā ke bii kai lii cāā pāā yaha, ke kaplāŋ tōrfua waa ye, loo ne le pye. U bii yee: «N ta Dya yee yi Syipte kántraha wo.»

Naam kicar wāboo

16 Yerote tuu -sē ba yi le cāj na ma yee pe kaicāfa sye, pe sē dur ba u yar u kicar wī ne ye, ncafūhū n u yigi ma sya ga ta ter. U n yir ma yee, pe pe naam kicar bye boo tāj Betelemu wo, tesē le klo kánkāy kui bye ne. Pe kaicāfa pe -sē ba u yar u kicar seeyale ne, u n ta, naam kicar pii mpāy pe sē ba ter dye- syāŋ yaha ye, pe n poo boo. 17 Yāhā kaplāŋ tōrfua Yermii tuu bii lii cāā pāā yaha, loo ne le pye. U bii yee:

18 «Pe wram wī luhu Arma* na, kubēhe ne busāā.
Arsyel kē tuu u pii mii wūn.
U wāflaŋ wī sye, u pii tee mii
pe wee nantāŋ ye.»

Yesu seefa yi u ne ke Syipte wo

19 Yerote wāku kur ye, yāhāyīj tēnlēhe waa n maha ba pa u Yosefe ye mlūhū wo, ke Syipte kántraha wo. 20 U n u pye ma yee: «Yir, ma u kicar gbe u nahafua ne, ma dur ga Yiisre kántraha na! Ma sē yāā, mpāy bye pe naa u kicar wāboo ke, pe ku wa.»

21 Loo na, Yosefe n yir ma u kicar gbe u nahafua ne, ma dur ga ke Yiisre kántraha wo. 22 U n ga le luhu ma yee, Arkelusi ma u u tuhufua Yerote draha gbe, ma nii Yude kántraha kui yīj na. Loo n u ta u n fya, u sē sya

* 2:18 2.18 Arma pye kusyinde Betelemu tāy. Faale wo, pe bii nabuar boo le wo. Pe bii wram yay tii le too naboor wī na, too syi yay kē pe le pe naam kicar wī na. Arsyel pye faale Yiifeesya, u gbīi pye Betelemu tāy.

ma nii Yude kântraha klo laa wo ye. Yâhâ n u yar mlühû gaa wo, u ga nii Galele kântraha wo. ²³ U n ka, maa nii koo kântraha klo laa wo pe n yee Nasarete. Pe Yâhâ kaplânj tôrfa pe bii lii cââ pââ yaha u kicar wîi na, loo ne le pye. Pe bii yee: «Pe ga ba naa u yee Nasaretefa naa.»

3

Nsân nawee- tâáfua kayar

(Mar 1.1-8; Luke 3.1-18; Nsân 1.19-28)

¹ Le yale n ba nɔ Nsân wii u nawee- tââ naa n yi loho wo, u n yi Yude drawaha fla wo, ma nii Yâhâ kaplânj pââ nawee- ye ma yee: ² «Ye le sya ye câ ye kapee- sê yô ye, -tee ke miy yaha! Ye sê yââ, Yâhâ Yai nɔ gbe taha wa.»

³ Nsân wîi ne Yâhâ kaplânj tôrfua Yisa tuu naa n pââ ma yee:

«Naa waa yîmbui ne

le n yir drawaha fla wo ma yee:

«Ye Yînfua Yâhâ wâpaŋ kânde gbihi yaha ke kē,

-ye ke kâmbɛhɛ ta ke n sronj yô!»

⁴ Nsân nayroho fai pye yühümüi sraha yor, pe ta ma ke tyîn. U ba sapaha ta ma u ya pua naa n cɛr nsîi wo. Jîmble te pye u digi, sôr ne. ⁵ Yurusalem klofa naa n pai u ye, Yude kântrahafa byɛ ne, ma suhu Yurdane lafeŋ kuɛfa byɛ ne. ⁶ Kapee- nkây pe naa n pye, pe naa ke tôr Yâhâ ye nawee-byɛ yînde na. Nsân n -sê pe tââ naa n yi Yurdane lafeŋ loho wo.

⁷ Yiifee- yahaseefa mpây, Farisyɛ ye, Sadusyɛ ye ne, poo busââ naa n pai Nsân fla na, u n ba pe tââ naa n yi loho wo. Nsân n pe pye ma yee: «Nwoho terfa mi! Yoo ye yar ma yee, tee ga waha wloho yi kââ te Yâhâ kasâhâ laam wo, tii te n pai?» ⁸ -Ye naa kayühû pye mii katyiyühû dyaŋ ke piyôm sa! Loo na, le ga câ tee yi kââ kapee- wâpyeŋ kânde wo, ma kayühû wâpyeŋ kânde gbe. ⁹ Ye tee le ga ye laam wo, a ye ma wo faale wâdyaha Brama kur, loo nde wîi na Yâhâ ga ta ye n wlohoyisaha yââ. Ye sê yââ, Yâhâ ga waha ntêmbar nde ta te n wâ klaha nii naweeyôm, pe n ye draha gbe, pe nii Brama kur. ¹⁰ Ta n ye yar: Mbaapuai gbihi cai ta nii wa, ma ga katyir cââr te nnen fla na. Katyigi gii ma yee ke sê sa yô ye, ke ga ba cɛr le naa wo. ¹¹ Ndo, n ye tââ n yi loho wo, loo nde le yar ma yee, ye ye kapee- miy yaha, ma kayühû wâpyeŋ kânde gbe. Waa ter -sê ma tuu n pai; u fânga ter ra wâŋ yaha. Ta syi saa waha nii u tëntêle, n u ntây gbe yigi u kē ye. Woo, u ga ba naa ye tââ Yâhâ Yrâ Fânga ne, tesê naa ne. ¹² U ma mi nawee dyaŋ tuu ma sêncrîhi ne u koho wo. U ga sêmuhu fua yi pua laam wo. Loo kur ye, u ga u pua le mploho wo, tuu naa le te sêmuhu na, naa gii wâfegeyââ wee ke na ye.»

Yesu wâtââyî loho wo

(Mar 1.9-11; Luke 3.21-22)

¹³ Loo kur ye, Yesu n yir Galele kântraha wo, ma pa Yurdane lafeŋ fla wo. U n pa Nsân fla na, ma yee Nsân n u tââ yi loho wo. ¹⁴ Nsân n yee, woo ga sye ma yee: «Ndo, kē tē yai n tââ mboo ye, ah mboo -sê maha n pai ndoo ye!» ¹⁵ Yesu n u yê sya ma yee: «Tyii le n nii ke dyaŋ yagaa. Kainkây byɛ ke sronj Yâhâ ye, wo yai wo naa ke pye koo syi.» Loo na, Nsân n le sya.

¹⁶ Yesu tuu tââ wa, u n yi loho wo. Le yalebya wo, yâhâyîŋ n fe yâr, u n Yâhâ Yrâ Fânga yââ, le tege u na mii kânsyâ waa ter dyaŋ. ¹⁷ Yîmbui

laa n yir yāhāyīn kue ye ma yee: «Ta Dya kē ma ne, ma ntān dye gboho ra tāy, ma ra laam yīn yalebye.»

4

Setane Yesu tyīn ga yān kapee- wāpyeŋ kue ye

(Mar 1.12-13; Luke 4.1-13)

¹ Loo kur ye, Yāhā Yrā Fānga n ta Yesu n ka drawaha fla wo, sāndāpee yīnfua Setane n ga u tyīn ga yān kapee- wāpyeŋ kue ye. ² Yesu n ga plii gbeesū pye, ke yai ke yīmper u sē ngaa di ye. Fāā n u yigi.

³ U sāndāpee yīnfua n pa u tāy, ma ba u pye ma yee: «Ma'a pye Yāhā Dya cīinde, ntēmbehe ngī wā klaaha digi.» ⁴ Yesu n u yē sya ma yee: «Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbān laam wo ma yee: «Nawee saa waha poho digi ya ne ye, cā, Yāhā yē kapān loo ne le nawee poho.» »

⁵ Loo na, u sāndāpee yīnfua n ka u ne Yāhā kungbāy Yurusalem wo, maa u ta u n dugu nii Yāhā kangbān yāāsyi na. ⁶ U n dur, ma u pye ma yee: «Ma'a pye Yāhā Dya cīinde, yir nwo, ma kur ye tege kāntraha na. Ma sē yāā, le yrūhū ta Yāhā sabangbān wo ma yee:

«Yāhā ga ba ke yāhāyīn tēnlehe nō wāā,

pe n ba naa n sēŋ ma na.

Pe ga ba ma yigi pe klue ne,

ma saa yāā mii kor ntēmblaha na ye.»

Loo ne ta n yee, ma kur ye tege kāntraha na.» ⁷ Yesu n maha u yē sya ma yee: «Le maha yrūhū ta Yāhā sabangbān wo ma yee: «Yāhā gi ke ma ma Yīnfua, ma'a syi ma ke tān yān ye.» »

⁸ Loo na, u sāndāpee yīnfua n ka Yesu ne yān gaa yīn na, ke wājruhu! Ke yān yīn na, u n kāntraha kui bye yar tān Yesu na, tesē te nayōr ne, ⁹ ma u pye ma yee: «N ga koo ngī bye wāā ma kē, ma'a sya ma kānkliū gbāā ra yahasee ye, ma ra sey.» ¹⁰ Yesu n u pye ma yee: «Ter kāā ra yahasee ye, Setane! Yān, le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbān wo ma yee: «Naa Yāhā ya gboho, koo ya ke ma ma Yīnfua, -taa mii le soho koo ya koho wo!» »

¹¹ Yagaa woo, u sāndāpee yīnfua n tyii u na. Loo na, yāhāyīn tēnlehe mpāy n pa Yesu fla na, ma ba nii koho le u ye.

Yesu u tēn fe gbe Galele kue kāntraha na

(Mar 1.14-15; Luke 4.14-15)

¹² Yesu tuu luhu pe Nsān le nwompihi wo, u n dur ga Galele kue kāntraha na. ¹³ U sē ga nii kuee Nasarte wo ye, ma ga nii Kapornu wo, klo laa ne le ma Galele langbān yē na, Sabuloho kāntraha kue ye, Nataale kāntraha kue ne. ¹⁴ Yāhā ke bii kai lii cāā pāā yaha too kāntre nde wīī na, ke faale kaplān tōrfua Yisa yē na, loo ne le pye Yesu wāpan ne. U Yisa bii yee:

¹⁵ «Sabuloho kāntraha, Nataale kāntraha,

langbān kue kāntraha,

Yurdane lafeŋ kue kāntraha,

ma suhu Galele gi ne,

pe klofa fānga sē cīinde Yāhā cā ye,

¹⁶ too kāntre ndefa pe nii wam wo Yāhā kue ye,

pe ga ba cāā- yāā, cāāngbān!

Tesē mpāy pe gbā fya, cāā- ga ba yi pe ye.»

¹⁷ Yesu n ta ter yir le Yāhā kapāyī wāpāā ne. U naa le pāā nawee- ye ma yee: «Yāhā Yai nō gbe taha wa. -Ye le sya ye cā ye kapee- sē yō ye, -tee ke miy yaha!»

*Yesu u kānyārwai cir ye yāŋ yi
(Mar 1.16-20; Luke 5.1-11)*

¹⁸ Yesu tuu naa n yār Galele kåntraha yē na, u n fuayigifa syām mpāy yāā. Syimu wii pe naa n yee Pyar, woo ba kē, u cīfua Andere ne. Pe pye pe naa joo miy ke langbāŋ wo, ma naa fua- yigi. ¹⁹ Yesu n pe pye ma yee: «-Ye naa n taha ra na ye kuāŋ ne! Tee naa fua- le joo wo mii, yagaa, nawee- me tee ga naa n le kånfuē wo ke syi.» ²⁰ Le yalebua wo, pe n pe joo- ta yaha, ma taha u na pe kuāŋ ne.

²¹ U n ka yahasee ye, maa nawee- syām mpāy yāā. Sewede pii ba me, Syake tešē u cīfua Nsān ne. Pe pye pe tuhufua Sewede ne pe salangbāŋ wo, ma naa pe joo- gbihi. Yesu n pe yee. ²² Le yalebua wo, pe n ke salangbāŋ ta yaha, pe tuhufua ne, ma taha Yesu na pe kuāŋ ne.

Yesu nawee- klaha, ma yanfa jaa

²³ Yesu naa n yār Galele kåntraha bye na. U naa nawee- klaha Yiifee- yawāhā nwey wo, ma naa le Yāhā kapāyī wī yar pe na, Yāhā kapāyī lii le Yāhā Yai wī pāā. Pe laam wo, mpāy pe pye yan ne, u naa pe bye jaa.

²⁴ U myaha n sya ba yi Syire kåntraha kui bye wo, pe n -sē pa u fla na yanfa ter bye ne, ma suhu mpāy bye ne pe kadye teelaa fla klaha- pe ye. Mpāy pye, sãndāpee pye pe yīŋ na, wātookufa pye, mpāy ne pe naa fen sya yan koho wo. Yesu n pe bye jaa. ²⁵ Nabuar n nii n taha u na; pe ba yī Galele wo, ma suhu te kui sēnsye kåntraha ne, Yurusalem ne, Yude kåntraha ne, ma suhu Yurdane lafen kue ngaa kue ne.

5

Yesu kaplāŋ, yāŋ gaa yīŋ na

¹ Yesu tuu pe nabuar yāā, u n dugu nii yāŋ gaa yīŋ na. U kānyārwai n yūhū crā u na.

*Mpāy wī le sron n tāy Yāhā ye
(Luke 6.20-23)*

² Yesu n gbe, ma nii pe nawee- klaha kaplāŋ ngī ne ma yee:

³ «Mpāy pe cā pe wee ngaa gē Yāhā ye ye,
ma nii ke kē,
poo wī n tāy Yāhā ye.
Yāhā Yai ma poo wāŋ.

⁴ Mpāy pe cā pe pyer sē yō ye, le n nii pe fāy,
poo wī n tāy Yāhā ye.
Yāhā ga ba koho le pe ye.

⁵ Mpāy pe ma prafa,
poo wī n tāy Yāhā ye.
Pe ga ba kåntraha gaa ter yāā.

⁶ Mpāy pe wāsron ke mii fāāfa dyan
pe digi ke, loho ne,
poo wī n tāy Yāhā ye.
Yāhā ga ba loo nde wāā pe kē.

⁷ Mpāy pe pe nampyeŋ- fen di,
poo wī n tāy Yāhā ye.
Yāhā ga ba pe bya fen di.

⁸ Mpāy pe laam ma gbeŋbe,
poo wī n tāy Yāhā ye.
Pe ga ba Yāhā yāā yīnde ne.

⁹ Mpāy pe n pai yrīn yīmbui ne,
poo wīl n tāy Yāhā ye.

Yāhā ga ba naa poo yee ke pii.

¹⁰ Pe kapee- pye mpāy na pe sron,
ma yee pe tee pe troho tāhā Yāhā yor wo,
poo wīl n tāy Yāhā ye.

Yāhā Yai ma poo wān.

¹¹ Nawee- ma yee ye tee n taha ra na, ma nii ye tyehē, ma nii kapee-
pye ye na, ma nii kawar fua n taha ye na, ma wāpee pāā ye wīl na, ye
wīl n tāy Yāhā ye. ¹² -Ye naa nuhu di loo wīl na, ye cā ye wīl n tāy Yāhā
ye. Yāhā ga ba ye dāān wāā ye kē yāhāyīn na. Pe bii naa kapee- pye faale
Yāhā kaplān tōrfa na koo syi.»

*Yesu kakuācran pāā tetege wīl ne tesē cāā- wīl ne
(Mar 9.50; Luke 14.34-35)*

¹³ Yesu n maha yee: «Yii me tee ma mii tetege wān syi dyaŋ driyēfa laam
wo. Tetege ma sar, pe ga waha pye mii, pe ke ta ke n maha dur naa n tāy?
Ke saha laa yō nantān ye. Pe ga ke kaha woo nkur ye, nawee- n tāhā naa
n ter ke na.

¹⁴ Yii maha me tee ma mii cāā- dyaŋ driyēfa laam wo. Ye ma klo lii dyaŋ
le fāā nii yān yīn na, wūhūsaha wee le na ye. ¹⁵ Waa sē naaloho ndyan tar
ma katan cīn n tā le na ye. Ah ndee pe ma le tar, pe ne le wra ta kāānkui
na, mpāy bye pe ma nwoŋ wo, pe n cāā- yāā. ¹⁶ Ye cāā- yai pe naa n yehē
koo syi dyaŋ nawee- laam wo, pe n naa ye kayūhū yāā, pe naa ye Tuhufua
Yāhā sey ke kayūhū wīl na.»

Yāhā kānde katan wūhū

¹⁷ Yesu n maha pe yar ma yee: «Yāhā kānde katan nkāy ke yar yaha,
tesē pe faale Yāhā kaplān tōrfa pe bii kai- nkāy yar yaha, n sē pa ma yee ye
koo miy yaha ye. N pa n n pai ke gbihi yar ye na, tesē kai- nkāy bye pe cāā
yrūhū yaha ra wīl na, n koo bye pye. ¹⁸ Ta n cīnde nde pāā ye ye, Yāhā ke
ke kānde katan nkāy ta ke ga nii ke wānii na, kāntraha tesē yāhāyīn ne,
too nde n sya ba kua. Ke kānde katan kaplān teelaale ge saa miy yaha ye,
ke yrūhūsaha teelaale ge saa yi kāā ye. Ke ga kuae kai- bye kuayale n sya
ba no. ¹⁹ Wii ma le Yāhā kānde katan nen laa ya yi kāā, lii le kloŋ tān ke
bye na, ma maha ga nii loo klaha nawee- ye, ufua ga ba kloŋ tān nawee-
bye nsoho wo Yāhā yai klo wo. Wii woo tuu -sē Yāhā kānde katan gbihi
yigi, ma ke yār, ma nawee- klaha ke wāyār ne, woofua ga ba yīn yāā Yāhā
yai klo wo. ²⁰ Ta n ye yar, ye ma yee ye sē n luhu Yāhā kapān ye ma ta ter
Fariyē ye yaha, tesē Yāhā kaiyarfa ne ye, ye saa ba yāā dye Yāhā yai klo
wo ye.

²¹ Ye faale wāle naa Yāhā kānde katan nkāy yār, ye ke cā. Koo wīl nen
laa nde: «Ma'a syi ma nawee boo ye!» Mboo wīl ma nawee boo, pe ga ma
yigi ga, pe ga ma sāhā kasāhāfua fla na. ²² Ndo -sē ga ye yar: Wii ma u
laam war u nampyer ne, Yāhā ye u yai u yigi ga kasāhāfua fla na. Wii ma
u nampyer tyehē ma yee naplege, Yāhā ye u yai u yigi ga kasāhā yīnfa fla
na. Wii ma u nampyer tyehē ma yee nafāā, Yāhā ye u yai naa fla ne, naa
gii wāfegeyāā wee ke na ye. ²³ Loo ne, maa ka diŋ yisaha wo Yāhā kē, ma
laam ma ga too ma n cā ma laa tee pye ma nampyer na, ²⁴ ma diŋ ta yaha
ke fla na, -taa ka maa wāā le ma nampyer ne! Loo na, ma cā dur ba ma
diŋ yi Yāhā ye. ²⁵ Wii ma yee ma laa tee pye, ma ma yigi n gaha kasāhā
saha wo, tee sē no wa ke fla na ye, cāā naa u nar ye n wāā le. Mii loo sē ne

ye, u n gaha ma le soho u kasāhāfua koho wo, woo n ma le soho fāngafa koho wo, pe n ma le nwompīhi wo. ²⁶ Ta n cīnde nde pāā ma ye: Ma'a yee ma sē le kafue bye dāā tān ye, ma saa yāā yi ke nwompīhi wo ye.

²⁷ Ke kānde katan nkāy tee cā, loo wīi nen laa maha nde: <Ma'a syi ma cayor le ye!> ²⁸ Ndoō -sē ga ye yar: Wii ma nii waa cōō yān, ma nii u wāke wīi ga u laam wo, Yāhā ye ufua laam wo u cayor pye wa. ²⁹ Ke syi ne, ma'a yāā ma yīnde lii le yō, le ma ke wāleŋ ne kapee- wāpyeŋ wo, le loho yi, ma le miy wāā deydey! Ma kadye teele nen laa ya ma yee le wee ye, koo puar ma kadye kur bye n ba miy le wāā naa laam wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye. ³⁰ Ke ma pye ma kāndigi koho ge ke ma ke wāleŋ ne kapee-wāpyeŋ wo, ke cer kāā, ma ke miy wāā deydey! Ma ma koho neŋ ya yāā ke wee ye, koo puar ma ba ka ma kadye kur bye ne naa fla wo.

(Mat 19:9; Mar 10.11-12; Luke 16.18)

³¹ Ye faale wāle kānde laa maha nde: <Wii ma u ya koho cōō sye, ufua yai u u cōō wāsyen saba wāā u kē!> ³² Ndoō -sē ga ye yar: Ma ya koho cōō ma yee u sē naa waa di ye, ma'a u sye, u n ga naa waa gbe, ma u le kapee wāpyeŋ wo. Tesē, cōō wii u puai u sye, mboo wii ma u gbe, ma bya kapee pye, ma cayor pye.

³³ Ye faale wāle kānde laa maha nde: <Taa Yāhā di lii ne, ma sē yai ma ma yē dur ye, ma yai ma le pye!> ³⁴ Ndoō -sē ga ye yar: Ye ma syi ye naa Yāhā di kueekuee ge ye! Ye ma syi ye yāhāyīn myaha yee ye, Yāhā niisaha kē! ³⁵ Ye ma syi ye kāntraha myaha yee ye, Yāhā tre tasaha kē! Ye ma syi ye Yurusalem myaha yee ye, Yāhā gii ke ma Yīnfuangbān koo kungbāy kē! ³⁶ Ye ma syi ye naa ye yīn yee ye, ye tee mii ye saha ye yīnyoho neŋ ge ta ke n flege ye; ye saha maha waha ke ta ke n wo ye. ³⁷ Lii ma pye cīinde, -ye yee <āwā>, lii ma yee le wee cīinde ye, -ye yee <aye>! Kapān laa ma taha loo na, sādāpee yīnfua wīi ne loo ne.

(Luke 6.29-30)

³⁸ Ye faale wāle kānde laa maha nde: <Ma'a ra tee pye yīnde na, ta bya, n ga ma tee pye yīnde na. Ma'a ra tee pye nkāi na, ta bya, n ga ma tee pye nkāi na.> ³⁹ Ndoō -sē ga ye yar: Wii ma ye tee pye laa ne, ye ma syi ye le kafue yi ye! Wii ma ma fey kāndigi kue ndicīi syi na, tyii u na u n maha ma fey taha kāmaŋ kue ndicīi na! ⁴⁰ Wii ma yee u ga ma sāhā, u ma nayroho sya ma ye, tyii u na u n ma nayrengbān bya gbe. ⁴¹ Wii ma yee ma ka teelaa wo fānga na, ma koo syi yrāhā fle sīi yār ufua kē! ⁴² Wii ma ma nar ngaa ne, u kē! Wii ma yee u ga fue cer ma ye, ma'a n sye ye!

(Luke 6.27-28, 32-36)

⁴³ Ye faale wāle kānde laa maha nde: <Tyii ma nampyeŋ ntān n dye ma tāy, ma napīi wīi n fūhū ma ye!> ⁴⁴ Ndoō -sē ga ye yar: Ye tyii ye napīi-ntān n dye ye tāy; mpāy pe kapee- pye ye na, -ye naa Yāhā nar pe kē! ⁴⁵ Loo na, nawee- ga cā pe yee, ye ma ye Tuhufua Yāhā pii. Ye sē yāā, ke ke yai ta ke n yi napee- na, tesē naweeyōm bya ne wāceŋ. Mpāy pe sroŋ, tesē mpāy bya ne pe sē sroŋ ye, ke ke sesaha ta ke n too pe bye na wāceŋ. ⁴⁶ Ye ma yee ye tāāfa ya wīi n tāy ye ye, ye yee la Yāhā ga ba dāān wāā ye kē loo nde wīi na? Kufar wāāfa ge pe sya ma fufor difa, pe bya n pye ke dyaŋ. ⁴⁷ Ye ma yee ye ga naa ye nampyeŋ- poo ya syar, ye yee la ye kayīi pye gbho n ter loo ne? Mpāy ge pe sē cīinde Yāhā cā ye, pe bya loo pye. ⁴⁸ Ye tyii ye laam n nii tān gbegbe, ye pyer n maha yō tān ye Tuhufua Yāhā wān syi dyaŋ!>

6

Kayī wāpye wī nawām kē

¹ Yesu n maha yee: «Ye yāŋ, kai- nkāy bye tee n pye Yāhā myaha ne, ye ma syi ye naa ke pye nanihi wo, nawee- bye n ye yāā yīnde ne ye! Ye ma nii ke pye n yar nawee- na ke syi, ye Tuhufua Yāhā saa ba ye dāān wāā ye kē ye.

² Loo na, ma'a ga kla wāā nawām kē, ma'a syi ma ta, nawee- bye n le cā ye! Dawarfa poo me pe loo pye Yiiffee- yawāhā nwey wo, tesē nkur ye kāmbehe yē na. Pe n pye ke syi, nawee- bye n pe yāā, pe naa pe sey. Ta n cīinde nde pāā ye ye, pe pe dāān yāā wa ke syi. ³ Mboo, ma'a ga kla wāā nawām kē ma kändigi koho ne, ma'a syi ma ta ma kāmāŋ koho ge n le cā ye! ⁴ Le n nii, waa ge ma n yi yāā le cāŋ na ye. Taa kayī lii pye, waa sē le cā ye, ma Tuhufua Yāhā koo le cā; ke ga ba ma dāān wāā ma kē.»

*Ye yai ye naa n pāā Yāhā ne mii?**(Luke 11.2-4)*

⁵ Yesu n maha yee: «Ye ma n pāā Yāhā ne, ye ma n naa n pye dawarfa wāŋ syi dyaŋ ye! Pe ga yir yer Yiiffee- yawāhā nwey wo, tesē nkur ye kāmbehe yē na, pe naa Yāhā nar nawee- bye n pe yāā yīnde ne. Ta n cīinde nde pāā ye ye, pe pe dāān yāā wa ke syi. ⁶ Mboo, ma'a ga pāā Yāhā ne, dye ma nwoŋ laam wo, ma ke gbāā tā, ma pāā ma Tuhufua Yāhā ne. U ma ke fla na. Taa lii pye, waa sē le cā ye, ma Tuhufua Yāhā koo le cā; ke ga ba ma dāān wāā ma kē.

⁷ Ye ma nii n pāā Yāhā ye, ye ma syi ye le ta kaplāmbuar mii mpāy dyaŋ pe sē cīinde Yāhā cā ye. Pe laam wo, pe le ga poo ma nii kaplāmbuar pāā, Yāhā ga ba pe kaplāŋ sya pe ye. ⁸ Ye ma n naa n yāŋ pe na ye! Ye sē yāā, ngii wī ma pye ye na, Yāhā gii ke ma ye Tuhufua ke le cāā cā wa, ye ma sya yee ye sē ke nar wa le ne ye.

⁹ Ye yai ye naa n pāā Yāhā ne mii, le nde:

<Wo Tuhufua Yāhā mboo wii taa ma yāhāyīŋ na,

¹⁰ ta, nawee- n cā ma miingbāŋ kai- laha.

Ta, ma Yai n pa nawee- ye.

Ta, ma laam wūhū n naa n pye kāntraha na,

mii ke n pye yāhāyīŋ na mii syi dyaŋ.

¹¹ Wo yē digi wāā wo kē nanga,

peplii wāŋ syi dyaŋ.

¹² Wo kapee- gbe kāā wo yīŋ na.

Mpāy pe kapee- pye wo na,

wo bya wo n tyii pe kapee- foho na

wo kuāŋ ne.

¹³ Ma'a n wo miy yaha,

wo n tyīn naa n gaha kapee- wāpyeŋ kue ye ye.

-Taa wo yi naa n kāā sāndāpee yīŋfua koho wo.

[Mboo ya kē taa ma tāŋ yīnfar ne, fānga ne,

miingbāŋ ne, too ri wākuayāā wee te na ye.

Amen, le nii ke syi!]> »

¹⁴ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Ye sē yāā, mpāy pe kapee- pye ye na, ye ma nii n tyii pe kapee- foho na ye kuāŋ ne, ye Tuhufua Yāhā bya ga ba ye kapee- gbe kāā ye yīŋ na. ¹⁵ Mpāy pe kapee- pye ye na, ye ma -sē yee ye sē n tyii pe kapee- foho na ye kuāŋ ne ye, ye Tuhufua Yāhā bya saa ba ye kapee- gbe kāā ye yīŋ na ye.»

Yē wātā wī digi na

¹⁶ Yesu n maha yee: «Ye ma ye yē tā digi na, ye ma syi ye yīntaha tāhā mii dawarfa wāŋ syi dyaŋ ye! Poo ne pe yīntar ta kaa syi, nawee- bye n waha le yāŋ cā, pe yee poo pe yē tā digi na. Ta n cīinde nde pāā ye ye, pe pe dāān yāā wa ke syi. ¹⁷ Mboo, ma'a ma yē tā digi na, ma yīntaha yee gbegebe, -taa ma yīŋ yir, ¹⁸ nawee- ma n waha cā pe yee ma ma yē tā digi na ye. Taa ma mii ya teelii wo, ma Tuhufua Yāhā woo le cā ma ne. Taa lii pye waa sē le cā ye, ma Tuhufua Yāhā woo le cā; u ga ba ma dāān wāā ma kē.»

Yāhā wūhū wāke puar kai- bye na
(Luke 12.33-34; 11.34-36)

¹⁹ Yesu n maha yee: «Ye ma syi ye nangbān wān ke naa n ta driyē nge wo ye! Driyē wo, fyār ma tesē korfyāhā ne, too nde wān pye n klaha-. Yuhu- maha ma, pe kāānklee gbā n ka ma wān yuhu. ²⁰ -Ye Yāhā wūhū ke naa n ta busāā yāhāyīn na! Too nde, fyār tesē korfyāhā ne, te saha te pye klaha- ye. Yuhu- bya saha te yuhu ye. ²¹ Taa ma laam wān ta na, ma laam bye ma koo fla na.

²² Yīnde ma mii naaloho dyaŋ kadye na. Ma yīnde ma yō ma ye, ma kadye bye ga nii cāā- na. ²³ Ma yīnde ma klaha- ma ye, ma kadye bye ga nii wam wo. Cāā- mpāy pe -sē ma ma laam wo, poo ma -sē nii wam fla, ma cā ma yee wam mpāy pe ma ma laam wo, pe wo gboho ter.»

-Ye yii le soho Yāhā koho wo!
(Luke 16.13; 12.22-31)

²⁴ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Waa saha yīŋfa syām wūhū wāā le pye ye. Waa wī ga tāy u ye, le ter waa wī yaha. U ga sron waa ye, tuu waa wī sye. Le ma ke syi, ye saha nii Yāhā tēntē-, tee maha nii wale tēntē- ye.

²⁵ Loo ne, n ga ye yar nde ne: Dir rii tee ga naa n di, tesē loho gii ne tee ga naa n wo ye waha nii yīnwer na, tesē nayre rii ne tee ga le tā ye kadye na, ye ma syi ye naa ntāŋ cer too nde bye wī na ye! Ye sē yāā, yīnwer puar dir na, kadye puar nayre na.

²⁶ Kānsyām mpāy pe n yir ncaha ye, ye sē pe yāā la? Pe sē digi tāhā, pe sē dir gbe, teelaa wee pe ye pe dir kōŋ n yaha ye. Ye Tuhufua Yāhā sē pe yē digi wāā la pe kē? Ye wī n tāy Yāhā ye ma ter kānsyām yaha. ²⁷ Ye laam wo, yoo ma u ga waha u kuper yūhū wāā carle ge laangar ya kāmāy na? ²⁸ -Ye tee maha laam ga nayre wī na! Nyē fyār te n fiy tar wo, ye sē te nayōr yāā la? Te sē tēn tē ye, te sē faha wān tyīn ye. ²⁹ Ta n -sē le pāā ye ye, faale yīŋfua wii pe naa n yee Salmuu, u nangbān naa bye ne, u nayre nayōr sē -sē bii no nyē fyār wāŋ neŋ gaa ge nayōr na ye. ³⁰ Nyē nge ge ke n fiy tar wo nanga, koo gii pe n pai miy le wāā naa laam wo sukūhū, Yāhā nayōr wāā ke kē. Ke -sē ga pye mii ke tyii yii ge na, ke saa nayre wāā ye kē ye? Ye sē koho taha yaha Yāhā na busāā ye. ³¹ Ye ma syi ye naa laam ga ye yee: Wo n pai nwa di? Wo n pai nwa wo? Wo n pai nwa le wo kadye na? ³² Mpāy pe sē cīinde Yāhā cā ye, poo pe too nde bye ke fānga ne. Ma -sē yee yii na, Tuhufua Yāhā ma ye ye, ke cā te wī ma ye na.

³³ Ye cāā Yāhā Yai wī ke wa, -tee Yāhā ta ye Yīŋfua, -ye naa ye troho tāhā ke yor wo! Loo na, ngii wī ke ma ye na, ke -sē ga ba ke wāā taha ye kē. ³⁴ Ye ma syi ye naa laam ga sukūhū wī na ye! Sukūhū laangar wī ga ba pye le ya ya. Nanga fen yai ye ne ke dyaŋ.»

7

*Wāsāhā wīl**(Luke 6.37-38, 41-42)*

¹ Yesu n maha pe yar ma yee: «Ye ma n naa ye nampyeŋ- kaa ye, Yāhā bya sē -sē ga ba ye sāhā ye. ² Ye sē yāā, mboo nawee, taa ma nampyeŋ sāhā mii syi dyaŋ, Yāhā ga ba ma bya sāhā koo syi. Lii taa n pāā ma nampyeŋ pyer wīl na, Yāhā ga ba naa loo pāā ma bya pyer wīl na.

³ Loo ne, n ga ye yar: Kānkāāle lii le ma ma nampyeŋ yīnde wo, nwa ta ma n nii le yāŋ? Tēngbāŋ gii ke -sē ma ma yīnde wo, ma sē koo yāā la? ⁴ Mboo wii taa sē waha ke tēngbāŋ yāā ma yīnde wo ye, ma ga waha ma nampyeŋ pye la u yer, ma n le kānkāāle yi kāā u yīnde wo u kē? ⁵ Dawarfua kē ma ne, cāā ke tēngbāŋ yi kāā wa ma yīnde wo, loo na maa waha gbihī yāŋ, ma le kānkāāle yi kāā ma nampyeŋ yīnde wo.

⁶ Ye ma syi ye naa Yāhā wūhū pāā napee- mpāy ye pe ma pām wāŋ syi dyaŋ ye! Mii loo sē ne ye, pe ga waha wā klaha pe kapee pye ye na. Ye ma syi ye naa Yāhā wūhū yar nawee- mpāy na pe ma tyē- wāŋ syi dyaŋ, pe wūhū sē laha ye. Mii loo sē ne ye, pe ga ke Yāhā wūhū wluhu pye klaha-»

*Wānar wīl**(Luke 11.9-13)*

⁷ Yesu n maha yee: «Ye naa n nar, ngaa ga wāā ye kē. -Ye naa n ke, yaa ngaa yāā. -Ye naa kāānklihi gbā, pe ga ke yār ye kē! ⁸ Ye sē yāā, mboo nawee, ma'a n nar, Yāhā ga ngaa wāā ma kē. Ma'a n ke, Yāhā ga ta ma n ngaa yāā. Ma'a kāānklihi gbā, Yāhā ga ta ke n yār ma kē. ⁹ Ye laam wo, waa ma la u dya ma ngaa digi nar u ye, u ga u kē ntīn ne? ¹⁰ Laa, u ma fua nar u ye, u ga u kē nwoho ne? ¹¹ Tee sya pee mii, ye kayūhū pye ye pii kē. Ke syi ne, ye yai ye cā, ye Tuhufua Yāhā kayūhū wāā mpāy kē pe ke nar u ye.

¹² Kānde lii Yāhā le ta, wo faale wādyaha Musa ke katan yrūhū le yaha ke Yāhā sabangbāŋ wo. Tesē, pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa maha kaplāŋ nkāy yrūhū le yaha ke wo. Koo kaplāŋ ngīl bye yīŋ nge tē ga pāā ye ye nde kapāngberle: «Lii tee n ke ye nampyeŋ- pe naa le pye ye kē, yii gē -ye naa loo pye pe kē!» »

*Yesu kakuācran pāā nawee- ye**(Luke 13.24; 6.43-44)*

¹³ Yesu n maha kakuācran ngīl pāā pe ye ma yee: «Nwonyē gii ke fihī, -ye dye koo ne! Nwonyē gii ke cay, tesē kānde lii ne le cay, too nde n gaha nawee ne u plahasaha wo. Too -sē kē nawee- busāā pe n sya. ¹⁴ Nwonyē gii ke -sē fihī, tesē kānde lii ne le fihī, too nde n gaha nawee ne u yrā yāāsaha wo. Mpāy pe -sē too yāā, pe sē nihi ye.

¹⁵ -Ye yii yigi kawar Yāhā kaplāŋ tōrfa ne! Pe ma pa ye ye, yaa yee pe ma mbapīy wāŋ syi dyaŋ, pe sē pee ye. Pe laam -sē wo, waygapyāhā gē sē pee ma ter pe yaha ye. ¹⁶ Yaa ba pe yāŋ naa n cā pe pyer na. Waa sē defīl katyipir tai yāā ngur katyigi na ye. Waa sē maha nkugu tai yāā ncūwāā na ye. ¹⁷ Katyiyūhū puayō sa, katyipihi -sē puapihi sa. ¹⁸ Katyiyūhū saha puapihi sa ye, tesē katyipihi saha puayō sa ye. ¹⁹ Katyigi gii ma yee ke sē puayō sa ye, ke ga ba cēr kāā, ke miy le wāā naa laam wo. ²⁰ Ye ga ba kawar Yāhā kaplāŋ tōrfa yāŋ naa n cā pe pyer na koo syi.»

*Yāhā laam wūhū wāpye wīl**(Luke 13.25-27)*

²¹ Yesu n maha yee: «Mpāy bye pe ra yee: <Yīñfua, Yīñfua,> poo bye sē me pe ga ba dye Yāhā yai klo wo ye. Mpāy pe ta Tuhufua Yāhā laam wūhū pye, poo ya me pe n pai dye Yāhā yai klo wo. ²² Yāhā kasāhā per maa nɔ, nawee- busāā ga ba ra pye: <Yīñfua, Yīñfua, wo ba naa Yāhā kaplāñ tōr nawee- ye ma myaha ne. Wo ba sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīñ na ma myaha ne. Wo ba naa yēkā wūhū busāā pye ma myaha ne.> ²³ Loo na, n -sē ga ba pe yar, n yee: <N sē ye cā ye, kapeepyefa mii, ye ma n crā ra na ye!» »

Te nwey sīl
(Luke 6.47-49)

²⁴ Yesu n maha kakuācran nde pāā pe ye ma yee: «Ye sē yāā, kaplāñ nkāy tē pāā ter ye ye ngīl, wii ma ke luhu, ma u troho tāhā koo syi dyañ, ufua ma mii nawee wii dyañ tuu kai- cā, ma ga u nwoñ fāā ntēmlaha fla na. ²⁵ Sesaha ke gbā, lafir cāāñ yi ba dye ke laam wo, teflahangbāñ ke fua fānga ne, ke sē -sē too ye. Ke nwoñ nakūy ba ta ntēmlaha fla na koo kē.

²⁶ Wii tuu ra kaplāñ ngīl luhu, u ma yee u sē -sē u troho tāhā ke yor wo ye, ufua ma mii naplege dyañ, tuu ga u nwoñ fāā tēyāfūū laam wo. ²⁷ Sesaha ke gbā, lafir cāāñ yi ba dye ke laam wo, teflahangbāñ ke fua fānga ne, ke n too pye klaha- tāñ.»

²⁸ Yesu tuu ba kaplāñ ngīl bye pāā kua, u wāklaha ter ba pe nabuar fe gbe, ma sya yē gbāā pe na. ²⁹ U sē naa nawee- klaha Yāhā kaiyarfa wāñ syi dyañ ye, u ba kai- bye cā tāñ.

8

Yesu gber waa jaa
(Mar 1.40-45; Luke 5.12-16)

¹ Yesu tuu tege ke yāñ yīñ na, nabuar n nii n taha u na. ² Gber waa n pa u tāy, ma ba kānklūy gbāā u yahasee ye ma yee: «Yīñfua, le ma tāy ma ye, ma ga waha ta ra n jaa n nii gbegbe nayōr saha na.»

³ Yesu n koho nɔ wāā, ma te u na ma yee: «Āwā le tāy ra ye, jaa ma nii gbegbe nayōr saha na!» Le yalebya wo, ke yāhā n ta ter laha kāā u dya na, u n nii gbegbe nayōr saha na. ⁴ Yesu n u pye ma yee: «Luhu yō, ma'a syi nde pāā waa ye ye! -Taa ka, maa mii yar Yāhā yūndefua na, ma ma wājaa diñ yi, diñ gii faale wādyaha Musa tuu tōr yaha mpāy kē pe pye yāhā ne pe kadye na, ma jaa. Ke syi ne nawee- ga waha cā ma jaa.»

Yesu seraasyi yīñfua waa tēntēle jaa
(Luke 7.1-10)

⁵ Yaliile Yesu tuu dye Kapornu wo, seraasyi yīñfua waa n pa u fla na, maa u nar waha ma yee: ⁶ «Yīñfua, ta tēntēle ma u sāy nii kaha wo, kadye n ku u na, u n fāy cīinde wāfāy.» ⁷ Yesu n u pye ma yee: «N ga ka n ga u jaa.»

⁸ U seraasyi yīñfua n -sē u pye ma yee: «Yīñfua ta syi sē yai ma dye ra kaha wo ye. Kapāngberle laa ya pāā, le n ta ra tēntēle n jaa. ⁹ N ma seraasyi, n n luhu ra yīñfa ye. N -sē ma nii ndoñ seraasyi mpāy yīñ na. N ga nen waa pye: Ka n waa, u n ka. N ga nen nwo pye: Pa nwo, u n pa. N ga maha ra tēntēle pye: Nde pye, u n le pye.»

¹⁰ Yesu tuu u kaplāñ ngīl luhu, ke n u fe gbe. Le n tāy ter u ye, mpāy pe naa n taha u na, u n sya pe pye ma yee: «Īa n cīinde nde pāā ye ye: Dya nwo, u ra ta u Yater u laam bye wo cīinde. Pe Yiifee- kur bye ge laam wo,

n sê waa yâã yâã tuu ra ta u Yater woo wãŋ syi ye. ¹¹ Ta n ye yar, mpây ter ga ba yir kãnrɛ raa wo, driyɛ kuɛ byɛ ye. Pe ga ba pa, pe ba nii gbar dir na Yãhã yai klo wo, wo faale wãle Brama ye ne, Yisyake ne tesê Dyakuba ne. ¹² Yiisrɛ kur, poo mpây pe -sê yai pe dye Yãhã yai klo wo, pe ga ba miy yi wãã nkur ye wam fla wo, pe naa n wũn ke fla na, pe yĩntaha tãhã, pe cã pe wãfãy saa kua yãã ye.»

¹³ Loo kur ye, Yesu n u seraasyi yĩnfua pye ma yee: «Ka ma kaha wo, taa ra ta ma Yater, ma kai lii ga yigi, le ga pye yagaa.» U seraasyi yĩnfua tẽntẽle n ta ter jaa le yalebya wo.

Yesu yanfa buar jaa

(Mar 1.29-34; Luke 4.38-41)

¹⁴ Loo kur ye, Yesu n ka Pyar kaha wo. U n ga Pyar cɔɔ nahafua yãã, u ba sãy nii. U kadye ba war. ¹⁵ Yesu n tɛ u koho na, ke kadye n u miy yaha. U n yir, ma nii pe nampay yi.

¹⁶ Yainkɔŋ wo, pe n pa nawee- busãã ne Yesu fla na. Sãndãpee pye pe yĩŋ na. U kapãn n pe sãndãpee kar tege kãã pe nawee- yĩŋ na, u n maħa pe yanfa byɛ jaa.

¹⁷ Tuu koo ngĩ pye, kai lii faale Yãhã kaplãŋ tɔrfua Yisa tuu bii cãã pãã yaha, loo ne le pye. U Yisa bii yee:

«U wo yan ter byɛ gbe kãã wo yĩŋ na,
ma suhu wo kadye teebeħe nkãy byɛ ne
ke klaha- wo ye.»

Yesu wãtahanaha wĩ

(Luke 9.57-62)

¹⁸ Loo kur ye, Yesu n nabuar yãã u ya tãy. Loo na, u n u kãnyãrwai pye pe ka ke langbãŋ kũndi ngaa ye.

¹⁹ Yãhã kaiyarfua waa n yũhũ crã u na, ma u pye ma yee: «Yĩnfua, ma'a sya n gaha teeli teeli, n ga naa n taha ma na.» ²⁰ Yesu n u yɛ wãã sya ma yee: «Yɛsrɛ ma te syãsar ne, kãnsyãm ma pe nsɛŋ ne. Teele sê -sê wee u Nawee Puee myaha na ye.»

²¹ Dya waa, u pye Yesu kãnyãrwɛ u ya ndoŋ, u n u pye ma yee: «Yĩnfua, kãnde wãã ra kɛ, n ma ga ra tuhufua nakugu le wa, n ga pa.» ²² Yesu n u pye ma yee: «Tyii nakur na te n naa te nakurwai le. Mboo, ma naa n taha ra na ma kuãŋ ne.»

Yesu teflahangbãŋ yer

(Mar 4.35-41; Luke 8.22-25)

²³ Loo kur ye, Yesu n dugu dye ke salangbãŋ wo, woo tesê u kãnyãrwai ne. ²⁴ Yalaale wo, teflahangbãŋ gaa n ba ta ter yir ke langbãŋ yĩŋ na, ma sya loho fua gbe le wãã n taha pe na, ke salangbãŋ wo. Yesu -sê ba sã wãy.

²⁵ Pe kãnyãrwai n yũhũ crã u tãy, ma u gbã yir ma yee: «Yĩnfua, waa ku, wo sya yaha!» ²⁶ Yesu n pe yɛ wãã sya ma yee: «Nwa ye n fya ke syi! Ye Yater kloŋ ter la ye ye?» Loo na, u n yir, ma gbey ke teflahangbãŋ na tesê ke langbãŋ loho ne, te n yer, ke fla n nii seyĩ.

²⁷ Le n pe kãnyãrwai byɛ fe gbe, pe n sya nii le pãã pe ya ye ma yee: «Hãã, nawee wii ter syi kɛ dya nwo ne, u n gbey teflaha na tesê ke langbãŋ loho ne, te n sya n luhu u ye?»

Sãndãpee pye nawee- syãm mpây yĩŋ na, Yesu n pe jaa

(Mar 5.1-20; Luke 8.26-39)

28 Yesu tuu ga nɔ ke langbɔŋ kuɛ ngaa kuɛ ye, Jerasinefa kuɛ ye, naam syɔm mpɔy n yi gbũhũ fla wo, ma Yesu wãã ba. Sãndãpee pye pe yĩn na, ma ba pe ta pe n ba pee cĩnde wãpee. Nawee- sɛ sya naa n ter pe kuɛ kãnde ne ye. Pe Yesu yãã, pe n nii n kui ma yee: 29 «Yãhã Dya, nwa taa ga pye wo na? Ma'a n cãã wo pɛn wo pɛnyale yaha ye!»

30 Kaha tyɛ- busãã pye ke fla na, pe naa pe digi ke, pe fla ba faa dey. 31 Pe sãndãpee n Yesu nar ma yee: «Ma'a yee maa wo kar, tyii wo n ga dye tyɛ- mii laam laam wo.» 32 Yesu n le sya pe ye. Pe sãndãpee n tege kãã pe naam syɔm yĩn na, ma ga dye pe tyɛ- laam laam wo. Le yalebya wo, pe tyɛ- n fã tege ga too dye ke langbɔŋ wo, ma ku.

33 Pe tyɛ- sɛnfa pe koo ngĩ yãã, pe n fã ter le klo wo, ma ga ke kai- byɛ tɔr pe naam syɔm mii wĩ na, mpɔy, Yesu sãndãpee kar tege kãã pe yĩn na. 34 Loo na, pe klofa byɛ n yi ga Yesu wããsaha wo. Pe ga u yãã, pe n u nar u ter kãã poo fla kãntraha yaha.

9

Yesu tãnkurfua waa jaa (Mar 2.1-12; Luke 5.17-26)

1 Loo kur ye, Yesu n salangbɔŋ gbe, ma dur ga ke langbɔŋ kũndi ngaa ye, tuu ba nii na.

2 Pe n tãnkurfua waa gbe ba u fla na u kasɔy wãŋ ne, tuu sɔy nii ke na. Pe koho taha yaha Yesu na ke syi, u n le yãã, ma u tãnkurfua pye ma yee: «Cĩfua mii waha, ma kapee- laha kãã ma yĩn na.»

3 Yãhã kaiyarfa mpɔy pye ke fla na, pe n nii le ga pe laam wo ma yee: «Eh, dya nwo n gbar Yãhã ne cĩnde.» 4 Yesu n pe laam wũhũ cã, ma pe pye ma yee: «Nwa ta ye n nii kapee- ngĩ syi ga ye laam wo? 5 N ga waha yee: Ma kapee- laha kãã ma na. N ga maha waha yee: Yir naa n yãr! Koo katɛ- syãŋ ngĩ wo, lii loo le cã waha? 6 N -sɛ n yãŋ ye cã Yãhã kãnde wãã u Nawee Puee kɛ kãntraha nge na, u n ga waha kapee- gbe kãã nawee yĩn na.» Yesu n wã klaha loo na, ma u tãnkurfua pye ma yee: «N ma yar, yir, ma ma kasɔy wãŋ gbe, ma yãr naa n gaha ma kaha wo!» 7 U tãnkurfua n yir, ma yãr ter u kaha wo.

8 Pe nabuar pe loo yãã, le n pe laam wo pe n sya fya, ma nii Yãhã sey koo fãnga nge wĩ na, fãnga gii ke wãã nawee- kɛ.

Yesu Mathe yãŋ yi (Mar 2.13-17; Luke 5.27-32)

9 Yesu n ter ke fla yaha. U n nii n ter, ma ga kufar wããfua waa yãã tuu tege nii kufar wããsaha wo. Pe naa u yee Mathe.

Yesu n u pye ma yee: «Naa n taha ra na!» Mathe n yir, ma nii n taha u na u kuãŋ ne.

10 Loo kur ye, Yesu pye dir na u kãnyãrwai ne, Mathe kaha wo. Kufar wããfa pye pe ba nihi, ma suhu kãmpee- yãrfa mpɔy ter ne. Pe byɛ wãã naa n di pe ne. 11 Pe Farisyɛ n loo yãã, ma Yesu kãnyãrwai pye ma yee: «Nwa ta ye Yĩnfua n nii wãã n di kufar wããfa ne, ma suhu kãmpee- yãrfa mpɔy ter ne?» 12 Yesu n pe kapãn luhu, ma pe pye ma yee: «Yĩnwɛrfa poo sɛ me pe tyinfua tay ye, yanfa poo pe u tay. 13 Ye sɛ Yãhã kaplãŋ ngĩ war ye, ngĩ ke yrũhũ yaha ma yee: <Laanyɔm tɛ n kɛ, n sɛ yee diŋ wãyiŋ ye.> Ye yai ye koo war!» Yesu n maha yee: «Ye sɛ yãã, n pa kãmpee- yãrfa wĩ na; mpɔy pe pe ya yãŋ poo ma kãnyĩ yãrfa, n sɛ pa poo wĩ na ye.»

*Kale saha wãã le kafũhũ ne ye
(Mar 2.18-22; Luke 5.33-39)*

¹⁴ Loo kur ye, Nsãn nawee- tããfua kãnyãrwai n ba pa Yesu fla na, ma ba u yey ma yee: «Nwa ta, wii tesẽ pe Farisyẽ ne, wo ne wo yẽ tã digi na, mboo kãnyãrwai sê -sẽ le syi pye ye?» ¹⁵ Yesu n pe yẽ sya kakuãcran ne ma yee: «Ah ye laam wo, cafãn yigifa ga waha pye la yintawahar na, u cafãn yigifua tuu ma pe ne? Ye cã le syi saha pye ye rchẽ! Per gaa -sẽ ma ke n pai, u cafãn yigifua ga ba yigi kãã pe laam wo. Koo per maa nɔ, pe ga ba cã naa pe yẽ tã digi na.

¹⁶ Waa sê faafuẽ faagblaha ta, ma ga nayredyaha wihi pãhã n tã ke ne ye. Ma'a loo pye, le faafuẽ ga ke nayredyaha tyĩn cẽr, kaa n maha taha ke cersadyaha fla na. ¹⁷ Waa sê maha sêmper le srafũhũ sakueeler wo ye. Ma'a loo pye, pe sêmper ma ba yir, te srafũhũ sakueeler ga fe, pe sêm n woo tãŋ, te srafũhũ sakuee tii maha klaha- taha le na. Koo kẽ sêmper yai pe le srafũhũ sakueefãn too laam wo. Ke syi ne, pe sêm tesẽ te srafũhũ sakuee ne, ngaa saa te yãã ye.»

*Syase pueesya, tesẽ cɔɔ wii ne tuu tɛ Yesu nayroho na
(Mar 5.21-43; Luke 8.40-56)*

¹⁸ Yesu naa koo kaplãn ngĩ pãã, Yiiifee- yahaseefua waa n pa, ma ba kãnkũy gbãã u yahasee ye ma yee: «Ta pueesyale ku ke yagaa nge na; pa, ma ba kofo taha le na, le n yir gbã wo le nii yrãŋ na.»

¹⁹ Yesu n yir u kãnyãrwai ne, ma taha u dya na. ²⁰ Cɔɔ waa pye, u ntõr kuee naa n woo u ye dye- sênsye syãŋ, wãyer wee ye. U n yũhũ crã Yesu na kur kue ye, ma tɛ u nayroho yẽ na. ²¹ U ba le ga yigi ma yee: «N ma yãã tɛ u nayroho yẽ ya na, n ga jaa.»

²² Yesu n wã klaha, ma u yãã ma yee: «Cɔɔ, mii waha, taa ra ta ma Yater, loo le ma jaa.» Le yalebya wo, u cɔɔ n jaa.

²³ Yesu tuu ga dye u yahaseefua kaha wo, u n pe kapẽnfa yãã, pe nabuar ne, pe nii n gble u kicar wãkelaa wĩĩ na. ²⁴ U n yee: «-Ye yi kãã nwo, u kicar sê nwo, wãy ya u sã wãy.» Pe n nii u lɛr. ²⁵ Pe nawee- pe yi wa ke nakugu nwonj wo, Yesu n dye, maa le kicaale yigi koho na, le n yir, ma dur nii korkor.

²⁶ Le kapãn n cããŋ ga koo kue teebehe bye wo.

Yesu fũũ- syãm mpãy jaa

²⁷ Yesu n ter ke fla yaha. U nii n ter, fũũ- syãm mpãy n nii n taha u na, ma nii n kui ma yee: «Dawide Dya, wo fen di!» ²⁸ Yesu tuu ga dye kaha wo, pe fũũ- n pa u fla na, u n pe yey ma yee: «Ye laam wo, ye yee la n ga waha ye jaa?» Pe n u yẽ sya ma yee: «Ãwã, Yĩnfua.» ²⁹ Loo na, Yesu n te pe yĩmpe na ma yee: «Tee ra ta ye Yater, ma yee n ga waha ye jaa, loo na ye ga jaa.» ³⁰ Pe yĩmpe n ta ter n yãŋ. Yesu n le pãã waha pe ye ma yee: «-Ye luhu yõ, ye ma syi ye le gbe yi ye!» ³¹ Pe -sẽ ka, ma ga Yesu wĩĩ pãã koo kue teebehe bye wo.

Yesu bebe waa jaa

³² Pe nawee- syãm pe naa n ter, mpãy n pa Yesu fla na, dya waa ne sãndũpee pye u yĩŋ na, ma u ta u sê waha naa n pãã ye. ³³ Yesu tuu kãhã u sãndũpee kar tege kãã u bebe yĩŋ na, u n nii n pãã.

Le n yẽ gbãã pe nabuar na, pe n sya yee, waa sê nde syi yãã yãã Yiisrefa kãntraha wo ye.

³⁴ Pe Farisyē poo -sē naa le pāā ma yee, a sândāpee yīnfua kē u fānga wāā Yesu kē u n waha sândāpee kar tege n kāā nawee- yīn na.

Pe nabuar fen Yesu yigi

³⁵ Yesu naa n yār kungbāhā bye wo, tesē kusyīmbēhe bye ne. U naa nawee- klaha Yiifee- yawāhā nwey wo, ma naa le Yāhā Yai kapāyī wīl yar nawee- na, ma naa yanfa ter bye jaa, ma suhu mpāy ne pe kadye teelaa fla klaha- pe ye. ³⁶ Tuu naa nabuar mpāy yāā, pe fen n u yigi, pe ba fāy, pe laam ba wlāhā; pe pye mii mbaa dyan mbanaha wee pe na ye.

³⁷ Loo na, Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Te nabuar nde ma mii dingbān wān syi dyan te wāgbe yale nō tar wo, tēntē- sē -sē wee ma ga te gbe ye. ³⁸ Yāhā gii ke -sē ma mii u dingbānfua dyan, -ye naa ke nar ke n tēntē- nō wāā, pe n ba te nabuar le ke kānde wo!»

10

*Yesu u kānyārwai sēnsye syām lehe wāā
(Mar 3.13-19; 6.7-13; Luke 6.12-16; 9.1-6)*

¹ Loo kur ye, Yesu n u kānyārwai sēnsye syām yee ba, maa kānde wāā pe kē pe waha sândāpee kar tege naa n kāā nawee- yīn na, pe waha naa yan ter bye jaa, tesē mpāy bye ne pe kadye teelaa fla klaha- pe ye.

² Pe tēnlēhe sēnsye syām myar nde:
Syimu wii pe naa n yee Pyar, u cāā woo yee,
woo tesē u cīfua Andere ne;
ma suhu Syake ne, tesē u cīfua Nsān ne,
Sewede pii me pe syām bye ne.

³ U n Filipe yee, Bateremi ne; ma suhu Tema ne,
tesē Matche ne, kufar wāāfua kē u ne.
U n Alefe dya Syake yee, tesē Tadee ne,

⁴ ma suhu Syimu wii ne klokai- wāgbihi n tāy u ye,
tesē Syikaryote klofa Yuda ne,
wii tuu ga ba Yesu yi u napī- kē.

⁵ Yesu n poo nawee- sēnsye syām mii lehe wāā, ma pe yar ma yee: «Mpāy pe wee Yiifee- ye, -ye ma n ka pe kui wo ye, -ye ma n ka Syamarifa kui wo ye! ⁶ Mpāy pe ma Yiifee-, ma plaha mii mbaa dyan u mbanaha wee pe ne ye, -ye ka poo ye! ⁷ -Ye Yāhā kapāyī pāā naa n gaha kānde wo ye yee: Yāhā Yai nō gbe taha wa! ⁸ Ye ga naa yanfa jaa. Ye ga naa nakur ta te n yir gbā wo, te dur ba yrān na gbaafa ye! Ye ga naa gber- jaa, pe n naa nii ghegbe nayōr saha na! Ye ga sândāpee kar tege naa n kāā nawee- yīn na! Loo kānde nde, le wāā ye kē faa, ye bya ye ga naa n pye faa! ⁹ Ye ma syi ye sān gbe war ne ye! Ye ma syi ye ntēn war gbe le ye sapor jifaa wo ye! ¹⁰ Ye ma ga ke yrāhā yi, ye ma syi ye ngaa gbe ke n naa ye ndege ye, nkānfaha dyan, kalen sānsū ne, ntān ne, kāi ge ne ye! Ye sē yāā, tēntēfua yai pe naa u yē digi wāā u kē.

¹¹ Ye ma ga dye klo lii wo, kungbāy woo, kusyīnde woo, -ye yān wii tuu yai u waha syāsaha wāā ye kē, -ye kuee woofua fla na ye sya ba ter! ¹² Ye ma dye kaha gii wo, -ye yee: Yāhā ke yrīn wāā ye kē. ¹³ Koo kaha ngefa ma ye yigi yō, tee pa yrīn syaha gii ne, pe ga ke yrīn yāā. Pe ma -sē yee pe sē ye yigi yō ye, tee pa yrīn gii ne, ke ga kuee ye ye. ¹⁴ Kaha giifa, laa na klo liifa ma sye, pe sē ye yigi yō ye, laa na pe sē luhu ye kaplān ye ye, -ye ter kāā ke fla yaha, -tee ye trē mplēm kor yaha pe na, pe n cā lii ma

pe dye poo pe le ke. ¹⁵ Ta n cīnde nde pāā ye ye: Yāhā kasāhā per maa nō, Sodō klofa* tesē Gumor klofa ne pe sya bii pee ter, poo fen ge saa ba nō loo klo ndefa fen na ye.»

Kayihī nkāy ke n pai
(Mar 13.9-13; Luke 21.12-17)

¹⁶ Yesu n maha pe kānyārwai pye ma yee: «Ye yān, n ye lehe wāā mbaa dyaŋ waygapyaŋ nsoho wo. Tee -sē yii wāyigi cā nwōr wāŋ syi, -ye nii kānsyām mpāy wāŋ syi dyaŋ pe saha kapee- pye ye. ¹⁷ -Ye kacān yāā yii na! Mpāy ga ba ye yigi naa n gaha kasāhā saha wo, pe ga ba naa ye gbā sāngblā ne, pe Yiifee- yawāhā nwey wo. ¹⁸ Pe ga ba ye yigi naa n gaha yahaseefa mpāy yaha ye, tesē yīnfa mpāy ne, ndoo wīi na. Loo ge ga ba nii yīn, ye n waha ta wīi pāā pe yaha ye, poo tesē mpāy ne pe sē cīnde Yāhā cā ye. ¹⁹ Pe ma ba ye yigi ga kasāhā saha wo, kaplāŋ nkāy tee n pai pāā, tesē ye n pai ke pāā mii syi dyaŋ, ye ma n naa ntāŋ cer koo ngīi ne ye! Kaplāŋ nkāy tee n pai pāā, ke ga ba le ye yē wo loo yale wo. ²⁰ Ke saa ba nii ye laam kaplāŋ ye, ye Tuhufua Yāhā Yrā Fānga kē, ke ga ba naa n pāā ye yē ne.

²¹ Nawee- mpāy ga ba pe nampyesey wāā pe n boo, tuhufa mpāy ga ba loo pye pe pii na. Kicar mpāy ga ba wā klaha pe pe seefa laha, pe ta pe n pe boo. ²² Ye wīi ga ba fūhū nawee- bye ye ta wīi na. Wii ma -sē waha plāhā kuee ra kur ye ke kānkai- bye wo, Yāhā ga ba u sya yaha. ²³ Pe ma ba nii ye ke yīntayāhā ne klo lii wo, -ye loo klo ta yaha, ye fā ga klo laa wo! Ta n cīnde nde pāā ye ye: Ye saa ba Yiifee- kui bye fā tāŋ mii, u Nawee Puee sē dur ba wa ye.

²⁴ Ye le cā ma yee, wii tuu n klaha nantāŋ, u sē ter u klhafua yaha ye. Tēntēle sē ter u yīnfua yaha ye. ²⁵ Wii tuu n klaha nantāŋ, pe ga waha u pye u klhafua wāŋ syi, tesē pe ga waha tēntēle pye u yīnfua wāŋ syi. Ye sē yāā, ndoo wii tē ma mii klhafua dyaŋ, pe ma ra yee Sebulehe sāndāpee yīnfua, yii mpāy tee ma ra kahafa, pe ga naa ye bya yee ke syi, loo laha.»

Wii nawee- yai pe naa n fya u na
(Luke 12.2-9)

²⁶ Yesu n maha yee: «Ye ma syi ye naa n fya nawee- na ye! Ngii ngii ke wūhū nii, ke ga ba yāā gbaa na. Kai- nkāy ke maha ma, waa sē ke cā ye, ke ga ba cā. ²⁷ Ke syi ne, kaplāŋ nkāy tē n pāā yii ya ye yīmperwoho wo, -ye ke pāā nawee- bye ye yaiwaha na; tesē nkāy yii ya tee n luhu ra ye, -ye ke pāā nanihi fla wo nawee- bye ye! ²⁸ Mpāy syi pe ga waha nawee kadye boo, pe sē -sē ga waha u yrā boo ye, ye ma syi ye naa n fya poo na ye! -Ye naa Yāhā koo fya, koo gii ke ga waha nawee kadye pye klaha- tāŋ, tesē u yrā bya ne naa laam wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye.

²⁹ Kānsyāyi mii syi wām syām sē n par la warpu ya ne? -Ye cā ye yee, poo nen waa ge sē n too kāntraha na mii, ye Tuhufua Yāhā sē le cā wa ye. ³⁰ Ye yīnyor nde ge Yāhā te bye yē cā yaha wa. ³¹ Ye ma syi ye naa n fya laa ne ye; -ye cā ye yee, ye wīi gboho Yāhā ye, ma ter kānsyāyi mii syi wābuar yaha.

³² Wii ma le pāā nawee- yīnde na ma yee woo u ya le soho ra koho wo, ta bya ga ba le pāā ta Tuhufua Yāhā ye, n yee woofua ma ra wūū. ³³ Wii

* **10:15** 10.15 Faale cāā na, Sodōfa tesē Gumorfa ne, pe bii pee ter: Yāhā kasāhā n too pe na, naa gaa ter n pe wāā le suhu pe kui ne.

ma -sē le pāā nawee- yīnde na ma yee woo sē ra cā ye, ta bya ga ba le pāā ta Tuhufua Yāhā ye, n yee n sē woofua cā ye.»

Yesu wāpaŋ ta nawee- ga cēr
(Luke 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Yesu n maha yee: «Ye ma syi ye le ga ye yee, n pa nawee- yīmbuhu wāālesaha wo pe ya ne ye. N pa pe wācēr yīmbui ne pe ya na. ³⁵ N pa n n pai dya cēr u tuhufua na; n n pai pueesya cēr u nahafua na; n n pai cō cēr u nansya na.

³⁶ Nawee nawee woo,
u nwonfa poo pe ga nii u napī-.

³⁷ Wii tuhufua wī ma n tāy u ye, u nahafua wī ne, ma ter ndoo wī yaha, woofua syi saha nii ra kānyārwe ye. Wii dya wī ma n tāy u ye, u pueesya wī ne, ma ter ndoo wī yaha, woofua syi saha nii ra kānyārwe ye. ³⁸ Wii ma cā u ga waha wāfāy sya ra wī na, u ma sya ga gbāpee ku, woofua syi yai u naa n taha ra na. ³⁹ Wii tuu u ya yīŋ ke, ma suhu u laam wān ne, woofua ga ba too bye ke laa; wii tuu -sē ga le sya u u yīŋ ke laa, ma suhu u laam wān ne ndoo wī na, woofua kē tuu cā ga ba too nde bye yāā.»

Yāhā kayūhū wāyāā
(Mar 9.41)

⁴⁰ Yesu n maha yee: «Nawee wii ma ye gbihi yigi, ndoo kē tuu gbihi yigi; nawee wii ma -sē ndoo gbihi yigi, ta Tuhufua Yāhā gii ke ra lehe wāā, koo kē ufua gbihi yigi. ⁴¹ Wii ma Yāhā kaplāŋ tōrfua yāā, ma yee Yāhā kaplāŋ tōrfua kē u ne, ma u gbihi yigi, ufua ga ba kayūhū yāā Yāhā ye, Yāhā kaplāŋ tōrfua wāŋ syi dyaŋ. Tesē, nawee wii tuu sron Yāhā yīnde na, wii ma u yāā, ma yee u sron Yāhā yīnde na, ma u gbihi yigi, ufua ga ba kayūhū yāā Yāhā ye, nasron wāŋ syi dyaŋ. ⁴² Ta n cīinde nde pāā ye ye: Mpāy pe ma naflam ta kānyārwai laam wo, wii ma poo nen waa yāā ma yee u ma ndoo kānyārwe, ma sekuyī nen wāā u kē lawōŋ ya ne, ufua ga ba kayūhū yāā Yāhā ye.»

11

Nsān u nawee- lehe wāā Yesu ye
(Luke 7.18-35)

¹ Yesu tuu u kānyārwai sēnsye syām klaha wa koo kai- ngī ne, u n yir ke fla na ma ter. U n ka kui nkāy wo, ma ga nii nawee- klaha, ma Yāhā kapāyī pāā pe ye.

² Nsān nawee- tāāfua pye nwompihi wo. U Yāhā Yīndefua Crise tuu naa kai- nkāy pye, u n ke luhu. U n u kānyārwai mpāy lehe wāā Yesu ye. ³ Pe n ga u yey ma yee: «U Yāhā Yīndefua wii wāpaŋ too n sēŋ, mboo la woo laa, u kuee wāpaŋ na kur ye?» ⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Nkāy tee n luhu, ma suhu nkāy ne tee n yāā yīnde ne, -ye ka yaa ke tōr yar Nsān na ye yee: ⁵ Fūū- n yāŋ, tānklahafa gbihi n yār, gber- wā klaha n nii gbegbe nayōr saha na, nditēy n luhu, nakur n yir gbā wo, le Yāhā kapāyī n pāā nawām ye.

⁶ Wii ma yee u sē ba dur yi ta kur ye ye, ta n nii yai tāŋ u Yater, woofua wī n tāy Yāhā ye!»

⁷ Nsân kányârwai pe ter wa, Yesu n nii Nsân wîl pãã pe nabuar ye ma yee: «Tee ka Nsân fla na drawaha fla wo, ye -sê ka ma ga nwa yãŋ? Kipua sê kê tee ga yãŋ teflaha ke u yehe ye. ⁸ Ye -sê ka maa nwa yãã? Ye sê ka maa dya waa yãã tuu nangbãŋ nayreyôr le yer ye rēhe. Ye cã mpãy pe nangbãm nayreyôr le, pe n nii nangbãm kangbãy wo. ⁹ Tee ka, Yãhã kaplãŋ tórfua la tee ga yãã? Áwã, ta n ye yar, Nsân wii tee ga yãã u ter ge ter Yãhã kaplãŋ tórfua yaha. ¹⁰ Woo wîl kê, le yrühü yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee:

<N nwo, n ta tēnlehele nō wãã ma yahasee ye,
u n gaha ta kãnde gbihì yaha ma kê.> »

¹¹ Yesu n maha yee: «Ta n cīnde nde pãã ye ye: Naa wii u ter Nsân yaha, usyi sê see wa ye. Wii u kloŋ Yãhã Yai wo, woo -sê ter Nsân yaha. ¹² Nsân tuu yir, ma nii nawee- yar ma yee, Yãhã Yai nō wa ge nō wa, ma gbe koo cãã na, ma sya ba nō nanga na, fãngafa n ke poo ga dye Yãhã Yai wo fãnga na. ¹³ Ma gbe faale cãã na, ma sya ba nō Nsân cãã na, pe Yãhã kaplãŋ tórfua bye bii Yãhã Yai wãpa wîl yar yaha. Ke maha cãã yar yaha le Yãhã kãnde saba laam wo. ¹⁴ Ye ma yee yaa le sya cīnde, pe bii Yeli wãdurba wîl cãã pãã yaha mii syi dyaŋ, Nsân pa koo syi. ¹⁵ Wii ma n traha u ke yīntaha cã, u luhu yō!

¹⁶ N ga waha yagaafa tór mpãy ter syi ne? Pe ma mii kicar dyaŋ, pe tege nii nanihi nanrangbãŋ fla wo. Mpãy n nii pe nampyeŋ- pye ma yee:

¹⁷ <Wo fley wuu ma yee -ye yoo,
ye sê -sê yoo ye.

Wo n dur, ma kasii yay le,
ye sê -sê wūn ye.>

¹⁸ Ye sê yãã, Nsân tuu yir, u sê bur di ye, u sê maha defīl wō ye. Nawee- n loo yãã ma yee sãndãpee ma u yīŋ na! ¹⁹ U Nawee Puee tuu yir, u bur di ma defīl wō. Nawee- n loo yãã, ma maha n yee: <Ye sê dya nwo yãã? U ma tefen, ma maha ma sēnwōplaha. U maha naambiyār le kufar wããfa poo ne, tesē kãmpēe- yãrfa mpãy ter syi ne.> » Yesu n pe yar taha ma yee: «Mpãy pe pe troho tãhã Yãhã laantor yor wo, pe kai- sron.»

Kukuifa mpãy pe sê Yesu ta pe Yater ye (Luke 10.13-15)

²⁰ Loo kur ye, kui nkãy Yesu tuu cã ba laanwō wūhū pye nihi, ma ter teebehe bye yaha, u n nū n kuãn koo kui ngūifa na. Pe tee ba sye, pe sê koho klaha ma pe kapee- wãpyeŋ miy yaha ye. ²¹ U naa n kuãn ma yee: «Korasyifa, ye wîl pee Yãhã ye! Gbesyatafa, ye wîl pee Yãhã ye! Laanwō wūhū nkãy ke pye ye yīnde na, koo syi ma ne pye faalefa Tyirfa yīnde na, tesē faalefa Syidōfa ne, pe ne ga pye pe ta ter le cã kãã wa le yalebya wo pe kapee- sê yō ye. Loo nde na, pe ne ga wram wîl pye, pe nfããper ta pe fen nayre pãhã, pe le. ²² Loo ne, n ga ye yar, Yãhã kasãhã per ma ba nō, le ga ba pee ye na, le ta ter pe Tyirfa na tesē pe Syidōfa ne. ²³ Ah yii Kapornufa, ye yee la pe ga ba ye kuã yir ga ta yãhã yīŋ na? Ya'a n naa loo ge ga ye laam wo ye! Ye ga ba tege ga ta tãã ye, nakur fla wo. Ye sê yãã, laanwō wūhū nkãy ke pye ye yīnde na, ke ma ne pye pe Sodōfa yīnde na, pe ga ne koho klaha, Yãhã saa ne pye ke loo klo nde wîl kua ye. ²⁴ Loo ne, n ga ye yar, Yãhã kasãhã per ma ba nō, ye wãpēn ga ba gbhohe ta ter pe Sodōfa wãpēn yaha.»

Cūnde yrīŋ fla ma na?
(*Luke 10.21-22*)

²⁵ Loo yale wo, Yesu n maha yee: «Ta Tuhufua Yāhā, mboo taa ma yāhāyīŋ Yīŋfua tesē kāntraha ne. Lii taa sē yar kaicāfa na tesē sabacāfa ne ye, ma loo yar mpāy na pe ma pra kicar wāŋ syi dyaŋ. N ma sey loo wīi na. ²⁶ Āwā Tuhufua, le tāy ma ye, koo kē ma n le ta ke dyaŋ.» ²⁷ Yesu n dur, ma pe nawee- pye ma yee: «Ta Tuhufua Yāhā kai- bye le soho ra koho wo. Nawee- sē cā yoo kē ra ne ye. Ta Tuhufua ya ke le cā. Pe sē maha cā yoo kē ra Tuhufua Yāhā ne ye. Ndooy n ke cā, tesē mpāy ne tē ke yar pe na.

²⁸ Yii mpāy wāfāy gboho ye na, tesē fengbān ma ye yīŋ na, -ye pa ra fla na, ta n ba koo bye gbe kāā ye na, tē yrīŋ wāā ye kē. ²⁹ Ye tyii ye naa ra tēn tē, ta n naa ye klaha ta kaklaha ne, ye -sē ga yrīŋ yāā ye laam wo. Ye sē yāā, ta laam n tāy, n maha ma pra. ³⁰ Ta tēn wīi n tāy, tesē ta teger ma yaayaa.»

12

Yesu tesē kaniī per wīi ne
(*Mar 2.23-28; Luke 6.1-5*)

¹ Plii raa kur ye, Yesu ba tar raa yi naa n yaha u kānyārwai ne. Koo per pye kaniī per. Fāā ba pe kānyārwai yigi, pe n nii te tar kasan kāy n kū. ² Pe Farisyē pe loo yāā, pe n Yesu pye ma yee: «Wo kānde le kai- nkāy yar ke sē yai ke naa n pye kaniī per wo ye, nwa ta ma kānyārwai n le syi laa pye!» ³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye le kal yāā Yāhā sabangbāŋ wo, faale yīŋfua Dawide u bii lii pye, per giū fāā bii war pe na, woo tesē u nawee- ne. ⁴ U dye Yāhā nwoŋ laam wo, bur rii te pye te bii kē Yāhā ye, u n te gbe di u nawee- ne. Pe sē -sē ba yai pe te di ye. Wo kānde na, Yāhā yūndefa ya sē na, pe yai too bur nde ne? ⁵ Lii le yrūhū ta le Yāhā kānde saba laam wo Yāhā yūndefa wīi na, ye maha le cā. Le yrūhū ta, a pe yai pe te tēn tē Yāhā kangbāŋ wo kaniī per na, kapee wee le na ye. ⁶ Kaklaha nkāy tē ye klaha ke ne yagaa, ke -sē ter Yāhā kangbāŋ wīi ge na! ⁷ Le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, laanyōm poo me Yāhā n ke nawee- ye, ke sē yee diŋ wāyīŋ ye. Ye sē kaplāŋ ngīi yīntaha war ye, mii loo sē ne ye, tee baha mpāy na, yaa ne cā kapee sē kē pe pye ye. ⁸ Ye sē yāā, u Nawee Pueel kē u ma kaniī per yīŋ na.»

Yesu kånwaagefua waa jaa ke kaniī per wo
(*Mar 3.1-6; Luke 6.6-11*)

⁹ Loo kur ye, Yesu n ka pe Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo. ¹⁰ Dya waa pye kånwaage ne ke fla na.

Mpāy pe pye ke fla na, pe naa n ke pe laa taha Yesu na. Loo ne, pe n u yey ma yee, pe wāle kānde na nawee ga waha yanfua jaa la kaniī per wo. ¹¹ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Ye laam wo, waa ma pye mbua nen ne, u n too dye wuhu gaa laam wo kaniī per wo, ufua ga yee la, a woo saa u yi ye? ¹² Nawee sē puar la mbua na? Ye yai ye cā wo kānde wo, waa ga waha kayīi pye waa kē kaniī per wo.» ¹³ Loo na, Yesu n u dya pye ma yee: «Ma koho dii wāā.» U n ke dii wāā, ke n dur yō nii u ye.

¹⁴ Pe Farisyē n ter, ma ga pe ya wāā, ma ga cā pe ga waha Yesu yāā pe u boo mii syi dyaŋ.

Tētē wii Yāhā u yāŋ yi

15 Yesu tuu luhu pe u ke wāboo ne, u n ter koo fla yaha. Nabuar naa n yār u ne. 16 U n pe yanfa bye jaa, ma pe yar waha ma yee, pe ma syi le pāā yoo kē u ne ye. 17 Yesu tuu koo kai- ngī pye, Yāhā yē kaplān nkāy faale Yāhā kaplān tōrfua Yisa tuu bii cāā yar yaha, koo kē ke pye. Yāhā bii yee:

18 «Ta tēntē wii tē yān yi, woo kē nwo.

Woo ntān dye ra tāy, u ra laam yīn yalebye.

N ga ra Yrā Fānga tege u na,

u n ta laam wīi tōr yar kāntrē bye nawee- na.

19 U saa ba naa kaplān tyīn waa ne ye,

u saa ba naa n gbey waa na ye.

U saa ba naa kaplān pāā nanihi teebehe wo ye.

20 Mpāy, fānga wee pe na ye,

mii kipua kāi dyaŋ le ga naha ka,

tesē naaloho dyaŋ ke ga fege,

u ga ba pe gbihi ta.

U ga ba yia kai- bye na, u ke ta ke n sronj.

21 Kāntrē bye nawee- ga ba koho taha yaha u na.»

Kai lii ne pe Farisyē pāā taha Yesu na?

(Mar 3.20-30; Luke 11.14-23)

22 Pe n pa dya waa ne Yesu kē. Sāndāpee pye u yīn na, ma u ta u n nii fūū, ma maha nii bebe. Yesu n u dya jaa, u n waha n pāā ma maha n yān.

23 Pe nabuar mpāy pe pye, le n yē gbāā pe na, pe n sya n yee, a Dawide Dya ga kē Yesu ne. 24 Pe Farisyē, pe -sē loo kapān nde luhu pe nawee- yē na, pe n yee: «Sāndāpee yīnfua Šebulēhe kē tuu fānga wāā dya nwo kē, koo kē u n waha sāndāpee kar tege n kāā nawee- yīn na!»

25 Yesu -sē ba pe laam wīi cā wa. U n pe pye ma yee: «Kāntraha nenfa ma kuee n wāā pe ya ne, koo kāntraha nge ga too. Klo liifa ma kuee n wāā pe ya ne, loo klō nde wīi saa waha gbihi nii ga yahasee ye ye. Nwoŋ nenfa ma kuee n wāā pe ya ne, koo nwoŋ nge saha gbihi nii ga yahasee ye ye.

26 Sāndāpee yīnfua Setane ma nii u ya koho kla kar, u n wāā u ya ne. U fānga saa waha ka yahasee ye ye, ke ga klaha-. 27 Ye yee n sāndāpee kar tege n kāā nawee- yīn na, sāndāpee yīnfua Setane kē tuu koo fānga wāā ra kē. Cīnde sē ne ye. Mii loo sē ne ye, ye nampyeŋ- mpāy pe sāndāpee kar n tege, ye ma yee pe bya loo pye Setane fānga kāmāy na, poo ge ga ye yar pe yee, cīnde sē ne ye. 28 Ta n ye yar: N sāndāpee kar tege n kāā nawee- yīn na Yāhā Yrā Fānga ne. Loo na, ye yai ye cā, Yāhā Yai pa wa ye ye. 29 Waa saha dye fāngafua waa kaha wo, u u wān yuhu gbe mii, u sē cāā u pua yigi yaha wa ye. U ma -sē waha yia u na ma u pua, u ga waha u kaha wān bye yuhu gbe u ya.

30 Wii ma yee u wee ra ne ye, woofua ma ra napīi. Tesē, wii ma yee u saa koho le ra ye u nawee- wāā ba ra kē ye, woofua u pe kar n kāā ra na.

31 Loo ne, n ga ye yar nde ne: Yāhā ga waha nawee kapee- laha kāā u yīn na, u yorpeer bye ne. Ma -sē yee, wii woo na tuu ga yorpeer pāā Yāhā Yrā Fānga kē, Yāhā saa woofua nwo kapee nde laha kāā u yīn na ye. 32 Nawee wii ma tee pāā u Nawee Puee wīi na, Yāhā ga ba loo kapee laha kāā u yīn na. Wii ma -sē tee pāā Yāhā Yrā Fānga wīi na, loo kapee nde saa laha kāā u yīn na, nanga nge na tesē sukūhū ga ne ye.»

Nawee yē kaplān ma mii katyipua dyaŋ

(Luke 6.43-45)

³³ Yesu n maha yee: «Katyiyühū koo ke puayō sa. Ye ma pye katyipihi ne, ke ga naa puapihi sa ye kē. Nawee ga waha katyigi yāŋ cā ke pua na, pua wii ke n sa. ³⁴ Nwoho terfa me ye ne! Ye pee, loo ne kayühū saha yi ye yē wo ye. Nawee laam ke yī nkāy ne, koo kē ke n yi u yē wo. ³⁵ Nawee wii ma yō, kayühū ga naa n yi u laam wo, u n naa ke pye. Nawee wii ma pee, kapee- ga naa n yi u laam wo, u n tee naa n pye. ³⁶ Ta n ye yar: Yāhā kasāhā per ma ba no, mpāy pe naa kaplāŋ nkāy pāā ke sē yai wāpāā ne ye, Yāhā ga ba pe sāhā loo nde wī na. ³⁷ Ye sē yāā, mboo wii kaplāŋ ma yō, ma ga ba wloho yi. Mboo wii kaplāŋ ma yee ke sē yō ye, ma ga ba kuee le wo.»

Yahaseefa laanwo wī lii ke Yesu ye?

(Mar 8.11-12; Luke 11.29-32)

³⁸ Loo kur ye, Yāhā kaiyarfa mpāy ma suhu Farisyē mpāy ne, pe n Yesu pye ma yee: «Yīnfua, wo n traha ma laanwo wī laa pye, wo n yāŋ.» ³⁹ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Yagaafa pee, pe sē maha n sronj Yāhā ye ye! Ma -sē yee poo n traha pe laanwo wī laa yāā yīnde ne. Aye, laanwo wī laa saa pye ye n yāā yīnde ne ye, mii lii syi sē ne le bii faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yonase dye ye.

⁴⁰ Ye sē yāā, Yonase plii tāā pye yīmplii tāā ne fuangbāŋ laha wo, ma bii yi u laam wo. Koo syi dyaŋ u Nawee Puee ga ba tugu le gbī wo, u plii tāā pye yīmplii tāā ne le laam wo. ⁴¹ Yonase bii Yāhā yē kapān pāā faalefa Nenefufa ye. Pe n le luhu, ma koho klaha ma pe kapee- wāpyeŋ miy yaha. Yāhā kasāhā per maa no, pe Nenefufa ga ba le pāā pe yee, yagaafa pe sē koho klaha ye, pe tee pye. Kaplāŋ nkāy tē -sē n pāā ye ye, ke ter Yonase wūhū yaha.

⁴² Yāhā kasāhā per maa no, faale Syeba kāntraha yīnfasya ga ba le pāā u yee, yagaafa pe sē koho klaha ye, pe tee pye. Woo bii yir deydey kui wo, ma pa faale yīnfua Salmuu fla na, ma bii u kacāyor luhu. Kaplāŋ nkāy tē -sē n pāā ye ye, ke ter Salmuu wūhū yaha!»

Sāndūpee dur n pai mii?

(Luke 11.24-26)

⁴³ Yesu n maha yee: «Sāndūpee ma pye nawee yīŋ na, ma ba tege kāā u na, u sāndūpee ga ka drawaha fla wo, u ga tay naa n klaha, u ma teelaa yāā u nii naa n wūū. U ma yee u sē teelaa yāā ye, ⁴⁴ u ga yee tuu ter u niisaha gii yaha, u ga dur ga nii ke fla na. Loo na, tuu pye nawee wii yīŋ na, ma ba tege kāā u na, u ga dur ga u fla na. U n gaha u nawee laam yāā mii nwonwaha dyaŋ pe ke pe, ma ke gbihi ta. ⁴⁵ Loo na, u sāndūpee ga yir, u ga u nampyeŋ- kuasiŋ mpāy yigi ba, mpāy pe maha pee woo na. Pe bye ga pe ya wāā ba nii u nawee yīŋ na. U nawee wī ga pee le ta ter faale yaha. Yagaafa pe yee poo pee, pe wī ga ba nii koo syi.»

Yesu nna

(Mar 3.31-35; Luke 8.19-21)

⁴⁶ Yesu naa n pāā nantāŋ nabuar ne, u nahafua n pa, Yesu cīfa ne. Pe n kuee nkur ye. Pe naa n ke pe pāā Yesu ne. ⁴⁷ Waa n ba Yesu pye, a u nahafua ma nkur ye tesē u cīfa ne, pe n ke pe pāā u ne. ⁴⁸ Yesu n ufua yē wāā sya ma yee: «N ga ye yar mpāy poo pe sronj ma ta nahafua, ta cīfa ne cīinde.» ⁴⁹ Loo na, u n kānde kā u kānyārwai na ma yee: «Ye sē yāā, ta nahafua ma nwo wo, tesē ta cīfa ne. ⁵⁰ Mpāy pe ra Tuhufua Yāhā wūhū pye, poofa pe ma ta cīfa, ta syafa, ta nahafa.»

13

*Yesu kakuācran pāā digi yārfua wīi na
(Mar 4.1-20; Luke 8.4-15)*

¹ Koo per na, Yesu n yi kaha wo, ma ga tege nii ke langbāŋ yē tāy, ma nii nawee- klaha. ² Pe nawee- ba nihi ga ta tēr, u n sya dugu dye nii salangbāŋ gaa laam wo. Pe nabuar -sē pye ke langbeŋ na. ³ Yesu naa Yāhā wūhū busāā tōr pe ye kakuācran ne. U n pe yar ma yee: «Naa waa yi u kaha wo, ma ga digi yār u tar wo. ⁴ Tuu naa ke digi yār u tar wo, pii mpāy n ga too kānde ngbeŋ na. Kānsyām n pa, maa pe wāy di kāā. ⁵ Pii mpāy n ga too ntēmbakor fla wo, kāntraflūhū sē pye yō ke fla na ye. Loo n ta pe pii sē waha dye ga laam wo ye, ma ta tēr fiy. ⁶ Yaliile yai ke ba war dye yīndai wo, ke n too dir wān suhu boo. Te nnen sē waha ba ser yigi yō ye, ke fla tee pye ntēmbakor fla. ⁷ Pii mpāy n ga too ngur wān taa nsoho wo. Pe n ba fiy, te ngur wān n pe puār, pe sē waha le dye ye. ⁸ Pii mpāy n -sē too kāntrayūhū na. Poo n fiy, ma ba sa. Taa n pii le gboho, taa n faa le gboho, taa n le car.»

⁹ Yesu n pe yar taha ma yee: «Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

¹⁰ Pe kānyārwai n yūhū crā Yesu na, ma u yey ma yee: «Nwa ta ma n nii ke kai- tōr pe ye kakuācran ne?» ¹¹ U n pe yē wāā sya ma yee: «Kai- nkāy nawee sē ke cā yāā Yāhā Yai wīi na ye, Yāhā ta yii ga waha ke war. Ma -sē yee poo na, pe saha koo kai- war ye. ¹² Wii ma waha ke war cacar, u ga ba ke war naa n gboho, u sya ba busāā cā. Wii ma -sē ke wāwar sye, car gii tuu cā, ke ga faha u na. ¹³ Pe n yāŋ, pe sē -sē ngaa yāā ye. Pe ndityuhu cre, pe sē -sē laa luhu ye, pe sē -sē laa war ye. Loo ne ta n nii ke kai- tōr pe ye kakuācran ne.

¹⁴ Faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yisa, tuu bii kai- nkāy cāā yrūhū yaha pe wīi na, koo kai- kē ke nii n pye loo yale wo. U bii yee, Yāhā yee:

«Ye ga ba luhu naa n yō,
ye sē -sē ga ba naa laa war ye.

Ye ga ba yāŋ naa n yō,
ye sē -sē ga ba naa ngaa yāā ye.

¹⁵ Ye laam tee waha tēr;
ye ndityuhu gbāā tā,
ma yīmpε tyīn tā,
ma yee ye yīmpε ma n ngaa yāā ye,
ye ndityuhu ma n laa luhu ye,
ye ma n laa war ye laam ne ye.

Mii loo sē ne ye, ye ga faha ba ta kānde yigi,
ta n ye jaa ye kapee- wāpyeŋ na.»

¹⁶ Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Yii poo na, ye wīi n tāy: Ye yīmpε n yāŋ, ye ndityuhu n luhu. ¹⁷ Ta n cīnde nde pāā ye ye: Yāhā kaplāŋ tōrfa busāā, tesē nawee- busāā mpāy ne pe naa n yār Yāhā kānde wo, poo mii bye naa n ke pe nii ye dyaŋ. Yii tee nkāy yāā yagaa, pe naa n ke pe ke yāā yīnde ne, pe sē ke yāā ye. Nkāy tee n luhu yagaa, pe naa n ke pe ke yāā luhu ndityuhu ne, pe sē ke yāā luhu ye.»

¹⁸ Yesu n maha yee: «-Ye luhu ke digi yārfua wīi yīntaha ne! ¹⁹ Nawee wii ma Yāhā Yai kapāyīi yāā n luhu, u laam ma -sē pye mii pii mpāy dyaŋ pe too le kānde ngbeŋ na, u saa le kapāyīi war ye, u sāndāpee yīŋfua ga pa, u ba le yi kāā u laam wo. ²⁰ Wii ma le kapāyīi luhu, u laam ma -sē

plāhā ntēmbakor fla dyaŋ pe pii pe too na, u ga le sya nuhu ne le yalebya wo. ²¹ U sē -sē ga tyii le n nii gbāā u laam wo ye. Le ma ba nii mii wāfāy dyaŋ u na, tesē fen ne le kapāyī wī na, u ga le miy yaha. ²² Wii ma le kapāyī luhu, u laam ma -sē pye mii pii mpāy dyaŋ pe too ngur fla wo, u saa kuee le kapāyī kur ye ye. Kayaŋ ne gboho ter usyifua wo, tesē wale wāke ne. Too wīl ma ba gboho ta ter u laam wo, te ga nii tā le kapāyī na. ²³ Wii ma le kapāyī luhu ma le war, u laam ma mii pii mpāy dyaŋ pe too kāntrayūhū na. Le kapāyī pii ga le u laam wo, le kayūhū sa; mpāy pe sa gboho, mpāy pe sa yai, mpāy pe sa car.»

Nyēpihi wī

²⁴ Yesu n maha kakuācran laa tōr pe ye ma yee: «Yāhā Yai wī ma mii nde dyaŋ tē ga tōr ye ye: Dya waa ba yēy tāhā u tar wo. ²⁵ Per gaa yīmper wo, nawee- bye ba sā wāy, u tarfua napī n pa, ma ba nyēpihi tāhā le wlāhā te dir wān laam wo ma ter. ²⁶ Te dir wān n ba fiy, ma nii n le. Ke nyēpihi bya n fiy. ²⁷ U tarfua tēntē- n ke nyē yāā, ma ba u pye ma yee: «Yīnfua, te yēy ba yō ma ye, taa ba tāhā ma tar wo; ah ke nyēpihi nge -sē yir na?» ²⁸ U n pe yē sya ma yee: «Ta napī waa kē tuu loo pye.» Loo na, u tēntē- n u yey ma yee: «Wo ka la, waa ke nyēpihi kuā kāā?» ²⁹ U n yee: «Aye, ye ma syi ye ke nyēpihi kuā ye; mii loo sē ne ye, ye ga waha te dir wān wāā le kuā ke nyēpihi ne. ³⁰ Ye tyii te na, te n wāā naa n le ke digi gbeyale n ba nō. Le yalē wo, tēntē- mpāy pe n pai ke digi gbe, n ga ba pe yar n yee: -Ye cāā ke nyēpihi kuā yi kāā, ye ke pua yigi nkloŋ nkloŋ, ye ba ke suhu! Loo kur ye, -yē te dir gbe le ta kē pen laam wo!» »

*Yāhā Yai ga cāā kloŋ ke cā ba gboho
(Mar 4.30-32; Luke 13.18-21)*

³¹ Yesu n maha kakuācran laa tōr pe ye ma yee: «Yāhā Yai wī ma mii ngaa puale dyaŋ, dya waa tuu gbe, ma tāhā le u tar wo. ³² Le tāhāyale wo le kloŋ pii bye na. Le ma fiy yi, le ga yir, le gboho ta ter tāŋ dir wān ter bye na. Le ga kayay yi katyigi dyaŋ, kānsyām n sya ba naa pe nsēŋ ta te kayay laam wo.»

³³ Yesu n maha pe yar kakuācran laa ne ma yee: «Yāhā Yai wī ma mii ncasur wāŋ ter syi dyaŋ, cōc waa tuu gbe carle ya, ma wlāhā bur miy busāā wo gbengbeyī tāā syi, ma pe tūhū. Te ncasur carle ya n ta, pe n sya fua yir.»

*Yesu tesē kakuācran wī ne
(Mar 4.33-34)*

³⁴ Yesu naa kaplāŋ ngī bye pāā pe nawee- ye kakuācran ne. U sē naa pāā pe ne mii kakuācran sē kē ye. ³⁵ Tuu naa n pāā ke syi, lii faale Yāhā kaplāŋ tōrfua waa bii cāā yrūhū yaha, loo ne le nii n pye loo yale wo. U bii yee, Yāhā yee:

«N ga ba naa kai- nkāy yar pe na kakuācran ne.
Koo kai- ngī driyē ke tāhā mii,
waa sē ke cā yāā ye.»

Yesu ke nyēpihi wī yīntaha gbihī tōr

³⁶ Loo kur ye, Yesu n kānde wāā pe nabuar kē, ma ter kaha wo. Pe kānyārwai n yūhū crā u na, ma u nar u ke nyēpihi wī yīntaha tōr pe ye.

³⁷ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Wii tuu ke digi tāhā, u Nawee Puee kē. ³⁸ Te tar, driyē kē too ne. Dir rii te tāhā, too ne nawee- mpāy bye

ne pe ma Yāhā Yai wām. Ke nyēpihi, koo kē nawee- mpāy bye ne pe ma sāndāpee yīnfua wām. ³⁹ Napī wii tuu ke nyēpihi tāhā, Setane kē. Ke digi gbeyale, koo kē driyē kuayale ne. Tētē- mpāy pe ga ba te dir gbe, poo me pe yāhāyīn tēnlehe ne. ⁴⁰ Pe nyēpihi kuā n yi, ma ke miy le n wāā naa laam wo mii syi dyan, ke driyē kuayale wo, le ga ba nii koo syi. ⁴¹⁻⁴² Ke yale wo, u Nawee Puee ga ba u yāhāyīn tēnlehe ye nō wāā, pe n ba nawee-tyōr. Mpāy pe pe nampyer- ta pe n kapee- pye, tesē mpāy ne pe kapee- pye, pe yāhāyīn tēnlehe ga ba poo bye tyōr yi miy le wāā naa fla wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye, pe n naa n wūn, pe naa nkāhā yīhī. ⁴³ Mpāy pe ma nasroŋ Yāhā ye, pe ga ba naa n yehe palpal, yai wāŋ syi dyan, pe Tuhufua Yāhā yai klo wo.

Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

Mpāy pe pe wān bye miy n yaha, ma ga Yāhā Yai yāā

⁴⁴ Yesu n maha kaplāŋ nkāy kuā cra pāā pe ye ma yee: «Yāhā Yai wīi ma mii wangbāy laa dyan, le wūhū ta tar raa laam wo, kacān wee le wāgboho na ye. Dya waa n ga yi le wangbāy na, ma ke fla wūhū. U laam n tāy ter, u n sya ka maa u koho wān bye par tāŋ, ma ba te tar par, te n nii u wān, le wangbāy bya ne.

⁴⁵ Yāhā Yai wīi maha ma mii cātrohofua dyan, tuu sāmuyōm ke. ⁴⁶ U n ga waa ter yāā kacān wee u dir na ye. U n ga u koho wān bye par tāŋ, ma ba woo sāmuyōm ter par, u n nii u wūhū.»

Joo wīi

⁴⁷ Yesu n maha yee: «Yāhā Yai wīi ma mii joo wāŋ syi dyan pe n miy langbāŋ wo, u n fua- ter bye yigi. ⁴⁸ U ma yīi fua- ne, pe joo miyfa ga u tyīn yi ta langben na, pe tege nii pe pe fua- tyōr. Fua- mpāy pe yō, pe ga poo le takūhū wo, mpāy pe sē yō ye, pe ga poo miy yaha. ⁴⁹ Le ga ba pye koo syi dyan, driyē kuayale wo. Pe yāhāyīn tēnlehe ga ba pa, pe ba pe napee-tyōr yi kāā pe naweeyōm wo. ⁵⁰ Pe ga pe napee- miy le wāā naa fla wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye, pe n naa n wūn, pe naa nkāhā yīhī.»

Yagaa kai- ma suhu faale wāle kai- ne

⁵¹ Yesu n u kānyārwei yey ma yee: «Ye ke kakuācranŋ bye war la?» Pe n yee āwā. ⁵² Loo na, u n pe yar ma yee: «Mpāy pe ke Yāhā kānde katanŋ yār, ma maha nii Yāhā Yai wām, poo mii pe faale wāle kai- cā, ma maha Yāhā kai- cā yagaa. Poo ma mii kahafua wii dyan, tuu ma faale nangbān wān ne, ma maha ma yagaa nangbān wān ne, ma nii te yar nawee- na.»

Nasarētefa sē Yesu ta pe Yater ye

(Mar 6.1-6; Luke 4.16-30)

⁵³ Yesu tuu koo kakuācranŋ ngīi pāā wa, u n yir loo klo wo, ⁵⁴ ma ter klo lli wo tuu ba le na. U n nii nawee- klaha, ke fla Yīifee- yawāhā nwoŋ wo. Nawee- mpāy pe pye, le n pe fe gbe, pe n nii n yee: «U yir na laantor nde ne, ke laanwo wūhū ne? ⁵⁵ Woo sē na u katyir tafua dya? U nahafua sē na Maari ne? U cīifa sē na Syake ne, Yosefe ne, Syimu ne, tesē Yuda ne? ⁵⁶ U syafa bye sē na pe ma wo ne, wo teende wo? U -sē yir na, ma waha kai- ngīi syi bye pye?» ⁵⁷ Loo n ta, pe sē waha Yesu wīi sya ye.

Yesu tuu yāā ke syi, u n plāhā nge tōr pe ye ma yee: «Ma yi kāā Yāhā kaplāŋ tōrfua kusey nawee- na tesē u kahafa ne, teebehe bye nawee- u yāŋ.» ⁵⁸ Pe sē Yesu ta pe Yater ye, u sē sya ma laanwo wūhū busāā pye ke fla na ye.

14

Nsān nawee- tāāfua wāku wīl
(*Mar 6.14-29; Luke 9.7-9*)

¹ Koo cāā na, Galele kántraha kui yīnfua Yerote n Yesu wīl luhu. ² U n u tēntē- pye ma yee: «Nsān nawee- tāāfua kē. N ba ta pe n u yīn cer. U yir gbā wo, ma dur ba gbaafa ye. Loo ne u n waha laanwo wūhū pye.»

³ Lii le ba dye Yerote nsoho wo Nsān ne, le nde: Yerote ba ta pe n Nsān yigi, ma u pua, ma u le nwompihi wo. Yerote ba loo pye u cīfua Filipe cōo Yerotyade wīl na. ⁴ Nsān naa Yerote yar, a u sē yai u u cīfua cōo tyīn sya u ye u ta u wūu ye. ⁵ Yerote n naa Nsān wāboo ke, ma -sē ba fya pe Yiifee- na, pe bye naa n yee Nsān ma Yāhā kaplān tōrfua.

⁶ Yerote seese per gbar -sē na, u cōo pueesya ba yoo u Yerote nampay ye yīnde na. Le ba t̄y ter Yerote ye, ⁷ u n sya Yāhā di ma yee, u kicar ma ngii wīl pāā, woo ga ke wāā u kē. ⁸ U kicar n ga le pāā u nahafua ye, u nahafua n u yar u n dur ga Yerote pye ma yee: «Nsān yīn cer wāā ra kē nwo wo, tasa wo!» ⁹ Le n Yerote laam wlāhā, u kapān ba u yigi. Tuu -sē ba Yāhā di pe nampay yīnde na, u n le sya. ¹⁰ U n waa lēhe wāā, u n ka ke nwompihi wo ma ga u Nsān yīn cer. ¹¹ Pe n pa ke yīn ne tasa laam wo, ma ba ke wāā u capua kē, u n ke sya wāā u nahafua kē.

¹² Nsān kānyārwei n pa, ma ba u nakugu gbe ma ga u tugu le. Loo kur ye, pe n ga Yesu yar ke kai- bye ne.

Yesu nawee- nyersī yīlbua yē woo
(*Mar 6.30-44; Luke 9.10-17; Nsān 6.1-14*)

¹³ Yesu tuu u Nsān wāboo wīl luhu, u n yir ma salangbān gbe, ma yee woo ga ka u ya ya dragba gaa laam wo. Pe nabuar n -sē yi le cān na. Pe n yi ke kui wo, ma yār n taha Yesu na ke langben na. ¹⁴ Yesu tuu yi ke salangbān wo, u n nabuar yāā kacān wee ye. Pe nawee- fen n u yigi fānga ne, u n nii pe yanfa jaa pe kē.

¹⁵ Yainkōn wo, Yesu kānyārwei n yūhū crā u t̄y, ma u pye ma yee: «Yai kua kua wa, wo maha ma dragba wo. Pe nawee- ta pe n ka kusyimbehe wo, pe ga waha ngaa par di.» ¹⁶ Yesu n pe yē sya ma yee: «Pe saha ter loo ya wīl na ye; yii ge, -ye digi wāā pe kē pe n di!» ¹⁷ Pe n u pye ma yee: «Bur bua ya te ma wo ye nwo, ma suhu fua- syām ne.» ¹⁸ Yesu n pe pye, pe pa te ne woo fla na. ¹⁹ Loo kur ye, u n pe nabuar ta pe n tege nii ke nyē na. U n te bur bua gbe, pe fua- syām ne, ma yīntaha kuā yir wāā yāhāyīn kue ye, ma Yāhā pye ma yee: «Ma syaha kē.» U n te bur la cer, ma te wāā u kānyārwei kē, pe n te la klahā pe nabuar kē. ²⁰ Pe bye n di, ma di yai. Pe n takūyīhī sēnsye syān gbe ter te gber ne, tii pe di yaha. ²¹ Mpāy pe ba di, pe pye nawee- nyersī yīlbua syi, pe ca yē wee pe kicar ne ye.

Yesu yār ke langbān loho na
(*Mar 6.45-52; Nsān 6.15-21*)

²² Loo kur ye, Yesu n ta ter pe kānyārwei ta pe n dugu dye ke salangbān wo, ma ga dii ga langbān kūndi ngaa ye, u yahasee ye. Woo n kuee kur ye, u kande wāā pe nabuar kē. ²³ Tuu kānde wāā wa pe kē, u n dugu yān gaa yīn na, ma ga nii u laam wūhū tōr Yāhā ye u ya ya. Yīmper n ba wo, ma Yesu yāā ke fla na u ya ya. ²⁴ Le yale wo, ke salangbān ba dey ke kántraha fla ne. Teflaha naa ke wāā, ke n gbe naa n gbā loho na.

²⁵ Ngupa cir kuiyale wo, Yesu n nii yār n gaha ke langbān loho na, u kānyārwei kue ye. ²⁶ Pe kānyārwei pe u yāā tuu n yār ke loho na, pe n

sronj fya ma yee kusrāhā kē, ma too kule na ma n kui. ²⁷ Yesu n ta ter pāā pe ne ma yee: «Ye ye laam waha, ye ma syi fya ye, ndoo kē.» ²⁸ Loo na, Pyar n yē kuā ma Yesu pye ma yee: «Yīnfua, le ma pye mboo, ra ta ra n waha yār ga ke loho yīn na ma fla na!» ²⁹ Yesu n u pye u pa. Pyar n yi ke salangbān wo, ma yār n gaha ke loho yīn na Yesu fla na. ³⁰ Tuu yāā teflahangbān ma, u n fya, ma -sē yāā u sē waha tāhā yer ke loho yīn na ye, ma nii n tege ke wo. U n tē sya ma yee: «Yīnfua, ta sya yaha!» ³¹ Yesu n ta ter koho nō wāā ma u yigi, ma u pye ma yee: «Ma Yater kloṅ ter la ma ye? Nwa ma n ba fya?» ³² Pe n dugu dye ke salangbān wo, pe syām, ke teflaha n yer. ³³ Pe kānyārwai mpāy pe pye ke salangbān wo, pe n kanklūy gbāā Yesu yaha ye ma yee: «Yāhā Dya kē ma ne cūnde!»

Yesu yanfa jaa Genesare kântraha na

(Mar 6.53-56)

³⁴ Yesu n ba ke langbān dii wa u kānyārwai ne, pe n tāhā Genesare kue kântraha na. ³⁵ Koo flafa n Yesu yān cā, ma u wāpa wīi pāā pe kuefa bye ye. Pe n yanfa bye gbe ba u fla na. ³⁶ Pe n nii u nar u tyii pe yanfa n tē u nayrengbān yē ya na. Mpāy bye pe -sē yāā naa n tē ke na, pe naa n jaa.

15

Yesu Yiifee- wāle kānde wūhū ne

(Mar 7.1-13)

¹ Per gaa, Farisyē mpāy tesē Yāhā kaiyarfa mpāy ne, pe ba yir Yurusalem wo, ma pa Yesu fla na, ma ba u yey ma yee: ² «Nwa ta ma kānyārwai sē wo wāle kānde yār ye? Ma sē yāā, pe sē pe klue yee wo wāle kānde wāyee na ma cā pe dir di ye.» ³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ah yii, nwa ta ye n nii Yāhā kānde wūhū miy n yaha, ma nii ye wāle kānde wūhū pye?» ⁴ Ye sē yāā, Yāhā yee: «Ma ma tuhufua gboho, ma nahafua ne,» tesē «Wii ma u tuhufua miipihi yee u nahafua ne, u yai pe u boo kāā.»

⁵ Yii -sē nawee- klaha, a nawee ga waha u tuhufua pye u nahafua ne, u yee: «Ta koho kla gii tē ne ga waha wāā ma kē ma n di, n ke ta yaha Yāhā kē.» Loo na, u sē maha yai u u seefa gboho ye. ⁶ Ye n pye koo syi, ma Yāhā kaklaha miy n yaha, ma ye wāle kaklaha wūhū pye. ⁷ Dawarfa me ye ne! Faale Yāhā kaplān tōrfua Yisa tāhā kē tuu bii nde cāā yar yaha ye wīi na, ma le yrūhū tā Yāhā sabangbān wo ma yee, Yāhā yee:

⁸ «Nawee- mii, pe ra gboho pe yē kaplān ya ne,
ma -sē yee pe laam wo pe fla dey ter ra ne.

⁹ Pe ra gboho mii syi dyan, yīn wee le na ye.
Nawee- pe kānde lūi ta, pe tee loo ta,
ma n klaha ma yee Yāhā kānde ne.» »

Kai- nkāy ke nawee le kapee- wāpyeṅ wo

(Mar 7.14-23)

¹⁰ Loo kur ye, Yesu n pe nabuar yee ba, ma ba pe pye ma yee: «Ye kaplān ngīi luhu yō, -tee ke yīntar war: ¹¹ Ngii ke n dye nawee yē wo, ke sē u le kapee- wāpyeṅ wo ye. Ngii ke n yi u yē wo, koo kē ke u le kapee- wāpyeṅ wo.»

¹² Yesu kānyārwai n yūhū crā u na, ma u pye ma yee: «Yān, taa nde pāā, le pe Farisyē laam war.» ¹³ U n pe yē wāā sya kakuācran ne ma yee: «Ngii ke wee ta Tuhufua Yāhā wān ye, ke ma mii katyigi gii dyan ke sē ke tāhā ye, ma n pai ke kuā kāā. ¹⁴ Ye tyii pe Farisyē na! Pe ma mii fūū- dyan, pe

pe fūūwai yigi, pe n yār n taha pe na kānde wo. Fūū ma u fūūwai yigi, u n yār n taha u na kānde wo, pe syām bye n gaha too dye wuhu wo.»

¹⁵ Pyar n yee u le kakuācran yīntaha yar poo na, kakuācran nde le nawee wāle wīī pāā kapee- wāpyeŋ wo. ¹⁶ Yesu n yee: «Ye bya, ye maha le kakuācran yīntaha war gblihi laa ke? ¹⁷ Ye sē le war la ma yee, ngii ke n dye nawee yē wo, ke n gaha u nfēŋ wo, ke ga yi kāā u laha wo nyē wo? ¹⁸ Ngii ke -sē n yi nawee yē wo, ke n yir u laam wo. Koo ke nawee le kapee- wāpyeŋ wo. ¹⁹ Ye sē yāā, nawee tuu kapee- nkāy ga u laam wo, koo ke ne u taha naboor na, cayor wāleŋ ne, tyatyāhā ne, yuhur ne, kawar wāfua ne, tesē wāplanpāā ne. ²⁰ Koo kai- ngīī kē ke nawee le kapee- wāpyeŋ wo. Ma -sē yee, ma'a yee ma sē ma klue yee wo wāle kānde wāyee na ma cā ma dir di ye, loo nde sē nawee le kapee- wāpyeŋ wo ye.»

Coo waa tuu wee Yiifee ye, Yesu u pueesya jaa (Mar 7.24-30)

²¹ Loo kur ye, Yesu n yir ke fla na, ma ka Tyir tāy, Syidō ne. ²² Kanaafasya waa pye, tuu ba nii ke fla na. Kanaafa sē pye Yiifee- ye. U n pa Yesu tāy, ma ba tē sya ma yee: «Dawide Dya, ta fen di! Sāndūpee ma ra pueesya yīn na, ma nii u fāy, u kā n yaa!» ²³ Yesu sē -sē u yē gē sya laa ne ye. U kānyārwai n yūhū crā u tāy, ma u nar ma yee u u cōo ta u n ter, u tee ma u kui n taha poo na. ²⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Yiisrefa mpāy pe ma mii mbaa dyaŋ mbanaha wee pe na ye, pe ra lehe wāā poo ya wīī na.» ²⁵ U cōo n ke kaplāŋ luhu, ma sye ma ba kānklūy gbāā Yesu yahasee ye, ma u nar ma yee: «Yīnfua, ta kue yāŋ!» ²⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Ma'a kicar digi gbe miy yaha pāmpii* kē, le sē yō ye.» ²⁷ U cōo n yee: «Cīinde ne, Yīnfua. Pāmfa ma -sē tiī bir miy yaha te n too kāntraha na, pāmpii sē -sē ga gbe di la?» ²⁸ Loo na, Yesu n u yē sya ma yee: «Cōo nwo, ma ra sronj ta ma Yater cīinde! Taa lii ke, le ga pye ma kē.» Le yalebya wo, u sāndūpee n tege kāā u pueesya yīn na, u n jaa.

Yesu yanfa buar jaa

²⁹ Yesu n yir ke fla na, ma ka Galēle langbāŋ yē na. U n ga dugu nii yāŋ gaa yīn na. ³⁰ Nabuar raa n tānklahafa gbe ba u fla na, fūū- ne, tesē bebe ne, mpāy ne pe kadye teelaa fla ku pe ye, ma suhu yanfa busāā mpāy ter ne. Pe n ba pe tege ta Yesu tāy, u n pe jaa. ³¹ Pe nawee- n pe bebe yāā pe n pāā; mpāy pe kadye teelaa fla ku pe ye, pe n pe yāā pe jaa, ma pe tānklahafa yāā pe yrāhā sronj, ma pe fūū- yāā pe n yāŋ. Le n yē gbāā pe nawee- bye na ma sya ga ta ter, pe n nii Yāhā sey, koo gii ke ma Yiisrefa Yāhā.

Yesu nawee- nyersī yē woo, tahar ne (Mar 8.1-10)

³² Loo kur ye, Yesu n u kānyārwai yee ba, maa pe pye ma yee: «Nawee- mii fen ra yigi, pe plii tāā nanga pe ma ra ne. Yagaa, ngaa wee pe ye nantāŋ pe n ga di ye. N sē n traha n kānde wāā pe kē pe n ter, mii pe sē ngaa yāā di ye. Mii loo sē ne ye, pe n gaha too wāfāy na kānde wo.» ³³ Pe kānyārwai n u yey ma yee: «Dragba nge syi laam wo, waa dir yāā na wo wāā nabuar mii syi kē pe n di?» ³⁴ Yesu n pe yey ma yee, bur nii te ma pe ye. Pe n yee, wāy kuasīī tesē fuabir raa ne. ³⁵ Loo na, Yesu n pe nabuar ta pe n tege nii kāntraha na. ³⁶ U n te bur kuasīī gbe pe fuabir ne, ma Yāhā

* **15:26** 15.26 Koo cāā na, mpāy pe sē pye Yiifee- ye, Yiifee- naa pe yee pām.

pye ma yee: «Ma syaha kē». U n te bur la cēr, ma te wāā u kānyārwai kē, pe n te la klaha pe nabuar kē. ³⁷ Pe bye n di, ma sya di yai. Tii pe di yaha, pe n te gbe tēr takūyihī kuasī. ³⁸ Mpāy pe ba di, pe pye nawee- nyersī, pe ca yē wee pe kicar ne ye.

³⁹ Loo na, Yesu n kānde wāā pe nabuar kē, ma dugu dye salangbāŋ wo, ma ka Magadā kue kántraha na.

16

Mpāy pe sē yagaa kai- yīntaha war ye
(Mar 8.11-13; Luke 12.54-56)

¹ Loo kur ye, pe Farisyē tesē pe Sadusyē ne, pe n pa Yesu fla na. Pe n yee, poo ga u le namihi wo ma u pye, u laanwo wī laa pye poo n yāā, pe waha cā Yāhā kē ke kānde wāā u kē. ² Yesu n -sē pe yē sya ma yee: «Yaintege na, yāhāyīn ma yrāhā, ye ne yee sukūhū yai ga yō. ³ Yūhū yē na, ye ma yāhāyīn yāā ke yrāhā car ma maha wo, ye ga yee sesaha ga too nanga. Ye yāhāyīn wūhū yīntaha war, ma -sē gblihi laa, Yāhā wūhū nkāy ke n pye ye yīnde na yagaa, ye sē ke war ye. ⁴ Yagaafa pee, pe sē n sron Yāhā ye ye, ma maha yee, poo n ke pe laanwo wī laa yāā yīnde ne! N sē -sē ga laanwo wī laa pye yar pe na ye. Lii le bii faale Yonase dye, loo syi ter ya kē, pe ga ba yāā yīnde ne.»

Loo kur ye, u n ter pe yaha ke fla na.

Yoo wī ma mii ncasur wāŋ ter syi dyaŋ?
(Mar 8.14-21)

⁵ Pe kānyārwai pe ba dii ga ke langbāŋ kūndi ngaa ye, pe ba faha bur yaha. ⁶ Yesu n pe pye ma yee: «-Ye yii le yaha, -tee yii yigi Farisyē ye ne tesē Sadusyē ye ne; pe wī ma mii ncasur wāŋ syi dyaŋ.» ⁷ Pe kānyārwai n nii pe ya yey ma yee: «Too sē bur gbe ye, loo la u n nii n pāā ke syi?» ⁸ Yesu n pe laam wūhū cā, u n pe yey ma yee: «Nwa ye n yee, tee sē bur gbe ye, loo la n n pāā ke syi? Ye sē ra sron ta ye Yater ye! ⁹ Ye sē laa war wa ye. Tē ba bur bua la cēr wāā nawee- nyersī yīfbua kē, ye ba te gber wāā gbe tēr takūyihī nii, le faha la ye na? ¹⁰ Tē maha ba te bur kuasī la cēr pe nawee- nyersī kē, ye ba te gber wāā gbe tēr takūyihī nii, le faha la ye na? ¹¹ Yaliile wo, tē ye pye ye yii yigi Farisyē ye ncasur wāŋ ter syi ne, Sadusyē ye ne, n sē naa n pāā bur wī na ye. Nwa ta ye sē waha le war ye?» ¹² Loo na, pe kānyārwai n cā le war ma yee ncasur wāŋ gi ke n le bur wo, koo sē kē Yesu naa n yāŋ ye. Farisyē wī ne u naa n yāŋ, Sadusyē wī ne, ma yee pe pe ya yigi le ne.

Yoo kē Yesu ne?
(Mar 8.27—9.1; Luke 9.18-27)

¹³ Yesu n ka u kānyārwai ne Filipe Syesarē klo kue ye. U n ba pe yey ma yee: «Lii gē nawee- pe n pāā ndoo u Nawee Puee wī na?» ¹⁴ Pe n u yē sya ma yee: «Mpāy n yee, a Nsān nawee- tāāfua kē ma ne. Mpāy maha n yee, a Yeli kē ma ne. Mpāy maha ma pe n yee, a le ma pye mboo sē kē faale Yermii ye, ma -sē ma poo faale Yāhā kaplāŋ tōrfa nen waa.» ¹⁵ Yesu n pe yey ma yee: «Ah yii, ye yee yoo kē ra ne?» ¹⁶ Syimu wii pe n yee Pyar, u n u yē sya ma yee: «Mboo kē u Yāhā Yīndefua Crise, ma maha ma ke Dya, koo gi wākuyāā wee ke na ye.»

¹⁷ Loo na, Yesu n u pye ma yee: «Nsān dya Syimu, ma wī n tāy. Ma sē yāā, nawee sē kē tuu koo kai- ngī yar ma na ye. Ta Tuhufua Yāhā kē,

ke ke yar ma na. ¹⁸ Ndoos -sē ga ma yar nde ne: Mboos, ma ma Pyar, ke yīntaha kē ntēmlaha. Ma ma mii ntēmlaha dyaŋ, pe ga waha nwoŋ fāā ke yīŋ na. Loo ne, mboos taa ga ba ta wīl cāā gbe yi, ma naa le tōr mpāy ye pe sē ra kānde cā ye. Gbāfua fānga gē sē n pai waha yia ra kāndeyārfa yawāhā na ye. ¹⁹ Fānga gii tē ga wāā ma kē mpāy nsoho wo pe cā Yāhā ma yīŋ na, koo fānga ma mii karndohopii dyaŋ, pe ga waha nwoyē yār, pe maha waha ke tā. Ma'a ba kai- nkāy sye driyē nge wo, Yāhā kē ke ma ta, ma n ke sye. Ma'a maha ba kai- nkāy sya driyē nge wo, Yāhā kē ke ma ta, ma n ke sya.» ²⁰ Yesu n u kānyārwai yar waha, pe ma n le pāā waa ye pe yee woo kē u Yāhā Yīndefua Crise ye.

²¹ Loo kur ye, Yesu n nii ke kai- pāā u kānyārwai ye gbaa na. U naa pe yar ma yee: «N yai n ka Yurusalem wo. Koo fla na, pe Yīifee- wāle, pe Yāhā yūndefa yīŋfa ne, pe Yāhā kaiyarfa ne, pe ga ba ra fāy gboho. Pe ga ba ta gē ta pe n ta boo. Ta wāku plii tāā wuhu na, n ga yir gbā wo, n dur ba yrāŋ na gbaafa ye.»

²² Pyar n u yee ga kānkāy na, maa nii le kuān u ye ma yee: «Yīŋfua, Yāhā ke paha ma na! Nde sē yai le ma dye ye!» ²³ Yesu n wā klaha, ma Pyar pye ma yee: «Yūhū kāā ra tāy Setane nwo! Ma n ke ma yer tā ra na ta kānkai- wo! Ma sē laam ga Yāhā laantor ter ne ye, ma laam ga nawee- kacān ter ya ne.»

²⁴ Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Wii ma yee woo ga naa n yār ta kānde wo, u u laam wūhū ta yaha, tuu u ya gbihi, u ma sya ga ba gbāpee ku ra wīl na. Wii ma loo sya, u naa ra kānde yār. ²⁵ Ye sē yāā, wii tuu u ya yīŋ ke, ma suhu u laam wān ne, woofua ga ba too bye ke laa; wii tuu -sē ga le sya u u yīŋ ke laa, ma suhu u laam wān ne ndoo wīl na, woofua kē tuu cā ga ba too nde bye yāā. ²⁶ Mboos nawee, taa ga driyē wān bye yāā tāŋ, ma'a yee ma sē ba ma yīŋ yāā Yāhā ye ye, le wāyīl -sē ma na taa yāā? Tesē, koo kla ma na, nawee tuu ga ba waha kē, u u ya yīŋ yāā Yāhā tāy? ²⁷ Ye sē yāā, u Nawee Puee ga ba pa u Tuhufua Yāhā nayōr ne, tesē u yāhāyīŋ tēnlēhe ye ne. U ma ba dur ba, nawee nawee woo tuu kai- nkāy bye pye ter, u ga koo bye draha dāā ufua kē. ²⁸ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Nawee- mpāy ma ye laam wo, pe saa ku mii pe sē u Nawee Puee yāā tuu nii yīŋ na ye.»

17

Kānyārwai tāā mpāy Yesu yāhāyīŋ nayōr yāā (Mar 9.2-13; Luke 9.28-36)

¹ Plii kuay kur ye, Yesu n Pyar yīgi taha u ya na, Syake ne, u Syake cīifua Nsān ne, ma ka pe ne yāŋjruhu gaa yīŋ na, poo pe ya ya. ² Pe n u yāā, u wā klaha pe yīnde na, u yīntaha n nii n yehe yai wāŋ syi dyaŋ, u nayre n flege ma nii cāā- wāŋ syi dyaŋ. ³ Pe kānyārwai n faale wāle Musa yāā tesē Yeli ne, pe ya kai na. Pe ba fe gbe yi, ma nii n pāā Yesu ne. ⁴ Loo na, Pyar n Yesu pye ma yee: «Wo Yīŋfua, wo niisaha sroŋ yō nwo wo. Le ma tāy ma ye, n ga kajar tāā gbā, neŋ ma wāŋ, neŋ Musa wāŋ, neŋ nge Yeli wāŋ.» ⁵ Tuu naa n pāā nantāŋ, yāhāsyōr raa n ba paha pe na, ma n yehe palpal. Yāhā yīmbui n yir te yāhāsyōr laam wo ma yee: «Ta Dya kē nwo, u ntāŋ dye gboho ra tāy, u ra laam yīn yalebye. -Ye naa n luhu u ye!» ⁶ Pe kānyārwai pe kaplāŋ ngīl luhu, pe n fya ma too tā pe yīntar na. ⁷ Yesu n yūhū crā pe na, ma pe pye pe yir, pe ma n fya ye. ⁸ Pe n yīntar kuā yir, pe sē maha waa yāā mii Yesu ya sē kē ye.

⁹ Pe naa ke yāŋ tege, Yesu n pe yar waha ma yee: «Tee kai- nkāy yāā ke yāŋ yīŋ na, ye ma n ke tōr waa ye ye, mii u Nawee Pueel sē yir gbā wo, ma dur ba gbaafa ye ye.»

¹⁰ Pe kānyārwai n Yesu yey ma yee: «Nwa ta pe Yāhā kaiyarfa n yee, a Yeli ga cāā pa u Yāhā Yīndefua Crise yaha?» ¹¹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Cīinde ne, Yeli yai u pa, u ba ke kai- bye gbih ta. ¹² Ta n ye yar: Yeli pa wa, nawee- sē cā woo kē ye, ma u nuhu pe laam wānuhu. Pe ga ba u Nawee Pueel bya nuhu koo syi.» ¹³ Loo na, pe kānyārwai n cā le war ma yee, Nsān nawee- tāāfua wīl kē Yesu tuu pāā pe ye, ma Yeli myaha yee.

Yesu sāndūpee kar tege kāā kicar waa yīŋ na
(Mar 9.14-29; Luke 9.37-43)

¹⁴ Pe ga nō nabuar raa fla na, dya waa n pa Yesu fla na, ma ba kanklūy gbāā u yahasee ye ¹⁵ ma yee: «Yīnfua, ta dya fen di, wātōoku ma u na. Ke ma yir u na, ke ne pee u na. Kaa na u ga too dye naa woo, kaa na u ga too dye loho wo. ¹⁶ N pa u ne ma kānyārwai fla na, pe sē -sē waha u jaa ye.» ¹⁷ Yesu n kuān pe na ma yee: «Yii poo na, laanyōm wee ye ye ye, ye sē ra ta ye Yater ye. Ye yee la n kuee ye wāwlaha na yalebye? Ye yee la n naa n fāy ye ne yalebye? -Ye pa ra kē u kicar ne nwo!» ¹⁸ Yesu n sā u sāndūpee na, u n tege kāā u kicar yīŋ na, u n jaa le yalebya wo.

¹⁹ Loo na, pe kānyārwai n yūhū crā Yesu na kankāy na, ma u yey ma yee: «Nwa wo sē ba waha u sāndūpee kar tege kāā ye?» ²⁰ Yesu n pe yar ma yee: «Ye sē ra ta ye Yater ye laam bye ne ye, koo kē. Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye ma Yāhā ta ye Yater carle ya mii ntāāfīl pua nen ya dyaŋ, ye ga waha yāŋ nge pye ke yūhū ga nwaa, ke n yūhū ga. Kai laa saa ye yia ye. [²¹ Ya'a ye yē tā digi na, ma nii Yāhā nar, loo na, ye ga waha sāndūpee nwo syi kar tege nawee yīŋ na.]»

Yesu maha u gbā wīl pāā, tesē u wāyir wīl ne gbā wo
(Mar 9.30-32; Luke 9.43-45)

²² Yesu pye yrāhā na u kānyārwai ne Galele kāntraha wo, u n ba pe pye ma yee: «Pe ga ba u Nawee Pueel yi u napīl- kē, ²³ pe n u boo; u gbā plii tāā wuhu, u ga yir gbā wo, u pa gbaafa ye.» Loo kapān nde n pe kānyārwai laam wlāhā pe kē, ma sya ga ta ter.

Yesu ye kufar dāā

²⁴ Yesu tuu ga dye Kapornu wo u kānyārwai ne, Yāhā kangbāŋ kufar wāāfa n yūhū crā Syimu Pyar tāy, ma u yey ma yee: «Ye Yīnfua sē Yāhā kangbāŋ kufar dāā la?» ²⁵ Pyar n pe pye āwā, u pe dāā.

Pyar tuu ga dye kaha wo, Yesu n cāā kapān gbe, ma u pye ma yee: «Syimu, ma laam wo, mpāy poo pe yai pe naa pe kufar dāā, tesē pe koho wān kufar ne kāntraha nge yīŋfa kē, pe klofa laa, pe nampay?» ²⁶ Pyar n yee pe nampay. Yesu n u pye ma yee: «Le ma pye pe nampay, ma cā klofa sē yai pe naa te dāā ye. ²⁷ Wo sē -sē n ke nawee- mii n wāpee pāā wo wīl na ye. Loo ne, ka ke langbāŋ wo, maa fuesān miy. Fua wīl taa ga cāā yigi, u yē yār, maa ntēn war yāā u laam wo. U war gbe, maa ra kufar dāā, tesē ma wān ne!»

18

Mpāy pe kloŋ, Yesu kayūhū pāā pe wīl na
(Mar 9.33-37; Luke 9.46-48)

¹ Loo yale wo, Yesu kānyārwei n yūhū crā u na, ma u yey ma yee: «Yoo syi u ma yīn na Yāhā Yai wo?» ² Loo na, Yesu n kicaalaale yee ba ta pe yaha ye, ma pe yar ma yee: ³ «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye ma yee ye sē koho klaha ma nii kicar wāŋ syi dyaŋ ye, ye saa dye Yāhā Yai wo ye. ⁴ Wii ma u ya ta pra kicaale nde wāŋ syi dyaŋ, woo kē u ga ba yīn yāā nawee-bye laam wo, Yāhā Yai wo. ⁵ Wii ma kicaale nde syi gbihi yigi ndoo myaha na, ndoo ge kē tuu gbihi yigi.»

Kapee- wāpyeŋ le lii kua?
(Mar 9.42-48; Luke 17.1-2)

⁶ Yesu n maha yee: «Mpāy pe ma pra kicar wāŋ syi, ma ra ta pe Yater, wii ma poo nen waa ta u n yi kāā ra kānde wo, le ga pee woofua na. Pe ma sya cāā ntēmbangbāŋ puu u yīntyigi na, ma u gbe miy le wāā langbāŋ wo u sē yāā loo kapee nde yāā pye ye, ke puar u na. ⁷ -Ye yāŋ, driyē laam wo, kapee- wāpyeŋ syar. Kapee- wāpyeŋ saha kua yāā ye. Wii ma -sē u nampyeŋ ta u n kapee- pye, woofua wīl pee!

⁸ Le ma pye ma koho ke ma le kapee- wāpyeŋ wo, laa na ma troho ke ma le kapee- wāpyeŋ wo, te cer kāā, ma te miy wāā dey dey. Ma cīinde yrā yāā koho neŋ ne, tesē troho neŋ ne, ke puar ma kuae ma klue sīi ne, tesē ma tre sīi ne, pe n ba ma miy le wāā naa fla wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye. ⁹ Le ma pye ma yīnde le ma le kapee- wāpyeŋ wo, le loho yi, ma le miy wāā dey dey. Ma cīinde yrā yāā yīnde nen ne, koo puar ma kuae ma yimpe syāŋ ne, pe n ba ma miy le wāā naa fla wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye.»

Mbua wii tuu plaha, ma ba yāā
(Luke 15.3-7)

¹⁰ Yesu n maha yee: «-Ye yii yigi, kicar mii nanem bye ne, ye ma syi ye naa pe yāŋ ye yee pe wee ngaa ye! Ta n ye yar: Pe kicar yāhāyīŋ tēnlehe n pai ta Tuhufua Yāhā tāy yalebye. [¹¹ Mpāy pe plaha, u Nawee Puee pa pe wāsyayaha yīmbui ne.]

¹² -Ye yāŋ, wii ma pye mbaa gbeebua ne, nen n plaha u ye, u ga pye mii? Ye cā ma yee, u ga pe mbaa gbeeresyar sēnsye kuaresyar mii ta yaha disaha wo, yāŋ yīn na, u ga u nen nwo ke, nen wii tuu plaha. ¹³ Ta n ye yar: U ma woo mbua yāā, u ga nuhu di woo nen ya wīl na, u ta ter pe mbaa gbeeresyar sēnsye kuaresyar mii wīl yaha. ¹⁴ Ye Tuhufua Yāhā ma koo syi dyaŋ. Ke sē n yāŋ pe kicar mii nen waa ge n plaha ye.»

Wo yai wo tyii wo nampyeŋ- kapee- foho na

¹⁵ Yesu n maha yee: «Ma nampyeŋ ma laa tee pye ma na, ka mii ya u fla na; tuu lii tee pye, le yar u na. U ma luhu ma ye, ma ta u n dur ba kānyī wo. ¹⁶ U ma -sē sye, u saa luhu ma ye ye, ta kāndeyārfa nawee nen waa yigi taha mii na, kaa na nawee- syām syi, ye n ka u fla na. Le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, kai yai le gbihi ta nawee- syām yīnde na, laa na nawee- tāā syi. ¹⁷ U ma sye, u saa luhu pe ye ye, ka maa le pāā ta kāndeyārfa yawāhāfa ye, ye fla wo. U ma maha sye, u saa luhu pe ye ye, naa u yāŋ nawee wii syi draha wo, u sē cīinde Yāhā cā ye. Tesē, naa u yāŋ kufar wāāfa ne wāceŋ, poo mpāy pe fufor na.

¹⁸ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye ma kai lii sye nawee- ye driyē nge wo, Yāhā kē ke ye ta ye n le sye. Ye ma kai lii sya nawee- ye driyē nge wo, Yāhā kē ke ye ta ye n le sya.

¹⁹ Ta n maha ye yar: Yii mpây tee ma kântraha na, ma Yâhâ kânde yâr, yii nawee- syâm syi ma yîmbuhu wââ le, ma ngii ngii nar ra Tuhufua Yâhâ ye, u ga le pye pe kê. ²⁰ Ye sê yââ, teelii teelii nawee- syâm ma pe ya wââ ta myaha na, laa na nawee- tââ syi, n ma pe telai wo.»

²¹ Loo na, Pyar n yûhû crâ Yesu na, ma u yey ma yee: «Yînfua, ta nampyen ma kuee kapee- pye ra na yalebey, n yai n tyii u kapee- foho na tēhe nii? Tēhe kuasii syi yai la?» ²² Yesu n u yē sya ma yee: «Aye, tēhe kuasii sē yai ye; naa n tyii u kapee- foho na ma kuāŋ ne yalebey.»

Tëntē wii u sē tyii u nampyen fue na ye

²³ Yesu n maha yee: «Kapee- foho wātyii wīi Yâhâ Yai wo, le ma mii nde dyaŋ: Yînfua waa ba yir, ma yee woo ga yāŋ u foho ma pye u tēntē- mpây na, pe ke dāâ u kê. ²⁴ U n nii ke foho tōr, pe n ga u tēntē waa yigi ba u fla na. Fue lii le pye woo yīŋ na, le pye war nagbeebua raa. ²⁵ Ngaa ge sē pye u dya ye u n ga le fue dāâ u yīnfua kê ye. U yīnfua n yee, pe u dya yigi ga par yāmpuai wāŋ syi dyaŋ, woo tesē u cōo ne, tesē u pii ne, tesē u koho wān bye ne. Loo na, fue lii le ma u dya yīŋ na, pe war ga yââ. ²⁶ U tēntē n kânklūy gbââ u yīnfua yahasee ye, ma u nar waha ma yee: «Ma laam yīn, ma ra sēŋ, n ga ba pe war bye dāâ ma kê.» ²⁷ U yīnfua n u fen di, ma kace yaha u na, ma sya yee u tyii le fue wādāâ na, ma kânde wââ u kê u n tēr.

²⁸ Woo tēntē n yi ke fla na, ma u tēntēwe waa wââ sya. U fue -sē pye u tēntēwe nwo na, war naha syi. U n u fyâhâ yigi yīmbui na, u saha wūu ge wūu ye, ma nii u pye ma yee: «Ta fue ma ma na, pe war dāâ ra kê!» ²⁹ U tēntēwe n kânklūy gbââ u yahasee ye, ma u nar waha ma yee: «Ma laam yīn, ma ra sēŋ, n ga ba pe war bye dāâ ma kê.» ³⁰ U sē yer le na ye, ma sya ta pe n u le nwompīhi wo ma yee, le fue le dāâ u n cā yi.

³¹ Tēntē- mpây pe pye ke fla na, pe loo nde yââ, le n pe laam war, pe n ga ke kai- bye tōr pe yīnfua ye. ³² U yīnfua n -sē u tēntē yee ba, ma ba u pye ma yee: «Tēntē napee nwo! Taa ra nar, n ma fue gbe kââ ma yīŋ na. ³³ Tē ma fen di mii, ma bya sē ne yai la ma ma nampyen fen di koo syi?» ³⁴ Ncafūhū n u yīnfua yigi. U n ta pe n u tēntē tā nwompīhi wo, ma yee pe u pēn, ma maha yee, le fue le dāâ tāŋ u n cā yi.»

³⁵ Yesu n maha yee: «Ye ma yee ye sē n tyii ye nampyen- kapee- foho na ye kuāŋ ne ye, ta Tuhufua Yâhâ bya ga ba ye pye mii tēntē napee nwo wāŋ syi dyaŋ.»

19

Nawee ga waha u ya koho cōo sye la?

(Mar 10.1-12)

¹ Yesu tuu nawee- klaha wa, u n yir Galele kântraha na, ma ka Yude kântraha kue gii ye ke ma Yurdane lafeŋ kûndi ngaa ye. ² Nabuar naa n taha u na, u n pe yanfa jaa.

³ Farisyē mpây n yûhû crâ u na, ma yee poo ga u le namīhi wo, ma u yey ma yee: «Wo kânde na, nawee ga waha u cōo sye la, laa ma dye pe nsoho wo u cōo ne?» ⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye cā le ma le yrūhū yaha Yâhâ sabangbāŋ wo ma yee: «Ke kai- fegbecāâ na Yâhâ nawee- tâhâ, naa tesē cōo ne.» ⁵ Yâhâ n le pāâ pe wīi na ma yee: «Koo syi kê, naa ricar koho ma ba dye, u n cōo sya, u ga u ya yē yi kââ u seefa tây, u ke wââ le u cōo wāŋ ne, pe n nii nawee nen dyaŋ.» »

6 Yesu n pe yar taha ma yee: «Loo na, pe wee syām nantāṅ ye, pe ma mii nawee nen ya dyaṅ. Yāhā ke tii gbra te ya na, nawee ma syi u te cāāṅ te ya na ye.» 7 Pe Farisyē n u yey ma yee: «Ah wo faale wādyaha Musa sē bii yee la, naa ga waha u cōō wāsyen saba wāā u kē, tuu u sye?» 8 Yesu n pe ye sya ma yee: «Ye laam waha ter, koo kē Musa n bii kānde wāā ye kē, tee ga waha ye ca sye. Ma -sē yee ke kai- fegbecāā na, le sē pye koo syi ye. 9 Ta n ye yar: Wii cōō ma yee u sē naa waa yuhu di ye, u n u sye ma cōō waa gbe, ufua kapee pye, u cayor pye.»

10 U kānyārwei n u pye ma yee: «Naa wīī ma pye koo syi u cōō kue ye, le puar waa ma n cōō sya ye.» 11 Yesu n pe ye sya ma yee: «Nawee- bye sē me pe ga waha yia pe tyii cōō wāsyāṅ na, pe naa loo kānde yār ye. Mpāy, Yāhā loo fānga wāā pe kē, poo ya pe ga waha yia, pe naa loo kānde yār. 12 Kai- busāā ma, ke ga waha naa ta u saa cōō sya ye; ca mpāy bya ma ke syi. Mpāy ma pe see ke dyaṅ, pe saha cōō wīī yō ye; ca mpāy bya ma ke syi. Mpāy ma pe poo sā, ma pe ta ke syi, pe saha cōō wīī yō ye; ca mpāy bya ma ke syi. Mpāy ter maha ma, Yāhā Yai tēn wīī na, pe cōō wāsyā wīī sye; ca mpāy bya ma ke syi. Wii ma cā u ga waha yia u kaklaha ngīī sya, u ke sya.»

*Yesu kaa taha kicaabir na
(Mar 10.13-16; Luke 18.15-17)*

13 Nawee- n pa kicaabir ne Yesu fla na, tuu koho taha pe na, u Yāhā nar pe wīī na. Pe kānyārwei n sye pe na. 14 Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ye tyii pe kicaabir na pe n pa ra ye! Ya’a n sye pe na ye. Ye sē yāā, mpāy pe ma pra poo wāṅ syi dyaṅ, Yāhā Yai ma poo wāṅ.» 15 U n koho taha pe kicaabir na, ma yir ke fla na ma ter.

*Nangbām ga waha dye la Yāhā Yai wo?
(Mar 10.17-31; Luke 18.18-30)*

16 Naanfuē waa n yūhū crā Yesu na, ma u yey ma yee: «Yīnfua, n ga waha kayīī lii pye, n waha cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.» 17 Yesu n u pye ma yee: «Nwa ma n ta yey kayīī wīī ne? Yāhā ya ke yō. Ma’a yee ma ga cīinde yrā yāā, naa Yāhā kānde katanṅ wūhū pye!» 18 U dya n Yesu yey, a Yāhā kānde wūhū nkāy? Yesu n u ye sya ma yee: «Ma’a syi ma nawee boo ye; ma’a syi ma cayor le ye; ma’a syi ma yuhu ye; ma’a syi ma kawar fua ye; 19 naa ma tuhufua gboho, ma nahafua ne! Ma ya wīī le n tāy ma ye mii syi dyaṅ, tyii ma nampyen wīī n naa n tāy ma ye ke syi.»

20 U naanfuē n Yesu pye ma yee: «Ndoo koo ngīī bye yigi, n yai n maha lii pye?» 21 Yesu n u pye ma yee: «Ma’a yee ma ga kua, ka, ma ga ma koho wān bye par tāṅ, -taa pe war bye wāā tāṅ nawām kē. Loo na, ma -sē ga ba nū nangbāṅ Yāhā yīnde na. -Taa pa, ma ba taha ra na!» 22 U naanfuē tuu kaplāṅ ngīī luhu, u laam bye n wlāhā u ye, u n ter. U tee pye nangbāṅ.

23 Loo na, Yesu n u kānyārwei pye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Nangbām wādye wīī Yāhā Yai wo, le war! 24 -Ye yāṅ, yūhūmii wādyeyiter mensān wihi ne, le ma fāhāfāhā ma ter nangbām wādye yaha Yāhā Yai wo.» 25 Pe kānyārwei pe kaplāṅ ngīī luhu, le n pe fe gbe pe n sya yee, a nangbām ma yee pe saa waha pe yīy yi yaha ye, yoo syi -sē ma u ga waha u yīṅ yi yaha? 26 Yesu n pe yāṅ, ma pe pye ma yee: «Kai laa ne le nawee yia; ma -sē yee Yāhā koo na, koo n yia kai- bye na.»

²⁷ Loo na, Pyar n kapān gbe ma yee: «Yīnfua, yāŋ, wii mpāy too -sē ter wo kānkai- bye yaha, ma taha ma na, wo wīi ga ba pye mii?» ²⁸ Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Yāhāyīnfāŋ ga ba pye, kāntrafāŋ ne. U Nawee Puee ma ba nii kai- bye yīn na u niisayūhū fla na, yii sēnsye syām mii tee n taha u na, ye bya ga ba nii yīn na, nangbāniisar wo, ye Yīisre ter sēnsye syāŋ ngīi nawee- bye sāhā. ²⁹ Mpāy bye pe ter pe kle yaha, pe nampyese y ne, pe tuhufa ne, pe nahafa ne, pe ca ne, pe pa ne, pe pii ne, pe tar ne ta wīi na, poofa ga too syi fle gbeebua yāā kāntraha nge na. Sukūhū gaa laam wo, pe ga cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. ³⁰ Mpāy pe ma yahasee ye yagaa, poo busāā ga ba nii kur ye, mpāy pe -sē ma kur ye yagaa, poo busāā ga ba yahasee yāā.»

20

Kakuācran tēntēbir wīi na

¹ Yesu n maha yee: «-Ye yāŋ, Yāhā Yai wīi ma mii tēntēbir mpāy wīi dyaŋ, tarfua waa ne. U tarfua ba cāā yir sukūhūntāy na, yainsaha daryale wo, woo ga tēntēbir ke ba le u tar wo. ² U n mpāy yāā, ma yee woo ga pe dāā per nenj tēn war ne. Pe n yer le na. U n pe ta pe n ga nii tēn tē u tar wo. ³ Yai n faa dugu, u tarfua n maha yi, ma ka tēntēbir kesaha fla wo, ma ga mpāy yāā pe ka nii, laa sē ne pe n pye ye. ⁴ U tarfua n pe pye ma yee: Ye ga waha kā yii ndoŋ, ye ga naa tēn fē ra tar wo. N ga ba ye tēn draha dāā ye kē. ⁵ Pe tēntēbir n ka. Yai n ba dye yīn wo, u tarfua n maha yi, ma ga tēntēbir mpāy ke ba le te tar wo. Yai n ba yīn, u n maha yi ga mpāy ke ba le te tar wo. ⁶ Yai n ba kua, u n yi, ma maha ga mpāy yāā, pe ba tege nii nantāŋ tēn kesaha fla wo. U n pe yey, a nwa pe n tege nii ke fla na ma yai kua, laa sē ne pe n pye ye. ⁷ Pe n yee, waa sē poo gbe tēn na ye, koo kē. U tarfua n yee, le ma pye koo syi, pe tēntēbir pe ka pe ya ndoŋ, pe ga tē u tar wo.

⁸ Yai n ba kua tāŋ, u tarfua n u war yīnfua pye ma yee: «Pe tēntēbir bye yee ba, ma ba pe dāān wāā pe kē. Mpāy pe gbe kur kue ye, cāā naa poo dāā, ma ba kua mpāy na pe cāā gbe.» ⁹ Mpāy pe ba dye tēn wo yainkoŋ yale wo, poo n cāā pa loo na, maa per nanenj tēn war yāā. ¹⁰ Tēntēbir mpāy pe ba cāā dye tēn wo, poo n ba pa, ma naa le ga laa na poo war ga gboho ter. Pe n pe bya dāā per nanenj tēn war ne. ¹¹ Pe n pe war sya ma yee, poo sē u tarfua ne, ¹² ma u pye ma yee: «Tēntēbir mpāy taa gbe kur kue ye yainkoŋ wo, ma cā pe sē ma- le tēn na ye. Ma pye mii ma pe dāā wācēŋ wo ne, wii mpāy too per wihi wāfāy sya, ke yaiwlanj wāsuhi ne?» ¹³ U tarfua n poo nen waa yē sya ma yee: «Ta naambiyā, n sē dawar pye ma na ye. Ma ba le pāā laha ma yee, mboo yer per nenj tēn dāān na. Cīinde sē na? ¹⁴ Ma dāān sya, taa naa n gaha. Wii tē gbe kur kue ye yainkoŋ wo, n yee n ga u dāā ma ne wācēŋ. ¹⁵ N ma yee n ga naa ra war pye mii, le yai n waha naa pe pye koo syi. Tē ma naweeyō loo la le laanyar yigi ma kē, ma n yīntaha waha?» »

¹⁶ Loo na, Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Mpāy pe ma kur ye yagaa, pe ga ba yahasee yāā. Mpāy pe -sē ma yahasee ye yagaa, poo pe ga ba nii kur kue ye.»

Yesu tehe tāā wuhu tuu nii u wāku wīi pāā u wāyir wīi ne (Mar 10.32-34; Luke 18.31-34)

¹⁷ Yesu naa n gaha Yurusalem wo, nabuar naa n taha u na. U naa n yār, ma ba u kānyārwai cer yi pe ya ya, ma pe pye ma yee: ¹⁸ «-Ye yāŋ,

Yurusalem kē too dugu n gaha. U Nawee Puee ga ba yi pe Yāhā yūndefa yīnfa kē, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne. Pe ga yer u wāboo wīi na, ¹⁹ pe u wāā mpāy kē pe sē cīinde Yāhā cā ye. Poo pe ba naa u ler, pe naa u gbā sāngblā ne, pe ba u kuey mar boo trā na. U wāku plii tāā wuhu, u ga yir gbā wo u pa gbaafa ye.»

Yoo ma myaha ne Yesu ye?
(Mar 10.35-45)

²⁰ Loo na, Sewede pii nahafua n pa Yesu fla na, u dyam syām ne. U n kānklūy gbāā, woo ga laa nar Yesu ye. ²¹ Yesu n u yey, u ma nwa wīi na. U n u pye ma yee: «Ma'a ba nii kai- bye yīn na, ma yīnfar wo, ma tyii ta pii n nii nen nwo ma kāndigi koho kue ye, nen nwo ma kāman koho kue ye.» ²² Yesu n pe pye ma yee: «Tee lii nar, ye sē le cā ye. Wāfāy tii tē n pai sya, yaa waha te sya la?» Pe n u pye poo ga waha yia. ²³ Yesu n pe pye ma yee: «Cīinde ne, yaa ra wāfāy syi sya. Ma -sē yee mpāy pe ga ba nii ra kāndigi koho kue ye, ta kāman koho kue ne, n saha poofa yān yi ye; Yāhā too niisar gbihi ta mpāy kē, poo niisar kē te ne.»

²⁴ Pe kānyārwei sēnsye mii pe le luhu, pe laam n war pe kānyārwei syām mii wīi ne. ²⁵ Loo na, Yesu n pe bye yee ba, maa pe pye ma yee: «Ye cā mpāy pe ma kāntre kui yīnfa, pe nawee- nar-, tesē pe nangbām bya maha pe fānga yar pe na. ²⁶ Le sē -sē wee ke syi ye ne ye. Wii ma yee u ga yīn yāā ye laam wo, woofua yai u nii ye bye tēntēle. ²⁷ Wii ma yee u ga yahasee fla yāā ye laam wo, woofua yai u nii ye bye yāmpuai. ²⁸ Loo ne, u Nawee Puee sē pa nangbān yimbui ne ye, u pa u n pai nii tēntēle nawee- bye ye, u yā wāā u ku, u nabuar par sya, u pe yi pe kapee- wāpyen wo.»

Yesu fūū- syām mpāy jaa
(Mar 10.46-52; Luke 18.35-43)

²⁹ Pe naa n gaha Yurusalem wo, ma ga dye Yerekoo wo, ma sya le yi yaha wa. Nabuar naa n taha Yesu na. ³⁰ Fūū- syām pye, pe ba nii kānde yē na. Pe le luhu, a Yesu kē u n ter, pe n nii n tē ma yee: «Yīnfa, mboo Dawide Dya, wo fen di!» ³¹ Pe nabuar naa n kuān pe na, ma yee pe yaha le; pe n cā maha naa n tē fānga ne loo na ma yee: «Yīnfa, mboo Dawide Dya, wo fen di!» ³² Yesu n luhu, ma yer ma pe yee ba, ma pe pye ma yee: «Ye yee n nwa pye ye kē?» ³³ Pe n u pye, u ta poo yīmpe n waha naa n yān. ³⁴ Pe fen n Yesu yigi, u n te pe yīmpe na. Pe fūū- syām yīmpe n ta ter jaa, pe n maha waha n yān gbegbe faale dyan, ma nii n taha Yesu na.

21

Nawee- Yesu sey ga dye Yurusalem wo
(Mar 11.1-11; Luke 19.28-40; Nsān 12.12-19)

¹ Yesu tesē u kānyārwei ne, pe n ga nō gbe taha Yurusalem na, kusyinde laa wo pe n yee Gbefasye, yān gaa tāy. Katyir raa ter pye ke fla na, pe naa re yee wolifye katyir.

Yesu n u kānyārwei syām mpāy lehe wāā yahasee ye ma yee: ² «-Ye ka kusyinde ndaa wo ye yahasee ye! Ya'a kāhā ga n dye, yaa kānkonsyoho gaa yāā, ke pua yaha nii ke pua ne. -Ye te sāhā ba ra kē! ³ Wii ma ye yey laa ne, -ye yee te wīi ma wo Yīnfa na. U ga tyii, ye n pa re ne.» ⁴ Kai lii Yāhā kaplān tōrfua waa bii cāā yrūhū yaha, loo ne le nii n pye loo yale wo. Le ma le yrūhū ta ma yee:

⁵ «-Ye ga Syō klofa yar ye yee:

-Ye yāŋ, ye Yīŋfua nwo u n pai ye ye, laantār ne.
U ma u dugu nii kānkoŋ na, kānkonyainge kē.»

⁶ Pe kānyārwai n ter. Yesu tuu ba pe yar mii, pe n ga pye koo syi. ⁷ Pe n pa ke kānkonyoho ne, ke pua ne, ma pe nayrengbāy taha ta te na, Yesu n nii te na ke kānkonyainge na. ⁸ Nabuar n te ya wāā Yurusalem kānde yē na. Pe n nii u gboho, pe fānga n pe nayrengbāy yi, ma yaha ta le kānde wo, mpāy n -sē katyir wan ka ba ta le kānde wo. ⁹ Mpāy pe naa n yār Yesu yaha ye, tesē mpāy ne pe naa n taha u na, pe n nii nūhu di, ma nii le gble, ma n yee:

«Wo wādyaha Dawide Dya, ma myaha ke gboho!

Mboo wii taa n pai Yāhā myaha ne,

Yāhā ke kaa taha ma na!

Nawee- bye pe naa Yāhā miingbāŋ gboho!»

¹⁰ Yesu tuu dye Yurusalem wo, loo n gbleŋ yir le klo wo. Pe n nii le yey ma yee, yoo kē dya nwo ne. ¹¹ Pe nabuar mpāy pe pye Yesu ne, poo n nii pe klofa yar ma yee, Yāhā kaplāŋ tōrfua Yesu wii u n yi Nasarete wo, woo kē.

Yesu laam war pe Yiifee- ne ke Yāhā kangbāŋ wii na
(*Mar 11.15-19; Luke 19.45-48; Nsān 2.13-22*)

¹² Loo kur ye, Yesu n ga dye Yāhā kangbāŋ laam wo. Mpāy pe naa cāā troho, ma suhu mpāy ne pe naa wān par ke Yāhā kangbāŋ laam wo, u n pe kar. U n warturfa tabal ye kuā cāār, tesē nasar kate parfa kānay ne. ¹³ U n pe pye ma yee: «Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee: <Ta kangbāŋ yai ke naa n yee ta seysaha.> Yii -sē ke ta yuhu- dyeniisaha.»

¹⁴ Fūū- mpāy, tesē tānkalahafa mpāy ne, pe n yūhū crā Yesu na ke Yāhā kangbāŋ laam wo, u n pe jaa. ¹⁵ Yesu naa laanwo wūhū ngii pye, kicaabir naa u sey ke Yāhā kangbāŋ wo ma yee: «Dawide Dya myaha ke gboho!» Koo sē tāy pe Yāhā yūndefa yīŋfa ye, ma suhu pe Yāhā kaiyarfa ne ye. ¹⁶ Loo na pe n Yesu pye ma yee, a pe nkāy pāā, u sē ke luhu la? Yesu n pe yē sya ma yee: «Āwā, n ke luhu. Yii ge le kal yāā Yāhā sabangbāŋ wo, lii le yrūhū ta ma yee: <Ma ta, kicar n sya nii ma sey, pēyār bya ne.> » ¹⁷ Loo kur ye, u n ter ma yi le klo wo, ma ga syā Gbetane wo.

Yesu laam war nasar nkugu katyigi gaa ne
(*Mar 11.12-14, 20-24*)

¹⁸ Ke yīŋsyii wo, pe dur naa n pai le klo wo, fāā n Yesu yigi. ¹⁹ U n nasar nkugu katyigi gaa yāā kānde yē na, ma yūhū crā ke na. U sē -sē ngaa yāā ke na mii wan ya sē kē ye. Loo na, u n ke katyigi pye ma yee: «Ma saa pii sa yāā yāā nantāŋ ye.» Ke katyigi n ta ter waha ku le yalebya wo.

²⁰ Pe kānyārwai pe nde yāā, le n yē gbāā pe na, ma sya ga far ter. Pe n Yesu yey ma yee, ke nasar nkugu katyigi pye mii, ma waha ku ke syi le yalebya wo. ²¹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye ma Yāhā ta ye Yater, ye sē laalaa pye ye, tē lii pye nasar nkugu katyigi nge na, yaa waha le pye. Ye ga maha waha yāŋ nge ge pye: Yūhū kāā, ka ma ga too dye langbāŋ laam wo, le n -sē pye cīinde ye yīnde na. ²² Ye ma Yāhā sron ta ye Yater, ma ngii ngii nar ke ye, yaa ke yāā.»

Yoo kānde wāā Yesu kē u naa kai- ngii pye?
(*Mar 11.27-33; Luke 20.1-8*)

²³ Loo kur ye, Yesu n ga dye Yāhā kangbāŋ laam wo, ma nii nawee- klaha. Pe Yāhā yūndefa yīŋfa, ma suhu pe wāle ne, pe n yūhū crā Yesu na, ma u

yey ma yee: «Kai- ngĩ bye raa n pye, ma ke pye kände lii ne? Yoo kände wāā ma kē ma naa ke pye?»

²⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta bya, n ga ye yey katε nen ya ne; ya'a ra yar, ta bya -sē ga ye yar n kai- ngĩ pye kände lii ne. ²⁵ Yoo tuu ba Nsān lehe wāā, u n ba nawee- tāā naa n yi loho wo? Yāhā laa, nawee-?»

Pe n ga nii le klān n pāā pe ya ma yee: «Wa'a yee Yāhā kē ke ba u n o wāā, u ga wo pye, a nwa wo sē -sē ba u Nsān kaplān sya cīnde ye. ²⁶ Wo saha yee nawee- me pe u lehe wāā ye. Wo yai wo fya pe nabuar na, pe bye le sya cīnde ma yee Nsān pye Yāhā kaplān tōrfua.» ²⁷ Loo na, pe n ba Yesu pye ma yee, poo cā na? Yesu n -sē pe pye ma yee: «Ya'a yee ke syi, ta bya n saa ye yar n kai- ngĩ pye kände lii ne ye.»

Naam kicar syām wīi

²⁸ Yesu n maha pe yar kakuācran ne ma yee: «-Ye yān le yān nde wo:

Dya waa pye naam kicar syām ne. U n u dyadyaha pye ma yee: «Ta dya, ka maa tēn tē tar wo nanga.» ²⁹ U n yee woo saa ka ye, ma maha ba sye kur kuε ye, ma ka te tar laam wo, ma ga tē. ³⁰ Loo kur ye, u tuhufua n loo wīi nen ya pāā u dyasyinde ye. U n u yē sya ma yee, āwā tuhufua. U sē -sē ka te tar wo ye.» ³¹ Yesu n pe yey, a pe kicar syām mii laam wo, wii woo u pe tuhufua laam wīi pye? Pe n yee, a u dyadyaha woo kē.

Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: Kufar wāāfa, ma suhu canaandi ne, pe ga cāā dye ye yaha Yāhā Yai wo. ³² Ye sē yāā, Nsān nawee- tāāfua pa, ma ba le kānsronj yar ye na, ye n sye ye sē u wīi sya cīnde ye. Pe kufar wāāfa, ma suhu pe canaandi ne, poo -sē u wīi sya cīnde. Tee sya maha loo yāā, ye sē sya ma ye kapee- miy yaha, ma u wīi sya cīnde ye.»

Yiifee- yahaseefa wīi ma kra tawarfa wīi nde ne

(Mar 12.1-12; Luke 20.9-19)

³³ Yesu n maha kakuācran nde pāā pe ye ma yee: «Dya waa ba defīi katyir tar le, ma te klaha tā, ma ke defīi pii yīityaha cer ntēmbangbān wo, ma dur ma te tar sēnsaha fla fāā. Tuu koo pye wa, u n te tar yaha tawarfa mpāy ye, ma ter yrāhā ye. ³⁴ Te defīi pii yiyale le ba no, u tarfua n kuee, ma u tēntēbir mpāy lehe wāā pe tawarfa ye, pe ga woo lay sya ba. ³⁵ Pe tawarfa n ga pe tēntēbir yigi, ma nen gbā, ma nen boo, ma nen waa boo ntēmbar ne. ³⁶ U tarfua n dur ma maha u tēntēbir mpāy lehe wāā pe tawarfa ye, poo ba nihi faale wām na. Pe tawarfa n maha poo yigi. Pe ba faale wām pye mii, pe n maha pe yagaa wām pye koo syi.

³⁷ U tarfua n u dya lehe wāā pe ye kur kuε ye, ma nii le ga ma yee, laa na pe n gaha nagboho ta woo na. ³⁸ Pe tawarfa pe u dya yāā, pe n nii pe ya pye ma yee: «Wii tuu ga ba nii tarfua, woo kē nwo. -Too u boo, te wān bye n ba nii wo wān.» ³⁹ Pe n u dya yigi, ma u miy yi wāā te tar nkur ye, ma u boo.»

⁴⁰ Yesu n pe nawee- yey ma yee: «U tarfua ma ba pa, u ga ba pe tawarfa pye mii?» ⁴¹ Pe n u yē sya ma yee: «U ga ba pe napee- mii bye boo tān, u saa pe fen di ye; tuu te tar yaha tawarfa mpāy kē, poo n ba naa u lay wāā u kē u defīi yiyale wo.»

⁴² Loo kur ye, Yesu n pe pye ma yee: «N cā ye kapān nde yāā kal Yāhā sabangbān wo, kapān lii le n yee:

«Ntēmlaha gii nwonfāāfa pe ba sye yaha, koo ntēmlaha kē,

ke dur yīŋ yāā ke nwoŋ wāfāā wo.
Yāhā ke lii pye loo ne nde.
Laanwo wīi ne too n yāā yīnde ne.»

⁴³ Yesu n pe yar taha ma yee: «Loo ne, n ga ye yar, Yāhā Yai ga ba sya kāā ye ye, ke wāā mpāy kē pe Yāhā laam wūhū pye, ma yai ke wāyāā ne. [⁴⁴ Wii ma too tā koo ntēmbblaha nge na, u ga u ya waa yraha ke na. Koo ntēmbblaha ma -sē maha too tā wii na, ke ga ufua waa yraha migimigi.]»

⁴⁵ Pe Yāhā yūndefa yīŋfa, ma suhu pe Farisyē ne, pe Yesu kaplāŋ luhu, pe n cā poo wīi ne Yesu tuu pāā. ⁴⁶ Pe n nii u yigisaha ke, ma -sē ba fya pe nabuar na. Pe nabuar naa n yee, a Yāhā kaplāŋ tōrfua kē Yesu ne.

22

Casyadir wīi (*Luke 14.15-24*)

¹ Yesu n maha nii n pāā pe nabuar ye kakuācran ne. U n pe pye ma yee: ² «Yāhā Yai wīi ma mii nde dyaŋ tē ga tōr ye ye: Yīŋfua waa ba casyadir soho u dya myaha na. ³ Tuu ba mpāy yee te casyadir na, u n u tēntē- lehe wāā, pe ga pe yee ba. Pe sē -sē sya ma pa ye. ⁴ Loo na, u n maha tēntē-mpāy lehe wāā, ma pe yar ma yee: «Tē mpāy yee te casyadir na, ye ga pe yar ye yee: Te dir bye soho tāŋ wa. Ta napa, tesē ra naampīy tii ne te gbobo, n ta pe n te bye boo, te wān bye gbihī ta wa. -Ye pe yar pe pa te casyadir na!» ⁵ Pe nawee- sē le ta kai ye, ma ta ter pe kapyeŋ ye: Nwo n ka u tar wo, nwo n ka ma ga nii u cāā troho. ⁶ Mpāy n pe tēntē- yigi, ma pe nuhu, ma pe boo.

⁷ U yīŋfua laam n war. U n seraasyi lehe wāā, pe n ga pe naboofa mii boo, ma pe klo suhu. ⁸ Loo kur ye, u n u tēntē- mpāy pye ma yee: «Te casyadir bye soho tāŋ wa. Mpāy pe -sē ba yee te na, pe sē yai te wādiŋ ne ye. ⁹ -Ye ka nanihi teebehe wo, mpāy bye tee ga yāā, -ye pe yee ba te dir na!» ¹⁰ Pe tēntē- n ka te nanihi teebehe wo, nawee- mpāy pe ga yāā pe n pe bye yee ba, napee- ma suhu naweeyōm ne. Loo na, nwongbāŋ giu te dir te pye ke laam wo, ke n yīi nawee- ne.

¹¹ U yīŋfua n dye loo na, woo ga pe nawee- yāŋ. U n dya waa yāā, u sē ba te cagbar nayroho le ye. ¹² U n u pye ma yee: «Naambiyā, ma pye mii ma sē ma nayrē fer ma te cagbar nayroho le ye, ma dye ba nwo?» U dya sē laa pāā ye. ¹³ Loo na, u yīŋfua n u tēntē- pye ma yee: «-Ye u tre pua, u klue ne, ye u gbe miy yi wāā nkur ye, wam wo, u n naa wūn, u naa nkāhā yīhī.»

¹⁴ Yesu tuu koo kaplāŋ pāā wa pe ye, u n pe yar taha ma yee: «Ye sē yāā, nawee- busāā ga ba yee; mpāy pe -sē ga ba yāŋ yi poo laam wo, pe saa ba nihi ye.»

Nawee- yai la kufar wādāā ne? (*Mar 12.13-17; Luke 20.20-26*)

¹⁵ Pe Farisyē n ka, maa pe ya wāā, ma yee poo ga waha Yesu plaha yigi kayey lii syi ne. ¹⁶ Loo kur ye, pe n pe nawee- mpāy lehe wāā Yesu ye, ma suhu Yerote nawee- mpāy ne. Pe n ga Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, wo cā ma cīinde ya pāā. Ma nawee- klaha cīinde ya ne Yāhā kānde wāyār wīi na. Ma sē n fya nawee yīnde na ye. Nawee ma sya nii mii syi dyaŋ, le sē kai kua ma ye ye. ¹⁷ Loo ne waa ma yey laa ne, ma'a lii yāā le na, ma wo yar: Wo kānde na, wo yai la kufar wāwāā ne u fāngafa bye yīŋfua kē laa, wo sē yai te wāwāā ne u kē ye?»

18 Yesu -sē ba cā pe wāpee ga yigi pe laam wo. U n pe yē sya ma yee: «Dawarfa me ye ne! Nwa ta ye n ta wāleŋ ke namihi wo? 19 Tee kufar dāā war mpāy syi ne, -ye waa yar ra na!» Pe n ntēn war waa yar u na. 20 Yesu n pe yey ma yee: «Yoo yirfua pe pye ta u na nwo, u myaha ne?» 21 Pe n yee, a u fāngafa bye yīnfua yirfua kē, u myaha ne. Yesu n pe pye ma yee: «Ah -ye naa fāngafa bye yīnfua dāā u myaha wān ne, tee naa Yāhā dāā ke myaha wān ne!» 22 Pe u kapān nde luhu, le n pe laam wo. Pe n tyii u na, ma ter.

Mpāy pe ku wa pe ga ba yir gbā wo
(Mar 12.18-27; Luke 20.27-40)

23 Ke per bya wo, Sadusyē mpāy n pa pe ya ndoŋ, Yesu fla na. Poo me pe n yee, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo ye. 24 Pe n Yesu yey ma yee: «Yīnfua, wo faale wādyaha Musa bii kānde laa yar wo na, le nde: «Naa ma ku, kicar sē kē u ye ye, u cīfua yai u u calangusya gbe, pe n kicar see u lefua kē, wii tuu ku.» 25 Āhā, dya waa -sē pye wo fla na, cīfa kuay ne. U dya n ba cōo sya, ma ku u yaha, puee sē kē ye. U taha n u calangusya gbe. 26 Woo bya n maha ku u cōo yaha, puee sē kē ye. U tāā wuhu n u gbe, loo kate nen ya. Koo syi ya, koo syi ya, poo kuasī bye n ba ku tāŋ u cōo yaha nanem. 27 Loo kur ye, u cōo n ba ku u ya ndoŋ. 28 Mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo per giu, u cōo ga ba nii yoo wūu pe laam wo? Poo bye sē u yāā cā la cōo?»

29 Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye plaha loo nde ne ma yee, a mpāy pe ku wa, pe saa yir gbā wo ye. Ye sē Yāhā sabangbāŋ wūhū cā ye, ye sē maha Yāhā fānga cā ye, koo kē. 30 Ye sē yāā, mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo, pe ga nii mii yāhāyīŋ tēnlhe wāŋ syi dyaŋ yāhāyīŋ na. Naam tesē ca ne, pe saa ba naa pe ya gbe ye.

31 Mpāy pe ku wa, ma n pai yir gbā wo, Yāhā pe wīl yar laha ye na. -Ye yāŋ, lii le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo, nakur wāyir wīl na gbā wo, -ye ye laam too le na! 32 Yāhā yee: «Ndoō tē ma Yāhā Brama* ye, Yisyake ne, Dyakuba ne.» »

Loo na, Yesu n pe yar taha ma yee: «Mpāy pe ku, pe ma yrāŋ Yāhā yīnde na.»

33 Nabuar mpāy pe naa n luhu Yesu ye, u kaklaha n yē gbāā pe na.

Yāhā kānde katan wo, lii loo le ma yīŋ?
(Mar 12.28-34; Luke 10.25-28)

34 Pe Farisyē pe le luhu, a Yesu pe Sadusyē yē wāā sya, ma sya yē gbāā pe na, pe Farisyē n pe ya wāā. 35 Poo nen waa pye Yāhā kaiyarfua. U n yee woo ga Yesu le namihi wo, ma u yey ma yee: 36 «Yīnfua, Yāhā kānde katan laam wo, lii loo le ma yīŋ?» 37 Yesu n u yē sya ma yee: «Lii le ma yīŋ le nde: «Ta, ma Yīnfua Yāhā wīl n naa n tāy ma ye, le ter wān bye yaha, le gboho tāŋ ma laam bye wo, le nii tāŋ ma yrā bye na, ma kacān bye n pye tāŋ loo na.» 38 Yāhā kānde katan laam wo, nde loo ne le ma yahasee ye, ma maha ma yīŋ. 39 Lii le taha le yahasee wīl na, le ka le kuē ye. Loo ne nde: «Ma ya wīl le n tāy ma ye mii syi dyaŋ, tyii ma nampyer wīl n naa n tāy ma ye ke syi.» 40 Ke Yāhā kānde katan bye, ma suhu pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa kaklaha ne, too nde bye sroŋ koo katan syāŋ ngūi ne.»

* 22:32 22.32 Brama, Yisyake ne, tesē Dyakuba ne, poo mii me pe ma Yiifee- faale wāle. Yāhā ma yee koo ma Yāhā pe ye yagaa, le yīntaha kē pe wee nakur ye, pe ma yrāŋ na.

*Yagaa Yesu pe Farisyē yey laa ne
(Mar 12.35-37; Luke 20.41-44)*

⁴¹ Pe Farisyē pe pye pe ba pe ya wāā nii, Yesu n pe yey ma yee: ⁴² «Ye laam wo, ye yee yoo kē u Yāhā Yīndefua Crise ne? Yoo kur kuē puee kē?» Pe n yee, a Dawide kur kuē puee kē u ne. ⁴³ Yesu n pe pye ma yee: «Le ma pye ke dyan, Dawide -sē maha pye mii ma u yee Yīnfua? Ye sē yāā, Yāhā Yrā Fānga pye Dawide na, ma bii u ta u n le pāā ma yee:

⁴⁴ <Yīnfua Yāhā ta Yīnfua pye ma yee:

Pa tege nii ra kāndigi koho kuē ye

kai- bye yīn na,

ta n sya ba ma napī- yīy kor le ma kē,

pe n nii mii ma tānde fyāhā tā pe na.»

⁴⁵ Yesu n pe yey ma yee: «Dawide gē tuu naa u Yāhā Yīndefua yee Yīnfua, u Yīnfua -sē ga maha pye mii u nii Dawide kur kuē puee waa?»

⁴⁶ Pe Farisyē sē waha u yē wāā sya laa ne ye. Ma gbe koo per na, waa sē maha sya ma u yey yāā laa ne ye.

23

*Yesu pe nabuar yar pe pe ya yigi mpāy ne
(Mar 12.38-39; Luke 11.43, 46; 20.45-46)*

¹ Loo na, Yesu n pe nawee- pye tesē pe kānyārwei ne ma yee: ² «Pe Yāhā kaiyarfa, tesē pe Farisyē ne, poo me pe le kānde yar nawee- na, kānde lii Yāhā bii le le soho Musa koho wo. Pe taha loo na. ³ Loo na, -ye naa n luhu pe ye, pe ma kai- nkāy bye pāā, -ye naa ke pye! Ye ma syi ye sē pe pyer yān gbe ye! Ye sē yāā, pe nawee- klaha lii ne, poo gē sē le pye ye. ⁴ Pe nawee- fāy kai- busāā ne, kai- nkāy ke ma mii teger dyan, pe sē -sē koho le pe ye, pe n waha re tēn ye.

⁵ Nkāy bye pe n pye, pe n kē nawee- n pe yāā yīnde ne, pe naa pe sey. Pe ga pe Yāhā kaplān sabar fe, te n paha ta tēr nawee- bye wān yaha, pe n naa n pua. Tesē, pe nayrengbāy namihi nkāy ke n yon tāā ye, ke tyīn n tēr nawee- bye wūhū na. ⁶ Nanihi dir disaha wo, pe ga naa niisayōr fla ke, tesē pe yawāhā nwey wo, niisar tii nawee- bye yīnde le yi n too re na, too syi niisar pe ne kē pe nii. ⁷ Pe n kē pe naa pe syar nangbāsyaha ne nanihi teebēhē wo, tesē pe naa pe yee kaicāfa.

⁸ Yii poo na, ye ma n tyii waa n naa ye yee kaicāfa ye! Ye bye ma wācēn, kaicāfua nen ya kē u ma ye ye. ⁹ Kāntraha nge na, ye ma syi ye naweeteē waa yee ye tuhufua ye! Tuhufua nen ya kē u ma ye ye, woo kē Yāhā ne.

¹⁰ Ye ma syi ye ta pe n naa ye yee yīnfua ye! Yīnfua nen ya kē u ma ye ye, woo kē u Yāhā Yīndefua Crise ne. ¹¹ Wii u n traha u nii yīn na, u yai u nii ye bye tēntēle! ¹² Nawee wii ma u ya ta yīnfua draha wo, ufua ga klon. Wii ma -sē u ya klon, ufua ga kuā yir.»

*Yāhā kaiyarfa tesē Farisyē ye ne, pe wī pee Yāhā ye
(Mar 12.40; Luke 11.39-52; 20.47)*

¹³ Yesu n maha yee: «Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wī pee Yāhā ye. Ye nawee- ta pe saha dye Yāhā Yai wo ye. Yii sē n dye ye, mpāy pe n ke pe dye, ye maha n sye pe na. [¹⁴ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wī pee Yāhā ye. Yii me, ye calangusyām wān kur bye sya n kāā pe klue wo, ye dur ye yii ta naweeyōm dyan, ye Yāhā ka syar kaplāmbuar ne, ye sya ma-. Koo bye wāpēn draha ga ba ye dye, ke la ke sya gboho tēr.]

¹⁵ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wīl pee Yāhā ye. Ye ne ter yrāhātrūhū ye, kaa na kāntraha na, kaa na salangbāy ne, ye ga nawee nen ya ke, u n naa n yār ye kānde wo. U ma ye kānde yigi, yaa u ta u n yai naa fla ne, ye wāŋ syi dyaŋ ngbey syāŋ.

¹⁶ Yii mpāy nawee- n taha ye na, fūū- me ye ne! Ye wīl pee Yāhā ye. Ye n yee: Wii ma Yāhā di Yāhā kangbāŋ myaha ne, laa wee le na ye. Wii ma -sē Yāhā di Yāhā kangbāŋ sān myaha ne, tuu lii pāā, u yai u le pye. ¹⁷ Napley me ye ne, fūū- me ye ne! Ye sē yāā, sān wān tii te ma Yāhā kangbāŋ wo, koo kangbāŋ kē ke te ta, te n nii Yāhā wān. ¹⁸ Ye maha n yee: Wii ma Yāhā di Yāhā diŋ yisaha fla myaha ne, laa wee le na ye. Diŋ gii ke -sē ma koo fla na, wii ma Yāhā di koo diŋ nge myaha ne, tuu lii pāā u yai u le pye. ¹⁹ Fūū- me ye ne! Ye sē yāā, diŋ gii ke ma Yāhā diŋ yisaha fla wo, koo fla kē ke ke diŋ ta ke n nii Yāhā kla. ²⁰ Wii ma Yāhā di Yāhā diŋ yisaha fla myaha ne, ufua Yāhā di ke Yāhā diŋ yisaha fla myaha ne, tesē diŋ wān tii bye ne te ma ke yīŋ na. ²¹ Wii ma Yāhā di Yāhā kangbāŋ myaha ne, ufua Yāhā di Yāhā kangbāŋ myaha ne, tesē Yāhā bya ne, koo gii ke ma ke fla na. ²² Wii ma Yāhā di yāhāyīŋ myaha ne, ufua Yāhā di Yāhā nangbāniisaha myaha ne, tesē Yāhā ge ne, koo gii ke ma ke nii ke fla na.

²³ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wīl pee Yāhā ye. Ye ma ne ye digi gbe, tyūhū wān ge ne, ye te la flē sēnsye, ye fla neŋ wāā Yāhā kē. Kānde lii Yāhā le ta, le wo klaha kai- nkāy ne ke ma yīŋ, ye sē -sē koo pye ye. Ye sē n sroŋ ye, ye sē nawee- fen di ye, ye sē Yāhā laam wūhū pye ye. Koo kai- ngī -sē kē tee yai ye gbihi yigi, ye koo ta yīŋ. Ke kai- ngī n -sē taha, ye ma syi ye faha laa yaha ye. ²⁴ Yii mpāy, nawee- n taha ye na, fūū- me ye ne! Ye lakue loho fīi, ma tepūū yi n kāā ke wo ma cā ke wo; yūhūmii ma -sē too ku ke lakue loho wo, ye ga ke wo ke dyaŋ.

²⁵ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wīl pee Yāhā ye. Ye ma mii nawee- mpāy dyaŋ, pe crāŋ kur kue yee, tesē tasa kur kue ne, ma n tyii ke laam na. Ye bya, ye yii ta naweeyōm nkur kue ye, ye laam sē -sē wee gbegbe ye. Nawee- wāyuhu wīl ya le ma ye laam wo, tesē kai- nkāy ne ke sē yō ye. ²⁶ Yii Farisyē, fūū- me ye ne! -Ye cāā ye laam ta pe n nii gbegbe, ye -sē ga yō gbaa na. Le ma mii crāŋ dyaŋ ke laam ma yee laha, ke nkur kue bya -sē ga laha.

²⁷ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wīl pee Yāhā ye. Ye ma mii nakur gbūhū wāŋ syi dyaŋ; pe ga ke nkur kue tūhu ngaa ne ke n yō, ke nii perper. Ke laam -sē wo, ke yīi nakur kacer ne, tesē wāfūhū wān ter bye ne. ²⁸ Ye bya ma koo syi. Nawee ma ye yāā, u ga yee ye ma naweeyōm. Dawar wīl ya -sē kē le gboho ye laam wo, tesē kapee- wāpye wīl ne.

²⁹ Yii Yāhā kaiyarfa, tesē yii Farisyē ye ne, dawarfa me ye ne! Ye wīl pee Yāhā ye. Nakur gbūhū nkāy ke yō, koo kē tee n gbihi Yāhā kaplāŋ tōrfa kē. Ye maha nasroŋ gbūhū gbihi n yō. ³⁰ Ye maha n yee: <Wa'a ne pye wo faale wāle cāā na, wo saa ne yimbui wāā le pe ne, wo pe Yāhā kaplāŋ tōrfa boo ye!> ³¹ Tee loo pāā pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa wāboo wīl na, ye le cā laha ma yee, mpāy pe hii naa poo Yāhā kaplāŋ tōrfa mii boo, pe kur kue pii me ye ne. ³² Le yō! Ye faale wāle pe tēn lii koho yigi, tee -sē le tē kua!

³³ Nwōr terfa me ye ne, ye pee ter! Ye laam wo, ye yee la ye saa ba sāhā ye ka naa fla wo ye, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye? ³⁴ Ye sē yāā, loo ne n ga Yāhā kaplāŋ tōrfa nō wāā ye ye, laantorfa ne, sabacāfa ne. Ye ga

ba mpāy boo, ye mpāy kuey mar boo trāṅ na. Ye ga maha ba mpāy gbā sāngblāṅ ne, ye yawāhā nwey wo, ye mpāy kar taḥa naa n gaha teebēhe bye wo. ³⁵ Loo ne, naboor tii bye te boo faale wo, too nde bye wāpēn draha ga ye dye. Too naboor nde bii gbe nasroṅ Abel wāboo cāa na, ma sya ba waa Basyi dya Dyakaridya wāboo cāa na, woo wii pe bii boo ke Yāhā kangbāṅ nsoho wo ke Yāhā diṅ yisaha fla ne. ³⁶ Ta n cūnde nde pāa ye ye, ntōr rii te woo, le kapee fue ga yi yagaafa na.»

*Yesu tesē Yurusalemfā wī ne
(Luke 13.34-35)*

³⁷ Yesu n maha yee: «Yurusalemfā, Yurusalemfā, ye Yāhā kaplāṅ tōrfa boo, tesē nawee- mpāy Yāhā pe nō n wāa ye kē, ye pe waa n boo ntēmbar ne. Yalebey n n ke n ye wāa ta nii tāy, mii nguṅyīṅ dyaṅ ke ne ke pii wāa ta ke nkaasyir flāhā tāy. Ye sē -sē le sya yāa ye. ³⁸ Tee n pye ke syi, Yāhā ga ba kur waa ye klo na. ³⁹ -Ye yāṅ, n ga ye yar: Ma gbe yagaa na, ye saa ra yāa yāa nantāṅ ye. Per gaa, n ga dur ba, ye n -sē ba naa n yee: <Mbooo wii taa n pai Yīṅfua Yāhā myaha na, ke kaa taḥa ma na.> »

24

*Kayihī nkāy ke n pai kāntrahafa dye driyē n cā kua
(Mar 13.1-27; Luke 21.5-28)*

¹ Yesu n yi ke Yāhā kangbāṅ wo, ma n ter u kānyārwai ne. Pe kānyārwai n yūhū crā u na, ma u pye u ke Yāhā kangbāṅ nwey wāfāā nayōr ter yāṅ.

² Loo na, Yesu n pe yar ma yee: «Ta n cūnde nde pāa ye ye: Ke Yāhā kangbāṅ nwey nde bye tee n yāa nde, te ga ba too, ntēmblahā neṅ gaa ge saa ba taḥa ta nii ke nampyeṅ na ye; te bye ga ba traha.»

³ Yesu n ga dugu nii te wolifye katyir yāṅ yīṅ na. Pe kānyārwai ya n yūhū crā u tāy, ma u yey ma yee: «Wo Yīṅfua, taa naa ke Yāhā kangbāṅ wātoo wī pāa, wo yar ke tooyale ne cigege, ma suhu kayar lii ne le ga ba waha ta, nawee- n ma wādurba yale cā, tesē driyē wākua yale ne.»

⁴ Yesu n -sē too ke kai- na, ma nii pe yar ma yee: «-Ye naa yii yigi, waa kawar ma syi waha ba ye yīntar figi ye! ⁵ Ye sē yāa, nawee- busāa ga ba ta myaha taḥa pe ya na, pe naa kawar fua pe yee, a poo me u Yāhā Yīndefua. Pe ga ba nawee- busāa wlaṅ koo ne. ⁶ Ye ga ba naan wūhū luhu, te ma tūntūn, kaa na te ma deydey. Ya'a syi ye fya ye! Koo kayihī ngī yai ke ba dye, le sē -sē ga ba pye driyē wākuaṅ ye. ⁷ Nawee- tergaafa ga ba naa naan miy ter gaa ne. Yīṅfua waa ga ba yir u nawee- ne, u ga naan miy yīṅfua waa ter ne. Fāāpihi ga ba dye teebēhe nkāy wo, tesē kāntraha wāyēhe ne. ⁸ Kānkai- ngī bye ga ba nii mii calaifua wān dyaṅ, te ma ne yir u na, te naa u yaa.

⁹ Nawee- ga ba ye yigi wāa, pe n ye nuhu, pe sya ye boo. Ye wī ga ba fūhū nawee- bye ye ta wī na. ¹⁰ Koo cāa na, nawee- busāa ga ba Yāhā kānde miy yaha. Pe ga ba yār naa n yaha pe ya na; pe wī ga ba naa n fūhū pe ya ye. ¹¹ Kawar Yāhā kaplāṅ tōrfa ga ba yi nihi, pe nawee- busāa wlaṅ le kapee- wāpyeṅ wo. ¹² Loo nde ga ba pee, le sya ta, nawee- busāa saa ba naa pe nampyeṅ- yāṅ nawee- ye. ¹³ Wii ma -sē waha plāhā kuae ta kur ye ke kānkai- bye wo, Yāhā ga ba u sya yaha. ¹⁴ Le Yāhā kapāyī nde ga ba tōr kāntrahafa bye ye, pe bye n ke kai- cā. Loo na, ke driyē ga cā kua.»

¹⁵ Kaplāṅ nkāy ke n taḥa, wii ma ke kal u yai u ke war yō! Yesu n maha yee: «Faale Yāhā kaplāṅ tōrfua Dāyēl, tuu bii cūnde kapihi gii wī pāa, yaa

ba ke yāā Yāhā niisaha wo. ¹⁶ Loo yale wo, mpāy pe ga ba pye Yude wo, pe fā naa n gaha yāy kue koho na. ¹⁷ Wii ma ba pye u gbegbaha yīntraha wo, u ma syi yee woo ga tege dye nwoŋ wo, u wān taa gbe yigi ye. U naa n fā. ¹⁸ Wii ma ba pye u tar wo, u ma syi yee woo nayrengbān kuae kaha wo, woo ga dur ga ke gbe ye. U naa n fā. ¹⁹ Too plii nde na, ca mpāy pe ma laha ne, tesē mpāy ne pe ma pii ne pe n wār, pe fen ga ba gboho ter. ²⁰ -Ye naa Yāhā nar too fee plii nde ma syi sronj werngbān cāā ne, tesē kanii per ne ye! ²¹ Ye sē yāā, ma gbe driyē wātāhā na, ma sya ba waa yagaa na, too plii nde fen wāpee syi sē yāā yāā ye. Te syi saa maha ba yāā yāā ye. ²² Yāhā ma ne yee ke sē yer kaa wāyikāā na te wāfāy plii yē na ye, waa yīŋ ge saa ne wloho yi ye. Ke -sē yer koo kaa wāyikāā na ke laampii wī na, mpāy ke yāŋ yi.

²³ Loo na, wii ma ye pye, a u Yāhā Yīndefua ma nwo, u Yāhā Yīndefua ma nwaala, ya 'a syi le sya ye! ²⁴ Ye sē yāā, kawar Yāhā yīndefa, tesē kawar Yāhā kaplāŋ tōrfa ne, pe ga ba yi. Pe ga ba naa yēkā wūhū pye tesē laanwo wūhū ne, pe naa nawee- wlanj. Mpāy ge Yāhā pe yāŋ yi, pe ma yee pe sē waha pe ya na ye, pe ga waha wlanj. ²⁵ -Ye luhu naa n yō! N nwo, tē ye cāā n yar ke kai- ne.

²⁶ Loo na, pe ma ba ye pye, a -ye yāŋ u ma drawaha fla wo, laa na u ma nwoŋ laam wo, ye ma n le sya ye! ²⁷ Ye sē yāā, u Nawee Puee wādurbaŋ ga ba pye mii yāhā wāyehē dyanj, ke ne ncaha bye gbe tā, nawee- bye n ke yāā. ²⁸ Ye sē yāā, kakugu ma pye na, yān ga te ya wāā ke fla na.

²⁹ Too fen plii nde ma kāhā ter wa, yai ga ba gbā tā, sronj saa ba pye cāā- ne ye. Yrompii ga ba kuā too kāntraha na; ke yāhāyīŋ wān bye ga ba gbā wlāhā te ya wo. ³⁰ Loo na, u Nawee Puee wādurba kayar wīi ga yāŋ cā gbaa na, yāhāyīŋ na. Kāntraha terfa bye ga ba naa pe ya mii wūn. Pe ga ba u Nawee Puee yāā yāhāsyōr na, tuu n pai fānga ne, maha yāhāyīŋ nayōr ne kacān saa pye ye. ³¹ Tūūtūū ma ba wuu, u Nawee Puee ga u yāhāyīŋ tēnlehe nō wāā driyē teebehe bye wo. Nawee- mpāy tuu yāŋ yi, pe yāhāyīŋ tēnlehe ga pe bye wāā driyē kur bye wo.»

Nasar nkugu ke wo klaha lii ne?

(Mar 13.28-31; Luke 21.29-33)

³² Yesu n maha pe yar kakuācran ne ma yee: «Nasar nkugu ke wo klaha lii ne, ye yai ye le cā. Ye sē yāā, ke katyigi ma kayampēn yi, ma maha wampēn fe, yaa cā ke wāsayale nō gbe taha. ³³ Koo syi dyanj, ye ma ba kai- ngīi yāā ke n pye, ye -sē cā u Nawee Puee ma u dur n pai. ³⁴ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Yagaafa bye saa ku tāŋ mii kai- ngīi sē pye poo mpāy yīnde na ye. ³⁵ Ke yāhāyīŋ tesē ke kāntraha ne, te ga ba kua kāā te saa ba pye ye; ta kaplāŋ koo -sē na, koo ga nūi wākuayāā saa pye ke na ye.»

Driyē wākuayale ga ba nawee- fe gbe

(Mar 13.32-37; Luke 17.26-30, 34-36)

³⁶ Yesu n maha pe gbihi yar taha ma yee: «U Nawee Puee wādurbaŋ ke n pai pye per gii, waa sē koo per cā tesē le yale ne ye. Pe yāhāyīŋ tēnlehe ge sē ke per cā ye. Ndoo ke Dya, ta bya sē ke per cā ye. Ta Tuhufua Yāhā ya ke le cā. ³⁷ Kai- nkāy ke naa n pye faale wādyaha Nuwe cāā na, koo syi kai- ke ga ba naa n pye u Nawee Puee wādurba yale wo. ³⁸ Ye cā, Nuwe cāā na, te driyē lafir te sē ba yi wa ye, nawee- naa dir di ma naa n wo, ma naa ca sya ma naa pe pueesyam wāā naam kē, ma sya ba waa Nuwe wādye per na ke salangbāŋ wo, kangbāŋ dyanj. ³⁹ Pe sē ba le sya ma yee

laa ga ba pe dye cīnde ye, te lafir n sya ba yi tā kântraha bye na, ma nawee- bye boo tãñ. U Nawee Puee wâdurbañ ga ba pye koo syi dyañ, nawee- saa ba le sya pe yee kai- ngī ga pe dye cīnde ye. ⁴⁰ Koo per na, naam syām syi ma pye tar wo pe ya tãy, pe ga ba nen yigi ba ra fla na, pe tyii u nen na. ⁴¹ Ca syām syi ma pye pe tra tre pe ya tãy, pe ga ba nen gbe ba ra fla na, pe tyii u nen na. ⁴² Tee sē ndoo, ye Yīñfua, wâdurba per cã ye, ya'a syi ye sã wãy faha yii na ye!

⁴³ -Ye nde cã laha: Kahafua ma ne u yuhu payale cã ke yīmper wo, u ga ne kuee yrãñ na, u sye u yuhu ma n dye u kaha wo ye. ⁴⁴ Loo ne, ye bya -ye yii gbihi naa n ta, yaliile tee sē ga yigi ye, u Nawee Puee ga ba dur ba loo yale wo.»

Tēntēyō u yīñfua sēñ mii?
(Luke 12.41-48)

⁴⁵ Yesu n maha yee: «Tēntēle wii syi kē u n sroñ u yīñfua ye, ma maha kai- cã? Woo kē wii ne u yīñfua ter, ma u taha u naa u tēntēwai bye yãñ, u naa pe dir wãã pe kē sediyale wo. ⁴⁶ U yīñfua ma dur ba, maa u yãã loo tēn na, woo tēntēle wīi n tãy. ⁴⁷ Ta n cīnde nde pãã ye ye: U yīñfua ga u taha u koho wãn bye yīñ na. ⁴⁸ U tēntēle ma pee, u ga le ga yigi, a woo yīñfua saa pa yagaa ye. ⁴⁹ Loo na, u ga too u tēntēwai wãgbãñ na, u ga naa n di, u sēm wo naa n ter sēnwɔfa ne. ⁵⁰ U tēntēle tuu sē per gii ga yigi, tesē yale lii ne ye, u yīñfua ga pa koo na. ⁵¹ U ga u pēn cīnde wãpēn, tuu u pye pyer rii ne te yai dawarfa ne, u n naa n wūn, u naa nkãhã yīhī.»

25

Cabii sēnsye cafãñ yigifua sēñ mii?

¹ Yesu n maha kakuãcran nde gbã pe ye ma yee: «U Nawee Puee ma ba dur ba, Yãhã yai klo wãdyer ga ba nū mii cabii sēnsye mpãy wīi dyañ. Pe cabii sēnsye pe naalor gbe, ma yi ma n gaha cafuē yigifua wãāsaha wo. ² Pe laam wo, cabii bua pye napley, pe sē ba kai- cã ye. Bua mii -sē ba kai- cã, pe pye laantorfa. ³ Pe cabii napley n pe naalor gbe, pe sē sēm- gbe yigi ye. ⁴ Pe cabii laantorfa poo n pe naalor gbe, ma suhu sēm- ne ngaa laam wo.

⁵ U cafuē yigifua sē naa n pai ye, wãy n sya ba pe cabii bye yigi, pe n sã wãy. ⁶ Yīndyaha n ba dye, waa n tē sya ma yee: «U cafuē yigifua nwo, -ye ka yaa u wãã!» ⁷ Loo na, pe cabii bye n yir wãy na, poo ga pe naalor gbihi, pe sēm- mpãy le taha. ⁸ Pe cabii napley n pe laantorfa pye ma yee: «-Ye ye sēm- mpãy laha wo kē! Ye sē yãã, wo naalor n fege wo ye.» ⁹ Pe laantorfa n pe yē wãã sya ma yee: «Aye, sēm- mpãy pe ma wo ye, pe saha wo lay yi ye lay ne ye. -Ye ka sēm- parsaha fla wo, yaa mpãy par, ye le!»

¹⁰ Pe cabii napley n ka loo na sēm- parsaha wo, u cafuē yigifua n pa loo yale wo. Mpãy pe ba pe ya gbihi ta, pe n dye u cafuē yigifua ne te cafãñ didi nwrongbãñ laam wo, pe n ke nwonyē tã tã. ¹¹ Loo kur ye, pe cabii bua mii n ba pa, maa tē sya ma yee: «Yīñfua, Yīñfua, ke nwonyē yār wo kē.» ¹² U cafuē yigifua n pe yē sya ma yee: «Ta n cīnde nde pãã ye ye, n sē ye cã ye.» »

¹³ Yesu tuu ke kaplãñ pãã wa pe ye, u n pe yar taha ma yee: «Tee sē u Nawee Puee wâdurba per cã, ke yale ne ye, -ye ma n faha yãã yii na ye!»

Pe tēntē- tāā pe yīnfua sēj mii?

(Luke 19.11-27)

¹⁴ Yesu n maha kakuācran laa gbā pe ye u wādurba wīi na ma yee: «Ta wādurba wīi ga ba nii mii dya waa dyaŋ, tuu ga yrāhā yi. U n u tēntē- yee ba, ma ba u koho wale le soho pe koho wo. ¹⁵ U n war milyō bua le soho u tēntē nen waa koho wo, ma milyō syām le soho waa koho wo, ma milyō nen le soho u tāā wuhu koho wo. Tuu u tēntē- cā wa, pe nanem ga waha yia pe tēn lii tē, u n pe war la pe kē koo syi, ma ter. ¹⁶ Wii tuu pe war milyō bua yāā, u n yir le yalebya wo, ma ga nii tēn tē pe war ne, ma sya ba war milyō bua mpāy yāā. ¹⁷ Wii tuu ba pe war milyō syām yāā, u bya n ga tēn tē pe war ne, ma sya ba war milyō syām mpāy yāā. ¹⁸ Wii tuu -sē ba pe war milyō nen yāā, u n ga wihi tugu kāntraha wo, ma u yīnfua war wūhū yaha ke fla na.

¹⁹ Le n ba ma- pe tēntē- yīnfua n dur ba. U n nii pe yey, pe waha tēn lii tē pe war ne.

²⁰ Wii, u yīnfua ba war milyō bua le soho u koho wo, u n yūhū crā, ma pe war milyō bua fle sīi yar ma yee: «Yīnfua, ma ba war milyō bua le soho ra koho wo. Yāŋ, n maha war milyō bua mpāy yāā taha.» ²¹ U yīnfua n u pye ma yee: «Le yō; ma ma tēntēyō, ma maha n sroŋ. Ma sroŋ kasyīmbehe wo; loo nde na n ga ma taha kai- nkāy na ke yīŋ ke gbaha. Pa, wo n ba gbar.»

²² Tēntē wii, u yīnfua ba pe war milyō syām le soho u koho wo, u bya n yūhū crā, ma pe war milyō syām fle sīi yar ma yee: «Yīnfua, ma ba war milyō syām le soho ra koho wo. Yāŋ, n maha war milyō syām mpāy yāā taha.» ²³ U yīnfua n u pye ma yee: «Le yō; ma ma tēntēyō, ma maha n sroŋ. Ma sroŋ kasyīmbehe wo, loo nde na n ga ma taha kai- nkāy na ke yīŋ ke gbaha. Pa, wo n ba gbar.»

²⁴ Loo kur ye, wii u yīnfua ba war milyō nen le soho u koho wo, u n yūhū crā ma yee: «Yīnfua, n ba cā ma laam waha. Tar rii nawee- pe n war, ma n ta pe ma myaha taha re na. Dir rii nawee- pe n gbihi, ma n ta pe te le ma myaha pen wo. ²⁵ N ba fya, ma ga ma war wūhū yaha kāntraha wo. Yāŋ, ma war mii, sya pe ne.» ²⁶ U yīnfua n u yē sya ma yee: «Tēntē napee nwo, napar difua kē ma ne! Ma cā, tar rii nawee- pe n war, n n ta pe ta myaha taha re na. Ma maha cā, dir rii nawee- pe n gbihi, n n ta pe te le ta myaha pen wo. ²⁷ Ma ne pye ma ga ra war wāā fue na war cātrohosaha wo. Loo na, tē dur ba, n saa ne yāā la u war see, ta n sya?» ²⁸ Loo kur ye, u n pe nawee- pye ma yee: «-Ye pe war milyō nen sya kāā u koho wo, ye pe wāā wii kē u ma pe war milyō bua ne! ²⁹ Ye sē yāā, wii ma pye nгаа ne, pe ga ba wāā taha u kē dege. Wii ma -sē yee u wee nгаа ne ye, car gi ke ma u koho wo, ke ga ba tyīn sya kāā u ye. ³⁰ Ma yee u tēntē nwo na, tuu saha laa yō ye, -ye u gbe miy yi wāā nkur ye wam fla wo, u n naa n wūn, u naa nkāhā yīhi.» »

Nawee- bye ga ba tyōr pe kapyen ne

³¹ Yesu n maha yee: «Yaliile wo u Nawee Puee ma ba pa u yāhāyīŋ nayōr ne, pe yāhāyīŋ tēnlēhe bye ne, u ga ba nii u nangbāŋ niisayūhū wo. ³² Teebehe bye nawee- ga ba wāā ta u yaha ye, u n pe tyōr mii mbanaha dyaŋ, tuu mbaa tyōr n yi sēngaa wo. ³³ U ga pe mbaa ta u kāndigi kue ye, tuu pe sēngaa ta u kāmān kue ye.

³⁴ Loo na, mpāy pe ga ba pye u yīnfua kāndigi kue ye, u ga pe pye: «Ye wīi n tāy ta Tuhufua Yāhā ye. -Ye pa, ye ba Yāhā Yai kayūhū sya, kayūhū

nkāy ke bii cāã gbihi yaha wa ye kē, driyē wātāhā cāã na. ³⁵ Ye sē yāã, fāã ba ra yigi, ye n ba dir wāã ra n di, koo kē. Loho fāã ba ra yigi, ye n ba loho wāã ra n wo. N pye nampay, ye n ba ra yigi yō. ³⁶ Nayroho sē pye ra ye ye, ye n ba kaa wāã ra n le. N pye yanfua, ye n ba ra traha. N pye nwompihi wo, ye n ba pa ra fla na maa ra yāñ.>

³⁷ Loo na, pe nasroñ ga ba u yē sya pe yee: <Yīñfua, wo ma yāã na, fāã ba ma yigi, wo n ma kē dir ne ma n di, loho fāã ne, wo n ma kē loho ne ma n wo? ³⁸ Ma pye nampay teelii wo, wo n ma yāã, ma ma yigi yō? Wo ma yāã na, nayroho sē pye ma ye ye, wo n kaa wāã ma kē ma n le? ³⁹ Ma pye yanfua na, ma pye nwompihifua teelii wo, wo n ka maa ma yāñ?>

⁴⁰ U yīñfua ga pe yar, u yee: <Ta n cīinde nde pāã ye ye: Tee naa kai- ngīi pye ta nawee- kē, mpāy gε pe ma naflam, le ma mii ye naa ke pye ndoo gε kē.>

⁴¹ Loo kur ye, mpāy pe ga ba pye u kāmanj kuε ye, u ga pe pye: <-Ye dey kāã ra na, Yāhā yoosēn ma ye na! -Ye ka naa fla wo, naa gii wāfegeyāã wee ke na ye! Koo naa gbihi Setane kē, tesē u sāndāpee ne. ⁴² Ye sē yāã, fāã ba ra yigi, ye sē ngaa wāã ra n di ye, koo kē. Loho fāã ba ra yigi, ye sē loho wāã ra n wo ye. ⁴³ N pye nampay, ye sē ba ra yigi yō ye. Nayroho sē pye ra ye ye, ye sē ba kaa wāã ra n le ye. N pye yanfua, n pye nwompihifua, ye sē pa maa ra yāñ ye.>

⁴⁴ Pe ga ba u pye pe yee: <Yīñfua, wo ba ma yāã na, fāã ba ma yigi, loho fāã ne, ma pye nampay, nayroho sē pye ma ye ye, ma pye yanfua, ma pye nwompihi wo, wo sē kayīi pye ma kē ye?>

⁴⁵ U Yīñfua -sē ga ba pe pye: <Ta n cīinde nde pāã ye ye: Tee sē naa kai- ngīi pye ta nawee- mpāy kē pe ma naflam ye, le ma mii ye sē naa ke pye ndoo gε kē ye.> »

⁴⁶ Yesu n pe yar taha ma yee: «Poo mpāy pe wee nasroñ ye, pe ga ba wāpēn yāã, kii wākuayāã wee ke na ye. Mpāy pe -sē ma nasroñ, pe ga ba cīinde yrā yāã, lii wākuayāã wee le na ye.»

26

Yiifee- yahaseefa Yesu ke wāboo ne (Mar 14.1-2; Luke 22.1-2; Nsān 11.45-53)

¹ Yesu tuu kaplāñ ngīi byε pāã wa, u n u kānyārwei pye ma yee: ² «Ye cā te syayaha gbar mā plīi sī wo. Loo yale wo, u Nawee Puee ga ba yi nawee- kē, pe n u kuey mar boo trā na.»

³ Pe Yāhā yūndefa yīñfa n pe ya wāã pe wāle ne, u Yāhā yūndefa yīñfua kaha wo. U myaha ba kē Kayifu. ⁴ Pe n le pāã ta poo ga Yesu yuhu yigi, pe u boo. ⁵ Pe n le pāã ma yee: «Wo saha u yigi te gbaryale wo ye. Mii loo sē ne ye, pe nawee- ga waha yir pe yee, le sē yai poo ye ye.»

Cɔɔ waa lasekole wāwoo Yesu yīñ na (Mar 14.3-9; Nsān 12.1-8)

⁶ Yesu pye Gbetane wo, Syimu kaha wo, Syimu wii tuu pye gber. ⁷ Cɔɔ waa n pa u t̄ay, yablater ntēmlaha bule ne u koho wo. Lasekole waa ter pye le wo, nawām sē naa u dir yey ye. Yesu pye u naa n di, u cɔɔ n u lasekole woo u yīñ na. ⁸ Pe kānyārwei pe loo yāã, le sē t̄ay pe ye ye, pe n nii le pāã ma yee: «Kaklaha- ne nde! ⁹ Pe ma ne lasekole nwo par, ma wangbāy yāã ma wāã fenfa kē, loo sē puar la?»

¹⁰ Yesu n -sē cā pe ne, ma pe pye ma yee: «Ye tyii u cɔɔ na, u kayīi pye ra kē! ¹¹ Ye sē yāã, yalebyε fenfa ma ye ne. Ndoo -sē nwo, n saa ba pye ye

ne per gaa ye. ¹² Ye sē cā la, u cōo tuu lasekole nwo woo ra kadye na, ta nakugu kē tuu gbihi wa gbīī wāleŋ na? ¹³ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Pe ma ba le Yāhā kapāyī wūhū tōr teeli teeli kāntraha nge na, pe ga u cōo nwo bya wīī pāā, lii tuu pye ra kē. U wīī ma syi le faha yāā nawee- na ye.»

Yuda Yesu wāyi wīī kē
(Mar 14.10-11; Luke 22.3-6)

¹⁴ Pe Yesu kānyārwai sēnsye syām mii wo, waa pye pe naa u yee Syikaryotefa Yuda. U n yir; ma ka pe Yāhā yūndefa yīnfa fla na, ¹⁵ ma ga pe pye ma yee, a woo ma Yesu yi pe kē, pe ga woo kē nwa ne? Pe n wargbe warpīī gbey sēnsye tōr, ma pe wāā u kē. ¹⁶ Yuda n ta ter nii Yesu wāyi wīī ke pe kē.

Yesu kur kue syayaha gbar dir
(Mar 14.12-21; Luke 22.7-14, 21-23; Nsān 13.21-30)

¹⁷ Te gbar rii Yiifee- sē ncasur bur di ye, te ba nō wa. Ke per cir na, Yesu kānyārwai n u yey ma yee: «Ma laam wo, ma yee too ga te syayaha gbar dir yīntaha yi na ma kē?» ¹⁸ Loo na, Yesu n waa yar pe na, pe ka woofua fla na, le klo laam wo, pe ga u yar pe yee: «Wo Yīnfua yee: Ta yale nō wa; n ga ba te syayaha gbar dir di ma fla na, ta kānyārwai ne.» ¹⁹ Yesu tuu pe kānyārwai yar mii, pe n pye koo syi, ma ga te syayaha gbar dir yīntaha yi.

²⁰ Yainkoŋ wo, Yesu pye u ba draŋ nii, ma naa n di u kānyārwai ne. ²¹ Pe n nii n di, Yesu n yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ye laam wo, waa ma u ga ra yi ta napīī- kē.» ²² Le n pe bye laam wlāhā, pe n nii u yey pe ya wuhu na ma yee: «Yīnfua, ndoo la?» ²³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Wii tuu u koho wāā le ra ne wāceŋ tasa laam wo, woo tuu ga ba ra yi ra napīī- kē. ²⁴ Cīinde ne, u Nawee Puee ga ku mii le yrūhū ta nii Yāhā sabangbāŋ wo mii. Wii fen te -sē ga cā pee, woo kē wii ne tuu u yi u napīī- kē; myaha ne, u ma ne see ge see ye.» ²⁵ Yuda wii, tuu ne ga ba u yi u napīī- kē, u n kapān gbe ma yee: «Yīnfua, ndoo la?» Yesu n u yē sya ma yee: «Ma le pāā.»

Yesu bur rii la defīī wii ne u kānyārwai kē, nwa kē?
(Mar 14.22-26; Luke 22.15-20; 1 Kor 11.23-25)

²⁶ Pe naa n di, Yesu n bur gbe, ma syaha kē Yāhā ye, ma ke la cer wāā u kānyārwai kē ma yee: «-Ye sya di, ke ma ta kadye draha wo.» ²⁷ U n maha defīī sekuyīī gbe, ma syaha kē Yāhā ye, ma le sekuyīī wāā pe kē ma yee: «Ye bye -ye wo! ²⁸ Pe ma ta ntōr draha wo, ta tōr rii te ga woo, nabuar ntāŋ n cā dye Yāhā tāy, naambiyārfān tii ke bii le pe ne te n cā yīntaha ta. Loo na, nabuar kapee- ga laha kāā pe yīŋ na. ²⁹ Ta n le pāā ye ye: N saa maha defīī wo yāā kāntraha nge na ye. N ga ka Yāhā yai klo wo, n cā ga koo fla defīī wo ye ne.»

³⁰ Loo kur ye, pe n Yāhā sey yay taa ne, ma yir ma ka te wolifye katyir yāŋ yīŋ na.

Yesu Pyar yar u ga woo wīī kai tehe tāā
(Mar 14.27-31; Luke 22.31-34; Nsān 13.36-38)

³¹ Ke wolifye katyir yāŋ yīŋ na, Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Nanga yīmper wo, ye bye ga ba dur yi ta kur ye. Le ma le yrūhū ta yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee: «N ga ba u mbanaha gbā boo, pe mbaa bye n fā cāāŋ.» »

³² Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Ta wāku kur ye, n ma ba yir gbā wo, n ga ba cāā ter ye yaha Galele kāntraha wo.»

³³ Pyar n kapān gbe, ma u pye ma yee: «Mii bye ma sya ga ba dur yi ma kur ye, ndoo saa yi kǎā yǎā ma kur ye ye.» ³⁴ Yesu n u pye ma yee: «Ta n cīinde nde pǎā ma ye: Ke nanga yīmper nge bya wo, ngupuai saa kui ge kui wa ye, maa ta wīī kai tehe tǎā, ma yee ma sē ndoo cǎ ye.» ³⁵ Pyar n u yē sya ma yee: «N saa ba le kai n yee, n sē ma cǎ ye, n ma sya ga gbā ku ma ne.» Pe kānyārwai mii bye n loo nen ya pǎā pe ya ndoŋ.

Yesu Yāhā wānar Gesanē fla na
(Mar 14.32-42; Luke 22.39-46)

³⁶ Loo kur ye, Yesu n ka u kānyārwai ne fla ngaa wo pe n yee Gesanē. U n pe pye ma yee: «-Ye nii kuee nwo, ta n ka yaha ye, n ga Yāhā nar.» ³⁷ U n Pyar yigi taha u ya na, pe Sewede pii syām ne. U laam ba nii n wlāhā u ye, u ntāŋ n maha nii u cēr. ³⁸ U n pe pye ma yee: «Ta laam bye wlāhā, ma nii mii gbāku wīī laa dyaŋ. -Ye kuee nwo wo ra ne, ye ma syi ye sǎ wāy ye!» ³⁹ U n faa ka yaha ye, ma ga kǎnklyū gbāā, ma yīŋ kue le ma pǎā Yāhā ne ma yee: «Yāhā, ra Tuhufua, ma n yia kai- bye na. Le kayīhī yale kuā ter ra na, lii le n pai nde. N sē -sē yee ta laam wīī le pye ye, ma laam wīī loo le naa n pye.»

⁴⁰ Tuu loo pǎā wa, u n dur ba u kānyārwai tǎā mii fla na, ma ba pe yǎā pe sǎ wāy. U n Pyar pye ma yee: «Ye sē waha kuee yrāŋ yale nen gē ra ne ye! ⁴¹ Ye bye, ya'a syi maha sǎ wāy ye! -Ye naa Yāhā nar, ye ma syi ye ba dye kapee- wāpyeŋ wo ye! Nawee laam yīī kayūhū wāpye wīī ne, u -sē nō gber ke wāpyeŋ na.»

⁴² U n maha ter u ya ya yahasee ye, ma maha ga pǎā Yāhā ne ma yee: «Ta Tuhufua, wǎfāy nge ma yee ke saha kuā ter ra na ye, lii le ma ma laam wīī, ma loo pye.» ⁴³ U n dur ba, ma maha ba u kānyārwai yǎā wāy na; pe wāy n sya naa pe yīnkaasyikuey ndege pe kē. ⁴⁴ U n ter pe yaha, ma ka yaha ye, ma ga koo kaplāŋ tee nen ya pǎā Yāhā ye, ke tehe tǎā wuhu na.

⁴⁵ Loo kur ye, u n ka u kānyārwai fla na, maa pe pye ma yee: «Ye maha sǎ wāy, ma n wūū kē. Le nde, le yale nō wa. -Ye naa n yāŋ, pe ga u Nawee Puee yi kapeepyefa kē yagaa. ⁴⁶ -Ye yir wo n ter! Ye sē yǎā, dya wii tuu ra yi ta napīī- kē, u nwo u n pai.»

Yesu wāyigi
(Mar 14.43-50; Luke 22.47-53; Nsān 18.3-12)

⁴⁷ Yesu naa n pǎā nantāŋ, Yuda n pa. Pe kānyārwai sēnsye syām mii waa ba kē u ne. Nabuar raa pye u ne, yūntruē ne pe ye koho wo, tesē kǎhā ne. Yāhā yūndefa yīŋfa, ma suhu pe wāle ne, poo me pe ba pe lehe wāā, pe ba Yesu ke yigi. ⁴⁸ U Yuda wii tuu ba yi kǎā Yesu kur ye, u n pe nawee- yar yaha naambiyār syaha gaa ter ne, pe n waha Yesu cǎ. U ba pe pye ma yee: «Dya wii tē ga ba syar naambiyār syaha ne, yaa cǎ woo kē tee n kē, ye ba u yigi.» ⁴⁹ Yuda n ta ter yūhū crā Yesu na, ma u syar ma yee: «Yīŋfua, n ma syar;» ma u syar ke naambiyār syaha ne. ⁵⁰ Yesu n u pye ma yee: «Ta naambiyā, taa pa lii na, le pye!» Pe nawee- n -sē yūhū crā, ma koho taha Yesu na, ma u yigi.

⁵¹ Yesu kānyārwai mpāy pe pye u ne, poo nen waa n yūntrūhū kuā, ma Yāhā yūndefa yīŋfua tēntēle gbā, ma sya nditye gbā cēr kǎā u kē. ⁵² Yesu n u pye ma yee: «Ma yūntrūhū le yaha ke niisaha wo; ma sē yǎā, mpāy bye pe yūntrūhū gbe pe nampyeŋ- na, pe yūntrūhū gbā ku. ⁵³ Ma laam wo ma yee la, n saha ra Tuhufua Yāhā nar u n yāhāyīŋ tēnlehe seraasyi ndreŋ sēnsye syāŋ syi wāā ra kē, tahar ne, ke yagaa nge na ye? ⁵⁴ Kai-

nkây ke -sê n pye yagaa, ke ma ke yrûhû yaha Yâhâ sabangbânj wo ma yee, ke yai ke pye.»

⁵⁵ Yesu tuu loo pãa wa, u n wã klaha ma pe nabuar pye ma yee: «Tee pa ra yigisaha wo yûntruê ne tesê kâhâ ne, kapeepyfua la ra ne? Plii bye n pye n ba tege nii ye ne, ma naa nawee- klaha Yâhâ kangbânj laam wo, ye sê -sê ra yigi koo fla na ye. ⁵⁶ Yâhâ kaplânj tôrfa pe bii cãa kai- nkây yar yaha, koo kê ke n pye yagaa.» U kânyârwai bye n fã ter u yaha.

Yesu tesê pe kaplânj cerfa ne

(Mar 14.53-65; Luke 22.54-55, 63-71; Nsân 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Mpây pe ba Yesu yigi, pe n ka u ne Yâhâ yûndefa yînfua Kayifu fla na. Pe Yâhâ kaiyarfa pye pe ba pe ya wãa ke fla na, ma suhu pe wãle ne. ⁵⁸ Pyar -sê pye u yuhu dey naa n taha Yesu na, ma sya ga dye u Yâhâ yûndefa yînfua kaha wo, ma tege nii wlâhâ pe kaha sênfa ne, woo ga le kuasaha yãa yînde ne.

⁵⁹ Pe Yâhâ yûndefa yînfua tesê pe kaplânj cerfa bye ne, pe n nii kapee- ke gbe pãa n taha Yesu na, kapee- nkây syi ke ga waha ta, pe n yee Yesu yai wãboo ne. ⁶⁰ Nawee- busãa n kawar fua naa n taha Yesu na, pe sê -sê waha laa yãa, lii syi le u wãboo wîi kua ye. Nawee- syãm mpây n pa kur kue ye, ma ba yee: ⁶¹ «Dya nwo yee, woo ga waha ke Yâhâ kangbânj yoho pye klaha-, tuu dur u ke fãa plii tãa nsoho wo.» ⁶² U Yâhâ yûndefa yînfua n yir, ma Yesu pye ma yee: «Nkây nawee- mii pe pãa n taha ma na, ma saa pe yê wãa sya la laa ne?» ⁶³ Yesu n yaha le. U Yâhâ yûndefa yînfua n u yey ma yee: «Ndoo tesê ke Yâhângbânj ne, wo yar nde ne: Mboo la u Yâhâ Yîndefua Crise, u Yâhâ Dya?» ⁶⁴ Yesu n u yê sya ma yee: «Ma le pãa. Ma gbe yagaa na, ye ga ba u Nawee Puee yãa, tuu tege nii kai- bye yînj na, Yâhângbânj kândigi koho kue ye. Yaa maha ba u yãa tuu n pai yâhãsyôr yînj na.» ⁶⁵ U Yâhâ yûndefa yînfua, tuu Yesu kaplânj ngîi luhu, u laam n war u n sya u ya nayre tyîn cer, ma pe nawee- pye ma yee: «U n gbar Yâhâ ne. Wo sê maha laa ke waa ye u wîi na ye. Tuu n gbar Yâhâ ne, ye bye le luhu, ah ye lii yãa le na?» ⁶⁶ Pe nawee- bye n yee, a Yesu yai wãboo ne.

⁶⁷ Pe n ta ter yir, ma nii yêsyôr tu n woo Yesu na, ma nii u gbã kântaklo ne, ma nii u fey, ma n yee: ⁶⁸ «Ma sê yee la u Yâhâ Yîndefua Crise kê ma ne? Yoo u ma gbã? Le cã mii ya, taa wo yar.»

Pyar Yesu wîi kai tche tãa

(Mar 14.66-72; Luke 22.56-62; Nsân 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Kai- ngîi pyeyale wo, Pyar -sê pye u ba tege nii nkur ye, kândi wo. Têntësyalaaale n yûhû crã u na, ma u pye ma yee: «Ma bya pye u Galele kântrahafa Yesu ne.» ⁷⁰ Pyar n le kai nawee- bye yînde na ma yee: «Taa lii pãa, n sê le cã ma ne ye.»

⁷¹ U n yir, ma yâr n gaha kapahayê kue ye, têntësyalaaale n maha u yãa. Mpây pe pye ke fla na, le n pe pye ma yee: «Nwo bya pye u Nasaretfa Yesu ne.» ⁷² Pyar n maha le kai, ma sya Yâhâ di ma yee, woo sê dya nwo cã ye.

⁷³ Saa n pye, mpây pe pye ke fla na, pe n yûhû crã, ma Pyar pye ma yee: «Le ga waha pye cîinde, poo nawee- mii nen waa kê ma ne, ma pe yor pãa.» ⁷⁴ Pyar n -sê nii le pãa n waha ma yee: «Ndoo sê kê ye rehe! Ke ma pye kawar tẽ n fua, Yâhâ ke ra pên! Ndoo tesê ke Yâhâ ne, n sê u dya cã ye ne ye.»

Le yalebya wo, ngupuai n kui. ⁷⁵ Pyar laam n too Yesu kaplāŋ na, tuu ba yee: «Ngupuai saa ba kui wa ye, ma -sē ga ba ra wīl kai tēhē tāā, ma yee ma sē ra cā ye.» U n yi nkur ye, ma too mii na, ma nii n wūn.

27

Pe ka Yesu ne fāngafua Pilati fla na (Mar 15.1; Luke 23.1-2; Nsān 18.28-32)

¹ Yīŋ ke kāhā syii wa, pe Yāhā yūndefa yīŋfa n pe ya wāā pe wāle ne, pe ga waha Yesu boo mii syi dyaŋ pe le cā. ² Loo kur ye, pe n ta pe n Yesu pua, ma ka u ne u fāngafua Pōsyi Pilati fla na.

Naniicā Yuda yigi (Tēnl 1.18-19)

³ Koo kai- ngīl kur ye, Yuda wii tuu ba Yesu yi u napīl- kē, tuu yāā pe Yesu wāboo wīl ta, naniicā n u yigi. U n yir, ma ga pe wargbe warpii gbey sēnsye dur wāā pe Yāhā yūndefa yīŋfa kē, pe wāle ne, ma pe pye ma yee: ⁴ «Wii tuu sē kapee pye ye, n ta pe n ga ba u boo; le naniicā ra yigi.» Pe n u yē sya ma yee: «Le wo gbe lii ne? Ma wīl ne le ne.» ⁵ Yuda n pe war miy yaha ke Yāhā kangbāŋ wo, ma yi ma ga u ya yoŋ boo.

⁶ Pe n pe war gbe, ma yee nawee ntōr wāwoo dir kē, pe sē yai pe pe wlahā ke Yāhā kangbāŋ diŋ war ne ye. ⁷ Pe n pāā ta, ma ga poor tēntēfua waa tar par, ma ta nampay nakur lesaha. ⁸ Loo ne, pe n nii too tar nde yee te ntōr tar, ma sya ba waa ke nanga na. ⁹ Faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yermii tuu bii kaplāŋ nkāy cāā pāā yaha, koo kē ke pye. U bii yee: «Pe n pe wargbe warpii gbey sēnsye gbe. Yiisrefa mpāy ba pāā ta, ma poo war dāā u wīl na. ¹⁰ Pe n poo war ta, ma u poor tēntēfua tar par, mii Yīŋfua Yāhā bii ra yar mii.»

Pilati Yesu sāhā (Mar 15.2-5; Luke 23.3-5; Nsān 18.33-38)

¹¹ Pilati n Yesu sāhā. U n Yesu yey ma yee: «Mboo la pe Yiifee- Yīŋfua?» Yesu n u yē sya ma yee: «Ma le pāā.» ¹² Pe Yāhā yūndefa yīŋfa ma suhu pe wāle ne, pe n kai- ke gbe pāā n taha Yesu na, Yesu sē laa wāā sya pe ye ye. ¹³ Loo na, Pilati n u pye ma yee: «Ma sē n luhu la kai- ngīl bye ye, pe pāā n taha ma na?» ¹⁴ Yesu n yaha le, u sē kapān laa ter wāā sya ye; loo n yē gbāā u Pilati na.

Pe Yūifee- Pilati ta u n Yesu wāboo wīl ta (Mar 15.6-15; Luke 23.13-25; Nsān 18.39—19.16)

¹⁵ Dye- bye, syayaha gbar ma nō, u fāngafua ma ne nwompihifua waa yi yaha, wii nawee- pe ne yāŋ yi. ¹⁶ Nwompihifua waa -sē pye, pe naa u yee Barebaa. U myaha ba yi u kapee- wāpye wīl na. ¹⁷ Nawee- pe ba nihi ke fla na, Pilati n pe yey ma yee: «Ye yee, n wii woo yi yaha ye kē, Barebaa laa, Yesu wii pe n yee u Yāhā Yīndefua Crise?» ¹⁸ U ba cā, pe Yesu yigi ba u kē laanyar na.

¹⁹ U Pilati pye nantāŋ te kasāhā na, u cōc n lehe wāā u ye, ma u yar, laa ma syi le dye pe nsoho wo u nasroŋ nwo ne ye, a woo tee mlūhūpihi wāy ter u wīl na.

²⁰ Pe Yāhā yūndefa yīŋfa -sē mii, pe wāle ne, pe ba pe nabuar sūū wa, a pe Barebaa woo wāyiyaha wīl pāā, pe Yesu wāboo wīl pāā. ²¹ U Pilati n kapān gbe, ma pe yey ma yee: «Ye yee, n wii woo yi yaha ye kē pe syām mii laam wo?» Pe n yee Barebaa. ²² Pilati n pe pye ma yee: «Ah u Yesu wii

pe n yee u Crise, n ga woo pye mii?» Pe bye n yee: «U yai pe u kuey mar boo trā na.» ²³ Pilati n yee, a nwa kapee u pye? Pe nabuar n le gbey pāā fānga ne ma yee: «U yai pe u kuey mar boo trā na.» ²⁴ Pilati tuu yāā, u sē naa u laam wīl yāā ye, kaa n cā maha n taha pe nawee- gbleŋ na, u n loho gbe, ma u klue yee pe nabuar yīnde na, ma pe yar ma yee: «Ta kalaa* wee u nasroŋ nwo ntōr wāwoo wīl na ye. Ye yīŋ wīl ne le ne.» ²⁵ Te nabuar bye n u yē wāā sya ma yee: «Āwā, u ntōr wāwoo wīl, le nii wii yīŋ wīl tesē wo pii ne!» ²⁶ Loo na, Pilati n Barebaa yi yaha pe kē. U n ta pe seraasyi n Yesu gbā sāngblā ne, u n maha pe ta pe ga u kuey mar yaha trā na.

Seraasyi Yesu ler
(Mar 15.16-20; Nsān 19.2-3)

²⁷ U fāngafua seraasyi mpāy n Yesu yigi yi u fāngafua tētēsaha kangbāŋ ndyin wo, ma dur ma ke seraasyi ndreŋ bye yee ba. ²⁸ Pe n ba nii u ler. Pe n u nayre fer u na, ma dur ma yīŋfua nayreyāhā le u kē. ²⁹ Pe n ngur maha ta u yīŋ na yīŋfua nkifai dyaŋ, ma kipua kāi le soho u kāndigi koho wo. Loo kur ye, pe n maha nii u ler, ma kānkūy gbāā u yaha ye, ma nii u syar ma n yee: «Wo ma syar Yiifee- Yīŋfua!» ³⁰ Pe n nii yēsyoŋ tu n woo u na, ma nii le kipua kāi sya u ye, ma gbā n le u kē yīŋ wo. ³¹ Pe ba u ler wa, pe n yir ma ke yīŋfua nayreyāhā yi kāā u na, ma u faale nayre le u na. Pe n yi ga u ne nkur ye, pe n gaha u kuey mar yaha trā na.

U fāngafua seraasyi Yesu kuey mar yir yaha trā na
(Mar 15.21-32; Luke 23.26-43; Nsān 19.17-27)

³² Pe seraasyi pe yi, pe n nampay waa wāā sya, u pye Syirēfa naa. Pe n u ta u n Yesu kueymartrā tēŋ fānga na. U myaha ba kē Syimu. ³³ Pe n ga no teelaa wo, pe n yee Gblegbeta, le yīntaha kē, yīnkluhu fla. ³⁴ Pe n defīl wlahā tyinsruhu ne, ma wāā Yesu kē tuu sya wo. Tuu pe wo yāŋ, u n pe sye.

³⁵ Pe seraasyi, pe Yesu kuey mar yir yaha wa trā na, pe n pyer raa pye, pe waha cā pe ga Yesu nayre la mii syi dyaŋ. Pe n te la koo syi. ³⁶ Loo kur ye, pe n tege nii, ma nii u sēŋ. ³⁷ Tuu kai lii pye, pe n u kuey mar yaha trā na, pe n le yrūhū gbāā yaha u yīŋ klue ye le trā na ma yee: «yesu kē NWO NE, YIIFEE- Yīŋfua.» ³⁸ Pe n maha kapeepyefa syām mpāy kuey mar yir yaha trāŋ na pe ya wuhu na. Nen nwo Yesu kāndigi klue ye, nen nwo u kāmāŋ klue ye.

³⁹ Kānterfa naa u tyehē, ma naa yīŋ figi u na, ma naa n yee: ⁴⁰ «Mboo taa naa n yee, a ma ga waha ke Yāhā kangbāŋ cāār, taa dur ma ke fāā plii tāā nsoho wo, ma saa mii sya yaha la yagaa? Ma’a pye Yāhā Dya, ma tege kāā le trā na ke!» ⁴¹ Pe Yāhā yūndefa yīŋfa, ma suhu pe Yāhā kaiyarfa ne, ma suhu pe wāle ne, pe bya naa u ler ma naa n yee: ⁴² «U nawee-mpāy sya yaha, u sē -sē ga waha u yīŋ yi yaha ye. Le ma pye u ma Yiisrefa Yīŋfua cīinde, u tege kāā yagaa le trā na ke! Wo yīnde ma loo yāā, waa u wīl sya cīinde. ⁴³ U u ya le soho Yāhā koho wo; le ma pye u wīl n tāy Yāhā ye, ke u sya yaha yagaa. U sē yee la woo kē u Yāhā Dya?» ⁴⁴ Kapeepyefa mpāy pe ba kuey mar yir yaha trāŋ na pe ya wuhu na u ne, pe bya naa u tyehē koo syi pe ya ndoŋ.

* **27:24** 27.24 Pilati tuu sya yee woo kalaa wee ye, woo -sē kē u Yesu wāboo wīl ta, ma u wāā pe seraasyi kē pe ga u kuey mar trā na.

*Yesu wāku**(Mar 15.33-41; Luke 23.44-49; Nsān 19.28-30)*

⁴⁵ Ma gbe yaiwlan yale wo, ma sya ba yai yīn, wam mpāy syi n paha tā le klo kur bye na. ⁴⁶ Yaiyīn yale n ba nō, Yesu n tē sya fānga ne ma yee: «Yeloyi, Yeloyi, lema sebaketani.» Koo yīntaha kē: «Yāhā, Yāhā, nwa ma n ra miy yaha?»

⁴⁷ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, pe n le luhu, ma le pāā, a u ma u faale Yāhā kaplāṅ tōrfua Yeli yee. ⁴⁸ Poo nen waa n ta ter fā ga, maa flūhūflūhū wāṅ gaa kā le defūitāhāpihi gaa wo, ma ke yi ba kā gbāā kipua kāi na, ma ke wāṅ kuā yir wāā Yesu kē, tuu u defūi wār naa n wo. ⁴⁹ Pe nawee- n nii u pye ma n yee: «Tyii wo n yāṅ, ncā Yeli ga ba u sya yaha, laa.» ⁵⁰ Yesu n maha tē sya fānga ne, ma ku.

⁵¹ Loo yalebya wo, Yāhā kangbāṅ nwonuṅ nwonoyē faasreṅ gii ke ba pua tā menmen ke nwonoyē na, ke n fe jūū fle sīi, ma gbe ncaha ye ma tege tāā ye. Kāntraha n sege, ntēmbangbāy n fe yoho. ⁵² Gbūhū n fe yār, Yāhā nawee- mpāy pe ba ku faale wo, poo mpāy n yir gbā wo, ma nii yrāṅ na. ⁵³ Yesu tuu ba yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye, loo kur ye, pe Yāhā nawee- mi n dye le Yāhā kungbāy Yurusalem laam wo, ma pe ya yar nabuar na.

⁵⁴ U seraasyi yīṅfua, ma suhu mpāy ne pe pye u ne ma naa Yesu sēṅ, pe ke kāntraha wāsege yāā, ma suhu kai- nkāy bye ne ke pye loo yale wo, pe n sronj fya ma nii n yee: «Dya nwo pye Yāhā Dya cīnde.»

⁵⁵ Ca mpāy pye, pe ba dey yer Yesu wākueymar trā na, ma naa ke kai- yāṅ. Poo ca mi ba yir Yesu ne Galele kāntraha na, ma naa n taha u na, ma naa tēṅ nkāy tē u kē tesē u kānyārwei ne. ⁵⁶ Pe laam wo, Madalafa Maari pye, tesē Maari waa ne wii tuu pye Syake ye nahafua Yosefe ne, ma suhu Sewede pii nahafua ne.

*Yesu wāleṅ gbī wo**(Mar 15.42-47; Luke 23.50-56; Nsān 19.38-42)*

⁵⁷ Yai ke ba kua wa, Yarimatefa nangbāṅ gaa n pa. U myaha ba kē Yosefe, u ba pye Yesu kur ye. ⁵⁸ U n ka Pilati fla na, ma ga Yesu nakugu nar u ye. Pilati n ta pe n ke wāā u kē. ⁵⁹ U Yosefe n ke nakugu gbe, ma faafīi laa maha tā ke na, ⁶⁰ ma ga ke le u myaha gbīifuē wo, le ba gbā fer† ntēmbblaha wo. Tuu Yesu nakugu le wa loo gbīi wo, u n ntēmbangbāṅ gaa kloṅ ba paha tā le gbīi yē na, ma ter. ⁶¹ Madalafa Maari pye, u ba tege nii le gbīi yahasee ye, ma suhu u Maari nen nwo ne.

Le gbīi wāsēṅ

⁶² Ke yīṅsyii pye kani per, pe Yāhā yūndefa yīṅfa, tesē pe Farisyē ne, pe n pe ya wāā ga Pilati fla na. ⁶³ Pe n ga u pye ma yee: «Yīṅfua, wo sē faha ye, dawarfua nwo tuu sē ba ku wa ye, u ba yee, a plii tāā woo wāku kur ye woo ga ba yir gbā wo, u dur ba yrāṅ na gbaafa ye. ⁶⁴ Seraasyi ta, pe n le gbīi sēṅ te plii tāā nde na, mii loo sē ne ye, Yesu kānyārwei ga waha ba u nakugu yuhu yi, pe ga nawee- pye, a ter u ma u yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye. Too kur kue kawar nde ga waha ba pee ter faale wān yaha.» ⁶⁵ Pilati n pe pye ma yee: «-Ye seraasyi mpāy gbe, pe n ga naa le gbīi sēṅ, mi le yai ye ye mii.» ⁶⁶ Pe n ter, ma ga le gbīi yē fla maan tā, ma le gbīi sēṅfa ta.

† 27:60 27.60 Le gbīi pye nkoṅ pe gbā fer yāṅ mpīy ntēmbblaha fla wo, ma le laam ta wleṅwleṅ, le yē ne nwonoyē dyaṅ. Le yē n tā ntēmbangbāṅ ne.

28

Yesu wāyir gbā wo

(Mar 16.1-10; Luke 24.1-12; Nsān 20.1-10)

1 Ke kani per ba ter wa, koo yīnsyii kē cāwāā per cir*. Koo per sukūhūntāy na, yīnwōŋ wo, Madalafa Maari ma suhu u Maari nen nwo ne, pe n yir ga le gbīī yānsaha wo.

2 Kāntraha n yehe fānga ne, yāhāyīŋ tēnlēhe waa n tege yāhāyīŋ na, ma ba ke ntēmbangbāŋ kloŋ kāā le gbīī yē na, ma nii ke yīŋ na. 3 U naa n yehe mii yāhā wāyēhe kalkal wāŋ syi dyaŋ. U nayre pye wāfir perper mii sesantīhī wāŋ syi dyaŋ. 4 Le gbīī sēŋfa n nii n sege fyar koho wo, ma ser yigi nii ke fla na mii cīinde nakur dyaŋ.

5 U yāhāyīŋ tēnlēhe n yē kuā ma pe ca pye ma yee: «Yii poo na, ye ma n fya ye! Yesu wii pe kuey mar boo trā na, n cā woo kē ree n ke. 6 U wee nwo ye. Tuu ba le yar mii, u yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. U nakugu ke ba sāy ta na, -ye pa ye ba ke fla yāŋ, 7 -tee ta ter ga, yaa u kānyārwai yar ye yee, u yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. -Ye yāŋ, u ga ba cāā ter ye yaha Galele kāntraha wo; koo fla kē tee n gaha u yāā. Koo kai- ngī kē tē ba yee, n ga pāā ye ye. Tē ye yar mii, le ga nii koo syi.»

8 U yāhāyīŋ tēnlēhe kaplāŋ n nuhu yigi pe ca kē, pe -sē maha ba fya. Pe n ter kāā le gbīī fla yaha farfar, ma n fā ma n gaha ke kai- tōr Yesu kānyārwai ye. 9 Yesu n pe wāā kānde wo, ma pe syar ma yee: «N ye syar.» Pe ca n yūhū crā u na, ma kānklūy gbāā, ma u tre yigi yāŋ, ma u sey. 10 Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ye ma n fya ye! -Ye ka, yaa ra kānyārwai yar, pe ka Galele kāntraha na. Koo fla kē pe n gaha ra yāā.»

Pe kawar fua Yesu wāyir wīl na gbā wo

11 Pe ca pye nantāŋ kaŋ na, mpāy pe naa le gbīī sēŋ, pe n dye le klo wo, ma ke kai- bye tōr pe Yāhā yūndefa yīŋfa ye, kai- nkāy ke pye. 12 Poo n pe ya wāā pe wāle ne, ma pāā ta, ma wangbāy wāā le gbīī sēŋfa kē, 13 ma pe pye ma yee, a pe kawar fua nawee- ye, a yīmper wo pe pye wāy na, Yesu kānyārwai n pa, maa u nakugu yuhu gbe yi le gbīī wo. 14 Pe n maha le gbīī sēŋfa pye ma yee, a Pilatī ma le luhu, poo ga u laam yīn, laa saa pe dye ye. 15 Le gbīī sēŋfa n pe war sya. Pe pe yar mii, pe n pye koo syi. Too kawar nde n cāāŋ pe Yiifee- nsoho wo, ma sya ba waa ke nanga na.

Yesu tēn lii le soho u kānyārwai koho wo

(Mar 16.14-18; Luke 24.36-49; Nsān 20.19-23; Tēnl 1.6-8)

16 Yesu tuu ba yāŋ gii yar yaha Galele kāntraha na u kānyārwai sēnsye nen na, pe n ka ke fla na. 17 Pe ga u yāā, pe n u sey. Pe laam wo, mpāy sē -sē ba le sya ma yee Yesu kē cīinde ye, mā naa laalaa pye.

18 Yesu n yūhū crā pe na, ma pāā pe ne ma yee: «Yāhā kai- bye fānga wāā ra kē, yāhāyīŋ na tesē kāntraha ne. 19 -Ye ka, yaa naa kāntrahafa bye klaha ta kaklaha ne, pe n naa ra kānde yār, tee naa pe tāā Tuhufua Yāhā myaha ne, tesē ke Dya myaha ne, ma suhu ke Yrā Fānga myaha ne! 20 Tē kai- nkāy bye tōr ye ye, -ye ke yar pe na, -ye pe ta pe n naa ke yār! -Ye yāŋ, n ma ye ne plii bye, driyē n sya ba kua.»

* 28:1 28.1 Koo per kē jimaasyi per ne.

Mareke kapâyî

Nsân tuu ba fe yi nawee- wo

(Mat 3.1-12; Luke 3.1-18; Nsân 1.19-28)

¹ Le kapâyî ne nde, kapâyî lii le Yâhâ Dya wîi tôr; wii u ma ke Yîndefua Crise.

² Ke kai- ba fe gbe mii faale Yâhâ kaplân tôrfa Yisa bii le cãa yrühü yaha Yâhâ sabangbân wo mii. U bii le yrühü, a Yâhâ ke Dya Yesu pye ma yee:

«Awa, n nwo, n ta tēnlehe nō wãã ma yahasee ye,
u n ga kãnde gbihi yaha ma kē.»

³ «Naa waa yimbui ne,

le n yir drawaha fla wo ma yee:

<Ye Yînfua Yâhâ wāpaŋ kãnde gbihi yaha u kē,
-ye ke kãmbēhe ta ke n sron yô!> »

⁴ Dya waa ba yi drawaha fla wo, ma u ya yar nawee- na. U myaha ba kē Nsân. Woo pye Yâhâ tēnlehe. U nawee- tãã naa n yi loho wo, ma maha pe yee naa n pai, maa naa pe yar ma yee: «-Ye le sya ye cã ye kapee- wāpyeŋ sē yô ye, -ye ke miy yaha! -Tee pa, ta n ba ye tãã yi loho wo. Yâhâ -sē ga ye kapee- laha kãa ye yîŋ na.» ⁵ Yurusalem klofa, tesē Yude kãnrahafa ne, pe bye -sē naa n pai u ye. Nawee- bye yînde na pe naa pe kapee- tôr Yâhâ ye, Nsân n -sē pe tãã naa n yi Yurdane lafeŋ loho wo.

⁶ Nsân nayroho fai pye yühümüi sraha yor; pe ta ma ke tyîn. U ba sapaha ta ma u ya pua naa n cēr nsîi wo. Jimble te pye u digi, sôr ne. ⁷ U naa nawee- pye ma yee: «Waa ter -sē ma tuu n pai. Woo cēr yaha ra kē mahama. Ta syi ge sē yai n kuē tege, n u ntân sale fer u tɛɛ na ye.

⁸ Ndooye tãã n yi loho ya wo, woo -sē ga ba naa ye tãã Yâhâ Yrã Fãnga ne.»

Yesu wātãayi, u wātŷînyãŋ ne kapee- wāpyeŋ kuē ye

(Mat 3.13—4.11; Luke 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Too plii na, Yesu n -sē yir Galele kuē klo laa wo pe n yee Nasarete, ma pa Nsân n ba u tãã yi Yurdane lafeŋ loho wo. ¹⁰ Yaliile Yesu naa n yi ke loho wo, yãhãyiŋ n fe yâr, u n yãã Yâhâ Yrã Fãnga tege u na kãnsyã waa ter dyaŋ. ¹¹ Yimbui laa n yir yãhãyiŋ kuē ye ma yee: «Ta Dya kē ma ne, ma ntãŋ dye gboho ra tãy, ma ra laam yîn yalebye.»

¹² Le yalebya wo, Yâhâ Yrã Fãnga n Yesu ta u n ka drawaha fla wo. ¹³ U n ga kuee ke fla na plii gbeesîi, Setane, sãndãpee yînfua n u tyîn naa n yãŋ kapee- wāpyeŋ kuē ye. Yesu pye wlaaha wãn nsoho wo. Yãhãyiŋ tēnlehe n pa, ma ba nii koho le u ye.

Yesu u kãnyãrwai cir ye yãŋ yi

(Mat 4.12-22; Luke 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ U Nsân n ba le nwompîhi wo. Yesu n yir loo na, ma ka Galele kuē ye, maa nii Yâhâ kapâyî tôr nawee- ye. ¹⁵ U naa n yee: «-Ye luhu yô, Yâhâ Yai nō gbe taha, Yâhâ n traha ke dye ye kuē ye. -Ye le sya ye cã ye kapee- wāpyeŋ sē yô ye, -tee le kapâyîi sya!»

¹⁶ Yesu tuu naa n ter Galele langbãŋ yē na, u n fuayigifa syãm mpãy yãã. Syimu ba kē u cîifua Andere ne. Pe pye pe naa joo- miy ke langbãŋ na.

¹⁷ Yesu n pe pye ma yee: «-Ye naa n taha ra na ye kuãŋ ne! Tee naa fua-

le joo wo mii, yagaa, nawee- me tee ga naa n le kãnfuẽ wo ke syi.» ¹⁸ Le yalebya wo, pe n pe joo- miy yaha, ma taha u na pe kuãñ ne.

¹⁹ U n ka yahasee ye, maa nawee- syãm mpãy yãã. Sewede pii ba me, Syake tesẽ u ciifua Nsãn ne. Pe pye pe salangbãñ wo, ma naa pe joo- gbihi.

²⁰ Yesu n pe yee, pe naa n taha woo na. Le yalebya wo, pe n pe tuhufua ta yaha ke salangbãñ wo, u tẽntẽ- ne, ma taha Yesu na pe kuãñ ne.

Sãndũpee wãkartege dya waa yĩñ na kani per wo
(Luke 4.31-37)

²¹ Yesu n ka u kãnyãrwai ne klo laa wo pe n yee Kapornu. Kani per wo u n ka Yiiffee- yawãhã nwoñ wo, ma ga nii nawee- klaha. ²² U kaklaha ter n nawee- fe gbe, ma maha yẽ gbãã pe na. U kaklaha sã pye mpãy wãñ syi dyañ pe n yee Yãhã kaiyarfa ye, u kaklaha pye fãnga ne.

²³ Ke yawãhã nwoñ wo dya waa pye, sãndũpee pye u yĩñ na. U n tẽ sya ma yee: ²⁴ «Eh, Nasaretfa Yesu, maa nwa pye wo na? Ma pa la ma n pai wo wĩ klaha- tãñ? N cã yoo kẽ ma ne: Mboo kẽ wii ne u ma Yãhã wũũ.»

²⁵ Yesu n sã waha u sãndũpee na ma u pye: «Yaha le, -taa tege kãã dya nwo yĩñ na!» ²⁶ U sãndũpee n tege kãã u dya na, ma n tẽ fãnga ne, ma u yehẽ mii wãtookufua dyañ.

²⁷ Le n pe bye fe gbe ga far ter, pe n sya nii n yee: «-Ye naa laa yãñ nde! U kai- bye cã tãñ, waa sã u kaklaha syi ter yãã yãã ye. Dya nwo n sã sãndũpee gẽ na, pe n nii n luhu u ye.» ²⁸ Yesu myaha n ta ter yi Galele kãntraha kui bye wo.

Yesu yanfa buar jaa
(Mat 8.14-17; Luke 4.38-41)

²⁹ Loo kur ye, Yesu n yi ke Yiiffee- yawãhã nwoñ wo, ma ka Syimu ye kaha wo Andere ne. Syake tesẽ Nsãn ne pe bya pye pe ne. ³⁰ Syimu cõõ nahafua pye, u ba sãy nii, u kadye ba war. Yesu wãdyetãñ pe n u cõõ wĩ pãã u ye. ³¹ U n yũhũ crã, ma u yigi u koho na ma u ta u n yir. Ke kadye n u miy yaha, u n nii pe nampay yĩ.

³² Yainkõñ wo, yainde le ba dye ter wa, nawee- n yanfa bye gbe ba Yesu fla na, tesẽ mpãy ne sãndũpee pye pe yĩñ na. ³³ Pe klofa bye n pe ya wãã ba yer tã ke kapahayẽ na. ³⁴ Yesu n yanfa ter bye jaa, ma maha sãndũpee kar tege kãã mpãy yĩñ na. U sã naa n tyii pe sãndũpee na pe n naa laa pãã u wĩ na ye, poo ba cã yoo kẽ u ne.

Yesu le kapãyũ wĩ pãã Galele kue ye
(Luke 4.42-44)

³⁵ Ke yĩñsyii wo, sukũhũntã y pẽmpẽm na yĩnwõñ wo, Yesu n yir yi ke kaha wo. U n ter dragba gaa laam wo, le klo kãnkãy na, ma ga nii u laam wũhũ tãr Yãhã ye. ³⁶ Syimu tesẽ mpãy ne pe pye u ne, pe n ter u taysaha wo. ³⁷ Pe ga u yãã, pe n u pye ma yee: «Nawee- bye ma pe ma ke.» ³⁸ Yesu n pe pye ma yee: «Waa ka kue ngaa ye kãnkãy kui wo. N yai n le Yãhã Yai kapãyũ tãr pe bye ye. Ta wãpañ yĩñ kẽ nde.» ³⁹ Koo syi kẽ u n ba Galele kãntraha bye tay klaha tãñ. U naa le kapãyũ tãr pe nawee- ye te Yiiffee- yawãhã nwey wo, ma maha sãndũpee kar tege naa n kãã nawee- yĩñ na.

Yesu gber waa jaa
(Mat 8.1-4; Luke 5.12-16)

⁴⁰ Too plii nsoho wo, gber waa n ba pa Yesu ye, ma ba kãnkũy gbãã u yahasee ye, ma u nar ma yee: «Le ma tã y ma ye, ma ga waha ta ra n jaa n nii gbege nayõr saha na!» ⁴¹ U fen n Yesu yigi, u n koho nõ wãã ma te u

na, ma u pye ma yee: «*Āwā* le t̄y ra ye, jaa ma nii gbegbe nayōr saha na.»
⁴² Le yalebya wo, ke yāhā n ta ter laha k̄āā u dya na, u n nii gbegbe nayōr saha na. ⁴³ Yesu n ta ter u dur wāā, ma -sē u yar waha ma yee: ⁴⁴ «Luhu yō, ma'a syi nde p̄āā waa ye ye! -Taa ka, maa mii yar Yāhā yūndefua na, ma ma wājaa diŋ yi, diŋ gii faale wādyaha Musa tuu bii tōr yaha mpāy kē pe pye yāhā ne pe kadye na, ma jaa. Ke syi ne nawee- ga waha cā ma jaa.»

⁴⁵ U dya sē -sē waha le kai le yaha u laam wo ye. U n ka, maa le tōr teebehe bye wo. Ke syi ne, Yesu sē waha naa u ya yar klo laa ge wo ye, u naa n kuee dragba wo. Nawee- n maha naa n yir teebehe bye wo, ma naa n pai u ye.

2

Yesu t̄ankurfua waa jaa *(Mat 9.1-8; Luke 5.17-26)*

¹ Plii raa n ter, Yesu n dur ba Kapornu wo. Pe nawee- n luhu u ma kaha wo. ² Nabuar raa n yi, ma te ya wāā ba ta, tersaha γε sē pye nkur ye nwonye kue ye ye. Yesu naa Yāhā kapāyī tōr pe ya.

³ Nawee- resyar mpāy n pa. Pe ba t̄ankurfua waa gbe, ma naa n pai u ne Yesu kē. ⁴ Pe sē waha u yar Yesu na ye, pe nabuar tee ba nihi ter. Pe n gblihi laa, ma dugu ke nwoŋ na, ma wihi fer, ma u t̄ankurfua yoŋ tege le wāā u kasāy wāŋ na ma sroŋ Yesu niisaha fla ne. ⁵ Yesu tuu yāā pe nawee- mii u ta pe Yater, u n u t̄ankurfua pye ma yee: «Cīifua, ma kapee- laha k̄āā ma yīŋ na.»

⁶ Yāhā kaiyarfa mpāy pye ke fla na, pe ba tege nii. Pe Yesu kapān luhu, pe n nii laam ga ma yee: ⁷ «Eh, dya nwo n gbar Yāhā ne cīinde. Yoo ma u ga waha kapee- laha k̄āā nawee yīŋ na mii Yāhā ya sē kē ye?» ⁸ Yesu -sē ta ter pe laam wīī cā k̄āā, ma pe pye ma yee: «Nwa ta ye n nii kai- ngīī syi ga ye laam wo? ⁹ N ga waha u t̄ankurfua pye: Ma kapee- laha k̄āā ma yīŋ na. N ga maha waha u pye: Yir, ma ma kasāy wāŋ gbe, ma yār naa n gaha. Koo kate- syāŋ ngīī wo, lii loo le cā waha? ¹⁰ N -sē n yāŋ ye cā Yāhā k̄ānde wāā u Nawee Puee kē k̄āntraha nge na, u n ga waha kapee- laha k̄āā nawee- yīŋ na.» Yesu n wā klaha loo na, ma u t̄ankurfua pye ma yee:

¹¹ «N ma yar, yir, -taa ma kasāy wāŋ gbe, ma yār naa n gaha ma kaha wo!»
¹² U dya n yir le yalebya wo, ma u kasāy wāŋ gbe, ma yār n ter nawee- bye yīnde na. Le n yē gbāā pe na, pe n nii Yāhā sey ma yee, a poo yīnde sē taha yāā nde syi na ye.

Yesu Lewi yāŋ yi *(Mat 9.9-13; Luke 5.27-32)*

¹³ Yesu n dur ba Galele langbāŋ t̄y. Nabuar naa n pai u ye, u n naa pe klaha Yāhā wūhū ne. ¹⁴ U naa n ter ma ba Alefe dya kufar wāāfua Lewi yāā, tuu tege nii kufar wāāsaha wo. Yesu n u pye: «Naa n taha ra na!» Lewi n yir, ma taha u na u kuŋŋ ne.

¹⁵ Loo kur ye, Yesu pye dir na u kānyārwei ne Lewi kaha wo. Kufar wāāfa pye pe ba nihi, poo tesē kāmpee- yārfa mpāy ter ne. Pe bye wāā naa n di pe ne. Poo nawee- mii ter me pe ba syar, ma naa n taha u na. ¹⁶ Yāhā kaiyarfa mpāy pe pye yīmbui nen na Yīifee- yahaseefa mpāy ne pe n yee Farisyē, poo me pe pye ke fla na. Pe n Yesu yāā, tuu wāā n di kufar wāāfa ne ma suhu kāmpee- yārfa mpāy ter ne, pe n le p̄āā u kānyārwei ye ma yee: «Ah nwa ta u n nii wāā n di kufar wāāfa ne, ma suhu kāmpee-

yārfa ne?» ¹⁷ Yesu n pe kapān luhu, ma pe pye ma yee: «Yīnwerfa sē me pe tyinfua tay ye, yanfa poo pe u tay. N pa kāmpee- yārfa myaha na, ma n ke pe koho klaha. Mpāy pe pe ya yāŋ poo ma kānyī yārfa, n sē pa poo mii myaha na ye.»

Kalē saha wāā le kafūhū ne ye

(Mat 9.14-17; Luke 5.33-39)

¹⁸ Per gaa, Nsān nawee- tāāfua kānyārwai ba pe yē tā digi na, tesē Farisyē ye ne. Nawee- mpāy n ba Yesu pye ma yee: «Nsān kānyārwai pe yē tā digi na, tesē Farisyē kānyārwai ne, mboo kānyārwai sē -sē le syi pye ye.»

¹⁹ Yesu n pe yē sya kakuācraŋ ne ma yee: «Ah ye laam wo, cafān yigifa ga waha fān wādi sye la cafān yigisaha wo, u cafān yigifua yīnde na? Ye cā le saha pye ye rehe! ²⁰ Per gaa -sē ma ke n pai, u cafān yigifua ga ba yigi kāā pe laam wo. Koo per maa nō, pe ga ba cā naa pe yē tā digi na.»

²¹ Waa sē faafuē faagblaha gbe, ma nayredyaha wihi pāhā n tā ye. Mii loo sē ne ye, le faafuē faagblaha ga le wādyaha tyīn jūū, kaa n maha gbihi taha ke cersadyaha fla na.

²² Waa sē maha sēmpēr le srafūhū sakueeler wo ye. Ma'a loo pye, pe sēmpēr maa yir, te srafūhū sakueeler ga fe, pe sēm n woo tāŋ, te srafūhū sakuee tii maha klaha- taha le na. Koo kē sēmpēr yai pe le srafūhū sakueefān too laam wo.»

Yesu tesē kaniī per wīī ne

(Mat 12.1-8; Luke 6.1-5)

²³ Kaniī per gaa na, Yesu ba tar raa yi naa n yaha u kānyārwai ne. Pe kānyārwai nii n yār, ma te tar kasan kāy, ma te wihi kū n ter. ²⁴ Pe Farisyē n Yesu pye loo na ma yee: «Yāŋ lii pe n pye! Wo kānde le kai- nkāy yar ke sē yai ke naa n pye kaniī per wo ye, nwa ta ma kānyārwai n nii le syi laa pye?» ²⁵ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye le kal yāā Yāhā sabangbāŋ wo, faale yīnfua Dawide u bii lii pye, per gii fāā bii war pe na woo tesē u nawee- ne, ngaa sē pye pe ye ye. ²⁶ Dawide n dye Yāhā kangbāŋ laam wo, bur rii re bii kē Yāhā ye, u n te gbe di. Ke cāā na, Abyatare kē ruu pye Yāhā yūndefa yīnfua. Wo kānde na, yūndefa ya sē na pe yai too bur nde ne? Dawide -sē bii taa gbe di te wo, ma sya ba taa wāā u nawee- kē.»

²⁷ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Yāhā kaniī per ta nawee wāyōŋ wīī na, tesē u wāwūū wīī ne. Yāhā sē nawee tāhā ma yee u naa fen sya kaniī per wo ye. ²⁸ Koo gē kē, u Nawee Puee kē u ma kaniī per yīŋ na.»

3

Yesu kānwaagefua waa jaa ke kaniī per wo

(Mat 12.9-14; Luke 6.6-11)

¹ Yesu n maha dur ga Yiifee- yawāhā nwoŋ wo. Ke per, dya waa pye kānwaage ne. ² Farisyē mpāy pe pye ke fla na, pe naa Yesu yāŋ ncā u ga yee, u ga u dya jaa ke kaniī per wo laa? U ma le pye, pe n waha yee, a ter u ma u tee pye. ³ Yesu n u kānwaagefua pye ma yee: «Yir ba yer nwo wo, nawee- telai wo!» ⁴ Mpāy pe naa n yāŋ, u n dur yagaa, ma poofa yey: «Wo kānde wo, lii wāpyeŋ le yō? Kayīī wāpyeŋ yō kaniī per wo laa, kapee wāpyeŋ loo le yō? Wo nawee yrā sya yaha laa, wo u wīī pye klaha-?» Pe n yaha le, pe sē laa pāā ye. ⁵ Yesu n pe yāŋ ncafūhū ne, u laam bye maha ba wlāhā, tuu yāā pe nawee- laam ba waha ter. U n u dya pye ma yee: «Ma koho dii wāā!» U n ke dii wāā, ke koho n dur yōŋ nii u ye.

⁶ Pe Farisyē n ta ter yi ke Yiifee- yawāhā nwoŋ wo, maa pe ya wāā Galele kui yīnfua Yerōte nawee- mpāy ne. Pe n le yāŋ, pe ga waha Yesu boo wāboo ter giŋ syi na.

Nabuar n pai Yesu ye

⁷ Yesu n yi, ma ka Galele langbāŋ fla na u kānyārwei ne. Nabuar pye, pe naa n taha u na. ⁸ Pe naa n yi Yurusalem wo, Galele kui ne, Yude kui ne, Yidume kui ne, tesē kui nkāy ne ke ma Yurdane lafeŋ kue ngaa kūndi ye, tesē kui nkāy ne ke ma Tyir tāy Syidō ne. Yesu u naa kai- nkāy pye, pe naa ke luhu, koo syi kē nabuar n te ya wāā naa n pai u ye. ⁹ Yesu n sya u kānyārwei pye, pe salangbāŋ gaa ke ta u kē, u n dugu dye, pe nawee- ma syi pe u waa yigi fānga ne ye. ¹⁰ Tuu naa nabuar jaa, koo syi kē mpāy bye pe naa n yaa, pe n naa u ke ma ga te u na. ¹¹ Sāndāpee pye, pe ma u yāā pe ga ba kānkūy gbāā u tāy, pe naa n kui pe yee: «Yāhā Dya kē ma ne.» ¹² Yesu -sē le pāā naa n waha pe ye, pe ma syi pe u wī tōr naa n yar ye.

Yesu kānyārwei sēnsye syām yāŋ yi

(Mat 10.1-4; Luke 6.12-16)

¹³ Loo kur ye, Yesu n ba dugu ga yāŋ gaa yīŋ na. Tuu pye nawee- mpāy wī na, u n pe yee pe n pa u ye. ¹⁴ Nawee- sēnsye syām ba me tuu yāŋ yi, pe n ga nii u kānyārwei. U n pe yāŋ yi pe nii u ne, u n ba pe lehe wāā, pe n ga naa Yāhā wūhū yar. ¹⁵ U n fānga wāā pe kē, pe n waha sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīŋ na.

¹⁶ Nawee- sēnsye syām mpāy u yāŋ yi, pe myar nde: Syimu wii Yesu Pyar myaha taha u na.

¹⁷ Syake tesē u cīfua Nsān ne. Sewede pii me. Yesu n Ponoreke myaha taha pe na; le yīntaha ne, pe ma mii yāhāgbāā tēŋ dyaŋ.

¹⁸ U n maha Andere yee, Filipe ne, Bateremi ne, Matche ne, Tema ne, Alefe dya Syake ne, Tadee ne, Syimu ne wii klokai- wāgbihi n tāy u ye,

¹⁹ tesē Syikaryote klofa Yuda ne, wii ruu ga ba Yesu yi u napī- kē.

Kai- nkāy pe pāā taha Yesu na

(Mat 12.22-32; Luke 11.14-23; 12.10)

²⁰ Yesu n tege ke yāŋ yīŋ na u kānyārwei ne, pe n dur ga kaha wo. Nabuar n maha te ya wāā ba ta. Draha ge sē yāā Yesu ye u n ga di u kānyārwei ne ye. ²¹ U nna pe le luhu, pe n yee, a ter u yīŋ yir. Pe n kānde sya ma pa, poo n pai u yigi ter.

²² Yāhā kaiyarfa mpāy ba yir Yurusalem wo, ma tege ba klo lii wo Yesu pye na. Pe n nii le pāā Yesu wī na ma yee: «Sāndāpee yīnfua Sebulehe kē u ma u dya nwo yīŋ na. Pe sāndāpee yīnfua kē tuu fānga wāā u kē, u n waha sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīŋ na.»

²³ Koo kē Yesu n pe yee ba, maa pe yar ma yee: «Setane, sāndāpee yīnfua saa sya naa u kur kar ye. ²⁴ Kāntraha nenfa ma kuee n wāā pe ya ne, koo kāntraha saa waha gbihi nii ga yahasee ye ye. ²⁵ Nwoŋ nenfa ma kuee n wāā pe ya ne, koo nwoŋ saa waha gbihi nii ga yahasee ye ye. ²⁶ Ke syi ne, Setane ma kuee n wāā u ya ne, wāhā ma pye u kāntraha wo, u fānga saha ka yahasee ye ye, ke ga klaha-. ²⁷ Waa saha dye fāngafua waa kaha wo, u u wān yuhu gbe, mii u sē cāā u pua yigi yaha wa ye. U ma -sē waha yia u na ma u pua, u ga waha u wān bye yuhu gbe u ye.

²⁸ Ta n cīnde nde pāā ye ye, Yāhā ga waha nawee kapee- laha kāā u yīn na, u yorpeer bye ne. ²⁹ Ma -sē yee wii woo tuu ga yorpeer pāā Yāhā Yrā Fānga wīī na, loo kapee nde saa kua yāā u yīn na ye.»

³⁰ Pe tee naa n pāā ma yee sāndāpee ma Yesu yīn na, koo kē u n kai-ngīī pāā pe ye.

Yesu naa

(Mat 12.46-50; Luke 8.19-21)

³¹ Loo na, Yesu nahafua n ba dye Yesu cīifa ne. Pe n kuee nkur ye, ma waa lehe wāā Yesu ye tuu pa. ³² Yesu pye tuu ba tege nii nabuar raa telai wo, pe n ba u pye, a u nahafua ma nkur ye tesē u cīifa ne, pe u yee tuu ka pe fla na. ³³ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Ta nahafua kē wii ne, ta cīifa me mpāy ne?» ³⁴ Loo na, u n pe nawee- yān, pe tege nii ma u ghey le. U n dur ma yee: «Ye sē yāā, ta nahafua ma nwo wo, tesē ta cīifa ne. ³⁵ Mpāy pe Yāhā wūhū pye, poofa pe ma ta cīifa, ta syafa, ta nahafa.»

4

Yesu kakuācran pāā digi yārfua wīī na

(Mat 13.1-23; Luke 8.4-15)

¹ Yesu n maha ka ke Galele langbān yē na, ma ga nii nawee- klaha. Pe nawee- ba nihi ga ta ter, u n sya dugu dye nii salangbān gaa laam wo. Ke salaṅ pye loho yīn na, pe nawee- -sē pye langben na. ² U n nii kaplān kuā cra n pāā, ma nii pe klaha kabuar ne. Tuu naa pe klaha, u n ba pe pye ma yee: ³ «Ye yaha le, ye ra kapān luhu! Dya waa yi u kaha wo, ma ga digi yān u tar laam wo. ⁴ Tuu naa ke digi yān u tar wo, pii mpāy n ga too kānde ngeṅ na. Kānsyām n pa, maa pe wāy di kāā. ⁵ Pii mpāy n ga too ntēmbakor fla wo. Kāntraflūhū sē pye yō ke fla na ye. Loo n ta pe pii sē waha dye ga laam wo ye, ma ta ter fīy. ⁶ Yaliile yai ke ba war dye yīndai wo, ke n too dir wān suhu boo. Te nnen sē waha ba ser yigi yō ye, ke fla tee pye ntēmbakor fla. ⁷ Pii mpāy n ga too ngur wān taa nsoho wo. Te n ba fīy, te ngur wān n te puār, te sē waha le dye ma sa ye. ⁸ Pii mpāy n -sē too kāntrayūhū na. Poo n fīy, ma yir, ma le dye, ma sa. Taa n pii le car, taa n faa le gboho, taa n le gboho.»

⁹ Yesu n pe yar taha ma yee: «Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

¹⁰ Pe nabuar pe ba ter wa, nawee- mpāy pe pye Yesu tāy, tesē u kānyārwai ne, pe n yee u ke kaplān yīntaha gbihi tōr yar poo na. ¹¹ U n pe pye ma yee: «Kai- nkāy nawee- sē cā yāā Yāhā Yai wīī na ye, Yāhā ta yīi n ke cā. Ma -sē yee mpāy na pe sē ke yīntaha ke ye, ke ga naa n tōr pe ye kakuācran ya wo. ¹² Ke syi,

⟨pe n waha yān naa n yō,
ngaa sē -sē ga naa n yāā ye.

Pe n waha luhu naa n yō,
laa sē -sē ga naa n war ye.

Mii loo sē ne ye, pe ga faha ba Yāhā kānde yigi,
ke n pe kapee- laha kāā pe na. »

¹³ Yesu n pe pye ma yee: «Tee sē kapān nde yīntaha war ye, ye -sē ga ba pye mii ye te nampyen- too war, tii tē ga ba tōr ye ye? Ta n le kapān yīntaha tōr ye yar.

¹⁴ Nawee wii tuu Yāhā kaplāṅ tōr, u ma mii digi yārfua dyaṅ. ¹⁵ Nawee-mpāy laam plāhā mii le kānde ngben dyaṅ, pe pii pe too na. Pe ma le Yāhā kapāyī luhu, loo yalebya wo Setane sāndāpee yīnfua ga ba le yi kāā pe laam wo. ¹⁶ Nawee-mpāy laam ma mii ntēmbakor fla dyaṅ, pe pii pe too na. Pe ma le kapāyī luhu, loo yalebya wo pe ga le sya nuhu ne. ¹⁷ Le sē-sē ga nii gbāā pe laam wo ye. Le ma ba nii mii wāfāy dyaṅ pe na tesē fen ne le kapāyī wī na, pe ga loo bye miy yaha. ¹⁸ Mpāy ter maha ma, pe ga le kapāyī sya pe laam wo mii pii mpāy dyaṅ pe too ngur fla wo. ¹⁹ Poosyifa ma le kapāyī yāā luhu, driyē laangar -sē gboho ter pe laam wo, wale wāke ne, yīnde wān wāke ne. Too wī ma ba gboho ta ter pe laam wo, te ga nii tā le kapāyī na, pe saa yer le kapāyī kur ye ye. ²⁰ Mpāy -sē ma, pe ga le kapāyī sya pe laam wo mii pii dyaṅ pe too kāntrayūhū fla wo. Pe ma le kapāyī luhu, pe ga le sya cīnde, le n nii gbāā pe laam wo. Le kapāyī pii ga le pe laam wo, le kayūhū sa; mpāy pe sa gboho, mpāy pe sa yāi, mpāy pe sa car.»

Yāhā Yai wī ma mii naaloho dyaṅ
(Luke 8.16-18)

²¹ Yesu n maha kakuācran nde pāā pe nabuar ye ma yee: «Pe ne naaloho ndyaṅ tar ba la, pe ba le ta pe katan cīn tā le na laa, pe ba le le wāā gbāngbahara flāhā tāy? Ta n yee, pe ne le wra yaha kāānkui na. ²² Ngii ngii ke wūhū nii, ke ga ba nii gbaa na, lii nawee sē le cā yāā ye, le ga ba cā yō. ²³ Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

²⁴ Yesu n maha le pāā pe ye ma yee: «Tee nkāy luhu, -ye ye laam yaha ke na! Tee n luhu mii syi, Yāhā ga ba kaa taha ye wāwar na koo syi. ²⁵ Wii ma waha ke war cacar, u ga ba ke war naa n gboho; wii ma -sē ke wāwar sye, car gii tuu cā ke ga faha u na.»

Yāhā Yai wī ma mii digi dyaṅ ke n fīy

²⁶ Yesu n maha yee: «Yāhā Yai wī ma mii dya waa dyaṅ tuu yēy tāhā u tar wo. ²⁷ Te yēy ga fīy, te naa n le, u saa laa cā le na ye. U sā wāy faha woo, u ma yrāṅ woo, te yēy ga naa n fīy ke yai ke yīmper. ²⁸ Kāntraha sē na, ke ne re ta te n fīy te ya ya, te ba nduaṅ kūū, te sa, te pii le? ²⁹ Te pii ma ba le koo na, u tarfua ga pa u ba re yaa.»

Yāhā Yai ga cāā kloṅ ke cā ba gboho
(Mat 13.31-32, 34; Luke 13.18-19)

³⁰ Yesu n maha yee: «Waa maha waha Yāhā Yai wī tōr nwa ne? N ga waha le yar ye na kakuācran lii syi ne? ³¹ Le ma mii ngaa puale dyaṅ. Le tāhāyale wo, le kloṅ pii bye na. ³² Le ma fīy yi, le ga yir, le gboho ta ter tāṅ dir wān ter bye na, le sya kayangbāy yi, kānsyām n sya ba naa pe nseṅ ta yim wo te kayay laam wo.»

³³ Yesu naa nawee-klaha kakuācran busāā ne ke syi. Pe nawee- pe ne ga waha kakuācran nkāy war, u naa koo tōr pe ye. ³⁴ U sē naa n pāā pe ne mii kakuācran sē kē ye. U ma -sē ba nii u ya ya u kānyārwai ne, u ga cā ke kaplāṅ yīntaha gbīhi tōr yar pe na.

Yesu teflahangbāṅ yer
(Mat 8.23-27; Luke 8.22-25)

³⁵ Koo per yaiyīn na, Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «-Ye pa wo n dii ter kūndi ngaa ye.» ³⁶ U kānyārwai n wloho yi kāā te nabuar wo, ma ga dugu dye ke salangbāṅ wo Yesu tuu ba dye nii kii wo, pe n nii n ter. Salangbāy taa pye ke langben na, nawee-mpāy n dugu dye te wo, ma ter.

³⁷ Teflahangbāŋ gaa n yir wāfua ne, ma sya loho fua gbe le wāā n taha pe na ke salangbāŋ wo, ke n sya yīī naa n wa. ³⁸ Yesu pye ke salangbāŋ namlā kuε ye, tuu ba sā wāy, ma yīŋ gbā yigi yīngbūhū ne. U kānyārwai n u gbā yir, ma u pye ma yee: «Wo Yīŋfua, ma sē yāā la waa kuee le wo?» ³⁹ Yesu n yir, ma sā ke teflaha na, ma pāā ke loho ne ma yee: «Yaha le, nii sūū!» Ke teflaha n yer loo na, ke fla n nii seyīī. ⁴⁰ Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Nwa ye n nii n fya? Ye Yater wee la ye ne?» ⁴¹ Pe -sē ba fya, ma naa le pāā pe ya ye ma yee: «Hāā, -ye naa dya nwo yāŋ, teflaha n luhu u ye ke langbāŋ loho bya ne.»

5

*Yesu sāndāpee kar tege kāā dya waa yīŋ na
(Mat 8.28-34; Luke 8.26-39)*

¹ Pe n ga nɔ ke kántraha langbāŋ kúndi nгаа ye, Jerasinefa kántraha wo. ² Yesu wátegekāā ke salangbāŋ wo, dya waa n yi gbūhū fla na, ma u wāā n pai. ³ Sāndūpee waa pye u dya yīŋ na, ma u ta u n naa n nii gbūhū fla na. Ntēn namihī gε ne pe sē waha u dya pua yigi naa n yaha nantāŋ ye. ⁴ U dya pye, pe ma yir, pe ga u trε pua ntēn namihī ne. U -sē ga te ntēn namihī cεr, tuu te ntēn wān ka. U wāyigiyaha fānga sē pye waa ye ye. ⁵ Ke yai ke yīmper, u naa wātay ya tay gbūhū laam wo, tesē yāy yīŋ ne, ma naa n kui, ma maha naa u ya duai ntēmbar ne.

⁶ U n Yesu yāā deydey, ma fā ba kánklūy gbāā u yaha ye, ⁷ ma tē sya fānga ne ma yee: «Ke Yāhāngbāŋ Dya Yesu, nwa taa ga pye ra na? N ma nar, Yāhā yāŋ, ma'a syi ma ra pēn ye.» ⁸ Yesu naa n gbey u na ma yee: «Sāndūpee nwo, tege kāā u dya yīŋ na!» ⁹ U n u dya yey ma yee: «Ma myaha mii?» U n yee: «Ta myaha Nihinihi, wo ma wo nihi.» ¹⁰ U n nii le sron nar Yesu ye, tuu ma syi pe sāndāpee kar kāā ke fla draha wo ye.

¹¹ Kaha tyε- mpāy -sē pye, pe wānihi; pe pye pe naa n di ke yāŋ fla na. ¹² Pe sāndāpee n Yesu nar ma yee: «Wo nɔ wāā tyε- mii fla na, wo n ga dye nii pe laam laam wo.» ¹³ Yesu n le sya pe ye. Pe sāndāpee n tege kāā u dya yīŋ na, maa dye pe tyε- laam laam wo. Pe tyε- n ke ngenj fā tege, maa too dye ke langbāŋ laam wo, ma ku. Pe ba tyε- naha kua.

¹⁴ Mpāy pe naa pe tyε- naha, pe n fā ter, maa le kapān pāā pe klofa ye, tesē wlefa ne. Nawee- n pa, maa yāŋ lii le ba pye. ¹⁵ Pe ba nɔ Yesu fla na, pe n u dya yāā, dya wii sāndāpee busāā pye u yīŋ na. U dya yīntaha ba too, u n ba faha wān le tege nii, nafāān pyer sē pye u na nantāŋ ye. Pe nawee- n fya, ma sya nii n sege. ¹⁶ Mpāy pe ba ke kai- byε yāā yīnde ne, poo n u dya wīī gbe, ma tōr pe ye, tesē pe tyε- wīī bya ne. ¹⁷ Pe n too Yesu wānar na, tuu ter kāā, u pe klo ta yaha.

¹⁸ Yesu tuu dugu naa n dye ke salangbāŋ wo, u dya wii sāndāpee pye u yīŋ na, u n Yesu pye woo ga ka u ne. ¹⁹ Yesu sē le sya u ye ye, ma u pye ma yee: «Dur ga ma kaha wo, ma nna fla na. Yāhā ke ma fen di, ma nkāy byε pye ma kē, ka maa ke tōr pe ye!» ²⁰ U dya n ter. Yesu tuu lii pye u kē, u n ga nii le pāā nawee- ye ke kui sēnsye teebεε byε wo. Mpāy pe naa le luhu, le naa pe laam wo.

*Syase pueesya tesē cɔɔ wii tuu te Yesu nayroho na
(Mat 9.18-26; Luke 8.40-56)*

²¹ Yesu n dur ga u kānyārwai ne ke langbāŋ kúndi nge na, ke salangbāŋ ne. U pye ke loho tāy, tuu ba yer nabuar ne te ba wɔ tā u na. ²² Yiiffee-

yawāhā nwoŋ yīnfua waa n pa, u myaha Syase. U n Yesu yāā, ma kānklyū gbāā u yaha ye, ²³ ma nii u nar u fīhī yō woo na, ma u pye ma yee: «Ta pueesyale ma le ga ku, n ma nar, pa maa klue taha le na, le n kāhā yir, le nii yrāŋ na!» ²⁴ Yesu n ka u ne. Nabuar naa n taha u na, ma u wāā sya naa n kor kue bye ye.

²⁵ Te nabuar laam wo, cɔɔ waa -sē pye. U ntōr kuee naa n woo u ye dye-sēnsye syāŋ, wāyer wee ye. ²⁶ U ba fāy gboho ter tyinfa busāā koho wo; u wale bye ba ka tāŋ pe ye. U sē -sē naa n puar ye, te yan too ma cā ba naa n sye u ye. ²⁷ U n Yesu wīi luhu, ma -sē pa pe nabuar wo Yesu kur kue ye, ma ba te u nayroho na. ²⁸ U ba le ga yigi ma yee: «N ma yāā te u nayroho ya na, n ga jaa.» ²⁹ Tuu te Yesu nayroho na ke syi, le yalebya wo u ntōr wāwo n yer, u n yāā u yan te yi kāā u wo. ³⁰ Yesu n le cā le yalebya wo, ma cā ma yee fānga gaa yi u wo. U n wā klaha pe nabuar laam wo ma yee: «Yoo te ra nayroho na?» ³¹ U kānyārwai n u pye ma yee: «Ma pe nawee- yāā pe ma kor n klaha teebehe bye wo, taa -sē maha n yey yoo te ma na.» ³² Yesu -sē ba yāŋ gbey naa n klaha yoo nde pye. ³³ U cɔɔ n nii n sege fyar koho wo, tuu ba cā wa lii le u yāā. U n pa, maa kānklyū gbāā Yesu yaha ye, ma le cīinde bye tōr u ye. ³⁴ Yesu n u pye ma yee: «Cɔɔ, taa ra ta ma Yater, loo le ma jaa. Naa n gaha pra, ma yan tii yi kāā ma wo.»

³⁵ Yesu tuu naa koo pāā, tēnlehe mpāy n yir Syase kaha wo, ma ba u Syase pye ma yee: «Ma pueesya ku, maa maha Yīnfua fāy ma nwa pye?» ³⁶ Pe n nii n pāā, Yesu sē -sē pe kue yāŋ ye, ma Syase woo pye ma yee: «Ma'a syi fya ye, ra ta ma Yater, loo ya!» ³⁷ Loo kur ye, Yesu n Syase kaha kānde sya u ne. U sē -sē sya waa n ka u ne ye mii Pyar ya sē kē ye, ma suhu Syake ne, u cīifua Nsān ne. ³⁸ Pe n ga no Syase kaha wo, Yesu n pe nawee- yāā, pe fā gbey n klaha, mpāy ne pe n wūn ma n kui. ³⁹ U n dye ga ke kaha laam wo, maa pe pye ma yee: «Lii tee fā gbey n klaha ke syi? Nwa ta ye n nii n wūn? U kicar sē ku ye, wāy ya tuu sā wāy.» ⁴⁰ Pe n u ler. U n pe bye ta pe n yi. U n u kicar tuhufua ya yigi, u nahafua ne, ma suhu kānyārwai tāā mii ne. U kicar tuu pye nwoŋ gi laam wo, pe n dye ga ke fla na. ⁴¹ U n u kicar yigi koho na, ma u pye Yiiffee- yor wo ma yee: «Taleta kume.» Loo yīntaha kē, kicaale yir! ⁴² Le kicaale n yir le yalebya wo, ma nii n yār. Le pye dye- sēnsye syāŋ ne. Pe nawee- pe nde yāā, le n yē gbāā pe na, ma sya ga ta ter. ⁴³ Yesu n -sē pe yar waha, pe ma syi nawee waa n le cā ye. U n maha pe yar ma yee, pe ngaa wāā u kicar kē u n di.

6

Nasarētefa Yesu wīi sye (Mat 13.53-58; Luke 4.16-30)

¹ Yesu n yir ke fla na, ma ka klo lii wo, tuu ba le na. U kānyārwai pye u ne. ² Kani per, u n nii ma nawee- klaha Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo. Nabuar mpāy pe naa n luhu u ye, le n pe fe gbe, pe n nii n yee: «U pye mii ma Yāhā wūhū bye cā tōr n yar? Yoo tuu roo laantor le u laam wo? Laanwo wūhū ngī bye ne tuu n pye, u koo fānga yāā na? ³ Woo sē na Maari dya, wii u ma katyigi tafua? U cīifa sē me la Syake ne, Syose ne, Yuda ne, tesē Syimu ne? U syafa poo sē na pe ma wo ne nwo?» Loo n ta pe sē waha Yesu wīi sya ye.

⁴ Yesu n plāhā nge tōr pe ye ma yee: «Ma yi kāā Yāhā kaplāŋ tōrfua kusey nawee- na, u nwoŋfa ne, u kahafa ne, teebehe bye nawee- u yāŋ.»

⁵ Yesu sê waha laanwo wũhũ busãã pye ke fla na ye, mii yanfa mpây ya sê me tuu klue taha pe na, ma pe jaa ye. ⁶ Tuu yãã u gbenteefa pe u wãtan sye pe Yater, le n laam wo u kê. Loo kur ye, u n ka maa nawee- klaha kãnkãy kukui wo.

Yesu u kãnyãrwai sãnsye syãm lehe wãã

(Mat 10.5-15; Luke 9.1-6)

⁷ Yesu n u kãnyãrwai sãnsye syãm bye yee ba, maa nii pe lehe n wãã nawee- sãnsyãm. U n fãnga wãã pe kê pe waha sãndãpee kar tege naa n kãã nawee- yĩn na. ⁸ U n maha pe yar waha ma yee: «Ye n gaha yrãhã ye, ya'a syi ngaa gbe yigi ke n naa ye ndege ye. -Ye yrãhãyar kãi ya gbe yigi, ye ma syi ngaa kadij gbe tesê nkãnfaha ne, tesê war ne jifaa wo ye. ⁹ -Ye ntããfey le, -ye kalen nanen ya le!»

¹⁰ U n maha pe yar ma yee: «Ya'a ga dye klo lii wo, pe ma syãsaha wãã ye kê kaha gii wo, -ye kuee koo kaha wo ye sya ba ter. ¹¹ Teelii nawee- ma ye yẽ yor sye, tesê ye wãyigita wĩ ne, -ye ter pe klo yaha! Ye ma nii n ter, -ye ye trẽ implẽm kor yaha pe na, pe n cã lii ma pe dye, poo pe le ke.»

¹² Yesu kãnyãrwai n ka loo na, ma ga Yãhã kaplãnj tãr n yar nawee- na, ma yee pe le sya pe le cã pe kapee- wãpyen sê yõ ye. ¹³ Pe sãndãpee buar kar tege naa n kãã nawee- yĩn na, ma naa yanfa busãã tahu sãm- ne, pe n kãhã naa n yir.

Nsãn tesê Yerote ne

(Mat 14.1-12; Luke 9.7-9)

¹⁴ Yesu myaha tẽn n ba teebehe bye kua. Galele kui yĩnfua Yerote n Yesu wĩ luhu. Nawee- mpây naa n pãã ma yee: «Nsãn nawee- tããfua wii tuu ba ku, u dur ba yrãnj na, koo kê u n waha laanwo wũhũ pye.» ¹⁵ Mpây naa n pãã ma yee: «Faale Yãhã kaplãnj tãrfua Yeli kê.» Mpây maha naa n yee: «Faale Yãhã kaplãnj tãrfua waa kê u ne.» ¹⁶ Yerote tuu Yesu wĩ luhu, u n yee: «Nsãn nawee- tããfua kê! N ba ta pe n u yĩn cer, u maha dur ba yrãnj na.»

¹⁷⁻¹⁸ Lii le ba dye Yerote nsoho wo Nsãn ne, le nde: Yerote ba u cĩfua Filipe cõ Yerotyade tyĩn sya u ye. Nsãn naa le kuãn u ye ma yee: «Ma sê yai ma ma cĩfua cõ gbe ta ma wũũ ye.» Yerote n yir, ma ta pe n Nsãn yigi, ma u pua ma u le nwompìhi wo. ¹⁹ Nsãn wĩ naa u Yerote cõ yaa, u n sya naa u ke gbã ne. ²⁰ Yerote sê -sê naa le sya u ye ye. U naa Nsãn fya, u ba cã Nsãn ba sron, u maha pye Yãhã nawee. Koo kê Yerote n koho naa n paha u na. Nsãn kaplãnj naa u fãy, ma -sê naa n tãy u ye.

²¹ Yerote cõ yĩn -sê ba tãy Nsãn wĩ na, Yerote seese gbar per. Ke per na, Yerote ba u tẽntẽ- yĩnfã yee ba dir na, tesê u naanniy yĩnfã ne, ma suhu Galele yahaseefa ne. ²² Yerote cõ pueesya n dye ke nwongbãnj laam wo, ma yoo. Le n tãy Yerote ye, pe nawee- bye ne. Yerote n u capua pye loo na ma yee: «Ngii wĩ ma tãy ma ye, ta yar ta n ke wãã ma kê.» ²³ U n Yãhã di, ma u pye ma yee: «Ma'a ngii wĩ pãã, maa ke yãã, ke ma sya pye ra kãntraha kui kãnkãyaha ne.» ²⁴ U kicar n yi, ma ga u nahafua yey ma yee: «Ma laam wo, ma yee n ngii wĩ pãã?» U nahafua n yee: «U yar u Nsãn nawee- tããfua yĩn cer wãã ma kê.» ²⁵ U capua n dur ga farfar Yerote fla na, maa u pye ma yee: «N n yãnj, ma Nsãn yĩn cer wãã ra kê yagaa nge na, tasa laam wo.» ²⁶ Yerote yĩntaha bye n tãhã. Tuu ba Yãhã di pe nawee- yĩnde na, u sê sya ma u yẽ dur ye. ²⁷ U n ta ter loo na, ma seraasyi naa waa lehe wãã, ma u pye u ga pa Nsãn yĩn ne. ²⁸ U seraasyi

naa n yi ter, ma ka ke nwompīhi laam wo, maa Nsān yīn cer, ma pa ke ne tasa wo maa wāā u capua kē. U capua n -sē ke sya wāā u nahafua kē.

²⁹ Nsān kānyārwai pe ba le luhu, pe n pa, ma ba u nakugu gbe maa le gbī wo.

*Yesu nawee-nyersū yībua yē woo, tahar ne
(Mat 14.13-21; Luke 9.10-17; Nsān 6.1-14)*

³⁰ Yesu tēnlehe n ba dur ba u fla na. Lii bye pe ga pye, nkāy bye ne pe ga nawee-klaha, pe n ke tōr u ye. ³¹ Nawee-mpāy pe naa n pai, ma dur naa n ter, pe ba nihi ter; Yesu sē draha ge yāā, ma ga di u kānyārwai ne ye. U n u kānyārwai pye ma yee: «Ye pa, wo n ka dragba gaa laam wo, ye n ga faa wūu dye.» ³² Pe n salangbān gbe, poo n gaha nii teelaa wo pe ya ya. ³³ Nabuar n -sē pe yāā tersaha wo, ma pe yān cā. Pe n yir kukui bye wo, ma tyī yār ga cāā dye ke teele wo Yesu yaha u kānyārwai ne. ³⁴ Yaliile Yesu tuu yi ke salangbān wo, u n pe nabuar yāā kacān wee ye. Pe nawee-fen n u sron yigi, pe pye mii mbaa dyan u mbanaha wee pe ne ye. U n too kai-na, ma nii pe klaha, ma pe klaha. ³⁵ Yai ke ba kua kua naa n wa ke syi, Yesu kānyārwai n pa, maa u pye ma yee: «Yai kua kua wa, wo maha ma dragba wo. ³⁶ Pe nawee-ta pe n ka tūntūn kle wo, kusyīmbehe ne, pe ga waha ngaa par di.» ³⁷ Yesu n pe yē sya ma yee: «Yi ge -ye digi wāā pe kē pe n di!» Pe n u yey ma yee: «Waa war nagbey bur yāā na, wo waha par wāā?» ³⁸ Yesu n pe yē wāā sya loo na, ma yee: «Bur wāy nii te ma ye ye? -Ye ka yaa yān!» Pe n ga yān, ma ba u yar ma yee: «Bur wāy bua te ma wo ye tesē fua-syām ne.» ³⁹ Yesu n kānde wāā u kānyārwai kē, pe n pe nawee-ta pe n tege nii ga ke nyēpēn na, fle fle. ⁴⁰ Pe n pe ya to to nii ga, kaa na nawee-gbeebua, kaa na nawee-gbeesū sēnsye.

⁴¹ Yesu n te bur bua gbe, pe fua-syām ne, ma yīntaha kuā yir wāā yāhāyīn kue ye, ma Yāhā pye ma yee: «Ma syaha kē.» U n te bur la cer, ma re wāā u kānyārwai kē, pe n te la klaha nawee-kē. U n maha pe fua-syām la ke syi pe bye kē. ⁴² Pe bye n di, ma sya di yai. ⁴³ Pe n takūyīhī sēnsye syān gbe ter te gber ne, tii pe di yaha. ⁴⁴ Mpāy pe ba te bur di, pe naam ya ba nawee-nyersū yībua tā.

*Yesu yār ke langbān loho na
(Mat 14.22-33; Nsān 6.15-21)*

⁴⁵ Loo kur ye, Yesu n ta ter u kānyārwai pye ma yee pe dugu dye ke salangbān wo, pe dii ga ke langbān kūndi ngaa ye, u yahasee ye, klo laa wo pe n yee Gbesyata. Woo n kuee kur ye, u kānde wāā pe nabuar kē. ⁴⁶ Tuu kānde wāā wa pe kē, u n ka yān gaa yīn na, ma ga nii u laam wūhū tōr Yāhā ye. ⁴⁷ Yai n kua tā, ma ke salangbān ta yaha ke langbān telai wo. Yesu -sē pye u ya ya kāntraha na. ⁴⁸ U n yāā ke salan sē waha naa n fā pe ye ye, teflaha tee naa pe wāā. Ke -sē pye ngupa cir kuiyale syi, u n yir ma n gaha pe kue ye, ma nii yār n gaha ke loho na, ma sya ne ga pe far ter. ⁴⁹ Pe kānyārwai n u yāā tuu n yār ke loho na, pe n yee kusrāhā kē, ma too kule na ma n kui. ⁵⁰ Pe bye yīnde pye u na, pe n fya ser yigi nii. Yesu n ta ter pāā pe ne ma yee: «Ye ye laam waha, ye ma syi fya ye, ndoo kē.» ⁵¹ U n dugu dye pe ne ke salangbān wo, ke teflaha n yer. Le n u kānyārwai laam wo maa far ter. ⁵² Pe laam kacān tee ba kloj ter, pe sē ba Yesu fānga cā yō ye, yaliile wo tuu ba te bur bua la cer te n nihi.

*Yesu yanfa jaa Genesare kāntraha na
(Mat 14.34-36)*

⁵³ Yesu n ba ke langbāŋ dii wa u kānyārwai ne. Pe n tãhã Genesare kuc kãntraha na, ma pe salangbāŋ pua yaha ke langben yẽ na. ⁵⁴ Pe kãhã yi ke salangbāŋ wo, pe nawee- n ta ter Yesu yãŋ cã. ⁵⁵ Pe n fã ga teebehe bye wo, maa yanfa tẽŋ n pai u kẽ pe kasãy wãn na. Mpãy pe naa u wĩ luhu teebehe bye wo, pe naa n pye koo syi. ⁵⁶ Teelii teelii Yesu naa n gaha, kusyimbẽhe wo woo, kungbãhã wo woo, kle wo woo, nawee- naa n pai pe yanfa ne nanihi fla wo. Pe naa u nar u tyii pe yanfa n tẽ u nayrengbãŋ yẽ ya na. Mpãy bye pe -sẽ yãã naa n tẽ ke na, pe naa n jaa.

7

Yesu tesẽ Yũfee- wãle kãnde wũhũ ne (Mat 15.1-9)

¹ Per gaa, Farisyẽ ye tesẽ Yãhã kaiyarfa ne, pe ba yir Yurusalem wo, ma pa Yesu fla na. ² Pe n ba yãã Yesu kānyārwai mpãy sã naa pe klue yee pe wãle kãnde wãyee na, ma cã naa pe dir di ye. ³ Le -sẽ pye ke dyaŋ, Farisyẽ ye ma suhu pe nampyeŋ- Yũfee- bye ne, pe sã naa ngaa di mii pe sã cãã pe klue yee gbegbe pe wãle kãnde wãyee na ye. ⁴ Pe ma yir nanihi teebehe wo ma ba dye, pe saa di mii pe sã cãã loho wey wa gbegbe ye. Pe wãle kãnde wũhũ ba nihi, pe -sẽ ba ke bye yigi mii crãŋ wãyee ter dyaŋ ke ya ya, sekuhu wãyee ne, ntẽngbãhã wãyee ne. ⁵ Koo kẽ pe Farisyẽ tesẽ pe Yãhã kaiyarfa ne, pe n Yesu yey ma yee: «Nwa ta ma kānyārwai sã wo wãle kãnde wũhũ pye ye? Ma sã yãã, pe sã pe klue yee wo wãle kãnde wãyee na ma cã pe dir di ye.» ⁶ Yesu n pe pye ma yee: «Dawarfa me ye ne! Faale Yãhã kaplãŋ tãrfua Yisa tãhã kẽ tuu bii nde cãã yar yaha ye wĩ na, ma le yrũhũ ta Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee:

<Nawee- mii, pe ra gboho pe yẽ kaplãŋ ya ne,
ma -sẽ yee pe laam wo pe fla dey ter ra na.

⁷ Pe ra gboho mii syi dyaŋ, yĩŋ wee le na ye.

Nawee- pe kãnde líi ta, pe tee loo ta,
ma n klaha ma yee Yãhã kãnde ne.» »

⁸ Yesu n maha pe pye ma yee: «Ye Yãhã kãnde ta yaha kãnkãy na, ma nii nawee- kãnde loo yar. ⁹ Ye -sẽ Yãhã koo kãnde wũhũ miy yaha cã, ye ye wãle kãnde wũhũ ta. ¹⁰ Ye sã yãã, wo faale wãdyaha Musa bii le pãã Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee: <Ma tuhufua gboho, ma nahafua ne>: tesẽ: <Wii ma u tuhufua miipihii yee u nahafua ne, u yai pe u boo kãã.»

¹¹ Yii -sẽ nawee- klaha, a nawee ga waha u tuhufua pye u nahafua ne, u yee: <Ta koho kla gii tẽ ne ga waha wãã ma kẽ ma n dí, ke ma korobaa;> le yĩntaha ne, n ke ta yaha Yãhã kẽ. ¹² Ke syi, woofua ga waha tyii u tuhufua wãkẽŋ na, u nahafua ne. ¹³ Ye n pye koo syi, ma Yãhã kaklaha miy n yaha, ma ye wãle kaklaha gbe n yar nawee- na. Kai- busãã maha ma tee n pye ngĩi syi dyaŋ.»

Kai- nkãy ke nawee le kapee- wãpyeŋ wo (Mat 15.10-20)

¹⁴ Yesu n maha pe nabuar yee ba, maa pe yar ma yee: «Ye bye, -ye yaha le ye luhu ra ye, -tee le cã! ¹⁵ Ngaa wee ke n yir nkur ye, ma nawee le kapee- wãpyeŋ wo ye. Kai- nkãy nawee tuu n ga, koo kẽ ke u le kapee- wãpyeŋ wo.» [¹⁶ Wii ma n traha u ke yĩntaha cã, u luhu yõ!]

¹⁷ Yesu tuu ba pe nabuar ta yaha, ma ga dye nwoŋ laam wo, u kānyārwai n ga u yey le kakuãcran yĩntaha ne. ¹⁸ U n pe pye ma yee: «Ye bya, ye

maha le kakuācran yīntaha war gblihi laa ke? Ye sē cā la ngii ke n dye nawee nfēn wo, koo sē kē ke u le kapee- wāpyen wo ye? ¹⁹ Ke ma sya dye ga u nfēn wo, ke n gaha yi kää u laha wo nyē wo, ke sē ma ne dye ga u laam gasaha wo ye.» Yesu le yar ke syi nawee- n waha cā wāfān wee digi gaa ter na ye. ²⁰ Yesu n maha pe yar ma yee: «Nkāy nawee tuu n ga, koo ke u le kapee- wāpyen wo. ²¹ Ye sē yāā, nawee tuu kapee- nkāy ga u ya laam wo, koo kapee- kē ke ne u taha tyatyāhā na, yuhur ne, naboor ne, ²² cayor wālen ne, war yīnde ne, laangbān ne, dawar ne, wāplanpye ne, yīnde wāyitoo ne nawee- wān na, kawar wāfua ne, yatan ne, nafaān pyer ne. ²³ Koo kapee- ngī bye nawee tuu n ga, ke u le kapee- wāpyen wo.»

Cɔɔ wii tuu wee Yiifee ye, Yesu u pueesya jaa

(Mat 15.21-28)

²⁴ Yesu n ter ke fla yaha, ma ka Tyir kue syi ye, Syidō ne. U n ga dye kaha gaa wo, u sē naa n traha pe u wāpa wīi luhu ye. Pe -sē le luhu. ²⁵ Cɔɔ waa, sāndūpee pye u pueesya yīn na, u n Yesu wīi luhu, ma ta ter ga u fla na, ma ga kānklūy gbāā u tāy. ²⁶ U cɔɔ sē pye Yiifeesya ye, u naa n yi Fenisye wo, Syire kāntraha na. U n Yesu nar, u u sāndūpee tege kää u pueesya yīn na. ²⁷ Yesu n u pye ma yee: «Ma'a kicar digi gbe miy yaha pāmpii* kē, le sē yō ye.» ²⁸ U cɔɔ n yee: «Cīinde ne Yīnfua, kicaabir ma car gii miy yaha kāntraha na, pāmpii sē -sē ga gbe di la?» ²⁹ Loo na, Yesu n -sē u pye ma yee: «Kapān nde wīi na, maa waha dur ga ma kaha wo, u sāndūpee tege kää wa ma pueesya yīn na.» ³⁰ U n dur ga u kaha wo, maa u pueesya yāā tuu sāy nii kasāy wān na. U sāndūpee ba tege kää u pueesya yīn na.

Yesu nditēn bebe waa jaa

³¹ Yesu n ba ter kää Tyir kue yaha, ma ter Syidō klo wo, ma dye yi ter te kui sēnsye wo, ma dur ba Galēle langbān kue ye. ³² Nawee- mpāy n pa u kē nditēn naa waa ne, u sē maha waha pāā naa n yō ye. Pe Yesu nar tuu koho taha u na, u u jaa. ³³ Yesu n u yigi yi pe nabuar laam wo, ma ka u ne kānkāy na, maa u kāmbehe le u ndityuhu wo, ma yēsyr tu ma ta u yīnkāi na. ³⁴ Loo na, u n yīntaha kuā yir wāā yāhāyīn kue ye, ma wūū tege, ma u dya pye Yiifee- yor wo ma yee: «Efata,» loo yīntaha ne, yār! ³⁵ U dya ndityuhu n ta ter yār, u yīnkāi n sāhā yaha, u n nii n pāā nayōr saha na.

³⁶ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, Yesu n pe yar, pe ma syi le pāā waa ye ye. Tuu le pāā naa n waha pe ye mii syi dyan, pe -sē ke kai- pāā naa n yi ke syi. ³⁷ Le wājaa wīi n pe nawee- fe gbe ga ta ter, pe n sya nii le pāā ma yee: «Nkāy bye u n pye, ke yō cīinde. U nditēy ta pe n luhu, ma bebe bya ta pe n pāā.»

8

Yesu nawee- nyersū yē woo tahar ne

(Mat 15.32-39)

¹ Too plii na, nabuar maha ba te ya wāā ba ta. Ngaa sē pye pe nawee- ye pe n ga di ye. Yesu n u kānyārwei yee ba, maa pe pye ma yee: ² «Nawee- mii fen ta yigi, pe plii tāā nanga pe ma ra ne, yagaa ngaa wee pe ye pe n ga di ye. ³ N ma pe dur wāā fāā ne pe kle wo, pe n gaha too wāfāy na kānde wo. Ye sē yāā, mpāy ma pe nihi, pe yir deydey ma pa.» ⁴ U kānyārwei n u yey ma yee: «Dragba nge syi laam wo, waa dir yāā na pe kē pe n

* **7:27** 7.27 Koo cāā na, mpāy pe sē pye Yiifee- ye, Yiifee- naa pe yee pām.

di?» ⁵ Yesu n pe yey ma yee: «Bur nii te ma ye ye?» Pe n yee wāy kuasīi. ⁶ Loo na, Yesu n pe nabuar ta pe n tege nii kântraha na. U n te bur kuasīi gbe, ma Yāhā pye ma yee: «Ma syaha kē.» U n te bur la cer, ma te wāā u kānyārwai kē, pe te la klahpa pe nabuar kē; u kānyārwai n te la. ⁷ Fuabir raa maha pye pe ye. Yesu n maha syaha wāā Yāhā kē, ma u kānyārwai ta pe n maha te fuabir la. ⁸ Pe bye n di, ma di yai. Tii pe di yaha, pe n te gbe ter takūyīhī kuasīi. ⁹ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, pe ba nawee- nyersīi kua.

Loo kur ye, Yesu n kānde wāā pe kē, ¹⁰ ma dugu dye ke salangbāŋ wo u kānyārwai ne, ma ka Dalameta kântraha na.

Yesu laanwɔ wīl wāpyeŋ sye Farisyɛ ye kē
(Mat 16.1-4)

¹¹ Loo kur ye, Farisyɛ ye n pa Yesu fla na. Pe n yee, poo ga u le namihī wo, ma u pye u laanwɔ wīl laa pye, poo n waha cā Yāhā kē ke fānga wāā u kē. ¹² Yesu n wūū tege u ya laam wo ma yee: «Nwa ta yagaafa n ke pe laanwɔ wīl yāā? Ta n cīinde nde pāā ye ye, poo ge saa laanwɔ wīl laa ge yāā yīnde ne ye.» ¹³ Loo kur ye u n ter pe yaha, maa dugu dye ke salangbāŋ wo, ma ter ke langbāŋ kūndi ngaa ye.

Yoo wīl ma mii ncasur wāŋ ter syi dyaŋ?
(Mat 16.5-12)

¹⁴ Koo per na, pe kānyārwai ba faha pe sē bur gbe yigi pe ya ne ye. Bur neŋ ya kē ke pye pe ye ke salangbāŋ wo. ¹⁵ Yesu n ba pe pye ma yee: «Ye yii le yaha, -tee yii yigi Farisyɛ ye ne, tesɛ Yeroṭe ne! Pe wīl ma mii ncasur wāŋ syi dyaŋ.» ¹⁶ Pe kānyārwai n nii pe ya yey ma yee: «Too sē bur gbe ye, loo la u n yee, bur kē te wee wo ye ye, koo syi kē? Ye kacān fihī klon. Ye sē laa war wa ye. Ye laam yāā waha ter? ¹⁸ Yīmpe ne ye ye, ye sē n yāŋ la? Ndityuhu ne ye ye, ye sē n luhu la? Ye laam yāā faha wa? ¹⁹ Tē ba te bur bua la cer wāā pe naam nyersīi yīlbua kē, takūyīhī nii ye ba gbe te bur gber ne, pe ba tii di yaha?» Pe n yee takūyīhī sēnsye syāŋ. ²⁰ Yesu n maha pe yey ma yee: «Tē ba te bur kuasīi la cer wāā pe nawee- nyersīi kē, takūyīhī nii tee ba gbe te bur gber ne, pe ba tii di yaha?» Pe n yee takūyīhī kuasīi. ²¹ Yesu n pe pye loo na ma yee: «Ke n ta ye sē le war wa ma yee, bur wīl sē ne tē naa n pāā ye?»

Yesu fūū naa waa jaa Gbesyata wo

²² Loo kur ye, pe n ka Gbesyata wo. Nawee- n pa fūū naa waa ne Yesu fla na, maa u nar u te u fūū naa na, u u jaa. ²³ Yesu n u fūū yigi koho na, ma yi u ne le klo kānkāy na, ma ga yēsōr tu woo u fūū yīmpe na, ma klue taha u na, ma u yey: «Ma waha ngaa yāā la?» ²⁴ U fūū n yīmpe tēŋ wāā ma yee: «N nawee- yāā, n pe yāā katyir dyaŋ te n yār.» ²⁵ Yesu n maha klue taha u dya yīmpe na, u n yāŋ wāā u yahasee ye temm. U ba jaa wa, ma waha wān bye yāā naa n tāŋ gbegbe. ²⁶ Loo na, Yesu n kānde wāā u kē u ter u kaha wo, ma -sē u pye ma yee, tu ma syi ka le klo wo ye.

Yoo kē Yesu ne?
(Mat 16.13-28; Luke 9.18-27)

²⁷ Yesu n ter Filipe Syesaree kue kui ye, u kānyārwai ne. Kānde wo, u n pe yey yāŋ ma yee: «Lii ge nawee- pe n pāā ra wīl na?» ²⁸ Pe n yee: «Mpāy n yee, a Nsān nawee- tāāfua kē ma ne. Mpāy maha n yee, a faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yeli kē ma ne, mpāy maha ma pe n yee, a faale Yāhā kaplāŋ

tõrfua waa kē ma ne.» ²⁹ U n dur yagaa, ma pe yey ma yee: «Ah yii, ye yee yoo kē ra ne?» Pyar n u yē sya ma yee: «Mboo kē u Yāhā Yīndefua Crise.» ³⁰ Yesu n le pāā waha pe ye ma yee, pe ma syi pe le tōr waa ye ye.

³¹ Loo kur ye, Yesu n yir, ma nii u kānyārwai pye ma yee: «U Nawee Puee yai u fāy gboho. Pe Yiifee- wāle ga ba u wīl sye, pe Yāhā yūndefa yīnfa ne, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne. Pe ga ba ta ge ta pe n u boo. Plii tāā kur ye, u ga yir gbā wo u dur ba yrān na gbaafa ye.» ³² Yesu naa ke kai-gbēge pāā pe ye. Pyar n u yee ga kānkāy na, maa nii le kuān u ye. ³³ Yesu n dur, ma u kānyārwai yān klaha, ma sā Pyar na ma yee: «Yūhū kāā ra tāy Setane nwo! Ma sē Yāhā wūhū cā ye, ma laam ga nawee kacān ter ya ne.»

³⁴ Loo na, Yesu n pe nabuar yee ba u kānyārwai ne, maa pe yar ma yee: «Wii ma yee woo gā naa n yār ta kānde wo, u u laam wūhū ta yaha, tuu u ya gbihi, u ma sya ga ba gbāpee ku ra wīl na. Wii ma loo sya, u naa ta kānde yār. ³⁵ Ye sē yāā, wii tuu u ya yīn ke ma suhu driyē wān ne, woofua ga ba too bye ke laa. Wii tuu -sē ga le sya, u u yīn ke laa ma suhu driyē wān ne, ta wīl na tesē le Yāhā kapāyī wīl ne, woofua kē tuu cā ga ba too nde bye yāā.

³⁶ Mboo nawee, taa ga driyē wān bye yāā tān, ma'a yee ma sē ba ma yīn yāā Yāhā ye ye, le wāyī -sē ma na taa yāā? ³⁷ Koo kla ma na, nawee tuu ga ba waha kē tuu u ya yīn yāā Yāhā tāy? ³⁸ Ye sē yāā, yagaafa Yāhā kānde miy yaha, ma nii kapee- pye. Wii ma yee fyar woo yigi pe yīnde na, ndoo wīl na tesē ra kaplān wīl ne, u wīl bya ga ba fyar yigi ndoo u Nawee Puee kē, yaliile n n pai dur ba ra Tuhufua Yāhā nayōr ne tesē pe yāhāyīn tēnleheyōm ne.»

9

¹ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Nawee-mpāy ma ye laam wo, pe saa ku mii pe sē Yāhā Yai yāā ke pa fānga ne ye.»

*Kānyārwai tāā mpāy Yesu yāhāyīn nayōr yāā
(Mat 17.1-13; Luke 9.28-36)*

² Plii kuay kur ye, Yesu n Pyar yigi taha u ya na, Syake ne, Nsān ne, ma ka pe ne yānjruhu gaa yīn na, poo pe ya ya.

Yesu n wā klaha pe yīnde na. ³ U nayre n nii n yehe palpal, kacān ge sē pye ye, ma maha flege, waa sē ke syi wāflege ter syi yāā yāā ye. ⁴ Pe n faale wāle Yeli yāā tesē Musa ne, pe ya kai na. Pe ba fe gbe yi, ma nii n pāā Yesu ne.

⁵ Pyar n Yesu pye ma yee: «Wo Yīnfua, wo niisaha sron yō nwo wo! Waa kajar tāā gbā, neŋ ma wān, neŋ Musa wān, neŋ nge Yeli wān.» ⁶ Pe ba fya yigi nii, woo tesē pe kānyārwai syām mii ne, koo kē tuu ga lii pāā u sē cā ye. ⁷ Yāhāsyōr raa n yi, ma yīm paha tā pe bye na. Yāhā yimbui n yir te yāhāsyōr laam wo ma yee: «Ta Dya kē nwo ne, u ntān dye gboho ra tāy, -ye naa n luhu u ye!» ⁸ Le yalebya wo, pe kānyārwai n yān klaha pe ya tāy, pe sē maha waa yāā nantān ye. Yesu ya u pye pe ne.

⁹ Pe naa ke yān tege yaliile wo, Yesu n pe pye ma yee: «Tee lii yāā, ya'a syi le tōr waa ye ye, mii u Nawee Puee sē ba ku, ma yir wa gbā wo, ma pa gbaafa ye ye.» ¹⁰ Pe n le sya, ma -sē nii pe ya yey ma yee: «Nwa syi wāyir wīl ne gbā wo?»

11 Pe kānyārwai n Yesu yey ma yee: «Nwa ta pe Yāhā kaiyarfa n yee, a Yeli woo tuu ga cāā pa u Yāhā Yīndefua Crise yaha?» 12 U n pe yar ma yee: «Cīinde ne, Yeli woo tuu ga cāā pa, u ba ke kai- bye gbihi tā. Nwa le n -sē yrūhū ta ke Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, a u Nawee Puee ga ba wāfāy yāā gboho ter, u wī le maha ba fūhū nawee- ye? 13 Ta n le pāā ye ye, Yeli* -sē pa kāā wa, pe nawee- n ba u nar- pe laam wānar-, mii le ba yrūhū yar yaha ke Yāhā sabangbāŋ wo mii syi dyaŋ.»

*Yesu sândūpee kar tege kāā kicar waa yīŋ na
(Mat 17.14-21; Luke 9.37-43a)*

14 Yesu n yir u kānyārwai tāā mii ne, ma n pai u kānyārwai mii fla na. Mpāy pe ba kuee, nabuar raa ba wo tā pe na. Yāhā kaiyarfa pye, pe naa kaplāŋ tyīn pe kānyārwai ne. 15 Pe nawee- pe Yesu yāā, le n pe fe gbe, pe n fā ga u wāā syaha ne. 16 Yesu n u kānyārwai yey: «Lii ne tee n tyīn pe ne?» 17 Dya waa n kuee pe nabuar laam wo, ma u yē sya ma yee: «Yīnfua, n pa ra dya ne ma fla na, sândūpee waa ma tuu sye u na u sē waha n pāā ye. 18 Teelii teelii u sândūpee ma u kicar yigi, u ga u gbe miy kāntraha na, u n naa yēsyoŋplay yi, tuu naa nkāhā gbā, u kadye ke ser tā nii. N ma kānyārwai nar pe u sândūpee kar kāā u yīŋ na, pe sē waha yia ye.»

19 Yesu n kuān pe na, ma yee: «Yii poo na, laanyōm wee ye ye ye, ye sē ra ta ye Yater ye! Ye yee la n kuee ye wāwlaha na yalebye? Ye yee la n naa n fāy ye ne yalebye? -Ye pa ra kē u kicar ne.» Pe n pa u ne u kē. 20 U kicar tuu kāhā Yesu yāā, u sândūpee n ta ter u kicar sege gbe fānga ne. U n too, ma nii kloŋ n klaha kāntraha na, yēsyoŋplay ne u yē na. 21 Yesu n u tuhufua yey: «Le yale dey la u na?» U tuhufua n yee: «Awā, u sândūpee u gbe u kicar cāā na, ma sya ba waa yagaa na. 22 U sândūpee ne u tra le wāā naa laam wo loho ne, ma ga u boo. Ma'a ga waha laa pye, ma wo fen di, ma fihī yō wo na!» 23 Yesu n u pye ma yee: «Ma sē yee la, a n ma ga waha laa pye? Wii woo u ra ta u Yater, kai laa sē wee le ga waha u yia ye.» 24 U kicar tuhufua n ta ter tē sya ma yee: «N ma ta ra Yater. Koho le ra ye, ta n ma sroŋ ta ra Yater.»

25 Yesu n yāā te nabuar n pai pe fla na, u n sā u sândūpee na ma yee: «Mboo sândūpee wii raa kicar yē pua n tā, ma u ndityuhu mar n tā, tege kāā kicar nwo yīŋ na! Ma'a syi maha dugu yāā u yīŋ na ye!» 26 U sândūpee n kui, ma u kicar yehe fānga ne, ma tege kāā u yīŋ na. U kicar n sāy nii nakugu wāŋ syi. Pe nawee- busāā n sya yee u ku. 27 Yesu n u yigi koho na, ma u ta u n yir, ma tāhā yer ncha ye.

28 Yesu tuu ba dye kaha wo, u kānyārwai n u yee kānkāy na, ma u yey ma yee: «Nwa ta wo sē ba waha u sândūpee kar tege kāā ye?» 29 Yesu n pe yar ma yee: «Sândūpee nwo syi waha kar tege n kāā Yāhā wānar ya ne.»

*Yesu kānyārwai sē u kai- war ye
(Mat 17.22-23; 18.1-5; Luke 9.43-50)*

30 Yesu tesē u kānyārwai ne pe n ter ke fla yaha, ma dye yi ter Galele kāntraha wo. U sē naa n traha nawee- pe cā u ma teelii wo ye, 31 u naa u kānyārwai klaha, koo kē. U naa pe yar ma naa n yee: «Pe ga ba u Nawee Puee yi u napī- kē, pe n u boo. U gbā plii tāā wuhu, u ga yir gbā wo u pa gbaafa ye.» 32 U kānyārwai sē naa kaplāŋ ngī yīntaha cā u ne ye, ma -sē ba fya, pe sē ba u yey laa ne ye.

* 9:13 9.13 Nsān nawee- tāāfua wīi kē tesē u wāboo wīi ne, Yesu tuu tōr.

³³ Loo kur ye, pe n ga dye Kapornu wo. Yaliile Yesu tuu pye kaha laam wo, u n u kānyārwai yey ma yee: «Ye naa lii pāā kānde wo?» ³⁴ Pe n yaha le. Kānde wo, pe tee naa pe ya ke, ma naa n yee poo laam wo yoo ma yīn na? ³⁵ Yesu n tege nii, ma u kānyārwai sēnsye syām yee, maa pe yar ma yee: «Wii ma yee woo ga yīn yāā, woofua u naa n nii ye bye kur ye, -tuu maha nii ye bye tēntēle!» ³⁶ Loo na, u n kicaalaale gbe ta pe yahasee ye, ma le gbe yigi u klue wo ma yee: ³⁷ «Wii ma kicaabir mii syi waa gbihi yigi ta myaha na, ndoo ge kē tuu gbihi yigi. Wii ma -sē ra gbihi yigi, ndoo ya sē kē u gbihi yigi ye. Yāhā ge kē tuu gbihi yigi, koo gii ke ra lehe wāā.» ³⁸ Loo kur ye, Nsān n Yesu pye ma yee: «Wo Yīnfua, wo dya waa yāā tuu sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīn na ma myaha ne. Wo n ba yee, u wee wo ne ye, ma u kar tā.» ³⁹ Yesu n u pye ma yee: «Ya’a n sye u na ye, wii tuu laanwo wīi pye ra myaha ne, woofua saha ta ter dur u wāpee pāā ra wīi na ye. ⁴⁰ Wii ma yee u sē wo laha ye, u ma wo ne. ⁴¹ Wii ma yee ye ma u Yāhā Yīndefua Crise nna, ma sekuyī nen wāā ye kē loho ne u myaha na ye n wo, ta n le pāā ye ye cīinde, ufua ga ba kayūhū yāā Yāhā ye.»

Kapee- wāpyeŋ le lii kua?
(Mat 18.6-9; Luke 17.1-2)

⁴² Yesu n maha yee: «Mpāy pe ma pra kicar wāŋ syi, ma ra ta pe Yater, wii ma poo nen waa ta u n yi kāā ra kānde wo, le ga pee woofua na. Pe ma sya cāā ntēmbangbāŋ pua u yīntyigi na, ma u gbe miy le wāā langbāŋ wo, u sē yāā loo kapee nde yāā pye ye, ke puar u na. ⁴³⁻⁴⁴ Le ma pye ma koho ma le kapee- wāpyeŋ wo, cāā ke cer kāā. Ma cīinde yrā yāā koho neŋ ne, koo puar ma kuee ma klue sīi ne, taa ba ka naa fla laam wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye. ⁴⁵⁻⁴⁶ Le ma pye ma troho ma le kapee- wāpyeŋ wo, cāā ke cer kāā. Ma cīinde yrā yāā troho neŋ ne, koo puar ma kuee ma tre sīi ne, pe n ba ma gbe miy le wāā naa fla laam wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye. ⁴⁷ Le ma pye ma yīnde ma le kapee- wāpyeŋ wo, le loho yi. Ma cīinde yrā yāā yīnde nen ne, koo puar ma kuee ma yimpe syāŋ ne, pe n ba ma gbe miy le wāā naa fla wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye. ⁴⁸ Koo fla wo, fyār rii te nawee kadye kaa yalebye, te sē n ku ye; ke naa sē maha fege n yāā ye.

⁴⁹ Tetege n le diŋ wo, ke diŋ n gbihi ta Yāhā kē. Koo syi, nawee bya yai u dye wāfāy naa wo, u gbihi ta Yāhā kē. ⁵⁰ Tetege ma kayūhū. Ke ma -sē sar, le kua. Waa saha ke ta ke n dur naa n tāy ye. Ye yai ye tetege le ye laam wo, -tee naa n nii yrīŋ ne yii ne!»

10

Nawee ga waha u ya koho ɔɔɔ sye la?
(Mat 19.1-12; Luke 16.18)

¹ Yesu tesē u kānyārwai ne, pe n ter ke fla yaha, ma ka Yude kue ye, ma maha ka Yurdane lafeŋ kūndi ngaa ye. Nabuar n maha pe ya wāā ba ta u tāy, u n nii pe klaha peplii wāŋ syi dyaŋ.

² Farisyē mpāy n yūhū crā u na, ma yee poo ga u le namihi wo, ma u yey ma yee: «Ma laam wo, nawee ga waha u ɔɔɔ sye la?» ³ Yesu n pe yē sya kayey laa ne ma yee: «Wo faale wādyaha Musa bii kānde lii yar le wīi na?» ⁴ Pe n yee, a Musa yee ma cāā saba yrūhū wāā ma ɔɔɔ kē, taa cā ba u sye. ⁵ Loo na Yesu n pe pye ma yee: «Ye laam waha, koo syi kē u n bii loo kānde nde yrūhū yar ye na. ⁶ Ke kai- fegbecāā na, Yāhā bii wān bye

pye, ma nawee tãhã, naa tesẽ cɔɔ ne. ⁷ Le ma le yrũhũ Yãhã sabangbãŋ wo ma yee: «Koo syi kē, naa ricar koho ma ba dye, u n cɔɔ sya, u ga u ya yē yi kãã u seefa tãy, ⁸ u ke wãã le u cɔɔ wãŋ ne, pe n nii pe ya ne.» »

Yesu n pe yar taha ma yee: «Loo na, pe wee syãm nantãŋ ye, pe ma mii nawee nen ya yagaa. ⁹ Yãhã ke tii gbra te ya na, nawee ma syi u te cããŋ te ya na ye.»

¹⁰ Yaliile Yesu loo pãã wa, u n dye u kãnyãrwai ne kaha laam wo. Pe kãnyãrwai n maha u gbihi yey le ne. ¹¹ U n pe pye ma yee: «Naa wii ma u ya koho cɔɔ sye, ma cɔɔ waa gbe, u cayɔr pye, u kapee pye u cɔɔ na wii tuu sye. ¹² Cɔɔ bya ma u puai sye, ma ga naa waa gbe, u cayɔr pye, u kapee pye u puai na wii tuu sye.»

*Yesu kaa taha kicaabir na
(Mat 19.13-15; Luke 18.15-17)*

¹³ Nawee- n pa kicaabir ne Yesu fla na, tuu koho taha pe na, u Yãhã nar pe wii na. Pe kãnyãrwai n kuãn pe na. ¹⁴ Yesu tuu nde yãã, le n fyar yigi u kē. U n u kãnyãrwai pye ma yee: «Ye tyii pe kicaabir na, pe n pa ra ye! Ya'a n sye pe na ye! Ye sē yãã, mpãy pe ma pra poo wãŋ syi dyan, Yãhã Yai ma poo wãŋ. ¹⁵ Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Wii ma yee u sē Yãhã Yai wii sya yigi yaha u laam wo kicar wãŋ syi dyan ye, woofua saa dye yãã Yãhã Yai wo ye.» ¹⁶ Loo na, u n pe kicaabir gbe yigi u klue wo, ma koho taha pe bye na, ma Yãhã nar pe wii na.

*Nangbãm ga waha dye la Yãhã Yai wo?
(Mat 19.16-30; Luke 18.18-30)*

¹⁷ Yesu n ba kãnde sya wa u kãnyãrwai ne, ma n ter. Dya waa n fã ba, ma kãnkliũy gbãã u yahasee ye, ma u yey ma yee: «Yĩŋfuayõ, n ga waha lii pye n cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye?» ¹⁸ Yesu n u pye ma yee: «Nwa ta ma n yee n yõ? Waa sē yõ mii Yãhã ya sē kē ye. ¹⁹ Ma sē Yãhã kãnde kataŋ wũhũ cã la, nkãy ke yar yaha ma yee: «Ma'a syi ma cayɔr le ye; ma'a syi ma nawee boo ye, ma'a syi ma yuhu ye; ma'a syi ma kawar fua ye; ma'a syi ma dugu waa na ye; naa ma tuhufua gboho, ma nahafua ne!» »

²⁰ U dya n u pye ma yee: «Yĩŋfua, ta ricar wo n koo ngii bye yigi, ma sya ba waa yagaa na.» ²¹ Yesu n u yãŋ, u wii n tãy u ye, u n u pye ma yee: «Kate nen laa kuee ma ye: Ka, maa ma koho wãn bye par tãŋ, -taa pe war bye wãã tãŋ nawãm kē! Loo na, ma -sē ga ba nii nangbãŋ Yãhã ye. -Taa pa, ma ba taha ra na!» ²² Kaplãŋ ngii sē tãy u dya ye ye, u n ter. U laam ba wlãhã, u tee pye nangbãŋ.

²³ Yesu n u kãnyãrwai yãŋ klaha, ma pe pye ma yee: «Nangbãm wãdye wii Yãhã Yai wo, le war!» ²⁴ Kaplãŋ ngii n pe kãnyãrwai fe gbe. Yesu n maha pe yar ma yee: «Cĩifa, Yãhã Yai wãdye wii sron war mpãy ye pe pe koho taha yaha wale na! ²⁵ Yũhũmii wãdyeiyter mensãn wihi ne, le ma fãhãfãhã ma ter nangbãm wãdye yaha Yãhã Yai wo.» ²⁶ Kaplãŋ ngii n maha pe kãnyãrwai laam wo ma ga ta ter. Pe n nii pe ya yey, a nangbãm ma yee pe saa waha pe yiy yi yaha ye, yoo syi -sē ma u ga waha u yĩŋ yi yaha? ²⁷ Yesu n pe yãŋ ma pe pye ma yee: «Kai laa ne le nawee yia, n sē yee Yãhã ye. Ye sē yãã, Yãhã koo n yia kai- bye na.»

²⁸ Pyar n nii u pye ma yee: «Yĩŋfua, yãŋ, wo ter wo kãnkai- bye yaha, ma taha ma na.» ²⁹ Yesu n yee: «Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Wii ma ter u kaha yaha, tesē u nampyese ye, u nahafua ne, u tuhufua ne, u pii ne, u tar ne, ta wii na tesē le Yãhã kapãyi wii ne, ³⁰ u ga too syi fle gbееbua yãã

kāntraha nge na. U ga kle yāā, tesē nampyesey ne, nahafa ne, kicar ne, tar ne, wāfāy bya ne ta wīi na. Sukūhū gaa laam wo u ga cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. ³¹ Mpāy pe ma yahasee ye yagaa, poo fānga ga ba nii kur ye, mpāy pe -sē ma kur ye yagaa, poo ga ba yahasee yāā.»

*Yesu tehē tāā wuhu tuu nii u wāku wīi pāā u wāyir wīi ne
(Mat 20.17-28; Luke 18.31-34)*

³² Yesu tesē kānyārwai mpāy ne, pe ba kānde sya yagaa, ma dugu naa n ter Yurusalem wo. Yesu naa n yār pe yahasee ye, pe ba fya. Yesu n maha u kānyārwai sēnsye syām cer yi, maa nii kai- tōr pe ye, kai- nkāy ke ga ba u dye ke yagaa nge na. ³³ U n pe pye ma yee: «Ye yān, Yurusalem kē too dugu n gaha. U Nawee Puee ga ba yi pe Yāhā yūndefa yīnfa kē tesē pe Yāhā kaiyarfa ne. Pe ga yer u wāboo wīi na, pe u wāā mpāy kē pe sē cīinde Yāhā cā ye. ³⁴ Poo pe ba naa u ler, pe yēsōr tu naa n woo u na, pe naa u gbā sāngblā ne, pe ba u boo. Plii tāā kur ye, u ga yir gbā wo, u pa gbaafa ye.»

³⁵ Yesu loo na, Sewede pii n pa Yesu tāy, Syake tesē Nsān ne, ma ba u pye ma yee: «Wo Yīnfua, waa ma nar kai laa ne, ma'a le pye wo kē le ga tāy wo ye.» ³⁶ Yesu n pe yey ma yee: «Ye yee n nwa pye ye kē?» ³⁷ Pe n yee: «Ma'a ba nii kai- bye yīn na ma nayōr fla wo, tyii wo n nii nen nwo ma kāndigi koho kue ye, nen nwo ma kāman koho kue ye.» ³⁸ Yesu n pe pye ma yee: «Tee lii nar ye sē le cā ye. Wāfāy tii tē n pai sya, yaa waha te sya la laa, yaa waha wāfāy wātāā nge sya la, kii tē n pai tāā?» Pe n yee poo ga waha yia. ³⁹ Yesu n pe pye ma yee: «Cīinde ne, yaa ra wāfāy syi sya, tee maha ra wāfāy wātāā syi yāā. ⁴⁰ Ma -sē yee mpāy pe ga ba nii ra kāndigi koho kue ye, ta kāman koho kue ne, n saha poofa yān yi ye. Too niisar gbihi ta mpāy kē poo niisar ne te ne.»

⁴¹ Pe kānyārwai sēnsye mii pe le luhu, pe laam n war Syake ye ne Nsān ne. ⁴² Yesu n pe bye yee ba, maa pe yar ma yee: «Ye cā mpāy pe ma kāntre kui yīnfa, pe nawee- nar-, tesē pe nangbām bya maha pe fānga yar pe na. ⁴³ Le sē -sē wee ke syi ye ne ye. Wii ma yee u ga yīn yāā ye laam wo, woofua yai u nii ye bye tēntēle. ⁴⁴ Wii ma yee u ga yahasee fla yāā ye laam wo, woofua yai u nii ye bye yāmpuai. ⁴⁵ Ye sē yāā, u Nawee Puee sē pa nangbān yīmbui ne ye, u pa u n pai nii tēntēle nawee- bye ye, u u yrā wāā u ku, u nabuar par sya, u pe yi pe kapee- wāpyen wo.»

*Yesu fūū naa Bartemi jaa
(Mat 20.29-34; Luke 18.35-43)*

⁴⁶ Pe naa n gaha Yurusalem wo, ma ga dye Yerekoo wo. Yesu ba le klo yi yaha wa u kānyārwai ne, pe nabuar ne. Fūū naa waa -sē pye, tuu ba tege nii kānde yē na, ma naa n nar. Pe naa u yee Time dya Bartemi. ⁴⁷ Tuu luhu pe yee Nasaretfa Yesu n pai, u n nii n tē ma yee: «Dawide Dya Yesu, ta fen di!» ⁴⁸ Nawee- naa n kuān u na ma yee, tuu yaha le; u n cā maha naa n kui fānga ne loo na ma yee: «Dawide Dya, ta fen di!» ⁴⁹ Yesu n luhu, ma yer ma yee: «Ye u yee ba!» Pe n u fūū yee, ma u pye ma yee: «Ma laam yīn, ma yir, u ma yee.» ⁵⁰ U fūū n u nayrengbān miy yaha, ma kur ye yir, ma pa Yesu ye. ⁵¹ Yesu n u yey ma yee: «Ma yee n nwa pye ma kē?» U fūū n yee: «Yīnfua, ta ra n waha naa n yān faale wān syi.» ⁵² Yesu n u pye ma yee: «Naa n gaha, taa ra ta ma Yater, loo le ta ma n jaa.» ⁵³ U yīmpē n ta ter yār le yalebya wo, u n nii n taha Yesu na le kānde wo.

11

*Nawee- Yesu sey ga dye Yurusalem wo
(Mat 21.1-11; Luke 19.28-40; Nsân 12.12-19)*

¹ Yesu tesê u kányârwai ne, pe n ga nɔ gbe taha Yurusalem wo, Gbefasye tesê Gbetane kusyĩmbehe kuɛ ye, yãŋ gaa tãy. Katyir raa ter pye ke fla na, pe naa te yee wolifye katyir. Yesu n u kányârwai syãm mpãy lehe wãã yahasee ye ma yee: ² «Ye ka kusyĩnde ndaa wo ye yahasee ye! Ya'a kãhã ga n dye, yaa kãnkonyainge gaa yãã, ke pua yaha nii, waa sê dugu yãã ke na ye. -Ye ke sãhã ba nwo! ³ Wii ma ye yey ma yee, nwa ye n ke sãhã, -ye ufua pye ye yee, ke wĩ ma wo Yĩnfua na. U ma pye wa ke ne, u ga ke dur wãã ye kē yagaa nge na.»

⁴ Pe n ka, maa kãnkonyainge gaa yãã, ke pua yaha nii nkur ye kapahayẽ gaa na. Pe n ke sãhã. ⁵ Nawee- mpãy pe pye, poo mpãy n pe yey ma yee: «Nwa tee n pye, nwa ta ye n ke kãnkonyainge sãhã?» ⁶ Yesu tuu ba pe yar lii ne, pe n le pãã pe nawee- ye, pe n tyii pe na pe n ter.

⁷ Pe n pa ke kãnkonyainge ne Yesu kē, ma pe nayrengbã yaha ta ke na, Yesu n dugu nii te na. ⁸ Nabuar raa n te ya wãã Yurusalem kãnde yẽ na. Pe n nii u gboho, poo busãã n pe nayrengbã yaha ta le kãnde wo, mpãy n kayay ka te wan ne tar laam wo ma ba ta le kãnde wo. ⁹ Mpãy pe naa n yãr Yesu yaha ye, tesê mpãy ne pe naa n taha u na, pe n nii nuhu di, ma nii le gble ma n yee:

«Ma myaha ke gboho!

Mboo wii taa n pai Yĩnfua Yãhã myaha ne,

Yãhã ke kaa taha ma na.

¹⁰ Yãhã ke kaa taha

wo faale wãdyaha Dawide yai na,

kii ke n pai wo ye.

Nawee- bye pe naa Yãhã miingbãŋ gboho!»

¹¹ Yesu n dye Yurusalem wo, ma ka ke Yãhã kangbãŋ laam wo. Tuu ke yãŋ klaha wa, u n ta ter ga Gbetane wo, u kányârwai sɛnsye syãm ne, yai tee ba kua kua wa.

*Yesu laam war nasar nkugu katyigi gaa ne
(Mat 21.18-19)*

¹² Ke yĩnsyii wo pe naa n yi Gbetane wo, fãã n Yesu yigi. ¹³ U n nasar nkugu katyigi gaa yãã. Tuu ke yãã deydey ke wan ne, u n ka, maa ke yãŋ, ngaa ma pye ke na u ta di. Tuu yũhũ crã ke katyigi na, u sɛ n ngaa yãã ke na mii wan ya sê kē ye. Ke wãsa cãã sê ba kē ye. ¹⁴ Yesu n pãã ke katyigi ne ma yee: «Waa saa ma pii yãã di nantãŋ ye.» U kányârwai n luhu ke kaplãŋ ne tuu pãã.

*Yesu laam war Yũfee- ne ke Yãhã kangbãŋ wĩ na
(Mat 21.12-17; Luke 19.45-48; Nsân 2.13-22)*

¹⁵ Pe n ga dye Yurusalem wo. Yesu n ga dye ke Yãhã kangbãŋ laam wo. Mpãy -sê mii pe pye, pe naa cãã troho ke Yãhã kangbãŋ laam wo. Yesu n pe kar yir, ma warturfa tabal ye kuã cããr, tesê nasar kate parfa kãnay ne.

¹⁶ U sê tyii waa na u n kapar kla gaa gbe n tay ke Yãhã kangbãŋ laam wo ye. ¹⁷ U n pe klaha ma yee: «Le ma le yrũhũ ta Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee:

<Ta kangbãŋ ga nii ta seysaha

nawee- ter bye ye.>

Yii -sê ke ta yuhu- dyesiisaha.»

¹⁸ Pe Yāhā yūndefa yīnfa pe le luhu tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n nii u wāboo wī ke, ma -sē ba fya u na. U wāklaha ter ba naa n tāy pe nawee-byē ye, koo kē.

¹⁹ Koo per yainkōŋ wo, Yesu n maha yi le klo wo u kānyārwai ne.

Ke katyigi wī nawee klaha lii ne?

(Mat 21.20-22)

²⁰ Koo yīnsyii sukūhūntāy na, Yesu tesē u kānyārwai ne, pe n maha ba ter loo kānde nen ne, ma ke nasar nkugu yāa. Ke ba waha tāŋ ke nnen bya ne. ²¹ Pyar laam n too Yesu niinge kaplāŋ na, nkāy tuu ne pāā ke katyigi ne. U n Yesu pye ma yee: «Yīnfua, yāŋ, taa ne katyigi gii sē yoosēn ne, ke nge ke waha tāŋ nii.» ²² Yesu n u kānyārwai yar ma yee: «Ye Yāhā ta ye Yater! ²³ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma Yāhā ta u Yater, u ga waha yāŋ nge pye: Yūhū kāā, ka ma ga too dye langbāŋ laam wo! U ma yee u sē laalaa gbā u laam wo ye, ma le ga yigi ma yee le ga pye, tuu lii pāā le -sē ga pye cīinde u yīnde na. ²⁴ Koo kē n ga ye yar: Ya'a nii ngii ngii nar Yāhā ye, -ye le ga yigi ye laam wo, ye yee ye ke kla yāā wa; ke -sē ga wāā ye kē. ²⁵ Tesē, ya'a yir yer, ma nii ye laam wūhū tōr Yāhā ye, waa kayaan -sē nde ye laam wo, ye tyii u kapee fue na ye kuāŋ ne. Ke syi, yāhāyīn na ye Tuhufua Yāhā bya -sē ga ba ye kapee- gbe kāā ye yīn na. [²⁶ Ya'a -sē yee, ye sē n tyii waa kapee- fue na ye kuāŋ ne ye, ye Tuhufua Yāhā bya sē -sē ga ba ye kapee- gbe kāā ye yīn na ye.]»

Yoo kānde wāā Yesu kē u naa kai- ngīi pye?

(Mat 21.23-27; Luke 20.1-8)

²⁷ Pe n maha ba pa Yurusalem wo. Yesu tuu maha ba gbey n klaha ke Yāhā kangbāŋ laam wo, pe Yāhā yūndefa yīnfa n pa maa yer u tāy, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, ma suhu pe wāle ne. ²⁸ Pe n u yey ma yee: «Kai- ngīi byē raa n pye, ma ke pye kānde lii na? Yoo kānde wāā ma kē ma naa ke pye?»

²⁹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta bya, n ga ye yey kate nen laa ne; ya'a ra yar, ta bya -sē ga ye yar n kai- ngīi pye kānde lii na. ³⁰ Yoo tuu ba Nsān lehe wāā u n ba nawee- tāā naa n yi loho wo? Yāhā laa, nawee-? -Ye ra yar!» ³¹ Pe n ga nii le klān n pāā pe ya ya ma yee: «Wa'a yee Yāhā kē ke ba u nō wāā, u ga wo pye, a nwa wo sē -sē ba u Nsān kaplāŋ sya cīinde ye? ³² Wo sē -sē ga waha yee nawee- me pe ba u lehe wāā ye.» Pe ba fya pe nabuar na, pe byē le sya cīinde ma yee Nsān pye Yāhā kaplāŋ tōrfua. ³³ Loo na, pe n ba Yesu pye ma yee, poo cā na? Yesu n -sē pe pye ma yee: «Ya'a yee ke syi, ta bya n saa ye yar n kai- ngīi pye kānde lii na ye.»

12

Yiifee- yahaseefa wī ma kra tawarfa wī nde ne

(Mat 21.33-46; Luke 20.9-19)

¹ Loo kur ye, Yesu n kakuācran nde pāā pe ye ma yee: «Dya waa ba defīi katyir tar le, ma te klaha tā, ma ke defīi pii yīityaha cer, ma dur ma te tar sēnsaha fla fāā. Tuu koo pye wa, u n te tar yaha tawarfa mpāy ye, ma ter yrāhā ye. ² Te defīi pii yiyale le ba nō, u tarfua n kuee, ma tēntēle waa lehe wāā pe tawarfa ye, u ga woo lay sya ba. ³ Pe tawarfa n ga u yigi, ma u gbā, ma u dur wāā kānwai ne. ⁴ U tarfua n dur, ma maha u tēntēle waa lehe wāā pe tawarfa ye. Pe n maha ga woo gbā yīn kuē ye, ma dur ma u tyehē. ⁵ U tarfua n maha waa ter lehe wāā ke tehe tāā wuhu na. Pe

n ga woo yigi, ma u boo. U tarfua n maha tēntēbir busāā nō wāā koo syi. Pe tawarfa n gbār taha mpāy na, ma mpāy boo.

⁶ U tarfua dya nen waa pye, u ntāŋ ba dye gboho u tāy. U n woo lehe wāā pe ye kur ye ma yee: <Laa na, pe n gaha nagboho ta woo na.> ⁷ Pe tawarfa n ga pe ya pye ma yee: <Wii tuu ga ba nii tarfua, woo kē nwo. -Too u boo, te wān bye n ba nii wo wān!> ⁸ Pe n u dya yigi, ma u boo, ma u nakuguo gbe miy yi wāā te defīī tar nkur ye.>

⁹ Yesu n pe nawee- yey ma yee: <Yagaa, u tarfua ga lii pye? U ga ba pa, u ba pe tawarfa mii boo kāā, tuu te tar yaha nawee- mpāy ye. ¹⁰ N cā ye kapān nde yāā kal Yāhā sabangbāŋ wo, lii le n yee:

<Ntēmlaha gii nwonfāāfa pe ba sye yaha,
koo ntēmlaha kē ke dur yīŋ yāā
ke nwoŋ wāfāā wo.

¹¹ Yāhā ke lii pye, loo ne nde.

Laanwō wīī ne too n yāā yīnde ne.> »

¹² Pe Yīifee- yahaseefa pe yāā Yesu tuu kakuācran nde pāā wāā pe kē, pe n nii u yigisaha kē, ma -sē ba fya pe nabuar na. Pe n tyii u na ma tēr.

Nawee yai la kufar wādāā ne?

(Mat 22.15-22; Luke 20.20-26)

¹³ Loo kur ye, pe Yīifee- yahaseefa n ga Farisyē mpāy nō wāā Yesu ye, tesē Yerōte nawee- mpāy ne ma yee, pe ba u plaha yigi kayey laa ne. ¹⁴ Pe n pa, maa Yesu pye ma yee: <Yīŋfua, wo cā ma cīinde ya pāā. Ma sē n fya nawee yīnde na ye. Nawee ma sya nii mii syi dyaŋ, le sē kai kua ma ye ye. Ma nawee- klahā cīinde ya ne Yāhā kānde wāyār wīī na. Wo yar nde ne: Wo kānde na, wo yai la kufar wāwāā ne fāngafa bye yīŋfua kē laa, wo sē yai te wāwāā ne u kē ye? Wo naa re wāā laa, wa' a syi naa re wāā ye?>

¹⁵ Yesu -sē ba cā pe sē laha u ye ye. U n pe pye ma yee: <Nwa ta ye n ta wāleŋ kē namihī wo? -Ye ga pa ra kē ntēn war waa ne ta n ba yāŋ!>

¹⁶ Pe n ga pa ntēn war waa ne. Yesu n pe yey ma yee: <Yoo yirfua pe pye ta u na nwo, u myaha ne?> Pe n yee, a u fāngafa bye yīŋfua yirfua kē u myaha ne. ¹⁷ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: <Ah -ye naa u fāngafa bye yīŋfua dāā u myaha wān ne, -tee naa Yāhā dāā ke myaha wān ne!> Yesu kapān nde n pe laam wō.

Mpāy pe ku wa pe ga ba yir gbā wo

(Mat 22.23-33; Luke 20.27-40)

¹⁸ Yīifee- yahaseefa mpāy pe naa n yee Sadusyē, pe n pa Yesu fla na. Poo me pe n yee, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo ye. ¹⁹ Pe n Yesu yey ma yee: <Yīŋfua, wo faale wādyaha Musa bii kānde laa yar wo na, le nde: <Naa ma pye cīifua ne, ma ba ku u cōo yaha, kicar sē kē u ye ye, u cīifua yai u calangusya gbe, pe n kicar see u lefua kē, wii tuu ku.> ²⁰ Āhā, dya waa -sē pye, cīifa kuay ne. U dya n ba cōo sya, ma ku u yaha, puee sē kē ye. ²¹ U taha n u calangusya gbe, ma ba ku u yaha, puee sē maha kē. U taha n u gbe, loo katē nen ya. ²² Koo syi ya, koo syi ya, poo kuasīī bye n u cōo yāā cā cōo, pe sē -sē puee yāā see u na ye. Loo kur ye, u cōo n ba ku u ya ndoŋ. ²³ Mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo per gii, u cōo ga ba nii yoo wūū pe laam wo? Poo kuasīī bye sē u yāā cā la cōo?>

²⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: <Ye plaha loo nde ne ma yee, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo ye. Ye sē Yāhā sabangbāŋ wūhū cā ye, ye sē maha Yāhā fānga cā ye, koo kē. ²⁵ Ye sē yāā, mpāy pe ku wa, pe ma ba

yir gbā wo, pe ga nii mii yāhāyīn tēnlehe wān syi dyan yāhāyīn na. Naam tesē ca ne, pe saa ba naa pe ya gbe ye. ²⁶ -Ye yān, Musa lii yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo nakur wāyir wīl na gbā wo, -ye ye laam too le na! U yee Yāhā yīmbui yi le ngur wambule fla na, ma u pye ma yee: <Ndoō tē ma Yāhā Brama* ye, Yisyake ne, Dyakuba ne.> » ²⁷ Loo na, Yesu n pe yar laha ma yee: «Mpāy pe ku, pe ma yrān Yāhā yīnde na. Yii tee n yee nakur saa ba yir gbā wo ye, ye sron plaha loo nde ne.»

Yāhā kānde katan wo, lii loo le ma yīn?
(Mat 22.34-40; Luke 10.25-28)

²⁸ Yāhā kaiyarfua waa ba luhu ke kaplān ne pe Sadusyē pe naa n tyīn Yesu ne. Tuu yāa Yesu pe Sadusyē yē sya ma pe gbihi yar cīinde ne, u n yūhū crā u na, ma u yey ma yee: «Yāhā kānde katan wo, lii loo le ma yīn?»

²⁹ Yesu n u yē sya ma yee: «Yāhā kānde katan wo, lii le ma yīn, loo ne nde: <Yiisrefa, -ye naa n luhu! Yāhā neŋ ya ke ma, Yāhā gii ke ma wo Yīnfua.>

³⁰ Tesē: <Ta, ma Yīnfua Yāhā wīl n naa n tāy ma ye, le ter wān bye yaha, le gboho tān ma laam bye wo, le nii tān ma yrā bye na, ma kacān bye n pye tān loo na, ma fānga bye ne.> ³¹ Lii le -sē taha le na, loo ne nde: «Ma ya wīl le n tāy ma ye mii syi dyan, tyii ma nampyen wīl n naa n tāy ma ye ke syi.» Yāhā kānde katan wo, laa sē ter koo syān ngīl yaha ye.»

³² U Yāhā kaiyarfua n Yesu pye loo na ma yee: «Āwā Yīnfua, lii raa pāā le cīinde pua kē: Yāhā ya kē ke ma Yāhā. Yāhā gaa sē maha wee nantān mii koo ya sē kē ye. ³³ Loo ne, nawee yai Yāhā wīl le gboho tān u laam bye wo, u kacān bye n pye tān loo na, le n nii tān u yrā bye na, u fānga bye ne. Tesē, u ya wīl le n tāy u ye mii syi dyan, u nampyen wīl le tāy u ye ke syi. Koo katan syān ngīl puar wān wāboo tesē te wāsuhu na Yāhā kē, ma suhu diŋ wāyīn ne.»

³⁴ Yesu tuu yāa u Yāhā kaiyarfua kai- ngīl pāā laantor ne, u n u pye ma ye: «Ma laam wo, ma le sya gbe taha wa ma yee ma ma Yāhā Yai wūū.» Loo kur ye, waa sē maha sya, ma u yey laa ne ye.

Lii pe Yīifee- yahaseefa pāā u Yāhā Yīndefua Crise wīl na
(Mat 22.41-46; Luke 20.41-44)

³⁵ Yesu pye ke Yāhā kangbān laam wo, ma naa nawee- klaha. U n ba kayey nde yey ma yee: «Yāhā kaiyarfa pye mii ma yee, a u Yāhā Yīndefua Crise ma wo faale wādyaha Dawide kur kuē puee waa? ³⁶ Yāhā Yrā Fānga ke pye Dawide na, woo ge bii le pāā ma yee:

<Yīnfua Yāhā ta Yīnfua pye ma yee:

Pa tege nii ta kāndīgi koho kuē ye

kai- bye yīn na,

ta n sya ba ma napīl- yīy kor le ma kē,

pe n nii mii ma tānde fyāhā tā pe na.> »

³⁷ Yesu n pe yey ma yee: «Dawide ge tuu naa u Yāhā Yīndefua yee Yīnfua, u Yīnfua -sē ga maha pye mii u nii Dawide kur kuē puee waa?»

Yesu pe nabuar yar pe pe ya yīgi mpāy ne
(Mat 23.1-36; Luke 20.45-47)

Pe nabuar naa n luhu Yesu ye nuhu ne. ³⁸ U naa pe klaha, ma naa pe yar ma yee: «Ye ma syi ye naa n yān Yāhā kaiyarfa na ye, poo mpāy pe pe ya yi nayrengbāy ne, pe le n tay. Pe maha n yān pe naa pe syar nangbāsyaha

* **12:26** 12.26 Brama, Yisyake ne, tesē Dyakuba ne, poo mii me pe ma Yīifee- faale wāle. Yāhā ma yee koo ma Yāhā pe ye yagaa, le yīntaha kē pe wee nakur ye, pe ma yrān na.

ne nanihi teebehe wo. ³⁹ Yiifee- yawāhā nwey wo, tesē nanihi sedi fle wo, niisar rii nawee- bye yīnde le yi n too re na, too syi niisar pe ne ke pe nii. ⁴⁰ Poo me pe calangusyam koho wān bye sya n kāā pe ye, pe dur pe pe ya ta naweeyōm dyaŋ, pe Yāhā ka syar kaplāmbuar ne, pe sya ma-. Koo bye wāpēn draha ga ba pe dye, ke la ke sya gboho ter.»

Calangusya nawūū waa ba ngaa kē
(Luke 21.1-4)

⁴¹ Ke Yāhā kangbāŋ laam wo, teelaa fla ma, nawee- pe ne ga war le yaha Yāhā kē. Yesu n ka, ma ga nii ke fla na, ma nii pe nawee- yāŋ war lesaha wo. Walefa mpāy naa war le dege. ⁴² Calangusya nawūū waa n ba nō, ma ntēn war puabehe nkāy le, wām syām ya.

⁴³ Yesu n u kānyārwai yee ba, maa pe yar ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: U calangusya nwo kla le, ma sya ta ter pe nawee- mii bye yaha. ⁴⁴ War mpāy nawee- mii pe sya n le dege, pe wee kla pe yīnde na ye. Cōo nwo u nawān ne, tuu car gii le, koo ya ke -sē pye u ye. Ngaa sē maha wee u ye u n ga di ye.»

13

Kayīhī nkāy ke n pai kāntrahafa dye dryiē n cā kua
(Mat 24.1-31; Luke 21.5-28)

¹ Yesu tuu naa n yi ke Yāhā kangbāŋ wo u kānyārwai ne, u kānyārwai waa n u pye ma yee: «Wo Yīŋfua, te Yāhā kangbāŋ nwey wāfāā yāŋ! Ntēmbar rii pe ta, ma re fāā te wāyōŋ!» ² Yesu n u yē sya ma yee: «Yāhā kangbāŋ wāgboho nge taa yāā, ke ga ba too. Ntēmblaha neŋ gaa ge saa ba taha ta nii ke nampyeŋ na ye; te bye ga ba traha.»

³ Loo kur ye, Yesu pye ke wolifye katyir yāŋ yīn na. U pye u ba nii, ma yīntaha sroŋ ke Yāhā kangbāŋ ne. U kānyārwai resyar mpāy n yūhū crā u tāy. Pyar ye ba me, Syake ne, Nsān ne tesē Andere ne. Poo ya n Yesu yey ma yee: ⁴ «Wo Yīŋfua, taa naa ke Yāhā kangbāŋ wātoo wī pāā, wo yar ke tooyale ne cigege, ma suhu kayar lii ne le ga ba waha ta nawee- n koo kai- ngūū pyeyale cā.»

⁵ Yesu n -sē too ke kai- na, ma nii pe yar ma yee: «Ye naa yii yigi, waa kawar ma syi waha ba ye yīntar figi ye! ⁶ Ye sē yāā, nawee- busāā ga ba ta myaha taha pe ya na, pe naa kawar fua pe yee, a poo me u Yāhā Yīndefua. Pe ga ba nawee- busāā wlaŋ koo ne. ⁷ Ye ma ba luhu pe yee naan ma tūntūn woo, te ma deydey woo, ya'a syi ye fya ye! Koo kayīhī yai ke dye, le sē -sē ga ba pye dryiē wākuaŋ le yalehya wo ye. ⁸ Nawee- tergaafa ga ba naa naan miy ter gaa ne. Yīŋfua waa ga ba yir u nawee- ne, u ga naan miy yīŋfua waa ter ne. Kāntraha wāyehē ga ba nihi kubehe nkāy wo. Fāāpihi ga ba dye. Ke känkai- ga ba nii mii calaifua wān dyaŋ te ma ne yir u na, te naa u yaa.

⁹ Yii poo na, -ye naa yii yigi ye känkai- wo! Nawee- mpāy ga ba ye yigi naa n gaha kasāhā saha wo, pe ga naa n sāhā. Gbār, ye wān kē te ne Yiifee- yawāhā nwey wo. Pe ga ba ye yigi naa n gaha fāngafa mpāy yaha ye, tesē yīŋfa mpāy ne ndoo wī na. Loo ge ga ba nii yīŋ, ye n waha ta wī pāā pe yaha ye. ¹⁰ Le Yāhā Yai kapāyī yai le cāā pāā kāntraha terfa bye n le luhu, kai- ngūū n cā ba pye. ¹¹ Pe ma ye yigi per gii ma n gaha ye ne kasāhā saha wo, ye ma syi ye ntāŋ cer ye naa n yee, kapān sē n gaha yāā ye yē na ye. Ke fla na, kaplāŋ nkāy ma ga too dye ye laam wo, -ye koo pāā! Ke saa pye ye laam kaplāŋ ye, Yāhā Yrā Fānga wūhū kē. ¹² Nawee-

mpây ga ba pe nampyeseŷ wâã pe n boo ta wîi na. Tuhufa mpây ga ba loo pye pe pii na. Kicar mpây ga ba wâ klaha pe pe seefa laha, pe ta pe n pe boe. ¹³Ye wîi ga ba fûhû nawee- bye ye ta wîi na. Wii ma -sê waha plâhâ kuee ra kur ye ke kânkai- bye wo, Yâhâ ga ba u sya yaha.»

¹⁴Kaplân nkây ke n taha, wii ma ke kal u yai u ke war yô! Yesu n maha yee: «Yaa ba cînde kapihi yâã fla ngii wo ke sê yai ke pye ye. Loo yale wo, mpây pe ga ba pye Yude wo, pe fâ naa n gaha yâŷ kue koho na. ¹⁵Wii ma ba pye gbegbaha yîntraha wo, u ma syi yee woo ga tege dye nwoŋ wo, u ga wân taa gbe yigi ye. U naa n fâ! ¹⁶Wii ma ba pye u tar wo, u ma syi yee woo nayrengbân kuee kaha wo, woo ga dur ga ke gbe ye. U naa n fâ! ¹⁷Too plii nde na, ca mpây pe ma laha ne, tesê mpây ne pe ma pii ne pe n wâr, pe fen ga ba gboho ter. ¹⁸-Ye naa Yâhâ nar te fee plii nde ma syi sroŋ werngbân câã ne ye! ¹⁹Ye sê yâã, Yâhâ ke driyê tâhâ, ma sya ba waa yagaa na, too plii nde fen wâpee syi sê yâã yâã ye. Te syi saa maha ba yâã yâã ye. ²⁰Yâhâ ma ne yee ke sê yer kaa wâyikâã na te wâfây plii yê na ye, waa yîŋ ge saa ne wloho yi ye. Ke -sê yer koo kaa wâyikâã na ke laampii wîi na, mpây ke yâŋ yi pe nii ke wâm.

²¹Loo na, wii ma ye pye, a u Yâhâ Yîndefua ma nwo, u Yâhâ Yîndefua ma nwaala, ya'a syi le sya ye! ²²Ye sê yâã, kawar Yâhâ yîndefa tesê kawar Yâhâ kaplân tôrfa ne, pe ga ba yi. Pe ga ba naa yêkâ wûhû pye, tesê laanwo wûhû ne, pe naa nawee- wlan. Mpây ge Yâhâ pe yâŋ yi, pe ma yee pe sê waha pe ya na ye, pe ga waha wlan. ²³-Ye naa yii yigi, n nwo tê ye câã n yar ke kai- bye ne!

²⁴Too fen nde plii kur ye, yai ga ba gbâ tâ, yroŋ saa ba pye câã- ne ye. ²⁵Yrompii ga ba kuã too kântraha na; ke yâhâyîŋ wân bye ga ba gbâ wlâhâ te ya wo. ²⁶Loo na, nawee- bye ga ba u Nawee Puee yâã yâhâsyôr na, tuu n pai fângangbân ne, maha yâhâyîŋ nayôr ne. ²⁷U ga ba yâhâyîŋ ténlehe nɔ wâã driyê teebehe bye wo. Nawee- mpây pe yâŋ yi, pe yâhâyîŋ ténlehe ga pe bye wâã driyê kur bye wo.»

Nasar nkugu ke wo klaha lii ne?

(Mat 24.32-35; Luke 21.29-33)

²⁸Yesu n maha pe yar kakuácran ne ma yee: «Nasar nkugu ke wo klaha lii ne, ye yai ye le câ. Ye sê yâã, ke katyigi ma kayampên yi, ma maha wampên fe, yaa câ ke wâsa yale nɔ gbe taha. ²⁹Koo syi dyan, ye ma ba kai- ngîi yâã ke n pye, ye -sê câ u Nawee Puee ma, u dur n pai. ³⁰Ta n cînde nde pâã ye ye: Yagaafa bye saa ku tâŋ mii kai- ngîi sê pye poo mpây yînde na ye. ³¹Ke yâhâyîŋ tesê ke kântraha ne, te ga ba kua kâã te saa ba pye ye; ta kaplân koo -sê na, koo ga nii wâkuayâã saa pye ke na ye.»

Driyê wâkuayale ga ba nawee- fe gbe

(Mat 24.36-44)

³²Yesu n maha pe gbihi yar taha ma yee: «U Nawee Puee wâdurban ke n pai dye per gii, waa sê koo per câ tesê le yale ne ye. Yâhâyîŋ ténlehe ge pe ma yâhâyîŋ na, pe sê ke per câ ye. Ndoe ke Dya, ta bya sê ke per câ ye. Ta Tuhufua Yâhâ ya ke le câ. ³³Tee sê ke per câ ye, -ye yii yigi, ye ma syi ye ba pye ye sâ wâŷ ye! ³⁴Le ga ba nii mii dya waa wâŋ syi dyan, tuu ka yrâhâ ye. Tuu ga ter, u u kaha yaha u ténêtîr kê, pe naa ke yigi. U ke tén la klaha pe bye kê, ma u kapahayê sênfua pye u yîntaha ta, u ma syi u sâ wâŷ ye. ³⁵Ye bye, ya'a syi ye sâ wâŷ ye, ye ma n faha yii na ye! Ndoe wii, n ma mii u kahafua dyan, ye sê ta wâdurba yale câ ye: Yainkɔŋ laa,

yĩndyaha laa, ngupa wākui yale laa, sukūhūntāy laa, ye sē le cā ye. ³⁶ Ta wādurban ga ba ye fe gbe; ye ma syi ta n ba ye yāā tee sā wāy ye. ³⁷ Tē lii pāā ye ye, n le pāā nawee- bye ye: Ye ma syi ye ba sā wāy ye faha yii na ye!»

14

Pe Yiifee- yahaseefa Yesu ke wāboo ne
(Mat 26.1-5; Luke 22.1-2; Nsān 11.45-53)

¹ Yiifee- gbar tii pe n yee syayaha gbar, te wādyen ba kuee plii sī. Too plii ba wāā dye gbar tii ne pe sē ncasur bur di te na ye. Pe Yāhā yūndefa yīnfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe Yesu yuhu naa n ke, pe ma u yigi pe u boo. ² Pe n pe ya klaha ta ma yee: «Wo saha u yigi te gbar yale wo ye. Mii loo sē ne ye, pe nawee- ga waha yir, pe yee le sē yai poo ye ye.»

Cɔɔ waa lasekole woo Yesu yīn na
(Mat 26.6-13; Nsān 12.1-8)

³ Yesu pye Gbetane wo u kānyārwai ne, Syimu kaha wo, Syimu wii tuu pye gber. Yesu ba tege nii wa nawee- ne, ma ga sro di. Cɔɔ waa n ba dye yablater ntēmlaha bule ne u koho wo. Lasekole waa ter pye le wo, pe n yee nardi, nawām sē naa u dir yey ye. U cɔɔ n le bule yē naha ka, ma u lasekole woo Yesu yīn na. ⁴ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, le sē tāy mpāy ye ye. Pe n yē kuā ma yee: «Lasekole nwo ter syi wāklaha- yīn? ⁵ Pe ma ne u par war nagbey sēnsye syi, ma pe war wāā fēnfa kē, loo sē puar la?» Pe n nii n tyōr ma yee, u cɔɔ sē le pye yō ye.

⁶ Yesu n -sē pe pye loo na ma yee: «Ye tyii u cɔɔ na, u kayī pye ra kē. ⁷ Ye sē yāā, yalebye fēnfa ma ye ne. Per gii ma yai ye ye, ye ga waha naa kayūhū pye pe kē. Ndoō -sē nwo, n saa ba pye yāā ye ne nantāy ye. ⁸ Cɔɔ nwo tuu yia lii na, loo tuu pye ra kē. Ye sē cā la, ta nakugu kē tuu cāā gbihi wa gbū wālen na? ⁹ Ta n cūinde nde pāā ye ye: Pe ma ba le Yāhā kapāyī wūhū tōr teelii teelii kāntraha nge na, pe ga u cɔɔ nwo bya wī pāā, lii tuu pye ra kē. U wī ma syi le faha yāā nawee- na ye.»

Yuda Yesu wāyi wī ke
(Mat 26.14-16; Luke 22.3-6)

¹⁰ Pe Yesu kānyārwai sēnsye syām mii wo, waa pye pe naa u yee Syikaryotefa Yuda. U n ka, maa Yāhā yūndefa yīnfa pye, woo n traha u Yesu yi pe kē. ¹¹ Pe le luhu, le n tāy pe ye, pe n yee pe ga ba u kē war yē gaa ne, Yuda n nii Yesu wāyi wī ke pe kē.

Yesu kur kuē syayaha gbar dir
(Mat 26.17-25; Luke 22.7-14, 21-23; Nsān 13.21-30)

¹² Te gbar rii Yiifee- sē ncasur bur di ye, te ba nō wa. Ke per cir na, pe ne mbapēnge boo. Koo per na Yesu kānyārwai n u yey ma yee: «Ma laam wo, ma yee too ga te syayaha gbar dir yīntaha yi na ma kē?» ¹³ Yesu n u nawee- syām mpāy lehe wāā, ma pe pye ma yee: «-Ye ka Yurusalem laam wo, ye n gaha dya waa wāā sya lakugbāi ne, tuu tēn yīn na. -Ye naa n taha u na! ¹⁴ U ma ga dye kaha gii wo, -ye u kahafua pye ye yee: Wo Yīnfua yee, nwoŋ gii tuu n pai syayaha gbar dir di u kānyārwai ne, ke ma na? ¹⁵ U ga ye yar nwongbān gaa na, ke kaha gbegbaha yīn na. Yaa ke nwoŋ yāā ke laam ne, ke gbihi ta nii wa, wān bye ne ke wo. Koo fla kē tee ga te dir yīntaha yi wo kē.» ¹⁶ Pe kānyārwai mii n ka le klo wo. Yesu tuu ba pe yar mii, pe n ga yāā ke syi, ma te syayaha gbar dir yīntaha yi.

¹⁷ Ke yainkōŋ wo, Yesu n pa u kānyārwei sēnsye syām ne. ¹⁸ Pe pye pe naa n di nantāŋ, Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīnde nde pāa ye ye: Yii mpāy tee n di ra ne, ye laam wo waa ma u ga ra yi ta napīi- kē.» ¹⁹ Le n pe kānyārwei bye laam wlāhā, pe n nii u yey pe ya wuhu na ma n yee: «Yīnfua, ndoo la?» ²⁰ Yesu n pe yē sya ma yee: «Yii nawee- sēnsye syām mii nen waa kē, wii ruu u koho wāā le ra ne wācēŋ tasa laam wo. ²¹ Cīnde ne, u Nawee Pueel ga ku mii le yrūhū ta nii Yāhā sabangbāŋ wo mii. Wii fēn te -sē ga cā pee, woo kē wii ne tuu u yi u napīi- kē; myaha ne u ma ne see gē see ye.»

Yesu bur rii la defīi wii ne u kānyārwei kē, nwa kē?

(Mat 26.26-30; Luke 22.14-20; 1 Kōr 11.23-25)

²² Pe naa n di, Yesu n bur gbe, ma syaha kē Yāhā ye, ma ke la cer wāā u kānyārwei kē ma yee: «Ye sya di, ke ma ta kadye draha wo!» ²³ U n maha defīi sekui gbe, ma syaha kē Yāhā ye, ma le sekui wāā pe kē, pe bye n wo. ²⁴ U n pe pye ma yee: «Pe ma ta ntōr draha wo, ta ntōr rii te ga woo, nabuar ntāŋ n cā dye Yāhā tāy, naambiyārfān tii ke bii le pe ne te n cā yīntaha ta. ²⁵ Ta n cīnde nde pāa ye ye: N saa maha defīi wo yāā kāntraha nge na ye. N ga ka Yāhā yai klo wo, n cā ga koo fla defīi wo.»

²⁶ Loo kur ye, pe n Yāhā sey yay taa ne, ma yir ma ka ke wolifye katyir yāŋ yīŋ na.

Yesu Pyar yar u ga woo wīi kai tehē tāā

(Mat 26.31-35; Luke 22.31-34; Nsān 13.36-38)

²⁷ Ke wolifye katyir yāŋ yīŋ na, Yesu n u kānyārwei pye ma yee: «Ye bye ga ba dur yi ta kur ye. Le yīntaha ma le yrūhū ta yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee: «N ga ba u mbanaha gbā boo, pe mbaa bye n fā cāāŋ.» » ²⁸ Yesu n pe yar taha ma yee: «Ta wāku kur ye, n ma ba yir gbā wo, n ga ba cāā ter ye yaha Galele kāntraha wo.»

²⁹ Pyar n u yē wāā sya ma yee: «Mii bye ma sya ga ba dur yi ma kur ye, ndoo saa yi kāā ma kur ye ye.» ³⁰ Yesu n u pye ma yee: «Ta n cīnde nde pāa ma ye: Ke nanga yīmper nge bya wo, ngupuai saa kui u tehē syāŋ tā ye, ma -sē ga ta wīi kai tehē tāā, ma yee ma sē ndoo cā ye.» ³¹ Pyar n maha le gbihi gbey pāa taha ma yee: «N saa ba le kai n yee n sē ma cā ye, n ma sya ga gbā ku ma ne.» Pe kānyārwei mii bye n loo nen ya pāa pe ya ndoŋ.

Yesu Yāhā wānar Gesane fla na

(Mat 26.36-46; Luke 22.39-46)

³² Loo kur ye, pe n ga nō fla ngaa na pe n yee Gesane. Yesu n u kānyārwei pye ma yee: «Ye nii kuee nwo, ta n ga Yāhā nar.» ³³ U n Pyar yigi taha u ya na Syake ne, Nsān ne. Pe naa n gaha, u ntāŋ n nii u cer fānga ne. ³⁴ U n pe pye ma yee: «Ta laam bye wlāhā, ma nii mii gbāku wīi laa dyaŋ. -Ye kuee nwo wo, ye ma syi ye sā wāy ye!» ³⁵ U n faa ka yaha ye, ma ga kānklyū gbāā kāntraha na, ma pāā Yāhā ne ma yee, a le ma yai ke ye, loo yale wāfāy le kuā ter woo na. ³⁶ Tuu naa n pāā Yāhā ne mii le nde: «Yāhā ra Tuhufua, ma yia kai- bye na. Le kayīhī yale kuā ter ra na, lii le n pai nde. N sē -sē yee ta laam wīi le pye ye, ma laam wīi loo le n naa n pye.»

³⁷ Tuu loo pāā wa, u n dur ba u kānyārwei tāā mii fla na, ma ba pe yāā pe sā wāy. U n Pyar pye ma yee: «Syimu, ma sā wāy! Ke n ta ma sē waha kuee yrāŋ, ma yalaale gē dye ye? ³⁸ Ye bye, ya'a syi maha sā wāy ye! -Ye naa Yāhā nar ye ma syi ye ba dye kapee- wāpyeŋ wo ye! Nawee laam yīi kayūhū wāpye wīi ne, u -sē nō gber ke wāpyeŋ na.»

³⁹ U n maha ter u ya ya yahasee ye, ma maha ga pãã Yãhã ne ke faale wãñ syi dyañ. ⁴⁰ U n dur ba, ma maha ba u kãnyãrwai yãã wãý na; pe wãý n sya naa pe yĩnkaasyikuey ndege pe kã. Pe ga u yẽ sya lii ne pe sã le cã ye. ⁴¹ Tuu ga dur ke tehe tãã wuhu na, u n pe pye ma yee: «-Ye maha sã wãý, ma n wũũ! Le kua, ke yai ke dyañ, le yale nõ wa. -Ye naa n yãñ, pe ga u Nawee Puee yi kapeepyefa kã yagaa. ⁴² -Ye yir wo n ter! Ye sã yãã, dya wii tuu ra yi ta napĩ- kã, u nwo u n pai.»

Yesu wãýigi

(Mat 26.47-56; Luke 22.47-53; Nsãn 18.3-12)

⁴³ Yesu naa n pãã nantãñ, Yuda n pa. Pe kãnyãrwai sãnsye syãm mii waa ba kã u ne. Nabuar raa pye u ne, yũntruẽ ne, tesã kãhã ne. Pe Yãhã yũndefa yĩñfa, tesã pe Yãhã kaiyarfa ne, ma suhu pe wãle ne, poo kã pe ba pe lehe wãã, pe ba Yesu ke yigi. ⁴⁴ U Yuda wii tuu ba yi kãã Yesu kur ye, u n pe nawee- yar yaha naambiyãr syaha gaa ter ne, pe n waha Yesu cã. U ba pe pye ma yee: «Dya wii tã ga ba syar naambiyãr syaha ne, yaa cã woo kã tee n ke. -Ye ba u yigi yõ kãnkãñ, ye ka u ne!» ⁴⁵ Yuda tuu ba nõ, u n ta ter yũhũ crã Yesu na, ma u pye ma yee: «Yĩñfua», ma u syar ke naambiyãr syaha ne. ⁴⁶ Pe nawee- mii n -sã koho taha Yesu na, ma u yigi.

⁴⁷ Yesu kãnyãrwai mpãy pe pye, poo nen waa n u yũntrũhũ kuã, ma Yãhã yũndefa yĩñfua tãntãle gbã, ma sya nditye gbã cer kãã u kã. ⁴⁸ Yesu n pe nawee- pye ma yee: «Tee pa ra yigisaha wo yũntruẽ ne tesã kãhã ne, kapeepyefua la ra ne? ⁴⁹ Plii bye n pye ye ne, ma naa nawee- klaha Yãhã kangbãñ laam wo, ye sã -sã ra yigi koo fla na ye. Nkãý ke bii cãã yrũhũ yar yaha Yãhã sabangbãñ wo, koo kã ke n pye yagaa.»

⁵⁰ Loo na, u kãnyãrwai bye n fã ter u yaha. ⁵¹ Naanfãnde laa naa n taha Yesu na. U pye fai laa ya ne u kadye na. Pe n yee pe ga u yigi. ⁵² U n le fai miy yaha, ma fã ter kadyepua ne.

Yesu tesã pe kaplãñ cerfa ne

(Mat 26.57-68; Luke 22.54-55, 63-71; Nsãn 18.13-14, 19-24)

⁵³ Loo kur ye, pe Yesu yigifa n ka u ne Yãhã yũndefa yĩñfua fla na. Pe Yãhã yũndefa yĩñfa bye, pe wãle ne, tesã pe Yãhã kaiyarfa ne, pe n pe ya wãã ba ke fla na. ⁵⁴ Pyar -sã pye u yuhu dey naa n taha Yesu na, ma sya ba dye u Yãhã yũndefa yĩñfua kaha wo, ma tege nii wlãhã ke kaha sãñfa ne ndyin wo, ma naa waha pe ne.

⁵⁵ Pe Yãhã yũndefa yĩñfa tesã pe kaplãñ cerwai bye ne, pe n nii kapee- ke gbe pãã n taha Yesu na, kapee- nkãý syi ke ga waha ta pe n yee Yesu yai wãboo ne. Pe sã -sã waha laa kapee yãã u wii na ye. ⁵⁶ Nawee- kawar fua naa n taha Yesu na, ke kaplãñ sã -sã naa ke ya gbe ye. ⁵⁷ Mpãy ter n yir loo na ma yee, ⁵⁸ a poo le luhu u yẽ na tuu yee, a ter Yãhã kangbãñ nge nawee- pe fãã nge, woo ga ba ke yoho, tuu dur u ke fãã plii tãã nsoho wo. Ke saa maha pye nawee- pe ke fãã ye. ⁵⁹ Pe kaplãñ sã maha ke ya gbe loo nde na ye.

⁶⁰ U Yãhã yũndefa yĩñfua n yir loo na, nawee- bye yĩnde na, ma Yesu yey ma yee: «Nkãý nawee- mii pe pãã n taha ma na, ma saa pe yẽ wãã sya la?» ⁶¹ Yesu n yaha le u sã laa wãã sya ye. U Yãhã yũndefa yĩñfua n maha u yey: «Mboo la u Yãhã Yĩndefua Crise, ke Yãhãngbãñ Dya?» ⁶² Yesu n u yẽ sya ma yee: «Ãwã ndoo kã. Ye ga ba u Nawee Puee yãã, tuu tege nii kai- bye yĩñ na, ke Yãhãngbãñ kãndigi koho kue ye. Yaa maha ba ra yãã tã n pai yãhãsyõr yĩñ na.» ⁶³ U Yãhã yũndefa yĩñfua tuu Yesu kaplãñ ngũ

luhu, u laam n war u n sya u ya nayre tyin cer, ma pe nawee- pye ma yee: «Le kua, wo sē maha laa ke waa ye u wī na ye. ⁶⁴ Tuu n gbar Yāhā ne, ye bye le luhu. Ah ye lii yāā le na?» Pe bye n yee, a tuu yai wāboo ne.

⁶⁵ Mpāy n yir, ma nii yēsyr tu n woo u na, ma dur ma u yimpe paha tā, ma nii u gbā kāntakloj ne, ma nii u yey: «Yoo u ma gbā, le cā mii ya, -taa wo yar!» Pe n Yesu wāā ke kaha sēnja kē, pe n u yigi ma u fey kāntaha ne.

Pyar Yesu wī kai tēhe tāā

(Mat 26.69-75; Luke 22.56-62; Nsān 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Kai- ngī pyeyale wo, Pyar pye tāā ye ndyin wo, Yāhā yūndefa yīnfua tēntēsyaale n pa. ⁶⁷ Tuu Pyar yāā u nii naa waha, u tēntēsyaale n u gbihi yān, ma u pye ma yee: «Ma bya pye u Nasaretēfa Yesu ne.» ⁶⁸ Pyar n le kai ma yee: «N cā na? Taa lii pāā, n sē le war ma ne ye.» U n yi ma ka kāndi wo kapahayē na. Ngupuai n kui.

⁶⁹ U tēntēsyaale n u yāā, ma maha yir, ma nii le pāā nawee- ye ke fla na, ma yee: «Poo nen waa kē dya nwo ne.» ⁷⁰ Pyar n maha le kai.

Saa n pye, mpāy pe pye ke fla na pe n maha Pyar pye ma yee: «Le ga waha pye cūnde. Taa n yi Galele wo, poo nawee nen waa kē ma ne.»

⁷¹ Pyar n -sē nii le kai ma yee: «Ndoosē kē ye rēhe! Ke ma pye kawar tē n fua, Yāhā ke ra pēn! Ndoosē ke Yāhā ne, tee dya wii wī pāā, n sē u cā ye.» ⁷² Le yalebya wo, ngupuai waa n kui. Pyar laam n too le kapān na, Yesu tuu naa lii pāā u ye ma ba yee: «Ngupuai wākui saa ba tēhe syān wuhu tā wa ye, ma -sē ga ba ra wī kai tēhe tāā, ma yee mboo sē ra cā ye.» Pyar n too mii na ma n wūn.

15

Pe ka Yesu ne fāngafua Pilati fla na

(Mat 27.1-2, 11-14; Luke 23.1-5; Nsān 18.28-38)

¹ Ke yīnsyii sukūhüntāy yīn na, pe Yāhā yūndefa yīnfa n pe ya wāā Yesu wī na, pe wāle ne, pe Yāhā kaiyarfa ne, tesē pe kaplān cerwai bye ne. Loo kur ye, pe n ta pe n Yesu pua, ma ka u ne u fāngafua Pilati fla na.

² Pilati n u yey: «Mboo la pe Yīifee- Yīnfua?» Yesu n u yē sya ma yee: «Ma le pāā.» ³ Pe Yāhā yūndefa yīnfa kai- busāā pāā naa n taha Yesu na.

⁴ Pilati n maha Yesu yey loo na ma yee: «Ma sē luhu la kai- ngī bye ne, pe pāā n taha ma na? Ma saa laa wāā sya la pe ye?» ⁵ Yesu sē -sē maha laa wāā sya ye. Nde n yē gbāā Pilati na.

Pe Yīifee- Pilati ta u n Yesu wāboo wī ta

(Mat 27.15-26; Luke 23.13-25; Nsān 18.39—19.16)

⁶ Dye- bye, syayaha gbar ma no, u fāngafua ma ne nwompīhifua waa yi yaha, wii nawee- pe ne yān yi. ⁷ Nwompīhifua waa pye, pe naa u yee Barebaa. U pye nwompīhi wo u kapeepywai ne. Pe pye nasyye, ma wāhā cer ma sya nawee boo le na. ⁸ Nabuar n dugu taha ga Pilati na, ma ga nii u yey dye- bye pyer ne, tii u ma ne pye pe kē. ⁹ Pilati n pe yē sya ma yee: «Ye n yān la, n Yīifee- Yīnfua yi yaha ye kē?» ¹⁰ U ba cā, pe Yāhā yūndefa yīnfa ba Yesu yigi ba le soho u koho wo, pe laanyar wī na. Koo kē u n pe yey ke syi.

¹¹ Pe Yāhā yūndefa yīnfa -sē mii, pe ba pe nabuar sūū wa, pe n yee, Pilati tuu Barebaa woo yi yaha. ¹² Pilati n maha pe pye ma yee: «Ah wii tee n yee Yīifee- Yīnfua, ye -sē yee n woo pye mii?» ¹³ Pe n tē sya ma yee: «U

kuey mar boo trā na!» ¹⁴ Pilati n pe yey: «U -sē kapee lii loo pye?» Pe n maha tē sya fānga ne ma yee: «U kuey mar boo trā na!» ¹⁵ Pilati tuu ba yee wa woo ga pe nawee- laam yīn, u n Barebaa yi yaha pe kē. U n ta pe seraasyi n Yesu gbā sāngblā ne, u n maha yee pe ga u kuey mar yaha trā na.

Seraasyi Yesu ler

(Mat 27.27-31; Nsān 19.2-3)

¹⁶ Pe seraasyi mpāy n Yesu yigi ga u fāngafua tēntēsaha kangbāṅ ndyin wo, ma dur ma ke seraasyi ndren bye yee ba. ¹⁷ Pe n yīṅfua nayreyāhā le u kē, ma ngur maha ta u yīṅ na yīṅfua nkifai dyaṅ, ¹⁸ ma nii u ler syaha ne ma yee: «Wo ma syar Yiiffee- Yīṅfua.» ¹⁹ Pe n nii gbā n le u kē yīṅ wo, kipua kái ne, ma yēsýōr tu n woo u na, ma kánkľüy gbāā u tāy nangbāṅ wāṅ syi dyaṅ. ²⁰ Pe ba u ler wa, pe n yir ma ke yīṅfua nayreyāhā yi kāā u na, ma u faale nayre le u na. Pe n yi ga u ne nkur ye, pe n gaha u kuey mar yaha trā na.

U fāngafua seraasyi Yesu kuey mar yir yaha trā na

(Mat 27.32-44; Luke 23.26-43; Nsān 19.17-27)

²¹ Pe seraasyi n ga Syirēfa naa waa wāā sya, tuu naa n gaha le klo laam wo. Pe n u ta u n Yesu kueymartrā tēṅ fānga na. U myaha ba kē Syimu, Lesyāānder ye tuhufua ba kē u ne Wurfuu ne. ²² Pe n ka Yesu ne teelaa wo pe n yee Gblegbeta; le yīntaha kē, yīnkľuhu fla. ²³ Pe n defīi gbe, ma myer le u wo, ma wāā Yesu kē tuu sya wō. Yesu n pe sye.

²⁴ Pe seraasyi n u kuey mar yir yaha le trā na, ma pyer raa pye pe waha cā, yoo ga Yesu nayre wān fai lii yāā. ²⁵ U kueymaryale pye ntāṅ gbāyale syl. ²⁶ Tuu kai lii pye pe n u kuey mar, pe ba le kai yrūhū gbāā yaha le trā ncaha kuē ye ma yee: «yiiffee- Yīṅfua kē.»

²⁷ Pe n maha kapeepyefa syām mpāy kuey mar yir yaha trāṅ na pe ya wuhu na, nen nwo Yesu kāndigi kuē ye, nen nwo u kāmāṅ kuē ye. [²⁸ Ke syi ne, kapān lii le bii cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee: «Pe u tōr kapeepyefa ne wācēṅ,» loo ne le nii n pye loo yale wo.]

²⁹ Kānterfa naa u tyehē, ma naa yīṅ figi u na, ma naa n yee: «Ah mboo wii taa naa n yee, a ma ga waha ke Yāhā kangbāṅ cāār, taa dur ma ke fāā plii tāā nsoho wo, ³⁰ ma saa mii sya yaha la yagaa? Tege kāā le trā na ke!»

³¹ Pe Yāhā yūndefa yīṅfa bya, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n nii Yesu ler ke syi, ma nii pe ya pye ma yee: «U nawee- mpāy sya yaha, u sē -sē ga waha u yīṅ yi yaha ye. ³² U Yāhā Yīndefua Crise, wii u ma Yiisrefa Yīṅfua, u tege kāā yagaa le trā na ke! Wo yīnde ma loo yāā, waa cā u wīi sya cīnde.» Kapeepyefa syām mpāy pe ba kuey mar yir yaha trāṅ na pe ya wuhu na, pe naa u tyehē pe ya ndoṅ.

Yesu wāku

(Mat 27.45-56; Luke 23.44-49; Nsān 19.28-30)

³³ Yaiwlaṅ ba kē, wam mpāy syi n paha tā le klo kur bye na, ma sya ba yai yīn. ³⁴ Yaiyīn yale le ba nō Yesu n tē sya fānga ne ma yee: «Yeloyi, Yeloyi, lema sabaketani.» Koo yīntaha kē: «Yāhā, Yāhā, nwa ma n ta miy yaha?» ³⁵ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, pe n le luhu ma le pāā, a u ma u faale Yāhā kaplāṅ tōrfua Yeli yee. ³⁶ Poo nen waa n fā ga flūhūflūhū wāṅ gaa kā le defīitāhāpihi gaa wo, ma ke yi ba kā gbāā kipua kái na, ma ke wāṅ kuā yir wāā Yesu kē tuu ke defīitāhāpihi wār naa n wō. U n dur ma

nawee- pye ma yee: «Ye tyii wo n yāŋ, ncā Yeli ga ba u tege le trā na, laa?»
 37 Yesu n tē sya fānga ne, ma ku.

38 Loo yalebya wo, Yāhā kangbāŋ nwonuŋ nwonyē faasreŋ gii ke ba pua tã menmen ke nwonyē na, ke n fe jūū flē sī, ma gbe ncaha ye ma tege tãa ye.

39 Seraasyi yīnfua wii u pye Yesu yaha ye, tuu u wāku yāā, u n yee: «Dya nwo pye Yāhā Dya cīinde.»

40 Ca mpāy pye pe ya ndoŋ, pe ba dey yer ma naa n yāŋ. Pe laam wo, Madalafa Maari pye, Salme ne, tesē Maari waa ne wii tuu pye Syakesyinde ye nahafua tesē Syose ne. 41 Cāā gii cāā na Yesu naa n tay Galele kántraha wo, pe ca mii naa n taha u na, ma naa tēŋ nkāy tē u kē, tesē u kányārwai ne. Ca mpāy maha pye ke fla na, pe ba dugu ba Yesu ne Yurusalem wo.

Yesu wāleŋ gbī wo

(Mat 27.57-61; Luke 23.50-56; Nsān 19.38-42)

42 Koo per -sē pye, kani per ga dye koo yainkoŋ wo. Nawee- yai pe cāā kani kai- gbihi, yai n cā kua. 43 Koo yainkoŋ wo, Yosefe wii tuu n yi Yarimate wo, u n pa Pilati fla na, ma ba ser Yesu nakugu nar u ye. U Yosefe pye Yiifee- yahasefua waa; pe naa u yāŋ. U laam wo, u bya naa Yāhā Yai wāpaŋ yehē. 44 Pilati tuu le luhu Yesu ku wa, le n u fe gbe. U n u seraasyi yīnfua yee ba, ma u yey ke ma pye Yesu wāku yale dey. 45 Tuu u seraasyi yīnfua nwo yē kapān luhu wa, u n Yosefe pye ma yee u ga waha Yesu nakugu gbe. 46 Yosefe n ga faafīi laa par, ma ba ta pe n Yesu nakugu tege le trā na, ma le fai maha tã ke na, ma ga ke le gbī laam wo, ma ntēmbangbāŋ gaa kloŋ ba paha tã le gbī yē na. Le gbī ba gbā fer* ntēmlaha wo. 47 Madalafa Maari, tesē Syose nahafua Maari ne, pe pye pe ba naa Yesu nakugu yāŋ lesaha wo.

16

Yesu wāyir gbā wo

(Mat 28.1-8; Luke 24.1-12; Nsān 20.1-10)

1 Ke kani per yai ba kua wa, Madalafa Maari, Salme ne, ma suhu Syake ye nahafua Maari ne, pe n yi ma ga lasekole par. Pe ba yee pe n gaha u woo Yesu nakugu na. 2 Ke kani per yīnsyii wo, cāwāā per cir* kē, koo sukūhüntāy na yīnwōŋ wo, pe n yir ga le gbī fla na. 3 Pe naa pe ya yey: «Yoo n gaha ke ntēmbangbāŋ kloŋ kãā wo kē le gbī yē na?» 4 Pe ga no ke fla na, pe n yee poo ga yāŋ, ma yāā ke ntēmbangbāŋ ba kloŋ kãā wa le gbī yē na.

5 Pe n dye le gbī laam wo, ma naanfuē waa yāā. U ba tege nii kāndigi kue ye, nayrengbāŋ ne wāfigi tuu le, yāhāyīŋ tēnlhe ba kē. Pe n fya. 6 U n pe pye ma yee: «Ye ma syi ye fya ye! Nasarētefa Yesu wii pe kuey mar boo trā na, woo tee n ke. Yāhā u yir gbā wo, u n dur ba yrāŋ na gbaafa ye, u wee nwo ye. -Ye yāŋ, pe ba u sāy ta teelii wo, ke fla nge! 7 -Ye ka yagaa, yaa le pāā Pyar ye, tesē pe kányārwai mii bya ye, ye yee Yesu ga cāā ter pe yaha Galele kántraha wo. Koo fla kē pe n gaha u yāā, mii tuu ba pe yar wa mii.» 8 Pe n yi le gbī wo, ma fā ter. Pe ba fya ma sya ba naa n sege. Pe sē n ga laa pāā waa gē ye ye, pe tee ba fya ter.

* 15:46 15.46 Le gbī pye nkoŋ pe gbā fer yāŋ mpīy ntēmlaha fla wo, ma le laam ta wlenwlen, le yē ne nwonyē dyanj. Le yē n tã ntēmbangbāŋ ne. * 16:2 16.2 Koo per kē jimaasyi per ne.

*Yesu u ya yar nawee- mpây na**(Mat 28.9-10; Luke 24.13-35; Nsân 20.11-18)*

[⁹ Ke kaniî per yîñsyii wo, Yesu n yir gbã wo, ma dur ba yrãñ na gbaafa ye. U n cãã ga u ya yar Madalafa Maari na, tuu ba sãndãpee kuasîî kar tege kãã wii yîñ na. ¹⁰ U Maari n ka, ma ga le pãã Yesu kãnyãrwai ye. Pe laam ba wlãhã, pe n ba naa n wûn. ¹¹ Pe kãnyãrwai pe le luhu u cõõ yẽ na, tuu yee Yesu yir gbã wo, woo n u yãã yînde ne, pe sê le sya cîinde ye.

¹² Loo kur ye, Yesu n maha u ya yar kaa syi ter kãnyãrwai syãm mpây na. Pe kãnyãrwai pye kãnde wo, ma naa n gaha wlaha wo. ¹³ Pe n dur ba, ma le pãã pe nampyen- ye. Pe n maha yee cîinde sê ne ye.

*Yesu tẽn lîi le soho u kãnyãrwai koho wo**(Mat 28.16-20; Luke 24.36-49; Nsân 20.19-23; Tẽnl 1.6-8)*

¹⁴ Pe kãnyãrwai sênsye nen pye pe naa n di, Yesu n cã ba u ya yar pe na loo na. Mpây pe ba cãã u yãã gbaa na, ma ba naa le pãã pe ye, pe naa n yee cîinde sê ne ye; Yesu n loo kuãn pe ye ma yee pe laam waha ter, pe sê u kaplãñ sya cîinde ye.

¹⁵ Loo na, Yesu n ba pe pye ma yee: «-Ye ka driyẽ kur bye wo, ye ga naa le Yãhã Yai kapãyiî tór nawee- ter bye ye! ¹⁶ Wii ma le kapãyiî wîi sya cîinde, pe n ba u tãã yi loho wo, woofua ga sya yaha. Wii ma -sê yee u sê le sya cîinde ye, woofua saa wãsyayaha yãã ye. ¹⁷ Mpây pe ga ba le sya cîinde, pe ga ba naa laanwõ wũhũ nkãy pye, koo kê ngîi: Pe ga ba sãndãpee kar tege naa n kãã nawee- yîñ na; pe ga ba naa yor raa ter pãã. ¹⁸ Pe ma sya nwõ wãã sya gbe yigi koho wo ke syi, pe ma maha sya naboo tyin wãã sya wõ, ngaa saa pe pye ye. Pe ga ba naa klue taha yanfa na, pe n naa n jaã.»

*Yesu dur ga Yãhã tãy**(Luke 24.50-53; Tẽnl 1.9-11)*

¹⁹ U Yîñfua Yesu tuu loo pãã wa pe kãnyãrwai ye, Yãhã fãnga n ta u n kuã yir ter fãã yãhãyiñ na, ma ga tege nii Yãhã kãndigi koho kue ye kai-bye yîñ na. ²⁰ Pe kãnyãrwai n ter teebehe bye wo, ma ga nii le kapãyiî tór nawee- ye. U Yîñfua Yesu pye pe kur ye, pe n waha laanwõ wũhũ pye naa n taha pe kaplãñ na.]

Luke Kapâyî Yesu wî na

Saba nwo wâyrûhû yîñ

¹ Tohofile, waa u wâdyaha ne. Kai- nkây ke pye wo nsoho wo Yesu cãa na, nawee- mpây ke wâyrûhûyaha fe gbe. ² Mpây ter ke kai- fegbesaha yãa yînde ne, ma ke yar wo na. Poofa n nii le Yãhã kapâyî pããfa. ³ Wâdyaha Tohofile, ta bya tẽ ke kai- luhu, n ke gbe ke ya wuhu na, ma ke yey fũũ, ma ke tersaha cã. Koo kẽ ta n yee n ga ke yrûhû yaha, ma gbe ke fegbecãa na, ma ga waa ke kuasaha na. ⁴ N ke yrûhû ma kẽ, ma waha cã kai- nkây nawee- ma yar Yesu wî na, cîinde wûhû kẽ ke ne.

Dyakaridya u cɔɔ Lisabete ne

⁵ Cãa gii cãa na Yerote tuu pye Yude kui yahaseefua, Yãhã yûndefua waa pye pe naa n yee Dyakaridya. Pe Yãhã yûndefa laam wo, mpây pye pe naa n yee Dabyafa. U Dyakaridya pye poo waa. Pe naa u Dyakaridya cɔɔ yee Lisabete. U Dyakaridya tesê u Lisabete ne, pe pye u faale Yãhã yûndefua Yarɔ nwoñ pii. ⁶ Dyakaridya tesê Lisabete ne, pe syãm bye ba sroñ Yãhã yînde na, ma naa n yâr Yãhã kãnde wo. ⁷ Lisabete -sê pye cayroñ. Nanler n sya ba nɔ pe na, pe sê kicar nen waa gɛ yãa see ye.

U yãhâyîñ tẽnlehe Gaburele Nsãn wãsee wî cãa yar yaha

⁸⁻⁹ Per gaa, Dabyafa tẽn tẽ lay ba maha nɔ ke Yãhã kangbãñ laam wo. Dyakaridya n yãñ yi loo tẽn na. Loo ne u Dyakaridya pye ke Yãhã kangbãñ laam wo, ma naa wusuna le naa laam wo. ¹⁰ U wusuna leyale wo naa wo, nabuar pye nkur ye, pe yer naa Yãhã nar.

¹¹ Loo nde pyeyale wo, Yîñfua Yãhã yãhâyîñ tẽnlehe waa n fe gbe yi u Dyakaridya na ke Yãhã kangbãñ laam wo, ke wusuna suhusaha fla kãndigi koho kue ye. ¹² Dyakaridya n u yãa, ma nii n sege fyar koho wo. ¹³ U yãhâyîñ tẽnlehe n u pye ma yee: «Dyakaridya, ma'a n fya ye, taa naa Yãhã nar lii ne, ke le sya ma ye. Ma cɔɔ ga lai gbe, u naa kicar waa see, ma u myaha taha Nsãn. ¹⁴ U wãsee wî ga ba ma laam sroñ flege ma kẽ. Nabuar ga ba naa nuhu di loo na. ¹⁵ U ga ba nii naweengbãñ Yîñfua Yãhã ye. U saa ba naa defî wo, tesê sêm mpây syi ne pe nawee yigi ye. U wâyitãñ u nahafua laha wo, Yãhã Yrã Fãnga ga ba dye u wo, ke u laam yî. ¹⁶ U ga ba ta Yiisrefa busãa n dur naa n yâr Yîñfua Yãhã kãnde wo. ¹⁷ Yãhã ga ba ta u n Yãhã kai- cã, tuu maha fãnga yãa mii faale Yãhã kaplãñ tɔrfua Yeli wãñ syi dyañ. Loo ga ba ta u n tuhufa wãa le pe kicar ne, tuu kapeepyefa ta pe n koho klahã, pe naa pe troho tãhã naweeyòm yor wo. U ga ba nawee- gbihi ta Yîñfua Yãhã kẽ.»

¹⁸ Dyakaridya n u yãhâyîñ tẽnlehe pye ma yee: «Lii raa tɔr nde, n waha le syi sya la n yee cîinde? Ndoo ta cɔɔ ne, wo sê le ter la syihi wãsee na?»

¹⁹ U yãhâyîñ tẽnlehe n u yẽ wãa sya ma yee: «Ndoo kẽ Gaburele, n ma Yãhã tãy ma ke laam wûhû pye. Koo ke ra lehe wãa ma ye, n ba le kapâyî nde tɔr ma ye. ²⁰ Kaplãñ nkây tẽ pãa ma ye, le kai pyeyale ma ba nɔ, le ga pye. Taa sê -sê ra kaplãñ sya cîinde ye, maa nii bebe ma yẽ ga mar ma ye, ma saa waha naa n pãa ye. Kai- ngî ga ba pye, ma yẽ n cã kuã, ma n waha dur naa n pãa.» ²¹ Loo yale wo, te nabuar rii te pye nkur ye, te naa

Dyakaridya sēn. U tee ba ma kuee ter ke Yāhā kangbān laam wo, le n pe laam wo. ²² U n ba yi, u sē waha pāā pe nabuar ne ye, pe n cā ma yee u ba ngaa yāā wāytāā wo ke Yāhā kangbān laam wo. U ba naa klue ya yāhā kaplān draha wo, u yē ba mar.

²³ Dyakaridya kai- wāpyen lay n ba kua ke Yāhā kangbān wo, u n dur ga u kaha wo. ²⁴ Loo kur ye, u Dyakaridya cō Lisabete n ba lai gbe, ma naa n kuee kaha ya laam wo yrey bua, u sē naa n yi ye. U laam wo, u naa le ga ma naa n yee: ²⁵ «Ye naa Yāhā yān ke nde pye ra kē. Ke sron yer yagaa ra fyar wāgbekāā wīl na ra na, ta n ga waha yīn kuā yir naa nawee- yān. Pe saa naa ra yān cayronj nantān ye.»

U yāhāyīn tēnlēhe Gaburele Yesu wāsee wīl cāā yar yaha

²⁶ Lisabete lai yrey kuay wuhu, Yāhā n ke yāhāyīn tēnlēhe Gaburele nō wāā Galele kāntraha klo nde laam wo pe n yee Nasarete. ²⁷ U n ka capua waa fla na pe naa n yee Maari. U sē -sē ba naa cā wa ye. Pe ba yer u wāwāā wīl na cō, naa waa kē pe naa n yee Yosefe. U Yosefe faale wādyaha bii kē Dawide ne, wii tuu bii pye Yiisrēfa yīnfua faale wo.

²⁸ U yāhāyīn tēnlēhe n dye ga u Maari fla na, maa u pye ma yee: «N ma syar Maari, mboo wii, ma yān yi. Yīnfua Yāhā ma ma ne.» ²⁹ Maari tuu kaplān ngī luhu, tuu ga lii pye u sē le cā ye. U n nii le ga u laam wo ma yee: «Syaha nge yīn kē lii ne?» ³⁰ Loo na, u yāhāyīn tēnlēhe n u pye ma yee: «Maari, ma' a n fya ye. Yāhā ke laantār yar ma na. ³¹ Maa ba lai gbe, ma naa kicar waa see, ma ba u myaha taha Yesu. ³² U myaha ga ba gboho, pe ga ba naa u yee ke Yāhāngbān Dya. Yāhā ga ba u faale wādyaha Dawide yīnfar wāā u kē. ³³ U ga ba nii Yiisrē kur Yīnfua. Too yīnfar nde saa ba sya kāā yāā u koho wo ye, u n kuee yai tān Yīnfua.»

³⁴ Maari n u yāhāyīn tēnlēhe pye ma yee: «Eh, n ga pye mii n waha lai gbe, tē sē -sē naa cā wa ye?» ³⁵ U yāhāyīn tēnlēhe n u pye ma yee: «Yāhā Yrā Fānga ga ba tege ma na, Yāhāngbān Fānga ga ba paha tā ma na mii yīm wān syi dyan. Koo syi kē, kicaryō wii u n pai see, pe ga ba naa u yee Yāhā Dya. ³⁶ Ma nwonfua Lisabete, u wāle naa bye ne, u ma lai ne, u ga ba naa kicar see. Pe sē ba naa n yee la, a u ma cayronj? Yagaa u ma yrey kuay lai ne. ³⁷ Cā, laa sē Yāhā yia ye.»

³⁸ Loo na, Maari n yee: «N nwo, n ma Yāhā koho wo. Taa le tōr mii, le -sē pye koo syi.» Loo kur ye, u yāhāyīn tēnlēhe Gaburele n ter.

Maari ka Lisabete fla na

³⁹ Too plii na, Maari n yir ma Yude yāy klo laa kānde sya, ma ter farfar Lisabete fla na. Loo klo nde wo, Lisabete ye pye ke fla na u puai Dyakaridya ne. ⁴⁰ Maari n ga dye pe kaha wo, ma Lisabete syar. ⁴¹ Yaliile Lisabete tuu u syaha yīmbui luhu, kicar wii tuu pye u laha wo u n u ya yehe. Yāhā Yrā Fānga n dye u Lisabete wo, ma u laam yīl. ⁴² U n tē sya ma yee: «Maari, Yāhā kaa taha ma na, ma ter ca bye yaha. Ke maha kaa taha u kicar na, wii raa n pai see. ⁴³ Nawee la ta syi ne, ta Yīnfua nahafua n sya yir ba ra fla na? ⁴⁴ Ma sē yāā, yaliile tē ma syaha luhu, nuhu n u kicar yigi, u n sya u ya yehe ta laha wo. ⁴⁵ Ma wīl yō, mboo wii taa Yīnfua Yāhā kaplān sya cīinde, kaplān nkāy ke ba tōr ma ye.»

Maari Yāhā sey

⁴⁶ Maari n too Yāhā wāsey na ma yee: «N Yīnfua Yāhā sey,

⁴⁷ n nuhu di, Yāhā ma ra Syayahafua.

⁴⁸ Ke fāy sya, ma kue tege ma ra syi yāŋ,
ndoo wii tē ma ke koho wo.

Yagaa, ta myaha ga ba dye kuee yai tāŋ

kāntrahafa bye yē wo,

pe n naa le pāā pe yee:

ᶑᶑ nwo wīi fihī yō cīinde.

⁴⁹ Ye sē yāā, Yāhā kayūhū pye ra kē,
nkāy ke gbaha.

Ke miingbāŋ kai- laha.

⁵⁰ Mpāy bye pe n luhu ke ye,
ke ke laantār yar pe na yalebye.

⁵¹ Ke kānkai- sron pye ke ya koho fānga kāmāy na.

Ke fyar ta yatanfa na.

⁵² Ke nangbām ta pe n kuā too,

ma naflam ta pe n kuā yir.

⁵³ Ke fāāfa ta klafa,

pe n yāā ma sya ta ter pe wādiŋ yaha.

Ke walefa dur wāā kānwai ne.

⁵⁴ Yāhā ke laantār yar wo faale wāle na.

Ke dye Yiisrefa kue ye,

Yiisrefa mpāy pe pye ke koho wo.

⁵⁵ Ke bii yē ter Brama ye tesē u kur ne,

ma yee ke ga naa ke laantār yar

pe na yalebye.»

⁵⁶ Loo kur ye, Maari n kuee yrey tāā syi Lisabete fla na, ma cā ba dur
ter u kaha wo.

Nsān wāsey

⁵⁷ Lisabete seeper n ba nō, u n naa ricar see. ⁵⁸ Loo kafuē n yi, u
kasohowai n le luhu tesē u kahafa ne. Pe n nii nuhu di, ma nii n yee
Yāhā ke laantār yar Lisabete na. ⁵⁹ Plii kuatāā wuhu, nawee- n pe ya wāā
ba u kicar kūūsaha wo. Pe n yee poo ga u tuhufua Dyakaridya myaha gbe
pe taha u na. ⁶⁰ U kicar nahafua n pe pye ma yee: «Aye, ye tyii u myaha
n nii Nsān.» ⁶¹ Pe n u pye ma yee, a u nwonfua waa myaha sē pye yāā
Nsān ye, a poo saa waha koo myaha nge gbe pe taha u kicar na ye. ⁶² U
kicar tuhufua tuu sē -sē waha naa n pāā ye, pe n klue yāhā wāā u ye, a ter
myaha gii yai ke taha u kicar na. ⁶³ Dyakaridya n klue yāhā wāā pe ye, pe
n kla wāā u kē, u n yrūhū ke na ma yee: «Nsān ke ma u kicar myaha.»
Le n pe bye fe gbe. ⁶⁴ Loo yalebya wo, Dyakaridya yē n kuā, u n too Yāhā
wāsey na ma sya nii yīmbui yir.

⁶⁵ Loo nde le pye ke syi, pe klofa bye n fya, le kapān n cāāŋ yi Yude yāy
teebehe bye wo. ⁶⁶ Le n nii, wii ma le luhu, u ga naa laam ga u yee, a kicar
nwo ma ba le, u ga ba nii nwasyipyefua? Yāhā yīnde -sē pye u kicar na
yalebye.

Dyakaridya Yāhā sey, ma kai- yar yaha

⁶⁷ Yāhā Yrā Fānga n dye u kicar tuhufua Dyakaridya laam wo, ma u yīi.
Kai- nkāy ke n pai pye, u n too ke na ma nii ke yar n yaha ma yee:

⁶⁸ «Wo Yīnfua wii u ma Yiisrefa Yāhā,
ke myaha yai ke gboho nawee- bye yē wo.

Ke wo kue yāŋ, ma wo sya yaha.

⁶⁹ Ke u Syayahafua yīŋ yi
wo faale yīŋfua Dawide nwoŋ wo,
ma fāŋga wāã u kē.

⁷⁰ Yīŋfua Yāhā bii ke kaplāŋ tōrfayōm ta
pe n bii loo nde cāã yar yaha faale wo ma yee,
⁷¹ Yāhā ga ba dye wo kue ye.

Ke u Syayahafua nɔ wāã wo ye,
u n wo sya yaha wo napī- koho wo,
tesē mpāy ne wo wī fūhū pe ye.

⁷² Ke bii wo wāle pye ma yee,
koo ga ba ke laantār yar pe na,
koo saa faha yāã ke naambiyār na ye.

⁷³ Ke sē bii yē ter la
wo faale wādyaha Brama ye koo syi?

⁷⁴ Ke ga ba wo sya yaha wo napī- fāŋga koho wo,
wo n waha naa ke laam wūhū pye,
ntāncer saa pye nantāŋ ye.

⁷⁵ Loo na, wo ga nii Yāhā nawee-,
wo ga maha naa n sroŋ ke yaha ye yalebye.

⁷⁶ Ta dya, mboo na, pe ga ba naa ma yee
Yāhāngbāŋ kaplāŋ tōrfua.

Maa ba cāã yi Yīŋfua yahasee ye,
ma u kānde gbihi yaha u kē.

⁷⁷ Taa u nawee- yar, u n pai pe sya yaha,
u pe kapee- laha kāã pe yīŋ na.

⁷⁸ Ye sē yāã,
Yāhā n traha ke ke laantār yar wo na,
koo syi kē ke ga ba ta ke cāã- n pa wo ye,
mii yainsatāhā wāŋ syi dyaŋ.

⁷⁹ Loo na, mpāy pe nii wam wo Yāhā kue ye,
tesē mpāy ne pe gbā fya,
poo cāã- ga pa pe ye.

Ke syi, wo bye n waha naa n yār
Yāhā yīŋ kānde wo.»

⁸⁰ U kicar nii n le, u yīntaha nii n too. Tuu ba nii naanfuē, u n ga kuee
dragba gaa laam wo yatata. Per gaa, u n cā ba u ya yi Yīisre kur n u yāã.

2

Yesu wāsee Betelemu wo (Mat 1.18-25)

¹ Koo kai- wāpyeŋ cāã na, Woguse tuu pye kāntre fāŋgafa bye yīŋfua. U
bii yir ma yee, a pe kāntre nawee- ter bye myar yrūhū. ² Too nayrūhū nde
ne te pye nayrūhū cir. Koo cāã na, Cirimusu tuu pye Syire kui fāŋgafua.

³ Nawee- bye naa n gaha, maa naa pe myar yrūhū pe wāle kle na.

⁴ U Yosefe -sē pye klo lii wo pe n yee Nasarete, Galele kāntraha na. Tuu
-sē pye faale yīŋfua Dawide kur waa, u n yir le klo wo, ma ka Betelemu
wo Yude kāntraha laam wo. U nwoŋ wādyaha Dawide kusey ba kē. ⁵ U n
ka, woo tesē Maari ne wii tuu ga nii u cōo, pe n ga yrūhū. Maari pye lai
ne. ⁶ Pe pye ke Betelemu laam wo, Maari seeper n ba nɔ. ⁷ U n ke syihi cir

nge see, naa ricar. U n u kicar maha tã kompua fai ne, ma u sãy ta mbaa didi katanj wo. Draha sê ba yãã pe ye nampay syãsaha fla wo ye. Pe n gblihi laa, ma ga dye nii yraha sãysaha fla wo.

⁸ Le klo kãnkãy na mbanaha mpãy pye, pe naa n kuee nyẽ wo yĩmper wo ma naa pe mbaa sãn. ⁹ Yãhãyĩn tẽnlehe waa n fe gbe yi pe na, Yãhã nayõr cãã- n yehe pe telai wo. Pe n fya nii. ¹⁰ U yãhãyĩn tẽnlehe n pe pye ma yee: «Ye ma n fya ye, kapãyĩ laa ne tẽ ga tõi ye ye, lii le ga ba nuhungbãn yigi ye kãntraha nawee- bye kẽ. ¹¹ Yĩmper nge laam wo, ye wãdyaha Dawide klo nde laam wo, ye Syayahafua ma tuu see, Syayahafua wii u ma u Yãhã Yĩndefua. ¹² Ta n ye yar laa ne, lii le ga ta ye n waha ga u yãñ cã: Ye ma ga pẽyãhã gii yãã pe maha tã kompua fai ne, ma ke sãy ta mbaa didi katanj wo, yaa cã koo kẽ.»

¹³ Loo yalebua wo, yãhãyĩn tẽnlehe mpãy n maha fe gbe yi pe na, ma ba yer u yãhãyĩn tẽnlehe nen nwo tãy, ma nii Yãhã sey ma yee:

¹⁴ «Miingbãn, Yãhã wãn kẽ
ke ne yãhãyĩn na.

Ke ke yrĩn wãã kãntrahafa kẽ,
poo mpãy wĩ le n tãy ke ye.»

¹⁵ Pe yãhãyĩn tẽnlehe pe dur ter yãhãyĩn na, pe mbanaha n pe ya pye ma yee: «Ye tyii wo n yir ga ke Betelemu laam wo; Yãhã ke wo yar lii ne, wo ga le yãã wo yĩnde ne.» ¹⁶ Pe loo pãã wa, pe n yir farfar, maa dye ma Maari yãã Yosefe ne, tesẽ le pẽyãle ne pe kompua fai maha tã le na, ma le sãy le yaha mbaa didi katanj wo. ¹⁷ Pe le pẽyãle yãã pe yĩnde ne, pe n too ke kai- na ma nii n tõi, kai- nkãy u yãhãyĩn tẽnlehe ba yar pe na le pẽyãle wĩ na. ¹⁸ Nawee- mpãy pe naa ke luhu, ke n pe laam wo. ¹⁹ Maari n -sẽ ke bye le yaha u ya laam wo, ma nii ke wũu u ya ya. ²⁰ Pe mbanaha pe ba le pẽyãle yãã wa, pe n dur ma pe nakoho kãnde sya. U yãhãyĩn tẽnlehe tuu ba ke kai- tõi pe ye mii, pe n ga ke yãã koo syi. Pe n nii Yãhã miingbãn gbobo ke kai- wĩ na.

²¹ U kicar wãsee plii kuatãã wuhu na, pe n u kũũ, ma u myaha taha Yesu. Koo myaha kẽ u yãhãyĩn tẽnlehe u ba yar yaha, u nahafua n cã u lai gbe.

Yesu wãyar Yãhã kangbãn wo

²² Per gii Maari wãsee wor yai te yee kãã, mii le yar mii kãnde* lii wo Yãhã bii le le soho Musa koho wo faale wo, Yosefe tesẽ Maari ne, pe n u kicar gbe ba Yurusalem kungbãy wo, ma ga u yar Yãhã na ke kangbãn wo. ²³ Le ma le yrũhũ ta Yãhã sabangbãn wo ma yee: «Naa kicar wii ma cãã see u nahafua na, woo ter ga nii Yĩnfua Yãhã wũũ.» ²⁴ Dinj gii u faale wãdyaha Musa bii yar yaha Yãhã kãnde wo, Yosefe ye n ke yi. Koo dinj nge n yi kate syãm mpãy ter ne, laa na nasar katepir syãm.

Syimu tesẽ Ana ne, pe u Syayahafua yãã Yãhã kangbãn wo

²⁵ Le Yurusalem klo wo, naa waa pye pe naa n yee Syimu. U ba sronj, ma naa Yãhã kãnde yãr. U naa u Syayahafua wãpanj yehe, Syayahafua wii ruu n pai Yiisrefa yi kãã pe fen wo. Yãhã Yrã Fãnga pye u ne, ²⁶ ma ba u yar ma yee u saa ku mii u sũ u Syayahafua yãã ye, u Crise wii u ma Yãhã Yĩndefua. ²⁷ Per gii Yesu seefa pe ba u gbe ga, pe n gaha u yar Yãhã na

* **2:22** 2.22 Faale wãdyaha Musa bii Yãhã kãnde laa yar yaha ma yee, cõõ ma kicar see, u wãsee plii gbeesĩ pe yai pe ba u cõõ wor yee kãã u na, u n nii gbege.

mii Yāhā kānde le yar mii, Yāhā Yrā Fānga n Syimu gbe ga Yāhā kangbāŋ wo, pe fla na. ²⁸ Syimu n u kicar gbe yigi klue wo, ma syaha wāā Yāhā kē ma yee:

²⁹ «Yīnfua Yāhā, taa yē ter ra ye lii ne,
le nii cīinde.

Yagaa, maa waha tyii ra na ra n ku laanyīn ne,
ndoo wii tē ma ma koho wo.

³⁰ Ma nwo, taa ra ta
ra n u Syayahafua yāā yīnde ne.

³¹ U Syayahafua wii taa gbihi,
u n ga ter kāntrahafa bye yahasee ye,
pe wāsyayaha yimbui ne.

³² Syayahafua nwo sē na tuu ga ba ta,
kāntrahafa bye n ma cā,
u maha ta, Yiisrefa myaha n gboho,
Yiisrefa mpāy pe ma ma koho wo?»

³³ Syimu tuu naa kai- nkāy pāā Yesu wīī na, koo ngīī n Yesu tuhufua laam wo tesē u nahafua ne. ³⁴ Syimu n Yāhā nar pe kē, ke kaa taha pe na. Loo kur ye, u n Yesu nahafua Maari pye ma yee: «Yāhā kē ke kicar nwo yāŋ yi, u ba ta, nabuar mpāy n too Yiisre kāntraha na, nabuar mpāy n kuā yir. U ga ba Yāhā wūhū pye naa n yar nawee- na. Pe nawee- -sē ga ba u sye.

³⁵ U ga ba ta, nabuar laam wūhū nkāy pe ga yigi, ke n yi yaha gbaa na. Ma -sē yee mboo na cōo, kayaan ga ba too ma na, le n naa ma yaa mii sān dyaŋ pe ma waa.»

³⁶⁻³⁷ Cōo waa pye Yāhā kaplāŋ tōrfua, pe naa n yee Ana. U pye Yaser nwonfua, Fayer pueesya ba kē u ne. U ba sron le, u ba dye- gbeeresyar yāā wīhī resyar ne. U cabir laam wo, u ba puai yāā, pe n dye- kuasīī pye pe ya ne, u puai n ku u yaha. U n kuee calangusya u kuāŋ ne. U sē naa n cer Yāhā kangbāŋ na ye, ma naa tēn tē Yāhā kē ke yai ke yīmper. Kaa na u ga yai plaŋ, ngaa saa le yē wo ye, u naa Yāhā nar. ³⁸ Yaliile Syimu tuu ba naa koo kaplāŋ ngīī pāā Yesu wīī na, Ana n ba dye Yesu seefa fla na, ma naa Yāhā sey. Loo kur ye, u n nii u kicar wīī pāā nawee- mpāy ye pe naa Yurusalem wāsyayaha wīī ke.

³⁹ Yesu seefa pe ba Yāhā kai- bye pye kua wa, pe n dur ter Yesu ne Galele kāntraha klo laa wo pe n yee Nasarete. Pe niisaha ba kē. ⁴⁰ U kicar nii n le, u yīntaha nii n too. Wāle kacān pye u ye, u wīī naa n tāy Yāhā ye.

Yesu Yāhā kangbāŋ wo u kicar cāā na

⁴¹ Dye- bye Yesu seefa naa n gaha Yurusalem wo, syayaha gbar na. ⁴² Yesu tuu ba dye- sēnsye syāŋ yāā dye lii, pe n ka u ne too gbar nde na, mii Yiiffee- kānde le yar mii. ⁴³ Te gbar te ba kua wa, nawee- bye n dur ma n ter pe kui wo. Yesu n wlāhā kuee Yurusalem wo, u seefa sē le cā ye, ma ter u yaha. ⁴⁴ Pe naa le ga ma yee, a ter u ma pe yrāhāyārwai ne. Pe n sya yār per wihi, ma cā yir u wātay na pe nampyeŋ- laam wo, tesē pe naambiyām ne. ⁴⁵ Pe sē u yāā ye, pe n gblihi laa, ma dur ma u tay n gaha, ma sya ga dye ke Yurusalem laam wo. ⁴⁶ Pe n u tay plii tāā ke Yurusalem laam wo, ma cā ga u yāā Yāhā kangbāŋ laam wo. U pye Yiiffee- yahaseefa telai wo, tuu dye nii, ma nii n luhu pe ye, ma pe yey kai- ne. ⁴⁷ Yesu ba kai- busāā cā, ma maha pe yahaseefa yē wāā naa n sya kacān ne. Nde n yē gbāā mpāy na pe pye ke fla na.

⁴⁸ U seefa pe u yāā, le n pe sron fe gbe. U nahafua n u pye ma yee: «Ta dya, lii raa pye wo na ke dyan? Ma sē yāā, ma wo ta wo n fya, ma nii ma tay teebēhe bye wo, wo syām ma tuhufua ne.» ⁴⁹ U n pe yē wāā sya ma yee: «Nwa ta ye n ga ra tay teelaa wo? Ye sē cā la, n yai n nii ta Tuhufua Yāhā kangbāŋ wo?» ⁵⁰ U seefa sē -sē u kaplāŋ yīntaha war ye.

⁵¹ Yesu n yir, pe n wāā kün ter Nasarete wo. U naa n luhu pe ye. Koo kai- ngū pye ter, u nahafua Maari n ke bye le yaha u ya laam wo.

⁵² Yesu nii n le, kaa nii n taha u kadye na, tesē u laantor ne. U wīl naa n t̄y Yāhā ye ma suhu nawee- ne.

3

Nsān nawee- t̄āfua kayar

(Mat 3.1-12; Mar 1.1-8; Nsān 1.19-28)

¹ Dye lii k̄ant̄re fāngafa bye yīŋfua Tyibere fānga wāma- ke ba n̄o dye- sēnsye bua na, koo cāā kē fāngafua Pōsyi Pilati u pye Yude k̄antraha kur bye yīŋ na. Yerōte u pye Galele kui yahaseefua, u nampyesey Filipe pye Lityire kui yahaseefua ma suhu Trakūhū kui ne. Lesāhā u -sē pye Labyile kui yahaseefua. ² Yana tesē Kayifu ne, poo pe pye Yāhā yūndefa yīŋfa.

Loo dye Dyakaridya dya Nsān tuu pye drawaha fla wo, ma Yāhā yē kapān luhu. ³ Loo na, u n yir ma Yurdane lafen tūntūn kui tay n klaha, ma nii le gble nawee- ye ma yee: «-Ye le sya ye cā ye kapee- wāpyeŋ sē yō ye, -ye ke miy yaha! -Tee pa, ta n ba ye t̄āā yi loho wo. Yāhā -sē ga ye kapee- laha k̄āā ye yīŋ na.» ⁴ Faale Yāhā kaplāŋ t̄ōrfua Yisa, tuu bii lii cāā yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo Nsān wīl na, loo ne le nii n pye loo yale wo. Loo ne nde:

«Naa waa yīmbui ne le n yir

drawaha fla wo ma yee:

-Ye Yīŋfua Yāhā wāpaŋ kānde gbihi yaha ke kē,

-ye ke kāmbehe ta ke n sron yō!

⁵ Teelii fla ma pye nfaha, ke fla ke yīl.

Yāygbāy ma suhu te wāsyīmbir ne,

te bye te traha k̄āā.

Kāmbehe nkāy ke kuāy klaha, ke bye ke sron.

Kāmbehe nkāy ke pee, ke bye ke gbihi,

ke nii diidii.

⁶ Yāhā ke lii pye ma ga wo sya yaha,
k̄antrahafa bye ga ba le yāā pe yīnde ne.»

Nsān lii t̄ōr naa n yar nawee- na

⁷ Nabuar naa n gaha Nsān ye wātāā yīmbui ne. U naa pe pye ma yee: «Nwoho terfa mii! Yoo ye yar ma yee tee ga waha wloho yi k̄āā te Yāhā kasāhā laam wo, tii te n pai? ⁸ -Ye naa kayūhū pye mii katyiyūhū dyan ke piyōm sa. Loo na, le ga cā tee yi k̄āā kapee- wāpyeŋ kānde wo, ma kayūhū wāpyeŋ kānde gbe. Ye tee le ga ye laam wo, a ye ma wo faale wādyaha Brāma kur, loo nde wīl na, Yāhā ga ta ye n wlohoyisaha yāā. Ye sē yāā, Yāhā ga waha ntēmbar nde ta te n wā klaha nii naweeyōm, pe n ye draha gbe, pe nii Brama kur. ⁹ Ta n ye yar: Mbaapuai gbihi cai ta nii wa, ma ga katyir cāār te nnen fla na. Katyigi gii ma yee ke sē sa yō ye, ke ga gbā cer le naa wo.»

¹⁰ Pe nabuar n u yey ma yee: «Wo yai wo naa n pye mii wo nii naweeyōm?» ¹¹ Nsān n pe yē wāā sya ma yee: «Nayre sīl ma pye wii

ye, u nenj wāā waa kē, wii ruu wee kaa ne ye. Digi ma yāā mboo wii ye, ke la fāāfa ne.» ¹² Kufar wāāfa mpāy n pa Nsān fla na tāāsaha wo, ma ba u yey ma yee: «Yīn̄fua, wii yai wo naa n pye mii?» ¹³ U n pe yē wāā sya ma yee: «Yē gii pe tōr yar ye na, ye ma syi ye kufar wale sya le n ta naa n ter koo yaha ye!»

¹⁴ Seraasyi mpāy n pa pe ya ndoŋ, ma ba u Nsān yey loo nen ya ne ma yee: «Ah wii, wo yai wo naa n pye mii?» U n pe yē wāā sya ma yee: «Ye ma syi ye naa wale sya fānga na nawee- ye ye! Ye ma syi ye maha kawar fua naa n taha nawee- na ye naa war sya pe ye ye. Ye yīn̄fa pe ye dāā war mpāy ne, -ye naa n kuee poo ya ne!»

¹⁵ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, ma naa u Yāhā Yīndefua wāpaŋ yehe, pe naa le ga ma naa n yee, a laa na Nsān kē u ne. ¹⁶ Loo na, Nsān n pe bye pye ma yee: «Ndo, n ye tāā n yi loho wo. Waa ter -sē ma tuu n pai, woo cer yaha ra kē mahamaha. Ta syi ge sē yai u ntān sale wāfer ne u tre na ye. Woo ga ba naa ye tāā Yāhā Yrā Fānga ne, tesē naa ne. ¹⁷ U ma mii nawee dyaŋ tuu ma sēncrīhi ne u koho wo. U ga sēmuhu fua yi pua wo. Loo kur ye, u ga u pua le mploho wo, tuu naa le te sēmuhu na, naa gii wāfege yāā wee ke na ye.»

¹⁸ Nsān maha ba naa kai- busāā yar nawee- na, ma naa le Yāhā kapāyī tōr pe ye. ¹⁹ U n ba yāā Galele kui yahaseefua Yerote tuu yir, ma u ya lefuasey cōo Yerotyade tyīn̄ sya u ye ma u ta u cōo, u n le kuān u ne, ma suhu kai- nkāy bye ne tuu tee naa n pye.

²⁰ U Yerote sē luhu u ye ye, u ga cā lii pye le taha kapee, ma ta pe n u Nsān yigi le nwompīhi wo.

Yesu u tēn koho yigi

(Mat 1.1-17; 3.13-17; Mar 1.9-11)

²¹ Nawee- mpāy pe ba pa Nsān fla na tāāsaha wo, Yesu pye pe laam wo. Nsān n Yesu tāā u ya ndoŋ. Loo kur ye, Yesu tuu naa n pāā Yāhā ne, yāhāyīn̄ n fe yār, ²² Yāhā Yrā Fānga n tege ba Yesu na. Le n le ya klaha mii kānsyā waa ter dyaŋ. Yīmbui laa ter n yir yāhāyīn̄ kue ye ma yee: «Ta Dya kē ma ne, ma ntāŋ dye gboho ra tāy, ma ra laam yīn̄ yalebye.»

²³ Yesu tuu ba dya- gbe y sēnsye syi kua, tuu see ba lii wāpyeŋ myaha ne, u n le wāpyeŋ koho yigi.

Nawee- ye Yesu pye Yosefe dya.

Yosefe -sē pye Yeli dya.

²⁴ Yeli pye Matar dya,

Matar -sē pye Lewi dya,

Lewi -sē pye Melsyi dya,

Melsyi -sē pye Yanay dya,

Yanay -sē pye Yosefe dya,

²⁵ Yosefe -sē pye Matetya dya,

Matetya -sē pye Amose dya,

Amose -sē pye Namuhu dya,

Namuhu -sē pye Yesele dya,

Yesele -sē pye Nagaa dya,

Nagaa -sē pye Mataha dya,

Mataha -sē pye Matetya dya,

²⁶ Matetya -sē pye Semii dya,

Semii -sē pye Yosenge dya,

Yosenge -sē pye Yoda dya,

²⁷ Yoda -sē pye Yōnaa dya,

Yɔnaa -sē pye Yarsa dya,
 Yarsa -sē pye Dyɛrbaha dya,
 Dyɛrbaha -sē pye Syalatye dya,
 Syalatye -sē pye Naari dya,
²⁸ Naari -sē pye Marki dya,
 Marki -sē pye Yaadii dya,
 Yaadii -sē pye Kuasāhā dya,
 Kuasāhā -sē pye Lemada dya,
 Lemada -sē pye Yɛr dya,
²⁹ Yɛr -sē pye Yosya dya,
 Yosya -sē pye Yelidyɛ dya,
 Yelidyɛ -sē pye Yɔɔri dya,
 Yɔɔri -sē pye Matar dya,
 Matar -sē pye Lewi dya,
 Lewi -sē pye Syimɔ̄ dya,
³⁰ Syimɔ̄ -sē pye Yuda dya,
 Yuda -sē pye Yosɛfe dya,
 Yosɛfe -sē pye Yɔnaha dya,
 Yɔnaha -sē pye Yelaake dya,
 Yelaake -sē pye Melaa dya,
³¹ Melaa -sē pye Menaa dya,
 Menaa -sē pye Matataa dya,
 Matataa -sē pye Natā dya,
 Natā -sē pye Dawide dya,
 Dawide -sē pye Yisay dya,
³² Yisay -sē pye Yobɛde dya,
 Yobɛde -sē pye Buase dya,
 Buase -sē pye Sala dya,
 Sala -sē pye Naasūhū dya,
 Naasūhū -sē pye Aminada dya,
³³ Aminada -sē pye Adamen dya,
 Adamen -sē pye Yarne dya,
 Yarne -sē pye Yesrūhū dya,
 Yesrūhū -sē pye Parase dya,
 Parase -sē pye Yuda dya,
³⁴ Yuda -sē pye Dyakuba dya,
 Dyakuba -sē pye Yisyake dya,
 Yisyake -sē pye Brama dya,
 Brama -sē pye Tyera dya,
 Tyera -sē pye Nasyɔɔ dya,
³⁵ Nasyɔɔ -sē pye Seru dya,
 Seru -sē pye Yarwuhu dya,
 Yarwuhu -sē pye Pege dya,
 Pege -sē pye Yɛɛr dya,
 Yɛɛr -sē pye Sala dya,
 Sala -sē pye Kanaa dya,
³⁶ Kanaa -sē pye Yarpasye dya,
 Yarpasye -sē pye Syam dya,
 Syam -sē pye Nuwɛ dya,
 Nuwɛ -sē pye Lemeke dya,
 Lemeke -sē pye Matesyela dya,
³⁷ Matesyela -sē pye Yɛnake dya,
 Yɛnake -sē pye Yaare dya,

Yaare -sē pye Malele dya,
 Malele -sē pye Kena dya,
 Kena -sē pye Yenose dya,
³⁸ Yenose -sē pye Sete dya,
 Sete -sē pye Dama dya.
 U Dama kadye -sē pye Yāhā dya.

4

Setane Yesu tyin ga yan kapee- wäpyen kue ye
 (Mat 4.1-11; Mar 1.12-13)

¹ Yesu wātāāyi kur ye, Yāhā Yrā Fānga n u yīl, ma u ta u n yir ke Yurdane lafen wo, ma ka dragba wo. ² U n ga kuee ke dragba wo plii gbeesīl. Sāndāpee yīnfua Setane n nii u tyin ga n yan kapee- wäpyen kue ye.

Too plii gbeesīl nsoho wo, Yesu sē ngaa di ye. Loo kur ye, fāā n u yigi.

³ U sāndāpee yīnfua n u pye ma yee: «Ma'a pye Yāhā Dya cīinde, ntēmlaha nge wā klaha digi.» ⁴ Yesu n u yē sya ma u pye ma yee: «Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ laam wo ma yee: <Nawee saa waha poho digi ya ne ye.> »

⁵ Loo na, u sāndāpee yīnfua n Yesu yigi ga ncaha ye, ma kāntraha kui bye yar tāŋ u na, teele nen ya. U n dur ma u pye ma yee: ⁶ «Kāntraha nge bye fānga, tesē te nangbān ne, n ga waha te wāā ma kē. Too nde bye le soho ra koho wo, te ma ta wān. Wii wīl ma tāy ra ye, n ga waha te wāā ufa kē. ⁷ Ma'a kānklyū gbāā ra yahasee ye ma ra gboho, n ga te bye wāā ma kē.» ⁸ Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: <Naa Yāhā ya gboho, koo ya ke ma Yīnfua, -taa mii le soho koo ya koho wo!> »

⁹ Loo na, u sāndāpee yīnfua n ka u ne Yurusalem wo, maa u ta u n dugu nii Yāhā kangbāŋ yāāsyi na. U n dur ma u pye ma yee: «Ma'a pye Yāhā Dya cīinde, yir nwo ma kur ye tege kāntraha na. ¹⁰ Ma sē yāā, le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

<Yāhā ga ba ke yāhāyīŋ tēnlehe ye nō wāā,
 pe n ba naa n sēŋ ma na.

¹¹ Pe ga ba ma yigi pe klue wo,
 ma saa mii kor ntēmlaha na ye.>

Loo ne ta n yee, ma kur ye tege kāntraha na!» ¹² Yesu n maha u yē wāā sya ma yee: «Ta n ma yar, le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: <Yāhā ke ma ma Yīnfua, ma'a syi ma ke tān yan ye.> »

¹³ Setane tuu u kacān bye ta ma Yesu tyin ga yan kapee- wäpyen kue ye, u n dur ter ma u wātīnyāŋ ta yaha per gaa na.

Yesu u tēn koho fe yigi Galēle kāntraha na
 (Mat 4.12-17; Mar 1.14-15)

¹⁴ Loo kur ye, Yesu n dur ter Galēle kāntraha wo. U ba yīl Yāhā Yrā Fānga ne. Pe n nii u wīl pāā ke kue kāntraha kur bye wo. ¹⁵ U ba naa nawee- klaha Yiifēe- yawāhā nwey laam wo. Nawee- bye naa u sey.

Nasarētefa Yesu wīl sye
 (Mat 13.53-58; Mar 6.1-6)

¹⁶ Yesu n ka Nasarēte wo. U u kicar cāā pye ke fla na. Teebehe bye wo kani per na, Yesu sē ke naa n laa Yiifēe- yawāhā nwoŋ wo ye. Koo per ke ba nō, u n dye Yiifēe- yawāhā nwoŋ wo ke Nasarēte wo. U n yir yer, ma yee woo ga Yāhā kaplāŋ nkāy kal nawee- ye. ¹⁷ Pe n saba waa gbe wāā u

kē, saba wii faale Yāhā kaplāṅ tōrfua Yisa bii yrūhū ta. U n u saba yār, ma draha gaa kal nawee- ye, draha gii ke yrūhū ta ma yee:

¹⁸ «Yāhā Yrā Fānga ma ra yīṅ na,
Yīṅfua Yāhā ra yāṅ yi
ma yee n naa koo kapāyī yar fenfa na.

¹⁹ Ke ra nō wāā n ba yāmpa ta
pe n wlohoyisaha yāā,
ma suhu fūū- ne, pe n naa n yāṅ gbegbe,
tesē mpāy ne pe fen sya
ma yee tē ba poofa yi kāā napee- koho wo.

Yāhā maha ra nō wāā
n ba nawee- yar yaha dye lii ne
ke ga ba ke laantār yar pe na.»

²⁰ Loo na, Yesu n u Yāhā sabangbāṅ tā tā, ma u wāā kaha sēṅfua kē, ma dur tege nii maa nawee- klaha. Nawee- mpāy bye pe pye ke nwoṅ laam wo, pe n yīnde gbāā u na ma nii u yāṅ. ²¹ Yesu n -sē gbe ma nii pe yar ma yee: «Kai- ngī tē kal ye ye ke Yāhā sabangbāṅ wo ye n luhu, koo kē tee n yāā nanga, ke yagaa nge na.» ²² Yesu tuu naa kapāyūhū nkāy pāā, ke ba yē gbāā pe na. Pe n nii le klāṅ n pāā ma yee, a Yosefe dya woo syi ya la u n pāā ke syi?

²³ Yesu n pe pye ma yee: «N cā, yaa plāhā nge pāā wāā ra kē: Tyinfua cāā mii jaa mii ya. Yaa maha waha ra pye ye yee: Kai- nkāy bye taa pye Kapornu wo, wo ke luhu. Maha koo syi pye ma kusey wo nwo wo.» ²⁴ U n maha yee: «Ta n le pāā ye ye cīinde: Yāhā kaplāṅ tōrfua klofa sē u wūhū sya cīinde ye. ²⁵ -Ye Yeli cāā kai- wūū yāṅ, cāā gii cāā sesaha dye- tāā pye gblihi ne, ke sē too ye. Fāā n bii dye taha nawee- bye na. ²⁶ Koo cāā kē Yāhā ke bii Yeli nō wāā calangusya waa fla na Sarete wo, Syidō kántraha na. Le -sē nde calangusyam pye busāā Yeli klo wo Yiisrefa kántraha na. Nwa ta Yeli sē ka poo nen waa fla na ye? ²⁷ Yelisye bya cāā na, gber- pye busāā Yiisrefa kántraha na. Nwa ta poo nen waa ge sē waha jaa ye? Namaha woo n jaa, woo wii u pye kulaafua, Syirefa naa waa.»

²⁸ Mpāy bye pe pye ke yawāhā nwoṅ laam wo, pe Yesu kaplāṅ ngī luhu ga n kua na, ncafūhū n pe yigi ma sya nafāān taha pe na. ²⁹ Pe n tyīn yir, ma u yigi ga le klo kánkāy na. Le klo pye yānjruhu gaa yīṅ na. Pe n ka u ne ke ncaha ye, ma yee poo ga u miy tege wāā tāā ye kántraha na. ³⁰ Le n ga pe yia, Yesu n wlohō yi pe laam wo ma ter.

*Sāndūpee wākartege dya waa yīṅ na kani per wo
(Mar 1.21-28)*

³¹ Loo kur ye, Yesu n tege ga Galele kántraha klo laa wo pe n yee Kapornu. U naa nawee- klaha kani per gaa na Yiifee- yawāhā nwoṅ wo. ³² U kaklaha ter ba nawee- fe gbe, ma maha pe laam wo. U ba kai- bye cā ma naa nawee- klaha te ne.

³³ Ke yawāhā nwoṅ wo, dya waa pye sāndūpee ne u yīṅ na. U n nii n tē fānga ne ma yee: ³⁴ «Eh, Nasaretefa Yesu, maa nwa pye wo na? Ma pa la ma n pai wo wīi klaha-? N cā wii kē ma ne: Mboo kē wii ne u ma Yāhā wūū.»

³⁵ Yesu n sā waha u sāndūpee na, ma u pye ma yee: «Yaha le, -taa tege kāā dya nwo yīṅ na!» U sāndūpee n u dya cāār nawee- bye yīnde na ma tege kāā u yīṅ na, u sē -sē laa wāpee pye u na ye.

³⁶ Le n pe bye fe gbe ga far ter, pe n sya nii pe ya yey ma yee: «U kaplāŋ pye mii ma n yia sãndāpee na? Dya nwo n sã sãndāpee ge na fānga ne, pe n nii n luhu u ye, ma tege n kãā nawee- yīŋ na.»

³⁷ Yesu myaha n yi koo kãntraha fla kur bye wo.

Yesu yanfa buar jaa

(Mat 8.14-17; Mar 1.29-34)

³⁸ Loo kur ye, Yesu n yir ke yawāhā nwoŋ wo, ma ka dya waa kaha wo, u myaha Syimu. U Syimu cɔɔ nahafua kadye ba kã war. Pe n Yesu nar u u jaa. ³⁹ U n kuɛ tege u yīŋ na ma sã te yan na. Ke kadye n u miy yaha, u n ta ter yir ma nii pe nampay yi.

⁴⁰ Yainkɔŋ wo, yainde le ba dye ter wa, nawee- mpāy pe pye yanfa ne pe kle wo, pe n poo yanfa ter bye gbe ba Yesu fla na. U n klue taha pe nanem bye na ma pe jaa.

⁴¹ Sãndāpee pye yanfa mpāy yīŋ na, pe n nii tege n kãā pe yīŋ na kule ne. Pe naa n kui ma naa n yee: «Yāhā Dya kē ma ne!» Pe ba cã Yāhā Yīndefua Crise kē u ne, koo kē. Yesu naa n sã pe na, u sē naa n sya pe n naa u wīi pãā ye.

Yesu Yāhā kapāyī pãā Yude wo

(Mar 1.35-39)

⁴² Koo yīŋsyii, Yesu n yi le klo wo, ma ka dragba gaa laam wo. Nabuar raa n yir ma nii u tay. Pe ga u yāā, pe n yee poo ga u yigi ta pe ya ne, u ma syi u ter poo yaha ye ye.

⁴³ Yesu n pe pye ma yee: «N yai n le Yāhā Yai kapāyī tōr yar kãnkāy kuifa bye na. Yāhā ra nɔ wãā loo na.» ⁴⁴ U n nii le kapāyī wūhū tōr Yiifee-kui yawāhā nwey wo.

5

Yesu u kãnyārwai cir ye yāŋ yi

(Mat 4.18-22; Mar 1.16-20)

¹ Per gaa, Yesu pye u ba yer Genesare langbāŋ tãy. Nawee- ba wɔ tā u na ma naa Yāhā kaplāŋ luhu. ² U n salangbāy raa yāā ke langbeŋ na, wāy sīi. Pe fuayigifa ba tege kãā te wo, ma naa pe jɔɔ- yee. ³ Yesu n dugu dye salaŋ neŋ gaa laam wo, ke pye Syimu wāŋ. Yesu n Syimu ta u n faa ke salangbāŋ fã dur yi kãā ke langbeŋ na. Yesu n tege nii ke salangbāŋ wo, ma nii pe nawee- klaha.

⁴ Tuu ba pe nawee- klaha wa, u n Syimu pye ma yee: «Teelii fla ke n cuhu, -ye ka ke salangbāŋ ne ke fla na, ye ga ye jɔɔ- miy le!» ⁵ Syimu n u yē sya ma yee: «Yīŋfua, wo tēn tē yīmper wihi, wo sē ngaa ge yāā yigi ye. Le nii mboo kapān, n le sya n ga pe jɔɔ- miy le yāŋ.» ⁶ U n ta pe n pe miy le, fua- n gbe pe laam wo, dege. Pe jɔɔ- namihi n sya n traha ke naa n ceɾ. ⁷ Loo na, pe n klue yāhā wãā pe nampyeŋ- mii ye ke salangbāŋ neŋ ngaa wo, pe ba koho le pe ye. Pe n pa, pe n ba te salangbāy sīi yīi pe fua- ne, te n sya nii n ke te ne dye ter loho laam wo.

⁸ Syimu Pyar tuu nde yāā, u n ga kãnkłuy gbãā Yesu yaha ye, ma u pye ma yee: «Yīŋfua, kapeepyefua kē ra ne, ma'a syi kuee naa n crã ra na ye!» ⁹ Syimu ba fya yigi nii, tesé mpāy bye ne pe pye ke fla na. Pe fua- ba gboho ga far ter, le n sya pe laam wɔ. ¹⁰ Syake pye Nsān ne, Sewede pii ba me. Syimu tēntēwai mpāy ba me pe ne. Pe ba fya pe ya ndoŋ. Yesu n Syimu pye ma yee: «Ma'a syi ma fya ye! Taa naa fua- le jɔɔ wo mii, yagaa,

nawee- me taa ga naa n le kãnfuẽ wo ke syi.» ¹¹ Loo na, pe bye n ka te salangbãye ne ngbãñ na, ma pe wãn kur bye ta yaha, ma taha Yesu na pe kuãñ ne.

Yesu gber waa jaa

(Mat 8.1-4; Mar 1.40-45)

¹² Yesu pye klo laa wo, gber waa n pa u fla na, te yãhã ba u kadye bye gbe tã. Tuu Yesu yãã, u n ga kãnkũy gbãã u yahasee ye, ma u nar ma yee: «Yĩnfua, le ma tãye ma ye, ma ga waha ta ra n jaa, n nii gbegebe nayõr saha na.» ¹³ Yesu n koho nɔ wãã, ma te u na ma yee: «Ãwã le tãye ra ye, jaa ma nii gbegebe nayõr saha na!» Le yalebya wo, ke yãhã n ta ter laha kãã u dya na, u n nii gbegebe nayõr saha na. ¹⁴ Yesu n le pãã waha u ye ma yee: «Ma'a syi nde pãã waa ye ye! -Taa ka, maa mii yar Yãhã yũndefua na, ma ma wãjaa diñ yi, diñ gii faale wãdyaha Musa tuu tõr yaha mpãy kẽ pe pye yãhã ne pe kadye na, ma jaa. Ke syi ne nawee- ga waha cã ma jaa.»

¹⁵ Loo nde kur ye, Yesu myaha yi naa n gaha teebehe bye wo. Nabuar n te ya wãã naa n pai u kaplãñ luhusaha wo, tesẽ pe ya wãjaa saha wo. ¹⁶ Yesu woo -sẽ naa n ke u naa n nii u ya ya, u naa n gaha dragba wo, u ga naa u laam wũhũ tõr Yãhã ye.

Yesu tãnkurfua waa jaa

(Mat 9.1-8; Mar 2.1-12)

¹⁷ Per gaa, Yesu naa nawee- klaha. Pe nawee- laam wo, Yiifee- yahaseefa mpãy pye, pe naa n yee Farisyẽ, tesẽ Yãhã kaiyarfa mpãy ne. Pe ba yi Galele kui bye wo, tesẽ Yude kui bye ne, ma suhu Yurusalem ne. Yĩnfua Yãhã fãnga pye Yesu ne, ma u ta u n waha naa yanfa jaa. ¹⁸ Nawee- mpãy n ba pa tãnkurfua waa ne, pe u gbe u kasãye wãñ na. Pe naa n ke pe dye u ne Yesu tãye nwoñ laam wo, pe ga u ta u yaha ye. ¹⁹ Pe sã waha dye ye, nawee- tee ba nihi ter. Pe n gblihi laa, ma dugu ke nwoñ yĩñ na maa wihi fer, ma u tãnkurfua yon tege le wãã u kasãye wãñ na pe nawee- telai wo, Yesu yaha ye. ²⁰ Yesu tuu yãã poo nawee- mii pe u ta pe Yater, u n u yanfua pye ma yee: «Cĩñfua, ma kapee- laha kãã ma yĩñ na.»

²¹ Pe Yãhã kaiyarfa tesẽ pe Farisyẽ ne, pe n nii le ga pe laam wo ma yee: «Yoo ma u ga waha kapee- laha kãã nawee yĩñ na mii Yãhã ya sã kẽ ye? -Ye naa dya waa syi yãñ! U n gbar Yãhã ne cĩnde.» ²² Yesu -sẽ ba pe laam wũhũ cã. U n pe pye ma yee: «Nwa ta ye n nii kai- ngĩ syi ga ye laam wo? ²³ N ga waha yee: Ma kapee- laha kãã ma na. N ga maha waha yee: Yir naa n yãr! Koo kate- syãñ ngĩ wo, lii loo le cã waha? ²⁴ N yãñ ye cã Yãhã kãnde wãã u Nawee Puee kẽ kãntraha nge na, u n ga waha kapee- laha kãã nawee yĩñ na.» Yesu n wã klaha loo na, ma u tãnkurfua pye ma yee: «N ma yar, yir, -taa ma kasãye wãñ gbe, ma yãr naa n gaha ma kaha wo!» ²⁵ U tãnkurfua n ta ter yir nawee- bye yĩnde na, ma u kasãye wãñ gbe, kii tuu ba sãye nii, ma yãr n ter ma Yãhã sey n gaha u kaha wo. ²⁶ Le n yẽ gbãã pe nawee- bye na, pe n sya fya, ma nii Yãhã sey ma yee, a poo laanwo wũhũ yãã koo per.

Yesu Lewi yãñ yi

(Mat 9.9-13; Mar 2.13-17)

²⁷ Loo kur ye, Yesu n yi ma kufar wããfua waa yãã, tuu tege nii kufar wããsaha wo. Pe naa u yee Lewi. Yesu n u pye ma yee: «Naa n taha ra na!» ²⁸ Lewi n te wãn kur bye ta yaha, ma yir, ma nii n taha Yesu na u kuãñ ne.

²⁹ Loo kur ye, Lewi n gbar ta u kaha wo Yesu myaha na u kányārwei ne, ma ta pe n dir soho. Pe pye pe wāā naa n di kufar wāāfa busāā ne, tesē nawee- mpāy ter ne. ³⁰ Farisyē mpāy pye ke fla na, tesē Yāhā kaiyarfa mpāy ne pe pye yĩmbui nen na pe Farisyē ne. Poo mii pe Yesu yāā, tuu wāā n di nawee- mii ter syi ne, le sē tāy pe ye ye. Pe n Yesu kányārwei pye ma yee: «Nwa ta ye n nii wāā n di kufar wāāfa ne, ma suhu kāmpee- yārfa mpāy ter ne?» ³¹ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Yĩnwerfa poo sē me pe tyinfua tay ye, yanfa poo pe u tay. ³² N pa kāmpee- yārfa myaha na, ma n ke pe koho klaha. Mpāy pe pe ya yāñ poo ma kányī yārfa, n sē pa poo mii myaha na ye.»

Kale saha wāā le kafūhū ne ye

(Mat 9.14-17; Mar 2.18-22)

³³ Loo kur ye, nawee- mpāy n ba Yesu pye ma yee: «Nsān kányārwei ne pe yē tā digi na, pe Yāhā nar. Farisyē kányārwei bya loo pye. Ah nwa ta mboo kányārwei -sē n di ma n wo?» ³⁴ Yesu n pe yē sya kakuācran ne ma yee: «Ah ye laam wo, cafān yigifa ga waha fān wādi sye la te cafān yigisaha wo, u cafān yigifua yĩnde na? Ye cā le syi saha pye ye rehe! ³⁵ Per gaa -sē ma ke n pai, u cafān yigifua ga ba yigi kāā pe laam wo. Koo per maa nō, pe ga ba cā naa pe yē tā digi na.»

³⁶ Yesu n maha kakuācran nde pāā pe ye ma yee: «Waa sē nayrefāñ fai kuāy n cer, ma nayredyaha wihi pāhā n tā le ne ye. Ma'a loo pye, ma ke nayrefāñ cer pye klaha-, ke nayrefāñ faagblaha wāser ga maha ke nayredyaha tyĩn jūū taha. ³⁷ Waa sē maha sēmpere le srafūhū sakueeler wo ye. Ma'a loo pye, pe sēmpere maa yir, te srafūhū sakueeler ga fe, pe sēm n woo tāñ, te srafūhū sakuee tii maha klaha- taha le na. ³⁸ Koo kē sēmpere yai pe le srafūhū sakueefān too laam wo. ³⁹ Wii tuu sēndyaha wo wa, u sē maha sēmpere ke nantāñ ye. Pe sē n yee la sēndyaha poo n tāy?»

6

Yesu tesē kanii per wī ne

(Mat 12.1-14; Mar 2.23-28; 3.1-6)

¹ Kanii per gaa na, Yesu dye yi naa n ter tar raa wo, u kányārwei ne. U kányārwei n nii te tar kasan kāy, ma te pii wihi kū n ter. ² Farisyē mpāy pye ke fla na. Pe n u kányārwei yey ma yee: «Wo kānde le kai- nkāy yar ke sē yai ke naa n pye kanii per wo ye, nwa ta ye n nii le syi laa pye?» ³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye le kal yāā Yāhā sabangbāñ wo, faale yĩnfua Dawide u bii lii pye, per gii fāā bii war pe na, woo tesē u nawee- ne. ⁴ U dye Yāhā nwoñ laam wo, bur rii te pye te bii kē Yāhā ye, u n te gbe di, ma taa wāā u nawee- kē. Wo kānde na, Yāhā yūndefa ya sē na pe yai too bur nde ne?» ⁵ Yesu n maha pe pye ma yee: «U Nawee Puee kē u ma kanii per yĩñ na.»

⁶ Kanii per gaa maha ba nō, Yesu n ga dye Yiiffee- yawāhā nwoñ gaa wo, ma nii nawee- klaha. Dya waa pye ke fla na, u kāndigi koho ne wāwaage. ⁷ Yāhā kaiyarfa mpāy pye ke fla na, tesē Farisyē mpāy ne. Pe naa Yesu yāñ, ncā u ga ba sya u yee, woo ga waa jaa ke kanii per wo laa. U ma le syi pye pe n waha yee, a ter Yesu ma tuu tee n pye. ⁸ Yesu -sē ba pe laam wūhū cā wa. U n u kánwaagefua pye ma yee: «Yir ba yer nawee- telai wo.» U dya n yir ga yer ke fla na. ⁹ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «N ga ye yey laa ne: Wo kānde wo lii wāpyeñ le yō? Kayī wāpyeñ yō kanii per

wo laa, kapee wāpyeŋ loo le yō? Wo nawee yrā sya yaha laa, wo u wīl pye klaha-?» ¹⁰ Loo na, u n pe bye yāŋ klaha, ma dur ma u kånwaagefua pye ma yee: «Ma koho dii wāā!» U n le pye, ke koho n dur yō nii u ye. ¹¹ Mpāy pe pye ke fla na, ncafühū n -sē pe yigi, pe n sya nii n pāā pe ya nsoho wo, kapee lii pe ga waha pye Yesu na.

Yesu kånýārwai sēnsye syām yāŋ yi

(Mat 10.1-4; Mar 3.13-19)

¹² Per gaa, Yesu n ba dugu ga yāy nsoho wo, ma ga nii n pāā Yāhā ne ke per yīmper bye wo. ¹³ Yīŋ ke ba syii wa, u n u kånýārwai yee ba, maa nawee- sēnsye syām yāŋ yi pe laam wo ma poo ta u tēnlehe. Pe myar nde:

¹⁴ Syimu wii Yesu Pyar myaha taha u na,
tesē u cīfua Andere ne,
Syake tesē Nsān ne,
Filipe tesē Bateremi ne.

¹⁵ U n Matche yee, tesē Tema ne,
Alefe dya Syake ne,
tesē Syimu Selote wii ne
klokaī- wāgbihi n tāy u ye.

¹⁶ U n Syake dya Yuda yee,
tesē Syikaryote klofa Yuda ne,
wii tuu ga ba Yesu yi u napīl- kē.

Yesu nawee- klaha, ma maha yanfa jaa

(Mat 4.23-25)

¹⁷ Yesu n tege kāā poo mii ne te yāy nsoho wo, ma ba yer trahatrahā fla gaa na. Koo fla na, u kånýārwai mpāy pye, pe ba nihi. Nabuar raa maha pye, te ba yi Yude kui bye wo, tesē Yurusalem ne, ma suhu Tyrir ne tesē Syidō ne, langbāŋ yē kui kē. ¹⁸ Pe ba pa pe n pai naa u kaplāŋ luhu, u n maha naa pe yanfa jaa. Tuu naa pe jaa, mpāy pye sāndāpee ne pe yīŋ na, u n maha pe sāndāpee kar tege kāā pe yīŋ na. ¹⁹ Fāŋga gaa syi naa n yi u na ma naa pe bye jaa. Pe nawee- bye n -sē naa n ke pe te u na.

Wāyīl tesē wāpee ne

(Mat 5.1-12)

²⁰ Loo na, Yesu n u kånýārwai yāŋ, ma nii pe yar kai- nkāy ne ma yee:

«Yii mpāy tee mii nawām,
ye wīl n tāy Yāhā ye.
Yāhā Yai ma ye wāŋ.

²¹ Yii mpāy tee mii fāāfa yagaa,
ye wīl n tāy Yāhā ye.

Ye ga ba digi yāā,
ke saa pye wādītāŋ wāŋ ye.

Yii mpāy tee mii miwūnfa yagaa,
ye wīl n tāy Yāhā ye.

Ye ga ba naa nuhu di.

²² Ye wīl ma pee nawee- ye, pe ma kur waa ye na, pe ma ye tyehē, pe ma ye myar klaha- u Nawee Puee wīl na, ye wīl n tāy Yāhā ye. ²³ Koo kai- ngīl maa ye dye per gi, ye naa nuhu di ye sya naa n yoo. Yāhā ga ba kayūhū wāā ye kē yāhāyīŋ na. Nawee- mpāy pe ga ba kapee- ngīl pye ye na, poo nawee- mii wāle bii koo syi pye pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa na.

²⁴ Yii mpāy tee -sē mii walefa,
ye wīl pee Yāhā ye.

Ye ye kayūhū lay yāā wa.

²⁵ Yii mpāy tee -sē mii diyaiifa yagaa,
ye wīl pee Yāhā ye.

Ye ga ba nii fāā ne.

Yii mpāy, tee -sē mii nuhudifa yagaa,
ye wīl pee Yāhā ye.

Ye miiwūn ga ba gboho ter.

²⁶ Nawee- bye ma nii ye miyūhū yee, ye wīl pee Yāhā ye. Ye sē yāā, poo nawee- mii wāle bii naa n pye koo syi pe faale kawar Yāhā kaplān tōrfa ne.»

Ye tyii ye napīl- wīl n naa n tāy ye ye!

(Mat 5.38-48; 7.12)

²⁷ Yesu n maha yee: «Ta n le pāā ye ye, yii mpāy ye n luhu ra ye: Ye tyii ye napīl- wīl n naa n tāy ye ye! Ye wīl pee mpāy ye, -ye naa kayūhū pye pe kē! ²⁸ Mpāy pe yoosēn pāā n wāā ye kē, -ye naa Yāhā nar ke n kaa taha pe na! Mpāy pe ye nuhu, -ye naa wāyīl nar Yāhā ye pe kē! ²⁹ Waa ma ma fey ndicīl nen na, maha ndicīl nen nde gbihi ta u kē. Waa ma ma nayrengbān gbe, tyii u n ke wāsyinge bye gbe taha! ³⁰ Nawee wii woo u ma nar ngaa ne, u kē; wii ma ma kla gbe, ma'a n ke wīl yey u ye ye. ³¹ Lii le n tāy ye ye pe naa n pye ye kē, -ye naa koo syi pye nawee- kē!

³² Ye ma yee ye tāāfa ya wīl n tāy ye ye, ye yee la ye kayūhū pye gboho n ter? Mpāy ge pe sē Yāhā kānde yār ye, pe tāāfa wīl n tāy pe ye. ³³ Mpāy pe kayūhū pye ye kē, ye ma yee ye kayūhū pye poo ya kē, ye yee la ye kayūhū pye gboho n ter? Mpāy ge pe sē Yāhā kānde yār ye, pe ke syi pye pe ya kē. ³⁴ Mpāy tee n yān ma yee pe ga waha fue dāā, ye ma yee ye foho le poo ya na, ye yee la ye kayūhū pye gboho n ter? Aye, mpāy ge pe sē Yāhā kānde yār ye, pe foho le pe nampyeŋ- na, ma yee pe ba loo wale yē dāā pe kē. ³⁵ Ye tyii ye napīl- wīl n naa n tāy ye ye, -ye naa kayūhū pye pe kē, -ye naa foho le pe na; ye ma syi ye naa le wale wādur wīl ga ye, Yāhā -sē ga ba kayūhū wāā ye kē. Loo na, nawee- ga cā ye ma Yāhāngbān pii. Mpāy pe sē kayīl fue cā ye tesē napee- ne, Yāhā n yō pe bye na. ³⁶ Wo Tuhufua Yāhā u yō nii mii, ye bya -ye nii u wān syi dyan!»

Nampyeŋ wākaa wīl

(Mat 7.1-5, 16-20; 12.33-35)

³⁷ Yesu n maha yee: «Ye ma n naa ye nampyeŋ- kaa ye, Yāhā bya sē -sē ga ba ye sāhā ye. Ye ma yee ye sē ye nampyeŋ- le kawlan wo ye, Yāhā sē -sē ga ba ye le kawlan wo ye. Ye tyii ye nampyeŋ- kapee- foho na, Yāhā -sē ga ba tyii ye bya kapee- foho na. ³⁸ -Ye naa ye nampyeŋ- kē, Yāhā -sē ga ba ye kē; ke ga ba ye kē ye n sya toho yigi laa ntraŋ na. Tee tān n wāā ye nampyeŋ- kē mii, Yāhā -sē ga ba tān wāā ye kē ke syi.» ³⁹ Yesu n maha pe yar plāhā gaa ne ma yee: «Fūū waa saha fūū waa yigi koho na u ka u ne fla ngaa na ye. Mii loo sē ne ye, pe n gaha too dye wuhu gaa laam wo, pe syām bye. ⁴⁰ Ye le cā ma yee, wii tuu n klaha nantān, u sē ter u klahafua yaha ye. U ma -sē u ya waha, u ga ba nii u klahafua dyan.»

⁴¹ Kānkāāle lii le ma ma nampyeŋ yīnde wo, nwa ta ma n nii le yān? Tēngbān gii ke -sē ma ma yīnde wo, ma sē koo yāā la? ⁴² Mboo wii taa sē waha ke tēngbān yāā ma yīnde wo ye, ma ga waha ma nampyeŋ pye la u yer, ma n le kānkāāle yi kāā u yīnde wo u kē? Dawarfua kē ma ne, cāā ke tēngbān yi kāā wa ma yīnde wo, loo na maa waha gbihi yān, ma le kānkāāle yi kāā ma nampyeŋ yīnde wo.

⁴³ Katyiyūhū sē puapihi sa ye, tesē katyipihi sē puayō sa ye. ⁴⁴ Katyigi yān n cá ke pii mpāy na ke n sa. Waa sē nasar nkugu tai yāā ncūwāā na ye. Waa sē defīi katyipir tai yāā ngur katyigi na ye. ⁴⁵ Nawee wii ma yō, kayūhū ga naa n yi u laam wo, u n naa ke pye. Nawee wii ma pee, kapeega naa n yi u laam wo, u n tee naa n pye. Nawee laam ke yīi nkāy ne, koo kē ke n yi u yē wo.»

Te nwey sīi
(Mat 7.24-27)

⁴⁶ Yesu n maha yee: «Tee ra yee Yīnfua, Yīnfua, nwa ta tē -sē kānde lii ta ye kē, ye n le wāyār sye? ⁴⁷ Nawee wii woo u n pai ra ye, maa ra kaplān luhu, ma u troho tāhā ke yor wo, woofua ma ngii wān syi dyan n ga ye yar: ⁴⁸ Woofua ma mii nawee wii dyan tuu nii nwoŋ fāā. U ga cāā ke kántraha tugu, u sya ga nō ntēmlaha fla na. Loo kur ye, u ga ke nwoŋ nakūy ta, tuu ke fāā. Lakue yīi loho ne, lafir n cāān yi ga, maa ke nwoŋ sugu, te sē -sē waha ke sugu cāār ye. Koo nwoŋ wāfāā ba yō.»

⁴⁹ Nawee wii u ra kaplān luhu, u sē -sē u troho tāhā ke yor wo ye, woofua ma mii nawee wii dyan tuu u nwoŋ fāā kántraha ya na. U sē ke nwoŋ nakūy fla tugu dye ga nō ntēmlaha fla na ye. Lafir n cāān yi ga, maa ke nwoŋ sugu; ke n too pye klaha- tān.»

7

Yesu seraasyi yīnfua waa tēntēle jaa
(Mat 8.5-13)

¹ Yesu tuu ba kaplān ngīi bye pāā wa pe nawee- ye, u n ter Kapornu wo. ² Loo klo nde wo, seraasyi yīnfua waa pye tēntēle n yigi, ma ga kuee wale nen. ³ U seraasyi naa, tuu Yesu wīi luhu, u n Yiifee- wāle mpāy lehe wāā, pe ga Yesu yar u ba u tēntēle jaa. ⁴ Pe n ga Yesu yāā, ma nii u sroŋ nar ma u yar ma yee: «Seraasyi yīnfua nwo yai ma laa pye u kē. ⁵ Wo klofa wīi n tāy u ye. Woo kē u ta pe n wo yawāhā nwoŋ fāā.»

⁶⁻⁷ Yesu n kānde sya pe ne. Pe ba nō gbe taha ke kaha na, u seraasyi yīnfua n u naambiyām mpāy lehe wāā, pe n ga Yesu pye ma yee: «Yīnfua, ma'a syi mii fāy ye. Ma ra yāā la tē n ka ma fla na? Ta syi sē yai ma ba dye ta kaha wo ye. Koo syi kē, n sē sya ma ka nii ya ma fla na ye. Kapāngberle laa ya pāā, le n ta ra tēntēle n jaa. ⁸ N ma seraasyi, n n luhu ra yīnfa ye. N -sē ma nii ndoŋ seraasyi mpāy yīn na. N ga nen waa pye: Ka nwaa, u n ka; n ga nen nwo ter pye: Pa nwo, u n pa. N ga maha ra tēntēle pye: Nde pye, u n le pye.»

⁹ Yesu tuu u kaplān ngīi luhu pe nawee- mii yē na, le n u fe gbe. Nabuar mpāy pe naa n taha u na, u n wā klaha ma pe pye ma yee: «Ta n ye yar, dya nwo tuu sē sya wee Yiifee- ye, u ra ta u Yater u laam bye wo cūinde. Yiifee- kur bye ge laam wo, n sē waa yāā yāā tuu ra ta u Yater woo wān syi ye.»

¹⁰ Pe tēnlehe n dur ter u seraasyi yīnfua kaha wo, maa u tēntēle yāā u jaa ma nii korkor.

Yesu nakugu gaa ta ke n yir gbā wo

¹¹ Loo kur ye, Yesu n ka klo laa wo pe naa n yee Nani. U kānyārwai pye u ne tesē nabuar raa ne. ¹² Pe ga nō le klo kapahayē na, pe n nawee- wāā sya pe n gaha nakugu gaa lesaha wo. Calangusya waa dyapuai nen ba kē.

Le klo nawee- busāā pye u ɔɔ ne, ke nakugu lesaha wo. ¹³ Yīnfua Yesu tuu u ɔɔ yāā, u fɛn n u yigi ga ta tɛr, u n u pye ma yee: «Ma'a naa n wūn ye!» ¹⁴ U n yūhū dye, maa tɛ wāŋ gii na pe ba ke nakugu le. Ke gbefa n yer. Yesu n ke nakugu pye ma yee: «Cīifua, yir yāŋ!» ¹⁵ U dya wii tuu ba ku u n yir nii, ma n pāā. Yesu n u dya wāā u nahafua kē.

¹⁶ Pe nawee- bye n fya nii, ma nii Yāhā sey ma yee: «Yāhā kaplāŋ tōrfuangbāŋ waa ma wo ne.» Tesē: «Yāhā pa ke n pai dye ke nna kue ye.» ¹⁷ Yude kue kui wo, tesē kui nkāy ne ke pye tūntūn, Yesu tuu lii pye nawee- bye n le cā kāā.

Nsān u nawee- lehe wāā Yesu ye
(Mat 11.2-19)

¹⁸ Nsān nawee- tāāfua kānyārwai n ke kai- bye luhu, ma ba ke tōr Nsān ye. ¹⁹ U n syām mpāy yee ba pe laam wo, maa pe lehe wāā pe ga u Yīnfua Yesu yey pe yee: «U Yāhā Yīndefua wii wāpaŋ too n sēŋ, mboo la woo laa, u kuee wāpaŋ na kur ye?» ²⁰ Pe Nsān kānyārwai syām n ka Yesu fla na, maa u pye ma yee: «Nsān wo lehe wāā, wo ba ma yey laa ne: U Yāhā Yīndefua wii wāpaŋ too n sēŋ, mboo la woo laa, u kuee wāpaŋ na kur ye?»

²¹ Loo yalebya wo, Yesu n yanfa buar jaa pe yan na. Mpāy pye sāndāpee ne pe yīŋ na, u n pe sāndāpee kar tege kāā pe yīŋ na. Fūū- pye, u n pe jaa pe n nii n yāŋ gbegbe. ²² U n Nsān tēnlehe pye ma yee: «Tee nkāy yāā yīnde ne ma nkāy luhu, -ye ka yaa ke tōr yar Nsān na ye yee: Fūū- n yāŋ, tānklahafa gbihi n yār, gber- wā n klaha n nii gbegbe nayōr saha na, nditēy n luhu, nakur n yir gbā wo, le Yāhā kapāyī n pāā nawām ye. ²³ Wii ma yee u sē ba dur yi ta kur ye ye, ta n nii yai tāŋ u Yater, woofua wī n tāy Yāhā ye.»

²⁴ U Nsān tēnlehe pe ter wa, Yesu n nii Nsān wī pāā pe nabuar ye ma yee: «Tee ka Nsān fla na drawaha fla wo, ye -sē ka ma nwa yāŋ? Kipua sē kē tee ga yāŋ tɛflaha ke u yehe ye. ²⁵ Ye -sē ka maa nwa yāā? Ye sē ka maa dya waa yāā tuu nangbāŋ nayreyōr le yer ye rɛhe? Ye cā mpāy pe nangbām nayreyōr le, ma maha ma katār ne, pe n nii nangbām kangbāy wo. ²⁶ Tee ka, Yāhā kaplāŋ tōrfua sē na tee ga yāŋ? Āwā, ta n ye yar, Nsān wii tee ga yāā u ter ge ter Yāhā kaplāŋ tōrfua yaha. ²⁷ Nsān wī kē le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee:

«N nwo, n ta tēnlehe nɔ wāā ma yahasee ye,
u n ga ta kānde gbihi yaha ma kē.» »

²⁸ Yesu n maha yee: «Ta n ye yar, naa wii u tɛr Nsān yaha, usyi sē see wa ye. Wii u kloŋ Yāhā Yai wo, woo -sē ter Nsān yaha.

²⁹ Pe nawee- bye tesē pe kufar wāāfa ne, pe bye naa n luhu u Nsān ye. Pe ba le yāŋ cā ma yee Yāhā kai- sroŋ, ma ka Nsān n ga pe tāā yi loho wo.

³⁰ Farisyē poo tesē Yāhā kaiyarfa ne, Yāhā ke n yāŋ pe lii pye, pe n le sye pe sē ka Nsān n ga pe tāā yi loho wo ye.

³¹ N ga waha yagaafa tōr mpāy ter syi ne? Pe ma nawee- mpāy ter syi dyaŋ? ³² Pe ma mii kicar dyaŋ, pe tege nii nanihi nantrangbāŋ fla wo. Mpāy n nii pe nampyeŋ- pye ma yee:

«Wo fleŋ wuu ma yee -ye yɔɔ,
ye sē -sē yɔɔ ye.
Wo n dur ma kasii yay le,
ye sē -sē wūn ye.»

³³ Ye sē yāā, Nsān nawee- tãāfua tuu yir, u sē bur di ye, u sē maha defīī wɔ ye. Ye n loo yāā ma yee, sãndūpee ma u yīn na! ³⁴ U Nawee Puee tuu yir, u bur di ma defīī wɔ. Tee loo yāā ye maha n yee: «Ye sē dya nwo yāā? U ma tefɛŋ, ma maha ma sēnwɔplaha. U maha naambiyār le kufar wāāfa poo ne, tesē kãmpēe- yārfa mpāy ter syi ne.» ³⁵ Yesu n pe yar taha ma yee: «Ye sē yāā, mpāy pe pe troho tãhã Yãhã yor wo, pe kai- sronj.»

Yesu tesē cɔɔ waa ne Farisyē naa Syimu kaha wo

³⁶ Farisyē naa waa pye pe naa n yee Syimu. Per gaa, u ba Yesu nampay yi u kaha wo. Yesu n ga dran nii, ma ga di. ³⁷ Loo klo wo cɔɔ waa pye, u myaha ba klaha-. Tuu Yesu wī luhu, u ma u n di u Farisyē Syimu kaha wo, u n pa yablater ntēmlaha bule ne lasekole ne le laam wo. ³⁸ Tuu ba dye, u n ga kãnkliū gbãā Yesu kur kue ye u tre tãy, ma nii n wūn, ma u yīntãm ta ma nii Yesu tre tuhu. U n ba u yīnyor ta ma te kluā, ma te tɛ n tege u kē, ma dur ma pe lasekole kaha woo te na.

³⁹ U Farisyē naa wii tuu Yesu yee ba, u n le yāā, ma nii laam ga ma yee: «Dya nwo ma ne pye u ma Yãhã kaplãŋ tɔrfua cīinde, u ne ga cã nawee wii syi ter kē cɔɔ nwo ne, u n tɛ u na. Ehe, u myaha klaha-» ⁴⁰ Yesu n kapãn gbe, ma u Farisyē naa pye ma yee: «Syimu, yãŋ, n ga ma yar laa ne.» Syimu n u yē sya ma yee: «Åwã, ta yar Yīnfua!» ⁴¹ Yesu n kaplãŋ kuã cra pãā u ye ma yee: «Foholefua waa ba foho le nawee- syãm mpāy na: Nen pye war nagbeesī sēnsye fue ne, nen nwo -sē pye war nyerbua fue ne. ⁴² Pe sē waha naa pe war dãā u kē ye, u n ba pe pye pe tyii ke foho na, pe syãm bye. Yagaa, u fuelefua wī ga cã tãy ter wii woo ye?» ⁴³ Syimu n u yē sya ma yee: «Ta laam wo, wii fue le ba gboho, u wī ga cã tãy ter woo ye.» Yesu n yee: «Cīinde ne.»

⁴⁴ U n wã klaha u cɔɔ kue ye, ma Syimu pye ma yee: «Ma sē cɔɔ nwo yāā? Mboo kaha tē dye, ma sē ra kē loho ne ta n ta tre yee ye, woo -sē ta tre yee u yīntãm ne, ma te kluā u yīnyor ne. ⁴⁵ Mboo, ma sē ra wãā yigi ma ra syar nampay syaha ne ye. Tē ba dye, u cɔɔ woo -sē kuee ra tre tɛ n tege. ⁴⁶ Ma sē sēm- woo ra kē yīn na ye, woo -sē lasekole woo ra kē tre na. ⁴⁷ Koo ta n ga le pãā ma ye: U cɔɔ kapee- ba nihi ter, yagaa ke bye laha kãā u yīn na, loo ne ta wī n tãy ga ta ter u ye. Kapee- car ma -sē laha kãā wii yīn na, ta wī saha tãy ter ufua ye ye.» ⁴⁸ Yesu n u cɔɔ pye ma yee: «Ma kapee- laha kãā ma yīn na.»

⁴⁹ Mpāy pe naa n di Yesu ne, pe n nii laam ga ma yee: «Yoo kē dya nwo ne, u n sya yee woo ma tuu kapee- laha n kãā nawee- yīn na?» ⁵⁰ Yesu n -sē u cɔɔ pye ma yee: «Taa ra wī sya ma ra ta ma Yater, ma sya yaha, naa n gaha pra.»

8

Ca mpāy pe naa tēŋ nkāy tē Yesu kē

¹ Loo kur ye, Yesu n ka kungbãhã wo, tesē kusyĩmbehe ne, ma le kapãyīī wūhū pãā naa n yar nawee- na, kapãyīī li le Yãhã Yai wī tɔr. Pe kãnyārwai sēnsye syãm naa n taha u na. ² Ca mpāy bya pye pe naa n taha u na. Yesu ba sãndãpee kar tege kãā poo ca mpāy yīn na, ma mpāy jaa pe yan na. Pe ca myar nde: Maari wii pe naa n yee Madala klofa Maari, Yesu ba sãndãpee kuasīī kar tege woo cɔɔ yīn na, ³ tesē Syane ne, u puai myaha ba kē Susya ma pye Yerote wale yīn na, tesē Sisane ne, ma suhu ca mpāy ne. Poo ca mii naa koho le Yesu ye u kãnyārwai ne pe koho wãn ne.

Yesu kakuācran pāā digi yārfua wī na
(*Mat 13.1-23; Mar 4.1-20*)

⁴ Nawee- naa n yir kui bye wo, ma naa n pai Yesu fla na. U n kaplāŋ nkāy kuā cra pāā pe nabuar ye ma yee:

⁵ «Dya waa yi u kaha wo, ma ga dir yār u tar wo. Tuu naa ke digi yār u tar laam wo, pii mpāy n ga too kānde ngbeŋ na. Nawee- n tāhā ter pe na, kānsyām n maha pe wāy di kāā. ⁶ Pii mpāy n ga too ntēmbakor fla wo. Pe pii n fiy, ma -sē ta ter waha ku, yrīŋ sē pye ke fla wo ye. ⁷ Pii mpāy n ga too ngur wān taa nsoho wo. Te ngur n fiy wācēŋ te dir wān ne, ma ba te puār, te sē waha le dye ye. ⁸ Pii mpāy n -sē too kántrayūhū fla wo. Too dir wān n yir, ma sa ma pii le gboho.»

Yesu n pe yar taha ma yee: «Wii ma n traha u le yīntaha cā, u luhu yō!»

⁹ U kānyārwai n u yey u le kakuācran yīntaha gbihi tōr yar poo na. ¹⁰ U n pe yē wāā sya ma yee: «Kai- nkāy nawee sē ke cā yāā Yāhā Yai wī na ye, Yāhā ta yii ga waha ke war. Ma -sē yee mpāy na, pe sē ke yīntaha wāwar ke ye, pe ga naa ke kai- luhu kakuācran ne. Ke syi,

<pe n waha naa n yāŋ,
ngaa sē -sē ga naa n yāā ye.
Pe n waha naa n luhu,
laa sē -sē ga naa n war ye.> »

¹¹ Yesu n maha pe kānyārwai pye ma yee: «Le kakuācran yīntaha nde: Yāhā kaplāŋ ma mii te dir wān dyan pe yār. ¹² Nawee- mpāy ma pe laam plāhā mii le kānde yē dyan, pe pii pe too na. Pe ma le Yāhā kapāyī luhu, sāndāpee yīŋfua -sē ga pa, u ba ke kaplāŋ wāy yi kāā pe laam wo, pe ma syi pe ke sya pe waha sya yaha ye. ¹³ Mpāy laam ma mii te ntēmbakor fla dyan. Pe ma le kapāyī luhu, pe ga le sya nuhu ne. Pe sē -sē ga tyii le na le n nii gbāā pe laam wo ye. Wāfāy ma pa, pe ga ke kaplāŋ miy yaha. ¹⁴ Mpāy laam ma mii pii mpāy dyan, pe too ngur fla wo. Pe ma le kapāyī luhu, kayaanj tesē wale wāke ne tesē dryē yīnde wān wāke ne, too nde bye ga ba yir tā ke kaplāŋ na, pe saa kuee le kapāyī kur ye ye. ¹⁵ Mpāy laam -sē ma mii pii mpāy dyan pe too kántrayūhū fla wo. Pe ma le kapāyī luhu, le ga pii see pe laam wo, pe laam mpāy pe sronj ma maha yō. Poofa ga kuee yai tāŋ le kapāyī kur ye, pe naa kayūhū pye.»

Yāhā Yai wī ma mii naaloho dyan
(*Mar 4.21-25*)

¹⁶ Yesu n maha yee: «Waa sē naaloho ndyan tar ma katanj cīn n tā le na ye. Le sē maha n tar ma le n yaha gbāngbahara flāhā tāy ye. Pe ne le wra yaha kāānkui na, wii ma dye u waha naa n yāŋ cāā- na. ¹⁷ Ta n ye yar, ngii ngii ke wūhū nii, ke ga ba nii gbaa na, lii nawee- sē le cā yāā ye, le ga ba cā. ¹⁸ Tee nkāy luhu, -ye ye laam yaha ke na! Wii ma waha ke war cacar, u ga ba ke war naa n gboho, wii ma -sē ke wāwar sye, car giu tuu yee u cā, ke ga faha u na.»

Yesu nna
(*Mat 12.46-50; Mar 3.31-35*)

¹⁹ Loo kur ye, Yesu nahafua n pa u fla na, tesē Yesu cīifa ne. Nawee- ba nihi ter, pe sē waha no u na ye. ²⁰ Pe n Yesu yar ma yee, a u nahafua ma nkur ye, tesē u cīifa ne, pe n traha pe u yāā. ²¹ Yesu n -sē pe nawee- bye pye ma yee: «Mpāy pe Yāhā kaplāŋ luhu, ma maha ke laam wūhū pye, poo pe ma ta nahafa tesē ta cīifa.»

*Yesu teflahangbān yer
(Mat 8.23-27; Mar 4.35-41)*

²² Per gaa, Yesu ba dugu dye salangbān gaa laam wo, woo tesē u kānyārwai ne, ma pe pye ma yee: «Waa dii ter kue ngaa kundi ye.» Pe n nii n ter. ²³ Pe naa n gaha, Yesu n sã wāy. Teflahangbān gaa n ta ter yir n fua ke langbān na. Ke salangbān naa n yīi loho ne, kapee. ²⁴ Pe kānyārwai n yūhū crā Yesu tãy, ma u gbã yir ma u pye ma yee: «Yīnfua, Yīnfua, waa ku!» Yesu n yir, ma gbey ke teflahangbān na tesē loho sēmpiy ne, te n yer. Ke fla n nii seyī. ²⁵ Yesu n pe kānyārwai pye ma yee: «Ye Yater wee la ye ne?» Pe -sē ba fya. Le n maha pe fe gbe, pe n naa pe ya pye ma yee: «Hãã, -ye naa dya nwo yān, u n gbey teflaha na tesē loho ne, te n sya n luhu u ye.»

*Sāndāpee pye dya waa yīn na, Yesu n u jaa
(Mat 8.28-34; Mar 5.1-20)*

²⁶ Loo kur ye, pe n ga nɔ langbān kue ngaa kue ngen na Jerasinefa kue ye, Galele kãntraha kundi ye. ²⁷ Yesu tuu naa n tege kãntraha na, loo klofua waa n u yãã ma pa. Sāndāpee pye u dya yīn na. Le yale wādey, u dya sē naa nayrē le ye, u sē maha naa n dye nwoŋ wo ye, ma naa n nii nakur lesaha fla wo. ²⁸ Tuu Yesu yãã, u n too mii na ma nii n tē, ma kãnkliy gbãã Yesu tãy ma yee: «Ke Yāhāngbān Dya Yesu, nwa taa ga pye ra na? N ma nar, ma'a syi ra pēn ye!»

²⁹ Yesu naa n gbey u sãndūpee na, u tege kãã u dya yīn na, koo kē u dya n naa koo pãã. U sãndūpee pye u ma yir u dya na, pe ga u dya pua yigi yaha, u ma n waha ka teelaa wo ye. Pe ga ntēn namihī ta, pe u klue pua u trē ne, u -sē ga ba te ntēn namihī cer, u sãndūpee n u ta u n ka dragba wo.

³⁰ Yesu n u yey ma yee: «Ma myaha mii?» U dya n yee: «Ta myaha Nihinihi.» Pe sãndāpee ba nihi u dya yīn na, koo u n ba loo pãã ke syi.

³¹ Pe sãndāpee n nii Yesu nar, u ma syi u poo nɔ wãã tãã ye wãfãy fla wo ye.

³² Kaha tyε- mpāy -sē pye ke fla na yān yīn na, ma ke naa n di. Pe ba nihi. Pe sãndāpee n Yesu nar u tyii poo n ga dye pe tyε- mii laam laam wo. U n le sya pe ye. ³³ Pe sãndāpee n tege kãã u dya yīn na, maa dye pe tyε- laam laam wo. Pe n ke ngen fã tege, maa too dye ke langbān laam wo ma ku.

³⁴ Mpāy pe naa pe tyε- sēn, pe yãã le pye ke dyaŋ, pe n fã ter maa le pãã klofa ye tesē wlefa ne. ³⁵ Pe nawee- n yir ba, pe n pai yān lii le pye. Pe ba nɔ Yesu tãy, pe n u dya yãã pe sãndāpee ba tege kãã u yīn na. U yīntaha ba too, u n nayrē le, ma tege nii Yesu tãy. Pe n fya yigi nii. ³⁶ Mpāy pe ba ke kai- byε yãã, poo n le tōr pe nawee- ye, pe sãndāpee tege kãã u dya yīn na mii syi. ³⁷ Pe Jerasine klofa byε n nii Yesu nar ma yee, u ter u poo klo ta yaha. Pe tee ba fya ter. Yesu n dugu dye ke salangbān wo, ma ga ter.

³⁸ Pe sãndāpee ba tege kãã dya wii yīn na, u n nii Yesu nar woo ga kuee u ne. Yesu n u dur wãã ma yee: ³⁹ «Dur ga ma fla na, maa le pãã ma nna ye Yāhã ke lii pye ma kē.» U dya n ter loo na, maa le pãã pe klofa byε ye, lii Yesu u pye u kē.

*Syase pueesya tesē cɔɔ wii tuu te Yesu nayroho na
(Mat 9.18-26; Mar 5.21-43)*

⁴⁰ Yaliile Yesu tuu ba yir ke langbān kue ngaa kundi ye ma pa, te nabuar tii te naa u sēn, te n u wãã. ⁴¹ Dya waa pye, pe naa n yee Syase. U pye ke

fla Yiifee- yawāhā nwoŋ yīŋfua. U n pa, maa kǎnklūy gbāā Yesu tāy, ma u nar u ka woo fla na, ⁴² ma yee pueesyale nen le ma woo ye. Le ma dye-sēnsye syāŋ syi, a le ma le kuee wale nen ma ga ku.

Yesu naa n gaha ke fla na, te nabuar u waa naa n yigi kue bye ye. ⁴³ Te nabuar laam wo, cɔɔ waa -sē pye. U ntōr kuee naa n woo u ye dye-sēnsye syāŋ, wāyer wee ye. [U wale bye ba ka tǎŋ tyinfya ye,] waa sē -sē ba waha u jaa ye. ⁴⁴ U n yūhū crā Yesu na kur kue ye, maa te u nayroho yē na. Loo yalebya wo, u ntōr wāwoo n ta ter yer. ⁴⁵ Loo kur ye, Yesu n pe nawee-yey ma yee: «Yoo te ra nayroho na?» Waa sē yee ndoo n le pye ye. Pyar n yee: «Ah wo Yīŋfua, ma sē pe nawee- yāā la pe ma waa yigi kue bye ye?»

⁴⁶ Yesu n -sē yee: «Āwā, n yee waa te ra na, n yāā fānga gaa yi ra wo.» ⁴⁷ U cɔɔ tuu yāā pe cā woo kē, u n nii n sege fyar koho wo. U n pa loo na, maa kǎnklūy gbāā Yesu yaha ye, ma le pāā nawee- bye yīnde na nwa ta u n te u na, tesē u jaa mii ke fla bye wo. ⁴⁸ Yesu n u pye ma yee: «Cɔɔ, taa ra ta ma Yater, loo le ma jaa. Naa n gaha pra.»

⁴⁹ Yesu tuu naa ngī pāā, tēnlēhele waa n yir Syase kaha wo, ma ba u Syase pye ma yee: «Ma pueesya ku, ma'a n maha naa u Yīŋfua fāy ye.» ⁵⁰ Yesu n luhu u dya kaplāŋ ne, ma Syase pye ma yee: «Ma'a n fya ye, ra ta ma Yater loo ya, u -sē ga jaa.» ⁵¹ Yesu tuu ga nɔ ke nakugu nwoŋ na, u sē sya waa n dye ga u ne ye mii Pyar ye ya sē kē, Nsān ne, Syake ne ye, tesē le kicaale tuhufua ne u nahafua ne. ⁵² Ke gbā kaha wo, nawee- bye naa n wūn ma naa fēn le, le kicaale wīi na. Yesu n pe pye ma yee: «Ya'a n naa n wūn ye! Le sē ku ye, le sā wāy.» ⁵³ Pe ba cā le ku wa, pe n nii u ler. ⁵⁴ Yesu n dye ke nwoŋ wo, ma le kicaale yigi koho na, ma gbey pāā ma yee: «Kicaale yir!» ⁵⁵ Le kicaale yrā n dur ba le ye, le n ta ter yir. Yesu n pe yar, ma yee: «-Ye ngaa wāā le kē le n di!» ⁵⁶ Le kicaale wādurba yrāŋ na, le n u seefa laam wo ga ta ter. Yesu n -sē pe yar waha ma yee, lii le pye pe ma syi le pāā waa ye ye.

9

Yesu u kǎnyārwai sēnsye syām lehe wāā (Mat 10.5-15; Mar 6.7-13)

¹ Yesu n u kǎnyārwai sēnsye syām yee, ma pe wāā ta ma kǎnde wāā pe kē tesē fānga ne pe waha sǎndāpee kar tege naa n kǎā nawee- yīn na, pe maha waha naa yanfa jaa. ² Tuu kǎnde wāā wa pe kē tesē fānga ne, u n pe lehe wāā, pe ga naa Yāhā Yai wīi tōr naa n yar nawee- na, pe maha naa yanfa jaa.

³ Tuu ga pe lehe wāā, u n pe yar ma yee: «Ye ma ga ke yrāhā yi, ye ma syi ye ngaa gbe ke n naa ye ndege ye. Ye ma n kǎi gē gbe ye, nkānfaha ne ye, ngaa kadiŋ ne ye, war ne ye! -Ye kalēŋ nanēŋ ya gbe yigi! ⁴ Pe ma syāsaha wāā ye kē na, -ye kuee koo kaha wo ye sya ba ter! ⁵ Teelii nawee-ma sye pe saa ye yigi yō ye, -ye ter pe klo yaha! Ye ma nii n ter, -ye ye tre mplēm kor yaha pe na, pe n cā lii ma pe dye poo pe le ke.»

⁶ Tuu koo pāā wa pe kǎnyārwai ye, pe n ter. Pe naa n gaha kui bye wo, ma le Yāhā Yai kapāyīi tōr naa n yar nawee- na, ma maha naa yanfa jaa teebehe bye wo.

Yerote ntāncer Yesu wīi na (Mat 14.1-12; Mar 6.14-29)

⁷ Yesu tuu naa kai- nkāy bye pye, Yerote naa ke tēŋ luhu, u laam n wlāhā. Nawee- mpāy naa n yee, a Nsān kē u dur ba yrāŋ na. ⁸ Mpāy maha naa n yee, a faale Yeli kē tuu u ya yi yar nawee- na. Mpāy ter maha naa n yee, a faale Yāhā kaplāŋ tōrfua waa kē, u dur ba yrāŋ na. ⁹ Yerote -sē naa le pāā ma yee: «N ta pe n Nsān yīŋ cēr. Yoo -sē kē dya nwo ne, pe n sya nii kai-ŋū bye pāā u wīl na?» U n naa traha u Yesu yee.

Yesu nawee- nyersū yībua yē woo, tahar na
(*Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Nsān 6.1-14*)

¹⁰ Yesu tēnlehe n dur ba, maa u yar nkāy bye ne pe ga pye. U n ter poo ya ne, klo laa kuē ye pe n yee Gbesyata. ¹¹ Pe nabuar n -sē le cā ma taha u na. Yesu n ga pe yigi ta, ma Yāhā Yai wīl pāā pe ye ma maha yanfa jaa pe kē.

¹² Yai ke naa n gaha kuasaha wo, pe kānyārwai sēnsye syām n yūhū crā Yesu na, ma u pye ma yee: «Kāndē wāā pe nabuar kē, pe n ka tūntūn kusyīmbehe wo tesē kle ne, pe ga ngaa par di, pe maha syāsaha ke. Wo tee ma dragba wo.» ¹³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Yii ge, -ye digi wāā pe kē pe n di!» Pe n yee: «Wo ga waha pe yē woo mii? Bur wāy bua ya te ma wo ye, tesē fua- syām ya ne. Ma n traha la wo ka wo ga dir par pe nabuar mii bye kē?» ¹⁴ Nawee- mpāy pe pye ke fla na, pe naam ya ba nawee- nyersū yībua kua.

Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «-Ye pe ta pe n nii ga fle fle, nawee- gbeesānsī sesānsiyi.» ¹⁵ Pe kānyārwai n le sya u ye, ma pe nawee- ta pe n tege nii ga ke syi. ¹⁶ Yesu n te bur bua gbe pe fua- syām ne, ma yīntaha kuā yir wāā yāhāyŋ kue ye, ma yee Yāhā n kaa taha pe na. U n dur ma te la cēr ma te wāā u kānyārwai kē, pe n te la klaha pe nabuar kē. ¹⁷ Pe bye n di, ma sya di yai. Pe n takūyihī sēnsye syāŋ gbe ter te gber ne, tii pe di yaha.

Yoo kē Yesu ne?
(*Mat 16.13-28; Mar 8.27—9.1*)

¹⁸ Per gaa Yesu pye u ya ya, ma naa n pāā Yāhā ne. U kānyārwai n taha ba u na. U n pe yey ma yee: «Lii ge pe nawee- pe n pāā ta wīl na?» ¹⁹ Pe n yee: «Mpāy n yee, a Nsān nawee- tāāfua kē ma ne. Mpāy maha n yee, a faale Yeli kē ma ne, mpāy maha ma pe n yee, a faale Yāhā kaplāŋ tōrfua waa kē ma ne tuu dur ba yrāŋ na.» ²⁰ Yesu n pe yey ma yee: «Ah yii, ye yee yoo kē ra ne?» Pyar n u yē sya ma yee: «Mboo kē u Yāhā Yīndefua Crise.»

²¹ Loo na, Yesu n pe kānyārwai yar waha ma yee, pe ma syi pe u wīl pāā waa ye ye. ²² U n maha pe pye ma yee: «U Nawee Puee yai u fāy gboho. Pe Yiiŋee- wāle ga ba u wīl sye, tesē pe Yāhā yūndefa yīnfa ne, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne. Pe ga ba ta ge ta pe n u boo. U wāku plii tāā wuhu na, u ga yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na gbaafa ye.»

²³ Loo na, Yesu n pe nawee- bye pye ma yee: «Wii ma yee woo ga naa n yār ta kānde wo, u u laam wūhū ta yaha, -tuu u ya gbihi naa n ta plii bye, u ma sya ga ba gbāpee ku ra wīl na. Wii ma loo sya, u naa ra kānde yār.

²⁴ Ye sē yāā, wii tuu u ya yīŋ ke, ma suhu u laam wān ne, woofua ga ba too bye ke laa; wii tuu -sē ga le sya u u yīŋ ke laa, ma suhu u laam wān ne ndoo wīl na, woofua kē tuu cā ga ba too nde bye yāā. ²⁵ Mboo nawee, taa ga driyē wān bye yāā tāŋ, ma'a -sē ba yāā ma plaha mii ya, ma sē maha ba ma yīŋ yāā Yāhā ye ye, le wāyīl -sē ma na taa yāā? ²⁶ Nawee wii ma yee ta wīl fyar yigi woo kē tesē ra kaplāŋ ne, u wīl bya ga ba fyar yigi ndoo u

Nawee Puee kē yaliile n n pai dur ba ra nayōr ne, ta Tuhufua Yāhā nayōr ne, tesē pe yāhāyīn tēnleheyōm nayōr ne.» ²⁷ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Ta n cūinde nde pāā ye ye: Nawee- mpāy ma ye laam wo, pe saa ku mii pe sē Yāhā Yai yāā ye.»

Kānyārwai tāā mpāy Yesu yāhāyīn nayōr yāā
(Mat 17.1-8; Mar 9.2-8)

²⁸ Yesu tuu kaplān ngīi pāā wa, plii kuasīi syi n ter, u n Pyar yigi taha u ya na, Nsān ne, tesē Syake ne. U n ka pe ne yān gaa yīn na, u n gaha pāā Yāhā ne. ²⁹ Tuu ga nii n pāā Yāhā ne, u yīntaha n wā klaha, u nayre n flege ma sya n yehe palpal. ³⁰⁻³¹ Naam syām mpāy n fe gbe yi yāhāyīn nayōr ne. Faale wāle syām ba me, Musa ma suhu Yeli ne. Yesu tuu ga ba ku mii syi dyan Yurusalem wo, tuu pa lii myaha na kāntraha na le n pye tān, loo pe naa n pāā Yesu ne.

³² Pyar tesē u nampyer- ne, pe ba sā wāy faha. Pe n yir, ma Yesu yāhāyīn nayōr yāā, tesē pe naam syām ne pe yir yer u ne. ³³ Yaliile pe naam syām pe naa n ter Yesu yaha, Pyar n Yesu pye ma yee: «Wo Yīnfua, wo niisaha sron yō nwo wo! Waa kajar tāā gbā, nerj ma wān, nerj Musa wān, nerj nge Yeli wān.» U ba le pāā ke dyan, u sē laam ga ye.

³⁴ Tuu naa koo pāā, yāhāsyōr raa n yi nii ma yīm paha tā pe bye na. Pe kānyārwai pe te yāhāsyōr yāā te pe gbey le, pe n fya. ³⁵ Yāhā yimbui n yi te yāhāsyōr laam wo ma yee: «Ta Dya kē nwo ne, woo kē tē yān yi. -Ye naa n luhu u ye!» ³⁶ Loo kapān le pāā wa, pe kānyārwai n Yesu nen ya yāā ke fla na.

Pe kānyārwai n ke kai- bye yaha le. Koo cāā na, pe sē laa pāā waa ye ye.

Yesu kānyārwai sē Yesu kai- war ye
(Mat 17.14-23; 18.1-5; Mar 9.14-40)

³⁷ Ke yīn syii wo, pe n tege ke yān yīn na, nabuar raa n pa maa Yesu wāā. ³⁸ Dya waa n kuee pe nabuar laam wo, ma gbey pāā wāā Yesu ye ma yee: «Yīnfua, n ma nar; ta dya yān ta kē, ta dyapuai nen ya. ³⁹ Sāndūpee ma u yīn na, ma n yir u na tūgutugu. U ma yir u na, u ga u ta u n naa n kui, tuu naa u yehe fānga ne, tuu u ta u n naa yēsyooplay yi. U sāndūpee ma yir u na, u ga u nuhu gboho ke syi tuu cā ba u miy yaha. ⁴⁰ N ma kānyārwai nar pe u sāndūpee kar tege kāā u na, pe sē waha yia ye.»

⁴¹ Yesu n kuān pe na ma yee: «Yii poo na, laanyōm wee ye ye ye, ye sē ra ta ye Yater ye. Ye yee la n kuee ye wāwaha na yalebye? Ye yee la n naa n fāy ye ne yalebye?» U n u kicar tuhufua pye ma yee: «Pa ma dya ne nwo wo!» ⁴² U kicar tuu yūhū naa n pai, u sāndūpee n u yār gbe miy kāntraha na ma u yehe fānga ne. Yesu n sā waha u sāndūpee na, ma u kicar jaa ma u wāā u tuhufua kē. ⁴³ Pe nawee- bye pe Yāhā fāngangbān yāā ke syi, le n pe laam wo ma sya ta ter.

Nawee- pe naa Yesu tēn tē u kai- wīl na, u n u kānyārwai pye ma yee: ⁴⁴ «Yii poo na, n ga laa pāā ye ye, -ye le le yaha ye laam wo: U Nawee Puee ga yi u napī- kē.» ⁴⁵ Pe kānyārwai sē -sē naa ke kaplān ngīi war u ye ye. Le kapān ba pāā ke syi, pe ma n waha le tersaha cā ye. Pe ba fya Yesu na, pe sē u yey le kapān tersaha ne ye.

⁴⁶ Yesu kānyārwai n ba sānker ke pe ya nsoho wo, ma ga cā yoo woo u ma yīn na poo laam wo. ⁴⁷ Yesu n -sē pe laam wīl cā. U n kicaalaale gbe ba ta u yahasee ye, ⁴⁸ ma pe pye ma yee: «Wii ma kicaale nde syi gbihi yigi ndoo myaha na, ndoo ge kē tuu gbihi yigi. Wii ma -sē ra gbihi yigi,

Yāhā ge kē tuu gbihi yigi, koo gii ke ra lehe wāā. Wii ma -sē u ya ta ma nii ye bye kurkuēfua, woo tuu ma yīn ye bye na.»

⁴⁹ Nsān n kapān gbe ma yee: «Wo Yīnfua, wo dya waa yāā tuu sāndāpee kar tege n kāā nawee- yīn na ma myaha ne. Wo n ba yee u wee wo ne ye, ma u kar tā.» ⁵⁰ Yesu n u yē sya ma yee: «Ya'a n sye u na ye. Ye sē yāā, wii ma yee u sē ye laha ye, u ma ye ne.»

⁵¹ Yesu terper yāhāyīn na ke ba nō gbe naa n taha, u n u laam waha ma yee u yai u ka Yurusalem wo.

⁵² U n tēnlehe mpāy nō wāā u yahasee ye, pe n ka Syamarifa kāntraha klo laa wo, pe n gaha fla nгаа gbihi ta u kē. ⁵³ Pe klofa n sye ma yee, u tee n gaha Yurusalem wo, poo saa syāsaha wāā u kē ye. ⁵⁴ U Yesu kānyārwai syām mii Syake tesē Nsān ne, pe ba le luhu ke dyan, pe n Yesu pye ma yee: «Yīnfua, le ma tāy ma ye, waa naa ta ke n yir yāhāyīn na, ke ba too tā pe na ke pe suhu muu.» ⁵⁵ Yesu n wā klaha pe kuē ye, ma loo kuān pe ye. ⁵⁶ Pe n ter klo laa ter wo.

Yesu kānde wāyār wīi
(Mat 8.19-22)

⁵⁷ Yesu tesē u kānyārwai ne, pe pye kānde wo ma naa n yār.

Dya waa n pa, maa Yesu pye ma yee: «Yīnfua ma'a sya n gaha teelii teelii, n ga naa n taha ma na.» ⁵⁸ Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Yēsrē ma te syāsar ne, kānsyām ma pe nseŋ ne, teele sē -sē wee u Nawee Puee myaha na ye.»

⁵⁹ U n dya waa pye ma yee: «Naa n taha ra na.» U dya n u pye ma yee: «Yīnfua, kānde wāā ra kē, n ma ga ra tuhufua nakugu le wa, n ga pa.»

⁶⁰ Yesu n u yē sya ma yee: «Tyii nakur na te n naa re nakurwai le. Mboo, ka maa naa Yāhā Yai wīi yar nawee- na!»

⁶¹ Dya waa n maha Yesu pye ma yee: «Yīnfua, ndoo ga naa n taha ma na, -taa -sē kānde wāā ra kē, ra n ka n ga ra nna yar, tē dur ba.» ⁶² Yesu n u pye ma yee: «Wii ma nii mii wii dyan u nii tar war yar ne, ma maha nii yān n klaha u kur kuē ye, woofua saha laa yō Yāhā Yai wīi na ye.»

10

Yesu nawee- busāā nō wāā Yāhā tēn wīi na
(Mat 11.20-24)

¹ Loo kur ye, Yīnfua Yesu n maha nawee- gbeetāā sēnsye syām yān yi. Kui nkāy bye tesē teebehe nkāy bye tuu naa n traha u ka, u n poo nawee- mii cāā lehe wāā sānsyām koo kui wo tesē koo teebehe ne. ² U n pe yar kakuācran nkāy ne ma yee: «Dir busāā ma wāgbe wān tar wo. Tēntēfa sē -sē syar yai, ma ga waha te bye gbe dye tān kaha wo ye. -Ye u tarfua nar u n tēntēfa busāā mpāy nō wāā, pe n ba te dir gbe dye kaha laam wo u kē. ³ -Ye naa n gaha, n ye lehe wāā mii mbapīy dyan waygapār nsoho wo. ⁴ Ye ma syi ye war gbe ye, nkānfaha ne ye, ntāy ne ye. Ye ma n taha kuee naa nawee- syar kānde wo ye.

⁵ Ya'a ga dye kaha gii laam wo, ye cāā syaha nge syar ye yee: Yāhā ke yrīn le kaha nge wo. ⁶ Waa ma pye ke fla na Yāhā yrīn ne, ye yrīn syaha nge ga kuee u na. Le ma -sē pye woosyifua sē kē ye, ye syaha nge saa laa yō u kē ye. ⁷ -Ye kuee koo kaha wo, pe ye kē loho gii ne, -ye ke wo, pe ye kē digi gii ne, -ye ke di! Tēntēfua yai pe naa u dāā. Ye ma syi ye yi kaha gaa wo, ye ga dye kaha gaa laam wo ye.

8 Ya'a ga dye klo lii wo pe n syāsaha wāā ye kē, pe ma pa ye kē digi gii ne, -ye ke di! 9 -Ye naa loo klo yanfa jaa, -tee naa pe nawee- yar Yāhā Yai nɔ wa gɛ nɔ wa. 10 Ya'a -sē ga dye klo lii wo, pe ma yee pe saa syāsaha wāā ye kē ye, -ye ka yaa le pāā nanihi fla wo ye yee: 11 «Ye klo tēyāhā mplēm mpāy gɛ pe yir too wo trɛ na, wo mii wo poo mplēm mii kor yaha ye na. -Tee -sē le cā ye yee Yāhā Yai pa wa ye ye.» 12 Ta n le pāā ye ye, Yāhā kasāhā per ma ba nɔ, le ga ba pee klo ndefa na le ter Sodō klofa* yaha.»

13 Yesu n kuān kɔ raafa na ma yee: «Korasyifa, ye wīi pee Yāhā ye! Gbesyatafa, ye wīi pee Yāhā ye! Laanwɔ wūhū nkāy ke pye ye yīnde na, ke syi ma ne pye faale Tyirfa yīnde na, tesē faale Syidōfa ne, pe ne ga pye pe ta ter le cā kāā wa le yalebya wo, pe kapee- wāpyer sē yō ye. Loo nde na, pe ne ga wram wīi pye, pe nfāāper ta, pe fen nayrɛ pāhā pe le. 14 Loo ne, Yāhā kasāhā per ma ba nɔ, le ga ba pee ye na le ta ter pe Tyirfa yaha, tesē pe Syidōfa ne. 15 Ah yii Kapornufa, ye yee la pe ga ba ye kuā yir ga ta yāhāyīn na? Ye ma n naa loo gɛ ga ye laam wo ye! Ye ga ba tege ga ta tāā ye nakur fla wo.»

16 Yesu n maha u kānyārwai pye ma yee: «Wii ma n luhu ye ye, ke nii mii u n luhu ndoo gɛ ye. Wii ma ye wīi sye, ke nii mii ndoo gɛ wīi kē tuu sye. Wii ma -sē ndoo wīi sye, ke nii mii wii u ra lehe wāā woofua wīi kē tuu sye.»

Pe nawee- gbeetāā sēnsye syām wādurban

17 Pe nawee- gbeetāā sēnsye syām n dur ba laanfir ne, ma ba nii le pāā nuhu ne ma n yee: «Wo Yīnfua, sāndāpee gɛ n luhu wo ye, wa'a gbey pe na ma myaha ne!» 18 Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Yalaale wo, n naa u Setane yāā yāhāyīn kue ye, tuu tege naa n too mii yāhāyīn dyan ke yehɛ. 19 -Ye luhu yō ra ye: N fānga wāā ye kē ye waha naa n yia nwɔr na tesē sānam ne, ye tāhā naa n ter te na. N fānga wāā ye kē ye waha yia ye napī Setane na, ye u fānga byɛ pye klaha- tān, ngaa ma n waha kapee pye ye na ye. 20 Sāndāpee n luhu ye ye, loo yō, le sē -sē nɔ nuhu wādi na ye. Ye myar te yrūhū ta wa yāhāyīn saba laam wo, -ye naa nuhu di loo ne!»

Yesu bya nuhu di (Mat 11.25-27; 13.16-17)

21 Loo yalebya wo, Yāhā Yrā Fānga n Yesu laam yīi nuhu ne, u n yee: «Ta Tuhufua Yāhā, mboo taa ma yāhāyīn Yīnfua tesē kāntraha ne. Lii taa sē yar kaicāfa na, tesē sabacāfa ne ye, ma loo yar mpāy na pe ma pra kicar wān syi dyan. N ma sey loo wīi na. Āwā Tuhufua, le tāy ma ye, koo kē ma n le ta ke dyan.» 22 Yesu n dur ma pe nawee- pye ma yee: «Ta Tuhufua Yāhā kai- byɛ le soho ra koho wo. Nawee- sē cā yoo kē ra ne ye. Ta Tuhufua ya ke le cā. Pe sē maha cā yoo kē ra Tuhufua ne ye. Ndooyan ke cā, tesē mpāy ne tē ke yar pe na.»

23 Loo na, Yesu n wā klaha u kānyārwai kue ye, ma poo ya pye ma yee: «Yii, tee nii lii yāā yagaa, ye wīi n tāy, -ye naa nuhu di loo ne! 24 Ta n ye yar nde ne: Nkāy byɛ tee n yāā yīnde ne, tesē nkāy byɛ ne tee n luhu ndityɛ ne, Yāhā kaplān tōrfa busāā pye tesē kui yīnfā busāā ne, pe naa n ke pe kai- ngīi syi yāā yīnde ne tesē pe ke yāā luhu ndityɛ ne, pe sē -sē ke yāā ye.»

* 10:12 10.12 Faale cāā na, Sodōfa tesē Gumorfa ne, pe bii pee ter. Yāhā kasāhā n too pe na, naa gaa ter n pe wāā le suhu pe kui ne.

Yesu kakuācran pāā Syamarifa naa wīi na

²⁵ Yāhā kaiyarfua waa n ba yir ma yee woo ga Yesu le namihi wo, ma u yey ma yee: «Yīnfua, n ga pye mii n waha cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye?» ²⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Kānde lii Yāhā le ta, le yāŋ! Lii ne le yrūhū yaha loo wīi na? Ma lii war le na?» ²⁷ U dya n yee: «Lii le yrūhū ta le nde: <Ta, Yīnfua Yāhā wīi n naa n tāy ma ye, le ter wān bye yaha; le gboho tāŋ ma laam bye wo, le nii tāŋ ma yrā bye na, ma fānga bye ne, ma kacān bye n pye tāŋ loo na.> Tesē: <Ma ya wīi le n tāy ma ye mii syi dyanj, tyii ma nampyeŋ wīi n naa n tāy ma ye ke syi.> » ²⁸ Loo na, Yesu n u pye ma yee: «Ma le pāā yō. Ma'a loo nde pye, ma -sē ga cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.»

²⁹ U Yāhā kaiyarfua -sē naa n traha u tāhā wāā u ya kē. U n Yesu yey ma yee: «N ga waha wii syi yee ra nampyeŋ?»

³⁰ Yesu n u yē sya ma yee: «Dya waa ba yir Yurusalem wo, ma Yerekoo kānde sya ma tege naa n ter. Yuhu- mpāy n ga u yāā kānde laam wo, ma woo toho u na ma u yuhu, ma u nayre tyīn cer u na ma u gbā cāār yaha. ³¹ Yāhā yūndefua waa n yir u ya ndoŋ, ma tege n ter loo kānde nen ya ne. Tuu ga u dya yāā, u n laha yi, ma ga le kānde wāā sya ma ter, u sē yer ge yer ye. ³² Loo kur ye, Lewi kur kue puee waa n ba yir u ya ndoŋ. U n ba no ke fla na, ma u dya yāā. U n laha yi, ma ga le kānde wāā sya ma ter, u sē yer ge yer ye. ³³ Syamarifa naa waa -sē ba yrāhā yi u ya ndoŋ. Yiifee-sē pe Syamarifa yāŋ ngaa ye. U bya naa n ter loo kānde nen ya ne. U n ba no u dya na, ma u yāā pe u duai yaha. Tuu u dya yāā ke syi, u fen n u sroŋ yigi fānga ne. ³⁴ U n yūhū crā u dya na, ma u nar yee u kē defīi ne, ma re tuhu sēm- ne, ma dur ma re pua u kē. U n dur loo na ma u gbe taha u kānkoŋ na, ma ter u ne nampay syāsaha fla wo ma ga u gbihi. ³⁵ Ke yīŋsyii wo, u n war yi ma wāā u nwoŋfua kē, ma u pye ma yee: <Naa u dya gbihi ra kē. Ma'a sya u gbihi ma ta ter war mii draha yaha tē wāā ma kē, n ma ba dur ba nwo, n ga ba pe war draha dāā ma kē.> »

³⁶ Loo na Yesu n dur, ma u Yāhā kaiyarfua yey ma yee: «Ma laam wo, wii woo tuu nii u dya nampyeŋ, dya wii pe ba gbā cāār yaha kānde wo?»

³⁷ U Yāhā kaiyarfua n Yesu yē wāā sya ma yee: «Wii tuu yō u na, woo tuu sroŋ ma u nampyeŋ.» Loo na, Yesu n u pye ma yee: «Ka, ma ga naa n pye koo syi!»

Yesu ka Marti ye fla na Maari ne

³⁸ Yesu ye naa n yrā kānde wo, u kānyārwai ne. Pe n ba laha dye kusyinde laa wo. Coo waa n pe wāā ma pe yigi ga u kaha wo, woo n gaha pe nampay yi. U coo myaha ba kē Marti. ³⁹ U cīifua pye u ne, pe naa u yee Maari. Yesu naa le Yāhā kapāyīi tōr pe ye, u Maari woo n ba tege nii u tāy ma nii ke kaplāŋ luhu. ⁴⁰ Marti woo -sē pye tuu ba dye kuae tēŋ laam wo. U n ba Yesu pye ma yee: «Yīnfua, ma sē yāā ta cīifua ra ta yaha nii ya ke tēŋ laam wo, le yō la? Ma saa u yar la u ba koho le ra ye?» ⁴¹ Yesu n u yē wāā sya ma yee: «Yāŋ, Marti! Ma laam wlāhā nii ma ye, ma n nii n gber kai- busāā na. ⁴² Kate nen ya -sē ne le ma yīŋ. Maari ka le wāyīi kue ye. Le saha tyīn sya kāā u ye ye.»

1 Per gaa, Yesu naa n pãã Yãhã ne teelaa wo. Tuu ba nar wa, u kãnyãrwai waa n u pye ma yee: «Wo Yĩñfua, wo klaha Yãhã wãnar ne, mii Nsãn dyañ tuu u kãnyãrwai klaha le ne mii.» 2 Yesu n pe yar ma yee: «Ye ma ga Yãhã nar, -ye yee:

«Wo Tuhufua Yãhã,
ta, nawee- n cã ma miingbãñ kai- laha.
Ta, ma Yai n pa nawee- ye.

3 Naa wo yẽ digi wãã wo kẽ plii wuhu na.

4 Wo kapee- gbe kãã wo yĩñ na.

Mpãy pe kapee- pye wo na,
wo bya wo n tyii pe kapee- foho na
wo kuãñ ne.

Ma'a n wo miy yaha,
wo n tyĩn naa n gaha
kapee- wãpyeñ kue ye ye.» »

5 Yesu n ma ha pe yar ma yee: «Laa na, ye laam wo, waa ma naambiyã ne. Per gaa, u ga yir u ka u naambiyã fla na yĩndyaha wo, u ga u pye: «Naambiyã, bur wãy tãã fue le ra na. 6 Ta naambiyã nen waa yir yrãhã ye, ma pa ra fla na, ngaa wee tẽ ga wãã u kẽ ye.» 7 U naambiyã nwo ga waha kuee nwoñ laam wo, u pãã yi wãã u kẽ u u pye: «Tyii ra na dya, ma sã yãã nwoyẽ gbãã tã wa karndohopua ne. Ma sã cã la, wo sã wãy wa ta pii ne. N wee n ga waha yir n bur gbe wãã ma kẽ ye!» 8 Yesu n pe yar taha ma yee: «Ta n le pãã ye ye: Pe sya nii naambiyãm, nen nwo ga waha sye u saa yir ye. U nkurfua ma -sẽ naa tã u nwoñfua na, ma nii u yee u kadye ga ba war, u n yir, u nwoyẽ yãr, u te wãñ bye gbe wãã u naambiyã kẽ, tii wĩ te ma u na.

9 Koo kẽ n ga ye yar nde ne: -Ye naa n nar, ngaa ga wãã ye kẽ. -Ye naa n ke, yaa ngaa yãã. -Ye naa kããnklihi gbã, pe ga ke yãr ye kẽ. 10 Ye sã yãã, mboo nawee, ma'a n nar, Yãhã ga ngaa wãã ma kẽ. Ma'a n ke, Yãhã ga ta ma ngaa yãã. Ma'a kããnklihi gbã, Yãhã ga ta ke n yãr ma kẽ.

11 Ye ma pye tuhufua, ye dyale ma fuale nar ye ye, yaa u kẽ la nwoho ne? 12 Laa na, u ma ngucĩ nar ye ye, yaa u kẽ la sãnuẽ ne? 13 Tee sya pee mii, ye kayũhũ pye ye pii kẽ. Ke syi ne, ye yai ye cã, ye Tuhufua Yãhã ga Yãhã Yrã Fãnga wãã mpãy kẽ pe le nar u ye.»

Kai lii ne pe pãã taha Yesu na?
(Mat 12.22-30, 43-45; Mar 3.20-27)

14 Sãndũpee pye dya waa yĩñ na, ma u ta u n nii bebe. Yesu n u kar tege kãã u dya yĩñ na. U sãndũpee n tege kãã u dya yĩñ na, u nii n pãã gbe gbe. Le n yẽ gbãã pe nabur na ma sya ta tẽr.

15 Mpãy n yir ma yee: «Sãndãpee yĩñfua Sebulshe kẽ tuu fãnga wãã u kẽ, u n waha sãndãpee kar tege n kãã nawee- yĩñ na.» 16 Mpãy ter n yee, poo ga u le namihi wo, ma u pye ma yee, tuu yẽkã wĩ laa pye poo n yãã yĩnde ne, pe cã cã Yãhã fãnga kẽ ke ma u ye.

17 Yesu -sẽ ba pe laam wĩ cã wa. U n pe yar ma yee: «Kãntraha nenfa ma kuee n wãã pe ya ne, koo kãntraha nge ga too. Kaha nenfa ma kuee n wãã pe ya ne, koo kaha ga too. 18 Ke syi ne, Setane ma kuee n wãã u ya ne, u fãnga saa waha ka yahasee ye ye, ke ga klaha-. Ye -sẽ yee, n sãndãpee kar tege n kãã nawee- yĩñ na, sãndãpee yĩñfua Setane kẽ tuu koo fãnga wãã ra kẽ! 19 Cĩinde sã ne ye. Mii loo sã ne ye, ye nampyeñ- mpãy pe sãndãpee kar n tege, ye ma yee pe bya loo pye Setane fãnga kãmay na,

poo ge ga ye yar pe yee, cīnde sē ne ye. ²⁰ Ta n ye yar, n sāndāpee kar tege n kāā Yāhā Fānga ne. Loo na, ye yai ye cā Yāhā Yai pa wa ye ye.

²¹ Fāngafua ma pye naanmiy wān ne ma nii u kaha sēŋ, nawee waa saa ser u kla gaa gbe ye. ²² Waa ter ma -sē pa, woo fānga ma ter nwo wāŋ na, u n yia u na, u ga u naanmiy wān bye tyīn sya u ye, tii tuu ba ta ma naa u ya paha. Loo na, u ga u kahafua nwo koho wān bye gbe u ye, u te la u nampyeŋ- ne.

²³ Wii ma yee u wee ra ne ye, woofua ma ra napīī. Tesē, wii ma yee u saa koho le ra ye, u nawee- wāā ba ra kē ye, woofua u pe kar n kāā ra na.

²⁴ Sāndūpee ma pye nawee yīŋ na ma ba tege kāā u na, u sāndūpee ga ka drawaha fla wo, u ga tay naa n klaha, u ma teelaa yāā u nii naa n wūū. U ma yee u sē teelaa yāā ye, u ga yee tuu ter u niisaha gii yaha, u ga dur ga nii ke fla na. ²⁵ Loo na, tuu pye nawee wii yīŋ na ma ba tege kāā u na, u ga dur ga u fla na. U n gaha u nawee laam yāā mii nwoŋ dyaŋ pe ke pe ma ke gbihi ta. ²⁶ Loo na, u sāndūpee ga yir, u ga u nampyeŋ- kuasīī mpāy yigi ba, mpāy pe maha pee woo na. Pe bye ga pe ya wāā ba nii u nawee yīŋ na. U nawee wīī ga pee, le ta ter faale yaha.»

²⁷ Yesu tuu ba koo pāā wa, cōō waa n kuee pe nabuar laam wo, ma u pye ma yee: «Cōō wīī tuu ma see ma maha u yrā ta ma kē, u wīī n tāy.»

²⁸ Yesu n -sē u yē wāā sya ma yee: «Mpāy pe Yāhā kapāyīī luhu, ma maha Yāhā kānde yār, poo wīī le n tāy!»

*Yagaafa pe laanwō wīī lii ke Yesu ye?
(Mat 12.38-42)*

²⁹ Nawee- wō naa n tā Yesu na, u n nii pe pye ma yee: «Yagaafa pee, ma -sē yee poo n traha pe laanwō wīī laa yāā yīnde ne. Aye, laanwō wīī laa saa pye ye n yāā yīnde ne ye, mii lii syi sē kē le bii faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yonase dye ye. ³⁰ Ye sē yāā, mii Yonase wīī bii nii kayar wīī faalefa Nenefufa ye mii, u Nawee Puee wīī bya ga ba nii kayar wīī yagaafa ye koo syi.

³¹ Yāhā kasāhā per ma ba nō, faale Syeba kāntraha yīŋfasya ga ba le pāā u yee, yagaafa pe sē koho klaha ye, pe tee pye. Woo bii yir deydey kui wo, ma pa faale yīŋfua Salmuu fla na ma ba u kacāyor luhu. Kaplāŋ nkāy tē -sē n pāā ye ye, ke ter Salmuu wūhū yaha!

³² Yāhā kasāhā per ma ba nō, pe faale Nenefufa ga ba le pāā pe yee, yagaafa pe sē koho klaha ye, pe tee pye. Faale wo, Yonase bii Yāhā yē kapān pāā pe Nenefufa ye, pe n le luhu ma koho klaha ma pe kapee-wāpyeŋ miy yaha. Kaplāŋ nkāy tē -sē n pāā ye ye, ke ter Yonase wūhū yaha!»

*Nawee kadye naaloho
(Mat 5.15; 6.22-23)*

³³ Yesu n maha yee: «Waa sē naaloho ndyan tar ma ga le wūhū teelaa wo ye, waa sē maha le tar ma katanj cīn n tā le na ye. Ah ndee, pe ma le tar, pe ne le wra ta kāānkui na, wii ma dye u naa n yāŋ cāā- na. ³⁴ Yīnde ma mii naaloho dyaŋ kadye na. Ma yīnde ma yō ma ye, ma kadye bye ga nii cāā- na; ma yīnde ma -sē klaha- ma ye, ma kadye bye ga nii wam wo. ³⁵ Loo na, nawee woo yai u u ya yigi, cāā- mpāy pe ma u na, wam ma syi pe sya tāŋ ye. ³⁶ Ke syi ne, nawee kadye bye ma nii cāā- na, teelaa sē wee wam wo ye, u kadye kur bye ga nii tāŋ cāā- na, ke naa n yehe palpal mii naaloho cāā- dyaŋ.»

*Yesu kuān pe Farisyē na tesē pe Yāhā kaiyarfa ne
(Mat 23.1-36; Mar 12.38-40)*

³⁷ Yesu tuu ba pāā wa, Farisyē naa waa n u yee u ga di u kaha wo. Yesu n dye ke kaha wo, maa nii ma ga di. ³⁸ U Farisyē naa n ba yāā Yesu sē u klue yee pe wāle kānde na ye, ma nii n di, le n u fe gbe.

³⁹ Loo na, Yīnfua Yesu n u pye ma yee: «Yii Farisyē, ye ma mii nawee-mpāy dyaŋ pe crāŋ kur kuε yee, tesē tasa kur kuε ne, ma n tyii ke laam na. Ye bye ye yii ta naweeyōm nkur kuε ye, ye laam sē -sē wee gbegbε ye. Nawee- wāyuhu wīi ya le ma ye laam wo, tesē kapee- wāpyeŋ ne. ⁴⁰ Ye plege, ye sē kai- cā ye! Yāhā gii ke nkur kuε pye, koo neŋ ya sē na ke laam bya pye? ⁴¹ -Ye ye crāŋ yīi kayūhū ne, tesē ye tasa bya ne, ye ke wāā nawām kē, loo na ye kānkai- bye ga cā nii gbegbε.

⁴² Yii Farisyē, ye wīi pee Yāhā ye! Ye ma ne ye digi gbe, le tāy ke nii waŋ kla woo, tyūhū wāŋ woo, ye ne ke la fle sēnsye, ye fla neŋ wāā Yāhā kē. Ma -sē yee ye wāsrōŋ wīi na, tesē Yāhā wīi wātāy ne ye laam wo, ye kalaa wee koo na ye. Koo -sē kē tee yai ye gbihi yigi, ye koo ta yīŋ. Ke kai- ngīi n -sē taha, ye ma syi ye faha laa yaha ye.

⁴³ Yii Farisyē, ye wīi pee! Yiiffee- yawāhā nwey wo niisar rii nawee- bye yīnde le yi n too re na, too syi niisar ye ne ke ye nii. Ye tee maha n yāŋ pe naa ye syar nangbāsyaha ne nanihi teebehe wo.

⁴⁴ Ye wīi pee! Ye laam wluhu, ye ma mii nakur gbūhū nkāy syi dyaŋ nawee saa cā ye, u tāhā naa n ter te na!»

⁴⁵ Yāhā kaiyarfua waa n u pye ma yee: «Yīnfua, taa nii n pāā ke syi, ma wo bya wāā le n tyehε.»

⁴⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Yii Yāhā kaiyarfa, ye bya wīi pee! Ye nawee-taha kai- nkāy na ke ma mii teger dyaŋ pe saha tēŋ ye. Ye saa maha koho le pe ye, pe n waha re tēŋ ye. ⁴⁷ Ye wīi pee! Gbūhū nkāy syi ke yō, ye ne koo fāā Yāhā kaplāŋ tōrfa kē, poo mpāy ye wāle pe boo! ⁴⁸ Le nii mii ye wāle pe lii pye, le tāy ye ye. Poo pe Yāhā kaplāŋ tōrfa boo, yii -sē pe gbūhū fāā! ⁴⁹ Loo ne, Yāhā gii ke kai- bye cā tāŋ, ke n le yar yaha ye wīi na ma yee: «N ga ba ra kaplāŋ tōrfa mpāy nō wāā pe ye, tesē ra tētēfa mpāy ne. Pe ga ba mpāy boo pe laam wo, pe mpāy nar- gboho.» ⁵⁰ Ke syi ne, ma gbe driyē wātāhā na, ma ba waa ke yagaa na, Yāhā kaplāŋ tōrfa mpāy bye pe boo ter, yagaafa ga ba loo kapee fue dāā. ⁵¹ Too naboer nde bii gbe Abel wāboo cāā na, ma sya ba waa Dyakaridya wāboo cāā na, woo wii pe bii u boo ke Yāhā kangbāŋ nsoho wo, ke Yāhā diŋ yisaha fla ne. Awā, cīinde ne tē n pāā ye ye, ntōr rii te woo, le kapee fue ga yi yagaafa na.

⁵² Yii Yāhā kaiyarfa, ye wīi pee! Lii le ga waha nawee ta u n Yāhā wīi cā, yii gε le sye, ma -sē maha yer tā le na nawee- ma n le yāā ye. Ye ma mii nawee waa dyaŋ u nwoŋ gaa yē gbāā tā ma sye u karndohopua na.»

⁵³ Yaliile Yesu tuu ba yi ke kaha wo, pe Yāhā kaiyarfa tesē pe Farisyē ne, pe n nii ncafūhū di u ne, ma nii u yey kai- ter bye ne. ⁵⁴ Pe naa n ke pe Yesu ta u n plaha pāā pe n luhu.

12

*Yesu nawee- klaha kai- nkāy ne
(Mat 10.26-27)*

¹ Loo yale wo, nabuar n ba wo tā ma sya pe ya tre tāhā, Yesu n cāā u kānyārwai pye ma yee: «Ye yii yigi Farisyē ye ne, pe wīi ma mii ncasur wāŋ ter syi dyaŋ. Pe naweeyōm pyer pye gbaa na, pe laam wo ma -sē pee.

² Ngii ngii ke wūhū nii, ke ga ba yāā gbaa na. Kai- nkāy ke maha ma waa sē ke cā ye, ke ga ba cā. ³ Loo ne, kaplān nkāy tee n pāā yii ya yīmperwoho wo, ye ga ba naa ke pāā nawee- bye ye yaiwaha na. Tesē, lii bye tee yuhu pāā waa nditye wo, nwonun laam wo, le ga ba gbey pāā nanihi fla wo.»

Wii nawee- yai pe naa n fya u na

(Mat 10.28-31)

⁴ Yesu n maha yee: «Ta n le pāā ye ye, yii mpāy tee ma ra naambiyām: Mpāy syi pe ga waha nawee kadye boo wāboo ya, pe sē -sē ga waha laa pye nantān ye, ye ma syi naa poo fya ye. ⁵ Wii tee yai ye naa n fya, n ga u yar ye na: Ye yai ye naa Yāhā koo fya, koo gii ye ma ba ku, ke ga waha ye le naa fla wo, naa gii wāfegeyāā wee ke na ye. Āwā, n le pāā ye ye, ye yai ye naa koo ya fya! ⁶ Kānsyāyi mii syi wām bua sē n par la warpii syām ya ne? Ye cā poo kānsyāyi mii wee ngaa ye, Yāhā sē -sē n faha poo nen waa ge yaha ye. ⁷ Ye wīi n tāy Yāhā ye, ma ter kānsyāyi mii syi wābuar yaha. Ye yīnyor nde ge Yāhā te bye yē cā yaha wa. Ye ma syi naa n fya laa na ye!»

Lii yai le pāā Yesu wīi na nanihi wo?

(Mat 10.32-33; 12.32)

⁸ Yesu n maha yee: «Ta n nde pāā ye ye: Wii ma le pāā nawee- yīnde na ma yee woo u ya le soho ra koho wo, ndoo u Nawee Puee, ta bya ga ba le pāā pe Yāhā yāhāyīn tēnlehe yīnde na n yee, woofua ma ra wūū. ⁹ Wii ma -sē le pāā nawee- yīnde na ma yee woo sē ndoo cā ye, ta bya ga ba le pāā pe Yāhā yāhāyīn tēnlehe yīnde na n yee, n sē woofua cā ye. ¹⁰ Nawee wii ma tee pāā u Nawee Puee wīi na, Yāhā ga ba loo kapee laha kāā u yīn na. Wii ma -sē tee pāā Yāhā Yrā Fānga wīi na, loo kapee nde saa laha kāā u yīn na ye.

¹¹ Pe ma ba ye yigi ga Yiifee- yawāhā nwey wo, laa na yahaseefa yahasee ye, laa na fāngafa yahasee ye, ye ma syi ye fya ye! Ye ma syi ye naa ntān cēr, ye yee tee ga ba lii pāā le n nii wāyīi, tesē tee ga ba lii pāā ye waha ye yīn yi yaha, ye sē cā ye. ¹² Loo yale wo, kaplān nkāy ke yai ke yi ye yē wo, Yāhā Yrā ga ye klaha ke ne.»

Cīinde nangbān ne tii ne?

¹³ Dya waa pye pe nabuar laam wo, ma ba Yesu pye ma yee: «Yīnfua, ta lefua yar, u tyii wo n wo tuhufua kloho la wii na.» ¹⁴ Yesu n u yē sya ma yee: «Naambiyā, yoo u ra taha ye nwonj kai- wāsāhā na, tesē ye koho wān wālan na ye nsoho wo?» ¹⁵ U n wā klaha, ma pe nawee- bye pye ma yee: «-Ye yii yigi, ye ma n pua yaha wale wīi na, tesē nangbān wān ne ye. Nawee koho wān sē ne te ga waha ta u n kuee yrān na ye.»

¹⁶ Loo na, Yesu n kakuācran pāā pe ye ma yee: «Nangbān gaa pye tangbān ne, dir n ba yi u ye kacān sē pye ye. ¹⁷ U n nii laam ga ma yee: <N ga pye mii, dir nde bye lesaha wee ra ye ye.> ¹⁸ U n ba u ya pye ma yee: <Tē ga lii pye, n le cā yagaa. Loo ne nde: N ga ra mple nde yoho kāā, n dur n taa fāā, tii te cā gboho faale wān na, n ta dir wān bye le yaha te laam wo ta koho wān bye ne. ¹⁹ N ma loo pye wa, n ga dur n nii yar n yee: Naambiyā, diyōr ma ma ye kacān wee ye, te ga waha ta ma di yai dye-buar. Yagaa, fihī nii naa n wūū, ma naa n di ma naa n wo, -taa naa nuhu di.> ²⁰ Yāhā n -sē u dya pye ma yee: <Naplege nge! Yīmper nge ge laam wo, ma ga ku. Taa ga ku, dir nde bye taa gbihi ta ma myaha na, te ga nii yoo wān yagaa?> » ²¹ Loo na, Yesu n maha le pāā taha ma yee: «Wii woo

na tuu driyē nangbān wān ya ke wāā n ta u ya myaha na, u sē -sē wee ngaa nangbān Yāhā ye ye, woofua wī ma mii ke nangbān naplege nge wī dyaŋ.»

*-Ye yii le soho Yāhā koho wo ye kuāŋ ne!
(Mat 6.19-34)*

²² Loo kur ye, Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Loo ne, n ga ye yar nde ne: Dir rii tee ga naa n di, tesē loho gii ne tee ga naa n wo ye waha nii yīnwēr na, tesē nayre rii ne tee ga le tā ye kadye na, ye ma syi ye naa ntāŋ cēr too nde bye wī na ye! ²³ Ye sē yāā, yīnwēr puar dir na, kadye puar nayre na. ²⁴ -Ye naa kānsyām yāŋ, pe sē digi tāhā, pe sē digi gbe, teelaa wee pe ye pe dir kōŋ n yaha ye. Yāhā sē pe yē digi wāā la pe kē? Ye wī n tāy Yāhā ye, ma ter kānsyām yaha. ²⁵ Ye laam wo, yoo ma u ga waha u kuper yūhū wāā carle ge laangar ya kāmay na? ²⁶ Ye ma gblihi laa ndele syi ya wāpyeŋ na, lii tee -sē laam ga ke kai- ngī wī na?»

²⁷ Nyē fyār te n fīy tar wo, ye sē te nayōr yāā la? Te sē tēn tē ye, te sē faha wān tyīn ye. Ta n -sē le pāā ye ye, u faale yīnfua Salmuu, u nangbān naa bye ne, u nayre nayōr sē -sē bii nō nyē fyār wāŋ neŋ gaa ge nayōr na ye. ²⁸ Nyē nge ge ke n fīy tar wo nanga, koo gii pe n pai miy le wāā naa laam wo sukūhū, Yāhā nayōr wāā ke kē. Ke -sē ga pye mii ke tyii yii ge na, ke saa nayre wāā ye kē ye? Ye sē koho taha yaha Yāhā na busāā ye. ²⁹ Ye ma syi ye naa ntāŋ cēr, ye yē digi wāke ne tesē ye lawōŋ ne ye! ³⁰ Nawee-mpāy pe sē cīnde Yāhā cā ye, poo pe too nde bye ke fāŋga ne. Ma -sē yee yii na, Tuhufua Yāhā ma ye ye, ke cā te wī ma ye na. ³¹ -Ye cāā Yāhā Yai wī ke wa! Loo na, ngii wī ke ma ye na, ke -sē ga ba wāā taha ye kē.

³² Yii mpāy tee sē nihi ye, ye ma syi ye fya ye! Le tāy ye Tuhufua Yāhā ye, loo ne u n ye le Yāhā Yai wo. ³³ -Ye ye koho wān par, -tee pe war wāā nawām kē! Wale lii syi le sē n klaha ye, -ye naa loo kē! -Ye Yāhā wūhū ke naa n ta busāā yāhāyīŋ wo, koo fla gii wāplaha wee te na ye, yuhu saha nō te na ye, fyār saha te pye klaha- ye. ³⁴ Tee ye laam wān ta na, ye laam bye ma koo fla na.»

*Tētē- yai pe ma n sā wāy faha ye
(Mat 24.45-51)*

³⁵ Yesu n maha yee: «-Ye yii gbihi ra tēn wī ne, -ye ye nsī cēr pua, -ye ye naaloho tar yaha! ³⁶ -Ye yii gbihi mii tētē- mpāy dyaŋ pe yīnfua ka cagbar na. U ma dur ba ke kapahayē gbā, pe yir ga ke yār u kē. ³⁷ U yīnfua tuu ga dur ba tētē- mpāy yāā yrāŋ na, poo wī n tāy! U ga u ya gbihi, u pe ta pe n tege nii, u n ba dir la klaha pe bye kē. ³⁸ U ma dur ba yīndyaha wo, le tāy yīndyaha kur ye, ma ba u tētē- yāā yrāŋ na, pe wī n tāy.

³⁹ -Ye nde cā laha: Kahafua ma ne u yuhu payale cā, u ga ne kuee yrāŋ na, u sye u yuhu ma n dye u kaha wo ye. ⁴⁰ Ye bya -ye yii gbihi naa n ta, yaliile tee sē ga yigi ye, u Nawee Puee ga ba dur ba loo yale wo.»

⁴¹ Pyar n ba le pāā ma yee: «Yīnfua, ma kaplāŋ ngī kuā cra pāā wāā wii ya kē laa, ma ke pāā nawee- kur bye kē?» ⁴² Yesu n u yē sya ma yee: «Tētēle wii syi kē u n sroŋ u yīnfua ye, ma maha kai- cā? Woo kē wī ne u yīnfua ter ma u taha u naa ke kaha yāŋ, tuu naa u tētēwai bye yāŋ, u naa pe dir wāā pe kē sediyale wo. ⁴³ U yīnfua ma dur ba, maa u yāā loo tēn na, woo tētēle wī n tāy. ⁴⁴ Ta n cīnde nde pāā ye ye. U yīnfua ga u taha u koho wān bye yīŋ na. ⁴⁵ U tētēle ma -sē le ga yigi, a woo yīnfua saa pa yagaa ye, u ga too u tētēwai wāgbāŋ na, u naa dir ya di, u naa

sēm wo pe n u yigi. ⁴⁶ U tēntēle tuu sē per gii ga yigi ye, u yīnfua ga pa koo per na. U ga u pēn cīinde wāpēn, tuu u pye pyer rii ne te yai mpāy ne pe sē sron ye.

⁴⁷ Tēntēle wii tuu u yīnfua laam wīl cā, u sē -sē u ya gbihi ye, u sē -sē u yīnfua laam wīl pye ye, u ga ba gbār sya busāā. ⁴⁸ Ma -sē yee tēntēle wii tuu sē u yīnfua laam wūhū cā ye, u ma sya tee pye ma yai gbār ne, u ga gbā car ya. Yāhā ma wii kē busāā, ke ga ba ufua yey kai- busāā ne. Yāhā ma kai- busāā le soho wii koho wo, ke ga ba woofua yey kai- busāā ne ke n sya gboho ter.»

*Yesu wāpaŋ ta nawee- ga cēr
(Mat 10.34-36)*

⁴⁹ Yesu n maha yee: «N pa nawee- wācēr naa ne kāntraha na. Koo naa nge ma ne pye ke le wa, le ne ga tāy ra ye. ⁵⁰ N ga ba tāā fēn laam wo, ta laam bye n wlāhā nii. Loo n ba pye wa, ta laam n cā tege nii. ⁵¹ Ye laam wo, ye yee la n pa nawee- yimbuhu wāalesaha wo? Aye rēhe, n pa pe wācēr wīl loo ne. ⁵² Ma gbe yagaa na, nwoŋ giifa ma pye nawee- bua, nawee- tāā ga wāā le, pe cēr nawee- syām mii na. Kaa na, nawee- syām ga wāā le, pe cēr nawee- tāā mii na. ⁵³ Tuhufa ga ba napīr le pe dyam ne, dyam -sē ga ba napīr le pe tuhufa ne. Nahafa ga ba napīr le pe pueesyam ne, pueesyam -sē ga ba napīr le pe nahafa ne. Nansyam ga ba napīr le pe pii ca ne, pii ca -sē ga ba napīr le pe nansyam ne.»

*Mpāy pe sē yagaa kai- yīntaha war ye
(Mat 16.2-3; 5.25-26)*

⁵⁴ Yesu maha naa pe nawee- yar ma yee: «Ye ma sesaha yāā ke wo ke pakue ye, ye sē ne yee la, ke ga pa? Ke n -sē pa cīinde. ⁵⁵ Ye ma tefay yāā pe yir yāhāyīŋ kāndigi koho kue ye ma fua n pai, ye sē ne yee la kar ga war? Le n -sē pye cīinde. ⁵⁶ Dawarfa me ye ne! Tee waha yāhāyīŋ wūhū yīntaha war, tesē kāntraha wūhū ne, Yāhā wūhū nkāy ke -sē n pye ye yīnde na yagaa, nwa ta ye n koo wāwar wīl sye?

⁵⁷ Tee ga lii pye le n sron, nwa ta ye n loo sye? ⁵⁸ Wii ma yee ma laa tee pye, ma ma yigi n gaha kasāhā saha wo, tee sē no wa ke fla na ye, cāā naa u nar ye n wāā le. Mii loo sē ne ye, u n gaha ma le soho u kasāhāfua koho wo, woo n ma le soho fāngafa koho wo, pe n ma le nwompīhi wo. ⁵⁹ Ta n le pāā ma ye: Ma'a yee ma sē le kafue bye dāā tāŋ ye, ma saa yāā yi ke nwompīhi wo ye.»

13

-Ye le sya ye kapee- sē yō ye, -tee ke miy yaha!

¹ Per gaa, nawee- mpāy n pa Yesu fla na, ma ba Galelefa mpāy wīl pāā u ye. Pe Galelefa ka Yāhā kangbāŋ laam wo, u fāngafua Pilati n ta pe n pe boo wlāhā pe kaboo wān ne. ² Yesu n pe yē sya ma yee: «Galelefa mii pe boo, ye laam wo ye yee la, poo pye kapeepyefa ma ta ter Galele kāntrahafa bye yaha? ³ Ye bya ma -sē yee, ye sē le sya ye kapee- sē yō, ma maha ke wāpyeŋ miy yaha ye, ye bye wīl ga ba klaha-. ⁴ Ye yai ye ye laam too nwonjruhu gii na ke pye Syilwee wo, ma ba too tā nawee- sēnsye kuatāā na, pe n ku. Ye laam wo ye yee la, poo pye kapeepyefa ma ta ter Yurusalem klofa kur bye yaha? ⁵ Ye bya ma -sē yee, ye sē le sya ye kapee- sē yō, ma maha ke wāpyeŋ miy yaha ye, ye bye wīl ga ba klaha- koo syi.»

Yīsrefa wīl ma mii katyigi gii dyaŋ, ke sē n sa ye

⁶ Yesu n maha kakuãcranj pãã pe ye ma yee: «Dya waa ba nasar nkugu katyigi sîi kãntrayũhũ fla wo, ke n le. U dya n pa u n pai nkugu tai, u sê ngaa yãã ye. ⁷ U n te tar gbihifua pye ma yee: «Yãñ, ke dye- tãã kê yagaa, n ma pa n pai nkugu tai katyigi nge na, n saa ngaa yãã ye. Ke cer kãã! Ke tee nii ma draha ka sya, ke sê n sa ye.» ⁸ U tar gbihifua n u yê sya ma yee: «Yĩñfua, maha tyiie ke na naandy; n ga ke yĩñ tugu klaha, n nafuhu le ke tãy. ⁹ Ke syi ne, laa na ke ga ba sa dye laa; ke maa yee ke sê maha sa ye, ma ta ke n cer.» »

Yesu maha cɔɔ waa jaa kanii per gaa na

¹⁰ Kanii per gaa na, Yesu pye u maha naa nawee- klaha Yiiffee- yawãhã nwonj gaa laam wo. ¹¹ Cɔɔ waa -sê pye ke fla na, u sê pye korkor ye. Ke dye- sênsye kuatãã ba kê sãndũpee waa pye, u ba u cɔɔ ta u n kur nii, u yaha kãntuhu sronj ye. ¹² Yesu tuu u cɔɔ yãã, u n u yee ba, ma ba u pye ma yee: «Cɔɔ, ma yan ma miy yaha.» ¹³ Yesu n koho taha u na, ke kãntuhu n ta ter sronj u ye, u n nii Yãhã sey.

¹⁴ Yesu tuu maha nawee jaa kanii per wo ke syi, le sê tãy u Yiiffee- yawãhã nwonj yĩñfua ye ye. U n kapãn gbe, ma pe nabuar pye ma yee: «Plii kuay na, nawee yai u tẽn tẽn too plii na. -Ye naa too plii yãñ, ye naa n pai ye yan wãjaa wĩ na, tee ke kanii per yãã ye ke ta yaha!»

¹⁵ Yĩñfua Yesu n u yê wãã sya ma yee: «Dawarfa me ye ne! Kanii per na, ye sê ne ye naha sãhã la, laa na ye kãnkonj, ye ka ke ne lawɔsaha wo?»

¹⁶ Ah cɔɔ nwo wii tuu -sê ma Brama kur waa, Setane tuu pua yigi yaha dye-sênsye kuatãã, ye yee la woo ma syi u sãhã yaha kanii per na u sãndũpee namihĩ wo ye?»

¹⁷ Yesu kapãn nde n nii u napĩ-ye fyar wĩ. Laanwɔ wũhũ nkãy tuu naa n pye, ke -sê naa nuhu yigi pe nabuar kê.

*Yãhã Yai ga cãã klonj, ke cã ba gboho
(Mat 13.31-33; Mar 4.30-32)*

¹⁸ Loo na, Yesu n maha pe nawee- yar kakuãcranj ne ma yee: «N ga waha Yãhã Yai wĩ tɔr nwa ne? Ke ngii tay, n ga ke kla yar ye na. ¹⁹ Ke ma mii ngaa puale dyanj, dya waa tuu gbe, ma tãhã le kãntraha wo u lankua wo. Loo puale klonj tãñ pii bye na. Le -sê fiy ma jruhu katyigi dyanj, kãnsyãm n sya ba pe nsenj ta te kayay laam wo.»

²⁰ Yesu n maha yee: «N ga maha ye yar Yãhã Yai ma mii syi dyanj?»
²¹ Yãhã Yai wĩ maha ma mii ncasur wãñ ter syi dyanj, cɔɔ waa tuu gbe carle ya, ma wlãhã bur miy busãã wo gbengbeyĩhĩ tãã syi, ma pe tũhũ. Te ncasur carle ya n ta pe n sya fua yir.»

*Nawee- busãã ga yãã dye la Yãhã yai klo wo?
(Mat 7.13-14, 21-23)*

²² Yesu naa n gaha Yurusalem wo. Tuu naa n ter kungbãhã nkãy wo, tesê kusyĩmbehe nkãy ne, u nawee- klaha naa n gaha too bye wo.

²³ Waa n ba u yey ma yee: «Yĩñfua, nawee- mpãy pe n pai sya yaha pe dye Yãhã fla wo, pe saa syar ye, cĩinde sê na?» Yesu n u yê sya, ma pe yar ma yee: ²⁴ «Yãhã fla wãdye wĩ waha mii nwonyê gi dyanj ke fihĩ. -Ye yii waha ye dye koo ne! Ta n ye yar, nawee- busãã ga ba yee poo ga dye, pe -sê ga ba gblihĩ laa.

²⁵ Koo nwonyê nge kahafua ma ba yir, ma ke nwonyê gbãã tã, yaa ba yii yãã nkur ye, ye naa ke kããnklihi gbã ye yee: «Yĩñfua, nwonyê yãr wo kê!» U ga ye yê sya u yee: «N sê ye yisaha cã ye.» ²⁶ Loo na, yaa u pye ye yee: «Wii me too wãã naa n di ma ne, ma maha wãã naa n wɔ ma ne. Ma naa

nawee- klaha wo klo wo, nanihi teebɛɛ wo.» ²⁷ U ga maha ye pye u yee: <N sɛ ye cā ye kapeepyefa mii, ye ma n crā ra na ye!> ²⁸ Loo yale wo, ye ga ba faale wāle Brama ye yāā, Yāhā yai klo wo, tesɛ Yisyake ne, Dyakuba ne, ma suhu pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa byɛ ne. Yii -sɛ ga ba pye nkur ye, ye naa n wūn wāwūn, ye laam ga ba war ye n sya naa nkāhā gbā!

²⁹ Nawee- ga ba yir yaidar kue ye, tesɛ ke dyeter kue ye, tesɛ kāntraha teebɛɛ bye wo, pe pa Yāhā Yai gbar na, pe ba dir di. ³⁰ Loo na, mpāy pe ma kur ye yagaa, poo mpāy ga ba yahasee fla yāā. Mpāy pe -sɛ ma yahasee fla wo yagaa, poo mpāy ga ba nii kur ye.»

*Yesu tesɛ Yurusalemfa wīl ne
(Mat 23.37-39)*

³¹ Loo yale wo, Farisyɛ mpāy n yūhū crā Yesu na, ma u pye ma yee: «Tɛr kāā, ka fla ngaa na. Yerote n traha u ta pe n ma boo.» ³² Yesu n pe yɛ sya ma yee: «Ye ka, yaa kacāmpuai nwo yar ye yee: Ta tɛn ne kāntraha nge na sāndāpee wākar ne, yanfa wājaa ne. N ma le na nanga tesɛ sukūhū ne, le tɛn n sya ba kua. ³³ N yai n ta tɛr ta yrāhā ne nanga, sukūhū, n sya ga nɔ. Ye sɛ yāā, Yāhā kaplāŋ tōrfua sɛ yai pe u boo kulaa wo mii Yurusalem sɛ kɛ ye.»

³⁴ Yesu tuu naa pe Yurusalemfa wīl pāā, pe fɛn n u yigi, u n yee: «Yurusalemfa, Yurusalemfa, ye Yāhā kaplāŋ tōrfa boo, tesɛ nawee- mpāy Yāhā pe nɔ n wāā ye ye, ye pe waa n boo ntɛmbar ne! Yalebye, n n ke n ye wāā ta nii tāy, mii nguyīŋ dyan ke ke pii wāā n ta ke nkaasyir flāhā tāy. Ye sɛ -sɛ le sya yāā ye. ³⁵ Tee n pye ke syi Yāhā ga ba kur waa ye klo na. Ta n ye yar: Ye saa ra yāā mii per gii sɛ kɛ, tee n pai naa n yee: <Mboo wii taa n pai Yīŋfua Yāhā myaha na, ke kaa taha ma na.> »

14

*Farisyɛ naa waa Yesu yee ba dir na
(Mat 22.1-10)*

¹ Kanii per gaa maha wo, Yesu ba ka Farisyɛ ye yīŋfua waa kaha wo. Pe ba u yee dir na ke fla na. Mpāy pe pye ke fla na, pe naa Yesu yāŋ kayi ne, ncā u ga pye mii laa? ² Dya waa ba yer u yahasee ye. Yan pye u dya na, u n ba tɛ. ³ Yesu n kapān gbe, ma pe Farisyɛ yey tesɛ pe Yāhā kaiyarfa ne ma yee: «Kānde lii Yāhā le ta, wo yai wo yanfua jaa kanii per wo laa, wo sɛ yai wo le syi pye ye?» ⁴ Pe n yaha le, pe sɛ sya ma laa wāā sya ye. Loo na, Yesu n u yanfua yigi ma u jaa, ma kānde wāā u kɛ u n tɛr. ⁵ Yesu n dur yagaa, ma pe nawee- pye ma yee: «Ye laam wo, waa dya ne too dye u ye kualan laam wo, laa na naha syi, ufua saa u yi la le yalebya wo, le ma sya pye kanii per?» ⁶ Loo kapān nde na, pe ga u yɛ sya lii ne pe sɛ cā ye, ma yaha le.

⁷ Dir disaha wo, nawee- mpāy pe ba yee ba te dir na, pe bye naa niisayɔr ke. Yesu tuu pe yāā, u n kakuācran nde pāā pe ye ma yee: ⁸ «Nawee ma ma yee, taa ga fān di casyar na, ma’a ka, ma’a n ga ke niisayūhū yāŋ ma nii ye. Ma’a ga nii koo syi fla wo, laa na pe ma pe nawee waa ter yee te dir na, wii syi tuu tɛr ma yaha ma maha ma yīŋfua waa. ⁹ Wii tuu ye yee ba, mboo tesɛ woo ne, u ga waha pa u ba ma pye: <Dya, ah ma saa ke niisayūhū wāā la u kɛ?> Ma -sɛ ga yir te fyar ne, maa nii kur kue niisaha wo. ¹⁰ Ma’a yāā pe ma yee ke syi fla na, ma’a ka, cāā ga nii kur kue niisaha wo. Ke syi ne, wii tuu ma yee ba, u ma ba ma yāā, u ga ma

pye: <Naambiyā, yir ba nii yahasee ye niisayūhū fla na.> Taa yir ga wāā nii mpāy ne, pe ga nagboho ta ma na. ¹¹ Ye sē yāā, nawee wii ma u ya ta yīnfua draha wo, ufua ga kloŋ. Wii ma -sē u ya kloŋ, ufua ga ta yīnfua draha wo.»

¹² Dya wii tuu ba Yesu yee ba te dir na, Yesu n wā klaha ma u yar ma yee: «Ma'a ga nawee- yee dir na, ma'a n ma naambiyām yee ye, tesē ma nampyeseŋ ne ye, tesē ma nwoŋfa ne ye, tesē ma niisahafa mpāy ne pe ma walefa ye. Mii loo sē ne ye, pe ga waha yia pe le dur ma kē. Kayī lii raa yee ma pye, le n kua kāā. ¹³ Ma'a ga nawee- yee dir na, ma naflam poo yee, tesē mpāy ne pe kadye sē ke ya kua ye, tesē tānklahafa ne, ma suhu fūū- ne. ¹⁴ Poo mii pe saha le dur ma kē ye, ma wīl n tāy. Yāhā ga ba ma dāā per gii kasroŋ pyefa ga ba yir gbā wo, pe nii yrāŋ na.»

¹⁵ Mpāy pe naa n di, pe kaplāŋ ngīl luhu wa, poo nen waa n Yesu pye ma yee: «Wii tuu ga ba u dir lay yāā te yāhāyīŋ gbar wo, u wīl n tāy!»

¹⁶ Yesu n kakuācran nde pāā u ye ma yee: «Dya waa ba per gaa yar nabuar raa ye, dingbān wīl na. ¹⁷ Te sedi yale n ba nō, u n u tēntēle lehe wāā u ga pe nawee- yar, te wān bye pye wa, pe pa. ¹⁸ U ma ga wii yāā, ufua ga naa yor raa ter pāā. U tēntēle tuu ga cāā dya wii yar, u dya n u pye ma yee: <Dya, n ma n tar raa par nii kē, fihī tyii ta n ga te fla yāŋ. Ye ma n tege ra na ye.> ¹⁹ Waa ter n yee: <N ma n tawar nyer sēnsye par nii kē, fihī tyii ta n ga re pye yāŋ. Ye ma n tege ra na ye.> ²⁰ Waa ter n maha yee: <N ma n cōo sya yagaa, n wee n ga yāā ka ye.>

²¹ U tēntēle n dur ga, maa ke kaplāŋ tōr u yīnfua ye. U yīnfua laam n war, u n u tēntēle pye ma yee: <Ka le klo teebehe wo, tesē te nanihi fla ne, maa naflam yee ba, tesē mpāy ne pe kadye sē ke ya kua ye, tesē fūū- ne, ma suhu tānklahafa ne.>

²² U tēntēle n ka, ma dur ba u yīnfua pye ma yee: <Yīnfua, taa lii pāā, n le pye. Niisar raa -sē maha ma te kuee> ²³ U yīnfua n u tēntēle pye ma yee: <Ka klo kānkāy wo tesē tar kānkāy ne, maa nawee- ta pe n ba dye, ta kaha n yīl.> » ²⁴ Yesu n pe nawee- pye ma yee: «Ta n ye yar, mpāy pe ba cāā yee, poo saa too dir nde yāā di ye.»

Cūnde Yesu kānyārwe yai u pye mii?

(Mat 10.37-38; 5.13; Mar 9.50)

²⁵ Loo kur ye, nabuar naa n yār Yesu ne, u n ba wā klaha, ma pe pye ma yee: ²⁶ «Wii ma yee u ga taha ra na u kuāŋ ne, ta wīl yai le naa n gboho u laam wo, le ta ter u tuhufua wīl na, u nahafua wīl ne, u cōo wīl ne, u pii wīl ne, u nampyeseŋ wīl ne, tesē u ya wīl ge ne. Mii loo sē ne ye, u saha nii ta kānyārwe ye. ²⁷ Wii ma cā u saha wāfāy sya ra wīl na u sya gbāpee ku ra kur ye ye, ufua saha nii ra kānyārwe ye.

²⁸ Ye laam wo ye cā, wii ma yee u ga nwongbāŋ fāā, kii syi ke jruhu, u ga cāā tege nii, u yāŋ ke nwongbāŋ wāfāā dir ga war yē gii kua, u waha cā poo war yē ma ga waha yāā u ye, ke tēŋ bye n waha kua. ²⁹ Mii loo sē ne ye, u ma cāā koo nwongbāŋ nakūy ta, war n ba kloŋ u ye, ke nwongbāŋ sē fāā kua ye, mpāy pe loo yāā, pe ga naa u ler. ³⁰ Pe ga yee: <-Ye naa n yāŋ dya nwo ne, u nwoŋ wāfāā tēn fe gbe, ma ba gblihi laa, le tēn sē kua u ye ye.>

³¹ Tesē, yīnfua waa ma yee u ga naan miy yīnfua waa ne, u ga cāā tege nii, u le fla yāŋ wa. Tuu ma naan miyfa nawee- nyerbua ya ne, u ga yāŋ, u ma ga waha yigi u nampyen yīnfua nwaa ye, tuu -sē ma naan miyfa nawee- nyersēnsye ne, u ga cā. ³² U ma -sē cā, u saha yigi u nampyen

yīnfua nwaaw ye ye, u ga cāã nawee- lehe wāã u ye, pe n ga u crā tā, pe u yey pe ga waha pye mii ke wāhā n kua pe nsoho wo.»

³³ Loo na Yesu n pe pye ma yee: «Yii waa saha nii ra kānyārwe mii u sē cāã tyii u koho wān kur bye na ye.

³⁴ Ye sē tetege yāã? Tetege ma kayūhū. Ke ma -sē sar, le kua. Waa saha ke ta ke n dur naa n tāy ye. ³⁵ Loo yale wo, ke saha kāntraha gbihi, ke saha le nafuhu wo ye. Pe n gaha ke miy wāã nkur ye nafēnteŋ na. Wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

15

Mbua wii tuu ba plaha, ma ba yāã

(Mat 18:12-14)

¹ Pe kufar wāãfa, tesē mpāy ne pe naa kāmpee- yār, pe bye naa n crā Yesu na, ma ba naa u kaplāŋ luhu. ² Le sē naa n tāy pe Farisyē ye, tesē pe Yāhā kaiyarfa ne ye, pe n sya le wlūhū naa n pāã pe ya ye ma yee: «Dya nwo n tāy kāmpee- yārfa ne, ma sya wāã n di pe ne.»

³ Yesu n pe yē sya kakuācran laa ne ma yee: ⁴ «Mbaa gbeebua syi ga waha pye waa ye ye laam wo. Nen ya ga waha plaha pe wo. Ufua saa pe mbaa gbeeresyar sēnsye kuaresyar mii ta yaha la nyē wo, u ga nen nwo ke wii tuu plaha, u sya u yāã? ⁵ U ma u yāã, le ga tāy u ye. U ga u mbua gbe taha kāmāyīŋ na. ⁶ U ga ka kaha wo, u u naambiyām yee, tesē u niisahafa ne, u pe pye: «Ye naa nuhu di ra ne, ta mbua wii tuu ba plaha ra ye, n u yāã.» ⁷ Yesu n pe yar taha ma yee: «Ta n ye yar, le ma ke syi yāhāyīŋ wo. Yāhāyīŋfa nuhu dir ne gboho nawee nen wii na, wii tuu u kapee- wāpyeŋ miy yaha ma dye kānyū wo, ke ter nawee- gbeeresyar sēnsye kuaresyar mpāy yaha, pe n yee poo ma naweeyōm, kapee- wāmiyaha wee pe na ye.»

War wii tuu ba plaha, ma ba yāã

⁸ Yesu n maha kakuācran laa pāã pe ye ma yee: «Coo waa ma pye war sēnsye syi ne, warpua nen ya ne plaha u ye, u saa naaloho tar la, u ke nwoŋ pe, u u warpua tay kayi ne u sya ga u yāã? ⁹ U ma u yāã, u ga cabiyām yee ba, tesē u niisahafa ne, u pe pye: «Ye naa nuhu di ra ne, ta warpua wii tuu ba plaha ra ye, n u yāã.» ¹⁰ Yesu n maha le pāã taha ma yee: «Kapeepyefua nen ya ma yi kää u kapee- wo, ma kānyū gbe wāfuē, loo nde ga nuhu yigi yāhāyīŋ tēnlehe ye kē.»

Dya wii tuu ba plaha, ma ba yāã

¹¹ Yesu n maha kakuācran nde pāã taha ma yee: «Dya waa pye naam kicar syām ne. ¹² U dyasyīnde n ba pe tuhufua pye ma yee: «Ta tuhufua, wo wale wān la, ma ra lay wāã ra kē.» U tuhufua n -sē u koho wān la. ¹³ Plii raa n ter, u dyasyīnde n yir, ma u lay wān bye par, ma ter pe war ne deydey kulaa wo. U n ga taha kuae gbar ya na, ma u wale bye pye klaha-tāŋ. ¹⁴ Pe war pe ba kua u ye, fāãpihi gaa n dye le klo wo, u yē digi saha yāã u ye ye. ¹⁵ U n ka ma ga tēn ke klofua waa ye, u n u gbe le u tar wo, u naa kaha tye- naha. ¹⁶ Pe tye- pe naa katyipir rii di, te di laam pye u na, waa sē -sē naa te wāã u kē ye. ¹⁷ Loo na, u n nii u ya wii ga ma yee: «Dir rii ge te ma ta tuhufua tēntē- ye, pe saha te di tāŋ ye, ndoo -sē nwo tee nde wo, n n ku fāã ne! ¹⁸ N ga dur ga ra tuhufua ye, n n gaha u yar n yee, ta tuhufua, n kapee- pye Yāhā na, n kapee- pye ma na. ¹⁹ N sē maha yai ma naa ra yāŋ ma dya draha wo ye. Naa ra yigi mii ma tēntēle waa dyaŋ.»

20 U n yir, ma kãnde sya ma n ter u tuhufua fla na. Tuu ga kaha yãŋ n wãã deydey, u tuhufua n u yãã. U dya fen n u sron yigi, u n sya yir fã ga maa u wãã, ma u pua yigi. 21 Loo na, u dya n u pye ma yee: <Ta tuhufua, n kapee- pye Yãhã na, n kapee- pye ma na. N sã maha yai ma naa ra yãŋ ma dya draha wo ye.> 22 Pe -sã ga dye kaha wo, u tuhufua n u tãntã- pye ma yee: <Nayroho gii ke yõ tãŋ te nayrã bye na, -ye ka farfar, yaa koo gbe ba le u na, -ye kãncrã le u kã kõnde na, -tee maha ntãn le u kã tre na! 23 Naampẽŋ gii ke gboho, ye ga ke yigi ba boo, waa nuhu dir di. 24 Ye sã yãã, ta dya nwo tee yãã nwo, le ma miu u ba ku ra ye, ma dur ba yrãŋ na; le ma miu u ba plaha ra ye, ta n u yãã.> Pe n yir gbar na, ma nii nuhu di.

25 Loo yale wo, u dyadyaha pye tar wo. Tuu dur n pai ma ba no kaha yã na, u n luhu kapẽn mii ye, yor ne. 26 U n tãntãle wai ye ba, ma ba u yey nwa kã. 27 U tãntãle n u yã sya ma yee: <Ma ciifua kã u dur ba. Koo kã, naampẽŋ gii ke ba gboho, ma tuhufa ta pe n ke boo, ma yee woo dya dur ba u ye wãwee.> 28 U dyadyaha laam n war, u n sye u sã dye kaha wo ye. U tuhufua n yi ma yee, woo ga u laam yin u n dye. 29 U dya n u pye ma yee: <Yãŋ, ke dye- nii yagaa n kai- pye n wãã ma kã. Ma sã maha laa pãã yãã ra ye, ta n le sye ye. Ma ra kã yãã la sãmbua gã ne, ma yee n sya n ga nuhu dir di ra naambiyãm ne? 30 Ma dya nwo, tuu -sã ka maa ma wale bye pye klaha- tãŋ canaandi na, ma dur ba, naampẽŋ gii ke ba gboho ma ta pe n koo yigi boo u kã!> 31 U tuhufua n u pye ma yee: <Ta puee, ma ma ra ne yalebye, wãn tii bye te ma ra wãn, ma bya wãn ne. 32 Ma sã yãã, ma ciifua nwo taa yãã nwo, le ma miu u ba ku wo ye, ma dur ba yrãŋ na; le ma miu u ba plaha wo ye, wo n u yãã. Wo yai wo loo gbar nuhu ne, -too dir di wo laam n yin!> »

16

Wale wĩ

1 Yesu n maha kakuãcran pãã u kãnyãrwai ye ma yee: «Walefua waa ba tãntã waa gbe ta u wale yin na. Pe n ba u walefua pye ma yee, u tãntã ma tuu u wale pye n klaha-. 2 U yin fua n u tãntã yee ba, maa u pye ma yee: <N laa luhu ma wĩ na, le sã yai ra ye ye. N saa maha ma ta ra wale yin na ye. Taa ra wale pye miu, ke bye tãr ra n cã.>

3 U wale tãntã n laam ga ma yee: <Ta yin fua nwo u ga ra tege kãã ra tãn na. N ga pye mii? Fãnga wee ra na ta n ga waha kãntraha tãn tã ye; n ma yee ndoo ga naa n nar, le ga nii fyar wĩ. 4 Tã ga lii pye n le cã yagaa. Ke syi ne, ta tãn maa klaha- ra ye, mpãy ga waha ra yigi ta pe ya tãy!> 5 Loo na, u yin fua foho ke pye mpãy na, u n pe bye yee ba nanem. U n u wãcir yey ma yee: <Ma yai ma fue lii dãã ra yin fua kã?> 6 U n u yã sya ma yee: <Sẽm- nasuhu gbeebua.> U tãntã n u pye ma yee: <Ma myaha fla nge saba wo, tege nii ma sãm- nasuhu gbeesĩ sãnsye ya yrũhũ.> 7 U n waa ter yey ma yee: <Ah mboo, fue lii ne le ma ma na?> U n u yã sya ma yee: <Dir nfããper kure gbeebua.> U tãntã n u pye ma yee: <Ma myaha fla nge saba wo, tege nii ma nfããper kure gbeesĩ ya yrũhũ.> »

8 Yesu n pe yar taha ma yee: «U tãntã wii u sã ba sron ye, tuu -sã pe fohofa pye ke syi, u yin fua gã n u pye ma yee u le pye kacãn ne. Ye sã yãã, driyãfa cir pe ya ne ma sya ta ter cããfa na. 9 Ndoo -sã ga ye yar laa ne: -Ye ye driyã wale ta, ye naa koho le ye nampyen- ye. Ke syi ne, ya'a ba cãr kãã le wale na yaliile wo, ye waha niisaha gaa yãã Yãhã yai klo wo.

¹⁰ Wii ma sronj kasyĩmbehe wo, ufua ga sronj cĩinde wũhũ wo. Wii ma yee u sē sronj kasyĩmbehe wo ye, ufua saha sronj cĩinde wũhũ wo ye. ¹¹ Ye ma yee ye sē sronj driyē nangbān tēn fla wo ye, Yāhā saa ba ye taha cĩinde nangbān tēn na ye. ¹² Ya'a yee ye sē sronj nawee waa ter koho kla ne ye, Yāhā -sē ga ba ye koho kla wāā la ye kē?

¹³ Tēntē nawee nen saha yĩnfa nawee- syām wũhũ wāā le pye ye. Waa wĩĩ ga tãĩ u ye, le ter waa wĩĩ yaha. U ga sronj waa ye, tuu waa wĩĩ sye. Le ma ke syi, ye saha nii Yāhā tēntē-, tee maha nii wale tēntē- ye.»

Yesu kai- nkāy yar nawee- na

(Mat 11.12-13; 5.31-32; Mar 10.11-12)

¹⁴ Pe Farisyē naa Yesu kaplānj ngĩĩ luhu, ma naa u ler, wale wĩĩ tee tãĩ naa n ter pe ye. ¹⁵ Yesu n pe pye ma yee: «Ye yii ta yii sronj, Yāhā -sē ye laam wũhũ cā tāj. Lii syi le ma yĩn nawee- ye, loo -sē ne le fũhũ Yāhā ye.»

¹⁶ Yesu n maha pe yar ma yee: «Kānde lii Yāhā bii le le soho Musa koho wo faale wo, tesē faale Yāhā kaplānj tōrfa kai- ne, koo ngĩĩ bye kē ke naa n klaha nawee- ye, ma sya ba waa Nsān nawee- tãāfua wāpañ na. Ma -sē gbe Nsān wāpañ cāā na, le Yāhā kapāyĩĩ n pāā nawee- ye, kapāyĩĩ lii le Yāhā Yai wĩĩ pāā. Nawee- bye -sē pe ya waha, ma n ke fānga ne pe dye Yāhā Yai wo. ¹⁷ Yāhāyĩn tesē kāntraha ne te wĩĩ ga ba kua kāā. Ma -sē yee kānde lii na Yāhā le ta, le kaplānj teelaale ge saa miy yaha ye!

¹⁸ Ke syi, naa wii ma u ya koho cōō sye ma waa sya, u kapee pye, u cayōr pye. Tesē cōō wii u puai u sye, mboo wii ma u gbe, ma bya kapee pye, ma cayōr pye.»

Walefua waa tesē fenfua waa ne

¹⁹ Yesu n maha kakuācranj pāā pe ye ma yee: «Walefua waa pye, u naa nayreyōr ya le, tii syi nawām sē naa te dir yey ye. Plii bye u naa nuhu di, ma naa diyōr ya soho. ²⁰ Fenfua waa -sē pye, pe naa u yee Laasar, u kadye bye pye nar fla. U sāy naa n nii u walefua kapahayē ya na. ²¹ Dir riĩ bir re tege naa n too kāntraha na, u naa n ke u re yāā u di. Pām maha ba u nar lai naa n di u ye.

²² U fenfua n ba ku, yāhāyĩn tēnlehe ye n u gbe ga ta Brama tãy, nakur klo niisayũhũ wo. Loo kur ye, u walefua n ba ku u ya ndonj, pe n u tugu le. ²³ U walefua naa fen sya nakur klo niisapihi wo, naa fla wo. U n yĩntaha kuā yir wāā, ma Brama yāā deydey, Laasar ne u tãy. ²⁴ U n tē sya ma yee: «Ta tuhufua Brama, ta fen di ma Laasar lehe wāā, u n ga u kōnde ya kā le car ya loho wo, u ba ra yĩnkāi yĩn ta kē. Ma sē yāā, ta fen gboho ter naa nge wo.» ²⁵ Brama n -sē u pye ma yee: «Ta dya, taa pye kāntraha na, ma koho wān pye la wākua wān, Laasar woo sē pye la fen ya? Le faha la ma na? Yagaa taa nwo fen laam wo, u lay kē u n di yagaa. ²⁶ Tesē wuhungbānj ma wo nsoho wo ye ne. Ma sē yāā, mpāy ma yee pe ga yir nwo pe ka ye fla na, pe saha ka ye. Nawee wii ma maha pye ye fla na, u saha pa nwo ye.» ²⁷ U walefua n Brama pye ma yee: «Le ma pye ke syi, ma Laasar lehe wāā ta tuhufua kaha wo, ²⁸ nampyesey ma ra ye, wām bua. U lehe wāā, u n ga pe yar pe ma syi ra wānj syi pye pe ba pa fen fla nge wo ta wānj syi dyanj ye.» ²⁹ Brama n u yē sya ma yee: «Yāhā kaplānj nkāy Musa tuu bii cāā yrũhũ yaha, nkāy ne pe Yāhā kaplānj tōrfa pe bii cāā yrũhũ yaha, ke ma ma nampyerj- ye kaha wo, pe naa n luhu ke ye.» ³⁰ U walefua n u pye ma yee: «Ta tuhufua Brama, loo saha yai ye. Nawee ma yir nakur klo wo nwo, maa pe yar pe ga cā pe kapee- wāpnyēj sē yō ye, pe gbihĩ naa n yār

Yāhā kānyī wo.» ³¹ Brama n u pye ma yee: «Pe ma yee pe saa luhu Yāhā kaplāŋ nkāy ye ke ma pe ye ye, waa mā sya yir nakur klo wo, ma dur ga yrāŋ na pe ye, pe ga yee woofua bya kaplāŋ wee cīnde ye.» »

17

Kapee- wāpyeŋ tesē wātyii ne kapee- foho na (Mat 18.6-7, 21-22; Mar 9.42)

¹ Yesu n maha u kānyārwai pye ma yee: «-Ye yāŋ, kapee- wāpyeŋ saha kua yāā ye. Wii ma -sē u nampyeŋ ta u n kapee pye, ufua wīl pee! ² Mpāy pe ma pra kicar wāŋ syi, ma ra ta pe Yater, wii ma poo nen waa ta u n yi kāā ra kānde wo, le ga pee woofua na. Pe ma sya cāā ntēmbangbāŋ pua woofua yīntyigi na, ma u gbe miy le wāā langbāŋ wo u sē yāā loo kapee nde yāā pye ye, ke puar u na.

³ -Ye yīi yigi! Ma nampyeŋ ma laa tee pye ma na, le pāā u ye. U ma le sya u kadugun ma cā le sē yō ye, tyii u kapee fue na ma kuāŋ ne! ⁴ U ma sya tee pye ma na tehe kuasīl per neŋ ya wo, ma -sē le sya ke tehe kuasīl bye na ma cā le sē yō ye, tyii u kapee- foho na ma kuāŋ ne ke tehe kuasīl ngīl bye na.»

⁵ Yīŋfua Yesu tēnlēhe ye n ba u pye ma yee: «Kaa taha wo na, Yāhā wīl n waha sroŋ gboho wo laam wo.» ⁶ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye laam wo, ya'a Yāhā ta ye Yater carle ya, ye ga waha pāā katyigi nge ne ye yee: Mii kuā kāā tee nde wo, ma ka maa mii sīl langbāŋ wo. Ke katyigi -sē ga luhu ye ye, ke le pye cīnde ye yīnde na.»

Tētēle wīl ma lii ne?

⁷ Yesu n maha yee: «Tētēle syi ne pye waa ye ye laam wo, tuu gbe u naa tar war, laa na u naa mbaa naha, u ne u yāā tuu yir tar laam wo ma n pai, u ga u pye la, u pa farfar u ba nii u loho wo, tuu di? ⁸ Aye rehe, tuu ga lii pāā u ye u ga yee: «Ta sro soho ra kē! N ma ba nii maa di yaliile wo, ma ka maa ma tētē nayre yi kāā, -taa raa le, ma ba naa wān pye ra kē ta n naa n di! N ma ba di wa, ma cā ba di kur kue ye.» ⁹ U tētēle kē u ne, tuu u taha nkāy na u n ke pye, u ga maha syaha wāā la u kē nantāŋ? ¹⁰ Ye wīl bya ma ke syi: Tē ye taha nkāy bye na, ya'a ba koo bye pye kua wa, -ye yee: «Tētē- ya me wo ne; wo tēn ya sē na too tē? Ah lii maha kuee?» »

Nawee ma jaa, u yai u lii pye?

¹¹ Yesu n ta ter Yurusalem kānde ne. U n ba Syamarifa kāntraha yertersaha fla sya, tesē Galele kāntraha yertersaha fla ne, ma naa n ter. ¹² U naa n dye kusyīnde laa wo, gber- sēnsye mpāy n u wāā ba, ma ba yer deydey. ¹³ Pe n nii n tē ma yee: «Yīŋfua Yesu, wo fen di!» ¹⁴ Yesu n pe yāā, ma pe pye ma yee: «-Ye ka, yaa yīi yar Yāhā yūndefa na.» Pe n nii n gaha, ma ga jaa kānde wo.

¹⁵ Poo nen waa, tuu yāā u jaa, u n dur ma nii Yāhā sey n pai fāŋga ne. ¹⁶ U n ba kānklūy gbāā Yesu trē tāy, ma yīŋ kor le ma syaha wāā u kē. U dya pye Syamarifa naa. ¹⁷ Loo na, Yesu n yē kuā ma yee: «Poo sēnsye mii bye pe jaa, pe kuaresyar mii -sē ma na? ¹⁸ Waa sē yāā yee ge yee u ga dur ba syaha wāā Yāhā kē, mii tergaafua nwo ya sē kē ye.» ¹⁹ Loo kur ye, Yesu n u Syamarifa naa pye ma yee: «Yir, ma naa n gaha, taa ra ta ma Yater, loo le ma sya yaha.»

Yāhā Yai wāpa yale ga ba nawee- fe gbe

(Mat 24.23-28, 37-41)

²⁰ Pe Farisyē n ba Yesu yey Yāhā Yai wāpa yale ne. U n pe yē sya ma yee: «Yāhā Yai wāpaṅ sē waha yāṅ n cā ye. ²¹ Ye yee la le ga ba naa n pāā Yāhā Yai ma nwo, laa na ke ma nwaā? Tee -sē le cā ye yee Yāhā Yai ma wa ye telai wo.»

²² U n dur ma u kānyārwai pye ma yee: «Cāā gaa ma ke n pai, yaa ba naa u Nawee Puee yīnfar ke, le ma sya ga pye per neṅ wāyāā ya. Ye sē -sē ga ba u yāā ye. ²³ Ye ga ba naa n luhu nawee- yē na, u ma nwo, laa na u ma nwaā. Ye ma n fā taha waa na ye. ²⁴ Ye sē yāā, u Nawee Puee wādurbaṅ ga ba pye mii yāhā wāyehē dyaṅ, ke ne yehē ke ncaha bye gbe tā, nawee- bye n ke yāā. ²⁵ N -sē yai n cāā wāfāy yāā gboho, n yai yagaafa n cāā ra wī sye.

²⁶ Kai- nkāy ke naa n pye faale wo Nuwe cāā na, koo syi kai- ga ba naa n pye u Nawee Puee wādurba yale wo. ²⁷ Koo cāā na, nawee- naa n di, ma naa n wo, ma naa ca sya, ma naa pe pueesyam wāā naam kē. Pe naa loo pye, te lafir n sya bii yi tā kántraha bye na ma nawee- bye boo tāṅ. Nuwe woo n bii sya yaha u salangbāṅ wo, u nna ne.

²⁸ Kai- nkāy ke naa n pye faale wo Lote cāā na, koo syi kai- ga ba naa n pye u Nawee Puee wādurba yale wo. Lote cāā na, nawee- naa n di, ma naa n wo, ma naa wān par, ma naa tar war, ma naa nwey fāā. ²⁹ Per gii Lote yi Sodō wo ma ter, naangbāṅ tesē naatarmiy ne te n yir yāhāyīṅ kue ye, ma n too le klo na, ma sya pe klofa bye suhu boo. ³⁰ U Nawee Puee wādurba yale wo, ke syi ga ba naa n pye.

³¹ Koo per na, wii ma ba pye u gbegbaha yīntraha wo, u ma syi yee woo ga tege dye nwoṅ wo, u ga u wān gbe ke fla na ye. Wii ma ba pye tar wo, u ma syi yee woo ga dur ga u kaha wo ye. ³² -Ye ye laam too lii na le bii Lote cōō* dye. ³³ Wii tuu u ya yīṅ ke, ma suhu u laam wān ne, woofua ga ba too bye ke laa; wii tuu -sē ga le sya u u yīṅ ke laa, ma suhu u laam wān ne, woofua kē tuu cā ga ba too nde bye yāā.

³⁴ Ta n ye yar, koo per na, nawee- syām ma pye pe wāā sāy nii kasāy wāṅ neṅ na yīmper wo, pe ga ba nen yigi ba ra fla na, pe tyii u nen na.

³⁵ Ca syām ma pye, pe tra tre pe ya tāy, pe ga ba nen yigi ba ra fla na, pe tyii u nen na. [³⁶ Naam syām ma pye tar wo pe ya tāy, pe ga ba nen yigi ba ra fla na, pe tyii u nen na.]

³⁷ Loo na, pe kānyārwai n u yey ma yee: «Yīṅfua, kai- ngīi ga ba pye na?» U n pe yē wāā sya plāhā ne ma yee: «Ye sē yāā, kakugu ma pye na, yān ga te ya wāā koo fla na.»

18

Yesu kakuācran pāā calangusya waa wī na

¹ Loo kur ye, Yesu n maha kakuācran laa pāā u kānyārwai ye, pe waha cā pe naa Yāhā nar yalebye, pe ma syi pe fāy naa n sya loo ne ye. ² U ba pe pye ma yee: «Klo laa wo, kasāhāfua waa pye. U sē naa n fya Yāhā na ye, u sē naa nawee yāṅ ngaa ye. ³ Loo klo nen ya wo, calangusya waa maha pye, u naa n pai u kasāhāfua fla na, u tāhā wīi laa na. U naa u kasāhāfua pye ma yee: «Le kai nde sāhā wo nsoho wo ra napīi ne, ta n waha ra tāhā

* **17:32** 17.32 Lote tuu bii fā naa n yi Sodō klo wo u nna ne, u cōō bii sye, ma klaha yāṅ kur ye, ma -sē ku ma nii tetege ntāmbege.

yāā.> ⁴ Le n kuee ma sya ma-, u kasāhāfua sē naa n traha u laa pye ye. U n ba u ya pye ma yee: <Cīinde ne, n sē n fya Yāhā na ye, n sē maha nawee yāñ ngaa ye. ⁵ Coo nwo ra fāy gboho n ter, n ga u tāhā wāā u kē, nawee- n cā. Mii loo sē ne ye, n saa wūūsaha yāā ye.> »

⁶ Yīñfua Yesu n u kānyārwai yar taha ma yee: «Kasāhāfua nwo ge tuu sē n sronj ye, tuu lii pāā ye sē le yāā la? ⁷ Yāhā nge ge mpāy ke pe yāñ yi, poo mii ma ba n wūñ pe tāhā wīī laa na ke ya i ke yīmpēr, ke saa laa pye la pe kē? Ke ga ma- la mii ke sē koho le pe ye ye? ⁸ Ta n ye yar: Ke ga pe tāhā wāā pe kē le yalebya wo. Ma -sē yee u Nawee Puee ma ba dur ba kāntraha na, u ga ba poosyifa mpāy yāā la mpāy syi pe u sronj ta pe Yater?»

Yoo sronj Yāhā ye?

⁹ Mpāy pe naa pe ya yāñ ma yee poo sronj Yāhā ye, ma yee mpāy pe kuee pe sē yō ye, Yesu n kaplāñ ngīī kuā cra pāā pe kē ma yee: ¹⁰ «Nawee- syām mpāy ba dugu ga Yāhā kangbāñ wo, Yāhā narsaha wo; nen pye Farisyē naa, nen nwo -sē pye kufar wāāfua. ¹¹ U Farisyē naa n ga yer u ya ya, ma nii Yāhā nar ma yee: <Yāhā, nawee- bye n yuhu, pe pee ma maha cayor le. Ndoo tē wee wāceñ pe ne ye, n syaha wāā ma kē loo nde wīī na. N sē maha wee kufar wāāfua nwo dyañ ye, n syaha wāā ma kē loo wīī na. ¹² Plii kuasīī nsoho wo, n ne plii sīī raa yāñ yi, n ta yē tā digi na n saa ngaa di ye. Tesē, n ma ngii koo yāā, n ga ke la flē sēnsye, n flā neñ wāā ma kē.> ¹³ U kufar wāāfua woo n fya ma ga dey yer, u sē sya ma yīntaha ge kuā yir wāā yāhāyīñ kue ye ye, ma ni u ya ntrañ gbā ma yee: <Yāhā, n ma kapeepyefua, ta fen di, ma fihī ta kapee- bye laha kāā ra yīñ na.> »

¹⁴ Yesu n maha pe nawee- pye ma yee: «Ta n ye yar, u kufar wāāfua tuu dur ter u kaha wo, Yāhā ba u yāñ ma yee u sronj ma ta ter u Farisyē naa na. Ye sē yāā, wii ma u ya ta yīñfua draha wo, ufua ga kloñ. Wii ma sē u ya kloñ, ufua ga kuā yir yīñfua draha wo.»

Yesu kaa taha kicaabir na (Mat 19.13-15; Mar 10.13-16)

¹⁵ Nawee- n pa kicaabir ne Yesu fla na, tuu koho taha pe na, u Yāhā nar pe wīī na. Pe kānyārwai n pe yāā, ma kuān pe na. ¹⁶ Yesu n pe kicaabir yee ba u tāy ma yee: «Ye tyii pe kicaabir na, pe n pa ra ye! Ya'a n sye pe na ye! Ye sē yāā, mpāy pe ma pra poo wāñ syi dyañ, Yāhā Yai ma poo wāñ. ¹⁷ Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma yee u sē Yāhā Yai wīī sya yigi yaha u laam wo kicar wāñ syi dyañ ye, woofua saa dye yāā Yāhā Yai wo ye.»

Nangbām ga waha dye la Yāhā Yai wo? (Mat 19.16-30; Mar 10.17-31)

¹⁸ Yiifee yīñfua waa n ba Yesu yey ma yee: «Yīñfuayō, n ga waha lii pye n cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye?» ¹⁹ Yesu n u pye ma yee: «Nwa ta ma n yee n yō? Waa sē yō mii Yāhā ya sē kē ye. ²⁰ Ma sē Yāhā kānde katanj wūhū cā la, nkāy ke yar yaha ma yee: <Ma'a syi ma cayor le ye, ma'a syi ma nawee boo ye, ma'a syi ma yuhu ye, ma'a syi ma kawar fua ye; naa ma tuhufua gboho, ma nahafua ne!> » ²¹ U dya n u pye ma yee: «Ta kicar wo, n koo ngīī bye yigi, ma sya ba waa yagaa na.» ²² Yesu tuu kapān nde luhu, u n u dya pye ma yee: «Kate nen laa kuee ma ye. Ka, ma ga ma koho wāñ bye par tāñ, -taa pe war bye wāā tāñ nawām kē! Loo

na, ma -sē ga ba nii nangbāŋ Yāhā ye. -Taa pa, ma ba taha ra na!» ²³ U dya tuu kaplāŋ ngīi luhu, u laam bye n wlāhā u ye, u tee pye nangbāŋ.

²⁴ Yesu tuu yāā u dya laam ba wlāhā, u n le pāā ma yee: «Nangbām wādye wīi Yāhā Yai wo, le war! ²⁵ -Ye yāŋ, yūhūmii wādyeyiter mensān wihi ne, le ma fāhāfāhā ma ter nangbāŋ wādye yaha Yāhā Yai wo.» ²⁶ Mpāy pe naa n luhu Yesu ye, pe n u pye, a nangbām ma yee pe saa waha pe yīy yi yaha ye, yoo syi -sē ma u ga waha u yīŋ yi yaha? ²⁷ Yesu n pe yē sya ma yee: «Kai lii le nawee yia, le sē Yāhā koo yia ye.»

²⁸ Loo na, Pyar n u pye ma yee: «Yīŋfua, yāŋ, wii mpāy too -sē ter wo kānkai- bye yaha, ma taha ma na, wo wīi ga ba pye mii?» ²⁹ Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma ter u kaha yaha, tesē u cōo ne, u nampyesey ne, u seefa ne, u pii ne, Yāhā Yai wīi na, ³⁰ u ga too syi yāā nanga kāntraha nge na, te n sya gboho ter. Sukūhū gaa laam wo, u ga cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.»

*Yesu tehe tǎā wuhu tuu nii u wāku wīi pāā u wāyir wīi ne
(Mat 20.17-19; Mar 10.32-34)*

³¹ Nabuar naa n taha Yesu na, u n ba u kānyārwai sēnsye syām cer yi, ma pe yar ma yee: «-Ye yāŋ, wo dugu n gaha Yurusalem wo. Faale Yāhā kaplāŋ tǎrfa pe bii kai- nkāy cāā yrūhū yar yaha u Nawee Puee wīi na, ke bye ga pye yagaa. ³² Pe ga ba ra wāā mpāy kē pe sē cīinde Yāhā cā ye. Poo, pe ba naa ra ler, pe naa ra tyehē, pe yēsyōr tu naa n woo ra na. ³³ Pe ga ba naa ra gbā sāngblā ne, pe ba ra boo. Ta wāku plii tǎā wuhu, n ga ba yir gbā wo, n pa gbaafa ye.» ³⁴ Pe kānyārwai sē -sē laa war nde na ye. Ke kaplāŋ yīntaha tee ba waha ter, pe sē ba cā Yesu naa lii pāā ye.

*Yesu fūū naa waa jaa
(Mat 20.29-34; Mar 10.46-52)*

³⁵ Yesu ba dye gbe taha Yerekōo wo, nabuar pye u ne. Fūū naa waa -sē pye, tuu ba tege nii kānde yē na, ma naa n nar. ³⁶ U n luhu nawee- ne pe gble n pai, u n le yey ma yee nwa kē. ³⁷ Pe n u yar ma yee, a Nasaretefa Yesu kē u n pai ter. ³⁸ Tuu loo luhu, u n nii n tē ma yee: «Dawide Dya Yesu, ta fen di!» ³⁹ Mpāy pe naa n yār yahasee ye, pe nii n kuān u na ma yee, tuu yaha le. U n sye, ma cā maha nii n tē fānga ne ma yee: «Dawide Dya, ta fen di!» ⁴⁰ Yesu n luhu, ma yer, ma pe nawee- pye pe pa u ne u kē. Pe n pa u fūū naa ne, Yesu n u yey ma yee: ⁴¹ «Ma yee n nwa pye ma kē?» U n Yesu yē wāā sya ma yee: «Yīŋfua, ta ra n waha naa n yāŋ faale wāŋ syi dyaŋ.» ⁴² Yesu n u pye ma yee: «Naa n yāŋ! Taa ra ta ma Yater, loo le ta ma n jaa.» ⁴³ U yīmpe n ta ter yār ke fla bye wo, u n nii Yāhā sey, ma nii n taha Yesu na. Pe nawee- bye pe loo yāā, pe n nii Yāhā sey pe ya ndon.

19

Lii le ta Sahasye n wā klaha nii naweeyō

¹ Yesu n ba dye Yerekōo wo, ma le klo yōr yi naa n yaha u kānyārwai ne. ² Le klo wo dya waa pye, pe naa n yee Sahasye. U pye kufar wāāfa yīŋfua, ma pye walefua. ³ U naa n ke u Yesu yāā yīnde ne, u u cā. Nawee- ba wo tā Yesu na. U Sahasye pye nagberle, u sē waha Yesu yāā ye. ⁴ U n gblihi laa, ma fā ga yahasee ye, ma ga dugu nii katyigi gaa na, u waha ba Yesu yāā tersaha wo. ⁵ Yesu tuu ba nō ke fla na, u n yīŋ kuā yir, ma Sahasye

pye ma yee: «Sahasye, tege yāŋ farfar, n yai n syā ma kaha wo nanga.»

⁶ Sahasye n tege farfar, ma Yesu wāā sya nuhu ne, ma ka u ne u kaha wo.

⁷ Mpāy bye pe le yāā, pe n yee le sē yō ye, ma nii le pāā, a u dya ka maa nampay le kāmpee yārfua ne. ⁸ Kaha wo, Sahasye n yir yer u Yīnfua Yesu yahasee ye, ma u pye ma yee: «Yīnfua, n ga ra koho wān bye la fle sānsū, tē fle naney wāā nawām kē. N ma cā n wii wale sya u ye fufor na, n ga loo syi wale fle resyar dāā ufua kē.» ⁹ Yesu n u pye ma yee: «Mboo tesē ma kahafa ne, ye sya yaha nanga, ma bya ma Brama kur waa mii ndon, koo kē. ¹⁰ Ma sē yāā, nawee- mpāy pe plaha, u Nawee Puee pa pe wāsyayaha yīmbui ne.»

Pe tēntē- sēnsye pe yīnfua sēŋ mii?
(Mat 25.14-30)

¹¹ Mpāy pe ba naa n luhu Yesu ye, u n maha kaplāŋ nkāy kuā cra pāā pe ye. Tuu ba gbe taha Yurusalem na, nawee- naa le ga ma yee, laa na Yāhā Yai ga pa le yalebya wo.

¹² Yesu n yee: «Nangbāŋ puee waa ba yir, ma ka deydey klo laa wo yīnfuangbāŋ fla na, u n gaha fānga sya u ye, u dur ba nii yīnfua u klo wo. ¹³ Tuu yee u ga koo yrāhā yi, u n u tēntē- nawee- sēnsye mpāy yee ba, maa per neŋ tēn war la klaha pe nanem bye kē. U n pe pye ma yee: <Nawee nawee woo, u naa cāā troho u war ne, ta n sya ba dur ba.> Loo kur ye, u n ter.

¹⁴ U dya -sē nwo, u wīi ba pee u klofa ye. Mpāy n yir ma tēnlehe taha u na, pe ga u yīnfuangbāŋ yar, a poo wee dya nwo wīi na u nii pe yīnfua ye.

¹⁵ Loo naa bye ne, pe n ga yīnfar wāā u kē, u n dur ba u klo wo. Tuu ba war wāā u tēntē- mpāy kē, u n pe yee ba loo na, ma ba pe yey pe cāā troho ma war nanii yāā taha.

¹⁶ U wācir n yir ma yee: <Yīnfua, taa war wāŋ gii wāā ra kē, n cāā troho ke ne, ma te syi wāy sēnsye raa yāā taha.> ¹⁷ U nangbāŋ n woo pye ma yee: <Le yō; tēntēyō kē ma ne. Taa sron kasyīmbehe wo, n ga ma taha kui sēnsye raa yīŋ na.>

¹⁸ U tēntē syāŋ wuhu n pa, ma ba yee: <Yīnfua, taa war wāŋ gii wāā ra kē, n cāā troho, ma te syi wāy bua raa yāā.> ¹⁹ U nangbāŋ n maha woo ter pye ma yee: <Mboo na, n ga ma taha kui bua yīŋ na.>

²⁰ Tēntē waa ter n pa, ma ba yee: <Yīnfua, ma war wāŋ nge. N ba ke gbihi ta fatar wo, ke ma n plaha ye. ²¹ N tee ba fya ma na, ma laam waha ter. Ngii ke wee ma myaha wāŋ ye, ma ke yey n sya. Tar rii nawee- pe n war, ma n ta pe ma myaha taha re na.> ²² U nangbāŋ n u pye ma yee: <Tēntē nwo, ma sē yō ye. N ga ma sāhā ma yē kaplāŋ ne. Ma yee ra laam waha, a ngii ke wee ta myaha wāŋ ye, n ke yey n sya. Ma maha yee, a tar rii nawee- pe n war, n n ta pe ta myaha taha re na. ²³ Taa yee ke syi, nwa ma sē ka, maa ke war wāŋ wāā fue na war cātrohosaha wo ye? Loo na tē dur ba, n saa ne yāā la u war see, ta n sya?> ²⁴ Nawee- mpāy pe pye, u n dur yagaa ma poo pye ma yee: <-Ye u war wāŋ sya kāā u ye, ye ke wāā te wāy sēnsyefua kē.> ²⁵ Pe n u pye ma yee: <Yīnfua, ah woo nwo wee wa la wāy sēnsye ne?> ²⁶ U n yee: <Ta n ye yar, wii ma pye ngaa ne, pe ga ba wāā taha u kē. Wii ma -sē yee u wee ngaa ne ye, car gii ke ma u koho wo, ke ga ba tyīn sya kāā u ye.>

²⁷ Ta napīi- mii wīi na, pe ba yee poo wee ra wīi na pe yīnfua ye, -ye pe yigi ba nwo, ye ba pe boo ra yīnde na!> »

*Nawee- Yesu sey ga dye Yurusalem wo
(Mat 21.1-11; Mar 11.1-11; Nsān 12.12-19)*

²⁸ Yesu tuu koo pāa wa, u n ta ter yir, ma Yurusalem kuε kānde sya. Nabuar naa n taha u na. ²⁹ Pe n ga nɔ gbe taha Gbefasyε tesē Gbetane kusyĩmbehe kuε ye, yāŋ gaa tāy. Katyir raa ter pye ke fla na, pe naa te yee wolifyε katyir. Yesu n u kānyārwai syām mpāy lehe wāa u yahasee ye ma yee: ³⁰ «-Ye ka kusyinde ndaa wo ye yahasee ye! Ya'a ga n dye, yaa kānkonyainge gaa yāā, ke pua yaha nii, waa sē dugu yāā ke na ye. -Ye ke sāhā ba nwo! ³¹ Wii ma ye yey ma yee nwa ye n ke sāhā, -ye ufua pye ye yee, ke wii ma wo Yĩŋfua na!»

³² Pe kānyārwai syām n ka. Yesu tuu ba pe cāā yar yaha mii, pe n ga yāā koo syi. ³³ Pe naa ke kānkonyainge sāhā, kefa n pe yey, a nwa ta pe n ke kānkoy sāhā? ³⁴ Pe n yee: «Ke wii ma wo Yĩŋfua na.» ³⁵ Pe n ka ke kānkoy ne Yesu kē, ma pe nayrengbāy taha ta ke na, Yesu n dugu nii te na. ³⁶ Pe n nii n gaha Yurusalem kuε ye, nabuar tii te pye te n nii u gboho, ma pe nayrengbāy yaha n gaha le kānde wo.

³⁷ Yesu tuu ba dye gbe taha Yurusalem wo kānde lii ne le n yir ke wolifyε katyir yāŋ na, ma tege n gaha le klo wo, nuhu n pe kānyārwaibuar yigi. Pe n nii Yāhā sey laanwo wūhū nkāy byε wii na ke pye ter, pe n yāā yĩnde ne. ³⁸ Pe naa n yee:

«Yĩŋfua, mboo wii taa n pai Yāhā myaha ne,
Yāhā ke kaa taha ma na.

Yāhā yrĩŋ nɔ wāā wo ye,
nawee- byε pe naa Yāhā miingbāŋ gboho!»

³⁹ Farisyē mpāy pye pe nabuar laam wo. Pe n Yesu pye ma yee: «Yĩŋfua, ma nawee- ta pe n yaha le.» ⁴⁰ Yesu n pe yē sya ma yee: «Poo ma sya yaha le, ntēmbar gε ga naa n gble pe draha wo!»

Yesu wūn Yurusalem wii na

⁴¹ Yesu tuu ba crā Yurusalem na ma yĩnde taha ke na, u n nii n wūn le klo wii na ma yee: ⁴² «Yrĩŋ wii lii le n pai ma nawee- ye, ke nanga nge na, pe ma ne pye pe ga waha le yāŋ cā pe ya ndoŋ, le ne ga puar pe na! Yagaa, le -sē nde, le wūhū pe na, pe saha le yāŋ cā gbaa na ye! ⁴³ Plii raa ma re n pai, ma nawee- napii- ga ba pe klofa gbey le, pe naa naan miy pe na kuε byε ye. ⁴⁴ Yaliile Yāhā pa ke n pai pe Yurusalemfa sya yaha, pe sye ma yee pe sē cā ye. Koo kē pe napii- ga ba yia pe na, pe pe boo tāŋ, pe le klo yoho tāŋ migimigi, waa saa ntēmblaha gaa ge yāā ke taha ta nii ke nampyerŋ na ye.»

*Yesu laam war pe Yiiffee- ne ke Yāhā kangbāŋ wii na
(Mat 21.12-17; Mar 11.15-19; Nsān 2.13-22)*

⁴⁵ Yesu n ga dye ke Yāhā kangbāŋ laam wo, ma too pe cātrohofa na, ma nii pe kar n yi. ⁴⁶ U naa pe pye ma yee: «Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee: <Ta kangbāŋ yai ke nii ta seysaha.> Yii -sē ke ta yuhu- dyeniisaha!»

⁴⁷ Plii raa nsoho wo, Yesu naa nawee- klaha ke Yāhā kangbāŋ laam wo. Pe Yāhā yūndefa yĩŋfa, pe Yāhā kaiyarfa ne, tesē pe Yiiffee- yahaseefa ne, pe naa Yesu ke wāboo ne. ⁴⁸ Pe ga pye mii pe waha u yigi boo, pe sē le cā ye. Pe ba fya pe klofa na, poo naa Yesu kaplāŋ luhu nuhu ne yalebyε.

20

Yoo kände wāā Yesu kē u naa kai- ngī pye?

(Mat 21.23-27; Mar 11.27-33)

¹ Too plii nsoho wo, Yesu naa nawee- klaha Yāhā kangbāŋ laam wo, ma naa le Yāhā kapāyī wūhū tōr pe ye. Pe Yāhā yūndefa yīnfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, ma suhu pe wāle ne, poo mii n pa Yesu fla na. ² Pe n ba u yey ma yee: «Kai- ngī bye raa n pye, wo yar ma ke pye kände lii ne? Yoo kände wāā ma kē ma naa ke pye?»

³ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta bya, n ga ye yey katē nen laa ne: ⁴ -Ye ra yar yoo tuu ba Nsān lehe wāā, u n ba nawee- tāā naa n yi loho wo? Yāhā laa, nawee-?» ⁵ Pe n ga nii le klāŋ n pāā pe ya ya ma yee: «Wa'a yee Yāhā kē ke ba u nō wāā, u ga wo pye, a nwa wo sé -sē ba u Nsān kaplāŋ sya cīinde ye? ⁶ Wo saha yee nawee- me pe u lehe wāā ye. Mii loo sē ne ye, pe klofa ga wo waa boo ntēmbar ne, pe bye le sya cīinde ma yee Nsān pye Yāhā kaplāŋ tōrfua.» ⁷ Loo na, pe n ba Yesu pye ma yee, a wii ruu Nsān lehe wāā u ba nawee- tāā naa n yi loho wo, poo sē ufua cā ye. ⁸ Yesu n -sē pe pye ma yee: «Ya'a yee ke syī, ta bya, n saa ye yar n kai- ngī pye kände lii na ye.»

Yīfee- yahaseefa wī ma cra tawarfa wī nde ne

(Mat 21.33-46; Mar 12.1-12)

⁹ Loo kur ye, Yesu n kakuācran pāā pe nabuar ye ma yee:

«Dya waa ba defī katyir tar le, ma te tar yaha tawarfa mpāy ye, ma ter yrāhā ye ma n gaha ma- ¹⁰ Te defī pii yiyale le ba nō, u tarfua n kuee, ma u tēntēle waa lehe wāā pe tawarfa ye, u ga woo lay sya ba. Pe tawarfa n ga u tēntēle gbā, ma u dur wāā kānwai ne. ¹¹ U tarfua n maha tēntēle waa lehe wāā. Pe tawarfa n maha ga woo bya gbā, ma u tyehē, ma maha u dur wāā kānwai ne. ¹² U tarfua n maha tēntēle waa lehe wāā, ke tehe tāā wuhu na. Pe n ga woo yigī, ma u duai, ma u gbe miy yi wāā te tar nkur ye.

¹³ Loo na, u tarfua n laam ga ma yee: «N ga pye mii? Ta dya nen wii u ntāŋ dye ra tāy, n ga woo lehe wāā. Laa na, pe n gaha nagboho ta woo na.» U n u lehe wāā. ¹⁴ Pe tawarfa pe ba u yāā, pe n pe ya pye ma yee: «Wii tuu ga ba nii tarfua woo kē nwo. -Too u boo, te wān bye n ba nii wo wān.» ¹⁵ Pe n u gbe miy yi wāā te tar nkur ye, ma u boo.»

Yesu n pe yar taha ma yee: «Yagaa u tarfua ga lii pye? ¹⁶ U ga ba pa, u ba pe tawarfa mii boo kāā, tuu te tar yaha nawee- mpāy ye.» Pe nawee- pe kaplāŋ ngī luhu, pe n yee: «Yāhā ma n pa le ne ye!»

¹⁷ Yesu n pe yāŋ, ma pe pye ma yee: «Ye laam wo, kapān nde yīntaha kē lii ne, kapān lii le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Ntēmlaha gii nwonfāāfa pe ba sye yaha,
koo ntēmlaha kē ke dur yīŋ yāā
ke nwoŋ wāfāā wo.» »

¹⁸ Yesu n pe yar taha ma yee: «Nawee wii ma too tā koo ntēmlaha nge na, u ga u ya waa yraha ke na. Koo ntēmlaha ma -sē maha too tā wii na, ke ga ufua waa yraha migimigi.»

¹⁹ Yesu tuu koo kaplāŋ ngī pāā wa pe nawee- ye, pe Yāhā yūndefa yīnfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n nii n kē pe Yesu yigī le yalebya wo. Pe tee ba cā poo me Yesu tuu naa n yāŋ ke kakuācran ngī ne. Pe -sē ba fya pe klofa na.

Nawee yai la kufar wādāā ne?

(Mat 22.15-22; Mar 12.13-17)

²⁰ Pe Yāhā yūndefa yīŋfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe n nii Yesu kihi n yāŋ. U ma laa plaha pye, pe u yigi. Loo na, pe n mpāy lehe wāā Yesu ye. Ma'a pe yāā maa yee naweeyōm me. Pe ba pe lehe wāā ma yee pe ba Yesu plaha yigi kayey laa ne. U ma plaha pāā, pe u yigi ga wāā u klo fāngafua kē. ²¹ Pe n ga Yesu yey kayey nde ne ma yee: «Yīŋfua, wo cā ma yee nkāy bye taa n pāā, tesē nkāy bye ne taa n klaha, ke bye sron. Nawee ma sya nii mii syi dyan, le sē kai kua ma ye ye. Ma nawee- klaha cīnde ya ne Yāhā kānde wāyār wīl na. ²² Wo yar nde ne: Wo kānde na, wo yai la kufar wāwāā ne fāngafa bye yīŋfua kē laa, wo sē yai te wāwāā ne u kē ye?»

²³ Yesu -sē ba le cā wa pe n traha pe u plaha yigi. U n pe pye ma yee: ²⁴ «-Ye ntēn war waa yar yāŋ ta na! Yoo yirfua pe pye ta u na nwo, u myaha ne?» Pe n yee, a u fāngafa bye yīŋfua kē, u myaha ne. ²⁵ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Ah -ye naa fāngafa bye yīŋfua dāā u myaha wān ne, -tee naa Yāhā dāā ke myaha wān ne!» ²⁶ Pe sē laa wāpee yāā u kapān nde na, ma ga waha u yigi nawee- yīnde na ye. Le kapān maha pe laam wo, pe n sya yaha le, pe sē maha laa pāā ye.

Mpāy pe ku wa pe ga ba yir gbā wo

(Mat 22.23-33; Mar 12.18-27)

²⁷ Yiifee- yahaseefa mpāy pe naa n yee Sadusyē, poo mpāy n pa Yesu fla na. Poo me pe n yee, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo ye. ²⁸ Pe n Yesu yey ma yee: «Yīŋfua, wo faale wādyaha Musa bii kānde laa yar wo na, le nde: «Naa ma pye cīfua ne, ma ba ku u cōo yaha kicar sē kē u ye ye, u cīfua yai u u cōo gbe, pe n kicar see u lefua kē wii tuu ku.» ²⁹ Āhā, dya waa -sē pye cīfa kuay ne. U dya n ba cōo sya, ma ku u yaha, puee sē kē ye. ³⁰ U taha n u calangusya gbe, ma ku u yaha, puee sē kē ye. ³¹ U tāā wuhu n u gbe. Koo syi ya, koo syi ya, poo kuasī bye n ba ku tāŋ u cōo yaha nanem. Nen waa ge sē puee yāā see u na ye. ³² Loo kur ye, u cōo n ba ku u ya ndon. ³³ Mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo per gii, u cōo ga ba nii yoo wūū pe laam wo? Poo kuasī bye sē u yāā cā la cōo?»

³⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Driyē nge wo, naam tesē ca ne, pe pe ya sya. ³⁵ Ma -sē yee, naam mpāy tesē ca mpāy ne, pe ku wa driyē nge yaha, Yāhā n pe yāŋ yi, ma pe ta pe n yir gbā wo, ma nii yrāŋ na Yāhā tāy, poo mii saa ba naa pe ya sya ye. ³⁶ Pe saha maha ku nantāŋ ye. Pe ma mii yāhāyīŋ tēnlehe wāŋ syi dyan. Pe yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na Yāhā tāy, pe nii Yāhā pii.

³⁷ Musa ge le yar gbāa na ma yee, mpāy pe ku wa pe ga ba yir gbā wo. Tuu lii yāā ngur wambule fla na, ye le cā. Koo fla na, u ma ga Yāhā myaha yee, Yāhā gii ke ma nawee- bye Yīŋfua, u ga yee Brama* ye Yāhā, Yisyake ne, Dyakuba ne.» ³⁸ Loo na, Yesu n pe yar taha ma yee: «Mpāy pe ku, pe ma yrāŋ Yāhā yīnde na. Ye sē yāā, nawee ma sya ku, u ma yrāŋ Yāhā yīnde na.»

³⁹ Loo na, Yāhā kaiyarfa mpāy n yē kuā ma Yesu pye ma yee: «Yīŋfua, ma le pāā yō.» ⁴⁰ Waa sē maha ser Yesu yey laa ne ye.

Yagaa Yesu pe Yiifee- yahaseefa yey laa ne

(Mat 22.41-46; 23.1-36; Mar 12.35-40)

* **20:37** 20.37 Brama, Yisyake ne, tesē Dyakuba ne, poo mii me pe ma Yiifee- faale wāle. Yāhā ma yee koo ma Yāhā pe ye yagaa, le yīntaha kē pe wee nakur ye, pe ma yrāŋ na.

⁴¹ Loo kur ye, Yesu n pe pye ma yee: «Nawee- pye mii ma yee, a u Yāhā Yīndefua Crise ma wo faale wādyaha Dawide kur kuε puee? ⁴² Dawide ge sē bii le pāā la Yāhā wāsey yay saba wo ma yee:

<Yīnfua Yāhā ta Yīnfua pye ma yee:

Pa tege nii ra kāndīgi koho kuε ye
kai- byε yīŋ na,

⁴³ ta n sya ba ma napī- yīy kor le ma kē,
pe n nii mii ma tānde fyāhā tā pe na.> »

⁴⁴ Yesu n pe yey ma yee: «Dawide ge tuu naa u Yāhā Yīndefua yee Yīnfua, u Yīnfua -sē ga maha pye mii u nii Dawide kur kuε puee?»

⁴⁵ Pe nabuar naa n luhu Yesu ye, u n ba u kānyārwei pye ma yee:
⁴⁶ «Ye ma syi ye naa n yāŋ Yāhā kaiyarfa na ye, poo mpāy pe pe ya yi pe nayrengbāy ne, pe le n tay. Pe maha n yāŋ pe naa pe syar nangbāsyaha ne nanihi teebēhe wo. Yiifee- yawāhā nwey wo, tesē nanihi sedi flε wo, niisar rii nawee- byε yīnde le yi n too re na, too syi niisar pe ne ke pe nii.

⁴⁷ Poo me pe calangusyam koho wān byε sya n kāā pe ye, pe dur pe pe pe ya ta naweeyōm dyaŋ, pe Yāhā ka syar kaplāmbuar ne, pe sya ma-. Koo byε wāpēn draha ga ba pe dye, ke la ke sya gboho ter.»

21

Calangusya nawūū waa ba ngaa kē (Mar 12.41-44)

¹ Ke Yāhā kangbāŋ laam wo, fla gaa ma nawee- pe ga war le n yaha Yāhā kē. Yesu n yāŋ klaha ke kuε ye, ma walefa mpāy yāā pe naa pe war le. ² U n ba calangusya nawūū waa yāā u ya ndoŋ, tuu ntēn war puabēhe nkāy le, wām syām ya. ³ Yesu tuu loo yāā, u n yee: «Ta n cūinde nde pāā ye ye: Calangusya nwo kla le, ma ta ter pe nawee- byε yaha. ⁴ War mpāy pe nawee- pe sya le dege, pe wee kla pe yīnde na ye. Coo nwo u nawān ne, tuu car giī le, koo ya ke -sē pye u ye. Ngaa sē maha wee u ye u n ga di ye.»

Kayihī nkāy ke n pai kāntrahafa dye driyē n cā kua (Mat 24.1-21, 29-31; Mar 13.1-19, 24-27)

⁵ Yesu kānyārwei naa ke Yāhā kangbāŋ nayōr wīī pāā, tesē te ntēambar nayōr ne, tii pe ta ma ke fāā, tesē te kayōr tii byε ne, nawee- pe wāā Yāhā kē pe n ta ta ga ke kangbāŋ na. Yesu n -sē pe pye ma yee: ⁶ «Plii raa ma re n pai, Yāhā kangbāŋ nge tee n yāā nge, ke ga ba yoho pye klaha-, ke ntēmlaha neŋ gaa ge saa ba pye ke taha ta nii ke nampyeŋ na ye, te byε ga ba traha.» ⁷ Pe kānyārwei n Yesu yey loo na ma yee: «Yīnfua, wo yar ke Yāhā kangbāŋ wātoo yale ne cigege. Kayar lii ga ba ta nawee- n waha ke pyeyale cā?» ⁸ Yesu n pe yē sya ma yee: «-Ye naa yii yigi, waa kawar ma syi waha ba ye yīntar figi ye. Ye sē yāā, nawee- busāā ga ba ta myaha taha pe ya na, pe naa kawar fua pe yee, a poo me u Yāhā Yīndefua, a le yale no wa yagaa. Ye ma syi ye naa n taha pe na ye! ⁹ Ye ma ba luhu pe yee naan ma, tesē ye ma ba luhu pe yee mpāy wāhā cεr, ye ma syi ye fya ye. Koo kayihī yai ke ba cāā dye, le sē -sē ga ba pye driyē wākuanj le yalebya wo ye.»

¹⁰ Yesu n maha pe yar taha ma yee: «Nawee- tergaafa ga ba naa naan miy ter gaa ne. Yīnfua waa ga ba yir u nawee- ne, u ga naan miy yīnfua waa ter ne. ¹¹ Kāntraha wāyche ga ba pee. Fāāpihi ga ba dye kāntraha teebēhe nkāy wo, tesē yampeer ne. Kai- nkāy syi nawee- sē yāā yāā ye,

pe ga ba ke yāā, pe sya fya. Kai- nkāy ga ba naa n pye yāhāyīn kuε ye, nawee- n fya.

¹² Kai- ngīi byε yahasee ye, nawee- ga ba ye yigi, pe ye fāy, pe ka ye ne Yiifee- yawāhā nwey wo, pe ga ye sāhā, pe ye le nwompihi wo. Pe ga ba ye yigi ga fānga na, yīnfa mpāy yahasee ye, tesē fāngafa mpāy ne, ndoo wīi na. ¹³ Le ga ba nii ye ye kai laa dyaŋ, ye n waha ra wīi pāā laha pe ye. ¹⁴ Loo na, tee ga ba lii pāā ye wlohoyisaha yāā, -ye ma n naa ntāŋ cer loo ne ye. ¹⁵ Pe ma ye yigi ga kasāhāfa fla na, n ga ba kaplāŋ nkāy le ye yē wo, tesē laantor raa ne ye laam wo. Ye ma ga lii pāā, ye napīi- saha yer pe laa cā pāā pe yee, cīinde sē ne ye wīi ne ye. ¹⁶ Ye seefa gε ga ba ye yi fāngafa kē. Ye nampyeseŋ bya ga ba loo pye ye na, ye nwonfa ne, ye naambiyām ne. Pe ga ba ta pe n mpāy boo ye laam wo. ¹⁷ Ye wīi ga ba fūhū nawee- byε ye ta wīi na. ¹⁸ Ye saa ye yīnyoho neŋ gaa gε ke laa le na ye. ¹⁹ -Ye yii waha, loo le ga ta ye n ba waha cīinde yrā yāā.

²⁰ Ye ma ba yāā yaliile wo naan miyfa pe Yurusalem gbey le, loo yale wo yaa cā, Yurusalem yohoyale ne. ²¹ Loo yale wo, mpāy pe ga ba pye Yude wo, pe fā naa n gaha te yāy kuε koho na. Mpāy pe ga ba pye Yurusalem laam wo, pe fā dey. Mpāy pe ga ba pye wle wo, pe ma n pa le klo wo ye. ²² Yāhā ga ba nawee- sāhā too plii na. Kai- nkāy byε ke bii cāā yrūhū yar yaha Yāhā sabangbāŋ wo, ke byε ga pye too plii na. ²³ Too plii nde na, ca mpāy pe ma laha ne, tesē mpāy ne pe ma pii ne pe n wār, pe fen ga ba gboho ter. Nawee- ga ba fāy cīinde wāfāy kāntraha nge wo. Yāhā laam ga ba war kāntraha ngefa ne. ²⁴ Pe ga ba mpāy boo yūntruε ne. Mpāy pe ga kuee, pe ga poo yigi fānga na, pe ga pe cāāŋ le wlāhā kāntrahafa byε laam wo. Nawee- mpāy pe sē cīinde Yāhā cā ye, poo mii ga ba troho tāhā ter Yurusalem na, koo fānga n sya ba kua pe ye.

²⁵ Kakoryar ga ba pye yai kadye wo, yroŋ ne, tesē yrompii ne. Kāntraha na, nawee- byε ga ba fya muhulangbāŋ wāyεε mii ne. ²⁶ Yāhāyīn byε ga ba wlāhā nii, ke wān byε n naa n yeεε. Kayīhī nkāy ke ga ba driyēfa dye, nawee- mpāy ga ba naa koo wīi ga, pe cāā ku fyar koho wo. ²⁷ Loo na, nawee- byε ga ba u Nawee Puee yāā yāhāsyōr na, tuu n pai fānga ne, maha yāhāyīn nayōr ne kacān saa pye ye. ²⁸ Koo kai- ngīi byε ma ba yir wāpyeŋ na, -ye yii waha, ye yīy kuā yir loo yale wo, ye wāsyayaha yale gbe taha.»

Nasar nkugu ke wo klahā lii ne?

(Mat 24.32-35; Mar 13.28-31)

²⁹ Yesu n maha pe yar kakuεcran ne ma yee: «Ye sē nasar nkugu katyigi yāā la, tesē katyir nde byε ne? ³⁰ Ya’ a yāā te wampēn fe, yaa cā te wāsa yale nε gbe taha. ³¹ Koo syi dyaŋ, ye ma kai- ngīi yāā ke n pye, ye -sē cā Yāhā Yai wāpa yale gbe taha. ³² Ta n cīinde nde pāā ye ye: Yagaafa byε saa ku tāŋ mii, kai- ngīi sē pye poo mpāy yīnde na ye. ³³ Ke yāhāyīn tesē ke kāntraha ne, te ga ba kua kāā te saa ba pye ye. Ta kaplāŋ koo -sē na, koo ga nii wākuayāā saa pye ke na ye.»

-Ye naa n nii yrāŋ na Yesu wādurba wīi na!

³⁴ Yesu n maha yee: «-Ye naa yii yigi gbar ne, sēnwōr ne, tesē driyē nge laangar ne. Mii loo sē ne ye, too nde byε ga ba ter ye laam kacān byε ne. Ya’ a yee ye sē yii yigi ye, Yāhā kasāhā per ga ba ye fe gbe. ³⁵ Le ga ba nii mii joo dyaŋ pe par yaha, ke n too tā kāntrahafa kur byε na. ³⁶ Ye ma syi ye sā wāy faha ye, -ye naa Yāhā nar yalebye! Loo ya ga waha ta ye n

fānga yāā kai- ngī na, ke ma ba dye, ye waha fer sya, ye ba yer u Nawee Puee yahasee ye.»

³⁷ Yai na, Yesu naa nawee- klaha Yāhā kangbāŋ wo. Yai ma -sē ba kua, u ga ter, u ga syā wolifye katyir yāŋ yīŋ kānkāy na. ³⁸ Yūhū ma syii, sukūhūntāy pēmpēm na, nawee- bye naa n pai ke Yāhā kangbāŋ wo, ma ba naa n luhu u ye.

22

Yiiffee-yahaseefa Yesu ke wāboo ne
(*Mat 26.1-5; Mar 14.1-2; Nsān 11.45-53*)

¹ Yiiffee- gbar tii pe n yee syayaha gbar, te ba dye gbe taha. Pe maha naa te gbar yee gbar rii ncasur bur sē n di ye. ² Yāhā yūndefa yīŋfa tesē Yāhā kaiyarfa ne, pe naa Yesu wāboo wīi ke, ma -sē ba fya pe klofa na.

Yuda Yesu wāyi wīi ke
(*Mat 26.14-16; Mar 14.10-11*)

³ Le -sē nde, Yuda wii pe naa u yee Syikaryote, Setane n dye u laam wo, ma u yīŋ wā klaha. U pye Yesu kānyārwai sēnsye syām mii waa. ⁴ Yuda n ka, maa pāā ta pe Yāhā yūndefa yīŋfa ne tesē ke Yāhā kangbāŋ sēŋfa yīŋfa ne, tuu ga waha Yesu yi pe kē mii syi dyaŋ. ⁵ Le n tāy pe ye, pe n yee pe ga ba u kē war yē gaa ne. ⁶ Yuda n le sya, ma nii n yāŋ u ga waha Yesu yi pe kē mii syi dyaŋ, pe klofa ma n yi le cāŋ na ye.

Yesu kur kue syayaha gbar dir
(*Mat 26.17-25; Mar 14.12-21; Nsān 13.21-30*)

⁷ Te gbar rii Yiiffee- sē ncasur bur di ye, te n ba nō. Koo per cir nawee-yai pe mbapīy boo, pe te syayaha gbar dir di. ⁸ Yesu n Pyar lehe wāā loo na Nsān ne, ma pe pye ma yee: «Ye ka yaa syayaha gbar dir yīntaha yi wo kē!» ⁹ Pe n u yey ma yee: «Ma yee wo ga te yīntaha yi fla ngii na?» ¹⁰ U n pe yar ma yee: «Ye yāŋ, ye ma ga n dye Yurusalem laam wo, ye ga dya waa wāā sya lakugbāi ne tuu tēŋ yīŋ na. -Ye naa n taha u na! U ma ga dye kaha gii wo, -ye dye! ¹¹ -Tee u kahafua pye ye yee: <Wo Yīŋfua yee, nwoŋ gii tuu ga syayaha gbar dir di u kānyārwai ne, ke ma na?» ¹² U ga ye yar nwoŋbāŋ gaa na, ke kaha gbegbaha yīŋ na. Yaa ke nwoŋ yāā ke laam ne, ke gbihi ta nii wa. Koo fla kē tee ga te dir yīntaha yi wo kē.» ¹³ Yesu tuu ba cāā pe yar yaha mii, pe n ka maa yāā koo syi, ma te syayaha gbar dir yīntaha yi.

Yesu bur rii la defū wii ne u kānyārwai kē, nwa kē?
(*Mat 26.26-30; Mar 14.22-26; 1 Kor 11.23-25*)

¹⁴ Sediya le ba nō, Yesu n nii, ma ga di u tēnlēhe sēnsye syām ne. ¹⁵ U n pe pye ma yee: «Tē ga syayaha gbar dir nde di ye ne, n cā ra fēngbān sya, le sroŋ tāy ra ye! ¹⁶ Ta n ye yar, n saa maha te syi raa di ye ne mii nde yīntaha sē ba yi wa Yāhā yai klo wo ye.»

¹⁷ U n defūi sekuyīi gbe, ma syaha wāā Yāhā kē ma yee: «Ye sekuyīi nde sya, ye wo ye bye! ¹⁸ Ta n ye yar, ma gbe yagaa na n saa defūi wo yāā mii Yāhā Yai sē ba pa wa ye.»

¹⁹ Loo kur ye, u n bur gbe, ma syaha wāā Yāhā kē, ma ke la cer wāā pe kē ma yee: «Ye sya di, ke ma ta kadye draha wo, ta kadye gii ke wāā ye wīi na. -Tee ba naa koo syi pye, ke syi ne ye saa faha yāā ra wīi ne ye.»

²⁰ Pe wādinj kur ye, u n maha le defūi sekuyīi wāā pe kē pe n wo. U n yee:

«Defñi nwo ma Yāhā naambiyārfān. Too naambiyārfān n waha le ye wīi na, ta ntōr wāwoo kāmay na.

²¹ -Ye yāŋ, wii tuu ga ba dur yi ra kur ye, u ra yi ta napīi- kē, ufua ma nwo tuu wāā n di ra ne! ²² Cīinde ne, u Nawee Puee ga ku mii le ta mii syi dyaŋ. Wii fēn te -sē ga cā pee, woo kē wii ne tuu u yi u napīi- kē.» ²³ Pe n nii pe ya yey ma yee, poo laam wo yoo kē tuu ga ba loo pye?

Yoo ma yīŋ na Yesu ye?

²⁴ Loo kur ye, pe kānyārwai n nii kaplāŋ tyīn pe ya ne, poo ga cā, yoo woo u ma yīŋ na poo laam wo. ²⁵ Yesu n pe pye ma yee: «Kāntraha nge wo, mpāy pe ma yīŋ na, nawee- bye n luhu pe ye. Poo mpāy pe -sē ma fānga ne pe nawee- yīŋ na, pe maha n yāŋ pe naa pe yee naweeyōm.

²⁶ Ye wīi wee koo syi dyaŋ ye. Wii u tēr ye bye yaha, ufua yai u nii mii ye cīfua dyaŋ. Wii tuu -sē ma ye bye yīŋ na, ufua yai u nii mii ye bye tēntēle dyaŋ. ²⁷ Ye sē yāā, wii tuu tege nii sedisaha wo, tesē wii ne tuu te dir soho n pai, yoo woo u ma yīŋ? Wii tuu tege nii sedisaha wo, woo sē na u ma yīŋ? Ndoos woo na tesē yii ne, ndoo ma mii ye tēntēle dyaŋ.

²⁸ Yii poo na, tē pye wāfāy na, ye sē yi yāā ra kur ye ye. ²⁹ Koo kē, ta Tuhufua Yāhā tuu ke Yai yīnfar ta ra kē mii syi dyaŋ, ta bya n ga ke ta ye kē koo syi dyaŋ. ³⁰ N ma ba nii ta yīnfar na Yāhā yai klo wo yaliile wo, waa ba naa n di wii na, too naa n wo wii na ye ne. Ye ga ba nii nangbāniisar wo, ye Yisre ter sēnsye syāŋ ngīi nawee- bye sāhā.»

Yesu Syimu Pyar yar u ga woo wīi kai tehe tāā

(Mat 26.31-35; Mar 14.27-31; Nsān 13.36-38)

³¹ Yesu n Syimu Pyar yee ma yee: «Syimu, naa n luhu! Mii pe sepua wee ma sēmuhu yi n kāā u wo mii, Setane ye nar sya Yāhā ye, woo ga ye wee yāŋ ke syi. ³² N -sē Yāhā nar ma kē, ta wīi le waha nii gbāā ma laam wo. Ma'a ba dur n taha ra na, mpāy pe n yār ra kānde wo, ma -sē fānga le pe na pe n waha kuee ra kur ye.»

³³ Pyar n u pye ma yee: «Tē ma teelii wo yagaa, n ga waha ka ma ne nwompīhi wo, n sya ku ma ne.» ³⁴ Yesu n u yē sya ma yee: «Ta n cāā le pāā ma ye, Pyar: Yimper nge wo, ngupuai saa ba kui wa ye, maa ba ra wīi kai tehe tāā, ma yee ma sē ndoo cā ye.»

Yesu u kānyārwai yar kayīhī wīi na

³⁵ Yesu n maha ba pe pye ma yee: «Tē ba ye lehe wāā faale wo, ye sē ba war gbe ye, ye sē ba nkānfaha gbe ye, ye sē ba ntāy gbe ye. Tee ka ke dyaŋ, ngaa ga ke laa la ye ye?» Pe n yee, a ngaa sē ga ke laa poo ye ye.

³⁶ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Yagaa, wii ma pye war ne, u pe gbe, wii ma pye nkānfaha ne, u ke gbe yigi. Wii ma yee u wee naanmiy yūntrūhū ne ye, u ga u nayrengbāŋ par, -tuu ga koo yūntrūhū gaa ke par! ³⁷ Ye sē yāā, ta n le pāā ye ye, kai laa ma Yāhā sabangbāŋ wo, le bii yrūhū yaha ra wīi na, le yai le pye. Loo kai ne nde: «Pe u tōr kapeepyefa ne wācēŋ.» Lii le bii yrūhū yaha ra wīi na, le ga pye yagaa.» ³⁸ Pe kānyārwai n u pye ma yee: «Naanmiy yūntrūē raa nde wāy sīi.» Yesu n pe pye ma yee: «Tē yai ke dyaŋ.»

Yesu Yāhā nar wolifye katyir yāŋ yīŋ na

(Mat 26.36-46; Mar 14.32-42)

³⁹ Yesu n ba yi kaha wo, ma naa n gaha wolifye katyir yāŋ yīŋ na, peplii wāŋ syi dyaŋ. Pe kānyārwai naa n taha u na. ⁴⁰ Pe ga no ke fla na, u n pe pye ma yee: «-Ye Yāhā nar Setane ma n ba ye tyīn ga kapee- wāpyeŋ kue

ye ye!» ⁴¹ U n pe ta yaha, ma faa dey pe na, ma ga kânklüy gbãã kântraha na, ma nii n pãã Yãhã ne u ya ya. ⁴² U naa n pãã ma yee: «Ta Tuhufua Yãhã, le ma tãy ma ye, ma le kayĩhĩ yale kuã ter ra na, lii le n pai nde. N -sẽ n traha ma laam wĩ loo le pye, n sã yee ndoo laam wĩ ye.» ⁴³ Loo na, yãhãyĩj tẽnlehe waa n yir yãhãyĩj na, ma fãnga gaa taha u na. ⁴⁴ Yesu pye fyar koho wo. U n nii Yãhã gbihi n nar fãnga ne. Ntõr n wlãhã u kasyã ne, ma nii n woo kântraha na. ⁴⁵ Tuu Yãhã nar wa, u n yir ma pa u kãnyãrwai fla na. Pe laam ba wlãhã, pe n ba sã wãy. ⁴⁶ U n pe pye ma yee: «Nwa ye n sã wãy? -Ye yir, -ye naa Yãhã nar ye ma syi ye ba dye kapee-wãpyeŋ wo ye!»

Yesu wãyigi

(Mat 26.47-56; Mar 14.43-50; Nsãn 18.3-11)

⁴⁷ Yesu naa n pãã nantãŋ, nabuar raa naa n pai. Yuda pye pe yaha ye. Yesu kãnyãrwai sãnsye syãm mii waa ba kã u ne. U n yũhũ crã Yesu na, woo ga naambiyãr syaha wãã u kã. ⁴⁸ Yesu n -sẽ u pye ma yee: «Yuda, maa u Nawee Puee syar la naambiyãr syaha ne, ma u yi u napĩĩ- kã?»

⁴⁹ Mpãy pe pye Yesu ne, pe yãã lii le ga pye, pe n u yey ma yee: «Yĩnfua, wo nawee- mii gbã la wo yũntruẽ ne?» ⁵⁰ Loo na, poo nen waa n waa kãndigi kuẽ nditye gbã cer kãã u kã. Yãhã yũndefa yĩnfua tẽntẽle ba kã u ne. ⁵¹ Yesu n pe pye ma yee: «Ye tyii, le yai ke dyaŋ.» U n tẽ u dya nditye na, le n jaa.

⁵² Yãhã yũndefa yĩnfa mpãy, tesẽ ke Yãhã kangbãŋ sãnfã yĩnfa ne, tesẽ wãle mpãy ne, pe pa Yesu yigisaha wo, Yesu n pe pye ma yee: «Tee pa ra yigisaha wo yũntruẽ ne tesẽ kãhã ne, kapeepyeŋfua la ra ne? ⁵³ Plii bye n pye ye ne Yãhã kangbãŋ wo, ye sã -sẽ ra yigi koo fla na ye. Yagaa nge na, ye ga waha ye laam wĩ pye Setane fãnga ne. Woo kã u ma wam fãnga ne.»

Pyar Yesu wĩ kai tẽhe tãã

(Mat 26.57-58, 69-75; Mar 14.53-54, 66-72; Nsãn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Pe n Yesu yigi, ma ka u ne Yãhã yũndefa yĩnfua kaha wo. Pyar naa n taha pe na deydey. ⁵⁵ Naa pye le ndyin telai wo. Mpãy pe ba nii klaha ke naa tãy, Pyar n nii wlãhã pe ne. ⁵⁶ Tẽntẽsya laale n u yãã, tuu tege nii ke naa tãy. U n u gbihi yãŋ ma yee: «Dya nwo bya pye Yesu ne.» ⁵⁷ Pyar n le kai, ma sya le pye ma yee: «Сѡѡ, n sã u cã ye.»

⁵⁸ Saa n pye, waa ter n ba u yãã, ma maha yee: «U Yesu nawee- nen waa kã ma bya ne!» Pyar n u dya yẽ wãã sya ma yee: «Dya, n wee poo waa ye.»

⁵⁹ Le n ma-, waa ter n maha yir, ma le gbey pãã fãnga ne ma yee: «Dya nwo pye pe ne cĩinde, u tee n yi Galele wo.» ⁶⁰ Pyar n maha woo yẽ wãã sya ma yee: «Dya, taa lii pãã, n sã le cã ma ne ye.» Loo yale wo, tuu naa n pãã nantãŋ, ngupuai waa n kui.

⁶¹ Yĩnfua Yesu n wã klaha, ma Pyar yãŋ wãã. Loo na, Pyar laam n too Yĩnfua kaplãŋ na, kaplãŋ nkãy tuu ba pãã u ye ma yee: «Ngupa cir saa ba kui wa ye, maa ba ra wĩ kai tẽhe tãã, ma yee mboo sã ra cã ye.» ⁶² Loo na, Pyar laam bye n wlãhã, u n yir yi ma ga n wũn.

Yesu tesẽ pe kaplãŋ cerfa ne

(Mat 26.59-68; Mar 14.55-65; Nsãn 18.19-24)

⁶³ Nawee- mpãy pe naa Yesu sãŋ, pe naa u ler, ma maha naa u gbã. ⁶⁴ Pe u yĩmpe paha naa n tã, ma naa u yey ma yee: «Yoo u ma gbã? Le cã mii ya, -taa wo yar!» ⁶⁵ Pe maha naa u tyẽhe kaplãmpee busãã ne.

⁶⁶ Yūhū ke ba syii, pe wāle n pe ya wāā pe Yāhā yūndefa yīnfa ne, ma suhu Yāhā kaiyarfa ne. Pe n ka Yesu ne pe kaplāŋ cersaha fla na. ⁶⁷ Pe n ga u yey ma yee: «Mboo la u Yāhā Yīndefua Crise ne? Le pāā wo ye.» U n pe yē sya ma yee: «N ma le pāā ye ye ma yee ndoo kē u Yāhā Yīndefua ne, ye ga yee cīnde sē ne ye. ⁶⁸ N ma maha ye yey kayey laa ne, n cā ye saa ra yē sya ye. ⁶⁹ Ma gbe yagaa na, u Nawee Puee ga ba nii kai- bye yīn na, Yāhāngbāŋ kāndigi koho kue ye.» ⁷⁰ Loo na, nawee- bye n yē kuā ma yee: «Yāhā Dya kē ma ne ke?» U n pe yē sya ma yee: «Tee le pāā mii, le ma ke syi.» ⁷¹ Loo na, pe n le pāā ma yee: «Wo sē maha laa ke waa ye u wīi na ye, wii ge u yē kaplāŋ luhu wa!»

23

*Pe ka Yesu ne fāngafua Pilati fla na
(Mat 27.1-2, 11-14; Mar 15.1-5; Nsān 18.28-38)*

¹ Pe nawee- bye n yir, ma Yesu yigi ga fāngafua Pilati fla na. ² Koo fla na, pe n nii kawar fua n taha Yesu na ma yee: «Wo dya nwo yāā, tuu naa wo klofa sūū. U naa pe pye ma yee, a pe sē yai kufar wādāā ne fāngafa bye yīnfua kē ye. U maha naa le pāā mā yee, a woo ge kē u Yāhā Yīndefua Crise ne, wii u ma yīnfua.» ³ Pilati n Yesu yey ma yee: «Mboo la pe Yiifee- yīnfua?» Yesu n u yē sya ma yee: «Ma le pāā.» ⁴ Pilati n pe Yāhā yūndefa yīnfa pye tesē pe nabuar ne ma yee: «Ta laam wo, dya nwo sē laa kapee pye ye.» ⁵ Pe Yesu napīi- n le gbihi gbey pāā fānga ne ma yee: «U nawee- sūū pe yīnfa na u kaklaha ne. U cāā yir le ne Galele kāntraha wo, ma ga yi Yude kāntraha ne. Yagaa u nwo u sya ba nō nwo.»

Pe Yesu nō wāā Galele yahaseefua Yerote fla na

⁶ Pilati tuu kaplāŋ ngīi luhu, u n le yey ma yee: «Dya nwo n yi la Galele kāntraha fla wo?» ⁷ Pe n u yar, a Yesu n yi Galele kāntraha wo. U n u nō wāā ke fla yahaseefua Yerote ye. Yerote pye Yurusalem wo too plii nsoho wo, koo kē Pilati n ba Yesu nō wāā u ye.

⁸ Yerote tuu Yesu yāā, le n tāy u ye. U ba u wīi luhu, ma naa n ke u u wāā sya le yale wādey. U laam wo u ba yee, laa na Yesu ga yēkā wīi laa pye, u n yāŋ. ⁹ U n Yesu yey kayey buar ne, Yesu sē -sē laa wāā sya u ye ye. ¹⁰ Pe Yāhā yūndefa yīnfa tesē pe Yāhā kaiyarfa ne, pe pye ke fla na, ma kawar fua naa n taha Yesu na fānga ne. ¹¹ Yerote tesē u seraasyi ne, pe n Yesu ler ma u pye nafla wāpyeŋ. Pe la pe nangbāŋ nayreyūhū le u na, ma u dur wāā Pilati ye. ¹² Yerote tesē Pilati ne pe pye napīifa. Koo per, pe n wā klaha nii naambiyāfa.

*Pe Yiifee- Pilati ta u n Yesu wāboo wīi ta
(Mat 27.15-26; Mar 15.6-15; Nsān 18.39—19.16)*

¹³ Loo kur ye, Pilati n pe Yāhā yūndefa yīnfa wāā, tesē le klo yahaseefa ne, ma suhu pe klofa ne. ¹⁴ U n pe pye ma yee: «Ye dya nwo yigi ba ra fla na ma yee, u ma u nawee- sūū. Tee nkāy bye pāā taha u na, n u yey ye yīnde na. Ndoo laam wo, u sē laa kapee pye ye. ¹⁵ Yerote bya sē laa kapee yāā tuu pye ye, ma sya u dur wāā wō kē. Ye cā dya nwo sē laa kapee pye, pe n ga waha u boo le wīi na ye. ¹⁶ Loo na, n ga ta pe n u gbā sāngblā ne, tē u miy yaha.» ¹⁷ [Dye- bye, syayaha gbar na, Pilati yai u nwompifhufua waa yi yaha Yiifee- kē.] ¹⁸ Pe bye n nii wāā n tē ma yee: «Ta, pe n dya nwo boo, -taa Barebaa woo yi yaha wo kē!» ¹⁹ Barebaa ba nawee- mpāy

ta pe n wāã yahaseefa ne. U maha ba nawee nen waa boo yāã. Pe ba u Barebaa yigi loo na, ma u tā nwompíhi wo.

²⁰ Pilati tuu naa Yesu wāyiyaha wīi ke, u n maha u faale kapāntee nen ya pāã pe nawee- ye. ²¹ Pe n sye, ma nii n tē ma yee: «U kuey mar boo trā na, u kuey mar boo trā na!» ²² Pilati n maha yē kuā ma le pāã ke tēhe tāã wuhu na, ma pe pye ma yee: «U kapee lii pye? Ndoosē laa kapee yāã tuu pye ye. U sē yai u ka boo ke dyaŋ ye. Loo na, n ga ta pe n u gbā sāngblā ne, tē u miy yaha.» ²³ Pe n maha sye, ma nii n tē fānga ne ma yee, pe Yesu kuey mar boo trā na. Le n sya kuee pe wīi na.

²⁴ Pilati n yer pe wīi wāpyeŋ na.

²⁵ Pe naa Barebaa wii wāyiyaha ke, Pilati n u yi yaha. Woo kē dya wii ne u ba ta wāhā n yir u n sya nawee boo, pe n u le nwompíhi wo. Yesu woo na, Pilati n yee pe nawee- laam wīi ga pye u na.

*U fāngafua seraasyi Yesu kuey mar yir yaha trā na
(Mat 27.32-44; Mar 15.21-32; Nsān 19.17-27)*

²⁶ Pe seraasyi pe Yesu yigi naa n ter, pe n ga le klo yi yaha, pe nawee- ne. Pe n ga Syirefa naa waa wāã sya, tuu naa n gaha le klo laam wo. Pe seraasyi n u ta u n Yesu kueymartrā tēŋ fānga na, ma n taha Yesu na. U myaha ba kē Syimu.

²⁷ Pe klofa busāã naa n taha Yesu na, ca bya pye pe naa Yesu wīi wūn. ²⁸ Yesu n wā klaha, ma pe pye ma yee: «Yurusalemfasyam, ye ma syi ye naa n wūn ndoo wīi na ye! -Ye naa ye wīi loo wūn tesē ye pii wīi ne! ²⁹ Ye sē yāã, plii taa ma te n pai, nawee- ga ba naa n yee: <Cayrey, ma suhu mpāy ne pe sē yrā tā yāã kicar kē ye, poo ca mii, pe wīi n tāy!> ³⁰ Nawee- ga ba naa n yee: <Yāy ge ma too tā wo na, loo ga par wo na. Yāybir nde ge ma gbe tā wo na, loo ga tāy wo ye!> ³¹ Ye sē yāã, nde le syi le n pye nankōmper na, nankōnwar wīi loo -sē ga ba pye mii?»

³² Naam syām mpāy maha ba pye, pe ba pe yigi pe n gaha pe boo Yesu ne. Kapeepyefa ba me pe ne.

³³ Pe n ga nō fla ngaa na pe n yee yīnkluhu fla. Pe seraasyi n Yesu kuey mar yir yaha trā na koo fla na, ma maha pe kapeepyefa syām mii bya kuey mar yir yaha trāŋ na, nen nwo u kāndigi koho kue ye, nen nwo u kāmāŋ koho kue ye. ³⁴ Loo na, Yesu n yē kuā ma yee: «Ta Tuhufua Yāhā, pe kapee- yee laha kāã pe na; lii pe n pye ra na nde, pe sē le cā ye.» Pe seraasyi n pyer raa pye, ma ga cā yoo ga ka u nayre wān fai lii ne.

³⁵ Pe klofa pye ba yer, ma naa n yāŋ. Pe Yiifee- yahaseefa naa Yesu ler ma yee: «Pe sē yee la u nawee- mpāy sya yaha. Le ma pye cīnde woo kē u Yāhā Yīndefua Crise, u u ya sya yaha ke!» ³⁶ Pe seraasyi bya n nii u ler. Pe n yūhū crā u na, ma defūtāhāpihi ta u kē ma yee: ³⁷ «Ma'a pye Yiifee- yīŋfua cīnde, mii sya yaha mii ya!»

³⁸ U yīŋ ncaha kue ye le trā na, pe ba le yrūhū gbāã yaha ma yee: «nwo kē u YIIFEE- YIŊFUA.»

³⁹ Kapeepyefa mpāy pe ba kuey mar yaha trāŋ na pe ya wuhu na, poo nen waa n Yesu tyēhe ma yee: «Ma -sē yee la ma ma u Crise, mii sya yaha mii ya, -taa wo sya yaha ke!» ⁴⁰ U nen nwo n le kuān u ye, ma u pye ma yee: «Pe ma kuey mar trā na u wāŋ syi dyaŋ, ma n ga ku ma kapee- wāpye wīi na, ma sē maha n fya Yāhā na ye ke? ⁴¹ Wii ya dyaŋ pe wo kuey mar trāŋ na wo n ga ku, le yai wo ne. Kapee- nkāy too pye, koo foho kē too n dāã. Woo -sē yāŋ, u sē laa kapee ge pye ye.» ⁴² U n dur ma Yesu pye ma yee: «Yesu, ma'a ba nii nawee- bye yīŋ na, ma'a n ba faha ra wīi na ye.»

⁴³ Yesu n u yě sya ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ma ye: Ma sukūhū yāā wa Yāhā yai klo wo ra ne nanga.»

Yesu wāku

(Mat 27.45-56; Mar 15.33-41; Nsān 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Yaiwlan yale syi ba kē, wam mpāy syi n paha tā ke kántraha kur bye na, ma sya ga yai yīn. Yāhā kangbāñ nwonuñ nwonoyē faasrenj gii ke ba pua tā menmen ke nwonoyē na, ke n fe jūū telai wo. ⁴⁶ Yesu n tē sya fānga ne ma yee: «Ta Tuhufua Yāhā, n ta yrā le soho ma koho wo.» Tuu kaplāñ ngīī pāā wa, u n ku.

⁴⁷ Pe seraasyi yīnfua tuu kai- ngīī yāā ke pye, u n Yāhā myaha gboho ma yee: «Dya nwo ba sronj cīinde.» ⁴⁸ Nabuar mpāy bye pe ba pa yāñsaha wo, pe n ke kai- bye yāā yīnde ne. Le sē tāy pe ye ye, pe n sya gbā n le pe ya kē ntranj wo, ma dur n ter.

⁴⁹ Yesu nacāñ bye pye, tesē ca mpāy ne pe ba yir u ne Galele kántraha na, ma naa n taha u na ma naa tēñ nkāy tē u kē u kānyārwai ne. Poo mii bye pye, pe ba dey yer ma naa ke kai- yāñ.

Yesu wāleñ gbī wo

(Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Nsān 10.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Dya waa pye pe naa n yee Yosefe. U naa n yi Yiiffee- klo laa wo pe naa n yee Yarimate. Woo dya pye naweeyō, ma maha ba sronj. U laam wo u naa Yāhā Yai wāpanj yehe. U pye Yiiffee- yahaseefua waa, ma pye pe kaplāñ cerfa waa. U kaplāñ cerwai pe -sē ba lii pāā ta Yesu wāboo wīī na ma sya ba le pye, u yě sē pye le wo ye. ⁵² U n yir, ma ka Pilati fla na, maa Yesu nakugu nar u ye. ⁵³ U n ta pe n Yesu nakugu tege le trā na, ma fai maha tā ke na, maa ke le gbīī laa laam wo, le ba gbā fer* ntēmbblaha fla wo. Waa sē ba le yāā wa loo gbīī wo ye. ⁵⁴ Koo per -sē pye kaniī per ga dye koo yainkōñ wo. Nawee- yai pe cāā kaniī per kai- gbīhi yai n cā kua.

⁵⁵ Ca mpāy pe ba yir Yesu ne Galele kántraha na, ma naa n taha u na, ma naa tēñ tē u kē u kānyārwai ne, pe n ka Yosefe ne. Pe n ga le gbīī fla yāñ, ma Yesu nakugu yāā, tesē u wāleñ ne le gbīī laam wo. ⁵⁶ Pe n dur ter klē wo, maa sēm- ke gbīhi ta, lasekole ne, poo ga ba woo Yesu nakugu na. Ke kaniī per ke ba nō, pe ca n -sē nii ma wūū. Yiiffee- kānde na, le ma ke dyanj.

24

Yesu wāyir gbā wo

(Mat 28.1-10; Mar 16.1-8; Nsān 20.1-10)

¹ Ke cāwāā per cir* yīnwōñ wo, pe ca n cāā yir, ma ka le gbīī fla wo, pe sēm- mpāy ne pe ba pye gbīhi ta pe lasekole ne. ² Ntēmbangbāñ gii ke ba paha tā le gbīī yē na, pe n ga yāā le kloñ kāā le gbīī yē na. ³ Pe n dye le gbīī laam wo, pe sē -sē Yīnfua Yesu nakugu yāā ye. ⁴ Pe ca pe ga lii ga, pe sē cā ye. Naam syām mpāy n fe yi pe na, pe nayre ne te n yehe palpā. ⁵ Pe ca ba fya nii, ma yīñ kor le. Pe naam n pe pye ma yee: «Wii u ma yrāñ, nwa ye n ba nii u tay nakur nsoho wo? ⁶ [U wee nwo ye. U yir gbā wo, ma dur ba yrāñ na gbaafa ye.] Tuu pye Galele wo, ma ba lii pāā ye ye, -ye ye laam too le na. ⁷ U sē ba yee la u Nawee Puee yai u yi kapeepyeafa kē, pe n ba

* **23:53** 23.53 Le gbīī pye nkonj pe gbā fer yāñ mpāy ntēmbblaha fla wo, ma le laam ta wlenjwlenj, le yē ne nwonoyē dyanj. Le yē n tā ntēmbangbāñ ne. * **24:1** 24.1 Koo per kē jimaasyi per ne.

u kuey mar trā na u n ku, tuu ba yir gbā wo, u dur ba yrān na ke plii tāā wuhu na?» ⁸ Loo na, pe ca laam n cā too Yesu kaplān na.

⁹ Pe n ter le gbīi fla yaha, ma ga le pāā pe kānyārwai sēnsye nen ye, tesē mpāy bye ne pe naa n taha Yesu na. ¹⁰ Poo ca mii laam wo, Madalafa Maari pye, Syane ne, tesē Syake nahafua Maari ne. ¹¹ Pe kānyārwai n yee, pe ca ka n pāā, ma sye pe sē pe kaplān sya cīinde ye. ¹² [Pyar woo n sye, ma yir ma fā ga le gbīi fla na. U n kue tege, ma yān le wāā le gbīi laam wo, ma te faasyimbehe ya yāā, tii pe ba Yesu nakugu maha tā. Tuu ga lii yāā yīnde ne, le n laam wo u kē, u n dur ter kaha wo.]

*Yesu kānyārwai syām u wāā sya Yemawuse kānde wo
(Mar 16.12-13)*

¹³ Koo per bya, Yesu kānyārwai syām mpāy naa n gaha kusyīnlaale wo pe n yee Yemawuse. Le klo wādey pye, ma 'a yir Yurusalem wo yayīn na, ma n gaha dye ke fla wo yainkōn wo. ¹⁴ Kai- nkāy bye ke ba pye, pe koo pāā naa n gaha. ¹⁵ Pe n nii n pāā, Yesu ge n ba wāā kūn n ter pe ne. ¹⁶ Pe n nii u yāā, le -sē nii mii laa dyan pe sē maha u yān cā ye.

¹⁷ Yesu n ba pe yey ma yee, «Lii tee n pāā le kānde wo?» Pe laam n wlāhā, pe n yer. ¹⁸ Nen waa myaha ba kē Klepasyi. U sē cā Yesu ye ma yee: «Kai- nkāy bye ke pye ter plii nde na, Yurusalemfa bye le cā. Mboo ya la raa kuee, ma sē ke cā ye?» ¹⁹ Yesu n pe yey ma yee: «Kai- nkāy syi kē?» Pe n u yē sya ma yee: «Ah Nasaretefa Yesu wīi loo sē na? U pye Yāhā kaplān tōrfuangbān. Yāhā yīnde na nawee- ne, u naa laanwo wūhū pye, ma naa nawee- klaha. ²⁰ Wo Yāhā yūndefa yīnfa tesē wo yahaseefa ne, pe u ka yigi sāhā ma yee u yai wāboo ne. Pe n u wāā, pe n ga u kuey mar trā na, u n ku. ²¹ Wo laam wo, wo ba yee woo tuu n pai wo Yiisrefa bye sya yaha. Kai- ngīi bye pye, ke plii tāā wuhu -sē kē nanga. ²² Ca mpāy pe naa n taha Yesu na wo wān syi dyan, pe n pa, maa wo sronj fe gbe laa ne. Nanga sukūhūntāy na, pe cāā yir ga le gbīi fla wo, ²³ pe sē -sē ga Yesu nakugu yāā ye. Pe n dur ba, maa wo pye ma yee, yāhāyīn tēnlehe mpāy yi poo na, ma pe pye ma yee Yesu ma yrān na. ²⁴ Wo nampyen- mpāy n ka le gbīi fla wo, maa yāā pe ca ba le pāā mii. Pe sē -sē Yesu yāā yīnde ne ye.»

²⁵ Loo na, Yesu n pe pye ma yee: «Yii nawee-, ye kacān fihī kloj cīinde! Faale Yāhā kaplān tōrfa pe kai- nkāy cāā yar yaha, ye laam fihī yīn ter, ye saha ke sya cīinde ye laam wo farfar ye. ²⁶ U Yāhā Yīndefua Crise sē yai la u koo wāfāy ngīi bye sya, u cā yīn yāā Yāhā ye?» ²⁷ Kai- nkāy bye ke cāā yrūhū yaha u wīi na Yāhā sabangbān laam wo, Yesu n dye ke wo ma ke bye tōr yar pe na, ma cāā gbe faale wādyaha Musa kaplān fla wo, ma ga yi pe Yāhā kaplān tōrfa mii bye kaplān fla wo.

²⁸ Pe naa n gaha kusyīnde lii wo, pe n ga dye gbe taha, Yesu n ta mii u ga ta ter ga yahasee ye. ²⁹ Pe n sye u na, ma u pye ma yee: «Kuee, ma syā wo ne, yai kua wa, yīmper maha nge ke wo wa.» Yesu n dye kaha wo ke wāsyā wīi na.

³⁰ U n ba nii pe ne, ma ga di. U n bur gbe, ma cāā syaha wāā Yāhā kē, ma ke bur la cer ma wāā pe kē. ³¹ Loo na, pe yīntar n cā yār, pe n u yān cā ma yee Yesu kē. U n plaha pe na le yalebya wo, pe sē maha waha u yāā ye. ³² Pe n nii pe ya pye ma yee: «Tuu naa n pāā wo ne kānde wo, ma Yāhā sabangbān wūhū tōr naa n yar wo na, le sē pye la mii nuhu cāā-dyan ke naa n tar wo laam wo?»

³³ Pe n yir ke fla bye wo, ma dur ter Yurusalem wo. Pe n ga pe Yesu kānyārwai sēnsye nen yāa pe pye pe nampyeŋ- mpāy ne. ³⁴ Poo kānyārwai naa le pāa ma yee: «Wo Yīnfua yir gbā wo, ma dur ba gbaafa ye cīnde! Syimu u yāa yīnde ne.» ³⁵ Poo syām bya n -sē pe wīl pāa pe ye, lii le ba pye kānde wo, tesē pe ba Yesu yāŋ cā yaliile wo tuu bur la naa n cēr pe kē.

Yesu u ya yar u kānyārwai na

(Mat 28.16-20; Mar 16.14-18; Nsān 20.19-23; Tēnl 1.6-8)

³⁶ Pe naa n pāa nantāŋ, Yesu n fe gbe yi pe telai wo, ma pe pye ma yee: «Yāhā n yrīŋ wāa ye kē!» ³⁷ Pe n fya ma sya n sege. Pe laam wo pe ba yee kusrāhā kē. ³⁸ Yesu n -sē pe pye ma yee: «Nwa ye n fya? Lii ge ye n nii laalaa pye ra wīl na? ³⁹ -Ye ra klue yāŋ ke, ta trē ne. Ndoogē kē! -Ye te yāŋ ra na, kusrāhā ma la kadye ne ye n ga waha te ke na ta dyaŋ?» ⁴⁰ [Tuu koo kaplāŋ ngīl pāa wa, u n u klue yar pe na u trē ne, pe n te kuesyar yāa.] ⁴¹ Le n pe fe gbe, ma nuhu yigi ter pe kē pe n sya yee cīnde sē ne ye. Yesu tuu pe yāa ke dyaŋ, u n pe yey ma yee: «Ngaa ma la ye ye wādi wāŋ nwo wo?» ⁴² Pe n pa u kē fuawle ne. ⁴³ U n le sya, ma le kaa pe yīnde na.

⁴⁴ U n pe pye ma yee: «Tē pye ye ne nantāŋ, n sē naa ye yar la ma yee, kai- nkāy bye ke bii cāa yrūhū yaha ra wīl na, koo ngīl bye ga naa n pye ke sya ba kua? Koo kai- kē nkāy ne, wo faale wādyaha Musa bii cāa yrūhū yaha Yāhā kānde katan saba laam wo, tesē nkāy bye ne pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa bii cāa yrūhū yaha, tesē nkāy ne ke bii cāa yrūhū yaha Yāhā wāsey yay saba wo.» ⁴⁵ U n pe yīntar yār ke syi, pe n waha ke Yāhā sabangbāŋ kaplāŋ war. ⁴⁶ Loo na, u n pe yar ma yee: «Nkāy ke yrūhū yar yaha ke ngīl: <U Yāhā Yīndefua Crise yai u fāy gboho, u ba ku, ke plii tāa wuhu u yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na gbaafa ye.> ⁴⁷ Kai- nkāy tuu naa n yar nawee- na, ke yai ke ba klaha kāntre bye nawee- ye, u myaha ne. Le ga fe gbe Yurusalem na. Le ga ba yar nawee- na, pe yai pe le sya pe kapee- wāpyeŋ sē yō ye, pe ke miy yaha, woo -sē ga ba pe kapee- gbe kāa pe yīn na. ⁴⁸ Yii koo ngīl bye yāa yīnde ne, ye yai ye ke bye tōr yar nawee- na. ⁴⁹ Yāhā ke bii Yāhā Yrā Fānga gi wākē wīl pāa, ndoogē ga ba ke tege wāa ye na. Ye yai ye -sē kuee ke Yurusalem laam wo, koo Fānga n sya ba tege ye na.»

Yesu dur ga Yāhā tāy

(Mar 16.19-20; Tēnl 1.9-11)

⁵⁰ Loo kur ye, Yesu n yi pe ne le klo wo, ma ka pe ne kusyīnlaale tāy pe n yee Gbetane. U n ga yer pe ne koo fla na, ma klue kuā yir wāa, ma Yāhā nar ke naa kaa taha pe na. ⁵¹ Tuu nii Yāhā nar u kānyārwai kē ke syi, Yāhā fānga n u ta u n kuā yir ter fāa yāhāyīn na. ⁵² Pe kānyārwai n u sey ke fla na. Nuho ba gboho pe laam wo, pe n dur ter Yurusalem wo. ⁵³ Pe naa n gaha yalebye ke Yāhā kangbāŋ laam wo, maa naa Yāhā sey.

Nsân Kapâyĩ Yesu wĩ na

Yesu Crise ma ngii

¹ Driyē wātāhā yaha, wii tuu ma Yāhā Yē Yor u pye le nii wa. U pye Yāhā ne, woo ge pye Yāhā. ² Ke fegbecāā na, u pye Yāhā ne. ³ Woo kāmāy na wān bye tāhā; ngaa wee yīnde na mii woo sē kē u ta ke n nii ye. ⁴ Woo u ma yrā, yrāñ wān bye ye, loo yrā n nii cāā- nawee- ye. ⁵ Woo wii u ma pe Cāāfua, u ba dye wamfa nsoho wo, pe wamfa -sē pe cāā- wĩ sye.

⁶ Yāhā n ba dya waa nō wāā, pe naa u yee Nsān. ⁷ Woo n pa ma ba u Cāāfua wĩ gbe yi nawee- ye, pe waha u Cāāfua ta pe Yater. ⁸ U Nsān woo sē kē tuu pye u Cāāfua ye; woo kē Yāhā u nō wāā ma yee u ba u Cāāfua wĩ tōr yar nawee- na. ⁹ Woo Cāāfua nwo ma cīinde cāā- ne. Woo kē tuu pa driyē wo, ma nii cāā- le nawee- wo. ¹⁰ Woo kē, Yāhā driyē tāhā u kāmāy na. U pye driyē laam wo, pe driyēfa sē ba u yāñ cā ye. ¹¹ U pa u terfa ye, u terfa sē -sē ba u sya ye. ¹² Mpāy pe -sē u wĩ sya cīinde, ma u ta pe Yater, u koho klahasaha wāā poo kē, pe waha nii Yāhā pii. ¹³ Poo mpāy pe see ke syi, waa ntōr kalaa wee ye, waa tyāhā kalaa wee ye, waa syihi wĩ sē ne ye, Yāhā wĩ ne.

¹⁴ Yāhā Yē Yor wā klahā nawee, woo kē Yāhā Dya Yesu Crise ne. U n tege ba nawee- nsoho wo. U pa Yāhā laantār wūhū ne, tesē cīinde wūhū ne, wākuayāā wee te na ye. Wo sē u nayōr yāñ naa n yai ye, nayōr tii syi Yāhā Dyapuui nen ya kē u ga waha te yāā u Tuhufua Yāhā ye.

¹⁵ Nsān u wĩ tē yi nawee- ye ma yee: «Woo wĩ kē tē ba pāā ma yee: Wii tuu ga pa ta kur ye, u cer yaha ra kē, u cāā pye le nii wa ra yaha.»

¹⁶ Wākuayāā wee u laantār wūhū na ye. U ke wāā wo kē, ma maha kaa taha wo na, wākuayāā wee ye. ¹⁷ Wo faale wādyaha Musa bii ke Yāhā kānde yar wo na. Ma sē yee ke laantār wūhū na, tesē ke cīinde wūhū ne, u Yāhā Yīndefua Yesu Crise woo kē tuu pa koo ngĩ ne. ¹⁸ Waa sē Yāhā yāā yāā ye, Yesu wii u ma ke Dyapuui nen ya, ma maha ma Yāhā, ma crā nii Yāhā tāy, woo kē tuu Yāhā wĩ gbe yi nawee- n ke cā.

Nsān nawee- tāāfua yē kaplāñ

(Mat 3.1-12; Mar 1.1-8; Luke 3.1-18)

¹⁹ Le kungbāy Yurusalem laam wo, pe Yiifee- yahaseefa pye. Pe n Yāhā yūndefa mpāy lehe wāā, tesē Lewi kur kue pii mpāy ne Nsān ye. Pe n yir ke Yurusalem wo, ma ga yi u Nsān na, ma u yey ma yee: «Nwasyifua kē ma ne?» ²⁰ U Nsān sē gbā tā pe na ye, u n le tōr yi gbege pe yīnde na ma yee: «Ndoosē kē u Yāhā Yīndefua Crise ne ye.» ²¹ Pe n maha u yey ma yee: «Ah nwasyifua -sē kē ma ne? Mboo la Yeli?» Nsān n pe pye ma yee: «Aye, ndoo sē kē ye.» Pe n maha u yey taha ma yee: «Mboo la u Yāhā kaplāñ tōrfua?» U n maha yee: «Aye». ²² Pe n u yey taha yahamba ma yee: «Ah nwasyifua -sē kē ma ne? Wo yai wo laa loo cā ma wĩ na, wo ga tōr mpāy ye pe wo lehe. Mii tōr wo yar nawee wii ter syi kē ma ne.»

²³ Nsān n pe pye ma yee: «Yāhā kaplāñ tōrfua Yisa bii le pāā yaha Yāhā sabangbāñ wo ma yee:
<Waa yĩmbui n yi drawaha fla wo,
ma nii n yee:

-Ye Yînfua Yâhâ wâpaŋ kânde
gbihi yaha ke kê! »

Nsân n maha le pãa pe ye ma yee: «Yîmbui lii le n yi drawaha fla wo, ndoo yîmbui ne.»

²⁴ Pe tènlehe mpây pe lehe wãã Nsân ye, Yiifee- yahaseefa mpây pe n yee Farisyê, poo mpây -sê pye pe ne. ²⁵ Poo mii n u yey ma yee: «Ke ma pye ma wee u Yâhâ Yîndefua Crise ye, ma wee Yeli ye, ma maha wee u Yâhâ kaplâŋ tîrfua ye, ah nwa -sê ta ma n nii nawee- tâa n yi loho wo?»

²⁶ Nsân n -sê pe pye ma yee: «Ndo, n nwo, tē n nii nawee- tâa loho ne; waa sê ma pe nawee- laam wo, tee sê cã ye. ²⁷ Woo nwo ga ba le koho yigi ra kur ye. U cer yaha ra kê, ta syi ge sê yai u ntân sale wãfer ne u tre na ye.»

²⁸ Koo ngi bye pye Gbetane wo, Yurdane lafeŋ kûndi ngaa ye, Nsân tuu naa nawee- tâa loho ne na.

Nsân Yesu yee u Yâhâ Mbapēnge

²⁹ Koo yînsyii wo, Nsân n Yesu yãa tuu n pai u fla na, u n pe nawee- pye ma yee: «U Yâhâ Mbapēnge nwo, wii Yâhâ u ta, ma ga driyē nawee- kapee- foho gbe kãa pe na. ³⁰ Woo wii kê tē ba naa n pãa ma yee: Waa ma tuu ga pa ta kur ye, u cer yaha ra kê. U cãa pye le nii wa ra yaha.

³¹ Ndo, n sê ba u cã ye. N pa, ma ba nawee- tâa n yi loho wo, loo le ga waha ta, Yiisrefa n waha cã yoo kê u ne.» ³² Nsân n le yãa, ma le pãa ma yee: «N Yâhâ Yrã Fãnga yãa, le tege yâhâyîŋ na kãnsyã waa dyaŋ, ma ba too kuee u yîŋ na. ³³ N sê ba u cã ye, Yâhâ gii ke -sê ra nɔ wãa ta n ba nii nawee- tâa n yi loho wo, koo ke ba ra pye ma yee: «Wii raa ga ba yãa, ta Yrã Fãnga le ga tege kuee u na, woo kê u ga ba naa nawee- tâa ta Yrã Fãnga ne.» ³⁴ Ndo Nsân loo nde yãa ra yînde ne, ma ga le pãa yi, n ye yar woo kê u Yâhâ Dya.»

Mpây Yesu u cãa yãŋ yi u kãnyãrwai

³⁵ Koo yînsyii wo, Nsân maha pye loo teele nen ya wo, u kãnyãrwai syãm mpây ne. ³⁶ U n maha ba Yesu yãa tuu n ter. U n maha yee: «U Yâhâ Mbapēnge nwo!» ³⁷ U Nsân kãnyãrwai syãm mpây pe pye u ne, pe u kapãn luhu ke syi, pe n taha Yesu na. ³⁸ Yesu n ba klaha yãŋ, ma pe yãa pe u taha n naha, u n pe yey ma yee: «Ah le ma mii?» Pe n u pye pe yor wo ma yee: «Arbi, ma n syã na?» Ke Arbi yîntaha kê kaicãfua. ³⁹ U n pe pye ma yee: «-Ye pa yaa yãŋ!» Pe n ka, maa u syãsaha yãŋ. Ke -sê pye yaiyîŋ tratra. Pe n koo per yai kua u ne.

⁴⁰ Poo nawee- syãm mii, pe ba Nsân kaplâŋ luhu, ma dur yi u kur kue ye, ma taha Yesu na pe kuãŋ ne, pe laam wo Syimu Pyar cîfua Andere pye. ⁴¹ Andere n cãa ka, ma ga u lefua Syimu wãa, ma u pye ma yee: «Wo u Meesi yãa.» Ke Meesi yîntaha kê: Yâhâ Yîndefua Crise. ⁴² U Andere n Syimu yigi ga Yesu fla na. Yesu n u yãa ma yee: «Mboo sê na Nsân dya Syimu? Pe naa ma yee yagaa Sefase.» Ke Sefase myaha ma wãceŋ Pyar myaha ne. Te myar yîntaha ntēmblaha.

⁴³ Koo yînsyii wo, Yesu n le ta woo ga ka Galele kue kãntraha na. Tuu Filipe wãa sya, u n u pye ma yee: «Naa n taha ra na.» ⁴⁴ U Filipe -sê wãa naa n yi Pyar ne, tesê u cîfua Andere ne klo nen wo, lii pe naa n yee Gbesyata. ⁴⁵ Loo kur ye, Filipe n ga Natanelu wãa sya, ma u pye ma yee: «Faale wo, wii wii Musa tuu yrũhũ le yaha Yâhâ sabangbãŋ wo, tesê pe Yâhâ kaplâŋ tîrfa u wii pãa, wo u yãa: Nasaretfa Yosefe dya Yesu kê.»

⁴⁶ Natanelu n u pye ma yee: «Kayĩ lii syi -sê ma, le ga waha yi Nasarete wo?» Filipe n u pye ma yee: «Pa yãŋ!»

⁴⁷ Yesu tuu Natanelu yãã tuu n pai u fla na, u n nde pãã u wĩĩ na ma yee: «Cĩĩnde Yiisrefa naa waa nwo, dawar wee u laam wo ye.» ⁴⁸ Natanelu n u yey ma yee: «Ma pye mii ma ra cã?» Yesu n u pye ma yee: «N naa ma yãã. Ma sê pye la nasar nkugu flãhã tãy, Filipe n cã ga ma yee?» ⁴⁹ Loo na, Natanelu n u pye ma yee: «Yĩŋfua, Yãhã Dya kē ma ne, mboo maha ma Yiisre kãntraha Yĩŋfua.» ⁵⁰ Yesu n u pye ma yee: «Tē ma pye ma yee, n ma yãã nasar nkugu flãhã tãy, loo ya la le ma ta ma n ra ta ma Yater? Maa maha ba kai- nkãy yãã, ke gboho loo nde na. ⁵¹ Ta n cĩĩnde nde pãã yey ye, yaa ba naa yãhãyĩŋ yãã ke yãr n yaha, ye n naa yãhãyĩŋ tēnlehe ye yãã pe n dugu, ma dur tege n pai u Nawee Puee fla na.»

2

Yesu loho wã klaha defĩ

¹ Plii tãã kur ye, pe n nii cafãn taa yigi Galele kãntraha na, klo laa wo pe n yee Kana. ² Yesu nahafua pye pe cafãn yigifa ne. Pe n Yesu yee, woo tesē u kãnyãrwai ne, pe n ka te cafãn disaha wo.

³ Pe n nii te cafãn dir di, defĩ n ba kua pe cafãn yigifa ye. Yesu nahafua n u pye ma yee: «Defĩ yãŋ, tuu kua pe ye.» ⁴ Yesu n u pye ma yee: «Ah yaa, lii ma wo nsoho wo ma ne? Ta yale sē nɔ wa ye.» ⁵ Yesu nahafua n pe dirlafa pye ma yee: «U ma sya yee tee pye mii, -ye pye ke syi!»

⁶ Ke fla -sē na, ntēmbar gbããwɔr kuay raa -sē pye, Yiifee- pe ba ta, ma naa pe kãnde kapĩ loho ku le naa n yaha. ⁷ Yesu n pe dirlafa pye ma yee: «-Ye loho ku, ye too gbããwɔr nde yĩĩ!» Pe n loho ku te yĩĩ tata. ⁸ Loo na, u n pe pye ma yee: «-Ye kaa ku gblãhã gaa laam wo, ye ga wãã yãŋ diryĩntaha yifua kē!» Pe n kaa ku, ma ga wãã u kē. ⁹ Te lor bye -sē ba wã klaha defĩ. U diryĩntaha yifua, tuu u wo yãŋ, u defĩ wãtãy n u laam wo. U sē cã woo defĩtãhã nwo syi yi na ye, mpãy pe -sē ba ke loho ku, poo ba u yisaha cã. U diryĩntaha yifua n u cafãn yigifua yee ba, ¹⁰ ma ba u pye ma yee: «Ah ndee ngaa dyan, defĩtãhã woo pe ma ne cãã la wãã nawee- kē, u ma pe yigi wa pe cã naa ke sahasaha la, ah mboo -sē koho far u defĩtãhã na u n sya yagaa dye.»

¹¹ Yesu u laanwo wũhũ wãpyeŋ koho fe yigi koo syi. Le pye Galele kãntraha klo nde wo pe n yee Kana. U u ya yi yar ke syi, u kãnyãrwai n u wĩĩ sya cĩĩnde.

¹² Loo kur ye, u n ka Kapornu wo, u nahafua ne u cĩifa ne ma suhu u kãnyãrwai ne. Pe n ga kuee ke fla na, ma plii raa pye.

Yesu laam war pe Yiifee- ne Yãhã kangbãŋ wĩĩ na

(Mat 21.12-13; Mar 11.15-17; Luke 19.45-46)

¹³ Yiifee- syayaha gbar te ba nɔ gbe taha, Yesu n ka Yurusalem wo. ¹⁴ Yãhã kangbãŋ kãndi wo, u n nyer parfa yãã, mbaa parfa ne, nasar kate parfa ne, ma maha war turfa bya yãã pe tege nii ga pe tabal tãy. ¹⁵ Yesu n namihi ta, ma sãngblã fan, ma pe bye kar yi wãã ke Yãhã kangbãŋ nkur ye, pe mbaa ne, pe nyer ne. Ma dur, ma war turfa tabal tra cãar wãã pe kē, pe war n yrãhã, ¹⁶ ma nasar kate parfa pye ma yee: «-Ye pe gbe yi kãã nwo! Ya a syi ta Tuhufua Yãhã kaha ta ye cãtrohosaha ye!»

¹⁷ Yesu tuu nde pãã, u kãnyãrwai n Yãhã sabangbãŋ kapãn nde tai cã, nde le n yee:

«Yâhâ, ma kaha wîi sronj gboho ra laam wo, mii naa dyanj ke ga ba ra suhu tâj.»

¹⁸ Yiifee- yahaseefa pe u yââ nde pyesaha wo, pe n ba u yey ma yee: «Taa nwo taa nde pye ke syi, laanwo wîi lii loo taa -sê ga pye, wo n waha câ ma tâhâ kê le wâpyen ne?» ¹⁹ Yesu n pe pye ma yee: «-Ye Yâhâ kangbânj nge yoho yâj, yaa yââ plii tââ wuhu, n ke fââ le!» ²⁰ Pe Yiifee- yahaseefa n u pye ma yee: «Yâhâ kangbânj nge wâfââtâj ke dye- gbeesîi wûhû kuay gbe, mboo ma -sê yee, pe ma ke traha, taa ga waha ke dur fââ kua plii tââ ya!» ²¹ Yesu -sê nwo, ngii u naa n yâj, koo kê u ya koho kadye ne. ²² Koo kê tuu ba ku, plii tââ wuhu u n yir gbâ wo, ma pa gbaafa ye, u kânyârwei n ke kaplâj tai câ, tuu ba nkây pââ. Loo nde n pe ta pe n Yâhâ sabangbâj kai- sya cîinde, ma suhu Yesu yê kaplâj nkây ne tuu ba tôr.

²³ Yesu tuu pye ke dyanj Yurusalem wo, te syayaha gbar cãã na, laanwo wûhû nkây tuu naa n pye, koo ngîi n ba ta nawee- mpây n u wîi sya cîinde.

²⁴ Yesu sê -sê ba sya ma koho taha yaha pe wîi na ye. U tee ba pe câ laha, poo tesê pe laam wûhû bye ne. ²⁵ U sê naa n ke pe naa nawee wîi tôr u ye ye; u ma nawee yâj, u u laam wûhû bye yââ.

3

Yesu Nikodemu ne

¹ Yiifee- yahaseefua waa -sê nwo tuu pye, pe naa n yee Nikodemu. Farisyê ba kê u ne. ² Per gaa yîmper wo, u n ba yi Yesu na, ma u pye ma yee: «Yînfua, wo câ Yâhâ kê ke ma nɔ wââ, taa ba wo klaha. Mii loo sê ne ye, laanwo wûhû nkây taa n pye ngîi, waa wee tuu ga waha ke syi pe Yâhâ ma yee ke wee ufua ne ye.»

³ Yesu n u pye ma yee: «Ta n cîinde nde pââ ma yee: Waa wee tuu ga waha Yâhâ Yai yââ mii u sê gbihi dur see ye.» ⁴ Nikodemu n u yey ma yee: «Le ga waha pye mii? Naweedyaha ga maha waha gbihi see la? U ga waha dur dye la u nahafua laam wo, u maha gbihi see?»

⁵ Yesu n u pye ma yee: «Ta n cîinde nde pââ ma ye: Wii ma yee u sê see loho ne tesê Yâhâ Yrâ Fânga ne ye, u saa waha dye Yâhâ Yai wo ye. ⁶ Wii ma see kadye sraha na, u ga nii kadye sraha kla ya; wii ma see Yâhâ Yrâ ne, u ga nii Yâhâ Yrâ Fânga kla. ⁷ Ma'a syi ta nde n ma laam wo ye, nde tê pââ ma yee: Ye yai ye gbihi dur see! ⁸ Teflaha ga naa n gbâ teelii ma ke tây, ma n naa ke gblen luhu, ma sê -sê ga waha ke yirsaha câ ke kasaha ne ye. Yâj, nawee wii ma gbihi dur see Yâhâ Yrâ Fânga ne, u ma ke syi.»

⁹ Nikodemu n maha u pye ma yee: «Loo nde syi -sê ga waha pye mii?» ¹⁰ Yesu n u pye ma yee: «Mboo wii taa Yiisrefa klaha Yâhâ kai- ne, ma -sê maha pye mii ma sê koo ngîi câ ye! ¹¹ Ta n cîinde nde pââ ma ye: Nkây too câ, koo too n pââ; nkây too yââ yînde ne, koo too n yar nawee- na. Ye -sê koo ngîi bye sye yaha wo na. ¹² N ma nii kântraha wûhû tôr ye ye, ye ma yee ye sê -sê koo sya ye, ye -sê ga ba pye mii ye yâhâyîj wûhû koo sya ra ye, nkây yîj ke n yi yâhâyîj na? ¹³ Ma yi kââ u Nawee Puee na, woo wii u yir yâhâyîj na ma tege ba kântraha na, waa wee wii tuu dugu ga yââ yâhâyîj na, ma yâhâyîj kai- câ ye. ¹⁴ Faale wo, tÿyâfûû klo wo, Musa sê bii kayârwoho wra ta la kâi na, ma ke kuâ yir ta? U Nawee Puee bya yai u ba kuâ yir ta ke syi. ¹⁵ Loo nde n nii, wii ma u ta u Yater, u cîinde yrâ yââ wa, lii wâkuayââ wee le na ye.»

¹⁶ Nawee- ntâj sronj dye Yâhâ tây, ke n sya ke Dyapuui nen ya yi wââ, nawee wii ma u ta u Yater, u wîi saa klaha- yââ ye, u cîinde yrâ yââ wa, lii

wākuayāā wee le na ye. ¹⁷ Yāhā sē ke Dya nɔ wāā driyē wo ma yee u ba nawee- sāhā pe kapee- wāpye wīl na ye. Ke u nɔ wāā nawee- wāsyayaha yīmbui ne. ¹⁸ Wii ma u ta u Yater, ufua saa wāpēn yāā ye. Wii ma -sē kāntuhu le u wo, woofua u ya le wa wāpēn kānde wo, u tee sye u saa Yāhā Dyapuai nen ta u Yater ye. ¹⁹ Nwa ta nawee ga ba pēn u kapee- wāpye wīl na? Wii u ma Cāāfua, u pa driyē laam wo, wam wīl n -sē tāy nawee- ye, ma ter cāā- yaha. Pe pyer tee pee ter, koo kē. ²⁰ Nawee wii woo ma kapee- pye n wa, cāā- wīl ma ne fūhū u ye. U saa pa cāā- fla na ye. U ntāncēr ma ne gboho u pyerpeer wāyi wīl ne cāā- na, koo kē. ²¹ Wii ma -sē kayīl yigi, u ga pa cāā- fla na, u ga naa u kai- pye Yāhā yor wo, u troho wātāhā ter ne, te n naa n yāā cāā- na.

Yesu tesē Nsān nawee- tāāfua ne

²² Loo kur ye, Yesu n ka u kānyārwai ne Yude kāntraha na. Pe n kuae koo fla na, ma nawee- tāā naa n yi loho wo.

²³ Nsān bya -sē pye, tuu naa nawee- tāā Yēnɔ wo, loho pye gboho koo fla nge na. Ke Yēnɔ pye Salimu tāy. Nawee- naa n gaha ke fla na, maa naa n tāā u ye. ²⁴ Koo cāā nge na, pe sē ba u Nsān le wa nwompīhi wo ye.

²⁵ Per gaa, sānker n dye Nsān kānyārwai mpāy nsoho wo Yiifee naa waa ne, gbegbe wānii wīl na. ²⁶ Pe n pa Nsān fla na, ma ba u pye Yesu wīl ne ma yee: «Yīñfua, dya wii tuu pye ma ne Yurdane kūndi ngaa ye, wii wīl taa ba yee mboo tōr ma nawee- yar, awa, u bya nwo tuu yee woo nawee- tāā naa n yi loho wo, nawee- bye ter n tāñ u kue ye.»

²⁷ Nsān n pe yē sya ma yee: «Waa saa waha ngaa ka yāā, mii Yāhā sē kē ke ke wāā u kē ye. ²⁸ Yii ge le cā, ye ga waha le tōr nawee- ye tē yee, ndoo sē kē u Yāhā Yīndefua Crise ye. Ndoo kē tē nɔ wāā u yahasee ye.»

²⁹ Nsān n nde pāā kakuācran ne pe ye ma yee: «Cafān yigifua, cafuē ma woo wūū. U cafān yigifua naambiyā, woo -sē ga yer u tāy, u naa u kaplāñ luhu. U cafān yigifua yīmbui ga naa nuhu yigi u kē. Too nuhu nde syi ma ndoo wān, ta laam n flege yi tāñ. ³⁰ Yesu woo na tesē ndoo ne, woo myaha yai ke naa n yi, ndoo wāñ ke naa n too.»

Yesu woo tuu yi yāhāyīñ na

³¹ Wii tuu n yi ncaha ye, u ma wān bye yīñ na, nawee- bye ne. Wii tuu -sē n yi kāntraha na, kāntrahafua kē u ne, u kāntraha kai- cā n pāā. Wii tuu n yi yāhāyīñ na, woo tuu ma wān bye yīñ na. ³² Nkāy tuu yāā, nkāy ne tuu luhu yāhāyīñ na, koo tuu n pāā. Nawee- -sē u kaplāñ sye. ³³ Wii u yi yāhāyīñ na, nawee wii ma -sē yīntaha sroñ woo kaplāñ ye, ma u troho tāhā u yor wo, ufua le cā ma maha le yar Yāhā wīl ma cīinde. ³⁴ Wii Yāhā u nɔ wāā, Yāhā kaplāñ koo kē u n pāā. Yāhā ke Yrā Fānga wāā u kē wākuayāā wee ye. ³⁵ U Dya ntāñ dye u Tuhufua Yāhā tāy, ke n -sē ke kai- bye le soho u koho wo. ³⁶ Wii ma u Dya ta u Yater, u cīinde yrā yāā wa, lii wākuayāā wee le na ye. Wii ma -sē yee u sē u ya le soho u Dya koho wo ye, u saa loo cīinde yrā yāā ye. Yāhā ncafūhū ga kuae woofua na yalebye.

4

Yesu tesē Syamarifasya waa ne

¹ Farisyē ye n luhu, a ter nawee- naa n taha Yesu na; tesē u maha nawee- tāā naa n yi loho wo, ma ter Nsān yaha. ² Yesu ge sē kē u naa pe tāā ye, u kānyārwai me pe naa pe tāā. ³ Yesu tuu yi nde cāñ na, u n yi Yude

kântraha na u kânyârwai ne, ma ter Galele kântraha kue ye. ⁴ Yesu ba yai u ter Syamari kântraha ne.

⁵ U n ga nɔ gbe taha Syamari kântraha klo laa na, pe naa n yee Syisyar. Le pye tûntûn tar raa ne, tar rii Dyakuba tuu bii wãã u dya Yosefe kê faale wo. ⁶ Koo fla nge na, u Dyakuba kualaŋ pye. Yai pye yîŋ wo, yrâhã n Yesu fãÿ, u n tege nii ke kualaŋ ngenŋ na. ⁷⁻⁸ U kânyârwai ba ter le klo laam wo, dir keparsaha wo.

Syamarifasya waa n -sê pa loho kusaha wo. Yesu n u pye ma yee: «Yõ ra na lawɔŋ ne.» ⁹ U Syamarifasya n Yesu pye ma yee: «Ah ndee Yiiffee naa kê ma ne. Ah le yigi mii, ma n lawɔŋ ke ndoo Syamarifasya ye?» Yiiffee-naa n fã Syamarifa na, koo kê u cɔɔ n naa n pãã ke syi. ¹⁰ Yesu n u pye ma yee: «Kayî lii Yãhã le ta, ma'a ne pye taa le cã, ma suhu wii ne nwo tuu nii lawɔŋ nar ma ye, mboo raa ne ga dur, ma u nar u ma kê cîinde loho ne.»

¹¹ U cɔɔ n u pye ma yee: «Yîŋfua, laku kla sê -sê wee ma ye ye, ke kualaŋ maha n cuhu, mboo -sê ga waha pye mii ma koo loho yãã? ¹² Wo faale wãdyaha Dyakuba kê, tuu koo kualaŋ nge yaha wo kê. Kualaŋ gii tuu loho wo ke na, woo, tesê u pii ne, ma suhu u yar ne. Mboo laam wo, ma yee la ma ter u yaha?» ¹³ Yesu n u pye ma yee: «Wii ma sya kualaŋ nge loho wo, loho fãã ga maha ba u yigi. ¹⁴ Wii ma -sê loho nge wo, kii tã ga wãã u kê, loho fãã saa u yigi yãã ye. Koo loho gii tã ga wãã u kê, ke ga nii plege dyaŋ u laam wo, plege gii ke cîinde yrã wãã, lii wãkuayãã wee le na ye.» ¹⁵ U cɔɔ n u pye ma yee: «Yîŋfua, ta kê koo loho nge ne, loho fãã ma n maha ra yigi yãã ye. Loo na, n saa maha pa yãã lakusaha wo ye.»

¹⁶ Yesu n u pye ma yee: «Ka, ma ga ma puai yee, -taa pa!» ¹⁷ U cɔɔ n u yê sya ma yee: «Puai wee ra ye ye.» Yesu n u pye ma yee: «Cîinde ne taa pãã nde, puai wee ma ye ye. ¹⁸ Ma nii ter wa pa bua ye; taa sya maha ma naa wii ye yagaa, ma puai sê kê u ne ye. Ma cîinde pãã loo nde ne.»

¹⁹ U cɔɔ n u pye ma yee: «Yîŋfua, Yãhã kaplãŋ tɔrfua kê ma ne. ²⁰ Wo faale wãle Yãhã wãã le sey pe ya na yãŋ nge yîŋ na, ah yii Yiiffee- -sê yee Yãhã yai ke naa n sey Yurusalem ya wo.» ²¹ Yesu n u pye ma yee: «Cɔɔ, koho taha yaha ngii na tã ga tɔr ma ye: Yale laa nde le n pai, Yãhã wãsey sê pai nii Yurusalem ya wo, ma suhu yãŋ nge fla ya ne ye. ²² Yii Syamarifa, tee ngii sey ye sê ke cã ye; wii Yiiffee- -sê mii, too ngii sey wo ke cã, ma cã u Syayahafua yîŋ yi Yiiffee- wo. ²³ Yale laa sê ma le n pai, le nɔ wa ge nɔ wa, mpây pe Tuhufua Yãhã sey cîinde, pe ga ba naa ke sey ke Yrã Fãnga ne, ma suhu cîinde ne. Tuhufua Yãhã poosyi Yãhã seyfa ke. ²⁴ Yãhã ma ke Yrã Fãnga. Nawee- yai pe naa ke sey ke Yrã Fãnga ne, ma suhu cîinde ne.»

²⁵ U cɔɔ n u pye ma yee: «N le cã, u Yãhã Yîndefua wii pe n yee Crise, u ga pa. U ma pa, u ga ba ke bye yîntaha tɔr u wo yar.» ²⁶ Yesu n u pye ma yee: «Ndoos kê woo, ndoo wii tã n pãã ma ne.»

²⁷ Loo yale nde -sê wo, Yesu kânyârwai n ba dye. Pe Yesu yãã tuu n pãã cɔɔ ne, le n pe laam wo. Pe sê -sê sya ma u yey nde ne ma yee, lii raa n pãã u ne laa, nwa ta ma n nii n pãã u ne.

²⁸ Loo na, u cɔɔ n u laku kla ta yaha ke fla na, ma dur ga klo laam wo, ma ga nawee- pye ma yee: ²⁹ «Ye pa ye ba dya waa syi yãŋ! Kai- nkãy bye tã pye ter, u ke bye tɔr ma ra yar. Laa na, woo ga kê u Yãhã Yîndefua Crise ne.» ³⁰ Pe bye n yi le klo wo, ma n gaha Yesu fla na.

³¹ Yaliile u ɔɔ tuu ba ter klo laam wo, Yesu kányārwai naa u nar ma naa n yee: «Yīnfua, ngaa sya di.» ³² U n -sē pe pye ma yee: «Ndoo, kadiŋ kla gaa ma ra ye, tee sē kii cā ye.» ³³ Pe kányārwai n nii pe ya yey ma yee: «Waa yāa pa la u kē digi kla ne?» Yesu n pe pye ma yee: ³⁴ «Ta digi kē lii ne, n naa n luhu ta Tuhufua Yāhā ye, koo gii ke ra lehe wāā. Tesē, kainkāy tuu yee tē pye, n koo bye pye kua. ³⁵ Yii sē n yee la, a digi ma tāhā le kántraha wo, mii yrey resyar sē kē ye, ke sē yāā n gbe ye? Ndoo -sē ga ye yar, -ye yīŋ kuā yir ye nabuar nde yāŋ te n pai, te ma mii tar digi dyaŋ ke nɔ wa wāgben na! ³⁶ Mii wii dyaŋ tuu dir gbe ma te le pen wo, u dāān yāā, wii tuu nawee- wāā ma pe le Yāhā kānde wo, u ma pe yāā pe cīinde yrā yāā, u nuhu di. Loo ne, wii tuu n tāhā, tesē wii ne tuu re gbe, pe nuhu wāā n di pe syām. ³⁷ Cīinde ne pe le pāā ma yee: Nawee waa n tāhā, waa -sē re gbe. ³⁸ Ndoo, n ye nɔ wāā, yaa dir gbe tar wo, tii tee sē te tēn tē ye. Mpāy me pe re tēn tē, yii -sē ga ta ter le tēn ne.»

³⁹ Le klo wo, Syamarifa busāā ba Yesu ta pe Yater. U ɔɔ tuu ba le pāā u klofa ye, a kai- nkāy bye woo ba pye ter, Yesu ke pāā woo ye, koo kē. ⁴⁰ Loo ne, pe n pa Yesu fla na, maa u sron nar tuu ga kuee poo ne. U n kuee pe ne plii sīi. ⁴¹ Mpāy pe -sē ba u Yesu yē kaplāŋ luhu, ma u ta pe Yater, poo wānihi ba ter pe faale wām yaha. ⁴² Pe n nii u ɔɔ pye ma n yee: «Ma kapān ya sē ne le wo ta wo n u ta wo Yater ye. Too lii luhu u ye wii ya, loo bya le wo ta wo n u ta wo Yater. Wo cā cīinde, woo kē driyēfa Syayahafua.»

Yesu klokai- yahaseefua waa dyalaale jaa

⁴³ Yesu tuu plii sīi pye wa pe Syamarifa fla na, u n yir, ma ka Galele kántraha na. ⁴⁴ Woo ge naa le pāā, a ter Yāhā kaplāŋ tōrfua woo sē fīhī nagboho yāā u kusey wo ye. ⁴⁵ Tuu -sē ga dye Galele wo, pe Galelefa n u yigi yō. Pe ba Yesu yāā pe ya ndoŋ, tuu naa laanwo wūhū pye Yurusalem wo, syayaha gbar na. Pe bya ba ka te gbar na.

⁴⁶ U n dur ba ke syi Kana wo. Koo fla kē u ba loho wā klaha defīi. Klokai- yahaseefua waa pye Kapornu wo, u dyale sē pye wāwee u ye ye. ⁴⁷ U klokai- yahaseefua tuu le luhu, a ter Yesu ma tuu yir Yude kántraha na, ma pa Galele wo, u n yir ga u fla na, ma ga u nar u pa Kapornu wo, u ba wo dya jaa woo kē, a u ma tuu kuee wale nen ya ma ga ku. ⁴⁸ Yesu n yee: «Yii poo na, ya'a yee ye sē yēkā wūhū yāā laanwo wūhū ne ye, ye saha ra ta ye Yater ye.» ⁴⁹ U klokai- yahaseefua n u pye ma yee: «Yīnfua, pa wo n ter ra fla na, ta dyale ma syi le ba ku wo yaha ye.» ⁵⁰ Yesu n u pye ma yee: «Dur ga ma kaha wo, ma dya wloho yi, u ma yrāŋ na.» U yahaseefua n Yesu kapān sya cīinde, ma ter. ⁵¹ Kānde wo, u tēntē- mpāy n u wāā, ma u pye ma yee: «Ma dya sē yāā ku ye, u yir.» ⁵² U n pe yey u wāpuar yale ne. Pe n u yē wāā sya ma yee: «Niinge yaiwlan kē, yrīŋ ke ne dye u tāy.» ⁵³ U dya tuhufua n cā loo yale ne Yesu u ne u pye u dya wloho yi wa. Woo tesē u nna ne, pe n Yesu ta pe Yater.

⁵⁴ Yesu tuu yir Yude wo, ma ka Galele wo, ke tehe syāŋ wuhu ba kē tuu laanwo wīi pye Kasele wo.

5

Yesu tānkurfua jaa kanii per wo

¹ Loo kur ye, Yiifee- gbar raa pye, Yesu n dugu ga Yurusalem wo. ² Le klo dyesaha neŋ gaa pye, pe naa ke yee mbaa dyesaha. Loho gaa pye ke fla

na, pe naa ke yee yebere yor wo Gbesyata. Pe ba ntẽmbar laankongbã y wã y bua raa fãã ke loho tã y.

³ Yanfa sã y naa n nii ke flãhã tã y: Fũũ-, tãnklahafa ne, tãnkurfa ne. [Pe naa ke loho wã yir sɛŋ. ⁴ Yãhã yĩŋ tẽnlehe waa pye, yalaale wo u ga tege dye, u ke loho gblaha ke n yir. Ke loho ma yir wa, yanfua wii ma cãã tege dye pe yanfa bye yaha, u ga jaa, te ma sya pye yan tii syi ter.]

⁵ Koo fla na, yanfua waa pye, ke dye- gbey sɛnsye wĩhĩ kuatãã ba kẽ yan pye u na. ⁶ Yesu tuu ba nɔ ke fla na, u n u yanfua yãã tuu sã y nii, u n cã yan ma- u na. U n u yanfua yey ma yee: «Ma n traha la ma jaa?» ⁷ U yanfua n u yẽ sya ma yee: «Yĩnfua, ke loho ma yir, waa wee ma ga ra gbe dye farfar ke laam wo ye. N ma yir ma n gaha, n gaha yãã waa cãã dye ra yaha.» ⁸ Yesu n u pye ma yee: «Yir, ma ma kasã y wãŋ gbe, ma naa n yãr!» ⁹ Le yalebya wo, u dya n jaa, ma u kasã y wãŋ gbe ma n yãr.

Koo per pye Yiifee- kani per. ¹⁰ Wii tuu ba jaa, Yiifee- yahaseefa n u pye ma yee: «Kani per kẽ nanga, ma sɛ yai ma ma kasã y wãŋ gbe ma naa n yãr ke ne ye.» ¹¹ U n pe yẽ sya ma yee: «Wii u ra jaa, woo u ra pye, n ta kasã y wãŋ gbe, n naa n gaha.» ¹² Pe n u yey ma yee: «Dya wii woo tuu ma pye, ma ma kasã y wãŋ gbe, ma naa n gaha?» ¹³ Dya wii tuu ba jaa, u sɛ ba cã yoo kẽ ye. Yesu ba wloho yi pe nabuar laam wo, ma ter, koo kẽ.

¹⁴ Loo kur ye, Yesu n ba u yãã Yãhã kangbãŋ wo, ma u pye ma yee: «Ma sɛ yãã, ma jaa. Ma'a syi ma kapee- pye nantãŋ ye. Mii loo sɛ ne ye, kapee laa ga waha ma dye, lii le pee ter.» ¹⁵ U dya n ter, maa le pãã pe Yiifee- yahaseefa ye ma yee, a Yesu kẽ tuu ba u jaa.

¹⁶ Loo nde n ta pe n nii Yesu ke yĩntayãhã ne. Pe n ba u yãã ma u pye, a u tee kai- ngĩ pye kani per wo. ¹⁷ Yesu n -sɛ pe yẽ sya ma yee: «Ta Tuhufua Yãhã ma tẽn na yalebye; ta bya, n ma tẽn na yalebye.» ¹⁸ Pe Yiifee- yahaseefa n yee, a nwa ta Yesu n nii Yãhã yee u Tuhufua, ma yee woo ma wãcɛŋ ke ne. Tuu maha plaha, ma yanfua jaa kani per wo. Koo ngĩ wĩ na, pe naa u ke wãboo yĩmbui ne.

¹⁹ Yesu n pe yẽ sya ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ye ye: -Ye yãŋ, u Yãhã Dya saha laa pye u ya kãmay na ye. Tuhufua Yãhã ke lii pye, loo ne u n yãã ma n pye. Lii Tuhufua Yãhã ke n pye, loo cɛŋ ya kẽ ke Dya n pye. ²⁰ Ye sɛ yãã, u Dya ntãŋ dye Tuhufua Yãhã tã y. Kai- nkã y bye ke n pye, ke ke bye yar u na. Kai- nkã y ke gbaha ngĩ na, ke ga ba ke yar u na, le n yẽ gbãã ye na. ²¹ Ye sɛ yãã, Tuhufua Yãhã ke nakur ta te n yir gbã wo, ma dur n pai yrãŋ na gbaafa ye mii syi dyaŋ, wii ntãŋ ma dye ke Dya tã y, u bya ga waha yrã wãã ufua kẽ. ²² Tuhufua Yãhã sɛ waa sãhã ye, ke te kasãhã bye le soho ke Dya koho wo. ²³ Ke yee nawee- pe naa ke Dya sey, mii pe koo ge sey mii syi dyaŋ. Wii ma yee u sɛ ke Dya sey ye, ufua sɛ Tuhufua Yãhã ge sey ye, koo gii ke ke Dya nɔ wãã.

²⁴ Ta n cĩnde nde pãã ye ye: -Ye yãŋ, wii ma ra kaplãŋ luhu, ma maha Tuhufua Yãhã ta u Yater, koo gii ke ra nɔ wãã, ufua cĩnde yrã yãã wa, lii wãkuayãã wee le na ye. Ufua saa pẽn nantãŋ ye. U ma mii u ku, ma yir wa gbã wo, ma cĩnde yrã yãã wa. ²⁵ Ta n cĩnde nde pãã ye ye: -Ye yãŋ, yalaa ma le n pai, le nɔ wa ge nɔ wa, mpã y pe ku wa pe ga ba naa Yãhã Dya yĩmbui luhu. Mpã y ma ba le luhu, pe ga ba cĩnde yrã yãã. ²⁶ Ye sɛ yãã, yrã le n yi Tuhufua Yãhã ye mii, ke ke Dya ta yrã ga waha yi u bya ye koo syi. ²⁷ Ye sɛ yãã, nawee- wã sãhã kãnde wãã u Nawee Puee kẽ. ²⁸ Ta kaplãŋ ngĩ yẽ gbãã la ye na? -Ye yãŋ, yalaa ma le n pai, mpã y pe ku

ter wa, pe ga ba u Yāhā Dya yīmbui luhu, pe yir gbā wo, pe nii yrāṅ na. ²⁹ Pe laam wo, mpāy pe naa kayūhū pye, pe ga ba yir pe cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. Mpāy pe -sē naa kapee- pye, poo ga ba yir pe wāpēn yāā, kii wākuayāā wee ke na ye.

³⁰ N saha laa pye nii ya ye. Yāhā yee n naa n pye mii syi dyaṅ, n nawee-sāhā koo syi. Ta kasāhā n sron, ta ya laam wīl sē ne tē n kar ye. Yāhā gii ke ra nō wāā, koo laam wīl ne tē n kar.

³¹ Le ma pye ndoo ya tē nii wīl pāā, nawee- saha cā cīnde ne ye. ³² Yāhā ra wīl pāā; n cā ke kaplāṅ ma cīnde.

³³ Ye mpāy lehe wāā Nsān ye, u n ga le cīnde wīl pāā pe ye ra wīl na.

³⁴ N sē -sē n ke nawee u naa ra wīl pāā ye. N kai- ngīl pāā ye ye, ye n waha ba sya yaha. ³⁵ Nsān pye mii naaloho wāṅ syi dyaṅ ke n tar, ma n yehe. Ye n pa, ma ba faa ma- pe cāā- na, ma nuhu di.

³⁶ Kai- nkāy ma ke ter Nsān wūhū yaha. Ye sē yāā, Tuhufua Yāhā tuu ra taha tēṅ nkāy na, ta n nii n tē, koo tēṅ ngīl le yar ma yee Tuhufua Yāhā kē ke ra nō wāā. ³⁷ Tuhufua Yāhā gii ke ra nō wāā, koo ge ra wīl pāā. Ye sē ke yīmbui luhu yāā ye, ye sē ke yīntaha yāā yāā ye. ³⁸ Ke ndoo wii nō wāā, ye sē ra ta ye Yater ye, koo kē ye sē ke kaplāṅ le yaha ye laam wo ye. ³⁹ Ye Yāhā sabangbāṅ wūhū kal, ma cā ke ga waha ta ye n cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. Koo sabangbāṅ -sē kē ke ra wīl pāā. ⁴⁰ Ye -sē maha sye, ye saa pa ra ye, ye ba cīnde yrā yāā ye.

⁴¹ N sē n ke nawee- pe naa ra myaha gboho ye. ⁴² N -sē cā ma yee, ye laam wo Yāhā wīl sē n tāy ye ye ye. ⁴³ N pa Tuhufua Yāhā myaha ne, ye -sē ra wīl sye. Wii syi u n pai u ya myaha na, ye woosyifua wīl sya. ⁴⁴ Tee mii, ye myaha ke yii ye, ye sē myaha ke Yāhā ya ye ye, loo ne ye saha ra ta ye Yater ye. ⁴⁵ Ye ma syi ye le ga ye yee, ndoo tē ga ba ye wāpēn wīl pāā ta Tuhufua Yāhā yaha ye ye. Yāhā kānde nkāy faale wādyaha Musa ke yar, koo kē ke n pai ye yigi, koo nkāy tee koho taha yaha ke na. ⁴⁶ Ye sē yāā, Musa ra wīl cāā yrūhū yaha; ye ma ne pye ye u kaplāṅ sya cīnde, yaa ne ra bya kaplāṅ sya cīnde. ⁴⁷ Nkāy tuu cāā yrūhū yaha, ye ma yee ye sē koo sya cīnde ye, ye -sē ga pye mii ye ra kaplāṅ sya cīnde?»

6

*Yesu digi wāā naam nyersīl yīlbua kē
(Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Luke 9.10-17)*

¹ Loo kur ye, Yesu n ka Galele langbāṅ kūndi ngaa ye; pe maha ke yee Tyiberyati langbāṅ. ² Nabuar naa n taha u na. Pe naa u yāā u laanwo wūhū pye ma yanfa jaa, koo kē. ³ Yesu n dugu nii yāṅ gaa yīṅ na, u kānyārwei ne. ⁴ Yiifee- gbar tii pe n yee syayaha gbar, te ba gbe taha.

⁵ Yesu n yee woo ga yāṅ, ma yāā nabuar n nii n pai u ye kacān wee ye. U n Filipe pye ma yee: «Waa dir yāā na, wo par wāā pe bye kē pe n di?»

⁶ Yesu tuu ga lii pye, woo ge ba le cā wa; u ba Filipe yey yāṅ ke dyaṅ, ncā u ga lii pāā laa. ⁷ Filipe n u yē sya ma yee: «Wa’ a sya war nagbey bur yāā par, te saa yai ge yai pe bye n waha yāā pe pye di yāṅ cacar ge ye.» ⁸ U kānyārwe waa, u myaha Andere, Syimu Pyar cīlfua kē, woo n Yesu pye ma yee: ⁹ «Dyalaale ma nwo, bur bua ne tesē fua- syām ne le ye. Te ga waha lii yō nabuar nde syi kē?»

¹⁰ Yesu n yee, pe pe nabuar ta pe n tege nii. Nyē pye ke fla na busāā. Pe n tege nii. Pe ba naam nyersīl yīlbua kua. ¹¹ Yesu n te bur gbe, ma Yāhā pye ma yee: «Ma syaha kē,» ma te bur la klahā mpāy bye kē pe ba tege

nii. U n maha fua- wāā pe kē koo syi. Pe bye n dir yāā busāā, pe laam wāyāā. ¹² Pe ba di, ma di yai. Yesu n u kānyārwei pye ma yee: «Dir rii pe di yaha, -ye te gbe, ngaa ma n kuee ye!» ¹³ Pe bye pe ba di yai wa, pe n te bur bua gber wāā gbe, ma sya takūyīhī sēnsye syāŋ yīi.

¹⁴ Yesu tuu laanwō wīi nde pye, pe nabuar n le yāā yīnde ne, pe n nii le pāā ma yee: «U Yāhā kaplāŋ tōrfua wii tuu ne yai u pa driyē wo, woo kē dya nwo ne!» ¹⁵ Yesu n cā pe ga ba u gbe fānga na, pe u ta pe fla kāntraha yīnfua. U n maha wloho yī pe laam wo, ma ga nii ke yāŋ yīn na u ya ya.

*Yesu yār ke langbāŋ loho na
(Mat 14.22-33; Mar 6.45-52)*

¹⁶ Loo kur ye, yai ke ba kua wa, Yesu kānyārwei n tege ga ke langbāŋ yē tāy. ¹⁷ Pe n dugu dye salangbāŋ gaa laam wo, ma dii n gaha Kapornu kue ye. Yīmper n ba wō, Yesu sē ba taha ga wa pe na ye. ¹⁸ Teflahangbāŋ gaa n yir, ma nii n fua, ma ke langbāŋ loho gblaha fānga ne. ¹⁹ Pe n ba fā ma-ke salangbāŋ ne, ke langbāŋ yīn na, ma sya dey. Pe n Yesu yāā, tuu yār n pai ke langbāŋ loho na, ke salangbāŋ kue ye. Pe n fya. ²⁰ Yesu n pe pye ma yee: «Ndoo kē, ye ma n fya ye!» ²¹ Pe n yee, poo ga u gbe ke salangbāŋ wo, ma yāā ke tē kāntraha na. Pe ba dye wa pe kasaha wo.

²² Ke yīnsyii wo, pe nabuar mpāy pe ba kuee ke langbāŋ kūndi ngaa na, pe ba cā ma yee ke salangbāŋ nēŋ gi ke pye, Yesu kānyārwei ba dugu dye ke wo pe ya ya, ma tēr. Yesu sē -sē ba dye pe ne ye. ²³ Salangbāy taa -sē ba yir klo laa wo pe n yee Tyiberyati, ma ba yer fla ngii na, Yesu ba syaha cāā wāā Yāhā kē te bur wīi na, ma te la pe nabuar kē pe n di. ²⁴ Pe nabuar pe sē Yesu yāā u kānyārwei ne ye, pe n dugu dye too salangbāy nde wo, ma ka Kapornu wo Yesu taysaha wo.

Yesu ma mii digi gii syi dyan?

²⁵ Loo kur ye, pe nabuar n ga Yesu yāā ke langbāŋ kūndi ngaa na, ma u pye ma yee: «Yīnfua, ma pa nwo yaliile wo?» ²⁶ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: Ye bur yāā di ma sya di yai, koo kē ye n nii ra fla ke. Laanwō wūhū ngīi tē n pye, le sē nii mii ye koo kē yīntaha war, koo kē ye n nii ra fla ke ye. ²⁷ -Ye yāŋ, digi gii ke n klaha-, ye ma syi ye naa tēn tē koo wīi na ye! Digi gii ke sē n klaha- ye, ma cīnde yrā wāā nawee kē, lii wākuayāā wee le na ye, -ye naa tēn tē koo wīi na! Koo digi nge, u Nawee Puee kē u ga ba ke wāā ye kē. Ye sē yāā, Yāhā u lēhe wāā loo wīi na, ma loo fānga wāā u kē.» ²⁸ Loo na, pe n u yey ma yee: «Kai- nkāy ke n tāy Yāhā ye, wo yar ke ne wo n naa ke pye.» ²⁹ Yesu n pe yē sya ma yee: «Kai lii le n tāy Yāhā ye, ke n yee ye yai ye naa le pye, loo ne nde: Ke wii lēhe wāā, -ye u ta ye Yater!»

³⁰ Pe n u pye ma yee: «Ma ga waha kai lii pye laanwō wīi, wo n yāā yīnde ne, wo ma ta wo Yater? Ma ga kai lii loo pye? ³¹ Wo faale wāle bii digi gaa di tēyāfūū klo wo, pe naa n yee man. Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: <Ke yāhāyīn digi tege wāā pe kē pe n di.> » ³² Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cīnde nde pāā ye ye: Musa sē bii tuu bii ke yāhāyīn digi wāā ye wāle kē faale wo ye, ta Tuhufua Yāhā kē kē. Ta Tuhufua Yāhā maha kē ke cīnde yāhāyīn digi wāā ye kē. ³³ Ye sē yāā, Yāhā digi gii wāā ke yir yāhāyīn na, ma ba cīnde yrā wāā driyēfa kē.»

³⁴ Loo na, pe n u pye ma yee: «Yīnfua, naa koo digi nge wāā wo kē yalebye.» ³⁵ Yesu n pe yar ma yee: «Ndoo tē ma koo digi nge, koo digi gii ke cīnde yrā wāā nawee kē. Wii ma pa ra ye, fāā saa ufua yigi yāā ye;

tesê wii ma ra ta u Yater, loho fãã saa ufua yigi yãã ye. ³⁶ N ye yar le ne, ye maha ra yãã, ye sê -sê ra ta ye Yater ye. ³⁷ Ta Tuhufua ke mpây ta ra wãm, pe ga pa ra ye; tesê wii ma pa ra ye, n saa ufua sye ye. ³⁸ Ye sê yãã, n sê yir yãhãyĩn na, ma tege ba nii laam wĩĩ pyesaha wo ye; Yãhã gii ke ra lehe wãã, n pa koo laam wĩĩ pyesaha wo. ³⁹ Koo gii ke ra lehe wãã, ke laam wĩĩ le -sê ma lii ne, mpây bye ke le soho ra koho wo, n ma syi poo nen waa n plaha ra ye ye, n ba pe bye ta pe n yir gbã wo, pe dur ba yrãn na, driyê plii kuaper na. ⁴⁰ Ta Tuhufua Yãhã laam wĩĩ le ma lii ne, wii woo ma ra yãã ma ra ta u Yater, u ga cĩĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye. N ga ba ufua ta u n yir gbã wo, u dur ba yrãn na.»

⁴¹ Yesu tuu yee woo kē cĩĩnde digi gii ne ke yir yãhãyĩn na, ma tege ba, pe Yiiffee- n nii wlũhũ n pãã pe ya nsoho wo loo wĩĩ na. ⁴² Pe naa n yee: «Yosefe dya Yesu sê na u ne? Wo bye u tuhufua cã u nahafua ne; u pye mii ma yee woo yir yãhãyĩn na, ma tege ba kãntraha na?»

⁴³ Yesu n pe yê sya ma yee: «Ye tee wlũhũ n pãã ye nsoho wo. ⁴⁴ Waa saha pa ra ye mii ta Tuhufua Yãhã sê kē ke ufua yee ba ra kē ye, ta Tuhufua Yãhã gii ke ra lehe wãã. Ufua ma -sê pa ra ye, ndoo ga ba u ta u n yir gbã wo, u dur ba yrãn na, driyê plii kuaper na. ⁴⁵ Faale Yãhã kaplãn tãrfa le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãñ wo ma yee, nawee- bye ga ba klaha Yãhã kaklaha ne. Wii ma luhu ta Tuhufua Yãhã ye, ma u kaklaha sya, ufua n pai ra ye. ⁴⁶ Waa sê Tuhufua Yãhã yãã yãã ye, ma yi kãã wii na tuu yir Yãhã tãy ma pa, woo Tuhufua Yãhã yãã. ⁴⁷ Ta n cĩĩnde nde pãã ye ye: Wii ma ra ta u Yater, ufua cĩĩnde yrã yãã wa, lii wãkuayãã wee le na ye. ⁴⁸ Ndo kē digi gii ne ke cĩĩnde yrã wãã nawee kē. ⁴⁹ Ke yãhãyĩn digi gii pe naa n yee man, ye faale wãle n bii ke di tẽyãfũũ klo wo, pe ba kuee la mii pe sê ku ye? Pe ba ku. ⁵⁰ Cĩĩnde digi gii ke yir yãhãyĩn na, ma tege ba, koo kē nge; wii ma ke di, ufua saa ku yãã ye. ⁵¹ Ndo kē ke cĩĩnde digi gii ne ke yir yãhãyĩn na, ma tege ba kãntraha na. Wii ma koo digi nge di, ufua ga kuee yai tãñ yrãn na u kuãñ ne, u saa ku yãã ye. Digi gii tē ga ba wãã, koo kē ta koho kadye ne; n ga ke wãã driyêfa n waha cĩĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye.»

⁵² Loo nde na, pe Yiiffee- n nii pe ya ke ma yee: «U ga waha u ya koho kadye wãã wo kē wo n di mii syi dyañ?» ⁵³ Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cĩĩnde nde pãã ye ye: Ye ma yee ye sê u Nawee Puee kadye di ma u ntãñ wo ye, cĩĩnde yrã wee ye ye ye. ⁵⁴ Wii ma ra kadye di ma ra ntãñ wo, ufua ma cĩĩnde yrã ne, lii wãkuayãã wee le na ye. N ga ba u ta u n yir gbã wo, u dur ba yrãn na, driyê plii kuaper. ⁵⁵ Ye sê yãã, ta kadye ma cĩĩnde digi, ta ntãñ ma cĩĩnde lawoñ. ⁵⁶ Wii ma ta kadye di ma ra ntãñ wo, ufua ga nii loho saa naa n yi u nsoho wo ra ne ye, n -sê ga nii loho saa naa n yi ra nsoho wo u ne ye. ⁵⁷ Yrã kur bye n yi ta Tuhufua Yãhã ye, koo gii ke ra lehe wãã, n ma cĩĩnde yrã ne koo kãmay na. Ke syi, wii ma ra kadye di, ufua ga cĩĩnde yrã yãã ra kãmay na. ⁵⁸ Cĩĩnde digi gii ke yir yãhãyĩn na, ma tege ba kãntraha na, koo wĩĩ kē tē n pãã ye ye. Ke wee mii faale digi nge dyañ pe naa n yee man ye. Ye faale wãle pe bii ke man di, pe sê kuee mii pe sê ku ye. Wii ma cĩĩnde digi nge di, ufua ga kuee yai tãñ yrãn na u kuãñ ne.»

⁵⁹ Yesu naa nawee- klaha, ma naa kai- ngĩĩ pãã pe ye Kapornu wo, Yiiffee-yawãhã nwoñ wo.

⁶⁰ Yesu tuu ba pãã wa, u kãnyãrwai busãã mpây n yir ma yee: «Kaplãn ngĩĩ waha ter, yoo ma u ga waha naa ke syi luhu?» ⁶¹ Yesu tuu le cã u laam

wo, a pe ma pe wlūhū n pāã ke syi, u n pe pye ma yee: «Kaplāŋ ngī ma la wāpee ye ye? ⁶² Ah ye ma -sē ba u Nawee Puee yāã tuu dugu ga tuu pye na faale wo, ye ga pye mii? ⁶³ Yāhā Yrā Fānga ne le cīinde yrā wāã nawee kē; nawee ya dyaŋ, u saha laa pye u ya ya ye. Kaplāŋ nkāy tē pāã ye ye, Yāhā Yrā Fānga ma ke na, ke cīinde yrā wāã nawee kē. ⁶⁴ Mpāy -sē ma ye laam wo, pe sē ra ta pe Yater ye.» Ma gbe ke kai- fegbecāã na, mpāy pe sē Yesu ta pe Yater ye, u ba pe cā wa, poo tesē wii ge ne u ga ba woo Yesu yi u napīi- kē. ⁶⁵ U n maha pe pye ma yee: «Loo ne ta n ye yar ma yee, waa saha pa ra ye mii ta Tuhufua Yāhā sē loo ta ye.»

⁶⁶ Tuu loo pāã wa, u kānyārwei busāã n dur yi u kur ye, pe sē maha naa n taha u na nantāy ye.

⁶⁷ Loo na, u n u kānyārwei sēnsye syām pye ma yee: «Ah yii, ye saa ter la ra yaha yii ndoŋ?» ⁶⁸ Syimu Pyar n u yē sya ma yee: «Yīnfua, ma yee wo ka yoo woo ye? Mboo kaplāŋ cīinde yrā wāã nawee kē, lii wākuayāã wee le na ye. ⁶⁹ Wo le sya cīinde, ma maha cā mboo kē u Crise, u Yāhā Yīndefua.»

⁷⁰ Yesu n pe yē sya ma yee: «Ye cā ndoo kē tē ye yāŋ yi, yii sēnsye syām mii! Waa -sē ma ye laam wo, sāndūpee kē u ne!» ⁷¹ Syikaryoteŋa Syimu dya Yuda wīi ne u naa n pāã. Woo kē tuu ga ba Yesu yi u napīi- kē; u pye pe kānyārwei sēnsye syām mii waa.

7

Yesu cīfa sē u ta pe Yater ye

¹ Loo kur ye, Yesu naa n tay Galele kántraha kui wo. U sē naa n ke u naa n tay Yude kántraha kui wo ye; pe Yiifee- yahaseefa naa u wāboo wīi ke, koo kē.

² Yiifee- ngbaabir gbar pye, te yale ba gbe taha. ³ Yesu cīfa n u pye ma yee: «Yir, ma ka Yude kántraha wo. Ma kānyārwei mpāy pe ma ke fla na, pe bya n waha ma yāã ma tēn na pe ya ndoŋ. ⁴ Wii ma n traha u myaha ke yi nawee- bye n u cā, ufua sē u kai- wūhū waa na ye. Ma'a ke syi kai-pye, ke pye naa n yar nawee- bye na mii ya.» ⁵ U cīfa bya sē ba u ta pe Yater ye, koo kē.

⁶ Yesu n pe pye ma yee: «Ta yale sē nɔ wa ye. Yii poo na, yalebye yai ye ye. ⁷ Ye wīi saha fūhū driyēfa ye ye; ndoo wīi fūhū pe ye, n pe yar n laha pe pyer sē yō ye, koo kē. ⁸ Yii poo na, -ye dugu ga te gbar na! Ndoosē n gaha yagaa ye, ta yale sē nɔ wa ye, koo kē.» ⁹ Tuu koo pāã wa pe ye, u n kuee Galele kántraha wo.

Yesu ka te ngbaabir gbar na

¹⁰ Yesu cīfa pe ba dugu ga wa te gbar na, u bya n dugu ga; u sē -sē u ya yar nanihi wo ye, ma ta waa sē yi le cāŋ na ye.

¹¹ Yiifee- yahaseefa naa u ke te gbar na, ma naa le yey u ma na. ¹² Pe nabuar naa u wīi pāã. Mpāy naa n yee naweeyō kē u ne, mpāy -sē naa n yee, a u nawee- plaha n le kāmpee wo. ¹³ Nawee- -sē naa n fya pe Yiifee- yahaseefa na, pe sē waha naa Yesu wīi pāã pe laam ye.

¹⁴ Te gbar plii ba la cēr wa, Yesu n dugu ga ke Yāhā kangbāŋ wo, ma ga nii nawee- klaha. ¹⁵ Le n pe Yiifee- yahaseefa fe gbe, pe n sya nii n yee, a u pye mii ma Yāhā sabangbāŋ wūhū cā, woo wīi u sē klaha yāã waa ye ye. ¹⁶ Yesu n pe pye ma yee: «Tē nawee- klaha kai- nkāy ne, ta ya wūhū sē kē ye. Yāhā gii ke ra nɔ wāã, koo wūhū kē. ¹⁷ Wii ma yee u ga Yāhā laam wīi pye, ufua ga cā, le ma pye Yāhā kaklaha tē n klaha; le ma pye

ta ya wîl ne tē n klaha, u ga maha le cā. ¹⁸ Wii tuu u ya wîl pāā, u n ke u ya myaha ke gboho; wii u nō wāā, u ma nii u nōwāāfua myaha gboho, woofua cīinde pāā, u wîl laa wee kawar wîl ye, u wîl laa wee le kāāŋ ye. ¹⁹ Kānde lii Yāhā le ta, Musa le yar ye na; yii nawee nen waa ge sē -sē wee u le yār ye. Nwa ye n nii ra wāboo wîl kē?»

²⁰ Pe nabuar n u yē sya ma yee: «Sāndūpee ma ma yīŋ na. Yoo ma u ma wāboo wîl kē?» ²¹ Yesu n pe yē sya ma yee: «N kai laa pye kanii per wo, le n ye fe gbe. ²² Wākūū nge gii faale wāle pe cāā yir le ne, kur kuē ye, Musa bii le wāpye kānde ta ye n nii le pye. Ah ndee, wākūū per gii ma sroŋ kanii per ne, ye ma ne le pye koo kanii per wo? ²³ Tee -sē wākūū kūū kanii per na, ma yee loo sroŋ Musa kānde na, ah nwa ta ye n nii ra kē yīntayāhā ne, ma yee n tee nawee ta u n jaa kanii per wo? ²⁴ Ye ma syi ye nawee sāhā kai ne ke dyaŋ, mii ye sē le kai war ye! Ye yai ye yāŋ le le kai wo, -tee maha sroŋ ye cā ufua sāhā!»

²⁵ Yurusalemfa mpāy naa le pāā ma yee: «Wii wāboo wîl pe n ke, woo sē na nwo? ²⁶ U nwo u nii n pāā pra, pe sē maha laa ge pāā u ne ye! Pe yahaseefa ga pye pe le yāŋ cā cīinde ma yee, woo kē u Yāhā Yīndefua Crise ne. ²⁷ Wo -sē dya nwo woo yisaha cā; Crise woo -sē na, woo ma ba pa, waa saa ba u yisaha cā ye.»

²⁸ Yesu pye pe nawee- wāklaha na ke Yāhā kangbāŋ wo, u n tē sya ma yee: «Ye yee ye ra cā, ma maha ra yisaha cā! N sē pa nii ya wāpaŋ na ye. Koo gii ke -sē ra nō wāā, cīinde na ke ma; ye sē ke cā ye. ²⁹ Ndoō ke cā, n yir koo fla na, koo maha kē ke ra nō wāā.» ³⁰ Pe n nii u yigisaha kē, waa sē -sē koho taha u na ye; u yale sē ba nō wa ye, koo kē.

³¹ Pe nabuar mpāy n u ta pe Yater, ma nii le pāā ma yee, a u Crise ma ba pa, u ga ba laanwo wūhū pye la u ta ter nwo yaha? ³² Pe nabuar pe naa kai- ngīl wūhū naa n pāā Yesu wîl na, pe Farisyē n ke luhu. Loo na, pe Yāhā yūndefa yīŋfa n yir pe Farisyē ne, ma Yāhā kangbāŋ sēŋfa nō wāā pe ba Yesu yigi.

³³ Yesu tuu yāā ke syi, u naa mpāy klaha, u n pe yar ma yee: «N ga faa kuee ye ne n ba yalaa dye, tē ba ter kii fla na ke ra nō wāā. ³⁴ Ye ga ba naa ra kē, ye sē -sē ga ba ra yāā ye. Tē ga ba pye fla ngii na, ye saha ka ke fla na ye.»

³⁵ Pe Yiifee- yahaseefa pe loo luhu, pe n nii pe ya yey ma yee: «U ga ba ka na, wo saa ba u yāā ye? Yiifee- mpāy pe cāāŋ ma ga nii Jrēkēfa fla na, u ga ba ka la poo fla na, u ga naa pe klaha? ³⁶ U maha le pāā ma yee, too ga ba naa woo kē, wo sē -sē ga ba u yāā ye, tuu ga ba pye fla ngii na, wo saha ka ke fla na ye. Koo kaplāŋ ngīl yīntaha kē lii ne?»

Loho gii ke cīinde yrā wāā nawee kē

³⁷ Te gbar kuaper, koo gii ke ma te gbar perngbāŋ, Yesu n yir yer pe nawee- telai wo, ma tē sya ma yee: «Loho fāā ma wii yigi, u pa ra ye u ba wo. ³⁸ Wii ma ra ta u Yater, loho gii ke cīinde yrā wāā nawee kē, ke ga ba fā naa n dye ufua laam wo, mii le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo mii.» ³⁹ Yāhā Yrā Fāŋga ne Yesu u naa n yāŋ, loo lii mpāy pe ba u ta pe Yater, pe ne ga ba le yāā, pe sē -sē ba le yāā wa ye. Loo yale wo, le Yāhā Yrā Fāŋga sē ba kē wa ye. Yāhā sē ba Yesu miingbāŋ ta ke n yi wa ye, koo kē.

Nawee- kaplāŋ pye ke ya wuhu na Yesu wîl na

⁴⁰ Pe nabuar pe ba Yesu kaplāṅ luhu, mpāy naa n yee, a Yāhā kaplāṅ tǒrfua kē u ne cīnde. ⁴¹ Mpāy naa n yee, a u Yāhā Yīndefua Crise kē u ne. Mpāy naa n yee: «U Crise yai la u yi Galele kántraha wo cīnde? ⁴² Le sē yrūhū yaha la Yāhā sabangbāṅ wo, a u Crise ga ba nii wo faale yīnfua Dawide kur kuε puee waa, u yi klo nde wo pe n yee Betelemu, Dawide u pye na?» ⁴³ Pe nabuar kaplāṅ n nii ke ya wuhu na Yesu wīi na. ⁴⁴ Mpāy n yee poo ga u yigi; waa sē -sē koho taha u na ye.

⁴⁵ Pe Yāhā yūndefa yīnfa, tesē pe Farisyē ne, pe ba Yāhā kangbāṅ sēnfa mpāy nɔ wāā pe ga Yesu yigi. Pe n dur ba pe fla na kánwai ne, pe n pe yey nwa ta pe sē u Yesu yigi ba ye. ⁴⁶ Pe n pe yē sya ma yee, poo sē waa yāā yāā tuu n pāā Yesu wāṅ syi dyaṅ ye. ⁴⁷ Pe Farisyē n pe pye ma yee: «Ye bya yāā u kaplāṅ luhu u n ye yīy wā klaha? ⁴⁸ Yahaseefua waa yāā u ta u Yater laa, Farisyē naa waa? ⁴⁹ Nabuar nde, te sē Yāhā kānde cā ye, yoosēn ma pe na!»

⁵⁰ Nikodemu wii tuu ba yir yīmper wo, ma ka Yesu fla na, u pye pe Yiifee- yahaseefa nen waa. U n pe pye ma yee: ⁵¹ «Wo kānde na, pe ga waha wāpēn ta la nawee na, mii pe sē cā u lii pye ye, mii pe sē maha u yē yor luhu ye?»

⁵² Pe n u pye ma yee: «Ma bya ma la Galelefa naa? Ma'a le yāṅ Yāhā sabangbāṅ wo, maa yāā Yāhā kaplāṅ tǒrfua sē yi yāā Galele kántraha na ye.»

Cɔɔ wii u naa waa di

[⁵³ Loo kur ye, nawee- bye n ter pe kle wo,

8

¹ Yesu n -sē ka wolifye yāṅ yīn na. Katyir raa ter pye ke fla na, pe naa te yee wolifye katyir. ² Ke yīnsyii wo, sukūhūntāy na, u n maha dur ga ke Yāhā kangbāṅ wo, nawee- bye n pe ya wāā ba u fla na. U n tege nii, ma nii pe klaha.

³ Pe Yāhā kaiyarfa, tesē pe Farisyē ne, pe n pa cɔɔ waa ne, pe ba u tā yigi naa ne. Pe n u cɔɔ le pe nabuar telai wo, ⁴ ma Yesu pye ma yee: «Yīnfua, wo cɔɔ nwo tā yigi naa ne. ⁵ Musa kānde na le yee, cɔɔ nwo syi yai pe u waa boo ntēmbar ne. Ah mboo -sē yee mii?»

⁶ Pe naa n ke pe u le namihi wo, u ma plaha pāā, pe waha yee u tee pye. Yesu ba yīn kor le, ma naa n yrūhū kōnde ne kántraha na. ⁷ Pe kuee naa u yīntaha war ke kayey ne, u n ba yīn kuā yir, ma pe pye ma yee: «Ye laam wo, wii ma pye kapee laa wee u yīn na ye, u cāā u cɔɔ waa yāṅ ntēmbalaha ne.» ⁸ U n maha yīn kor le, ma nii n yrūhū kántraha na. ⁹ Pe nawee- pe kaplāṅ ngīi luhu, laam sē sya pe ye ye, pe n nii n ter nanem nanem, ma cāā gbe pe wāle na, ma sya ga kua. U cɔɔ ya n ba kuee Yesu ne, cɔɔ wii pe ba le telai wo.

¹⁰ Yesu n ba yīn kuā yir loo na, ma u cɔɔ ya yāā, ma u pye ma yee: «Cɔɔ, mpāy pe le kai nde pāā taha ma na, pe ma na? Waa sē ngaa pye la ma na?» ¹¹ U cɔɔ n yee: «Aye, Yīnfua.» Yesu n u pye ma yee: «Ta bya, n saa laa pye ma na ye; ka, ma'a syi ma kapee pye nantāṅ ye!»]

Yoo u cāā- le drierē wo?

¹² Loo kur ye, Yesu n maha te nabuar pye ma yee: «Ndoō tē ma cāā- drierē wo. Wii ma n taha ra na, u saa naa n yār wam wo ye, ufua ga cāā- yāā, cāā- mpāy pe cīnde yrā wāā nawee kē.»

13 Pe Farisyē n u pye ma yee: «Ma ya wīl ne raa n pāā mii ya; ma kapān saha nii cīinde ye.» 14 Yesu n pe yē sya ma yee: «Tē sya nii wīl pāā nii ya, ta kapān ma cīinde; ye sē yāā, n ta yisaha cā, ma maha ra kasaha cā; yī sē -sē ra yisaha cā ye, ye sē maha ra kasaha cā ye. 15 Ye nawee sāhā ke dyaŋ ye laam wūhū ya ne. Ndoosē wee tē waa sāhā ye. 16 N ma sya waa sāhā, ta kaplāŋ ma cīinde, ndoo ya yē kaplāŋ sē kē ye; ta Tuhufua Yāhā gii ke ra nō wāā, ke ma ra ne. 17 Ye wāle kānde na, le ma le yrūhū yaha ma yee, nawee- syām yē kaplāŋ ma pye wāceŋ, pe kapān ma cīinde. 18 N ta wīl pāā nii ya, ta Tuhufua Yāhā gii ke ra nō wāā, ke bya maha ra wīl pāā.» 19 Loo na, pe n u pye ma yee: «Ma Tuhufua ma na?» U n pe yē sya ma yee: «Ye sē ra cā ye, ye sē ra Tuhufua bya cā ye. Ye ma ne pye ye ra cā, yaa ne ra Tuhufua bya cā.»

20 Yesu pye Yāhā kangbāŋ wo, war lesaha fla tāy, ma naa ke kaplāŋ pāā. Waa ge sē koho taha u na ma yee u ga u yigi ye. U yale sē ba nō wa ye, koo kē.

Yesu driyēfa yar yaha pe wīl ne

21 Yesu n maha pe yar ma yee: «N ga ba ter. Ye ga ba naa ra ke, ye sē -sē ga ba ra yāā ye. Ye ga ba ku ye kapee- koho wo. Tē ga ba ka fla ngii na, ye saha ka ke fla na ye.»

22 Pe Yiifee- yahaseefa n yee: «Tuu yee woo ga ba ka fla ngii na, wii saha ka ke fla na ye, ah u yāā ga u ya boo, ma n pāā ke syi?»

23 Yesu n pe pye ma yee: «Kāntraha nge nawee- me ye ne, ndoo -sē yi yāhāyīŋ na. Driyē nge nawee- me ye ne, ndoo sē -sē yi driyē nge wo ye. 24 Loo ne, ta n ye pye ma yee, yaa ku ye kapee- koho wo. Tē ma ngii, ye ma yee ye sē loo sya cīinde ma ra ta ye Yater ye, ye ga ku ye kapee- koho wo.» 25 Pe n u yey ma yee: «Nwa kē ma ne?» Yesu n pe yē sya ma yee: «Tē cāā lii pāā ye ye, loo ne. 26 Kai- busāā ma tē ga pāā ye wīl na, tesē kai- busāā ne tē ga sāhā ye wīl na; wii tuu -sē ra nō wāā, u wīl ma cīinde; tē lii luhu u ye, loo ne tē n pāā driyēfa ye.»

27 Pe sē ba cā ma yee u Tuhufua Yāhā wīl ne u n pāā pe ye ye. 28 Yesu n pe pye loo na ma yee: «Ye ma ba ndoo u Nawee Puee kuā yir ta, yaa cā cā n ma ngii. Ye ga maha cā, ta ya wūhū sē kē tē n pye ye. Ta Tuhufua Yāhā ke ra klahā kai- nkāy ne, koo kē tē n pāā ye ye. 29 Koo gii ke ra nō wāā, ke ma ra ne. Ke sē ra ta yaha nii ya ye, lii le n tāy ke ye, n loo pye yalebye, koo kē.»

30 Yesu tuu koo kaplāŋ pāā ke syi, nawee- busāā n u ta pe Yater.

Mpāy pe ma kapee- wāpyeŋ yāmpa

31 Yiifee- mpāy pe ba Yesu wīl sya cīinde, u n pe pye ma yee: «Ye ma ra kapān le yaha ye laam wo, ye ma ra kānyārwei cīinde. 32 Ye ga ba le cīinde wīl cā, le n ye yi kāā yāmpar wo.»

33 Pe n u yē sya ma yee: «Wo faale Brama kur me wo ne, wo sē nii yāā waa yāmpa ye; ma -sē maha pye mii ma yee, wo n pai yi kāā yāmpar wo?» 34 Yesu n pe yē sya ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii u kapee- pye, u ma kapee- wāpyeŋ yāmpuai. 35 Yāmpuai sē kuee yai n tāŋ u yīŋfua kaha na ye. U yīŋfua dya woo na, woo kuee yai n tāŋ ke kaha wo u kuāŋ ne. 36 U Yāhā Dya ma ye yi kāā kapee- wāpyeŋ yāmpar wo, ye ga tefay yāā ye kuāŋ ne.»

³⁷ N cã ma yee Brama kur kue pii me ye ne; ye -sê ra wãboo wĩ ke, ta kaplãn sê n tãy ye ye ye, koo kê. ³⁸ Tê lii yãã ra Tuhufua Yãhã ye, loo ne tẽ n pãã. Yii, tee -sê lii luhu ye tuhufua ye, loo ne tee n pye.»

³⁹ Pe n Yesu pye ma yee, poo tuhufua kê Brama ne. Yesu n pe pye ma yee: «Ye ma ne pye Brama pii, tuu naa kai- nkãy pye, ye ne ga naa koo pye. ⁴⁰ Yagaa, ye mii ye ndoo wãboo wĩ ke, ndoo wii tẽ le cĩnde pãã ye ye, cĩnde lii tẽ luhu Yãhã ye. Ye wĩ nde, Brama sê loo pye ye rehẽ. ⁴¹ Ye tuhufua wĩ ne tee n pye.»

Pe n u pye ma yee, tããndya pii sê me poo ne ye, a tuhufua nen ya u ma poo ye, woo kê Yãhã ne. ⁴² Yesu n pe pye ma yee: «Yãhã ma ne pye ye Tuhufua, ta ntãn ne ga dye ye tãy. Ye sê yãã, n yi Yãhã fla na, koo fla kê tẽ yir, ma pa. N sê pa nii ya wĩ na ye, koo ke ra nɔ wãã. ⁴³ Nwa ta ye sê ra kaplãn war ye? Ke wãluhu laam wee ye na ye, koo kê. ⁴⁴ Ye tuhufua kê sãndãpee yĩnfua Setane ne. Ye n ke ye naa ye tuhufua laam wĩ pye. U yir u naboor ne ke kai- fegbecãã na, u sê tãhã n yer cĩnde fla na ye. Woo ge, u wĩ laa wee cĩnde ye. Kawar wãfua koo ke ma woo tẽn. Ye sê yãã, u ma kawarfuafua, ma maha ma kawar tuhufua.

⁴⁵ Ndoe wii tẽ -sê cĩnde pãã ye ye, ye sê ra wĩ sya cĩnde ye. ⁴⁶ Ye laam wo, yoo ma u ga waha yee n kapee pye? Tẽ cĩnde pãã ye ye, nwa ta ye sê ra wĩ sya cĩnde ye? ⁴⁷ Wii u ma Yãhã wũũ, ufua ke kaplãn luhu; yii sê n luhu ke ye ye, ye wee ke wãm ye, koo kê.»

Yesu cãã pye wa Brama yaha

⁴⁸ Pe Yiifee- yahaseefa n u pye ma yee: «Wo tãhã sê na, too ne yee Syamarifa naa kê ma ne, ma maha n yee, a sãndũpee ma ma yĩn na?» ⁴⁹ Yesu n pe pye ma yee: «Ngaa sãndũpee wee ra yĩn na ye. N ta Tuhufua Yãhã miingbãn gboho, ye -sê ra tyehẽ. ⁵⁰ N sê n ke ra myaha ke yi ye; waa -sê ma u n ke ra myaha ke yi, u kasãhã ma nawee- na. ⁵¹ Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Wii ma ra kapãn sya, ufua saa ku yãã ye.»

⁵² Pe Yiifee- n u pye ma yee: «Yagaa taa nde pãã, wo cã sãndũpee ma ma yĩn na. Wo faale wãdyaha Brama ku, pe faale Yãhã kaplãn tãrfa bye ku; mboo -sê yee, a wii ma mboo kapãn sya, ufua saa ku yãã ye. ⁵³ Wo wãdyaha Brama wii tuu ku, ma ter la u yaha? Pe Yãhã kaplãn tãrfa ge, pe bye sê ku la? Mboo -sê mii ta nwasyifua?» ⁵⁴ Yesu n pe yẽ sya ma yee: «N ma pye n nii myaha sey nii ya, koo wee ngaa ye. Ta Tuhufua Yãhã kê ke ra myaha sey, koo gii tee ne yee ke ma ye Yãhã, ⁵⁵ ye sê maha ke cã ye. Ndoe ke cã; n ma yee n sê ke cã ye, n ga nii kawarfuafua ye wãn syi dyan. N ke cã, n ke kaplãn le n yaha ra laam wo. ⁵⁶ Wo wãdyaha Brama cãã cã, u ga ba ra wãpan yãã; le n tãy u ye. U n -sê ba ke yãã, ma sya nuhu di le na.»

⁵⁷ Pe n u pye ma yee: «Ma sê dye- gbeesĩ sɛnsye ge yãã wa ye, ma -sê yee, a mboo wo faale Brama yãã!» ⁵⁸ Yesu n pe pye ma yee: «Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Brama sê bii see wa ye, ndoo -sê cãã pye wa.» ⁵⁹ Pe Yiifee- pe nde luhu, pe n yee poo ga u waa ntẽmbar ne. Yesu n plaha pe na ke Yãhã kangbãn wo, ma yi ter.

9

Yesu fũũ naa waa jaa

¹ Per gaa, Yesu naa n ter, ma ba fũũ naa waa yãã. U ba see ke dyan.

² Yesu kãnyãrwai n Yesu yey ma yee: «Yĩnfua, fũũ naa nwo tuu see ke syi, yoo kapee wãpyen kê le ta loo nde n u dye? Woo tuu kapee pye, laa u

seefa?» ³ Yesu n pe yě sya ma yee: «Le sê nii mii u kapee pye, laa na u seefa ye. U see ke syi, Yâhâ ga laa pye u na, nawee- bye n le yââ yînde ne, pe ke miingbân gbobo. ⁴ Koo gii ke ra nɔ wââ, n yai n ke tèn tē yagaa, yai ke sê kua wa ye. Yîmper ma ke ga ba wɔ. Waa wee u tèn tē yîmper wo ye. ⁵ Tē nwo driyē laam wo, n ma cāâ- driyēfa ye.»

⁶ Yesu tuu koo pāâ wa, u n yēsɔr tu kântraha na, ma poor tūhū, ma te pye ta u fūū naa yîmpe na, ⁷ ma u pye ma yee: «Ka, maa ma yîntaha yee loho nge wo pe n yee Syilwee.» Ke Syilwee yîntaha kē: Wii pe u nɔ wââ. U fūū n ka, maa u yîntaha yee ke wo. Tuu dur ga kaha wo, u naa n yāŋ.

⁸ U kasohofa, ma suhu mpây ne pe ba u cā, ma cā u naa n nar, pe u yââ pe n nii n yee: «Wii u ba tege nii naa nawee- nar, woo sê na?» ⁹ Mpây naa n yee woo kē, mpây -sê naa n yee, a u tayfua kē. Woo -sê naa pe yar ma yee woo kē. ¹⁰ Pe n u yey loo na ma yee: «Ma yîmpe pye mii ma jaa ma ye, ma n waha n yāŋ?» ¹¹ U n pe yě sya ma yee: «Dya wii pe n yee Yesu, woo u poor pye ta ra yîmpe na, ma ra pye n ga ra yîntaha yee loho nge na pe n yee Syilwee. Ta n ka, maa ra yîntaha yee, ma yââ n waha n yāŋ.» ¹² Pe n u yey ma yee, u dya ma na. U n yee woo cā na.

¹³ Dya wii tuu pye fūū, pe n ka u ne Farisyē ye fla na. ¹⁴ Kanii per -sê ba kē Yesu tuu ba te poor ta, ma u yîmpe jaa u kē. ¹⁵ Pe Farisyē n maha u yey ma yee, u pye mii ma waha jaa, ma n yāŋ. U n pe pye ma yee: «U poor pye ta ra yîmpe na, ta n ga ra yîntaha yee, ma yââ n n yāŋ.» ¹⁶ Loo na, Farisyē mpây n le pāâ ma yee, Yâhâ sê kē ke dya nwo nɔ wââ ye, a u ke kanii per kapī wī pye n klaha-. Mpây n -sê yee, a kapeepyefua ga waha laanwɔ wūhū ngī syi pye mii? Pe yě kaplāŋ n nii ke ya wuhu na.

¹⁷ U dya wii tuu pye fūū, pe n maha u yey ma yee: «U dya wii tuu ma yîmpe jaa ma kē, mboo yee nwasyifua kē u ne?» U n pe yě sya ma yee: «Yâhâ kaplāŋ tɔrfua kē u ne.»

¹⁸ Pe sê le sya cīnde ma yee u pye fūū, ma ba jaa ma waha n yāŋ ye; pe n sya ta pe n u seefa yee ba. ¹⁹ Pe n pe yey ma yee: «Ye dya wii tee yee u see fūū, woo la nwo? Ah u pye mii ma waha n yāŋ yagaa?» ²⁰ U dya seefa n pe yě sya ma yee: «Wo cā wo dya kē u ne, u see fūū. ²¹ Tuu -sê pye mii ma waha n yāŋ yagaa, tesē yoo tuu u jaa, loo too sê cā ye. -Ye woo ge yey, kicar sê kē u ne ye, u ga waha u ya yīŋ wī pāâ.» ²² U seefa naa n fya pe Yiifee- yahaseefa na, koo kē pe n ba pāâ ke syi. Pe Yiifee- yahaseefa ba le pāâ ta wa ma yee, wii ma yee Yesu kē u Yâhâ Yīndefua Crise ne, ufua saa naa n dye pe Yiifee- yawâhâ nwon wo nantāŋ ye. ²³ Koo kē u dya seefa n ba yee pe u dya ge yey, a kicar sê kē u ne ye.

²⁴ U dya wii tuu pye fūū, pe Farisyē n u yey ke tēhe syāŋ wuhu na ma yee: «Yâhâ yāŋ, ma cīnde pāâ. Wo cā kapeepyefua kē dya nwo ne.» ²⁵ U n pe yě sya ma yee: «U ma pye kapeepyefua, n sê waha loo cā ye. Lii ya tē cā, n pye fūū, yagaa n n yāŋ.» ²⁶ Pe n u pye ma yee, Yesu u pye mii, u u yîmpe jaa mii? ²⁷ U n pe yě sya ma yee: «N le pāâ wa ye ye, ye sê ra kapān luhu la? Ye yee yaa maha le luhu ye nwa pye? Ye n traha la ye nii u kānyārwei?» ²⁸ Pe n u tyēhe, ma dur ma u pye ma yee: «Mboo kē raa ma u kānyārwee, wii ma wo faale wādyaha Musa kānyārwei. ²⁹ Wo cā Yâhâ bii pāâ Musa ne; nwo woo na, wo sê u yisaha cā yē.»

³⁰ U dya n pe yě sya ma yee: «Tee yee ye sê u yisaha cā ye, le yě gbāâ ra na; woo -sê kē u ta ra yîmpe n jaa. ³¹ Mpây pe ma kapee- wāpyeŋ wo, wo cā Yâhâ wee ke n luhu poo wānar ye ye. Wī tuu -sê ke myaha gbobo, ma

ke laam wūhū pye, ke n luhu woofua wānar ye. ³² Ma gbe driyē wātāhā na, waa sē le luhu yāā pe yee waa fūū yīmpe jaa yāā ye, wii syi u see fūū. ³³ Ke ma ne pye Yāhā sē kē ke dya nwo nō wāā ye, u saa ne waha laa ge pye ye.» ³⁴ Pe n u pye ma yee: «Ma see yi tāj kapee- wāpyerj wo, yoo raa yee maa klaha?» Pe n u tā pe Yiifee- yawāhā nwoj wādyerj na.

Mpāy me pe ma fūū- Yāhā kānde na

³⁵ Yesu n u dya wākar wī luhu, u n u yāā, maa u pye ma yee: «Ma u Nawee Puee ta la ma Yater?» ³⁶ U n u yē sya ma yee: «Yīnfua, yoo kē u ne? U yar ra na, ra n u ta ra Yater.» ³⁷ Yesu n u pye ma yee: «Ma u yāā; woo ge kē tuu n pāā ma ne yagaa.» ³⁸ U dya n kānklyū gbāā Yesu yaha ye, ma u pye ma yee: «Yīnfua, n ma ta ra Yater.»

³⁹ Loo kur ye, Yesu n yee: «N pa driyē wo, n n pai kasāhā raa yīntaha yi, n ta, mpāy pe sē n yāj ye, pe waha naa n yāj; tesē, mpāy pe yee poo n yāj, pe nii fūū- wāj syi.» ⁴⁰ Farisyē mpāy pe pye u ne, pe kaplāj ngī luhu, pe n u pye ma yee: «Wo bya ma la fūū- wāj syi?» ⁴¹ Yesu n pe pye ma yee: «Ye ma ne pye fūū- wāj syi dyanj, kapee saa ne pye ye yīj na ye; tee -sē yee yii n yāj, ye kapee- ga kuee ye yīj na.»

10

U mbanaha u mbaa ne

¹ Loo kur ye, Yesu n maha kaplāj kuā cra pāā pe nawee- ye ma yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Wii ma yee u sē dye mbaa naklaha yē ne ye, ma teele laa yāj ke kānkāy na ma dugu dye, yuhu naboofua kē woosyfua nwo ne. ² Ma -sē yee wii woo na tuu n dye ke mbaa naklaha yē ne, u mbanaha kē woo ne. ³ Yuhu- sēnfua pe mbaa na, u n sya ma ke naklaha yē yār u mbanaha kē. Pe mbaa bye, pe n sya ma n luhu u ye. U myaha taha pe mbaa bye na, ma pe yee te ne, pe n yi n taha u na nkur ye. ⁴ U ma ta u mbaa bye n yi taha tāj wa u na nkur ye, pe mii pe u yīmbui cā wa, u ga naa n yār pe yahasee ye, pe n naa n taha u na. ⁵ Pe saa sya pe taha naweete na ye, wii pe sē cā ye. Pe sē woo yīmbui cā ye, pe ga fā dey u na.»

⁶ Yesu tuu kakuācran nde tōr pe nawee- ye, pe sē laa ge war le wī na u ne ye.

Yesu woo tuu ma ke naklaha yē

⁷ Yesu n maha yee: «Ta n cīinde nde pāā ye ye: Ndoō tē ma pe mbaa naklaha yē. ⁸ Mpāy bye pe cāā pa ra yaha, pe pye yuhu- naboofa. Pe mbaa sē -sē naa n luhu pe ye ye.

⁹ Ndoō kē ke naklaha yē. Wii ma ra ta u Yater, ma dye ra kue koho ye, u yīj pahasaha yāā. U ga waha naa n dye u laam, tuu dur naa n yi, tuu naa u digi yāā. ¹⁰ Yuhu woo n pai wāyuhu troho ne, wāboo yīmbui ne, kaklaha- koho ne. Ma -sē yee ndoo woo na, n pa ma yee, mpāy bye pe ga naa n dye ra kue koho ye, n ga cīinde yrā wāā pe kē; tesē, ngaa saa ke laa pe ye ye.»

Yesu woo tuu ma u mbanahayō

¹¹ Yesu n maha yee: «Ndoō tē ma u mbanahayō. U mbanahayō u mbaa gbā ku. ¹² Tēntēle ma pye mbaa na, u tēn tē wale myaha na. Woo sē -sē kē u mbanaha ye; woo sē kē u mbaafua ye. U ma waygapyāhā yāā, ke n pai pe mbaa ye, u ga fā ter pe yaha, ke n ba dye yigi pe laam wo, ke pe ta

pe n fā cāñ. ¹³ Lii le ma ne usyifua ta u n le pye ke syi, wale wīi ya le ma ne pye u na, u kalaa sē ma ne pye pe mbaa poo na ye.

¹⁴ Ndoos kē u mbanahayō. N ta mbaa wīi cā, pe bya ra wīi cā. ¹⁵ Ta Tuhufua Yāhā ke ra wīi cā mii syi dyañ, ta n -sē u wīi cā mii, n ma ke syi ra mbaa ne. N ga pe gbā ku.

¹⁶ Mbaa mpāy maha ma ra ye. Poo ter wee naklaha nge wo ye. N yai n ga pe bya kuar ba le taha, n ba naa n naha. Pe ga ba naa ra yimbui luhu. Pe bye ga ba wāa le, pe nii naklaha neñ, mbanaha nen ne.

¹⁷ Ta ntāñ dye ra Tuhufua Yāhā tāy. N yer ta yrā wāwāa wīi na, n ku, tē ba dur, n maha le sya. Loo ne, ta ntāñ n dye ta Tuhufua Yāhā tāy. ¹⁸ Nawee waa sē kē tuu ga waha ta yrā sya ra ye ye. Le tāy ra ye, koo kē n ga le wāa, n ku. Le wāwāa fānga ma ra ye, le wāsyā fānga ne. Ta Tuhufua Yāhā ke ra taha lii na, loo kē loo nde ne.»

¹⁹ Yesu kaplāñ n maha ta, Yiifee- n nii n pāa wuhu na creñcreñ. ²⁰ Poo busāa naa n yee: «Sāndūpee waa u yīñ wūhū wlāhā, u n sroñ cōñ. Waa ma n ndityuhu yaha u ye ye.» ²¹ Mpāy, ma -sē naa n yee: «Sāndūpeefua kaplāñ sē kē ngīi ye. Nawee wii sāndūpee ma u yīñ na, u ga waha fūū yīmpe yrā la u kē, u n waha naa n yāñ?»

Yiifee- yahaseefa Yesu wīi sye

²² Pe ba naa ke Yāhā kangbāñ wāfāa gbar gbar, dyadye wāñ syi dyañ, Yurusalem wo. Le pye wer cāa. ²³ Yesu -sē pye, u naa n tay ke Yāhā kangbāñ wo, ntēmar laankōgbāñ gaa flāhā tāy, pe naa ke yee Salmuu laankōñ.

²⁴ Pe Yiifee- yahaseefa n pa, ma ba u gbey le, ma u pye ma yee: «Le ma pye mboo kē u Yāhā Yīndefua Crise ne, le pāa laha wo ye. Ma sē yāa, ma wo ta wo n nii laalaa pye n ter ma wīi na.» ²⁵ Yesu n pe yē sya ma yee: «N le pāa wa ye ye, ye sē -sē ra wīi sya cīinde ye. Ta Tuhufua Yāhā kai- ngīi wāpyeñ kānde wāa ra kē; loo nde ge ra wīi pāa n laha ye ye. ²⁶ Ye sē -sē ra wīi sya cīinde ye; ye wee ra mbaa ye, koo kē. ²⁷ Ta mbaa ra yimbui luhu. Ndoos pe cā, pe n taha ra na. ²⁸ N cīinde yrā wāa pe kē, lii wākuayāa wee le na ye. Pe wīi saa klaha- yāa ye, waa saha pe tyīn sya ra koho wo ye. ²⁹ Ta Tuhufua Yāhā gii ke pe le soho ra koho wo, koo kē ke ma fānga bye yīñ na, waa saha pe tyīn sya ke koho wo ye. ³⁰ Ndoos, tesē ra Tuhufua Yāhā ne, wo ma nen.»

³¹ Loo na, pe Yiifee- yahaseefa n maha yee poo ga u waa ntēmar ne. ³² Yesu n pe pye ma yee: «N kayūhū busāa pye yar ye na, ta Tuhufua Yāhā kāmay na. Ye yee yaa ra waa ntēmar ne koo kayūhū ngīi lii loo wīi na?»

³³ Pe n u yē sya ma yee: «Wo sē yee waa ma waa ntēmar ne kayīi laa wīi na ye, wo yee ma n gbar Yāhā ne, koo kē; taa ma nawee, ma sē yai ma yee ma ma Yāhā ye.»

³⁴ Yesu n pe yē sya ma yee: «Yāhā sabangbāñ wo, le ma le yrūhū yaha ma yee, Yāhā yee: «Ye ma Yāhā pii.» ³⁵ Wo cā Yāhā sabangbāñ ma lii pāa, le saha kuā kāa ye. Le Yāhā kapān le pāa wāa nawee- mpāy kē koo fla na, Yāhā yee pe ma Yāhā pii. ³⁶ Yāhā ma -sē yee pe ma Yāhā pii, ndoos wii Yāhā ra yāñ yī, ma ra nō wāa driyē wo, ye pye mii ma yee n n gbar Yāhā ne, a n tee yee n ma Yāhā Dya? ³⁷ Le ma pye ra Tuhufua Yāhā kai- sē kē tē n pye ye, ye ma syi ye ra kaplāñ sya cīinde ye. ³⁸ N ma -sē ke pye, ye ma sya yee ye saa ra kaplāñ sya cīinde ye, tē -sē kai- nkāy pye, -ye koo sya cīinde! Loo na, ye ga le cā laha ye yee, ndoos tesē ta Tuhufua Yāhā ne, loho sē n yi wo nsoho wo ye.»

³⁹ Pe n maha yee, poo ga u yigi, u n wloho yi pe laam wo ma ter.

⁴⁰ Loo kur ye, Yesu n ka maa kuee Yurdane lafen kûndi ngaa ye. Koo fla kê Nsân tuu cãã pye, ma ba naa nawee- tãã naa n yi loho wo.

⁴¹ Nabuar n pa Yesu fla na, ma ba nii le pãã pe ya ye ma yee: «Nsân sê ba laanwo wîi laa pye ye, tuu -sê ba kai- nkây bye cãã pãã yaha dya nwo wîi na, ke bye nii cîinde.» ⁴² Nawee- busãã n Yesu ta pe Yater ke fla na.

11

Yesu gbã yia

¹ Yan ba dya waa yigi, u myaha Laasar. U pye klo laa wo pe naa n yee Gbetane. U syafa pye ke fla na, Maari ma suhu u lɛfua Marti ne. ² Woo Maari nwo kê tuu ba lasekole woo Yesu na, ma u yînyor ta ma Yesu tre kluã u kê. Woo lan Laasar kê tuu pye yanfua. ³ U syafa n lehe wãã, pe ga Yesu yar u naambiyãba wee wãwee ye.

⁴ Yesu tuu le luhu, u n yee: «Laasar yan nde saha u boo ye; te ga ta nawee- n Yãhã fãngangbãñ yãã yînde ne, loo nde kãmay na Yãhã Dya myaha ga yi.» ⁵ Marti ma suhu u cîifua Maari ne, ma suhu Laasar ne, pe bye ntãñ ba dye Yesu tãy. ⁶ Yesu tuu u Laasar yan wîi luhu, tuu pye teelii wo, u n kuee ma plii sîi pye ke fla na, ⁷ ma ba u kãnyãrwai pye ma yee, pe dur ga Yude kãntraha na. ⁸ U kãnyãrwai n u pye ma yee: «Yînfua, yagaa ya pe Yiifee- naa n ke pe ma waa boo ntẽmbar ne ke fla na, ma maha yee mboo ga dur ga ke fla na!» ⁹ Yesu n pe yẽ sya kakuãcran ne ma yee: «Per neñ laam wo, yai wee la ler sênsye syãm, ma gbe sukühüntãy na, ma sya ga waa yainkoñ wo? Wii u n yãr yai na, u sê n kün ye, u yãhãcãã- yãã, koo kê. ¹⁰ Wii u -sê n yãr yîmper wo, u n kün, cãã- wee u na ye, koo kê.»

¹¹ Yesu tuu koo kaplãñ pãã wa pe ye, u n pe pye ma yee: «Wo naambiyã Laasar sã n wãy; n n gaha u gbã yir.» ¹² U kãnyãrwai n u pye ma yee: «Yînfua, u ma sã n wãy, u ga kãhã yir.» ¹³ U Laasar wãku wîi ne Yesu tuu ba pãã pe ye, pe sê le war ye, ma yee cîinde wãy Yesu u n yãñ. ¹⁴ Yesu n le pãã laha pe ye loo na ma yee: «Laasar ku. ¹⁵ Too sê pye ke fla na ye, le tãy ra ye. Loo ga ta ye n ta sron ta ye Yater. -Too ka u fla na!» ¹⁶ Loo na, Tema wii pe naa n yee Didim, koo yîntaha wuhuwãã, u n pe kãnyãrwai mii pye ma yee: «Wo bya, -too yir taha u na, waa ku u ne.»

¹⁷ Yesu n ga dye gbe taha, ma luhu pe Laasar le wa gbîi wo ke plii resyar kê. ¹⁸ Gbetane ke -sê pye Yurusalem tãy kilo tãã syi, ¹⁹ Yiifee- busãã n ba pa Marti ye fla na Maari ne, maa pe lan gbã syar pe ye. ²⁰ Marti tuu luhu Yesu ma u n pai, u n ka maa u wãã; Maari -sê pye u ba tege nii kaha wo.

²¹ Marti n Yesu pye ma yee: «Yînfua, ma'a ne pye nwo, ta lan saa ne ku ye. ²² Ke yagaa nge ge na, n cã, ma'a ngii nar Yãhã ye, ke ga le pye ma kê.»

²³ Yesu n u pye ma yee: «Ma lan ga yir gbã wo, u dur ba yrãñ na.» ²⁴ Marti n u yẽ sya ma yee: «Driyẽ ma ba kua per gii, nawee- n ga yir gbã wo, pe nii yrãñ na, n cã Laasar bya ga ba yir gbã wo, u nii yrãñ na.» ²⁵ Yesu n u pye ma yee: «Ndoò tẽ ma gbã yiafua, tesẽ ndoo tẽ ma yrã wããfua. Wii ma ra ta u Yater, u ma sya ku, u ga ba nii yrãñ na. ²⁶ Tesẽ, wii ma pye yrãñ na, ma ra ta u Yater, ufua saa ku yãã ye. Ma loo nde sya la cîinde?» ²⁷ Marti n u yẽ sya ma yee: «Áwã Yînfua, n cã mboo kê u Yãhã Yîndefua Crise ne, woo wii u ma Yãhã Dya, woo wii u wapañ bii cãã pãã yaha driyẽ nge wo.»

²⁸ Marti tuu koo pãã wa, u n ter, ma ga u cîifua Maari yee, u sê ta waa n yi le cãñ na ye, ma u pye ma yee: «U Yînfua ma nwo, u ma yee.»

²⁹ Maari tuu kaplân ḡnī luhu, u n yir farfar, ma ka Yesu fla na. ³⁰ Yesu sē ba dye wa le klo wo ye. Marti tuu ba u wāā sya teeli wo, u pye nantāḡ koo fla na. ³¹ Yiiffee- mpāy pe pye Maari ne kaha wo, ma naa u flan, pe yāā u yir yi farfar, pe n taha u na, ma yee u yi n ter u n gaha wūn le ḡbīi fla wo.

³² Maari tuu ga nō Yesu fla na, ma u yāā yīnde ne, u n kānklyū ḡbāā Yesu yaha ye, ma u pye ma yee: «Yīḡfua, ma'a ne pye nwo, ta laḡ saa ne ku ye.» ³³ Maari naa n wūn, woo ma suhu pe Yiiffee- mpāy ne pe ba pa u ne. Yesu tuu pe yāā, u laam bye n wlāhā. ³⁴ U n pe yey ma yee, pe u le na? Pe n u pye ma yee: «Yīḡfua, pa ma ba yāḡ.»

³⁵ Yesu yīntām n yi. ³⁶ Pe Yiiffee- pe loo yāā, pe n yee u dya ntāḡ dye Yesu tāy cīinde. ³⁷ Poo mpāy n -sē le pāā ma yee: «Woo wii tuu u fūū naa yīmpē jaa u n waha n yāḡ, u saa ne pye la u ta, dya nwo ma n ku ye?»

³⁸ Yesu n ka le ḡbīi fla na, u laam maha ba wlāhā u ye. Le ḡbīi pye nkōḡ dyaḡ yāḡ mpīy ntēmbलाहा fla na. Ntēmbangbāḡ gaa pye, ke ba paha tā le ḡbīi yē na. ³⁹ Yesu n yee pe ke ntēmbangbāḡ kloḡ kāā. U Laasar syafua Marti n Yesu pye ma yee, ke nakugu dugu n yi, pe ke le le ḡbīi wo ke plii resyar nanga. ⁴⁰ Yesu n u pye ma yee: «N sē ma pye la ma'a ra ta ma Yater, maa Yāhā fāngangbāḡ yāā yīnde ne?» ⁴¹ Pe n ke ntēmbangbāḡ kloḡ kāā. Yesu n yīntaha kuā yir wāā yāhāyīḡ kuē ye ma yee: «Ta Tuhufua Yāhā, taa ra wānar sya, n syaha wāā ma kē. ⁴² N cā ma ra wānar sya yalebye. N le pāā nabuar mii wīi na, pe ra ḡbey le, pe n waha cā mboo ma ra nō wāā.»

⁴³ Yesu tuu koo pāā wa, u n tē sya fānga ne ma yee: «Laasar, yir yi!» ⁴⁴ Laasar wii u ba ku, u n yir yi, te trē ne tesē te klue ne te maha tā faasyimbehe taa ne; u yīntaha ba maha tā fai wo. Yesu n pe nawee- pye ma yee: «Ye u sāhā yaha, tee tyii u na u n ter!»

Pe Yiiffee- yahaseefa Yesu ke wāboo ne

(Mat 26.1-5; Mar 14.1-2; Luke 22.1-2)

⁴⁵ Pe Yiiffee- mpāy pe ba pa Maari ye fla na, poo busāā pe Yesu yāā tuu nde pye, pe n u wīi sya cīinde. ⁴⁶ Mpāy n -sē yir, ma ka Farisyē ye fla na, maa le pāā pe ye Yesu lii pye. ⁴⁷ Loo na, pe Yāhā yūndefa yīḡfa n yir pe Farisyē ne, ma pe kaplāḡ cerfa wāā, ma le pāā ma yee: «Waa pye mii dya nwo ne? Ye sē yāā, u laanwo wūhū busāā pye. ⁴⁸ Waa tyii u na, nawee- bye ga ba u wīi sya cīinde, Wōrmefa ga ba wo Yāhā kangbāḡ yoho pye klahā-, pe wo ter bye boo tāḡ.»

⁴⁹ Mpāy pe ba pe ya wāā, poo nen waa pye, u myaha Kayifu, woo kē tuu pye pe Yāhā yūndefa yīḡfua loo dye. U n yir ma pe pye ma yee: «Ye sē laa cā ye. ⁵⁰ Ye sē laam ga ye. Le puar wo dya nen nwo ya boo, u n ku nawee- kur bye wīi na, wo terfa bye ma n ku tāḡ ye.» ⁵¹ Kapān nde le sya yi u yē wo, u sē cā ma yee u ya laam kapān sē ne le ba yi u yē wo ye. Tuu pye Yāhā yūndefa yīḡfua loo dye, koo kē Yāhā n u ta u n kapān nde cāā pāā yaha ma yee, Yesu yai u ku pe klofa wīi na. ⁵² Le sē maha pye pe terfa ya wīi na ye. Le pye Yāhā laampii kur bye wīi na, pe nii yīmbui nen na, Yāhā laampii mpāy bye pe cāāḡ driyē teebehe bye wo. ⁵³ Koo per na, pe n Yesu wāboo wīi ta. ⁵⁴ Loo n ta Yesu sē maha naa u ya yar ḡbaa na pe Yiiffee- na ye; u n ka tūntūn kusyīnde laa wo, tēyāfūū klo tāy, pe le yee Yeflami, maa kuee ke fla na u n kānyārwai ne.

⁵⁵ Yiiffee- syayaha ḡbar ba ḡbe taha. Nawee- busāā n yir kui bye wo, ma dugu ga Yurusalem wo, pe n gaha pe kapīi loho wey, pe nii ḡbeḡbe te ḡbar

n cā dye. ⁵⁶ Pe pye Yāhā kangbāŋ wo, ma naa Yesu fla ke, ma nii pe ya yey, ncā u ga pa te gbar na laa? ⁵⁷ Pe Yāhā yūndefa yīnfa tesē pe Farisyē ne, pe ba yee, wii ma Yesu niisaha cā, u le pāā pe n ga u yigi.

12

*Maari lasekole woo Yesu trε na
(Mat 26.6-13; Mar 14.3-9)*

¹ Te syayaha gbar ba kuee plii kuay, Yesu n ka klo nde wo pe n yee Gbetane, Laasar fla na, wii Yesu ba u ta u n yir gbā wo, ma nii yrāŋ na. ² Pe n u nampay yi. Marti naa te dir yīntaha yi, Laasar pye pe sedifa ne Yesu ne.

³ Maari n lasekole waa gbe bui laa wo, le faa gboho. Pe woo lasekole yee nardi, nawām sē u dir yey ye. U n woo lasekole gbe, ma u woo Yesu trε na, ma dur ma u yīnyor ta ma Yesu trε kluā; ke kaha bye n ga nii u lasekole dugu fla. ⁴ Yesu kānyārwe waa pye, Syikaryotefa Yuda, woo kē u n pai Yesu yi u napī- kē. U n le pāā ma yee, ⁵ a nwa pe sē u lasekole par war nagbey sēnsye syi, ma pe war wāā fenfa kē ye? ⁶ Le sē nii mii u naa fenfa fen di koo u n kapān nde pāā ye, u naa n yuhu, koo kē. Pe kānyārwei war sakole pye woo ye, pe ma war le, u ga mpāy yuhu yi. ⁷ Yesu n u pye ma yee: «Tyii cōō nwo na, ta kadye kē tuu gbihi wa wālen na gbīi wo ke syi. ⁸ Fenfa ya dyan, pe ma ye ne yalebye. Ndoō -sē nwo, n saa ba pye ye ne per gaa ye.»

⁹ Yiifée- busāā n Yesu wāpa wīi luhu ke Gbetane na, ma pa le klo wo. Le sē -sē ba nii mii pe pa Yesu ya wīi na ye; pe ba pa pe n pai Laasar bya yāā yīnde ne, woo wii Yesu ba u ta u n yir gbā wo, ma nii yrāŋ na. ¹⁰ Pe Yāhā yūndefa yīnfa n Laasar bya wāboo wīi pāā ta. ¹¹ U wīi ba Yiifée- busāā ta pe n dur naa n yi poo kur ye, ma naa Yesu woo ta pe Yater, koo kē.

*Nawee- Yesu sey ga dye Yurusalem wo
(Mat 21.1-11; Mar 11.1-11; Luke 19.28-40)*

¹² Ke yīnsyii wo, nabuar mpāy pe ba ka te gbar wīi na, pe n luhu Yesu ma u n pai ke Yurusalem wo. ¹³ Pe n mpēŋ wan gbe, ma yi ga Yesu wāā, ma nii nuhu di, ma nii le gble ma n yee:

«Yīnfua mboo wii taa n pai Yāhā myaha ne,
Yāhā ke kaa taha ma na,
mboo wii taa ma Yiisrefa Yīnfua.»

¹⁴ Yesu n kānkonyainge gaa yāā, ma dugu nii ke na ma n gaha, mii le bii cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

¹⁵ «Syō klofa, ye ma n fya ye,
ye yīnfua nwo u n pai,
kānkonyainge gaa na, tuu dugu nii.»

¹⁶ Yesu kānyārwei n kai- ngīi yāā wāyāā ya, pe sē waha ke yīntaha war le yale wo ye. Kur kue ye, Yesu tuu ba kuā yir ga yāhāyīn na nayōr ne, pe n cā le tai cā ma yee, le ma le bii cāā yrūhū yaha wa Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, nawee- ga ba Yesu sey, koo kē pe n ba le yāā le pye koo syi.

¹⁷ Yesu tuu ba Laasar yee le gbīi laam wo, ma u ta u n yir gbā wo, ma nii yrāŋ na, mpāy bye pe ba pye ke fla na, pe naa Yesu wīi pāā le ne. ¹⁸ Loo nde n ta, pe nabuar pe le luhu ma yee Yesu laanwo wīi nde pye, pe n pe ya wāā ga ta u yahasee ye. ¹⁹ Pe Farisyē n nii pe ya pye ma yee: «Ye sē yāā, nawee- bye n gaha u ye, nde saa laa yō wo kē ye.»

Jrēkēfa mpāy, Yiifée- sē me ye, pe Yesu wīi yey

²⁰ Jrekefa mpāy ba pa te gbar na Yurusalem wo, Yāhā seysaha wo. ²¹ Poo mpāy n pa Filipe fla na, u n yi klo nde wo pe naa n yee Gbesyata, Galele kántraha na. Pe n Yesu wīi yey waha u ye ma yee: «Yīñfua, wo n ke wo Yesu yāā.» ²² Filipe n le pāā Andere ye, pe n ka pe syām, maa le pāā Yesu ye.

²³ Loo kur ye, Yesu n pe pye ma yee: «U Nawee Puee myaha yiyale nɔ wa. ²⁴ Ta n kakuācran nde pāā ye ye: Sepua nen le ya ya, le ma yee le sē tāhā le kántraha wo ma fīy ye, le -sē ga kuee le ya ya. Le ma -sē tāhā le kántraha wo, ma ku, ma fīy, le ga pii buar see. ²⁵ Wii ma yee u ya yīñ wāke wīi ya le n t̄ay u ye, woofua ga ba u yīñ ke laa; wii tuu -sē ga u ya yīñ wāke wīi sye dryē nge wo, woofua ga ba cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. ²⁶ Wii ma yee u ga ra wīi pye, u naa n taha ra na; n ma pye na, u bya ga pye ke fla na. Wii ma ra wīi pye, ta Tuhufua Yāhā ga ta u myaha n yi.

²⁷ Yagaa, ta laam bye ma pe wlāhā nii ra ye. Tē ga lii gē pāā n sē cā ye; n yee la Yāhā ta Tuhufua, le wāfāy yale kuā ter ra na, lii le n pai nde? Aye, n saa loo pāā ye. N pa koo wāfāy nge wīi na, n ga ke sya. ²⁸ Ta Tuhufua Yāhā, ma miingbāñ ta ke n gboho!» Yimbui laa n yir yāhāyīñ na ma yee: «N ke gboho wa, n ga maha ke ta ke n gboho.»

²⁹ Nabuar rii te pye ke fla na, ma ba le yimbui luhu, te n yee, a yāhāgbāā tēñ kē. Mpāy naa n yee, a yāhāyīñ tēñlehe waa kē tuu pāā Yesu ne. ³⁰ Yesu n pe pye ma yee: «Yimbui nde sē pāā ndoo wīi na ye, le pāā yii wīi na ma yee ye le luhu. ³¹ Yagaa, Yāhā kasāhā ga too dryēfa na. Yāhā ga dryē nge yīñfua Setane kar wāā. ³² Ndoos ma ba kuā yir ta, n ga ba ta, nawee-ter bye n pa ra ye.» ³³ Yesu kaplāñ ngīi naa le yar, gbā mpāy ter syi u n pai ku.

³⁴ Pe nabuar n u yē sya ma yee: «Kānde lii Yāhā le ta, le ma le yrūhū yaha ma yee, u Yāhā Yīndefua Crise saa ku yāā ye. Mboo -sē pye mii ma yee, u Nawee Puee ga ba kuā yir ta? Yoo kē u Nawee Puee ne?» ³⁵ Yesu n pe yē sya ma yee: «U Cāāfua ga maha yalaale ya dye ye nsoho wo. Tee -sē ma u Cāāfua ne, ye naa n yār u ne, wam ma syi pe ba ye fe gbe ye. Wii u n yār wam wo, u sē u ya kakue cā ye. ³⁶ Tee ma u Cāāfua ne, -ye u ta ye Yater, ye nii cāāfa.»

Yesu tuu koo pāā wa, u n ter, maa wūhū pe na deydey.

Mpāy pe sē Yesu ta pe Yater ye

³⁷ Yesu tuu sya laanwɔ wūhū busāā pye pe nawee- yīnde na, pe sē -sē u ta pe Yater ye. ³⁸ Loo gē -sē ne faale Yāhā kaplāñ tōrfua Yisa bii cāā pāā yaha. U bii yee:

«Too ke Yāhā wūhū pāā,
yoo ke sya wo ye?
Yoo Yāhā koho fānga yāā,
ma le sya cīinde?»

³⁹ Poofa mii wīi na, u Yisa maha bii le cāā pāā yaha ma yee:

⁴⁰ «Yāhā pe ta fūū- wāñ syi;
ke maha pe ta pe laam n waha.
Mii loo sē ne ye, pe ma n yāñ,
pe ga ke kai- yāā yīnde ne,
pe ga ke war pe laam wo.
Pe ga ka Yāhā ye, ke n pe jaa yi kāā
pe kapee- wāpyen wo.»

⁴¹ Yisa tuu bii Yesu nayōr yāā, koo kē u n bii kaplāŋ ngīī pāā.

⁴² Pe yahaseefa mpāy -sē ba Yesu wīī sya cīinde. Pe sē -sē le pāā ye. Pe ba fya pe Farisyē na, ma yee poo ma le pāā, pe ga pe kar tā ke Yiifee-yawāhā nwoŋ na. ⁴³ Ye sē yāā, pe naa myaha ke nawee- ye, pe sē naa myaha ke Yāhā ye ye, koo kē.

⁴⁴ Yesu -sē ba le gbey pāā pe ye ma yee: «Wii ma ra wīī sya cīinde ma ra ta u Yater, ndoo ya sē kē u ta u Yater ye, ufua ra Nowāāfua bya ta u Yater.

⁴⁵ Wii ma ra yāā, ufua ra Nowāāfua bya yāā. ⁴⁶ N pa driyēfa ye cāā- wāŋ syi dyaŋ, wii ma ra ta u Yater, ufua ma n kuee wam wo ye. ⁴⁷ Wii ma ra kaplāŋ luhu, ma -sē ke sye, ndoo sē kē tē ga ufua sāhā ye. Ye sē yāā, n sē pa driyēfa wāsāhā yīmbui ne ye, n pa pe wāsyayaha yīmbui ne. ⁴⁸ Wii ma ra sye, ma maha ra kaplāŋ sye, u sāhāfua ma; kaplāŋ nkāy tē n pāā, koo kē ke n pai u sāhā, driyē ma ba kua. ⁴⁹ Ye sē yāā, ta ya wīī sē ne tē n pāā ye; ta Tuhufua Yāhā gi ke ra nō wāā, koo ge ra yar kai- nkāy ne, n yai n ke tōr yar nawee- na. ⁵⁰ N -sē cā ke kai- nkāy ta, ke cīinde yrā wāā nawee kē. Loo ne, ta Tuhufua Yāhā ke ke kai- yar ra na mii, n ke yar nawee- na koo syi.»

13

Yesu u kānyārwai tre yee

¹ Te syayaha gbar te ba gbe taha, Yesu n cā u yale nō wa, yale lii tuu ga yir driyē nge wo, u ka u Tuhufua Yāhā fla na. Driyēfa mpāy bye pe ntāŋ dye u tāy, pe n nii u wām, u n ta pe ntāŋ n dye kuee yai u tāy.

² Yesu pye u kānyārwai ne dir na yīmper wo. Syikaryotefa Syimu dya Yuda -sē nwo, sāndāpee yīŋfua Setane ba Yesu wāyi wīī le wa u laam wo, u Yesu yi u napīī- kē. ³ Yesu ba cā, woo Yesu yi Yāhā fla na, u ga maha dur ga Yāhā fla na, tesē Yāhā kai- bye le soho u koho wo. ⁴ Yesu n yir dir na, ma nayroho fer, ma lawey fai laa gbe maha nsīī wo. ⁵ Loo kur ye, u n loho le tasangbāŋ wo, ma nii u kānyārwai tre yee pe kē, ma te kluā lawey fai lii ne, tuu ba gbe maha nsīī wo.

⁶ U n ba nō Syimu Pyar na, u n u pye ma yee: «Yīŋfua, mboo yai la ma ra tre yee?» ⁷ Yesu n u yē sya ma yee: «Lii tē n pye nde, ma sē le war ye, maa ba le war kur kue ye.» ⁸ Pyar n u pye ma yee: «Aye, n saa sya yāā ma n ta tre yee ye.» Yesu n u pye ma yee: «N ma yee n sē ma yee ye, ma saa ba ma lay yāā ra ye ye.» ⁹ Syimu Pyar n u pye loo na ma yee: «Yīŋfua, le ma pye ke syi, ta tre yee, maha ra klue bya ne, ta yīŋ bya ne.» ¹⁰ Yesu n u pye ma yee: «Wii ma wey laha, u tre ya ne te yai te yee, u n nii tāŋ gbegbe. Ye nii wa gbegbe, ye bye sē -sē me ye.» ¹¹ Yesu ba cā wii u n pai u yi u napīī- kē, koo kē u n yee pe bye sē me pe ma gbegbe ye.

¹² Yesu tuu pe tre yee wa, ma u nayroho le wa, u n dur ga tege nii u niisaha wo, ma pe pye ma yee: «Tē lii pye ye na, ye le war la? ¹³ Ye ra yee kaicāfua, ma maha ra yee yīŋfua. Le sroŋ, n ma koo syi. ¹⁴ Ndo wii n ma ye yīŋfua, ma maha ma ye kaicāfua, ya a yāā ndoo tē ye tre yee, ye bya ye yai ye naa ye tre yee yii kē! ¹⁵ Ye sē yāā, kai ne tē pye yar ye na ma yee tē ye pye mii, ye bya yai ye naa nii yii ne koo syi! ¹⁶ Ta n cīinde nde pāā ye ye, tēntēle sē ter u yīŋfua yaha ye, tesē tēnlehe sē ter u lēhufua yaha ye. ¹⁷ Ye ma kai- ngīī cā, ye wīī n tāy, -tee -sē naa koo pye!

¹⁸ Ye bye sē me tē n yāŋ ye. Mpāy tē yāŋ yi, n pe cā. Lii le -sē cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo, loo ne le n pye yagaa. Le ma le yrūhū yaha ma

yee: «Wii u wãã n di ra ne, u wã klaha ma nii ra napĩ.» ¹⁹ N ga cãã naa ke kai- t̄or ye ye, ke ma ba nii n pye, ye waha cã ndoo ma ngii, ye le sya cĩinde. ²⁰ Ta n cĩinde nde pãã ye ye: N ma nawee lehe wãã, wii ma ga u wĩi sya, ndoo gɛ wĩi kē tuu sya. Wii ma -sē ra wĩi sya, Yāhā gii ke ra lehe wãã, koo gɛ wĩi ne tuu sya.»

Yesu yee u kānyārwe waa ga u yi u napĩ- kē
(*Mat 26.20-25; Mar 14.17-21; Luke 22.21-23*)

²¹ Yesu tuu koo kaplāŋ ngĩi pãã wa, u laam bye n wlāhā, u n yee: «Ta n cĩinde nde pãã ye ye: Ye laam wo, waa ma u ga ra yi ta napĩ- kē.» ²² U kānyārwai n nii pe ya yāŋ n klaha, pe sē ba cã yoo kē u naa n yāŋ ye. ²³ U Yesu kānyārweba -sē pye, u ba nii Yesu t̄ay. ²⁴ Syimu Pyar n koho yāhā wãã u ye, u Yesu yey yoo kē u n yāŋ. ²⁵ Woo kānyārwe nwo n u ya kãāŋ Yesu kue ye, ma u pye ma yee: «Yĩŋfua, yoo kē?» ²⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Tē ga dir pāhā wãã wii kē, woo kē.» U n dir raa gbe, ma te pāhā, ma te wãã Syikaryotefa Syimu dya Yuda kē.

²⁷ Yuda tuu te dir sya wa, sãndāpee yĩŋfua Setane n dye u laam wo. Yesu n u pye ma yee: «Taa yee ma ga lii pye, le pye farfar.» ²⁸ Mp̄ay bye pe pye te dir na, pe sē le war nwa Yesu n le pãã Yuda ye ke dyan ye. ²⁹ Mp̄ay naa le ga, a u Yuda tuu ma pe war sakolē ne, laa na Yesu yee, wān tii bye wĩi te ga ba pye poo na te gbar nde na tē n pai, u te bye par. Pe maha naa le ga, a laa na Yesu Yuda pye u ngaa wãã nawām kē.

³⁰ Yuda tuu te dir sya wa, u n ta ter yi ma ter. Yĩmper ba wō wa.

Yesu kānfuē laa yar u kānyārwai na

³¹ Yuda tuu yi ter wa, Yesu n u kānyārwai pye ma yee: «Yagaa, u Nawee Puee miingbāŋ ga yi, Yāhā miingbāŋ bya ga yi u kāmāy na. ³² Yāhā miingbāŋ ma yi u kāmāy na, Yāhā bya ga ba u miingbāŋ yi ke ya kāmāy na; ke ga ba le pye yagaa.

³³ Ta cĩifa, yalaale ga maha ra yāã ye ne. Loo kur ye, ye ga ba naa ra ke. Tē ba pe Yiifee- yahaseefa yar lii ne, n ga maha ye yar loo wĩi nen ya ne. Tē n gaha na, ye saha ka ke fla na ye; n ga ye bya yar le ne yagaa.

³⁴ N ga kānfuē laa yar ye na: Ye tyii ye ntāŋ n naa n dye yii t̄ay; ye ntāŋ pe dye ra t̄ay mi, ye bya ye tyii ye ntāŋ n naa n dye yii t̄ay koo syi! ³⁵ Ye ntāŋ ma dye yii t̄ay, nawee- bye ga cã pe yee ta kānyārwai me ye ne.»

Yesu Pyar yar u ga ba woo wĩi kai t̄e t̄e t̄āã
(*Mat 26.31-35; Mar 14.27-31; Luke 22.31-34*)

³⁶ Loo kur ye, Syimu Pyar n Yesu yey ma yee: «Yĩŋfua, ma n gaha na?» Yesu n u yē sya ma yee: «Tē n gaha na, maa ba taha ra na kur kue ye, yagaa sē -sē kē ye.» ³⁷ Pyar n u pye ma yee: «Yĩŋfua nwa ma n yee, n saha taha ma na yagaa ye? N ma sya ga gbā yāã ma wĩi na, n yer le na.» ³⁸ Yesu n u yē sya ma yee: «Ma sē yee la maa ku ra wĩi na? Ta n -sē cĩinde nde pãã ma ye: Ngupuai saa kui wa ye, ma ga ba ta wĩi kai wa t̄e t̄e t̄āã, ma yee ma sē ndoo cã ye.»

14

Yesu ya kē u ma Yāhā fla kãnde

¹ Yesu n maha u kānyārwai pye ma yee: «Ye ma syi ye laam n wlāhā ye ye ye! -Ye koho taha yaha Yāhā na, -tee -sē koho taha yaha ra bya na! ² Ta Tuhufua Yāhā fla na, niisar nihi. Le ma ne pye cĩinde sē ne ye, n ne ga

pye n le pāa ye ye. Ye sē yāā, n n gaha niisar gbihi ye kē ke fla na. ³ N ma ba ka, maa ye niisar gbihi wa, n ga dur ba ye ye, n ba ye gbe ga ta nii tāy koo fla na. Loo na, ndoo tē ma na, ye bya ga ba pye koo fla na. ⁴ Kānde lii le n gaha ta kasaha wo, ye loo kānde cā.»

⁵ Tema n u pye ma yee: «Yīñfua, too sē -sē ma kasaha cā ye, wo ga pye mii wo koo fla kānde cā?» ⁶ Yesu n u yē sya ma yee: «Ndoos tē ma le kānde; ndoo tē ma le cīinde; ndoo tē ma le yrā. Waa saha ka Yāhā fla na mii ndoo kāmāy sē ne ye. ⁷ Ye ma ndoo cā, ye ga ra Tuhufua Yāhā bya cā. Ke yagaa nge gē na, ye ke cā wa gē cā wa, ye maha ke yāā wa yīnde ne.»

⁸ Filipe n yee: «Yīñfua, ma Tuhufua Yāhā yar wo na, loo ya ga tāy wo ye.» ⁹ Yesu n u yē sya ma yee: «N ma ye ne le yale syi ma na? Loo naa bye ne, ma sē maha ra cā ye Filipe! Wii ma ra yāā, ufua ta Tuhufua Yāhā yāā. Ma -sē pye mii ma yee, n ta Tuhufua Yāhā yar ye na? ¹⁰ Ma sē cā la ma yee, ndoo tesē ra Tuhufua Yāhā ne, wo ma nen? Ta Tuhufua Yāhā, tesē ndoo ne, wo ma nen. Kaplāñ nkāy tē n pāa ye ye, ndoo yē kaplāñ sē kē ye; ta Tuhufua Yāhā gii, koo ndoo ne, wo ma nen, koo kē ke koo kai-ngīi bye pye. ¹¹ N yee, ndoo tesē ra Tuhufua Yāhā ne, wo ma nen, -ye le sya cīinde! Ye ma yee ye sē ra kaplāñ sya cīinde ye, kai- nkāy ke n pye, -ye koo sya cīinde!

¹² Ta n cīinde nde pāa ye ye: Wii ma ra ta u Yater, kai- nkāy tē n pye, ufua bya ga waha koo pye. Tē nwo n n gaha ta Tuhufua Yāhā fla na, loo ga ta ufua n waha kai- nkāy pye, ke ter gē ter ra wūhū yaha. ¹³ Kai- nkāy bye tee ga ba nar ra myaha ne, n ga ba ke pye ye kē, ta Tuhufua Yāhā miingbāñ n yi ta kāmāy na, ndoo wii n ma ke Dya. ¹⁴ Ye ma ngii nar ra myaha ne, n ga ke pye ye kē.»

Yesu yē ter Yāhā Yrā Fānga wānwāā ne

¹⁵ Yesu n maha yee: «Ta ntāñ ma dye ye tāy, ye ga ra kaplāñ le yaha ye laam wo, -ye naa koo pye! ¹⁶ N ga ra Tuhufua Yāhā nar ke Koholefua waa nō wāā ye kē. Woo kē Yāhā Yrā Fānga ne. Le ga ba pye ye ne yalebye. ¹⁷ Loo cīinde Yrā saha pye yāā driyēfa ye ye. Pe saha le yāā yīnde ne ye, pe saha le cā ye, koo kē. Yii poo na, ye le cā; ye sē yāā, le ma ye ne, le ga dye ye laam wo, koo kē.

¹⁸ N saa ter n ye yaha yii ya mii ncir- wāñ syi dyañ ye; n ga dur ba ye ye. ¹⁹ Yalaale wo, driyēfa saa ra yāā nantāñ ye. Yii -sē ga ba naa ra yāā. Ye sē yāā, n ma yrāñ na, koo kē ye bya ga ba nii yrāñ na. ²⁰ Koo per ma nō, ye ga le war ye yee, ndoo tesē ra Tuhufua Yāhā ne, wo ma nen; tesē yii ndoo ne, wo ma nen; ndoo yii ne, wo ma nen. ²¹ Wii ma ra kaplāñ le yaha u laam wo, ma nii u troho tāhā koo kānde na, woo kē ta ntāñ dye u tāy. Woofua ntāñ -sē ga dye ra Tuhufua Yāhā tāy, ndoo bya, u ntāñ ga dye ra tāy, n ga ta u n ta yāā.»

²² Yuda wii, Syikaryotefa Yuda sē kē woo ne ye, u n Yesu pye ma yee: «Yīñfua, maa pye mii ma ta wii n ma yāā, pe driyēfa poo saa ma yāā ye?»

²³ Yesu n u yē sya ma yee: «Ta ntāñ ma dye wii tāy, ufua ga ra kaplāñ le yaha u laam wo; u ntāñ -sē ga dye ra Tuhufua Yāhā tāy. Ta Tuhufua Yāhā tesē ndoo ne, waa pa ufua ye, wo ba wo niisaha ta u ye. ²⁴ Wii ma -sē yee ta ntāñ sē dye u tāy ye, ufua saa ra kaplāñ sya ye. Kaplāñ nkāy bye tē n pāa ye ye, ndoo yē wūhū sē kē ye, ta Tuhufua Yāhā gii ke ra nō wāā, koo yē kaplāñ kē.

²⁵ Tē nwo n ma ye ne nantāŋ, n koo kaplāŋ ngī bye pāā ye ye. ²⁶ Yāhā Yrā Fānga gii ke n pai nii ye Koholefua, Yāhā ga ba ke nō wāā ye ye ta draha wo. Loo Yāhā Yrā Fānga nde ga ba naa ye klahā kai- bye ne, le ga ba naa ye laam too kaplāŋ nkāy bye ne tē pāā ye ye.

²⁷ Tē nwo n n ter; n ga yrīŋ yaha ye na. Yrīŋ mpāy pe ma ndoo wām, n ga maha poo wāā ye kē. Ndoos yrīŋ wee miu driyēfa yrīŋ dyaŋ ye. Ye ma syi ye laam n wlāhā ye ye ye, ye ma n fya ye!

²⁸ Tē ye yar ma yee n ga ter; tē ba dur ba ye ye, ye le luhu wa. Ta ntāŋ ma dye ye tāy cīnde, ye ga ne naa nuhu di ta wāka wīi na ta Tuhufua Yāhā fla na. Ye sē yāā, ta Tuhufua Yāhā ter ndoo yaha. ²⁹ Yagaa, n ye cāā yar wa koo kai- ngīi ne. Loo na, ke ma ba nii n pye yaliile wo, ye ga le sya cīnde ne tē naa n pāā ye ye. ³⁰ Draha sē gboho ra ye nantāŋ ta n ga kaplāmbuar pāā ye ne ye. Ye sē yāā, driyē yīŋfua Setane ma u n pai ra fla na. U saha yia ra na laa ne ye. ³¹ N -sē yai n ta, driyēfa n cā pe yee ta Tuhufua Yāhā ntāŋ dye ra tāy, ke kai- nkāy bye yar ra na, koo kē tē n pye. -Ye yir yi nwo, wo n ter!»

15

Yesu yee woo tuu ma cīnde defī katyigi

¹ Yesu n maha u kānyārwai yar ma yee: «Ndoos tē ma cīnde defī katyigi tepen, ta Tuhufua Yāhā koo ke ma ke gbihifua. ² Kayay rii te ma ra na, te ma yee te sē n sa ye, ke re cer n kāā. Tii ma -sē n sa, ke too sā ma te gbihi, ma n ta kaa n taha te wāsa na. ³ Yii mpāy tee miu kayay tii dyaŋ te gbihi wa, ta kapān ne le ye ta koo syi. ⁴ Loho ke sē waha n yi ra nsoho wo ye wīi ne ye miu, -ye bya ye nii ra wīi ne ke syi. Ye katyigi kayan gaa yāā yāā la, pe cer miy yaha, ke n sa yāā? Yii ma yee ye sē ra yigi, wo n nii loho sē n yi wo nsoho wo ye, yaa nii koo kayan nge wāŋ syi, ye saa sa yāā ye.

⁵ Ndoos tē ma ke tepen, yii -sē ma te kayay. Wii ma nii loho sē n yi u nsoho wo ra wīi ne ye, ta bya n -sē nii loho sē n yi ra nsoho wo u bya wīi ne ye, woofua nwo na u ga kayūhū sa gboho. Wii ma -sē u ya cer kāā ra na, woo saa waha naa n yigi laa ge ye ye. ⁶ Wii ma sye, u sē ta wo n nii loho sē waha n yi wo nsoho wo ye, woofua nwo ga nii miu ke kayan wāŋ syi dyaŋ, kayan gii pe ma ne cer; pe gbe ga miy yaha, ke n waha. Ke ma waha wa, pe ke pāā ga le naa wo, ke n suhu. ⁷ Ya'a ra wīi yigi, loho sē waha n yi ye nsoho wo ra ne ye, ya'a sya lii syi nar Yāhā ye, ke ga le pye ye kē. ⁸ Ya'a sya ma kayūhū sa gboho, loo nde ga ra Tuhufua Yāhā miingbāŋ yi. Nawee- ga maha cā pe yee, ye ma ra kānyārwai.

⁹ Ta ntāŋ pe dye ra Tuhufua Yāhā tāy miu, ye bye ntāŋ dye ra tāy koo syi dyaŋ. Ye tyii ye ntāŋ n dye kuee yai tāŋ ra tāy! ¹⁰ Tē ra Tuhufua Yāhā kaplāŋ sya, loo le ta ra ntāŋ n dye kuee u tāy. Ye bya, ya'a ra kaplāŋ sya, ma nii ke pyefa, ye ntāŋ ga dye kuee ra tāy koo syi dyaŋ. ¹¹ N loo nde pāā ye ye, ye n waha ta nuhu ter syi yāā, ye laam bye n nii nuhu fla ye ye.

¹² Lii tē n ke ye ye loo ne nde: Ye ntāŋ pe dye ra tāy miu syi, ye tyii ye ntāŋ n dye yii tāy koo syi! ¹³ Ma'a ma naambiyām gbā sya ma ku pe draha wo, ntāŋ mpāy wādye saa waha ter loo nde yaha ye. ¹⁴ Lii tē n pāā ye ye, ye ma ke sya ma nii ke pyefa, ye ga kuee yai tāŋ ra naambiyām. ¹⁵ N sē ye yāŋ ra tēntēbir ye, n ma ne pye tē ye yāŋ ta tēntēbir, n ga ne ta laam wūhū tōr naa n yar la ye na? N ye yāŋ ra naambiyām, miu loo sē ne ye, n saa ne ta ye ne ta wīi laa ge cā ta Tuhufua Yāhā wīi ne ye. ¹⁶ Yii la tee ra yāŋ yi? Ndoos sē na tē ye yāŋ yi, ma yee kayay tii syi te sa n gboho, -ye nii

koo syi dyaŋ, ye naa kayũhũ pye, kayũhũ nkãy ke n ma-? Ye ma ngii ngii nar ra Tuhufua Yãhã ye ra myaha ne, ke ga ke pye ye kē. ¹⁷ N yee, ye tyii ye ntãŋ na pe n dye ga pe ya tãŋ, loo ne tē sronj n ke ye ye.»

Yesu tesē u kãndeyãrfa ne, pe wĩ sye driyēfa ye

¹⁸ Yesu n maha yee: «Driyēfa ma napĩr le ye ne, ye le cã pe cãã napĩr le wa ra ne, ma cã ba nɔ ye na. ¹⁹ Ke ma ne pye ye ma driyēfa ne yĩmbui nen na, pe ga ne naa n tãŋ ye ne. Pe ga ne ye tɔr naa n yigi pe ya ne. Tē -sē nwo, tē ye tyɔr yi kãã driyēfa kue koho ye, ye n nii ye sē n tɔr pe ne ye, loo ne le pe ta ye wĩ n fũhũ pe ye. ²⁰ -Ye ye laam too nde na tē ba ye pye ma yee: Tēntēle sē ter u yĩŋfua yaha ye. Pe ma ra ka n nuhu, pe ga ba naa ye bya pye ke syi. Pe ma ra kaplãŋ sya, pe ga ba naa ye bya wũhũ sya. ²¹ Ta myaha ga ta, pe n koo kai- ngĩ bye pye ye na. Pe tee mii pe sē Yãhã cã ye, koo gi ke ra lehe wãã.

²² Ke ma ne pye n sē pa ma ba Yãhã laam wũhũ tɔr pe ye ye, kapee- saa ne pye pe yĩŋ na ye. Yagaa tē -sē nwo tē Yãhã laam wũhũ tɔr pe ye, pe saha yee poo sē laa cã wa, ma naa kapee- pye ye. ²³ Ta wĩ ma fũhũ wii ye, ta Tuhufua Yãhã wĩ bya fũhũ ufua ye. ²⁴ Ke ma ne pye, n sē laanwɔ wũhũ pye pe n yãã yĩnde ne ye, nkãy syi nawee waa sē ke pye yãã ye, kapee saa ne pye pe yĩŋ na ye. Yagaa n -sē nwo tē laanwɔ wũhũ pye pe n yãã, wo wĩ n maha fũhũ pe ye, ndoo, tesē ra Tuhufua Yãhã ne. ²⁵ Kai- ngĩ bye n pye, kapãn lii le bii cãã yrũhũ ta Yãhã sabangbãŋ wo, loo ne le n pye. Loo kapãn nde: «Ta wĩ fihĩ ka fũhũ pe ye ke dyaŋ, laa sē ne laa ne ye.»

²⁶ Koholefua wii u ma paŋ na, woo kē Yãhã Yrã lii ne pe n yee Yãhã Cĩinde Yrã. N ga ba le nɔ wãã ye kē Yãhã kãmay na, le n ba ra wĩ pãã. ²⁷ Ye bya, tee -sē mii ra ne ta tēn fegbesaha wo, ye ga ba naa ra wĩ pãã yii ndonj.»

16

¹ Yesu n maha u kãnyãrwai pye ma yee: «N koo ngĩ bye tɔr ma ye yar, ke ma ba nii ye dye, ye ma n ba dur yi ra kur ye ye. ² Pe ga ba ye tã Yiifee- yawãhã nwey na. Yalaa ga ba nɔ, ye boofa ge ga ba naa le ga, a poo Yãhã laam wũhũ pye ke syi. ³ Pe tee mii pe sē Yãhã cã war ye, pe sē maha ra bya cã war ye, pe ga ba tee naa n pye ke syi. ⁴ N koo ngĩ bye tɔr ma ye yar, yalaale wo pe ma ba yir ke wãpyeŋ na, ye waha le cã ye yee, n ba le cãã tɔr wa ye ye. N sē ba cãã koo ngĩ tɔr ye ye ye, n pye ye ne yalebye, koo kē.»

Yãhã Yrã Fãnga tēn

⁵ Yesu n maha yee: «Yagaa, n nwo tē ga ter ra Tuhufua Yãhã fla na, koo gi ke ra nɔ wãã. Yii waa ge sē -sē ra yey ma yee ma n gaha na ye. ⁶ N le cã nkãy tē n pãã ye ye, koo kē ke ye laam wãhã. ⁷ Cĩinde -sē ne tē n yar ye na; n ma ter, ke ga puar ye na. N ma yee n sē ter ye, u Koholefua wii u yai u pa ye ye, u saa pa ye. N ma -sē ter, n n gaha u nɔ wãã ye ye. ⁸ Woo nwo ma ba pa, u ga ba driyēfa yar pe n cã pe plaha pe kapee- wãpyeŋ kue ye, pe plaha nkãy kue ye ke sronj, pe maha plaha Yãhã kasãhã kue ye. ⁹ Pe kapee- wãpyeŋ kue ye, pe plaha. Pe sē ra ta pe Yater ye, koo kē. ¹⁰ Kai- nkãy ke sronj, pe plaha koo kue ye. N n gaha ra Tuhufua Yãhã tãŋ, waa saa ra yãã nantãŋ ye, koo kē. ¹¹ Yãhã kasãhã kue ye, pe maha plaha. U driyē yĩŋfua Setane sãhã wa, u fãnga pye klahã- wa, koo kē.

¹² Kai- busãã ma ra yẽ na wãtõr wũhũ ye ye, ye sê -sê ga waha ke yĩntaha war yagaa ye. ¹³ Yãhã Yrã lii le ma cĩnde ne, le ma ba pa, loo le ga waha ba naa ye sronj ke cĩnde bye wo. Le ya laam wũhũ sê kẽ le n pai ta le naa n tõi ye ye ye. Kai- nkãy bye le luhu Yãhã ye, koo kẽ le n pai tõi naa ye yar, tesẽ nkãy ne ke ga ba dye kur ye. ¹⁴ Le ga ba naa ra kai- sya ra ye, le ba tõi naa ye yar. Le ga ba ta ra myaha n yi koo syi ne. ¹⁵ Lii ma pye ra Tuhufua Yãhã wĩ, le ma ra bya wĩ. Loo ne ra n yee, Yãhã Yrã Fãnga ga ba ra kai- sya ra ye, le ba tõi naa ye yar.»

Laanwlanj wã klaha nuhu

¹⁶ Yesu n maha yee: «Saa ma pye, ye saa ba ra yãã ye. Loo kur ye, saa ma maha pye, yaa ra yãã.»

¹⁷ U kãnyãrwai mpãy n pe ya yey le ne ma yee: «Ye nde yĩntaha cã la u ne tuu n tõi, ma nii wo pye ma yee: «Saa ma pye, ye saa ba ra yãã ye. Loo kur ye, saa ma maha pye, yaa ra yãã.» Ma suhu nde ne tuu maha yee: «N n gaha ra Tuhufua Yãhã tãy.» ¹⁸ Tuu yee saa, saa gii ge kẽ koo ne u n yãnj? Nkãy ter tuu n tõi wo ye ngĩ, waa sê ke yĩntaha cã u ne ye.»

¹⁹ Yesu tuu cã pe u kaplanj yĩntaha ke u ye, u n pe pye ma yee: «Nde tẽ tõi yar ye na ma yee, saa ma pye, ye saa ba ra yãã ye. Loo kur ye, saa ma maha pye, yaa ra yãã. Loo nde syi wĩ la tee nii yii yey le yĩntaha ne? ²⁰ Ta n cĩnde nde pãã ye ye: Ye mii yaa ba naa kayaan miyãhã wũn ta wĩ na. Loo ga ba nuhu yigi driyẽfa kẽ. Cĩnde, ye laam ga ba wlãhã. Kur ye, ye laanwlanj ga ba wã klaha nii nuhu.»

²¹ Ta n laa tõi yar ye na: Lai ma cõõ yigi u n ga see, u ma u ya fen yãnj, u laam ga wlãhã. U ma -sê waha see wa, ma ke pẽyãhã yãnj, u ga faha te fen bye yaha, tii tuu sya. U ma yãnj u ga yãã u nawee see le driyẽ wo, loo nde n nuhu yigi u kẽ. ²² Ye bye sê na ke syi yagaa, ye laam pe wlãhã ye ye? Waa maha ba wii yãã yahamba, ye laam n nii nuhu fla, waa ge saa waha poo nuhu yi kãã ye laam wo ye.»

²³ Koo cãã nge ma ba no, ye saa maha ba ra yey laa ne ye. Ta n cĩnde yar ye na, ya'a ba nii nkãy nar Yãhã ye ra myaha ne, ke ga ba naa ke pye ye kẽ. ²⁴ Ma sya ba waa yagaa na, ye sê ngaa nar yãã Yãhã ye ra myaha ne ye. -Ye naa ke nar, ke ga ye kẽ, ye laam n nii tãnj ye ye nuhu fla.»

Yesu driyẽ yia

²⁵ Yesu n maha yee: «N koo ngĩ bye tõi ye ye kakuãcranj ne. Yalaale -sê nde le n pai, le ma ba no, n saa ba ra Tuhufua Yãhã wĩ laa tõi ye ye kakuãcranj ne nantãnj ye. N ga ba ke bye tõi naa n yi ye ye gbaa na. ²⁶ Koo cãã nge ma ba no, ndoo ya sê kẽ tẽ ga ba naa ra Tuhufua Yãhã nar ye kẽ ye. Ye bye ga ba waha naa Yãhã nar yii ya ra myaha ne. ²⁷ Ye sê yãã, ye ntãnj dye ta Tuhufua Yãhã tãy. Ta ntãnj dye ye tãy, ye maha le sya n yi ke tãy, koo kẽ. ²⁸ N yi ra Tuhufua Yãhã tãy, ma pa driyẽ wo. N nwo, yagaa tẽ ga yir driyẽ wo, n dur ga ra Tuhufua Yãhã tãy.»

²⁹ U kãnyãrwai n u pye ma yee: «Yagaa woo sê na taa tyii kakuãcranj wãpãã na, ma gbihi pãã n yi gbegbe? ³⁰ Yagaa woo, wo fihĩ le sronj cã laha taa kai- bye cã tãnj, nawee laam wĩ laa sê wũhũ ma na ye. Koo syi kẽ, wo n ma ta wo Yater, ma cã ma yi Yãhã tãy.»

³¹ Yesu n u pye ma yee: «Yagaa woo la tee ra ta ye Yater? ³² N -sê cã, yale laa nde le n pai, le no wa ge no wa, ye bye ga ba fã cããnj ter ra yaha, yii wuhu na, ra n kuee nii ya. N -sê cã, n saa ba kuee nii ya ye, ta Tuhufua

Yāhā ga ba pye ra ne. ³³ N koo ngī bye pāā ye ye, ye waha yrīn yāā. Yaa fen yāā driyē koho wo, -tee -sē tetege le yii na, n yia wa driyē na.»

17

Yesu kai- busāā pāā Yāhā ne, ma ke nar u nawee- wīl na

¹ Yesu tuu pāā wa ke syi, u n yīntaha kuā yir wāā ncaha ye, ma u Tuhufua Yāhā pye ma yee:

«Ta Tuhufua, le yale nō wa, ta ma Dya miingbān n yi, u bya n -sē ta ma miingbān n yi. ² Ma nwo, taa fānga bye wāā u kē, ma yee nawee-mpāy taa wāā u kē, u waha pe ta pe n cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. ³ Cīinde yrā, le wīl le ma lii ne loo ne nde: Nawee- n waha ma cā, mboo wii ya taa ma cīinde Yāhā, pe maha Yesu Crise cā, woo wii taa nō wāā pe ye. ⁴ N ma myaha gboho kāntraha na. Taa ra taha lii na, n le bye yīntaha yi. ⁵ Ta Tuhufua, cāā gii cāā driyē sē bii tāhā wa ye, n pye ma tāy ma nayōr wo. Yagaa, ta, ra miingbān n yi, -taa ra gbe ga ta mii tāy too nayōr wo!

⁶ Nawee- mpāy raa tyīn sya driyē koho wo, pe ma ma wām, ma pe wāā ra kē, pe n nii ra wām. N ta pe n ma miingbān cā. Pe ma kapān le yaha pe laam wo. ⁷ Yagaa, pe cā ngii taa wāā ra kē, ke yi ma fla na. ⁸ Ma sē yāā, kaplān nkāy taa pāā ra ye, n ba ke bye tōr pe ye, pe n ke sya. Pe mii pe le yān cā ma yee, tē sron yi ma fla na, ma maha yee, a mboo taa ra nō wāā.

⁹ N ma nar poo nawee- mii wīl na. N sē ma nar driyēfa wīl na ye. Mpāy taa wāā ra kē, n ma nar poo wīl na. Pe ma ma wām. ¹⁰ Ta kla, ma kla; ma kla, ra bya kla kē. Ta miingbān n yi poo kāmāy na. ¹¹ N nwo, yagaa tē ga ka ma fla na. N wee tē n tōr kāntrahafa ne nantān ye, poo -sē mii pe n tōr kāntrahafa ne. Ta Tuhufua Yāhā, mboo wii ma kai- laha, koho paha tā pe na ma myaha wīl na, myaha gii raa wāā ra kē, pe n waha wāā le, pe nii yīmbui nen ne ma dyan ra ne. ¹² Tē pye pe ne, mpāy taa wāā ra kē, n paha pe na ma myaha fānga kāmāy na. Waa gē sē plaha ye, ma yi kāā wii na tuu ba yai wāplaha ne, loo ne Yāhā sabangbān ke le cāā tōr yaha.

¹³ Yagaa tē ga ka ma fla na, koo syi kē ta nii n pāā ke syi, tē nwo nantān kāntraha na pe ne. Loo n waha ta pe laam n nii tān ta nuhu ne. ¹⁴ N ma kapān tōr yar pe na, pe wīl n fūhū driyēfa ye. Pe wee driyēfa kānde wo ye, mii ta dyan tē wee driyēfa kānde wo ye, koo kē. ¹⁵ N sē ma nar taa pe gbe yi kāā driyē wo ye, n ma nar, ma naa pe paha sāndāpee yīnfua Setane na. ¹⁶ Pe wee driyēfa kānde wo ye, mii ta dyan tē wee driyēfa kānde wo ye. ¹⁷ Pe ta pe n sron nii ma wām, ma cīinde kāmāy na. Ma kapān loo ne le ma cīinde. ¹⁸ N pe lehe wāā driyē wo, mii taa ra lehe wāā driyē wo mii syi. ¹⁹ N nii wāā n tān ma kē poo wīl na, ke syi pe bye n waha sron nii ma wām pe ya ndon, ma cīinde kāmāy na.

²⁰ N sē -sē ma nar poo ya wīl ne ye. Mpāy bye pe ga ba poo kaplān sya, pe ra ta pe Yater; n ma nar pe bya wīl na. ²¹ N ma nar pe bye n waha wāā le, pe nii yīmbui nen na. Too nii nen wii wo syām ma ne, n ma nar pe waha nii koo syi dyan, poo tesē wo syām ne. Driyēfa n loo yāā, pe cā pe yee, mboo taa ra lehe wāā. ²² Nayōr rii taa wāā ra kē, n te syi wāā pe kē, pe n waha nii nen mii wo dyan too ma nen. ²³ Wo ma nen, mboo ra ne; tesē wo ma nen, ndoo poo ne. Loo ga ta pe n wāā le, pe nii yīmbui

nen na. Ke syi, driyêfa ga cã pe yee, mboo ma ra lehe wãã, tesê ra ntãn pe dye ma tã y mii, ta nawee- bya ntãn dye ma tã y koo syi.

²⁴ Ta Tuhufua, mpây taa wãã ra kê, n n traha pe ba pye ra ne fla ngii na n n pai pye. Koo syi, pe ga waha ra nayõr yãã yĩnde ne, tii taa wãã ra kê. Driyê sê bii tãhã wa ye, ta ntãn bii dye ma tã y, koo kê.

²⁵ Ta Tuhufua, mboo wii taa sron, driyêfa sê ma cã ye, ndoo -sê ma cã, ta nawee- bya cã mboo taa ra lehe wãã. ²⁶ N ta poo n ma myaha cã, n ga ta kaa naa n taha ke wãcãn pe ye. Koo syi, ta ntãn pe dye ma tã y mii, pe bya n waha nii ke syi, ta wii n maha nii pe laam wo.»

18

Yesu wãyigi

(Mat 26.47-56; Mar 14.43-50; Luke 22.47-53)

¹ Yesu tuu ba Yãhã nar wa, u n ka u kãnyãrwai ne Sedrõ lankloŋ kũndi ye. Katyir lankua waa pye ke fla na. Pe n dye u katyir lankua laam wo.

² Pe naa n gaha koo fla na soo. Yuda wii tuu yi Yesu kur ye, u bya ba ke fla saha cã. U n ke fla saha yar Yesu napĩ- na. ³ U n ka Wormefa seraasyi ndrej ne, ma suhu ke Yãhã kangbãŋ sãnfa ne u katyir lankua wo. Pe Yãhã yũndefa yĩnfa, tesê pe Farisyẽ ne, poo me pe ba pe lehe wãã. Terbuhu pye pe ye, tesê naaloho ndyan ne, ma suhu naanmiy wãn ne.

⁴ Yesu tuu -sê ba cã wa lii le ga ba u dye, u n pe wãã ga, maa pe yey: «Yoo tee n ke?» ⁵ Pe n u pye ma yee: «Nasarɛtefa Yesu too n ke.» Yesu n yee: «Ndoe tẽ ma woo.» Loo yale wo Yuda pye u ba yer pe ne, Yuda wii tuu pye Yesu yifua u napĩ- kê. ⁶ Yaliile Yesu le pãã ma yee, ndoo tẽ ma woo, pe n kũn dur kur kue ne, ma laha n too. ⁷ U n pe yey yahamba: «Ah yoo tee n ke?» Pe n maha u pye: «Nasarɛtefa Yesu.» ⁸ U n yee: «N sê le pãã wa la ye ye, ma yee ndoo tẽ ma woo? Ke ma pye ndoo tee n ke, ye tyii ta kãnyãrwai na, pe n ter.» ⁹ Tuu loo pãã ke syi, lii u naa n pãã Yãhã ye ke yĩmper wo, loo nẽ le pye. Loo ne nde: «Yãhã, nawee- mpây taa ba wãã ra kê, nawee nen gɛ sê plaha ra ye ye.»

¹⁰ Syimu Pyar -sê pye yũntrũhũ ne. U n le tyĩn yi yũnsyihi wo, ma Yãhã yũndefa yĩnfa tẽntẽ Malsyii kãndigi nditye gbã cer.

¹¹ Loo na, Yesu n u Syimu Pyar pye ma yee: «Ma yũntrũhũ le yũnsyihi wo. Ma sê cã la n yai n ke kayihĩ sya, kii ra Tuhufua Yãhã tuu wãã ra kê?»

¹² Yesu tuu kãhã loo nde pãã wa, nawee- mpây pe pye Yuda ne, pe n Yesu yigi, ma u pua, ¹³ ma cãã ka u ne Yana fla na, Yãhã yũndefa yĩnfa mpây waa. Loo dye Kayifu woo tuu ba Yãhã yũndefa yĩnfar yãã. U ba Yana pueesya sya soo. ¹⁴ Woo kê tuu maha ba Yiifee- yahaseefa pye ma yee, a ter nawee nen ma ku nabuar wii na, koo ke pyar.

Pyar Yesu wii kai

(Mat 26.69-70; Mar 14.66-68; Luke 22.55-57)

¹⁵ Syimu Pyar tesê Yesu kãnyãrwe waa ne, pe n taha Yesu na, ma ka Yana fla na. Yãhã yũndefa yĩnfa ba u kãnyãrwe nen nwo cã le wa, woo n waha dye u Yãhã yũndefa yĩnfa kangbãŋ ndyin wo.

¹⁶ Syimu Pyar ya n kuee kãndi wo kapahayẽ na. U kãnyãrwe wii tuu u Yãhã yũndefa yĩnfa cã, u n ka maa pãã u kapahayẽ sãnshale ne, ma Syimu Pyar yigi dye loo na.

¹⁷ Ke kapahayẽ sãnshale n u yey ma yee: «Ah ndee, dya nwo kãnyãrwai waa kê ma bya ne!» Pyar n yee: «Aye, poo waa sê kê ra ne ye.»

18 Wer tii naa n pai ke dyaŋ, pe tēntē- tesē pe Yāhā kangbāŋ sēŋfa mpāy ne pe pye ke fla na, pe ba naa tar, ma naa n waha. Pyar bya pye pe ne, ma naa naa waha.

U Yāhā yūndefa yīŋfua Yesu yey
(*Mat 26.59-66; Mar 14.55-64; Luke 22.66-71*)

19 U Yāhā yūndefa yīŋfua Yana n Yesu yey ma yee: «Mpāy poo pe ma ma kānyārwai? Kai- nkāy syi koo taa nawee- klaha?»²⁰ Yesu n u yē wāā sya ma yee: «N ba naa nawee- klaha Yiiffee- yawāhā nwey wo, tesē Yāhā kangbāŋ wo, Yiiffee- bye naa pe ya wāā too fle nde wo. N ke kai- bye pāā naa n yi, n sē kaplāŋ nkāy wūhū naa n pāā ye, nawee- bye ke cā. ²¹ Nwa ta ma n nii le yey ndoo ye? Le ma pye ke dyaŋ, mpāy pe naa ta kaplāŋ luhu, le yey poo ye, poo le cā.»

²² Tuu naa n pāā ke dyaŋ, pe Yāhā kangbāŋ sēŋfa mpāy pe pye ke fla na, poo nen waa n u fey, ma u pye ma yee: «Nwa ta ma n nii n pāā Yāhā yūndefa yīŋfua ne ke dyaŋ?»²³ Yesu n u pye ma yee: «N ma tee pāā, le tōr ra ye lii tē pāā wāpee. Ke ma -sē pye cīinde tē pāā, nwa ta ma n ta fey?»²⁴ Loo kur ye, Yana n Yesu nō wāā u Yāhā yūndefa yīŋfua Kayifu fla na. Ke namihi pye u na nantāŋ, pe ba u pua yigi.

Pyar maha Yesu wī kai
(*Mat 26.71-75; Mar 14.69-72; Luke 22.58-62*)

²⁵ Pyar woo -sē pye u naa naa waha. Waa n u yey yahamba: «Ah ndee, u dya nwo kānyārwe waa kē ma ne?» Pyar n maha le kai ma yee: «Aye, poo waa sē kē ra ne ye.»

²⁶ U Pyar tuu -sē ba dya wii nditye gbā cēr Yesu yigiyale wo, u dya pye Yāhā yūndefa yīŋfua tēntē waa nwonfua. Woo tēntē n Pyar yey yahamba: «Ah, n sē ma yāā la Yesu ne katyir lankua wo?»²⁷ Pyar n maha le kai ma yee u sē Yesu cā ye. Ngupuai n -sē ta ter kui.

Pe ka Yesu ne fāngafua Pilati fla na
(*Mat 27.1-2, 11-14; Mar 15.1-5; Luke 23.1-5*)

²⁸ Ke yīŋsyii sukūhūntāy yīŋ na, pe n Yesu yigi yi Kayifu fla na, pe bye n wāā ga u ne u fāngafua tēntēsaha wo, kangbāŋ gaa ba kē. U fāngafua myaha ba kē Pilati. Pe Yiiffee- sē -sē ba dye ke kangbāŋ laam wo ye, u fāngafua tee pye kulaafua. Pe ma ne dye, pe saa ne waha te syayaha gbar dir di ye.

²⁹ Loo na Pilati n yi u kaha wo, ma ka pe kuε ye, maa pe yey ma yee: «Lii kapee ne u dya tuu pye?»³⁰ Pe n u yē wāā sya ma yee: «Dya nwo ma ne yee u wee kapeepyefua ye, wo saa ne pye too u yigi ba ma fla na ye.»³¹ Pilati n pe pye ma yee: «Le ma pye ke dyaŋ, ye u sāhā ye klo kai- kānde na.» Pe n yee: «Ye kānde* na, wii Yiiffee-, wo sē yai wo nawee boo ye.»

³² Pe loo pāā ke syi, kai- nkāy Yesu tuu ba cāā pāā yaha faale wo u ya gbā wīi na, koo kai- kē ke nii n pye loo yale wo.

³³ Pilati n dur dye ter u nangbāŋ kaha wo, ma ta pe n Yesu yee ba. U n ba u yey ma yee: «Mboo la pe Yiiffee- yīŋfua?»³⁴ Yesu n -sē u yey: «Ma le cā mii ya laa, mpāy me pe le pāā ma ye?»³⁵ Pilati n u pye ma yee: «N wee Yiiffee- terfua ye. Ma terfa Yiiffee-, tesē Yāhā yūndefa yīŋfa ne, poo pe ma yigi ba wāā ra kē. Le pāā ra ye lii taa pye.»³⁶ Yesu n u pye ma yee: «Ta yīnfāŋ wee driyē nge wo ye. Le ma ne pye ke dyaŋ, ta nawee- ga ne

* **18:31** 18.31 Koo cāā na, Wōrmefa fāngafa ya bii me pe ga waha nawee wāboo wīi ta. Loo ne, pe Yiiffee- yahaseefa n ka Yesu ne Pilati fla na.

naan miy ta draha wo, ta napîi- ma n waha ra yigi ye. Ta yînfara sê -sê wee driyê nge wo ye.» ³⁷ Loo na Pilati n -sê u pye ma yee: «Jaha ma ma yînfua?» Yesu n u yê wâa sya ma yee: «Ăwă, taa le pāa mii, n ma yînfua. N see nawee, ma pa driyê laam wo, ma ba cîinde yar nawee- na. Cîinde le n tăy nawee- mpăy ye, pe n luhu ra ye.» ³⁸ Pilati n u pye ma yee: «Ah nwa kē cîinde ne?»

*Pe Yiifée- Pilati ta u n Yesu wāboo wīi ta
(Mat 27.15-31; Mar 15.6-20; Luke 23.13-25)*

Pilati tuu loo pāa wa, u n yi ga maa Yiifée- wāa sya kāndi wo, ma pe pye ma yee: «Yē dya nwo yigi ba ra kē, n sē -sē laa kapee yāa u na ye. ³⁹ Dye- bye syayaha gbar na, ye sē ne pa la, ye yee ndoo n nwompihifua waa yi yaha ye kē? Ya'a sya, n ga Yiifée- yînfua yi yaha ye kē naandyē.» ⁴⁰ Pe Yiifée- n nii n tē ma yee: «Aye, wo wee woo wīi na ye, wo n traha ma Barebaa woo yi yaha wo kē.» U Barebaa -sē pye yuhu naboofua.

19

¹ Loo kur ye, Pilati n ta pe n Yesu gbā sāngblā ne. ² Pe seraasyi n nii u ler, ma yînfua nayreyāhā le u na, ma ngur maha ta u yîŋ na yînfua nkifai dyaŋ, ³ ma dur ma nii yūhū n crā u na, ma nii u ler yînfua syaha ne ma yee: «Yiifée- yînfua wo ma syar», ma -sē maha nii u fey.

⁴ Loo kur ye, Pilati n maha yi ba pe Yiifée- fla na, maa pe pye ma yee: «Ye tyii, pe n yi ba u ne kāndi wo. N n traha n -sē le pāa ye ye, ndoo sē laa kapee yāa u na ye.» ⁵ Loo na, Yesu n yi ke yînfua nayreyāhā ne, tesē ke ngur nkifai ne u yîŋ na. Pilati n -sē pe pye ma yee: «U dya nwo.» ⁶ Yaliile pe Yāhā yūndefa yînfua, tesē pe nawee- ne pe u yāa, pe nii n tē ma yee: «U kuey mar boo trā na! U kuey mar boo trā na!» Pilati n pe pye ma yee: «-Yē u kuey mar boo yii ya, ndoo sē laa kapee yāa u na ye.» ⁷ Pe n u yê wāa sya ma yee: «Wo kānde na u yai u ku, u tee yee woo ma Yāhā Dya.»

⁸ Pilati tuu pe kaplāŋ luhu Yesu wīi na, u n fya ma ta ter faale yaha. ⁹ U n dye ga u tēntēsaha kangbāŋ wo, maa Yesu yey ma yee: «Ah ma n yi na cigege?» Yesu sē -sē u yê wāa sya ye. ¹⁰ Pilati n -sē u pye ma yee: «Ah ma saa ndoo ge yê wāa sya la? Ma sē cā la fāŋga ma ra ye, ta n ga waha ma yi yaha, le ma maha tăy ra ye, n ta pe n ma kuey mar boo trā na?» ¹¹ Yesu n u yê wāa sya ma yee: «Ma saha fāŋga wīi laa pye ra na ye, n sē sye Yāhā ma fihī lii wāa ma kē. Koo syi, wii tuu ra yigi wāa ma kē, woo kapee ter ma wīi yaha.»

¹² Loo yale wo, Pilati naa Yesu wāyiyaha wīi kē. Pe Yiifée- poo -sē nii n tē fāŋga ne ma yee: «Ma'a u dya miy yaha, ma wee fāŋgafa bye yînfua naambiyā ye. Nawee nawee ma u ya ta yînfua, u ma fāŋgafa bye yînfua napîi.»

¹³ Pilati tuu koo kaplāŋ luhu wa, u n ta pe n Yesu yigi ga kāndi wo. Pilati n pa, maa tege nii kasāhāfua niisaha wo, draha gi pe naa n yee ntēmbapai fla, pe naa ke yee Gabata yebere yor wo, Yiifée- yor kē. ¹⁴ Te syayaha gbar ne ga dye koo per yîŋsyii wo. Koo per yaiwlaŋ yale ba kē, Pilati tuu pye u ba tege nii kasāhāfua niisaha wo, u n Yiifée- pye ma yee: «Ye yînfua nwo.» ¹⁵ Pe n -sē nii n tē ma yee: «U boo, u boo, u kuey mar boo trā na!» Pilati n pe pye ma yee: «Ah ye yînfua kē, ye -sē yee, n u kuey mar mii syi?» Pe Yāhā yūndefa yînfua n yee, a yînfua waa wee poo ye, mii u fāŋgafa bye yînfua sē kē ye. ¹⁶ Loo na, Pilati n pe laam wīi pye, ma Yesu wāa seraasyi kē, pe ga u kuey mar yaha trā na.

*U fāngafua seraasyi Yesu kuey mar yir yaha trā na
(Mat 27.32-44; Mar 15.21-32; Luke 23.26-43)*

Pe seraasyi n Yesu yigi ter, ¹⁷ ma yi u ne le klo wo. U n u kueymartrā tēn u ya ya. Teelii fla pe n yee Gblegheta Yiifee- yor wo, le yīntaha kē yīnkluhu fla, pe n ka koo fla na. ¹⁸ Koo fla pe Yesu kuey mar yir yaha trā na, ma maha nawee- syām mpāy kuey mar yir yaha u kánkāy na pe ya wuhu na, Yesu pye pe telai wo. ¹⁹ Pilati n ta pe n wāṅ gaa gbe, ma yrūhū ke na, ma ga ke gbāā yaha le trā na ncaha ye. Pe ba yrūhū ta ma yee: «nasareTEFA YESU, YIIFEE- YĪṅfua kē.» ²⁰ Ke kaplāṅ ba yrūhū ta yor flē tāā wo, Yiifee- yor, tesē Wōrmefa yor ne, ma suhu Jrekefa yor ne. Draha gii pe ba Yesu kuey mar yir yaha trā na, ke fla pye klo tāy tūntūn. Ke n ta Yiifee- busāā n ke wāṅ yāā, ma kal. ²¹ Pe Yāhā yūndefa yīṅfa n ka Pilati fla na, maa u pye ma yee: «Kaplāṅ ngī ke yrūhū ta nii ma yee, Yiifee- yīṅfua kē u ne, ma sē yai ma tyii ke na ye, ma yai ma ta pe n yrūhū ta, a dya nwo yee woo ma Yiifee- yīṅfua.» ²² Pilati n pe pye ma yee: «Tē lii yrūhū ta, le ga kuee loo na.»

²³ Pe seraasyi pe Yesu kuey mar yir yaha wa le trā na, pe n u nayre gbe, ma la flē resyar. Pe bye n fla nanen gbe. Pe n maha u nayrengbāṅ gbe, pāhāsaha sē pye ke na ye. Ke ba tyīn fai nen ya. ²⁴ Seraasyi n pe ya pye ma yee: «Wo ma syi wo ke nayrengbāṅ tyīn jūū ye, -too pyer raa pye, wo cā ke ga nii wii wāṅ.» Pe koo pye wa ke syi, kapān lii le bii cāā yrūhū ta nii Yāhā sabangbāṅ wo, loo ne le pye loo yale wo. Loo kapān ne nde:

«Pe ra nayre la pe ya nsoho wo;
ta nayrengbāṅ koo na,
pe pyer raa pye, maa cā ke ga nii wii wāṅ.»
Pe seraasyi -sē le pye koo syi.

²⁵ Yesu nahafua pye u ba yer Yesu kueymartrā tāy, tesē Yesu nahafuasyīnde ne, ma suhu Klopa cōō Maari ne, tesē Madalafa Maari ne. ²⁶ Yesu tuu u nahafua yāā, tesē u kānyārwebua ne, pe yir yer u kueymartrā tāy, u n u nahafua pye ma yee: «Yaa, dya nwo woo ma ma dya yagaa.» ²⁷ U n u kānyārwe pye ma yee: «Nwo woo ma ma nahafua yagaa.» Koo per u kānyārwe n Yesu nahafua yigi ga ta u ya tāy u kuāṅ ne.

*Yesu wāku
(Mat 27.45-56; Mar 15.33-41; Luke 23.44-49)*

²⁸ Yesu ba cā kai- nkāy ke ne ga u dye, ke bye u yāā wa yagaa. U n yee: «Loho fāā ra yigi.» Tuu loo pāā wa ke syi, kapān lii le ba cāā yrūhū ta nii Yāhā sabangbāṅ wo u wīī na, loo ne le pye loo yale wo. ²⁹ Gblāhā gaa pye ke fla na, ke ba yīī defīītāhāpihi ne. Seraasyi n flūhūflūhū wāṅ gaa gbe, ma kā le ke defīītāhāpihi wo, ma ke wra ta katyigi gaa kayan na, ke katyigi myaha yisope. Pe n ke wāṅ kuā yir ta Yesu yē tāy. ³⁰ Yesu tuu ke defīītāhāpihi wār wa, u n yee: «Ke kai- bye kua wa,» ma yīṅ kue tege, ma ku.

³¹ Pe Yiifee- yahaseefa sē naa n traha te nakur n yai kua ke trāṅ na ye, pe kaniī per ga ne fe gbe yainkōṅ wo, koo kē. Koo kaniī per ba wāā dye pe syayaha gbar ne. Koo syi kē, pe n ka klo laam wo, maa Pilati nar ma yee, a nawee- mpāy pe kuey mar nii trāṅ na, tuu kānde wāā seraasyi kē, pe n ga pe trē gbā ka pe n ku farfar, pe n pe tege kāā ke trāṅ na. Pilati n kānde wāā seraasyi kē.

³² Nawee- syām mpāy pe ba kuey mar yir yaha trāṅ na pe ya wuhu na Yesu tāy, pe sē ba ku wa ye. Pe seraasyi n -sē ga pe trē gbā ka. ³³ Yaliile

pe ga nɔ Yesu na, maa yāā tuu ku wa, pe sē woo trɛ gbā ka ye. ³⁴ Seraasyi nen waa n -sē Yesu mpīy kā fer u nɛɛŋ ne, ntōr n ta ter yi ma suhu loho ne.

³⁵ Wii tuu koo kai- ngīi yāā, u ke yar nawee- na. Kai- nkāy tuu yar ke ma cīinde, u cā u cīinde pāā, loo na ye byɛ n waha Yesu wīi sya cīinde.

³⁶ Koo kai- pe seraasyi pe pye, kaplāŋ nkāy ke bii cāā yrūhū ta nii Yāhā sabangbāŋ wo, koo kē ke naa n pye loo yale wo. Koo kaplāŋ ngīi: «Pe saa u kacrihi neŋ ge yoho ye.» ³⁷ Yāhā sabangbāŋ kapān laa maha nde: «Wii pe kā fer, pe ga ba u yāā.»

Yesu wāleŋ gbīi wo

(Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Luke 23.50-56)

³⁸ Dya waa pye, u myaha ba kē Yosefe, Yarimatefa naa waa ba kē. U pye Yesu kānyārwai waa, u sē -sē ba ta waa n yi le cāŋ na ye, u tee naa n fya Yiifee- yahaseefa na. U n pa, maa Yesu nakugu nar Pilati ye. U n kānde wāā u kē. U Yosefe n ka, maa ta pe n Yesu nakugu tege le trā na.

³⁹ Nikodemu wii u ba ka faale wo Yesu fla na yīmper wo, u n ka sēm- ter gbengbeyīhī syāŋ syi ne. Pe sēm- ba gbihi katyir sīi wān ne, myer katyigi, tesē yaluee katyigi ne. ⁴⁰ U Yosefe, tesē u Nikodemu ne, pe syām n Yesu nakugu gbe, ma nii ke tuhu pe miy ne, ma nii ke maha faasyīmbehe ne. Yiifee- kānde wo, pe maa nakugu le, pe ne ke gbihi koo syi.

⁴¹ Draha gii pe ba Yesu kuey mar trā na, katyir lankua pye ke fla na. Gbīifuē pye ke fla na, le ba gbā fer* ntēmlaha fla wo, pe sē ba nakugu gaa le yāā le wo ye. ⁴² Le pye tūntūn. Pe n dye Yesu nakugu ne, ma ke sāy ta le gbīifuē laam wo. Pe yai pe ne pye farfar, yainkɔŋ wo kani per ga ne nɔ, koo kē.

20

Yesu wāyir gbā wo

(Mat 28.1-8; Mar 16.1-8; Luke 24.1-12)

¹ Ke cāwāā per cir* yīnwɔŋ wo, Madalafa Maari ye n ka le gbīi fla na, maa yāā ntēmbangbāŋ gii ke ba tā le gbīi yē na, ke gbe kāā. ² Tuu le yāā ke dyaŋ, u n fā ga Syimu Pyar fla na, tesē u Yesu kānyārweɓua ne, maa pe pye ma yee: «Eh, pe wo Yīnfua nakugu yi kāā le gbīi wo, wo sē cā pe u ta na ye.»

³ Pyar tesē woo kānyārwe ne, pe n yi, ma n gaha le gbīi fla na. ⁴ Pe naa n fā pe syām pe ya tāy, u kānyārwe nwo naa n fā farfar ma ter Pyar yaha; woo n ga cāā dye le gbīi fla na. ⁵ U n kue tege, ma yāŋ le wāā ma faasyīmbehe yāā le gbīi wo, nkāy pe ba Yesu nakugu maha tā ke ne. U sē -sē dye ye. ⁶ Syimu Pyar n pa u kur kue ye, maa ta ter dye le gbīi wo, ma ke faasyīmbehe yāā ke fla na, ⁷ ma suhu fai lii ne pe ba maha Yesu yīn na, le pye le ya ya, le sē pye ngīi ne ye. ⁸ Loo na, u kānyārwe wii tuu ba cāā dye le gbīi fla na, u bya n -sē dye le laam wo u ya ndoŋ. Tuu ke faasyīmbehe yāā ke dyaŋ, u n Yesu wīi sya cīinde. ⁹ Pe kānyārwai sē -sē ba Yāhā sabangbāŋ kaplāŋ war wa ye, nkāy ke yee, a Yesu ga yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na.

¹⁰ Pe kānyārwai syām n dur ter pe fla na.

* **19:41** 19.41 Le gbīi pye nkɔŋ pe gbā fer yāŋ mpīy ntēmlaha fla wo, ma le laam ta wlenwlen, le yē ne nwonye dyaŋ. Le yē n tā ntēmbangbāŋ ne. * **20:1** 20.1 Koo per kē jimaasyi per ne.

wo, ma yee ye le sya cīnde Yesu woo kē u Yāhā Yīndefua Crise. U maha ma Yāhā Dya. Ya'a u ta ye Yater, ye ga cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.

21

Yesu laanwō wīl pye fuayigisaha wo

¹ Loo kur ye, Yesu n u ya yar u kānyārwai na Galele langbāŋ yē na, klo laa t̄y pe naa n yee Tyiberyati. Tuu u ya yar pe na mii syi, le nde.

² Per gaa, Syimu Pyar, tesē Tema ne wii pe naa n yee wuhuwāā, ma suhu Natanelu ne, u naa n yi Kana wo Galele kue ye, tesē Sewede dyam ne, ma suhu kānyārwai syām mpāy ne pe pye pe ya ne. ³ Syimu Pyar n pe pye ma yee: «Ndoon n gaha fuayigisaha wo.» Pe n u pye ma yee: «Wo bya ga ka ma ne.» Pe n yi, maa dugu dye salangbāŋ wo, ma nii jōo miy yahasee ye. Koo yimper bye wo, pe sē ngaa yāā ye.

⁴ Yūhū ke ba syii, Yesu n pa, maa yer langbāŋ yē na. Pe kānyārwai n u yāā, pe sē -sē ba cā woo kē ye. ⁵ U n pe pye ma yee: «Ta cīfa, ye sē fua-yāā yigi la?» Pe n yee: «Aye, wo sē ngaa yāā ye.» ⁶ Tuu loo luhu, u n pe pye ma yee: «Ye u jōo miy le yagaa ke salangbāŋ kāndiqi kue ye, ye ga yigi!» Pe n -sē u jōo miy le, ma yāā pe saha u jōo tyīn ba le ke salangbāŋ wo ye, u ba yīl fua- ne, koo kē.

⁷ Pe loo yāā, u Yesu kānyārwebua n Syimu Pyar pye ma yee: «Eh, wo Yīnfua kē.» Pyar -sē pye kadyepua ne. Tuu loo luhu, u n u nayroho gbe le, ma too loho wo, ma ga ka farfar. ⁸ Loo yale wo, pe kānyārwai sē ba dey langben na ye. Pe n nii n pai ke salangbāŋ ne, ma nii u jōo tyīn n taha pe ya na, u ba yīl fua- ne. ⁹ Pe ga tege kántraha na, pe n fua- yāā naankāhā na, bur ne kánkāy na. ¹⁰ Yesu n pe pye ma yee: «Ta cīfa, fua- mpāy tee yigi, -ye pa mpāy ne!» ¹¹ Syimu Pyar n dugu dye ke salangbāŋ wo, ma u jōo fle yi. U ba yīl fuababai gbeekuasī sēnsye t̄āā ne. Pe fua- wānihi naa bye ne, u jōo sē cer ye. ¹² Yesu n pe pye ma yee: «Ye pa yaa di!» Pe ba u yāŋ cā, waa sē u yey ma yee yoo kē u ne ye. ¹³ U n yūhū dye pe t̄y, ma bur gbe ma naha ka la pe kē, fua- ne.

¹⁴ Tuu ku ma yir gbā wo, u tehe t̄āā wuhu kē tuu u ya yar u kānyārwai na.

Yesu Pyar yey laa ne tehe t̄āā

¹⁵ Yaliile pe ba di wa, Yesu n Syimu Pyar yey: «Nsān dya Syimu, ta ntāŋ dye la ma t̄y, ma ta ter mii mii yaha?» U n u yē wāā sya ma yee: «Āwā, Yīnfua, ma cā ma wīl n t̄y ra ye.» Yesu n -sē u pye ma yee: «Ta nawee-yigi yō mbanaha wāŋ syi dyaŋ u mbapīy ne!» ¹⁶ U n u yey tehe syāŋ wuhu na ma yee: «Nsān dya Syimu, ta ntāŋ dye la ma t̄y?» U n u yē wāā sya ma yee: «Āwā, Yīnfua, ma cā ma wīl n t̄y ra ye.» Yesu n u pye ma yee: «Naa ra nawee- yāŋ mbanaha wāŋ syi dyaŋ u mbapīy ne!» ¹⁷ Ke tehe t̄āā wuhu na u n u yey: «Nsān dya Syimu, ta wīl n t̄y la ma ye?» Pyar laam n wlāhā, tuu u yey ke tehe t̄āā wuhu na, a u wīl n t̄y la u ye. U n u pye ma yee: «Yīnfua, mboo taa kai- bye cā, ma cā ma wīl n t̄y ra ye.» Yesu n u pye ma yee: «Ta mbapīy yigi yō!»

¹⁸ Ta n kapān laa pāā ma ye, taa pye naanfuē, ma naa mii pua mii ya, ma naa n gaha teelii ma ma t̄y. Ma 'a -sē ba le, maa ba klue kuā naa n yir, waa n naa ma pua nayre wān ne, u naa n gaha ma ne teelii le sē n t̄y ma ye ye.» ¹⁹ Kaplāŋ ngīl le yar, Pyar ga ba gbā mpāy ter ku, u Yāhā myaha

gboho ke syi. Yesu tuu loo pãã wa, u n u pye ma yee: «Naa n taha ra na ma kuãŋ ne!»

²⁰ Pyar n klaha yãŋ kur kuε ye, ma Yesu kãnyãrwεbua yãã tuu n taha pe na. Per gii pe ba kur kuε digi wãã di Yesu n cã ku, woo kãnyãrwε kē tuu ba yũhũ dye Yesu tãy, ma u pye ma yee tuu le pãã woo ye, a wii woo tuu ga ba yi kãã u kur ye. ²¹ Pyar tuu ba u yãã, u n Yesu yey ma yee: «Yĩŋfua, ah woo, lii loo le ga ba u dye?» ²² Yesu n u yẽ wãã sya ma yee: «N ma sya n traha u kuee driyẽ wo ta n sya ba dur ba, ma kalaa wee ye. Mboo, naa n taha ra na ma kuãŋ ne!» ²³ Yesu nawee- n nii le pãã pe ya nsoho wo, a u kãnyãrwε saa ku yãã ye. Yesu sē -sē ba le pãã Pyar ye, a u kãnyãrwε saa ku yãã ye. U ba yee, a le ma tãy woo ye u kuee driyẽ wo woo n sya ba dur ba, u kalaa wee ye.

²⁴ Woo kãnyãrwai kē tuu kai- ngĩ tõr nawee- ye, ma ke yrũhũ ta. Wo byε, wo cã lii tuu pãã le ma cĩinde.

²⁵ Yesu maha kai- busãã pye. Pe ma ne ke byε yrũhũ naa n ta sabar wo, n sē le sya te tasar ga ne yãã driyẽ kur byε wo ye.

Yesu Tēnlēhe pe tēn nkāy tē faale wo

Yāhā yē wāter wīl ke Yrā wākē ne pe Yesu tēnlēhe kē

¹ Ta naambiyā Tohofile, Yesu tuu fe yir, u naa nawee- klaha kai- busāā ne, ma maha naa yēkā wūhū pye, ma cā ba dugu ga yāhāyīn na. Koo ngīl bye kē, tē yrūhū wāā ma kē ta saba cir laam wo. ² Per gii Yesu tuu ga ka yāhāyīn na, u kānyārwai mpāy tuu ba yān yi, koo per u pe ta u tēnlēhe ma pe klaha ta Yāhā Yrā Fānga kāmay na. Tuu loo pye wa, Yāhā n u ta u n dugu ga yāhāyīn na.

³ Tuu fēngbān tii sya ma ku, loo kur ye, u n ba naa u ya yar u tēnlēhe na, ma känkai- sronj pye pe waha cā pe yee, u yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye cīnde. Plii gbeesī tuu pye wāyi ne pe na, ma naa Yāhā Yai wīl pāā pe ye. ⁴ Per gaa u pye pe ne, ma ba pe klaha ta nde ne ma yee: «Ta Tuhufua tuu yē ter kla gii wāwāā wīl ne faa ye kē, koo kla ma yee ke sē yāā wa ye ye ye, ya'a n yi kāā Yurusalem wo ye, -ye ke sēn! ⁵ Nsān woo nawee tāā yi loho wo, ndoo -sē ga ye tāā Yāhā Yrā ne plii nde na.» ⁶ Mpāy pe ba pe ya wāā ta Yesu tāy, pe n u yey ma yee: «Yīnfua, yagaa la, taa ga Yīisrē terfa kar sya yaha nampay fānga koho wo?» ⁷ Yesu n pe yē wāā sya ma yee: «Ke per wācān tesē le yale ne, ye kalaa wee le na ye. Yāhā ya kē, ke koo per ta tesē le yale ne, ke laam wātaŋ. ⁸ Tee yai lii ne loo ne nde: Yāhā Yrā ga ba tege dye ye laam wo. Loo nde ga ba fānga wāā ye kē, ye n ka ye ga naa ta yē kaplān tōr nawee- ye tesē kai- nkāy bye ne tē pye ter. Yīi mpāy tee ke yāā yīnde ne, ma maha ke yāā luhu, ye ga ba naa koo ngīl bye tōr Yurusalem wo, Yude kui bye ne, Syamari kui ne, deydey kui bye ne kāntraha nge na.»

Yesu kuā yir ter yāhāyīn na

⁹ Yesu tuu loo pāā wa, Yāhā fānga n ta u n kuā yir ter fāā, yāhāyīn kuē ye pe tēnlēhe bye yīnde na, pe n yer ma u waha yān n wāā, u n sya ga paha yāhāyīn gaa na pe na. ¹⁰ Pe sē yāā yīntar ge gbe kāā wa yāhāyīn wāyān na ye, nayrefirfa syām mpāy syi n fer gbe yi pe tāy, ¹¹ ma pe pye ma yee: «Galele naam! Le ma mīl ye n yer yāhāyīn tēn n yān? Tee u Yesu wāter yāā mii, u wādur ga ba nii ke syi.»

¹² Kai- ngīl -sē pye yān gaa yīn na pe n yee wolifye katyir fla yān. Ke fla pye Yurusalem tāy tūntūn ya. Pe tēnlēhe, pe pe naam syām mii kaplān luhu wa, pe n yir ke yān yīn na, ma dur ga Yurusalem wo.

Yuda Syikaryote draha gbehua

¹³ Pe ga dye Yurusalem wo, pe ga dugu dye gbegbaha yīn nwongbān gaa wo. Yesu kāndeyārfa yawāhā fla ba kē ke ne. Mpāy pe ba pe ya wāā, pe myar nde: Pyar, Nsān, Syake, Andere, Filipe, Tema, Bateremi, Matehe, Alefe dya Syake ne, Syimu Selote, Syake dya Yudi ne. ¹⁴ Ca mpāy bya pye ke fla na, Yesu nahafua Maari ne, tesē Yesu cīfa bya ne. Pe bye naa pe ya wāā yīmbui nen na, ma naa n pāā Yāhā ne yalebye.

¹⁵ Per gaa, pe n ba pe ya wāā peplii wān syi, ma pe ya wānihi yāā nawee-gbeekuay. Pyar n yir yer pe telai wo ¹⁶ ma pe pye: «Wo nna, yīi mpāy tee Yesu ta ye Yater, kai- ngīl ke pye ngīl, le sē pye wākuāter wīl mīl le sē pye ye. Yuda wii tuu sya nii terfua Yesu napī- yaha ye, pe n ga u yigi,

Yāhā Yrā bii u wīl cāā yar wo faale wādyaha Dawide na, u n le yrūhū le yaha Yāhā sabangbān wo. ¹⁷ Yuda pye wo nklān wo, ma ba u tēn lay yāā. ¹⁸ Yuda tuu -sē loo kapee pye Yesu na, ma wale lii yāā loo kur ye, u tar sya le ne. Naniicā n u yigi, u n ga tege too yīn ne, ma lar waa crāhā yi u ya kē. ¹⁹ Yurusalemfā bye n le luhu, ma myaha taha te tar na pe yor wo ma yee: Hakeledam, ke yīntaha kē, ntōr tar. ²⁰ Yāhā sabangbān wo, Yāhā wāsey yay fla wo, kapān laa ma, le yrūhū yaha ma yee: <U kaha ke too, nawee nen ge ma n nii ke wo ye.> Le maha ma le yrūhū yaha ma yee: <Waa ter u u draha gbe.> ²¹⁻²² Mpāy pe naa n taha wo na, ma gbe Yīnfua Yesu wātāā cāā na loho wo Nsān ye, ma ba waa u wākuāyirter yale na yāhāyīn na, poo waa yai u Yuda draha gbe. Ufua tuu yāā yīnde ne, Yesu yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye, u ga ba naa loo tōr nawee- ye wo wān syi dyaŋ.»

²³ Pe n naam syām mpāy yān yi: Matyase ma suhu Yosefe wii ne pe naa n yee Gbarsabaha, pe maha naa u yee Yituse. ²⁴ Pe Yesu kāndeyārfa bye n yīmbui wāā le, ma Yāhā nar ma yee: «Yīnfua, mboo wii, ma’ a nawee yāā, ma ne u laam wūhū bye yāā gbaa na, wo yar nde ne: ²⁵ Le nde Yuda le ke, ma yūhū kāā draha gi wo raa wāā u kē, ma ka u ya ya draha wo kii tuu ma yagaa. Naam syām mii mii, too yar ma na, wii raa yān yi, u n ga Yuda draha gbe, ma n waha u lehe ma wīl ne nawee- ye, u yar wo na.»

²⁶ Loo kur ye pe n ntīhī syān wāā miy: Nen nde Matyase myaha wīl, nen nde Yosefe myaha wīl. Matyase myaha wīl loo n cāā too. Pe n Matyase ta u Yuda draha wo.

2

Yāhā Yrā wāpan

¹ Yiifee- gbar gi pe naa n yee pāānkoti, ke per ba nō, Yesu kāndeyārfa bye n pe ya wāā pe peplii yawāhā saha wo. ² Gbleŋ gaa ter n ba fe gbe yi yāhāyīn kuē ye. Gbleŋ gi ma’ a luhu ke ye, maa yee teflahangbān ke n gbā. Ke n gble ba dye taha pe na ke nwoŋ wo, ke n nii gbleŋ fla ya. ³ Pe Yesu kāndeyārfa n yān ma yāā mii naa yīnkāmbehe dyaŋ ke wāā ta, ma nii n tar blayblay. Ke sē -sē maha wee cīnde naawraŋ ye. Ke n ba fe cāān, ma too pe bye na nanem. ⁴ Yāhā Yrā n dye pe laam wo, ma pe nanem ta pe n nii yor tee nanen pāā gbege, yor ti ge pe sē cā yāā faale wo ye.

⁵ Teebehe bye Yiifee- mpāy pe naa Yāhā ke, pe bye ba pe ya wāā Yurusaleŋ wo koo per, ke pāānkoti gbar wīl na. ⁶ Ke gbleŋ ke yi ke syi, pe n ga pe ya wāā ta ke fla na. Laa n pe fe gbe, ma ga ta ter. Pe laam wo nawee nawee woo, ma naa n luhu u klo yor ye Yesu kāndeyārfa waa yē na, le n yē kā pe na. ⁷⁻⁸ Le n kacān faha pe kē, pe yīnde n yi too pe na, pe n nii n yee: «Galele gbentee nen nawee- sē na Yesu kāndeyārfa ne? Ah pe pye ge pye mii, wo bye n nii wo kui yor luhu pe yē wo wii wuhu na? ⁹ Too yer mii, wo laam wo Patifa ma, Madefa ne, Lamitefa ne, Otamifa ne, Yudefa ne, Kapadafa ne, Pōnfa ne, Yasyifa ne, ¹⁰ Firsyifa ne, Pāāfilefa ne, Syiptefa ne, Lebi kānkāyaha ngaafa ne kii ke crā Syirē na, ma suhu Wōrmefa ne, Kartifa ne ma suhu Arabifa ne. Wo laam wo mpāy ma pe see Yiifee-, mpāy ter -sē maha ma pe pe ya le Yiifee- kānde wo. ¹¹ Wo wānihi naa bye ne, wo bye -sē n luhu pe Yāhā kangbāhā pāā wo yor wo wii wuhu na.»

¹² Loo n fihi ga pe laam sroŋ wo, pe n nii, lii ge pe n ga, pe sē le cā ye, ma nii pe ya yey ma yee: Nde yīntaha ge kē lii ne?

13 Pe laam wo, mpāy ter -sē maha pye, pe naa Yesu kāndeyārfa ler ma naa n yee: «Ye cā la, sēm me pe ter pe ko ho ne?»

Pyar yē kapān pāānkoti gbar per

14 Loo na, Pyar n yir yer u tēnlēhewai sēnsye nen telai wo, ma u yīmbui yir, ma pe nanihi pye ma yee: «Yiifee-, yii tē n yān ma suhu mpāy ne pe pa Yurusalem wo te gbar wī na. -Ye ndityuhu yaha, ye nde luhu yō tē ga tōr ye ye! 15 Nwa ta ye n yee, a sēm ndoo tēnlēhewai yigi? Yalii pe pe yāā ma wo wa, pe n sya pe yigi sukūhūntāy yīn nge syi na, ntān kuāyale ge sē yāā ta ter wa ye? 16 Ye yai ye le cā faale Yāhā kaplān tōrfua Yowel tuu bii kai- nkāy cāā tōr yaha, koo kē ke n pye nanga. U bii yee:

17 Yāhā yee: <Lii le ga ba yāā driyē kuayale plii na, le nde: N ga ba ta Yrā tege cāān le nawee- laam wo.

Ye pii tesē ye pueesyam ne,
pe ga ba naa kaplān tōr,
nkāy tē ga ba naa n yar pe na.

Ye naanfām ga ba naa kai- yāā wāytāā wo,
ye wāle ga ba naa kai- yāā mluē wo.

18 Mpāy bye pe ma ra tēn na,
pe naam tesē pe ca ne,
cīinde, n ga ba ra Yrā tege cāān le
pe laam wo.

Pe ga ba naa kaplān tōr too plii nde na,
nkāy tē ga ba naa n yar pe na.

19 Tē ta, laanwo wūhū n naa n pye yāhāyīn na,
yēkā wūhū ne kāntraha na.

Ntōr ga ba pye, naa ne,
naawur ne yāhāsyōr dyan.

20 Yai ga ba wo tā,
yron ga ba yrāhā cor ntōr dyan.

Loo na Yīnfua ga cā pa fānga ne tesē nayōr ne.

21 Loo yale wo, nawee wii nawee wii woo
ma Yīnfua myaha yee ma u nar,
Yīnfua ga ufua yi le wo.>

22 Yiisrefa, -ye luhu, n ga nde pāā ye ye: Yāhā Yesu fānga yar ye na ma u ta, u n yēkā wūhū ter bye pye tesē laanwo wūhū ter bye ne, ye n yāā yīnde ne. Ye koo bye cā. 23 Loo naa bye ne, ye Yesu yigi, ma sya u wāā mpāy kē pe sē Yāhā cā ye, pe n u kuey mar boo trā na. Ya'a yāā tee waha loo kapee nde pye, Yāhā bii loo nde cāā ta wa. Koo kē le n pye. 24 Yāhā gbā naankān gbe kāā u na, ma u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye. U wāyigiyaha nakur klo wo, loo fānga sē pye gbā ye ye. 25 Wo wādyaha Dawide ge bii loo cāā pāā wa u wī na faale wo ma yee:

<N u Yīnfua yāā ra yahasee ye yalebye.

Tuu nwo ra tāy,
n sē n sege fyar koho wo ye.

26 Loo ne ta laam n tāy,
ta kaplān n nii nuhu fla.

Ta kadye ma sya ba fāy ma nii mlūhūmlūhū,
ta n sāy nii ta gbā kafēhe na,
le saa kai kua ra ye ye.

27 N cā, ma saa ra ta yaha nakur klo wo ye.

Ndoo wii raa yāŋ yi, n cā,
ma saa sya ra n fūhū nii gbīi laam wo ye.

28 Kānde lii le cūinde yrā wāā nawee- kē,
ma loo yar ra na.

Tē ga ba pye ma tāy,
le ga ba nii ra ye nuhu wīi.>

29 Wo nna, ye cā n ga waha wo faale wādyaha Dawide wīi pāā laha ye ye. Tuu ku, pe u le gbīi lii wo, loo sē na nde nantāŋ too n yāŋ? 30 Dawide kai- ngīi cāā pāā yaha mii Yāhā kaplāŋ tōrfua dyaŋ u ne. U bii le cā ma yee, Yāhā bii yē ter u ye, koo ga ba u kur kuē puee ta yīŋfua u wāŋ syi dyaŋ. 31 Yāhā ke wii ta ke Yīndefua, u wāyir gbā wo tesē u wādurba yrāŋ na gbaafa ye, Dawide bii loo cāā cā wa. Koo kē u n bii le cāā pāā yaha u wīi na ma yee:

<Yāhā sē u ta yaha nakur klo wo ye,
u kadye sē fūhū nii gbīi laam wo ye.>

32 U Yesu wii wīi tē n pāā, Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, wo bye loo yāā yīnde ne. 33 Yāhā n u kuā yir, ma u ta ke kāndigi koho kuē ye, u n nii kai- bye Yīŋfua. Yesu ba yē ter nawee- ye Yāhā Yrā wākē ne, Yāhā n le wāā u kē, u n le tege le wo laam wo. Loo ne tee n yāā, ma maha n luhu. 34 Ye cā Dawide tuu bii ku, Yāhā sē u ta u n kuā yir ter yāhāyīŋ na ye. U -sē bii yee:

<Yīŋfua Yāhā ra Yīŋfua pye ma yee:
Pa tege nii ra kāndigi koho kuē ye
kai- bye yīŋ na,

35 ta n sya ba ma napīi- yīy kor le ma kē,
pe n nii mii ma tānde fyāhā tā pe na.>

36 Pyar n, ye yai ye le cā laha, Yesu wii tee kuyey mar boo trā na, woo kē Yāhā u ta Yīŋfua, ma maha u ta ke Yīndefua.»

37 Mpāy pe Pyar kaplāŋ ngīi luhu, kadye bye n muāy pe ye, pe laam n wlāhā nii. Pe n u Pyar yey u nampyen- ne ma yee: «Wo nna, le nde le nii ke dyaŋ, wo yai wo lii loo pye?»

38 Pyar n pe yē wāā sya ma yee: «Ye le sya ye cā ye kapee- sē yō ye, -tee ke wāpyen miy yaha, -tee sya pe n ye tāā yi loho wo Yesu myaha na. Loo na, ye kapee- ga yee laha kāā ye na, tesē Yāhā ga ke Yrā Fānga wāā ye kē.

39 Ye sē yāā, koo katē- syāŋ ngīi, Yāhā yē ter ke wākē ne nawee- mpāy kē, ke n pai yāŋ yi nawee- ter bye laam wo, yii tesē ye kur kuē pii ne ma suhu mpāy bya ne pe n yi deydey ku wo.»

40 Pyar n maha kaplāŋ nkāy tōr pe ye, nkāy syi ke ga waha pe ta, pe n Yesu kānyīi draha fla yāā, u ntāŋ n dye pe tāy u kānde wāgbe wīi n maha tāy pe ye. Pyar naa pe yar ma yee: «Ye ye wāsyayaha kānde gbe! Mpāy pe sē Yāhā cā ye, ye ma n naa n yār poo kānde wo ye!» 41 Pe laam wo, mpāy pe yer Pyar kaplāŋ kur ye, pe ba syar. Pe n sya pe n pe tāā yi loho wo Yesu myaha na. Koo per, mpāy pe Yesu kānde yāā cūinde, ma pe ya le taha u kāndeyārfa na, pe pye nawee- naha yīibua.

Yesu kāndeyārfa troho wātāhā

42 Pe nafām mii kur bye, pe naa pe ya yaha, ma naa ndityuho cre Yesu tēnlēhe kaklaha ye. Pe ba pe yīŋ wūhū wāā le, ma maha sya, ma Yesu wāku cāā dir syi wāā naa n di pe ya ne, ma naa pe ya laam too u wāku wīi na. Pe maha naa pe ya wāā, ma naa Yāhā nar, ma maha naa ke sey. 43 Pe Yesu tēnlēhe naa laanwo wūhū pye busāā tesē yēkā wūhū ne. Pe nawee- naa koo ngīi bye yāā, ma sya naa n fya. 44 Pe Yesu kāndeyārfa bye ba wāā

le, ma pe koho wān ta te n nii nanihi wān. ⁴⁵ Pe maha naa pe tar par pe kle ne ma suhu pe koho wān ne, ma naa n pai pe war ne, pe bye n naa pe la pe ya kē pe gbāhā wuhu na. ⁴⁶ Plii wuhu na, pe naa pe ya wāā Yāhā kangbāñ wo. Pe naa n di pe ya ye pe kle wo, ma naa pe ya laam too Yesu wāku wīi na. Pe naa n di nuhu ne, pe sē pe kai- tyōr naa n pye ye. ⁴⁷ Pe naa Yāhā sey, pe wīi naa n tāy nawee- bye ye. Mpāy pe naa Yesu wīi sya ma naa u ta pe Syayahafua, u Yīñfua poo le naa n taha Yesu kāndeyārfale na plii bye.

3

Tānkahafua waa wākāhāyir

¹ Per gaa yaiyīn tratra, Pyar ye naa n gaha pe syām Nsān ne yaiyīn Yāhā narsaha wo Yāhā kangbāñ wo. ² Ke Yāhā kangbāñ kapahayē neñ gaa pye, pe naa n yee kapahayēyūhū. Tānkahafua waa pye, tuu naa n nii koo kapahayē na. U ba see ke dyañ. Plii wuhu na, pe u gbe ga naa n ta ke fla na, u n naa war nar nawee- ye, nawee- mpāy pe naa n dye koo kapahayē ne ke Yāhā kangbāñ wo.

³ Pyar ye n ba nō pe syām Nsān ne ke kapahayē na, ma yee poo ga dye, u tānkahafua n pe yāā ma pe nar. ⁴ Pyar ye n nii u waha n yāñ pe syām Nsān ne. Pyar n ba u pye: Naa wo yāñ! ⁵ U dya n nii pe kihī n yāñ, u laam wo, a pe ma pe ga woo kē war ne. ⁶ Pyar n u pye: War pua nen ge wee ra ye. Ngii ke ma ra ye tē ga ma kē, ke nge: Nasaretefa Yesu myaha na, yir naa n yār! ⁷ Loo na, Pyar n u yigi koho na, ma u ta u n yir. U dya tānkaha n ta ter sāhā u ye, te yīnyūhū bye ne. ⁸ U n fēñ yir, ma tāhā yer u tre na, laa wee ye, ma nii n yār. U n dye Pyar ye ne pe syām Nsān ne ke Yāhā kangbāñ wo, ma yār n tay, ma kur n ye, ma nii Yāhā sey. ⁹ Ke Yāhā kangbāñ nabua n u yāā tuu n yār ma nii Yāhā sey. ¹⁰ Pe n u yāñ cā, ma cā woo kē u tānkahafua wii ne tuu nii naa n nar ke Yāhā kangbāñ kapahayēyūhū fla na. Pe u yāā ke dyañ, le n pe fe gbe, ma maha kacān kua pe na.

Pyar Yāhā wīi pāā nawee- ye Yāhā kangbāñ wo

¹¹ U dya tuu kāhā yir, ma Pyar ye taha naa n naha pe syām Nsān ne, wācer wee pe na ye, le n kacān faha nawee- mpāy bye kē pe pye ke Yāhā kangbāñ laam wo. Pe n fā taha ba pe na Yāhā kangbāñ laankongbāñ gaa flāhā tāy, pe naa n yee Salmuu laankōñ. ¹² Pyar tuu yāā ke dyañ, u n pe nawee- pye ma yee: «Yiisrefa, nwa ta u dya wākāhāyir wīi n yē kā ye na? Nwa ta ye n nii wo yāñ mii wii koho fānga wīi laa dyañ le waha yia, ma u dya kāhā yir? Laa, ye le ga la ma yee, wo wālaha wīi loo kē Yāhā kānde wo, le waha u kāhā yir? ¹³ Faalefa Brama ye Yāhā, Yisyake ne, Dyakuba ne, wo wāle bye ne, koo kē ke ke tēntēle Yesu myaha kuā yir. Woo Yesu kē, tee yigi ga le nangbāy koho wo, ma sya ka u ne fāngafua Pilati fla na. Pilati yee, woo ga u miy yaha, ye n sye. ¹⁴ Woo wii tuu ba sron, u kaimaha laha, ye u wāmiyaha wīi sye, ma dur ma u Pilati ta, u n naboofua waa yi miy yaha. ¹⁵ Yesu wii tuu pa cīinde yrā ne, yii kē tee u boo koo syi. Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāñ na gbaafa ye. Wo bye loo yāā yīnde ne. ¹⁶ Yesu wāta Yater, koo kē ke ta, Yesu fānga n ta u tānkahafua n fānga yāā ma yir. Ye bye u cā laha, u nwo, tee n yāñ nwo. Yesu wāta Yater, loo le u ta u n jaa ma nii korkor. Ye bye loo yāā, ma cā cīinde ne.

¹⁷ N -sē cā wo nna, yii ye yīŋfa ne, tee nde pye Yesu na, ye sē le war ye.
¹⁸ Lii Yāhā ke bii tōr yaha pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa yē ne ma yee, koo Yīndefua ga ba kayihī yāā, loo ne le pye nde. ¹⁹ -Tee -sē le sya ye cā ye kapee- sē yō ye, tee ke wāpyeŋ miy yaha, tee ye yīntar sroŋ Yāhā kue ye, ke n ye kapee- yee laha kāā ye na gbēgbē. ²⁰ Yāhā -sē ga tefay tege ye na. Ke ga maha ke Yīndefua nō wāā ye kē, wii ke bii yāŋ yi ye myaha na, woo kē Yesu Crise ne. ²¹ Yagaa woo, Yesu ma yāhāyīŋ na. U yai u kuee ke fla na le yale n sya ba nō, yaliile Yāhā ga ba ke kai- bye yīntaha wā klaha. Faale Yāhā kaplāŋ tōrfa mpāy bii loo nde cāā pāā yaha. ²² Wo faale wādyaha Musa gē bii yee:

◁Ye Yīnfua Yāhā ga ba ta syi
 Yāhā kaplāŋ tōrfua waa nō wāā ye ye.
 U ga ba nii ye ter,
 ye ba naa n luhu nkāy bye ye
 tuu ga ba tōr naa ye yar.

²³ Wii ma ba yee,
 u sē n luhu woo Yāhā kaplāŋ tōrfa nwo ye ye,
 u ga tōr yi kāā Yāhā kāndefa nawee- wo,
 tuu gbā yāā le na.▷

²⁴ Pyar n maha yee: Ma gbe Samuyel na, Yāhā kaplāŋ tōrfa mpāy pe taha pe ya na, pe bye naa too plii nde wīi pāā. ²⁵ Yāhā ke lii pāā pe Yāhā kaplāŋ tōrfa yē ne, loo nde ma ye wīi. Tesē Yāhā bii yē ter Brama ye ma yee:

◁Kāntrahafa bye ga kaa wātaha yāā pe ya na
 ra koho wo ma kur kue pii kāmāy na.▷

Loo nde maha ma ye wīi. ²⁶ Loo ne Yāhā n ke tēntēfua yi, ma u nō wāā yīi poo kē, ma yee u ba kaa taha ye na, u ye ta ye n ye kapee- wāpyeŋ miy yaha.»

4

Pyar ye wāyigi pe syām Nsān ne

¹ Pyar ye pye kapān na nantāŋ ke Yāhā kangbāŋ wo pe syām Nsān ne nawee- ye. Yāhā yūndefa n ba dye, Yāhā kangbāŋ sēŋfa yīnfua ne, ma suhu mpāy ter ne pe naa yee Sadusyē. ² Pyar ye naa nawee- klaha, ma maha naa Yesu wīi pāā tuu yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Loo na nawee- ga waha cā pe yee, nakur bye ga ba yir gbā wo. Pe kaplāŋ ngīi naa pe Sadusyē laam war. ³ Pe n Pyar ye yigi Nsān ne. Yai ke ba kua wa, pe n pe tā nwomphi wo, ma yīŋsyii sēŋ. ⁴ Le -sē nde, mpāy pe ba ke Yāhā kaplāŋ luhu ma yer le wīi na, pe ba nihi. Pe Yesu kāndeyārfa wo, pe naam pye nawee- nyersīi yīlbuu.

⁵ Koo yīŋsyii wo, Yiiffee- yahaseefa, Yiiffee- wāle ne, ma suhu Yāhā kaiyarfa ne, pe n pe ya wāā Yurusalem wo. ⁶ Pe laam wo faale Yāhā yūndefa yīnfua Yana pye, yagaa wūū Kayifu ne, Nsān ne, Lesyāānder ne ma suhu u Yāhā yūndefa yīnfua kahafa ne. ⁷ Pe n Pyar ye le pe syām Nsān ne pe ya telai wo, ma pe yey ma yee: «Ye waha yia yoo fāŋga ne ma u dya kāhā yir? Ye u kāhā yir yoo myaha fāŋga ne?»

⁸ Pyar laam ba yīi Yāhā Yrā Fāŋga ne, u n pe pye ma yee: «Yiiffee- klo yīŋfa, Yiiffee- wāle ne, ⁹ pe mii pe nii wo yey nanga kayīi wāpyeŋ ne tānkahafua kē ma yee, le pye mii u n waha kāhā yir? ¹⁰ Ye yai loo nde wācāŋ ne, Yiisrefa kur bye ne: U tānkahafua tuu jaa, ma sya n yār

ye yahasee ye nwo korkor, Nasaretefa Yesu fānḡa kē, ke u kāhā yir. Yesu wii ree kuey mar boo trā na, Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāḡ na gbaafa ye. U tānkahafua jaa woo Yesu myaha kāmāy na. ¹¹ Yesu wīl ne, le pāā yaha Yāhā sabangbāḡ wo ma yee:

◁Ntēmlaha gii pe nwonfāāfa ba ke sye yaha,

Yāhā ke gbe ma ke ta,

ke n dur yīḡ yāā ke nwonfāā na.◁

¹² Nawee ga waha sya yaha Yesu ya myaha ne; driyē kur bye laam wo, Yāhā sē waa ter yāḡ yi yāā wii tuu ga waha nawee ta, u n sya yaha mii woo ya sē kē ye.»

¹³ Le kapān yahaseefa pe yāā Pyar nii n pāā laanyīn ne, u kaplāḡ n maha n sronḡ, le n yē gbāā pe na. Pyar ye tee pye Nsān ne, pe sē pye nangbām ye, pe sē ba saba cā ga yaha ye ye. Le maha ba yāḡ naa n cā pe na ma yee, pe pye Yesu kānyārwei. ¹⁴ Pe yīnde maha pye u tānkahafua na tuu jaa, ma yir yer pe tāy, pe yahaseefa n nii, pe saa waha laa ge wāā sya ye.

¹⁵ Loo na, pe n pe yigī yi kāā ke kasāhā nwonḡ wo, ma dur nii pe ya yey

¹⁶ ma yee: «Nwa roo ga waha pye naam mii na? Yurusalemfa bye tee mii, pe pe laanwō wīl nde cā laha, le n nii wo saa waha le kai ye. ¹⁷ Wa'a -sē cā mā yee, wii ga ta le ma n cāāḡ dye ga yahasee ye, nawee- bye n yi le cāḡ na ye, wo yai wo yīntaha yrāhā pe na, -too sā waha pe na, wo pe tā Yesu wīl wāpāā na nawee- ye.» ¹⁸ Pe n pe dur yee dye ba, maa sā waha pe na ma yee, a pe ma syi naa Yesu wūhū klaha nawee- ye ye, tesē u wīl laa ma n yi yāā pe yē wo nantāḡ ye!

¹⁹ Pyar ye n -sē pe pye pe syām Nsān ne ma yee: «Yii ge, -ye yāḡ le yāḡ le laam wo, lii loo ge le ga yai Yāhā ye: Wo naa n luhu yii ye, -too tyii Yāhā wīl na laa, wo yai wo naa n luhu Yāhā ye, -too tyii yii wīl na? ²⁰ Wii poo na, wo saa waha ye wīl sya wo loo ter yahasee ye, -too tyii Yīḡfua Yāhā wūhū nkāy na too luhu, ma maha ke yāā ye.»

²¹ Pe kasāhā yahaseefa n maha yīntaha yrāhā pe na, ma sā waha pe na ma cā pe miy yaha. Pe sē ba wāpee laa yāā pe wīl na car ge, ma ga waha pe pēn ye. Ke fla gbenteefa bye tee naa Yāhā sey u tānkahafua wājaa wīl na. ²² U dya wii tuu -sē ba ke laanwō wājaa jaa, u pye dye- gbeesīl, tahar ne.

Yesu kāndeyārfa Yāhā wānar

²³ Pe Pyar ye miy yaha wa pe syām Nsān ne, pe n ka pe nampyeḡ- fla na, maa ke kai- tōr yar pe na, kai- nkāy Yāhā yūndefa yīḡfa naa n pāā pe ye ma suhu Yiifee- wāle ne. ²⁴ Yesu kāndeyārfa pe kaplāḡ ngīl luhu wa, pe n yīmbui wāā le, ma Yāhā nar ma yee: «Yīḡfua Yāhā, mboo kē raa yāhāyīḡ tāhā kāntraha ne, muhulangbāḡ ne, tesē wān tii bye ne te ma te laam wo.

²⁵ Wo faale wādyaha Dawide wii u ma ma tēntēle, mboo kē, taa le pāā woo yē wo Yāhā Yrā kāmāy na ma yee:

◁Nwa ta, mpāy pe wee Yiifee- ye,

pe n yataḡ ta pe ya na,

ma nii n wāā ma ne?

Nwa ta pe n maha yīmbui wāā le,

ma nii Yāhā wātoo wīl ke wam wo?

²⁶ Kāntraha fāḡgafa yer naan wāmiy na Yāhā na.

Kāntraha yīḡfa bya wo toho Yīḡfua Yāhā na

ke Yīndefua ne.◁

²⁷ Tesē le cīnde, loo ne le n pye nanga nge na, wo klo nde laam wo! Yīḡfua Yerote tesē fāḡgafua Pōsyi Pilati ne, tesē Wōrmefa bye ne, tesē Yiifee- bye ne, poo mii bye, pe wo toho ma Dya Yesu na, woo wii u ma ma tēntēle.

28 Ma laam wīi lii taa bii cāā pāā yaha ma fānga kāmāy na, loo ne pe n pye yagaa. 29 Yīnfua, naa n yāŋ, pe pee tā nii wo na yagaa. Wo ta wo laam n tege nii tee nen wo, wo n waha naa ma kapān pāā laanyīn ne. 30 Ma fānga wāā wo kē, wo n waha naa nawee- jaa ma kāmāy na, tesē wo n waha naa laanwō wūhū pye, tesē yēkā wūhū ne Yesu myaha ne, woo wii taa yāŋ yi u n nii ma tēntēyō.»

31 Pe Yāhā nar wa, teelii fla pe ba pe ya wāā ta, ke fla n sege. Yāhā Yrā n maha pe laam yīi, ma fānga gaa taha pe na, pe laam n tege nii tee nen wo, pe n nii Yāhā kapān pāā laanyīn ne nawee- ye.

Yesu kāndeyārfa pe koho wān wāā le

32 Yesu kāndeyārfa bye pye yīmbui nen na laantee nen ne. Pe laam wo, waa sē naa u koho wān yigi u ya ya ye, pe naa re ta te n naa n nii pe nanihi wān. 33 Yāhā fānga pye pe Yesu tēnlehe kaplāŋ na, pe naa Yesu wāyir wīi pāā gbā wo nawee- ye, mii pe yīnde le yāā mii. Yāhā n -sē naa kaa taha pe na yaryar. 34 Pe ba pe koho wān ta nanihi wān, pe laam wo ngaa sē naa n waha waa na ye. Tarfa naa pe tar par, klefa naa pe kle par. 35 Pe bye naa n pai poo war mii bye ne, ma ba naa n wāā pe Yesu tēnlehe kē, pe n naa pe syā, ma pe la naa n cāāŋ Yesu kāndeyārfa bye nsoho wo gbāhā wuhu na.

36 Mpāy pe koho wān kē ke syi, pe laam wo dya waa pye pe naa n yee Yosefe, Lewi kur kue puee waa. U naa n yi teelaa wo, pe n yee Syiper, kāntraha gaa kē muhulangbāŋ ke gbey le. Pe Yesu tēnlehe ba yasey myaha taha u Yosefe na, ma naa u yee Barnabaase; ke myaha yīntaha kē, wii u laantor le nawee- laam wo. 37 Woo dya nwo, u ba u tar raa par, ma pa tāŋ pe war bye ne, maa wāā pe Yesu tēnlehe kē.

5

Nanayase u cōō Safra ne

1-2 Dya waa -sē pye Yesu kāndeyārfa ne u myaha Nanayase, u cōō myaha Safra. Poo mii ba pe myaha tar raa par. Pe n yīmbui wāā le pe syām u cōō ne, ma war mpāy cēr yi ta pe ya tāy. War mpāy pe kuee, Nanayase n poo gbe, maa wāā pe Yesu tēnlehe kē, ma yee poo tar war bye me. 3 Pyar n u pye ma yee: «Nanayase, ma pye mii ma ta Setane n waha yia ma na? Taa sya war mpāy cēr yi ma tar war na, nwa ta ma n ba kawar fua Yāhā Yrā ye ma yee, pe war bye me? 4 Ma ntraŋ kla, ma kla sē na? Nanayase, waa la tuu te wāpar wīi le ma laam wo? Taa sya maha te par wa, pe war, ma wām sē na, lii ma ne yai ma ye, ma naa n pye. Ma -sē pye mii ma waha kapee- nde syi ga yigi ma laam wo, ma yee pe war bye me? Kawar nde raa fua nde, ma sē re fua nawee- ye ye, ma re fua Yāhā Yrā ye.»

5 Nanayase n kaplāŋ ngīi luhu ma too, ma ku u kuāŋ ne. Mpāy pe pye ma naa n luhu, pe n sron fya. 6 Naanfām mpāy pye ke fla na, pe n yir ma u maha tā, ma u gbe ga tugu le.

7 U Nanayase cōō sē pye kai- ngīi pyeyale wo ye. Ler tāā syi n ter, u n cā ba dye. U sē ba cā lii pye ye. 8 Pyar n pāā u ne ma yee: «Ma puai yee, tee ye tar par yē nge na, cīinde la?» U n yee: «Āwā, koo yē kē.» 9 Loo na, Pyar n u pye ma yee: «Mboo, ma puai ne, ye pye mii ma yīmbui wāā le ma yee, yaa Yāhā Yrā yē yigi yāŋ? Yāŋ, mpāy pe ga ma puai tugu le, pe mii kapahayē na, pe dur ba wa, pe n pai ma bya gbe ter.»

¹⁰ Le yalebya wo, u cōō n too u Yesu tēnlēhe yaha ye ma ku. Pe naanfām n dye ma yāā u ku. Pe n u gbe ga tugu le u puai tāy. ¹¹ Mpāy pe pye ke fla na, tesē mpāy ne pe ba le luhu kur kue ye, pe bye n sronj fya.

Laanwo wūhū ba syar Yurusalem wo

¹² Pe Yesu tēnlēhe naa laanwo wūhū busāā pye tesē yēkā wūhū ne le klofa yīnde na. Pe Yesu kāndeyārfa ba pe ya wāā naa n ta Yāhā kangbān laankongbān nge flāhā tāy, laankonj giī pe naa n yee Salmuu laankonj. ¹³⁻¹⁴ Plii wuhu na, nafām mpāy naa Yesu ta pe Yater, naam tesē ca ne, ma ba pe ya le naa n taha pe Yesu kāndeyārfa na, pe n naa n syar. Mpāy pe sē ba Yesu ta wa pe Yater ye, pe sē ser naa pe ya wāhā pe ne ye. Nawee-sē naa pe Yesu kāndeyārfa sey. ¹⁵ Pe Yesu tēnlēhe pe naa laanwo wūhū pye yēkā wūhū ne, loo nde n ta, nawee- n sya nii pe yanfa gbe ba naa n ta kānde wo kasāy wān na, ma yee Pyar ma ba n ter, u yirfua yīm n waha paha tā mpāy na. ¹⁶ Nabuar raa naa n yir Yurusalem kānkāy kui wo, ma naa n pai yanfa ne ma suhu nawee- mpāy ne, sāndāpee naa pe fāy. Pe bye naa n jaa.

Pe wāfāy ta pe Yesu tēnlēhe na

¹⁷ Pe Yesu tēnlēhe wīī naa laanyar yigi u Yāhā yūndefa yīnfua kē tesē mpāy ne pe naa n taha u na, poo me pe Sadusyē ne. ¹⁸ Pe n yir ma Yesu tēnlēhe yigi ga le nanihi nwompihi wo. ¹⁹ Yīmper n wo, yāhāyīn tēnlēhe waa n pa, maa ke nwompihi nwonyē yār pe Yesu tēnlēhe na, pe n yi, u n pe pye ma yee: ²⁰ «-Ye ka Yāhā kangbān wo, ye ga naa nawee- klaha Yesu kānfuē wīī ne, lii le ga waha ta, nawee n sukūhū yāā.» ²¹ Pe Yesu tēnlēhe n luhu u yāhāyīn tēnlēhe ye, ma yir ga dye sukūhūntāy pēmpēm na Yāhā kangbān wo, ma nii nawee- klaha.

U Yāhā yūndefa yīnfua -sē nwo, yīn ke syii wa, woo tesē mpāy ne pe pye u kur ye, pe n Yīifee- wāle yee ba tesē pe kaplān cerfa ne, pe n pe ya wāā Yesu tēnlēhe wīī na. Loo kur ye, pe n Yāhā kangbān sēnfa mpāy lehe wāā, pe ga pe Yesu tēnlēhe yi ke nwompihi wo, pe pa pe ne. ²² Pe n ka ke nwompihi wo, ma ga pe Yesu tēnlēhe fla yāā wāwaha. Pe n dur maa le tōr pe yawāhāfa ye ²³ ma yee: «Wo ga ke nwompihi yāā te nwonyēr ne te sronj gbāā tā nii te ya kai na, pe nwompihi sēnfa ne pe yer ga pe yersar wo te yēr na. Too te nwonyēr yār, wo sē -sē waa yāā te laam wo ye.»

²⁴ U Yāhā kangbān sēnfa yīnfua tesē pe Yāhā yūndefa yīnfa ne, pe nde luhu, pe ga lii pāā pe Yesu tēnlēhe wāplaha wīī na, pe sē le cā ye. Pe n nii pe ya yey ma yee, ncā nde n gaha yi lii na laa? ²⁵ Waa ter n sur ba dye ma pe pye: «-Ye yān! Naam mpāy tee le nwompihi wo, pe ma Yāhā kangbān wo pe nii nawee- klaha.» ²⁶ Pe Yāhā kangbān sēnfa n ka pe yīnfua ne, pe n ga pe Yesu tēnlēhe yigi. Pe -sē ba fya, ma yee naweete- ga pe miy ntēmbar ne. Loo n ta, pe sē sya ma fānga yar pe na ye.

²⁷ Pe n pa pe ne pe kaplān cerfa yahasee ye, u Yāhā yūndefa yīnfua n nii pe yey ma yee: ²⁸ «Wo sē ba sā waha la ye na, tee ma syi naa nawee-klaha dya nwo myaha ne ye? Le maha yigi mii ye n ye kaklaha nge ta, ke n cāān Yurusalem bye wo, ma maha n ke, yii ga u dya wāboo wīī taha ta wo yīn na?» ²⁹ Pyar tesē u Yesu tēnlēhewai ne pe n yee: «Wo yai wo naa Yāhā laam wīī loo pye, -too tyii nawee- laam wūhū na. ³⁰ Yii kē, tee u Yesu kuey mar boo trā na. Wo wāle Yāhā -sē u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye, ³¹ ma u kuā yir ta ke kāndigi koho kue ye, ma u ta u n nii Kaiyahaseefua, ma maha nii Syayahafua. Woo kāmay na Yisrefa ga

waha le sya pe cã pe kapee- sē yō ye, pe ke wāpyeŋ miy yaha. Loo na pe kapee- ga yee laha kãã pe yīŋ na. ³² Wo yīnde taha koo ngū na. Wo nii wo saa waha ke yaha le ye, wii tesē le Yāhā Yrā ne, Yāhā Yrā lii Yāhā le wāã mpāy kē pe n luhu ke ye.»

³³ Pe kaplāŋ cērfa pe kaplāŋ ngū luhu, ncafūhū n pe yigi, pe n nii pe Yesu tēnlehe wāboo ke. ³⁴ Pe laam wo, Yāhā kaiyarfua waa -sē pye, pe naa n yee Kamayel. U pye Farisyē, u wīi naa n tāy klofa bye ye. Woo n yir yer pe kaplāŋ cērfa telai wo, ma ta pe n pe Yesu tēnlehe yigi, ma yi ga nkur ye pe ne. ³⁵ Loo na, u n pe yawāhāfa pye: «Yiisrefa, heii! -Ye yii yigi naam mii ne! ³⁶ Ye sē yāã, le sē ma- sye ter ye, Teedasu sē ba yir la, ma u ya ta naweeyō waa. Nawee- yīisyām n sya yir taha u na, ma n luhu u ye. Loo kur ye, pe n ba u boo, pe nawee- yīisyām n fā cāāŋ. Kai lii tuu ba ga yigi, le sē too la? ³⁷ Woo kur ye, Galele naa waa pye pe naa n yee Yuda. U n ba yir u ya ndoŋ nayrūhū cāã na. Nabuar n yir taha u bya na. Loo kur ye, pe sē u bya boo la, mpāy pe ba taha u na, pe n cāāŋ. Kai lii tuu ba ga yigi, le sē too la? ³⁸ Yagaa wīi nde na, n ga ye yar laa ne: Ye tyii mii na pe n naa n pye, ya' a syi naa pe yāŋ ye. Le ma pye naweete laam wīi ne pe yigi, ma nii tēn nde tē, le ga ba klaha-. ³⁹ Le ma -sē pye Yāhā laam wīi ne pe yigi cīinde, -ye cã ye yee, ye saa waha le klaha- ye. Loo na, -ye yii yigi, le ma syi le ba nii mii Yāhā gē kē tee n wāã ke ne ye!»

⁴⁰ Pe kaplāŋ cērfa n u Kamayel yē yor sya. Pe n pe Yesu tēnlehe yee dur ba, ma ba ta pe n pe gbā. Pe n maha sã waha pe na, a pe ma syi Yesu wīi laa n maha yi yāã pe yē wo ye. Loo na, pe n cã pe miy yaha. ⁴¹ Pe Yesu tēnlehe n yi pe yawāhāfa telai wo ma ter. Yāhā ke pe yāŋ yi pe n wāfāy yāã Yesu myaha wīi na, loo nde n nuhu yigi pe kē. ⁴² Loo kur ye, pe -sē maha naa nawee- klaha plii bye, ma maha naa le kapāyīi wīi pāã pe ye, kapāyīi lii le u Yāhā Yīndefua Crise wīi pāã. Pe naa koo pye kē Yāhā kangbāŋ laam wo tesē pe kle ne.

6

Pe koholefa kuasīi yāŋ yi Yesu tēnlehe kē

¹ Koo cāã na, Yesu kāndeyārfa naa n syar. Pe laam wo Yiifee- terfa mpāy pe naa jrēke yor pāã, pe n pe ya tē pe klo Yiifee- * na, ma le kuān ma yee, a plii bye dir layale ma nō, pe wee pe poo calangusyam gbihi n la ye. ² Loo na, pe Yesu tēnlehe sēnsye syām n ke fla Yesu kāndeyārfa bye yee ba, ma pe pye ma yee: «Wii Yesu tēnlehe, wa' a tyii Yesu kapāyīi wāpāã na nawee- ye, ma taha kuee dir wīi ya na, le sē yō ye. ³ Wo nna, ye yai ye naam kuasīi mpāy yāŋ yi ye laam wo. Mpāy pe miyūhū ke n yee, tesē Yāhā Yrā maha pe laam yīi, tesē laantor kacān ma pe ye. -Ye poosyifa yāŋ yi wo n pe taha dir wūhū na. ⁴ Loo nde ma pye ke syi wii poo na, waa waha nii yalebye, wo naa n pāã Yāhā ye, too naa le Yesu kapāyīi yar nawee- na.»

⁵ Ke fla Yesu kāndeyārfa bye n yer loo nde wāpyeŋ na. Pe n Yetyen yāŋ yi. U ba Yesu sroŋ ta u Yater laantee nen ne. U laam maha ba yīi Yāhā Yrā ne. Pe n Filipe yāŋ yi taha woo na, ma maha Perkua yāŋ yi, Niikanuhu ne, Tyihimu ne, Parpēna ne, ma suhu Niikluasu ne. U Niikluasu nwo naa n yi Yātoosyi wo, u ba u ya le Yiifee- kände wo faale na. ⁶ Pe n poo yar pe Yesu tēnlehe na, pe n klue taha pe na, ma Yāhā nar pe kē pe tēn wīi na.

* 6:1 6.1 Yurusalem klo Yiifee- yebere yor pāã.

7 Yāhā kapān naa n cāñ plii wuhu na. Yurusalem wo pe Yesu kāndeyārfa n ba sron syar naa n gaha. Yāhā yūndefa mpāy bya naa n sya ma naa Yesu ta pe Yater.

Yetyen wāyigi

8 Yāhā ba ke laantār ta Yetyen na, ma maha ba ke Yrā Fānga le u laam wo, u n naa laanwo wūhū pye yēkā wūhū ne, pe klofa yīnde na. ⁹ U wīl -sē ba sye naam mpāy ye. Poo pye Yiifee- yawāhā nwon gaafa ne. Poofa mii pye yāā yāmpa faale wo, ma ba yi le wo. Mpāy pye Syirē kāntraha wo tesē Lesyāāndi kāntraha ne ma ba pa. Mpāy maha pye Sersyi kāntraha wo tesē kui nkāy ne, kāntraha gaa wo pe n yee Yasyi, ma ba pa pe ya ndon. ¹⁰ Pe sē -sē waha yia Yetyen na ma u pāā yigi ye. Yāhā Yrā naa laantor le u laam wo, u n naa kacān kaplāñ ya pāā pe ne.

¹¹ Loo na, pe n naam mpāy dāā, ma pe ta pe n kawar fua taha u na ma yee: «Wo wo faale wādyaha Musa wāpee luhu u yē na ma suhu Yāhā bya ne.» ¹² Pe n klofa sūū le u na ke syi, pe Yiifee- wāle ne ma suhu Yāhā kaiyarfa ne. Loo na, pe n sur dye u Yetyen na, ma u yigi ma ka u ne kaplāñ cerfa yahasee ye. ¹³ Pe n maha ga pa mpāy ter ne, pe ba kawar fua taha u na. Pe n ba yee: «Naa nwo sē tyī wo Yāhā kangbāñ miipihī wāyee na, ma suhu wo wādyaha Musa kānde ne ye, lii Yāhā le ta. ¹⁴ Wo luhu tuu n yee, a Nasaretefa Yesu ga ba Yāhā kangbāñ traha, tuu dur u wo wādyaha Musa kānde yīntaha wā klahā wo kē.»

¹⁵ Mpāy bye pe pye pe ba tege nii ke yawāhā nwon wo, pe yīnde pye u Yetyen na, pe n u yīntaha yāā ke n yehē palpal yāhāyīñ tēnlehe yīntaha wāñ syi dyañ.

7

Yetyen yē yor pe kaplāñ cerfa yaha ye

1 Yāhā yūndefa yīnfua n Yetyen yey ma yee: «Cīinde la pe n pāā?»

2 Yetyen n u yē wāā sya ma u pye: «Yii mpāy ye ma ra nampyen-, ta tuhufa ne, -ye ndityuhu yaha ra ye! Ye cā ma yee, wo faale wādyaha Brama see kāntraha nge wo pe naa n yee Otami. Pe koo kāntraha ngefa yee Syadeefa. Tuu sē bii yir wa u kusey nde wo ma ka Syahara wo ye, Yāhā gii koo myaha gboho tāñ myar bye na, ke n bii ke ya yar u na, ³ ma u pye ma yee:

«Ma klo yāā,

taa le ta yaha ma tuhufua nna ne,

ma ga nii teelii wo,

tē ga yar ma na.»

4 Loo na, Brama n -sē yir ke Otami wo, ma ga nii klo laa wo pe naa n yee Syahara. U tuhufua pye u ne. U tuhufua tuu bii ku ke Syahara wo, Yāhā n maha u ta, u n yir ke fla na ma pa kāntraha nge wo, kii ree mii ke laam wo yagaa. ⁵ Yāhā sē bii teelaa wāā u kē kāntraha nge wo ye. Ke sē bii teelaa gē wāā u kē u waha mploho gē fāā ye, ma -sē bii yē ter u ye, koo ga ba ke kāntraha kur bye wāā u kē, ke n nii pe wāñ u kur bye ne. Koo cāā na, puee nen gē sē -sē pye Brama myaha na ye. ⁶ Loo nde kur ye, Yāhā n maha bii nde pāā u ye ma yee:

«Ma kur ga ba ka,

pe ga nii nampay kāntraha gaa wo.

Koo kāntraha ngefa ga ba pe ta yāmpa,

pe pe nuhu dye- yīisyāñ.

7 Loo nde wīl na,
n -sē ga ba koo kántraha ngefa sâhâ.

N ga ba ta, ma kur n dur ba
kántraha nge na nwo,
pe ba naa diŋ yi ra kē.>

8 Loo kur ye, Yâhâ n naambiyâr le Brama ne, ma u pye ma yee, loo nde wīl na Brama yai u wâkūū wīl koho yigi. Loo na u n bii Yisyake see, plii kuatâa wuhu u n u kûū. Yisyake n bii le dye ma Dyakuba see, ma u kûū plii kuatâa wuhu u ya ndoŋ. Dyakuba n -sē u naam kicar sēnsye syâm kûū. Poo me, pe nii wo ter sēnsye syâŋ ngīl wâle.

9 Laanyar bii Dyakuba pii yigi, pe n sya pe cīfua Yosefe yigi par yâmpuai Sypitefa ye. ¹⁰ Yâhâ -sē pye u Yosefe kur ye. Ke n dye u kue ye, ma u yīŋ yi kawlanŋ wo, ma ta koo fla kántraha kui yīŋfua n u yee ba ta u yahasee ye. Yâhâ n maha laantor le u laam wo ma u ta, u n kacâyor cā pāa u Sypite kántraha yīŋfua yahasee ye. U wīl n sya tã y u ye. U Sypite yīŋfua n u ta, u n nii ke kántraha kai- kur bye yahasee ye u kaha bya ne.

¹¹ Loo kur ye, fãa n dye ke Sypite wo, Kanaa bya ne, pe naa wo kántraha yee koo syi. Fen n gboho, ngaa sē yâa wo wâle ye wâdi wãŋ ye. Wo faale wâdyaha Dyakuba tuu luhu, ¹² a bur blokūū ma Sypite wo, u n u pii no wâa ke fla na pe n ga u bur blokūū waa ke ba. ¹³ Pe n maha bii dur ga ke tehe syâŋ wuhu na, Yosefe n ga u yīŋ yi pe na, pe n u yãŋ cã pe cīfua. Le klo yīŋfua bya n -sē u Yosefe nna cã. ¹⁴ Loo na, Yosefe n kãnde wâa pe n ga u tuhufua yigi ba u fla na u nna bye ne. U tuhufua kaha nawee-pye gbeetã sēnsye nawee- bua. ¹⁵ Dyakuba ka koo syi Sypite wo. U n bii ku ke fla na, u pii sēnsye syâm bya ne. ¹⁶ Pe pe nakur gbe ga naa n le klo nde wo pe n yee Sihisyem. Koo fla nge na, teelaa fla ma gbūl ne ke fla na, Brama tuu bii par Amuor pii ye.

¹⁷ Yâhâ ke bii yē ter Brama ye lii ne, loo nde pyeyale le bii no gbe taha, wo klofa pe pye ke Sypite wo, pe nii n syar. ¹⁸ Dye- buar n ter, yīŋfa busãa n ku ter pe yai ne ke Sypite wo. Yīŋfua waa ter n bii yir u yai ne. Woo yīŋfua nwo cãŋ sē pye Yosefe wīl laa na ye. ¹⁹ U n wo wâle bye ta ma nii n nuhu, ma pee tã pe na, ma sya yee pe pe pēyâr miy yaha, pe n naa n ku, pēyâr rii te pye naam kicar.

²⁰ Koo cãa nge kē, Musa tuu see yi u nayõr ne ma pye Yâhâ laanfua. U nna n u yē woo yrey tãa. ²¹ Te yrey tãa kur ye, u nna n u gbe ga miy yaha, mii u Sypite yīŋfua bii le pãa ta mii. Ke kántraha yīŋfua pueesya n bii u yãa, ma u ke gbe, ma u yigi mii u ya koho pesey dyaŋ. ²² Koo ke ta, pe n naa Musa klaha Sypitefa kai- ne tesē pe kacãn ne. Tuu bii le dye, u fãnga n gboho, kacãn n maha gboho u ye.

²³ U wâle ke bii no dye- gbeesī na, Musa n le ta woo ga ka, u ga u terfa Yisrefa yãŋ. ²⁴ U n ga Sypitefa naa waa yãa, tuu nii poo Yisrefa naa waa nuhu; u n dye u dya kue ye, ma u Sypite naa boo u kē. ²⁵ U naa n traha woo nampyeŋ- Yisrefa n le cã, a woo kē Yâhâ ke taha u pe sya yaha. Pe sē -sē le war ye. ²⁶ Koo yīŋsyii wo, u Musa n ga Yisrefa syâm yãa, pe nii n wãa. U n yee, woo ga pe syii ma pe pye: <Naambiyâm, ye ma klo nen yafa. ²⁷ Nwa ke -sē maha ye taha yii wãnuhu na.> Wii ruu -sē naa u nampyeŋ nuhu, u n Musa tra wãa ma u pye: <Yoo tuu ma ta wo yīŋfua, ma naa wo sãhã? ²⁸ Maa ra boo la mii taa ne Sypite naa nwo boo mii niinge na?> ²⁹ Musa tuu kaplanŋ ngīl luhu, u n fã yi ke Sypite wo ma ga kuae kántraha

gaa na pe naa n yee Madaha. Koo fla nge na, u n ɔɔ yāā, ma kicar syām see u na.

³⁰ Dye- gbeesī n ter. Musa pye tēyāfūū fla wo yāŋ gaa tāy, pe n yee Senayi. Yāhāyīŋ tēnlēhe waa n yi Musa na, wambule laa wo, naa naa n tar le laam wo, le sē -sē naa n suhu ye. ³¹ Loo nde wāyāā n Musa laam wo. Tuu yūhū crā ke na, woo ga gbihi yāŋ, u n luhu Yāhā yīmbui ne le n yee:

³² <Ndoos kē, ma wāle Yāhā.

Ndoos kē, Brama ye Yāhā,

Yisyake ne, Dyakuba ne.>

Fyar koho wo Musa n yer n sege, u sē ser naa n yāŋ nantāŋ ye. ³³ Yāhā n u pye:

<Ma ntāy fer kāā,

draha gii raa yer nge,

ke ma gbegbe ma maha nii Yāhā wāŋ.

³⁴ N ta nna wāfāy yāā Syypte wo,

n luhu pe wāsī ne,

ta n tege pe wāsyayaha yīmbui ne.

Loo ne ta n yee,

n ga ma lehe Syypte wo.>

³⁵ Woo Musa wii pe Yiisrefa pe bii sye yaha, ma bii u pye ma yee: <Yoo tuu ma ta wo yīŋfua, ma naa wo sāhā?> Woo Musa ceŋ ya kē, Yāhā u n ɔ wāā pe kē syayahafua, ma maha u ta pe yīŋfua. Yāhā n ke yāhāyīŋ tēnlēhe waa lehe wāā Musa ye loo nde wī na. ³⁶ Woo Musa kē tuu laanwo wūhū pye yēkā wūhū ne Syypte laam wo, ma sya waha Yiisrefa yigi yi ke laam wo. U maha laanwo wūhū pye yēkā wūhū ne ke muhulangbāyāhā telai wo ma suhu le tēyāfūū klo ne, koo fla gii pe dye- gbeesī pye. ³⁷ Woo Musa kē tuu maha bii Yiisrefa pye ma yee: <Yāhā ga ba ke Yāhā kaplāŋ tōrfua waa n ɔ wāā ye kē mii ra dyaŋ. U ga ba yi ye ter laam wo.> ³⁸ Pe Yiisrefa pe bii pe ya wāā ta tēyāfūū klo wo, ke yāŋ nge flāhā tāy pe n yee Senayi, woo Musa maha kē tuu pye wo wāle ne ke fla na. Yāhāyīŋ tēnlēhe waa naa n pāā u ne koo yāŋ yīŋ na. Kaplāŋ nkāy ke cūinde yrā wāā nawee kē, u yāhāyīŋ tēnlēhe n ke yar u na, u n -sē pa, maa ke tōr yar wo na.

³⁹ Wo wāle n yee poo saa luhu u ye ye, ma u wī sye, ma pe laam wī ta ma yee, poo ga dur ter Syypte wo. ⁴⁰ Pe n maha bii Yarō * pye ma yee: <Wāŋ gaa fāā wo kē ke n nii wo yāhā, wo n ke ta wo yater. Musa wii tuu wo yigi yi Syypte wo, wo tee mii, wo sē cā lii u yāā ye.> ⁴¹ Pe n naanceŋ gaa fāā ta, ma ke tēŋ ma nuhu di ke wī ne, koo gii pe fāā pe ya ya pe klue ne. ⁴² Yāhā n dur yi pe kur ye, ma tyii pe na pe n nii yāhāyīŋ wān tēŋ. Loo ne le yrūhū yaha Yāhā kaplāŋ tōrfa saba wo ma yee, Yāhā yee:

<Yiisrefa, tee pye u tēyāfūū klo wo,

ke dye- gbeesī ngī na,

ndoo la, tee naa n tēŋ yraha ne?

Ye naa diŋ yi la ndoo kē?

⁴³ Ye cā ndoo sē kē ye.

Ye yāhā nge tee n yee Moloke,

koo kē ree gbe naa n tay ke fai nwronge wo.

U yrompua nwo pe n yee Arefaha,

ye maha ba usyi pye ma u ta ye yāhā.

Too wān nde ne,

tee ba fāā ma naa te tēŋ.

* 7:40 7.40 Yarō pye Musa lefua.

Loo ne, n ga ye gbe ga miy yaha
teelaa wo deydey,
koo fla dey Babilon ge na.>

⁴⁴ Tēyāfūū klo wo, wo wāle bii ke Yāhā nwonge gbihi. Kānde lii Yāhā le ta, le wūhū bii yrūhū ta ntēm̄bapai raa na. Too nde pye wo wāle pe bii gbe le yaha ke fai nwonge wo. Musa bii ke nwonge gbihi mi Yāhā bii u yar le ne mi. Ke nwonge pye pe ye. Yāhā naa n pāā pe ne ke laam wo. ⁴⁵ Mpāy pe yir wo wāle mi kur kue ye, pe bya n ke Yāhā nwonge yāā ma ke gbe ma tɛr ke ne. Yosua woo ruu pye pe yīŋ na. Yāhā ke bii yē tɛr Brama kur ye kāntraha gii ne, Yāhā n ta pe n bii waha koo kāntraha ngefa kar wāā; poo ter mi sē pye Yiifee- ye. Koo Yāhā nwonge n kuee, kur mpāy ma yir pe yai ne, pe ga ke yāā. Koo syi ya, ma sya ba Dawide nai, u n -sē kānde nar ke ye, woo ga kaha fāā ke kē, koo gii ke ma Dyakuba Yāhā. ⁴⁷ Yāhā n sye, ma bii u dya Salmuu woo ta u n bii ke Yāhā kaha fāā †.

⁴⁸ Nwey ti nawee- pe n fāā pe klue ne, Yāhā sē n syā te laam wo ye, koo gii ke ma ncaha ye yāhāyīŋ na. Yāhā kaplāŋ tōrfua waa loo pāā ma yee, Yāhā yee:

⁴⁹ <Yāhāyīŋ kē ke ma ra nangbāŋ niisaha,
kāntraha -sē ma kām̄berge dyaŋ,
tē tɛr taha ta.

Yii -sē ga waha koo nwoŋ fāā mi syi dyaŋ?
Draha gii syi -sē ma,
ke ga waha ra niisaha kua?

⁵⁰ Ndoosē na, tē too nde bye fāā,
ke yāhāyīŋ tesē ke kāntraha ne?> »

⁵¹ Yetyen tuu pe faalefa wī tōr yar wa pe na, u n maha le pāā pe ye ma yee: «Yii laangbānfa mi, ye laam waha, ye sye ma ye ndityuhu gbāā tā ye saa luhu Yāhā ye ye. Ye sye, ye sē n luhu Yāhā Yrā ye ye. Ye ma mi ye wāle dyaŋ. ⁵² Yāhā kaplāŋ tōrfua wii woo u kuee mi, pe sē u nuhu ye? Mpāy pe u kasronfua wāpa wī pāā, pe pe boo. Yagaa u kasronfua tuu pa, ye u wī sye ma sya ba u boo. ⁵³ Yii mpāy, Yāhā yāhāyīŋ tēnlɛɛ ta, pe n le kānde tōr yar ye na, kānde lii Yāhā le ta, ye sē -sē le yār ye.»

Yetyen wāboo wī

⁵⁴ Pe kaplāŋ cerfa pe Yetyen kaplāŋ ngī luhu, ncafūhū n pe yigi, pe n sya nii n sege. ⁵⁵ U Yetyen woo -sē nwo, Yāhā Yrā Fānga le u yī, u n yāhāyīŋ tēŋ yāŋ, ma Yāhā nayōr yāā, Yesu ne tuu yir yer ke Yāhā kāndigi koho kue ye, kai- bye fānga ne u ye. ⁵⁶ U n yee: «-Ye luhu, n nwo, tē yāhāyīŋ yāā ke yār yaha ni. Nawee Puee yir yer Yāhā kāndigi koho kue ye.»

⁵⁷ Pe n tē sya, ma ndityuhu gbāā tā, ma sur dye u Yetyen na ma u yigi. ⁵⁸ Pe nawee- n u tyīŋ ga le klo kānkāy na, ma ga ntēm̄bar ta, ma ni u miy u wāboo yīmbui ne. Mpāy pe ba cāā u miy, pe ba pe nayrengbāy fer ma ta yaha dya waa kē pe naa n yee Sol, u naa te yāŋ. ⁵⁹ Pe sya naa Yetyen miy ntēm̄bar ne, u Yetyen woo -sē pye, tuu naa Yesu nar ma n yee: «Yīŋfua Yesu, ta yrā sya!» ⁶⁰ Loo na, u n kānklūy gbāā, ma tē sya fānga ne ma yee: «Yīŋfua, ma'a n tyii kapee nde na pe yīŋ na ye!» Tuu koo kaplāŋ ngī pāā wa, u n ku.

† 7:47 7.47 Salmuu cāā kē, pe bii ke Yāhā kangbāŋ cir fāā.

8

Yetyen wāboo wīi n tāy Sol ye.

Pe Yesu kāndeyārfa nuhu

¹ Koo per pe n yir Yesu kāndeyārfa wānuhu ne ke Yurusalem wo. Pe Yesu kāndeyārfa bye n fā cāāj ter Yude kui wo, Syamari kui ne. Pe Yesu tēnlehe poo n kuee. ² Mpāy pe -sē naa n luhu Yāhā ye, pe n Yetyen nakugu gbe ga lē, ma u gbā wīi wūn.

³ Sol woo -sē pye, tuu naa kaa taha u ya fānga na pe Yesu kāndeyārfa wīi wāpyeklahā- wīi ne. U naa n tay klē wo, ma Yesu kāndeyārfa fyāhā naa n yigi, naam tesē ca bya ne, ma ga naa pe le nwompīhi wo. ⁴ Mpāy pe ba fā cāāj, pe naa n tay teebehe bye wo, ma naa Yesu kapāyīi pāā nawee-ye.

Filipe Yesu Crise kapāyīi yar Syamarifa na

⁵ Filipe n ka Syamari kungbāy wo, ma ga u Yāhā Yīndefua Crise wīi tōr pe nawee- ye. ⁶ Pe nawee- pe Filipe kaplāj luhu, ma maha ke laanwo wūhū yāā tuu n pye, pe bye naa ndityuhu yaha, ma naa n luhu u kaplāj ye kai ne. ⁷ Sāndāpee naa n tē, ma tege naa n kāā nawee- busāā yīj na, tānklahafa busāā maha naa n jaa. ⁸ Loo nde n pe klofa ta, nuhu n pe yigi.

⁹ Le klo wo, dya waa -sē pye lē wa, pe naa u yee Syimu. Woo dya nwo pye caifua, ma naa pe Syamarifa laam wo kai- nkāy ne. U naa u ya yāj, usyi wee ye. ¹⁰ Ke fla nawee- bye, ma gbe pe kicar syīmbir na, ma ga waa pe wāle na, pe bye -sē naa nagboho ta u na cīinde, ma sya naa n yee: «Dya nwo, Yāhā fānga ge kē ke ma u ye, fānga gii pe n yee cīinde fāngangbāj.» ¹¹ U tee ba ma- ter le klo wo, ma naa pe nawee- laam wo u pyer ne, koo syi kē pe n naa u fya, ma maha naa nagboho ta u na.

¹² Pe klofa pe -sē ba le kapāyīi luhu Filipe yē na, kapāyīi lii le Yāhā Yai wīi tōr tesē Yesu Crise wīi ne, pe naa loo sya cīinde, ma naa Yesu ta pe Yater. Pe n -sē pe bye tāā naa n yi loho wo, pe naam tesē pe ca ne. ¹³ Syimu bya n Yesu kapāyīi sya cīinde. Loo kur ye, pe n u tāā yi loho wo, u n naa n kuee Filipe tāy. Filipe naa yēkā wūhū pye, ma maha naa laanwo wūhū pye Yesu myaha ne. Syimu naa koo ngīi bya yāā, ke n -sē naa laam wo u kē.

¹⁴ Yesu tēnlehe mpāy pe pye Yurusalem wo, pe n ba luhu, a Yesu kapāyīi ma, le dye Syamari laam wo, pe n Pyar ye nō wāā ke fla na pe syām Nsān ne. ¹⁵ Pe syām pe ga dye ke Syamari wo, pe n Yāhā nar pe Yesu kāndeyārfa kē ma yee, Yāhā ke ta Yāhā Yrā n dye pe laam wo. ¹⁶ Pe tee ba tāā yi wātāāyi ya loho wo Yesu myaha ne, Yāhā Yrā sē ba dye wa pe laam wo ye, koo syi kē pe n ba Yāhā nar pe kē loo wīi na. ¹⁷ Loo na, Pyar tesē Nsān ne, pe n klue taha pe na, Yāhā Yrā n dye pe laam wo.

¹⁸ Syimu tuu yāā Yāhā Yrā le dye pe Yesu kāndeyārfa laam wo, yaliile wo Yesu tēnlehe pe klue taha pe na, u n war yi ma Pyar ye pye pe syām Nsān ne ma yee: ¹⁹ «-Ye ra bya kē ke syi fānga ne ta n nii, n ma klue taha wii na, Yāhā Yrā le dye ufua laam wo.» ²⁰ Pyar n u yē wāā sya ma yee: «Ma war pe ka ma ne, ma tee le wūū, a Yāhā laantār wīi n sya ke ye wale ne. ²¹ Ma lay wee nwo ye, ma sē maha yai loo nde syi wāyāā ne ye, ma laam tee mii, pe wee gbege Yāhā ye ye. ²² Mii dur yi kāā ma kapee nde wo, -taa Yāhā nar, ke ma sya ke ma kapee nde kua kāā ma na. Mā pye ge pye mii ma waha nde syi wūū, ma sya le pāā yi. ²³ Tē ma yāā mii, ngaa kapihi ma ma yīj na, ma ta ma kapee- n nihi ga ta ter, ma ta ma saha laa

kayī ge pye ye.» ²⁴ U Syimu n Pyar ye pye pe syām Nsān ne ma yee: «Yi ge, -ye Yāhā nar ra kē, laa ma n faha ra dye nde kur ye tee pāā ye.»

²⁵ Yesu tuu naa kai- nkāy pye pe n naa n yāā yīnde ne, ma suhu nkāy ne tuu naa n pāā pe naa n luhu, Pyar ye pe loo kapāyī tōr yar wa pe nawee- ye, pe n dur ter Yurusalem wo. Kānde wo, pe le kapāyī tōr naa n gaha Syamari kāntraha kusyīmbehe busāā wo.

Filipe tesē Yetyopefa yīnfuangbān gaa ne

²⁶ Yāhāyīn tēnlhe waa n Filipe pye: «Ka yainsaha dar kue kāndigi koho kue ye. Kānde laa ma ke kue dragba wo, le n yir Yurusalem wo ma n gaha klo nde wo pe n yee Gbasa. Ka loo kānde fla na.»

²⁷ Filipe -sē yāā ta ter yir ter le kānde kue ye. U n ga dya waa yāā le kānde wo. U pye Yetyope yahaseefua waa, ma maha pye Yetyope yīnfasya war kluhu yīn na. U ba ka Yurusalem wo Yāhā seysaha wo, ma dur naa n ter u niisaha wo. ²⁸ U pye u ba dye nii u kafān wo, ma naa Yāhā kaplān tōrfua Yisa kaplān kal ke Yāhā sabangbān wo. ²⁹ Yāhā Yrā n Filipe pye ma yee: «Yūhū dye u dya kafān tāy.» ³⁰ Filipe n fā yūhū dye, ma luhu u Yetyope naa tuu nii Yāhā kaplān kal, nkāy Yāhā kaplān tōrfua Yisa tuu yrūhū. Filipe n u yey ma yee: «Kai- nkāy taa n kal ngī, ma ke war la?»

³¹ U dya n u yē wāā sya ma yee: «N ga waha pye mii, n naa ke war, waa ma yee u wee ma nii ke yīntaha tōr ma ra yar ye?» U n Filipe nar, u n dye nii u tāy ke kafān wo. ³² Yāhā kaplān nkāy u naa n kal, koo kē ngī: «U nii mii mbua wii syi dyaŋ pe yigi n gaha boosaha wo.

U nii mii mbua wii syi dyaŋ pe u yor kur,
u n yaha le tete.

U sē yē kua ma laa ge pāā ye.

³³ Pe u kloŋ, dyefua sē yāā u kue ye ye.

Pe mii, pe u boo kāntraha nge na,

kur wām ga ba yir na u ye pe naa u wī pāā?»

³⁴ U Yetyope naa n Filipe yey ma yee: «Dya, kace ra yar, yoo wī -sē kē, u Yāhā kaplān tōrfua tuu tōr loo ne? U ya koho wī laa, waa wī?» ³⁵ Filipe n kapān gbe ma u Yāhā kaplān tōrfua kaplān ngī yīntaha yar u dya na, ma sya ba le Yesu kapāyī tōr yar u na. ³⁶ Pe naa n ter ke dyaŋ le kānde wo, pe n ga no loho fla gaa na. U Yetyope naa n u pye: «Loho nge! Nwa -sē maha ma ke kuae ta wātāāyi na loho wo?» [³⁷ Filipe n u pye: «Ke ma pye ma Yesu ta ma laam wo ma cīnde Yater, ma ga waha tāā yi loho wo.» U Yetyope naa n u pye: «N le sya cīnde, woo kē tuu ma Yāhā Dya cīnde.»]

³⁸ Loo kur ye, u Yetyope naa n ta pe n ke kafān yer. U n tege woo tesē Filipe ne. Pe n dye ke loho wo. Filipe n u tāā yi ke loho wo. ³⁹ Pe yi ke loho wo, Yāhā Yrā Fānga n Filipe gbe ter. U Yetyope naa sē maha u yāā yāā nantān ye, ma u kānde sya, ma n ter, nuhu fla. ⁴⁰ Filipe n ga u ya yāā klo laa wo pe naa n yee Asuhute. U n nii Yesu kapāyī tōr n gaha kui wo, ma sya ga dye Syesarē wo.

9

Sol u troho wātāhā ter miy yaha ma Yesu kānde yār

(Tēnl 22.6-16; 26.12-18)

¹ Sol -sē nwo, u pye ma naa Yesu kāndeyārfa ke wāboo ya ne. U n ba yir ma ka Yiifee- Yāhā yūndefa yīnfua fla na, ² maa saba mpāy sya u ye,

saba mpāy syi pe ga waha kānde wāā u kē u n ka Damasus na, te Yiifee-yawāhā nwey wo. U maa nawee- mpāy yāā ke fla na, naam woo, ca woo, pe ma yee wa pe n yār Yesu kānde wo, u waha pe yigi, u pe pua, u pa pe ne Yurusalem wo.

³ U n yir koo na, ma kānde sya, ma n gaha ke Damasus na. Tuu ga nō gbe taha le klo na, u n yee woo ga yāñ, ma yāā cāā- mpāy ter syi pe yi yāhāyīñ kuε ye, ma ba yeε u na. ⁴ U kadye n sege, u n laha too kāntraha na, ma luhu yimbui laa ne, le u pye ma yee: «Sol, Sol, n lii wāpee pye, ma n nii ra nuhu yīntayāhā ne?» ⁵ U n wāā sya ma yee: «Yīñfua, mboo wii raa n pāā ra ne, ma myaha mii?» Le yimbui n u yē wāā sya ma yee: «Ndoos Yesu kē taa n nuhu yīntayāhā ne. ⁶ Mboo, yir, ma dye le klo wo. Taa yai ma lii pye, pe ga le yar ma na.»

⁷ Nawee- mpāy pe wāā naa n yār Sol ne, pe byε ba yer pe sē sya naa laa pāā ye. Pe naa n luhu le yimbui gbleñ ne, pe sē -sē naa waa yāā ye. ⁸ Sol n yir, ma tāhā yer kāntraha na. U n yīmpε yār, u sē -sē waha ngaa yāā nantāñ ye. Pe n u yigi koho na ma ka u ne ke Damasus na. ⁹ U n plii tāā pye, u sē waha naa n yāñ ye, u sē ngaa di ye, u sē maha ngaa wo ye.

¹⁰ Ke Damasus wo, Yesu kāndeyārfua waa pye, pe naa n yee Nanayase. U pye mii wāytāā dyañ u na, ma Yīñfua yāā tuu u yee ma yee: «Nanayase.» U n u yē wāā sya ma yee: «Yīñfua, n nwo, n n luhu ma ye.» ¹¹ U Yīñfua n u pye ma yee: «Yir yagaa, kānde lii pe n yee kāndigi, ma loo sya, ma ka Yuda kaha wo, maa Tarsufa naa waa wī yey, pe u yee Sol. ¹² U ma ge ma u nii Yāhā nar. U bya pye mii wāytāā dyañ u na, ma ma yāā, taa dye ga maa koho taha u na, ma yee u waha maha naa n yāñ faale dyañ.» ¹³ Nanayase n loo wāā sya ma yee: «Yīñfua, nawee- busāā dya nwo wī tōr ra ye. Tuu Yesu kāndeyārfua nuhu wānuhu gii ne Yurusalem wo, n le luhu. ¹⁴ Yāhā yūndefa yīñfua kānde wāā u kē, u pa nwo wo, u ba nawee- yigi pua, poo mpāy pe koho taha yaha Yesu na.» ¹⁵ U Yīñfua n -sē maha u pye ma yee: «Ka, n dya nwo yāñ yi, ma yee u ta wī tōr yar driyēfa byε na tesē yīñfa byε ne tesē Yiisrefa ne. ¹⁶ Tuu yai u wāfāy gii fāy ta wī na, u ta, nawee- n ra wī cā, n ga u yar koo byε na.»

¹⁷ Loo na, Nanayase n yir, ma ka Yuda kaha wo. Tuu ga dye ke kaha wo, u n klue taha Sol na ma u pye ma yee: «Sol, ma ma Yesu kāndeyārfua mii ta dyañ. Taa naa n pai kānde wo, Yīñfua Yesu wii tuu ba yi ma na, woo u ra lehe wāā, n ba ma ta ma n waha naa n yāñ faale dyañ, tē ma ta, Yāhā Yrā Fānga n ma laam yīi.»

¹⁸ Loo yalebya wo, wān raa n kuā kāā Sol yīmpε na mii sawor dyañ, u n nii n yāñ faale dyañ. U n yir, pe n u tāā yi loho wo. ¹⁹ Loo kur ye, u n di, u kadye n cā fānga yāā.

Sol Yesu kānde wī yar Damasufa na

Loo kur ye, Yesu kāndeyārfua mpāy pe pye Damasus na, Sol n kuee pe ne, ma faa plii raa pye, ²⁰ ma nii Yesu wī pāā nawee- ye Yiifee-yawāhā nwey wo ma yee, Yāhā Dya kē Yesu ne. ²¹ Mpāy byε pe u kaplāñ luhu, le n pe fe gbe, pe n nii le yey ma yee: «Dya nwo woo sē na, tuu naa Yesu kāndeyārfua kē wāboo ne yīntayāhā ne Yurusalem wo, poo mpāy pe koho taha yaha Yesu myaha na. U sē yir la ma pa nwo, woo n pai tee nde Yesu kāndeyārfua yigi pua, u ga pe yi Yāhā yūndefa yīñfua kē?» ²² Sol -sē naa Yesu wī pāā nawee- ye. Kaa naa n taha u kaplāñ wālahā na tesē ke fānga ne. Yiifee-mpāy pe pye Damasus na, Sol pe gbihi yar naa n laha Yesu wī ne ma naa pe yar, Yesu woo u ma u Yāhā Yīndefua Crise, le n sya naa yē gbāā pe na.

²³ Koo syi kē plii raa kur ye, Yiifee- n pāā ta poo ga Sol boo. ²⁴ Sol n -sē loo nde yāā luhu. Le klo pye, pe ba ncaha fāā, ma le klaha tā. Nawee-naa le klo kapahayēr bye sēn, ke yai ke yimper, pe ma u Sol yāā pe u boo. ²⁵ Sol pye Yesu kändeyārfa mpāy ne nwoŋ gaa laam wo, ke ba fāā gbra le klo ncaha na. Fenaater gaa -sē pye ke nwoŋ wo ke ba yi ke ncaha ne. Pe n yir yimper wo, ma u Sol gbe le takūy laam wo, ma namihī pua le na, ma u Sol yoŋ tege wāā fenaater ne le klo ncaha kur kue ye. Sol n waha wloho yi ke syi, ma fā ter.

Sol ka Yurusalem wo

²⁶ Sol n ga dye Yurusalem wo, ma yee woo ga dye wlāhā Yesu kändeyārfa ne. Pe bye -sē ba fya u na, pe sē ba le sya cīnde ma yee, u wā klaha ma nii Yesu kändeyārfa ye. ²⁷ Yesu kändeyārfa wii pe naa n yee Barnabaase, woo n Sol yigi loo na, ma ka u ne pe Yesu tēnlehe fla na. Sol tuu ba u Yīnfua wāā sya mii le kände wo, u n kaplāŋ nkāy pāā u ye, Barnabaase n loo nde tōr pe Yesu tēnlehe ye. Sol tuu pye Damasū na, ma naa Yāhā kapān pāā Yesu myaha ne pe nawee- ye laanyīn ne, Barnabaase n maha koo bya tōr pe ye. ²⁸ Loo yale nde wo, Sol n cā waha u ya wlāhā pe ne. U n nii n tay ke Yurusalem wo, ma Yāhā kapān pāā naa n laha Yīnfua myaha ne nawee- ye laanyīn ne.

²⁹ Yiifee- mpāy pe naa jreke yor luhu, u naa n pāā pe bya ne, ma naa kaplāŋ tyīn pe ne. Poo -sē naa u wāboo ke. ³⁰ Pe Yesu kändeyārfa pe loo cā, pe n Sol yigi ga Syesare na, maa u ta u n ka Tarsu na *.

³¹ Loo na, Yesu kändeyārfa yawāhāfa mpāy pe pye Yude wo, Galele ne tesē Syamari ne, pe n cā yrīŋ yāā. Yīnfua Yesu wīl naa n gboho pe laam wo plīi wuhu na. Pe maha naa u laam wūhū pye yalebye. Yāhā Yrā kāmāy na, kaa naa n taha pe yawāhāfa wānihi na.

Pyar yēkā wūhū pye Yesu myaha na

³² Pyar naa n tay kui bye wo, ma naa Yesu kändeyārfa yāŋ. U n ba ka klo laa wo pe naa n yee Liide, Yesu kändeyārfa yāŋsaha wo, ³³ ma ga dya waa yāā le klo wo. Pe naa u yee Yene. U dye- kuatāā ba kē tānkur yan ne kāntraha na. ³⁴ Pyar n u pye ma yee: «Yene, Yesu Crise ma, u ma jaa yagaa. Yir, ma ma kasāy wāŋ gbe!» Yene n ta ter yir. ³⁵ Liide klofa bye tesē Sarāŋ ngbāŋfa bye ne, pe n loo yāā, ma pe troho wātāhā ter wā klaha, ma nii Yīnfua kände yār.

³⁶ Klo laa pye tūntūn, pe naa n yee Yope. Coo waa pye ke fla na, u myaha Tagbihita. U pye pe Yesu kändeyārfa ne. Jreke yor wo ke Tagbihita myaha nge n yee Dookase, ke yīntaha kē kafa. U coo naa kayī pye yalebye, ma maha naa koho le nawām ye. ³⁷ U n ba too yan na, ma ku. Pe n u nakugu yee, ma ke gbe ga ta nwoŋ gaa laam wo gbegbaha yīn na. ³⁸ Pe Yesu kändeyārfa mpāy pe pye ke Yope wo, pe ba le luhu ma yee, Pyar ma tūntūn Liide na. Pe n nawee- syām lehe wāā u ye pe ga u yar, poo ma pe u nar, u pa poo fla na, u ma n nii kuee ye.

³⁹ Pe n ga dye Pyar fla na, ma re tēnlehe tōr u ye, u n yir wāā kūn pe ne le yalebya wo. Tuu ga dye, pe n u yigi ga ke nwoŋ laam wo gbegbaha yīn na. Calangusyām mpāy pye ke fla na. Pe bye n ba yer Pyar tāy, ma nii n wūn. Dookase tuu pye yrāŋ na, ma ba nayre tii gbihi, tesē nayrengbāy tii ne, pe n too nde gbe n yar Pyar na. ⁴⁰ Pyar n pe nawee- bye ta pe n yī nwoŋ wo, u n dur ma kānkūy gbāā kāntraha na, ma Yāhā nar. U n ba wā

* 9:30 9.30 Pol kusey ba kē Tarsu ne.

klaha ke nakugu kue ye ma yee: «Tagbihita, yir!» U n u yīmpē yār, ma Pyar yāā, ma yir nii. ⁴¹ Pyar n u yigi koho na, ma u ta u n yir yer. Loo kur ye, mpāy pe Yesu ta pe Yater tesē pe Yesu kāndeyārfa calangusyam ne, u n poo yee ba, maa u yar pe na yrāṅ. ⁴² Pe n le cā tāṅ ke Yopē wo, loo n ta, nawee- busāā n u Yīṅfua ta pe Yater. ⁴³ Pyar n faa ma- Yopē na. U ba kuee ke Yopē wo sraha tēntēfua waa fla na, pe naa n yee Syimu.

10

Yāhāyīṅ tēnlēhe waa ba yi Kōrnee na

¹ Syesare laam wo, dya waa pye pe naa n yee Kōrnee. U pye seraasyi yīṅfua, ma pye Wōrmefa seraasyi ndreṅ gaa yīṅ na, pe naa n yee Yitale seraasyi ndreṅ. ² U dya naa Yāhā kānde ke. U naa n gaha Yāhā narsaha wo u nna bye ne. Yiifēe- mpāy pe pye nawām, u naa koho le pe ye, ma naa Yāhā nar plii bye. ³ Per gaa yayīṅ yale wo, Yiifēe- Yāhā naryale ba kē, u n yāā mii wāytāā dyaṅ u na. U n yāhāyīṅ tēnlēhe waa yāā gbaa na, tuu dye ba u fla na, maa u pye ma yee: «Kōrnee». ⁴ U n u yāhāyīṅ tēnlēhe yāṅ, ma fya, ma u pye ma yee: «Yīṅfua, nwa ma?» U yāhāyīṅ tēnlēhe n u yē wāā sya ma yee: «Taa naa Yāhā nar, ma maha naa koho le nawām ye, Yāhā koo bye sya ma ye. Ke sē faha ma wīi ne ye. ⁵ -Taa -sē nawee- lehe yagaa, pe n ka Yopē na, pe ga dya waa ta u n pa, u myaha Syimu, nawee- bye u yee Pyar. ⁶ U n syā sraha tēntēfua waa ye, u myaha Syimu. U kaha ma muhulangbāṅ yē tāy.»

⁷ U yāhāyīṅ tēnlēhe n loo pāā u ye ma ter. Le yalebya wo, Kōrnee n u tēntē- syām mpāy yee ba tesē u seraasyi naa waa ne, tuu pye mpāy yīṅ na. Woo bya ba naa Yāhā kānde ke, u wīi ba waha Kōrnee ye. ⁸ Kai lii le pye, u n le gbe ma tōr pe ye, ma pe lehe wāā ke Yopē na.

Mpāy pe wee Yiifēe- ye, Yāhā laa pāā Pyar ye pe wīi na

⁹ Ke yīṅsyii wo, pe naa n gaha ma sya ga nō gbe taha ke Yopē na. Pyar -sē pye, u ba dugu u kaha gbeqbaha yīṅ na yayiwan yale wo, ma yee woo ga Yāhā nar. ¹⁰ Fāā n u yigi u n yee woo ga ngaa di. Yalii pe yee poo ga ngaa soho u kē, u n yāā mii wāytāā dyaṅ u na. ¹¹ U n yāhāyīṅ yāā ke fe yār, kla gaa n nii tege n pai tāā ye kāntraha na: Ke kla pye mii faangbāṅ gaa dyaṅ. Ke yēr resyar ba wāā tā. ¹² Ke laam wo treresyar wān ter bye pye tesē kahakaha wān ter bye ne ma suhu kānsyām ter bye ne. ¹³ Yīmbui laa n u pye ma yee: «Pyar, yir, ma wān nde boo, ma naa n kaa!» ¹⁴ Pyar n wāā sya le yīmbui ye ma yee: «Yīṅfua, too wān nde sē yō ye; wo Yiifēe- kānde na, wo n fā wān nde na.» ¹⁵ Le yīmbui n maha u pye ma yee: «Yāhā yee te yō, ma tee n fā re na.» ¹⁶ Pyar tuu too wān yāā, ma luhu le yīmbui ne, saa te n ter. Saa, u n maha te yāā. Yāhā te gbe yi u na koo syi tehe tāā, ke faangbāṅ n cā dugu ter yāhāyīṅ na.

Pyar dye waa kaha wo, u wee Yiifēe ye

¹⁷ Pyar tuu koo yāā pe wāytāā wo ke syi, u sē -sē waha le yīntaha cā ye. Le yale -sē nwo, Kōrnee tuu ba nawee- mpāy lehe wāā u Pyar ye u Syimu kaha wo, pe ba ke kaha yey naa n gaha, ma sya ga nō ke kapahayē na. ¹⁸ Pe n yīmbui yir ma le yey ma yee: «Syimu wii pe n yee Pyar, u n syā la nwo?» ¹⁹ Yāhā ke ba wān tii gbe yi u Pyar na ke yīmbui lii ne tuu ba luhu, u Pyar pye nantāṅ u naa le ga. Yāhā Yrā n u pye ma yee: «Yāṅ! Nawee- tāā ma nwo, pe ma ke. ²⁰ Yir, ma tege ke gbeqbaha yīṅ na, ma ka pe ne,

ma'a n laalaa pye ye, ndoo tē pe lehe wāā.» ²¹ Loo na, Pyar n tege ba pe nawee- mii fla na, maa pe pye ma yee: «Wii tee n ke, woo kē ra ne. Ah ye pa lii na?» ²² Pe n u yē wāā sya ma yee: «Seraasyi yīnfua Kornee kē tuu wo lehe wāā. Nawee wii kē u ne, u n sron, Yāhā wīi gbobo u laam wo, Yiiffee- bye u miyūhū yee. Yāhāyīŋ tēnlɛɛ waa kē, u u Kornee klaha, ma u yar ma yee, u ma ta ma n ka u fla na, maa ma yē kapān pāā u n luhu.» ²³ Pyar n pe yigi dye u kaha wo, ma syāsaha wāā pe kē.

Ke yīnsyii wo, pe n yir ma kānde sya, ma dur ter. Pyar pye pe ne. Yope Yesu kāndeyārfa mpāy n yir ke Yope wo, ma Pyar wār ga. ²⁴ Ke yīnsyii wo, pe n ga dye ke Syesarɛ wo. Kornee naa u sēŋ u kaha wo. U ba u nwonfa mpāy yee ba loo wīi na, tesē u naambiyābuam mpāy ne. ²⁵ Yaliile Pyar naa n pai dyesaha wo, Kornee n ka, maa u wāā, ma kānklūy gbāā u yaha ye, ma yee woo ga u syar nangbāŋ syaha ne. ²⁶ Pyar n sye ma u kuā yir, ma u pye ma yee: «Danda, yir! Taa yāā, nawee ya kē ra bya ne.» ²⁷ U n nii n pāā Kornee ne, maa dye ke kaha wo, ma nabuar mpāy yāā pe wāā nii.

²⁸ U n pe pye ma yee: «Ye cā ma yee Yiiffee- kānde na, Yiiffee naa sē yai u naa n crā nawee wii na u wee Yiiffee ye. U sē maha yai u naa n dye u kaha wo ye. Yagaa, Yāhā -sē ndoo klaha, ma ra yar ma yee, n sē yai n naa fā nawee waa ter na ye, n sē yai n naa waa ter yāŋ mii nawee wii syi dyaŋ, u sē yai pe naa n crā u na ye. ²⁹ Koo kē, tee ra yee, n sē sye ye, n pa. Tee ra yee ba lii na, ye waha le pāā ra ye yagaa.»

³⁰ Kornee n yee: «Ke plii resyar nanga, le pye yagaa syi yaiyīn na. N pye n naa Yāhā nar ta kaha wo. Dya waa n ba yer ra tāy u kale wān ne te n yehɛ palpal, ma ra pye ma yee: ³¹ «Kornee, taa naa Yāhā nar lii ne, ke le sya ma ye. Taa maha naa wān tii bye wāā nawām kē, le sē faha Yāhā na ye. ³² Loo nde na, waa lehe wāā Yope na, u n ga Syimu yee ba, Syimu wii pe n yee Pyar. U ma dya wii kaha wo, u bya myaha Syimu u ya ndon, u sraha tēn tē, u ma muhulangbāŋ yē tāy.» ³³ Ta n ta ter waa lehe wāā ma ye, ma n le sya ma pa. Le yō. Wo bye mii Yāhā yaha ye yagaa. U Yīnfua tuu ma pye, ma ba wo yar lii ne, le pāā wo ye, wo ma wo n luhu ma ye.»

Mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe le kapāyī fe luhu Pyar yē na

³⁴ Loo na, Pyar n yē kuā ma yee: «Cīinde ne, n cā Yāhā wee ke nawee waa puar nawee waa na ye. ³⁵ Ma'a sya yi teelii teelii, ma'a pye wa ma n luhu Yāhā ye, ma maha kasron pye, ma wīi ga naa n tāy ke ye. ³⁶ Yāhā le kapāyī nō wāā Yiiffee- ye, kapāyī lii le n yee nawee- bye ga ba yrīŋ yāā Yesu Crise kāmāy na, woo wii u ma wo bye Yīnfua. ³⁷ Nsān tuu nawee- yee naa n pai, maa naa pe yar, pe le sya pe cā, pe kapee- wāpyerŋ sē yō ye, pe ke miy yaha, ma pe tāā naa n yi lohō wo, ye koo ngūi bye cā. Loo kur ye, lii le cāā pye Galele kāntraha kur bye na, ma sya ka Yude kāntraha na, ye maha loo nde bya cā. ³⁸ Yāhā fānga wāā Yesu kē, Yesu wii u n yi Nasarete wo, ma maha Yāhā Yrā wāā u kē, u n waha naa n gaha teebehe bye wo, ma naa kayīi pye nawee- kē. Mpāy pe pye, Setane naa pe fāy fānga ne, Yesu u Setane kar tege naa n kāā pe yīŋ na. Yāhā pye u kur ye. Ye maha koo bye cā. ³⁹ Tuu kai- nkāy bye pye Yiiffee- klo Yurusalem wo ma suhu pe Yiiffee- kui bye ne, wo ke yāā wo yīnde ne. Loo kur ye, pe Yiiffee- ge u kuey mar boo trā na. ⁴⁰ Ke plii tāā na, Yāhā n u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. ⁴¹ U sē -sē u ya yar nawee- bye na ye, u ya yar wii poo na, wii mpāy Yāhā wo yāŋ yi, ma yee too u yāā wo yīnde ne. Yesu tuu dur ba yrāŋ na gbaafa ye, wii kē too u yāā, ma sya wāā di u ne, ma

loho bya wāā wo u ne. ⁴² U n wo pye ma yee, too ga naa le Yesu kapāyīi pāā pe nawee- ye, wo pe yar laha wo yee, woo Yesu kē Yāhā u yāj yi, u nawee- bye sāhā, mpāy pe ma yrāj na tesē mpāy bya ne pe ma ghā wo. ⁴³ Faale Yāhā kaplāj tōrfa bye bii le pāā u wīi na ma yee, cīinde ne, wii ma u Yāhā Yīndefua ta u Yater, Yāhā ga ufua kapee- gbe kāā u yīj na Yesu myaha kāmay na.»

Mpāy pe wee Yiiffee- ye, Yāhā Yrā dye pe laam wo

⁴⁴ Pe nawee- pye pe naa Pyar kaplāj luhu, Yāhā Yrā n tege dye pe bye laam wo. ⁴⁵⁻⁴⁶ Yiiffee- mpāy pe ba Yesu ta pe Yater, ma pa Pyar ne, pe n yāā Yāhā Yrā tege dye pe nawee- mii laam wo, mpāy pe wee Yiiffee- ye. Loo nde n pe Yiiffee- mii fe gbe. Yāhā Yrā ba pe laam yīi, pe n sya naa yor ter raa pāā, ma naa Yāhā sey. ⁴⁷ Loo na, Pyar n le pāā ma yee: «Ah mpāy pe Yāhā Yrā yāā wo wāj syi dyaŋ, pe bya sē yai la pe tāā yi loho wo pe ya ndoŋ?» ⁴⁸ Loo na, u n yee, pe pe tāā yi loho wo Yesu Crise myaha na. Pe wātāāyi kur ye, pe nawee- n maha u nar, u kuee u plii raa pye poo ne. U n le sya.

11

Lii le Pyar yāā u n sya ka mpāy ye, pe wee Yiiffee- ye

¹ Mpāy pe wee Yiiffee- ye, poo bye Yesu kapāyīi sya cīinde ke syi. Pe Yesu tēnlēhe mpāy pe pye Yude wo tesē ke fla Yesu kāndeyārfa ne, pe n le luhu, a mpāy pe wee Yiiffee- ye, poo bya Yesu kapāyīi sya cīinde. ² Pyar n ba dugu ba Yurusalem wo. Pe Yiiffee- mpāy pe pye Yesu kāndeyārfa, poo mii n le kuān u ye ma yee: ³ «Mpāy pe wee Yiiffee- ye, ma ga dye pe kaha wo, ma sya wāā di pe ne.»

⁴ Kai- nkāy ke pye, Pyar n dye ke laam wo, ma ke bye tōr pe ye. ⁵ U n pe pye ma yee: «N pye klo nde wo pe n yee Yope. N pye n naā Yāhā nar, ma ba yāā mii wāytāā dyaŋ ra na, ta n nii ngaa yāā: Ke kla pye mii faangbāj gaa dyaŋ, ke yēr resyar ba wāā pua tā. Ke n yir yāhāyīj wo, ma sya tege ba n ra na. ⁶ Ta n nii ke waha n yāj, ma kántraha treresyar wān raa yāā ke laam wo, wlaha wān ne, kahakaha wān ne tesē syir wān ne. ⁷ Ta n luhu yīmbui laa ne, le ra pye ma yee: «Pyar, yir, ma wān nde boo, ma naa n kaa!» ⁸ Ta n sye ma yee: «Aye, Yīnfua, wān nde syi sē yō ye. Wo Yiiffee- kānde na, wo n fā re na. Te syi sē dye yāā ra yē wo ye.» ⁹ Le yīmbui n maha yir yāhāyīj wo ke tehe syāj na, ma ra pye ma yee: «Yāhā yee te yō, ma tee re yāj ma yee te sē yō ye.» ¹⁰ Tē too wān nde yāā ke syi, ma luhu le yīmbui ne, pe wāytāā n caa ra na, ma maha pa ra ye, ta n maha yāā koo syi ya. Ke n tā tehe tāā, te wān bye n dugu ter yāhāyīj na, pe wāytāā n caa tāj ra na.

¹¹ Le yalebya wo, naam tāā n ba yer ke kaha kapahayē na, kaha gii tē pye. Pe ba pe lehe wāā ra na, pe n yir Syesare wo, ma pa ra fla na. ¹² Yāhā Yrā n ta pye, n ka pe ne, n mā n laalaa pye ye. Pe Yesu kāndeyārfa kuay mii tee yāā mii, pe ra wār ga wo n sya ga dye Kōrnee kaha wo. ¹³ Too ga dye u Kōrnee kaha wo, u n u yāhāyīj tēnlēhe wīi pāā wo ye. U yāhāyīj tēnlēhe tuu ba u ya yar u Kōrnee na mii syi dyaŋ, ma maha lii tōr u ye, u n dye ke laam wo, ma ke bye tōr wo ye. U yāhāyīj tēnlēhe ba u pye ma yee: «Waa lehe wāā klo nde wo pe n yee Yope, u n ga Syimu ta u pa ma fla na, Syimu wii pe n yee Pyar. ¹⁴ Kai- nkāy ke ga waha mboo Kōrnee ta ma n waha sya yaha, mboo tesē ma kahafa bye ne, u ga ba ke yar ma na.»

¹⁵ Ndoos Pyar pye n naa n pãã nantãñ pe nawee- ne, Yãhã Yrã n ba tege dye pe bye laam wo, mii wo wãñ syi dyañ ke per cir na, per gii Yãhã Yrã ke fe tege, ma tege dye wo laam wo. ¹⁶ Ta laam n too Yĩñfua kapãñ nde na tuu ba yee: <Nsãñ ye tãã yi loho ya wo. Ndoos Yesu, n ga ye tãã yi Yãhã Yrã ge ne.> ¹⁷ Wii Yiiifee- mpãy too Yĩñfua Yesu Crise ta wo Yater, Yãhã n kayĩ lii wãã wo kē, ke loo bya wãã mpãy kē, pe wee Yiiifee- ye. Ndoos ga waha Yãhã wĩ sye la?»

¹⁸ Pe Yude Yesu kãndeyãrfa, pe kaplãñ ngĩ luhu wa, pe n pe laam yĩn, ma nii Yãhã sey, ma nii le pãã ma yee: «Le ma pye ke dyañ, mpãy pe wee Yiiifee- ye, Yãhã ta poo bya ma waha le sya ma cã pe kapee- sē yō ye, ma ke wãpyeñ miy yaha, ke ga cĩinde yrã wãã pe bya kē, lii wãkuayãã wee le na ye.»

Yesu kãndeyãrfa yawãhã wãfeyir Yãtɔɔsyi wo

¹⁹ Cãã gii cãã na pe ba yir Yesu kãndeyãrfa wãnuhu na yĩntayãhã ne, ma sya ba u Yetyen boo, mpãy ba fã cããñ, ma sya ka Fenise wo, Yãtɔɔsyi ne, Syiper ne. Ke Syiper nge, kãntraha gaa kē muhulangbãñ ke gbey le. Pe n ga nii koo kui ngĩ wo, ma nii le Yesu kapãyĩ tōr Yiiifee- poo ya ye. ²⁰ Yesu kãndeyãrfa mpãy pye pe naa n yi Syiper wo tesē Syirē ne, ma ba u Yãtɔɔsyi wo. Poo mii -sē naa Yĩñfua Yesu Crise kapãyĩ tōr mpãy ye pe wee Yiiifee- ye. ²¹ Yĩñfua fãnga pye pe kaplãñ na, nabuar n naa pe kaplãñ sya cĩinde, ma pe kãñle miy naa n yaha ma naa pe ya le Yesu kãnde wo.

²²⁻²⁴ Yesu kãndeyãrfa mpãy pe pye Yurusalem wo, ma naa pe ya wãã, pe ba Yãtɔɔsyi Yesu kãndeyãrfa wĩ luhu. Pe n Barnabaase woo lehe wãã ke fla na. U pye naweeyō, Yãhã Yrã ba u laam yĩi, u maha ba Yesu ta u Yater u laam bye ne. Tuu ga dye ke fla na ma yãã Yãhã kayĩ lii pye, le n nii u ye nuhu. U n pe nawee- yar laha pe pe laam ta wãceñ, pe pe ya waha pe ma n cer Yĩñfua na ye. Nabuar n maha naa n pai, maa pe ya le naa n soho Yĩñfua koho wo.

²⁵ Loo kur ye, Barnabaase n ka Tarsu wo Sol fla na. ²⁶ U n ga Sol yãã, ma u yigi ba Yãtɔɔsyi wo. Pe n kuee ke fla na dyewee, ma nii yawãhã pye ke fla Yesu kãndeyãrfa ne, ma maha nii nawee- busãã klaha. Myaha cãã taha Yesu kãndeyãrfa na ke Yãtɔɔsyi goo laam wo, ma nii pe yee Cretyē; koo yĩntaha kē, Crise nna.

Pe war no wãã Yesu kãndeyãrfa kē Yurusalem wo

²⁷ Ke cãã na, Yãhã kaplãñ tōrfa mpãy n yir Yurusalem wo, ma tege ga Yãtɔɔsyi na. ²⁸ Poo nen waa pye, u myaha Agabise. Yãhã Yrã n u ta u n yir, ma le pãã nawee- ye ma yee, fããpihi ga ba too Yude kue kãntraha kur bye na. Ke fããpihi n ba dye, ma yai Klode woo ne tuu pye kãntre fãngafa bye yĩñfua. ²⁹ Pe Yãtɔɔsyi Yesu kãndeyãrfa n yir, ma yee poo ga war wãã, wii ma waha yia yē gii na u pa, pe n wãã le pe no wãã Yudefa mpãy kē pe ma Yesu kãndeyãrfa. ³⁰ War mpãy pe yãã, pe n pe bye le soho Barnabaase koho wo tesē Sol ne, pe n ga pe wãã pe Yesu kãndeyãrfa yawãhã yahaseefa kē Yurusalem wo.

12

Pyar wãleñ nwompihi wo tesē u wãyiyaha ne

¹ Koo cãã nsoho wo, fãnga pye Yerote Agiriba woo ye. U n nii Yesu kãndeyãrfa nuhu yĩntayãhã ne. ² U n sya ta pe n Syake yĩñ gbã cer yũntrũhũ ne; Nsãñ lefua ba kē woo ne. ³ Tuu yãã le tãy Yiiifee- ye, u n

maha ta pe n Pyar yigi. Too plii pye Yiifee- syayaha gbar plii, ncasur bur sē n di too plii na ye. ⁴ Yerōte n ta, pe n Pyar le nwompihi wo, ma seraasyi nawee- resyar yāŋ yi, poo syi fle resyar, pe n nii u Pyar yāŋ ma pe ya kē. Yerōte naa n traha te syayaha gbar plii ma ter, u ta pe n Pyar sāhā nanihi wo, pe u boo. ⁵ Pyar pye ke nwompihi laam wo pe seraasyi ne, mpāy pe naa u yāŋ. Pe Yesu kāndeyārfa sē naa n faha Yāhā wānar wīī ne u Pyar kē ye.

⁶ Ke pye yīmper, Pyar pye u ba sā wāy seraasyi syām mpāy nsoho wo, ntēn wān taa ne pe ta, ma u pua gbra pe ya na. Mpāy maha pye ke nwompihi nwonnyē na, ma naa ke sēŋ. Pyar sāhāper -sē pye koo yīnsyii wo. ⁷ Koo yīmper wo, Yīŋfua yāhāyīŋ tēnlehe waa n ba fe yi ke nwompihi wo, cāā- gaa n yehe palpal ke laam wo. U n Pyar gbā yir, ma u pye ma yee: «Yir farfar!» Tuu ba loo pāā wa, te ntēn wān n -sē fer Pyar koho na ma laha too. ⁸ U yāhāyīŋ tēnlehe n maha u pye ma yee: «Ma sapaha pua, -taa ma ntāy gbe le.» Pyar n u sapaha pua, ma u ntāy gbe le. U yāhāyīŋ tēnlehe n maha u pye ma yee: «Ma nayrengbāŋ gbe le, -taa naa n taha ra na.» ⁹ Pyar n yi ke nwompihi nwompua laam wo, ma nii n taha u na. Lii u yāhāyīŋ tēnlehe tuu naa n pye nde, Pyar sē ba le sya wa ma yee cīinde ne ye. U naa le ga ma yee, wāytāā wīī laa syi ne. ¹⁰ Seraasyi mpāy pye pe naa tersaha sēŋ. Pe n ga ter pe tāy, ma maha ga seraasyi mpāy yāā yaha ye, ma maha ter pe tāy ma cā ga nō ke kapahayē na. Ke kāānklihi pye ntēn wāŋ. Nawee ma yi koo ne, u yi kua ke nwompihi wo. Pe n koo kāānklihi yāā ke yār ke ya ya. Pe n yi kua ke nwompihi laam wo, ma kānde laa sya, ma faa yār, u yāhāyīŋ tēnlehe n plaha u na. ¹¹ Pyar yīntaha n ba too, u n u ya pye ma yee: «Yagaa woo, n le cā laha ma yee, Yīŋfua kē tuu u yāhāyīŋ tēnlehe nō wāā, u n ba ra sya yaha Yerōte koho wo, tesē wānuhu gii ne pe Yiifee- pe n ke maa ra nuhu.»

¹² U n laam ga, ma Maari kaha kānde sya ma ka. Nsān nahafua ba kē u ne, Nsān wii pe naa n yee Marēke. Nawee- busāā pye pe ba pe ya wāā ke kaha wo, ma naa Yāhā nar. ¹³ Tuu ga nō ke kaha na, u n ke kapahayē gbā, tēntēsya laale n pa loo n pai gbihī luhu, le myaha ba kē Ōrde. ¹⁴ Le tēntēsyaale n le yīmbui luhu, ma cā Pyar kē. Le n nuhu yigi ter Ōrde kē, u sē yer ge yer ma ke kapahayē yār Pyar kē ye, ma fā ter, maa cāā le pāā pe nawee- ye ma yee, Pyar ma kapahayē na. ¹⁵ Pe n u pye ma yee, u yīŋ wee ye. U n sye ma yee cīinde ne. ¹⁶ Pe n maha yee, a Pyar yirfua kē.

Pyar -sē pye u naa ke kapahayē gbā. Pe n ga ke yār ma yāā woo kē, le n pe bye fe gbe. ¹⁷ Pyar n koho kuā yir, ma yee pe yaha le. Yīŋfua tuu u yi yaha ke nwompihi wo mii, u n le tōr pe ye. U n maha pe pye ma yee: «Ye ga le pāā Yesu cīifua Syake ye tesē Yesu kāndeyārfa mpāy ne pe ma u Syake ne.» Tuu koo pāā wa, u n yi ma ter kueŋŋ ga ye.

¹⁸ Yīŋ n syii, seraasyi n nii fā gbey n klaha Pyar wīī ne, ncā u pye mii laa? ¹⁹ Yerōte n ta pe n u tay, pe sē u yāā ye. U n ta pe n pe seraasyi yey, seraasyi mpāy pe naa Pyar yāŋ, pe sē waha laa cā pāā ye. U n ta pe n poo seraasyi yigi ga boo. Loo kur ye, Yerōte n yir Yude wo, ma tege ga Syesare wo, maa kuee ke fla na, ma faa ma-

Yerōte wāku

²⁰ Yerōte laam ba war Tyirfa ne tesē Syidōfa ne. Koo kui syāŋ ngīī n pāā ta, ma pa poo n pai Yerōte nar, pe n wāā le. Pe tee naa dir wān busāā gbe Yerōte woo kāntraha na, ma naa n gaha te ne pe kui wo. Pe n cāā ka, maa Blatise woo nar, u n yer le na. Woo pye u ga waha kai yar Yerōte na u n le sya. Woo kē u pye Yerōte kaha tēntē- bye yīŋ na.

²¹ Pe ba per gii ta, pe n gaha pāā pe wāā le, koo per n ba nō. Yerōte n u nangbān nayre le koo per, maa tege nii u nangbān niisaha wo. U n kaplāntāhā pāā nanihī wo nawee- kē, nuhu n sya pe yigi. ²² Pe nawee- n nii n tē ma yee: «Yāhā kē ke nii n pāā, nawee ge sē kē ye.» ²³ Le yalebya wo, Yīnfua yāhāyīn tēnlehe waa n koho te u Yerōte na. U tee ba Yāhā myaha sya, ma ke ta u wāñ. Fyār n dye u wo u n ku.

²⁴ Loo kur ye, le Yīnfua kapāyī -sē naa n gaha deydey, tesē mpāy pe naa n dye Yesu kānde wo, pe naa n syar. ²⁵ Barnabaase tesē Sōl ne, pe ba poo war yīntaha yi wa, pe n yir ke Yurusalem wo ma dur ter ke Yātōosyi wo. Pe ba Nsān yigi taha pe ya na, Nsān wii pe naa n yee Mareke.

13

Barnabaase wāyāñyi Sōl ne Yesu kapāyī wātōr wī na

¹ Pe Yātōosyi Yesu kāndeyārfa yawāhāfa nsoho wo, mpāy pye Yāhā kaplāñ tōrfa. Mpāy maha pye pe naa nawee- klaha Yāhā kaplāñ ne. Barnabaase pye pe ne, Syimu ne, Syimu wii pe naa n yee Nawo, ma suhu Lususe ne wii u n yi Sirene wo, Sōl ne, Manayē ne, Manayē wii tuu ba wāā le fāngafua Yerōte ne kaha neñ wo. ² Per gaa, pe ba pe ye tā digi na, ma pe ya wāā ta ma nii naa Yīnfua sey, Yāhā Yrā n ba pe pye ma yee: «Ye Barnabaase yāñ yi ra kē tesē Sōl ne. Tēn laa ma, n n yāñ pe ga le tē.» ³ Pe n kuee koo ye wātā na digi na, ma klue taha pe na ma Yāhā nar pe kē, ma kānde wāā pe kē, pe n ter.

Barnabaase ye ka Syiper na Sōl ne

⁴ Yāhā Yrā le Barnabaase ye lehe wāā Sōl ne, pe n yi Yātōosyi wo ma tege ga Selise na. Pe n kuee ke fla na, ma salangbāñ gbe, ma ka Syiper na. Koo kāntraha nge, muhulangbāñ ke gbey le. ⁵ Pe ga nō ke Syiper na, klo lii pe cāā dye, pe naa le yee Salami. Pe n nii Yāhā kapān pāā ke fla na Yiiffee- yawāhā nwey wo. Nsān Mareke pye pe ne, ma ba naa koho le pe ye.

⁶ Pe n ke kāntraha yār plañ, ma sya ga nō ke kuasaha fla na. Klo laa pye ke fla na pe naa n yee Pafosu. Pe n caifua waa yāā loo klo nde wo, pe naa u yee Gbara Yesu. Jreke yor wo u myaha ba kē Yelimase. U pye Yiiffee. U ba u ya ta, woo ma Yāhā kaicāfua. ⁷ U ba nii u kāntraha fāngafua tāy. U fāngafua myaha ba kē Sersye Pōl. U ba kai- cā. Woo kē u ta, pe n Barnabaase ye yee ba Sōl ne. U naa n traha u Yāhā kaplāñ luhu. ⁸ U caifua Yelimase n nii n ke woo ga yer tā Barnabaase ye na Sōl ne, ma maha nii n ke woo ga u fāngafua yīñ wā klaha u ma n le Yāhā kapāyī sya cīnde ye. ⁹ Sōl wii pe maha u yee Pōl, yagaa Yāhā Yrā le u laam yī, u n nii u caifua waha n yāñ, ¹⁰ ma ba u pye ma yee: «Ma mii ta ter kacāñ, ma pee ter, sāndūpee dya kē ma ne, ma wee yāā wāyī wī na ye! Yīnfua Yāhā ke kai- nkāy ta, ma tee yee, maa ke pye klaha- ¹¹ Naa n luhu yagaa: Yīnfua Yāhā ga koho te ma na, ma n nii fūū, ma yalaale pye, ma cā maha ba naa yai cāā- yāā.» Le yalebya wo, Yelimase yimpe n wo tā u na, u n u ya yāā yimperwoho laam wo. U n nii figi gbey n klaha ke fla na ma nii waa ke u u yigi koho na. ¹² U kāntraha fāngafua tuu nde yāā le pye nde, u n Yesu ta u Yater. Ke kaklaha ter ngī ba ye gbāā u na, kaklaha nkāy ke Yīnfua Yesu wī pāā nawee- ye.

Pōl, Barnabaase ne Yātōosyi wo, Pisidi kāntraha na

¹³ Pól ye n salangbāñ gbe u nampyeñ- ne Pafosu wo, ma ka klo laa wo pe n yee Pērsye. Loo klo nde pye kántraha gaa na pe n yee Pääfile. Nsān Marekē n pe yaha koo fla na, ma dur ter Yurusalem wo. ¹⁴ Pól tesē Barnabaase ne, pe n ta ter pe yrāhā ye, ma yir ke Pērsye wo, ma ka klo laa wo pe n yee Yātōosyi. Loo klo nde pye kántraha gaa na pe naa n yee Pisidi. Kanii per, pe n ga dye nii ke Yiifee- yawāhā nwoñ wo.

¹⁵ Mpāy n ba kaplāñ kal Yāhā kānde katanj saba wo tesē Yāhā kaplāñ tōrfa saba ne. Loo kur ye, pe Yiifee- yawāhā nwoñ yahaseefa n ta pe n ga Pól ye yar ma yee: «Wo nna, laa ma pye ye ye, tee ga pāā pe yawāhāfa ye, ye laantor le pe laam wo tesē fānga ne, ye ga waha le pāā yagaa.»

¹⁶ Pól n yir, ma koho kuā yir pe nawee- ye, pe yaha le. U n pe pye ma yee: «Yii Yiisrefa tesē yii mpāy ne tee ba Yāhā nar yawāhā nwoñ nge wo, ye bye -ye luhu ra ye! ¹⁷ Yiisrefa, Yāhā bii wo wāle poo yāñ yi. Ke pe yaha nampay Syipte kántraha na, ma pe ta pe n syar ke fla na. Ke n maha bii yer ke fānga na, ma pe ta pe n waha fā yi ke Syipte wo. ¹⁸ Pe n ga dye- gbeesī pye tēyāfūū klo wo, Yāhā n maha naa pe kē digi ne ke fla na. ¹⁹ Mpāy pye pe sē bii Yāhā cā ye, Yāhā n poo ter kuasī wīi kua kántraha nge na pe naa n yee Kanaa, ma koo kántraha nge wāā ke nna kē, wo wāle me. Koo kántraha n nii pe wāñ. ²⁰ Koo kai- ngī, ke gbe ma ga pye kua, ke waha dye- yīsyāñ tesē dye- gbeesī sēnsye syi kua. Loo kur ye, Yāhā n kaplāñ cerfa ta wo wāle yīñ na, ma sya ga waa u Yāhā kaplāñ tōrfua Samuyel yai na. ²¹ Loo kur ye, pe n yee poo ma yīñfua wīi na, wii tuu ga nii pe kántraha kui kur bye yīñ na. Yāhā n Sawile ta pe yīñfua. Kisi dya bii kē u ne. Bēsyaṁe kaha kur waa bii kē u ne. U n nii ye wāle yīñ na dye- gbeesī. ²² Yāhā n bii Sawile ta u saha nii pe yīñ na ye, ma u miy yaha, ma Dawide ta pe yīñfua. Yāhā n u wīi pāā ma yee:

<N Yisay dya Dawide yāñ yi.

Ta laanfua kē u ne.

U ga ba ta laam wūhū bye pye.>

²³ Dawide kur waa kē Yesu ne. Yāhā bii yē ter Yiisrefa ye, koo ga ba Syayahafua nō wāā pe kē, woo Syayahafua kē Yesu ne. ²⁴ Nsān n ba cāā yir Yesu yaha. U naa le pāā Yiisrefa bye ye, pe le sya pe cā pe kapee- sē yō ye, pe ke wāpyeñ miy yaha, pe cā pa u n ba pe tāā yi loho wo, nawee- bye yīnde na pe n cā. ²⁵ Nsān kuyale ke ba gbe taha, u naa nawee- yar ma naa n yee: <Wii wāpañ tee n sēñ, woo sē kē ndoo ne ye. Ufua ma u n pai ra kur ye. Ta syi sē yai u ntān sale wāfer ne u tre na ye.>

²⁶ Wo nna, yii mpāy tee ma Brama kur wām, ma suhu mpāy bye ne pe pa ke Yāhā nar yawāhā nge wo, yii me tee yai ye cāā le kapāyī luhu, le kapāyī lii le u Syayahafua wīi pāā. ²⁷ Ye sē yāā, Yurusalemfa tesē pe yahaseefa ne, pe sē ke kai- war ye, kai- nkāy wo faale Yāhā kaplāñ tōrfa pe bii cāā yrūhū yaha u Syayahafua wīi na. Pe sē maha ba cā yoo kē u Yesu ne ye. Pe ta pe n u boo. Kai- ngī ke u Syayahafua dye yagaa poo pyer kāmāy na, koo kai- kē wo faale Yāhā kaplāñ tōrfa pe bii cāā yrūhū yaha. Pe sē maha ke cā ye. Koo kai- -sē kē pe n kal pe ye cāwāā cāwāā, Yiifee- kanii per wo. ²⁸ Pe ba u sāhā, pe sē laa wāpee gē yāā tuu pye ye. Pe n sye ma yee, fāngafua Pilati n ta pe n u boo. ²⁹ Kai- nkāy bye, ke bii cāā yrūhū yaha u wīi na, ke n pai u dye, pe koo bye pye wa u na, pe n u tege u kueymartrā na, ma ga u le gbīi wo. ³⁰ Yāhā n -sē ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāñ na gbaafa ye. ³¹ Mpāy pe ba yir u ne Galele kántraha na ma ka u ne Yurusalem wo, u n plii buar raa pye wāyīñ ne pe na. Yesu tuu

naa kai- nkāy pye pe n naa n yāā yīnde ne, ma suhu nkāy ne tuu naa n pāā pe n naa n luhu nditye ne, koo kai- ngū bye kē pe pāā n tay nawee- ye. ³² Koo kē wo n nii loo kapāyīi nde tōr n yar ye na. Yāhā ke bii yē ter wo wāle ye lii ne faale wo, loo ne le kapāyīi nde ne. ³³ Yāhā le pye wii poo kē, wii mpāy too ma pe kur kue pii. Ke Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, wo cā yagaa, ke bii yē ter wo ye lii ne, ke le pye wa wo kē. Le ma le yrūhū yaha ke Yāhā wāsey yay syāŋ fla wo ma yee:

◁Mboo kē, ma ma ra Dyapuai,
ma gbe nanga na, nawee- ga cā,
n ma ma Tuhufua.▷

³⁴ Yāhā bii yee, koo ga ba u ta u n yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na gbaafa ye, tesē gbā ma n maha waha yia yāā u na ye. Ke naa loo pāā kaplāŋ ngū ne ma yee:

◁Tē bii yē ter Dawide ye kayūhū nkāy ne,
n ga ke wāā ye kē cīinde.▷

³⁵ Le maha ma le yrūhū yaha ke Yāhā wāsey yay teelaa fla wo ma yee:
◁Ma nawee wii raa yāŋ yi,

ma saa sya u n fūhū nii gbīi laam wo ye.▷

³⁶ Dawide woo na, tuu yir u yai ne, u u tēn lay tē le Yāhā laam wīi wāpye wīi na. Tuu -sē bii ku, pe n u le u wāle ne, u kuee gbīi laam wo ma fūhū. ³⁷ Yāhā ke -sē wii ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, woo sē kuee gbīi laam wo ma fūhū ye.

³⁸ Wo nna, -ye cā loo na ye yee, woo kāmāy ne, le kapāyīi n nii n tōr nawee- ye, lii le n yee, Yāhā pe kapee- gbe n kāā pe yīŋ na. ³⁹ Musa tuu le Yāhā kānde katanj nkāy tōr, koo saha ye ta, ye n sronj Yāhā yīnde na ye. Wii woo u -sē Yesu ta u Yater, Yesu ga ufua ta, u n sronj Yāhā yīnde na.

⁴⁰ Yāhā kaplāŋ tōrfa pe lii pāā yaha, -ye yii yigi, ye ma syi ye wīi n nii koo syi ye! Pe bii le pāā yaha ma yee: Yāhā yee:

⁴¹ ◁-Ye yāŋ, yii mpāy tee tee n pāā Yāhā wīi na,
-ye yāŋ lii ne tē ga ba pye,
le ga ba nii ye ye yēgbāā wīi,
ye ga ba kuee le wo.

N ga ba loo pye ye yīnde na,
ye saa ba ku wa ye.

Wātōr wīi syi dyaŋ pe ne ga ba loo nde tōr ye ye,
yaa yee, cīinde sē ne ye.▷ »

⁴² Pōl tesē Barnabaase ne, pe ba pāā wa ma yi ke Yiiffee- yawāhā nwon wo, nawee- n pe nar, pe maha dur ba koo kaplāŋ ceŋ ya pāā kani per gaa, kii ke n pai. ⁴³ Naweete- mpāy pe naa Yiiffee- Yāhā kānde yār, poo busāā mpāy ma suhu Yiiffee- busāā mpāy ne, pe n nii n taha Pōl ye na Barnabaase ne. Pōl tesē Barnabaase ne, pe n pāā pe ne, ma pe gbihī yar, ma pe pye ma yee, Yāhā ke laantār wīi lii pye pe kē, pe le yigi kluē sīi.

⁴⁴ Cāwāā gaa n taha. Koo cāwāā kani per, pe klofa bye n nii mii, pe pa tāŋ pe n pai ke Yāhā kaplāŋ luhu. ⁴⁵ Pe Yiiffee- yahaseefa ma suhu Yiiffee- mpāy ne, pe pe nabuar yāā pe n luhu Pōl ye ye, laanyar n pe yigi pe n nii Pōl yē kaplāŋ kai, ma maha nii u tyehē. ⁴⁶ Pōl tesē Barnabaase ne, pe n pe Yiiffee- yar laha laanyīn ne ma yee: «Le Yāhā kapāyīi yai le ne cāā tōr yii poo ye. Tee -sē le wīi sye ma yee, ye sē yai cīinde yrā wāyāā ne ye, wo mii, too wā klahā mpāy kue ye, mpāy pe wee Yiiffee- ye. ⁴⁷ Yīŋfua gē wo yar le ne ma yee:

◁N ma yāŋ yi,

ma ma ta cāā- wāñ syi dyañ
mpāy ye pe wee Yiifēe- ye.

N ma yāñ yi,

ma yee ma le wāsyayaha kapāyī tōr ga yi
deydey kui bye ne kāntraha nge na. »

⁴⁸ Mpāy pe wee Yiifēe- ye, pe kaplāñ ngī luhu, pe n nii nuhu di, ma nii le Yīñfua kapāyī sey. Yāhā ke mpāy ta, pe waha ba cīnde yrā yāā, poo bye n le kapāyī sya, ma Yesu ta pe Yater. ⁴⁹ Le Yīñfua kapāyī naa n cāāñ koo kue kāntraha bye wo.

⁵⁰ Canangbāy tii te naa Yiifēe- wāle kānde yār, ma suhu le klo yahaseefa ne, pe Yiifēe- n poo mii sūū le Pōl ye na Barnabaase ne, pe n pe nuhu, ma sya pe kar yi kāā pe kāntraha wo. ⁵¹ Pōl tesē Barnabaase ne, pe n pe trē mplēm kor yaha koo fla Yiifēe- na, ma ter klo laa wo pe n yee Yikō. ⁵² Pōl ye pe ter, ma pe Yesu kāndeyārfa mpāy ta yaha ke fla na, Yāhā Yrā n pe laam yīi, pe n nii nuhu ya di.

14

Pōl Barnabaase ne Yikō wo

¹ Pōl ye n ga dye Yikō wo Barnabaase ne, ma ka koo fla Yiifēe- yawāhā nwoñ wo, ma Yāhā kapāñ pāā nawee- ye. Yiifēe- busāā tesē nawee- busāā mpāy ne pe sē pye Yiifēe- ye, Pōl ye kaplāñ n tāy pe ye pe n sya Yesu ta pe Yater. ² Yiifēe- mpāy -sē ba sye, poo saa Pōl ye kaplāñ sya cīnde ye. Poo mii n nawee- mpāy sūū, mpāy pe sē pye Yiifēe- ye, pe n sya nii wāpee ga pe Yesu kāndeyārfa wī na. ³ Pōl ye n kuae Barnabaase ne ke Yikō wo, ma faa ma-. Pe ba pe koho taha yaha Yīñfua na, ma naa pe kaplāñ pāā laanyīn ne. Yīñfua naa fānga wāā pe kē, pe n waha naa laanwō wūhū pye tesē yēkā wūhū ne nawee- n waha naa n cā, kapāyī lii pe n pāā nde Yīñfua laantār wī na, cīnde ne. ⁴ Pe kaplāñ n pe klofa ta, pe sē nii yīmbui nen na ye. Mpāy n kuae Yiifēe- kur ye, mpāy n -sē taha pe Yesu tēnlēhe na.

⁵ Pe Yiifēe- tesē pe naweete- mpāy ne pe sē pye Yiifēe- ye, poo mii tesē pe yahaseefa ne, pe naa pe ya gbihi, poo ga Pōl ye nuhu Barnabaase ne, pe pe waa boo ntēmbar ne. ⁶ Pe naam syām n yi le cāñ na, ma ta ter fā ga Liiser kue ye Darbu ne, ma suhu koo kui syāñ ngī kānkāy kusyīmbehe ne. Kāntraha gaa kui ba kē, pe naa ke yee Lakoni. ⁷ Pe n nii le Yesu kapāyī tōr koo fla na.

Pōl tesē Barnabaase ne Liiser wo

⁸ Loo klo nde wo pe naa n yee Liiser, tākurfua waa pye, u naa n nii wānii ya. U ba see u tākur ne ke dyañ, u sē ba yir yer yāā, ma yār yāā ye. ⁹ U naa Pōl kaplāñ luhu. Pōl n u waha yāñ, ma le yāñ cā u dya yīntaha na ma yee, u dya laam wo u le sya wa laantee nen ne Yesu ga waha u jaa. ¹⁰ Loo na, Pōl n yīmbui yir, ma u pye ma yee: «Yir, ma gbihi tāhā yer ma trē na!» U dya n kur ye tāhā yer u trē na, ma nii n yār. ¹¹ Pe nabuar pe yāā Pōl lii pye, pe n tē sya Lakonifa yor wo ma yee: «Te mpar te ya wā klaha nawee-, ma tege ba wo ye!» ¹² Pe n nii Barnabaase yee Yeepeta, ma yee Pōl woo ma kaplāñ pāāfua, ma nii u yee Makur, pe klo mpar myar ne. ¹³ Mpar rii pe n yee Yeepeta, te kangbāñ pye le klo dyesaha fla na. Ke yūndefua n napa mpāy yāñ yi ma faasyīmbir raa gbihi maha pe na, ma ka pe ne, ke kapahayē kue ye. U naa n ke, u ga pe napa boo, u Pōl ye tēj Barnabaase ne. Pe nabuar bya maha naa pe wātēñ wī ke. ¹⁴ Pe Yesu tēnlēhe syām

pe le luhu, le sē tāy pe ye ye, pe n sya pe ya nayrɛ tyīn jūū, ma fā dye pe nabuar laam wo, ma nii n tē, ma yee: ¹⁵ «Naambiyām, nwa ye n nii loo nde pye? Naweete- ya me wo ne ye dyan. Wo pa le Yāhā kapāyī ne ye kē, ma yee ye nekla wān nde tee ta ye mpar ma n tēn, -ye re gbe ga miy yaha, tee ye yīntar sronj cūnde Yāhā ya ye, cūnde Yāhā gi ke ma yrāj na yalebyɛ, koo gi ke yāhāyīn ta, kāntraha ne, muhulangbān ne tesē wān tii byɛ ne te ma te laam wo. ¹⁶ Nawe- terfa mpāy pe wee Yiifee- ye, faale wo Yāhā bii tyii pe na pe n naa pe laam kānde yār. ¹⁷ Ke sē -sē tyii ke ya wī wāyar na ye na ke kayūhū wāpyen ne ye kē ye: Yalebyɛ ke ga ta sesaha n yir yāhāyīn na ke too, yīnwoho cāā n dye ye n dir yāā busāā. Koo kē ke ye yē digi yi, ma maha ye laam ta nuhu fla.» ¹⁸ Pe Yesu tēnlēhe pe sya kaplān ngī pāā, pe -sē maha fāy, ma cā waha yer tā pe nabuar na, pe sē pe tēn ye.

¹⁹ Yiifee- mpāy -sē yir Pisidi Yātōosyi wo tesē Yikō ne, ma pa ke Liiser wo. Pe n pe nabuar sūū, ma pe byɛ wlanj taha pe ya na, pe n nii Pōl waa ntēmbar ne, poo ga u waa boo. Pe n yee u ku, ma u fle ga miy yaha le klo kānkāy na. ²⁰ Yaliile pe Yesu kāndeyārfa poo ya pe ba wo tā u na, u n cā yir loo na, ma wlāhā dye pe ne le klo wo.

Pe wādurbanj Syire kāntraha na, Yātōosyi wo

Ke yīnsyii wo pe n yir Barnabaase ne pe syām, ma ka klo nde wo pe n yee Darbu. ²¹ Pe n le Yesu kapāyī pāā koo fla na nawee- busāā n le luhu, ma Yesu ta pe Yater. Loo kur ye, pe n dur ga Liiser wo ma suhu Yikō ne, tesē Yātōosyi ne Pisidi kāntraha na. ²² Pe naa pe Yesu kāndeyārfa laam yīn, ma naa pe yar, pe pe ya plāhā Yesu wāta wī ne pe Yater. Pe naa pe yar ma yee: «Wii ma yee u ga dye Yāhā Yai wo, ufua ga cāā kayīhī yāā wa.» ²³ Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ma pye na, Pōl tesē Barnabaase ne, pe ga mpāy yān yi pe laam wo, pe pe ta pe yawāhāfa yahaseefa. Loo na, pe ga pe yē tā digi na pe Yāhā nar, pe pe le soho Yīnfua koho wo, woo wii pe ta pe Yater.

²⁴ Loo kur ye, pe n dye yi ter Pisidi kāntraha kui nkāy wo, ma ga yi Pāāfile kāntraha na. ²⁵ Pe n le Yāhā kapāyī pāā koo fla na, klo laa wo pe n yee Persye, ma ka tūntūn klo laa wo pe n yee Yatale. ²⁶ Pe n ga salangbān gbe koo fla na, ma dur ga Yātōosyi wo, Syire kāntraha na. Loo klo nde ne, pe Yesu kāndeyārfa ba Yāhā nar pe kē, ke naa laantār wī pye pe kē, pe n waha le Yāhā tēn tē. Loo tēn ne, pe ga tē kua, ma dur ba.

²⁷ Pe ga dye ke Yātōosyi wo, pe n pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yee wāā ta. Pe ba tēn lii tē Yāhā kāmāy na, tesē mpāy pe wee Yiifee- ye, Yāhā ke ba pye mii, ma poo mii bya ta pe n waha Yesu ta pe Yater, pe n koo byɛ tōr yar pe Yesu kāndeyārfa na. ²⁸ Loo kur ye, Pōl tesē Barnabaase ne, pe n faa nii ma- loo klo nde wo, pe Yesu kāndeyārfa ne.

15

Yesu kāndeyārfa ma yawāhā na Yurusalem wo

¹ Yiifee- Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Yude wo, pe n yir ma pa Yātōosyi wo, ma ba nii Yesu kāndeyārfa klaha nde ne, ma pe pye ma yee: «Ye ma yee ye sē kūū mii Musa kānde le yar wo na mii ye, ye saa waha sya yaha ye.» ² Pōl tesē Barnabaase ne, pe sē yer pe kaklaha nge na ye, le n sya nii kaplān wātyīn pe nsoho wo. Pe n le pāā ta ma yee, Pōl, Barnabaase ne, ma suhu Yātōosyifa mpāy ne, pe ka Yurusalem wo pe ga le yey yān pe Yesu tēnlēhe ye tesē pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne. ³ Pe

Yesu kāndeyārfa yawāhāfa n pe wār wāā kānde wo. Pe n dye yi ter kui nkāy wo, kántraha gaa na pe naa n yee Fenise, ma suhu Syamari kui nkāy ne. Mpāy pe wee Yiifee- ye, ma ba dye Yesu kānde wo, pe poo wīī tōr naa n gaha nawee- ye, le n naa nuhu yigī Yesu kāndeyārfa bye kē.

⁴ Pe ga dye Yurusalem wo, pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye n pe wāā, pe Yesu tēnlɛɛ ne pe yawāhāfa yahaseefa ne. Yāhā ke ba Pol ye ta ma tēn lii tē, Pol ye n koo bye tōr pe ye. ⁵ Farisyē mpāy pe Yesu ta pe Yater, poo mpāy -sē pye ke fla na. Pe n yir ma yee: «Yesu kāndeyārfa mpāy pe wee Yiifee- ye, poo yai wākūū ne. Pe maha yai pe naa n yār le kānde wo, lii Yāhā le yar Musa na.» ⁶ Pe Yesu tēnlɛɛ n pe ya wāā pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne, poo ga le fla yāŋ.

⁷ Pe n kaplāŋ tyin ma-. Pyar n yir ma yee: «Wo nna, ye cā ma yee, Yāhā ba ra yāŋ yi le yale dey ma ra ta, ta n ga le Yesu kapāyīī yar mpāy na pe wee Yiifee- ye, pe le luhu pe Yesu ta pe Yater. ⁸ Yāhā gii ke nawee- bye laam wūhū cā tāŋ, ke pe sya, ma sya Yāhā Yrā le pe laam wo wo wāŋ syi dyaŋ. Loo nde ta wo n waha cā, Yāhā pe bya kue yāŋ.

⁹ Pe Yesu ta pe Yater, Yāhā pe bye ta wo ne koho neŋ na, ma pe kapee- yee laha kāā pe yīŋ na. ¹⁰ Ye -sē pye mii yagaa ma yee, yaa Yāhā pye yāŋ, ma n ke yii ga teger ta Yesu kāndeyārfa na, teger rii syi wo wāle tesē wii gē ne, waa sē waha te syi tēŋ yāā ye. ¹¹ Wo nanem bye sē n yee la, Yīŋfua Yesu laantār kāmāy ne too sya yaha? Poo wīī bya wee la koo syi?»

¹² Loo na, pe nawee- bye n yaha le, ma n luhu Barnabaase ye kaplāŋ ye, Pol ne. Yāhā ke ba Barnabaase ye ta Pol ne, ma yēkā wūhū nkāy pye tesē laanwo wūhū nkāy ne, pe nawee- mpāy nsoho wo, mpāy pe wee Yiifee- ye, pe n koo ngīī bye tōr yar pe nawee- na. ¹³ Poo nawee- syām mii pe ba pāā wa, Syake* n kapān gbe ma yee: «Wo nna, -ye luhu ra ye! ¹⁴ Mpāy pe wee Yiifee- ye, Yāhā pe kue yāŋ faale wo, ma nawee- mpāy yāŋ yi pe laam wo pe nii u wām. Pyar loo nde tōr yar wo na ke yagaa nge na. ¹⁵ Pe Yāhā kaplāŋ tōrfa kaplāŋ gē maha n gaha koo kue ye. Ye cā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yīŋfua le pāā ma yee:

¹⁶ «Loo kur ye,

n ga ba dur ba.

Faale Dawide yīŋfar wee nantāŋ

u kur kue pii ye ye,

mii kaha dyaŋ ke too.

N -sē ga maha ba too yīŋfar nde wāā

u kur kue puee waa kē,

le n nii mii kaha dyaŋ ke ba too,

ta n ke gbihi fāā.

¹⁷ Loo na, nawee- mpāy pe kuee,

pe ga ba naa Yīŋfua fla ke,

pe naa n taha u na.

Nawee- terfa mpāy bye pe wee Yiifee- ye,

poo mii, tē mpāy yāŋ yi pe laam wo,

pe nii ra wām,

pe bye ga ba naa Yīŋfua fla ke,

pe naa n taha u na.

¹⁸ Yīŋfua kapān ne nde.

U loo yar yaha le yale dey.» »

* **15:13** 15.13 U Syake pye Yīŋfua Yesu cīīfua; u pye Yurusalem Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yīŋ na.

¹⁹ Syake n maha pe yar taha ma yee: «Loo ne, ta laam wo, mpāy pe wee Yiifee- ye, ma nii Yesu kāndeyārfa, teger raa sē yai te taha pe na ye. ²⁰ Wo ga waha saba waa yrūhū wāā pe kē, wo pe yar, waa ma kla gii boo le soho mpar koho wo, pe ma n ke kaa ye. Tesē, pe ma kla gii boo pe sē ke kuāy ye, pe ma n ke kaa ye. Tesē, pe ma n naa ntānj kaa ye. Tesē, pe ma n naa tyatyāhā pye ca kue ye tesē naam kue ye ye. ²¹ Ye cā ma yee, ma gbe wo yahasee wāle mpāy cāā na, ma sya ba waa yagaa na, kānde lii Yāhā le yar Musa na, le n kal kani per kani per, wo Yiifee- yawāhā nwoj wo.»

Yesu kāndeyārfa mpāy pe wee Yiifee- ye, saba ka pe ye

²² Loo na, Yesu tēnlhe tesē Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne, ma suhu pe Yesu kāndeyārfa bye ne, pe n pāā ta ma yee, poo ga nawee-mpāy yānj yi pe ya laam wo pe pe lehe wāā Yātōosyi wo Pōl ye ne pe syām Barnabaase ne. Yudi wii pe naa n yee Gbarsabaha ma suhu Silaasyi ne, poo mpāy pe Yesu kāndeyārfa naa pe miyūhū yee, pe n poo yānj yi, ma pe lehe wāā Yātōosyi wo Pōl ne. ²³ Pe ba pe lehe wāā pe ga saba wii kē, u ba yrūhū ma yee:

«Wii Yesu tēnlhe, wii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefa, wii mpāy too ma ye Yesu kāndeyārwei Yurusalem wo nwo, wo saba nwo yrūhū nō wāā ye kē,

yii mpāy tee wee Yiifee- ye, ma ma Yesu kāndeyārfa, ma nii Yātōosyi klo wo kāntre nde ne pe n yee Syire, ma suhu Sersyi ne.

Wo syaha ma ye ye.

²⁴ Wo le luhu pe yee nawee- mpāy yir wo fla na, ma ga ye laam wāhā ntāncer kaplānj nkāy ne. Wii sē kē too pe lehe wāā ye ye ye. ²⁵ Loo ne, wo n yīmbui wāā le, ma nawee- mpāy yānj yi ma pe lehe wāā ye ye. Poo pe ga wo naam- biyābua syām mii wār ga, Pōl tesē Barnabaase ne, ²⁶ poo mpāy pe gbā yē nder ma pe ya plāhā ma kuae Yesu tēn wo. ²⁷ Yudi tesē Silaasyi ne, poo me too lehe wāā ye ye. Nkāy too yrūhū saba laam wo pe ga ke gbihi pāā ye n luhu. ²⁸ Ye sē yāā, le Yāhā Yrā ma suhu wii ge ne, wo yee wo saa teger raa ta ye na ye. Kai- ngū too ga yar ye na, nawee- bye yai pe koo gbihi yigi. ²⁹ Koo kē ngū: Pe ma kla gii boo le soho mpar wān koho wo, ye ma syi ke kaa ye. Tesē, kla gii ne pe ma yee pe sē ke kuāy ye, ye ma n ke kaa ye. Tesē, ye ma n naa ntānj kaa ye. Tesē, ye ma n naa tyatyāhā pye ca kue ye tesē naam kue ye ye. Ye ma koo ngū gbihi yigi, le yō.

Wo bye ye syar tānj.»

³⁰ Pe mpāy lehe, pe n kānde wāā pe kē, pe n ka ke Yātōosyi wo. Pe n ga dye, ma pe Yesu kāndeyārfa bye wāā, ma u saba le soho pe koho wo. ³¹ Pe n u saba kal, ke kaplānj n tāy pe ye ma maha pe laam yīn. Loo nde n nii pe ye nuu. ³² Yudi tesē Silaasyi ne, pe pye Yāhā kaplānj tōrfa, poo n kapān gbe, ma pāā ma- pe Yesu kāndeyārfa ne, ma pe laam yīn, ma maha pe laam gbihi ta. ³³ Pe n faa ma- koo fla na. Loo kur ye, pe Yesu kāndeyārfa n ba Yāhā nar ke kānde yigi pe kē, pe n dur ga pe nna fla na Yurusalem wo, pe nna mpāy pe pe lehe wāā. [³⁴ Silaasyi woo n kuae ke fla na, ma yee le tāy woo ye.] ³⁵ Pōl tesē Barnabaase ne, poo bye n kuae ke Yātōosyi wo. Pe naa nawee- klaha, ma naa le kapāyī tōr nawee- ye, kapāyī lii le Yīnfua wīi pāā. Mpāy maha pye pe ne lōo tēn nde na.

Pōl pe cāānj pe ya na Barnabaase ne

³⁶ Per gaa, Pōl n ba Barnabaase pye ma yee: «Too ba Yīnfua kapāyī pāā kui nkāy wo, -too dur ga, waa ke fla Yesu kāndeyārfa yānj, pe ma mii.»

³⁷ Nsān wii pe n yee Mareke, Barnabaase naa n traha u u yigi taha pe na. ³⁸ Pɔl n -sɛ yee: «Woo sɛ na, u ba ter wo yaha, per gii too pye Pāāfile kántraha na. U sɛ maha ba kaa taha yāā wo na ma ka teelaa wo le tɛn wīi na ye.» ³⁹ Yēcroho n dye pe nsoho wo, pe n sya cāāŋ pe ya na. Barnabaase n Mareke yigi taha u ya na, pe n salangbāŋ gbe, ma ter Syiper kántraha kuɛ ye. ⁴⁰ Pɔl n Silaasyi yāŋ yi, pe Yesu kándeyārfa n Yāhā nar ma pe le soho Yāhā laantār koho wo. Pe n ter. ⁴¹ Pɔl ye n ter Syire kántraha na tesɛ Sersyi kántraha ne, ma nii pe Yesu kándeyārfa laam yīn, ma nii pe yar pe pe laam waha Yesu wāta wīi ne pe Yater.

16

Timuti taha Pɔl ye na Silaasyi ne

¹ Pɔl n ga dye Darbu wo, ma yir ke fla na, ma ga dye Liiser wo. Loo klo nde wo, Yesu kándeyārfa waa pye, u myaha ba kɛ Timuti; u nahafua pye Yiifeesya, ma Yesu ta u Yater, ma sron le kánde wo. U tuhufua sɛ pye Yiifee ma ba wākūū kánde cā ye. ² Yesu kándeyārfa mpāy pe pye Liiser wo tesɛ Yikō ne, pe naa u Timuti wāyīi pāā. ³ U wīi n tāy Pɔl ye, u n sya u yigi taha u ya na. Yiifee- mpāy pe -sɛ pye koo kuɛ kántrɛ na, pe byɛ ba cā ma yee, u tuhufua wee Yiifee ye. Loo n ta Pɔl n u kūū.

⁴ Kai- nkāy pe Yesu tēnlɛɛ pe pāā ta Yurusalem Yesu kándeyārfa yawāhāfa yahasefa ne, Pɔl ye ma ga dye klo lii wo, pe ga loo byɛ pāā pe Yesu kándeyārfa ye, pe maha pe yar pe naa n pye koo syi. ⁵ Pe Yesu kándeyārfa yawāhāfa naa pe ya plāhā Yesu wāta wīi ne pe Yater. Kaa maha naa n taha pe wānihi na, plū wuhu na.

Yāhā Pɔl ta u ka Maseduan kántraha na

⁶ Yāhā Yrā sɛ sya Pɔl ye n le Yāhā kapāyīi pāā Yasyifa ye ye. Pe n dye yi ter Firsyi kántraha ne tesɛ Galasyi kántraha ne. ⁷ Pe ga nɔ gbe taha Miisiyi kántraha na, pe n yee poo ga ka Bitini kántraha na. Yāhā Yrā sɛ le sya pe ye ye. ⁸ Pe n dye yi ter Miisiyi kántraha wo, ma ka klo laa wo pe naa n yee Toosa; le klo pye muhulangbāŋ tāy. ⁹ Yimper wo, Pɔl n ba yāā mii wāytāā dyaŋ u na, u n Maseduanfa naa waa yāā tuu yir yer, ma nii u nar ma yee: «Pa Maseduan kántraha na, ma ba wo sya yaha!» ¹⁰ Pɔl tuu u dya yāā pe wāytāā wo ke syi, poo, tesɛ ndoo Luke ne, wo n cā ma yee, Yāhā wo yee too ka wo ga le Yesu kapāyīi yar Maseduanfa na. Wo n nii wākanj ke koo fla na.

Pɔl ka klo laa wo pe n yee Filipe

¹¹ Wo n salangbāŋ gbe Toosa na, ma sron ka kántraha gaa na pe naa n yee Samotraasi. Muhulangbāŋ koo kántraha nge gbey le. Ke yīnsyii wo, wo n ka klo laa wo pe naa n yee Naplosyi. ¹² Naplosyi wo, wo n yi ke salangbāŋ wo, ma ka Maseduan klo laa wo pe naa n yee Filipe; le ba gboho. Wɔrmefa maha ba nihi loo klo nde wo. Wo n plii raa pye ke fla na. ¹³ Kani per, wo n yi le klo wo ma ka ke fla lafende fla na, ma yee laa na waa teelaa fla yāā Yiifee- pe pe ya wāā na, ma Yāhā sey. Wo n ga ca mpāy yāā pe pe ya wāā nii, wo n tege nii ma pāā pe ne. ¹⁴ Pe laam wo, cɔɔ waa pye, u myaha ba kɛ Liidi, u naa n yi klo laa wo pe naa n yee Tadir; u naa wangbāhā fahawān taa cāā troho, te pye wāyɛr. U naa Yāhā ke. U naa ndityuhu yaha wo kaplāŋ na, Yīŋfua n u laam ta u n nii Pɔl kaplāŋ luhu kayi ne. ¹⁵ Loo kur ye, u n le sya u kahafa byɛ ne, pe n pe tāā yī loho wo.

Loo le pye wa, u n wo yee ma yee: «Ye ma cā, n Yīnfua ta ra Yater cīnde, -ye ba kuee ra kaha wo!» U n tāhā yer le na, wo n le sya u ye.

Pe Pōl ye tā nwompihi wo

¹⁶ Per gaa, too naa n gaha Yāhā narsaha wo, tēntēsya laale n wo wāā ba: Sāndūpee pye u yīn na, ma u ta u n waha kai- yān naa n cā, ma waha ke cāā tōr naa n yaha. U naa loo pye, ma war busāā sya naa n gaha u yīnfa kē. ¹⁷ U n nii n taha wo na, Pōl tesē wii ne, ma nii n tē ma n yee: «Yāhā gii ke ma ncaha ye, koo tēntē- me naam mii ne! Kānde lii ya le ga waha nawee sya yaha, loo kānde kapāyī ne pe n yar ye na.» ¹⁸ U naa loo pye plii bye. Per gaa, le n sya ba sye Pōl ye, u n wā klaha, ma sā u sāndūpee na ma yee: «Yesu Crise myaha na, n yee, ma tege kāā u yīn na!» U sāndūpee n tege kāā u tēntēsyaale yīn na le yalebya wo. ¹⁹ Le tēntēsyaale yīnfa pe yāā, u saha laa yān cā tōr nantān u war sya pe kē ye, pe n Pōl ye yigi ga fānga na Silaasyi ne nanihi fla wo, pe klo yahaseefa fla na. ²⁰ Pe n ka pe ne pe klo fāngafa yahasee ye, ma ga le pāā ma yee: «Naam mii ma, pe kai- wlāhā wo klo laam wo. Yiifee- me pe ne. ²¹ Wii mpāy too ma Wōrmefa, wo kānde le yee lii sē yō ye, too ma n naa le pye ye, loo ne pe ta ma nawee- klaha.» ²² Pe nabuar bya n yee, pe tee pye. Pe klo fāngafa n ta, pe n Pōl ye nayre fer kāā pe na, Silaasyi ne, ma pe gbā sāngblā ne. ²³ Pe n pe kā gbā, ma pe tā nwompihi wo, ma u nwompihi sēnfua pye, u pe yān naa n yō. ²⁴ Pe u nwompihi sēnfua yar waha ke syi, u n ga pe le wāā ke nwompihi nwonun gaa laam wo, ma pe tre pua yigi yaha katyir wān taa laam wo.

²⁵ Yīndyaha nsoho wo, Pōl ye n nii Yāhā nar Silaasyi ne, ma nii yay le ma Yāhā sey. Pe nwompihifa bye naa pe yīmbuhu luhu. ²⁶ Yalaale wo, kāntraha n yehe fānga ne, ke nwompihi nakūy bye n sya yehe. Te kāānklee bye n ta ter yār te ya ya. Ntēn wān tii pe ba ta ma pe nwompihifa pua, te bye n ta ter sāhā te ya ya. ²⁷ U nwompihi sēnfua n yir wāy na; tuu yāā ke nwompihi kāānklee te yār yaha, u n yee pe nwompihifa ga pye pe fā ter, ma u yūntrūhū tyīn kuā, woo ga u ya boo. ²⁸ Pōl n tē sya fānga ne ma yee: «Ma'a syi ma kapee pye mii na ye, wo bye ma nwo!»

²⁹ Ke pye yīmper wo, u nwompihi sēnfua n naa nar sya, ma fā dye ke nwompihi nwonun laam wo, maa too kānklūy na, Pōl ye yahasee ye Silaasyi ne, ma nii n sege fyar koho wo. ³⁰ U n ta, pe n yi, u n pe yey ma yee: «Lēfa, n ga waha pye mii, n waha sya yaha?» ³¹ Pe n u yē sya ma yee: «Yīnfua Yesu ta ma Yater, maa sya yaha, mboo tesē ma nna bye ne.» ³² Loo na, pe n u Yīnfua kapāyī pāā laha u ye, woo tesē u kahafa bye ne. ³³ U nwompihi sēnfua n pe yigi ga ke yīmper wo le yalebya wo, maa pe nar yee pe kē. Pōl n ta ter u tāā yi loho wo, woo tesē u nna bye ne. ³⁴ U n Pōl ye yee, pe n dugu dye u ne u nwon wo, ma di. U dya tuu Yāhā ta u Yater, woo tesē u nna bye ne, le n nii u ye nuhu.

³⁵ Yīn n syii, pe klo fāngafa n pe tēntē- mpāy lehe wāā, pe n ba u nwompihi sēnfua pye ma yee, u naam mii yi yaha. ³⁶ U nwompihi sēnfua n le pāā Pōl ye ma yee: «Pe klo fāngafa nawee- lehe wāā, ma yee n ye yi yaha. Laa wee ye, ye ga waha yi ye ter pra.» ³⁷ Pōl n -sē pe fāngafa tēntē- pye ma yee: «Pe ta pe n wo gbā nanihi laam wo, pe sē cāā wo sāhā laa ge ne ye, wii mpāy too n tōr Wōrmefa ne! Pe n maha wo tā nwompihi wo. Yagaa, pe n traha pe wo yuhu yi yaha, waa ma n yi le cān na ye. Wo saa le sya ye! Pe pa pe ya ya, pe ba wo yi yaha!»

³⁸ Pe tēntē- n ka, maa le pāā pe klo fāngafa ye. Pe le luhu ma yee, Pōl ye ma Wōrmefa Silaasyi ne, pe n fya. Pe Wōrmefa kānde na, waa sē yai u Wōrme naa gbā ye. ³⁹ Pe n pa loo na, maa kace nar Pōl ye ye, ma cā pe yi yaha, ma pe nar pe ter le klo yaha. ⁴⁰ Pōl ye, pe yi ke nwompihi wo Silaasyi ne, pe n ka Liidi kaha wo, ma ga Yesu kāndeyārfa yāā. Pe n pe laam yīn, mā pe yar pe pe ya plāhā Yesu kānde wo. Loo kur ye, pe n ter.

17

Pōl ye ka Tesaloni wo Silaasyi ne

¹ Pōl ye n ta ter Silaasyi ne kui nkāy wo pe naa n yee Amploysi tesē Apoloni ne, ma ga dye klo nde wo pe naa n yee Tesaloni. Yiiffee- yawāhā nwoŋ gaa pye ke fla na. ² Pōl pye, u ma ga dye klo lii loo wo, u ma ne ka koo fla Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo. Pe ga dye Tesaloni wo, pe n ka ke fla na. Kanii per kanii per, u ne ka ke fla Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo, u ga naa Yāhā kaplāŋ pāā pe ye. U loo pye cāwāy tāā syi, maa naa Yāhā kaplāŋ pāā nawee- mpāy ye, pe pye ke fla na. ³ Ke kaplāŋ ke yrūhū ta mii ke Yāhā sabangbāŋ wo, u naa pe klaaha koo ne. U maha naa pe yar ma yee, u Yāhā Yīndefua Crise wī ma, le cāā yrūhū yaha ma yee, u yai u fāy gboho, u ba ku, tuu ba yir gbā wo, u dur ba yrāŋ na gbaafa ye. U maha naa pe yar ma yee: «Yesu nwo wii wī tē n pāā ye ye, woo kē u Crise ne.» ⁴ Yiiffee- car mpāy ya n le sya, ma taha Pōl ye na, Silaasyi ne. Mpāy pe sē -sē pye Yiiffee- ye, ma naa Yāhā kānde ke, poo busāā n le Yesu kapāyī sya, ma taha Pōl ye na, Silaasyi ne. Poo, ma suhu ca busāā mpāy ne nawee- naa nagboho ta pe na.

⁵ Yiiffee- mpāy pe sye, pe loo yāā, pe n nii mii, laanyar ga pe boo. Pe n natay taa yāŋ yi pe nabuar laam wo, ma pe ta pe n pe ya wāā, ma sya gbleŋ yir le klo wo. Loo na, pe n yir, ma ka Yasō kaha wo, poo n gaha Pōl ye yigi Silaasyi ne, pe ga pe sāhā nanihi fla wo. ⁶ Pe ga dye, pe sē pe yāā ye, pe n u Yasō woo yigi, ma suhu Yesu kāndeyārfa mpāy ne, ma ka pe ne le klo yahaseefa fla na, ma ga nii n tē ma yee: «Naam mii driyē kur bye wlāhā tāŋ. Nanga, pe mii pe ba yi nwo! ⁷ Yasō syāsaha wāā pe kē u kaha wo. Kāntre fāngafa bye yīŋfua kānde na, lii le sē yai le pye ye, loo ne nawee- mii pe n pye. Ye sē yāā, pe yee yīŋfua waa maha ma, pe n yee Yesu.» ⁸ Pe kaplāŋ ngī n pe nawee- laam war ma suhu le klo yahaseefa ne, le n sya nii gbleŋ. ⁹ U Yasō tesē mpāy ne pe ba yigi ba, pe n gblihi laa ma yē ter klo yahaseefa ye ma yee, poo ga Pōl ye ta Silaasyi ne pe n ter; pe n cā pe miy yaha.

Pōl ye ka Beree na Silaasyi ne

¹⁰ Yīmper ke ba wo, pe Yesu kāndeyārfa n Pōl ye ta pe n yrāhā yi, ma ga ka klo laa wo pe naa n yee Beree. Pe ga dye, pe n ka ke Yiiffee- yawāhā nwoŋ wo. ¹¹ Koo fla Yiiffee- laam ba yō ma ter Tesaloni klo Yiiffee- yaha. Pe n le Yāhā kapāyī sya laanfīr ne. Plii bye pe naa Yāhā kaplāŋ saba yāŋ kayi ne, pe cā Pōl kaplāŋ ma wāā le ke saba kaplāŋ ne. ¹² Poo busāā n le kapāyī sya. Mpāy ter pe sē pye Yiiffee- ye, poo tesē ca mpāy ne nawee- naa nagboho ta pe na, poo busāā n le kapāyī sya.

¹³ Yiiffee- mpāy pe pye Tesaloni wo, pe ba luhu ma yee, Pōl ma u le Yāhā kapāyī pāā Beree bya wo, pe n ka ke fla na, maa nii pe klofa sūū, ma pe gblaha Pōl ye ne. ¹⁴ Loo n ta, pe Yesu kāndeyārfa n ta ter Pōl ta u n ter muhulangbāŋ kue ye, u ga salangbāŋ gbe u ter. Silaasyi ye poo n kuee ke

Beree wo Timuti ne. ¹⁵ Beree Yesu kāndeyārfa mpāy pe Pōl wār ga, pe n ka u ne ma sya ga dye Aten wo. Pe wādur na, Pōl n pe lehe, pe ma ga dye pe klo wo, pe ga Silaasyi ye yar Timuti ne pe pa u fla na, pe ma n nii kuee ye. Loo kur ye, pe Beree Yesu kāndeyārfa n dur ter.

Pōl ma Aten wo

¹⁶ Pōl naa Silaasyi ye sēj Timuti ne ke Aten wo. U n wān busāā yāā le klo laam wo nawee- pe fāā ta wātēj wān. Loo nde n nuhu bye kua kāā u laam wo. ¹⁷ Ke Yiiffee- yawāhā nwoj wo, u naa kaplāj pāā pe Yiiffee- ne ma suhu mpāy ne pe sē pye Yiiffee- ye ma naa Yāhā ke. Plii bye, nawee-mpāy tuu wāā naa n sya nanihi teebehe wo, u maha naa kaplāj pāā pe ne. ¹⁸ Mpāy kaklaha ke n yee nawee sē yai wāfāy ne ye, ma suhu mpāy kaklaha ne ke n yee nawee yai u naa u ya waha yīj wīl na, poo yīnfa mpāy n pa maa nii kaplāj tyīn u ne. Mpāy naa n yee, a lii u kaplāmbuarfua u n pāā? Mpāy maha naa n yee, a yāhāfām mpāy wīl ne tuu n tōr. Poo ba luhu Pōl ye tuu naa Yesu wīl pāā pe ye tesē u wāyir wīl ne gbā wo, tuu yir ma dur ba yrāj na gbaafa ye, koo kē. ¹⁹ Le klo yawāhāfa mpāy pe naa pe ya wāā yāmpūnde lii yīn na pe n yee Yeropaase*, pe n Pōl yigī ga ke fla na, maa u pye ma yee: «Ma saa wo yar la, kaklaha nkāy ter syi wīl taa n pāā wo ye? ²⁰ Ma sē yāā, kai- nkāy taa n tōr wo ye, wo sē ke cā ye, wo n traha wo ke yīntaha war.» ²¹ Pe Atenfa ma suhu nampay mpāy ne pe ba nii wlāhā pe ne, pe tēn pye wācēj: Loo ne pe nii naa kafūhū tōr pe naa n luhu pe ya ye.

²² Pōl n yir yer pe klo yawāhāfa telai wo ma yee: «Atenfa, tē ye yāā mii, Yāhā wīl gboho ye laam wo kacān wee ye. ²³ Ye sē yāā, n naa n tay ye klo wo ma naa ye katēj wān yāj, ma ga ye yāhā tēnsaha fla gaa yāā pe yrūhū ta ke yīj na ma yee: «Yāhā gaa wāj kē, wo sē ke cā ye.» -Ye yāj! Yāhā giī ree n tēj ye sē ke cā ye; koo wīl ne tē n pai pāā ye ye. ²⁴ Yāhā giī ke driyē tāhā ke laam wān bye ne, ke ma yāhāyīj Yīnfua ma suhu kāntraha bya ne. Yāhā kangbāy tii nawee- te fāā, ke sē n syā te wo ye. ²⁵ Nawee-saa waha laale ge pye Yāhā kē, pe kaa taha ke na ye. Koo kē ke yrā wāā nawee- bye kē, wūū ne, ma suhu wān bye ne. ²⁶ Ke cāā nawee nen ya tāhā u n syar, nawee- ter bye n yi, ke n pe ta ta ga kāntraha teebehe bye na. Ke wān bye dyeyale ta dye laam wo, ma nawee- kāntre yersar ta pe bye kē. ²⁷ Yāhā loo pye ma yee, nawee- pe koo fla ke. Pe pe ya waha pe naa ke ke, laa na pe ga ba ke yāā cā. Le cūinde -sē na, Yāhā sē dey wo bye na ye. ²⁸ Ye sē yāā, koo kē ke wo ta wo n nii yrāj na, wo n waha kai- pye, wo n nii kla. Ye kaicāfa mpāy sē loo nen ya pāā la ma yee: «Wo bye maha ma ke pii.» ²⁹ Too -sē ma ke pii, wo sē yai wo naa le ga wo yee, Yāhā ga waha nii kla gaa syi dyanj, nawee- pe laam ga ma pe klue ta ma ke gbihī sān ne, wargbe syi ne, ntēmbलाha syi ne ye. ³⁰ Faale cāā na, nawee- pe sē ba laa cā ye, Yāhā sē loo yāj nantāj ye, yagaa ke n ke nawee- ter bye pe le sya pe cā pe kapee- sē yō ye, pe ke wāpyeji miy yaha. ³¹ Ye sē yāā, ke per gaa yāj yaha, ma maha nawee nen waa yāj yi u ba driyēfa sāhā koo per na. Ke loo nde yar nawee- bye na, ma woo nawee nen nwo ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāj na gbaafa ye!»

³² Pe luhu Pōl tuu wāyir wīl pāā gbā wo, wādurba wīl ne gbaafa ye, mpāy n nii u ler, mpāy n u pye ma yee: «Waa ba naa loo nde luhu ma ye per gaa.» ³³ Loo n ta, Pōl n kānde nar pe ye ma ter. ³⁴ Nanem mpāy -sē u

* **17:19** 17.19 Yāmpūnde gaa myaha kē. Aten klo yahaseefa naa pe ya wāā ke fla na ma naa pe klo kai- pāā.

kaplāŋ sya cīnde, ma dye Yesu kānde wo. Pe laam wo, dya waa pye pe naa n yee Denisu. U pye le klo kaplāŋ cērfa waa. Coo waa pye pe naa n yee Damarisi. Nawee- mpāy maha pye.

18

Pōl ka Kōrnti wo

¹ Loo kur ye, Pōl n yir ke Aten wo, ma ka klo laa wo pe naa n yee Kōrnti. ² Yiifee naa waa pye ke fla na, u myaha Yakilasus. U -sē ba see kāntraha gii wo, pe naa ke yee Pōn. U ba yir u coo Persyile ne kāntraha nge na pe n yee Yitale ma pa ke Kōrnti wo. Kāntre fāngafa bye yīŋfua* wii pe naa n yee Klode, u ba yee pe Yiifee- mpāy bye pe ma Yitale kungbāy nde wo, pe n yee Wōrme, pe yi kǎā le klo wo. Pōl n u Yakilasus yāā ke Kōrnti wo, ma ka u kaha wo. ³ Pōl tuu ba koho tēn lii tē cā, u bya naa loo tēn tē. Sraha tēn ba kē. Loo n ta, Pōl n kuee pe fla na, pe n wāā naa n tē. ⁴ Kanii per ma no, Pōl ga ka Yiifee- yawāhā nwoŋ wo u ga naa le Yāhā kapāyī pāā pe Yiifee- ye tesē mpāy ne pe wee Yiifee- ye. U naa n ke pe waha le kapāyī cīnde war.

⁵ Silaasyi ye n ba yir ke Maseduan kāntraha wo Timuti ne ma pa Kōrnti wo. Pōl n waha fānga yāā loo na, ma nii le Yāhā kapāyī pāā yalebye ma nii pe Yiifee- yar ma yee, Yesu woo u ma u Yāhā Yīndefua Crise. ⁶ Pe Yiifee- -sē u kapān sye ma nii u tyehē; Pōl n u nayre mplēm kor yaha pe na, ma pe yar ma yee: «Ye ma ba ye yīŋ ke laa, yii gē ye le ke, ndoo kalaa wee ye. Ma gbe yagaa na, mpāy pe wee Yiifee- ye, n ga naa n gaha poo kue ye.» ⁷ U n tyii pe Yiifee- na ke yawāhā nwoŋ wo. Loo kur ye, u naa n gaha dya waa fla na pe naa n yee Yituse. U naa Yāhā myaha gbho, u kaha pye ke Yiifee- yawāhā nwoŋ tāy. ⁸ Ke Yiifee- yawāhā nwoŋ yahaseefua Kīrpusu n Yīŋfua Yesu ta u Yater, woo tesē u kahafa bye ne. Kōrntifa busāā naa Pōl kapān luhu, ma naa Yesu ta pe Yater, pe n pe tāā naa n yi loho wo. ⁹ Per gaa yīmper wo, Pōl n yāā mii wāytāā dyaŋ u na, u n Yīŋfua yāā tuu u pye ma yee: «Ma'a n fya ye, naa le Yesu kapāyī pāā, ma'a n yaha le ye!» ¹⁰ Ma sē yāā, n ma ma ne. Waa saa waha ba ma yigi u kapee pye ma na ye, nawee- busāā ma klo nde wo, pe n pai ra ta pe Yater.»

¹¹ Pōl n kuee dye nen gblihi ne ke Kōrnti wo, ma nii nawee- klaha Yāhā kaplāŋ ne. ¹² Cāā gii cāā na Galyō pye Yakayi kāntraha fāngafua, pe Yiifee- n yīmbuhu wāā le ma yee, poo ga wāā Pōl ne, ma u yigi ga kaplāŋ cērfa fla na, ¹³ ma ga le pāā ma yee: «Dya nwo n traha u nawee- wlaŋ pe n naa diŋ yi Yāhā kē kaa ter syi, pe wo Yiifee- kānde wūhū miy yaha.»

¹⁴ Pōl ba yee woo ga yē kuā u pāā, u Galyō n pe Yiifee- pye ma yee: «Yii Yiifee- mii, le ma ne pye naboo wīī laa syi dyaŋ, kaa na kapee laa syi, n ne ga yee n ga luhu ye ye. ¹⁵ Le -sē nii kaplāŋ ya tee n tyīn kapān nen laa wīī na tesē myar wīī ne, tesē ye Yiifee- kānde wīī ne, ye yai ye waha loo nde war yii ya. Ndoosaa nii kai- ngīī syi sāhāfua ye!» ¹⁶ U n pe pye pe yir ke kasāhā saha fla wo pe naa n gaha. ¹⁷ Dya wii u pye ke Yiifee- yawāhā nwoŋ yahaseefua, u myaha ba kē Sohotān†, nawee- mpāy n yir loo na, ma u yigi, ma nii u gbā ke kasāhā fla na. U Galyō sē -sē le ta kai ye.

Pōl dur ba Syire kāntraha na, Yātōosyi wo

* **18:2** 18.2 Koo cāā na, u kāntre fāngafa bye yīŋfua pye Wōrme wo Yitale kāntraha na. † **18:17** 18.17 Yiifee- yawāhā nwoŋ yahaseefua Kīrpusu tuu Yesu ta u Yater, Sohotān n u draha gbe.

¹⁸ Loo kur ye, Pɔl n maha kuee Kɔrnti wo, ma faa ma-. U n ba kānde nar pe Kɔrnti Yesu kāndeyārfa ye, ma salangbāŋ gbe, woo tesē Persyile ne ma suhu Yakilasu ne. Pe n ter Syire kue ye. Pɔl tuu -sē ba yē ter Yāhā ye laa ne ma le pye wa, u n ta pe n u yīŋ kur Sāncrihi[‡] wo, pe n cā ter.

¹⁹⁻²⁰ Pe n ga dye klo laa wo pe naa n yee Yefesyī. Persyile ye n kuee loo klo nde wo u puai Yakilasu ne. Pɔl n ka le klo Yiifee- yawāhā nwoŋ wo, maa Yāhā kaplāŋ pāā pe Yiifee- ye. Pe n u nar u nii ma- pe ne, u n sye, ²¹ ma ter ma yee, Yāhā ma sya woo ga ba dur ba pe fla na. U n yir ke Yefesyī wo, ma salangbāŋ gbe ma ter. ²² Tuu ga tege Syesare na, u n ka Yurusalem wo maa ke fla Yesu kāndeyārfa yawāhāfa syar, ma dur ter Yātɔɔsyi wo. ²³ U n plii yē gaa pye ke fla na, ma ter Galasyi kāntraha ne, Firsyi kāntraha ne, ma pe Yesu kāndeyārfa yar naa n gaha, pe naa pe ya plāhā le Yesu kānde wo.

Apolosu ka Yefesyī wo, ma ka Kɔrnti wo

²⁴ Yiifee naa waa ba pa Yefesyī wo. U myaha ba kē Apolosu, u ba see Lesyāāndi wo. U yē naa n tāy kaplāŋ ne, u maha ba Yāhā kaplāŋ saba wūhū cā. ²⁵ Pe ba u klaha Yīŋfua kānde wūhū ne. Ke Yāhā kapāyī wāpāā wīī naa n tāy u ye, u naa nawee- klaha kayi ne Yesu wūhū nkāy ne, u ba ke cā laha. Nsān nawee- wātāā wīī ya tuu -sē ba cā. ²⁶ U n nii n pāā laanyīn ne ke Yiifee- yawāhā nwoŋ wo. Persyile ye n luhu u ye Yakilasu ne. Pe u kaplāŋ luhu, pe n u yigi ga pe kaha wo, maa u Yīŋfua kānde wūhū gbihi yar u na. ²⁷ Loo kur ye, Apolosu n ba yee woo ga ka Yakayi kāntraha na. Pe Yesu kāndeyārfa n yee, le yō. Pe n sya saba waa yrūhū nɔ wāā pe Yakayi Yesu kāndeyārfa kē ma yee, u Apolosu ma ba ka pe fla na, pe u yigi yō. Tuu ka ke fla na, mpāy pe ba Yesu ta pe Yater Yāhā laantār kāmāy na, u naa laa yō pe kē. ²⁸ Lii u naa n pye, u ba cīnde wūhū cā, ma naa ke pāā pe Yiifee- ye, ma naa pe plahasaha fla yar pe na nawee- bye yīnde na. U naa Yāhā kaplāŋ saba ta, ma pe yar naa n laha ma yee, Yesu woo u ma u Yāhā Yīndefua Crise.

19

Pɔl ka Yefesyī na

¹ Apolosu pye nantāŋ Kɔrnti wo, Pɔl n yir Firsyi kāntraha na, ma Yasyi yāy fla yōr yi ma ka Yefesyī wo. U n ga Yesu kāndeyārfa mpāy yāā. ² U n pe yey ma yee: «Tee Yāhā kaplāŋ sya cīnde, ye Yāhā Yrā Fāŋga yāā la?» Pe n u yē sya ma yee: «Wo sē le Yāhā Yrā Fāŋga wīī gɛ luhu yāā gɛ luhu yāā ye.» ³ Loo na, Pɔl n pe yey ma yee: «Tee ba tāā yi loho wo, ye laam wo, ye ba yee le yīntaha lii ne?» Pe n u yē sya ma yee: «Nsān tuu naa lii pāā nawee- ye ma cā pe tāā naa n yi loho wo, loo ne too cā.» ⁴ Pɔl n pe pye ma yee: «Mpāy pe naa n sya, ma pe kāmpee- miy naa n yaha, Nsān poo tāā naa n yi loho wo. U maha naa Yiisrefa yar ma yee, wīī u n pai pa woo kur ye, Yesu kē u ne, pe u ta pe Yater.»

⁵ Pe kaplāŋ ngīī luhu, pe n ta pe n pe tāā yi Yīŋfua Yesu myaha ne. ⁶ Pɔl n koho taha pe na, Yāhā Yrā Fāŋga n dye pe laam wo. Pe n nii n pāā yor ter taa wo. Kaplāŋ nkāy Yāhā Yrā naa ke le pe laam wo, pe naa koo tōr.

⁷ Poo nawee- mii kur bye pye nawee- sēnsye syām syi.

⁸ Loo kur ye, Pɔl n ka Yiifee- yawāhā nwoŋ wo, ma ga nii Yāhā kapān pāā laanyīn ne. U n yrey tāā pye ma nii Yāhā Yai wūhū tōr ma naa n ke,

[‡] 18:18 18.18 Sāncrihi ba pye Kɔrnti salangbāy yersaha.

nawee- n cā cīnde ne. ⁹ Yiifee- mpāy pe -sē pye kasyerfa, pe sē naa ke kaplāṅ sya cīnde ye, ma naa le pāā pe nanihi ye ma yee, Yīnfua kānde wee kayī ye. Pōl n tyii pe na, ma pe Yesu kāndeyārfa yigi ter ma ga nii Yāhā kaplāṅ pāā pe ye plii bye, kaha gii wo Tyiranuhu u naa nawee- klaha na. ¹⁰ U n kuee loo na dye- syāṅ, ma ta mpāy pe pye Yasyi kāntraha wo, pe Yiifee- ma suhu mpāy ne pe sē pye Yiifee- ye, pe bye n Yīnfua kapāyī yāā luhu.

Seewa pii

¹¹ Yāhā ba Pōl ta ma naa yēkā wūhū pye, nkāy syi waa sē ke yāā yāā ye. ¹² Pe n sya naa Pōl kadye nayre wān wāā yanfa kē tesē u fatar ne, pe n naa n jaa, sāndāpee n maha tege naa n kāā mpāy yīṅ na.

¹³⁻¹⁴ Yiifee- mpāy pe naa n tay ma sāndāpee kar tege naa n kāā nawee- yīṅ na, pe n yee, poo ga le pye yāṅ Yīnfua Yesu myaha ne. Mpāy pe naa loo nde pye, pe Yāhā yūndefa yīṅfa waa pii kuasī ba me. Pe tuhufua myaha ba kē Seewa. Pe n sāndūpee waa pye ma yee: «Yesu wii Pōl u wīī pāā, n ga ma yar woo myaha na, tege kāā dya nwo yīṅ na!» ¹⁵ U sāndūpee n pe yē wāā sya ma yee: «N Yesu wīī cā, n maha cā yoo kē Pōl ne; ah yii, mpāy me ye ne?» ¹⁶ U dya wii sāndūpee pye u yīṅ na, u n fānga yāā ma ter pe bye yaha. U n pe tee pye wāpyeṅ gaa ne, ma pe duai, pe n fā yi u kaha wo nayreyar ne.

¹⁷ Yiifee- mpāy pe pye Yefesyī wo tesē mpāy ne pe wee Yiifee- ye, pe bye n le luhu, ma fya. Pe n nii Yesu myaha gboho. ¹⁸ Mpāy pe ba Yīnfua Yesu ta pe Yater, poo busāā naa n pai, maa pe kapee- pāā naa n yi gbaa na, ma yee Yāhā n ke laha kāā pe yīṅ na. ¹⁹ Mpāy pe pye wamfa, sabar rii pe pe wam kai- yrūhū le yaha pe laam wo, poo busāā n pe sabar nde gbe ba suhu nawee- bye yīnde na. Te sabar nde bye dir ga waha war milyō gbeesī sēnsye kua. ²⁰ Yīnfua kapāyī cāāṅ naa n yi koo syi dyaṅ fānga ne, ma maha naa ke fānga wūhū yar nawee- na.

Wāhā yir Yefesyī wo

²¹ Koo kai- ngū kur ye, Pōl n yee woo ga Maseduan kāntraha kui yōr yi tesē Yakayī kāntraha kui ne u ka Yurusalem wo. U naa n yee: «N ma ba ka ke fla na, n yai n sya ba ka Wōrme bya wo.» ²² Loo na, u n u koholefa syām mpāy lehe wāā u yahasee ye Maseduan wo, Timuti ma suhu Yerasyi ne. Woo n maha faa nii kuee Yasyi kāntraha wo.

²³ Koo cāā na, wāhā n yir Yīnfua Yesu kānde wīī na. ²⁴ Yefesyī wo kangbāṅ gaa pye, pe ba cōo waa fāā ta ma yee, yāhā kē, ma naa u tēṅ. U myaha ba kē Ndyan: Dya waa -sē pye wargbe wān fāāfua, u myaha ba kē Demetrise. U naa u Ndyan kangbāṅ nge syi wāpuabir fāā wargbe ne, ma naa ke par nawee- ye. Mpāy bye pe naa tēn tē u ne, pe bye naa wangbāy yāā le na. ²⁵ U Demetrise n u tēntē- wāā ta, ma suhu mpāy bye ne pe naa loo tēn nde syi tē, ma pe pye ma yee: «Naambiyām, ye cā wo wale yīṅ n yi tēn nde wo. ²⁶ Dya nwo pe -sē n yee Pōl, tuu lii pye, ye le luhu ma maha le yāā. U le pāā ma yee, wān tii nawee- pe n gbihi, ma yee yāhā kē miī Ndyan ye dyaṅ, Yāhā sē kē te ne ye. Nawee- busāā n sya yer le na wo klo wo, Yefesyī wo nwo, ma suhu kui nkāy bye ne ke ma Yasyi kāntraha nge wo. Ye cā kapee ne nde. ²⁷ Ya'a yee ye sē cā ye, nde ga waha wo tēn klaha- wo kē, le maha ta yāhāsya Ndyan kangbāṅ myaha n too. Loo nde ga ta nagboho saa naa n ta Ndyan na nantāṅ ye, woo wii Yasyi kāntraha bye u gboho tesē driyēfa bye ne.»

²⁸ Pe nawee- pe kaplān ngī luhu, ncafūhū n pe yigi pe n nii n tē ma yee: «Yefesyifa, Ndyan myaha koo yai ke naa n gboho!» ²⁹ Koo gbleŋ n cānŋ le klo bye wo. Pe nawee- n fā ga ke nanihi fla yī, ma Pōl yrāhāyārwei syām mpāy yigi, Kayusu tesē Arisarke ne; Maseduanfa ba kē pe ne. ³⁰ Pōl ba yee woo ga ka pe nabuar fla na, Yesu kāndeyārfa n yer tā u na. ³¹ Yasyi kāntraha yahaseefa mpāy pye Pōl naambiyām, pe n lehe wāā u ye, u ma n ka ke nanihi fla wo ye.

³² Loo yale wo, pe nabuar pye pe ba pāā naa n wlāhā, ma nii n gble: Mpāy ga nde pāā, mpāy ga laa ter pāā. Pe fānga ge sē ba ke yawāhā yīn cā ye. ³³ Pe Yiifee- n dya waa tra naa n wāā yaha ye, u myaha Lesyāānder. Pe n woo yi u pāā pe nabuar ye. U n koho kuā yir pe nabuar ye, ma yee pe yaha le, woo ga pāā. ³⁴ Pe nabuar pe ba u yān cā ma yee, u ma Yiifee, pe n yir gbleŋ ne ler syān syi ma nii n yee: «Yefesyifa, Ndyan myaha koo yai ke naa n gboho!» ³⁵ Wōrme naa wii u pye Yefesyifa klo yahaseefua, woo n pa ma ba pe nawee- ta, pe n yaha le. U n pe pye ma yee: «Yefesyifa, nawee- bye cā ma yee, Yefesyifa ne le n sēn Ndyanngbān kangbān na, woo wii u yirfua yir yāhāyīn na ma ba too kāntraha na. ³⁶ Waa saha yee loo wee cīnde ye. Loo na, ye yai ye ye laam yīn, ye tyii ye ma n laa tee pye ye. ³⁷ Tee naam mii yigi ba nwo, pe sē -sē Ndyanngbān kangbān kla gaa yuhu gbe ye, pe sē Ndyan wāpee pāā ye. ³⁸ Demetrise tesē u tēntēfa ne, laa ma pye pe nsoho wo waa ne, kasāhā plii ma, kasāhāfa maha ma. Pe yai pe ga le pāā koo fla na! ³⁹ Laa ma maha pye waa ye, waa ba le fla yān nanihi wo, le klo kai- kānde na. ⁴⁰ Ye sē yāā, gbleŋ wī na pe ga waha yee, wo ma too wāhā yir le klo yīnfa ne. Too wii wāā mma, yīn wee le na ye, waa waha lii pāā?»

⁴¹ Tuu kaplān ngī pāā wa, u n pe nawee- dur wāā pe kle wo.

20

Pōl yrāhā Maseduan na, ma suhu Jresyi ne

¹ Ke gbleŋ wī le ba kua wa gbegbe, Pōl n pe Yesu kāndeyārfa bye wāā, ma fānga le pe laam wo kaplāyūhū ne, ma pe syar, ma ter Maseduan na. ² U Yāhā kapāyī pāā naa n gaha pe Yesu kāndeyārfa ye ma sya ga ke fla kāntraha yi yaha. Loo kur ye, u n ka Jresyi kāntraha wo, ³ maa kuee yrey tāā. Tuu yrey tāā pye wa, u ba yee woo ga salangbān gbe u ka Syire na, ma -sē luhu Yiifee- ma, pe pāā ta poo ga kapee laa pye u na. Loo ne le ta, u n Maseduan kānde dur gbe ma ga ka Syire na. ⁴ Yesu kāndeyārfa mpāy naa Pōl wār u yrāhā na, pe laam wo Sopateri pye, Bereefa naa Perusu dya kē u ne; ma suhu Tesalonifa Arisarke ye ne Sekunduhu ne; ma suhu Darbufa Kayusu ne, ma suhu Yasyifa Tesyihī ye ne Toofī ne; ma suhu Timuti bya ne. ⁵ Pe ba dye Filipe wo, pe n ter wo yaha ye Toosa na, ndoo Luke tesē Pōl ne. Pe n wo sēn yaha ke Toosa na. ⁶ Yiifee- syayaha gbar rii ncasur bur sē n di ye, too kur ye wo n salangbān gbe ke Filipe wo ma taha pe na. Wo n fā plii bua ma ga pe yāā ke Toosa wo, ma plii kuasī pye ke fla na.

Pōl Toosa na

⁷ Ke Yiifee- cāwāā per cir* yainkōn wo, wo ba wii wāā ma ga Yesu wāku cāā dir syi di, wo wii laam too wo Syayahafua wāku wī na. Pōl ne yai u ter koo yīnsyi wo. U n pāā pe Yesu kāndeyārfa ne ma sya ga yīndyaha

* 20:7 20:7 Yiifee cāwāā per cir kē jimaasyi per ne.

dye. ⁸ Ke kaha gbegbaha yīn na, too ba wii wāā nwoŋ gii laam wo, naalor pye te ba nihi. ⁹ Naanfuē waa pye, pe naa u yee Yeetuse. U ba tege nii fenaater na. Pōl tuu ba pāā ma-, u n sā wāy faha. Le pye gbegbaha yīn tāā wuhu na, pe wāy n u ta u n tege too kántraha na. Pe n tege ma u kuā yir, ma yāā u ku. ¹⁰ Pōl n tege kántraha na, ma kue tege, ma u gbe yigi u klue wo ma yee: «Ye ma n fya ye, u ma yrāŋ na!» ¹¹ Loo kur ye, u n dugu ga ncaha ye maa bur la cēr pe n di. U n maha pāā ma-, yai n sya ba dar, u n cā ter. ¹² Pe n ter u naanfuē ne yrāŋ u kaha wo, nawee- bye laam n yīn.

Pōl yir Toosa na ma ka Meleti na

¹³ Per gii too yir Toosa wo, wo cāā salangbāŋ gbe Pōl yaha ma ka Asosa na. Koo fla too ne ga Pōl gbe. U ba yee woo ga naa n yār tre ne. ¹⁴ Tuu ga wo yāā Asosa na, wo n u gbe ke salangbāŋ wo ma ka Metilēni na. ¹⁵ Wo n yir koo fla na; ke yīnšyīi, wo n nō Syoho tāy. Koo yīnšyīi, wo n nō Samusi na; koo yīnšyīi, wo n tege Meleti na. ¹⁶ Pōl ba yee woo ga ter Yefesyī tāy u saa yer ye, mii loo sē ne ye, u ga ma- ter Yasyī kántraha na. U naa n gber woo ga cāā dye Yurusalem wo pāānkōti gbar per.

Pōl n pāā Yefesyī Yesu kándeyārfa yawāhāfa yahaseefa ne

¹⁷ Loo n ta, Pōl n kuae Meleti na, ma tēnlēhe nō wāā Yefesyī Yesu kándeyārfa yahaseefa ye pe pa.

¹⁸ Pe n pa u fla na, u n pe pye ma yee: «Per gii tē ka Yasyī kántraha na, tē naa ra troho tāhā mii ye fla na ma sya ba waa yagaa na, ye le cā. ¹⁹ N naa nii tege tāā ye, ma naa Yīnfua tēn tē. Pe Yīifee- pe naa ra ke, ma pāā naa n ta, koo wāfāy nge bye pye ra na, ma suhu te laangar ne, yīntām n sya naa n yi ra ye. ²⁰ Nkāy ke ga waha laa yō ye kē, n sē ke wūhū ye na ye: N ke bye pāā ye ye, ma maha ye klaha ke ne nanihi fla wo tesē ye kle ne. ²¹ Pe Yīifee- ma suhu mpāy bye ne pe wee Yīifee- ye, u n pe bye yar, pe pe kapee- wāpyen miy yaha pe Yāhā kānde gbe, pe u Yīnfua Yesu ta pe Yater.

²² N nwo, n n ter Yurusalem wo yagaa; Yāhā Yrā le yee n loo pye, n sē -sē cā lii le n pai ra dye ke fla na ye. ²³ Kui bye wo, Yāhā Yrā ra yar ma yee, nwo mpihi ra sēŋ ke fla na ma suhu wāfāy ne. Loo ya tē cā. ²⁴ N -sē cā ma yee, ta yrā wee ngaa ra ye ye. Lii tē n ke, n waha ra fyaha bye fā tāŋ. Ye sē yāā, wo Yīnfua Yesu u tēn lii le soho ra koho wo, n waha le tē tāŋ. Loo tēn ne, Yāhā ke laantār wīi lii pye wo kē, n loo kapāyīi pāā nawee- ye. ²⁵ N ga yi ye bye na ma Yāhā Yai wīi pāā ye ye. N -sē cā yagaa ma yee, yīi nawee nen waa ge saa maha ra yāā yāā nantāŋ ye. ²⁶ Loo ne, n ga le pāā ye ye nanga: Yīi nawee nen waa ma plaha, ndoo sē kē n u ta u n plaha ye. ²⁷ Ye sē yāā, n Yāhā wūhū bye tōr ye ye, n sē laa wūhū ye na ye. ²⁸ -Ye naa n sēŋ yīi na tesē nawee- mpāy bye ne Yāhā Yrā pe le soho ye koho wo, -ye pe gbīhi naa n yigi mii mbanaha dyaŋ u mbaa ne. Poo mii, Yāhā pe par sya ke Dya ntāŋ wāwoo kāmāy na. ²⁹ N cā ma yee, n ma ba ter wa, nawee-mpāy ga ba dye ye laam wo. Pe ga ba pee tā ye na mii waygapyār dyaŋ mbaa na. ³⁰ Yīi ge laam wo mpāy ma, pe ga ba yir kawar wāfua ne poo ga pe Yesu kándeyārfa wlaŋ taha pe ya na. ³¹ Ye ma n sā wāy faha ye, -ye naa ye laam too ke dye- tāā nkāy na tē pye ye ne ma naa yīi nanem bye yar ke kai- ne ke yai ke yīmper, ma sya naa yīntām ge yi.

³² Yagaa, n ye le soho Yīnfua Yāhā koho wo. Ke kapān lii le Yāhā laantār yar nawee- na, le ga ye laam yīn. Koo ya ke ga waha fāŋga wāā ye kē ye n yīi plāhā Yesu kānde wo, ke maha ke kayīi wāā ye kē, ke kayīi lii ke n wāā

mpāy bye kē pe ma ke wām. ³³ N sē naa waa wale yāŋ yīnde ne ye, tesē waa sān ne ye, tesē waa kale wān ne ye. ³⁴ Yii ge cā ma yee, n naa tēn tē ra klue ne, ma naa wo yē digi kē, ndoo tesē ra yrāhāyārwai ne. ³⁵ N kai-byē pye ma yee, ye ra pyer yāŋ ye cā, wo yai wo naa tēn tē, koo syi wo ga waha naa kayī pye fenfa kē, too maha naa wo laam too Yīnfua Yesu yē kaplāŋ ngīi na tuu yee: <Pe ma ma kē, le yō; mboo ma -sē waha yia ma waa kē, wāyīi ma le na ma ta ter.> »

³⁶ Pōl tuu kaplāŋ ngīi pāā wa, u n kānklūy gbāā pe ne, pe n Yāhā nar pe ya kē. ³⁷ Pe bye naa n wūn ma Pōl wō naa n yigī pe klue ne, poo ga u wāter syaha wāā u kē. ³⁸ Pōl tuu ba yee woo sē n pai maha pe yāā yāā nantāŋ ye, loo le ba pe laam wlāhā, le sē ba tāy pe ye ye. Loo kur ye, pe n u wār ga ke salangbāŋ fla na.

21

Pōl ka Yurusalem wo

¹ Too cāāŋ wii na pe ne, wo n salangbāŋ gbe, ma sroŋ ka Kosyi na. Ke yīnšyii wo, wo n ka Ordesyi na, ma yir koo fla na ma ka Patara na. ² Koo fla na, wo n salangbāŋ gaa yāā ke naa n gaha Fenise wo; wo n dye ke wo ma ter. ³ Wo n ga nō Syiper tāy, kāntraha gaa kē muhulangbāŋ ke gbey le. Wo waha naa ke Syiper yāā ke salangbāŋ laam wo; wo n ter ke yainde dar kue kāndigi kue ye ma ka Syire kue ye. Wo n ga ke salangbāŋ yer Tyir langben na, pe n ke teger yi ke wo ke fla na. ⁴ Wo n Yesu kāndeyārfa fla kē, ma mpāy yāā ke fla na ma kuee pe ne plii kuasīi. Yāhā Yrā n ba pe yar laa ne Pōl yrāhā wīi na ke Yurusalem wo. Pe n Pōl pye, u ma n ka ke Yurusalem wo ye. ⁵ Too plii kuasīi te -sē ba ter, wo n wo yrāhā kānde gbe. Pe n wo wār pe ca ne, pe pii ne, ma sya ga le klo yi yaha. Wo n kānklūy gbāā muhulangbāŋ yē na ma wo laam wūhū tōr Yāhā ye. ⁶ Loo kur ye, wo n syaha wāā wii kē. Wo n dugu dye ke salangbāŋ wo, poo n -sē dur ter pe kle wo.

⁷ Too yir Tyir wo, maa dye Toolemasyi wo, wo muhulangbāŋ yrāhā n kua ke fla na. Koo fla na, wo n Yesu kāndeyārfa syar ma kuee pe ne per nen. ⁸ Ke yīnšyii wo, wo n yir maa dye Syesare wo. Koo fla na, wo n ga syā Filipe kaha wo, Filipe wii u Yesu kapāyīi pāā nawee-ye. Naam kuasīi mpāy pe ba yāŋ yi Yurusalem wo, poo nen waa ba kē u ne. ⁹ U pye pueesyam resyar ne, pe sē pye wa naam ye ye. Kaplāŋ nkāy Yāhā Yrā naa ke le u pueesyam laam wo, pe naa koo tōr nawee-ye.

¹⁰ Wo ba plii raa yāā wa ke fla na, Yāhā kaplāŋ tōrfua Agabise n ba yir Yude na ma pa. ¹¹ U n pa wo fla na, maa Pōl sapaha sya, ma u ya tre pua u klue ne ma yee: «Yāhā Yrā lii pāā, le nde: Yīifee- ga ba sapaha ngefua pua mma ma syi dyan Yurusalem wo, pe dur pe u yi nampay kē.» ¹² Too kaplāŋ ngīi luhu, wii ge ma suhu pe Syesarefa ne, wo n Pōl nar u ma n ka Yurusalem wo ye. ¹³ U n sye ma yee: «Nwa ye n nii n wūn, ma n ke yii ga ra laam wlāhā? Ndoon na, n nii gbihi ta wa ra wāpuaŋ na, ma suhu ra wāboo ne ke Yurusalem wo Yīnfua Yesu wīi na.» ¹⁴ Too ba pāā laa u ne, wo n tyii u wānar na ma yee: «Yīnfua wīi le naa n pye!»

¹⁵ Wo n plii raa pye ke fla na, ma wii cāāŋ, ma Yurusalem kānde sya. ¹⁶ Syesare Yesu kāndeyārfa mpāy n wo wār ga dye Yurusalem wo. Pe n ka wo ne dya waa kaha wo, wo n ga syā ke fla na. U myaha ba kē Menasūi, u naa n yi Syiper wo. U pye Yesu kāndeyārfa, le yale ba dey.

Pol ka maa yi Syake na

¹⁷ Too ga dye Yurusalem wo, pe Yesu kändeyārfa n wo wāā nuhu ne. ¹⁸ Ke yīnsyii wo, Pōl n ka wo ne Syake kaha wo; pe Yesu kändeyārfa yawāhāfa yahaseefa ba pe ya wāā ke fla na. ¹⁹ Pōl n pe syar. Mpāy pe wee Yiiffee-ye, tuu ba tēn lii tē pe nsoho wo Yāhā kāmāy na, u n koo bye tōr pe yahaseefa mii ye. ²⁰ Pe u kaplān luhu kua, pe n Yāhā sey. Loo kur ye, pe n Pōl pye ma yee: «Ma ma wo Yesu kändeyārwe; ma cā wo fla na nwo, Yiiffee-mpāy pe Yesu ta pe Yater, pe nihi ter, pe yē saha cā ye. Faale kände lii Yāhā ke cāā bii le ta ma le le soho Musa koho wo, pe bye pua yaha le na. ²¹ Waa ma gblaha poo Yiiffee- mii ne ma yee, a Yiiffee-mpāy pe ma pe wlāhā nii ter raafa ne, mboo pe bye klaha, pe le Musa kände miy yaha, pe ma n naa pe pii kūū ye, pe ma n Yiiffee- wāle kände yār nantān ye. ²² Waa pye mii pe n cā ma sē le syi pāā ye? Taa nwo, ma pa, pe ga le luhu. ²³ Yān, too ga ma yar mii, pye koo syi! Ma sē yāā, naam resyar mpāy ma wo ne nwo*, pe yē gbe Yāhā ye ma nii ke wūhū pye. Te plii tā wa pe n ga wān boo Yāhā kē. ²⁴ Le Yiiffee- kände na, nawee- yai pe lii pye, ka, maa le pye pe ne, ye n nii gbegbe. Ka maa war yi, ma te kaboo wān par pe kē, pe n pe yīy kur, ke yē wāgbe wīl n kua. Loo na, nawee- bye ga cā pe yee, pe lii pāā ma wīl na cīnde sē ne ye. Pe maha cā, mboo ge sē Musa kände wūhū sye ye.

²⁵ Yesu kändeyārfa mpāy na, pe wee Yiiffee- ye, wo saba yrūhū nō wāā pe kē, ma pe yar kai- nkāy ne pe yai pe naa n pye. Pe ma n naa mpar kaboo wān kaa ye. Pe ma n naa ntān kaa ye. Kla gii pe sē ke kuāy ye, pe ma n ke kar kaa ye. Tesē, pe ma n naa tyatyāhā pye ca kue ye tesē naam kue ye ye.»

²⁶ Loo na, Pōl n pe naam resyar yigi ga pe ga Yiiffee- kände wūhū pye, pe n nii gbegbe. Loo kur ye, u n ka Yāhā kangbān wo u Yāhā yūndefa yīnfua fla na, u nawee- yar pe yē wāgbe plii ga kua per gii wo, u n waha diŋ yi pe nawee- resyar mii nanem bye myaha ne.

Pe Pōl yigi Yāhā kangbān wo

²⁷ Te yē wāgbe plii kuasīl naa n gaha kuasaha wo, Yasyi kue kāntraha Yiiffee- n Pōl yāā Yāhā kangbān wo te diŋ wān war kēsaha wo. Pe n pe nabuar sūū, pe Pōl yigi. ²⁸ Pe n nii n tē ma yee: «Yiisrefa, -ye ba wo sya yaha! Dya wīl tuu Yiisrefa wāpee pāā n tay teebēhe bye wo, ma suhu Musa kände wāpee ne tesē Yāhā kangbān nge wāpee ne, u nwo. Mpāy pe wee Yiiffee- ye, pe sē yai pe dye Yāhā kangbān teelii wo ye, u nwo yagaa tuu pe gbe ba le koo teele wo, ma ke wīl pye klaha- Yāhā yīnde na!» ²⁹ Toofī wii u n yi Yefesyi wo, pe ba u yāā Pōl ne le klo laam wo, loo ne pe n naa koo kaplān pāā, ma naa le ga, Pōl ba dye u ne Yāhā kangbān wo.

³⁰ Ke gbleŋ n ka le klo teebēhe bye wo, nawee- n yi teebēhe bye wo ma fā ba. Pe n Pōl yigi, ma u fle yi ke Yāhā kangbān wo, ma te nwonēr bye tā tā. ³¹ Pe naa n ke pe Pōl boo; loo yale wo, Wōrmefa seraasyi yīnfa yīnfuangbān n le luhu, a gbleŋ ma ke yir Yurusalem bye laam wo. ³² Le yalebya wo, u n seraasyi yīnfa mpāy tyōr yi ma suhu seraasyi mpāy ne, pe n wāā kūn ga pe ya na pe nabuar fla na. Pe u yīnfuangbān yāā pe

* **21:23** 21.23 Yāhā ke bii kände lii yar Musa na, koo cāā na Yiiffee- mpāy pe Yesu ta pe Yater, pe maha naa loo kände wūhū nkāy yār. Poo laam wo mpāy naa n yee, Pōl naa Yiiffee- mpāy klaha pe loo kände wūhū miy yaha. Le sē -sē pye cīnde ye. Loo na, pe Yurusalem Yesu kändeyārfa yahaseefa n Pōl pye, u le yar pe n cā pe yee, u nagboho ta loo kände wūhū na.

seraasyi ne, pe n tyii Pōl wāgbān na. ³³ Loo na, u seraasyi yīnfuangbān n yūhū crā Pōl na ma ta pe n u yigi, ma u pua ntēn wān ne. U n u yey yoo kē u ne tesē u nwa pye pe n u yigi. ³⁴ Pe nabuar laam wo, nawee- bye naa n tē; mii ma pe nde pāā, mii ma pe laa ter pāā. U seraasyi yīnfuangbān sē waha naa laa war ke wlāhāwlahā nge laam wo ye. U n ta pe n Pōl yigi ga ke seraasyi kangbān laam wo. ³⁵ Pōl tuu ga nō pe ne ke seraasyi kangbān dugudyesaha fla na, pe seraasyi n gblihi laa ma u tēn, pe nabuar tee ba pee ter. ³⁶ Pe bye naa n taha u na ma naa n tē ma yee: «-Ye u boo!»

Pōl u seraasyi yīnfuangbān nar; u tyii woo n pāā

³⁷ Yaliile pe ba dugu wa, ma yee pe ga dye Pōl ne ke seraasyi kangbān wo, Pōl n u seraasyi yīnfuangbān pye jreke yor wo ma yee: «N ga waha laa pāā la ma ye?» U yīnfuangbān n u yey ma yee: «Ma waha jreke yor pāā ke? ³⁸ Ke yagaa nge na, Syipte naa wii tuu nawee- ta pe n wāhā yir le klo yahaseefa ne, ma naboofa nyersīi yigi ga dragba wo, ndoo cā woo sē kē ma ne ye rehē?» ³⁹ Pōl n u yē sya ma yee: «Syipte naa sē kē ra ne ye. Yiiffee naa kē ra ne, n see Tarsu na Sersyi kāntraha na; kungbāy laa kē. N ma nar, tyii ra n waha pāā pe nabuar ye.»

⁴⁰ U seraasyi yīnfuangbān n le sya u ye. Pōl n yer ke kangbān dugudyesaha ncaha ye, ma koho yāhā wāā pe nawee- ye. Yaliile pe ba yaha le, Pōl n kapān gbe yeberē yor wo ma yee:

22

Pōl u ya wīi pāā Yiiffee- ye, pe cā, u sē laa tee pye ye

¹ «Yii mpāy ye ma ra nampyer- tesē ra tuhufa ne, -ye luhu ra ye, n ga ra wīi pāā ye ye, ye n cā, n sē laa gē tee pye ye.» ² Pe nabuar pe yāā u n pāā pe ne pe klo yor wo, loo n ta pe n gblihi yaha le. Loo na, Pōl n pe pye ma yee: ³ «Yiiffee naa kē ra ne, n see Tarsu na Sersyi kāntraha wo, n le nwo wo, Yurusalem wo, Kamayel* woo u pye ra klahafua, ma wo wāle kānde gblihi yar ra na. Ta bya, n sē ba fāy sya Yāhā tēn wīi na mii ye dyan nanga ye. ⁴ Mpāy pe naa Yīnfua Yesu kānde yār, n naa pe nuhu yīntayāhā ne, ma sya naa pe boo. N naam mpāy yigi ca mpāy ne, maa pe le nwompihi wo. ⁵ U Yāhā yūndefa yīnfua ma suhu pe wāle ne, pe ga waha ye yar, cīinde ne tē n pāā. Per gaa, pe saba mpāy yrūhū wāā ra kē, n ga wāā Damasu Yiiffee- kē ma yee, ndoo ma n n gaha ke fla Yesu kāndeyārfa yigi, n pa pe ne Yurusalem wo, pe n ba pe pēn.

(Tēnl 9.1-19; 26.12-18)

⁶ N pye n naa n yār kānde wo, ma sya ba gbe taha Damasu na. Le pye yaiwlan yale. Yalaale wo, cāā- mpāy n fe gbe yi yāhāyīn na ma ba n yehē ra na palpal. ⁷ Ta n too kāntraha na ma luhu yīmbui laa ne, le ra pye ma yee: «Sol, Sol, n lii wāpee pye, ma n nii ra nuhu yīntayāhā ne?» ⁸ Ta n yey ma yee: «Yīnfua mboo wii ra n pāā, ma myaha mii?» Le yīmbui n ra pye ma yee: «Ndoo Nasaretefa Yesu kē taa n nuhu yīntayāhā ne.» ⁹ Mpāy pe pye ra ne, pe ba pe cāā- yāā, yīmbui lii le -sē naa n pāā ra ne, pe sē naa ke kaplān war ye. ¹⁰ Loo na, ta n yey ma yee: «Yīnfua, n yai n lii pye?» Yīnfua n ta pye ma yee: «Yir, ma ka Damasu na. Yāhā yee ta ga lii pye, pe n pai ma yar le ne ke fla na.» ¹¹ Pe cāā- palpal ke ba gboho ter, ma ba ra ta ra n fūū, ta nampyer- n ta yigi koho na, ma ka ra ne ke Damasu na.

* 22:3 22.3 Kamayel pye Farisyē naa waa.

¹² Dya waa pye ke fla na, u myaha ba kē Nanayase. Yāhā wīl ba gboho u laam wo, u naa Yāhā kānde katan̄ yār kayi ne. U wīl naa n t̄ay Damasu Yiifee- bye ye. ¹³ U n pa ra fla na, maa tege nii ra t̄ay, ma ra pye ma yee: <Sol, ma ma Yesu kāndeyārfua ra ne wācēj. Naa n yāj ma yimpe ne, ma faale dyan̄!> Le yalebya wo, ta n waha n yāj. ¹⁴ U n maha yee: <Wo wāle Yāhā kē ke ma cāā yāj yi, ma ma ta ma n waha ke laam wīl cā. Wii ya u sron̄, Yāhā ma ta ma n u yāā, ma maha u yē kapān luhu. ¹⁵ Taa lii yāā ma maha lii luhu nditye ne, mboo raa koo cā. Yāhā yee, ma koo t̄or yar nawee- bye na. ¹⁶ Yagaa, maa maha nwa sēj? Yir, pe n ma t̄āā yi loho wo, -taa naa Yīnjfua Yesu nar u n ta Yāhā n ma kapee- laha k̄āā ma na.>

¹⁷ Loo kur ye, per gaa Yurusalem wo, n ba nii naa n p̄āā Yāhā ye Yāhā kangbān wo, ma yāā mii wāyt̄āā dyan̄ ra na. ¹⁸ Ta n Yīnjfua Yesu yāā u n ta pye ma yee: <Yir farfar, ma yi k̄āā Yurusalem wo, taa lii p̄āā ra wīl na, pe klofa sē n pai le sya ye.> ¹⁹ Ta n u yē sya ma yee: <Yīnjfua Yesu, pe le cā laha ma yee, mp̄āy pe naa ma kānde yār, n naa n gaha Yiifee- yawāhā nwey wo maa pe yigi naa n t̄ā nwomp̄ihi wo, ma naa pe gbā. ²⁰ Yetyen wii tuu ma wīl cā, pe naa u boo per gi, ta bya pye. N ba yee u boofa ma t̄ēyīl na, ma sya ba pe nayre sya maha yigi pe kē.> ²¹ Loo naa bye ne, Yīnjfua n -sē ra pye ma yee: <Ka, n ga ma lēhe wāā deydey mp̄āy ter kue ye, mp̄āy pe wee Yiifee- ye.> »

Pol ma Wōrme naa

²² Pe nabuar n Pol kaplān ngīl bye luhu ga kua; pe n maha sye, ma nii n tē ma yee: «-Ye dya nwo yigi k̄āā nawee- yahasee ye! -Ye u boo! U sē yai u kuee yrān na ye!» ²³ Pe naa n tē, ma pe nayre yāhā naa n wāā, ma t̄ēyāhā p̄āā kuee miy naa n wāā ncaha ye.

²⁴ U Wōrme fa seraasyi yīnjfuangbān n yee, pe Pol yigi dye ke seraasyi kangbān wo, pe u gbā u n le cūinde p̄āā, lii le ta pe nabuar n nii n tē u wīl na. ²⁵ Pe n u pua, ma yee pe ga u gbā sāngblā ne. Seraasyi yīnjfua wii u pye ke fla na, Pol n u pye ma yee: «Wii u ma Wōrme naa, ye ga waha ta ter la ye naa u gbā, mii ye sē u s̄āhā ge s̄āhā wa laa ne ye? Loo kānde ma la ye ye?» ²⁶ U seraasyi yīnjfua tuu kaplān ngīl luhu, u n ga le p̄āā u yīnjfuangbān ye ma yee: «Ah maa le pye mii? Wōrme naa kē dya nwo ne!» ²⁷ U yīnjfuangbān n yir, ma pa Pol fla na, maa u yey ma yee: «Ta yar, Wōrme naa la ma ne?» Pol n u yē sya ma yee: «Āwā». ²⁸ Loo na, u seraasyi yīnjfuangbān n yee: «Ndoo, n wangbāy yi pe n cā ra ta Wōrme naa.» Pol n yee: «Ndoo woo na, n see Wōrme naa.» ²⁹ Le yalebya wo, mp̄āy pe ne ga u gbā pe u ta u n p̄āā, pe n tyii u na, ma yūhū k̄āā. U seraasyi yīnjfuangbān tuu ba cā Pol ma Wōrme naa, u n fya. U tee ba ta pe n u pua ntēn wān ne.

Pol pe kaplān cerfa yaha ye

³⁰ U seraasyi yīnjfuangbān naa n traha u cā, Pol kai lii pye pe Yiifee- n nii u ke yīntayāhā ne. Loo n ta ke yīn̄syii wo, u n ta pe n tē ntēn wān s̄āhā k̄āā u na, ma dur ma pe Yiifee- yahaseefa wāā, pe Yāhā yūndefa yīnjfa, ma suhu pe kaplān cerfa ne. U n Pol yigi ga ta pe yahasee ye.

23

¹ Pol n yīntaha sron̄ pe yawāhāfa ne, ma pe pye ma yee: «Ta nampyen-, n ta troho t̄āhā Yāhā yahasee ye; kai- nk̄āy tē cā ke sron̄, n naa koo pye, ma sya ba waa yagaa na.» ² U Yāhā yūndefa yīnjfua myaha ba kē Nanayase. Mp̄āy pe pye Pol t̄ay, u n yee pe Pol gbā ke yē na. ³ Pol n -sē u pye ma

yee: «Yāhā gē kē, ke ga mboo gbā, ma mii ta naweeyō draha wo, ma laam -sē wo ma pee. Taa nwo, raa tege nii nwo, pe sē yee la, ma ra sāhā Yāhā kānde na? Taa -sē yee pe ra gbā, ma Yāhā kānde plaha!» ⁴ Mpāy pe pye Pōl tāy, pe n u yānj yīhi ne ma u pye ma yee: «Ma sē cā la Yāhā yūndefa yīnfua kē raa n tyehē!» ⁵ Pōl n pe yē wāā sya ma yee: «Ta nampyen-, n sē ba cā woo kē Yāhā yūndefa yīnfua ye. N cā ma yee, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbānj wo ma yee: <Ma sē yai ma ma klofa yīnfua wāpee pāā ye.> »

⁶ Pōl ba cā ma yee, pe yawāhāfa pye Sadusyē tesē Farisyē ne. Pe kaklaha ter sē ba wāā le ye. Loo ne, Pōl n le gbey pāā yi pe ye ma yee: «Ta nampyen-, n ma Farisyē, Farisyē naa dya kē ra ne. N n yee, nakur ga ba yir gbā wo pe dur nii yrānj na, loo ne pe ra sāhā.» ⁷ Tuu koo pāā, pe Sadusyē tesē pe Farisyē ne, pe n gbe kaplānj wātyīn na pe ya nsoho wo, ke yawāhā n la cer fle sīi. ⁸ Sadusyē n yee, a ku sē n pai yir pe nii yrānj na ye, ma maha n yee, a yāhāyīnj tēnlhe wee ye, ngii pe n yee sāndūū woo bya wee ye. Pe Farisyē -sē mii, poo n yee koo katē- tāā ngii bye ma. ⁹ Kaa naa n taha pe nawee- gblej na, Yāhā kaiyarfa mpāy pe -sē pye Farisyē ye kue ye, pe n yir ma le sye waha ma yee: «Wo sē laa kapee yāā dya nwo yīnj na ye. Sāndūū waa ga pye u laa pāā u ye, laa na yāhāyīnj tēnlhe waa syi!» ¹⁰ Ke kaplānj wātyīn yīntaha n ba kā pee, u Wōrmefa seraasyi yīnfuangbānj n sya fya, ma yee pe ga Pōl yoho pye klaha-. U n ta u seraasyi ye n tege ga ke yawāhā fla wo, maa Pōl yigi yi pe nawee- nsoho wo, ma dur ba u ne ke seraasyi kangbānj wo. ¹¹ Koo per yīmper wo, Yīnfua n u ya yar Pōl na, ma u pye ma yee: «Mii plāhā, tē kai- nkāy pye ter, ma n ke yāā yīnde ne, tesē nkāy ne taa luhu nditye ne, ma ke pāā Yūrusalem wo nwo. Ma yai ma ka, maa ke pāā Wōrme bya wo.»

Pe pāā ta poo ga Pōl boo

¹² Ke yīnsyīi sukūhūntāy na, Yīifee- mpāy n laa pāā ta: Pe ba yē ter ma yee, poo saa ngaa di, pe saa maha ngaa wo mii poo sē Pōl yāā boo wa ye. ¹³ Mpāy pe ba loo pāā ta, pe ba ter nawee- gbeesīi yaha. ¹⁴ Pe n ka Yāhā yūndefa yīnfua fla na ma suhu wāle ne, maa pe pye ma yee: «Wo yē ter ma le pāā waha ma yee, wo saa ngaa di mii, wo sē Pōl yāā boo wa ye. ¹⁵ Yii ma suhu pe kaplānj cerfa bye ne, ye ga le pāā u Wōrmefa seraasyi yīnfuangbānj ye ye yee, ye n traha ye Pōl wīi gbīhi sron yānj Yāhā kānde na, u u yi wāā ye kē. Wīi -sē ga wīi gbīhi ta, wo u boo kānde wo, u saa no gē no nwo ye.»

¹⁶ Pōl syafua dya n loo kapān nde yāā luhu. U n ka ke seraasyi kangbānj wo, maa Pōl yar le ne. ¹⁷ Loo na, Pōl n seraasyi yīnfua waa yee ba, maa u pye ma yee: «Ka naanfuē nwo ne u seraasyi yīnfuangbānj fla na, u n gaha laa pāā u ye.» ¹⁸ U seraasyi yīnfua n ka u ne pe yīnfuangbānj fla na, maa u pye ma yee: «Pōl wīi u ma nwompihi wo, woo u yee, n pa naanfuē nwo ne ma fla na, u n ba laa pāā ma ye.» ¹⁹ U seraasyi yīnfuangbānj n u naanfuē yigi koho na, ma ka u ne kānkāy na, maa u yey ma yee: «Ma yee maa lii pāā ra ye?» ²⁰ U n u yē wāā sya ma yee: «Pe Yīifee- ma pe pāā ta, poo n pai ma nar, ma ka Pōl ne sukūhū sukūhūntāy na, pe yawāhā yīnfua fla na, a ter poo n traha pe u wīi gbīhi sron yānj Yāhā kānde na. ²¹ Ma'a n pe kapān sya cīnde ye! Ma sē yāā, poo mpāy ga ba wūhū kānde wo, pe u yigi boo; pe ter nawee- gbeesīi yaha. Pe yē ter ma yee, poo saa ngaa di, pe saa ngaa wo mii pe sē u yāā boo ye. Yagaa, pe pe ya gbīhi ta wa, mboo

yě kapān ya pe n sēj.» ²² U seraasyi yīn fuangbān n u naanfuě pye, u ma n kapān nde pāā waa ye ye, ma kānde wāā u kē, u n ter.

Pe Pōl nō wāā Syesare klo wo

²³ Loo kur ye, u seraasyi yīn fuangbān n u seraasyi yīn fa syām mpāy yee ba, maa pe pye ma yee: «Ye seraasyi kurē wāā, tesē seraasyi mpāy ne pe n dugu nsyāy na, poo nawee- gbeetāā sēnsye, tesē seraasyi kurē mpāy ne sāj ne pe klue wo. Pe bye ma wāā le seraasyi yīnsyām gbeetāā sēnsye. Ye bye -ye yii gbihi poo seraasyi mii ne, nanga yīmper wo, yaa ka Syesare wo. ²⁴ -Ye nsyāy taa gbihi, ye Pōl gbe ga wāwee wo kue kāntraha yahaseefua Felise fla na.»

²⁵ U n maha saba nwo yrūhū ma yee:

²⁶ «Ndoō Klode Lesyase,
n syaha nō wāā

mboo nangbān Felise kē, mboo wii taa ma ke kāntraha yahaseefua.

²⁷ Yiifee- ba dya nwo yigi, ma yee poo ga u boo, ta n ba le cā ma yee, Wōrme naa kē u ne, ta n nii le le wo, ndoo tesē ra seraasyi ne, ma u sya yaha. ²⁸ N ba yee ndoo ga cā, pe naa u wāboo wīi ke yīn gii na, ma u yigi ga pe yawāhā yīn fa fla na. ²⁹ Ta n ga yāā pe ya koho Yāhā kānde wīi ne, pe naa u ke wāboo ne. Le sē nii mii kai laa u tee pye, le n nō u wāleŋ na nwompīhi wo, u wāboo wīi syi ne ye. ³⁰ Loo kur ye, ta n ba le luhu ma yee, Yiifee- ma, pe pāā ta poo ga u boo. Ta n ta ter yee, ndoo ga u nō wāā ma fla na, ma maha pe Yiifee- yar, tuu lii pye wāpee, pe ba le pāā ma ye.»

³¹ Tuu ba pe seraasyi yar pe pye mii, pe n pye koo syi: Pe n Pōl yigi koo yīmper bya wo, ma ka u ne Yāāmpaterse ge na. ³² Ke yīnsyii wo, seraasyi mpāy pe pye tre na, poo n dur ga ke seraasyi kangbān wo, pe nsyāyfa n ta ter Pōl ne ke yrāhā ye. ³³ Pe nsyāyfa pe ga nō Syesare na, pe n u saba wāā kāntraha fāngafua kē, ma Pōl le soho u koho wo. ³⁴ U kāntraha fāngafua n u saba kal, ma dur, ma Pōl yey u n yi na. Tuu le luhu u n yi Sersyi kāntraha na, ³⁵ u n u pye ma yee: «Mpāy pe yee ma kapee pye, pe maa pa wa, n ga cā ba ma yey kai- ne.»

U n yee pe Pōl le yaha faale fāngafua Yerote kangbān wo.

24

Pe Yiifee- pe lii pāā taha Pōl na

¹ Plii bua kur ye, u Yāhā yūndefa yīn fua Nanayase n pa Syesare wo, ma suhu wāle mpāy ne, ma suhu kasāhāfua waa ne, u myaha Tetuhu. Pōl u kapee lii pye, pe n ka pe n gaha le pāā u kāntraha fāngafua Felise ye. ² Pe n u Pōl yee ba. Tetuhu n gbe, ma nii ke kai- pāā n taha Pōl na u Felise ye ma yee: «Wo nangbān, mboo kāmāy na, wo ma yrīn na, kacān wee ye. Ma kacān tēn kāmāy na, ma ta pe n kai- wā klaha pe kāntrahafa kur bye wāyō wīi na. ³ Koo ngīi bye too n yāā yalebye teebehe bye wo, ke wīi sē n faha wo na ye. ⁴ N sē n traha n ma yigi yaha kaplāmbuar ne ye, n ma nar, ma yō wo na, ma le kapāngberle luhu wo ye.

⁵ Wo ba le yān cā, ma yāā dya nwo tēn pee: U kai- wlāhā driyē Yiifee- kur bye nsoho wo, ma pe ta pe n cer pe ya na. Nasaretefa pe ma yīmbui nen na pe kāmpee lii wo, woo u ma pe yīn fua. ⁶ U sya ba yee woo ga ke Yāhā kangbān wīi pye klaha- Yāhā yīnde na, wo n u yigi. [Wo ba yee, wii ga u sāhā wo kānde na, ⁷ u seraasyi yīn fuangbān Lesyase n ba u tyīn sya wo klue wo, fānga na. ⁸ Mpāy pe yee u kapee pye, Lesyase n ba yee pe pa

ma fla na.] Ma'a dya nwo yey, mboo ge maa cā ma yee, too yee u kapee-nkāy pye, cīnde ne.»

⁹ Pe Yiifee- wāle n yee, u dya tuu nkāy pāā taha Pōl na, ke bye ma cīnde.

Pōl u ya wīl pāā Felise ye

¹⁰ U kántraha fāngafua Felise n Pōl ta u pāā. Pōl n gbe ma yee: «N cā mboo raa ma kántraha nge kur bye kasāhā yīnfua, ke dye- yē nihi. Loo ne, ta n ga ra wīl pāā ma ye laanyīn ne. ¹¹ Mboo ge taa le yāā, tē ka Yāhā seysaha wo Yurusalem wo, ke sē ter plii sēnsye sīl yaha ye. ¹² N sē kaplāŋ tyīn waa ne ye. N sē maha gbleŋ yir nabuar laam wo ye. Pe sē ra yāā yāā koo ngīl pyesaha wo Yāhā kangbāŋ wo, Yiifee- yawāhā nwoŋ ne, klo teelaa fla ne ye. ¹³ Nawee- mii pe yee, n kapee pye, nwa ba le ta cīnde? Pe ga waha koo kla yar la ma na yagaa? ¹⁴ Lii rē cā, loo ne tē ga pāā ma ye: N wo wāle Yāhā tēn tē le kánfuē na, kánfuē lii Yesu le yar wo na. Poo n yee, le wee cīnde ye. Kānde lii Yāhā le ta, ma suhu pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa kaplāŋ ne, koo ngīl ke yrūhū le yaha Yāhā sabangbāŋ wo, n cā cīnde wūhū kē. ¹⁵ Tē koho taha yaha lii na, poo bya ge koho taha yaha loo wīl nen ya na ma yee, nawee- bye, pe wāyōm tesē pe wāpee- ne, pe bye ga ba yir gbā wo, pe nii yrāŋ na. ¹⁶ Loo ne, ta n nii plāhā, lii le sroŋ Yāhā ye nawee- ne, n loo pye, ta laam n nii ra ye tee nen wo.

¹⁷ N ba dye- nkāy pye, n sē pye Yurusalem wo ye. Ta n dur ba ndoo n pai ra klofa koho soho wale ne, n maha diŋ yi Yāhā kē. ¹⁸ N pye nawee-mpāy yē wāgbe wīl na Yāhā kangbāŋ wo te diŋ wān war kēsaha wo, pe n ba ra yāā ke fla na. Nabuar sē pye ra ne ye, ngaa gbleŋ sē maha pye ke fla na ye. ¹⁹ Yasi kuē kántraha Yiifee- mpāy ya pe pye ke fla na. Le ma ne pye n kapee pye cīnde, poo me pe yai pe ne pye ma yaha ye nwo, pe yee n kapee pye. ²⁰ Pe kaplāŋ cerfa pe ba ra sāhā, le ma pye, pe ba kapee laa yāā ra na, nawee- mii pe -sē ma nwo wo, pe le pāā. ²¹ N le gbey pāā pe yaha ye ma yee: «N le sya ma yee, nakur ga ba yir gbā wo, pe nii yrāŋ na, loo ne pe n nii ra sāhā ma yaha ye!» Ma yi kāā loo na, pe sē kapee laa yāā ra na ye.»

²² Felise tuu -sē ba Yesu kānde wūhū yāā luhu, u n te kasāhā dur ta per gaa na, ma pe pye ma yee: «U seraasyi yīnfua Lesyase maa dur ba, n ga ba laa pāā kapān nde wīl na.» ²³ Pōl u pye seraasyi yīnfua wīl koho wo, Felise n u pye, u maha Pōl le yaha ke nwongbāŋ wo, tuu -sē naa kānde wāā Pōl kē, u n waha naa kai- nkāy pye, tesē u naambiyām pe waha ba naa u syar, pe waha naa kai- pye u kē.

Pōl Felise yahasee ye u cōō Dursile ne

²⁴ Plii raa kur ye, Felise n pa Pōl yānsaha wo u cōō Dursile ne, u pye Yiifeesya. U n ta pe n pa Pōl ne, u n ba u kaplāŋ luhu Yesu Crise wāta Yater wīl na. ²⁵ Nawee yai u naa u troho tāhā mii le n naa n sroŋ Yāhā kānde na, tesē u waha naa n yia u ya na mii, ma suhu Yāhā kasāhā tii ne te n pai, Pōl n nii koo kate- tāā ngīl pāā pe ye. Felise n fya ma yee: «Maa waha ka yagaa. N ma ba draha yāā, n ga ma yee ba.» ²⁶ U maha naa le ga ma yee, laa na Pōl ga ba war wāā u kē, koo kē u n Pōl yee naa n pai, maa naa far yaha u ne yalebye.

²⁷ Dye- syāŋ n ter, koo syi ya. Loo kur ye, pe n ba Parsyu Fehetuse ta u n ba pa Felise draha wo, maa nii kántraha fāngafua. Felise tuu -sē naa n traha u Yiifee- laam yīn, u n tyii Pōl na ke nwompīhi wo.

25

Pōl u ya wīl pāā Fehetuse ye

¹ U Fehetuse n pa koo fla kántraha wo. Plii tāā n ter, u n yir Syesare wo ma ka Yurusalem na. ² Koo fla na, pe Yāhā yūndefa yīnfa ma suhu Yiifee-yahaseefa ne pe n yir, maa Pōl wīl pāā u ye ma yee, a u ma u tee pye. Pe n Fehetuse nar ³ u ta Pōl n pa Yurusalem wo. Pe -sē mii, pe ba pāā ta ma yee, poo ga u boo kānde wo. ⁴ Fehetuse n pe yē wāā sya ma yee, Pōl ma wa nwompihi wo Syesare wo, woo gē ga ba dur ter ke fla na yagaa. Pōl ga kuee ke fla na. ⁵ U n maha pe pye ma yee: «Ye ma yee dya nwo kapee pye, ye tyii ye yīnfa n ka ra ne Syesare wo pe ga le pāā.»

⁶ Fehetuse n plii kuaatāā, plii sēnsye syi pye pe ne, ma ba dur ter Syesare wo. Ke yīnfyii wo, u n ga tege nii kasāhā saha wo ma yee, pe pa Pōl ne.

⁷ Pōl n pa, Yiifee- mpāy pe ba yir Yurusalem wo ma pa, pe n ba wo toho u na mā nii kapee- busāā ke gbe pāā n taha u na. Pē sē -sē waha naa le yar, nwa ke ta cīinde ye. ⁸ Pōl n -sē u yē kapān pāā ma yee: «N sē laa tee pye yāā Yiifee- wāle kānde wīl laa kuee ye ye, n sē laa tee pye yāā Yāhā kangbān wīl laa na ye, n sē laa tee pye yāā kāntre fāngafa bye yīnfua na ye.» ⁹ Fehetuse tuu ba yee woo ga pe Yiifee- laam yīn, u n Pōl yey ma yee: «Ma n traha la ma ka ra ne Yurusalem wo, maa sāhā le kapān na?» ¹⁰ Pōl n u yē sya ma yee: «Ye ra sāhā nwo wo kāntre fāngafa bye yīnfua Wōrme naa kānde na. Ye yai ye ra sāhā loo kānde na. Mboo gē le cā ma yee, n sē laa kapee pye Yiifee- na ye. ¹¹ N ma kapee laa pye, lii le ga waha ra wāboo wīl kua, n saa ra wāboo wīl sye ye. Pe Yiifee- pe yee n kapee- nkāy pye, le ma pye cīinde sē kē ye, waa saha ra wāā pe kē ye. N n traha n ga sāhā kāntre fāngafa bye yīnfua Wōrme naa fla na.» ¹² Loo na, Fehetuse n wā klahā ma pāā u kasāhā koholefa ne, ma dur ma Pōl pye ma yee: «Taa yee maa sāhā u kāntre fāngafa bye yīnfua Wōrme naa fla na, maa ka u fla na.»

Fehetuse Pōl wīl pāā Agiriba ye

¹³ Plii raa kur ye, yīnfua Agiriba n pa u cōō Berenise ne Syesare wo, u n pai Fehetuse syar. ¹⁴ Tuu ba plii raa pye ke fla na, Fehetuse n Pōl wīl gbe, ma tōr u ye ma yee: «N pa Felise draha wo ma ba yāā, u ter ma dya waa ta yaha nwompihi wo nwo. ¹⁵ Tē ba ka Yurusalem wo, pe Yāhā yūndefa yīnfa ma suhu pe wāle ne, pe ba pa maa ra pye, a u mā u kapee- pye, a ndoo n u wāboo wīl ta. ¹⁶ Ta n pe pye ma yee: «Tee yee nawee kapee pye, pe ma yee pe sē kapān wāā ufua kē u n -sē u yē kapān pāā ye yīnde na ye, ye ga waha yee la pe ufua pēn? Wōrme fa ye le wee koo syi ye.» ¹⁷ Loo na, pe n pa ra ne nwo. N sē maha taha kuee laa na ye, ke yīnfyii bya wo, ta n ga nii kasāhā saha wo, ma ta pe n pa u dya ne. ¹⁸ Mpāy pe yee u kapee pye, pe n pa. Tē naa u dya wīl ga kapee- nkāy syi ne, pe sē le syi laa tōr ye. ¹⁹ Kaplān wātyīn ya le pye pe nsoho wo u dya ne pe ya koho Yāhā kānde wāyār wīl na, ma suhu waa wīl ne pe n yee Yesu. U Yesu ku, Pōl n yee u ma yrān na. ²⁰ Tē ne ga kaplān ngīl syi yīntaha war mii, n sē le cā ye, ta n gbilihi laa ma Pōl yey, u ma ga ka Yurusalem wo, u ga sāhā koo fla na, le kapān nde wīl na. ²¹ Pōl n sye ma yee, woo n traha kāntre fāngafa bye yīnfua n ba laa pāā woo wīl na. Ta n -sē yee, pe u tā yaha nwompihi wo, ta n ba u nō wāā u kāntre fāngafa bye yīnfua Wōrme naa fla na.» ²² Fehetuse tuu pāā wa, Agiriba n u pye ma yee: «Ndoō gē n traha

u dya n pāā, ra n luhu.» Fehetuse n u yē wāā sya ma yee: «Sukūhū, maa luhu u yē kapān ye.»

²³ Ke yīnšyīi wo, nawee- n Agiriba ye wār ga Berenise ne nangbān wāwār, pe n ga dye ke kasāhā nwoŋ laam wo, pe seraasyi yīnfa ne, ma suhu le klo nangbāy ne. Fehetuse n ta pe n pa Pōl ne. ²⁴ Loo kur ye, Fehetuse n kapān gbe ma yee: «Mboo yīnfa Agiriba, ma suhu yīi mii bye ne, ye sē dya nwo yāā. Pe Yiifēe- kur bye pe ya wāā ba ra fla na Yurusalem wo ma suhu tee nde wo, maa yee, a ter u dya kapee pye, u yai wāboo ne. ²⁵ Ndoos ya dyan, n sē laa kapee yāā tuu pye, lii le u wāboo wīi kua ye. Woo ge tuu -sē yee woo n gaha sāhā kāntre fāngafa bye yīnfua fla na, n ga ba u nō wāā u fla na. ²⁶ Lii tē -sē ga yrūhū nō wāā u kāntre fāngafa bye yīnfua kē Pōl wīi na, n sē le cā laha ye. Loo ne, ta n u yee ba yīi mii bye yahasee ye, tesē mboo Agiriba ne, mboo wii raa ma yīnfua. Ye ma ba u yey, u n lii pāā, n ga waha laa cā u wīi na, n yrūhū nō wāā u kāntre fāngafa bye yīnfua kē. ²⁷ Maa waha nwompīhufua nō wāā la waa fla na wāsāhā na, mii kai- nkāy pe pāā taha u na, ma sē koo cā laha ma ke yar ufua na ye? Ndoos laam wo, naklāŋ tēn ne loo ne.»

26

Pōl u yē kapān pāā Agiriba yaha ye

¹ Agiriba n Pōl pye ma yee: «Maa waha ma yē kapān pāā, kai- ngīi wīi na pe pāā taha ma na.» Pōl n u koho kuā yir, ma kapān gbe ma yee: ² «Yīnfua Agiriba, pe Yiifēe- pe kai- nkāy pāā taha ra na, le tāy ra ye ta n ga waha ra yē kapān pāā nanga ma n luhu. ³ Taa nwo, raa Yiifēe- wūhū cā, pe kaplāŋ tyīn kai- nkāy na, ma maha ke cā, loo ne ta n ga ma nar ma ra kaplāŋ luhu laanyīn ne.

⁴ Ma gbe ra naanfān cāā na maa waa yagaa na, Yiifēe- bye ra troho wātāhā ter cā. N pye ra Yiifeewai ne Yurusalem laam wo. ⁵ Ta cāyale dey pe ye. Wāle Yāhā kānde na, n pye Farisyē ye ne, poo mpāy pe kapīi wūhū waha ma ga ta ter. Le ma tāy pe Yiifēe- ye, poo ge ga waha loo pāā ye ye. ⁶ Nanga, n nwo pe ra sāhā ma yee, n tee koho taha yaha kayīi lii na Yāhā bii yē ter wo wāle ye. Loo kayīi ne u Syayahufua wīi ne. ⁷ Pe Yiisrefa ter sēnsye sīi ndefa bye loo kayīi nde wāpaŋ yehe ma nii Yāhā tēn tē pe laam fānga bye ne, ke yai ke yīmper. Yīnfua Agiriba, n koho taha yaha loo kayīi nde na, loo ne pe Yiifēe- n yee, ndoo kapee pye. ⁸ Ah yīi Yiifēe-, nwa -sē ta ye n yee, ye sē le kayīi sya yagaa ye, kayīi lii Yāhā ga ba nakur ta pe n yir gbā wo pe dur nii yrāŋ na?

⁹ Ndoos ge pye ye wāŋ syi dyan; n naa le ga ma yee, mpāy, Nasaretefa Yesu myaha n yi pe yē wo, n yai n kai- bye pye n pe kar naa n tā loo na. ¹⁰ Loo ge -sē ne tē naa n pye Yurusalem wo. Yāhā yūndefa yīnfa ba fānga wāā ra kē, ta n Yesu kāndeyārfa busāā yigi naa n tā nwompīhi wo. Pe ma naa pe wāboo wīi ta, n naa n yee le yō. ¹¹ N maha naa Yiifēe- yawāhā nwey bye tay. N ma mpāy yāā pe Yesu ta pe Yater, n ne naa pe pēn, ndoo ga pe ta pe n yi kāā Yesu kānde wo. Yiifēe- mpāy pe pye nampay kukui wo, ma pye Yesu kāndeyārfa, n poo bye tay naa n nuhu.

(Tēnī 9.1-19; 22.6-16)

¹² Loo syi laa pyesaha tē naa n gaha Damasu na. Pe Yāhā yūndefa yīnfa ba loo fānga wāā ra kē, ma ra lehe loo klo nde wo. ¹³ Yīnfua Agiriba, ta n ma yar: N pye kānde wo ma naa n gaha, le pye yaiwlaŋ yale, cāā- mpāy n fe gbe yi yāhāyīn na, ma ba yehe palpal ra na, ndoo tesē ra yrāhāyārwai

ne. Poo cāā- mii wāyehē ba ter yai wām yaha. ¹⁴ Wo bye n too kántraha na, ta n luhu yĩmbuí laa ne, le ra pye yebere yor wo ma yee: «Sól, Sól, nwa ta ma n nii ra ka n nuhu? Ma'a yee ma sē tyii ye, ma ga mii duaí mii kaha kla dyan ke ne yer naan na, ke trē fēj ke yigifua kái na, ke ke ya duaí le kái na.» ¹⁵ Ta n yey ma yee: «Yĩnfua, mboo wii raa pāā ra ne, ma myaha mii?» Yĩnfua n ta yē wāā sya ma yee: «Ndoo Yesu kē, Yesu wii taa ka n nuhu. ¹⁶ Yir yer ncaha ye. N nii yar ma na, ma yee n ga ma ta ra tēntēle. Taa ra yāā wāyāā gií na nanga, ma suhu kai- nkāy ne taa n pai yāā yĩnde ne, maa ba naa koo tōr nawee- ye. ¹⁷ Mpāy pe wee Yiifee- ye, ma suhu pe Yiifee- ne, n ga ba ma sya naa n yaha pe koho wo. Mpāy pe wee Yiifee- ye, n ga ma lehe wāā pe ye, ¹⁸ ma n ga kacān yar pe na, taa pe gbe yi wam wo, ma ka pe ne cāā- fla wo. Tesē, ma pe yi kāā Setane sándāpee yĩnfua fānga koho wo, ma pe le soho Yāhā koho wo. Ke syi pe ma ra ta pe Yater, Yāhā ga pe kapee- gbe kāā pe yĩn na; pe ga tōr mpāy ne Yāhā pe yān yi.»

¹⁹ Yĩnfua Agiriba, ma yāā, tē ba lii yāā wāytāā dyan ma maha ba lii luhu yāhāyĩn kue ye, loo ne tē n pye. ²⁰ N -sē cāā le Yāhā kapāyī pāā Damasu Yiifee- ye ma ba le pāā Yurusalemfa ye, Yude kue kántrahafa ne, ma suhu mpāy ne pe wee Yiifee- ye. N naa pe yar, pe le sya pe yee pe kapee- wāpyeñ sē yō ye, pe ke miy yaha, pe pe yĩntaha sron Yāhā kue ye, pe naa kayūhū pye, nawee- n cā pe kapee- wāpyeñ miy yaha cĩnde. ²¹ Loo ne, yaliile wo tē pye Yāhā kangbāñ wo, pe Yiifee- n pa maa ra yigi, ma naa n traha pe ra boo. ²² Yāhā n -sē yer ra kur ye ma sya ba waa ke nanga nge na, nkāy bye tē yāā ma suhu nkāy ne tē luhu, ta n waha ke pāā wāle ye ma suhu kicar ne. Pe faale Yāhā kaplāñ tōrfa ma suhu poo nen wii ne pe naa n yee Musa, pe yee kai- nkāy n pai dye, koo ya kē tē n pāā, n sē maha laa ter pāā n taha loo na ye: ²³ Pe naa le pāā ma yee, u Yāhā Yĩndefua Crise yai u ba fāy gboho, woo kē u ga ba cāā yir gbā wo, u dur nii yrāñ na gbaafa ye. Cāā- mpāy pe ga nawee- sya yaha, woo kē u n pai pe wīi pāā wii Yiifee- ye, ma suhu terfa mpāy bye ne, pe wee Yiifee- ye.»

²⁴ Pól naa u yē kapān pāā Fehetuse n ba gbey pāā u ye ma yee: «Pól, ma fāā! Saba wācā tēn ta ter ma ne, ma ma fāā!» ²⁵ Pól n u yē sya ma yee: «Wo nangbāñ, n sē fāā ye. Kaplāñ nkāy tē n pāā ke ma cĩnde, ma maha sron. ²⁶ Yĩnfua Agiriba ge kai- ngū cā, n ga waha naa ke pāā laanyĩn ne, u naa n luhu. N le cā laha ma yee, u ke nanen bye cā, ke kánkai- sē pye mii waa sē yi le cāñ na ye. ²⁷ Yĩnfua Agiriba, ma laam wo, pe faale Yāhā kaplāñ tōrfa pe kai- nkāy pāā yaha, cĩnde la ke ne? N cā, ma laam wo cĩnde ne!» ²⁸ Agiriba n Pól pye ma yee: «Le kuee car, ma ga ra ta ge ta ra n nii Yesu kāndeyārfua yagaa nge na!» ²⁹ Pól n u yē wāā sya ma yee: «Le táy le pye yagaa woo, le táy le ma- le cā ba pye, lii rē n nar Yāhā ye, mboo tesē mii bye ne, yii mpāy tee n luhu ra ye nanga, ye nii ra wāñ syi dyan, n sē -sē yee pe ba ye le nwompihi wo ye.»

³⁰ U yĩnfua ma suhu u klo fāngafua ne, Berenise ne, ma suhu mpāy bye ne pe pye, pe bye n yir ga kánkāy na. ³¹ Pe n ga nii pe ya pye ma yee: «Dya nwo sē kapee pye lii le ga waha u wāboo wīi kua, tesē u wātā ne nwompihi wo ye.» ³² Agiriba n Fehetuse pye ma yee: «Dya nwo ma ne pye u sē yee, woo n gaha sāhā kántre fāngafa bye yĩnfua fla na ye, u ne ga waha miy yaha.»

Pe Pōl nō wāā Wōrme wo

¹ Loo kur ye pe n ba yee, waa salangbāŋ gbe wo ka Yitale* kántraha na. Pe nwompíhífa ba le soho seraasyi yīŋfua waa koho wo, u myaha ba kē Yuluse. Pōl pye pe nwompíhífa nen waa. U Yuluse pye Wōrmefa seraasyi ndreŋ gaa yīŋ na, pe naa ke yee fāngafa bye yīŋfua seraasyi ndreŋ. ² Salangbāŋ gaa ba yir Adarmite wo ma naa n gaha Yasyi kántraha kui kue ye, kui nkāy ke ma salangbāy yersaha fla ne. Wo n ke gbe ma ter. U Maseduan kántrahafa naa ba pye wo ne, wii pe naa n yee Arisarke. U naa n yi Tesaloni klo wo. ³ Ke yīŋsyii wo, wo n ga dye Syidō wo. Yuluse ba Pōl yigi naa n yō, u n kānde wāā u kē, u ga u naambiyām yāŋ, wān tii wīi te pye u na, u ga re sya pe ye. ⁴ Loo kur ye, wo n yir ke fla na. Teflaha ke -sē naa wo wāā, wo n klāŋ ter Syiper langbeŋ tāy, koo kue ba paha nii ke teflahangbāŋ na. Ke Syiper, kántraha gaa kē muhulangbāŋ ke gbey le. ⁵ Ke muhulangbāŋ teelii fla ke ma Sersyi tāy, Pāāfile ne, wo n koo fla fā plaŋ, ma nō klo laa wo pe naa n yee Mira, le ma Lesyi kántraha wo. ⁶ Koo fla na, u seraasyi yīŋfua n salangbāŋ gaa yāā, ke ba yir Lesyāāndi wo, ma naa n gaha Yitale kántraha na. U n ta wo n dye ke wo.

⁷ Wo n plii buar pye, ma naa n fā yambaa, teflaha tee naa wo wāā. Wo n ba fāy ma cā nō klo laa na pe naa n yee Niide. Teflahangbāŋ ke naa wo wāā, wo saha ka yaha ye ye, wo n gblihi laa ma ka kur kāmaŋ kue ye, ma ter Samuni kántraha tāy, ma ga ter Karti kántraha kue gii ye, ke naa teflaha paha wo na. Karti kántraha, muhulangbāŋ ke gbey le mii Samuni kántraha bya dyaŋ. ⁸ Teflaha n maha nii n fua. Ke salangbāŋ wāfāŋ sē naa n tāy Karti langbeŋ na ye, wo n gblihi gblihi, ma sya ga nō teelaa fla na pe naa n yee salangbāy yersayūhū. Ke fla pye klo laa tāy pe naa n yee Lasehe.

⁹ Wo ba ma- ter ke yrāhā ne. Yiisrefa yē wātā yale digi na, too plii ba ter wa. Werngbān cāā ba gbe taha. Koo cāā nge syi draha wo, salangbāŋ wāfāŋ muhulangbāŋ na, kapee- busāā ga waha dye. Loo n ta Pōl n pe yar waha ma yee: ¹⁰ «Naambiyām, n cā yrāhā nge ga pee wo na. Kapee- ga ke salangbāŋ dye ke laam wān bye ne. Ya’ a yee ye sē cā ye, wii ge ga kuee le wo.»

¹¹ U seraasyi yīŋfua Wōrme naa sē Pōl kaplāŋ ta kai ye. U naa n luhu ke salangbāŋfua woo ye tesē ke fāfa ne. ¹² Salangbāy yersayūhū fla sē ba yō salangbāŋ ke kuee ke fla na werngbān cāā nge syi na ye. Loo nde n ta pe nawee- busāā mpāy pe pye ke salangbāŋ wo, pe n yee pe ter kāā ke fla yaha: Pe naa n kē, le ma ga waha pye, pe ga dye Fenise wo, pe kuee ke fla na, werngbān cāā n ter. Salangbāy yersaha gaa ba pye Fenise wo; ke bya pye Karti kántraha na, teflaha sē naa n fua fānga ne ke Fenise wo ye. Koo fla wer sē ba pee ter ye.

Teflahangbāŋ muhulangbāŋ yīŋ na

¹³ Per gaa, teflaha gaage ba yir yainde dyeter kue kándigi kue syi ye, ma fua naa n pai. Pe nawee- n yee, laa wee ye, lii poo ga yigi le ga waha pye. Pe n yir ke salangbāŋ ne ma ke Karti kántraha langbeŋ yē sya, ma n ter. ¹⁴ Saa sē pye ge pye ye, teflahangbāŋ gaa n yir. Pe ke yee yainsaha dar kue kāmaŋ kue teflahangbāŋ. Ke n yir ke kántraha yāy yīŋ na, ma fua n pai. ¹⁵ Ke n ke salangbāŋ tra n wāā ke muhulangbāŋ yīŋ na, ke wāyer wīi n wo yia, wo n gblihi laa ma tyii ke n wo gbe n ter. ¹⁶ Wo n

* 27:1 27.1 Yitale kántraha kungbāy ne Wōrme ne.

ga ter kántraha gaage yainsaha dar kue kándigi kue ye, muhulangbān ke gbey le. Pe naa ke yee Klada. Ke ba faa wo paha ke teflahangbān na. Salampuage† gii ke pua yaha ke salangbān na, ke wo fāy wo n cā waha yia ke na. ¹⁷ Ke salangbān fāfa n ke tyīn dugu ke salangbān wo, ma dur ma namihi nkāy pua maha klaha ke salangbān na ke ma n fe yoho ye. Ke teflahangbān naa ke salangbān teflaha fai fua fānga ne ma ke tra naa n wāā yainsaha dar kue kándigi kue ye. Pe naa n fya ma yee, laa na poo n gaha sugu gbāā fānga ne Libi kántraha langbeñ flā mbui laa na le n nii kaklaha-. Pe n gblihi laa ma ke salangbān teflaha fai‡ tege, ma n gaha yambaa. ¹⁸ Ke teflahangbān naa wo yehē fānga ne, pe n sya yir ke yīnsyii wo, ma ke salangbān teger bye gbe miy yi wāā ke muhulangbān wo, ke n waha ta naa n yir loho na. ¹⁹ Koo yīnsyii wo, pe n maha gblihi laa, ma ke salangbān laam wān taa gbe miy yi wāā. ²⁰ Plii buar raa nsoho wo, waa sē naa yai yāā, yrompii ne ye. Ke teflahangbān -sē maha naa n fua fānga ne, wo n sya ba yee wo saa yi le wo ye.

²¹ Mpāy pe pye ke salangbān wo, le yale ba dey pe sē waha naa ngaa di ye. Pól n yir yer pe yīn na, ma pe pye ma yee: «Naambiyām, ye ma ne pye ye yer ra kapān na, ma kuae Karti kántraha wo, wāfāy nge saa ne wo yāā tesē kaklaha- nde ne ye. ²² Yagaa, -ye ye laam waha, waa saa ku ye laam wo ye, ke salangbān ya ke ga klaha-. ²³ Ye sē yāā, n ma Yāhā gii wūū, ma nii tēn tē ke myaha na, koo yāhāyīn tēnliche waa yi ra na ²⁴ ma ba ra pye ma yee: «Pól, ma’ a n fya ye, ma yai ma ka kántrē fāngafa bye yīnfua yahasee ye. Mpāy bye pe ma ma ne ke salangbān wo, le tāy Yāhā ye, ke n ga pe bye sya yaha.» ²⁵ Ta naambiyām, loo ne ta n ye yar, -ye ye laam bye sāhā yaha, Yāhā lii yar ra na, n sē laalaa pye le ne ye. ²⁶ Wo -sē n gaha sugu gbāā kántraha gaa langbeñ na, muhulangbān ke gbey le.»

²⁷ Le pye wo yīmplii sēnsye resyar wuhu, ke teflahangbān wo gbe naa n ter ke muhulangbān teelaa fla yīn na pe n yee Yadria. Yīndyaha wo ke salangbān fāfa n yāā mii, wo nō gbe taha kántraha gaa na. ²⁸ Pe n ntēn wān gaa miy le wāā ke muhulangbān wo, namii ne ke na ma ke muhulangbān wācuhu yāā miiter gbey sēnsye kuasīi koo fla na. Pe n maha ga kaa miy le yahasee ye, ma ke fla wācuhu yāā miiter gbey tesē kuatāā. ²⁹ Pe naa n fya ma yee, laa na ke salangbān n gaha sugu gbāā ntēmlaha syi na kii loho tā tā ke na. Pe n yee poo ga ke salangbān yer ma ntēn wān taa tege le wāā ntēn namihi ne ke muhulangbān laam wo ke salangbān kur kue ye wāy resyar, too n ke ta ke n yer. Pe n kuae ke fla na, ma nii yīnsyii sēn ke syii farfar. ³⁰ Ke salangbān fāfa -sē naa n ke pe yi ke salangbān wo, pe fā ter. Pe n ke salampuage yi tege le wāā ke muhulangbān wo, ma yee ter poo ga tege, pe ga wān taa miy le ke muhulangbān wo ke salangbān yahasee kue ye ke n gblihi yer. ³¹ Pól n cā pe ne, ma le pāā u seraasyi yīnfua ye, ma suhu pe seraasyi ne ma yee: «Nawee- mii ma yee pe sē kuae ke salangbān wo ye, ye saha sya yaha ye.» ³² Loo na, namihi nkāy ke ba ke salampuage yigi yaha ke wāngbān na pe seraasyi n ke namihi cer ke n ter.

† 27:16 27.16 Ke salampuage wīi pye lii ne: Ke salangbān maa nō gbe taha ngbeñ na, ke fla sē cuhu yō ke salangbān n waha fā ga nō kántraha na ye. Loo na, nawee- ga yi dye ke salampuage wo, koo n fā ga nō pe ne kántraha na. ‡ 27:17 27.17 Ke salangbān teflaha fai pye faasreñ gaa, pe pua yaha trā laa na ke salangbān nchaha ye. Teflaha ma nii le fai fua, ke salangbān ga naa n gaha. Teflaha ma -sē nii ke salangbān wāā, ke fāfa ga le fai tege.

³³ Yīn wāsyii ba kuee car, Pōl n pe bye yar pe ngaa di, ma pe pye ma yee: «Ke plii sēnsye resyar nanga tee ma ke salangbān wo, ye sē ngaa di ye. ³⁴ N ye nar -ye ngaa di, loo na, ye ga waha fānga yāā ye sya yaha, waa yīnyoho neŋ ge saa ke laa ye.» ³⁵ Pōl tuu koo kaplān ngī pāā wa, u n bur gbe, ma syaha cāā wāā Yāhā kē, ma ke naha ka, ma nii n di. ³⁶ Pe bye n pe laam sāhā yaha loo na, ma di pe ya ndoŋ. ³⁷ Wo pye nawee- kure gbeetāā sēnsye kuay. ³⁸ Pe bye pe ba di yai wa, dir wān tii te naa ke salangbān ndege, pe n te bye gbe miy wāā ke muhulangbān wo.

Ke salangbān wāpyeklah-

³⁹ Yīn ke ba syii wa, ke salangbān fāfa sē waha cā kāntraha gii kē ye. Pe n langbeŋ fla gaa yāā ke loho dye ga yahasee ye, ma yō nii trahatraha, flā ne ke fla na busāā. Pe n yee poo ga ka yān ke salangbān ne ke fla na. ⁴⁰ Kandege wān tii pe tege le wāā ntēn namihi ne ke muhulangbān laam wo, te n ke salangbān yeŋ, pe n ke namihi sāhā yaha te wān ne ke langbān laam wo. Pai tii te ke salangbān sron, pe n maha too bye sāhā yaha koo syi. Pe n teflaha fai laa yir ke salangbān ncaha kue syi ye, teflaha n nii ke tra n wāā ke langbeŋ kue ye. ⁴¹ Pe yīn n pee, ke salangbān n ga fā dye kuee flā mbui laam wo, loho tā tā le na. Ke salangbān yahasee kue n dye kuee u flā mbui wo, ke saha yehe ge yehe ye. Ke muhulangbān yir naa n pai fānga ne, ke n ke salangbān kur kue sugu yoho pye klaha-

⁴² Pe seraasyi n yee, poo ga pe nwompihifa bye boo, mii loo sē ne ye, pe ga yēy plaha pe na. ⁴³ Pe seraasyi yīnfua -sē naa n ke u Pōl sya yaha, u n sye pe seraasyi ma n le pye ye. U n yee, mpāy pe yēy cā, pe cāā too pe yēy ga kāntraha na. ⁴⁴ Mpāy pe sē yēy cā ye, poo -sē ga sa tēmpai na tesē ke salangbān katyir wān taa ne, pe taha pe na. Pe bye n waha ka kāntraha na koo syi, kapee laa sē waa dye ye.

28

Pōl, Malti kāntraha na muhulangbān ke gbey le

¹ Yāhā ke wo sya yaha ke muhulangbān wo ke syi, loo kur ye, wo n cā kāntraha nge, muhulangbān ke gbey le, pe ke yee Malti. ² Ke flafa n wo yigi yō. Sesaha naa n too, wer n pye. Pe n naa tar wo kē, wo bye n ga nii klaha ke tāy. ³ Pōl n nankōyāhā raa gbe le ke naa laam wo, ke karwran n nwōpihi gaa ta ke n yi te nankōyāhā wo, ma seŋ kuee Pōl koho na nkāhā ne. ⁴ Ke flafa pe ke nwoho yāā ke seŋ kuee Pōl koho na, pe n nii pe ya pye ma yee: «Naboofua kē dya nwo ne. Ye sē yāā, tuu sya waha yi ke muhulangbān wo, te nasāhā yee u sē yai u kuee yrān ye.» ⁵ Pōl n u koho sege, ke nwoho n too dye ke naa wo, ngaa ge sē u yāā ye. ⁶ Pe nawee- n yee u ga tē, laa na u ku le yalebya wo. Le n ma-, pe n yāā ngaa ge sē u pye ye, pe n wā klaha ma nii n yee, a yāhā* gaa kē u ne.

⁷ Ke fla kāntraha nangbān kaha sē ba dey ke fla ne ye. U myaha ba kē Pebuisu. U n wo yigi yō, ma syāsaha wāā wo kē plii tāā. ⁸ Too pye u Pebuisu kaha wo, u tuhufua pye u ba sāy nii. U kadye ba war u ye, togotogoni pye u na. Pōl n ka maa u yān, ma koho taha u na, ma Yāhā nar u n jaa. ⁹ Loo kur ye, koo fla kāntraha yanfa bye n pa, Pōl n pe jaa. ¹⁰ Pe n nagboho ter bye ta wo na. Wo teryale n ba nō, wān tii bye te wīl ga ba pye wo na kānde wo, pe n te wāā wo kē.

* 28:6 28.6 Pe fla mpar raa ne pe naa n yee yāhā.

Pōl ga dye Wōrme wo

¹¹ Salangbāŋ gaa pye ke fla na, pe naa ke yee Dyakuri, ke myaha yīntaha kē wuhuwāā. Ke salangbāŋ fāfa ba wuhuwāā fāā ta ke salangbāŋ yahasee ye, ma yee poo mpar. Koo salangbāŋ nge ba yir Lesyāāndi wo, ma ba te wer cāā bye pye ke Malti kāntraha fla na, ma ba yir koo ga ter Yitale kue ye. Wo ba yrey tāā pye wa ke fla na, wo n dye koo salangbāŋ wo, ma ter. ¹² Wo n ga dye klo laa wo pe n yee Syirakuse, ma kuee ke fla na plii tāā. ¹³ Wo n yir, ma langbeŋ sya, ma sya ga dye klo laa wo pe n yee Yersyio. Koo yīnjsyii wo, teflaha naa n yir yainsaha dar kue kāndigi kue ye, ma wo fua naa n wāā, wo n plii sīi ya pye ke langbāŋ yīŋ na, ma dye klo laa wo pe n yee Pusole. ¹⁴ Too yi ke salangbāŋ wo, wo n Yesu kāndeyārfa mpāy yāā ke fla na, pe n wo ta wo n kuee poo ne plii kuasīi. Loo kur ye, wo n yir tre ne ma n gaha ke Wōrme na. ¹⁵ Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Wōrme wo, pe n wo wīi luhu. Mpāy n sya wo wāā ba klo laa cāā wo, pe le yee Apyusu. Loo kur ye, mpāy maha ba wo wāā ba klo laa wo, pe loo yee syāsar tāā klo. Pōl tuu kāhā pe yāā, u n syaha wāā Yāhā kē, ma u laam sāhā yaha.

¹⁶ Too ga dye Wōrme wo, pe n le sya ma kānde wāā Pōl kē, u n ga nwoŋ gaa gbe, kaha gaa wo, seraasyi naa waa ne, woo n nii u yāŋ.

Pōl le Yesu kapāyīi pāā Wōrme wo

¹⁷ Plii tāā kur ye, Pōl n Wōrme Yiiffee- yahaseefa yee ba yawāhā na u kaha wo. Pe n ba pe ya wāā, u n pe pye ma yee: «Ta nampyeŋ-, tē sē laa pye klaha- wo terfa na, ma suhu wo wāle wūhū ne ye, pe ra yigi Yurusalem wo, ma ra wāā Wōrmeffa kē. ¹⁸ Poo n ta yey, ma ra yē kapān luhu. Pe n yāā, n sē laa wāpee ge pye, pe n ga ra boo ye. Pe n yee poo ga ra miy yaha. ¹⁹ Pe Yiiffee- poo n sye, ra n gblihi laa ma yee, n yai n ba sāhā kāntre fāngafa bye yīŋfua Wōrme naa fla na. Laa wāpee sē -sē ne tē ga pāā taha ra terfa na ye. ²⁰ Loo ne ta n yee, n yai n ye yāā, n pāā ye ne. Tee yāā, Yiiffee- bye pe koho taha yaha wii wāpaŋ na, woo wīi ge ne pe ra pua yigi ntēn wān nde ne.»

²¹ Pe n u pye ma yee: «Saba sē yir Yude kāntraha na, ma pa wo ye ma wīi na ye. Wo nampyeŋ waa sē maha yir ke fla na, ma ba ma wīi pāā wo ye, wāpee syi ye. ²² Wo n traha wo ma yē kapān luhu, wo cā lii le ma ma laam wo. Wo cā taa ma kaklaha lii kānde wo, teebēhe bye wo, nawee- le sye.»

²³ Pe n per gaa yar Pōl na, koo per n ba dye pe n pa nihi Pōl fla na u syāsaha wo. Pōl n gbe ke sukūhūntāy na, ma sya ga waa ke yainkoŋ wo, ma nii ke Yāhā Yai wīi pāā pe ye. Nkāy ke yrūhū yaha le Yāhā kānde katan wo, tesē nkāy ne pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa pe yrūhū yaha, koo kaplāŋ tee syāŋ ngīi u pafua wīi pāā, wii u yai u pa. U naa koo fle yar pe na ma naa n yee, a Yesu kē u pafua ne. U naa koo ngīi pye ma naa n ke, pe Yesu wīi sya cīinde. ²⁴ Mpāy n u kaplāŋ sya cīinde, mpāy n sye.

²⁵ Pe Yiiffee- yahaseefa n ba yir poo ga ter. Pe sē -sē ba wāā le yīmbui nen na ye. Loo na, Pōl n kapān nde ya pāā pe ye, ma yee: «Yāhā Yrā le naa lii pāā ye wāle ye faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yisa yē na, le tāhā kē. ²⁶ Le ba pāā ma yee:

<Yāhā yē kapān nde:

Ka, maa nawee- miŋ yar ma yee:

Ye ga ba luhu naa n yō,

ye sē -sē ga ba naa laa war ye;

ye ga ba yāŋ naa n yǒ,
ye sē -sē ga ba naa ngaa yāā ye.

²⁷ Ye laam tee waha tēr;
ye ndityuhu gbāā tā,
ma yīmpɛ tyīn tā,
ma yee ye yīmpɛ ma n ngaa yāā ye,
ye ndityuhu ma n laa luhu ye,
ye ma n laa war ye laam ne ye.

Mii loo sē ne ye,
ye ga faha ba ta kānde yigi,
ta n ye jaa ye kapee- wāpyeŋ na.> »

²⁸ Pɔl n pe yar taha ma yee: «Loo na, tee -sē le cā ye yee, Yāhā kapāyī lii le nawee- wāsyayaha wīl pāā, mpāy pe wee Yiiffee- ye, Yāhā le nɔ wāā poo ye. Poo ga le sya nuhu ne.» [²⁹ Pɔl tuu kaplāŋ ngīl pāā pe ye, pe Yiiffee- n nii n tēr, ma ke kaplāŋ gbihi tyīn n gaha pe ya ne.]

³⁰ Pɔl tuu ba nwoŋ gii gbe, u n kuee ke laam wo dye- syāŋ. Pe ba le sya, nawee- n waha naa n pai u fla na. ³¹ U n naa Yāhā Yai wīl pāā pe bye ye, ma maha naa Yīŋfua Yesu Crise wūhū klaha pe ye. U naa koo ngīl pye laanyīn ne, waa sē naa n sye u na ye.

Pɔl saba kaplāŋ Wormefa ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pɔl kē tē saba nwo yrūhū, ndoo wii n ma u Syayahafua Yesu tēntēle. Yāhā kē ke ra yāŋ yi, ma ra yee, ma ra ta ke tēnlehe, n naa ke kapāyī wūhū pāā nawee- ye. ² Faale cāā na, Yāhā bii yē ter ke kapāyī wūhū wāwāā ne nawee- kē. Yāhā kaplāŋ tōrfa bii loo nde cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo. ³ Koo kapāyī nde Yāhā Dya wīi pāā: Yāhā u ta u n nawee kadye gbe, ma u yīŋ yi wo faale yīŋfua Dawide nwoŋ wo. ⁴ Yāhā Yrā le yar ma yee, Yāhā Dya kē u ne. Le yar fānga ne yaliile wo Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma nii yrāŋ na gbaafa ye. Mpāy bye pe u ta pe Yater, u nii pe Yīŋfua. ⁵ Yesu kāmāy na, Yāhā kayī wāā ra kē ma ra yāŋ yi, ma ra ta Yesu tēnlehe, ma yee n nawee- ter bye ta pe n naa n luhu Yesu ye, pe u ta pe Yater, u myaha n gboho. ⁶ Poo mpāy Yesu Crise pe yee yi ma pe ta u wām, ye bye n tōr pe ne. ⁷ N saba nwo yrūhū nɔ wāā ye bye kē, yii mpāy tee ma Worme wo, yii mpāy ye ntāŋ dye Yāhā tāy, ke n ye yee yi ye naa ke laam wūhū pye ye kānkai- bye wo. Wo Tuhufua Yāhā, ma suhu wo Yīŋfua Yesu Crise ne, ke ke laantār yar ye na, tesē ke yrīŋ ne.

Pɔl n traha u ga yi Worme Yesu kāndeyārfa na

⁸ Yāhā gii n ma ke tēntēle, ta n cāā syaha wāā ke kē Yesu Crise kāmāy na ye bye wīi na. Tee Yesu sroŋ ta ye Yater mii, nawee- bye le cā driyē kur bye wo, koo kē n syaha wāā Yāhā kē. ⁹ Yāhā gē le cā, cīinde ne tē n pāā, koo gii n ke tēn tē laantee nen ne ke Dya kapāyī wāpāā ne nawee- ye. Ke cā yalebye n ma nii n pāā ke ne, n sē n faha ye wīi ne ye. ¹⁰ N ke nar, le ma tāy ke ye, ke ta ra n waha ka ye fla na. Loo ga tāy ra ye. ¹¹ Ye sē yāā, n n traha n ye yāā yīnde ne, n waha ye ta ye n Yāhā Yrā kayī laa yāā. Le ga ye ta ye n yii plāhā Yesu kānde wo. ¹² Lii tē sroŋ n ke, wo naa nuhu le wii laam wo, ye Yesu wāta ye Yater n nii ra ye nuhu wīi, tesē ta Yesu wāta ra Yater bya n nii ye ye nuhu wīi.

¹³ Wo nna, n n traha ye le cā, n naa n ke yalebye n ka ye fla na, n sē -sē waha kānde yāā ma ka ye, ma sya ba waa yagaa na. Lii tē n ke ye kuēfa wīi na loo ne nde: Tē Yāhā tēn lii tē ye fla na, le ma n yi wāwaha ye, le waha pii sa, mii teebehe nkāy dyaŋ tē tēn tē ter na.

¹⁴ N yai n tay n le Yesu kapāyī pāā nawee- ter bye ye, Jrekefa tesē mpāy bye ne, pe wee Jrekefa ye, mpāy ne pe saba cā, tesē mpāy ne pe sē saba cā ye. Le ma mii fānga wīi dyaŋ ta na. ¹⁵ Lii le gboho ra laam wo, loo ne n le Yesu kapāyī pāā ye bya ye, yii mpāy bye tee ma Worme wo.

Le Yesu kapāyī ma fānga gii ne?

¹⁶ Le Yesu kapāyī wāpāā nawee- ye, le ma ra ye yīnkuāyir wīi. Ye sē yāā, Yāhā fānga gaa kē le Yesu kapāyī ne; Yāhā koo fānga ta ma nawee- sya n yaha, nawee- mpāy bye pe Yesu ta pe Yater. Yiifee- cāā loo kapāyī luhu. Mpāy bye pe wee Yiifee- ye, poo le luhu kur kuē ye pe ya ndoŋ. ¹⁷ Ye sē yāā, le Yesu kapāyī wo yar, nawee wii syi u sroŋ Yāhā yīnde na. Yāhā ke kai- nkāy pye nawee- kē, wii ma koo sya cīinde, ma Yesu ya ta u Yater

u kãnkai- bye wo, woofua kē u sronj Yāhā yīnde na. Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbānj wo ma yee:

«Wii ma Yesu ta u Yater,

u sronj Yāhā yīnde na.

Loo ga ta u n cīnde yrā yāā,
lii wākuayāā wee le na ye.»

Nawee- ma kapeepye

¹⁸ Ye sē yāā, Yāhā laam ge war kai- nkāy bye wīi na nawee- pe n pye, ke sē Yāhā myaha gboho ye, ma suhu kapee- nkāy wīi ne pe n pye. Mpāy pe koo kapee- ngīi pye, pe yer n tā le cīnde na, le saha ka yaha ye ye. Loo ne Yāhā n ke laam wāwar wīi yar wo na gbaa na. ¹⁹ Nawee ga waha kai- nkāy cā Yāhā wīi na, ke bye yar pe na; Yāhā ge kē ke ke yar pe na, pe sē -sē koo kai- ngīi yānj ngaa ye. Loo ne Yāhā n pe pēn. ²⁰ Ye sē yāā, Yāhā gii ke sē n yāā yīnde ne ye, koo kē ke driyē tāhā. Driyē kai- nkāy bye ke tāhā, nawee ga waha koo yāā yīnde ne. Yāhā wān tii bye tāhā tesē kai- nkāy bye ne, nawee ma te yānj, u ga cā kacān wee Yāhā fāngangbānj wāgboho na ye, wākuayāā maha wee ke na ye. U ga maha cā, koo neŋ ya kē ke ma Yāhā. Nawee- pe -sē le yāā ma cā wa Yāhā ma, pe ma yee pe sē laa cā ke wīi na ye, pe kawar fua. ²¹ Pe cā Yāhā ma, ke yai pe naa ke myaha gboho. Pe sē -sē ke myaha gboho ye, pe sē maha syaha wāā ke kē ye. Pe kai- nkāy ga, yīnj wee ke na ye, pe laam bye nii wam fla ya, laantor wee pe laam wo ye. ²² Pe pe ya ta poo ma kai- cāfa, ma -sē nii nafāān. ²³ Yāhā gii wākuayāā wee ke na ye, pe sye pe sē ke myaha gboho ye; nawee wīi u n ku, pe ga wo pye ta, pe kãnsyām pye ta, pe treresyar wān pye ta, pe kahakaha wān pye ta, pe naa too nde roo tēnj.

²⁴ Nawee- pe pe ya ta koo syi, loo ne Yāhā n koho kuā pe na, ma pe miy yaha pe kãmpēe- wo, pe tyatyāhā wāpyeŋ ne, pe n nii ke pye pe laam wāpyeŋ. Pe pe ya myaha klaha- ke syi, pe sē pe ya koho kadye yānj ngaa ge ye. ²⁵ Pe Yāhā cīnde wūhū miy yaha, ma yīntaha sronj kawar wūhū koo ye. Wān tii Yāhā te tāhā, pe too ta yīnj ma sya nii te tēnj, ma -sē tyii ke Yāhā koo na, pe sē ke ta ngaa ge ye. Yāhā koo ya -sē kē, ke yai pe naa ke miingbānj sey yalebye. Amen, le nii ke syi!

²⁶ Nawee- pe pe ya ta koo syi, loo ne Yāhā n koho kuā pe na, ma pe miy yaha pe laam wūhū wāpyeŋ ne, too rii te ma fyaryigi wūhū. Yāhā ke pe tāhā mii, pe wee koo syi nantānj ye: -Ye yānj, pe ca pe cawai poo yigi tāāndya. ²⁷ Pe naam bya, pe n tyii ca wāsāy na, pe naawai wīi loo le n tāy pe ye, pe n nii fyaryigi wūhū pye pe naawai ne. Pe Yāhā cīnde wūhū sye, koo kē pe n nii ke syi; le nii mii pe wāpēn draha dyaŋ ke fe gbe. Pe naa lii ke pe le yāā.

²⁸ Pe sē Yāhā ta ngaa ye, koo kē Yāhā n koho kuā pe na, ma pe miy yaha pe laam wūhū nkāy ne ke sē yō ye; loo ne kai- nkāy ke sē yō ye, koo kē pe n pye. ²⁹ Kai- nkāy ke sē n sronj ye, koo kē ke nihi pe laam wo. Pe kapee- pye pe nampyeŋ- na. Wale wīi gboho ter pe laam wo. Pe laanyar pye. Naboofa me pe ne. Pe wāhā cer. Nagblahafa me pe ne. Pe nawee- wlaŋ. Pe pe nampyeŋ- yānj napee- draha wo. ³⁰ Pe yīnkāi pye. Pe pe nampyeŋ- wāpee pāā. Yāhā wīi fūhū pe ye. Nawee- wātyeŋe n tāy pe ye. Yatanfa me pe ne. Pe pe ya sey yalebye. Pe kapee- wāpyeŋ kacān ke yalebye. Pe sē n luhu pe seefa ye ye. ³¹ Lii le ma wāyīi, pe sē maha le cā nantānj ye. Nkāy ke n yi pe yē wo, pe sē koo pye ye. Nawee dugu wee pe na ye, pe nampyeŋ- fēn sē pe yigi ye. ³² Pe cā Yāhā kasāhā na, nawee- mpāy pe kapee- ngīi pye,

pe yai gbã ne. Pe loo nde cã, ma -sẽ maha sye ma ke kapee- pye. Pe ma maha mpãy yãã pe ke pye, pe ga yee le yõ.

2

Yãhã kasãhã sronj

¹ Mboo nawee, ma'a sya pye mii, ma'a nii ma nampyenj kaa u kapee- wĩ na, ma ma ntrañ tey ma yee mboo sã laa kapee pye ye, cã, mboo wii taa ma nampyenj kaa, kapee- nkãy tuu n pye, ma bya ke pye. Cã, ma saha mii pãã sya Yãhã koho wo ye. Loo ne, ma'a ma nampyenj kaa, ma ta Yãhã kasãhã ga too ma na, ma ga wãpẽn yãã. ² Mpãy pe koo kapee- ngĩ syi pye, wo cã Yãhã ma pe sãhã, ma pe pẽn, le sronj. Ke yẽ kaplãñ ma cĩinde. ³ Mboo wii taa ma nampyenj kaa u kapee- wĩ na, ma -sẽ ke syi pye mii ndonj, le cã ma yee, ma saa fer sya Yãhã kasãhã wãpẽn na ye. ⁴ Taa yãã, Yãhã laam n tãy kacãn wee ye, ke yõ, ke ke laam yĩn ma sya ma- n tr. Ma yee la, ke saha yia ke nawee pẽn ye, koo kẽ? Ma tee Yãhã laantãr yãñ mii ngaa ge sã me pe ne ye. Wãsẽñ kẽ ke ma sẽn, ma le sya ma yee, ma bya kapee- pye, taa ke miy yaha, loo ne. ⁵ Ma -sẽ loo sye, ma ma ndityuhu tã tã ma saa luhu Yãhã ye ye, ma saa ma laam wã klaha ye. Ma'a kuee koo syi ya, kaa kẽ raa n taha ma wãpẽn na per gii Yãhã ga ba driyẽfa bye sãhã. ⁶ Yãhã kasãhã sronj, ke ga ba nawee- nanem bye dãã kai- nkãy bye wĩ na pe pye. ⁷ Yãhã ga ba cĩinde yrã wãã mpãy kẽ, ke laam wũhũ wãpyenj gboho pe laam wo. Poo n ke pe waha myaha yãã Yãhã ye tesẽ ke nayõr ter ne tesẽ cĩinde yrã lii ne wãkuayãã wee le na ye. ⁸ Yãhã laam war, ke kasãhã goo -sẽ ma ke mpãy sẽn, pe n jar Yãhã ye ma maha ke cĩinde sye, ma nii n luhu kainkãy ye ke sã sronj ye. ⁹ Mpãy bye pe kapee- pye, fengbãn na pe wãn, ma suhu wãfyanj ne. Koo wãpẽn nge ga cãã Yiiffee- dye, mpãy pe wee Yiiffee- ye, poo n taha. ¹⁰ Mpãy bye pe kayĩ pye, pe ga ba myaha yãã Yãhã ye. Ke ga ba ke nayõr ter wãã pe kẽ ke yrĩnj ne. Pe Yiiffee- ga cãã koo kayũhũ ngĩ yãã, mpãy bye pe wee Yiiffee- ye, poo n taha. ¹¹ Ye sã yãã, Yãhã sã nawee- yãñ pe ter na tesẽ pe nangbãn ne ma cã pe sãhã ye; pe bye ga sãhã, waa ge saa kuee ye.

¹² Kãnde lii Yãhã le ta ma le le soho Musa koho wo u n le yar Yiiffee- na, mpãy pe sã loo kãnde nde wũhũ luhu yãã ye ma kapee- pye, pe ga wãsãhã yãã wãpẽn ne. Pe sã -sẽ ga sãhã le Yãhã kãnde na ye. Mpãy pe -sẽ loo kãnde nde wũhũ cã ma kapee- pye, pe ga ba wãsãhã yãã wãpẽn ne, mii loo kãnde le yar mii. ¹³ Loo kãnde nde lii Yãhã le ta, mpãy pe le luhu wãluhu ya, poo sã me pe sronj Yãhã yĩnde na ye. Mpãy pe le yãr, poo me Yãhã ga ba yee pe sronj ke yĩnde na. ¹⁴ Mpãy pe wee Yiiffee- ye, pe sã le kãnde luhu yãã ye, poo mii troho wãtãhã ter ma -sẽ n gaha le kãnde kue ye, le ma mii pe laa cã le kãnde wũhũ na pe ya ya. ¹⁵ Loo nde le yar ma yee kãnde lii Yãhã le ta, ke le troho wãtãhã wĩ yrũhũ le yaha pe laam wo, koo kẽ pe ma kayĩ pye, pe laam ga tege nii tee nen wo; pe ma kapee pye, pe laam saa tege nii tee nen wo ye. ¹⁶ Kai- ngĩ tẽ pãã, ke bye ga ba pye nawee- bye n le yãã per gii Yãhã ga ba nawee- bye sãhã Yesu Crise kãmaya na. Kapee- nkãy bye nawee- pe wũhũ naa n pye, ke ga ba ke gbe yi gbaa na, ke pe sãhã ke ne. Lii tẽ pãã nde, le yi le Yesu kapãyĩ wo, lii tẽ n tõr nawee- ye.

Mpãy pe ma cĩinde Yiiffee- ma ma Yãhã nawee-

¹⁷ Yii Yiiffee-, ye n yee Yãhã nawee- me ye ne, ma nii yii yi. Kãnde lii le ta, ye laam wo, ye n yee tee le cã, loo nde ya yai ke dyanj; ye yii sey ma

n yee, a yii ya me, tee ke cīnde Yāhā cā. ¹⁸ Ye n yee, yii ke laam wūhū cā; tee kaklaha yāā Yāhā kānde wūhū na, ye n yee kai- nkāy ke sroŋ Yāhā yīnde na, tesē nkāy ne ke sē sroŋ ye, ye ke bye cā. ¹⁹⁻²⁰ Kānde lii le ta, tee le cā, ma cā le laantor le nawee laam wo, ma maha le Yāhā cīnde wūhū yar nawee na, koo kē ye yii kar yaha ma yii ta le Yāhā kānyī yarfa mpāy ye pe ma fūū- dyaŋ, pe sē le kānyī cā ye. Ye maha yee, a ye cāā- wāā mpāy kē pe ma wam laam wo, pe waha le Yāhā kānyī yāā gbaa na pe naa le yār. Ye n yee, a mpāy pe sē n sroŋ ye, ye pe ta pe n sroŋ, tesē mpāy pe sē laa cā ye, ye pe klaha kai- ne.

²¹ Yii mpāy tee nawee- klaha kai- ne, nwa ye sē -sē koo kai- pye ye? Ye nawee- yar pe ma n naa n yuhu ye, yii -sē n yuhu! ²² Ye nawee- yar, waa sē yai u yīnde n yi too waa cōcō na ye, cōcō sē maha yai u yīnde n yi too waa puai na ye; yii -sē le pye! Ye nawee- yar ma n yee, mpar wān wee ngaa ge ye, nawee yai te wī le fūhū u ye; yii -sē mpar wāfāā wān* yuhu n gbe re tēnsar wo, ma te par ma war kē te na! ²³ Ye yii sey ma n yee, ye Yāhā kānde cā. Ye wāteepye koo -sē Yāhā myaha klaha-. ²⁴ Loo ne le bii cāā yrūhū yaha wa Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yii Yiifee-, ye troho wātāhā ter ta,
mpāy pe wee Yiifee- ye,
pe tee n pāā Yāhā kē.»

²⁵ Yii Yiifee-, ye wākūū le yar ma yee, Yāhā naambiyār le ye ne. Ye ma pye ye Yāhā kānde yār cīnde, yīŋ ma ke wākūū na. Ye ma -sē kapee- pye, ye sē Yāhā kānde yār ye, yīŋ wee ke wākūū na ye; le ga nii mii ye sē kūū ye. ²⁶ Wii u wee Yiifee ye, u ma -sē Yāhā kānde katan yār, tuu sya ma u sē kūū ye, Yāhā yīnde na le ga nii mii u kūū, le yīntaha kē Yāhā naambiyār le u ne.

²⁷ Yii Yiifee-, Yāhā kānde wūhū yrūhū, ma le soho ye koho wo; ye maha n kūū, mii Yāhā bii le yar ye na mii faale cāā na. Ye -sē kapee- pye, ye sē Yāhā kānde katan yār ye. Mpāy pe wee Yiifee- ye, pe ma -sē Yāhā kānde yār, Yāhā kasāhā per wo, pe ga ba ta ye wī n fyar yigi ye kē. ²⁸ Wii u ma cīnde Yiifee, pe sē u yāŋ n cā yīnde ya na ye; lii ke le yar u ma cīnde Yiifee, loo kayar sē ne lii ya ne, le n pye nawee koho ne kadye teelaa fla na ye. ²⁹ Wii u -sē ma cīnde Yiifee, u ma Yāhā wūū, u laam bya ne. Lii le le yar u ma cīnde Yiifee, loo kayar sē ne lii ne, le n pye nawee koho ne kadye teelaa fla na ye. Loo kayar ne lii ne, Yāhā Yrā Fāŋga le pye nawee laam wo. Kānde lii le yrūhū ta, loo ya saha yia le Yāhā Yrā Fāŋga tēn syi tē nawee laam wo ye. Yāhā kē ke ga woo syi Yiifee sey, nawee sē kē ye.

3

¹ Le ma pye ke dyaŋ, mpāy pe ma Yiifee-, Yāhā kayī laa wāā la poo kē ma tyii mpāy na pe wee Yiifee- ye? Laa kayī laa ma la koho wākūū na?

² Āwā, Yāhā kayī lii wāā pe kē, le gbaho. Yāhā bii cāā ke ya yīmbui yaha poo ye ma yē ter pe ye, pe n naa ke yē kaplāŋ luhu. ³ Yāhā ke yē ter kaplāŋ nkāy ne, mpāy pe sē ke sya cīnde ye, poo ya wī ga waha ta la, Yāhā n ke yē kaplāŋ dur? ⁴ Aye, le saha pye ke syi ye! Nawee- bye ma sya pye kawarfuafa, Yāhā koo na, ke n sroŋ ke yē wāter kaplāŋ ne yalebye. Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yāhā, ma kaplāŋ bye n sroŋ.

* **2:22** 2.22 Koo cāā na, nawee- mpāy pe sē pye Yiifee- ye, pe naa mpar wān fāā wargbe ne, laa na sān ne ma te ta naa n yaha pe mpar yaha nwongbāŋ wo. -Ye Wormefa 1.23 fla yāŋ

Kai ma dye ye nsoho wo nawee ne,
tāhā ga ba yāā mboo Yāhā ye.»

⁵ Kapee- nkāy too n pye, koo ma n ta nawee- n waha le yāñ n cā ma yee Yāhā sronj, wo ga waha lii pāā? Yagaa, wo ma kapee pye Yāhā n wo pēn, waa waha yee la Yāhā wo pēn, tāhā wee ke ye ye? N n pāā nawee wāpāā.

⁶ Aye, wo saha yee ke syi ye! Ke ma ne pye, tāhā wee Yāhā ye ye, ke ga pye mii ke driyēfa sāhā?

⁷ Wo ma nii kawarfuafa, loo ga ta nawee- n le cā pe yee, Yāhā ya kē ke ma cīndefua, pe naa ke miingbāñ sey. Loo ta nawee- mpāy nii n yee, Yāhā sē yai ke wo pēn wo kawar wāfua wīi na nantāñ ye. ⁸ Mpāy ter maha ma, pe ta myaha klaha- ma n yee, a ndoo n yee wo yai wo naa kapee- pye, loo nde n naa kayī sa. Poofa mii ter bye, wāpēn gi pe n pai yāā, ke yai pe ne.

Waa wee u sronj Yāhā yīnde na ye

⁹ Le -sē nii ke syi, wii* mpāy too ma Yiifee-, wo ga waha yee la wo puar mpāy na pe wee Yiifee- ye? Aye! N le yar wa ma yee, nawee- ter bye, pe Yiifee- ma wāā le mpāy ne pe wee Yiifee- ye, pe bye tyīn n gaha kapee- wāpyeñ kuē ye fānga ne. ¹⁰ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāñ wo ma yee:

«Nawee- ter bye wo,
nawee nen ge wee u sronj Yāhā yīnde na ye.

¹¹ Waa wee u kai- cā ye,
waa wee u Yāhā ke ye.

Pe bye dur yi Yāhā kur ye ma plaha kāmpee- wo,
pe saha Yāhā laanyīn wīi laa ge pye ye.

¹² Nawee- ter bye wo,
nawee nen waa ge wee u kayī pye ye.

¹³ Pe yēr ma mii gbūhū dyañ, te yār yaha.
Pe nawee- wlañ pe kaplāñ ne.

Pe ma mii nwoho sōr ma pe yēr wo,
pe ga waha nawee ge boo pe yē kaplāñ ne.

¹⁴ Yoosēn kaplāñ ya ke n yi pe yē wo
tesē yēkuān ne.

¹⁵ Pe koho n fuhu nawee- wāboo ne.

¹⁶ Kaklaha- ya te n yāā pe tersar wo
tesē kapee- ter bye ne.

¹⁷ Pe sē nawee- le yrīñ kānde wo ye.

¹⁸ Pe sē n fya ge fya Yāhā na ye.»

¹⁹ Wo -sē cā, kānde lii Yāhā le ta, le cāā ta wii Yiifee- myaha na, wii mpāy le le soho wo koho wo. Loo nde na, wo saha yē kuā wo laa pāā nantāñ ye; wo yai wo cā nawee- ter bye ma kapeepyefa Yāhā yīnde na. ²⁰ Mboo nawee, kānde lii Yāhā le ta, ma' a le yāñ, ma ga kapee wūhū cā. Ye sē yāā, waa wee u ga waha u ya waha Yāhā kānde wāyār ne u sronj Yāhā yīnde na ye.

Yāhā nawee- ta pe n sronj ke yīnde na

²¹ Yagaa, Yāhā le yar nawee- na pe ga waha pye mii pe sronj ke yīnde na. Kānde lii le ta, le kalaa wee loo na ye. Musa ma suhu pe faale Yāhā kaplāñ tōrfa ne, poo ge bii loo cāā yrūhū yaha wa Yāhā sabangbāñ wo.

²² Loo nde lii Yāhā le yar nawee- na, pe ga waha pye mii pe sronj ke yīnde

* 3:9 3.9 Koo fla na, Pol ma yee wii Yiifee-, le yīntaha kē, Yiifee naa kē u ne. U sē yee u Yiifee- wāle kānde yār ye.

na le nde: Nawee- mpây bye pe Yesu Crise ta pe Yater; poo me pe sronj Yâhâ yînde na. Le tây pe ma Yiiffee- woo, pe wee Yiiffee- woo, Yâhâ sê loo yânj ye. ²³ Nawee- bye kapee- pye, waa gε sê kuee ye. Yâhâ nayôr wee pe na nantâj ye. ²⁴ Yâhâ laantâr flâhâ tây, ke pe ta pe n sronj ke yînde na ke dyanj Yesu Crise kâmay na; Yesu Crise kê u wo par sya kapee- wâpyenj yâmpar koho wo. ²⁵ Woo kê Yâhâ u yânj yi, u n le sya u ntâj n woo. U nawee- ter bye kapee- bye gbe kââ pe yînj na, ma ke ta u ya yînj wûhû, ma koo wâpên draha bye sya tânj. Mboó wii ma u wâku wîi nde sya cînde, ma kapee- bye yee laha kââ wa ma yînj na. Yâhâ loo nde pye ma yee, nawee- n le yââ pe câ ke yô, ma maha sronj. Faale cââ na, Yâhâ bii tyii ke sê nawee- pên pe kapee- wîi na ye; wâyîn kê ke ba ke ya laam yînj, koo kê. ²⁶ Yagaa, Yâhâ lii yar wo na, wo câ ke sronj, ke maha n traha ke ta wo n sronj ke yînde na. Mpây bye pe Yesu ta pe Yater, ke pe ta pe n sronj ke Yînde na.

²⁷ Yâhâ ke le ta ke dyanj, nawee ga waha u ya sey la laa ne? Aye, waa saha u ya sey laa gε ne ye. Kânde lii le ta, waa ma ne pye u ga waha u ya waha le wâyâr ne u sronj Yâhâ yînde na, ufua ga ne waha u ya sey. Yâhâ -sê tersaha gaa ter ta nawee- kê pe waha sronj ke yînde na. Koo tersaha kê pe Yesu ya ta pe Yater. Loo nde na, waa saha u ya sey laa ne ye. ²⁸ Ye sê yââ, nawee ma Yesu ta u Yater, koo kê u sronj Yâhâ yînde na; le sê nii mii kânde lii le ta, u u ya waha le wâyâr ne koo kê ye. ²⁹ -Ye yânj, Yâhâ ma la pe Yiiffee- poo ya wânj? Ke wee la nawee- ter bye wânj? Âwâ, ye câ ma yee ke ma nawee- ter bye wânj. ³⁰ Koo neŋ ya kê ke ma Yâhâ nawee- ter bye ye. Yiiffee- mpây pe n kûû, pe ma Yesu ta pe Yater, Yâhâ ga pe ta pe n sronj ke yînde na. Mpây bya pe wee Yiiffee- ye, poo mpây pe sê n kûû ye, pe ma Yesu ta pe Yater, Yâhâ ga pe ta pe n sronj ke yînde na. ³¹ Too Yesu ta wo Yater, le yîntaha sê kê kânde lii le ta, yînj wee le na nantâj ye. N sê le syi pââ yââ ye. Too Yesu ta wo Yater, wo le yar, loo kânde nde ma yînj ma sya ta ter.

4

Brama bii pye mii Yâhâ n ba yee u sronj ke yînde na?

¹ Wo ga waha lii pââ wo bye faale wâdyaha Brama wîi na, woo wii u ma Yiiffee- bye wâdyaha? Yâhâ bii nwa wââ u kê? ² Brama naa kayûhû pye. Le ma ne pye Yâhâ loo yânj ma yee, Brama sronj ke yînde na, u ne ga waha u ya sey. Laa sê -sê wee nawee ye, tuu ga waha u ya sey lii na Yâhâ yaha ye ye. ³ Ye sê yââ, Yâhâ sabangbânj gε laam wo le ma le yrûhû yaha ma yee:

«Brama bii Yâhâ ta u Yater,
Yâhâ n loo yââ ma yee,
Brama sronj ke yînde na.»

⁴ Nawee ma tèn tē, u ga dâân yââ. Pe u dââ ngii ne, le sê nii mii wâyônj kê pe yô u na ma ke wââ u kê ke dyanj ye: U yai u ke yââ. ⁵ Wii ma yee u sê koŋo taha yaha kai- nkây na u n pye ye, u ma -sê Yâhâ koo ta u Yater, ma koho taha yaha ke na ke laantâr ne, loo ne le ga ta Yâhâ n yee u sronj ke yînde na. Ye sê yââ, Yâhâ n ke ke kapeepyefa bye ta pe n sronj ke yînde na ke dyanj, le wee mii pe yai loo ne koo kê ye. ⁶ Wo faale wâdyaha Dawide bya naa n yee, a mpây pe sê yai Yâhâ n dye pe ye ye, Yâhâ n nii dye pe ye, ma pe ta pe n sronj ke yînde na ke dyanj, pe wîi n tây. U yê kaplânj kê ngîi:

⁷ «Mpây wîi le n tây,
poo me mpây ne Yâhâ kace yaha
pe wâteepyē wûhû na,

ma maha pe kapee- gbe kãã
pe yīn na ke kuān ne.

⁸ Wii wī le n tãy,
woo kē wii ne Yāhā sē tyii
u kapee- na u yīn na ye.»

⁹ Loo kayī nde ma la Yiiffee- ya wī, poo mpāy pe kūū? Mpāy pe wee Yiiffee- ye, le ma poo bya wī. Wo cã ma yee, Brama bii Yāhā ta u Yater, Yāhā n loo yāã ma yee u sron ke yīnde na. ¹⁰ Koo cãã -sē na, Brama bii kūū, laa u sē bii kūū ye? Aye, cãã gii cãã na Yāhā bii Brama yāã ma yee u sron ke yīnde na, koo cãã na u sē bii kūū ye. ¹¹ Loo nde kur ye, Yāhā n cã bii yee, Brama n kūū le n nii puhu u na. Koo puhu nge n nii kayar, ke le yar Yāhā naambiyār le Brama ne ma yee u sron ke yīnde na. U bii Yāhā ta u Yater, koo kē Yāhā n yee u sron. Koo cãã na, u sē bii kūū ye. Loo na, Brama nii mpāy bye tuhufua pe wee Yiiffee- ye, ma -sē Yāhā ta pe Yater, Yāhā n yee pe bya sron ke yīnde na mii Brama wān ter syi dyan, tuu sē bii kūū ye, Yāhā n yee u sron ke yīnde na. ¹² Ye maha cã, Brama ma Yiiffee- tuhufua. Brama tuu -sē ma Yiiffee- mpāy tuhufua, poo me mpāy ne pe Yāhā ta pe Yater ma maha pe troho tãhã mii Brama wān syi dyan, cãã gii cãã na tuu sē bii kūū ye.

Yāhā yē ter mpāy ye pe ke ta pe Yater

¹³ Yāhā bii yē ter Brama ye tesē u kur kuē pii ne, ma yee koo ga kãntraha kur bye wãã pe kē ke n nii pe wān. Kãnde lii le ta, le sē nii mii loo wāyār ne le ta Yāhā n yē ter Brama ye ye; Brama naa Yāhā yē kaplān sya cīinde, loo ne Yāhā n bii yee u sron ke yīnde na, koo kē. ¹⁴ Kãnde lii le ta, mpāy pe pe ya waha le wāyār ne, le ma ne pye poo me pe Yāhā klohodifa, Yāhā wãta Yater wī ga ne pye wāwaha. Yāhā yē wãter wī nde saa ne waha pye ye. ¹⁵ Ye sē yãã, kãnde lii le ta, loo kãnde nde kai- wãteepyē kē ke n pai Yāhā laam wāwar ne; nawee waa wee u ga waha u ya plãhã u ke kai- bye pye naa n yō kayi ne ye; koo kē ke -sē n pai Yāhā laam wāwar ne. Kãnde lii le ta, mpāy ter ma pye pe sē le wī yãã luhu ye, waa saha yee pe ma pe kãnde laa plaha ye. ¹⁶ Loo ne mpāy pe Yāhā ta pe Yater, poo me pe ma Yāhā klohodifa. Ke yē wãter wī n nii mii kayī dyan Yāhā le pye pe kē ke dyan. Loo ne, koo yē wãter wī nde n nii Brama kur kuē pii bye wī. Le wee Yiiffee- ya wī ye, poo mpāy Yāhā kãnde lii ta, ke le le soho pe koho wo. Le ma mpāy bya wī pe wee Yiiffee- ye, ma -sē Yāhā ta pe Yater, mii Brama bii Yāhā ta u Yater mii. Brama ma wo bye tuhufua; loo ne le bii cãã yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee:

¹⁷ «N ma yān yi,
n ga ta ma kur kuē pii n syar,
pe ter n sya nihi kãntraha na,
ma n nii pe kur bye tuhufua.»

Brama nii wo bye tuhufua Yāhā yīnde na, Yāhā gii u ke ta u Yater. Yāhā yē ter u ye kayī lii ne, u le sya cīinde. U bii cã ma yee, Yāhā ga waha nakugu ta ke n yir gbã wo, ke nii yrān na gbaafa ye. U maha bii cã ma yee, Yāhā kē ke driyē wān ter bye tãhã, ngaa ge sē pye ye. Ke naa n pãã wãpãã ya, te wān -sē nii n yi wāyān ya. ¹⁸ Yāhā bii yē ter Brama ye lii ne, le kai wāpyen yugu ba ter Brama na. U bii cã u saha koho taha yaha u ya na loo kai- wāpye wī na ye, loo naa bye ne u n sye ma koho taha yaha le na, ma Yāhā ta u Yater. U n -sē nii nawee- ter busãã tuhufua. Yāhā bii u cãã yar loo nde ne ma yee, u kur kuē pii ga ba syar pe nii mii yrompii dyan

pe syar mii. ¹⁹ Cãã gii cãã na Yãhã bii yẽ ter Brama ye, koo cãã na u pye dÿe- gbeebua syi ne, u bii cã ma yee u ba le ter syihi wãsee na; u cõõ Sara bya bii ter syihi wãsee yaha. Brama tuu sya loo fla yãã, u sê -sê le Yãhã yẽ kapãn miy yaha carle ge ye. ²⁰ U sê dur yi Yãhã kur ye, ma laalaa pye ke yẽ wãter wĩ na ye. U Yãhã miingbãñ wãsey goo n cã maha ta, kaa n taha u Yãhã wãtan na u Yater, u n fãnga yãã. ²¹ U maha le sron sya cĩnde ma yee, Yãhã ma yẽ ter lii ne, le wãpyeñ fãnga ma ke ye. ²² Brama bii Yãhã ta u Yater koo syi dyañ, loo ne Yãhã n yee u sron ke yĩnde na.

²³ Le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãñ wo ma yee, Brama Yãhã ta u Yater koo kẽ Yãhã n yee u sron. Le sê yrũhũ Brama woo ya wĩ na ye, ²⁴ le yrũhũ wo bya wĩ na. Yãhã ga ba yee wo bya sron ke yĩnde na, wii mpãy too ke ta wo Yater, ma cã koo kẽ ke wo Yĩnfua Yesu ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãñ na gbaafa ye. ²⁵ U yi napee- kẽ, u n le sya ma ku, ma wo kapee- laha kãã wo yĩñ na. Yãhã n u ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãñ na gbaafa ye. Yãhã loo pye ma -sẽ yee wo sron ke yĩnde na Yesu kãmay na.

5

Kayũhũ nkãy kẽ, mpãy pe sron Yãhã yĩnde na, pe ke yãã

¹ Too mii, yagaa wo sron ke yĩnde na wo Yesu wãta wo Yater wĩ na, yrĩñ ma wo nsoho wo yagaa Yãhã ne, wo Yĩnfua Yesu Crise kãmay na. ² Yesu Crise woo kẽ, u kãnde yi wo kẽ, wo n waha Yãhã laantãr cã. Too Yesu ta wo Yater, wo loo kayĩĩ nde yãã, ma le yigi klue sũ. Too koho taha yaha le na ma cã, Yãhã ga ba wo ta wo n niisayũhũ fla yãã ke wãñ syi dyañ, wo nuhu di loo nde ne. ³ Loo ya sê ne ye, wãfãy ge ma sya pye wo na, wo nuhu di le ne. Ye sê yãã, wo cã wo ma wãfãy yãã, waa cã waa wii plãhã le Yesu kãnde wo mii. ⁴ Wo ma -sẽ wii plãhã ma kuee yai tãñ le Yesu kãnde wo, wo ga waha yia wãtãnyãñ wũhũ bye na. Wo ma -sẽ yia, waa koho taha yaha kayũhũ nkãy bye na, Yesu ke pye wo kẽ. ⁵ Yãhã Yrã lii Yãhã le le wo laam wo, le Yãhã laam ter wãã wo kẽ wo n waha cã wo ntãñ dye Yãhã tãy, cĩnde. Loo ne, wo cã ma yee, too koho taha yaha lii na, le saa yi wãwaha ye, le ga pye.

⁶ Faale na, fãnga sê pye wo ye laantor ne ye. Yãhã ke bii yaliile ta, loo yale le ba nõ, Yesu n pa ma ba ku wo wĩ na, wii mpãy too sê naa Yãhã myaha gboho ye. ⁷ Le ma nii laa dyañ, waa ga waha le sya la u gbã ku u nampyeñ wĩ na, u nampyeñ wii u le kãnde katan yãr? Nde wãpye wĩ sron war. Le ma pye mii wii syi dyañ u laantãr gboho, laa na waa ga waha le sya u gbã ku woosyifua wĩ na. ⁸ Wii too -sẽ pye kapeepyefa, Yãhã ta Yesu Crise n gbã ku wo kapee- wĩ na. Yãhã loo nde pye ma le yar wo na ma yee, wo ntãñ sron dye ke tãy. ⁹ Yesu Crise ntãñ woo wo kapee- wĩ na; tuu ku wo wĩ na ke syi, Yãhã yee wo sron ke yĩnde na. Yesu Crise tuu wo ta wo n sron Yãhã yĩnde na, yagaa wo le cã laha ma yee, u ga maha ba Yãhã ncafulũ syii kãã wo na. ¹⁰ Faale na, wo pye Yãhã napĩ-, ke n ta ke Dya n ku wo wĩ na, ma wo wãã le ke ne. Yagaa, too wãã le Yãhã ne, wo le cã laha ma yee, u Dya tuu yir gbã wo, ma dur ba yrãñ na gbaafa ye, u ga wo sya yaha wo kuãñ ne. ¹¹ Loo ya sê ne ye. Yesu tuu wo wãã le Yãhã ne, wo seefar le ke ne, ma nuhu di ke wĩ na. Yesu kẽ u ta wo nuhu di.

Dama wĩ Yesu Crise wĩ ne

¹² Faale cãã na, nawee nen wii tuu cãã kapee pye, u myaha Dama. Loo ne le ta kapee- wãpyeñ n cããñ dye driyẽ nge wo. Kapee- wãpye wĩ ne le ta nawee- n nii n ku. Nawee- bye kapee- pye, loo ne pe n nii n ku. ¹³ Cãã

gii cãã na Yãhã sê bii ke kãnde ta wa ma le yar Musa na ye, nawee- naa kapee- pye driyẽ nge wo. Kãnde lii le ta, le ma yee le wee ye, wãpën wee kapee- wãpyeŋ na ye. ¹⁴ Loo naa bye ne, ma gbe Dama cãã na, ma sya ba waa Musa cãã na, gbã pye nawee- bye yĩŋ na. Ma wãã le mpãy bye ne, pe kapee- sê ba pee mii Dama wĩ dyaŋ tuu bii Yãhã yẽ kapãn miy yaha ye.

Dama wĩ waa wĩ tay, wii u wãpa wĩ ba cã yaha wa driyẽ wo; woo kẽ Yesu Crise ne. ¹⁵ Pe syãm wĩ wee wãcɛŋ ye. Dama tuu kapee lii pye, le wee mii kayĩ lii dyaŋ Yãhã le wãã wo kẽ ke dyaŋ ye. Dama woo nawee nen ya kapee wãpye wĩ ta nawee- bye n ku. Yãhã laantãr -sê gboho, kacãn wee ye. Kẽ ke kayĩ wãã nawee- bye kẽ ke dyaŋ, Yesu Crise woo nawee nen ya kãmay na. ¹⁶ Le Yãhã kayĩ wĩ maha wee wãcɛŋ u Dama kapee wĩ ne ye; nawee nen ya kapee wãpyeŋ pa wãpën ne; kayĩ lii le -sê wãã ke dyaŋ, le wĩ ne nawee- bye ma sya kapee- pye, Yãhã ga yee pe sroŋ ke yĩnde na. ¹⁷ Cĩnde ne, nawee nen ya kapee wãpyeŋ ta, gbã wãku n nii nawee- bye yĩŋ na. Lii le -sê sroŋ ma cĩnde, loo ne Yesu Crise nen ya wĩ ne: Mpãy bye pe Yãhã laantãr cã, pe ke kayĩ yãã gboho. Yãhã maha kayĩ nde wãã pe kẽ ke dyaŋ ma yee pe sroŋ ke yĩnde na. Yesu Crise kãmay na, cĩnde yrã lii wãkuayãã wee le na ye, pe ga ba le yãã, pe sya nii yĩŋ na Yesu Crise ne. ¹⁸ Lii le ma, Dama woo nawee nen ya kapee wãpyeŋ le ta, nawee- bye n wãpën yãã mii, Yesu Crise nen ya kasroŋ wãpyeŋ ta, nawee- bye ga waha kapee- foho wãkuayãã yãã pe kapee- wĩ na koo syi, pe cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye. ¹⁹ Ye sê yãã, nawee nen ya Yãhã yẽ kapãn wãmiyaha ta, nawee- bye kapee- pye. Koo syi ya dyaŋ, nawee nen ya Yãhã laam wĩ wãpyeŋ ta, nawee- bye ga waha sroŋ Yãhã yĩnde na.

²⁰ Yãhã ke kãnde ta, ma yee nawee- n le war pe cã kai- nkãy wãpyeŋ koo ke ma kapee-, pe kapee- fãnga cã, pe maha cã kapee- ter nihi. Kapee- wãpyeŋ ma -sê syar mii, Yãhã laantãr ga syar, te ta ter koo yaha. ²¹ Ye sê yãã, kapee- wãpyeŋ fãnga ta, nawee- n ku. Wo Yĩŋfua Yesu Crise kãmay na, Yãhã laantãr -sê maha ta nawee- bye ga waha sroŋ ke yĩnde na pe cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye.

6

-Too naa wo troho tãhã le kãnfuẽ wo!

¹ Yagaa, le sê nii la mii wo yai wo naa kapee- koo pye, kaa naa n taha Yãhã laantãr na? ² Aye, yii ge cã, le saha pye ke syi ye! Kapee- wãpye wĩ kue ye, le ma mii wo ku, ma cããŋ wii na kapee- ne. Le nii ke syi, wo ga maha pye mii wo dye kuae kapee- wãpyeŋ wo? ³ Too tãã yi loho wo Yesu Crise myaha na, loo nde le yar ma yee wo sefar le Yesu ne. Le yĩntaha kẽ, wo wãtããyi le yar ma yee wo bya wãã le ku Yesu Crise ne. ⁴ Too ba tãã yi loho wo, le nii mii wo bya ku pe n wo le gbĩ wo Yesu Crise wãŋ syi dyaŋ, Yãhã n wo bya ta wo n yir gbã wo mii, ke Yesu Crise ta u n yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na ke fãngangbãŋ kãmay na mii syi dyaŋ. Ke wo ta wo n yir gbã wo, ma yee wo naa wo troho tãhã ke kãnfuẽ wo.

⁵ Ye sê yãã, too -sê Yesu Crise gbã ter ku, loo nde ta woo tesê wii ne, wo gbra wii na mii katyir sĩ dyaŋ te wãã fiy nnempuai nen na. Wo ma nii u ne koo syi, wo bya ga ba yir gbã wo u wãŋ syi dyaŋ, wo nii yrãŋ na u ne.

⁶ Wo yai wo cã wo yee, Yesu tuu ba kuey mar boo trã na, le yĩntaha kẽ, too pye kapeepyefa faale wo, wo faale troho wãtãhã ter bya kẽ ke kuey mar boo Yesu ne trã na. Le nii mii wo kapee- wãpyeŋ laampee- me pe boo pye klaha- tãŋ, kapee- wãpyeŋ fãnga saha yia wo na nantãŋ ye. ⁷ Ye sê yãã, wii tuu ku wa, kapee- wãpye wĩ saha nii u yĩŋfua, u n naa n luhu kapee-

ye nantāŋ ye. ⁸ Wo ma ku Yāhā Yīndefua Crise ne, wo cā wo ga ba wāā nii yrāŋ na u ne. ⁹ Wo cā ma yee, Crise tuu yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, u saa ku nantāŋ ye. Gbā fānga saha yia u na nantāŋ ye. ¹⁰ Tuu ku, u ku kapee- wāpye wīl na tehe nen u kuāŋ ne. Yagaa, u yir gbā wo ma nii yrāŋ na Yāhā miingbāŋ wāsey myaha na. ¹¹ Loo ne, ye yai ye naa yii yāŋ mii ye ku kapee- wāpyeŋ kue ye. Ye ma yrāŋ na yagaa, ma nii Yāhā wām Yesu Crise kāmāy na.

¹² Le nii ke syi, ye ma syi ye tyii kapee- wāpyeŋ fānga n yia ye na ye. Kapee- nkāy ke n tāy ye kadye ye, ye ma syi ye ke wīl le naa n yaha ye laam wo ye, ye ma syi ye naa n luhu ke ye ye. ¹³ Ye ma syi ye ye kadye teebehe ta ye naa kapee- pye ke ne ye, ye ma syi ye ke ta kapee- wāpye wān ye. Faale na ye pye mii nakur dyaŋ, yagaa tee -sē nii yrāŋ na, ye yai ye yii le soho Yāhā koho wo, ye kadye teebehe bye ne ke n nii kayūhū wāpye wān. ¹⁴ Ye ga waha loo nde pye. Ye sē yāā, kānde lii le ta, ye wee le fānga koho wo nantāŋ ye, koo gii ke n pai ye wāpēn wīl ne. Yagaa, ye ma Yāhā laantār roo koho wo, ke ye ta ye n sroŋ ke yīnde na; loo ne kapee wāpyeŋ saha yia ye na nantāŋ ye.

Wo ma wii woo yāmpuai?

¹⁵ Kānde lii le ta, wo wee le koho wo nantāŋ ye, wo ma Yāhā laantār roo koho wo yagaa. Laa na, waa ga waha yee, le ma pye ke dyaŋ yagaa, nawee ga waha kapee pye, laa wee le na ye. Aye, le wee koo syi ye.

¹⁶ Ye cā ma yee, ye ma nii waa laam wūhū koo pye, ye nii wa woofua yāmpuai. Ye ma nii kapee- pye, ye ma kapee- wāpyeŋ yāmpuai, kapee- -sē n gaha ye ne gbā kue ye. Ye ma -sē pye ye Yāhā laam wūhū pye yalebye, ye ma Yāhā yāmpuai, ke ga yee ye sroŋ ke yīnde na. ¹⁷ Faale na, ye pye kapee- wāpyeŋ yāmpuai, ma naa kapee- pye. Yagaa, ye Yāhā cīnde wūhū sya ma ke le yaha ye laam wo, ma nii n luhu Yāhā ya ye; -too naa Yāhā sey loo nde wīl na! ¹⁸ Ye sē yāā, Yesu ye sya kāā kapee- wāpyeŋ fānga koho wo, ye n nii Yāhā yāmpuai ma nii n sroŋ ye kānkai- bye wo. ¹⁹ Ye laam kacān sē le wa ye, koo ra n kate- ta ma nii ye klaha cīnde wūhū ne. Faale na, ye ba ye kadye teebehe bye ta ma naa kai- nkāy pye ke sē yō ye, tesē kapee- ter bye ne. Ye naa loo nde pye ye laam fānga bye ne ma ye kadye muāy tāŋ kapee- wo. Yagaa, -ye maha ye laam fānga bye ta ye kadye teebehe bye ne, ye naa kai- nkāy koo pye ke sroŋ Yāhā yīnde na, ye nii kla gii syi dyaŋ ke laha kānkai- bye wo ma nii Yāhā wāŋ.

²⁰ Ye sē yāā, faale na, tee pye kapee- wāpyeŋ yāmpuai, kai- nkāy ke yō, koo sē kē ke naa ye troho wātāhā sroŋ ye kē ye. ²¹ Tee naa ke kapee- pye, ye ba naa nwa woo yāā ke na? Koo kai- ngīl kē, ke fyar yigi ye kē nanga per wo. Ye cā ma yee koo syi kai- ngīl pyefa yai gbā ne. ²² Yagaa, tee -sē sya kāā kapee- wāpyeŋ fānga koho wo, ma nii Yāhā yāmpa, ye kayīl lii yāā le na loo ne nde: Yagaa, ye laha ye kānkai- bye wo ma nii Yāhā wām; Yāhā ga cīnde yrā wāā ye kē, lii wākuayāā wee le na ye. ²³ Ye sē yāā, kapeepyefua dāān ne gbā ne. Wii mpāy too -sē seefar le wo Yīnfua Yesu Crise ne, Yāhā ga kayīl laa wāā wo kē ke dyaŋ ke laantār na. Loo kayīl ne cīnde yrā lii ne lii wākuayāā wee le na ye.

7

Kānde lii le ta wo wee le fānga koho wo nantāŋ ye

¹ Wo nna, kānde lii le ta, yii mpāy tee le wīl cā, n ga nde pāā ye ye: Ye cā ma yee, kānde lii le ta nawee yai u naa le yār; nawee wii syi u ma yrāŋ

na, u sē ku wa ye, woo wīl ne. ² Le ma mii cōō wāŋ syi dyaŋ u puai ne. U wāsyaŋ kānde na, u sē yai u u puai yaha yrāŋ na u ka naa waa ye, mii u puai sē ku wa ye. U puai ma -sē ku, kānde laa ter maha wee nantāŋ li le ga waha u cōō gbra u puai na ye. Loo na, u cōō ga waha naa waa gbe yagaa. ³ U puai ma yee u sē ku wa ye, u n ter ma ga naa waa gbe, u kapee pye u puai na. U puai ma -sē ku wa, kānde laa ter wee nantāŋ li le ga waha yr tā u cōō na ye. Yagaa, u cōō ma pra, u ga waha naa waa gbe, kapee wee le na ye.

⁴ Wo nna, ye wīl bya ma koo syi dyaŋ. Kānde lii le ta, ye pye le fānga koho wo. Yāhā Yīndefua Crise tuu gbā mpāy ku, le ma mii ye bya wāā le ku u ne, ye wee nantāŋ le kānde fānga koho wo ye. Ye ma Crise woo koho wo yagaa, woo wii Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Yagaa, too ma Crise woo koho wo, wo ga naa tēyī tē Yāhā kē, tēn lii syi le ga pii sa gboho. ⁵ Ye sē yāā, faale na too naa kai- nkāy ya pye ke n tāy wo ye, kānde lii le ta, le le yar wo na, wo n cā kapee- kē ke ne. Loo nde n ta ke wāpye laam n cā maha wo yigi wo n nii kapee- pye, ma -sē nii nakur draha wo. ⁶ Yagaa, too -sē nii mii wo wāā le ku Yesu ne, kānde lii le ta le sē maha wo ta kapee wāpye laam n waha wo yigi mii faale dyaŋ ye. Koo syi kē, wo ga naa tēn tē Yāhā kē loo kānyīl nde wīl na, Yāhā Yrā Fānga kāmāy na. Le faale kānlē wīl lii wo naa tēn tē Yāhā kē, le sē n tōr nantāŋ ye.

Kānde lii le ta, loo tesē kapee wāpyeŋ ne

⁷ Yagaa, wo ga waha yee la, kānde lii le ta, le ma kapee? Aye rēhē! Kānde lii Yāhā le ta, loo ne le ta ra n cā kai- nkāy wāpyeŋ kē ke ma kapee-. Ye sē yāā, kānde lii Yāhā le ta, le ma ne yee le sē yee nawee sē yai u naa yīnde pye ye, n saa ne cā n yee yīnde wāpyeŋ ma kapee laa ye. ⁸ Kānde lii le ta, yaliile le -sē ra yar kai- nkāy wāpyeŋ ma kapee-, kapee- n yia ra na, ta n yāā ke kai- bye wāpye laam ke ra yigi, ta n nii yīnde pye ke bye na. Ye sē yāā, kānde lii le ta, le sē ba pye wa ye, kapee- wāpye laam fānga sē ba gboho ye. ⁹ Faale na, kānde lii le ta, tē sē ba le cā wa ye, n naa nii yāŋ nawee wii syi draha wo u ma yrāŋ na. Tē -sē ba cā wa kai- nkāy wāpyeŋ koo ke ma kapee-, ta n yāā kapee- yia ra na, ke wāpye laam n ta yigi. Ta n nii yāā nakugu draha wo Yāhā yīnde na. ¹⁰ Kānde lii Yāhā le ta, le yi ma yee, le wo troho wātāhā sroŋ wo n kuae yrāŋ na. Le -sē ta ndoo n ku. ¹¹ Ye sē yāā, kānde lii le ta, tē ba le cā, ma cā kai- nkāy wāpyeŋ koo ke ma kapee-, ke kapee- wāpye laam n -sē ra yigi, ma ra wlan le kapee- wo, ma ra ta n nii nakugu wāŋ syi Yāhā yīnde na. ¹² Kānde lii le ta, Yāhā kē ke le yi. Ke kaplāŋ bye ma Yāhā wūhū. Ke sroŋ, ma maha yō. ¹³ Kai lii le ma kayīl, loo la le maha ra ta ra n ku? Le saha pye loo ye. Kapee- wāpyeŋ koo kē, ke ra ta ra n ku Yāhā yīnde na. Kapee wāpyeŋ le ya yīntaha yar yagaa gbaa na; le Yāhā kānde lii le ma kayīl, kapee wāpyeŋ loo ta ma ndoo ta ra n ku. Loo nde le yar wo na ma yee, kapee wāpyeŋ ma kapihi, kacān wee le wāpee na ye.

Wo ma kapee wāpyeŋ nsoho wo kayīl ne

¹⁴ Wo cā ma yee, kānde lii le ta, Yāhā Yrā fānga ma le na. Ndoō -sē nwo, nawee ya kē ra ne, ma nii kapee- wāpyeŋ yāmpuai. ¹⁵ N lii pye, n sē le war ye: Ye sē yāā, kai- nkāy ke wāpye wīl ma ra laam wo, koo sē kē tē n pye ye; kai- nkāy ke wīl fūhū ra ye, koo kē tē n pye. ¹⁶ Kānde lii le ta, le wāyār wīl ma pye ra laam wo, n ma sya yee n sē waha yia ma le pye ye, n cā le kānde yō. ¹⁷ Loo na, ndoo laam wīl sē ne le ra ta ra n kapee pye ye, kapee lii le ma wa ra laam wo, loo fānga ne le koo ngīl bye pye. ¹⁸ Ye sē yāā, n

cā ma yee, tē ma wa nawee, kayūhū dugu wee ra na ye. Kayūhū wāpye wīi le sya ma ra laam wo, ke wāpyeŋ fānga wee ra ye ye. ¹⁹ Kayūhū nkāy ke wāpye wīi ma ra laam wo, koo sē kē tē n pye ye; kapee- nkāy ke wāpye wīi wee ra laam wo ye, koo -sē kē tē n pye. ²⁰ Kai lii wāpye wīi ma yee le wee ra laam wo ye, n ma -sē le pye, ndoo gē sē kē n le pye ye. Kapee lii le ma wa ra laam wo, loo fānga ne le koo pye.

²¹ Yagaa, n cā le ma mii syi dyaŋ: N ma yee n ga kayīi pye, n ga yāā kapee ya tē ga waha pye. ²² Ta laam wo, kānde lii Yāhā le ta, le wīi n tāy ra ye. ²³ Ta kadye teebehe bye n luhu kānde laa ter ye, le yer n tā le Yāhā kānde na, loo lii le yō ra laam wo. Loo kānde laa ter nde maha ra ta, ra n nii kapee- wāpyeŋ kānde yāmpuai, kapee- wāpyeŋ kānde lii le ma ta kadye teebehe bye wo. ²⁴ Ta wīi pee cīnde! Yoo ga ra sya yaha ta kadye koho wo, ta kadye gi ke kapee- pye, kapee- nkāy ke n pai gbā ne? ²⁵ N syaha wāā Yāhā kē, ke ra sya yaha wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na.

Yagaa, n cā n ma mii syi dyaŋ. N ma nii yāŋ, n ga cā kānde lii Yāhā le ta, le wīi n tāy ra ye. Tē -sē ma wa nawee, kānde laa ter ma ta kadye teebehe wo, ma ra ta ra n nii kapee- wāpyeŋ kānde yāmpuai.

8

Yāhā Yrā Fānga lii pye wo laam wo?

¹ Yāhā ke wo ta wo n sroŋ ke yīnde na Yesu wāku kāmāy na, loo nde na, mpāy pe seefar le Yesu Crise ne, pe saa wāpēn yāā yāā nantāŋ ye.

² Ye sē yāā, Yāhā Yrā Fānga lii le cīnde yrā wāā mpāy kē pe seefar le Yesu ne, koo kē ke ra tyīn sya kapee- wāpyeŋ fānga koho wo, ma suhu gbā ne. ³ Kānde lii le ta, wo sē waha yia ma naa le yār ye. Koo kē, le sē waha yia ma kapee- wāpyeŋ fānga pye klaha- wo na ye. Kānde lii le ta, le sē waha yia lii na ye, Yāhā loo pye wo kē ke Dya wānwāā ne driyē wo. Ke Dya n pa driyē wo nawee kadye ne mii wii kapeepyefa dyaŋ, ma ba ku wo kapee- wīi na. Kapee- nkāy too pye, Yāhā koo wāpēn draha gbe, ma ke taha Yesu yīŋ na. ⁴ Yāhā loo pye ma yee ke kānde lii ta, le lii yar ma yee loo le sroŋ, loo ga waha pye Yesu kāmāy na. Loo na, wo ga sroŋ ke yīnde na le kānde kuē ye. Yāhā Yrā ne le wo troho wātāhā sroŋ yagaa, wo koho fānga sē kē ye.

⁵ Mpāy, pe laampee- wūhū kē ke pe troho wātāhā sroŋ, pe ma pe ya laam wūhū wāke na yalebye. Mpāy pe tyii Yāhā Yrā n nii pe troho wātāhā sroŋ pe kē, poo ma Yāhā Yrā laam wūhū wāke na yalebye. ⁶ Mpāy pe ma pe ya laam wūhū wāke na yalebye, gbā ma poo wīi. Mpāy pe -sē ma Yāhā Yrā laam wūhū wāke na yalebye, poo ga cīnde yrā yāā yrīŋ ne. ⁷ Mpāy pe pe ya laam wūhū ya pye yalebye, pe ma Yāhā napī-. Kānde lii Yāhā le ta, pe le sye. Pe saha luhu gē luhu le ye ye. ⁸ Mpāy pe pe ya laam kānde yār, pe pyer sē n tāy Yāhā ye ye.

⁹ Yii poo na, ye sē ye troho tāhā ye laam wātāhā ye, Yāhā Yrā Fānga le ma ye laam wo, ye ye troho tāhā mii Yāhā Yrā le yar ye na mii. Wii woo, Yesu Crise Yrā Fānga wee u laam wo ye, ufua wee Yesu Crise wūū ye. ¹⁰ Tee sya mii ye kadye yai gbā wāku ne ye kapee- wīi na, Yāhā Yīndefua Crise wīi ma pye ye laam wo, ye yrā ga maha ba nii yrāŋ na le kuāŋ ne. Yāhā yee, ye sroŋ ke yīnde na, koo kē. ¹¹ Yāhā Yrā ma -sē pye ye laam wo, ye kadye gi ke yai gbā ne, Yāhā ga ba ke ta ke n yir gbā wo ke dur ba yrāŋ na ke Yrā kāmāy na. Ye sē yāā, koo Yāhā kē ke Yesu Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. ¹² Wo nna, le nii ke syi, wo yai wo naa wo

troho tãhã mii Yãhã Yrã le yar wo na mii, ma yee too tyii wii laam wũhũ wãpyeŋ koo na. ¹³ Ye sã yãã, ye ma nii yii laam wũhũ koo pye, ye ga ku. Ye ma -sẽ nii ye troho tãhã, mii Yãhã Yrã le yar ye na mii, ma ye laangapeer yi kãã ye laam wo gbegbe, ye ga cĩnde yrã yãã. ¹⁴ Mpãy bye pe ma Yãhã Yrã ne le pe troho wãtãhã sroŋ, pe ma Yãhã pii. ¹⁵ Ye sã yãã, Yãhã Yrã lii Yãhã le le ye laam wo, loo sã ye ta ngaa yãmpuai ma maha ntãncer le ye laam wo ye. Loo Yãhã Yrã nde ye ta ye n nũ Yãhã pii, loo ne wo bye ga waha Yãhã yee wo Tuhufua, wo yĩmbui yir wo yee: «Ta Tuhufua». ¹⁶ Yãhã Yrã ge le yar wo na wo laam wo wo n le cã ma yee, Yãhã pii me wo ne. ¹⁷ Too nii ke pii, ke yẽ ter kayũhũ nkãy wãwãã ne ke nawee- kẽ, wo bya ga ke yãã mii Yãhã Yĩndefua Crise ke yãã mii. Ye sã yãã, wo bya ma nii wãfã yãã u ne, wo ga ba miingbãŋ yãã u wãŋ syi dyaŋ.

Kayũhũ nkãy ke n pai

¹⁸ N cã, wãfã y tii bye too n fã y driyẽ nge wo, te kloŋ te sã n tãn ge tãn nayõr rii ne too ga ba yãã sukũhũ gaa laam wo ye. ¹⁹ Per gaa ma ke n pai, koo per na Yãhã ga ba ke pii nayõr yar gbaa na, nawee- bye n ke yãã yĩnde ne. Wãn tii bye Yãhã te tãhã, koo per wã yãã laam te bye yigi. ²⁰ Ye sã yãã, wãn tii bye Yãhã te tãhã, te bye ma gbã koho wo. Too sã kẽ te te ya ta gbã koho wo ye, Yãhã kẽ ke te ta ke syi. Kẽ sã -sẽ yee te kuee yai tãŋ ke syi ye. Te koho taha yaha per gii na, Yãhã ga ba ke pii nayõr yar. ²¹ Te koho taha yaha lii na, loo ne nde: Yãhã ga ba te yi kãã gbã fãnga koho wo, te n Yãhã nayõr ter yãã, te saa maha pye yãã ngaa ter fãnga koho wo nantãŋ ye, mii Yãhã pii wãŋ syi dyaŋ. ²² Wo bye cã ma yee, ma sya ba waa nanga per na, driyẽ wãn bye n sũ wãfã y koho wo, mii cõõ dyaŋ lai u yigi u n ga see ma nii n sũ wãfã y koho wo mii. ²³ Driyẽ wãn ya sã ne ye: Wii mpãy too Yãhã Yrã yãã wa ke Yãhã kayũhũ yaha ye, loo n nii le wãcir, wii ge n sũ wo laam wo, ma yee Yãhã ke wo ta farfar wo n nii ke pii wo kuãŋ ne, wo kadye ma n maha pye wãfã y gaa ter fãnga koho wo nantãŋ ye. ²⁴ Wo cã Yãhã wo sya yaha wa, wo sã -sẽ wo wãsyayaha kayũhũ bye yãã wa yĩnde ge ne ye, wo koho taha yaha ke na. Mboo nawee, taa koho taha yaha lii na, ma' a le yãã wa yĩnde ne, ma saha yee nantãŋ ma koho taha yaha le na ye. Waa ma la, u ma le kai yãã yĩnde ne, u maha yee woo koho taha yaha le na? ²⁵ Kai lii too sã le yãã yĩnde ne ye, wo ma koho taha yaha le na, wo yai wo naa le kai sãŋ laanyĩn ne.

²⁶ Yãhã Yrã bya maha koho le wo ye yalebye, fãnga wee wo na ye, koo kẽ. Ye sã yãã, kai- nkãy ke yai wo ke nar Yãhã ye, wo sã ke cã ye. Yãhã Yrã -sẽ ma le n pãã Yãhã ye wo draha wo, ma ke nar kaplãŋ nkãy ne, ke yĩŋ wũhũ gbaha ter, ke saha cã tõr yẽ kaplãŋ ya ne ye. ²⁷ Yãhã ke -sẽ nawee- laam wũhũ war, ke maha Yãhã Yrã laam wũhũ cã. Kai lii Yãhã Yrã n pãã Yãhã ye, Yãhã loo bye cã. Kai- nkãy ke yõ Yãhã ye ma maha n tã y ke ye, koo kẽ Yãhã Yrã n pãã Yãhã ye, mpãy wĩĩ na pe ma koo wãm.

Kacãn wee wo ntãŋ wãdyeŋ na Yãhã tã y ye

²⁸ Mpãy Yãhã wĩĩ gbaho pe laam wo, kai- nkãy bye ke pe dye, Yãhã n ta ke n yi wã yũhũ na. Poo mpãy Yãhã wĩĩ gbaho pe laam wo, poo me Yãhã pe yee yi pe nii ke wãm. ²⁹ Ye sã yãã, mpãy bye Yãhã pe laam wĩĩ yãŋ ma pe cãã yãŋ yi, ke yee pe nii ke Dya wãŋ syi dyaŋ, ke Dya n nii poo nabuar mii bye lɛfua. ³⁰ Mpãy Yãhã ba pe cãã yãŋ yi ta, ke pe yee pe nii ke wãm. Ke -sẽ mpãy yee pe nii ke wãm, ke pe ta pe n sroŋ ke yĩnde na. Ke -sẽ mpãy ta pe n sroŋ ke yĩnde na, ke poo ta wa ke niisayũhũ fla wo.

³¹ Lii ya too ga maha pãã, loo ne nde: Yãhã ke ma wa wo ne, yoo ga waha laa pye wo na? ³² Ke sê sye ge sye ke ya koho Dya wãkê na ye; ke ke Dya ta u n ku wo bye wĩĩ na. Ke -sê loo pye, ye cã ma yee ke ga ba kai- bye wãã tãŋ wo kê Yesu ne. ³³ Yãhã ke wii mpãy yãŋ yi, waa ter saha yee wo sê n sroŋ ye, Yãhã yee wa wo sroŋ ke yĩnde na. ³⁴ Yoo ga waha yee wo yai wãpên gaa ter ne? Woofua wee ye. Yesu Crise ku wa wo wãpên wĩĩ na. Loo ya sê maha ne ye, u yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye. Yagaa u ma u nii Yãhã kãndigi koho kue ye kai- bye yĩŋ na, ma nii Yãhã nar wo kê.

³⁵ Nwa syi ma, ke ga waha dye wo nsoho wo Yesu ne, ke wo ntãŋ yi kãã wo nsoho wo u ne? Wãfãy saha yia ye, ntãncer saha yia, wo wãnuhu Yesu wĩĩ na, loo saha yia, fãã ma suhu nawãn ne, te saha yia. Kapee- ma sya wo dye, pe ma sya wo boo Yesu wĩĩ na, koo ngĩĩ saha wo cããŋ wii na Yesu ne, wo ntãŋ saa dye u tãy ye. ³⁶ Koo wãfãy ngĩĩ bye wĩĩ ge ne le bii cãã yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee:

«Ma wĩĩ ta,

pe wo kê wãboo ne ke yai ke yĩmper.

Pe yĩnde na,

wo ma mii mbaa mpãy dyaŋ pe boo n kaa.»

³⁷ Koo wãfãy ngĩĩ bye laam wo, wo -sê sroŋ n yia yalebye Yesu Crise kãmay na, woo wii wo ntãŋ dye u tãy. ³⁸ N le cã laha ma yee, wo ku woo, wo ma yrãŋ na woo, yãhãyiŋ tẽnlehe woo, sãndãpee fãnga woo, yagaa wũhũ woo, sukũhũ gaa wũhũ woo, ³⁹ fãngafa woo, yãhãyiŋ fãnga wãn woo, kãntraha fãnga wãn woo, too wãn nde kur bye tii Yãhã te tãhã, kla gaa ter wee ke ga waha wo cer Yãhã laantãr na ye, koo gii wo ntãŋ sroŋ dye ke tãy, ke n le yar wo na wo Yĩŋfua Yesu Crise kãmay na.

9

Yãhã tesê ke nna mpãy ne ke pe yãŋ yi

¹ N ga ra nampyeŋ- Yiifee- wĩĩ pãã yagaa, pe myaha maha kê: Yiisrefa. Cĩĩnde ne tẽ ga pãã ye ye; tẽ ma Yãhã Yĩndefua Crise tẽntẽle, n saha kawar fua ye. Yãhã Yrã le maha ma ra laam wo, ma ra kaplãŋ sroŋ, ndoo ge cã cĩĩnde ne tẽ n pãã. ² Ta nampyeŋ- Yiisrefa wĩĩ ta, ra laam bye n wlãhã nii ra ye, le n maha nii ra yaa, n sê waha sã n wãy le ne ye. ³ Pe nii ra terfa, le ma ne pye mii, n ga waha pe draha gbe, n nii mii Yãhã yoosên ta ra na, ta n cer Crise na, poo n -sê ra draha gbe, ma sya yaha, loo ne ga tãy ra ye.

⁴ Yiisre- terfa me pe ne: Yãhã poo yãŋ yi, ma nii pe yee ke pii, ma ke ya nayôr yar pe na; Yãhã naambiyãr le poo ne. Loo na, kãnde lii ke le ta, ke le le soho poo koho wo, ma ke wãsey kãnde yar pe na, ma -sê bii yẽ ter pe ye kayũhũ wãwãã ne pe faale wãdyaha kê. ⁵ Pe bye ma faale wãdyaha Brama kur kue pii. Yesu ge tuu see bã nawee, u see poo ter na, woo wii u ma kai- bye yĩŋ na. Yãhã miingbãŋ yai ke naa n sey yalebye. Le nii ke syi.

⁶ N sê yee Yãhã ke bii yẽ ter kai lii ne, le nii wãwaha ye. Lii le ma le na, mpãy bye pe ma Yiisre kur kue pii, pe bye sê me pe ma cĩĩnde Yiisre- ye, koo kê. ⁷ Pe sya maha nii Brama kur kue pii, pe bye sê -sê wee Brama pii cĩĩnde ye. Ye sê yãã, Yãhã ge bii Brama pye ma yee: «Ma dya Yisyake kur wãm poo me, pe ga ba nii ma cĩĩnde kur kue pii.» ⁸ Kapãn nde yĩntaha kê, mpãy bye, le tãy Brama ya ye u n pe see, poo sê me pe ma Yãhã pii ye; Yãhã bii yẽ ter mpãy wãwãã ne Brama kê, poo ya me pe ma Brama cĩĩnde kur kue pii. ⁹ Yãhã bii yẽ ter Yisyake wãsee wĩĩ na kaplãŋ nkãy ne, ke ngĩĩ: Yãhã bii Brama pye ma yee:

«Dye laa yagaa syi, n ga dur ba,
n ba yāā ma cōō naa kicar see.»

¹⁰ Le sē nii loo ya ye. Loo kur kuē ye, Yerbeka wīi bya pye koo syi dyan. Wuhuwām syām mpāy tuu see naam kicar, pe see tuhufua nen na; pe tuhufua kē wo wādyaha Yisyake ne. ¹¹⁻¹² Pe wuhuwām pe sē bii see wa ye, ye cā pe sē ba kapee laa pye yāā kayīi laa ne ye, Yāhā bii cāā poo nen waa yāñ yi wa, ma pe nahafua Yerbeka pye ma yee:

«N ga ba ta, cīufua woo n yahasee sya

kai- wo u lefua yaha.»

Yāhā loo nde pye ma le yar wo cā, ke ma yee ke ga nawee yāñ yi, ke sē ne ufua pyer yāñ ye. Yāhā laam wīi ne loo ne. ¹³ Loo ne le bii cāā yrūhū yaha pe wuhuwām wīi na Yāhā sabangbāñ wo ma yee: «Dyakuba wīi n tāy ra ye, le ter Yesōō wīi yaha.» ¹⁴ Wo ma loo nde yāñ, wo ga waha yee la, Yāhā sē n sron ye? Aye, wo saha yee ke syi ye! ¹⁵ Ye sē yāā, faale na, Yāhā bii Musa pye ma yee:

«N ma yee n ga wii fēn di,
n ga ufua fēn di.

N ma yee n ga yō wii na,
n ga yō ufua na.»

¹⁶ Yāhā ma yee ke ga nawee yāñ yi, ye cā le sē nii mii ufua laam wīi ne koo kē Yāhā n loo pye ye; le sē maha nii mii ufua u ya plāhā laa wāpyen ne koo kē ye. Le yai Yāhā ye, koo kē ke n ufua fēn di. ¹⁷ Yāhā sabangbāñ wo le ma le yrūhū yaha ma yee, Yāhā bii Syiptefa yīñfuangbāñ pye ma yee:

«N ma ta Syipte kāntraha yīñ na,
ma yee n ga ra fāngangbāñ yar kai- nkāy ne

tē ga pye ma na*,

ta miingbāñ n yi kāntraha kur bye na.

Koo kē ta n ma ta yīñ na.»

¹⁸ Ye sē yāā, le ma tāy Yāhā ye, ke n yee ke ga wii fēn di, ke ga ufua fēn di; le ma tāy ke ye, ke n yee ke ga wii ta ufua laam n waha, ke ga ufua ta ke syi.

Yāhā ncafūhū tesē ke laantār ne

¹⁹ Laa na, waa ga waha ra yey u yee: «Yāhā ma ke nawee- ta ke syi, pe ga waha laa pye la mii Yāhā laam wīi ya sē ne ye? Pe ma -sē nii ke laam wūhū pye, nwa ke n maha n yee pe tee n pye?» ²⁰ Mboo nawee, ma kloñ ter, ma tee n pāā Yāhā ne ke syi. Kla saha ke fāāfua pye ke yee, ta fāāfua, nwa ma n ra fāā mma ma syi dyan ye. ²¹ Ye sē gbāhā fāāfua yāā la, ke cuhu bye ma woo wāñ; ngii wīi ma tāy u ye, u ga waha ke kla fāā ke cuhu ne. Le ma tāy ke gbāhā fāāfua ye, u ga waha u cuhu gaa kūū u gbāi laa fāā u naa kayōr le le laam wo. Le ma maha tāy u ye, u ga waha koo cuhu gaa kūū u gbāi laa fāā kafar wākuee wīi.

²² Ye sē yāā, Yāhā wīi bya ma koo syi dyan; ke nawee- bye tāhā. Le ma tāy ke ye, ke ga waha nawee- mpāy ta ke ke ncafūhū yar nawee- bye na, ke fāngangbāñ ne. Poo mii ge pe ta Yāhā n ke ncafūhū yar, pe yai wāpēn ne. Yāhā -sē maha ke laam yīñ yaha pe wīi na. ²³ Le ma tāy ke ye, ke ga waha nawee- mpāy ta ke ke nayōr yar nawee- bye na, ke nayōr rii kacān

* **9:17** 9.17 Faale cāā na, pe Yisrefa bii pye Syipte yīñfuangbāñ yāmpar koho wo. Yāhā bii fānga wāā Musa kē, u n waha naa laanwo wūhū pye ma naa Yāhā fāngangbāñ yar Syiptefa na. Syipte yīñfuangbāñ laam -sē bii waha ter, u sē bii kānde wāā Yisrefa kē fāhāfāhā ye.

wee te na ye. Poo mii bye, pe ta Yāhā n ke laantār yar nawee- bye na pe ga ke nayōr ter yāā.

²⁴ Wii Yesu kāndeyārfa me, Yāhā wo yāŋ yi Yiiffee- nsoho wo tesē mpāy bya ne pe wee Yiiffee- ye. ²⁵ Loo ne, faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yosee le yrūhū yaha ma yee, Yāhā bii yee:

«Mpāy pe wee ra nawee- ye,
poo me tē ga yee ra nawee-
Mpāy pe wīl sē naa n tāy ra ye ye,
yagaa n ga pe yee ra laanfa.

²⁶ Teelii wo nawee- naa pe pye ma yee:
Yāhā nawee- sē me ye ne ye,
loo teele ya wo, nawee- ga pe pye pe yee:
Yāhā gii ke ma yrāŋ, koo pii me ye ne.»

²⁷ Faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yisa bya maha nde yrūhū yaha Yiisrefa wīl na ma yee:

«Yiisrefa pe sya syar mii
flā dyaŋ muhulangbāŋ yē na,
mpāy pe ga sya yaha pe laam wo,
pe ga pye carle ya.

²⁸ -Ye yāŋ,
Yīŋfua Yāhā ke kai- nkāy cāā pāā yaha,
ke ga ke bye pye kua yagaa driyē wo.»

²⁹ U Yisa maha le pāā poo Yiisrefa wīl na ma yee:

«Yīŋfua Yāhā gii yersaha wee
ke fāngangbāŋ na ye,
ke ma ne pye ke sē tyii
wo wāle kur kue pii mpāy na driyē wo ye,
wo wīl ne ga pye le kua kāā driyē wo,
Sodōfa wāŋ syi dyaŋ Gumorfa ne.»

Yiisrefa pe le Yesu kapāyīl wīl sye

³⁰ Too ga waha lii ya pāā, loo ne nde: Mpāy pe wee Yiiffee- ye, ma maha pye pe sē naa n ke pe sroŋ Yāhā yīnde na ye, pe Yesu wāta pe Yater pe ta Yāhā n yee pe sroŋ ke yīnde na. ³¹ Yiisrefa poo na, pe yee kānde lii Yāhā le ta, poo ga pe ya plāhā le wāyār ne pe sroŋ Yāhā yīnde na. Pe sē -sē waha yia loo ne ma sroŋ ye. ³² Nwa ta? Pe sē naa n ke pe koho taha yaha Yāhā na, ke n pe ta pe n sroŋ ke yīnde na ye. Pe ba yee kānde lii le ta, poo ga pe ya plāhā le wāyār ne pe sroŋ ke yīnde na pe ya koho fānga ne. Ntēmlaha giū nawee- n kūn ke na, pe ga kūn koo na. ³³ Koo ntēmlaha nge wīl ne le bii cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«-Ye yāŋ,
n ga ntēmlaha gaa ta Yurusalem wo,
nawee- n naa n kūn ke na;
ntēmbangbāŋ kē ke ne,
ke ga nawee- ta pe n cer ter fle sīl.
Mpāy pe -sē koho taha yaha
koo ntēmbangbāŋ nge na,
poo saa too yāā ye.»

10

¹ Wo nna, lii le sroŋ gboho ra laam wo, ta n nii le nar Yāhā ye ke yai ke yīmper, loo ne ta terfa Yiiffee- n waha sya yaha. ² Lii tē ga pāā pe wīl na,

pe n ke pe laam bye ne pe Yāhā tēn tē fānga ne. Yāhā laantor sē -sē wee pe ye ye. ³ Ye sē yāā, Yāhā nawee ta u n sronj mii syi dyanj ke yīnde na, pe sē le war ye, ma pe ya wīl ta pe ya ya, a loo ne le ga waha nawee ta u n sronj Yāhā yīnde na. Yagaa, Yāhā wīl lii ke le ta ma yee, loo ya ne le nawee ta u n sronj ke yīnde na, pe loo sye. ⁴ Kai- nkāy Yāhā yee wo ke pye wo sronj ke yīnde na, Yāhā Yīndefua Crise pa driyē nge wo loo na. Loo ne mpāy bye pe u ta pe Yater, Yāhā yee pe sronj ke yīnde na.

Mpāy bye pe Yesu ta pe Yater, Yāhā pe sya yaha

⁵ Kānde lii le ta, nawee ma n ke u sronj Yāhā yīnde na loo wāyār ne, Musa bii lii yrūhū yaha loo wīl na, le nde: U bii yee:

«Kānde lii le ta,

wii ma waha yia ma yār le katanj kur bye wo,
ma sronj, ufua ga cīinde yrā yāā.»

⁶ Mboo wii ma n ke ma sronj Yāhā yīnde na Yesu Crise wātanj ne ma Yater, ma sē yai ma naa le ga ma laam wo ma yee: «Yoo ga dugu ga yāhāyīnj na, u ga tege ba Crise ne ye.» ⁷ Ma sē maha yai ma yee: «Yoo ga tege dye kulo wo, u ga Crise gbe nakur nsoho wo u pa u ne ye.» ⁸ Mboo wii taa Yesu ta ma Yater, cā: «Le Yāhā kapān ma nawee tāy, le fla sē dey ye. Le ma ma yē wo, ma maha ma ma laam wo.» Loo kapān ne too n pāā nawee- ye ma yee, pe yai pe Yesu Crise ta pe Yater. ⁹ Ma'a le pāā ma yē ne nawee- yīnde na ma yee, Yesu Crise kē u ma Yīnjfua, ma'a maha le sya cīinde ma laam wo ma yee, Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrānj na gbaafa ye, ma ga sya yaha. ¹⁰ Ma sē yāā, ma'a Yesu wīl sya cīinde ma laam wo, Yāhā ga yee ma sronj ke yīnde na. Ma'a loo pāā ma yē ne nawee- yīnde na, Yāhā ga ma sya yaha. ¹¹ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbānj wo ma yee:

«Wii ma Yāhā ta u Yater,

ufua saa fyar yāā yāā ye.»

¹² Loo ne, ngaa wee ke Yiifee- war mpāy ne pe wee Yiifee- ye: Pe bye ma Yīnjfua nen ya ne; mpāy bye pe u nar u koho le pe ye, u ga le pye, u laantār wūhū gboho. ¹³ Ye sē yāā, loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbānj wo ma yee:

«Nawee wii nawee wii woo

ma Yīnjfua myaha yee ma u nar,

ufua ga wāsyayaha yāā.»

¹⁴ Nawee- ma yee pe sē u ta pe Yater ye, pe -sē ga pye mii pe u nar u koho le pe ye? Pe mā -sē yee pe sē u wīl luhu yāā ye, pe ga pye mii pe u ta pe Yater? Waa ma -sē yee u sē u wīl pāā pe ye ye, pe ga pye mii pe le yāā luhu? ¹⁵ Le ma -sē pye mpāy sē lehe wāā le Yesu kapāyī wāpāā wīl na nawee- ye ye, le kapāyī pāāfa ga yir na? Yāhā mpāy lehe wāā wa; loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbānj wo ma yee: «Yānj, le kapāyī pāāfa wāpanj nuhu yigi nawee- kē.»

¹⁶ Mpāy pe le Yesu kapāyī yāā luhu, pe laam wo mpāy -sē ma pe sē ke kaplānj sya cīinde ye. Loo ne faale Yāhā kaplānj tōrfua Yiisa n bii yee:

«Yīnjfua Yāhā,

nawee- busāā sē ma kaplānj sya

cīinde wo ye ye?»

¹⁷ Ye sē yāā, ma'a le Yesu kapāyī luhu, loo ne maa Yesu ta ma Yater. Kaplānj nkāy taa luhu, Yāhā Yīndefua Crise yē kaplānj kē. ¹⁸ Lii tē ga yey, loo ne nde: Yiifee- sē loo kapāyī nde yāā luhu la? Pe le yāā luhu. Yāhā sabangbānj wo, le ma le yrūhū yaha ma yee:

«Kāntrahafa kur bye

le kapāyī pāāfa kaplāŋ luhu.

Pe yē kaplāŋ ka driyē teebehe bye wo.»

¹⁹ N ga maha nde yey: Yiisrefa sē le Yesu kapāyī wūhū war la? Pe ke war, pe sē -sē ke sya ye. Musa yee Yāhā lii pāā pe ye, le nde:

«Mpāy pe wee ra nna ye,
n ga pe wīi ta le n yīnde yigi ye kē.

Mpāy pe sē ra cā ye,
n ga pe wīi ta le n laam war ye kē.»

²⁰ Yiisa bya ge maha yee, Yāhā le pāā ma yee:

«Mpāy ge pe sē naa ra ke ye,
pe ra yāā; mpāy pe sē naa ta wīi ga ye,
n nii yar poo na.»

²¹ Ma -sē yee Yiisrefa wīi na, Musa yee Yāhā le pāā pe wīi na ma yee:

«Ke yai ke yīmper,
n koho nō wāā pe ye ndoo ga pe sya yaha.
Pe laam -sē waha ter,
pe sē n luhu ra ye ye ma ra kaplāŋ kai.»

11

Yāhā sē Yiisrefa miy yaha ye

¹ Loo na, n ga ye yey nde ne: Le nii ke syi, Yāhā pe Yiisrefa miy yaha la, poo mpāy pe ma ke nawee-? Aye, le saha nii ke syi ye! Ye sē yāā, Yiisrefa naa kē ndoo ge ne, wo faale wādyaha Brama kur kue puee kē ra ne, n yi Bēsyame terfa wo. ² Yāhā sē ke nawee- miy yaha ye, poo mpāy ke pe yāŋ yi faale wo. Lii le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yeli laam bii war Yiisrefa wīi na, u n le pāā Yāhā ye, ye koo kaplāŋ yāā kal. Ke ma ke yrūhū yaha ma yee, Yeli Yāhā pye ma yee:

³ «Yīnfua Yāhā, ma sē yāā, pe ma kaplāŋ tōrfa boo, ma ma diŋ yisar pye klahā-. Ndooyā kē tē kuee, pe n maha ra wāboo wīi ke.» ⁴ Yāhā ke -sē u yē sya lii ne, ye maha loo bya cā: Ke yee: «Yāŋ! Mbooyā sē kē ta ma ye. Nawee- nyertāā yībua ma, pe Bala wātēŋ sye, u Bala wīi nawee- u fāā, ma u ta ndoo draha wo, ndoo wīi n ma Yāhā. Ta n poo yāŋ yi ma sēŋ pe na.»

⁵ Ye ma Yeli wīi nde yāŋ, le maha ma ke syi nanga nge na. Yiisrefa mpāy maha ma car, Yāhā pe yāŋ yi ke laantār flāhā tāy. ⁶ Ke pe yāŋ yi ke dyaŋ ke laantār flāhā tāy, le sē nii mii pe kayūhū pye Yāhā n pe yāŋ yi ye. Le ma ne pye mii Yāhā nawee- yāŋ n yi pe kayūhū wāpye wīi na, loo myaha pe yai le ne, Yāhā laantār kalaa wee nantāŋ ye.

⁷ Lii ya le ma le na, pe Yiisrefa pe naa n ke fānga ne pe sron Yāhā yīnde na, pe sē ke yāā ye. Mpāy ya Yāhā pe yāŋ yi, poo ya me pe loo kayī yāā. Pe busāā mpāy bye pe kuee, Yāhā pe laam tee ta, pe sē waha ke laam wīi laa war ye. ⁸ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yāhā pe laam tee ta, pe n nii,
ke wīi sē kai kua pe laam wo ye;
ke pe ta, pe yīmpē lii yāā pe sē le war ye,
pe ndityuhu lii luhu pe sē le war ye,
ma sya ba waa nangā na.»

⁹ Wo faale wādyaha Dawide bya bii yee pe wīi na ma yee:

«Pe diŋ wāyi ter Yāhā kē,
pe kaboo wān ne tesē ke dir wādiŋ ne,
te nii pe ye namihi wāŋ syi dyaŋ,
jraŋ ne, pe n too dye te laam wo,

Yāhā n pe pēn.

¹⁰ Pe yīmpɛ, pe wam too,
pe ma n waha naa Yāhā kai- war ye.

Kānde lii le ta, loo wāfāy
le pe ta kāntuhu n kur pe ye.»

Mpāy pe wee Yiifee- ye, pe bya le Yesu kapāyī yāā luhu

¹¹ N ga ye yey lii ne le nde: Pe Yiisrefa pe plaha ke syi, pe plaha la pe kuāŋ ne? Aye, pe sē plaha pe kuāŋ ne ye! Pe wāplaha koo -sē ta, terfa mpāy pe wee Yiifee- ye, pe le Yesu kapāyī yāā luhu, Yāhā n pe sya yaha, pe wāsyayaha wīl n yīnde yigi pe Yiisrefa kē. ¹² Pe wāteepye nii kayīl driyēfa ye, pe Yāhā kānde wāmiyaha bya nii kayīl mpāy ye pe wee Yiifee- ye. Le nii ke syi pe Yiifee- bye ma -sē ba pe yīntaha wā klaha Yāhā kuɛ ye, -ye cā pe driyēfa kur byɛ ga ba kayīl lii yāā loo nde kur ye, le ga ba gboho ta tɛr. ¹³ Yagaa, n ga laa pāā yii ye, yii mpāy tee wee Yiifee- ye: Ndoō kē, u Yesu tēnlehe yii ye, yii mpāy ye wee Yiifee- ye. Yāhā tēn lii le soho ra koho wo, le ma ra ye yīnkuāyir wīl. ¹⁴ Loo nde na, n n kɛ ta terfa Yiifee- n ye wīl yāā, le n yīnde yigi pe kē, mpāy n yīntaha sron Yāhā ye, ke n pe sya yaha ta tēn kāmāy na. ¹⁵ Yāhā koho wākuāŋ pe na, loo nde nii driyēfa kur byɛ wāwāale wīl Yāhā ne. Le nii ke syi, Yāhā na maha ba pe gbihi ta, pe n nii ke nawee-, loo kayīl nde ga ba gboho ta tɛr, le sya nakur raa ta, te n nii yrāŋ na.

¹⁶ Dir rii te cāā dye, pe ma diŋ yi te ne Yāhā kē te n nii ke wān, dir rii bye te ga dye kur kuɛ ye, te bya ma Yāhā wān. Katyigi gii nnen ma nii Yāhā wān, te kayay bya ma Yāhā wān. ¹⁷ Yiisrefa wīl ma mii kaha wolifye katyigi wāŋ syi dyaŋ pe sīl tar wo ke n le, pe n ba te kayay taa cɛr kāā. Mboo wii taa wee Yiifee ye, wlahā wolifye katyigi gii ke fiy ke ya ya, waa sē ke sīl ye, ma wīl ma mii koo katyigi nge kayay gaa dyaŋ pe gbā cɛr ma ba ke pua mar ke kaha wolifye kayay cɛrsaha fla na. Ke syi ne, ma n poho ke kaha wolifye katyigi nnen too kāmāy na. ¹⁸ Loo na, ma sē yai ma mii sey, ma naa too kayay nde yāŋ mii ngaa sē kē te ne ye. Ma saha mii sey ɛ sey ye; ma sē yāā, te nnen sē n poho mboo kāmāy na ye, mboo kē taa n poho too kāmāy na.

¹⁹ Ma ga waha yee: «Laa na, pe kayay nde cɛr kāā, ma yee ndoo yai n pua mar te draha wo.» ²⁰ Pe wācɛrkāā wīl ma cīinde; pe sē Yesu ta pe Yater ye, koo kē Yāhā n pe cɛr kāā. Ma'a -sē yāā, Yāhā ma ta poo draha wo, ma Yesu ta ma Yater, koo kē. Ma'a syi ma naa mii sey loo nde ne ye, ma yai ma naa n fya Yāhā na. ²¹ Ma sē yāā, pe Yiifee- poo mpāy pe ma te cīinde kayay, Yāhā sē kace yaha pe na ye, ma yai ma cā, mboo wii ma wee cīinde kayay ye, ma'a yee ma sē Yesu ta ma Yater ma kuāŋ ne ye, Yāhā ga ma bya cɛr kāā. ²² Yāŋ! Yāhā laam n tāy; nawee ma -sē laa tee pye ke ga maha waha ufua pēn. Mpāy pe ke kānde miy yaha, ke pe pēn, ma -sē ke laantār yar mboo na. Ma -sē yai, ma koho taha yaha ke laantār na ma laam byɛ ne, mii loo sē ne ye, ma bya ga cɛr kāā mii kayay dyaŋ. ²³ Pe Yiifee- bya ma -sē yīntaha sron Yāhā ye, ma Yesu ta pe Yater, Yāhā ga pe gbihi ta pe pye na faale na. Yāhā fāŋga kāmāy na, ke ga waha yia ke maha pe gbihi pua mar pe cɛrsadyaha fla na. ²⁴ Mboo wii taa wee Yiifee ye, ma ma mii wlahā wolifye katyigi kayay dyaŋ pe gbā cɛr, ma ga ke pua mar kaha wolifye katyigi na; ma cā Yāhā fāŋgangbāŋ kē ke yia loo nde na. Pe Yiifee- poo na, pe ma mii ke kaha wolifye katyigi kayay dyaŋ pe gbā cɛr;

pe wāpuamar koo katyigi cɛŋ ya na pe cɛrsadyaha fla na, ma yee la, Yāhā fāngangbāŋ saha yia loo nde syi ya na ye?

Yiifee- bya ga ba sya yaha

²⁵ Wo nna, kangbāy laa nde waa sē le cā yāā ye, n ga le yar ye na ye n cā, ye ma n naa yii sey ye kacān wīl ne ye: -Ye yāŋ, Yiifee- busāā mpāy pe ya laam tee ta pe sē waha Yāhā laam wūhū war ye. Pe ga kuee ke dyaŋ, mpāy pe wee Yiifee- ye, poo busāā n sya ba naa Yesu ta pe Yater ke n pe sya naa n yaha, pe yē n sya ba tā. Loo kur ye, pe Yiifee- bye n cā pe laam gbihi ta pe Yesu ta pe Yater. ²⁶ Pe Yiisrefa kur bye pe ga sya yaha mi, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«U Syayahafua ga ba yir Syō kue ye,
u ba Dyakuba kur kue pii yee,
mpāy pe Yāhā kānde miy yaha.

²⁷ Yāhā yee too naambiyār nde ne
ke n pai le pe ne,
ke pe kapee- laha kāā pe yīŋ na.»

²⁸ Pe Yiifee- Yesu kapāyīl wīl sye ma nii Yāhā napīl. Loo n ta ye n kayīl yāā. Yāhā sē yi kāā ke yē wāter wīl kur ye ye, pe Yiifee- wīl n tāy Yāhā ye pe wāle kāmāy na, pe wāle mpāy Yāhā bii pe yāŋ yi faale cāā na, ma pe ta ke nawee-. ²⁹ Ye sē yāā, Yāhā ma kla gii wāā, ke sē ke dur n sya ye, ke ma maha mpāy yāŋ yi, ke pe yāŋ yi ke kuāŋ ne, ke sē ke yē dur ye. ³⁰ Yii mpāy tee wee Yiifee- ye, ye sē ba luhu Yāhā ye faale cāā na ye. Yagaa, Yiifee- pe sē luhu Yāhā ye ye, loo nde ta Yāhā n ye fen di. ³¹ Pe Yiifee- wīl bya ga ba nii koo syi. Poo mpāy pe sē luhu Yāhā ye nanga ye, Yāhā ga ba pe bya fen di. Ke ye fen di mi, ke ga ba pe bya fen di koo syi. ³² Ye sē yāā, Yāhā tyii nawee- ter bye na, pe n ke yē kaplāŋ wāluhu wīl sye ma -sē wāfāy yāā. Loo kur ye, ke n ba pe bye fen di, pe n cā ke nawee fen di.

Kacān wee Yāhā wāgboho na ye

³³ Kayūhū nkāy ke ma Yāhā wān, kacān wee ke na ye. Ke laantor tesē ke laam kacān ne, yersaha wee te na ye. Kai- nkāy ke ma Yāhā laam wo wāpye wūhū, waa saha ke cā ye, ke kai- gbihi n ta mi syi dyaŋ, waa saha le war ye! ³⁴ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Waa saha Yāhā laam wūhū cā ye,
waa saha laantor le ke laam wo ye.

³⁵ Waa wee tuu waha yia,
ma cāā ngaa wāā Yāhā kē,
ke n ba le kayīl dur u kē ye.»

³⁶ Cīinde ne, woofua wee ye.
Ye sē yāā, koo kē ke kai- bye ta,
koo kē ke wān bye tāhā,
te bye ma koo wān.

Ke miingbāŋ yai ke naa n sey yalebye,
wāyeryāā ma n pye le na ye!
Amen, le nii ke syi.

12

Lii le ma cīinde Yāhā wāsey

¹ Wo nna, yii mpāy tee ma wo Yesu kāndeyārwai, ye cā Yāhā wo fen di, ma sya wo yi kāā te wo. Loo nde wīl na, ye tyii ta n ye yar waha wīl nen ne: -Ye yii le soho Yāhā koho wo yrāŋ na, mi kla dyaŋ pe boo ke kē, ke

kla n nii Yāhā wāŋ ke kuāŋ ne; ke wīi n maha naa n tāy ke ye. Loo ne le ma cīinde Yāhā wāsey. ² Ye ma syi ye naa driyēfa kai- yāŋ tesē pe laangar wūhū ne ye. Ye tyii Yāhā n ye laam wā klaha, ke kacānfān le ye laam wo, ye n ke laam wūhū war, ye naa ke pye, nkāy ke yō, ma n tāy ke ye, ma maha sronj.

³ Yāhā kayīi wāā ra kē ma ra ta ke tēntē. Loo nde na, n ga ye nanem yar nde ne: Ye ma syi ye naa yii ta draha gii wo tee sē nō ke na ye. Tee ma mii, -ye naa yii yāŋ koo syi! Ye sē yāā, Yāhā kayīi ye ta ye n Yesu ta ye Yater mii, -ye naa yii yāŋ koo draha wo. ⁴ Ye cā nawee kadye nen ya ma teebehe busāā ne; ke teebehe nanem bye ma ke tēj ne ke ya wuhu na. ⁵ Wii mpāy too ma Yesu kāndeyārfa, wo wīi ma koo syi. Wo nihi; too -sē wāā le Yāhā Yīndefua Crise kāmāy na, wo ma kadye nen ya dyaŋ. Wo bye tēj ma ke ya wuhu na, mii kadye nen teebehe dyaŋ ke tēj ma ke ya wuhu na mii. ⁶ Yāhā kaa taha wo nanem bye na. Ye sē yāā, ke fānga tii wāā wo kē, te ma te ya wuhu na. Le nii ke syi, wo nanem bye yai wo koo fānga ta wo naa tēn tē. Yāhā ma fānga wāā wii kē u n waha ke kaplāŋ luhu u laam wo, u -sē naa ke tōr nawee- ye ke n naa n sronj Yesu kānde wūhū ne. ⁷ Yāhā ma fānga wāā wii kē u n nii koho le pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye, u -sē naa le pye laantee nen ne. Yāhā ma fānga wāā wii kē u n nii u nampyeŋ- klaha Yāhā kaplāŋ ne, u -sē naa pe klaha nuhu ne. ⁸ Yāhā ma fānga wāā wii kē u n waha laantor le u nampyeŋ- laam wo, u -sē naa le pye. Yāhā ma fānga wāā wii kē, u n waha u ya koho wān taa ta ma kayīi pye te ne, u -sē naa le pye laanyōm ne. Yāhā ma fānga wāā wii kē u n nii yahaseefua Yesu kāndeyārfa yawāhā fla wo, u -sē u ya plāhā le tēn na. Yāhā ma fānga wāā wii kē u n waha fenfa laam yīn, u -sē naa pe laam yīn nuhu ne.

Yesu kāndeyārfa troho wātāhā

⁹ Ye tyii nawee- ntāŋ n naa n dye ye tāy cīinde wādyen! Kai- nkāy ke sē yō ye, ye tyii koo wīi n fūhū ye ye! Kai- nkāy ke yō, -ye pua yaha koo na! ¹⁰ Ye tyii ye ntāŋ n naa n dye yii tāy mii tuhufua nen pii dyaŋ, -tee naa n tāy yii ne! -Ye naa yii kihi nagboho wātaŋ ne yii na! ¹¹ -Ye naa ye tēn tē ye laam fānga ne -tee tyii napar na! Ye tyii Yāhā Yrā n nii ye laam wo, -ye naa tēn tē Yīnfua Yesu kē! ¹² Tee koho taha yaha Yesu na, ye tyii le n naa nuhu yigi ye kē! -Ye naa yii plāhā wāfāy wo! -Ye naa n pāā Yāhā ne yalebye, ye ma n fāy sya le ne ye! ¹³ Ngii wīi ma pye ye Yesu kāndeyārwai na, -ye naa ke pye pe kē! -Ye nampay gbihii naa n yigi!

¹⁴ Mpāy pe kapee- ka n pye ye na ke dyaŋ, -ye naa Yāhā nar pe kē ke kaa taha pe na; ye ma syi ye yoosēn pāā naa n wāā pe kē ye. ¹⁵ Waa ma kayīi laa ter yāā ma nii nuhu di le na, -ye ye laam flege u ne, -ye naa ke nuhu di u ne. Kapee laa ma -sē waa dye u n nii wūn, -ye u fen di cīinde, -tee wūn le tāŋ u ye. ¹⁶ -Ye naa nii yīmbui nen na yii ne. Ye ma syi ye naa yahasee fla ya ke ye, ye tyii yīnkorle tēj wīi bya n naa n tāy ye ye. Ye ma syi ye naa le ga ye yee ye kai- bye cā tāŋ ye!

¹⁷ Wii ma kapee pye ye na, ye ma syi ye yee, yaa le dur u kē, ye kapee laa pye u na ye. -Ye naa kayīi wāpyeŋ ya ke nawee- bye kē! ¹⁸ Yii poo na, le ma ga waha pye tesē le ma nii ye wīi, -ye naa laanyīn ke nawee- bye kē! ¹⁹ Ta naambiyām, waa ma kapee pye ye na, ye ma syi ye yee, yaa le kafue yi u na ye! Ye tyii, Yāhā laam ga war ufua ne, ke n laa pye. Ye sē yāā, loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: Yāhā yee: «Ndoo kē tē ga ba kapee- bye kafue yi.

Ndoo kē tē ga ba kapeepyefa bye dāā
pe kapee- ne, n ke dur wāā pe kē.»

²⁰ Le maha ma le yrūhū yaha ma yee:
«Fāā ma ma napī yigi,
ngaa wāā u kē u n di.

Loho fāā ma u yigi, loho wāā u kē u n wo.
Ma'a nii loo pye, fyar ga u sronj yigi
u kapee- nkāy wīī na tuu pye ma na.»*

²¹ Ma'a syi kapee- wāpyeṅ n yia ma na ye. Kayīī wāpyeṅ ta ma kapee yia le ne.

13

-Ye naa n luhu klo fāngafa ye!

¹ -Ye naa n luhu klo fāngafa ye, loo le sronj. Ye sē yāā, koo fānga wee mii ke sē yir Yāhā ye ye. Yahaseefa mpāy bye pe ma yīn na, Yāhā kē ke pe ta. ² Loo ne, wii ma yee u saa yer fāngafa wīī na ye, le nii mii Yāhā lii ta, ufua sye u saa yer le na ye. Mpāy pe sē n yer le na ye, pe wāpēn ke pe ya kē ke syi ne. ³ Kapeepyefa me pe n fya fāngafa na, kayīpyefa sē me ye. Ma'a yee fāngafa ma n naa ma fāy yahaseefa ne ye, ma naa kayīī pye, pe ga syaha ge wāā ma kē loo nde na. ⁴ Yāhā kē ke fāngafua taha u tēn na. U n ke ma naa n sronj ma troho wātāhā ne. Ma'a -sē kapee pye, ma yai ma naa n fya. Fānga gii ke le soho u koho wo, ke sē ka wāā u kē ke dyaṅ ye. Yāhā kē ke u taha le na; waa ma kapee pye u nampyeṅ na, woo kē u ga le kafue yi ufua na, u pēn u nampyeṅ kē. ⁵ Loo ne, ye ma yee ye sē n luhu fāngafa ye ye, ye ga waha wāpēn yāā le na. Mii le wāpēn wīī ge sē ne ye, yii ge le cā ye laam wo ma yee, ye yai ye naa n luhu pe ye, loo le sronj.

⁶ Loo maha ne, ye kufar dāā. Ye sē yāā, fāngafa ma draha gii wo Yāhā kē ke pe ta koo fla na ma pe taha loo tēn na, pe n nii loo ya na. ⁷ Wii ma yai ngii ne, -ye koo wāā ufua kē! Tee yai kufar wāwāā ne wii kē, -ye naa te wāā ufua kē! Tee yai kla gii wāwāā ne wii kē, -ye naa ke wāā ufua kē! Tee yai ye naa n fya wii na, -ye -sē naa n fya u na! Tee yai ye naa wii myaha gboho, -ye -sē naa u myaha gboho!

-Ye naa ye troho tāhā cāā- wo!

⁸ Ye ma syi waa fue n nii ye na ye. Fue lii ya le ma ye na, ye tyii ye ntāṅ n naa n dye yii tāy yalebye. Ye sē yāā, wii nampyeṅ- ntāṅ ma dye u tāy, ufua ma tāṅ Yāhā kānde wo. ⁹ Ye sē yāā, kānde lii Yāhā le ta, le katan nkāy ma ke yrūhū yaha ma yee: «Ma'a syi ma cayor le ma nampyeṅ ne ye! Ma'a syi ma nawee boo ye! Ma'a syi ma waa kla yuhu ye! Ma'a syi ma naa yīnde yi waa kla na ye!» Koo katanj resyar ngīī, ma suhu le Yāhā kānde katanj nkāy ne ke sē yāā tōr nwo ye, ke bye ke ya wāā le Yāhā kānde katan nde fla ya wo ma yee: «Ma ya wīī le n tāy ma ye mii syi dyaṅ, tyii ma nampyeṅ wīī n naa n tāy ma ye ke syi.» ¹⁰ Ye sē yāā, mboo wii ma nampyeṅ- ntāṅ ma dye ma tāy, ma saha kapee laa ter pye pe na nantāṅ ye. Koo kē mboo wii ma le Yāhā kānde katan nde fla yār, le nii mii ma ma tāṅ le Yāhā kānde katanj bye wo.

¹¹ Ye yai ye naa le Yāhā kānde katan nde fla yār. Wo ma yale lii na yagaa, ye le cā: Ye yiryale ne yagaa woo wāy na. Yagaa, wo wāsyayaha wīī ga yi

* **12:20** 12.20 Jreke yor wo, le ma le yrūhū ma yee: «Ma'a nii loo pye, le ga nii mii ma naankān kuae ga woo u yīndai wo.» Loo kapān nde fyar wīī pāā.

gbaa na. Loo yale gbe taha ma ter cãã gii cãã yaha too ba Yesu fe ta wo Yater. ¹² Ke yĩmper n gaha kuasaha wo, yĩn ga syii yagaa. -Too wo wam kapee- wãpyeŋ miy yaha, wo cãã- naanmiy wãn gbe! ¹³ -Too naa n sroŋ wo troho wãtãhã ne mii cããfa dyaŋ! -Too wamfa troho wãtãhã ter miy yaha, poo mpãy pe tefen pye dir na, ma maha sēm wo n ter, ma tyatyãhã pye, ma wãhã ceŋ, ma laanyar pye. ¹⁴ Ye ma syi ye laangapeer n naa ye troho wãtãhã sroŋ ye kē, ye n naa koo wũhũ ya pye ye! Yesu Crise tuu kayĩ lii pye ye kē, -ye yii paha loo kayĩ nde na mii nayroho dyaŋ tee le paha tã yii na.

14

Ye ma syi ye naa ye nampyeŋ- pyer yãŋ ye

¹ Mpãy pe sē le Yesu kãnde wo ma kai- cã ye, ye tyii pe n naa n pai ye ye! Ye ma syi ye maha yee ye ga naa kaplãŋ tyĩn pe ne pe laam wũhũ wĩ na ye! ² Le ga waha pye, waa ma u yee woo Yãhã ta u Yater, woo sē n fã dir raa ter na ye. Waa ter -sē ma wii tuu sē le Yesu kãnde wo ma kai- cã ye, woo wan wãn ya di, u laam wo kar wãkaa sē yõ ye. ³ Wii u sē n fã dir raa ter na ye, u ma syi naa u nampyeŋ yãŋ mii u wee ngaa ye, u nampyeŋ wii tuu yee woo n fã dir raa ter na. Wii tuu sē -sē dir bye di ye, u ma syi u yee u nampyeŋ wii tuu dir bye di u plaha ye. Ye sē yãã, woo nwo wĩ yõ Yãhã ye. ⁴ Mboo wii taa waa tẽntẽle yãŋ, ma yee u tee n pye, ma kalii? U tẽntẽle u tẽn tẽn n yõ woo, u sē le tẽn n yõ ye woo, u yĩnfua wĩ ne. Yĩnfua Yesu ga waha fãnga wãã u kē, u n yia u tẽn na. ⁵ Le ga waha pye, waa ma u laam wo plii bye wee wãceŋ ye, per gaa yõ, kaa sē yõ ye. Waa -sē ma u laam wo plii bye ma wãceŋ, kaa sē yõ kaa na ye. Wii ma lii le yaha u laam wo, u loo sya ciĩnde.

⁶ Wii ma per gaa ta, ma yee koo kē ke yõ, u loo pye Yĩnfua Yãhã miingbãŋ wĩ na. Wii u' dir bye di, u loo pye Yĩnfua Yãhã miingbãŋ wĩ na. U' syaha wãã ke kē te dir wĩ na koo kē. Wii u sē dir bye di ye, u bya' loo pye Yĩnfua Yãhã miingbãŋ wĩ na. U bya' syaha wãã Yãhã kē u dir wĩ na koo kē. ⁷ Ye sē yãã, wo bye too ma yrãŋ na yagaa, waa saha yee u ma yrãŋ na u ya kãnkai- wĩ na ye. Wii kuper ma nɔ, u saha yee u ma u ya wũũ ye. ⁸ -Ye yãŋ, wo ma pye yrãŋ na, wo ma yrãŋ na wo Yĩnfua kãnkai- wĩ na, wo ma maha ku, wo ga maha nii wo Yĩnfua wãm. Wo ma yrãŋ na woo, wo ku woo, wo ma Yĩnfua wãm. ⁹ Ye sē yãã, Yãhã Yĩndefua Crise ku ma yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye. Loo nde ta u n nii yrãŋfa bye yĩn na, tesē mpãy bye ne pe ku wa. ¹⁰ A nwa, mboo n nii ma nampyeŋ kaa ma n yee, u nde tee pye, ma nii u yãŋ u wee ngaa ye? Ma sē cã la ma yee, Yãhã ga ba wo bye sãhã? ¹¹ Ma sē yãã, le ma le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee:

«Ndo kē Yãhã gii ke ma yrãŋ na,
n yee nawee- bye ga ba kãnkũy gbãã
ra yaha ye;
pe bye ga ba cã, ndoo kē Yãhã,
pe naa ra miingbãŋ sey fãnga ne.»

¹² Ye yai ye cã nawee nawee woo ga ba u yĩnwũhũ tõr Yãhã yaha ye.

Ma'a syi ma nampyeŋ ta u n tee pye ye!

¹³ Wo ma syi wo naa wo nampyeŋ- kaa nantãŋ, wo yee pe yai wãpẽn nge syi ne ye. Too yai lii wãpyeŋ ne le nde: -Wo naa wii troho wãtãhã ter koo yãŋ. Too cã lii syi ga waha wo nampyeŋ ta u n le Yesu kãnde miy

yaha, -too loo yāā wo le miy yaha. ¹⁴ Yīnfua Yesu kaklaha kāmāy na, n le cā laha ma yee, kai laa wee le ga waha pye nawee ye kapīi ye. Wii ma lii ta kapīi, le ma kapīi u ye. ¹⁵ Laa na, ma nampyeŋ n fā digi gaa ter na. Ma'a ke di ma nampyeŋ yīnde na, le ga u laam wlāhā, u saa laa war nantāŋ ye. Ma'a le cā wa ma le pye, le ga nii mii ma nampyeŋ ntāŋ sē dye ma tāy ye, koo kē. Loo nde ga waha ta u n plaha yi kāā le Yesu kānde wo, u saa wāsyayaha yāā ye. Digi gaa ter wīi ya na, ma'a syi ma nampyeŋ ta u n plaha u kuāŋ ne ye; ma sē yāā, Crise ku woo bya wīi na u waha wāsyayaha yāā. ¹⁶ Kai lii ma sroŋ mboo yīnde na, ma -sē pee mpāy ye, ma'a n le pye pe yīnde na, pe n naa wāpee pāā le na ye. ¹⁷ Ye sē yāā, wii u u troho tāhā Yāhā kānde wo, digi gaa ter wādiŋ tesē kla gaa ter wāwōŋ, koo sē kē ke ma yīŋ ufua ye ye. U cā Yāhā u ta u n sroŋ, ma yrīŋ wāā u kē, nuhu ne Yāhā Yrā kāmāy na, koo kē ke ma yīŋ u ye. ¹⁸ Wii ma nii Crise tēn tē koo wāsroŋ nge ne u laam wo, pe yrīŋ ne, ke nuhu ne, le ga tāy Yāhā ye, nawee- ga maha yee u kayīi pye.

¹⁹ Lii le ga waha nii yrīŋ wīi ma nampyeŋ- ye, ma suhu lii ne le ga waha pe ta kaa n taha pe Yesu wātaŋ na pe Yater, -too naa koo ke! ²⁰ Ma'a syi ma Yāhā tēn pye klaha- digi gaa ter wīi ya na ye! Le cīinde na, dir bye wīi ma gbegbe. Taa ga digi gaa ter di ma nampyeŋ waa yīnde na, u saa le war ye, le n naa u laam wlāhā, u n dye kapee laa wāpyeŋ wo, loo le sē yō ye. ²¹ Taa cā wa, ma'a kar raa ter kaa ma nampyeŋ waa yīnde na, le saa nii kayīi u ye ye, laa na sēm wāwōŋ, laa na ngaa ter ge, le puar ma'a n le syi laa pye u yīnde na, ma u ta u n dye kapee laa wāpyeŋ wo ye. ²² Lii le ma ma laam wo koo kai- ngūi wīi na, le le yaha ma laam wo, Yāhā yīnde ma ma na. Mboo nawee, taa lii sya cīinde, ma'a ma troho tāhā loo kānde na, ma laam ga tege nii ma ye, ma wīi n tāy. ²³ Wii ma -sē laalaa pye digi gaa ter wīi na, ma -sē ke di, le nii mii tuu lii sya cīinde ma le le yaha u laam wo, loo sē ne u n pye ye, u ga wāpēn yāā le na. Taa lii sya cīinde, ma le le yaha ma laam wo, le ma pye, loo sē ne taa n pye ye, kapee ne.

15

Ta, ma ntāŋ n dye ma nampyeŋ tāy

¹ Wii mpāy too le Yesu kānde wo ma kai- cā, wo yai wo naa wo laam yīn mpāy ne pe sē le wa le wo ma kai- cā ye. Tesē, wo yai wo naa koho le pe ye, -too tyii wii laam wūhū wāpyeŋ koo na. ² Wo nanem bye yai wo naa kai- wāpyeŋ ke wo nampyeŋ- kē, nkāy koo ke ga waha nii u ye kayūhū, ke ta kaa n taha u Yesu wātaŋ na u Yater. ³ Ye sē yāā, u Yāhā Yīndefua Crise sē pye dreyē wo ma naa u ya wīi pye ye; le ma ge ma le yrūhū yaha u wīi na ma yee:

«Pe naa Yāhā tyehē tyehē nkāy ne,
ke dur too woo na.»

⁴ Kai- nkāy bye ke cāā yrūhū yaha faale na Yāhā sabangbāŋ wo, ke ma kaklaha wo ye; ke fānga le ye laam wo, ma maha wo laam yīn, wo n koho taha yaha Yāhā kayūhū wāyāā na.

⁵ Yāhā n sya, ke fānga le ye laam wo, ke maha ke laanyīn ter wāā ye kē. Ke ye ta ye ntāŋ n dye yii tāy mii Yesu Crise kānde le yar mii. ⁶ Loo na, ye n yīmbuhu wāā le, ye naa wo Yīnfua Yesu Crise Tuhufua Yāhā sey.

Le Yesu kapāyīi ma nawee- bye wīi

⁷ -Ye yii gbihi naa n yigi le Yesu kānde wo, mii u Yāhā Yīndefua Crise ye gbihi yigi mii Yāhā miingbāŋ wīi na. ⁸ Ta n ye yar, ye sē yāā, Crise nii

Yiifee- tēntēle. Yāhā ke bii yē ter kayūhū nkāy wāpyeŋ ne Yiifee- wāle kē, Crise pa maa koo pye, pe cā Yāhā sē ke yē dur ye. ⁹ Tuu pa u maha yee mpāy pe wee Yiifee- ye, pe naa Yāhā sey ke laantār wīl na, mii le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo mii, ma yee:

«Loo ne,

n ga naa ma miingbāŋ sey
mpāy nsoho wo pe wee Yiifee- ye,
n ga naa ma miingbāŋ yay le.»

Le maha yrūhū yaha ma yee:

¹⁰ «Mpāy pe wee Yiifee- ye,
pe naa nuhu di pe Yāhā nawee- ne.»

Le maha yrūhū yaha ma yee:

¹¹ «Yii mpāy bye tee wee Yiifee- ye,
-ye naa Yīŋfua Yāhā miingbāŋ sey;
nawee- ter bye, pe naa ke myaha gboho!»

Faale Yāhā kaplāŋ tōrfua Yisa maha bii yee:

¹² «Yisay* kur kue puee waa ga ba yir
u nii mpāy yīŋ na pe wee Yiifee- ye.

Mpāy pe wee Yiifee- ye,
pe ga ba koho taha yaha u na.»

¹³ Yāhā kē ke nawee ta u n koho taha n yaha ke na. Tee ke ta ye Yatē, ke nuhu le ye laam wo busāā, yrīŋ ne, kaa n naa n taha ye koho wātahayaha na ke na, Yāhā Yrā Fānga kāmāy na.

Pɔl u tēn wīl pāā

¹⁴ Wo nna, lii le ma ye wīl, ndoo ge le cā laha ma yee, ye ye laam gbihi ta kayūhū wāpye wīl na, kacān gboho ye laam wo, ye ga waha naa laantor le yii laam wo. ¹⁵ Tē -sē ye laam too kaplāŋ nkāy ne ke ma saba nwo wo, n ke yar ye na fānga ne. Ya'a yāā, n koo kaplāŋ ngī yrūhū yar ye na fānga ne ke syi, Yāhā kayīl wāā ra kē, ¹⁶ ma ra ta Yesu Crise tēntēle mpāy ye pe wee Yiifee- ye, loo ne. N ga le Yāhā tēn tē, n le yar nawee ga waha wāā le Yāhā ne. Loo ne le Yesu kapāyīl wāpāā ne mpāy ye pe wee Yiifee- ye, pe n nii mii diŋ gii syi dyaŋ ke nii Yāhā wāŋ ma maha n tāy ke ye, Yāhā Yrā kāmāy na.

¹⁷ Loo n ta, n ga waha nii sey Yesu Crise kāmāy na le Yāhā tēn kue ye. ¹⁸ N saha laa pāā mii tēn lii sē ne u Yāhā Yīndefua Crise le tē ra koho ne ye. Mpāy pe wee Yiifee- ye, u pe ta pe n nii n luhu Yāhā ye, ta kaplāŋ kāmāy na ma suhu ta troho wātāhā ne, ¹⁹ ma suhu yēkā wūhū ne tesē laanwo wūhū wāpyeŋ fānga ne, ma suhu Yāhā Yrā Fānga ne. Koo kāmāy kē tē waha le Yāhā Yīndefua Crise kapāyīl wīl pāā nawee- ye, ma gbe Yurusalem na tesē koo kue kui ne, ma ga waa Yirii kāntraha kui na. ²⁰ Mpāy pe sē ba Crise myaha luhu yāā ye, n le kapāyīl wīl pāā poo ye. N sē naa n traha n ta tēn tē taha tēn lii na, waa ba cāā le nakūy ta wa ye, ²¹ mii le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Pe sē ba yee u ga pa mpāy ye ye,
poo ga u yāā.

Mpāy pe sē ba u wīl luhu yāā ye,
pe ga ba u kai- luhu pe ke war.»

Pɔl n traha u ka Wɔrme wo

* **15:12** 15.12 Faale cāā Dawide tuhufua bii kē Yisay ne.

²² Le Yesu kapâyî wăpăātay kē le ba yer naa n tã ra na, n sē yāā ka ye fla na ye. ²³ Yagaa, tēn laa wee ra ye koo kui ngū wo ke ga waha yer tã ra na teelaa wăkanj na ye. Ye fla kalaam pye ra na, naandyē ya sē kē ye.

²⁴ Yāhā ma sya, n ma ba n gaha Sepay kăntraha na, n ga klaha n ye yānj, n nii ye ne, n ye laam pye yai, ye n ba koho le ra ye ke yrāhā wāyi ne.

²⁵⁻²⁶ Yagaa, n n gaha Yurusalem wo. Ye sē yāā, Yesu kăndeyārfa mpây pe ma Maseduan kăntraha na, ma suhu Yakayi kăntraha ne, pe war wāā, ma ga wāā Yāhā nawee- mpây kē pe ma nawām Yurusalem wo. N n gaha loo na ke fla na. ²⁷ Pe warwāāfa me pe loo nde ta pe ya ya; kayî laa -sē ne, le fue pye pe na. Ye sē yāā, pe Yiifee- Yesu kăndeyārfa mpây pe ma Yurusalem wo, kai- nkây pe cã le Yesu kapâyî wūhū kue ye, pe too kacăn la pe ya na mpây ne pe wee Yiifee- ye. Loo nde na, mpây pe wee Yiifee- ye, pe bya -sē yai pe waha naa pe koho wān taa wāā pe kē pe n naa pe ya koho soho. ²⁸ N ma ba loo nde war wa, ma too wān nde le soho pe koho wo, n ga ke Sepay yrāhā yi n ba klaha ye fla na. ²⁹ N cã n ma ba ka ye fla na, u Yāhā Yīndefua Crise n gaha kaa taha wo bye na.

³⁰ Wo nna, n ga nde yar waha ye ye wo Yīnfua Yesu Crise myaha na, ma suhu wo ntānj mpây ne pe dye wii tãy Yāhā Yrā kāmāy na: -Ye ra koho soho ta sesrār wo ye naa Yāhā nar ra kē, ³¹ ke n ta sya yaha Yudefa mpây koho wo pe sē Yesu wii sya cīnde ye. Ye maha naa Yāhā nar, n n gaha wān tii ne Yurusalem wo pe Yāhā nawee- kē, te ga pe laam yīn. ³² Loo na, le ma tãy Yāhā ye, yaa ra yāā ye fla na nuhu ne ra laam wo, tesē ra n waha wūū car ye nsoho wo. ³³ Yāhā kē ke yrīnj wāā. Ke pye ye bye kur ye! Amen, le nii ke syi.

16

Syaha fla

¹ N ga wo Yesu kăndeyārwesya nwo wii cāā pāā ye ye, u myaha Feebe. U tēn tē Săncrihi Yesu kăndeyārfa yawāhā fla wo. ² U ma ba ka ye fla na, -ye u yigi yō wo Yīnfua myaha na, u n cã Yīnfua Yesu nawee- me ye ne. -Tee naa koho le u ye kănkai- nkây ne ye wii ma u na; ye sē yāā, u naa koho le nawee- busāā ye, ndoo gē ne.

³ -Ye Persyila syar ra kē u puai Yakila ne, poo pe le Yesu Crise tēn tē naa n tay ra ne. ⁴ Pe ba ra sya yaha gbā koho wo, ma sya ne ga kuee le wo. Ndooyā sē kē, n syaha wāā pe kē ye, Yesu kăndeyārfa mpây pe wee Yiifee- ye, pe yawārfa bye syaha wāā pe kē. ⁵ Yesu kăndeyārfa yawāhāfa mpây pe pe ya wāā pe kaha wo, -ye pe bye syar! -Ye Yepanehe syar, u ntānj sroņ dye ra tãy, woo kē Yesu kăndeyārfa cir Yasyi kăntraha na. ⁶ Maari wii u u ya fāy me wii na, -ye u syar! ⁷ -Ye Yāandurkuse syar tesē Yuniase ne, ta klofa me pe ne, pe maha pye ra ne nwompīhi wo. Pe wii n tãy pe Yesu tēnlēhe ye, pe maha cāā dye gē cāā dye ra yaha le Yesu kănde wo.

⁸ -Ye Yāmpelase syar ra kē, u wii n tãy ra ye le Yīnfua Yesu kănde na. ⁹ -Ye Wurbā syar, u naa n tay wo ne le Yāhā Yīndefua Crise tēn wii na, -ye Setaase bya syar, u ntānj sroņ dye ra tãy. ¹⁰ -Ye Yapele syar, u wāfāy yāā le Yesu kănde wo ma -sē u ya plāhā ma kuee le wo. -Ye Yartobule kahafa syar! ¹¹ -Ye Yerodāā syar, ta klofua kē u ne. -Ye Narsisi kahafa syar! Pe le Yesu kănde yigi klue sī. ¹² -Ye ca syām mii syar pe n yee Terfēhe ma suhu Terfoho ne, pe ma Yīnfua tēn na. -Ye cōō nwo syar pe n yee Persidi, u tēn tē gboho Yīnfua kē, u ntānj dye pe Yesu kăndeyārfa tãy. ¹³ -Ye Wurufuu

syar, Yīnfua u yāŋ yi; -ye u nahafua syar, u ma ra bya nahafua, u kayīi laa pye yāā ra kē, koo kē. ¹⁴ -Ye Yasāykerte syar, Flegō ne, Yermese ne, Paterbase ne, Yarmase ne, tesē Yesu kāndeyārfa mpāy ne pe ma pe ne. ¹⁵ -Ye Filohoke syar u cōo Yuuli ne, -ye Neere syar u syafua ne, Woliipe ne, ma suhu pe Yāhā nawee- mpāy bye ne pe ma pe ne.

¹⁶ -Ye yīi syar yō Yāhā nawee- syaha ter ne. Yesu Crise kāndeyārfa yawārfa bye ye syar.

Kur kuɛ kayar

¹⁷ Wo nna, n ga ye yar waha nde ne: -Ye yīi yigi nawee- mpāy ne! Ye sē yāā, kaklaha nkāy pe ye klaha ke ne, pe koo kaklaha sye, ma nii yēcroho le pe Yesu kāndeyārfa nsoho wo, ma pe plaha n le kāmpee wo. ¹⁸ Ye sē yāā, poosyifa mii, wo Yīnfua Yāhā Yīndefua Crise tēn sē ne pe n tē ye, pe ya laam wīi ne pe n kar. Pe ga pe yēr ta sīsīi, pe kaplāntāhā ta pe nawee-wlaŋ, nawee- mpāy syi pe wākaryaha sē n sye ye. ¹⁹ Yīi poo na, nawee-bye cā ma yee ye n luhu Yīnfua ye. Loo nde nuhu le ra laam wo. N n traha ye kacān yāā kayīi wāpyeŋ kuɛ ye, -tee naa n nii kapee- wāpye wīi ma n naa n dye ye laam wo ye. ²⁰ Yāhā gii ke yrīŋ wāā, ke ga sāndāpee yīnfua Setane kai- tāhā pye klaha- migimigi ye trē flāhā tāy. Yagaa, le yale gbe taha. Wo Yīnfua Yesu Crise, u u laantār yar ye na.

²¹ Ta tēntēwai Timuti ye syar, woo ma suhu ta klofa Lususe ye ne, Jasoho ne, Sosipatehe ne. ²² Ndoos Tehetise wii tē Pōl yē kaplāŋ ngīi yrūhū, n ye syar Yīnfua myaha na. ²³ Kayusu wii n n syā u fla na, tesē pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa pe ya wāā u fla na, u ye syar. Yerasyi wii u ma le klo nanihi war yīŋ na, ma suhu wo Yesu kāndeyārwe Kartisi ne, pe ye syar. [²⁴ Wo Yīnfua Yesu Crise, u u kayīi wāā ye bye kē. Amen, le nii ke syi.]

U saba kuasaha Yāhā wāsey ne

²⁵ -Too naa Yāhā sey, koo ke ga waha ye ta ye n ke sroŋ ta ye Yater, mii le Yesu kapāyīi le yar mii, le kapāyīi lii tē n pāā nawee- ye. Yesu Crise wūhū nkāy tē tōr n yar nawee- na, koo kē ke ma Yāhā laam wīi lii le sē ba yi yāā gbaa na ye. ²⁶ Pe Yāhā kaplāŋ tōrfa bii loo nde yrūhū yaha saba wo. Yagaa, le gbe yi gbaa na. Yāhā gii wākuayāā wee ke na ye, koo ke loo nde ta, ma maha ta pe n koo kai- ngīi yar mpāy bye na pe wee Yīifee- ye, pe n Yesu ta pe Yater pe naa n luhu u ye.

²⁷ Yāhā neŋ ya kē ke ma kai- bye cāfua. Yesu Crise kāmāy na, koo neŋ ya myaha yai wāsey ne yalebye, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi!

Pɔl saba cir kaplāŋ Korntifa ye

Syaha fla

¹ Ndoɔ Pɔl kē ma suhu wo Yesu kāndeyārwe Sohotān ne, too saba nwo yrūhū nɔ wāā. Ndoɔ Pɔl kē, le tāy Yāhā ye ke n ta yee, n ba nii Yesu Crise tēnlɛɛ. ² Wo u saba yrūhū nɔ wāā Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kē Kornti wo. Yāhā pe yee, ma pe ta ke wām, pe n wāā le Yesu Crise kāmāy na. Wo u yrūhū nɔ wāā mpāy bya kē pe ma teebɛɛ bye wo, ma -sē wo Yīnfua Yesu Crise miingbāŋ gbɔho. Woo kē pe Yīnfua tesē wo bye Yīnfua.

³ Wo Tuhufua Yāhā ma suhu wo Yīnfua Yesu Crise ne, ke ke laantār wīi pye ye kē, tesē pe pe yrīŋ wāā ye kē.

Korntifa Yāhā laantār wūhū yāā Yesu Crise kāmāy na

⁴ Yāhā laantār wīi lii pye ye kē Yesu Crise kāmāy na, yalebye n syaha wāā ke kē loo wīi na. ⁵ Ye cā tee wāā le Yesu Crise ne, Yāhā ta ye n kayūhū yāā ye kānkai- bye wo. Koo kayūhū kē ye le Yāhā kapāyīi cā, ye le war. ⁶ U Yāhā Yīndefua Crise kapāyīi nnen gbāā ye laam wo, ⁷ ye n sya ke Yāhā kayūhū yāā. Koo ke ye ta ye n waha wo Yīnfua Yesu Crise wādurban sēŋ. ⁸ Woo kē u ga ye ta ye n yii plāhā yaha, u ma ba dur ba, waa ma n ba yāā ye plaha laa ne ye. ⁹ Yāhā ma yē ter lii ne, ke le pye, koo gii ke ye yee, ye seefar le ke Dya Yesu Crise ne, woo wii u ma wo Yīnfua.

Pe Yesu kāndeyārfa tee ma creŋcreŋ Kornti wo

¹⁰ Wo nna, n ga le nar waha ye ye wo Yīnfua Yesu Crise myaha ne: -Ye wāā le, ye ma syi ye nii creŋcreŋ ye! -Ye nii yīmbui nen na, -tee nii laantee nen ne! ¹¹ Wo nna, ye sē yāā, cɔɔ nwo pe n yee Klowee, u kahafa mpāy ra yar ma yee, wāhā ma ye nsoho wo. ¹² Lii le ma le na, ye kaplāŋ ma ke ya wuhu na: Nwo ga yee woo ma Pɔl kur ye, waa ter ga yee woo ma Apolosu kur ye, waa ga yee woo ma Pyar kur ye, waa ga yee woo ma u Yāhā Yīndefua Crise kur ye. ¹³ Tee le cā laha ma yee, u Crise sē la cɛr fle fle ye, ye tee nii creŋcreŋ. -Ye yāŋ, ndoo Pɔl sē kē tē ku trā na ye wīi na ye. Ye sē maha tāā yi loho wo ndoo myaha na ye. ¹⁴ N syaha wāā Yāhā kē tē sē ye tāā yi loho wo ye, ma yi kāā Kirpusu na, Kayusu ne. ¹⁵ Loo na, waa saha yee ndoo kē n ye tāā yi loho wo ta myaha na ye. ¹⁶ Cīinde, n maha Tefanase kahafa tāā yi loho wo. N sē -sē le sya n maha waa tāā yi yāā loho wo nantāŋ ye. ¹⁷ U Crise sē ra lehe wāā nawee- wātāā myaha na ye. U ra lehe wāā, n ba naa le kapāyīi wūhū yar nawee- na. U sē ra lehe wāā, n ba naa le kapāyīi wūhū pāā mii pe nawee- kacān wūhū pāā mii syi dyaŋ ye. U Crise wāku wīi trā na, n ma le pāā nawee- kacān yor ne, le saa pii sa ye.

Yesu Crise ma Yāhā laantor ne, tesē ke fāngangbāŋ ne

¹⁸ Ye sē yāā, mpāy pe wīi ga ba klaha-, ma'a Yāhā Yīndefua Crise trā wāku wīi pāā pe ye, pe ga yee, a yīŋ wee le na ye. Ma -sē yee wii poo na too sya yaha u Crise kāmāy na, wo cā Yāhā fāngangbāŋ kē u Crise trā wāku wīi ne. ¹⁹ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee:

«Mpây pe ma laantorfa,

n ga pe laantor wûhû pye klaha- pe kê.

Mpây pe ma kaicâfa, n ga pe kacân wûhû sye.»

²⁰ Loo na, ma 'a nii laantorfa, laa na kaicâfa, laa na kaplântâhâ pâafua driyê wîi na, le wâyî -sê ma na ma ye? Yâhâ ge le yar ma yee yîŋ wee driyêfa kacân na ye.

²¹ Ye sê yââ, driyêfa laantor pe ta pe sê waha Yâhâ laantor war ye. Loo ne, mpây pe Yesu ta pe Yater, Yâhâ yee ke ga poo sya yaha le Yesu kapâyîi kâmay na, lii le n pââ driyêfa ye, pe n yee yîŋ wee le na ye. ²² Yiifee- n ke laanwo wûhû n pye pe n yââ yînde ne. Jrekefa n ke pe kacân yââ driyê wûhû wîi na. ²³ Wii poo na, wo u Crise trâ wâku wîi pââ nawee- ye. Loo nde ncafûhû yigi pe Yiifee- kê; mpây pe wee Yiifee- ye, poo n yee yîŋ wee le na ye. ²⁴ Yesu kândeyârfa bye, mpây pe ma Yiifee-, tesê mpây ne pe wee Yiifee- ye, poo ye u Crise ma Yâhâ fângangbân, ma maha ma ke laantor. ²⁵ Yâhâ wûhû nkây nawee- n yee yîŋ wee ke na ye, ke ter gboho nawee-laantor wûhû na. Tesê, Yâhâ wûhû nkây nawee- n yee fânga wee ke na ye, ke ter gboho nawee- fânga na.

²⁶ Wo nna, tee wee ngaa driyêfa yînde na ye, Yâhâ n -sê ye yân yi, -ye loo yân! Ye laam wo, kaicâfa sê nihi ye, fângafa sê nihi ye, nangbâm sê nihi ye. ²⁷ Mpây pe wee kaicâfa driyêfa yînde na ye, Yâhâ poo yân yi, ma fyar yaha mpây na pe ma kaicâfa driyêfa yînde na. Mpây pe wee fângafa driyêfa yînde na ye, Yâhâ poo yân yi, ma fyar yaha mpây na pe ma fângafa driyêfa yînde na. ²⁸ Mpây pe ma naflam, driyêfa sê pe yân nawee draha wo ye, ma suhu mpây ne pe wee ngaa driyêfa yînde na ye, Yâhâ poo yân yi, ma -sê pe driyêfa fânga wîi kua, ²⁹ nawee waa ma n waha u ya sey Yâhâ yaha ye ye.

³⁰ Yâhâ -sê ye ta ye n seefar le Yesu Crise ne, woo kê u laantor le nawee laam wo. Woo kâmay na wo sron Yâhâ yînde na, wo nii Yâhâ wâm, wo maha wâsyayaha yââ. ³¹ Loo ne, le yrûhû yaha Yâhâ sabangbân wo ma yee:

«Waa sê yai u naa u ya sey ye,

u yai u naa Yînfua Yâhâ koo sey.»

2

Yesu Crise trâ wâku wîi loo le ma yîŋ

¹ Wo nna, tê ba ka ye fla na, maa le Yâhâ kapâyîi wîi pââ ye ye, ta yê kaplân pye yaayaa, ta kacâyor sê maha ba ter ye kacân fla yaha ye. ² Ye sê yââ, tê pye ye nsoho wo, n ba yee n saa laa pââ ye ye mii Yesu Crise wîi ya sê ne, tesê u trâ wâku wîi ne ye. ³ Tê pye ye fla na, fânga sê pye ra na ye, n naa n fya ma sya naa n sege. ⁴ Kaplân nkây tê naa n pââ ke pye gbegbe, ke sê pye kacâyor kaplântâhâ ye. Yâhâ Yrâ Fânga pye ra kaplân na, ma ta nawee- n naa ke kaplân sya. ⁵ Loo na, driyêfa laantor ter sê ne te ye ta ye n Yesu ta ye Yater ye, Yâhâ Fânga koo kê.

Yâhâ laantor

⁶ Mpây pe yîntar too Yesu Crise kânde wo, wo laantor raa wîi pââ pe ye. Driyêfa laantor ter sê ne ye, driyê yînfua laantor ter sê maha ne ye, poo mpây pe fânga ga ba pye klaha- pe ye. ⁷ Yâhâ laantor wîi ne too n pââ, tii driyêfa sê te war ye, te wûhû pe na. Driyê sê bii tâhâ wa ye, Yâhâ bii too laantor cââ gbihi ta wa wo kê, wo nayôr wâyââ wîi na. ⁸ Too laantor wee

driyē yīnfa ye ye. Mii loo sē ne ye, pe saa ne pye pe Yesu Crise kuey mar boo trā na ye, woo wii u ma nayōr ter bye Yīnfa. ⁹ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Kai- nkāy nawee waa sē ke yāā yāā yīnde ne ye,
waa sē maha ke luhu yāā ye,
ke sē pye yāā waa laam wo ye,
Yāhā koo cāā gbihi ta
mpāy kē ke ntāŋ dye pe tāy.»

¹⁰ Koo kai- ngī Yāhā ke yar wo na ke Yrā kāmāy na. Ye sē yāā, Yāhā Yrā Fānga kai- bye cā, Yāhā wūhū nkāy gē ne ke sē n yi gbaa na ye. ¹¹ Ye cā, waa saha nawee laam wī cā ye. Nawee yrā lii le ma u laam wo, loo ne le u laam wī cā. Ke syi, waa saha Yāhā laam wī cā mii Yāhā Yrā sē ne ye.

¹² Wii poo -sē na, driyē nge yrā ter sē ne le ma wo laam wo ye. Yāhā Yrā ter loo ne too yāā; Yāhā le wāā wo kē, ma yee wo waha ke kayūhū cā, kayūhū nkāy Yāhā ke wāā wo kē. ¹³ Wo koo kayūhū ngī wī pāā nawee-ye. Wo sē ke pāā driyēfa kacāyor kaplāntāhā ne ye; Yāhā Yrā kaplāŋ nkāy le wo yē wo, koo too n pāā. Yāhā Yrā kaplāŋ kē ke ne ke Yāhā Yrā wūhū pāā.

¹⁴ Nawee wii Yāhā Yrā wee u laam wo ye, u saha Yāhā Yrā wūhū yāā ye; woo ye, yīn wee ke na ye. U saha ke war ye, ke n war Yāhā Yrā kāmāy ya na, koo kē. ¹⁵ Nawee wii u Yāhā Yrā yāā, lii le sroŋ lii ne le sē sroŋ yē, u koo war. Woo na, nawee waa ter saha u wūhū war ye, nawee wii u sē Yāhā Yrā yāā ye. ¹⁶ Loo ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yoo Yāhā laam wūhū cā,
ma ga waha naa ke klaha kai- ne?»

Wii poo -sē na, wo ma Yāhā Yīndefua Crise laam ter ne.

3

Yāhā tēntē- wī

¹ Wo nna, n sē ba naa kai- pāā ye ye, mii mpāy dyaŋ Yāhā Yrā laantor ma pe ye ye. Ye naa ye laam wūhū ya pye, ye pye mii pēyār dyaŋ le Yāhā Yīndefua Crise kānde wo. ² Kai- nkāy tē naa n pāā ye ye, ke pye mii yīm dyaŋ tē naa n wāā ye kē; ke ma ne pye mii wāle digi dyaŋ, ye saa ne waha yia ye. Yagaa gē na, ye saha yia ye, ye tee mii, ye laam wūhū ya tee n pye nantāŋ. ³ Ye sē yāā, tee laanyar pye yii na, wāhā ke maha ma ye nsoho wo, koo ngī le yar ma yee, ye ye laam wūhū ya pye, ye ma mii driyēfa dyaŋ. ⁴ Ye laam wo, nwo ga yee woo ma Pōl kur ye, waa ter ga yee woo ma Apolosu kur ye. Loo nde le yar ma yee ye ma mii driyēfa dyaŋ.

⁵ Apolosu wī ma lii ne? Ndoo Pōl, ta wī ma lii ne, ye n nii n wāā wo wī na? Yāhā tēntē- ya me wo ne, ke wo tēŋ la wo kē. Wo kāmāy na ye Yesu ta ye Yatr. ⁶ Le ma mii ndoo Pōl ngaa sī wāsī ya, Apolosu n loho ya woo ke na, Yāhā koo n -sē ke ta ke n yir. ⁷ -Ye yāŋ, u sīifua wee ngaa ye, u lawoofua wee ngaa ye. Yāhā gii ke ke ta ke n yir, koo kē ke ma yīŋ. ⁸ U sīifua ma suhu u lawoofua ne, pe ma wācēŋ. Pe pe tēn tē mii syi dyaŋ, Yāhā ga ba pe dāān wāā pe kē koo syi, pe ya wuhu na.

⁹ Ye sē yāā, ndoo ma suhu Apolosu ne, wo ma mii tawarfa dyaŋ Yāhā ye. Yii -sē ma mii tar dyaŋ Yāhā ye. Ye maha ma mii kangbāŋ dyaŋ ke fāā yir Yāhā kē. ¹⁰ Yāhā ndoo ta ra n waha yia, ma ke kangbāŋ nakūy kā mii kaha fāāfuayō dyaŋ. Yāhā ke laantār wī nde pye ra kē. Waa ter n -sē ba fāā taha koo kaha nge nakūy na. Mpāy bye pe -sē ga ba fāā naa n taha

ke na, pe pe ya yigi pe wāfāā ter ne. ¹¹ Koo kangbāŋ nakūy lii le ta wa, loo ne Yesu Crise wātaŋ ne ye Yater. Yīŋ wee kangbāŋ gaa ter nakūy na Yāhā ye ye. ¹² Nawee- mpāy fāā n taha ke kangbāŋ nakūy na sān wān ne; mpāy, wargbe wān ne; mpāy, ntēmbar raa ter ne kacān wee te dir na ye. Mpāy ter maha ma, pe fāā n taha katyigi ne; mpāy, nyēfar ne; mpāy, nyōr ne. ¹³ Yesu Crise kasāhā per maa nɔ, naa ga ba ta le n cā mpāy poo wān yō, naa saha te pye klaha- ye, wān tii pe fāā naa n taha te ne. Mpāy, naa ga waha pe wān pye klaha-, le bya ga ba cā. ¹⁴ Naa ma yee ke sē wii tēn klaha- kāā koo kangbāŋ nakūy na ye, ufua ga dāān yāā. ¹⁵ Naa ma -sē wii tēn klaha- kāā, koo kangbāŋ nge nakūy na, ufua saa dāān yāā ye. U ga nii miī nawee wii dyaŋ, naa u wān bye sūhu, woo ya n yi le wo.

¹⁶ Ye sē cā la ma yee ye kadye ma Yāhā niisaha, Yāhā Yrā Fānga ma ye nanem bye laam wo? ¹⁷ Nawee wii ma koo Yāhā niisaha pye klaha-, Yāhā ga woofua bya pye klaha-. Ye sē yāā, Yāhā niisaha ma Yāhā wāŋ. Ye bye -sē ma Yāhā niisaha.

¹⁸ N ga laa pāā ye ye, waa ma syi u u ya kar yaha le ne ye, loo ne nde: Ye laam wo, waa ma yee woo ma driyēfa laantor ter ne, u too miy yaha. -Tuu Yāhā laantor ter gbe, too tii yīŋ wee te na driyēfa ye ye. Loo na, u ga nii cīinde laantorfua Yāhā ye. ¹⁹ Ye sē yāā, yīŋ wee driyēfa laantor ter na Yāhā ye ye. Le ma ge ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Driyē laantorfa, Yāhā pe yigi pe ya koho kacān namihi ne.» ²⁰ Le maha ma le yrūhū yaha ma yee:

«Yāhā nawee laantor ter wūhū cā.

Ke cā too nde saha laa yō ye.»

²¹ Loo nde na, ye ma syi ye naa naweete myaha gboho ye! Ye sē yāā, kai-bye ma ye wān: ²² Ndoos Pol woo, Apolosu woo, Pyar woo, driyē wān woo, yrāŋ wī woo, gbā wī woo, yagaa wūhū woo, sukūhū gaa wūhū woo, too nde bye ma ye wān. ²³ Ye -sē ma u Yāhā Yīndefua Crise wām, u Crise -sē ma Yāhā wūū.

4

Yesu Crise tēntē-

¹ Ye yai ye cā u Yāhā Yīndefua Crise tēntē- me wo ne. Yāhā wūhū nkāy nawee- sē ke cā yāā ye, koo wo n yar nawee- na. ² Wii u -sē ma Yāhā wūhū yarfua nawee- ye, lii le ma u wīī, u yai u sroŋ. ³ Le tāy ye yee ta wīī yō, laa na ye yee ta wīī sē yō ye, le tāy le pye kasāhāfa ge pe ra wīī pāā ke syi dyaŋ, le sē kai kua ra ye ye. Ndoos ge sē laa pāā nii wāpee wīī na ye; ⁴ n sē laa yāā tē tee pye ye. Loo sē -sē ne le ga ta ra n sroŋ Yāhā ye ye. Wii u ma ra kasāhāfua, woo kē Yīnfua Yesu ne. ⁵ Loo ne, ye ma syi ye cāā naa laa pāā waa wīī na miī le yale sē nɔ wa ye, yaliile Yīnfua Yesu ga ba dur ba. U ga ba wam wūhū gbe yi gbaa na, nawee laam wūhū bya ne. Loo na, nawee nawee woo, u ga ba u miyūhū lay yāā Yāhā ye.

⁶ Wo nna, n wo wīī pāā ye ye, ndoos tesē Apolosu ne, ma yee ye waha ke kai- war. N yee n ga wo wīī pāā ye ye, ye n naa ye troho tāhā miī le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo miī. Ye ma syi ye naa n yee nwo wāklaha ter puar nwo wāklaha na, le n nii ye n yataŋ ta yii na ye. ⁷ Ye sē yāā, yoo nawee- ta pe wee wāceŋ pe ya ne miī Yāhā sē kē ye? Mboos nawee, kayīī lii ma ma ye, miī Yāhā sē kē ke loo wāā ma kē ye? Taa -sē loo yāā, ma tee miī sey miī Yāhā sē kē ke le wāā ma kē ye.

Yataŋ gboho ter Korntifa na

⁸ Ye sē yee la, a yii kai- cā yai wa, a ye ngbān yai wa kacān ne, a wii ma sya yee wo wee ye, ye ga waha yahasee gbe? Ye ma nii yahasee ye cūnde, le yō; ye ga waha wo bya ta wo n nii yahasee ye. ⁹ Ye sē yāā, wii Yesu tēnlēhe, le wee la mii Yāhā wii ta nawee- bye kur kuē ye, mii mpāy dyan pe yai wāboo ne? Driyē nge wo, pe nabuar, ma suhu pe yāhāyīn tēnlēhe ne, pe yīnde ma wo na ke kai- bye wo. ¹⁰ U Yāhā Yīndefua Crise wīi ta pe n nii n yee yīn wee wo na ye. Yii poo -sē na, ye sē yee la ye ma laantorfa le Crise kānde wo? Fānga wee wii ye ye, yii poo -sē na, ye sē yee la fānga ma ye ye? Ye sē yee la nawee- ye myaha sey, wii poo -sē na, pe sē wo yān nawee draha wo ye? ¹¹ Ma sya ba waa yagaa na, wo n fāy fāā ne, loho fāā ne, faha wān sē maha yai wo ye ye, pe wo nuhu, niisar wee wo ye ye. ¹² Wo wo yē digi yāā wii koho kasyā na. Mpāy pe wo tyēhe, wo Yāhā nar ke kaa taha pe na. Mpāy pe wo nuhu Yesu Crise wīi na, wo sē n fya koo wāfāy na ye, ke ma sya pye mii. ¹³ Nawee wii ma wāpee pāā wo wīi na, wo u yē wāā n sya kayīi ne. Ma sya ba waa yagaa na, wo ma kafar wān syi dyan driyēfa ye, wo wīi fūhū nawee- ye.

¹⁴ N sē koo kaplān ngīi yrūhū ye kē ma yee, n ga fyar yaha ye na ye. N yee n ga ye cāā yar ke kai- ne, mii waa dyan u pii ne pe ntān dye u tāy. ¹⁵ Ye sē yāā, mpāy pe ye klaha le Crise kānde wāyār ne, pe ma sya nawee- nyerbua tā, tuhufa buar wee ye ye ye. Tee fe dye le Yesu kānde wo, ndoo kē n cāā ye klaha le Yesu Crise kapāyīi wīi ne, koo kē ndoo kē ye tuhufua le Yesu kānde wo. ¹⁶ N ga ye nar waha nde ne, -ye ra pyer ter gbe! ¹⁷ Loo ne ta n Timuti nō wāā ye ye. U ma ta dya le Yīnfua Yesu kānde wo, u ntān dye ra tāy, u n sron le Yesu tēn ne. U ga ba ye gbihi yar ta troho wātāhā ter ne le Yesu Crise kānde wo, tesē ta kaklaha ter ne Yesu kāndeyārfa yawār teebehe bye wo.

¹⁸ Ye laam wo, mpāy ta yi yatan ne ma n yee, a ndoo saa ka ye fla na ye. ¹⁹ Yāhā ma sya, n ga ka ye fla na, le saa ma- ye. Mpāy pe yee poo ta yi pe yatan ne, n sē n gaha pe kaplān ya luhu ye, n n gaha yān pe ma waha n yia, ma pe troho tāhā le Yesu kānde wo fānga ne. ²⁰ Ye sē yāā, Yāhā Yai wīi na, kaplān koo sē kē ke ma yīn ye; ma waha yia, ma naa ma troho tāhā le Yesu kānde wo fānga ne, loo le ma yīn. ²¹ Lii loo le n tāy ye ye? N ka ye fla na ye wāpēn yīmbui ne laa, n ka ye fla na laantār ne mii waa dyan u pii ne pe ntān dye u tāy?

5

U kapeepyefua yai u cer yi kāā ye yawāhāfa wo

¹ Pe le pāā, a ye yawāhāfa wo tyatyāhā wīi laa ma, le wāpee! Mpāy ge pe sē cūnde Yāhā cā ye, poo kānde na le syl sē yai le pye ye. Le nde, ye laam wo, waa ma u u tuhufua cōō di. ² Loo naa bye ne, ye yatan gboho, ma sya ta yi. Ye ma ne pye fyar ye yigi, le n nii ye fāy, ye ne ga u tyatyāhāfua cer yi kāā ye yawāhāfa wo. ³ Ndoō woo na, tē sya dey ye na, ta laam ma ye fla na. Wii tuu kapee nde pye, ndoo woofua sāhā wa wo Yīnfua Yesu kāmāy na, mii n ma ye fla na. ⁴ Ye ma yii wāā Yīnfua Yesu myaha na, ta laam bya ga ba pye ye nsoho wo, Yīnfua Yesu fānga ne. ⁵ Ye ga ba u kapeepyefua cer yi kāā ye yawāhāfa wo, Setane n u fāy u kadye sraha na, u tyatyāhā laampee n sya ba pye klaha-. Loo na, u ga ba sya yaha wo Yīnfua Yesu wādūrba per.

⁶ Ye yii ka n sey ke dyan, yīn wee le na ye ye ye. Ye cā ncasur car ya kē, ke ke bur loho bye ta ke n fua n yir busāā. ⁷ Kapee- wāpyen ma mii ncasur

wāŋ syi dyaŋ ke le nii nawee laam wo. -Ye ye ncasur yi kãã yii wo, ye nii mii bur loho wāfāŋ dyaŋ ke ma gbɛgbɛ, ncasur wee ke laam wo ye. Āwā, ye -sɛ ma gbɛgbɛ koo syi dyaŋ; ye sɛ yāā, pe u Yāhā Yīndefua Crise boo mpar draha wo wo kapee- wīī na. Woo kē wo syayaha gbar. ⁸ -Too naa wo syayaha gbar gbar, wo naa wo troho tãhã Yesu kãnde wo, wo wo napeer miy yaha, wo tyatyãhã ne te ma mii ncasur wāŋ syi dyaŋ! Loo na, wo ga naa wo troho tãhã Yesu kãnde wo cīinde, wo nii gbɛgbɛ mii bur loho gii syi dyaŋ ncasur wee ke wo ye.

⁹ Tē ba cãã saba wii yrūhū nɔ wāā ye ye, n ba le yrūhū u laam wo ma yee, -ye cɛr mpāy na pe tyatyãhã pye. ¹⁰ Driyēfa mpāy pe tyatyãhã pye, mpāy ne pe yīnde yi n too nawee- wān na, pe fufordifa ne, pe mpar yahafa ne, n sɛ -sɛ yee -ye cɛr pe na ye kuāŋ ne ye. Mii loo sɛ ne ye, ye ga waha yi kãã la pe yaha ke driyē wo? ¹¹ N ba le yrūhū ma yee, -ye cɛr ye kuāŋ ne mpāy na pe pe ya ta Yesu kãndeyārfa, ma -sɛ tyatyãhã pye, tesɛ mpāy ne pe yīnde yi n too nawee- wān na, mpāy ne pe mpar yaha, pe nagblahafa ne, pe sɛnwɔ nafãān ne, pe fufordifa ne. Ye ma n wāā naa n di gɛ di pe ne ye.

¹²⁻¹³ Driyēfa mpāy pe wee Yesu kãnde wo ye, ta wīī sɛ ne poo wāsãhã ne ye. Yāhã kē ke ga ba pe sãhã. Mpāy pe -sɛ ma le Yesu kãndeyārfa yawãhã fla wo ye ne, ye yai ye naa poo sãhã, -ye naa ke kai- gbihi! Le ma le yrūhū yaha Yāhã sabangbãŋ wo ma yee, Yāhã yee: «Ye u napee cɛr yi kãã ye nsoho wo!»

6

Ye ma syi ye ga naa yii sãhã driyēfa ye ye!

¹ Ye yawãhãfa laam wo, kai ma wii dye u Yesu kãndeyārwai ne, u yai la u ga u sãhã kasãhãfa mpāy fla na pe sɛ cīinde Yāhã cã ye? U ma ka u ne u Yesu kãndeyārwai poo yahasee ye, koo sɛ puar la? ² Ye sɛ cã la, mpāy pe ma Yāhã wām, poo me pe ga ba driyēfa sãhã sukūhū gaa laam wo? Tee -sɛ ga ba driyēfa sãhã, ye yai ye waha naa ye kasyĩmbehe gbihi ye nsoho wo yii ya. ³ Ye sɛ cã la ma yee, wo n pai yãhãyĩŋ tɛnlehe sãhã sukūhū gaa laam wo? Ye -sɛ pye mii ye saa waha driyē nge kai- gbihi ye? ⁴ Kai ma -sɛ dye ye nsoho wo, driyē nge kasyĩmbehe wīī na, ye tee n gaha kasãhãfa mpāy fla na pe sɛ cīinde Yāhã cã ye. ⁵ Loo nde yĩntaha kē, ye laam wo, laantorfua waa wee wii syi tuu ga waha kai war yi u Yesu kãndeyārwai nsoho wo ye. Fyar yai te ye yigi! ⁶ Tee kai- pãā n taha yii na, le sɛ yō ye. Ye tee maha n gaha ke kai- ne kasãhãfa mpāy fla na pe sɛ cīinde Yāhã cã ye, loo cã pee.

⁷ Tee yii yee ga n sãhã kasãhã yĩnfa fla na, loo nde ma wa wãpee ye wīī na. Waa ma kapee laa ter pye ye na, ye tyii le n kua kãã ye laam wo gbɛgbɛ, kayīī ne. Waa ma ye koho kla gaa gbe, -ye yaha le le n kua kãã ye laam wo gbɛgbɛ, kayīī ne. ⁸ Le -sɛ nde, yii gɛ me tee kapee- pye ye nampyer- na, ma maha pe koho wān gbe. Ye Yesu kãndeyārwai gɛ me tee nde pye pe na. ⁹ Ye sɛ cã la ma yee mpāy pe kapee- pye, pe saa ba yāā dye Yāhã yai klo wo ye? Ye ma n yii kar yaha le ne ye: Mpāy pe tyatyãhã pye, ma suhu mpar yahafa ne, tesɛ cayɔr lefa ne, tesɛ mpāy ne pe n sãy pe naawai ne, pe cawai ne, ¹⁰ tesɛ fufordifa ne, tesɛ mpāy ne pe yīnde yi n too nawee- wān na, tesɛ sɛnwɔ nafãān ne, mpāy ne pe pe nampyer- laam war, mpāy ne pe ma yuhu- naboofa, poo mii bye saa ba yāā dye Yāhã yai klo wo ye. ¹¹ Ye laam wo, mpāy pye ke syi. Ye kapee- -sɛ yee laha kãã ye

na, ye nii Yāhā wām, ye sronj Yāhā yīnde na Yīnfua Yesu Crise kāmāy na, tesē Yāhā Yrā Fānga kāmāy ne.

Ye kadye ma Yāhā niisaha

¹² Pe n yee, a nawee laam wūhū bye wāpyeŋ kānde ma u ye. Cīnde ne, ke bye sē -sē kē ke yō ye. Nawee laam wūhū bye wāpyeŋ kānde ma sya pye u ye, u sē -sē yai u nii u laam wīi laa yāmpuai ye. ¹³ Pe n yee, a dir ma laha myaha na, laha ma dir myaha na. Tee -sē le cā ye yee, Yāhā ga ba te bye wīi kua. Nawee kadye sē -sē nii tyatyāhā myaha na ye. Nawee kadye ma Yīnfua Yesu myaha na; tesē Yīnfua Yesu ma nawee kadye myaha na. ¹⁴ Yāhā fāngangbāŋ kāmāy na, ke ba wo Yīnfua Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye mii, ke -sē ga ba wo kadye ta ke n yir gbā wo, ke nii yrāŋ na koo syi.

¹⁵ Ye sē cā la ma yee, ye kadye ma Yāhā Yīndefua Crise kadye teebehe nkāy? Ye kadye ke -sē ma u Crise kadye teebehe nkāy, ye sē yai syi syi ye ke wāā le canaandi kadye ne ye. ¹⁶ Ye sē cā la ma yee, mboo wii ma ka canaandile ye, mboo tesē woo ne, ye ga wāā le, ye nii kadye nen? Loo syi ne le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Naa ma suhu cōo ne, pe ma pe ya gbe, pe ga nii kadye nen.» ¹⁷ Wii ma -sē wāā le Yīnfua Yesu ne, u ga nii laantee nen na Yesu ne.

¹⁸ -Ye naa n fā tyatyāhā na! Kapee- nkāy ter ma ke pee, ke sē -sē laa pye nawee kadye sraha na ye. Wii u -sē tyatyāhā pye, u le pye u ya koho kadye sraha na. ¹⁹ Ye sē cā la ma yee, ye kadye ma Yāhā Yrā Fānga niisaha? Yāhā le wāā ye kē, le ma ye nanem bye laam wo, ye wee yii wām ye. ²⁰ Ye sē yāā, tee par sya yē gii na kacān wee ke na ye. Koo yē kē Yesu Crise ntāŋ wāwoo ne. Ye tyii ye kadye pyer n ta, nawee- n naa Yāhā sey!

7

Cōo wāsya wīi, naa wāgbe wīi ne

¹ Tee ba saba wii yrūhū nō wāā ra kē, ye ba ra yey kai- nkāy ne. N ga koo kai- yīntaha yar ye na. Ndooye, naa ma yee u sē cōo gbe ye, koo puar.

² Tyatyāhā wīi na, naa -sē yai u cōo sya, cōo -sē yai u nii puai ye. Loo ga waha ta tyatyāhā wūhū saa naa n pye ye. ³ Naa yai u naa u cōo wīi pye, cōo bya -sē yai u naa u puai wīi pye. ⁴ Cōo kadye wee u ya wāŋ ye, ke ma u puai wāŋ. Puai kadye wee u ya wāŋ ye, ke ma u cōo wāŋ. ⁵ Cōo tesē naa ne, ye ma n naa n tyii yii na ye! Ye -sē ga waha pāā ta ye tyii yii na plii raa nsoho wo, ye draha yāā ye pāā ma- Yāhā ye. Loo kur ye, -ye dur nii yii ne, mii loo sē ne ye, tee saha yia yii na ye, Setane ga waha yia ye na, u ye ta ye n ga tyatyāhā pye kue ngaa ye. ⁶ Tē ye yar lli ne, n sē yee fānga wīi ne ye. Le ma yai wii ye, u ga waha le pye. ⁷ Cōo wee ra ye ye. Nawee- ma ne pye ta wāŋ syi dyaŋ, loo le yō. Yāhā ke -sē fānga tii wāā nawee- kē, te ma te ya wuhu na. Nwo ma fānga gaa ne, nwo fānga ter -sē ma ke ya ya.

⁸ Mpāy pe ma naandar, tesē mpāy ne pe ma cabelar, ma suhu calangusyam ne, pe ma kuae ta wāŋ syi dyaŋ pe ya ya, loo le yō. ⁹ Pe ma -sē yee pe saha yia pe ya na ye, pe pe ya sya, pe nii pe ya ye. Koo puar, pe kuae ke dyaŋ le n naa pe fāy.

¹⁰ Yīnfua Yesu kānde nde yar ra na ma yee, cōo ma pye puai ne, u sē yai u u puai sye ye. ¹¹ Tesē, cōo ma u puai sye, u -sē nii ke dyaŋ, u ma n naa waa gbe ye. Mii loo sē ne ye, u yai u ga wāā le u puai ne. Tesē, naa sē yai u u cōo sye ye.

¹² Ndoos yě kaplāŋ kē tē ga pāā yagaa. Yesu kāndeyārfua waa ma pye cōō ne, cōō wii u sē Yesu ta u Yater ye, u cōō ma yee u ga kuee u ne, u ma syi u u cōō sye ye. ¹³ Yesu kāndeyārfua ma pye puai ne, puai wii u sē Yesu ta u Yater ye, u puai ma yee u ga kuee u ne, u ma syi u u puai sye ye. ¹⁴ Ye sē yāā, puai wii u sē Yesu ta u Yater ye, u cōō tuu -sē ma Yesu kāndeyārfua, u cōō kāmāy na u crā Yāhā na. Tesē, cōō wii u sē Yesu ta u Yater ye, u puai tuu -sē ma Yesu kāndeyārfua, u puai kāmāy na u crā Yāhā na. Mii loo sē ne ye, pe kicar ga nii mii mpāy dyaŋ pe sē cīinde Yāhā cā ye; pe -sē mii pe crā Yāhā na pe seefa nen kāmāy na, pe seefua wii u ma Yesu kāndeyārfua. ¹⁵ Puai wīī na, u cōō ne, wii u sē Yesu ta u Yater ye, woo ma yee u ga u nampyen sye, le ga waha pye. Loo nde na, laa wee pe nsoho wo nantāŋ ye. Wii u ma Yesu kāndeyārfua u tefay yāā. Yāhā wo yee wo nii wii ne yīmbui nen na, yrīŋ ne. ¹⁶ Ma sē yāā, mboo naa, ma saha le cā ma yee ma ga waha ma cōō ta u n dye Yesu kānde wo, u wāsyayaha yāā ma wāŋ syi dyaŋ ye. Ma sē yāā, mboo cōō, ma saha le cā ma yee ma ga waha ma puai ta u n dye Yesu kānde wo, u wāsyayaha yāā ma wāŋ syi dyaŋ ye.

-Ye kuee draha gii wo tee pye Yāhā n ba ye yee!

¹⁷ Lii le ma yīŋ, tee pye draha gii wo Yāhā n ba ye yee, -ye kuee koo draha wo; loo ma Yīŋfua Yesu laam wīī. Loo kānde nde ne tē n yar Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye na, teebehe bye wo.

¹⁸ Wii ma pye u ba kūū le wa Yāhā n ba u yee, u ma syi u yee u ga dur u u ya ta mii u sē kūū ye. Wii ma pye u sē kūū ye Yāhā n ba u yee, u ma syi u yee u ga u ya ta mii u kūū ye. ¹⁹ Ma kūū woo, yīŋ wee le na ye; ma sē kūū woo, yīŋ wee le na ye. Lii le ma yīŋ, ma naa n sroŋ Yāhā kānde katan wāyār ne. ²⁰ Taa pye draha gii wo Yāhā n ba ma yee, kuee koo draha wo! ²¹ Ma'a pye yāmpuai Yāhā n ba ma yee, ma'a syi ma naa laam ga ma yāmpar wīī na ye. Ma'a -sē ga waha yi le wo, ma yi! ²² Yāŋ, yāmpuai wii u yee Yesu kānde wo, Yīŋfua Yesu u yi wa u kapee- wāpyen yāmpar wo. Wii u wee yāmpuai ye, u ma yee Yesu kānde wo, u ma Yesu yāmpuai. ²³ Ye bye, ye par sya yě gii na kacān wee ke na ye. Koo yě kē Yesu Crise ntāŋ wāwoo ne. Loo na, ye ma syi ye nii nawee- laam wūhū yāmpa ye!

²⁴ Wo nna, ye nanem bye tee pye draha gii wo Yāhā n ba ye yee, -ye kuee koo draha wo Yāhā yaha ye!

Naandar wīī, cabelar wīī ne, tesē calangusyam wīī ne

²⁵ Ye ba ra yey naandar wīī na, tesē cabelar wīī ne. Yīŋfua Yesu sē kapān laa yar ra na poo wīī na ye. Tuu -sē yō ra na, ma ra ta ta n sroŋ, n ga waha ta laam wīī yar ye na ye kayey nde wīī na.

²⁶ Kayīhī nihi ter yagaa. Loo nde wīī na, lii le yō ndoo ye, le puar naa na u kuee ke dyaŋ. ²⁷ Ma'a pye cōō ne, kuee u ne! Ma'a yee ma wee cōō ne ye, ma'a syi ma waa sya ye! ²⁸ Ma'a cōō sya, kapee sē ne ye. Capua ma nii puai ye, kapee sē ne ye. Pe ma pe ya sya, wāfāy ga ba naa pe dye, n -sē n traha n wāfāy nge kuā ter pe na.

²⁹ Wo nna, lii tē ga pāā ye ye, loo ne nde: Yale sē gboho kuee wo ye nantāŋ driyē nge wo ye. Ma gbe yagaa na, mpāy pe ma ca ne, pe pe laam niy yaha mii mpāy dyaŋ ca wee pe ye ye. ³⁰ Mpāy pe ma miyāhā na, pe nii pra mii mpāy dyaŋ pe wee miyāhā na ye. Mpāy pe ma nuhu na, pe pe ya ta mii mpāy dyaŋ pe wee nuhu na ye. Mpāy pe ma klafa, pe pe ya ta mii mpāy dyaŋ pe wee klafa ye. ³¹ Mpāy pe ma driyē kai- yahasee ye,

pe pe ya ta mii mpây dyan pe wee driyē kai- yahasee ye ye. Ye sē yāā, wākueeyaitān wee driyē kai- na ye.

³² N n traha ye ma syi ye naa laam ga ye. Coo wee wii ye ye, u laam ga Yīnfua Yesu wīi na, u ga pye mii u pyer n naa n tāy Yīnfua Yesu ye. ³³ Coo ma pye wii ye, u laam ga driyē nge wān na, u ga pye mii u pyer n naa n tāy u coo ye. ³⁴ U laam ma fle sīi. Tesē, coo wii u wee puai ye ye, capua wii ne u wee puai ye ye, pe laam ga Yīnfua Yesu wīi na, pe ga pye mii pe pyer n naa n tāy u ye. Pe n ke pe kadye ma suhu pe laam wūhū ne, te naa n laha. Wii u ma puai ye, u laam ga driyē nge wān na, u ga pye mii u pyer n naa n tāy u puai ye. ³⁵ N n traha ye kayūhū yāā, koo kē ta n ye yar kai-ngūi ne. Le sē nii mii fānga wīi laa ne ye. N n traha ye naa ye troho tāhā kānyī wo, ye ye laam gbihi ta, ye naa n nii Yīnfua Yesu myaha na.

³⁶ Yagaa, naanfuē syi tuu ma capua ne, u ga waha le ta u yee, woo saa u sya ye. Kur kue ye, u naanfuē ma ba yee woo tee pye u capua na, u ma maha yee u saha yia naandar na ye, ma yee woo ga u capua sya, le ga waha pye. Kapee sē ne ye. ³⁷ Wii ma -sē yee, woo saa coo sya ye, woo ga kuee naandaha, le ma pye u ya laam wīi ne, waa yē kapān sē ne tuu luhu ye, u ma cā u ga waha yia u ya na, u ma kuee naandaha, loo yō. ³⁸ Loo na, naanfuē tuu kicar yigi, u ma ba u sya coo, le yō. Wii ma -sē ba sye, u sē u wūi sya coo ye, ma kuee naandaha, loo cā maha yō.

³⁹ Coo wii puai ma pye yrān na u sē ku ye, u coo yai u kuee u puai ye. U puai ma -sē ba ku u yaha, u ga waha nii puai waa ye. Le -sē yai le pye Yesu kānde na. ⁴⁰ U coo ma -sē kuee ke dyan calangusya, le ga puar u na. Lii le ma ra ye, loo ne nde: Ta laam wo, n yee Yāhā Yrā Fānga kē ke loo yar ra na.

8

Wān tii pe boo mpar wān na

¹ Ye maha ba ra yey wān tii wīi na pe boo mpar wān na. Tee le pāā mii, wo bye kacān yāā. -Tee -sē le cā ye yee, wii ma u ya ta kaicāfua, yatan ma ufua na. Wii ma -sē yee u nampyeŋ- ntān dye u tāy, u koho le pe ye pe laantor wāyāā ne. ² Wii ma u ya ta kaicāfua waa syi ter, ufua sē cīnde laantor yāā wa ye. ³ Wii ma -sē yee Yāhā wīi gbobo u laam wo, ufua cīnde laantor yāā, Yāhā woo cā yō.

⁴ Ye ra yey ma yee wān tii pe boo mpar wān na, Yesu kāndeyārfua ga waha te kaa laa, u saha te kaa ye. Wo cā ma yee Yāhā neŋ ya kē ke ma, mpar wān wee ngaa ye. ⁵ Nawee- mpāy ma sya plaha ma n yee, a yāhā busāā ma, yīnfa busāā ne yāhāyīn na kāntraha ne, ⁶ wo cā ma yee Yāhā neŋ ya kē ke ma; koo kē wo bye Tuhufua. Kai- bye yir koo ye, wo bye ma koo wām. Yīnfua nen ya kē u ma; woo kē Yesu Crise ne. Kai- bye tāhā woo kāmāy na, wo bye n poho woo kāmāy na.

⁷ Too kacān nde wee Yesu kāndeyārfa bye ye ye. Mpāy ma pe sē cer wa mpar wān na ye. Loo na, poosyifa ma mpar wān kar kaa, pe laam saa sya ye, pe ga naa pe ya yān mii pe tee pye, pe wee gbegbe ye. ⁸ Kar saha nawee ta u n crā Yāhā na ye. Wii ma yee u sē te kaa ye, laa kayīi sē ne le ter u yaha ye. Wii ma te kaa, laa kayīi sē ne tuu ga yāā ye. ⁹ -Tee -sē yii yigi, lii tee cā ma n pye, le ma syi le mpāy ta pe n dye kāmpee wo ye, mpāy pe sē wlahā le Yesu kānde wo ye! ¹⁰ Poo nen waa syi ma ma yāā, mboo wii taa ma kaicāfua, ma maha nii kar kaa mparyaha kangbān wo, u saha le war ye. U laam wo kapee ne. Tuu -sē ma yāā le na, u bya ga dye le wo, u naa

te mpanyaha wān kar kaa. ¹¹ Loo nde na, u Yesu kāndeyārwe nwo wii u sē wlaha le Yesu kānde wo ye, mboo kacān ta u n dye kāmpee wo. Le -sē nde, u Yāhā Yīndefua Crise ku woo bya wīi na. ¹² Ye Yesu kāndeyārwei mpāy pe sē wlaha le Yesu kānde wo ye, ye ma tee n pye pe na, ma pe laam wlāhā, ye kapee pye u Crise ge na ke syi ne.

¹³ Loo ne, tē cā n ma nii mpar wān kar kaa, ta Yesu kāndeyārwe ma ra yāā, le ga u laam wlāhā, u n dye kāmpee wo, n ga yi kāā too syi kar nde wākaa wo ta kuāṅ ne; n ma syi n ba ra nampyeṅ waa ta u laam n wlāhā u ye, u n dye kāmpee wo ye.

9

Pol yee Yesu ge kē u woo lehe wāā

¹ Ta laam wee la pra driyē nge kue ye? N wee la Yesu Crise tēnlehe? N sē wo Yīnfua Yesu yāā la yīnde ne? Ndoosē na tē Yīnfua Yesu tēn tē ye fla na, ma ye ta ye n nii Yesu kāndeyārfa? ² Mpāy ter ma sya yee ndoo wee Yesu tēnlehe ye, yii poo yai ye cā ye nii Yesu kāndeyārfa ndoo kāmāy na. Loo nde le yar, n ma Yīnfua Yesu tēnlehe.

³ Mpāy pe ra wāpee pāā, tē ga lii yar pe na, le nde: ⁴ Too ma wo tēn na, wo bya sē yai la wo wo yē digi yāā, tesē wo lawoṅ ne? ⁵ Wo sē yai la le ma tāy wii ye, u Yesu kāndeyārwaysya waa ta u cōo, u n naa n taha u na u tēn na, mii Yesu tēnlehe mpāy wāṅ syi dyaṅ, tesē u Yīnfua Yesu cīfa ne, tesē Pyar ne? ⁶ Wii wo syām ya la ta tēntēwe Barnabaase ne, too yai wo naa tēn tē, wo cā naa wo yē digi yāā? ⁷ Ye le luhu yāā la pe yee, nawee ma dye seraasyiya wo, woo tuu u ya dāā u ya ya? Laa, nawee ma katyir tar le, u sē yai u te katyisan di ye? Laa, yanaha tuu yar tii naha, u sē yai u too nayīm wo ye?

⁸ Ye ma syi ye yee naweete laam wūhū kē tē n pāā ye ye ye! Yāhā kānde katan ge koo ngī yar. ⁹ Ye sē yāā, kānde lii Yāhā bii le le soho Musa koho wo faale wo, le fla ngaa le yar ma yee:

«Pe naha gi ta ma yee
ke dir pua tāhā naa n yi te syir wo,
pe sē yai pe koo naha yē pua tā
too dir nde na ye.»

Ye yee la, yar ya wīi ne Yāhā bii naa n pāā koo fla na? ¹⁰ Wii bya sē na Yāhā naa n yāṅ, wii mpāy too ma ke tēntē-? Āwā, le kapān nde pāā wii ge wīi na. Wii u tar war, tesē wii ne u te dir sege ma u pua yi, pe bye pe tēn tē, ma yee pe ga ba pe dir lay yāā. ¹¹ Wo le Yesu kapāyīi pua tāhā le ye laam wo. Loo nde na, wo sē yai la wo -sē ye koho wān taa yāā ke draha wo? ¹² Mpāy ter ma, pe ye koho wān taa sya ye ye. Wii poo sē cā yai la, wo ye koho wān yāā, wo ta ter poo yaha? Wii sē -sē wo dāān yey yāā ye ye ye. Wo yer wāfāy ter bye wāsyāṅ na, ma yee wo saa laa ta lii syi le ga waha yer tā le Yāhā Yīndefua Crise kapāyīi wakan na yaha ye ye.

¹³ Ye sē cā la ma yee, mpāy pe tēn tē Yāhā kangbāṅ wo, pe yē digi n yi koo fla na? Mpāy pe tēn tē Yāhā diṅ yisaha wo, pe ne pe lay yāā ke diṅ na. ¹⁴ Yīnfua Yesu ge maha le yar ma yee, mpāy pe ma le kapāyīi pāāfa, pe yai pe naa pe dāā loo tēn na. ¹⁵ N sē -sē ta tēn dāān wīi yey yāā waa ye ye. N sē maha saba nwo yrūhū nō wāā ye ye ma yee, n ga ye yey loo ne ye. Loo nde ma ta ye miiyūhū. N ma sya ga ku loo wīi na, n ga yer le na. ¹⁶ Tē sya le kapāyīi pāā, n saha nii sey loo wīi na ye. Ye sē yāā, n taha loo tēn nde na; n ma sye n sē le kapāyīi pāā ye, ta wīi ga pee. ¹⁷ N ma le tēn tē yō nuhu ne, n ga le dāān yāā. Le ma -sē nii mii tēn dyaṅ pe ra taha le

na, n yai n le tē wātē ya. ¹⁸ Ta dāān -sē ma lii ne? Loo ne, n naa le kapāyī pāā nawee- ye faa, n ma n naa le tēn dāān sya ye.

¹⁹ Tē sya ma pra, n wee waa yāmpuai ye, n nii ta nawee- ter bye yāmpuai draha syi wo. Loo na, n ga waha nawee- busāā yāā, pe n dye le Yesu kānde wo. ²⁰ Tē pye Yiifēe- nsoho wo, n ba nii ta pe wāñ syi dyañ. Loo ga ta ra n pe yāā pe n dye le Yesu kānde wo. Mpāy pe Yiifēe- kānde yār, tē pye pe nsoho wo, tē sē -sē wee n pe kānde yār ye, n ba nii ta pe wāñ syi dyañ. Loo ga ta ra n pe yāā pe n dye le Yesu kānde wo. ²¹ Mpāy pe wee Yiifēe- ye, pe sē Yāhā kānde yār ye, tē pye pe nsoho wo, tē -sē ma Yāhā kānde wo, ma Yesu Crise kānde yār, n ba nii ta pe wāñ syi dyañ. Loo ga ta ra n pe yāā pe n dye le Yesu kānde wo. ²² Mpāy pe sē wlaha le Yesu kānde wo ye, n ba nii ta pe wāñ syi dyañ. Loo ga ta ra n pe yāā, n pe ta pe n wlaha le Yesu kānde wo. N naa nii ta nawee- ter bye wāñ syi dyañ, ma yee le ma sya klaha mii, nanem mpāy ga wāsyayaha yāā pe laam wo. ²³ N kai- bye pye le kapāyī wī na, ma yee ta bya ga ba ta lay yāā.

-Ye yii plāhā, ye yahasee fla yāā le Yesu kānde wo!

²⁴ Ye cā ma yee, mpāy bye pe pe ya kihi fee ne nantrāngbāñ fla wo, pe bye n fā, nen ya -sē kē tuu ga yahasee fla yāā pe laam wo, u dāān yāā. Yii mpāy tee -sē ma le Yesu kānde wo, -ye yii plāhā ye yahasee fla yāā le laam wo! ²⁵ Mpāy bye pe n pai le fee fā, pe ga cāā naa pe ya gbihi, pe naa pe ya plāhā kai- bye ne. Pe ga naa koo bye pye pe ba waha yahasee fla yāā, pe te dāān yāā. Pe dāān -sē pye driyē kla, ke ga ba klaha-. Wii mpāy too -sē ma le Yesu kānde wo, wo ma yahasee fla yāā, dāān tii too ga yāā, driyē kla sē kē koo ne ye, koo ma wāklahayāā wee ke na ye. ²⁶ Loo ne, ndoo ra fee fā le Yesu kānde wo, ma yahasee fla wī ya yāñ. N maha ma mii mpāy dyañ pe ya sugu kāntakloñ ne; ndoo sē -sē sugu faa n laa ye. ²⁷ N n yia ta kadye na, n ta kadye wāyigi cā. Mii loo sē ne ye, ndoo wii n nawee- klaha le Yesu kānde wāyār ne, n ga ba kuae kur ye.

10

Ye ma syi ye Yiifēe- wāle wāñ syi pye ye!

¹ Wo nna, ye ma syi ye faha wo faale wāle wī na, pe pye yrāhā na tēyāfūū klo wo, wo faale wādyaha Musa ne ye. Yāhā bii yāhāsyōr raa ta pe yīñ na, pe bye n naa n taha too yāhāsyōr na. Yāhā bii pe ta pe bye n waha dye yi ter muhulangbāñ telai wo, loho sē nō ge nō pe na ye. ² Te yāhāsyōr wī, ke muhulangbāñ wī ne, le bii nii pe bye ye wātāā gaa dyañ Musa myaha na. ³ Digi giu ke pye pe ye, pe bye n naa n di, ke naa n yir yāhāyīñ na. ⁴ Yāhā naa loho ta ke n naa n yi ntēmbāngbāñ gaa wo, pe bye n naa n wō. Koo ntēmbāngbāñ wī bii nii mii Yāhā Yīndefua Crise dyañ, tuu pye pe ne, ma naa n taha pe na. ⁵ Loo naa bye ne, pe nawee- fānga busāā sē naa n luhu Yāhā ye ye, ma ku le tēyāfūū klo wo.

⁶ Koo kai- ngī ke wo klaha kai- busāā ne, wo ma syi wo nii wo wāle wāñ syi dyañ, wo naa wo lampee wūhū ke ye. ⁷ Ye ma syi ye nii poo mpāy wāñ syi dyañ ye naa mpar wāñ tēñ ye. Le ma le yrūhū yaha Yāhā sabāngbāñ wo pe wī na ma yee: «Pe nawee- tege nii, ma di, ma wō. Loo kur ye, pe n yir, ma gbar.» ⁸ Ye ma syi ye dye tyatyāhā wo ye, mii wo wāle mpāy dyañ pe bii pe ya le le wo. Nawee- nyer sēnsye nen yībua n sya bii ku pe laam wo, per neñ loo nde wī na. ⁹ Ye ma syi ye Yīñfua Yāhā tān yāñ ye, mii poo mpāy dyañ pe bii le syi pye le tēyāfūū klo wo. Yāhā n nwōr ta te n nabuar

no boo pe laam wo. ¹⁰ Ye ma syi ye tee naa pãã Yãhã wĩ na ye, mii wo wãle mpãy dyaŋ pe bii le syi pye. U gbãfua n bii pe boo.

¹¹ Koo kapee- ngĩ ke wo wãle dye, ke wo klaha kai- ne. Ke yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo wii wĩ na, wo waha wii wãyigi cã, wo ma syi wo naa n pye pe wãŋ syi dyaŋ ye. Ye sã yãã, wo ma cãã gii na yagaa, drierẽ kuayale gbe taha. ¹² Loo nde na, wii ma yee woo wlaaha yõ le Yesu kãnde wo, u naa u ya yigi, u ma syi u ba tra yi kãã le wo ye. ¹³ Fãnga gii ke ye tyĩn n gaha kapee- wãpyeŋ kue ye, ma sya ba waa yagaa na, ke ga waha nawee- bye dye. Yãhã yẽ ter koho wãleŋ ne wo ye, ke n sron, ke saa sya koo fãnga nge n ter nawee fãnga na ye. Koo fãnga nge ma nii ye tyĩn n gaha kapee- wãpyeŋ kue ye yaliile wo, loo yale wo, Yãhã ga fãnga gaa wãã ye kẽ ye n waha yia, ke maha ye ta ye n yi le wo.

¹⁴ Ta tããfa, loo nde na, ye ma syi ye naa mpar wãn tẽŋ ye! ¹⁵ Tee ma kaicãfa, lii tẽ n pãã, -ye yãŋ le le wo! ¹⁶ Wo ma wii wãã, ma nii defĩ wãã n wo sekui wo, syaha wãwãã wĩ na Yãhã kẽ, loo yĩntaha kẽ nde: Wii mpãy bye too wãã wo, wo bye seefar le u Yãhã Yĩndefua Crise ntõr kãmay na. Wo ma bur la cer, ma nii wãã n di, loo yĩntaha kẽ nde: Wii mpãy bye too wãã di, wo bye seefar le u Crise kadye kãmay na. ¹⁷ Bur neŋ ya kẽ ke ma. Too sya nihi mii koo bur na, wo bye wãã le, ma nii mii kadye nen dyaŋ. Ye sã yãã, bur neŋ ya kẽ wo bye too wãã n di. ¹⁸ Ye maha cã ma yee, wãn tii Yiisrẽfa pe boo, ma diŋ yi Yãhã kẽ, mpãy pe too wãn kaa, pe seefar le ke Yãhã diŋ yisaha fla ne.

¹⁹ N sã -sã yee pe ma wãn boo mpar na, yĩŋ ma too mpar na, tesã wãn tii ne pe boo ye. Aye, le wee ke syi ye. ²⁰ N yee, wãn tii pe boo mpar na, te ma sãndãpee wãn, Yãhã wãn sã ne ye. N sã -sã n traha ye naa too wãn nde kaa, ye seefar le sãndãpee ne ye. ²¹ Ye saha naa n wo Yĩŋfua Yesu sekui ne, -tee maha ga naa n wo sãndãpee sekui ne ye. Ye saha naa Yĩŋfua Yesu dir di, -tee maha ga naa sãndãpee dir di ye. ²² Wii ma loo pye, le sã sron Yĩŋfua Yãhã ye ye, le saa tãŋ ke ye ye. Ye yee la ye fãnga ter Yãhã wãŋ yaha?

-Ye naa Yãhã miingbãŋ ke ye kãnkai- bye wo!

²³ Mpãy n yee, a kai- bye wãpyeŋ kãnde ma nawee ye. Cĩnde ne, kai- bye sã -sã yõ ye. Kai- bye sã maha kẽ ke laa yõ Yesu kãndeyãrfa kẽ ye. ²⁴ Waa ma syi u naa u ya diŋ wĩ loo kar ye. Lii le ga nii kayĩ u nampyeŋ- bye ye, u naa loo ke.

²⁵ Kar rii bye pe n par kar parsaha wo, ye ga waha te bye kaa. Loo kur ye, ye ma syi ye -sã waa yey te kar yisaha ne ye! Mii loo sã ne ye, laa na ye laam saa sya ye ye ye. ²⁶ Ye sã yãã, le ma le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee: «Drierẽ nge ma suhu ke wãn bye ne, te ma Yĩŋfua Yãhã wãn.» ²⁷ Wii u wee Yesu kãnde wo ye, woosyifua ma ye yee dir na u kaha wo, le ma tãŋ ye ye, ye ka. Pe ma dir rii wãã ye kẽ, ye te di. Ye ma syi ye -sã waa yey nwa syi dir ne ye! Mii loo sã ne ye, laa na ye laam saa sya ye ye ye. ²⁸ Waa ma -sã ye cãã yar ma yee, mpanyaha kar ne pe soho, woofua wĩ na, ye ma syi ye te dir di ye! Ke syi, waa laam saa wlãhã u ye ye. ²⁹ Ye laam ma sya yee pe sã wlãhã ye ye ye, wii u te mpanyaha kar wĩ pãã ye ye, woo laam ga waha wlãhã u ye. Laa na, waa ga yee, a woo kaalaa ma la waa ter laam wãwlãhã wĩ ya na, a woo sã yai la u waha u ya laam wĩ pye, ³⁰ a woo ma cãã syaha wãã Yãhã kẽ te dir wĩ na, nwa pe n ga maha yee woo tee pye te dir wãdi wĩ ne?

³¹ Loo nde na, digi kē tee n di woo, ngaa kē tee n wo woo, ngii ngii tee n pye woo, -ye naa Yāhā miingbāŋ koo ke ye känkai- bye wo! ³² Mpāy pe ma Yiifee-, mpāy ne pe wee Yiifee- ye, mpāy ne pe ma Yesu kändeyārfa yawāhāfa, ye ma syi ye ta ye wīl n nii pe ye ntēmlaha gii syi dyaŋ pe n kün ke na, ma n too ye! ³³ -Ye naa n pye ra dyaŋ! N nii plāhā, ma n ke ta wīl n naa n tāy nawee- bye ye, ta känkai- bye wo. Nii wīl sē ne tē n kar ye, nawee- bye kayīl ne tē n ke pe kē, pe n wāsyayaha yāā.

11

¹ Tē n yāŋ u Yāhā Yīndefua Crise na mii, ye bye ye naa n yāŋ ra na ke syi, -ye ra pyer gbe!

Cɔɔ yai u naa u ya yigi mii

² Ye sē n faha ra wīl na känkai- wo ye. Tesē, tē ye klaha kai- nkāy ne, ye ke pye. N ye sey koo ngīl wīl na. ³ N -sē n traha ye maha nde cā taha: U Crise woo u ma naa yīŋfua, naa woo u ma u cɔɔ yīŋfua, Yāhā koo -sē ma u Crise yīŋfua.

⁴ Yawāhā fla wo, naa ma nii n pāā Yāhā ye, laa na Yāhā ke kapān laa le u laam wo, u n nii le tōr pe yawāhāfa ye, u ma -sē pye u u yīŋ tā tā ngaa ne, u u Yīŋfua Yesu myaha klaha- ke syi ne. ⁵ Le ga waha pye cɔɔ kē tuu n pāā Yāhā ye ke yawāhā fla wo, laa na Yāhā ke kapān laa le u laam wo, u n nii le tōr pe yawāhāfa ye. Woo ma pye u sē u yīŋ tā tā ngaa ne ye, u u puai myaha klaha- ke syi ne. U ma wācɛŋ cɔɔ wii ne u yīŋ bye kur kāā.*

⁶ Cɔɔ wii ma yee, u sē u yīŋ tā n tā ngaa ne ye, u yai u yīŋ kur kāā. U ma -sē cā ma yee, yīŋ wākur wīl ma fyaryigi wīl, u -sē ke tā naa n tā ngaa ne.

⁷ Naa woo na, u sē yai u u yīŋ tā naa n tā yawāhā wo ye, Yāhā woo ta u n ke tay, koo kē. Naa woo u ga waha Yāhā myaha gboho. Cɔɔ woo -sē kē u ga waha u puai myaha gboho. ⁸ Ye sē yāā, Yāhā sē cɔɔ tāhā ma u teelaa yi ma naa tāhā ye. Naa woo kē Yāhā u tāhā, ma u teelaa yi ma cɔɔ tāhā le ne. ⁹ Tesē, Yāhā sē naa tāhā cɔɔ wīl na ye, cɔɔ woo kē Yāhā u tāhā naa wīl na. ¹⁰ Loo ne, cɔɔ yai u ngaa tā naa n tā yīŋ na yawāhā wo, pe n cā u yīŋ kor le u puai ye. Yāhāyīŋ tēnlhe ma loo yāā, le n tāy pe ye. ¹¹ Too -sē ma Yīŋfua Yesu kānde wo, naa wīl ma cɔɔ na, cɔɔ wīl bya ma naa na. ¹² Ye sē yāā, Yāhā ke naa teelaa yi ma cɔɔ tāhā mii, Yāhā maha ta, naa see n yi cɔɔ wo koo syi. Koo kai- bye yir Yāhā ye.

¹³ Yii gɛ, -ye le waha yāŋ! Le sroŋ la cɔɔ u naa n pāā Yāhā ye yawāhā wo, mii u sē u yīŋ tā tā ngaa ne ye? ¹⁴ Naa u ma mii, u ma u yīnyor ta te n tyīl ga far tɛr, le ga nii fyaryigi wīl. ¹⁵ Cɔɔ woo -sē nwo, u ma u yīnyor ta ke syi, le ga nii myaha ne. Ye sē yāā, cɔɔ yīnyor n tyīl, ma u yīŋ tā n tā. ¹⁶ Kaplāŋ wātyīn wīl ma pye wii laam wo yīŋ wātā wīl nde na, u cā wācāŋ ya u yee, wii tesē teebehe bye Yesu kändeyārfa yawārfa ne, troho wātāhā gaa ter wee wo ye ye.

Yīŋfua Yesu digi wādi

(Mat 26.26-29; Mar 14.22-25; Luke 22.15-20)

¹⁷ Kai- nkāy tē ga pāā yagaa ye wīl na, n saha ye sey ke wīl na ye. Ye ma yii wāā, ye sē kayūhū pye ye, ye kapee- koo kē ke cā pee n gaha ye ye. ¹⁸ Pe ra cāā yar ma yee, ye ma yii wāā yawāhā na, ye yīmbuhu sē wāā le ye, ye ma crenɛŋ. Ta laam wo, le ga waha pye cīinde. ¹⁹ Ye ma nii

* 11:5 11.5 Cɔɔ wii pe u yīŋ kur kāā, canaandile kē Korntifa ye koo cāā na.

creŋcreŋ, loo ge ga ta le n cã mpây poo me pe n sronj le Yesu kãnde wãyär ne ye laam wo.

²⁰ Ye ma yii wãã, ma yee yaa Yĩnfua Yesu digi wãdiŋ di, loo sê ne tee n pye ye. ²¹ Ye sê yãã, ye ma yee yaa di yaliile wo, wii ma pa digi gii ne, ufua ga ke kur di u ya ya. Mpây ga kuee fãã ne, mpây -sê ga di, pe maha defĩi wɔ u n sya pe yigi. ²² Kle wee la ye ye, ye n ga naa n di, ye naa n wɔ te wo? Ye yee la Yãhã kãndeyãrfa yawãhãfa wee ngaa ye? Ye n ke la ye naa fyar yaha mpây na ngaa wee pe ye ye? Ye yee n maha lii pãã ye ye? Ndoo woo na, n saha ye sey kueekuee loo nde wĩi na ye.

²³ Kaklaha gii tẽ yãã Yĩnfua Yesu ye u dir wãdiŋ wĩi na, n le cãã yar wa ye na, loo ne nde: Yĩmper gii laam wo, pe ba Yĩnfua Yesu yi u napĩi- kẽ, koo yĩmper wo, u ba cãã bur gbe, ²⁴ ma syaha wãã Yãhã kẽ, ma ke bur la cer, ma u kãnyãrwai pye ma yee: «-Ye sya di, ke ma ta kadye draha wo, ta kadye gii ke wãã ye wĩi na. -Ye naa ke syi pye ye naa ye laam too ra wĩi na!» ²⁵ Pe di wa, u n defĩi sekui gbe, ma u kãnyãrwai pye ma yee: «Defĩi nwo ma ta ntõr draha wo, ta ntõr rii kãmay na Yãhã naambiyãrfã le nawee- ne. -Ye naa defĩi wɔ koo syi ya dyanj yalebye, ye naa ye laam too ra wĩi na!» ²⁶ Ye sê yãã, yalebye ye ma nii bur di, ma nii defĩi wɔ koo syi ya dyanj, Yĩnfua Yesu wãku wĩi ne tee n yar, u wãdurba per n sya ba nɔ.

²⁷ Loo ne, ye yawãhã wo, wii ma Yĩnfua Yesu digi wãdiŋ syi di, ma u defĩi wãwɔŋ syi wɔ, u laam yai pe sronj. Mii loo sê ne ye, u kapee pye Yĩnfua Yesu kadye na, tesê u ntõr ne. ²⁸ Nawee yai u u ya yãŋ wa, tuu cã Yĩnfua Yesu digi wãdiŋ syi di, u defĩi wãwɔŋ syi ne. ²⁹ Ye sê yãã, wii ma Yĩnfua Yesu digi wãdiŋ syi di, u defĩi wãwɔŋ syi ne, u yai u cã digitrihi ya sê kẽ u n di ye. U yai u cã ke ma Yĩnfua Yesu kadye ge draha wo. Mii loo sê ne ye, Yãhã ga u pẽn. ³⁰ Ye sê naa loo yãŋ ngaa ye; loo ne, ye laam wo nawee- busãã ma pe kadye teelaa klaha- pe ye, mpây ma pe n yaa, mpây ne pe ku. ³¹ Wo ma -sê yãŋ n le wo kapee- wãpyenj wo, ma saa pẽn nantãŋ ye. ³² Yãhã ma -sê wo pẽn, ke laantor le wo laam wo. Loo nde na, wo wĩi saa ba pye klaha- drierfa ne ye.

³³ Wo nna, loo ne ye ma yii wãã ma yee yaa Yĩnfua Yesu dir di, -ye naa yii sɛŋ! ³⁴ Ye ma cã fãã ye yigi, -ye cãã di ye kle wo! Loo na, ye saa ba tee naa n pye laa ne ke yawãhã wo, ye wãpẽn yãã le na ye. Kai- nkãy ke kuee, n ma ba ka ye fla na, n ga ke war yi.

12

Yãhã Yrã le fãnga tii wãã nawee- kẽ

¹ Wo nna, Yãhã Yrã le fãnga tii wãã nawee- kẽ Yãhã tẽn wĩi na, n n traha ye ke bye cã.

² Ye cã ma yee, tee sê ba cĩnde Yãhã cã wa ye, fãnga gaa ter ba ye tyĩn naa n gaha yalebye mpar wãn kue ye, too tii te sê n pãã ye. ³ N n traha ye le cã laha ye yee, Yãhã Yrã Fãnga ma pye wii laam wo, u saha yoosẽn pãã Yĩnfua Yesu kẽ ye. Tesê, wii ma yee Yesu ma Yĩnfua, Yãhã Yrã Fãnga ma u laam wo, koo kẽ u n waha le pãã.

⁴ Yãhã tẽn fãnga ter ma te ya wuhu na. Yãhã Yrã nen ya -sê ne, le te wãã nawee- kẽ. ⁵ Yĩnfua Yesu nawee- taha tẽn nkãy na, ke tẽnj wee wãcɛŋ ye. Ke tẽnj bye -sê n tẽ woo ya kẽ. ⁶ Kai- busãã n pye, koo Yãhã nenj ya -sê kẽ ke n ta nawee- n waha koo kai- pye. ⁷ Nawee nawee woo, Yãhã Yrã fãnga gaa wãã u kẽ, fãnga gii ke ga waha laa yõ Yesu kãndeyãrfa kẽ. ⁸ Ye sê yãã, Yãhã Yrã ga fãnga wãã waa kẽ u n waha naa laantor kaplãŋ pãã.

Le ga maha waa ter ta u n Yāhā wūhū cā yigi, u naa ke pāā nawee- ye. ⁹ Loo Yāhā Yrā nen ya kē, le ga maha fānga wāā waa ter kē u n Yīnfua Yesu sroj ta u Yater kānkai- bye wo. Le ga maha waa ter ta u n waha naa yanfa jaa. ¹⁰ Le ga maha waa ter ta u n waha naa laanwo wūhū pye. Le ga maha waa ter ta u n waha naa Yāhā kaplāŋ luhu u laam wo, u naa ke tōr nawee- ye. Le ga maha waa ter ta u n Yāhā Yrā kai- cā war naa n yi, kai- nkāy ne ke wee Yāhā Yrā wūhū ye. Le ga nwo ta u n waha naa yor raa ter syi pāā. Le -sē waa ta u n waha too yor ter nde kaplāŋ cā naa n tōr nawee- ye. ¹¹ Loo Yāhā Yrā nen ya ne, le koo kai- ngīī kur bye pye. Nawee nawee woo, Yāhā Yrā ga fānga wāā ufua kē le laam wāwāā, fānga gii syi ke saa pye wāceŋ u nampyeŋ wāŋ ne ye.

Yesu Crise ma mii syi u kāndeyārfa ne?

¹² Ye cā kadye nen ma teebehe busāā ne. Ke teebehe wee wāceŋ ye, ke kur bye -sē kē ke wāā le, ma nii kadye nen. Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kur bye wīī ma koo syi dyaŋ. Yāhā Yīndefua Crise kāmāy na, pe bye wāā le, ma nii mii kadye nen ya dyaŋ. ¹³ Wo kur bye, mpāy pe ma Yiiffee-, mpāy ne pe wee Yiiffee- ye, mpāy ne pe ma yāmpa, mpāy ne pe wee yāmpa ye, wo bye tāā yi loho wo, ma wāā le, ma nii kadye nen dyaŋ loo Yāhā Yrā nen ya kāmāy na. Le maha wo laam yīī.

¹⁴ Kadye ma teebehe busāā ne, tee nen ya sē ne ye. ¹⁵ Troho ga waha yee, koo wee koho draha syi wo ye, a loo nde na koo wee kadye teelaa ye. Ke ma sya loo pāā, loo kapān nde ga waha ta la ke saa nii kadye teelaa ye? ¹⁶ Ndiŋye ga waha yee, koo wee yīnde draha syi wo ye, a loo nde na koo wee kadye teelaa ye. Ndiŋye ma sya loo pāā, loo kapān nde ga waha ta la le saa nii kadye teelaa ye? ¹⁷ Kadye teebehe bye ma ne pye tāŋ yīmpe fla, kadye ne ga pye mii ke naa n luhu? Ke ma -sē ne pye tāŋ ndityuhu fla, kadye ne ga pye mii ke naa dugu luhu? ¹⁸ Ye sē yāā, Yāhā kē ke kadye teebehe bye ta te drē wo, ke laam wātaŋ. ¹⁹ Kadye ma ne pye teele nen laa ya ne, ke saa ne pye kadye ye. ²⁰ Lii ya le ma cīinde, teebehe busāā kē ke ma kadye nen ya na.

²¹ Yīnde saha koho pye le yee, koho wīī wee loo na ye. Tesē, yīŋ saha trē pye ke yee, trē wīī wee koo na ye. ²² Aye, loo saha pāā ye. Kadye teebehe nkāy ge fānga wee ke na ye, ke ma yee ke wee ye, kadye saha poho ye. ²³ Tesē, kadye teebehe nkāy ge waa sē ke yāŋ ngaa ye, wo sē n faha ke wīī ne ye. Loo ne, kadye teebehe nkāy waa sē ke yāŋ ye, wo ke gbihi n yigi. ²⁴ Teebehe nkāy wo ke yāŋ, ke wāgbihiyigi wīī wee wo na ye. Kadye teebehe nkāy waa sē naa ke yāŋ ngaa ye, Yāhā ta wo koo bya yāŋ kadye teebehe bye ne wāceŋ. ²⁵ Loo nde na, kadye teebehe saa naa n wāā ke ya ne, ke ceŋ ke ya na ye. Ke ga wāā le, ke ke ya gbihi naa n yigi. ²⁶ Tesē, teele nen ma n yaa, le ga nii mii kadye teebehe bye dyaŋ ke n yaa. Tesē, kadye teele nen ma miyūhū yāā, le ga nii nuhu wīī kadye teebehe bye ye.

²⁷ Ye bye ye ma u Crise kadye, ye nanem bye ma u kadye teele laa. ²⁸ Loo ne, Yesu kāndeyārfa yawār teebehe bye wo, Yāhā cāā Yesu tēnlēhe poo ta. Syāŋ wuhu, ke mpāy ta pe waha naa ke kaplāŋ luhu pe laam wo, pe naa ke tōr nawee- ye. Tāā wuhu, ke mpāy ta pe naa le Yesu kapāyīī klahā nawee- ye. Loo kur ye, ke fānga wāā mpāy kē pe n waha laanwo wūhū pye, ma mpāy ta pe n waha yanfa jaa, mpāy ne pe koho le nawee- ye, mpāy ne pe ga waha nii yīŋfa, mpāy ne pe ga waha naa yor raa ter syi pāā. ²⁹ Pe bye wee Yesu tēnlēhe ye, Yāhā sē pe bye ta pe n waha ke kaplāŋ luhu pe laam wo, ma ke tōr nawee- ye ye. Pe bye wee le Yesu kapāyīī klahāfa ye. Pe bye

wee laanwɔ wūhū pyefa ye. ³⁰ Pe bye wee yanfa wājaa fānga ne ye. Pe bye sē me pe ga waha naa yor raa ter syi pāā ye. Pe bye sē me pe ga waha naa too yor ter nde kaplāŋ cā naa n tōr nawee- ye ye.

³¹ Yāhā tēn fānga tii te sron yō, -ye naa too ke! N ga kānde laa yar ye na, lii le yō tāŋ too Yāhā tēn fānga nde bye na.

13

Lii le ma yīŋ, ma ter kai- bye yaha

¹ N ma sya waha dryē yor ter bye pāā, tesē yāhāyīŋ tēnlēhe yor bya ne, n ma -sē yee nawee- ntāŋ sē dye ra tāy ye, ta yē kaplāŋ ga nii yīŋ saa pye ke na ye. Ke ga nii mii gbleŋ ya dyaŋ yīŋ wee ke na ye, gbengbeŋ gbleŋ dyaŋ. ² Laa na, n ga waha fānga yāā, n naa Yāhā kaplāŋ luhu ta laam wo, n naa ke tōr nawee- ye. Tesē, n ga maha waha Yāhā wūhū war, n ke kai- bye cā. Tesē, n ga maha waha Yesu ta ra Yater, n sya waha naa yāy ta te n yūhū naa n kāā. N ma sya waha koo kai- ngī bye pye, n ma -sē yee nawee- ntāŋ sē dye ra tāy ye, n wee ngaa ye. ³ N ga waha ta koho wān bye la klaha nawee- kē, n ga waha le sya n nii wāā pe n ta kadye sraha suhu naa laam wo le kapāyī wī na; n ma -sē yee nawee- ntāŋ sē dye ra tāy ye, koo bye saa laa yō waa kē ye.

⁴ Wii, nawee- ntāŋ n dye u tāy, ufua ma laanyīn ne, u laam n tāy, u yīnde sē yi n too waa kla na ye, u sē u ya ya sey ye, yataŋ wee u na ye. ⁵ U sē fyaryigi wūhū pye ye, u sē u ya ya diŋ ya ke ye, u sē ncafihū di ye. Nawee ma laa tee pye u na, u ga tyii le n kua kāā u laam wo gbegbe. ⁶ Kai- nkāy ke sē sron ye, ke sē n tāy u ye ye. Kai- nkāy ke sron, koo ke n tāy u ye. ⁷ Wii, nawee- ntāŋ n dye u tāy, u n tyii nawee- kapee- foho na u kuāŋ ne. Kānkai- bye wo, u Yesu ta u Yater, u koho taha n yaha Yāhā na, u laanyīn yāā.

⁸ Wākuayāā wee ntāŋ wādye wī loo na ye. Yāhā kaplāŋ nkāy nawee ga waha ke luhu u laam wo, loo nde ga ba kua per gaa. Yāhā kaplāŋ wāpāā yor raa ter syi wo, loo nde ga ba kua per gaa. Kacān wūhū ga ba kua per gaa. ⁹ Ye sē yāā, wo saha kacān wūhū bye cā tāŋ ye. Yāhā kaplāŋ nkāy le wo laam wo, ke nanēŋ ya too n war, ma ke tōr nawee- ye. ¹⁰ Kai lii le le ya kua, loo ma ba pa yaliile wo, kai- nkāy ke sē ke ya kua ye, koo wūhū -sē ga ba kua kāā.

¹¹ Tē pye kicar, n naa n pāā, ma naa laam ga, ma naa kai- yāŋ kicar wāŋ syi dyaŋ. Tē ba le wa, n kicar wāŋ miy yaha. ¹² Nanga nge na, le ma mii wo ke Yāhā wūhū yāā yirfayāŋ ya wo, cāā- biibiile ya na. Sukūhū gaa laam wo, wo ga ba ke yāā gbegbe wo yaha ye. Nanga nge na, n sē ke kai- bye cā tāŋ ye. Sukūhū gaa laam wo, n ga ba ke bye cā, mii Yāhā ra cā laha mii.

¹³ Loo na, kate- tāā kē ke ma, wākuayāā wee ke na ye. Koo kē ngī: Yesu wāta Yater kānkai- bye wo, tesē koho wātahayaha ne Yāhā na, tesē ntāŋ wādye wī ne. Koo kai- ngī wo, lii le cā ma yīŋ, loo ne ntāŋ wādyer ne.

14

-Ye naa Yāhā Yrā tēn fānga wūhū koo ke!

¹ -Ye naa n ke nawee- ntāŋ poo n naa dye ye tāy! -Ye maha naa Yāhā Yrā tēn fānga wūhū koo ke! Lii tee cā ga maha naa n ke, loo ne nde: Ye waha naa Yāhā kaplāŋ luhu ye laam wo, ye naa ke tōr nawee- ye. ² -Ye yāŋ, wii u waha yor raa ter syi pāā, tii nawee waa sē te cā ye, ufua sē ne ke pāā nawee- ye ye, u ne ke pāā Yāhā koo ya ye, koo kē. Yāhā Yrā Fānga kē ke

ne ufua ta u n waha kai- nkây pãã, nkây syi ke wũhũ nawee- na. ³ Wii u -sê Yãhã kaplãŋ luhu u laam wo, ma ke tãr nawee- ye, woo n pãã nawee- ne. U n ke pe naa n gaha yaha ye le Yesu kãnde wãyar ne, pe maha pe ya plãhã pe kuee le laam wo, tesê pe maha naa laanyĩn yãã. ⁴ Wii u -sê Yãhã wũhũ pãã yor raa ter syi wo, woofua n ke u ka yaha ye u ya ya le Yesu kãnde wãyar ne. Wii woo u -sê Yãhã kaplãŋ luhu u laam wo, ma ke tãr nawee- ye, u n ke Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa bye pe naa n gaha yaha ye le Yesu kãnde wãyar ne.

⁵ Ye bye ma waha n pãã yor raa ter syi wo, le yõ. Lii tẽ cã n ke loo ne nde: Ye waha naa Yãhã kaplãŋ luhu ye laam wo, ye naa ke tãr nawee- ye. Loo nde yõ ke wãpãã na yor raa ter syi wo, tii waa sê te cã ye. Waa ma fihi pye, u too yor ter war, ma ke kaplãŋ yĩntaha yar nawee- na, pe n naa n gaha yaha ye le Yesu kãnde wãyar ne, n sê sye loo na ye. ⁶ Wo nna, loo nde na, n ga ye yey nde ne: N ma ba ka ye fla na, ma ga nii n pãã ye ne yor raa ter syi wo, tii ye sê te cã ye, le ga laa yõ la ye kẽ? N ma -sê ba nii n pãã ye ne ye yor wo, ye ga naa ra kaplãŋ war. Loo na, n ga waha Yãhã wĩ laa syi yar ye na, laa na laantor wĩ laa, laa na Yãhã kapãn laa tẽ luhu ta laam wo, laa na kakkaha wĩ laa. Koo ga waha laa yõ ye kẽ. ⁷ Too fle wãwuu yãŋ, kornjoŋ wãpẽn ne, too rii te ma kapẽn wãn. Te wãpẽn mii ma yee te sê n yi te ya wuhu na gbegbe ye, waa saha ke yaa war ye. ⁸ Wii u tũtũ syi wuu, ma nawee- yee naan wĩ na, ke wãwuu mii ma yee ke sê n war ye, yoo ga waha cã u naa u ya gbihi te naan wĩ na? ⁹ Koo syi, ye bya ye ma nii n pãã yor raa ter wo, tii waa sê te cã ye, ye kaplãŋ ga pye mii ke naa n war? Le ga nii mii wãgbleŋ ya dyaŋ tee n gble. ¹⁰ Yor ter nihi driyẽ wo, te bye -sê ma te yĩntaha ne te ya wuhu na. ¹¹ Nawee waa ter ma n pãã ra ne, n ma yee n sê u yor ter kaplãŋ war ye, u ga naa ra yãŋ kulaafua; ta bya -sê ga naa u yãŋ kulaafua. ¹² Tee -sê Yãhã Yrã tẽn fãnga wũhũ ke ye laam bye ne, fãnga wũhũ nkây ke ga waha pe Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa ta pe n ka yaha ye, -ye naa koo ke!

¹³ Loo ne, wii u waha n pãã yor raa ter wo, u yai u Yãhã nar, ke n u ta u n maha waha naa ke kaplãŋ yĩntaha yar nawee- na. ¹⁴ Ye sê yãã, ufua ma nii n pãã Yãhã ne yor raa ter wo, yor rii tuu sê te cã ye, u laam wo u cã u n pãã Yãhã ye, u sê -sê u ya yẽ kaplãŋ war ye. ¹⁵ U yai u lii pye? U ga naa n pãã Yãhã ye kaplãŋ nkây ter syi ne, nkây tuu sê waha ke war ye, -tuu maha naa n pãã Yãhã ye kaplãŋ nkây ne, nkây u koo war. U ga naa yay le Yãhã ye kaplãŋ nkây ne u sê ke war ye, -tuu maha naa yay le kaplãŋ nkây ne u koo war. ¹⁶ Ye sê yãã, ma 'a nii Yãhã sey ma laam ya wo, pe yawãhãfa saha ke kaplãŋ war ye. Pe -sê ga ba pye mii, pe le cã pe ma yẽ wãã sya pe yee, «Amen, le nii ke syi»? ¹⁷ Taa Yãhã sey kaplãŋ nkây ne, ke ma sya yõ, ma nampyen saha ke war ke n laa yõ u kẽ ye.

¹⁸ Ndoo waha n pãã yor raa ter syi wo, ma ta ter ye bye yaha. N syaha wãã Yãhã kẽ loo nde wĩ na. ¹⁹ N ma -sê pye Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa nsoho wo, n ma pe klaha kate- bua ya ne pe yor wo, koo puar n naa kaplãmbuar pãã pe ye yor raa ter wo, tii waa sê te cã ye.

²⁰ Wo nna, ye ma syi ye naa kai- yãŋ mii kicar me ye ne ye. -Ye nii pëyar wãŋ syi dyaŋ kapee- wãpyeŋ kue ye, -tee -sê naa kai- yãŋ wãle yĩntaha ne! ²¹ Ye sê yãã, le ma le yrũhũ yaha Yãhã sabangbãŋ wo ma yee, Yãhã yee:

«N ga ba ta,

yor raa terfa n ta kaplãŋ pãã Yiisrefa ye.

N ga ba kulaafa yēr ta,
n naa n pāā pe Yiisrefa ne.

Loo naa bye ne,
pe saa ba naa ta kaplāŋ luhu ye.»

²² Loo ne, wāpāā yor raa ter syi wo, le ma kayar mpāy ye pe sē cīinde Yāhā cā ye, n sē yee Yesu kāndeyārfa poo ye. Waa Yāhā kaplāŋ wāluhu u ya laam wo, tesē ke wātōr ne nawee- ye, loo nde ma kayar pe Yesu kāndeyārfa poo ye, n sē yee mpāy pe sē cīinde Yāhā cā ye.

²³ Le ga waha pye ye Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye pe ya wāā. Ye bye ma nii n pāā yor raa ter wo, tii waa sē te cā ye, naweetee- mpāy pe pa pe sē cīinde Yāhā cā ye, tesē mpāy ne pe pa kaplāŋ luhusaha wo, pe ga yee nafāān ne ye ne. ²⁴ Le ma -sē pye Yāhā kaplāŋ nkāy dye ye laam wo, ye n nii ke tōr yii wuhu na nawee- ye, koo puar. Loo na, mpāy pe pa pe sē cīinde Yāhā cā ye, tesē mpāy ne pe pa kaplāŋ luhusaha wo, pe ma ye yē kaplāŋ war, loo ga ta pe n le cā laha pe yee pe kapee- wāpyeŋ sē yō ye. Ye kaplāŋ ga nii pe ye kasāhā dyaŋ. ²⁵ Pe ga pe ya laam wūhū bye yāā gbaa na. Pe ga kānklyū gbāā kāntraha na, pe Yāhā sey, pe ye pye, a Yāhā ma ye ne cīinde.

Ye yai ye naa n pye mii yawāhā wo

²⁶ Wo nna, tee yai ye naa n pye mii, le nde: Ye ma yii wāā yawāhā wo, laa na, ye laam wo waa ma Yāhā wāsey yaa gaa ne; waa -sē ma kaklaha wīī laa ne; waa -sē ma Yāhā kapān laa dye u laam wo, wātōr wīī; waa -sē ma u ga Yāhā wīī laa pāā nawee- ye yor raa ter wo; waa ter -sē ma wii tuu ga waha too yor ter nde kaplāŋ wā klaha, nawee- bye n ke war. Pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ma koo kai- ngīī bye luhu, ke yai ke waha pe ta pe n ka yaha ye le Yesu kānde wo. ²⁷ Ye ma yee ye ga Yāhā wūhū nkāy pāā pe yawāhāfa ye yor raa ter syi wo, ke pāāfa ma n ter nawee- tāā yaha ye. Pe maha naa ke pāā pe ya wuhu na. Nawee waa ter yai u maha pye, wii tuu ga waha ke kaplāŋ wā klaha, pe yawāhāfa bye n ke war. ²⁸ Le ma -sē pye koo kaplāŋ ngīī wāklahafua wee ye, waa ma n yīmbui yir pe yawāhāfa n naa n luhu u ye ye. Wii ma nii kaplāŋ pāā yor raa ter syi wo, u naa ke pāā u ya ya Yāhā ye. ²⁹ Mpāy poo na pe Yāhā kapān laa luhu pe laam wo, poo syām syi, laa na tāā ya, ga waha kapān gbe, pe ke tōr nawee- ye. Pe yawāhāfa -sē ga yāŋ le pe kaplāŋ wo. ³⁰ Waa ma n pye kapān na, loo yale wo Yāhā kapān laa ma dye waa ter laam wo, u n yee u ga le tōr; wii u ma kapān na, u yai u yaha le. ³¹ Loo nde na, Yāhā wūhū ma dye ye laam wo, ye ga waha naa ke tōr yii ye koo syi, yii wuhu na. Loo ga ta ye yawāhāfa ga kaklaha yāā, pe maha plāhā nii le Yesu kānde wo. ³² Mpāy pe koo Yāhā kaplāŋ luhu, ma ke tōr nawee- ye, pe yai pe pe ya wāyigi cā ke wāpāā yale ne. ³³ Ye sē yāā, Yāhā sē n traha nawee- pe nii wāplanpyefa ye. Ke n ke pe naa n nii yrīŋ na.

Mii le ma mii syi dyaŋ Yesu kāndeyārfa yawār wo, teebēhe bye wo, ³⁴ ye ca yai pe yaha naa n le ye yawār wo, pe sē yai kaplāŋ wāpāā ne koo fla na ye. Ye sē yāā, Yāhā sabangbāŋ wo, le ma le yrūhū yaha ma yee, ca yai pe yīy kor naa n le. ³⁵ Pe ma yee pe ga laa yey, pe ga naa le yey pe pa ye klē wo. Le sē yō cōo u naa n pāā Yesu kāndeyārfa yawāhā wo ye. ³⁶ Tee n pye ke syi, yii fla la le Yāhā kapān yir laa, yii ya la tee le yāā?

³⁷ Wii ma yee Yāhā kaplāŋ n dye woo laam wo, u n ke tōr nawee- ye, laa na u ma le ga, a Yāhā Yrā Fāŋga ma u ne, ufua yai u cā Yīŋfua Yesu kānde wūhū kē tē yrūhū n yar ye na. ³⁸ Wii ma loo sye, Yāhā bya ga ba ufua sye.

³⁹ Wo nna, lii le ma le na, -ye naa n ke Yāhā kaplāŋ n naa n dye ye laam wo, ye n naa ke tōr nawee- ye! Ye ma syi ye sē Yāhā kaplāŋ wāpāā sye yor raa ter syi wo ye! ⁴⁰ -Ye naa ke kai- pye yīntaha ne, ye ma n plan naa n pye ye!

15

Yesu Crise wāyir wīl gbā wo

¹ Wo nna, le Yesu kapāyī lii tē pāā ye ye, ye le sya le yaha ye laam wo, ye yīl plāhā le wo. N n traha n maha le gbihi pāā ye ye. ² Tē ba le yar ye na mii, ye ma le le yaha ye laam wo koo syi, le ga ta ye n sya yaha. Mii loo sē ne ye, le ga nii mii ye le ka sya ke dyaŋ.

³ Kai lii le ma yīŋ, pe ra klaha le ne mii syi dyaŋ, ta bya, n ba ye klaha le ne koo syi dyaŋ. Loo ne nde: U Yāhā Yīndefua Crise ku wo kapee- wīl na, mii le bii cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo mii. ⁴ Pe u le gbīl wo. Ke plii tāā wuhu, u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye, mii le bii cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo mii. ⁵ U n u ya yar Pyar na. Loo kur ye, u n u ya yar pe kānyārwai sēnsye syām na. ⁶ Loo kur ye, u n u ya yar u kānyārwai yīnsyām gbeebua mpāy na. Pe fāŋga ma nantāŋ yrāŋ na, nanem mpāy ya me pe ku pe laam wo. ⁷ Loo kur ye, u n u ya yar Syake na, ma ba u ya yar pe Yesu tēnlēhe bye na.

⁸ Poo mii bye kur ye, u n u ya yar ta bya na, ndoo wii n ma mii pe bye nambuange dyaŋ. ⁹ Ye sē yāā, ndoo kē n ma pe Yesu tēnlēhe bye nakūntāŋ. N sē yai gē yai pe naa ra yee Yesu tēnlēhe ye, n tee naa Yesu kāndeyārfa ke wāboo ne. ¹⁰ Yāhā laantār kāmay na, tē ma ngii n nii koo. Ke kayī lii pye ra kē, le laa yō ra kē, ma sya ra ta gē ta ra n tēn tē ma ta ter pe Yesu tēnlēhe bye yaha. Cīinde -sē na, ndoo sē kē n waha yia loo tēn nde na ye, te Yāhā laantār roo fāŋga kē, laantār rii ke te wāā ra kē. ¹¹ Loo nde na, le tāy le pye ndoo woo, le tāy le pye poo woo, loo wīl nen ya ne wo bye too n pāā ye ye Yesu Crise wīl na, ye n u ta ye Yater.

Wo wāyir wīl gbā wo

¹² Loo ne too n pāā nawee- ye ma yee, u Yāhā Yīndefua Crise yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Yii mpāy -sē maha pye mii ma le pāā, a mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo, pe nii yrāŋ na ye? ¹³ Le ma pye cīinde, le yīntaha ne u Crise sē yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na ye. ¹⁴ Le ma -sē pye u Crise sē yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye ye, too u wīl pāā ye ye, wo ka n pye; tee u ta ye Yater, ye ka pye. ¹⁵ Tesē, le ga nii mii wo kawar fua taha Yāhā na, ma yee ke u Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na. Āwā, le ma pye cīinde, Yāhā sē nakur ta te n yir gbā wo, ma n nii yrāŋ na ye, le yīntaha ne, ke sē u Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye ye. ¹⁶ Ye sē yāā, le ma pye nakur saa ba yir gbā wo, te nii yrāŋ na ye, le yīntaha ne, Yesu Crise sē yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na ye. ¹⁷ Le ma pye u Crise sē dur ba yrāŋ na ye, ye u ka ta ye Yater ke dyaŋ; kapee- nkāy tee pye, ke sē laha kāā ye na ye. ¹⁸ Tesē, Yesu kāndeyārfa mpāy bye pe ku, pe saa sya yaha ye. ¹⁹ Wo ma koho taha yaha u Crise na, ma yee u koho le wo ye driyē nge ya wo, wo wīl ga pee le ta ter nawee- bye wīl na.

²⁰ Lii le ma cīinde, loo ne nde: U Yāhā Yīndefua Crise woo kē u cāā yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na. Woo wīl le yar, mpāy pe ku pe bya ga ba yir gbā wo, pe nii yrāŋ na. ²¹ Ye sē yāā, nawee waa wīl bii ta, gbā n dye

nawee- bye nsoho wo. Nawee waa ter wīi kē le ta yagaa, nawee- bye ga ba yir gbā wo, pe dur nii yrān na. ²² Dama wīi le ta nawee- bye n nii n ku mii, mpāy bye pe -sē wāā le u Crise ne, poo bye ga ba yir gbā wo, pe nii yrān na koo syi. ²³ Le ga ba nii mma ma syi dyaŋ: Yesu Crise woo u cāā yir wa pe bye yaha. Kur ye, mpāy pe ma u wām, poo ga ba yir pe ya ndoŋ gbā wo, pe nii yrān na u durbaper. ²⁴ Loo kur ye, drierē kuayale ne. U Crise ga ba yīnfar ter bye kua kāā, tesē yahasee flē ne, tesē fānga ter bye ne. Loo kur ye, u ga kai- bye le soho u Tuhufua Yāhā koho wo. ²⁵ Ye sē yāā, u Crise yai u nii kai- bye yīn na, Yāhā n sya ba u napīi- bye yia, ke pe ta u n troho fyāhā tā pe na. ²⁶ Napīi wii u ga pye klaha- kur ye, woo kē gbā ne. ²⁷ Ye sē yāā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee: «Yāhā ta u n troho fyāhā tā wān kur bye na.» Pe ma yee wān kur bye, pe sē -sē yee Yāhā bya ne ye. Koo kē ke wān kur bye yia, ma ta u Crise n troho fyāhā tā te na. ²⁸ Kai- bye fānga ma ba le soho u Crise koho wo, woo wii u ma Yāhā Dya, u ga u ya le soho Yāhā koho wo. Loo nde na, Yāhā ga nii ke kai- kur bye yīn na.

²⁹ Tee n yee, mpāy pe ku wa pe saa ba yir gbā wo, pe nii yrān na ye, nwa ta ye laam wo, mpāy pe ya tāā n yi loho wo mpāy kē pe ku wa? ³⁰ Ndoo tesē ra tēntēwai ne, nwa ta kayīhī n wo yāā yalebye le Yesu kapāyī wāpāā wīi na? ³¹ Wo nna, plii bye gbā ma ra tāy tūntūn. Ye wīi ma ra ye yīnkuāyir wīi, wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na. Loo ne, n kai- ngīi pāā ye ye. ³² Tē le sya, ma nii srā waygapyār ne Yefesyi wo, le ma ne pye naweete laam wīi ya ne, le ga ba lii yō ra kē? Le ma pye mpāy pe ku wa, pe saa ba yir gbā wo, pe nii yrān na ye, ah -too naa wo troho tāhā plāhā nge yor wo ke n yee:

«-Too naa n di, wo naa n wo;

ye sē yāā, sukūhū gaa laam wo waa ku.»

³³ -Ye yii yigi, ye sē plāhā nge yāā ke n yee: «Mboo wii ma pye naweeyō, ma -sē nii n taha naweepē- na, pe ga ma le pe yor wo.» ³⁴ -Ye laantor yāā, loo le yō, tee tyii kapee- wāpyeŋ na! Ye laam wo, mpāy ma pe sē Yāhā wūhū cā ye. Le yai le naa fyar yigi ye kē!

Nakur kadye wāyir wīi gbā wo

³⁵ Waa ga waha le yey u yee, a mpāy pe ku wa, pe ga ba pye mii pe yir gbā wo, pe nii yrān na? Pe kadye ga ba nii mii syi dyaŋ? ³⁶ Naplege kē ufua ne. Ye sē yāā, ma'a ngaa pua le kāntraha wo, le pua yai le ku wa le cā fiy. ³⁷ Ngaa pua ya ne taa le kāntraha wo. Le ga waha pye sepua syi, laa na ngaa ter pua. Ke digi wān gii ke fiy wa ma nii wan, koo sē kē taa le kāntraha wo ye. ³⁸ Pua woo pua woo, Yāhā ga u ta u n fiy koo laam wāfiy. Pua woo pua woo, u yai u fiy u nii ngii, Yāhā ga u ta u n fiy u nii koo kla. ³⁹ Yāhā ke wān tii bye tāhā, tesē nawee ne, te bye kadye wee wāceŋ ye: Nawee kadye ma ke ya ya; treresyar kla kadye ma ke ya ya; kānsyā kadye ma ke ya ya; fua kadye ma ke ya ya. ⁴⁰ Yāhāyīn wān bya ma, tesē kāntraha wān ne. Yāhāyīn wān nayōr ma te ya ya, kāntraha wān nayōr ma te ya ya. ⁴¹ Yai nayōr ter ma ke ya ya, yroŋ nayōr ter ma ke ya ya, yrompii nayōr ter ma ke ya ya. Pe yrompii bye ge, pe nayōr ma pe ya wuhu na.

⁴² Mpāy pe ku wa, pe ma ba yir gbā wo, ma nii yrān na, le ga ba nii koo syi dyaŋ. Nakugu kadye ma le wa gbīi wo, ke ga fūhū. Ke ma yir gbā wo, ma nii yrān na, ke saa ku nantān ye. ⁴³ Nakugu ma le kāntraha wo, ke wee ngaa ye, fānga wee ke na ye. Ufua ma ba yir gbā wo, ma nii yrān na,

u ga nayōr yāā, u maha nii fānga ne. ⁴⁴ Nakugu ma le kāntraha wo, ke ma kāntraha kla ya dyaŋ. Ufua ma -sē ba yir gbā wo, ma nii yrāŋ na, u ga nii Yāhā Yrā kla. Yagaa, wo ma kāntraha kadye ne, wo ga ba nii Yāhā Yrā kadye ne. ⁴⁵ Ye sē yāā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Dama wii u ma nawee cir; Yāhā kē ke bii ta u n nii yrāŋ.» Yesu Crise wii u ma mii Dama syāŋ wuhu waa dyaŋ, woo ma Yāhā Yrā lii le cīinde yrā wāā nawee kē. ⁴⁶ Yāhā Yrā kla koo sē kē ke cāā n pai ye. Kāntraha kla kē ke cāā n pai, Yāhā Yrā kla n cā taha. ⁴⁷ U Dama cir Yāhā bii u tāhā cuhu ne, u n nii kāntraha kla. U Dama syāŋ wuhu woo ma yāhāyīŋ kla. ⁴⁸ Mpāy pe ma kāntraha wām, pe ma mii wii dyaŋ Yāhā bii u tāhā cuhu ne. Mpāy pe ma yāhāyīŋ wām, poo wīi ma mii wii dyaŋ u ma yāhāyīŋ wūū. ⁴⁹ Yagaa, wo ma mii wii dyaŋ u pye kāntraha kla. Wo ga ba nii mii wii dyaŋ u ma yāhāyīŋ kla.

⁵⁰ Wo nna, lii n n traha n pāā ye ye le nde: Wii u ma kāntraha kla, kadye ne u ye ntāŋ ne, u saha dyē Yāhā yai klo wo ye. Kāntraha kadye ma gbā koho wo, kadye nge syi saha kuee yai tāŋ yrāŋ ye.

Gbā saa ba pye yāā nantāŋ ye

⁵¹ Yagaa, n ga kai laa pāā ye ye, lii tee sē cā ye. Wo bye saa ba ku tāŋ ye. Mpāy pe ku wa, tee sē mpāy ne pe ga ba pye yrāŋ na, pe bye kadye ga ba wā klaha. ⁵² Le ga ba pye le yalebye wo, teele nen ya, yaliile wo tūūtūū ma ba yer wāwuu ne. Tūūtūū ma ba wuu, mpāy pe ku ter wa, pe ga yir gbā wo, pe kuee yai tāŋ yrāŋ na. Wii mpāy wo ma yrāŋ na, wo bye kadye ga ba wā klaha. ⁵³ Ye sē yāā, kadye nge gii ke ga waha fūhū, ke yai ke ba nii ke saha fūhū yāā ye; koo gii wākuyāā ma ke na, ke yai ke ba nii wākuyāā wee ke na ye. ⁵⁴ Kadye nge gii ke ga waha fūhū, wākuyāā ma ke na. Sukūhū gaa laam wo, ke ga ba nii ke saha fūhū yāā ye, wākuyāā saa pye ke na ye. Loo yale wo, Yāhā sabangbāŋ kaplāŋ ngīi ga nii cīinde. Koo kaplāŋ kē ngīi:

«Gbā wīi kua, gbā yia tāŋ!

⁵⁵ Gbā saha yia wāboo na nantāŋ ye.

Gbā fānga kua.»

⁵⁶ Gbā fānga yi kapee- wāpyeŋ wo. Kapee- wāpyeŋ fānga -sē yi Yāhā kānde kataŋ wo. ⁵⁷ Yāhā kē ke fānga wāā wo kē Yesu Crise kāmāy na, wo n waha n yia. Ke miingbāŋ yai ke naa n sey yalebye!

⁵⁸ Loo nde na, wo nna, -ye yii plāhā, Yesu wīi n nii gbāā ye laam wo, ye n u tēn tē naa n yō. Ye le cā ma yee, le Yīnfua Yesu tēn lii tee n tē woo ge kāmāy na, tēwai sē ne ye.

16

-Ye naa koho le ye Yesu kāndeyārwei ye!

¹ Pe war wāwāā wīi na mpāy kē pe ma Yāhā nawee-, tē ba Galasyi Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yar pe naa n pye mii, ye bya -ye naa n pye koo syi! ² Jimaasyi jimaasyi, nawee nawee woo, tuu ga waha yia kii na, u koo cer yi ta yaha u ya tāy teelaa wo. Loo na, n ma ba pa ye fla na, ye saa naa yii fāy war wāwāā wīi ne ye. ³ N ma ba ka ye fla na, ye ga naweeyōm mpāy yāŋ yi, ye pe war bye le soho poo koho wo. Ndoo -sē ga sabar yrūhū, n le soho pe koho wo. Ke syi, pe ma ga dye Yurusalem wo, ke fla Yesu kāndeyārfa ga pe wāpa yīŋ cā. ⁴ Ta bya ma -sē yai n ka Yurusalem wo, waa ke yrāhā yi wii na pe ne.

Kai- nkāy Pōl n traha u pye

⁵ N ma ba ka Maseduan kântraha na, n ga ta ter ga ye fla na. N n traha n ga yi Maseduan Yesu kândeyârfa na. ⁶ Laa na n ga ba faa ma- ye fla na, laa na n ga ba wēr cāã bye pye ye fla na. Loo na, teelaa fla wākaŋ ma ba yi ra na, ye ga waha koho le ra ye, ta n ka ke fla na. ⁷ Yagaa woo, n sē n traha wo n wii yāã wāyāã ya, ta n ta ter ye. N n traha n ba yalaa dye ye fla na, Yīŋfua Yesu ma le sya.

⁸ Pāānkoti gbar -sē ga ra yāã Yefesyī na nwo. ⁹ Ye sē yāã, ta yīŋ tāy tēngbāy laa ne nwo, koo kē. Napī- wānihi naa bye ne, n ga loo tēn nde tē.

¹⁰ Timuti ma pa ye fla na, -ye u yigi yō! Ye sē yāã, woo bya ma le Yīŋfua Yesu tēn na ta wāŋ syi dyaŋ. ¹¹ Ye ma syi ye ga naa u kloŋ ye! -Ye koho le u ye u n waha u yrāhā yi yrīŋ ne, u pa ra fla na. Wo u sēŋ, ndoo tesē pe Yesu kândeyârfa ne. ¹² Wo tēntēwē Apolosu woo wīī na, n naa u nar u ka ye fla na, pe Yesu kândeyârfa mpāy ne. Le sē -sē pye u laam wo yagaa ye. U ma ba draha yāã, u ga ba ka.

Kaplāŋ kuasaha, syaha ne

¹³ Ye ma n faha yīī na ye, -ye ta Yesu wīī n nii gbāã fānga ne ye laam wo! -Ye naa tetege le yīī wo, -ye naa yīī plāhā le Yesu kânde wo! ¹⁴ Ye tyiī ye ntāŋ n dye yīī tāy ye kānkai- bye wo!

¹⁵ Wo nna, ye Tefanase cā u kahafa ne. Ye cā poo me pe cāã dye le Yesu kânde wo Yakayi kântraha na. Le tāy pe ye, pe n nii koho le pe Yesu kândeyārwei ye. ¹⁶ -Ye naa nagboho ta poosyifa na, tesē mpāy bye ne pe ma le Yīŋfua Yesu tēn na! ¹⁷ Tefanase ye wāpa wīī tāy ra ye, Fartinase ne, Yakakuse ne; tee sē pye ye, poo me pe pye ra ne ye draha wo. ¹⁸ Pe pa ma ba ra laam yīn, le n maha ye bya laam yīn ye kē. Ye yai poosyifa wīī n naa n tāy ye ye!

¹⁹ Yasyi kântraha Yesu kândeyârfa yawârfa bye ye syar. Yakila u cōo Persyile ne, ma suhu Yesu kândeyârfa mpāy ne pe pe ya wāã pe kaha wo, pe ye syar Yesu kândeyârfa syaha ne. ²⁰ Wo teende Yesu kândeyârfa bye ye syar. -Ye yīī syar naambiyār syaha ne!

²¹ Ndoo Pōl, n ga kaplāŋ ngīī kuasaha yrūhū nii ya: N ye syar. ²² Wii ma yee Yīŋfua Yesu wīī sē n tāy u ye ye, yoosēn te pye ufua na. Maranata: Wo Yīŋfua Yesu, pa!

²³ Wo Yīŋfua Yesu, u u laantār yar ye na. ²⁴ Ye bye ntāŋ dye ra tāy. Wo bye wāã le Yesu Crise kāmāy na.

Pɔl saba syāṅ wuhu kaplāṅ Korntifa ye

Syaha fla

¹ Ndoos Pɔl kē, ma suhu wo Yesu kāndeyārwe Timuti ne, too saba nwo yrūhū nɔ wāā. Ndoos Pɔl kē, le t̄ay Yāhā ye ke n ta ta Yesu Crise tēnlēhe. Wo u saba yrūhū nɔ wāā yii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kē Kornti wo, ma suhu yii mpāy bya ne, tee ma Yāhā wām ke Yakayi kāntraha kur bye wo.

² Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīṅfua Yesu Crise ne, ke ke laantār yar ye na tesē ke yrīṅ ne.

Yāhā Pɔl flaj u wāfāy wo

³ -Too wo Yīṅfua Yesu Crise Tuhufa miingbāṅ gboho, Tuhufua wii kacān wee u laantār na ye, woo kē Yāhā ne, Yāhā gii ke nawee flaj yalebye.

⁴ Wāfāy gii syi ter ma sya wo dye, ke wo flaj. Koo syi kē, mpāy bye pe ma wāfāy wo, wo bya ga waha pe flaj wii ndoṅ wāflaj gii syi ter ne Yāhā ke wo flaj.

⁵ Ye sē yāā, le ma mii wo dyaṅ u Yāhā Yīndefua Crise ne. Wāfāy tii te u dye ter, te syar. Wāfāy busāā ga ba wo dye ke syi dyaṅ. U -sē wo flaj koo syi dyaṅ.

⁶ Wo ma nii n fāy, wo n ke yii poo na, ye wāflaj yāā, wāsyayaha ne, koo kē. Wo ma -sē wāflaj yāā, ye bya ga wāflaj yāā, ke n ye ta, per gaa ye n waha naa wo wāfāy ter syi fāy laanyīn ne.

⁷ Loo ne, wo koho taha yaha ye wīl na fāṅga ne. Wo cā ma yee, tee wo wāfāy ter syi yāā, ye ga ba wo wāflaj ter syi yāā.

⁸ Wo nna, ye sē yāā, wāfāy tii bye te wo dye Yasyi kāntraha kui wo, wo n traha ye te cā. Te wāfāy ba gboho ter wo na. Wūūsaha ge sē pye wo na ye. Wo sē ba cā ge cā waa kuee yrāṅ na nantāṅ ye.

⁹ Wo n sya ba yee pe ba wo wāboo wīl pāā ta. Koo wāfāy nge -sē wo ta wo n cā ma yee, wo sē yai wo koho taha yaha wii na, mii Yāhā ya sē kē ye, koo gii ke nakur ta te n yir gbā wo, ma n nii yrāṅ na.

¹⁰ Koo kē, ke wo sya yaha gbā koho wo; ke ga wo sya naa n yaha koo syi. Āwā, wo koho taha yaha ke na, ma cā ke ga wo sya naa n yaha koo syi.

¹¹ Wo maha cā, yii ge ga koho le wo ye Yāhā wānar ne. Nawee- busāā ma nii Yāhā nar wo kē ke syi, ke ga luhu pe ye, ke loo kayīl pye wo kē, nawee- busāā n syaha wāā ke kē wo wīl na.

Nwa Pɔl sē yāā dur ga Kornti wo ye?

¹² Lii le ma wo ye yīnkuāyir wīl, loo ne nde: Wo laam wo, wo le cā laha ma yee, driyēfa nsoho wo, tesē ye bya nsoho wo, wo naa wo troho tāhā Yāhā cīnde yor wo, ma maha naa wii ta prafa mii Yāhā le yar mii. Wo sē waha yia koo troho wātāhā ter nge na nawee laam kacān syi kāmāy na ye, Yāhā laantār kāmāy ne.

¹³ Yii ge le cā ma yee, kaplāṅ nkāy too yrūhū nɔ n wāā ye kē, ke yīntaha ma gbegbe, ke wee sīl ye.

¹⁴ Tee ke yīntaha war cacar yagaa, ta laam wo ye ga ba ke war tāṅ. Koo kē nge ne: Yīṅfua Yesu durbaper, wo wīl ga ba nii ye ye yīnkuāyir wīl, tesē ye wīl bya ga ba nii wo ye yīnkuāyir wīl.

¹⁵ Loo nde gboho ra laam wo, ta n sya ba yee, n ga cāā ka ye fla na, wo n wii yāā, wo maha ba wii yāā taha tehe syāṅ gaa na, le n nii ye ye kayīl laa.

¹⁶ Ye sē yāā, n ba naa n yee, ndoo ga cāā ka ye fla na, n cā ta ter ga Maseduan kāntraha na, n ma ga dur, n maha ba yi ye fla na, ye n koho

le ra ye ra yrāhā wāyi na Yude kântraha kue ye. ¹⁷ Tē ba loo nde le yaha ra laam wo, laa na yii mpāy le ga ma yee, tē sē ba le ta kai ye? Ye yee la, n laam ga naweete wāṅ syi dyaṅ, n naa yē klaha, n waha naa n yee «āwā», tē maha naa n yee «aye» le yalebya wo? ¹⁸ Yāhā gii ke sroṅ, n ga waha le pāā ke yīnde na n yee: Kapān lii too ba ye yar, wo sē yee «āwā» ma maha wā klaha ma wo yē klaha le yalebya wo ye. ¹⁹ Ye sē yāā, ndoo, Silaasyi ne, Timuti ne, Yāhā Dya Yesu Crise wii, wo u wīi pāā ye ye, u sē pa u n pai nii u naa n yee «āwā » tuu dur naa yē klaha le yalebya wo ye. Yesu wīi le yar, Yāhā sē dur n yi le kapān kur ye ye. ²⁰ Ye cā u wāpaṅ wo ta wo n cā, Yāhā ke bii yē ter kayūhū nkāy wāwāā ne wo kē, waa ke bye yāā. Yesu wīi wo ta wo n cā, Yāhā sē yēklahaṅ cā ye. Loo ne, too ne yee le nii ke syi Yesu Crise myaha na, Yāhā miingbāṅ kē too n gboho loo nde ne. ²¹ Wii tesē ye ne, wo seefar le Yesu Crise ne, Yāhā gē kē ke wo ta wo n waha wii plāhā wo Yesu wātāṅ ne wo Yater. Koo kē ke wo yāṅ yi. ²² Ke ke myaha puhu gbāā wo na, ma Yāhā Yrā le wo laam wo, loo n ta wo n cā waa ba ke kayūhū yāā, kayūhū nkāy ke ke ta yaha wo kē.

²³ Ya'a yāā n sē dur ga ye fla na ke Kornti wo ye, n sē naa n traha n wāfāy ta ye na ta kaplāṅ ne ye, koo kē. Yāhā yīnde ma ra na, le ma pye kawar, ke ra ta ra n ku. ²⁴ Wo cā ye Yesu sroṅ ta ye Yater; le sē nii mii wo n ke wo ye le le wo fānga na ye. Ye nii nuhu ne, loo ne too n ke ye ne.

2

¹ Loo ne ta n yee, n saa maha ka ye fla na n ga maha wāfāy gaa taha ye na ta kaplāṅ ne ye. ² Ye sē yāā, n ma wāfāy ta ye na ke syi, yoo ga ba nuhu le ta laam wo? ³ Loo ne, ta n ba saba waa yrūhū nō wāā ye kē, ma yee n sē naa n traha n ka ye fla na ye n wāfāy yāā, le n nii ra bya ye wāfāy ye. Ye cā ye wīi ne, le ga waha nuhu le ra laam wo. N maha cā ma yee, nuhu ma pye ra laam wo, le ga nii nuhu wīi ye bye ye. ⁴ U faale saba wāyrūhū wīi nii ra ye wāfāy wīi laa, ma suhu laam wlāhā wīi, tesē yīntām wāyi wīi. N sē yee le nii ye ye wāfāy ye, n n traha ye cā, ye ntāṅ dye gboho ra tāy kacān wee ye, koo kē ra n ba u faale saba yrūhū nō wāā ye kē.

Ye naa n tyii kapee- foho na!

⁵ Ye laam wo, waa ma pye u laa tee pye, le n nii laam wāwlāhā wīi, ye cā ndoo laam sē me ufua wlāhā ye. Yii mpāy laam me u wlāhā, le ma sya pye ye bye sē me ye. ⁶ Yii busāā ma -sē u pēn wa, le yai u ne ke dyaṅ. ⁷ Yagaa, ye -sē yai ye tyii u kapee- fue na, ye nuhu le u laam wo; mii loo sē ne ye, woo gē laam ga waha wlāhā ter u ye, le sya kacān bye kua u na. ⁸ Loo ne, n ga ye nar nde ne: -Ye u yigi yō u n cā u yee, u ntāṅ dye ye tāy. ⁹ Ya'a yāā, n ba u faale saba yrūhū nō wāā ye kē, n maha naa n traha n yāṅ, ye ma pye ye n luhu ra kaklaha ye yalebye. ¹⁰ Waa ma laa tee pye, ye n tyii u kapee- fue na, ndoo bya ga tyii ufua kapee- fue na. Ta wīi ma pye laa ne kapee- foho wātyii wīi laa na, n ma tyii koo kapee- foho na, n le pye yii wīi na u Yāhā Yīndefua Crise yīnde na. ¹¹ Wa'a yee, wo sē tyii ufua kapee- fue na koo syi ye, sāndāpee yīṅfua Setane ga waha fānga yāā wo na, woo wii wo u laam wūhū cā yō.

Pōl ka Toosa na

¹² Tē ga dye Toosa wo, ma yee ndoo ga le Crise kapāyīi pāā ke fla na, Yīṅfua Yāhā ba ke fla draha cāā gbili ta wa ra yaha ye. ¹³ Tē -sē ga dye ke

fla na, n sē wo Yesu kāndeyārwe Tyite yāā ye, ta ntāṅ n nii ra cēr busāā. Loo n ta, ra n ba kānde nar Toosafa ye, ma ter Maseduan kāntraha na.

Wo ga waha yia kai- bye na u Crise kāmāy na

¹⁴ Yāhā miingbāṅ yai ke naa n gbobo, koo gii ke wo ta wo n yia kai- bye na u Yāhā Yīndefua Crise kāmāy na. Ke wo ta wo Crise wīl pāā nawee- ye teebehe bye wo mii lasekole dyaṅ too n yār teebehe bye wo. ¹⁵ Ye sē yāā, Yāhā ye, wo ma Crise lasekole dugu dyaṅ mpāy nsoho wo pe wāsyayaha yāā wa, tesē mpāy ne pe plaha kāmpee- wāyār wo. ¹⁶ Mpāy pe plaha kāmpee- wāyār wo, koo lasekole dugu nge ma gbāku dugu ne, ke n pai gbā ne. Mpāy pe wāsyayaha yāā wa, koo dugu nge ma cīinde yrā dugu ne, ke cīinde yrā wāā nawee kē. Yoo syi ga waha yia tēn nde na? ¹⁷ Ye sē yāā, wo wee mpāy dyaṅ pe le Yesu kapāyī wā klaha, ma le ta wake wīl ye. Yāhā kē ke wo lehe wāā. U Crise tēntē- me wo ne, wo yē kaplāṅ sroṅ Yāhā yīnde na.

3

Te naambiyārfān tēntē-

¹ Wo ma n pāā ke syi, le sē nii mii wo wii sey ye. Wo sē maha n ke mpāy dyaṅ, wo saba yar ye na, wii syi u wo sey ye. Wo sē maha woo syi saba ke, ye u gbihī wāā wo kē ye. ² Yii me, tee ma woo syi saba wo ye, saba wii syi u yrūhū yaha wo laam wo. Nawee- bye ga waha le yāṅ cā, pe naa le kal ye troho wātāhā na saba ge dyaṅ. ³ Āwā, ye wīl ma mii saba dyaṅ u Yāhā Yīndefua Crise le yar wo na, wo n le yrūhū yar nawee- na. U sē yrūhū cīinde sabakāi ne ntēmbapai na ye. U yrūhū Yāhā Yrā ne nawee- laam wo.

⁴ Wo ma n pāā ke syi, wo koho taha yaha Yāhā na Crise kāmāy na, koo kē. ⁵ Wo -sē cā wo saha yee, wo ga waha yia yāā tēn nde syi na wii ya kāmāy na ye. Wo ma waha yia lii na, Yāhā kē. ⁶ Ye sē yāā, koo kē ke wo ta, wo n waha nii ke naambiyārfān tēntē-, loo ma Yāhā Yrā wīl. Kānde lii le ta, le tēn kalaa wee ke naambiyārfān wīl na ye. Loo kānde nde lii le yrūhū yaha, le nawee- yar pe yai gbā ne pe kapee- wāpye wīl na. Yāhā Yrā loo -sē cīinde yrā wāā nawee kē.

⁷ Le Yāhā kānde katanṅ bye bii yrūhū yaha ntēmbapai na wii Yiifēe- faale wādyaha Musa kē. Tuu naa ke yar nawee- na, le yalebya wo Yāhā nayōr n yehe Musa yīntaha na, pe Yiisrefa sē waha u yāṅ ge yāṅ ye. Ke wāyehe palpal nge sē -sē ma- ye. Kānde lii le ta, loo lii le tēn n gaha nawee ne gbā kuē ye, nayōr ge ma le na. ⁸ Loo na, ye yai ye cā ye yee, Yāhā Yrā tēn nayōr ga gbobo, kacān saa pye ye. ⁹ Tēn lii le naa n gaha nawee ne gbā kuē ye, nayōr te -sē pye le na, ye yai ye cā ye yee, tēn lii le nawee ta u n sroṅ Yāhā yīnde na, loo nayōr ga gbobo faale wān na, kacān saa pye ye. ¹⁰ Loo na, wo ma ke yagaa naambiyārfān nayōr wāyehe palpal nge wāgboho yāṅ, waa cā ke faale cāā naambiyār nayōr wee ngaa ge ye. ¹¹ Ye sē yāā, kai lii le n ma- carle ya, le nayōr ma yehe ke syi, ye yai ye cā ye yee, kai lii wākuayāā wee le na ye, kacān saa pye loo nayōr wāyehe wāgboho na ye.

¹² Wo koho taha yaha loo nde na, koo kē wo n waha le Yesu kapāyī wūhū pāā n yigi nawee- ye laanyīn ne. ¹³ Wo wee Musa wāṅ syi dyaṅ ye, woo wii u bii u yīntaha tā tā fai ne, pe Yiisrefa ma syi pe u yīntaha wāyehe palpal wākuayāā yāā, ke n kua ye. ¹⁴ Pe Yiisrefa bya pye mii fai paha tā pe kacān na, pe sē waha Yāhā wūhū war ye. Ma sya ba waa ke yagaa na, Yiisrefa ma nii ke faale Yāhā sabangbāṅ kaplāṅ kal, le ga nii mii fai paha

tā pe kacān na, pe saha naa ke kaplāṅ yīntaha war ye*. Mboō wii ma -sē wāā le u Yāhā Yīndefua Crise ne, loo fai nde ga gbe kāā ma kacān na, ma n waha naa ke Yāhā wūhū war. ¹⁵ Ke nanga nge na, pe Yiisrefa ma nii Musa saba kaplāṅ kal, le ga nii mii fai paha tā pe kacān na, pe saha naa ke kaplāṅ yīntaha war ye. ¹⁶ Wii ma -sē u ya le soho Yīnfua koho wo, loo fai nde gbe kāā u kacān na. ¹⁷ Ma'a luhu Yīnfua, Yāhā Yrā ne. Yāhā Yrā ma tēn tē nawee wii laam wo, u wee fānga gay ter koho wo nantāṅ ye. ¹⁸ Fai laa wee le tā tā wii yīntar na ye. Yīnfua nayōr n yehe wo bye yīntar na palpal. Loo na, wo wā n klaha ma ga naa n nii Yīnfua wāṅ syi, kaa n naa n taha wo nayōr na. Ye sē yāā, Yāhā Yrā tēn ne loo ne.

4

Tētēle wii u sron

¹ Yāhā loo tēn nde le soho wo koho wo ke laantār na, loo ne wo wii plāhā le wo. ² Fyar wūhū nkāy ke n pye wam wo, wo koo wīl sye. Wo sē nawee-wāwlanṅ kacān ter ke ye, wo sē le Yāhā kapān wā n klaha ye, wo le cīinde loo yar n laha nawee- na. Too wo troho tāhā gbaa na ke syi Yāhā yīnde na, mpāy pe sron, poo ge ga waha naa wo sey loo nde na. ³ Le Yesu kapāyīl nde lii too n yar nawee- na, mpāy pe plaha kāmpee- wo, pe saha le wīl war ye. ⁴ Ya'a yāā, pe sē le Yesu kapāyīl wūhū sya cīinde ye, driyē nge yīnfuapee pe laam kacān wāhā pe ye, koo kē. Woo yīnfuapee nwo sye pe na, pe saha le kapāyīl cāngbāṅ yāā ye, le kapāyīl lii le Crise miingbāṅ wīl pāā, woo wii u ma Yāhā ke ya kai na. ⁵ Wii wīl sē ne too n pāā ye, Yīnfua Yesu Crise wīl ne too n pāā. Wo yee wo ma ye tēntē-, ma ga naa le Yesu kapāyīl wūhū tōr ye ye. ⁶ Ye sē yāā, Yāhā bii yee: «Cāā- pe naa yehe wam laam wo!» Koo kē, ke n ke cāā- ta pe n yehe wo laam wo, ma wo ta wo n cāā- yāā ke miingbāṅ wācāṅ na, ke miingbāṅ gii ke n yehe Yesu Crise yīntaha na.

Wāfāy tii te Yāhā tēntē- dye

⁷ Wo le Yesu kapāyīl wūhū cā, le kacān cāā- n nii wo laam wo. Wo ma mii poor gbāhā dyaṅ wāngbāy kla ne ke laam wo. Loo nde le yar gbaa na ma yee, fāngangbāṅ nge gii ke syi wee yāā ye, Yāhā wāṅ kē, wii wāṅ sē kē ye. ⁸ Wāfāy ter bye wo dye, ke sē -sē waha wo boo ye. Ntāncer ma wo na, loo naa bye ne, wo koho taha yaha Yāhā na. ⁹ Pe wo nuhu le Yesu kapāyīl wīl na, Yāhā sē -sē koho kuā wo na ye. Pe wo gbā cāār yaha kāntraha na, wo sē -sē ku ye. ¹⁰ Wo kadye crā gbā ne mii Yesu Crise dyaṅ tuu gbā yāā mii. Wo kadye ma -sē nii yrān na, Yesu Crise cīinde yrā ter ne le ma wo ye. ¹¹ Too ma yrān na, gbā wo ke yalebye Yesu wīl na. Koo ga ta Yesu Crise cīinde yrā ter n waha naa n yāā wo kadye na, koo gii ke ga waha gbā yāā. ¹² Loo nde na, wo tyii gbā wo ke, ma yee cīinde yrā le naa yii ke, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye.

¹³ Yāhā sabangbāṅ wo, wo wādyaha gii ke Yāhā wāsey yay saba yrūhū, ke le yrūhū ta teelaa wo ma yee, woo Yāhā ta u Yater, loo ne woo n pāā ke ye ma ke sey. Wo bya, wo Yāhā ta wo Yater, loo ne wo ke wīl pāā. Wo Yāhā ta wo Yater kānkai- bye wo, wo wāle wāṅ syi. ¹⁴ Ye sē yāā, wo cā ma yee, Yāhā wo Yīnfua Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye. Ke ga ba wo bya ta ye ne, wo n yir gbā wo, wo nii yrāṅ na Yesu ne, ke

* **3:14** 3.14 Yiisrefa Musa kānde saba cā tesē pe faale Yāhā kaplāṅ tōrfa saba ne. Ma sya ba waa yagaa na, pe sē -sē le sya ma yee, Yesu Crise kē u Yāhā Yīndefua ne ye.

maha wo ta wo n nii ye ne Yesu yaha ye. ¹⁵ Kai- ngī bye n pye yii wī na. Te Yāhā laantār wāā nawee- busāā kē, ma yee pe nawee- fānga pe naa n pāā Yāhā ye, pe naa syaha wāā ke kē, pe naa ke miingbāŋ gboho.

Kayī lii too ga ba yāā

¹⁶ Loo ne, wo sē fāy n sya ye. Wo kadye sraha ma sya pye n klaha- cacar, wo laam poo na, pe fānga yāā plii wuhu na. ¹⁷ Wāfāy gii ke wo dye, ke ma car ya, ke sē maha n ma- ye. Koo wāfāy nge n pai wo kē kayī lii syi ne wākuayāā wee le na ye, kacān sē maha wee le wāgboho na ye. Le wī sē n tān ge tān ke wāfāy wī ne ye. ¹⁸ Ye sē yāā, kai- nkāy ke n yāā yīnde ne, wo sē koo yāŋ ye; nkāy ke sē n yāā yīnde ne ye, koo roo n ke. Kai- nkāy ke n yāā yīnde ne, koo n ma- carle ya, nkāy ke sē n yāā yīnde ne ye, wākuayāā wee koo na ye.

5

¹ Ye sē yāā, wo cā ma yee, dryē nge wo, wo ma kadye sraha gii laam wo, ke ma mi nwonje dyaŋ too dye nii. Wo ma ba ku, koo kadye sraha n pye klaha-, Yāhā ga ba yāhāyīŋ nwoŋ gaa wāā wo kē yāhāyīŋ na. Wāklahayāā wee koo na ye. Yāhā ge kē ke koo nwoŋ nge gbihi, nawee sē kē ye. ² Too ma teeli wo yagaa, wo n sī cīnde wāsī, ma n ke wo pye wo yāhāyīŋ nwoŋ nge wo. ³ Ye sē yāā, wo yāhāyīŋ nwoŋ nge, koo gii ke ma wo kadyefāŋ, ke ma ba gbihi wa, kadye saa maha ba ke laa yāā wo ye ye. ⁴ Āwā, too ma wo kāntraha nwonje nge wo, wo n sī wāsī ya woo, mi tegengbān dyaŋ te ma wo yīŋ na. Le sē nii mi wo n ke wo wo kāntraha kadye miy yaha ye. Wo yee, wa'a ba ke yāhāyīŋ kadye le, loo le ga tāy wo ye. Loo na, kla gii ke ga waha ku, koo ga draha yaha kla gii kē ke ma cīnde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. ⁵ Yāhā ge kē ke wo ta, wo ba koo wāwāklaha nge syi wā klaha. Ke ke Yrā wāā wo kē, ma yee le wo ta wo n cā, waa ba ke kayūhū yāā, kayūhū nkāy Yāhā ke ta yaha wo kē yāhāyīŋ na.

⁶ Loo ne wo sē fāy n sya ye. Wo cā ma yee, too ma kadye sraha nge wo, wo fla dey Yīnfua fla ne. ⁷ Ye sē yāā, too sē kla gii yāā yīnde ne ye, wo koo ta wo Yater ma n yār. ⁸ Wo sē fāy n sya kueekuee ye. Wo ma ne ga waha kadye sraha nge yaha, wo ga nii kuae Yīnfua tāy, loo le ne ga tāy wo ye. ⁹ Le tāy wo ma kadye sraha nge wo woo, wo wee ke wo ye woo, lii too cāā n ke kai- bye yaha ye, loo ne wo wī le tāy Yīnfua ye. ¹⁰ Ye sē yāā, u Yāhā Yīndefua Crise ga ba wo bye sāhā, u wo nanem bye dāān wāā wo kē kayūhū nkāy wī na, tesē kapee- nkāy wī ne, too pye cāā gii cāā na wo pye wo kāntraha kadye sraha wo.

Yesu Crise wo wāā le Yāhā ne

¹¹ Wo n fya Yīnfua na, kacān wee ye. Loo ne, wo n traha nawee- bye pe Yāhā wūhū cā pe ke sya cīnde. Yāhā wo cā. Too ma mi, ye bye le cā ye laam wo. ¹² Myaha sē kē too n ke ye ye ye, wo n ke wo wī le nii ye ye yīnkuāyir wī. Loo na, mpāy pe kalaa wee laanyōm na ye, ma pe ya sey gbaa wūhū koo ne, tee ga pe yē wāā naa n sya lii ne, yaa cā. ¹³ Le ma pye cīnde, wo yīŋ wee ye, Yāhā ya wī ne le ne. Le ma -sē pye wo yītar ma gbegbe, le nii ye ye yīnkuāyir wī. ¹⁴ Ye sē yāā, wo ntāŋ pe dye gboho Yesu tāy, loo ya le tāy ter wo ye, ma wo ta wo n nii woo ya tēn tē. Wo le cā laha ma yee nawee nen ya ku nawee- bye wī na; le nii mi nawee- bye u gbā ter syi ku. ¹⁵ U ku nawee- kur bye wī na. Loo na, mpāy bye pe ma yrāŋ na, pe wee yrāŋ na pe ya kānkai- wī na nantāŋ ye, pe ma yrāŋ na Yesu ya kānkai- wī na, woo wii u ku, ma dur ba yrāŋ na poo wī na.

¹⁶ Loo nde ta, driyēfa pe nawee yāṅ u kadye sraha na mii syi dyaṅ, wii sē nawee yāṅ koo syi ye. Faale wo, wo ma sya pye wo naa u Yāhā Yīndefua Crise yāṅ driyēfa wāyāṅ u kadye sraha na, yagaa wo sē u yāṅ ke syi nantāṅ ye. ¹⁷ Nawee woo ma kāhā seefar le wa Crise ne, u nii nafuē waa Yāhā yīnde na. U faale kānkai- kua u yīṅ na; u kānkai- bye nii tāṅ kafūhū fla. ¹⁸ Yāhā kē ke koo ngī bye ta. Koo kē ke wo wāā le ke ya ne Crise kāmāy na, ma wo taha wo naa nawee- ta pe ba wāā naa n le ke ne. ¹⁹ Ye sē yāā, Yesu Crise kāmāy na, Yāhā tēn tē, ma ga nawee- bye wāā le ke ya ne, ke pe kapee- gbe kāā pe yīṅ na. Ke wo taha, wo koo wāwāāle tēn nde wīl pāā nawee- bye ye.

²⁰ Wo kapān gbe Crise woo myaha ne; le nii Yāhā gē kē ke pāā n wāā ye ye wii yē ne: Wo le nar n waha ye ye Yesu Crise myaha na, ye tyii ye wāā le Yāhā ne! ²¹ Kapee laa sē pye Yesu Crise yīṅ na ye. Yāhā -sē wo kapee- bye taha woo yīṅ na, ma yee woo nen ya kāmāy na, wo sroṅ ke yīnde na.

6

¹ Le nii ke syi, wii mpāy too ma le Yāhā tēn na, waa ye yar waha nde ne: Yāhā laantār wīl lii wāā ye kē, ye ma syi le n yi wāwaha ye. ² Yii gē le cā ma yee, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo ma yee, Yāhā yee:

«Yaliile le ba yai n' luhu ma wānar ye,
loo yale le ba nō,
n luhu ma wānar ye.

Per gii ke ba yō n' ma sya yaha,
koo per ke ba nō, n ma sya yaha.»

Ke Yāhā wānar yaleyī -sē kē yagaa. Ke wāsyayaha peryūhū -sē kē nanga.

Yāhā tēntēle wii u ke tēn ya kar

³ Lii too n kē, laa wāpee ma syi le yāā le Yāhā tēn kuē ye ye. Loo ne, kai lii syi le sē sroṅ ye, wo sē n traha wo le syi laa pye waa na ye. ⁴ Kānkai- bye wo, wo le yar Yāhā tēntē- me wo ne: Wo wīl plāhā laanyīn ne wafāy ter bye wo tesē laam wāwāhā ter bye wo tesē ntāncer ter bye wo. ⁵ Ye sē yāā, pe wo gbā, pe wo tā nwompīhī wo, pe klofa ta pe n wāhā cer wo ne; tēṅ nkāy ke waha, wo sē fya ke wātē ne ye. Wo naa wāy fāā sya Yesu tēn wīl na, wo naa wo yē tā digi na. ⁶ Wo kapyen ter le yar Yāhā tēntē- me wo ne, tesē wo kacān ter ne, wo laanyīn ne, wo laantār ne, tesē le Yāhā Yrā ne le tēn lii tē wo laam wo, tesē wo Yesu kāndeyārwai ntāṅ wādye wīl ne wo tāy, ⁷ tesē wo Yesu kapāyī wāpāā ter ne nawee- ye, ma suhu Yāhā fānga ne. Ya'a yāā wo yia kai- ngī bye na, Yāhā ke wo fa wo n sroṅ, loo ne le n paha wo na; loo maha ne, le ma wo naanmiy kla.

⁸ Mpāy' wo sey, mpāy -sē' wo tyehē. Mpāy' wo miyūhū yee, mpāy -sē' wo miipihī yee. Mpāy' wo tōr kawarfuafa ne, wo -sē' cīinde pāā. ⁹ Pe' wo yāṅ mīl pe sē wo cā ye, pe bye -sē' wo cā tāṅ. Pe n yee too ku; wo -sē mīl yrāṅ na, nawee- bye yīnde ma wo na. Pe' wo yāṅ mīl wāpēn gaa ter dyaṅ ke wo dye; wo sē -sē ku le wo ye. ¹⁰ Mpāy ma pe n kē wo laam n naa n war; wo laam -sē ma nuhu fla yalebye. Pe' wo yāṅ nawām, wo -sē' kayūhū wāā nawee- busāā kē. Pe wo yāṅ mīl ngaa wee wo ye ye, kayūhū bye -sē ma wo ye.

¹¹ Korntifa, yii mpāy ye ma wo naambiyām, nkāy ke pye wo laam wo, koo kē too pāā ye ye, wo sē laa wūhū ye na ye. Ye wīl laanfīr yigi wo kē. ¹² Wii laha ye ye, yii me tee sē laha wo ye ye. ¹³ Loo ne, n ga ye yar mii ta

pii gɛ dyaŋ ye ne: Ye ntāŋ pe dye wo t̄āy mii, ye tyii wo ntāŋ n dye ye t̄āy koo syi, -tee tyii wo wīi n laanfīr yigi ye kē.

-Ye yii yigi mpāy ne pe wee Yesu kānde wo ye!

¹⁴ Mpāy pe wee Yesu kānde wo ye, ye ma syi ye naa n gbra pe ne kai- wo ye. Ye sē yāā, kai lii le sron, le saha wāā le lii ne le pee ye; tesē kai lii le ma cāā- wīi, le saha wāā le lii ne le ma wam wīi ye. ¹⁵ Ye cā u Yāhā Yīndefua Crise saha wāā le sāndāpee yīnfua Setane ne ye; loo na, wii u Yesu Crise ta u Yater, u saha wāā le wii ne u wee Yesu kānde wo ye. ¹⁶ Yāhā kangbāŋ ma suhu mpar wān ne, te dey te ya ne. -Ye yāŋ, Yāhā gii ke ma yrāŋ na, koo kangbāŋ kē wo ne. Yāhā gɛ bii loo pāā ma yee:

«N ga ba pye pe nsoho wo,
n naa n yār pe ne.

N ga nii Yāhā pe ye,
pe n -sē nii ra nna.»

¹⁷ Loo ne Yīnfua Yāhā n maha bii yee:

«-Ye yii cɛr yi kāā pe nsoho wo!

Ngii ke wee gbɛgbɛ ye,
ye ma n tɛ ke na ye,
n -sē ga ye gbihi yigi.

¹⁸ N ga nii Tuhufua ye ye,

ye n -sē nii ra dyam tesē ra pueesyam ne.»

Yīnfua Yāhā kapān ne, koo gii ke ma tāŋ kai- byɛ fāŋga ne.

7

¹ Ta naambiyām, Yāhā yɛ ter kayūhū ngīi wāpyeŋ ne wo kē. Loo na, wo yai wo wo kadye yee yi naa n kāā, wo laam ne kai- nkāy wo ke wee gbɛgbɛ ye, -too naa n fya Yāhā na, loo na waa laha kai- byɛ wo, wo nii cīinde Yāhā nawee-.

Lii le Pɔl laam flege

² Ye tyii wo wīi n laanfīr yigi ye kē! Wo sē kapee pye waa na ye, wo sē waa koho kla pye klaha- u kē ye, wo sē fufor pye waa na ye. ³ Le sē nii mii ye wīi laa sē yō, koo ra n pāā ke syi ye. Yii gɛ le cā, n ba le pāā wa ye ye ma yee, ye wīi gboho wo laam wo, le t̄āy wo ma yrāŋ woo, wo ku woo, ngaa saha wo cāāŋ wii na ye ne ye. ⁴ N sē cɛr ye na ye, ye wīi ma ra ye yīnkuāyir wīi. Wo wāfāy byɛ wo, ye wīi ra flaŋ ma maha nuhu le ra laam wo. ⁵ Ye sē yāā, too ga dye Maseduan kāntraha wo, wo sē wūsaha yāā ye, wo wāfāy ter byɛ yāā: Nawee- wāfāy ta wo na, wo maha naa ntāŋ cɛr. ⁶ Yāhā gii ke -sē wāfāyfa flaŋ, ke wo flaŋ Tyite wāpaŋ ne, ⁷ tesē u yɛ kaplāŋ ne: Tee u laam yīn kaplāŋ nkāy ne, ma fāŋga le u laam wo, u ke pāā ra ye. Ta wāyāā laam ke ye yigi mii, ye laam pe wlāhā ye ye ra wīi na, tesē ye n kɛ ye dye ra kue ye mii, u koo t̄or ra ye. U kaplāŋ byɛ nuhu le gboho ra laam wo.

⁸ Saba wii tē ba yrūhū nɔ wāā ye kē, ke kaplāŋ ma sya pye, ke ba ye laam wlāhā, yagaa u saba wāyrūhū wīi t̄āy ra ye. Ke kaplāŋ ke ba ye laam wlāhā yaliile wo, le ba ra fāy loo yale wo. ⁹ Nanga nge na, le nii ra ye nuhu wīi, n sē yee ye laam wāwlāhā wīi ye. Tee wahā cā, ma koho klaha, ma le kānyīi gbe ye laam wāwlāhā flāhā t̄āy, loo ne le t̄āy ra ye. Ya' a yāā ye laam pe wlāhā ye ye, Yāhā wīi ne. Koo fla na, wo sē laa tee pye ye na cīinde ye. ¹⁰ Ye sē yāā, laam wāwlāhā Yāhā kānde na, le n pai kānyīi wāgbeŋ ne, kānyīi lii le n gaha nawee ne u wāsyayaha kue ye. Loo yō. Driyɛfa laam

wāwlāhā ter, loo nde n pai gbā ne. ¹¹ Yāhā ke ye laam wāwlāhā ta, ma tēn lii tē ye laam wo, ye sē le tēn fla yāā la? Kai lii le pye ye fla na, ye sē na, ye le ta kangbāy? Ye sē na, ye n kē ye le yar, nawee- n cā ye wīl wee laa ne loo kai nde wo ye? Le sē na, le fyar yigi ye kē? Ye sē na, ye n fya Yāhā na? Ye sē na, ye n kē ye ra yāā farfar? Ye sē na, tee fānga yāā? Ye sē na, ye n kē ye loo kai nde pyefua pēn? Yagaa, ye le yar laha ke syi ma yee, ye wīl wee laa ne kai nde wo ye.

¹² Ya'a yāā, tē ba u saba yrūhū nō wāā ye kē, n sē ba u yrūhū u kapeepyefua wīl na ye. Le kapee le pye wii na, n sē maha ba u yrūhū woo wīl na ye. N naa n kē, ye bye ye le cā Yāhā yīnde na ye yee, wo wīl gboho ye laam wo. ¹³ Loo ne, le wo flan. Ye bye tee Tyite laam yīn u kē, u n nii nuhu ne, loo nde maha nuhu le gboho wo laam wo, ma sya ta ter. ¹⁴ N ba faa nii sey ye wīl na Tyite yīnde na. Ye -sē ga ta, le n nii mii tē ba naa nii sey u yīnde na mii. Too cīinde ya pāā ye ye yalebye, loo ne too ba ye wīl sey Tyite ye mii, u ga le yāā koo syi. ¹⁵ Yalebye u u laam too ye wīl na; tee naa n luhu u kaplāṅ ye, tee ba u gbihi yigi ma naa nagboho tii syi ta u na busāā, koo ngīl kaa taha ye ntāṅ wādyen na u tāy. ¹⁶ Tē cā n ga waha koho taha yaha ye na kai- bye wo, loo nde ra laam yīl nuhu ne.

8

War wāwāā Yesu kāndeyārfa fenfa kē

¹ Wo nna, Yāhā kayīl lii le pye Maseduan kāntraha wo, pe Yesu kāndeyārfa yawār teebehe wo, wo n traha ye le cā. ² Wāfāy tii bye te pe Yesu kāndeyārfa dye, loo naa bye ne, nuhu ba gboho pe laam wo, pe n sya laantār wīl laa pye gboho, pe sē pe nawān ge yāṅ ye. ³ Ta n cīinde nde pāā ye ye, pe ga waha ngii kē, pe pe laam flege, ma koo kē pe ya ya ma sya ta ter. ⁴ Poo -sē me, pe ba wo nar waha, too tyii poo ngaa nō wāā Yesu kāndeyārfa mpāy kē pe ma Yude kāntraha wo, pe pe koho soho*. Pe yee, loo nde ga nii pe ye nuhu wīl. ⁵ Too ba kla gii syi wīl ga yigi pe ne, pe kē ma ter koo yaha. Pe -sē ba cāā pe ya le soho Yīnfua koho wo. Loo kur ye, Yāhā n maha pe ta pe n pe ya le soho wo bya koho wo.

⁶ Loo ne, wo n Tyite nar, u ka ye fla na. U ba koho wāyi tēn lii koho yigi, u ga ta ter le ne, u ye ta, ye n loo laantār wīl nde pye kua. ⁷ -Ye yāṅ, kayūhū bye ma ye ye: Ye Yesu ta ye Yater, ye le Yesu kapāyīl wūhū pāā cā, ma maha ke wāwar cā, ye sē maha wāfāy ge cā le tēn wo ye; wo ntāṅ maha dye ye tāy. Kayīl wīl nen lii ya le -sē kuee ye na, waa ye yar le ne: -Ye laantār wīl nde pye kua! ⁸ Le sē nii mii fānga wīl laa ne tē yee ye pye ye. N ma mpāy laantār wīl tōr ye ye, n n traha ye yāṅ, le ma pye ye Yesu kāndeyārwai ntāṅ sron dye ye tāy cīinde. ⁹ Yii ge wo Yīnfua Yesu Crise laantār ter cā: Woo wii tuu pye cīinde nangbān wān bye ne, u u ya ta nawūū draha wo yii wīl na, ma yee ye waha kayūhū yāā woo nawān flāhā tāy. ¹⁰ Ta n ta laam wīl pāā ye ye: Tēn lii ye le koho yigi dyalaa na, le yō; -ye ta ter le ne! Yii me tee cāā yir le wāpyen ne; yii me le maha cāā tāy ye laam wo. ¹¹ -Ye ta ter yagaa, ye le tēn pye kua! Tee ba ye laam gbihi ta mii syi ma le koho yigi, -ye ye laam gbihi ta koo syi, ye le pye kua ngii ne, tee ga waha yia ye kē. ¹² Ye sē yāā, mboo wii ma koho yi nuhu ne, loo ne le n tāy Yāhā ye, ma'a sya yee ma sē waha yia, ma kē gboho ye.

* 8:4 8.4 Koo cāā na, fāāngbāṅ pye Judee kāntraha na.

¹³ Pe sē yee, ye ye koho kla bye kē tāj ye mpāy yi pe fēn wo, yii tee too ye. Ye bye, ye nii wācēŋ, le yai le nii koo syi. ¹⁴ Yagaa, ye sē na, kla ma ye ye? Loo na, ye ga waha koho le mpāy ye, ngaa wee pe ye kueekuee ye, ye pe yi kāā fēn wo. Per gaa, ye bya ma -sē ba pye wāfāy na, kla n yāā poo ye, pe bya ga waha koho le ye ye, pe ye yi kāā fēn wo. Ye ma nii koho le yii ye ke syi, yaa yii yi naa n kāā fēn wo, ye naa n nii wācēŋ. ¹⁵ Loo ne le yrūhū Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Wii tuu ba yāā, ma gbe dege,
 ngaa sē kuee ma ba fūhū u ye ye.
 Wii tuu sē ba yāā gboho ye,
 ma gbe carle ya,
 ngaa sē -sē naa n waha u na ye.»

Tyite u tēntēwai ne

¹⁶ Yāhā miingbāŋ yai ke naa n sey, koo gii ke Tyite ta ye wīi n gboho u laam wo wo wāŋ syi dyaŋ. ¹⁷ Too Tyite nar lii ne, u le sya nuhu ne, ma sya le pāā ta woo ga ka ye fla na. ¹⁸ Wo Yesu kāndeyārwei nwo, wii Yesu kāndeyārfa yawārfa bye u tēyīi wīi pāā le Yesu kapāyīi wāpāā ne, waa woo ta u n ka Tyite ne. ¹⁹ Woo maha kē, pe yāŋ yi u ke yrāhā yi wo ne, wo n ga ke kohole kla wāā, kaa n taha Yīŋfua miingbāŋ na, tesē le n waha cā wo laantār gboho.

²⁰ Wo n traha, waa ma n ba wāpee laa yāā wo na le wangbāy nde kue ye pe le soho wo koho wo ye. ²¹ Lii le yō, wo sē n ke wo loo pye Yīŋfua ya yīnde na ye, wo maha n ke wo loo pye nawee- bye yīnde na. ²² Waa maha wo Yesu kāndeyārwei waa le taha poo nawee- syām mii na. Wo u pye yāŋ tēŋ busāā ne, u n ke tē yō nuhu ne. Yagaa, tuu yee woo cā, yaa ye tēn pye kua, loo u nuhu wāgboho wīi yar.

²³ Yagaa, le nii mii, Tyite woo nii wo tēntēwai too lehe wāā ye ye. Pe Yesu kāndeyārwei syām mii na, pe yawārfa me pe poo lehe wāā; pe tēn tē u Yāhā Yīndefua Crise miingbāŋ wīi na. ²⁴ -Ye le yar pe na tesē pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ne, pe n le yāā pe ntāŋ dye ye tāy, pe n maha cā wo tāhā kē too wii sey ye wīi na.

9

¹ War mpāy syi pe yai pe ka Yude kāntraha wo koho wāle wīi na ke fla Yāhā nawee- ye, n ma sya yee, n sē pe wīi pāā ye ye ye, laa wee le na ye. ² N cā, ye ye laam gbihi ta loo na, ta n sya nii sey ye wīi na Maseduan kāntrahafa ye. Ye sē yāā, n pe pye ma yee, yii Yakayi kāntraha kuifa, ye yii gbihi ta wa dyalaa na, le yale syi ma na. Ye laantār wīi nde n -sē laantār le gboho poo busāā laam wo. ³ N ga Yesu kāndeyārfa nawee- tāā mii lehe wāā ye fla na, too ye sey lii na, le ma n yi wāwaha ye, ye n yii gbihi ta cīinde, mii n ba le pāā mii. ⁴ Mii loo sē ne ye, Maseduan kāntrahafa ma ba pa, wo n ka ye fla na ma ga yāā, ye sē yii gbihi ta wa ye, le ga fyar sroŋ yigi wo kē, too ba ye wīi sya ter cīinde. Yii fyar -sē ga waha pye la wātōr wīi? ⁵ Loo ne, ta n Yesu kāndeyārwei mii nar pe cāā ka ye fla na ra yaha ye, pe ga koho le ye ye, ye n ye laantār kohole kla gbihi ta, koo gii ye yē ter ke wīi ne. Loo na, n ma ba ka, n n gaha yāā ke gbihi ta wa; loo ga ta le n cā ye ke kē yay ne, ke wākē wīi sē ye yaa ye.

Laantār wūhū

⁶ Yii ge le cā laha ma yee: Wii ma digi tāhā car ya, ufua ga ba gbe car ya. Wii ma digi tāhā busāā, woofua u ga ba yāā gbe busāā. ⁷ Loo ne, ye

nanem bye yai ye kē ye laam wākē, le ma syi le waa yaa ye, le ma syi le nii waa ye fānga wī ye; ye sē yāā, wii u n kē nuhu ne, woofua wī ne le n tāy Yāhā ye. ⁸ Yāhā ga waha ye kē kayūhū ter bye ne busāā, ke n yai ye ye, te gber n sya kuee ye ye, ye n waha naa kayūhū busāā pye te ne. ⁹ Le yrūhū Yāhā sabangbāṅ wo loo wī na ma yee:

«U u koho wān kē n gboho laantār ne.

U nawūū kē.

U kasronṅ wāpyeṅ saa kua yāā ye.»

¹⁰ Yāhā kē ke yēy wāā yēy tāhāfua kē, u yē digi ne. Yēy gii wī ke -sē ma ye na, ke ga koo wāā ye kē, ke ke ta ke n fīy, ke le, ke pii sa, tesē ke ta kaa naa n taha ye kasronṅ na. ¹¹ Yāhā ma -sē yii ta ye n nii yai klafa ke syi, ye ga waha naa laantār wūhū pye nawee- busāā kē yalebye. Loo ga ta, pe n syaha wāā Yāhā kē pe naa ke miingbāṅ gboho. ¹² Ye sē yāā, ye kayī nde, le ga pe Yude Yesu kāndeyārfa wī yō, loo ya sē -sē ne ye; le ga maha ta syaha busāā n kē Yāhā ye, ke miingbāṅ n naa n sey. ¹³ Ye kayī nde ga ye ter yar nawee- na gbaa na. Le ga maha ta, nawee- busāā n Yāhā miingbāṅ sey yii wī na, tee Yesu Crise sronṅ ta ye Yater, ma maha n luhu le Yesu Crise kapāyī wūhū ye, mii ye le pāā nawee- ye mii. Tee kayūhū pye ye koho wān ne laantār ne, pe Yude Yesu kāndeyārfa kē ma suhu nawee- bye ne mii, pe ga maha Yāhā miingbāṅ sey loo nde wī na. ¹⁴ Le ga nii kayīngbāy Yāhā pye ye kē. Loo nde ga ta ye ntāṅ n dye gboho pe tāy, pe ga naa Yāhā nar ye kē, pe maha naa syaha wāā ke kē ye wī na. ¹⁵ Yāhā miingbāṅ, ke naa n sey ke kayī wī na wo kē, ke kayī lii kacān wee yāā le wāyōṅ na le wāgboho ne ye.

10

Pōl u tēn wāsronṅ wī pāā

¹ Pe n yee, ndoo Pōl ma pye ye nsoho wo, ta laam ga naa n tāy, n ma yee n wee ye nsoho wo ye, n ga ra laam waha ye ne. Loo ne, n ga wī nen laa pāā ye ye: N ga yii nar nde ne u Yāhā Yīndefua Crise laanyīn ter ne, u laantār ter ne: ² Ye ma syi ye ra ta, ra n ba naa fānga wūhū pye ye na, n ma ba pa ye fla na ye. Mpāy pe n yee, wo n pye naweete- wāpyeṅ, n cā n ga waha ra laam waha poo ne, kacān ge saa pye ye.

³ Wo cā ma yee, nawee- me wo ne; too -sē ma tēn lii wo, le wee mii naweete naan dyaṅ too n miy ye. ⁴ Wii, wo naanmiy wān wee driyēfa wān ne wācēṅ ye: Yāhā wān ne wii ye, te ma fāngangbāṅ ne, ma ga waha yia fānga wān ter bye na. ⁵ Koo kē ke wo ta, wo n waha n yia kawar wūhū na. Wo n yia yatanṅ wūhū nkāy na, ke yer n tā nawee na u Yāhā wācāṅ na. Wo n ke nawee- pe naa n luhu u Yāhā Yīndefua Crise woo ye pe kānkai- bye wo. ⁶ Yii poo ma luhu n wa Crise wūhū ye, mpāy pe yee poo sē n luhu ke ye ye, wo wii gbihi ta wa pe wāpēn na.

⁷ Ye ma, ye ma kai yāā yīnde ya ne mii syi, ye ne le ta koo syi. Loo nde ya na, wii ma cā u ma Crise wūū, u maha le cā u yee, wo bya ma Crise wān u wāṅ syi. ⁸ Ye sē yāā, Crise fānga wāā ra kē ye yawāhā wāgbihita wī na, ke wākla- hā- wī sē ne ye. N ma sya pye, n nii sey koo fānga nge wī na, loo saha nii ra ye fyar wī laa ye. ⁹ N sē n traha n naa ye ta, ye n naa n fya ta saba mpāy ne tē yrūhū nō n wāā ye kē ye. ¹⁰ Ye sē yāā, pe n pāā ma yee: «Pōl saba kaplāṅ n dege, u laam maha waha n ter ke wo; le ma -sē nii mii woo ge kadye kē u ma wo nsoho wo, u ma ter muuu, u yē kaplāṅ sē maha wee ngaa ge ye.» ¹¹ Mpāy pe nde syi pāā, pe le cā pe yee,

wo ma dey ye na, kaplān nkāy too n yrūhū wo saba wo, koo tesē nkāy ne too ga ba naa n pye, wo maa pye ye fla na, ke bye wācɛŋ.

¹² Ye cā ma yee, wo saa wii t̄ān mpāy ne pe pe ya sey ye. Poo pe ya yān, ma pe ya t̄ān kla gii ne poo ya pe le cā; le nii mii pe pe ya t̄ān pe ya ne, wākālān kē pe klān. ¹³ Wii na, wo saa wii sey ta ter yīn gii na wo ma ye. Yāhā ke wo ta yīn gii na, ma sya ta wo n ka ye fla na, waa wii sey yer too yīnfar nde draha wo. ¹⁴ Ye sē yāā, Yāhā kē ke ta, wii n cāā ka le Crise kapāyī ne ye fla na. Wii ma sya u ya ta yīn gii na ye fla na, wo wī sē nii mii, wo wii ta ter wo draha fla na mii mpāy ter dyaŋ ye. Poo sē me pe cāā pa le kapāyī ne ye fla na ye, ma -sē pe ya ta too yīnfar nde draha wo, ma sya ta ter. ¹⁵ Wii sē wii sey waa ter tēn ne ye, tēn lii le wee wo wī ye. Kaa ma n taha ye Yesu wātan na ye Yater, Yāhā ma sya, le Yāhā tēn ga ka yahasee ye ye fla na, wii koho tēn laam wo. ¹⁶ Loo ga ta, le Yesu kapāyī ga naa n pāā ye kuē kānkāy kui bye wo; wii sē wii sey waa tēn na ye.

¹⁷ Le -sē ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbān wo ma yee:

«Waa sē yai u naa u ya sey ye,
u yai u naa Yīnfua Yāhā koo sey.»

¹⁸ Ye sē yāā, wii u u ya sey u ya ya, woo sē kē u ma myaha ne ye. Yīnfua u wii sey, woo kē u ma myaha ne.

11

Pe kawar Yāhā tēntē- wī

¹ Ta kaplān ma sya nii mii yīn wee ke na ye, ye -sē yii plāhā, ye ye laam yīn ye naa ke luhu ra ye. ² -Ye yān, Yāhā ta ra yeysyar n gboho ye wī kuē ye, koo kē. Ye sē yāā, ye ma ra ye mii capua dyaŋ, tē yigi t̄āndya u Yāhā Yīndefua Crise kē u sya cɔɔ, capua wii syi u sē naa cā yāā ye. Le yīntaha kē, u Crise woo nen ya ntān me pe yai pe dye ye tāy. ³ Tee Yesu ta ye Yater laantee nen ne, n ntān cɛr; pe ma n ba ye wlaŋ yi kāā u kur ye mii Awa wān syi dyaŋ ye, ke nwoho ke ba u wlaŋ ke kaplāntāhā ne. ⁴ Ye sē yāā, waa ma pa, ma ba Yesu waa ter wī pāā ye ye, Yesu wii syi u wee wo wūu ye, yaa le sya. Waa ma yee u ga kapān laa ter le ye laam wo Yāhā Yrā wī na, kapān lii le wee wācɛŋ lii ne too le ye laam wo ye, yaa maha yer le na. Waa ma kapāyī laa ter wī pāā ye ye, lii le wee Yāhā kapāyī lii too yar ye na ye, yaa maha loo bya sya.

⁵ Mpāy pe pe ya ta poo ma Yāhā tēntēyōm, ye n luhu pe ye, n sē le sya pe ter ra yaha laa ne ye. ⁶ Le ga waha pye, kaplān sīsī wāpāā ra yia, n sē yee kacān ye. Ye loo yāā wo na yalebye, kānkai- bye wo.

⁷ Tē ba le Yesu kapāyī pāā ye ye, n le pāā ye ye ke dyaŋ, n sē ngaa sya ye ye le na ye. Tē le sya, ma nii tege tāā ye ke syi, ma nagboho ta ye na, a ye yee la, n tee pye loo ne? ⁸ N yer le na, ma dāān sya Yesu kāndeyārfa yawār teebehe nkāy ye. Le nii mii, n poo koho wān sya pe ye, ma ba tēn tē ye kē Yesu kapāyī wāpāā ne. ⁹ Tē pye ye fla na, war wī naa n pye ra na, n sē -sē teger ta yāā waa yīn na ye. Yesu kāndeyārwei mpāy pe ba yir Maseduan na, ma pa ra fla na, pe ba ra kē wān bye ne, tii wī te pye ra na. N sē ba nii ta teger ye ye kai laa wo ye. N ga naa n nii koo syi ye ye. ¹⁰ Crise cīinde lii le ma ra laam wo, loo kāmāy ne. Loo nde nii ra ye yīnkuāyir wī Yakayi kāntraha kui bye wo, waa saha loo sya ra ye ye. ¹¹ N ma kaplān ngū pāā, le sē nii mii ye ntān sē dye ra tāy ye; Yāhā gē le cā ye ntān dye ra tāy. ¹² N ga naa n pye koo syi, n saa naa teger ta ye yīn na ye. Loo na, mpāy pe n kē pe naa pe ya t̄ān wo ne, a poo n tē wo dyaŋ, pe saa pāāsaha yāā ye.

13 Poo mii, kawar Yāhā tēnlehe me pe ne, pe sē n sronḡ pe tēn wo ye, ma pe ya ta nawee- yīnde na, poo ma Yesu Crise tēnlehe. 14 Nde sē yai le nawee fe gbe ye; sāndāpee yīnfua Setane ge sē ne u ya ta la cāā- yāhāyīn tēnlehe dyaḡ u ne? 15 U tēntē- bya ma pe ya ta kasronḡ tēntē-, loo wee kafuē ye. Pe dye yer tēn lii wo, pe ga ba pe tēn wāpēn draha yāā.

Pɔl wāfāy, le Yāhā tēn wo

16 N ga maha ye yar, waa ma syi u ra yāḡ mii ra yīḡ wee ye. Ye ma -sē yee, ra yīḡ wee ye, ye -sē tyii ra n faa nii sey ye ye car. 17 N cā, nkāy tē n pāā yagaa, Yīnfua kaplān sē kē koo ne ye; le sya nii ra ye fānga wīi, n nii sey, n ma -sē le pye, ta kaplāḡ ma mii wii kaplāḡ dyaḡ u yīḡ wee ye. 18 Mpāy ma pe pe ya sey driyēfa wāsey; ndoo bya ga nii sey nii ndonḡ. 19 Yii mpāy tee ma kacāḡ-, mpāy pe yīḡ wee ye, pe wīi sē sye ye ye laa ge ne ye. 20 Pe ma ye yigi yāmpa dyaḡ ye ne, le sē sye ye ye ye. Pe ye koho kla sya ye ye fufor na woo, pe kawar fua ye ye woo, pe ye yāḡ nafla draha wo woo, pe ye fey yīntaha na woo, laa ge sē sye ye ye ye. 21 Le nii mii ndoo sē naa fānga yāā ma naa koo kapee- ngīi pye ye na ye. Le wāpāā ge fyar yigi ra kē.

Nawee tuu ga ser kai- nkāy pye, ta bya ga waha ser koo pye. N kapān nde pāā mii ra yīḡ wee ye. 22 Pe ma yee poo ma Yeberefa, Yeberefa naa kē ra bya ne. Pe ma yee poo ma Yiiserefa, ta bya ma Yiiserefa naa. Pe ma yee Brama kur kue pii me poo ne, Brama kur waa kē ra bya ne. 23 Pe ma yee u Yāhā Yīndefua Crise tēntē- me poo ne, ndoo ge ga nii sey mii ra yīḡ wee ye. N ga le yar n yee, ndoo ma Crise tēntēle, ma ter pe yaha: Tēḡ kue ye, n ter pe yaha. Gbār kue ye, n gbār sya ma ter pe yaha le Yesu Crise tēn wīi na. Wātā wāḡ syi nwompīhi wo, pe ndoo tā nwompīhi wo ma ter poo yaha le Yesu Crise tēn wīi na. Gbā kue syi ye, n pye gbā tāy tūntūn ma ter poo yaha. 24 Tehe bua Yiifee- ra gbā yāā sāngblāyīhi gbeblee sesānsyihi kuaresānsyar ne. 25 Tehe tāā Wormefa ra gbā yāā kái ne, tehe nen pe ra waa yāā ntīhi ne. Tehe tāā, salangbāḡ yoho pye klaha- loho wo wo ne, kaa ge na ra n sya per wihi pye loho laam wo. 26 Ta yrāhā busāā wo, tehe buar lafey lafir ra pey yāā, yuhu- naboofa maha ra pey yāā. Ta terfa ra pey yāā. Mpāy pe sē cīinde Yāhā cā ye, pe ra pey yāā. N wāpey yāā kungbāy wo, n wāpey yāā drawar wo tēyāfūū klo wo, n wāpey yāā muhulangbāḡ wo. N maha wāpey yāā kawar Yesu kāndeyārfa nsoho wo. 27 Tēḡ nkāy ke waha, n koo tē yāā; kawlanḡ ta dye yāā; tehe busāā n sē wāy yāā sā wāy ye; fāā ra pey yāā loho fāā ne; tehe busāā, n ta yē tā digi na; kalen wān wāyōr sē pye ra ye ye, ta n naa n fāy wer koho wo. 28 Ke bye saha tōr tāḡ ye. Plii bye, n n fāy laangar koho wo, ma yee pe Yesu kāndeyārfa yawār teebehe ngīi bye ga pye mii ke gbihi ta, ke naa yīḡ yāā. 29 Wii ma pye fen wo, le ga naa ra bya fāy. Wii ma kapee plaha pye, le ga naa ra yaa fānga ne.

30 N ma yai n nii sey, n ga nii sey ta wāfāy wīi na. 31 Yāhā gii ke ma wo Yīnfua Yesu Tuhufua, ke myaha yai ke naa n sey yalebye. Koo ge cā, n sē kawar fua ye. 32 Cāā gii cāā na n pye klo nde wo pe n yee Damasu, fāngafua Yaretase kāntraha kai- yahaseefua ba u seraasyi ta pe ra yigi. Le klo bye le ba fāā gbey le klaha tā ncahajruhu ne, pe seraasyi ba yer tā te kapahayēr bye na. 33 Le klo wo, nwoḡ gaa ba fāā mar ke ncaha na, fenaater ne pe yi wāā ke ncaha ne. Pe n ta yi koo fenaater ne, ma ra yoḡ tege wāā nkur ye takuē ne pe namii pua le na, ta n wloho yi.

12

Yāhā fāngangbān wāgblihilaafa ye

¹ N yai n nii sey, le ma sya pye le sē yō ye. N -sē ga laa pāa ye ye Yesu kāndeyārfua waa wīl na, ndoo ge u cā. Yīnfua u ta, u n kai- nkāy yāā wāytāā wo, kai- nkāy ke wūhū. ² Ke dye- sēnsye resyar kē yagaa, u ba kuā yir ga ta yāhāyīn na Yāhā tāy. N cā woo ge u kuā yir ga ta cīnde laa, n cā u u ya yāā wāytāā wo ke fla na laa, Yāhā ya le cīnde cā. ³ Awā, n le cā laha ma yee, u ba kuā yir ga ta Yāhā niisayūhū fla wo. N cā woo ge u pye ke fla na cīnde laa, n cā u u ya yāā wāytāā wo ke fla na laa, Yāhā ya le cīnde cā. ⁴ Koo fla na, u kai- nkāy luhu, kai- nkāy u saha ke pāa ye. Ke syi sē yai ke yi naweeteē yē wo ye, koo kē. ⁵ Woosyifua wīl na, wii Yāhā ke ke ya yar u na, n ga waha nii sey. Mii loo sē ne ye, n saha nii sey laa ne mii ta wāgblihilaa wīl loo ya sē ne ye. ⁶ N ma ne yee n ga nii sey koo ngīl bye wīl na, tē ba yāā wāytāā wo, ta kaplān ga ne pye cīnde, le saa ne nii mii ra yīn wee ye. N sē -sē ga nii sey ye. Ye sē yāā, nawee- pe ra yāā, ma ra kaplān luhu ma -sē ra ta draha gii wo, n sē n traha pe ra ta ter koo fla yaha ye, koo kē.

⁷ Koo kai- ngīl ke ba yar wa ra na wāytāā wo ke syi, n ne ga waha naa nii sey ke ne. Yāhā -sē laa ta ra na, lii le ra ta n saha yatan ta nii na koo kai- ngīl wīl na ye. Le ma mii ngaa sān dyan le ra kā ta kadye wo. Le n nii n pye mii Setane sāndūpee waa dyan u ra gbā. ⁸ N Yīnfua nar yāā tehe tāā u koo wāfāy nge dey kāā ra na. ⁹ U n ta pye ma yee: «Ta laantār roo ya re yai ma ne. Ma sē yāā, ta fāngangbān tēn tē gbaa na ma wāgblihilaa flāhā tāy.» Le nii ke syi, n ga naa nii sey ta wāgblihilaa wīl na tesē ta wāfāy wīl ne. Ye sē yāā, u Yāhā Yīndefua Crise fāngangbān tēn tē ra wāgblihilaa flāhā tāy. ¹⁰ Loo ne Crise wīl ma ta ra n gblihi laa, tesē pe ma nii ra tyehē u wīl na, n ma nii fen yāā u wīl na, pe ma nii ra nuhu u wīl na, pe ma nii ra laam wlāhā u wīl na, n koo ngīl bye sya nuhu ne. N cā n ma gblihi laa loo yale ne, n ne pye fānga ne Yesu kāmāy na.

Pōl ntān cer Korntifa wīl na

¹¹ Yii me tee ra ta, ra n nii n pāa mii ra yīn wee ye. Yii -sē me tee yai ye naa ra sey. N ma sya yee n wee ngaa ye, ye cā n sē klon laa ne pe Yesu tēnlēhe mii na ye, poo mpāy pe pe ya ta kacān wee poo na ye. ¹² Kai- nkāy ke le yar n ma Yesu tēnlēhe, koo kai- ngīl bye pye yar ye na gbaa na. N naa laanyīn yāā kankai- bye wo, n Yāhā laanwo wūhū pye yar ye na, yēkā wūhū ne, ma suhu kayar wūhū ne. ¹³ N ye Yesu kāndeyārfa yawāhāfa tee yigi la laa ne, ma tyii pe Yesu kāndeyārfa yawārfa nde bye na? Lii ya le ma, n sē ye koho kla gaa nar sya yāā ye ye ye. Ye ga waha yee le sē tāy ye ye ye. Ye tyii ra n ye nar, ye kace yaha ra na loo na.

¹⁴ Le nde, ta tehe tāā wuhu kē yagaa, tē ga ka ye fla na. N sē -sē n gaha nii ta teger ye ye ye. Ye sē yāā, ye koho wān sē ne tē n ke ye, yii ge me tē n kē. Ye le cā ma yee, kicar sē me pe yai pe wale ke naa n ta pe seefa kē ye. Pe seefa poo me, pe yai pe naa loo nde pye pe kē. ¹⁵ Loo ne, le ga tāy ndoo ye, n tā koho wān bye yi ye wīl na, tesē n nii ta yāmpuai ye wīl na, ye n waha naa n gaha yaha ye le Yesu kānde wo. Kaa ma n taha ye ntān wādyen na ra tāy, loo la le ga ta, ra wīl saa naa n tāy ye ye nantān ye?

¹⁶ Ye le sya ma yee, n sē ba nii ta teger ye ye ye; waa -sē ga waha yee, a ndoo kacān taa ter yāā, ma ye wlan kawar raa ne. ¹⁷ Tē mpāy lehe wāā ye ye, ye yāā la n pe ta, pe n ngaa sya ye ye ra kē? ¹⁸ N Tyite ta u n ka ye fla na, woo tesē u Yesu kāndeyārwai nwo ne. Tyite ba ngaa sya la ye ye

ma ta woo wāḡ? Woo tesē ndoo ne, wo kānkai- wee la wācɛŋ, wo troho wātāhā ne?

¹⁹ Laa na, ye ma, ye le ga wo sē sron ye ye ye, koo kē wo n nii kaplāmbuar ngī bye pāā ma ga tāhā sya. Aye, le wee ke syi ye. U Yāhā Yīndefua Crise laam kaplān kē, too n pāā ye ye Yāhā yīnde na. Ye ntāḡ dye gboho wo tāy koo kē, wo kai- ngī bye pāā ye ye ma yee, ke ye ta kaa n taha ye Yesu wātaŋ na ye Yater. ²⁰ N ma ba ka ye fla na, n n traha n ga ye yāā mii syi tesē ye n traha ye ba ra yāā mii syi, n ntāḡ cɛr, le ma n ba nii koo ye. N ntāḡ cɛr, n ma n ga ye yāā wāhā na, laanyar ne, ncafūhū ne, sānker ne, yii wātyeɛ ne, yii wāḡblaha ne, yataŋ ne, wāwlāhāpye ne ye. ²¹ N ma ba ka ye yāḡsaha wo, n ntāḡ cɛr, Yāhā ma n ga ta ye wīī n fyar yigi ra kē ye. N maha ntāḡ cɛr, laa na, n n gaha ye yāā, ye laam wo, mpāy pe naa kapee-pye, pe sē le sya ke wāpyeŋ sē yō ma ke miy yaha ye; loo nde ga ba ra ta miuwūn na. Koo kapee- kē, tyatyāhā wāpyeŋ ne, cayor ne, tesē fyaryigi wūhū nkāy ne.

13

Kur kue kaplāḡ

¹ Ta tehe tāā wuhu kē yagaa, tē ga ka ye fla na. Ye yai ye cā, kawlāhā nkāy ke pye tɛr, ke yai ke war yi, ke gbihi ta nawee- syām yīnde na, laa na nawee- tāā syi, mii le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāḡ wo mii. ² Mpāy pe ba kapee- pye faale wo, kayar wīī laa ma tē ga pe yar, poo ma suhu ye bye ne. Tē pye ye fla na ke tehe syāḡ wuhu na, n ba ye yar wa le ne, loo ne nde: Yagaa tē ga ka ye fla na, mpāy pe sē naa n sron ye, n sē n gaha tyii pe na mii pe sē pe kapee- wāpyeŋ wāpēn draha yāā ye. ³ Ye yee ye n ke ye le cā laha ye yee, u Yāhā Yīndefua Crise woo gɛ kaplāḡ kē ke n yi ra yē wo; yaa le yāā. Crise sē gblihi laa ye wāpēn na ye, wāke kē u n ke u fāngangbāḡ ke waha naa n yāā ye nsoho wo. ⁴ Āwā, le nii mii u kadye sē pye fānga ne ye, pe n u kuey mar boo trā na. Yāhā fāngangbāḡ kāmāy -sē na, u ma yrāḡ na. Wii mpāy too seefar le u ne, fānga wee wo bya na ye. Too -sē wo troho tāhā ye ne mii syi dyaŋ, ke le yar wo bya ma u ne yrāḡ na Yāhā fāngangbāḡ kāmāy na.

⁵ -Ye yii yāḡ yāḡ, le ma pye ye Yesu sron ta ye Yater ma ye troho tāhā u kānde wo cīinde. -Tee kai laa pye le n waha yāḡ cā ye na, ye Yesu ta ye Yater. Ye cā Yesu Crise ma ye nsoho wo; ye ma yee ye sē loo cā ye, ye fīhī wee u kānde wo ye. ⁶ Ta laam wo, ye ga ba le yāḡ cā wii na ye yee, wii sron ma Yesu tēnlehe. ⁷ Wo Yāhā nar, ye ma n naa kapee- pye, wo n naa ye pēn, wo naa wo fānga yar ye na ye. Wo n ke wo naa ye yāā kayūhū ya wāpyeŋ koo na yalebye, wo ma n ye pēn yāā laa gɛ ne ye, le ma sya ga nii mii wāḡblihilaa dyaŋ too gblihi laa ye wāpēn na. ⁸ Ye sē yāā, kai lii le sē n gaha Yāhā cīinde kue ye ye, loo wāpyeŋ fānga wee wo ye ye. Wo kānkai- bye n gaha le Yāhā cīinde kue koo ye. ⁹ Ye ma nii kayūhū koo ya pye, wo saha ye pēn laa na ye, le ma sya nii mii fānga ma ye na, wo n gblihi laa ye wāpēn na, loo nde ma wo ye nuhu wīī. Loo gɛ ne too n nar Yāhā ye, ye waha yō naa n gaha. ¹⁰ Tē sē ka wa ye fla na ye, ya'a yāā tē kaplāḡ ngī yrūhū nō wāā ye ye, n n traha, n ma ba ka ye fla na, n ma n ga naa ra laam waha ye ne ta fānga flāhā tāy ye, fānga gii Yīnfua Yesu ke le soho ra koho wo. Koo kē ta n ye cāā yar kaplāḡ ngī ne. Koo fānga nge le soho ra koho wo Yesu kāndeyārfa wāḡbihita wīī na, pe sē yee pe wāklaha- wīī ye.

Syaha fla

¹¹ Wo nna, ta kaplāṅ kua; -ye ta ter ye faale nuhu ne! -Ye ye troho gbihi naa n tãhã le Yesù kãnde wo, -tee naa yii laam yĩn le wo. -Ye naa n nii yĩmbui nen na tesẽ yrĩṅ ne yii ne. Loo na, Yãhã ga pye ye ne, koo gii nawee- ntãṅ dye ke tãy, ke maha yrĩṅ wãã nawee- kē.

¹² -Ye naa syaha wãã yii kē, mii tuhufua nen pii wãṅ syi dyaṅ pe ntãṅ dye pe ya tãy. Pe Yãhã nawee- nanem bye pe syaha nɔ wãã ye ye.

¹³ Yĩṅfua Yesu Crise u u kayĩ wãã ye bye kē. Yãhã ke ke laantãr ter wãã ye kē. Yãhã Yrã le nii ye laam wo, ye n nii yĩmbui nen na le ne.

Pɔl saba kaplān Galasyifa ye

Syaha fla

¹ Ndoos kē Yesu tēnlēhē Pɔl. Yesu ye me pe ra yān yi u Tuhufua Yāhā ne, koo gii ke ba u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na, tuu ba ku kii na. Koo kē ke ra yān yi ma yee, n nii Yesu tēnlēhē, nawee sē kē ye. Nawee sē maha kē, u ra nɔ wāā ye ye ye. ² Ndoos ma suhu Yesu kāndeyārfa mpāy ne pe ma ra ne wo teende wo, wo u saba nwo yrūhū, ma nɔ wāā Yesu kāndeyārfa yawār tii bye kē te n wāā Galasyi kāntraha wo. ³ Lii tē n nar wo Tuhufua Yāhā ye wo Yīnfua Yesu ne, ke kayīi pye ye kē, ke yrīn wāā ye kē. ⁴ Yesu ku mpar draha wo wo kapee- wīi na, Yāhā n waha wo kapee- gbe kāā wo na, wo n waha cēr kāā kāntraha pyerpeer nde na. Loo ne, le ma wo Tuhufua Yāhā laam wīi. ⁵ Yāhā miingbān yai ke naa n gboho yalebye, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi.

Yesu kapāyīi ma wīi nen

⁶ Yāhā ke laantār wīi pye ye kē ke Yīndefua Crise kāmāy na, ma ye yee ye n nii ke wām. Yagaa, ye pye mii, ma loo laantār wīi nde miy yaha, ma ye yīntar wā klaha kānfuē laa ter ye? Loo nde fihī yē kā ra na! ⁷ Cīnde n tāy, kānfuē laa ter wee le maha n sron ma ter le Crise kapāyīi wīi yaha ye, kapāyīi lii tē ye klaha. Ya'a yāā, tē pāā wāā ye ye ke syi, mpāy ma pe ye wlāhā ma n ke circir, poo ga loo kapāyīi nde yīntaha wā n klaha. ⁸ Wii ma yee woo ye klaha kānfuē laa ter ne, le sē -sē wāā le lii ne too klaha ye, ke ma sya pye ufua yi wo nklān wo woo, u yi Yāhā nawee- nklān wo woo, Yāhā yoosēn te pye ufua na. ⁹ Ta n maha le gbihi pāā: Wii ma nii kānfuē laa ter klaha, lii le sē wāā le lii ne tee luhu ye, Yāhā yoosēn te pye ufua na. ¹⁰ Myaha sē kē tē n ke nawee- ye ye. N myaha yāā Yāhā ye, loo tē n ke. Mii loo kai sē ne ye, n saa ne pye Yesu tēntēfua ye.

Pɔl pye mii ma nii Yesu tēnlēhē

¹¹ Wo nna, yii mpāy ye ma Yesu kāndeyārfa, ta n le pāā yi ye ye: Yesu kapāyīi lii tē n klaha, nawee kacān wīi sē ne ye, nawee waa sē kē u le le soho ra koho wo ye, ¹² nawee kaklaha sē maha kē tuu ra klaha ye. Yesu kadye kē tuu le yar ra na. ¹³ Yii gē cā luhu ta pyer ne, tē naa n pye cāā gii cāā na tē pye Yiifēe- kānde wo. Ke cāā na, ah ndee n ba naa Yesu kāndeyārfa nar-, ma naa kerker ndoo ga pe wīi kua. ¹⁴ N ba cēr yaha ra Yiifēewai kē wo Yiifēe- kānde wāyār wo, ma maha ba wo Yiifēe- wāle kānde yigi pe ne kayi ne. ¹⁵ Jaha, Yāhā -sē kayīi pye ra kē. Ke bii ra yān yi wa ke wūū, ta n cā ba see; ke n ba ra yee ba, ta n nii ke tēntēfua. ¹⁶ Ke n ba ke Dya yar ra na, ra n nii u wīi pāā nawee- mpāy ye pe wee Yiifēe- ye. N sē waa yey loo tēn nde wīi na ye. ¹⁷ Mpāy pe cāā nii ra yaha Yesu tēnlēhē, n sē maha ka poo fla na Yurusalem wo ye. N ba ter Arabi kāntraha wo, ma cā dur ga Damasu wo. ¹⁸ Dye- tāā kur ye, ta n ka Yurusalem wo, wo n cā wīi cā Pyar ne, ta n kuee u tāy plii sēnsye resyar. ¹⁹ Ma yi kāā u Pyar na, ma suhu wo Yīnfua cīifua Syake ne, ta yīnde sē maha taha Yesu tēnlēhē waa na ye. ²⁰ Cīnde tē n tōr ye ye nde. Kawar sē ne tē n fua ye, Yāhā le

cā. ²¹ Loo kur ye, n ka Syire kui wo tesē Sersyi kui ne. ²² Koo cāā na, Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Yude kui wo, ma ba yawār ta, pe sē ba ra yāā cā wa yīnde ne ye. ²³ Nawee- pe naa nkāy tōr pe ye ra wīi na, koo ya pe ba cā. Nawee- naa n yee: «Dya wii tuu bii naa Yesu kāndeyārfa nar- faale wo, ma sya naa pe boo Yesu wīi na, u nwo, tuu dur, ma nii Yesu wīi tōr nawee- ye.» ²⁴ Loo nde n ta, pe n naa Yāhā sey ma yee, ke waha yia ra na, ma Yesu wīi yar ra na.

2

Pōl u Yesu tēnlehewai ne

¹ Dye- sēnsye resyar kur ye, ta n ka Yurusalem wo Barnabaase ne. N ba ka Tyite bya ne. ² Yrāhā nge wāyi yīn ba gbaha. Yāhā kē ke ba yee, n ka ke fla na, n ga yi Syake na Pyar ne ma suhu Nsān ne. Poo pe pe le Yesu kapāyīi yahaseefa. Too ga dye, wo n wii yāā pe ne. Yesu kapāyīi lii tē n klahā mpāy ye pe wee Yiiffee- ye, ta n le tege ta pe kē, pe n yān le le laam wo. Tēn lii tē tē ter wa, ma suhu lii ne tē yigi yagaa, n sē naa n traha ke nii wāwaha pe yīnde na ye. ³ Tyite wii tuu ba ka ra ne, Yiiffee naa sē kē ye. Pe sē -sē u crāhā le wākūū kānde wo, tuu kūū ye*. ⁴ Nawee- mpāy pe sē Yesu kānde yār cīinde ye, ke ma ne pye mii, poo mpāy sē ba yuhu dye wlāhā wo ne, ma pe ya yē le kapān wo ye, wākūū wīi nde ge saa ne kuā yir ye. Cīinde dawarfa ba me poo ne. Pe ba pa yuhuyānhsaha wo wo ye, ncā wo wee too wo wāle Yiiffee- kānde yār nantān laa? Poo ga wo yi kāā Yesu kānde wo, lii too sya, tefay n wo fua. Poo ga wo dur le wo wāle Yiiffee- kānde yāmpar wo. ⁵ Wo le sye yaha pe na, wo sē yīn kor le pe kē laa ge wo ye. Wo wii waha ma yee, le Yesu kapāyīi cīinde ma syi le wā klahā ye fla na ye!

⁶ Nawee- pe naa mpāy yān ma yee, poo pe ma kaiyahaseefa, ta kalaa sē pye loo na ye, nawee- bye ma wāceŋ Yāhā ye. Poo kaiyahaseefa sē laa yāā le kuee le Yesu kapāyīi na, pe n tōr ra kē kafuē ye. ⁷ Tē Yesu kapāyīi pāā nawee- mpāy ye pe wee Yiiffee- ye, pe yahaseefa ge le yāā ma yee, Yāhā kē ke ra taha loo tēn na mii Pyar wān syi dyan pe Yiiffee- ne. ⁸ Yāhā Pyar ta Yesu tēnlehe, Yiiffee- myaha na. Ke -sē ta bya ta Yesu tēnlehe Pyar wān syi dyan, nawee- mpāy myaha na pe wee Yiiffee- ye. ⁹ Mpāy pe ma le Yesu kānde yīn na, Syake, Pyar tesē Nsān ne, pe n pe klue le ra wān laam wo, Barnabaase wān bya ne, too waha cā wii tesē poo ne, too ma yīmbui nen na, too ga waha ka nawee- mpāy ye pe wee Yiiffee- ye, poo pe -sē kuee Yiiffee- ne. ¹⁰ Lii ya pe ta wo kē, loo ne nde ne: Pe yee, fenfa mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa yawāhā wo Yurusalem wo, too ma n naa n faha poo wīi ne ye! Cīinde na, n sē -sē faha pe wīi ne ye.

Pōl laa kuān Pyar ye

¹¹ Wo sē ba pāā wāā le la Pyar ne yīmbui nen na? Loo nde naa bye ne, Pyar n ba kaa pa Yātōosyi wo, ma ba tee pye, ta n u tē gbe yi le ne nanihi wo. ¹² Tuu ba dye, u wāā naa n di nayōr saha na Yesu kāndeyārfa mpāy ne pe sē pye Yiiffee- ye. Syake n ba nawee- mpāy ter lehe wāā pe n pa. Poo pye le wākūū kānde wo. Pyar tuu poo yāā, u n fya yagaa, ma u ya yi kāā pe naweete- nsoho wo, u sē maha wāā n di pe ne ye. ¹³ Pyar tuu tee pye, Yesu kāndeyārfa mpāy pe pye Yiiffee- pe naweete- nklān wo, pe

* 2:3 2.3 Mpāy pe sē pye Yiiffee- ye, ma naa n gaha pe Yiiffee- yawāhā nwey wo, pe ne yai pe kūū.

bye n taha u Pyar na, ma sya ta Barnabaase bya n yāŋ pe wāteepye na. ¹⁴ Tē ba yi le cāŋ na, ma le yāā, le sē sroŋ Yesu kānde wo ye, ta n Pyar tē gbe yi le ne pe nawee- bye yīnde na ma u pye: «Ah dya! Yagaa woo la, taa cā laa cā Yiifee- kānde na? Ah ndee, ma ba mii wlāhā naweete- ne, mpāy pe wee Yiifee- ye. Lii kuee mii, ye sē naa le pye yii na ye? Yagaa ma yee, mboo mii dur yi. Mboo gē cā, ma saha naweete- ta, pe n pe pyer miy yaha pe dur pe Yiifee- pyer gbe ye.»

Nawee- ter bye ma wāceŋ Yāhā ye

¹⁵ Cīinde ne, wii poo na, wo see Yiifee-, wo wee pe naweete- dyaŋ ye, poo mpāy pe sē Yāhā cā ye. ¹⁶ Wo -sē le cā, wii u Yesu Crise ta u Yater, woofua tuu sroŋ Yāhā yīnde na. Ke sē nii mii kānde lii Yāhā le ta u loo yigi u ya koho fānga ne ye. Koo syi kē wo bya n Yesu Crise ta wo Yater ma cā sroŋ Yāhā ye. Ke sē nii mii kānde lii Yāhā le ta, wo loo yigi wii koho fānga ne ye. Kānde lii Yāhā le ta, waa saha le yigi u ya koho fānga ne u waha sroŋ yāā Yāhā ye ye.

¹⁷ Wii too sya nii Yiifee-, ah ndee u Yāhā Yīndefua Crise woo too ta wo Yater ma cā sroŋ Yāhā yīnde na? Pe ma yee, too u Crise ta wo Yater, wo nii kapeepyefa, le ga nii mii yagaa, Crise woo, u wo le kapee wāpyeŋ wo. Le sē -sē wee koo syi ye. ¹⁸ Le ma mma ma syi dyaŋ: Waa ma u ga Crise ta u Yater, tuu ba dur u yee, a u wāku wīi saha ta woo n sroŋ Yāhā ye ye. Woosyifua kē u u ya dur n le kapee- wāpyeŋ wo. ¹⁹ Kānde lii le ta, n ma yee n ga nii waha, n le yār, n sroŋ Yāhā yīnde na, n saha yia ye. Kānde lii le ta le yee, tē yai gbā ne. Koo syi kē, ndoo na, n sē n ke tē ga nii waha, n sroŋ koo wāyār ya ne nantāŋ ye. Yagaa loo kua ra ye. Loo wīi na, n ma mii nakugu dyaŋ, ma -sē nii Yāhā wūū. ²⁰ N ma mii pe ba ra wāā le kuey mar boo Crise ne trā na. Yagaa, n ma sya pye yrāŋ na, ndoo gē sē kē ye, u Crise woo kē, u ma yrāŋ na ta laam laam wo. Ta troho gii tē n tāhā yagaa kāntraha nge na, u Yāhā Dya Yesu woo tuu ma ra Yater, ta n ke tāhā n taha u na. Woo wii ta ntāŋ dye u tāy u n sya ku ra wīi na. ²¹ Yāhā ke -sē kayīi lii pye wo kē, loo ne nde: Ke yee, wo ma le sya ma yee, Crise ku mpar draha wo wo kapee- wāyeelahakāā wīi na, wo sroŋ wa koo yīnde na. Ndoosaa loo kayīi sye ye. Kānde lii le ta, ke ma ne pye nawee ga waha u ya waha le wāyār ne u sya ba sroŋ Yāhā yīnde na, koo myaha u Crise ka ku wāwaha.

3

Yesu wāta wo Yater loo le ma yīŋ

¹ Wo nna Galasyifa, nwa syi nayān ye na too ne? Yoo tuu koo tekāŋ yoo ye na ke syi? N sē Yesu wāboo wīi tōr laha la gbegbe ye ye, kii pe ba u boo trā na wo kapee- wīi na? ² Ye tyii ra n ye yey katē nen ya ne: Kānde lii le ta, ye yii waha le wāyār ne laa, Yesu kapāyīi loo tee sya cīinde, Yāhā Yrā n cā dye ye ye? ³ Ye cā la kacān ye laa? Ye sē fe gbe la Yāhā Yrā ne, yagaa ma loo sye, ma n ke yii ga naa le Yāhā kānde yār yii koho fānga ne? ⁴ Ke n ta kangbāy nde tee yāā Yesu wīi na, ye yīmpe sē maha yār wa la? Loo nde saha nii wāwaha ye. ⁵ Yāhā kē, ke ke Yrā laha ye kē. Ke maha laanwo wūhū pye yar ye na. Ye yee la kānde lii le ta, tee le gbihī yigi koo syi? Aye, ye Yesu kapāyīi wīi sya le ye laam wo, koo syi Yāhā n koo pye ye kē.

⁶ Ye sē yāā, Brama wīi ne le yrūhū le yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Brama bii Yāhā ta u Yater
ma ke kaplāŋ sya le yaha kaplāŋ bye yaha ye.
Yāhā n -sē u yāŋ ma yee, u sroŋ.»

7 Ye yai ye cã ye yee, mpãy pe Yãhã ta pe Yater Brama wãŋ syi dyaŋ, poo pe sronŋ ma Brama kur wãm. 8 Ye sê yãã, le bii cãã yrũhũ ta nii ke sabangbãŋ wo ma yee, mpãy ma pe wee Yiifee- ye, pe ga ba Yãhã ta pe Yater, ke n sya yee pe sronŋ. Loo le ta, Yãhã n bii cãã Brama yar yaha le ne ma yee: «Ma wĩ ta, Yãhã ga ba kaa taha kãntrahafa kur bye na.» 9 Brama Yãhã ta u Yater, ma -sê yãã kaa taha u na. Koo syi kē, mpãy bye pe Yãhã ta pe Yater, ma ke kaplãŋ sya pe laam wo, Yãhã ga kaa taha pe na Brama wãŋ syi dyaŋ.

10 Kãnde lii le ta, wii ma u ya kar yaha le wãyigi ne u ya fãnga ne, Yãhã kasãhã ma u yĩŋ na. Le ma le yrũhũ ta nii ma yee:

«Kãnde lii le ta,

wii ma yee u sê le bye gbihi yigi tãŋ ye,

Yãhã kasãhã ma woofua yĩŋ na.»

11 Ma'a Yãhã sabangbãŋ yãŋ, maa cã, nawee saha u ya waha le kãnde wãyigi ne, Yãhã n sya ba yee u sronŋ ye. Le ma le yrũhũ ta ke laam wo ma yee:

«Wii ma Yãhã ta u Yater,

u sronŋ Yãhã yĩnde na.

Loo ga ta u n cĩnde yrã yãã.»

12 Kãnde lii le ta, wii ma yee woo ga le yigi u ya fãnga ne, u cã ba sronŋ Yãhã yĩnde na, woofua sê koho taha yaha Yesu wĩ na Yater wãŋ syi ye. Kãnde lii le ta, wii ma u ya gbe le le laam wo, u -sê ke bye yigi tãŋ, mii loo sê ne ye, u yai gbã ne. 13 Kãnde lii le ta, wo saa waha le bye yigi tãŋ ye, koo syi kē, Yãhã kasãhã ma wo yĩŋ na. Yesu n -sê pa ma wo sya yaha Yãhã kasãhã koho wo. Tuu loo pye ke dyaŋ, u Yãhã ncafũhũ sya taha u ya na wo draha wo. Le ma le yrũhũ ta Yãhã sabangbãŋ wo ma yee:

«Wii ma kuey mar yaha trã na,

loo yĩntaha kē,

Yãhã kasãhã too u na.»

14 Yesu wĩ nde ta yagaa, Yãhã ke bii yē ter Brama ye ma yee, u wĩ ta koo ga kaa taha kãntrahafa kur bye na, nawee- bye ga waha koo kaa wãtaha yãã yagaa. Loo ne Yãhã bii yē ter Yiifee- ye, tesê mpãy ne pe wee Yiifee- ye, ma yee wii ma Yesu ta u Yater, Yãhã Yrã ga dye woofua laam wo. Yesu wĩ ta, wo ga waha loo yãã.

Kãnde lii Yãhã le ta, le saha yer tã Yãhã yē wãter na ye

15 Wo nna, ye tyii ta n laa pãã ye ye: Gbã kafehẽ na, nawee ma ga ku, ma lii pãã ta yaha, waa ga waha laa pãã suhu la le na laa, waa ga waha laa pãã cer yaha le na? Tuu lii pãã, loo le yai le pye. 16 Le ma ke dyaŋ Yãhã yē wãter ne. Yãhã yē ter Brama ye ma suhu u kur ne, le yale dey. Le sê yrũhũ ta Yãhã sabangbãŋ wo ma yee u kur wãm bye ye. Lii le yrũhũ ta loo ne nde ma yee: «U kur.» Kur nawee nen ya wĩ ne. Woo nawee nen nwo, u Yãhã Yĩndefua Crise kē. 17 Kaplãŋ ngĩ yĩntaha kē ngĩ: Yãhã yē wãter wĩ ma koo syi. Yãhã yē ter Brama ye. Loo kur ye, dye- yĩsyãŋ gbey sãnsye n ter, ke n cã ba le kãnde ta. Koo syi, kãnde lii le ta, le saha laa yi kãã ke yē wãter wĩ na ye. 18 Yãhã laantãr wĩ pye wo kē. Kloho kē too n di. Kãnde lii le ta, le ma pye wo yai wo wii waha le wãyigi ne wo cã koo kloho nge yãã, koo myaha kē Yãhã ke yē ter Brama ye lii ne, ke sê le yigi ye. Kãnde lii le ta, le wãyigi wii ya fãnga ne, loo saha nii Yãhã laantãr wĩ wo ye ye. Yãhã ke yē ter Brama ye lii ne, loo ne Yãhã laantãr wĩ wo ye.

Kãnde lii Yãhã le ta, le wãyigi yĩŋ lii ne

¹⁹ Kānde lii le ta, ah le wāyi yīn lii ne? Yāhā le yi ma yee nwa? Kānde lii le ta, Yāhā le yi ma yee, too waha naa kai-war, nkāy wāpyeŋ ke n tāy ke ye tesē nkāy wāpyeŋ ne, ke sē yō ke laam wo ye. Ke loo kānde ta, le n kuae yatata u fua n sya ba pa, wii Yāhā bii yē ter u wīi ne. Yāhā ke bii le kānde ta wa, ke n ke yāhāyīn tēnlehe ye ta poo n le le soho kāntraha nawee waa koho wo, u sya u tōr u kāntrahafa yar. ²⁰ Kānde lii Yāhā le ta, le wīi na, nsohofa pye Yāhā nsoho wo nawee- ne. Yāhā yē wāter wīi fla na, nsohofua sē bii pye ye. Le pye Yāhā ya wīi Brama ne.

²¹ N ma n pāā ke syi, kānde lii le ta, ke sē nii mii le sē wāā le Yāhā yē wāter ne ye. Le wāā le. Lii le ma, Yāhā sē le kānde ta ma yee, nawee ma waha le yigi, u ga sron Yāhā yīnde na ye. ²² Yāhā sabangbān sē yee la, wo kapee- wāpyeŋ wo bye fyāhā yigi yaha? Koo syi kē, Yāhā bii yē ter kayī lii wāpyeŋ ne, ke ga naa le pye mpāy kē pe Yesu Crise ta pe Yater. Pe Yesu Crise wāta pe Yater koo kē, le ga ta pe n loo kayī nde yāā, pe sron Yāhā yīnde na.

²³ Faale cāā na, Yesu yai ke sē bii dar wa ye, kānde lii le bii ta koo cāā na, le bii wo ta yāmpar wān syi yatata Yesu yai n cā ba yi. Koo yai kē Yesu wātan pe Yater. ²⁴ Ke syi, kānde lii le ta loo ne le naa wo yān, ma naa wo kapee- yar wo na, Yesu Crise n cā ba pa. Yagaa u Yāhā Yīndefua Crise tuu pa wa, wa'a woo ta wo Yater, loo ya le ga wo ta, wo n sron Yāhā yīnde na. ²⁵ Yagaa tuu pa wa, wo n u ta wo Yater, wo wee le kānde yāmpar wo nantān ye.

²⁶ Ye sē yāā, tee Yesu ta ye Yater, ye bye yii wāā le u ne. Loo na ye nii Yāhā pii. ²⁷ Ye wātāā na u Crise myaha ne, loo nde le yar ma yee, ye seefar le u ne. Ke syi ye u pyer gbe, ma nii u wān syi dyan. ²⁸ Ye ma Yiifee-woo, ye wee Yiifee-woo, ye ma yāmpa woo, ye wee yāmpa woo, ye ma naam woo, ye ma ca woo, ye bye wāā le Yesu Crise ne, koo ke ta ye bye ma wāceŋ Yāhā yīnde na. ²⁹ Ke ma pye ye ma u Crise wām, ye ma Brama kur. Ye -sē ga u Brama kloho di, kloho gii wīi Yāhā bii yē ter yaha u ye.

4

Wo wee yāmpa nantān ye, wo nii yagaa Yāhā pii

¹ Yāhā kloho wādi, le ma mii tuhufua kloho wādi dyan, ke ne yi kicar waa na, ke u ta yaha wāpuale. Woo nwo ma wāceŋ yāmpuai ne, u ma sya nii klohodifua. ² Cāā gii u tuhufua tuu yar yaha, u ma ba le nō koo cāā na, u ga cā waha ke kloho di. Koo cāā ma yee ke sē nō wa ye, ah ndee u ma ne dye kuae mpāy koho wo, pe n naa u yē woo, u yīntaha n sya ba syii, u n nō ke kloho wādi na? ³ Wo bye wīi ma ke syi; faale na, too sē pye wa Yesu kānde wo ye, wo pye mii kicaabir dyan, wo pye wam kānde fānga koho wo kāntraha nge na. ⁴ Cāā gii Yāhā ke bii tōr yaha, ke cāā ke ba nō, ke n ke Dya nō wāā kāntraha na. U n see ba naweete wān syi dyan. Kānde lii le ta, u pye le fānga koho wo mii nawee- bye wān syi dyan. ⁵ U le pye ke syi, ma waha nawee- yīn wloho yi le kānde fānga koho wo. Ke syi wo n waha nii Yāhā pii wii ndon. ⁶ Lii le ta Yāhā n ke Yrā le ye laam wo, loo lii le ma Yesu bye wo, ye le cā la? Kayar kē, ke ye yar tee fihī ma koo pii. Ke Yrā n ta ye n waha naa ke yee: Tuhufua. ⁷ Le ma nii ke syi mboo wii ye, ma wee yāmpuai nantān ye, ma -sē ga naa n tōr ke pii ne. Taa -sē ma ke puee waa, maa waha ke kayūhū bye yāā, kayūhū nkāy ke ta yaha ke pii bye kē.

Pɔl fya Galasyifa wī ne

⁸ Faale na, tee sē ba yi Yāhā cāŋ na ye, ye ba naa wān taa ter ta Yāhā draha wo. ⁹ Yagaa ye mii, tee yi Yāhā cāŋ na, Yāhā bye -sē yi ye cāŋ na. Ah le maha ba yigi mii ye ye, ye n maha yīntaha sron kai- nkāy ter wāpyeŋ ne? Koo kai- ter ngī fānga sē nɔ Yāhā wāŋ na ye. Nwa ye n ke yii ga maha nii yāmpa kai- nkāy ter wāpyeŋ kue ye. ¹⁰ Ye tee mii, ye plii raa yāŋ yi yrey raa ne, yabche nkāy ne, ma suhu dye- nkāy ne, ma nii kai nkāy ter pye koo na ma yee, wii ma ke yigi, u ga sron Yāhā ye. ¹¹ N fya ye wī nde na, tēn lii koho tē yigi ter ye fla na, ma le Yesu kapāyī yar ye na, le yāā ga yi wāwahale?

¹² Wo nna, n ye nar nde ne: Tē nii ta ye dyaŋ, ma Yiifee- kānde miy yaha mii Yiifee naa sē kē ra ne ye, ye bya ye -sē nii ra wāŋ syi dyaŋ. Ye sē laa wāpee pye yāā ra na ye. ¹³ Ye sē ye laam too la, cāā gii cāā tē ba le Yesu kapāyī fe yar ye na? Ta yan cāā sē na, tē le tōr ye ye? ¹⁴ Ye fen sya ta wī na. Tē sya ba naa n yaa, ye sē ba ra laha ye, ye sē maha ba ra sye ye. Ye -sē mii, tee ba ra yigi mii Yāhā nawee dyaŋ ra ne, ma maha ba ra yigi, maa yee Yesu Crise dyaŋ ra ne. ¹⁵ Koo cāā na, ye laam ba flege cīnde. Ah nwa ke ye yigi yagaa wo, ye sē ye laam flege ra ne ye? N -sē cā ke cāā na, yīmpē ma ne pye wākuāyi wūhū dyaŋ, yaa ne yee tee ga ye wūhū kuā yi wāā ra kē. ¹⁶ Ah koo myaha, cīnde lii tē n tōr ye yar, loo wī la, le sye ye ye, ma ta wo n nii napī-? ¹⁷ Nawee- mpāy pe mii, pe pua yaha ye na mii, pe laam wūhū sē yō ye. Pe n traha pe ye cer ra na, ye naa n taha poo na. ¹⁸ Awā, nawee ma pua yaha kai lii na u kuāŋ ne, le ma pye wa kayī, le yō. N sē yee, ye pua yaha le na yaliile ya, n ma ye fla na ye. ¹⁹ Waa u pii ne, n nwo tē maha fen gbihi n sya ye kur ye mii capeseesya dyaŋ, lai u yigi. N ga kuae too fen nde wo yatata, ye n sya ba u Yāhā Yīndefua Crise laam ter yāā. ²⁰ Mii ngaa dyaŋ, waa u fihī ne ta gbe ta yagaa ye tāy, ta n ne ta laam wūhū bye gbihi tōr kaa syi dyaŋ ye ye, ye n ke kai- war. Ta laam sron wlāhā ye wī na.

Yānsya puee tesē casyaŋ wū ne

²¹ Ye sē kai- cā ye, ma nii le kānde kue koho ke, kānde lii le ta. Ye sē loo kānde nde wūhū war ye, koo kē. ²² Ye sē le kānde wī luhu la Brama wī na? Brama bii pii syām see, u nen see u yānsya Yegar na, ma u syām wuhu see u casyaŋ Sara na. ²³ U yānsya puee wāyāā wī nii nawee laam wī. Wii u ma casyaŋ, Yāhā kē ke ta, woo n u wūū yāā see. Yāhā sē bii yē ter la u puai Brama ye puee wī ne? ²⁴ Poo ca syām mii wī gbaha; laa kē Yāhā ke tōr yar wo na pe wī ne, loo kai ne nde: Poo ca syām mii wī ma mii kate- syāŋ dyaŋ, Yāhā ke yar nawee- na. Le kate cir wī ne Yegar wī ne. ²⁵ Yegar wī ma mii ke yāŋ nge wī dyaŋ, pe n yee Senayi. Kānde lii Yāhā le ta, koo fla kē Yāhā bii le yar wo wādyaha Musa na. Mpāy ma yīŋ le yaha loo kānde wo, poofa ma yāmpa mii yānsya Yegar dyaŋ tesē u yāmpua ne. Le ma ke syi dyaŋ le Yurusalem klo ne, lii Yiifee- pe ma le laam wo yagaa. Koo flafa ma Yiifee- wāle kānde yāmpa. ²⁶ Yāhāyīŋ Yurusalem gii ke ma, ke wee yānsya ye, ke ma nangbāŋ puee wāŋ syi dyaŋ. Koo ma wo nahafua mii Sara wāŋ syi dyaŋ. ²⁷ Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Naa nuhu di, Yurusalem klo*, mboo wii, cɔɔ dyaŋ

* 4:27 4.27 Yāhā bii Yurusalem klo miy yaha yalaale nsoho wo. Le klo ntāŋ -sē ba dye Yāhā tāy, ke n sya yē ter le ye pii buar wī ne.

kicar sē kē u myaha na ye.

Naa laanfīr tēn tē, mboo wii,
taa sē pesee yan cā ye.

ᶑᶑ wii pe ta yaha,
u pii -sē ga ba nihi ta ter wii wām yaha
tuu ma puai ne.»

²⁸ Wo nna, ma -sē yee yii na, ye wī ma mii Sara dya Yisyake wī syi dyaŋ. Yāhā bii yē ter Yisyake wāsee wī na. Yāhā yē ter ye bye wāsee wī na, koo syi ye ma Yāhā pii cīnde. ²⁹ Faale cāā na, kicar wii tuu bii see ke dyaŋ nawee laam wī ya na, u bii sye kāā kicar nwo na, ma naa u fāy, kicar wii Yāhā ke ta u n see. Loo nde -sē n gaha ke syi yagaa. Nawee-mpāy pe ma Yāhā pii, pe n fāy mpāy koho wo, pe wee Yesu kānde wo ye.

³⁰ Yāhā sabangbāŋ -sē lii pāā pe wī na? Ke yee:
«Brama, yānsya nwo kar wāā u dya ne.

U yānsya puee sē yai tuhufua kloho wāwāādi ne
u casyaŋ wūū ne ye.

Casyaŋ wūū ya,
u yai u tuhufua kloho wādi ne u ya ya.»

³¹ Wo nna, ke syi dyaŋ, wo wee yānsya pii ye, wo ma casyaŋ pii.

5

Yesu wo le tefay kānde wo

¹ U Yāhā Yīndefua wo yīŋ yi kāā kai- wo, too fihī naa tefay sya. -Ye kuee poo tefay wāsyāŋ wo, ya'a syi ye maha yii dur le yāmpar wo ye!

² -Ye luhu ra ye! Ndoo Pōl tē n pāā ye ne. Ya'a yee, a wākūū wī loo le nawee ta u n sroŋ Yāhā ye, u Crise gbā wī sē -sē wee ngaa ye ye ye. ³ Ta n le gbihi tōr laha ye ye: Wii ma sya ma kūū, ah kānde lii le ta, ufua u -sē le bye yigi tāŋ, u ma syi faha wī nen laa gē yaha ye. ⁴ Yii mpāy tee yee, ye ga waha yia, ye le kānde teebehe bye yigi tāŋ, ye ba sroŋ ke yīnde na, le nii mii, ye yii cēr u Crise na. Ke syi ne Yāhā ke laantār wī lii pye ye kē, ye le sye. ⁵ Wii poo na wo yee, wa'a Syayahafua Yesu ta wo Yater, wo ga sroŋ Yāhā yīnde na. Loo nde ne, too koho taha yaha le na. Yāhā Yrā -sē ma wo laam wo, le fānga wāā wo kē loo nde wāsēŋ na. ⁶ Mboo wii ma sya ma yīmbui wāā le Yesu ne, ma kūū woo, ma sē kūū woo, laa wee le na ye. Lii le ma yīŋ, ma u ta ma Yater. Loo nde yāŋ n cā ma nampyeŋ- ntāŋ wādye wī na ma tāy.

⁷ Tee naa ye troho tāhā le cīnde kānde wo, ah yagaa yoo ye ta, ye sē n luhu le cīnde kānde wūhū ye ye. ⁸ Kaplāŋ nkāy penefa mii pe tōr ye ye, poo ga ye ta ye n dye wākūū kānde wo, koo kaplāŋ ngī Yāhā wūhū sē kē ye, Yāhā gii ke ye yee, tee pa koo ye. ⁹ -Ye ncasur wī yāŋ: Te car ya, te ga waha bur miy ta pe n fua yir. Yāhā kānde kaklaha ma too ncasur dyaŋ. Lii ma kāāŋ yi car ya cīnde wo, le ga waha nawee laam wlāhā, le u yi kāā cīnde wo. ¹⁰ Wo bye too -sē mii Yīŋfua Yesu koho wo, n cā ma yee, yaa ba ta yē wī sya. Ma -sē yee wii woo na, tuu nii ye laam kān n wlāhā, u ma sya pye mii syi, Yāhā ga ufua sāhā. ¹¹ Wo nna, ke ma ne pye mii, n wākūū wī le ta kaklaha wo, nawee- ga ne naa ra fāy lii ne? Tē -sē nwo, n Syayahafua Yesu trā wāku wī pāā ma yee, loo ya le ga waha wo ta wo n sroŋ Yāhā ye, loo nde ne le ncafūhū yigi pe kē. ¹² Mpāy pe ye laam kān n wlāhā, le ma tāy pe ye, pe kaa taha pe wākūū pyer na, pe sya naa pe ya sā mii pe pe yar sā mii syi.

¹³ Wo nna, yii na, Yāhā ye yee yi, ma ye le tefay kānde wo. Pe ma yee tee nii pra mii nangbān pii dyaŋ, pe sē -sē yee, tee naa ye laam kapee- koo pye ye. -Ye laantār roo le ye laam wo, -ye naa koho le yii ye! ¹⁴ Kānde lii Yāhā le ta, ke katanj bye ba ke ya wāā sya katan nen nde wo, lii le n yee: «Ma ya wīi le n tāy ma ye mii syi dyaŋ, tyii ma nampyeŋ wīi n naa n tāy ma ye ke syi.» ¹⁵ Ya'a yii pyer ta te n nii waygapyāhā wān, waa ma nii waa nar-, waa ma nii waa duai, -ye -sē yii yigi, mii loo kai sē ne ye, yaa yii wīi kua.

-Ye naa n luhu Yāhā Yrā loo ye!

¹⁶ Lii le ba pye ra ye wātōr wīi ye ye, le nde: Ye tyii Yāhā Yrā n naa ye troho wātāhā sronj! Ke ma pye ke dyaŋ, ye laam kapee- saa naa ye troho wātāhā sronj ye ye nantān ye. ¹⁷ Wo ya laam wūhū nii, ke wee wācɛŋ Yāhā Yrā wūhū ne ye. Yāhā Yrā wūhū bya nii, ke wee wācɛŋ wo ya laam wūhū ne ye. Too fle sīi nde n wāā te ya ne, koo syi kē wo saa waha wo laam kayūhū pye ye. ¹⁸ Yāhā Yrā ma -sē nii ye troho wātāhā sronj ye ye, kānde lii le ta, ye wee le fānga koho wo nantān ye.

¹⁹ Nawee laam wūhū ke u le kapee- nkāy wāpyeŋ wo, ke ngīi: Ke u ta u n nii tyatyāhā, ke u ta u n nii worfua, ke u le cayɔr wo. ²⁰ Ke u le mpar kānde wo, tekāŋ kānde ne; ke maha u le nalaha kānde wo, wāhā kānde ne, laanyar ne, ncafūhū ne, kaplāŋ wātyīn kānde ne u nampyeŋ ne, wācāŋ wo pe ya ne, ²¹ waa koho kla wāyāŋ ne, sēnwɔr ne, tefɛn ne. Ke maha nawee le kapee- nkāy wāpyeŋ wo mii nkāy syi dyaŋ, too yāā tɛr. N ba le pāā wa ye ye, n ga maha le dur pāā yagaa: Mpāy pe koo syi nkāy pye, pe saa dye Yāhā Yai klo wo ye.

²² Yāhā Yrā le wo le kayūhū nkāy wāpyeŋ wo, koo kē ngīi: Le wo ta, nawee- ntāŋ n dye wo tāy, wo n nii laanfɛr ne, Yāhā yrīŋ ne, laanyīn ne, laantār ne, laanyōm ne, ma n sronj, ma n nii prafa, ma waha n yia wii na. ²³ Mpāy pe kai- ngīi syi pye, kānde lii Yāhā le ta, pe sē le sye ye. ²⁴ Mpāy pe ma Yesu kānde wo, pe pe laam kapee- miy yaha. Ke nii mii pe ke kuey mar boo Yesu ne trā na. ²⁵ Yāhā Yrā ne, le wo laam wā n klaha wo kē, koo syi kē wo yai wo tyii le na, le n naa wo troho wātāhā sronj wo kē. ²⁶ Wa'a syi wii gbe le yatanj kānde wo ye. Wa'a syi maha naa nawee laam war ye. Wo yīnde ma syi maha naa n yi wo nampyeŋ- wān na te n naa laam yigi wo kē ye.

6

¹ Wo nna, wii ma tā yigi kapee wāpyeŋ wo ye fla na, yii mpāy, Yāhā Yrā ke ye troho wātāhā sronj kānyīi wo, -ye pāā u ne, ye u yi le kapee wo, ye u dur le kānyīi wo sūū laanyīn ne! Ta n maha nde pāā yii nanem bye ye: -Ye yii yigi, mii loo kai sē ne ye, yaa waha gbe kapee- wāpyeŋ namihi wo yii ndonj. ² -Ye naa koho le yii ye ye yīŋ teger wātēŋ wo. Loo nde ma n pye ke syi ye nsoho wo, ye Yesu laam wīi pye. ³ Wii ma ntraŋ ka n gbā, a woo ma ngaa, u sē u ya kar yaha la u ya ya? ⁴ Nawee nawee woo, u naa u ya troho wātāhā yāŋ. U ma cā le yō, u ga waha yay di loo na. U ma syi u naa u ya tōr waa ne, u naa re di ye. ⁵ Nawee nawee woo, u yīŋ wīi ne: Wii ma ba nii u kapyeŋ tōr Yāhā ye, waa saa ba pye u ne ye. ⁶ Wii ma nii ye klaha le Yāhā kaplāŋ ne, ye -sē yai ye naa ye klue wān taa wāā u kē. Tuu ga waha u ya ntraŋ wīi lii pye, le ma tāy u laam wo, u n le pye u klafafua kē, le yō.

Ma'a ngii tāhā, koo kla maa yaa

⁷ Ya'a syi yii kar naa n yaha ye, waa wee u Yāhā ler ye. Mboo nawee, ngii raa tāhā, koo raa n pai yaa. ⁸ Mboo wii ma nii ma laam kapee- wūhū tāhā, koo raa ga ba yaa, ke n ta ma sukūhū wāyāā n klaha-, ma n kuae yai tāŋ gbā wo ma kuāŋ ne. Mboo wii ma -sē Yāhā Yrā wūhū tāhā, koo raa ga ba yaa, ke n ta ma n sukūhū yāā, ma cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. ⁹ Le yai wo naa kayūhū pye, wa'a n fāy sya ke wāpyeŋ ne ye. Wo ma yee, wo sē n fāy le ne ye, Yāhā per ma ba na, waa ba wāyī yāā loo kur ye. ¹⁰ Ke ma pye ke syi, kayī pyesaha ma pye mboo wii ye nawee- kē, naa le pye pe bye kē! Ma'a syi naa n faha Yesu kāndeyārfa wī loo ne ye.

Te kakhaha kuasaha

¹¹ -Ye yāŋ, ye sē ta koho yrūhūsaha fla yāā la nwo gbaagbaa, tē yrūhū. ¹² Mpāy pe n ke poo ga ye gbihi le wākūū wo, myaha kē pe n ke. Lii le pe ta le na, loo ne nde: Pe ma yee, nawee ga waha sukūhū yāā u Yāhā Yīndefua Crise ya gbā myaha ne trā na, pe ga kayīhī yāā nawee- koho wo. Pe sē -sē n traha pe koo yāā ye. ¹³ Poo mpāy pe wākūū kānde yār, kānde lii Yāhā le ta, pe n yār la le teebehe bye wo? Lii ya pe n ke pe n traha ye kūū, pe n waha naa pe ya sey, pe naa n yee, a poo waha yia, ma ye ta, ye n nde pye ye kadye na. ¹⁴ Ma -sē yee ndoo woo na, n sē nii sey laa ne, mii Yesu Crise wāku wī ya sē ne trā na wo wī na ye. U gbā wī na, n ma driyē nge kai- bye yāŋ, n sē ma ne yāā ke kla kua ra ye ye. Koo kai- ngī ma nū ra wlaŋ, koo ga ra par- yigi, n ma ne nii ke ye nakugu dyaŋ, n saa cā ge cā n naa n gaha koo kue ye ye. ¹⁵ Ma kūū woo, ma sē kūū woo, yīŋ wee laa na ma ter laa yaha ye. Lii le ma yīŋ ne, Yāhā n ma ta nafuē laanfāyōm ne. ¹⁶ Mpāy bye pe n yār poo laanfāyōm ter syi ne, poo pe ma Yāhā pii, Yāhā pe yee Brama kur pii. Yāhā yrīŋ wāā poo kē, ke maha pe fen di.

¹⁷ Ye ma n ba naa ra fāy nantāŋ kai nde syi ne ye! Narfar tii pe re yi ra kadye na, te le yar, nawee- me pe ra nuhu Yesu wī na.

¹⁸ Wo nna, wo Yīnfua Yesu u laantār yar ye na. Amen, le nii ke syi.

Pɔl saba kaplāŋ Yefesyifa ye

Syaha fla

¹ Ndoos Pɔl kē tē saba nwo yrūhū, ndoo wii le t̄ay Yāhā ye ke n ta ta Yesu Crise tēnlēhe. N u yrūhū nɔ wāā Yefesyifa mp̄ay kē pe ma Yāhā wām, ma sronj te seefar rii ne pe le Yesu Crise ne. ² Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīnfua Yesu Crise ne, ke laantār yar ye na tesē ke yrīŋ wāā ye kē.

Yāhā kayūhū wāā wo kē, -too ke sey!

³ -Too wo Yīnfua Yesu Crise Tuhufua Yāhā sey! Ke kaa taha wo na wo seefar na, wo seefar rii too le Yesu Crise ne, ma yāhāyīŋ fla kayūhū wūhū bye le wo laam wo. ⁴ -Ye yāŋ, Yāhā sē ba driyē t̄ahā wa ge t̄ahā wa ye, Yesu Crise kāmāy na ke ba wo yāŋ yi wa, wo nii ke wām, wo ba nii ke yaha ye wo laam ne gbegbe, kapee laa ma n pye wo yīŋ na ye. ⁵ Wo ntāŋ pe ba dye wa Yāhā t̄ay, koo kē ke n ba cāā le ta wa, koo ga ba wo ta, wo n nii ke pii Yesu Crise kāmāy na. Le t̄ay Yāhā ye, koo ke n le ta ke dyaŋ ⁶ ma yee, wo ba naa loo laantār wīi nde miingbāŋ gboho, laantār wīi lii ke le yar wo na ke dyaŋ wo seefar wīi na too le ke Dyabua ne.

⁷ Too seefar le Yesu Crise ne, wo par sya kapee- wāpyen yāmpar koho wo Yesu Crise ntāŋ wāwoo kāmāy na. Yāhā wō kapee- gbe kāā wo yīŋ na. Yāhā laantār te gboho mii, ke -sē koo ngī bye pye wo kē koo syi ke dyaŋ. ⁸ Ke ke laantārngbāŋ yar wo na, ma laantor le gboho wo laam wo, tesē kacān ne busāā: ⁹ Koo n wo ta, ke laam wīi lii le sē yi yāā gbaa na ye, ke le yi yagaa, wo n le cā. Ke ba le cāā ta wa, koo ga ba ke laam wīi yar wo na Yesu Crise kāmāy na. ¹⁰ Yāhā ke yale lii ta, le ma ba nɔ, ke ga ba ke laam wīi nde pye yi t̄āŋ; loo ne ke ga ba yāhāyīŋ wān bye wāā le kāntraha wān bye ne, u Yāhā Yīndefua Crise n nii te bye yīŋ na. ¹¹ Too seefar le u Crise ne, wo bya nii klohodifa. Ye sē yāā, Yāhā ba cāā wo yāŋ yi wa ke laam wīi na. Lii ma t̄ay Yāhā ye, ke ga le ta wa, ke cā ba le pye kur kue ye. ¹² Ke wo yāŋ yi ke syi, ma yee -too naa ke miingbāŋ gboho wo kānkai- bye wo, wii mp̄ay too cāā seefar le u Crise ne ma koho taha yaha u na.

¹³ Le cīinde kapān lii le ye wāsyayaha wīi pāā, ye bye le luhu ma Yesu Crise ta ye Yater. Loo ne, Yāhā n ke puhu mar gbāā ye na ke Yrā wāwāā ne ye kē, ke Yrā lii ke ba yē ter le wāwāā ne nawee- kē. ¹⁴ Yāhā yē ter ke kloho kayūhū nkāy wāwāā ne ke nawee- kē, too Yāhā Yrā yāā wa, wo cā yagaa ma yee, waa ba koo kloho kayūhū ngī yāā. Waa ba yi kāā kapee- wāpyen yāmpar wo wo kuāŋ ne. Wii mp̄ay wo ma Yāhā wām, -too naa ke miingbāŋ gboho!

Pɔl Yāhā nar Yefesyifa wīi na

¹⁵ Nkāy bye tē t̄or ye ye koo ngī bye wīi na, ma suhu tē luhu ye Yīnfua Yesu ta ye Yater mii, tesē mp̄ay pe ma Yāhā wām pe ntāŋ dye ye t̄ay mii, ¹⁶ yalebye n syaha wāā Yāhā kē ye wīi na. N ma n pāā Yāhā ne, n sē n faha ye wīi ne ye. ¹⁷ N ke nar, ke laantor le ye laam wo, tesē ke maha ke laam wūhū yi gbaa na ye kē ye n ke cā. Ye sē yāā, wo Yīnfua Yesu Crise Yāhā kē, koo gii ke ma wān bye Tuhufua. Koo gii myaha ke gboho. ¹⁸ N maha ke nar, ke ye laam gbihī ta ye n waha cā, lii ne ke ye yee ma yee, tee

koho taha yaha le na. Ye maha waha cā, kacān wee ke kayūhū nayōr na ye, kayūhū nkāy ke ta yaha mpāy kē pe ma ke wām. ¹⁹ Ye maha cā, kacān wee ke fānga wāgboho na ye, fānga gii ke n wāā wii mpāy kē, too Yesu Crise ta wo Yater.

Koo fāngangbān nge gē kē Yāhā ke yar wo na. Yāhā fānga wo ta wo n Yesu ta wo Yater. ²⁰ Koo fānga maha u Yāhā Yīndefua Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye, ma maha u kuā yir ga ta yāhāyīn na ke ya kāndigi koho kue ye. ²¹ Koo fla nge na, Yāhā u ta u n nii fānga ter bye yīn na, yīnfar ter bye ne, sāndāā ter bye ne pe fānga ne. U miingbān ter myar tii bye yaha te yi wa yagaa, ma suhu tii bye ne te ga ba yi kur kue ye nantān. ²² Yāhā wān bye ta kai- bye ne u troho flāhā tāy, ma maha u taha mpāy bye yīn na pe n yār u kānde wo. Woo nii yīn ²³ u kāndeyārfa -sē nii kadye; woo wii u ma teebehe bye wo, u tēn tē u nawee- laam wo, ma u ya yar pe flāhā tāy.

2

Ye sē n tōr nakur ne nantān ye, ye n tōr yrānfa ne

¹ Faale wo, tee sya pye yrān na, ye naa n tōr nakur ne Yāhā ye, ye wāteepyē wī na tesē ye kapee- wāpyen ne. ² Ye naa ye troho tāhā mpāy dyan pe sē Yāhā laam wī pye ye, ma naa n luhu driyē nge yīnfua ye, woo wii u fānga ma yāhāsyōr nsoho ya wo tesē kāntraha ne. Nawee- mpāy pe sē luhu Yāhā ye ye, u pe le kāmpee wo. ³ Faale wo, wo bye pye pe wān syi dyan, ma naa wii laam wūhū ya kar. Wo laam wūhū nkāy ke pee, koo ya too naa n pye. Lii too naa n ga wo laam wo, loo ne too naa n pye. Koo ngī wī na, wo ba yai wāsāhā ne Yāhā ye mii mpāy dyan pe sē Yāhā cā ye.

⁴ Yāhā -sē nge, ke laam tāy n ter, ke n wo fen di, wo ntān maha dye ke tāy. ⁵ Too sya naa n tōr nakur ne ke ye wo kapee- wāpye wī na, ke wo ta wo n seefar le ke Yīndefua Crise ne, ma n tōr yrānfa ne ke ye. Tee sya yaha, Yāhā laantār roo ne te ta. ⁶ Too seefar le Yesu Crise ne, Yāhā wo ta wo bya n yir u ne gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye; ke n maha wo bya kuā yir ga ta yāhāyīn na u ne u niisaha wo. ⁷ Ke loo pye ma yee, nawee- nde cā yaha pe kuān ne pe yee: Dye- nkāy bye wo ke n pai, kacān wee ke laantār wāgboho na ye. Ke laantār flāhā tāy, ke yō wo na, wo seefar wāle wī na Yesu Crise ne. ⁸ Ye sē yāā, Yāhā laantār ne, te ye sya yaha. Ye Yesu Crise ta ye Yater, ma waha loo kayī nde yāā. Yii sē me tee waha yia ma koo wāsyayaha nge yāā ye; Yāhā kē ke loo nde wāā ye kē ke dyan. ⁹ -Ye yān, ye wāsyayaha wī nde sē nii mii wāplāhā gaa dyan tee waha yia ma yii plāhā ma le yāā ye. Waa saha u ya sey loo nde ne ye. ¹⁰ Ye sē yāā, Yāhā kē ke wo tāhā; ke wo gbihi tāhā laanfāyōm ne wo seefar wāle kāmāy na Yesu Crise ne, wo naa kayūhū pye. Yāhā bii cāā koo kayūhū ngī wī gbihi ta yaha wa wo kē, wo ba naa ke pye.

¹¹ Yii mpāy tee sē see Yiiffee- ter na ye, Yiiffee- naa ye yee, mpāy pe sē kūū ye. Pe n kūū naweete- wākūū ter ya na, pe kadye teelaa fla ya na, loo ya; ma nii n yee, a poo kūū. Yii poo na, tee pye mii syi dyan faale wo, -ye ye laam too le na! ¹² Faale cāā na, ye ba dey u Yāhā Yīndefua Crise na; ye sē naa n tōr Yāhā nawee- ne ye, ye pye nampay draha wo. Yāhā ke bii yē ter ke nawee- ye kayūhū nkāy wāwāā ne, ye yē sē pye le laam wo ye. Ye pye driyē laam wo, laa sē ne tee koho taha yaha le na ye, ye sē maha pye Yāhā ne ye.

¹³ Ye ba dey Yāhā na. Yagaa, tee seefar le Yesu Crise ne, u ntāŋ wāwoo kāmāy na, ye yūhū crā Yāhā na. ¹⁴ Ye sē yāā, Yesu Crise ge kē tuu pa yrīŋ ne, ma pe Yiifēe- wāā le mpāy ne pe wee Yiifēe- ye, pe n nii koho neŋ na. Faale wo, le pye mii nkūnklāhā dyaŋ pe nsoho wo, ma pe war yi pe ya wo, ma pe ta napī- pe ya ne. Yesu Crise tuu u ya wāā gbā kē, loo nde kāmāy na, u koo nkūnklāhā nge tra cāār, ¹⁵ ma Yiifēe- wāle kānde ta le n nii, yīŋ wee le na ye, loo tesē le kānde katan ne, ma suhu ke kayi bye ne. Yesu Crise loo pye, ma poo nawee- ter syāŋ mii ta, pe n seefar le u ne, ma wāā le nii yīmbui nen na, ma nii nwoŋfāŋ neŋfa. ¹⁶ Yesu Crise tuu ku trā na, u napeer fānga pye klaha-, ma ta nawee- ter syāŋ mii n nii mii kadye nen ya dyaŋ, ma wāā le Yāhā ne. ¹⁷ Yesu Crise pa koo syi, ma ba le kapān pāā, kapān līi le n pai yrīŋ ne Yāhā nsoho wo nawee- ne. Yii mpāy tee wee Yiifēe- ye, ma pye ye ba dey Yāhā ne, u ba loo kapān nde pāā ye ye; yii ma suhu pe Yiifēe- ne, poo mpāy pe ba crā Yāhā na. ¹⁸ Ye cā ma yee wo kur bye, pe Yiifēe- ma wāā le mpāy bye ne pe wee Yiifēe- ye, Yesu Crise kāmāy na, wo bye ga waha dye ga wo Tuhufua Yāhā tāy ke Yrā Fānga na.

¹⁹ Loo nde ta, yii mpāy tee wee Yiifēe- ye, ye wee nampay draha wo nantāŋ ye, ye wee mii kulaafa wāŋ syi dyaŋ nantāŋ ye. Ye bye n tōr Yāhā nawee- ne yagaa, ye bye ma Yāhā nwoŋfa. ²⁰ Ye bya ma mii ntēmbar rii dyaŋ pe fāā n yir ke nwongbāŋ nakūy na, ke nakūy līi pe Yesu tēnlēhe pe ta, poo ma suhu pe faale Yāhā kaplāŋ tōrfa ne. Ntēmblaha gii ke -sē ma yīŋ ke nwoŋ wāfāā wo, koo kē Yesu Crise ne. ²¹ Woo u fānga wāā ke nwoŋ wāfāā na ma yee ke waha naa n fāā, ke jruhu naa n gaha ke ba nii Yāhā kangbāŋ, ke nii Yāhā wāŋ. Yīŋfua niisaha kē ke ne. ²² Tee seefar le Yesu Crise ne, ye bya ma mii ntēmbar raa dyaŋ ke nwoŋ wāfāā wo, loo na, yii ma suhu pe Yesu kāndeyārfa bye ne, ye nii mii nwoŋ dyaŋ Yāhā ma ke laam wo ke Yrā kāmāy na.

3

Pɔl tēn mpāy ye pe wee Yiifēe- ye

¹ Loo ne, n Yāhā nar ye kē, ndoo Pɔl wii pe tā nwoŋpihi laam wo Yesu Crise tēn wīi na, mpāy kē pe wee Yiifēe- ye. ² N cā, ye ra wīi yāā luhu, Yāhā kē ke yō ra na, ma ke kaplāŋ wāpāā tēn le soho ra koho wo, n le tē ye kē. ³ Yāhā Yesu Crise yar ra na, ma loo tēn nde le soho ra koho wo. Yesu Crise wii n sē u wīi cā yāā ye, ke le gbe yi ra ye gbaa na. N kaplāŋ nkāy tōr wa ye ye loo nde wīi na, u saba nwo laam wo. ⁴ Ye ma koo fla kal, yaa cā ye yee, Yāhā laantor le ra laam wo u Yāhā Yīndefua Crise wīi na, loo līi waa sē le cā yāā ye. ⁵ Faale cāā na, nawee- sē bii le cā ye; yagaa Yāhā Yrā kāmāy na, Yāhā le gbe yi Yesu tēnlēhe ye gbaa na ma suhu u kaplāŋ tōrfa ne, poo mpāy pe ma Yāhā wām. ⁶ Yāhā ke līi gbe yi gbaa na yagaa, loo ne nde: Yesu Crise kāmāy na, mpāy pe wee Yiifēe- ye, pe bya ga ba ke Yāhā kayūhū yāā pe Yiifēe- ne wācēŋ, kayūhū nkāy Yāhā ke ta yaha ke nawee- kē. Yesu kāndeyārfa mpāy pe wee Yiifēe- ye, ma suhu mpāy ne pe ma Yiifēe-, pe bye nii kadye nen dyaŋ, Yesu Crise woo nii pe yīŋ. Yāhā ke bii yē ter kai- nkāy wāpyeŋ ne ke nawee- kē, mpāy pe wee Yiifēe- ye, pe yē ma le wo wācēŋ pe Yiifēe- ne. Le Yesu kapāyī loo yar wo na.

⁷ Yāhā yō ra na, ma kayīi laa wāā ra kē, ma ra ta ra n nii le Yesu kapāyīi tēntē. Loo nde wīi na, ke fānga wāā ra kē, fānga gii ke tēn tē nawee laam wo. ⁸ Wii pe yāŋ n kloŋ Yāhā nawee- bye laam wo, n sē nɔ ge nɔ u na ye.

Yāhā -sē yō ra na, ma ra taha, n naa u Crise kayūhū yar mpāy na pe wee Yiifee- ye. Koo kayūhū ngī, yīn ma ke na. Ke n dege, kacān wee ke na ye. ⁹ Ke maha ra taha, n nawee- yar laha pe n ke laantor wīl cā u Crise wīl na. Ke laantor wīl lii ke bii cāā ta, waa sē le cā yāā ye. Yāhā gii ke kai- bye tāhā, ke sē ke laam wīl nde yar yāā waa na mii yagaa sē kē ye. ¹⁰ Loo na, sāndāā ter bye pe ma yāhāyīn na, pe fānga ne, pe bye n waha le yān cā Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kur bye na pe yee, Yāhā laantor wūhū yō ma maha nihi, kacān ge wee te na ye. ¹¹ Yāhā ke bii lii ta, kacān wee yāā le yale wādey na ye, loo ne ke pye yagaa, wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na. ¹² Too seefar le u ne, ma maha u ta wo Yater, kānde ma wo ye, wo n ga waha crā Yāhā na laanyīn ne. ¹³ Loo nde na, n ye nar, ye ma syi ye yee a ndoo ka n fāy ye, ye laam ma n naa n wlahā ye ye ye! -Ye yii plāhā: Wākafāy sē kē ye, miingbān wīl ne ye ye.

Pōl naa Yāhā nar ma ke miingbān gbobo

¹⁴ N ma Yāhā laam wīl nde wāgbobo yān tesē le nayōr ne, n ne too kānkūy na wo Tuhufua Yāhā yaha ye, n u sey ¹⁵ woo wii u ma wān bye Tuhufua yāhāyīn na tesē kāntraha ne, koo ke re ta yrān na.

¹⁶ N ke nar, ke miingbān nayōr ke gbobo mii syi dyan kacān wee ke na ye, ke ye laam gbihi ta koo syi dyan, pe n nii fānga ne Yāhā Yrā Fānga kāmāy na. ¹⁷ N maha ke nar, tee u Yāhā Yīndefua Crise ta ye Yater, loo nde n ta u n nii kuee yai tān ye laam wo. N ke nar, ye cā ye ntān dye Yesu tāy fānga ne. ¹⁸ N ke nar, yii ma suhu pe nawee- mpāy bye ne, pe ma Yāhā wām, ye waha cā ye ntān dye gbobo u tāy, kacān wee u laantār wāpaha na, ke wātyīl ne, ke wājruhu ne, tesē ke wācuhu ne ye. Ye ntān pe dye Yesu tāy mii pe saha tān ge tān laa ge ne ye. ¹⁹ Tē sya le cā ma yee, nawee saha u Crise laantār ter syi cā tān ye, n -sē Yāhā nar yii n waha cā ye ntān dye u tāy kacān wee ye. Ye ma Yesu laantār cā mma ma syi, ye ma mii katyigi gii dyan ke nnen dye kāntraha laam wo fānga ne, ke saha yehe ye. ²⁰ Ye sē cā la too ke nar nkāy ne, ke ga waha ke pye wo kē, ke n ter wo laam wīl yaha. Ye sē yāā, Yāhā fānga gii ke ma wo laam wo, ke sron gbobo. ²¹ Ke miingbān yai ke naa n gbobo Yesu kāndeyārfa bye yē wo Yesu Crise kāmāy na, dye- nkāy bye na ke n pai kur kue ye, wāyeryāā ma n pye le na ye! Amen, le nii ke syi.

4

Yesu kāndeyārfa kur bye ma mii kadye nen ya dyan

¹ Loo ne, ndoo wii pe tā nwompīhi wo Yīnfua tēn wīl na, n ga ye yar waha nde ne: -Ye naa ye troho tāhā, nawee- n waha le yān cā pe yee, Yāhā kē ke ye yān yi cīnde, ma ye ta ke wām. ² Ye ma syi ye naa yii puar waa na ye, -ye naa n nii laantār ne, laanyīn ne! Ye tyii ye ntān n naa n dye yii tāy, ye n waha naa ye laam yīn yii ne! ³ Yāhā Yrā Fānga ke ye wāā le mii, -ye yii waha yrīn n pye ye nsoho wo, ye n kuee koo wāwāāle nge na. ⁴ Ye sē yāā, ye bye ma mii kadye nen ya dyan, Yāhā Yrā nen ya le ma. Yāhā ye yān yi ye koho taha yaha katē nen nde na, ye cā ye ma Yāhā wām. ⁵ Yīnfua nen ya u ma. Ye bye woo ta ye Yater. Loho wātāāyi ney ja kē ke ma wo myaha na. ⁶ Yāhā ney ja kē ke ma, koo ya kē ke ma ye bye Tuhufua nen ya, ma ma ye bye yīn na, ke tēn tē ye bye laam wo, ma ma ye nanem ne.

⁷ Wo bye -sē wo kayūhū yāā ke ya wuhu na, wii wuhu na. U Yāhā Yīndefua Crise kē u koo la wo kē. ⁸ Loo ne le cāā yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo u Yesu wīī na ma yee:

«Tuu waha yia,

u kuā yir ma dur ga yāhāyīŋ na,
u yāmpa kar sya, ma ka pe ne yāhāyīŋ na;
u kayūhū wāā nawee- kē.»

⁹ Le yrūhū ma yee, u kuā yir ma dur ga yāhāyīŋ na. Le yai le waha cā u ba cāā tege ba wa kāntraha na. ¹⁰ Wii tuu ba tege, woo ya kē tuu dugu ga yāhāyīŋ ncha ye; loo n ta, u ma teebehe bye wo, ma maha ma wān bye Yīnfua. ¹¹ Woo kē tuu fānga wāā nawee- kē ke ya wuhu na pe tēn wīī na: U ta mpāy n nii u tēnlehe. U ta Yāhā kaplāŋ nii n dye mpāy laam wo ma maha pe ta ke pāāfa. U ta mpāy n nii le wāsyayaha kapāyīī pāā nawee-ye. U ta mpāy n nii u kāndeyārfa yawāhāfa naha. U ta mpāy n nii ke Yāhā kaplāŋ klahāfa.

¹² U loo pye, ma yee mpāy pe koo fānga ngīī yāā, pe pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kur bye ta pe troho wātāhā n sron naa n gaha Yāhā yor wo; poo mpāy pe ma mii kadye nen ya dyaŋ u Yāhā Yīndefua Crise kāmāy na.

¹³ Loo na, wo bye ga kacān nen ya yāā u Yāhā Dya wīī na, wo u ta wo Yater wāceŋ, wo n sya ba wāā le wo nii mii nawee nen dyaŋ, nawee wii syi u yīntaha too, u n kua mii Crise wāŋ syi dyaŋ. ¹⁴ Loo na, wo saa nii mii kicar wāŋ syi dyaŋ, teflaha gii ma yir ke wo gbe ter mii waŋ dyaŋ, wo n nii wo naa nawee- bye kaklaha ter bye sya farfar ye, mpāy pe nawee-wlaŋ ma pe yīŋ wūhū klahā-. ¹⁵ Wo ma -sē cīinde pāā laanyīn ne, cīinde lii Yāhā ke yar wo na, wo ga yi kāā kicar draha wo, wo le naa n gaha wo ba nii u Crise wāŋ syi dyaŋ, woo wii u ma u kāndeyārfa bye Yīnfua. ¹⁶ Woo kāmāy na, ke kadye teebehe bye gbra ke ya na fānga ne te sohosar fla na, ma ta ke kadye nūi kate nen ya. Loo na, teelee lii teelee lii loo ma nii le tēn tē n yō, ke kadye -sē ga le yir naa n gaha, wo ntāŋ wādye kāmāy na wii tāy.

Faale laam wūhū, yagaa laam wūhū ne

¹⁷ Lii tē ga pāā n ye yar le ne Yīnfua myaha na, le nde: Ye ma syi ye naa ye troho tāhā nantāŋ mii mpāy dyaŋ, pe sē cīinde Yāhā cā ye, ma nii pe yatan wūhū ya ga, yīŋ wee le na ye. ¹⁸ Pe ma fūū-, pe sē laa cā cīinde wīī na ye. Pe pe troho tāhā deydey Yāhā ne; pe sē laa ge war le cīinde yrāŋ wīī na ye, pe maha sye, pe saa Yāhā kai cā ye, koo kē. ¹⁹ Pe kapee-nkāy pe n pye, ke sē pe fāy pe laam wo nantāŋ ye. Pe tyatyāhā wāpye wīī yigi klue sīī, ma maha wale wīī loo ta kānkai- bye yaha ye. ²⁰ Yii poo -sē na, ye sē u Yāhā Yīndefua Crise wīī cā koo syi ye. ²¹ N cā, ye u wīī yāā luhu, tee ba dye Yesu kānde wo, pe ye klahā u cīinde wūhū ne. ²² Pe ye klahā, ye n cā ye yai ye ye faale pyer miy yaha. -Ye ye faale laam wūhū miy yaha! Ke naa ye ta, ye n naa ye laam wūhū ya kar. Ke naa ye ta, ye n naa n plaha ma naa n yār kāmpee- wo, kāmpee- nkāy ke n gaha nawee ne u klahasaha wo. ²³ Ye tyii Yāhā Yrā Fānga n laanfām wāā ye kē tesē laantorfān ne. ²⁴ -Ye laanfām gbe le yii na mii nayrefān dyaŋ; Yāhā poo laanfām mii ta, pe ma yāā mboo wii ye, maa naa ma troho tāhā Yāhā yor wo. Yāhā cīinde kaplāŋ ga ma ta ma n sron, ma nii Yāhā wūū.

²⁵ Loo ne, ye tyii kawar wāfua na! Wo bye ma kadye nen ya. Yii nanem bye, -ye naa cīinde pāā ye nampyen- ye! ²⁶ Ncafūhū ma ye yigi, -ye yii yigi, ye ma syi ye ba kapee pye ye; ye ma syi ye laam n war ke yai kua ye. ²⁷ Ye

ma syi ye ta sãndãpee yĩnfua n waha dyesaha yãã ye laam wo u dye ye.
²⁸ Wii ma pye u naa n yuhu, u loo miy yaha, u naa tẽn tẽn, u naa u ya yẽ digi yãã u ya koho kasyã na, u maha waha naa koho le nawũu ye. ²⁹ Ye ma syi kaplãn pee n naa n yi ye yẽ wo ye! Kaplãn nkãy ke yai wãpãã ne ke ngii: Nkãy ke ga waha ye nampyen ta, u n ka yahasee ye u Yesu wãtañ ne u Yater, ma suhu kaplãn nkãy ne ke yõ wãluhu ne. -Ye naa koo pãã ke pããsaha wo ke yale ne! ³⁰ Ye ma syi ye naa kai- nkãy pye, ke n naa Yãhã Yrã yaa ye! Ye sê yãã, Yãhã ke puhu mar gbãã ye na ke Yrã wãwãã ne ye kẽ. Le Yãhã Yrã n ye ta ye n cã, per gaa ye ga ba sya yaha ye kuãñ ne. ³¹ Ye ma syi ye kayaañ le naa n yaha ye laam wo ye! Ye ma syi ye naa laam war ye! Ye ma syi ye naa ncafühũ di ye! Ye ma syi ye naa n gble ye nampyen- na ye! Ye ma syi ye naa nawee- tyehẽ ye! Kai lii ma pye kapee, -ye le yãã ye le gbe yi kãã ye telai wo! ³² -Ye naa n yõ yii na! -Ye fen wũn naa n le yii ye! Ye naa n tyii ye kapee- foho na yii kẽ ye kuãñ ne, mii Yãhã tyii ye kapee- foho na ke kuãñ ne mii, Crise gbã kãmay na.

5

-Ye naa ye troho tãhã gbã na!

¹ Tee nii Yãhã pii, ye ntãñ n dye ke tãy, -ye naa yãñ Yãhã na, ye naa ye troho tãhã. ² Ye cã wo ntãñ dye u Yãhã Yĩndefua Crise tãy, u n sya le sya, ma gbã ku wo wii na, ma nii diñ Yãhã ye, diñ gii syi ke dugu yõ, ma maha n tãy ke ye. -Ye naa n yãñ woo na ye troho wãtãhã ne, ye ta ye ntãñ n naa n dye yii tãy u Crise wãñ syi dyañ.

³ Ye bya ma Yãhã wãm; loo nde na, ye ma syi pe n tyatyãhã wii laa yãã pãã ye wii na ye, tesẽ pe yee ye laam wee gbegbe ye; ye ma syi pe n yee ye yĩnde yi n too nawee- wãn na ye. ⁴ Ye ma syi ye naa tyatyãhã kaplãn pãã, kaplãmpee- ne, tesẽ kaplãn nkãy ne yĩñ wee ke na ye. Ye tyii koo ngii na, miiklaha- wũhũ kẽ. -Ye naa syaha koo wãã Yãhã kẽ ke kayũhũ nkãy wii na, ke n pye ye kẽ. ⁵ -Tee le cã ye yee, nawee wii u tyatyãhã pye, wii ne u laam wee gbegbe ye, wii ne u koho waha ter wale kue ye, u wale ga nii mpar wãñ dyañ u n tẽn, poosyifa mii saa yãã dye Yãhã yai klo wo ye, koo fla nge na, Yesu u ma yĩñ.

⁶ Ye ma syi waa n ye wlan kaplãn nkãy ne, yĩñ wee ke na ye: Koo syi kẽ, Yãhã laam n war mpãy ne, pe n sye pe sê n luhu ke ye ye, ke n pe pẽn.

⁷ Ye ma syi ye nii poosyifa wãñ syi, laa ge ne ye. Ye ma n naa wlãhã pe ne kai wo ye!

⁸ Faale na, ye naa ye troho tãhã wam wo. Yagaa, tee seefar le Yĩnfua ne, ye nii cããfa. Loo nde na, ye yai ye naa ye troho tãhã cããfa dyañ. ⁹ Ye sê yãã, cããfa poo me pe ma laanyõm ne, pe n sron, pe ciĩnde pãã. ¹⁰ Lii le n tãy Yĩnfua ye, -ye waha yii na, ye le war. ¹¹ Mpãy pe pe kai- pye wam wo, yĩñ wee ke na ye; ye ma n naa wlãhã pe ne ke pyesaha wo ye, ye ke gbe yi ge gbe naa n yi gbã na, nawee- yĩnde na. ¹² Kai- nkãy pe wũhũ n pye, ke wãpãã ge maha fyar yigi. ¹³ Loo syi kai nde pyefua ma -sê le sya ma yee kapee ne, ma le gbe yi gbã na nawee- yĩnde na, ¹⁴ u ga klaha nii cãã- nawee. Loo ne, le ma le yrũhũ ma yee:

«Mboo wii raa sã wã, yir!

Yir kãã mpãy wo pe ma nakur Yãhã ye,
 u Crise n cãã- le ma laam wo.»

¹⁵ -Ye yii yigi ye troho wãtãhã ne! -Ye naa ye troho tãhã mii mpãy dyañ pe yĩntaha too, ye ma syi ye nii mii mpãy dyañ, pe sê laa cã ye. ¹⁶ Ya'a

yāā, ye ga waha laa pye, le Yāhā tēn n waha ka yahasee ye, ye ma n tyii le n kuā ter ye na ye; ye sē yāā, yagaa yai pee ter. ¹⁷ Loo ne, ye ma syi ye nii mii mpāy dyaŋ, pe sē laa cā ye; Yīnfua tuu n traha ye naa lii pye, -ye yii waha, ye le war, ye naa le pye!

¹⁸ Ye ma syi ye sēm wo naa n ter ye, mii loo sē ne ye, ye ga plaŋ naa n pye. Ye tyii Yāhā Yrā Fānga koo n ye laam bye yī tāŋ. ¹⁹ -Ye naa fānga le yii laam wo Yāhā wāsey yay ne, ma suhu Yesu kāndeyārfa yay ne, tesē yay taa ne tii Yāhā te le ye laam wo. -Ye naa koo yay ngī le, ye naa Yīnfua sey ye laam fānga bye ne. ²⁰ -Ye naa syaha wāā wo Tuhufua Yāhā kē yalebye kai- bye wīi na, wo Yīnfua Yesu Crise myaha na.

Naa tesē u cōo ne

²¹ Yesu tuu ma ye Yīnfua, loo nde wīi na -ye naa n luhu yii ye! ²² Ca, -ye naa n luhu ye pa ye, mii ye n luhu Yīnfua ye mii. ²³ Ye sē yāā, puai woo kē, u ma u cōo yīŋ na, mii u Yāhā Yīndefua Crise dyaŋ tuu ma pe Yesu kāndeyārfa bye yīŋ na mii. Poo ma mii u kadye dyaŋ, woo -sē ma pe Syayahafua. ²⁴ Ca yai pe naa n luhu koo syi pe pa ye kānkai- bye wo, mii Yesu kāndeyārfa wāŋ syi dyaŋ pe n luhu u Crise ye mii.

²⁵ Naam, ye tyii ye ca ntāŋ n dye ye tāy, mii u Crise wāŋ syi dyaŋ, u kāndeyārfa yawāhāfa ntāŋ dye u tāy u n sya gbā ku pe wīi na. ²⁶ U loo pye ma yee, pe waha nii Yāhā wām pe kuāŋ ne. Pe kapee- bye yee laha kāā pe yīŋ na. U koo ngī pye wātāāyi kāmāy na loho wo tesē le Yāhā kapān ne. ²⁷ Ye sē yāā, u ba yee, woo ga pe Yesu kāndeyārfa kur bye yawāhāfa ta pe n nii cāā- nawee-, pe naa nayōr yāā, pe pyer n nii gbegbe, teepee laa ma n pye pe na ye, kapee wāpye wīi laa ma n pye pe na ye, pe n sroŋ pe nii Yāhā laam wām. ²⁸ Loo ne, naam yai pe tyii pe ca ntāŋ n dye pe tāy, mii pe ya koho kadye ntāŋ pe dye pe tāy mii syi dyaŋ. Wīi cōo ntāŋ ma dye u tāy, u ya koho ntāŋ kē pe dye u tāy. ²⁹ Ye cā, woofua wee wii u ya koho kadye wīi fūhū u ye ye; nawee nawee woo, u u ya kadye digi ge yi, ma maha ke gbihi n yigi, mii u Crise dyaŋ tuu u kāndeyārfa gbihi n yigi mii. ³⁰ Wii mpāy too -sē ma u kāndeyārfa, wo ma u kadye teebehe bye, loo ne, u n wo gbihi yigi. ³¹ Le ma le yrūhū ge yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo, ma yee:

«Koo syi kē, naa kicar koho ma ba dye,
u n cōo sya,
u ga u ya yē yi kāā u seefa tāy,
u ke wāā le u cōo wāŋ ne
pe n nii nawee nen dyaŋ.»

³² Kapān nde ndege, waa saha le yīntaha cā tāŋ ye. Naa ya wīi sē ne u cōo ne ye. U Crise wīi bya ne u kāndeyārfa ne. ³³ Ye wīi bya ma koo syi: Naa yai u tyii u cōo ntāŋ naa n dye u tāy, mii u koho ntāŋ dye u ya tāy mii; tesē cōo yai u naa nagboho ta u puai na.

6

Kicar tesē seefa ne

¹ Kicar, ye yai ye naa n luhu ye seefa ye, mii Yīnfua u le ke mii, loo le sroŋ. ² Yāhā kānde na katan laa ma, le n yee: «Naa nagboho ta ma tuhufua na, ma nahafua ne!» Yāhā kānde katan bye wo loo katan ya ne, Yāhā le pāā ma yē ter kayī laa ne ma le pāā taha le na:

³ «Naa nagboho ta ma tuhufua na,
ma nahafua ne!

Loo na, ma laam ga yīn,
 ma ga maha ma- driyē wo,
 ma cā ba ma nandee gbā ku.»

⁴ Yii mpāy tee ma tuhufa, ye ma syi ye naa ye pii yē yigi ye! -Ye pe gbihi yigi, ye Yesu pyer ter gbe, -tee naa pe yar kai- ne.

Tēntē- pe yīnfa ne

⁵ Tēntē-, -ye naa n luhu ye yīnfa ye kāntraha nge na! -Ye naa n fya pe na! -Ye naa nagboho ta pe na! -Ye naa n laha pe ye! -Ye naa n luhu ye yīnfa ye koo syi, mii ye n luhu u Yāhā Yīndefua Crise ge ye mii. ⁶ Ye ma syi ye yee, ye ga naa ye troho tāhā ye tēn wo koo syi pe yīnde ya na, ye wīl n tāy pe ye ye. Pe yīnde ma ye na woo, pe yīnde wee ye na woo, -ye naa ye troho tāhā koo syi yalebye! -Ye naa ye yīnfa laam wūhū pye koo syi, laantār ne, mii u Crise tēntē- dyaŋ pe Yāhā laam wūhū ya pye yalebye, laantār ne, nuhu ne. ⁷ -Ye naa tēŋ tē ye yīnfa kē laantār ne; ye ma syi ye yee ye le tē naweete- kē ye, ye le tē u Yīnfua woo ge kē. ⁸ Ye sē yāā, ma ma yāmpuai woo, ma wee yāmpuai woo, taa kayīl lii pye, Yīnfua ga ba ma dāā loo ne.

⁹ Yii mpāy, tee -sē ma yīnfa, -ye naa ye troho tāhā koo syi ye tēntē- ne yii ndoŋ; ye ma syi ye naa napeer pye pe na ye! Ye sē yāā, yii ma suhu ye tēntē- ne, ye bye Yīnfua ma yāhāyīŋ nā. Woo ye, waa sē ter waa yaha ye. Ye ma n faha loo na ye.

Yesu kāndeyārfa naanmiy wān

¹⁰ Ta kaplāŋ kuasaha wīl nde: Tee seefar le Yīnfua Yesu Crise ne, -ye ye fānga ke re wo, -ye ye fānga ke u fāngangbāŋ ye. ¹¹ Yāhā naanmiy wān tii bye wāā ye kē, -ye te sya ye yii paha re ne, Setane sāndāpee yīnfua secir ma n waha laa pye ye na ye! ¹² Naweete- sē me pe n wāā wo ne ye. Sāndāpee mpāy pe ma driyē nge wān bye yīŋ na, poo me pe n wāā wo ne. Poo tesē sāndāpee mpāy ne pe ma driyē nge kai- bye yahasee ye, tesē sāndāpee mpāy ne pe ma driyē nge wam wūhū yīn na, tesē sāndāpee mpāy ne pe ma yāhāyīŋ na. ¹³ Loo ne, Yāhā ke naanmiy wān tii bye wāā ye kē, -ye te gbe yigi yagaa nge ge na! Loo na, le ma ba nii perpihi gaa syi dyaŋ, pe n nii n wāā ye ne, ye ga waha naa yii paha, pe saha no ye na pe laa pye ye na ye; tesē koo perpihi wāhā ma ba ter wa, pe naa n wāā ye ne kayūhū nkāy wīl na, ye ga yāā, pe sē waha loo wīl nen laa ge tyīn sya ye ye.

¹⁴ -Ye yii gbihi naa n ta yalebye te Yāhā naanmiy wān ne ye ye: -Ye naa cīinde loo pāā, le n nii ye ye mii sapaha dyaŋ tee pua nsū wo. Tee sroŋ Yesu kāmāy na, -ye loo ta, le n nii ye ye mii ntēn nayroho dyaŋ tee le paha tā kadye na. ¹⁵ Yāhā yrīŋ kapāyīl lii le ye wāā le Yāhā ne, -ye naa n ke ye naa loo nde pāā nawee- ye. Le ga nii ye ye mii ntāy dyaŋ tee le ye tre na. ¹⁶ Tee Yesu ta ye Yater, -ye naa loo pye laantee nen ne kānkai- bye wo. Le ga nii ye ye, mii sāŋtoho wāŋ dyaŋ ye n naa sāndāpee yīnfua Setane naa sāŋ sēŋ ke ne, ke ga maha ke naa fege. ¹⁷ Tee maha cā, ye sya yaha wa, loo nde ga nii ye ye mii ntēn yīncigi dyaŋ ye yīŋ na. -Ye Yāhā kapān sya yigi, ye le ta le n nii yūntrūhū dyaŋ, Yāhā Yrā le soho ye koho wo. ¹⁸ -Ye naa koo ngū bye pye, ye naa n pāā Yāhā ne, ye naa ke nar ke n koho le ye ye! -Ye naa n pāā Yāhā ne kānkai- bye wo, tee tyii Yāhā Yrā n naa ye yar le ne! -Ye naa n gaha yaha ye loo ne! -Ye naa Yāhā nar Yāhā nawee- bye kē! ¹⁹ -Ye naa Yāhā nar ra bya kē, n ma ga le Yesu kapāyīl pāā nawee- ye, n waha le pāā naa n yigi pe ye, loo lii waa sē le wīl cā yāā ye. Tesē, n ma n naa fya nawee waa yīnde na ye. ²⁰ Tē sya ma nwompihi wo yagaa, n taha

le kapāyī wāpāā na. -Ye Yāhā nar ra n waha le pāā naa n yigi laantee nen ne. Ta tēn ne loo ne.

Kuasaha fla, syaha ne

²¹ Tesyihi wii u ma wo Yesu kāndeyārwaibua, ma maha ma koholefua wo ye Yīṅfua tēn wo, ma n sroṅ le wo, woo kē tē ga lehe wāā ye ye, u n ga ra wūhū pāā ye ye, ye n waha cā, n ma mii yagaa. ²² N ga u lehe wāā ye ye, u n ga ye yar wo ma mii, tuu ye laam yīn ye kē.

²³ Tuhufua Yāhā tesē Yīṅfua Yesu Crise ne, n ke nar, ke yrīṅ wāā ye fla Yesu kāndeyārfa bye kē, ke ta pe ntāṅ n dye pe ya tāy, ke ta pe n Yesu Crise ta pe Yater kankai- bye wo. ²⁴ Wo Yīṅfua Yesu Crise ntāṅ dye mpāy bye tāy pe kuāṅ ne, Yāhā ke ke laantār yar pe na.

Pɔl saba kaplān Filipefa ye

Syaha fla

¹ Wii mpāy too ma Yesu Crise tēntē-, ndoo Pɔl tesē Timuti ne, wii me too saba nwo yrūhū nɔ wāā. Wo u yrūhū nɔ wāā yii Filipefa mpāy bye kē, tee yii le soho Yesu Crise koho wo, yii ma suhu ye Yesu kāndeyārfa yahaseefa ne tesē pe koholefa ne ye yahaseefa ye. ² Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīnfua Yesu ne, ke ke kayī wāā ye kē tesē ke yrīn ne.

Pɔl Yāhā nar Filipe Yesu kāndeyārfa wī na

³ Yalebye, n ma ye wī ga, n ne syaha wāā Yāhā kē ye bye wī na. ⁴ Yalebye, n ma nii n pāā Yāhā ne ye wī na, le ma ne nii ra ye nuhu wī. ⁵ Ye sē yāā, ma gbe per gii na tee le Yesu kapāyī wī sya, ma sya ba waa nanga na, ye sē yī kāā le kur ye ye; ye maha koho le ra ye le wāpāatay wī na tebehe bye wo, koo kē. ⁶ N le cā laha, Yāhā kayī lii wāpyen koho yigi ye laam wo, ke ga le pye ga kua ye bye kē, Yesu Crise n cā pa. ⁷ -Ye yān, ye wī yai le gboho ra laam wo. Ye wī -sē gboho ra laam wo cīnde. Ye sē yāā, Yāhā ke kayī lii wāā ra kē, ye bya taha le na. Ma gbe cāā gii cāā na, tē le Yesu kapāyī tēn koho yigi ye fla na, ma sya ba waa yagaa na, tē ma nwompihi wo. N sē naa n sya le kapāyī wāwlahā wī na ye, ma naa nawee- yar, le ma cīnde, ma naa pe le le wo. ⁸ Yāhā gē cā cīnde ne tē n pāā ma yee, ye ntān dye gboho ra tāy. Yesu kē u ra ta ke syi.

⁹ Tē Yāhā nar ye kē lii ne, le nde: Kaa ke naa n taha Yāhā ntān wādyen na ye tāy, tesē ye maha cīnde kai- cā ye ke war naa n yō. ¹⁰ Loo ga waha ye ta, ye n wāyī cā wāpee ne, ye naa wāyūhū pye. U Yāhā Yīndefua Crise durbaper, ye ga ba nii gbegbe, kapee laa saa pye ye yīn na ye, waa saa ba wāpee laa yāā ye wī na ye. ¹¹ Yesu Crise kāmāy na, kai- nkāy ke sron, ye ga naa koo pye Yāhā miingbān n yi, nawee- bye n naa ke gboho.

Yesu Crise woo, u ma cīnde yrā

¹² Wo nna, yii mpāy tee n yār Yesu kānde wo, n n traha ye le cā ye yee, lii le ra dye nde, loo gē maha nii yīn, nawee- busāā n le Yesu kapāyī wī cā. ¹³ Ye sē yāā, mpāy pe ke klo yīnfua kangbān sēn tesē nawee- mpāy bye ne pe ra wī luhu, pe bye le cā tān ma cā, n tēn tē u Yāhā Yīndefua Crise kē. Pe cā u Crise tēn wī ne tē ma nwompihi wo. ¹⁴ Yesu kāndeyārfa mpāy pe ra yāā nwompihi wo, loo nde poo busāā ta, pe n nii kaa taha pe koho wātahayaha na Yīnfua Yesu na, ma maha nii kaa taha le Yesu kapāyī wāpāā na nawee- ye, pe sē n fya gē fya ye. ¹⁵ Poo nanem mpāy -sē ra laanyar yigi, ma nii Crise wī pāā kaa ter syi, ma nii ra yē yigi. Mpāy -sē ma, pe Crise wī pāā laanyōm ne. ¹⁶ Ta ntān dye poo tāy, koo kē. Pe cā, Yāhā ra taha le Yesu kapāyī na ma yee, n ma n naa n sya le wī ne ye. ¹⁷ Mpāy pe -sē ra laanyar yigi, pe ma sya Crise wī pāā, pe n ke pe pe ya tīn ra ne. Pe maha n ke, pe kaa taha ra wāfāy na ke nwompihi laam wo.

¹⁸ Nkāy poo naweepee- mii pe n pye, le sē ra gbe ye. Le tāy, pe wāpee ga ra wī na woo, pe wāyī ga ra wī na woo, pe Yesu kapāyī loo pāā n wa, loo nde nuhu le ra laam wo, nanga tesē sukūhū ne. ¹⁹ Ye sē yāā, n cā ma yee, ye Yāhā wānar kāmāy na tesē Yesu Yrā koho wālen ne ra ye, n ga ba

wloho yi koo ngī bye laam wo. ²⁰ Tē loo cā wa, ma koho taha yaha le na ta laam bya ne, fyar saha ra yigi laa ne ye. Tē ma ge ma na, laanyin mpāy pe ma ra laam wo, wākuayāā wām sē me pe ne ye. Loo na, n ma yrān woo, n ku woo, n le cā laha, nawee- ga u Crise miingbān cā ra kāmāy na. ²¹ Ye sē yāā, n ma kuee yrān na, u Crise woo u ma ra kānkai- bye. N ma ku, le ga nii ra ye kayī.

²² N ma -sē yai n kuee yrān na, n tēn laa tē ga yaha ye u Crise myaha na, le bya ma wāyī. Koo kate- syān ngī laam wo, tē ga lii yān gbe, n sē le cā ye. ²³ Le ma mii, n ma kate- syān nsoho wo. N ma ga waha ne yi kāā driyē nge wo, n ga nii Yesu tāy, loo le ne ga tāy ra ye. ²⁴ Lii le puar, n kuee driyē laam wo ye wīl na, loo le ma yīn. ²⁵ Loo ne tē ga yigi. N cā n ga kuee yrān na. N cā n ga kuee ye ne, n naa koho le ye ye, ye n naa nuhu yāā Yesu kur ye, ye naa kaa taha u wātan na ye Yater. ²⁶ Loo na, n ma maha ba dur ga ye fla na, le ga ba nii ye ye yīnkuāyir wīl, ye troho wātāhā na Yesu kānde wo.

Ye troho wātāhā yai ke wāā le le Yesu kapāyī wūhū ne

²⁷ Lii le ma yīn, ye tyii ye troho wātāhā ter n wāā le le Yesu kapāyī wūhū ne. Loo na, n ka maa ye yān woo, n sē yāā ka ye woo, n ga cā, ye yii plāhā kuee le Yesu kānde wo. N ga maha cā, ye bye, ye wāā le yimbui nen na, ma yer laantee nen na mii naan dyan tee ga miy Yesu wāta Yater wīl na. Le kapāyī loo le wo laam wo. ²⁸ Ye ma syi ye fya ye napī- na laa ge ne ye. Ye ma pe yē nder, le ga nii kayar dyan, Yāhā pe yar ma yee, pe n gaha pe ya wīl klahasaha wo, ma -sē yii yar ma yee, ye n gaha ye wāyayaha saha wo. Yāhā wīl ne loo ne. ²⁹ Ye sē yāā, Yāhā kayī wāā ye kē ma ye ta, ye n Yesu ta ye Yater; loo ya sē ne ye, ke maha ye ta ye n wāfāy yāā Yesu kur ye. Yāhā wīl ne loo ne. ³⁰ Yagaa, ta tēn laam wo, sesrār rii tē naa n srā, ye bya dye ra kue ye too sesrār nen ya ne. Tee naa ra yāā sesrār rii na faale wo, too ne. Ye maha cā ma yee, too sesrār ya ne tē n srā ma sya ba waa yagaa na.

2

-Ye yii tege tāā ye Yesu Crise wān syi dyan!

¹ Tee seefar le u Yāhā Yīndefua Crise ne, ye sē cā la ma yee loo nde ye laam yīn? Ye ntān pe dye u tāy, ye sē cā la ma yee loo nde kaa taha ye fānga na? Yāhā Yrā le ma ye laam wo, ye sē cā la ma yee ye ma yimbui nen na le ne? Ye sē cā la ma yee ye ntān dye yii tāy, ye n nii kayūhū pye yii kē? ² Koo kai- ngī wīl na, n ga laa nar ye ye: -Ye yimbuhu wāā le, ye tyii ye bye ntān n dye yii tāy, ye n naa n nii laantee nen ne, ye naa kate nen ya kar! -Ye naa koo ngī pye, loo na ta laam ga yīn. ³ Ye ma syi ye naa yii kīhi ye nampyen- ne ye! Ye ma syi ye yee yii ga laa pye ye myaha yāā le na ye! -Ye naa yii tege tāā ye ye nampyen- yīnde na! -Ye naa ye nampyen yān mii u ter ye yaha! ⁴ Waa ma syi u naa u ya wīl ya kar ye! -Ye naa ye nampyen- wāyō wīl bya kar!

⁵ -Ye naa n nii yii ne Yesu Crise laam ter ne.

⁶ Yesu Crise tuu sē bii pa wa kāntraha na ye,
u pye Yāhā tāy,
ma pye Yāhā wān syi kānkai- bye wo.
U sē yigi ke niisayūhū wīl na,
ma kuee yai tān yāhāyīn na ye.

⁷ U koo niisayūhū nge ge yāā,

- ma ke ta yaha,
 ma ba nii tēntēle syi ya draha wo.
 U ba nii nawee wāŋ syi dyaŋ,
 ma nii nawee- bye ne wācɛŋ.
- ⁸ U le sya ma u ya tege tāā ye,
 ma nii n luhu Yāhā ye
 ma sya ga gbā yāā le na, fyar gbā trā na.
- ⁹ Loo ne, Yāhā n u kuā yir ga ta ncaha ye,
 kai- bye yīŋ na, ma miingbāŋ wāā u kē,
 miingbāŋ gi ke tɛr myar bye yaha.
- ¹⁰ Loo na, yāhāyīŋfa, kāntrahafa ne,
 tesē kāntraha tāāfa ne,
 pe bye yai pe naa kānklyū gbāā Yesu yaha ye.
- ¹¹ Pe bye ga le cā, pe sya le pāā yi pe yee,
 a Yesu Crise woo u ma Yīŋfua.
 Loo na, Yāhā miingbāŋ ga yi.

Ye yai ye nii naalɔr wāŋ syi dyaŋ wam wo!

¹² Ta naambiyām, cāā gi cāā na tē pye ye tāy, ye naa n luhu ra ye yalebye. Yagaa tē wee ye tāy ye, ye yai ye gbihi naa n luhu ra ye! Ye yai ye fya yigi Yāhā na, ye naa n luhu ke ye! -Ye yii waha ye naa ye wāsyayaha wīi yar gbāa na! ¹³ Ye sē yāā, Yāhā ma ke tēn tē ye nsoho wo yalebya, ma ga ye ta, ke laam wīi n tāy ye ye tesē ye n naa loo pye.

¹⁴ -Ye naa koo kai- ngī bye pye ye kānkai- bye wo! Ye ma syi ye naa n sē laa wo ye! Ye ma syi ye naa kaplāŋ tyīn laa wo ye! ¹⁵ Loo na, kapee laa saa pye ye yīŋ na ye, ye laam ga nii gbegebe, ye ga nii naweeyōm. Ye ga nii Yāhā pii driyēfa laam wo, driyēfa mpāy pe sē n sroŋ ye, ma maha pee. Ye yai ye naa n yehe palpal pe laam wo, mii yrompii dyaŋ yāhāyīŋ na. ¹⁶ -Ye naa n nii pe laam wo koo syi, ye naa le kapān yar pe na, kapān lii le cīnde yrā wāā nawee kē. Ye ma nii n pye koo syi, ye wīi ga ba ra yīŋ kuā yir u Yāhā Yīndefua Crise durbaper. Loo nde ga ba le yar ta tēn sē yi tēwai ye, n sē fen ka naa n sya ye.

¹⁷ Tee Yesu ta ye Yater, le ma mii diŋ dyaŋ tē yi Yāhā kē. Laa na, ta ntāŋ bya ga ba woo, ta n ku dye taha koo diŋ nge na. Le ma pye ke dyaŋ, n ga nuhu di le na, n maha nuhu di ye wīi na. ¹⁸ Ye bya, -ye naa nuhu di ra wāŋ syi dyaŋ, tee maha naa nuhu di ra wīi na!

Timuti ye wīi, Yepaflohodi ne

¹⁹ N koho taha yaha Yīŋfua Yesu na, u ta ta n Timuti lehe wāā ye fla na plii nde na, u n dur ba ye wīi pāā ra ye, ta laam n yīn. ²⁰ Woo ya kē u laam ga ra ne wācɛŋ, ma maha ye wīi le yaha u laam wo. ²¹ U nampyer-bye pe ya wīi ya kar, pe sē Yesu Crise wīi ga ye. ²² Timuti tuu tēn lii tē ra ne mii dya dyaŋ u tuhufua ne le Yesu kapāyī wīi na, tesē wāfāy gi bye ke u dye, ye koo ngī bye yāā yīnde ne, ma cā u sroŋ. ²³ N ma ba laa cā wa ra wīi na, n n yāŋ n u nɔ wāā ye fla na. ²⁴ N koho taha yaha Yīŋfua na, u ta ndoo ge n ka n ga ye yāŋ plii nde na.

²⁵ Ma yee wo Yesu kāndeyārwe Yepaflohodi wīi na, u koho le ra ye Yāhā tēn laam wo, ma suhu ra sesrār ne le tēn wīi na. Ye cā, woo kē tee lehe wāā ra ye, u n ba ye diŋ nge wāā ra kē, ma yee ye yii wāā ma koho le ra ye ta fen wo. Yagaa le yai, u n dur wāā ye kē. ²⁶ U n traha u ye bye yāā. Tee le luhu ma yee, u sē pye wāwee ye, loo nde u fāy gbobo. ²⁷ U ba yaa cīnde, ma sya ba kuee wale nen. Yāhā n -sē u fen di, woo ma suhu ra bya ne. Ye

sē yāā, ta laam ba wlāhā. Yāhā ma ne yee ke sē wo fēn di ye, n ga ne ku fēn ne. ²⁸ Ndoogē n kē n u nō wāā ye kē farfar, ye laam n dur nii nuhu ne. U ma ga yi ye na, le ga nuhu yigi ye kē, ra bye ne. ²⁹ Loo na, -ye u wāā ye sya cīnde nuhu di u wādur wīi na ye ye. Ye sē yāā, Yīnfua kāmāy na, u ma ye ne mii tuhufua nen pii dyaŋ. Ye yai ye naa nagboho taha poosyifa na. ³⁰ Ye sē yāā, u ba yer gbā wāku na u Yāhā Yīndefua Crise tēn kur ye; Diŋ gii tee yi ma yee, yaa koho le ra ye, ye saa ne waha pa ra kē ke ne ye; woo le sya, ma pa ke ne ra kē, ma sya ne ga ba gbā yāā le na.

3

Wo ga waha sronj Yesu woo kāmāy na

¹ Wo nna, yagaa tee ye laam wāā le Yīnfua ne, -ye naa nuhu di loo nde wīi na! Tē lii yrūhū yar wa ye na, n ga maha waha loo wīi nen ya yrūhū yar ye na; loo nde sē wāfāy kua ra ye ye, le ga maha laa yō ye kē. ² Napeempāy ma pām wāŋ syi dyaŋ, ma pe ya ta Yesu Crise tēntē-. Poo wākūū wīi loo ya ta yīŋ Yāhā kānde wo. ³ Koho gii ke nawee kūū, ke saha nawee sya yaha ye. Yāhā Yrā Fānga ke -sē tēn lii tē nawee laam wo, loo ne le ga waha u sya yaha. Ye sē yāā, wo Yāhā sey Yāhā Yrā Fānga kāmāy na. Yesu Crise woo, u ma wo ye, wo yīnkuāyir wīi. Wo sē koho taha yaha nawee-koho kai- ngīi na ma yee, koo ga waha wo ta, wo n sronj Yāhā yīnde na ye.

⁴ Wīi ma yee, nawee koho kai ga waha nawee sya yaha, u cā, ndoo wlaha koo kai- ngīi wo, ma sya ta ter. Nwa ta ndoo sē -sē ra koho taha yaha koo kai- ngīi na ye? ⁵ -Ye yāŋ, tē see ra plii kuatāā wuhu, pe n ta kūū. Yiisrefa naa maha kē ra ne, Bēsyaŋe terfua kē ra ne. Yeberefa naa kadye kē ra ne, too yor ne tē n pāā. Yiifee- kānde na, ye cā Farisyē poo kē pe cā loo kānde yigi klue sīi; n -sē pye poo ne. ⁶ N ba Yiifee- kānde nde yigi ter klue sīi, ma sya naa Yesu kāndeyārfa ke yīntayāhā ne, ma naa pe boo. Kānde lii le ta, wīi ma yee le wāyār ga waha nawee ta u n sronj Yāhā yīnde na, le wāyār fue sē pye ra na ye.

⁷ Faale na, n ba naa koo kai- ngīi bye yāŋ mii kayīi laa dyaŋ ra ye. Yagaa, u Yāhā Yīndefua Crise wīi ta, n le cā laha ma cā, yīŋ wee ke na ye. ⁸ Koo kai- ngīi, ma suhu kai- nkāy ne nawee- n pye ma yee, Yāhā ga kayīi wāā pe kē, yīŋ wee koo ngīi bye na ra ye ye. Tē cā Yesu Crise woo kē ta Yīnfua, loo le ma yīŋ, ma ter koo ngīi bye yaha. U wīi na, n sē n traha n naa koo kai- ngīi luhu ye. N ke yāŋ mii kāntraha kafar rii syi dyaŋ pe pe n kāā. N n kē n u Crise yāā, ⁹ n nii loho ma n waha yi wo nsoho wo u ne ye. N Yesu Crise ta ra Yater; loo ne, le ra ta ra n sronj Yāhā yīnde na. Yāhā koo kē, ke ga waha ta nawee wīi u Yesu Crise ta u Yater, u sronj ke yīnde na. ¹⁰ Lii ya tē n ke, n u Crise cā, n maha u fānga cā, fānga gii ke u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. N maha n ke, n naa wāfāy yāā u ne, n nii nakugu wāŋ syi dyaŋ kapee- wāpyeŋ kue ye, mii tuu ku mii syi dyaŋ trā na. ¹¹ N koo ngīi ke ma yee, ta bya n ba yir gbā wo, n dur nii yrāŋ na.

-Too naa le wāyīi fla ya kar!

¹² N sē yee n nō wa le wāyīi fla na ye. Koo yīntaha kē, n sē yee n nii wa nawee wii syi Yāhā ke n ke ye. N -sē nii plāhā, ma fā n gaha le wāyīi yāāsaha wo; ye sē yāā, Yesu Crise ra yāā wa. ¹³ Wo nna, n sē yee n le wāyīi yāā wa ye, aye! Lii tē -sē n pye, loo ne nde: Ta kalaa wee ta faale kai- na ye; lii le ma ra yahasee ye, loo ne tē n kar. ¹⁴ N fā n gaha koo syi le wāyīi yāāsaha wo, wāyīi lii Yāhā yee too fā ga le yāā yāhāyīŋ na, Yesu Crise kāmāy na.

15 -Too laantee nen nde yāā, wii mpāy, wo yīntar too Yesu Crise wīi na. Ye laam wo, mpāy ma -sē pye, pe laam wīi ma le ya ya, Yāhā ga ba le cīinde fla yar pe na gbaa na. 16 Kānde lii ya wo bye le sya laantee nen ne ma n gaha, ma sya ba waa yagaa na, -too naa n gaha loo ne! 17 Wo nna, -ye naa n yāŋ ta na! Nawee yai u naa u troho tāhā mii le Yesu kānde wo, wii loo pye ma yee, nawee- bye n yāŋ gbe wo na. Mpāy pe pe troho tāhā koo syi, -ye naa poo yāŋ!

18 Laa ma tē n pāā ye ye yalebye. N nwo, tē maha le pāā ye ye yagaa yīntām ge ne: Nawee- busāā mpāy ma, u Yāhā Yīndefua Crise tuu ku trā na lii na, pe loo sye, ma sya pe ya ta loo nde napīī-. 19 Pe n gaha pe ya wīi klahasaha wo. Ye sē yāā, pe sē laa ge wūū Yāhā kue ye mii pe laha wīi sē ne ye. Lii le yai le nii pe ye fyar wīi, loo le ma pe ye yīnkuāyir wīi. Tesē driyē wān ya ne, poo pe n kar. 20 Ma sē yee, wii poo na, wo niisaha ma Yāhā tāy! Wo Syayahafua wii u ma wo Yīnfua Yesu Crise, wo u wādur sēŋ, u dur ba farfar. 21 Fānga gii ke ma u ye, u n ga waha nii wān bye yīŋ na, u ga ba koo fānga ta, u wo driyē kadye napōrge nge wā klahā ta, ke n nii woo kadyeyūhū wāŋ syi dyaŋ, woo kadye gii wāklahayāā wee ke na ye.

4

Kayar fla

1 Wo nna, loo ne, ye yai ye yii plāhā ye troho wātāhā ne. Ye sē yāā, ye ntāŋ dye ra tāy. Ye wāyāā wīi gboho ra laam wo. Ye ra laam yīn. Ye wīi ma kayī lii tē yāā ta tēn kur ye. Ye wīi ma yīnkuāyir wīi ra ye. Tee yai ye yii plāhā ye troho wātāhā ne Yesu wīi ne mii, n ga loo nde yar ye na.

2 Yewudihi ma suhu Sentihi ne, yii ca syām mii, n ga ye nar waha nde ne: Ye yai ye yīmbuhu wāā le, ye nii yīmbui nen na. Ye wee la mii cīifua dyaŋ lefua ne Yīnfua kāmāy na? 3 Mboo wii taa -sē ma ra tēntēwaibua, n ma nar ma koho le pe ye. Ma sē yāā, pe pye ra ne te sesrār na le Yesu kapāyī wāpāā wīi na nawee- ye, poo ma suhu Klemāa ne tesē mpāy bye ne pe pye ra ne le tēn laam wo. Pe myar yrūhū wa u cīinde yrā yāāfa saba laam wo.

4 Tee ye laam wāā le Yīnfua ne, -ye naa nuhu di loo nde wīi na! Ye sē luhu la? -Ye naa nuhu di loo nde wīi na! 5 -Ye naa n tāy nawee- bye ne! Yīnfua ga dur ba yagaa. 6 Ye ma syi ye naa ntāŋ cer laa ne ye! Le ma nii laa dyaŋ, ngii wīi ma pye ye na, -ye le pāā Yāhā ye, ye ke nar le ne! Ya'a lii nar Yāhā ye, -ye ke syaha taha le na! 7 Ye ma nii n pye ke syi, yrīŋ mpāy Yāhā ga wāā ye kē, pe ga Yesu Crise wīi ta le n nii gbāā ye laam wo, ye n nii ye saa naa laam yigi laa ge ne ye. 8 Wo nna, lii le kuae, ta n ye yar le ne: Kai- nkāy ke yō, ma maha yai pe naa ke sey, -ye ye laam bye yaha koo na; koo kē, cīinde wūhū ne, tesē kai- nkāy ne nawee- nagboho ta ke na, tesē kai- nkāy ne ke sroŋ, ma maha laha, ma yō nawee- ye, ma ma yīnkuāyir wūhū. 9 Tē ye klahā ma ye yar kai- nkāy ne, -ye naa n pye koo syi! Tee kai- nkāy luhu ra yē na, ma suhu kai- nkāy ne tee ra yāā pyesaha wo, -ye naa n pye koo syi! Loo na, Yāhā -sē ga pye ye ne, Yāhā giu ke yrīŋ wāā nawee- kē.

Pōl syaha wāā Filipefa kē pe diŋ wīi na u kē

10 N nuhu busāā yāā Yīnfua kāmāy na, tee waha le yar ra na yagaa ma yee, ta wīi gboho ye laam wo. N ba cā ye sē ba ra wīi faha ye, pyesaha koo ke sē ba yāā ye na ye. 11 Le sē nii mii fen ma ra na, koo ra n pāā ke syi ye. -Ye yāŋ, tē ma fen tii syi wo yagaa, n te yē nder wa, laa ge saha sye ra ye

ye. ¹² N ga waha nii yigi fen laam wo, n ga maha waha nii yigi nangbān laam wo. Teebehe bye wo, n nii wāyigi cā, fāā wo tesē wādiyai ne. Kla ma ra ye busāā woo, kla ma ra ye car ya woo, n kacān yāā ma nii wāyigi cā. ¹³ N ga waha yia koo ngīi bye na Yesu Crise kāmāy na, woo wii u kaa taha ra fāngā na. ¹⁴ Tee -sē ra fen di, ye le pye yō.

¹⁵ Cāā gii cāā na pe ba fe yir le Yesu kapāyīi wāpāā ne nawee- ye, ta n yir Maseduan kāntraha na, ma n tay kui wo, yii gē le cā laha ma yee, ye Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ya me pe koho le ra ye. Tē naa le kapāyīi pāā nawee- ye, yii ya me tee le wāyīi dur ra kē, ma koho le ra ye. ¹⁶ Tē pye Tesalonī wo, ngii wīi ke pye ra na, ye koho le ra ye, ma ke kla nō wāā ra kē. Ye loo pye ke ter tehe nen yaha. ¹⁷ Le sē nii mii n n ke ye naa koho le ndoo ya ye wāleŋ ya ye. Lii loo tē n ke, ye Yesu wāta ye Yater wīi n waha ye ta, ye n naa kayīi pye. Loo na, ye n waha kayīi yāā Yāhā ye busāā. ¹⁸ Āwā, tee ngii nō wāā ra kē, n ke bye yāā. Ke yai ra ye ma sya ta ter. Yagaa, Yepaflohodi tuu pa wa ye kohole kla ne ra kē, ngaa wīi sē maha wee ra na ye. Ye kohole kla wīi n tāy Yāhā ye, ke ma mii diŋ kla gii syi dyaŋ ke dugu n tāy Yāhā ye, ke n ke sya. ¹⁹ Wān tii wīi te ma ye na, wangbāy le ma Yāhā ye mii syi dyaŋ, ke ga ba te bye wāā ye kē koo syi, Yesu Crise kāmāy na mii ke le pye ra kē mii syi dyaŋ. Loo wangbāy nde, kacān wee le nayōr na ye. ²⁰ Wo Tuhufua Yāhā miingbāŋ yai ke naa n gboho yalebye, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi.

Kuasaha fla, syaha ne

²¹ Nawee- mpāy pe ma Yāhā wām, -ye pe bye syar Yesu Crise myaha na! Yesu kāndeyārfa mpāy pe ma wo ne nwo, pe ye syar. ²² Nawee- mpāy bye pe ma Yāhā wām, ma ma nwo, tesē mpāy gē ne pe ma u fāngafa bye yīŋfua kangbāŋ wo, pe bye ye syar. ²³ Yāhā, ke Yesu Crise laantār wīi pye ye bye kē!

Pɔl saba kaplān Kolosiya ye

Syaha fla nge

¹ Ndoɔ Pɔl kē, ndoo wii Yāhā ra yān yi, ma ra ta Yesu Crise tēnlehe. Ndoɔ, ma suhu wo Yesu kāndeyārwe Timuti ne, wii me too saba nwo yrūhū nɔ wāā ye kē, ² yii mpāy tee yii le soho Yesu koho wo Kolosiya wo. Ye ma wo Yesu kāndeyārwai, ma maha n sron le kānde wo. Wo Tuhufua Yāhā, ke ke laantār yar ye na tesē ke yrīn ne.

Syaha tesē wānar ne Kolosiya wī na

³⁻⁴ Ye sē yāā, tee wo Yīnfua Yesu ta ye Yater mii, tesē mpāy bye pe nii Yāhā nawee-, pe ntān pe dye ye tāy mii, wo koo bye luhu. Koo kē, yalebye wo ma nii ye wī pāā Yesu Crise Tuhufua Yāhā ye, wo ne syaha wāā ke kē ye wī na. ⁵ Pe le Yesu cīinde kapāyī yar ye na, kayūhū nkāy tee ga waha yāā Yāhā tāy, pe koo bye yar ye na ma yee, ye ga waha koho taha yaha ke na. Loo ne, ye n Yesu Crise ta ye Yater, tesē Yāhā nawee- ntān n dye ye tāy. ⁶ Le Yesu kapāyī n cāān driyē kur bye wo, nawee- busāā n nii Yesu ta pe Yater. Tee ba le kapāyī fe luhu ye fla na, le sē ba pye la koo syi dyan? Loo na, ye ba Yāhā laantār wī war cīinde. ⁷ Wo tēntēwe Yepafarsyi wii u ntān dye wo tāy, woo kē tuu ye klaha le kapāyī wī ne. U loo pye wo drahu wo, u ma Yesu Crise tēnlehe, u sron. ⁸ U wo yar ma yee, Yāhā Yrā Fānga kāmāy na, Yesu kāndeyārfa ntān dye ye tāy.

⁹ Ma gbe per gii na too ye wī luhu, yalebye wo n pāā Yāhā ne ye wī na. Wo ke nar, ye yai ye naa ke laam wūhū nkāy pye, ke koo yar ye na. Loo na, ye ga laantōr yāā, Yāhā Yrā Fānga kāmāy na, tee maha ke kai- cā. ¹⁰ Wo Yāhā nar ke ye ta, ye n waha naa ye troho tāhā Yīnfua Yesu yor wo, tesē kai- nkāy ke n tāy u ye, ye n waha naa koo pye. Loo na, ye ga naa kayūhū ter bye pye; kaa ga maha naa n taha ye kacān na, Yāhā kue ye. ¹¹ Wo Yāhā nar ke ye ta ye n waha naa yii plāhā ke fāngayūhū kāmāy na. Loo na, ye ga waha naa wāfāy ter bye sya laanyīn ne, tesē nuhu ne. ¹² Ye ga waha syaha wāā wo Tuhufua Yāhā kē nuhu ne. Ye sē yāā, ke ye ta ye ga waha kayūhū yāā ke cāā- fla wo, kayūhū nkāy ke ta yaha mpāy kē pe ma ke wām.

¹³ Wo Tuhufua Yāhā kē ke wo tyīn sya wam fānga koho wo, ma wo le ke Dyabua Yesu yīnfar yai wo. ¹⁴ Woo kē u wo sya yaha, ma wo kapee- laha kāā wo yīn na.

Yoo kē Yesu Crise ne?

¹⁵ Yesu Crise ma Yāhā yirfua, wo woo yāā.

Yāhā koo na, waa saha ke yāā ye.

Kai- nkāy bye Yāhā ke tāhā,

Yesu Crise woo u ma ke bye yaha ye.

¹⁶ Woo kāmāy na kai- bye tāhā,

yāhāyīn na tesē kāntraha ne,

kai- nkāy nawee ga waha ke yāā yīnde ne,

tesē nkāy ne nawee saha ke yāā yīnde ne ye.

U fānga ter bye tāhā, yīnfar ter bye ne,

sāndāā ter bye ne pe fānga ne.

Kai- bye tāhā woo kāmay na,
ke maha tāhā woo kē.

¹⁷ Kai laa sē bii tāhā wa ye, woo pye.

Woo kāmay na, kai- bye ma ke wānii na.

¹⁸ Ye cā, yīn koo kē

ke ma kadye teebēhe bye yaha ye.

Koo syi dyaŋ Yesu Crise ma
u kāndeyārfa yawār bye yīn na.

Woo kē u ke kai- bye fegbesaha ta,
woo kē tuu cāā yir gbā wo,
ma dur ba yrāŋ na.

Loo ne, u ma yaha ye kai- bye wo.

¹⁹ Le tāy Yāhā ye,

ke n nii ke ya yar woo ya na,

u n nii Yāhā yirfua.

²⁰ Wān tii bye te ma kāntraha na,
yāhāyīn ne, tesē nawee- ter bye ne,

Yāhā yee koo ga te wāā le

ke ya ne ke Dya kāmay na.

Loo ne, Yāhā n pa yrīn ne,

ke Dya ntāŋ kāmay na,

ntāŋ mpāy pe woo yaliile wo

pe ba u kuey mar boo trā na.

Yagaa, nawee- ga waha wāā le Yāhā ne.

²¹ Faale wo, ye bya ba dey Yāhā ne, ye sē ba ke cā ye. Ye pye ge pye ke napī-, ma naa kapee- ga ye laam wo, ma naa ke pye. ²² Yagaa, Yāhā ye ta ye n wāā le ke ne ke Dya gbā kāmay na, yaliile wo u pye kāntraha na, pe n ba u boo. Loo na, Yāhā ta ye ga waha crā ke na, ye laam ne pe laha, tee maha sroŋ, kapee laa saa maha pye ye yīn na ye. ²³ Koo ngīi bye ga waha pye, ye ma nii le Yesu kapāyīi wūhū sya cīinde, ye ma waha yīi na, ma kuee le Yesu kānde wo, ye ma nii koho taha n yaha le kapāyīi kayūhū na. Loo kapāyīi nde pāā ye ye, tesē kāntrahafa bye ne, ndoo Pōl ma le tēnlēhe.

Pōl ma Yesu kāndeyārfa yawāhāfa tēnlēhe

²⁴ Yagaa, kadye wāfāy gii tē n sya ye wīi na, n ke sya nuhu ne. N cā le ga ba laa yō ye kē. Koo wāfāy nge, u Yāhā Yīndefua Crise ke cāā yar yaha wa, n ga koo wāfāy nge bye sya tāŋ, le n laa yō Yesu kāndeyārfa yawāhāfa kē, poo mpāy pe ma mii Yesu kadye dyaŋ. ²⁵ N nii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa tēnlēhe, Yāhā ra taha loo na, ma yee n ke Yāhā kaplāŋ bye pāā tāŋ nawee- ye.

²⁶ Koo kaplāŋ ngīi, Yāhā sē le yar yāā faalefa na ye, ke le yar yagaafa mpāy na pe ma ke koho wo. ²⁷ Koo kai- ngīi, waa sē ke war yāā faale wo ye, ke sroŋ yō. Ye sē yāā, le tāy Yāhā ye, ke n yee koo ga ke yar nawee- ter bye na. Koo kē ngīi: Tee seefar le u Crise ne, ye ga cā ye yee, ye ga ba ye Yāhā nayōr lay yāā. ²⁸ Loo ne, wo u wīi pāā nawee- ter bye ye, ma pe yar n waha le ne, ma le klaha pe ye laantor busāā ne. Mpāy pe seefar le u Crise ne, wo n ke pe laam pe plāhā u kānde wo, wo n ba pe yar u na. ²⁹ Ta tēn ne loo ne. N nii waha, ma le tē Yesu Crise fāngangbāŋ kāmay na.

2

¹ N n traha ye cā, n n fāy cīnde wāfāy Yāhā wānar ne ye wīi na, tesē Yesu kāndeyārfa bye ne Ladusyē wo, tesē Yesu kāndeyārfa mpāy bye ne, pe sē ra cā yāā ye. ² N wāfāy nge sya ma yee, ye byē laam n wāflan yāā Yesu kānde wo, tesē ye n seefar le yii ne, ye ntān n dye yii tāy. N loo pye ma yee, ye waha laantor yāā, ye Yāhā kaplān cā laha, kaplān nkāy waa sē ke cā yāā ye. Koo kaplān ngī u Yāhā Yīndefua Crise wīi pāā. ³ Woo kē u Yāhā wūhū bye cā tān, u maha ma Yāhā laantor ne. U ga waha koo bye yar ye bye na.

⁴ N kai- ngīi byē yar ye na, ye ma syi waa n ba ye wlan yigi u dawar kaplāntāhā ne ye. ⁵ Ta fla ke sya dey ye ne mi, ta laam poo -sē ma ye ne yalebye. Tee yii plāhā, ma kuee le Yesu kānde wo, le tāy ra ye nuhu ne.

Yesu Crise woo u ma yīn

⁶ Tee Yesu Crise ta ye Yater, -ye naa n yār u kānde wo, nawee- n le yān cā ye na, ye seefar le u ne. ⁷ Katyigi ke ke nnen gbāā kāntraha na mi, -ye ye laam nnen gbāā Yesu na koo syi! Ye tyii Yesu n yīn yāā ye kānkai- bye wo! -Ye naa yii plāhā, ye naa n kuee u kur ye. Koo kai- ngīi kē pe naa ye klahā. Yāhā ke ke laantār wīi lii pye ye kē, ye ma n faha le na ye, -ye naa syaha wāā ke kē!

⁸ -Ye yii yigi, waa ma syi u ye wlan dawar kaplān ne ye! Nawee laam kaplān kē koo ne, yīn wee ke na ye, nawee- kapīi wūhū kē. U Yāhā Yīndefua Crise wīi sē kē koo ngīi ne ye. ⁹ Yāhā ke ya wūhū bye yar tān gbāa na u Crise kāmāy na. ¹⁰ Tee seefar le u ne, ye Yāhā wūhū bye yāā tān. Ye sē yāā, woo ma fānga ter bye yīn na, yīnfar ter bye ne.

¹¹ Tee seefar le u ne, ye nii mi ye kūū. Koo yīntaha kē Yesu Crise ye yi kāā kapee- wāpyen wo. Koo kē Crise wākūū, naweete wākūū sē kē ye. ¹² Ye sē yāā, tee tāā yi loho wo, ye le sya ma cā Yāhā fānga kē ke Yesu Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye. Ye wātāāyi yīntaha kē nde: Le ma mi, ye bya ba wāā le u ne gbīi laam wo nakur, Yāhā n ye ta ye n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye.

¹³ Faale wo, ye pye nakur draha wo Yāhā ye, ye kapee- wāpye wīi na. Ye sē ba cīnde Yāhā cā ye, ye sē maha ba kūū Crise wākūū ter na ye, koo kē. Yagaa -sē na, Yāhā ye ta ye n yir poo gbā wo, ma dur ba yrān na woo kāmāy na, ma ye kapee- bye laha kāā ye yīn na. ¹⁴ Le nii mi saba dyan le yrūhū le na ma yee, Yāhā fue ma wo na wo kapee- wāpye wīi na. Yāhā n woo saba wīi kua kāā wo yīn na, yaliile wo Yesu Crise ku wo wīi na trā na. ¹⁵ Yāhā u gbā ta, ma sāndāpee ter bye fānga pye klahā- tān, pe yīnfar ne. Ke yia pe fānga na nawee- bye yīnde na Crise gbā kāmāy na. Ke syi u nii yiafua fānga ter bye na.

¹⁶ Loo na, ye ma syi ye naa waa kapān luhu ye dir wīi na, tesē wān tii ne tee n wo ye. Ye ma syi ye naa waa kapān luhu kapīi- nkāy wīi na, tee yai ye pye gbarbar per syi wo, yronfuē yīmper ne, tesē kani per ne ye. ¹⁷ Koo kai- ngīi ma mi u Yāhā Yīndefua Crise kayūhū yim ya dyan. Yim ya wee kla ye, Crise woo ge kē tuu ga waha u kayūhū wāā ye kē.

¹⁸ Ye ma syi ye naa kawarfuafa kaplān luhu ye Yesu kānde wāyār wīi na ye. Ye ma syi ye yii tege tāā ye, ye naa yāhāyīn tēnlehe sey poosyifa wān syi dyan ye. Poo ma yāā mi wāytāā dyan pe na, ma ngāā yāā, pe ga le ta kangbāy pe laam wo. Yīn wee ke na ye, yatan gbaho ter pe na, naweete kacān ter ya te ma pe laam wo. ¹⁹ Pe sē Yīnfua Yesu wīi klahā nawee- ye ye. Woo -sē kē u n ta, u kāndeyārfa yawāhāfa n gaha yahasee ye, loo le

n tãy Yãhã ye. Le ma mii yĩn wãŋ syi dyaŋ, ke ma kadye teebehe kur bye yaha ye, ke kadye n nii n le. Ke kadye teebehe bye gbra te ya na, sohosar fla na, tesẽ nnen ne.

²⁰ Nawee ma ku, u yĩn yi kãã kapĩ- wũhũ wo. Tee -sẽ nii mii ye ku u Crise ne, le ma mii ye yi kãã kapĩ- wũhũ wãfay wo. Nwa ye n maha yii le yaha kapĩ- wũhũ kãnde wo?

²¹ Pe ma ye pye ma yee, ye ma digi nge di, kapĩ ne; ye ma digi nge ter pye di yãŋ wãpyedyãŋ ya, kapĩ ne; ye ma te kla nge na, kapĩ ne; nwa ye n nii ke sya cĩnde? ²² Nawee- kaklaha ya kẽ koo ne. Yĩn wee ke na ye, ke ga ba kua kãã. ²³ Koo kapĩ- wũhũ pyefa, pe pe ya ta poo ma kacãŋ-, pe sã -sẽ wee ngaa ge ye. Pe pe kai- pye pe ya koho fãnga na ma yee, poo pe ya tege tãã ye. Pe pe ya kadye ka n fãy, pe koo ngĩ bye pye pe yataŋ kãnde na.

3

-Ye naa Yãhã wũhũ ke, koo ke ma yĩn!

¹ Tee nii mii ye yir gbã wo, ma dur ba yrãŋ na gbaafa ye u Yãhã Yĩndefua Crise ne, ye yai ye naa yãhã yĩn wũhũ koo ke. Koo fla na, Yãhã u Crise ta u n nii ke kãndigi kuẽ ye kai- bye yĩn na. ² Ye ma syi ye kãntraha wũhũ ta yahasee ye ye, -ye Yãhã wũhũ koo ta yahasee ye! ³ Ye sã yãã, le ma mii ye wee driyẽ nge laam wo nantãŋ ye, ye n poho Crise ne Yãhã fla na, nawee-saha loo yãã yĩnde ne ye. ⁴ Yagaa, tee n poho Crise ne Yãhã tãy, per gii Yãhã ma ba u ta u n dur ba kãntraha na nawee- bye yĩnde na, woo wii too n poho u ne, wo bye ga ba wãã nii u ne kai- bye yĩn na u nayõr fla wo.

Kolosyifa faale wũhũ, pe yagaa wũhũ ne

⁵ Nawee ma ku, u yi kãã kapee- wãpyeŋ wo. Tee -sẽ nii mii ye ku Yesu Crise ne, ye tyii ye kapee- wãpyeŋ na mii tyatyãhã ter bye dyaŋ, tesẽ katãr rii bye ne te sã yõ ye, ma suhu yĩnde wãn bye wãke ne, tesẽ koho wãwahater ne wale kuẽ ye. U wale ga nii u ye mpar wãŋ dyaŋ. ⁶ Mpãy pe kapee- ngĩ pye, Yãhã laam ga ba war pe ne, ke n pe pẽn. ⁷ Faale wo, tee pye kapee- koho wo, ye naa koo kapee- ngĩ pye.

⁸ Yagaa, ye tyii kapee- ngĩ wãpyeŋ na mii laam wãwar dyaŋ, ncafũhũ wãdiŋ ne, tesẽ napeer ne. Ye ma syi tyehẽ n naa n yi ye yẽ wo, tyatyãhã kaplãŋ ne ye! ⁹ Ye ma syi ye kawar fua naa n taha yii na ye! Ye sã yãã, ye ye faale kapee- wãpyeŋ miy yaha, ¹⁰ ma klaha nii nafãm. Ye ga naa n nii koo syi ya, ye sya ba nii mii Yãhã wãŋ syi dyaŋ, Yãhã gii ke nawee tãhã. Ke syi, ye ga ke cã cĩnde.

¹¹ Ye ma Yãhã cã cĩnde, loo le ma yĩn. Ma -sẽ yee, ye ma Yiifee- woo, ye wee Yiifee- woo, ye kũũ woo, ye sã kũũ woo, ye ma yãmpa woo, ye wee yãmpa woo, le tãy ye ma kulaafa woo, ye ma nyẽfigifa woo, yĩn wee koo katẽ- ngĩ wĩ nen laa na ye. U Yãhã Yĩndefua Crise woo u ma yĩn kai- bye wo, ye bye n poho woo kãmay na.

¹² Ye ma Yãhã wãm. Ye ntãŋ dye Yãhã tãy, ke n ye yãŋ yi, ye nii ke wãm. Loo nde na, ye yai ye naa koho le yii ye, -ye naa laantãr yar yii na, -ye naa yii tege tãã ye, -ye ta ye wii naa n tãy nawee- ye, -ye naa nii laanyĩn ya ne! ¹³ -Ye naa n nii pra yii ne, ye nampyeŋ wii ma laa tee pye ye na, ye yai ye tyii le kapee fuc na ye kuãŋ ne. Ye yai ye naa n tyii ye kapee- foho na yii kẽ, mii Crise tyii ye kapee- foho na u kuãŋ ne mii. ¹⁴ Lii le ma yĩn, ye tyii ye ntãŋ n dye yii tãy, loo ga ye ta ye n sroŋ wãã le.

¹⁵ Crise tuu yrīŋ mpāy wāā ye kē, ye tyii poo wīi n naa n nii ye laam wo, -ye n naa ye troho tāhā loo kānde na yalebye! Ye ma nii koo syi, ye bye ga naa n nii yīmbui nen na, yii mpāy tee ma Yesu kāndeyārfa. -Ye naa syaha wāā Yāhā kē kai- bye na! ¹⁶ Ye tyii u Crise kapān n nii gbāā ye laam wo, le cīinde wūhū bye ne. Loo na, ye yai ye laantor yāā, -ye naa yii klahā le Crise kapān ne, -tee naa yii laam too kai- na! -Ye naa syaha wāā Yāhā kē, -ye naa yay le nuhu ne ke kē! -Ye naa koo ngūi pye Yāhā wāsey yay ne, tesē Yesu kāndeyārfa yay taa ne, ma suhu yay taa ne tii Yāhā te le ye laam wo.

¹⁷ Kaplāŋ nkāy bye tee ga naa n pāā, -ye naa ke pāā Yīŋfua Yesu miyyūhū n yi le na. Tesē, kai- nkāy bye tee ga naa n pye, -ye naa ke pye u miyyūhū n yi le na! Yāhā ke ke laantār wīi lii pye ye kē, ye ma n faha le na ye, -ye naa syaha wāā ke kē Yīŋfua Yesu kāmāy na!

Yesu kāndeyārfa pe nampyeŋ- ne

¹⁸ Цоо, yīnfar wāā ma puai kē, taa naa n luhu u ye! Loo ne le sroŋ Yesu kānde na. ¹⁹ Puai, tyii ma цоо ntāŋ n dye ma tāy, ma'a syi ma ma laam waha ter u ne ye.

²⁰ Kicar, -ye naa n luhu ye seefa ye kai- bye wo! Loo ne le yō Yesu kānde na. ²¹ Seefa, ye ma syi ye laam n waha ter ye pii ne ye! Mii loo sē ne ye, pe ga waha yee, pe wīi sē n tāy ye ye ye.

²² Tēntē-, -ye naa n luhu ye yīŋfa ye kai- bye wo, kāntraha nge na. Pe yīnde ma ye na woo, pe yīnde wee ye na ye woo, -ye naa pe wīi pye yalebye! Ye ma syi ye yee, ye ga naa pe wīi pye, ye wīi n tāy pe ye loo wīi na ye. Tee n ke ye wīi n naa n tāy Yīŋfua Yesu ye, -ye naa ye yīŋfa wīi pye laanyōm ne. ²³ Le ma pye tēn lii tēn lii, -ye le tē yō nuhu ne! Ye sē yāā, ye le tē Yīŋfua Yesu kē, ye sē le tē naweeteē kē ye. ²⁴ -Ye ye laam too nde na: Yāhā kayūhū nkāy ta yaha ke nawee- kē, Yīŋfua Yesu Crise ga ba ye dāā ke ne. Ye sē yāā, ye tēn tē woo kē. ²⁵ Wii tuu -sē kapee- pye, Yāhā ga ba u pēn u kapee- wīi na. Yāhā -sē nge, le tāy ma ma nangbāŋ woo, ma ma nafla woo, nawee- bye ma wāceŋ ke yahasee ye.

4

¹ Yii mpāy tee ma yīŋfa, -ye naa n sroŋ ye tēntē- ne, -ye pe yigi naa n yō! -Ye ye laam too nde na: Ye bya, ye Yīŋfua ma yāhāyīŋ na, wii tee yai ye naa n luhu u ye.

Pɔl Kolosyifa yar kai- ne

² -Ye naa n pāā Yāhā ne yalebye! Ye ma syi ye naa n faha loo ne ye! -Ye naa syaha wāā Yāhā kē, ke laantār wūhū nkāy wīi na ke n pye ye kē. ³ -Ye naa Yāhā nar ta bya wīi na, ta n waha nii yāā, n naa u Yāhā Yīndefua Crise cīinde wīi yar nawee- na, cīinde wīi lii pe sē le cā yāā ye. Ye sē yāā, loo cīinde nde wīi ne tē ma nwompīhi wo. ⁴ N taha loo cīinde nde wāpāā na. -Ye Yāhā nar ta n waha le pāā laha nawee- ye.

⁵ Mpāy pe wee Yesu kāndeyārfa ye, -ye naa ye troho tāhā pe ne laantor ne. Ye ma kāhā yāā tee ga waha Yesu wīi pāā pe ye, -ye naa le pye. ⁶ -Ye naa kaplāyūhū pāā pe ne, laantor ne! Wii ma ye yey lii ne, -ye ufua klahā cīinde ne!

U saba kuasaha fla, syaha ne

⁷ Kai- nkāy ke ma ra wūhū, Tesyīhi wii u ma wo Yesu kāndeyārwebua, u n gaha naa ke tōr ye ye. U ma ra tēntēwe Yesu tēn na; u koho le ra ye. ⁸ N u lehe wāā ye ye, u ga wo wūhū pāā ye ye, tuu ye ta ye n waha

laanyĩn yāã. ⁹ Pe ma pe syām ye klofua Wonasyimu ne. U bya ma wo Yesu kãndeyārweɓua, u sroŋ le kãnde wo. Poo pe syām, pe n gaha ye yar kãnkāy bye ne, ke n pye wo fla na nwo.

¹⁰ Arisarkε wii u ma nwompihi wo ra ne, u ye syar, woo tesē Barnabaase cīfua Mareke ne. N ba u Mareke wī cāã pāã wa ye ye. U ma ba ka ye fla na, -ye u yigi yō! ¹¹ Yesu wii pe n yee Yituse, u bya ye syar. Poo naam tãã mii ya me pe ma Yiifee-, ma Yesu kãnde yār, ma nii tēn tē ra ne Yāhā Yai myaha na. Pe wī nuhu le ra laam wo, ma maha ra laam yīn.

¹² Yepafarsyi wii u bya n yi ye klo wo, u bya ye syar. U ma Yesu Crise tēntēle. Yalebye u Yāhā nar ye wī na cīinde wānar, ma yee ke wāle laantor wāã ye kē Yāhā wūhū kuɛ ye, ye n ke laam wūhū cā, ye naa ke pye. ¹³ -Ye yāŋ, n cā ye wī sroŋ gboho Yepafarsyi laam wo cīinde, yii Kolosyifa, tesē Ladusyefa bya ne, tesē Yeraplosyifa ne. ¹⁴ Wo naambiyāɓua Luke wii u ma dohotar, woo tesē Demasu ne, pe ye syar. ¹⁵ -Ye Ladusyε Yesu kãndeyārfa syar, -ye Nehefaa syar, woo tesē Yesu kãndeyārfa mpāy ne, pe pe ya wāã u kaha wo. ¹⁶ Ye ma ba saba nwo kal tãŋ wa ye yawāhāfa bye ye, ye ta pe n u kal Ladusyε Yesu kãndeyārfa yawāhāfa bya ye. Saba wii tē -sē yrūhū wāã Ladusyefa ye, pe ma u no wāã ye kē, -ye u kal yii ndon! ¹⁷ -Ye Arisyipe yar, pe u taha Yīŋfua Yesu tēn lii na, u le tē yō!

¹⁸ Kaplāŋ nkāy ke ga taha yagaa, ndoo gε kē tē ke yrūhū ta koho ne: Ndoɔ Pɔl, n ye syar. N ma nwompihi wo, ye ma n faha le ne ye. Yāhā ke ke laantār wūhū pye ye bye kē.

Pɔl saba cir kaplāŋ Tsalonifa ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pɔl tesē Silaasyi ne, Timuti ne, wii kē too saba nwo yrūhū nɔ wāā ye kē, yii mpāy ye ma Tsaloni wo, ma seefar le wo Tuhufua Yāhā ne tesē wo Yīŋfua Yesu Crise ne. Wo syaha ma ye ye. Yāhā ke ke kayīī wāā ye kē tesē ke yrīŋ ne.

Tsalonifa troho wātāhā tesē pe Yesu wāta wīī ne pe Yater

² Wo syaha wāā Yāhā kē yalebye ye bye wīī na. Wo ma maha nii n pāā Yāhā ne, wo sē n faha ye wīī ne ye. Wo loo pye yalebye. ³ Ye Yesu ta ye Yater, ma nii woo laam wīī ya pye. Ye ntāŋ dye yii tāy, loo maha ye ta ye n nii tēŋ tē yii kē. Ye maha koho taha yaha Yesu na. Wo ma nii n pāā Yāhā ne, wo sē n faha koo kai- ngīī bye wīī ne ye. ⁴ Wo nna, waa u Yesu kāndeyārwei ne, wo cā ye ntāŋ dye Yāhā tāy ke n ye yāŋ yī, ma yee ye nii ke wām. ⁵ Too Yesu kapāyīī pāā ye fla na, wo sē le pāā ye ye wo yē kaplāŋ ya ne ye. Yāhā Yrā pye wo ne, koo kē fāŋga n nii wo kaplāŋ na. Wo ba le cā laha ma yee, le Yesu kapāyīī ma cīinde. Too pye ye ne ma naa wo troho tāhā kii syi, ma yee ye waha kayīī loo yāā, ye le cā. ⁶ Ye wāfāy yāā gboho Yesu wīī na, ma sye ma le Yāhā kaplāŋ sya nuhu ne, nuhu tii syi Yāhā Yrā Fāŋga te le nawee- laam wo. Tee loo nde pye ke syi, ye ye troho tāhā wo wāŋ syi dyaŋ tesē wo Yīŋfua Yesu ne. ⁷ Loo nde ta, Yesu kāndeyārfa mpāy pe ma Maseduan kāntraha kui wo, tesē Yakayi kāntraha kui ne, poo mii bye ga waha yāŋ ye na. ⁸ Le Yesu wīī gbe ye fla na, ma cāāŋ n gaha Maseduan kāntraha kui bye wo, tesē Yakayi kāntraha kui ne. Loo ya sē ne ye, tee Yāhā ta ye Yater kii syi na, nawee- le luhu teebche bye wo. Wii ge saha laa pāā taha le na nantāŋ ye. ⁹ Too ba ka ye fla na, ye n ba wo yigi yō mii, nawee- bye loo pāā. Ye mpar wān tii tee ba ta too ma yāhā, ye too nde bye miy yaha. Cīinde Yāhā gii ke wān bye tāhā, ye ye yīntaha sroŋ koo ya ye, ma ke tēn tē. Yagaa ye ke Dya wādurbaŋ sēŋ. Nawee- bye maha loo pāā. ¹⁰ Yesu woo kē u ma Yāhā Dya, Yāhā u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Woo kē, tuu wo sya yaha, Yāhā ma n ba wo sāhā wo kapee- wīī na ye. Yagaa, ye woo wādurbaŋ sēŋ, yaliile tuu ga ba yir yāhāyīŋ na u dur ba kāntraha na.

2

Pɔl troho wātāhā Tsalonifa fla na

¹ Yii mpāy tee ma wo nna Yesu kānde wo, yii ge le cā ma yee wo wākaŋ ye fla na, ke sē yi wāwaha ye, mpāy Yāhā kapāyīī sya cīinde. ² Ye maha cā ma yee, too ba yir klo lii wo pe n yee Filipe ma cā pa ye fla na, pe ba wo tyehē ma wo nuhu ke fla na. Le sē -sē ba kai kua wo ye ye. Yāhā fāŋga wāā wo kē, wo n pa maa le kapāyīī pāā ye ye. Nawee- busāā n yee poo ga sye wo na; loo naa bye ne, wo waha naa n gaha le kapāyīī wāpāā ne. ³ Kapāyīī lii too n pāā nawee- ye, wo sē le wā klaha ta kawar wīī ye, wo sroŋ le wāpāā ne ye ye, wo sē maha n ke wo nawee- plaha le kāmpee laa ter wo ye. Aye, kaplāŋ nkāy ke sroŋ Yāhā ye, koo kē too n pāā. ⁴ Koo kē,

ke wo yāŋ yi ma wo taha ke kapāyī wāpāā na nawee- bye ye. Wo sē n ke wo wīī n naa n tāy nawee- ye ye, wo n ke wo wīī le naa n tāy Yāhā ye, koo gii ke wo laam wūhū yāŋ. ⁵ Ye le cā laha ma yee, wo sē wo yē ta sīsīī kawarfuafa dyaŋ ye, wo yē kapān laa sē le yar ma yee, wo koo ngīī pye war wīī na ye. Yāhā yīnde ma wo na. ⁶ Wo sē myaha ke ye ye ye, wo sē maha myaha ke waa ter ye ye. ⁷ Too sya mii Yesu Crise tēnlehe, wo sē wii ta fāngafa ye laam wo ye. Aye, ye ntāŋ ba dye wo tāy, nahafua wāŋ syi dyaŋ tuu ne u pii gbihi n yigi. ⁸ Ye ntāŋ pe dye wo tāy, loo nde ta, wo n ba yer le Yāhā kapāyī wāyar wīī na ye ye. Loo ya sē ne ye, wo ba yer wāku wīī na ye kē. Ye wīī ba gboho ter wo laam wo, koo kē! ⁹ Yii mpāy ye ma Yesu kāndeyārfa, tēn lii too naa n tē, ma naa wāfāy gii fāy, ye le cā: Too pye ye ne ma naa le Yāhā kapāyī yar ye na, wo naa tēn tē ke yai ke yīmper. Wo sē naa ye fāy laa ge ne ye. ¹⁰ Yii mpāy tee Yesu ta ye Yater, too pye ye ne, wo troho wātāhā ter pye gbegbe ma maha ba sron, wāteepyē sē maha pye le na ye. Ye bye le yāā yīnde ne, le maha pye Yāhā yīnde na. ¹¹ Ye cā ma yee, wo pye yii nanem bye ne, mii tuhufua dyaŋ u pii ne. ¹² Wo naa ye laam gbā, wo naa ye laam yīn ye kē, wo naa ye nar ye naa ye troho tāhā Yāhā yor wo, Yāhā koo kē ke ye yee dye ke Yai wo, ma maha ye ta ye n ke nayōr yāā.

Wāfāy sē waha Tsalonifa ta pe n le Yāhā kapāyī sye ye

¹³ Wo maha syaha wāā Yāhā kē yalebye laa ter ne, loo ne nde: Too le Yāhā kaplāŋ pāā ye ye, ye le luhu. Ye sē le sya mii naweeteē yē kapān ya dyaŋ ye, ye le sya ma cā Yāhā yē kapān ne. Le -sē ma cīnde, Yāhā yē kapān ne. Loo kapān nde tēn tē ye laam wo, yii mpāy tee Yesu ta ye Yater. ¹⁴ Yesu kāndeyārfa yawārfa mpāy pe ma Yude kui wo, poofa mii, pe seefar le Yesu Crise ne. Pe wāfāy yāā gboho le Yāhā kapāyī wīī na. Wo nna, ye yāŋ pe na, koo kē wāfāy gii ke ye dye yagaa, ye ke sya laanyīn ne. Wānuhu gii ye terfa pe ye nuhu yagaa, Yiifee- naa pe Yude Yesu kāndeyārfa nuhu koo syi. ¹⁵ Poo Yiifee- ya kē, pe naa pe faale Yāhā kaplāŋ tērfa boo, ma sya ba wo Yīnfua Yesu boo. Yagaa, pe maha mii pe wo kar teebhe bye wo. Pe wīī sye Yāhā ye, pe ma nawee- bye napīī-! ¹⁶ Koo kē, pe n nii n sye wo na fānga ne ma yee, mpāy pe wee Yiifee- ye, wo ma n le Yāhā kapāyī pāā pe ye pe n sya yaha ye. Pe yagaa kapee- nkāy pe n pye, ma le taha faale cāā wūhū na, koo ngīī bye n ta, Yāhā laam n war pe ne.

Pōl n traha u maha Tsalonifa yāā

¹⁷ Wo nna, wo cāāŋ wii na, ma dey wii na, wo laam sē -sē faha ye na ye. Loo ne, le sē ma- ye, ye wāyāā laam n wo yigi fānga ne. ¹⁸ Wo naa n traha wo dur ga ye fla na. Tēhe syāŋ bye, ndoo Pōl yee, n ga ka ye fla na, Setane sāndāpee yīnfua n yer tā wo na. ¹⁹ Wo Yīnfua Yesu ma'a dur ba per gii, ye wīī sē na, le ga ba nii nuhu wīī wo ye, le ba wo myaha gboho wo Yīnfua Yesu ye. Āwā, wo koho taha yaha yii poo na, wo myaha n waha ba gboho Yesu ye. ²⁰ Yii me tee ga ba ta wo n cā wo yee, wo yia wo naa nuhu di.

3

¹ Ye wāyāā wīī le gboho ter wo laam wo, wo n gblihi laa ma kuee wii ya klo nde wo pe n yee Aten, ² ma wo nampyen Timuti no wāā u ga ye yāŋ. Timuti tēn tē wo ne Yāhā kē, le Yāhā Yīndefua Crise kapāyī wāyar ne nawee- na. Tee mii Yesu kāndeyārfa, wo u lehe wāā ye ye, u ga ye ta ye n fānga yāā ye naa le Yesu kānde yār, tuu maha ye ta ye n naa n gaha

yahasee ye le wo nuhu ne. ³ Loo na, pe napī- pe wo bye fāy wāfāy gii ne, koo wāfāy nge ma n waha yia ke ye laam wlāhā ye. Yii gē le cā ma yee, koo wāfāy nge saha ke laa wii Yesu kāndeyārfa yīn na ye. Yāhā kē ke loo ta. ⁴ Ye cā, too pye ye fla na nantān, wo ba ye cāā yar yaha ma yee, pe napī- ga ba naa wo bye fāy. Loo le n pye yagaa wo bye na, ye n nii le yāā. ⁵ Loo ne, ye wāyāā wīl le gboho ter ta laam wo, ta n gblihi laa ma Timuti lehe wāā ye ye u ga ye yān, ye ma ye n pye mii le Yesu kānde wāyār ne. N ba fya ma yee, laa na sāndāpee yīnfua ga pye u ye tyīn yi kāā le Yesu kānde wo, wo tēn bye n nii tēwai ye fla na.

Pōl laam yīn Tesalonifa ne

⁶ Yagaa, Timuti tuu ka maa ye yān, ma dur ba wo ye, u kayūhū pāā wo ye, ye troho wātāhā wīl na le Yesu kānde wo, tesē ye ntān wādye wīl ne yii tāy. U wo pye ma yee, wo wīl ma le tāy nii ye laam wo. U maha yee ye wāyāā laam ke wo yigi mii, wo wāyāā laam bya ye yigi ke syi dyaŋ. ⁷ Wo nna, kapee- nkāy ke wo dye, ma suhu wāfāy gii ne ke ma wo na, too -sē Timuti kaplān ngīl luhu ye wāyār wīl na le Yesu kānde wo, loo nde wo laam yīn. ⁸ Yagaa, too cā ye yii plāhā ma kuee le Yesu kānde wo, loo nde wo kadye sāhā wo kē, ma maha fānga gaa taha wo na. ⁹ Yāhā wīl gboho wo laam wo, ke maha ta ye wīl n nii wo ye nuhu wīl ma sya ga ta ter. Wo syaha kloŋ ter Yāhā na loo nde ne. ¹⁰ Ke yai ke yīmper, wo ke nar wo laam bye ne, ke le sya wo ye, wo n waha ka wo ga ye yāā yīnde ne. Laa ma pye, le ye wlāhā ye Yesu kānde wāyār wīl ne, wo n ga le gbihi ye kē. ¹¹ Wo Tuhufua Yāhā koo gē tesē wo Yīnfua Yesu ne, pe le sya pe kānde gbihi ta, wo n waha ka wo ga ye yāā! ¹² Wo Yīnfua u ta kaa n naa n taha ye ntān wādyen na yii tāy tesē nawee- bye ntān wādyen ne ye tāy, le n sya ba nii mii ye ntān pe dye gboho wo tāy mii. ¹³ Tee wo Yīnfua ta ye Yater, u ta u wīl n nii gbāā kuee ye laam wo, laa wāpee ma n pye ye laam wo ye. Loo na, wo Yīnfua Yesu ma ba dur ba mpāy bye ne pe ma u kur ye, ye laam bye ga ba nii gbegbe wo Tuhufua Yāhā yahasee ye. Ngaa ma n waha wo cer Yāhā na ye.

4

Troho wātāhā gii syi ter ke n tāy Yāhā ye

¹ Wo nna, yagaa too ye klaha ye yai ye naa ye troho tāhā mii le n waha naa n tāy Yāhā ye, wo cā loo ne tee n pye. Yagaa, waa ye nar waha wīl nen nde ne wo Yīnfua Yesu myaha na: Tee ye troho tāhā mii, -ye kaa gbihi taha naa n gaha ke wātāhā na! ² Kai- nkāy wo Yīnfua Yesu yee tee yai ye naa n pye, wo ke yar ye na. Ye ke cā.

³ Lii le ma Yāhā laam wīl loo ne nde: -Ye ye troho wātāhā ter ta, ke n naa n yō, ke naa n nii gbegbe, -tee yii yigi tyatyāhā kue ye. ⁴ Ye bye, -ye naa kacān yāā ye ca kue ye, -ye naa nagboho ta pe na. Lii le yō Yāhā ye, -ye naa loo pye! ⁵ Ye ma syi ye flefle n gboho ter ye na mii nawee- mpāy dyaŋ pe sē cīnde Yāhā cā ye. ⁶ Waa ma syi u kapee pye u nampyeŋ na loo nde ne ye! Waa ma syi u dugu u nampyeŋ na kai laa wo ye. Wo ye yar waha wa loo nde ne ma yee, mpāy pe koo kapee- ngīl ter pye, Yīnfua ga ba pe pēn. ⁷ Ye sē yāā, Yāhā sē wo yee ma yee, wo naa wo troho tāhā tyatyāhā yor wo ye, ke wo yee ma yee, wo wo troho wātāhā ter ta ke n naa laha kankai- bye wo. Loo le n tāy Yāhā ye. ⁸ Loo ne, wii ma loo kaklaha wīl nen nde sye, naweete kaklaha sē kē tuu sye ye, Yāhā kaklaha kē tuu sye, Yāhā gii ke ke Yrā le ye laam wo.

⁹ Tee mii Yesu kãndeyãrfa, ye ntãñ wãdye wĩ na yii tãy, laa kafuẽ wee tẽ ga maha yrũhũ yar ye na ye. Yãhã gẽ ye yar wa, tee ga pye mii, ye wĩ naa n tãy yii ye, ye le cã. ¹⁰ Loo gẽ ne tee n pye ye Yesu kãndeyãrwai mpãy bye ne pe ma Maseduan kãntraha kui kur bye wo. Wo nna, wo maha le nar ye ye, -ye maha kaa taha loo nde wãpyen na. ¹¹ -Ye naa n ke ye naa ye troho tãhã laanyĩn ne, ye sẽ yai ye nii teger waa ye ye, ye yai ye naa ye yĩn kai- gbihi yii ya. -Ye naa tẽñ tẽ yii ya ye naa ye yẽ digi ke, mii too ba ye yar wa le ne mii. ¹² Ye ma nii koo pye, waa saa naa n fãy ye yẽ wãwoo wĩ ne ye, tesẽ mpãy pe wee Yesu kãndeyãrfa ye, pe ma n laa yãã ye na ye.

Yesu ga dur ba kãntraha na mii

¹³ Wo nna, mpãy pe ku ter wa, lii le ga ba pe dye, wo n traha ye cĩnde cã loo nde na. Loo na, ye laam saa wlãhã naa n nii yalebye mii mpãy dyan, pe sẽ koho taha yaha cĩnde yrã na ye, cĩnde yrã lii wãkuayãã wee le na ye. ¹⁴ Wo cã ma yee, Yesu ku ma dur, ma yir gbã wo, ma pa yrãñ na gbaafa ye. Loo ta wo n maha cã ma yee, mpãy pe Yesu ta pe Yater ma sya ba ku, Yãhã ga ba poo bye ta pe n yir gbã wo, pe dur ba yrãñ na, pe ba nii Yesu ne. ¹⁵ Wo Yĩnfua wo yar kai- nkãy ne, waa ke pãã ye ye: Yĩnfua ma ba dur n pai, wii mpãy too sẽ ku wa ye, wo saa ba pye mpãy yahasee ye pe ku ter wa ye. ¹⁶ Wo ga ba luhu tẽñ gaa ne mii waa dyan tuu gbey fãnga ne. Wo ga ba luhu yãhã yĩn tẽnlehe yĩnfua waa yĩmbui ne. Wo ga ba luhu Yãhã tũtũũ wãwoo ne. Yĩnfua gẽ ga ba yir yãhã yĩn na u tege ba. Mpãy pe ba Yesu ta pe Yater ma sya ba ku, poofa ga ba yir wa gbã wo, pe dur ba yrãñ na, pe yahasee sya. ¹⁷ Loo kur ye, wii mpãy too ga ba pye nantãñ yrãñ na le yale wo, wo bya waa ba yir taha pe na yãhãsyõr wo, wo ga Yĩnfua wãã ncaha ye. Loo na, wo ga ba kuae yai tãñ Yĩnfua ne. ¹⁸ Tee mii ye kaplãn ngũ luhu, -ye naa ke pãã yii ye, ye naa ye laam yĩn loo nde ne!

5

-Ye yii yigi, Yĩnfua wãdurban ga ba ye fe gbe!

¹ Wo nna, kai- ngũ pyeyale tesẽ ke pyeper ne, ye sẽ n ke n koo yrũhũ yar ye na ye. ² Yii gẽ le cã laha ma yee, waa saa ba Yĩnfua durbaper cã ye. Koo per ga ba pye mii yuhu wãñ syi dyan tuu ne pa yĩmper wõ, waa gẽ saa cã ye. ³ Yaliile nawee- ga ba naa n yee: Yagaa woo, laa wãpee wee ye, ntãncer wĩ laa wee nantãñ ye, loo yale -sẽ ne, le kapeengbãy ga pe fe gbe le pe dye. Pe saa ba wloho yi le wo ye, le ga ba nii mii calaifua wãñ syi dyan, laha ke ne u fe gbe wãyaa ne. ⁴ Yii poo na, wo nna, tee laa cã Yãhã wĩ na, ke per saa waha ye fe gbe yuhu wãñ syi dyan ye. ⁵ Ye sẽ yãã, ye bye ye ma cãã- nawee-, ye ma yai nawee-, kai nkãy ke yõ gbaa na, ye koo pye. Wii mpãy too Yesu ta wo Yater, yĩmper wohofa sẽ me wo ne ye, wamfa sẽ me wo ne ye. ⁶ Loo na, wo ma syi wo naa napar pye wo sã wãy naa n faha wo Yĩnfua Yesu wĩ ne mii mpãy dyan pe sẽ cĩnde Yãhã cã ye. Wo yai wo naa wo laam too yalebye wo Yĩnfua Yesu wĩ ne, wo yai wo naa kacãn yãã wii na. ⁷ Yĩmper kẽ nawee- pe sã n wãy, yĩmper maha kẽ nawee- pe sãm wo n ter, ma n faha pe ya yaha. ⁸ Wii na, wo ma yai nawee-, wo yai wo naa kacãn yãã wii na. Wo ma Yesu ta wo Yater ma maha ta, wo ntãñ nii n dye wii tãy, le ga nii wo ye mii ntẽn nayroho dyan naan miyfa pe le paha tã kadye na. Wo ma wo koho taha yaha wo wãsyayaha wĩ na, le ga nii wo ye mii ntẽn yĩncigi dyan naan miyfa pe le paha tã yĩn na. ⁹ Ye sẽ yãã, Yãhã sẽ wo yãñ yi ma yee, ke kasãhã te ba too wo na ye. Ke wo yãñ yi, ma

yee wo wāsyayaha yāā wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na. ¹⁰ U Syayahafua ku wo wīī na, ma yee wo ba nii u ne yaliile wo u ma ba dur ba. U dur ba wo yāā yrāŋ woo, u dur ba wo yāā too ku woo, loo wīī nen ya ne, wo ga ba nii u ne. ¹¹ Loo na, -ye naa ye laam gbā, -tee naa koho le yii ye, ye naa kaa taha ye troho wātāhā na Yesu Crise kānde wo!

Ke kai- wāyar kuasaha

¹² Mpāy pe Yīnfua tēn tē ye kē, ma ye troho wātāhā sroŋ ye kē Yesu kānde wo, ma ye yi n kāā kapee- wāpyeŋ kānde wo, wo nna, wo ye nar, -ye naa nagboho ta pe na! ¹³ Pe tēn lii tē ye kē, ye tyii loo nde n ta, pe wīī n naa n tāy ye ye. -Ye naa laanyīn wūhū pye yii kē tesē ye nampyeŋ-bye ne! ¹⁴ Wo nna, wo ye bye nar, mpāy pe tēn wīī sye, -ye pe yar le ne ye yee, kayīī sē ne pe dye yer ye. Mpāy pe ma, laa le pe fāy, -ye naa pe laam yīn! Mpāy laam pe ma fāhāfāhā kapee- wāpyeŋ kue ye, -ye naa pe yāŋ ye naa laantor kaplāŋ le pe laam wo. -Ye naa ye laam yīn poo mii bye ne! ¹⁵ -Ye naa yii yīgi: Ye nampyeŋ- ma kapee pye ye na, ye ma syi ye le dur u kē ye! -Ye naa kayīī loo ke, ye naa n pye yii kē tesē nawee- bye ne. ¹⁶ -Ye yāŋ, -ye naa nuhu di yalebya, ¹⁷ -tee naa n pāā Yāhā ne yalebya, ¹⁸ -tee naa syaha wāā Yāhā kē kānkai- kur bye wo! -Ye naa ye troho tāhā koo syi Yesu Crise kānde wo, yii mpāy tee seefar le Yesu Crise ne. Koo ke ma Yāhā laam wūhū. ¹⁹ Yāhā Yrā lii Yāhā le le ye laam wo, le ma mii naa dyaŋ Yāhā ke tar ye laam wo. -Ye naa n luhu le yīmbui nde ye, ke naa ma n fege ye! ²⁰ Wii ma Yāhā kapān laa luhu u laam wo ma le tōr, ye ma syi ye yee, yīŋ wee le na ye. ²¹ -Ye yāŋ naa n le kai- bye wo, lii ma sroŋ, -ye loo gbe! ²² Lii le -sē pee, -ye loo yāā ye le ta yaha!

Syaha tesē Yāhā wānar fla ne

²³ Yāhā gii ke n pai yrīŋ ne, ke ta ye n kuee yai tāŋ ke koho wo. Ke ye laam bye ta pe n kuee yai tāŋ gbegbe, ye yrā ne, ye kadye bya ne, wo Yīnfua Yesu Crise n sya ba dur ba! ²⁴ Yāhā koo ke ga le pye ye kē. Ye sē yāā, Yāhā sē n yi ke kapān kur ye ye. ²⁵ Wo nna, ye bya, -tee naa Yāhā nar wo kē yii ndoŋ! ²⁶ Yesu kāndeyārfa mpāy bye pe ma ye fla na, ye pe bye gbihi syar wo kē, ye pe yar wo bye ma tuhufua nen pii, wo ntāŋ dye wii tāy. ²⁷ N ye nar Yīnfua myaha ne, -ye saba nwo kal Yesu kāndeyārfa bye n luhu. ²⁸ Wo Yīnfua Yesu Crise u kaa taha ye na.

Pɔl saba syāṅ wuhu kaplāṅ Tesalonifa ye

Syaha fla

¹ Ndoos Pɔl tesē Silaasyi ne, Timuti ne, wii me too saba nwo yruhū no wāa ye kē, yii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa mpāy tee ma Tesaloni wo, ma seefar le wo Tuhufua Yāhā ne tesē wo Yīṅfua Yesu Crise ne. Wo syaha ma ye ye. ² Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīṅfua Yesu Crise ne, ke ke kayī wāa ye kē tesē ke yrīṅ ne.

Wāfāy naa bye ne, Tesalonifa ka yahasee ye Yesu kānde wo

³ Wo nna, yii mpāy ye n yār Yesu kānde wo, kaa n taha ye Yesu wāta wī na ye Yater, kaa maha n taha ye bye ntāṅ wādye wī na yii tāy. Wo yai wo naa syaha wāa Yāhā kē yalebye loo nde wī na. Le sroṅ wo naa loo pye. ⁴ Loo ne, wo ne naa ye wī pāa Yesu kāndeyārfa yawār teebehe wo, wo naa ye sey wo yee, nawee- pe sya ye nuhu le Yesu kapāyī wī na, wāfāy ke maha ma ye na, loo naa bye ne, ye ye laam yīn, ma n yār le Yesu kānde wo laantee nen ne. ⁵ Wii ma loo yāṅ u ga cā u yee, Yāhā ga ba nawee- sāhā ke kasāhā tii ne te sroṅ. Tee mi, ye wāfāy sya le kapāyī wī na, Yāhā ga ba yee ye wī na ke yee, ye yai Yāhā Yai ne.

⁶ Ye sē yāa, lii le sroṅ, loo ne Yāhā ga ba pye: Mpāy pe ye nuhu yagaa Yesu wī na, Yāhā ga ba pe bye pēn. ⁷ Yii mpāy tee ma wāfāy wo Yesu wī na yagaa, Yāhā ga ba wū wāa ye kē, wo bya ne. Yāhā ga ba loo pye yaliile wo Yīṅfua Yesu ga ba yir yāhāyīṅ na, u naa n pai u yāhāyīṅ tēnlēhe ye ne, u yāhāyīṅ tēnlēhe mpāy pe ma fānga ne. ⁸ U ga ba naa n pai mii naa dyaṅ ke u gbey le, kacān wee ke wāyēhe na ye. U ga ba pa nawee- wāpēn wī na. Mpāy pe sē n ke pe Yāhā cā ye tesē mpāy ne pe sē wo Yīṅfua Yesu kapāyī sya ye, u ga ba poo pēn. ⁹ Pe wāpēn ga ba pye lii ne Yāhā ga ba pe wī pye klaha- tāṅ, pe saa maha yō yāa ye. Yāhā ga ba yer tā pe na, pe saa waha crā Yīṅfua na ye, pe saa waha u fānga nayōr yāa ye. ¹⁰ Koo ngī ga ba pye per gi Yīṅfua ga ba dur ba; u ga ba pa pe n ba naa u sey u fānga wī na, u fānga gi ke n yāa mpāy na pe ma u wām. U ga ba pa pe n ba naa u miingbāṅ yee mpāy bye wī na, pe u ta pe Yater, tesē yii bya ne, tee wo yē kaplāṅ sya ma Yesu ta ye Yater.

¹¹ Loo ne le wo ta wo Yāhā nar ye wī na yalebye. Yāhā ke ye yee, ye naa ye troho tāhā mii syi, wo ke nar, ke fānga le ye laam wo, ye n waha naa ye troho tāhā koo syi. Wo maha ke nar, ke ke fānga ter wāa ye kē, ye n waha naa ke laantār wī pye. Tee Yesu ta ye Yater, kai- nkāy tee yai ye naa n pye, n Yāhā nar, ye waha naa ke pye Yesu fānga kāmāy na. ¹² Ye ma loo pye, pe ga ba Yīṅfua Yesu myaha sey ye wī na. Pe ga maha ba naa ye bya sey u wī na. Yāhā tesē wo Yīṅfua Yesu Crise ne pe kayī lii pye ye kē, loo ne tē ye yar.

2

Kai lii le ga cāa pye Yesu wādurbanj yaha

¹ Wo nna, wo Yīṅfua Yesu Crise wādurba wī na tesē wii wāwāa wī ne u tāy, waa ye yar waha nde ne: ² Ye ma syi waa n waha ye kar yaha u yee,

Yīnfua wādur per nɔ wa, u ye ta ye laam n wlāhā nii ye ye, ye n maha kuee naa ntān cer yalebye ye. Waa ma sya loo nde pāā ye ye ma yee, Yāhā kapān ne le dye u laam wo, ye ma n luhu u ye ye! Waa ma sya maha loo nde pāā ye ye yaliile wo, tuu ma u nawee- klahā Yāhā kaplān ne, ye ma n luhu u ye ye! Waa ma sya maha yee, wii gē kē too loo nde yrūhū le saba waa wo, ye ma n luhu u ye ye! ³ Ye ma syi waa ter n ye kar yaha kapān laa syi ter gē ne ye! Ye sē yāā, nawee- busāā ga Yāhā wīl sye. Tesē, wii u ma napee ma yee, woo kalaa wee Yāhā na ye, woo ga yi wa, woo wii u wīl ga ba pye klahā- tān. Koo kate- syān ngīl ga cāā pye wa, Yīnfua n cā pa. ⁴ Wii u ma napee, u ma ba yi, u ga ba sye, nawee- ma n naa diŋ yi ngaa ter kē ye, pe ma n maha naā Yāhā sey ye. U ga ba u ya ta Yāhā gē draha wo, u sya ga dye Yāhā kangbān laam wo, u tege nii nangbān dyan, tuu yee woo gē kē tuu ma Yāhā. ⁵ Yaliile tē pye ye ne, n sē naa kai- ngīl pāā la ye ye?

⁶ Laa -sē ma le ta kai- ngīl saha pye yagaa ye, ye le cā. Yāhā ke yaliile ta, u napee ga ba yi loo yale wo. ⁷ Sāndāpee yīnfua tuu ta yagaa nawee- n nii Yāhā kānde wāyār sye, ye sē le yāā la? Wīl tuu -sē ta u napee saha yi yagaa ye, u ga kuee loo na Yāhā n ba u gbe kāā. ⁸ Yāhā ma ba woo gbe kāā, ke ga ta u napee n yi, wii tuu Yāhā kānde sye kueekuee. Yīnfua Yesu ga ba u boo u yē tefay ne. U ga ba u wīl pye klahā- tān u wāpan nagboho nayōr ne. ⁹ U napee ma ba yi, sāndāpee yīnfua ga ba fānga wāā u kē, u n naa yēkā wūhū ter bye pye tesē kangbāhā ter bye ne, u naa nawee- wlaŋ pe n sya yee, u ke pye Yāhā kāmāy na. ¹⁰ U ga ba kawar ter bye ta u naa nawee- plaha le ne. Poo nawee- mii, le cīinde kapān sē naa n tāy pe ye ye, cīinde kapān lii le ne ga waha pe sya yaha. Pe le sye, koo kē u napee ga waha naa pe plaha. ¹¹ Pe le cīinde kapān sye, loo ne Yāhā ga ba fānga gaa ter ta ke n yia pe na, ke pe ta pe n kuee yaī tān u napee kawar wo, kawar rii pe ba te sya ma yee cīinde ne. ¹² Loo na, mpāy pe le cīinde kapān loo sye, tesē lii le sē sron ye, pe ma maha loo yigi klue sīl nuhu ne, Yāhā ga ba pe pēn.

Pɔl u lii ke Tsalonifa wīl na

¹³ Ma -sē yee yii poo na, wo nna, ye wīl n tāy wo Yīnfua ye. Wo syaha wāā Yāhā kē yalebye ye wīl na; wo yai wo naa loo pye. Ye sē yāā, ke kai- bye fegbecāā na, Yāhā bii ye yān yi wa, koo ga ye sya yaha. Yāhā Yrā ye laam ta pe n nii gbege, ye maha le cīinde kapān yigi klue sīl, Yāhā koo kate- syān ngīl ta, ma ga ba ye sya yaha. ¹⁴ Yāhā ye yee ye wāsyayaha wīl na le kapāyīl kāmāy na, Yesu kapāyīl lii too pāā ye ye. Loo na, ye ga ba ye Yīnfua Yesu nayōr ter yāā. ¹⁵ Wo nna, -ye yii plāhā, ye kuee Yesu kānde wo! Too ye klahā kai- nkāy ne too yrūhū nɔ wāā ye kē saba laam wo, tesē kai- nkāy ne too naa ye klahā yaliile wo too pye ye fla na, ye ma n tyii koo wīl nen laa ge n faha ye na ye!

¹⁶ Wo wīl n tāy wo Tuhufua Yāhā ye tesē wo Yīnfua Yesu Crise ne. Ke ke laantār wīl pye wo kē ma wo laam yīn. Ke maha wo ta wo n koho taha yaha cīinde yrā na, lii wākuayāā wee le na ye. ¹⁷ Wo ke nar, koo tesē wo Yīnfua Yesu ne, ke nuhu le ye laam wo, ke ye ta ye n naa kayūhū pye, kaplāyūhū ke maha naa n yi ye yē wo.

3

¹ Wo nna, -ye naa Yāhā nar wo kē, nawee- busāā n waha wo Yīṅfua kapān yāā luhu, pe le sya pe naa pe troho tāhā le yor wo, nawee- n naa le miingbāṅ sey. ² Nawee- mpāy pe sē n sroṅ ye, ma maha pee, -ye naa Yāhā nar, ke n wo yi kāā pe fāṅga koho wo. Ye sē yāā, nawee- bye sē me pe Yesu ta pe Yater ye. ³ Wo Yīṅfua sroṅ, u sē u yē kapān dur ye. U ga ba ta, ye n naa yii plāhā u kānde wo. U ga ba naa n sēṅ wo na, wo ma n gbe Setane sāndāpee yīṅfua namihi wo ye. ⁴ Yīṅfua tuu lii pye ye kē, le wo laam yīn. Wo cā too ye yar lii ne, loo ne tee n pye, ye saa dur yi yāā le wo ye. ⁵ Wo Yīṅfua nar, u ta ye n cā ye ntāṅ dye Yāhā tāy tesē ke wīi gboho ye laam wo. Wo maha u nar, u ye ta ye n naa ye laam yīn wāfāy laam wo u Yāhā Yindefua Crise wāṅ syi dyaṅ.

Ye yai ye naa tēn tē!

⁶ Wo nna, waa ye yar waha nde ne wo Yīṅfua Yesu Crise myaha ne: Ye nampyeṅ- mpāy pe nii napar ya pye, ma maha yee, pe saa naa pe troho tāhā le kānde wo ye, kānde lii too yar ye na, ye ma n ye kai- wāā naa n pye pe ne ye. ⁷ Tee yai ye naa lii pye ye troho wātāhā ter n nii wo wāṅ syi dyaṅ, ye le cā. Too pye ye ne, ye cā ma yee wo sē naa napar pye ye. ⁸ Wo sē ba ta, waa n naa wo yē woo faa ye. Wii ge naa tēn tē wii ya ma sya naa n fāy cīinde wāfāy, wo sē naa n ke yii waa ge n naa n fāy wo yē wāwoo wīi ne ye. ⁹ Wo ne ga waha tyii, ye n naa koho le wo ye, ye naa kai- nkāy pye wo kē faa. Ya'a yāā too loo sye, wo naa n ke wo kānyīi yar ye na, ye n yāṅ wo na, ye naa ye troho tāhā wo wāṅ syi dyaṅ. ¹⁰ Ye cā ma yee, too pye ye fla na, wo naa ye yar ma yee, wii ma yee, u saa naa tēn tē ye, woofua sē yai u naa n di ye. ¹¹ Ya'a yāā wo kai- ngīi pāā ye ye, wo le luhu ma yee, ye laam wo, mpāy ma pe napar pye, pe sē waha pe ya yē ge woo pe ya ya ye, ma -sē pe yē le nawee- kai- wo. ¹² Poofa mii, waa pe yar waha wīi nen nde ne: Pe naa tēn tē yalebye pe naa pe yē digi ke pe ya ya, pe waha naa n di yaryar. ¹³ Yii poo na, wo nna, ye ma n fāy yāā kayīi wāpyeṅ ne ye! ¹⁴ Kai- nkāy too yrūhū yar ye na saba nwo laam wo, wii ma yee u sē koo pye ye, ye bye ye naa u pyer yāṅ, ye ma n naa u yē le ye kai- wo ye, fyar n u yigi le ne. ¹⁵ Ye ma n -sē yee, yaa u tee naa n pye mii u ma ye napīi dyaṅ ye, ye nampyeṅ kē u ne, -ye naa u yar laanyīn ne.

Syaha tesē Yāhā wānar Tsalonifa kē

¹⁶ Yāhā gii ke ma yrīṅ kēfua, ke naa yrīṅ wāā ye kē yalebye wāwāā ya woo. Yīṅfua u naa n nii ye ne yalebya. ¹⁷ U saba kaplāṅ kuasaha nge, ndoo Pōl, n ke fla yrūhū nii ya, koho ne: N ye bye syar. Ye ma ra syaha kaplāṅ yāā, yaa cā ndoo n u saba yrūhū cīinde. N ta saba kuasaha bye yrūhū koo syi. ¹⁸ Wo Yīṅfua Yesu Crise, u kaa taha ye bye na.

Pɔl saba cir kaplāŋ Timuti ye

Syaha fla

¹ Ndoos Pɔl kē, ndoo wii n ma Yesu Crise tēnlēhe. Yāhā gii ke ma wo Syayahafua, koo ke ra taha le na, koo tesē Yesu Crise ne, woo wii too koho taha yaha u na.

² N saba nwo yrūhū nɔ wāā mboo Timuti kē. Ma ma ra cīnde dya Yesu Crise kānde wo. Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīŋfua Yesu Crise ne, ke ke kayī wāā ma kē tesē ke yrīŋ ne, ke ma fen di.

Mii yigi kawarfuafa kaklaha ne!

³ Tē naa n gaha Maseduanfa kāntraha na, ma ba ma yar lii ne, n ga ma laam too loo wīi nen ya ne: Kuee Yefesyi wo, mpāy ma ke fla Yesu kāndeyārfa yawāhā wo, pe nawee- klaha kaklaha nkāy ter ne. Ma yai ma pe yar pe tyii. ⁴ Nkāy ke wee yīŋ ne ye mii ngbāy dyaŋ, pe yar pe tyii koo wāpāā na tesē faale wāle myar rii ne te yrūhū ta buarbuar. Koo ngīi sē laa yō mii kaplāŋ wātyīn ya sē kē ye. Koo kaklaha ter sē n gaha Yāhā wīi wācāŋ ne yaha ye ye. Yāhā n ke nawee- pe Yesu ta pe Yater pe waha sya yaha.

⁵ Ma'a yāā tē yee, ma pe yar pe tyii koo kaklaha ngīi ter na, n n traha nawee- ntāŋ pe naa n dye pe ya tāy. Pe laam ma nii gbēgbē, kai- nkāy pe cā ke sron, pe ma n gaha koo kue ye, pe ma Yesu ta pe Yater laantee nen ne, loo na pe ntāŋ ga dye pe ya tāy. ⁶ Mpāy ma pe loo nde sye ma kuee kaplāŋ tyīn kai- nkāy na, yīŋ wee ke na ye. ⁷ Poofa mii, kānde lii Yāhā le ta, pe n traha pe nii nawee klahafa le ne. Kai- nkāy pe -sē n pāā, poo ge sē ke war ye, kai- nkāy pe n traha pe naa nawee- klaha, pe sē maha ke war ye.

⁸ Wo cā kānde lii Yāhā le ta, kayī ne, le ma pye pe nawee- klaha le ne, mii Yāhā le yar mii. ⁹ Wo cā ma yee, mpāy pe sron, kānde lii Yāhā le ta, le sē yi poo myaha ne ye. Le yi mpāy myaha ne pe ma kapeepyefa, mpāy ne pe sē n luhu Yāhā ye ye, mpāy ne pe pee, mpāy ne pe kāmpee yār, mpāy ne pe sē Yāhā gboho ye, pe sē maha Yāhā kai- yāŋ ye, mpāy ne pe pe tuhufa boo pe nahafa ne, mpāy ne pe ma naboofa, ¹⁰ mpāy ne pe sē fyar cā ye, mpāy ne pe n sāy pe naawai ne mpāy pe sē le wa ye, mpāy ne pe yāmpa cāā troho, mpāy ne pe kawar fua, mpāy ne pe Yāhā ka n di, mpāy ne pe kai- nkāy pye ke sē wāā le cīnde kaklaha wūhū ne ye. ¹¹ Koo cīnde kaklaha ngīi, le Yesu kapāyīi ke yar wo na, Yesu kapāyīi lii le wāā ra kē, n naa le tōr nawee- ye. Le Yāhā nayōr yar wo na, Yāhā gii ke ma kānkai- bye ne.

Laantār rii Yāhā te pye yar Pɔl kē, te gboho

¹² N syaha wāā wo Yīŋfua Yesu kē, woo wii tuu fāŋga wāā ra kē ta tēn laam wo. N syaha wāā u kē, woo wii tuu yee tē yai u tēn wātē ne, ma ra yāŋ yi n naa le tē. ¹³ N -sē nwo, faale wo, n sē naa wāyīi pāā u wīi na ye. Mpāy pe naa n taha u na, n naa pe nuhu, ta laam ba waha ter. Loo naa bye ne, u ra yāŋ yi. Tē sē ba Yesu ta ra Yater ye, n sē ba cā kapee kē tē naa n pye ye, Yāhā n ra fen di. ¹⁴ Wo Yīŋfua n kayī pye ra kē, le n sya gboho

ter. Woo kē tuu ra ta ta n u ta ra Yater. Woo kē u ta ta ntāŋ n dye u t̄ay, ma yee nawee- bye ntāŋ pe waha dye ra t̄ay.

¹⁵ Kapān laa nde, cīnde ne; nawee- bye yai pe le sya nuhu ne: Yesu Crise pa driyē wo kapeepyefa syayahasaha wo. Kapeepyefa laam wo, ndoo tē pee pe bye na. ¹⁶ Yāhā n le sya, ma ra fen di. Loo nde yai wo le cā: Yāhā Yesu Crise ta u le yar nawee- na, pe n waha cā Yāhā ke laam yīn nawee- ne. Ta dyan tē pye, kapeepyefua waa sē ba ter ra yaha ye, ke sē ke laam yīn la ra ne? -Ye cā ye yee, ke ke laam yīn nawee- ter bye ne. Loo na, mpāy pe ga ba Yesu ta pe Yater, pe cīnde yrā yāā, cīnde yrā lii wākuayāā wee le na ye, pe ga waha ra wīl yāŋ, Yāhā ke laam yīn ta ne mii, pe cā pe yee Yāhā ke laam yīn nawee- ter bye ne. ¹⁷ Yīnjuangbāŋ wii u ma wākuayāā wee u yīnfar na ye, woo wii wākuyāā wee u na ye, woo nwo nawee saa waha u yāā yīnde ne ye, woo nen ya kē u ma cīnde Yāhā, u miingbāŋ yai ke naa n yee yalebye, u yai u naa n sey yalebye, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi.

¹⁸ Timuti, ma ma ra dya Yesu Crise kānde na. N ga ma yar waha laa ne. Yāhā kāmāy na, kai- nkāy ke ba pāā yaha ma wīl na, koo ma suhu lii ne tē ga yar ma na, ke wāā le. Loo ne nde: Taa Yesu ta ma Yater mii, naa loo cīnde wīl yāŋ, kawar wūhū nkāy ma n wlāhā le wo ye. ¹⁹ Ma'a n traha ma waha yia, taa Yesu ta ma Yater mii, u ta yaha tāŋ ma Yater koo syi! Kai- nkāy taa cā ke sron, naa koo ya pye! Mpāy pe koo wāpyen sye, loo pe ta pe n plaha, ma Yesu kānde miy yaha. ²⁰ Yiime pye pe ne tesē Lesyāānder ne. Poo nawee- syām me, n tyii Setane na u waha pe fāy, pe n waha cā pe yee kaplāmpee- wāpāā Yāhā kē, le sē yō ye.

2

Wo yai wo naa Yāhā nar nawee- bye kē!

¹ N ga ye bye yar waha nde ne: Kai lii le ma yīn, -ye naa n pāā Yāhā ye, ye naa ye yīn wūhū nar ke ye, -tee naa ke nar ye nampyen- kē. Ke kayūhū nkāy pye nawee- bye kē, -ye naa syaha wāā ke kē koo ngūl wīl ne! -Ye naa Yāhā nar koo syi nawee- ter bye kē! ² -Ye naa Yāhā nar ke syi klo yahaseefa kē tesē fāngafa ne, wo n waha naa wo troho tāhā laanfīr ne, yrīŋ wo, too maha naa Yāhā myaha gboho, too naa wo troho tāhā Yāhā kānde wo laanyīn ne. ³ Loo nde yō, ma maha n t̄ay wo Syayahafua Yāhā ye. ⁴ Ye sē yāā, Yāhā n ke nawee- bye pe waha sya yaha, pe maha waha le Yāhā cīnde wīl cā. ⁵ Ye sē yāā, Yāhā nen ya kē ke ma, kusyiifua nen ya kē u ma Yāhā noho wo nawee- ne, woo kē Yesu Crise ne, u pye nawee wo wāŋ syi dyan. ⁶ U le sya ma gbā ku, loo n nii wo bye wāsyayaha dir tuu dāā. Loo nde ta, Yāhā ke bii yale lii yar yaha Yesu gbā wīl na, loo yale le ba no, poo gbā mii ta nawee- bye n cā ma yee, pe wāsyayaha wīl ma Yāhā laam wo. ⁷ Loo ne, ta n nii Yesu tēnlēhe, ma maha nii Yāhā tēntē, ma ga naa nawee- klaha, mpāy pe wee Yiifēe- ye, pe n waha Yesu ta pe Yater, pe le Yāhā cīnde wīl cā. N sē kawar fua ye, cīnde ne tē n pāā.

⁸ N n ke Yesu kāndeyārfa yawāhā teebehe bye wo, pe naam pe naa n pāā Yāhā ne. Pe ma nii n pāā Yāhā ne, pe laam yai pe nii gbegbe, pe ma n naa ncafūhū di ye, wāhā wīl laa ma n pye pe laam wo ye! ⁹ N maha le ke ca ye, pe naa faha wān le, faha wān tii syi nawee saa waha yīnde yi too pe na ye. Pe ma syi pe pe yīnde le yaha yīn wāfan wo, nsāasugu ne, sān wān ne, tesē faha wān tii ne te dir te sron gboho ye. ¹⁰ Too nde wālen sē kē ke ma yīn ye. Kayīl wāpyen loo le ma yīn. Kayīl wāpyen loo le yai ca mpāy ne pe yee, poo Yāhā myaha gboho.

¹¹ Ca yai pe yaha le, pe yīn kor le, pe naa n luhu Yāhā kaplān ye; pe yai pe tyii ke n naa n dye pe laam wo. ¹² Coo woo sē yai u naa naa klaha Yāhā kaplān ne ye, u sē yai u kuā tā naa na ye, u yai u naa laanyīn yāā. ¹³ Ye sē yāā, Yāhā cāā Dama tāhā, ma ba Awa tāhā kur kuē ye. ¹⁴ Dama sē kē tuu tyii u sāndāpee yīnfua n u wlaŋ ye, coo kē tuu tyii u sāndāpee yīnfua n u wlaŋ. Yāhā ke bii yee, pe ma n lii pye ye, u n le pye. ¹⁵ Ca -sē ga waha sya yaha kicar waa wāsee wī na. Pe -sē yai pe Yesu ta pe Yater pe kuān ne, pe tyii nawee- ntān naa n dye pe tāy yalebye, pe laam n nii gbegbe, pe naa n laha pe kānkai- bye wo.

3

Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa

¹ Kapān laa nde, cīnde ne: Wii ma yee u Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefua tēn syi ke, tēyī ne u n ke. ² Wii ma loo tēn tē, u yai u sroŋ kai- bye wo; u yai u pye coo nen ya ne, u yīnde ma n pye coo waa ter na ye. U yai u u ya wāyigi cā. U yai u kai- cā. U yai u pyer n yō. U yai u nampay wāyigi cā. U yai u le Yāhā kaplān wāklaha cā nawee- ye. ³ U sē yai u tar sēm na ye. U sē yai u naa fānga yar nawee- na ye. U yai u naa n tāy nawee- ne. U sē yai u naa wāhā cer ye. U sē yai u ta, war wī n gboho u laam wo ye. ⁴ U yai u u kahafa wāyigi cā, u yai u ta u pii naa n luhu u ye, pe maha naa u gboho. ⁵ Ma sē yāā, nawee ma yee u sē u kahafa wāyigi cā ye, u ga waha pye mii, u waha Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yigi yō, poo mpāy pe ma Yāhā wām? ⁶ U sē yai u pye nafuē le Yesu kānde wo ye, mii loo sē ne ye, u ga waha yataŋ ta u ya na sāndāpee yīnfua Setane wāŋ syi dyaŋ, Yāhā n u pēn. ⁷ U yai, mpāy pe wee Yesu kāndeyārfa ye, poo n cā pe yee u troho wātāhā ter yō. Mii loo sē ne ye, u wī ga sye pe ye, u n waha gbe sāndāpee yīnfua namihī na.

Koholefa Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa ye

⁸ Mpāy pe koho le Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa ye, pe yai pe laha. Pe yai pe naa cīnde pāā. Pe sē yai pe tar sēm na ye. Pe sē yai pe naa wale ke dawar ne ye. ⁹ Pe Yesu ta pe Yater, le Yāhā kapāyī cīnde wī lii le yar pe na, pe yai pe le yigi klue sī laantee nen ne. Kai- nkāy pe cā ke sroŋ, pe naa koo pye. ¹⁰ Ye yai ye pe troho wātāhā ter yāŋ, pe ma n sroŋ, ye cā pe taha loo tēn nde na. ¹¹ Pe ca bya, pe yai pe laha. Pe sē yai pe naa nawee- wāpee pāā ye. Pe yai pe pe ya wāyigi cā. Pe yai pe naa n sroŋ kai- bye wo. ¹² Naa wii u koho le Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa ye, u yai u pye coo nen ya ne, u yīnde ma n pye coo waa ter na ye. U yai u u pii wāyigi cā tesē u kahafa bye ne. ¹³ Mpāy pe koho le Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa ye, pe ma sroŋ pe tēn wo, nawee- ga naa pe gboho. Yesu cīnde wī lii pe sya laantee nen ne, pe ma nii loo pāā nawee- ye, pe ga waha le pāā naa n laha laanyīn ne nawee- ye.

Yāhā cīnde wī lii waa sē le cā yāā ye

¹⁴ N saba nwo yrūhū nō wāā ma kē, ma -sē n traha n ga ma yāŋ plii nde na. ¹⁵ N ma ma- kuae ter, saba nwo ga ma klaha laa ne: Yesu kāndeyārfa yai u naa u troho tāhā mii u Yesu kāndeyārwei ne, maa le cā. Poo ma mii tuhufua nen pii dyaŋ. Poo me, pe ma ke Yāhā kāndeyārfa yawāhāfa, Yāhā gii ke ma yrāŋ yalebye. Poo me, Yāhā wām. Ya'a yāā, le Yāhā cīnde le soho Yesu kāndeyārfa koho wo, poo me pe n sēŋ le na. ¹⁶ Cīnde ne, kai

lii le wo ta wo n Yāhā ta wo Yater, waa saha le war ye. Le yīŋ wīl gbaha, waa saha yee kangbāy sē ne ye.

U tege ba wo ye nawee kadye ne.

Yāhā Yrā le yar gbaa na u sroŋ.

U u ya yi yar yāhāyīŋ tēnlche na.

Kapāyī lii le u wīl pāā,

driyē kui bye le luhu.

Driyē kur bye wo,

nawee- ter bye u ta pe Yater.

Yāhā u kuā yir ga ta niisayūhū wo

yāhāyīŋ na.

4

Kawar kaklahafa

¹ Yāhā Yrā le yar laha ma yee: Mpāy ga ba dur yi kāā Yesu kānde wo driyē kuayale wo. Pe ga ba naa n luhu yīmbuhu nkāy ye, ke n pe kar naa n yaha. Pe ga ba naa n luhu sāndāpee kaplāŋ ye. ² Loo ga ba pe ta, dawarfa tesē kawarfuafa ne, pe n pe plaha, pe n naa kāmpee yār. Poo dawarfa mii tesē pe kawarfuafa mii ne, pe ga ba nii, pe naa kapee- pye, pe kalaa saa pye ke na ye. Pe ga ba nii mii, Setane pe kayīl wāpyerŋ suhu boo pe kē.

³ Poo kawar kaklahafa mii, pe nawee- klaha ma yee, cōō wāsyarŋ sē yō ye, ma maha yee dir raa ma te wādiŋ sē yō ye. Ah too dir nde, Yāhā sē na ke re tāhā? Mpāy pe Yesu ta pe Yater, ma cīinde cā, pe ga waha syaha cāā wāā Yāhā kē, pe too dir di. ⁴ Ye sē yāā, Yāhā ke dir wān tii bye tāhā, te bye yō; taa ter sē yai mboo Yesu kāndeyārfua ma te sye ma yee, te ma tā ye. Te bye yai ma waha te di, taa -sē cāā syaha wāā Yāhā kē. ⁵ Yāhā kapān tesē syaha wāwāā ne Yāhā kē, koo ke n pai wān bye wāyōŋ ne Yāhā ye.

Wii syi u ma Yesu Crise tēntēyō

⁶ Ma'a koo kaklaha ngīl yar pe Yesu kāndeyārfa na, maa nii Yesu Crise tēntēyō. Ma'a loo pye, nawee- ga cā pe yee, ma n poho Yāhā kapāyīl ne, ma suhu cīinde kaklaha nkāy ne raa yigi. Koo kate- syāŋ ngīl ke kaa taha ma kacān na Yāhā wūhū kuē ye mii digi dyaŋ, ke ne kaa taha ma kadye fānga na. ⁷ Ngbāy rii te sē cīinde Yāhā wūhū pāā ye, ma yai ma te wīl sye.

⁸ Ma'a yīŋ le Yāhā kai- na, maa ke cā laha, ma nii yīmbui nen na Yāhā ne. Kadye wāsāhā gbar nawee kadye ya sāhā, yīŋ sē -sē wee re na ke syi ye. Ma'a -sē nii yīmbui nen na Yāhā ne, loo nde ma yīŋ ne. Ma sē yāā, loo nde nawee ta u n nii yrāŋ na nanga, sukūhū gaa bye ne. ⁹ Kapān nde ma cīinde, nawee- bye yai pe le sya nuhu ne. ¹⁰ Loo ne, wo n nii Yāhā tēn tē yalebye, ma maha sroŋ n kān ke wīl ne. Ye sē yāā, wo koho taha yaha Yāhā na, Yāhā gii koo neŋ ya ke ma yrāŋ, ma maha ma nawee- Syayahafua, nawee- mpāy bye pe Yesu ta pe Yater.

¹¹ Kai- ngīl bye klaha pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye, taa pe yar waha, pe naa koo ngīl pye. ¹² Taa ma naanfuē, ma'a syi ta waa n naa ma kloŋ loo nde wīl na ye. Ta, ma pyer n naa n yō, Yesu kāndeyārfa n te yāŋ naa n gbe ma ye, ma yē kaplāŋ ne, ma troho wātāhā ter ne. Ta, nawee- bye ntāŋ n dye ma tāy, -taa tyii ma laam n yō, Yesu kāndeyārfa n naa n yāŋ ma na, ma Yesu wātaŋ ter ne ma Yater, ma laam gbege ter ne.

¹³ Naa ke Yāhā kaplāŋ kal Yesu kāndeyārfa yawāhāfa telai wo nawee- bye yīnde na! Naa pe yar pe naa kānyīl yār! Naa pe klaha Yāhā kaplāŋ ne! Koo ngīl yigi ma naa ke pye, ta n sya ba dur ba. ¹⁴ Per gii Yesu kāndeyārfa

wāle pe ba klue taha ma na, Yāhā ba kaplāŋ nkāy le waa laam wo ma wīl na u n ke tōr, ma yee Yāhā fānga gaa wāā ma kē. Koo fānga nge ta, ma naa Yāhā tēn tē! ¹⁵ Loo nde ya ta ma tēn, ma naa le tē yalebye kayi ne, nuhu ne, le n naa n gaha ma ye yaha ye, nawee- bye n waha le yāā yīnde ne. ¹⁶ Kacān yāā mii na, taa ta ma troho wātāhā ter n naa n yō, ma kaklaha ke naa n nii cīnde kaklaha. Ma'a mii plāhā, ma nii ngū pye yalebye, ma ga sya yaha. Mpāy pe n luhu ma ye plii bye, pe bya ga naa pe troho tāhā ma wāŋ syi dyaŋ pe ba sya yaha.

5

Yāhā tēntē yai u Yesu kāndeyārfa yigi mii?

¹ Ma'a syi ma naa n sā wāle na ye. Ma'a yee, mboo ga laantor le pe laam wo, ma naa pe yar mii nawee dyaŋ u tuhufa ne. Naa laantor le pe naanfām laam wo mii nawee dyaŋ u cīfa ne ma suhu u lēfa ne. ² Naa laantor le pe cale laam wo mii ma nahafa dyaŋ, pe cabii tesē pe capīy ne mii nawee dyaŋ u syafa ne, -taa -sē mii wāyigi cā pe ne.

³ Calangusyā m pāy nawee wee pe na ye, naa nagboho ta pe na, ma naa koho le pe ye! ⁴ Calangusya wii ma pye kicar ne tesē kur kue pii ne, pe yai pe naa pe troho tāhā pe nahafua ne mii Yesu kānde le yar mii. Pe yai pe naa kayūhū pye pe nwonfa kē, pe seefa pe kayī lii pye ter pe kē, pe naa le kayī dur pe kē. Loo ne, le n tāy Yāhā ye. ⁵ Calangusya wii ma -sē pye, waa wee u na ye, u yīntaha ma maha syii, u u koho taha yaha Yāhā na, u naa n pāā Yāhā ne ke yai ke yīmper, u naa ke nar ke naa u koho soho. ⁶ Calangusya wii ma -sē kuae u laangapee wūhū ya pye, tuu sya nwo u sē ku wa ye, u ma mii nakugu dyaŋ u kapee- koho wo. ⁷ Naa pe bye klaha kai- ngū bye ne, pe troho wātāhā ter n yō naa n tāŋ pe ye gbege. ⁸ Yesu kāndeyārfa wii ma yee u sē u nwonfa yāŋ ye, u Yesu kānde miy yaha. Woosyifua nwo pee wii na, u sē Yesu ta yāā u Yater ye.

⁹ Calangusya wii syi u myaha yai ke yrūhū koho wāle wīl na Yesu kāndeyārfa yawāhāfa tēn laam wo, u yai u pye dye- gbeetāā syi. U yai u pye tuu nii ter puai nen ya ye. ¹⁰ U yai u pye miyūhū ne kayūhū kue ye: Kicar wāyigi yō syi, nampay wāgbihi ne, u pye u Yesu kāndeyārwei tēntēle, u pye koholefua fenfa ye, kayī wīl le naa n tāy u ye.

¹¹ Calangusyā m pāy yīntaha ke sē syii ye, ma'a syi naa pe syi myar yrūhū Yāhā tēn wātē wīl na ye. Mii loo sē ne ye, naa waa wāgbe laam ma pe yigi, pe ga waha le Yāhā tēn miy yaha loo nde wīl na. ¹² Pe ma yē ter Yāhā tēn wātē wīl ne, ma ba le sye, le ga nii kapee pe ye. ¹³ Pe mii, laa tēn wee pe na ye, pe ga pe ya ta nawee- kle kafa. Lii le cā pee, pe yē kaplāŋ ga nihi ter, pe kalaa wee kai lii na ye, pe ga pe yē le le wo. Lii le maha wee wāpāā wīl ye, pe ga naa loo pāā. ¹⁴ Loo ne ta n yee, calangusya wii u sē le ter syihi wāsee na ye, n n ke naa waa ma yi usyi na, ma u gbe ta cōō, le puar. U ma syihi yāā see, u ma u kaha yigi yō, wo napīi saa waha laa wāpee yāā wo wīl na u naa le pāā ye. ¹⁵ Ye sē yāā, calangusyā m pāy mii, pe le Yesu kānyīl miy yaha, ma Setane kāmpee gbe. ¹⁶ Yesu kāndeyārfa wii ma pye u nawee waa ne tuu nii calangusya, u yai u naa koho le u ye, u ma n tyii u na u n nii tege Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye ye. Calangusyā m pāy pe ma, waa wee pe na ye, pe yawāhāfa ga waha naa koho le poo ye.

¹⁷ Wāle mpāy pe ma pe Yesu kāndeyārfa yawāhā yahasee ye, pe Yesu kāndeyārfa yai pe naa nagboho ta pe naa tesē pe naa pe dāān wāā pe kē.

Poo me mpāy ne pe Yāhā kaplān pāā pe Yesu kāndeyārfa ye ma maha pe klaha. ¹⁸ Ye sē yāā, Yāhā sabangbān wo, kapān laa ma le yrūhū ta mii nde dyan:

«Pe naha gii ta ma yee
ke dir pua tāhā naa n yi te syir wo,
pe sē yai pe koo naha yē pua tā
too dir nde na ye.»

Le maha yrūhū ta ma yee: «Tētēfua yai u dāā u dāān ne.» ¹⁹ Pe ma wāpee laa pāā taha yahaseefua waa na, nawee- syām laa na nawee- tāā syi ge ma yee, pe sē le yāā yīnde ne ye, ma'a n le sya ye. ²⁰ Yahaseefa mpāy ma pua yaha kapee- wāpyer na, ma naa le kuān pe ne pe Yesu kāndeyārfa bye yīnde na. Loo ga ta pe bye n naa n fya. ²¹ Lii tē ga pāā waha ma ye Yāhā yīnde na, Yesu Crise ne tesē pe yāhāyīn tēnleheyōm ne, loo ne nde: Nkāy tē ma yar, naa n pye ke syi, ma'a n yee maa dye waa kue ye taa tyii waa na ye, ma'a n yee waa wīi n tāy ma ye ma ter waa yaha ye! Naa cīnde fla loo yān!

²² Ma'a Yāhā nar waa kē, ma'a n koho taha u na farfar ye. Wii ma kapee pye, ma'a n dye u kue ye ye, naa mii yigi yalebye kapee- kue ye!

²³ Ma laha ke ma yaa, ma'a syi loho ya ta ma lawōn ye; defīi wo naa n wlāhā cacar, u ga ta dir saa naa n syā ma laha wo ye, ma n naa nii korkor.

²⁴ Mpāy kapee- ma, ma'a sya yee ma sē le fla naha ye, maa ke kapee- yāā gbaa na ufua tuu pye. Mpāy kapee- -sē ga waha pye ke sē n yāā gbaa na ye, ma'a le fla naha, maa cā ba ke yāā kur ye, ufua kapee- pye cīnde.

²⁵ Kayūhū pyefa bya ma koo syi. Wii ma kayūhū pye, ke n yāā gbaa na. Ke ma sya yee, ke sē yāā gbaa na ye, ke saha kuee wam wo ye, ke ga ba naa n tōr nawee- bye n ke luhu per gaa.

6

¹ Mpāy pe ma yāmpa, pe yai pe naa cīnde nagboho ta pe yīnfa na. Mii loo sē ne ye, nawee- mpāy ter ga waha naa Yāhā miipihī yee ma suhu wo kaklaha ne. ² Yāmpa mpāy yīnfa pe ma Yesu kāndeyārfa, poo yāmpa mii sē yai pe yee, poo tesē pe yīnfa ne, poo ma mii Tuhufua nen pii dyan, pe sye pe saa naa nagboho ta pe yīnfa na nantān ye. Le wee koo syi ye, pe yai pe cā pe tēn tē pe yīnfa mpāy kē pe ma Yesu kāndeyārfa, pe yīnfa ntān maha dye pe tāy. Loo nde yai le waha pe yāmpa ta pe n pe yīnfa wīi gbihi pye naa n yō.

Kawar kaklaha tesē wale wātāyter wīi nawee- ye

Kai- nkāy taa yai ma naa n pāā nawee- ye, -taa naa pe klaha, koo kē tē tōr yar ma na. ³ Wii ma nii kaklaha gaa ter klaha ma nii n yee, woo sē yer wo Yīnfua Yesu Crise kaplān na ye, koo kaplān ngīi ke nawee- troho wātāhā ter sron, ma maha yee, woo sē yer koo kaklaha nge na ye, koo gii ke sron wo Yīnfua Yesu wāta wīi ne wo Yater, ⁴ woofua nwo ta yi u yatan ne, u sē maha laa ge cā ye. Nafāā kaplān wātāyīn ter u koho ne, u maha nawee- yē ke yalebye. Loo nde n pai laanyar ne, wāhā wācer ne, tyche ne, nagblaha ne, nampyer wāpee wāga ne. ⁵ Mpāy kacān te kāā yi le Yāhā cīnde kānde wo, wāyer wee pe kaplān wātāyīn na ye. Pe le ga ma yee, wii ma Yāhā ta u Yater, ufua ga waha wale ke loo nde flāhā tāy.

⁶ Cīnde ne, Yāhā laam wīi wāpyer ma gboho nawee laam wo, wangbāy laa sē ter loo nde yaha ye. Ufua saa naa laa ke nantān ye. ⁷ Ye sē yāā, wo sē see ba ngaa ne driyē wo ye, wo maha wee too ga waha ngaa gbe ke

laam wo wo ter ke ne wo kuper ye. ⁸ Wa'a nii wo yě digi yāā, tesē nayre ne ma le n tā wo kadye na, laa sē maha kuee nantān ye. ⁹ Mpāy pe yee poo n traha pe wangbāy ke, loo ne le pe tyīn n gaha kapee- wāpyen kue ye. Pe laam wūhū pee, ma nihi, yīn maha wee ke na ye. Koo ngī syi kē, ke nawee ta u n gbe namihi na, u wīi n klaha- tān, u n maha u yīn ke laa. ¹⁰ Ye sē yāā, wale wīi ma gboho ter mboo wii laam wo, loo nde n pai kapee- ter bye ne. Mpāy wale wīi ba gboho ter pe laam wo, ma pe ta pe n le Yāhā kānyī fla miy yaha, ma maha pe laanyīn bye ppe klaha- pe ya kē.

Pɔl Timuti yar kai- ne

¹¹ Mboo woo na Timuti, Yāhā nawee kē ma ne. Kai- nkāy tē pāā ter, ke bye yāā ma ke ta yaha. Ma yai ma kai- nkāy ke ke ngī: Kasron wāpyen, wāpuayaha Yāhā wīi na, Yesu wāta wīi ne ma Yater le n naa le ma laam wo, nawee- ntān wādye wīi ne ma tāy. Naa ma laam yīn yalebye, -taa ta pe naa n tāy. ¹² Taa Yesu ta ma Yater, loo fānga gbe ma kapee- wāpyen yia. Ma'a nii loo ppe, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye, maa le yāā. Yāhā ma yee yi loo nde na. Mboo ge sē le pāā la nawee- busāā yīnde na ma yee, ma Yāhā Dya Yesu ta ma Yater.

¹³ Yāhā gii ke yrā le wān bye wo, koo tesē Yesu Crise ne, woo wii tuu le pāā Pōsyi Pilati yīnde na pe nawee- bye ne ma yee, woo kē Yāhā Dya, n ga nde pāā ma ye ke syān yīnde na: ¹⁴ Le Yāhā kānde yigi klue sīi ne, -taa naa le yān, ma'a syi kawar kaklaha n wlāhā le ne ye, wo Yīnfua Yesu n sya ba dur ba. ¹⁵ Yāhā yale lii ta, le ma ba nɔ, ke ga u ta u n dur ba. Yāhā kē ke ma cīinde yahaseefua kai- bye wo, koo ya kē ke n pai yrīn ne. Koo kē ke ma fāngafa bye Fāngafua, ke ma yīnfa bye Yīnfua. ¹⁶ Ke ma, gbā saha crā ge crā ke na ye. Yāhā niisaha ma cāā- wo, cāā- mpāy syi nawee saha crā pe na ye. Nawee saha Yāhā yāā yīnde ne ye. Yāhā myaha yai nawee- ter bye pe naa ke gboho, koo gii wākuayāā wee ke fānga na ye. Amen, le nii ke syi.

¹⁷ Mpāy pe ma driyē nge wale ne, pe yar pe ma syi pe yatan ta pe ya na ye. Pe yar pe ma n koho taha naa n yaha pe wale ya na pe yee le gboho ye; wākuayāā ma le na, wāklahayāā bya ne. Pe yai pe koho taha naa n yaha Yāhā koo na, koo gii ke wo kē wān bye ne busāā, ma yee te naa wo wīi yō. ¹⁸ Pe yar pe naa kayīi ppe, pe naa ke ppe ke n gboho naa n nɔ pe wale wāgboho syi na, pe nii laantār ne, pe naa pe koho wān la nawee- ne laanfīr ne. ¹⁹ Pe ma koo ppe yalebye, nangbān kē pe ke n ta Yāhā Yai wo; too nangbān wān nde syi sē waha n klaha- ye. Loo na, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye, pe ga ba loo yāā.

²⁰ Dya, Yesu kapāyīi kaklaha wūhū nkāy tē ma yar, ke ma ma koho wo, ke yigi yō. Kaplān nkāy syi yīn wee ke na ye, nkāy syi ke ga maha waha nawee ta, u saa Yesu ta u Yater ye, ma'a n naa ma yě le ke syi wo ye! Kawar wūhū nkāy pe ta kacān wūhū, koo nkāy ke n yee, le Yāhā kapān wīi wee cīinde ye, ma'a n naa ke syi luhu ye! ²¹ Ma sē yāā, mpāy pe yee poo ma too kacān nde syi cāfa, pe Yesu wāta pe Yater wīi miy yaha.

Yāhā n laantār yar ma na, mboo tesē mpāy ne pe ma ma ne.

Pɔl saba syāṅ wuhu kaplāṅ Timuti ye

Syaha fla

¹ Ndoos Pɔl kē, ndoo wii Yāhā ra ta Yesu Crise tēnlehe. Yāhā ke bii yē ter nawee- ye, koo ga ba cīnde yrā lii wāā pe kē Yesu Crise kāmāy na, ke ra taha, n naa loo nde yar nawee- na. ² N saba nwo yrūhū no wāā mboos Timuti kē, ma ntāṅ dye ra tāy, ma ma ra dya Yesu kānde na. Wo Tuhufua Yāhā tesē wo Yīṅfua Yesu ne, ke ke kayī wāā ma kē tesē ke yrīṅ ne, ke ma fen di.

Pɔl laantor le Timuti laam wo

³ N syaha wāā Yāhā kē ma wī na, Yāhā gii n ma ke tēn na. Kai- nkāy tē cā ke sroṅ, koo tē n pye le Yāhā tēn na mii ra faale wāle wāṅ syi dyaṅ. Yalebye ke yai ke yīmper, n ma nii n pāā Yāhā ye, n sē ne faha ma wī ne ye, n ne ke nar ma kē. ⁴ Too naa n cāāṅ wii na per gii, ma ba yīntām yi. N ma nii loo nde ga, ma laam bya ma ne ra yigi, ta n sya naa n ke, n ma yāā yīnde ne, n naa nuhu di. ⁵ Ma nahafuadyaha Loyise tesē ma nahafua Yinisysi ne, poo mii cāā Yesu sroṅ ta pe Yater ma yaha. N le cā, ma bya Yesu ta ma Yater laantee nen ne pe wāṅ syi dyaṅ. Koo kē, n syaha wāā Yāhā kē ma wī na.

⁶ Tē ba koho taha ma na, ma naa Yāhā nar ma kē, koo kē, Yāhā n wāyī wāā ma kē; loo le ma ta, ma n ke tēn wātē fāṅga yāā. Ma'a syi ma loo wāyī nde faha ye! ⁷ Ma sē yāā, Yāhā Yrā lii Yāhā le le wo laam wo, le sē wo ta wo n nii fya le cīnde wāpāā ne nawee- yīnde na ye. Le wee koo syi ye. Yāhā Yrā fāṅga le wo laam wo; le wo ta, nawee- ntāṅ n dye wo tāy, le wo ta, wo n wii wāyigi cā.

⁸ Loo na, ma'a syi ma yee, Yīṅfua Yesu kapāyī wāpāā wī fyar yigi ma kē ye. Tē nwo nwompihi wo Yesu wī na, ma'a n yee, a loo maha fyar yigi ma kē ye. Ma bya, naa mii gbihi wāfāy kur ye ra ne le Yesu kapāyī wāpāā ne. Ma'a syi fya ye, ma koho taha yaha ke fāṅga na, fāṅga gii Yāhā ke wāā. ⁹ Yāhā koo kē ke wo sya yaha, ma maha wo yee too nii ke nna; le sē nii mii, wo kayūhū pye koo syi ye, ke ya laam wī ne, ke le pye wo kē laantār tāy. Ke bii loo kayī nde ta yaha wa wo kē Yesu Crise kāmāy na, driyē sē bii tāhā wa ye. ¹⁰ Ke le yar wo na yagaa wo Syayahafua Yesu Crise wāpāṅ ne driyē nge wo. Yesu Crise ta, gbā saha kapee pye wo na nantāṅ ye, tesē cīnde yrā lii wākuayāā wee le na ye, u maha loo yar wo na le Yāhā kapāyī wo.

¹¹ Yāhā ra yāṅ yi ma yee, n naa le kapāyī tōr nawee- ye, n nii Yesu tēnlehe. Loo ne, ta n nii nawee- klaha le kapāyī kai- ne. ¹² Loo le ra ta, ra n nii wāfāy nge fāy. Le sē fyar yigi ra kē ye. Wii tē ta ra Yater, n ufua cā. N maha le cā, le Yāhā kapāyī wūhū nkāy tē klaha nawee- ye, u ga waha yia u naa n sēṅ ke na, u wādurba per n sya ba no.

¹³ Cīnde kaplāṅ nkāy tē yar ma na, naa koo ya yāṅ ma naa nawee- klaha ke ne. Ma seefar le Yesu ne, koo syi kē Yesu n nii ma Yater, nawee- ntāṅ n dye ma tāy, kuee yai tāṅ ke syi! ¹⁴ Kaklaha nkāy tē yar ma na, ke gbihi yigi, ma'a n tyii waa n ke wā klaha ye! Naa loo pye Yāhā Yrā kāmāy na, Yāhā Yrā lii le ma wo laam wo.

Mpāy dur yi Pol kur ye, mpāy -sē kuee u kur ye

¹⁵ Ma cā Yasyi kue kântrahafa bye dur yi kâā ra kur ye, Fisyel dyaṅ Yerмосyеn ye ne. ¹⁶⁻¹⁷ Yōnesyifor woo na, tē nwo ke nwompihi wo, fyar sē u yigi ra wīl ne ye. Yāhā ke kaa taha u kahafa na. Tuu ba pa Wōrme wo nwo, u ba ra fla ke farfar, ma sya ba ra saha cā, ma naa n pai ra fla na, ma ba naa laanyīn kaplāṅ pāā ra ye. ¹⁸ Faale wo, tē sē ba pye wa nwompihi wo ye, ma pye Yefesyī wo, tuu naa koho le ra ye miī, ma le cā. Wo Yīṅfua Yesu u ba u fen di Yāhā kasāhā per wo.

2*Wii u Yesu kānde yigi klue sīl*

¹ Ta dya, mboo na, ma cā too seefar le Yesu Crise ne, wo kayīl yāā. Naa miī plāhā Yesu kānde wo loo kayīl nde kāmāy na! ² Kaplāṅ nkāy raa luhu ra yē na, tē naa nawee- klaha ke ne nawee- yīnde na, mpāy raa cā pe sron, ma cā pe ga waha nawee klaha ke ne pe ya ndoṅ, pe klaha ke ne!

³ Ma ma miī seraasyiyō dyaṅ Yesu Crise ye. Wāfāy ma ma dye, naa ma fen lay sya ra wāṅ syi dyaṅ! ⁴ Seraasyi naa wii u n gaha naan miysaha wo, u n ke u wīl le naa n tāy u yīṅfua ye. Loo na, kai- nkāy ke wee naanmiy wūhū ye, u saa naa u ya wlāhā ke ne ye. ⁵ Ma maha cā, kaa na pe ma ne yee, nawee- pe pe ya kihi; wii ma yahasee gbe, u ga ngaa yāā. Pe kānde lii yar pe yakihifa na, wii ma yee u sē n ter ke syi ye, u ma sya yahasee gbe, u saa ngaa yāā ye. ⁶ Tawarfua wii tuu le tēngbāy tē, te dir ma ba gbe, woo tuu ga cāā u lay yāā. ⁷ Kaplāṅ nkāy tē pāā ma ye, ke le yaha ma laam wo, wo Yīṅfua ga ba kacān wāā ma kē, ma n ke war.

⁸ Ma sē Yesu Crise wīl yāā la, tuu sya ba ku, u ba yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye. U faale wādyaha gaa kē Dawide ne. Le ma Yāhā kapāyīl wo, Yāhā kapāyīl lii wīl tē tōr n yar nawee- na. ⁹ Loo wīl wātōr kē, le ra le wāfāy nge wo, ta n sya nwo, pe ra pua yaha nwompihi wo kapeepyefua wāṅ syi dyaṅ. Le Yāhā kapān loo na, le saha pua yaha ye. ¹⁰ Loo ne, ta n niī wāfāy nge fāy mpāy wīl na, Yāhā pe yāṅ yi. Pe ma waha sya yaha Yesu Crise kāmāy na tesē nayōr rii syi wākuayāā wee te na ye, pe ma maha too bye yāā, ta wāfāy nge saa kai kua ra ye ye.

¹¹ Kaplāṅ ngīl tē ga tōr ma ye, cīnde wūhū kē:

«Wo ma sya fāy miī waa gbā yāā,
wo ga ba niī yrāṅ na u ne wii ndoṅ.

¹² Wo ma wii plāhā le Yesu kānde wāyār ne,
waa ba niī fānga na u ne wii ndoṅ.

Wa'a yee wo sē Yesu cā ye,
u bya ga ba yee, woo sē wo cā ye.

¹³ Wa'a sya yee, wo sē n sron Yesu kānde wo ye,
u Yesu woo na, tuu yē ter wo ye lii ne,
u n sron le ne.

Ye sē yāā, tuu lii pāā,
u saha dur u le sye u ya ye ye.»

Tētē wii u u yīṅfua laam yīn

¹⁴ Kaplāṅ ngīl tē pāā ma ye, ke gbihi yar nawee- bye na. Le pāā waha pe ye Yāhā yīnde na, pe tyiī kaplāṅ wātīn na Yesu kāndeyārfa yawāhā fla wo. Ke n pai wāhā ne, ke ga waha ta Yesu kāndeyārfa mpāy n dur yi le kānde wo. ¹⁵ Miī waha, ma niī tētē wii syi dyaṅ, u tēn tē n yō Yāhā

yīnde na, le sē fyar yigi u kē ye. Naa ke Yāhā kaplān cīinde tōr gbegbe nawee- ye! ¹⁶ Kaplān nkāy yīn wee ke na ye, ke sē maha sron Yesu kānde ne ye, ma'a n naa yē le ke wo ye! Mpāy pe koo pāā, loo nde pe troho dur yi n kāā le Yāhā kānde wo. ¹⁷ Pe yē kaplān ma mii nahapihi dyan nawee troho na, nahapihi gii syi ke ga ke troho bye pye klaha- tān ufua kē. Mpāy pe koo kaklaha ngīi syi klaha, Yiminee ma pe ne, Fileti ne: ¹⁸ Pe le pāā ma yee, a wii Yesu kāndeyārfa, wo yir wa gbā wo, ma dur ba wa gbaafa ye yrān na. Loo nde na, pe le cīinde fla miy yaha, ma maha nawee- mpāy ta pe n yi n kāā le Yesu kānde wo. ¹⁹ Cīinde wūhū nkāy ke ma yīn Yesu kāndeyārfa ye, koo nkāy Yāhā ke pāā ta yaha, ke wee wāyehē wūhū ye. Koo kaplān kē ngīi: «Mpāy pe ma Yāhā wām, Yāhā pe cā.» Ma suhu «Wii ma yee Yesu ma woo Yīnfua, ufua yai u dur yi kapee kur ye.»

²⁰ Nangbān kaha wo, didiwān kur bye sē kē te fāā sān ne tesē wargbe ne ye. Taa ma, te fāā poor ne, taa -sē ma, katyigi pe ta. Te sān wān tesē te wargbe wān ne, pe roo gbe n yi cīinde wūhū ma ga pye. Te poor wān tesē te katyigi wān ne, pe roo gbe n yi plii bye, te n maha n wluhu. ²¹ Kapee- nkāy tē tōr yar ma na, wii ma yee u sē ke syi pye ye, u ga nii mii didikla gii dyan, pe ke gbe n yi cīinde wūhū ma ga pye. Wii ma nii koo syi, u sron ma u Yīnfua myaha na. U ga waha laa yō u Yīnfua kē, u gbihi ta kayūhū wāpyen na.

²² Taa ma naanfuē, naanfāndi wūhū nkāy ke sē yō ye, ke yāā ma ke ta yaha. Naa ma wāsrōn wīi loo ke, naa Yesu ta ma Yater yalebye, tyii ma nampyen- ntān n naa n dye ma tāy yalebye! Mpāy laam pe ma gbegbe, ma Yīnfua Yesu ta pe Yater pe kānkai- bye wo, nii yimbui nen na poo ne! ²³ Kaplān wātyīn nkāy ke sē kaa taha nawee kacān na ye, ke yāā ma ke ta yaha! Ke syi n pai wāhā ne. ²⁴ Ma cā, wii u Yīnfua Yesu tēn tē, u sē yai u naa n wāā ye. U yai u naa laantār kaplān pāā nawee- bye ye. U yai u waha naa nawee- klaha Yāhā kaplān wūhū ne, u yai u pye laanyīnfua. ²⁵ Mpāy pe u yē kai, u yai u waha pe gbihi naa n yar kaplāntāhā ne: Laa na, Yāhā ga ba pe ta pe n le sya pe cā pe yē kaplān sē yō ye, pe ke miy yaha. Loo na, pe ga waha cīinde kaklaha cā. ²⁶ Loo na, pe ga maha waha pe faale laantor kacān yāā, pe waha fer sya sāndāpee yīnfua Setane namihi wo, Setane wii u pe yigi kawar kaklaha nkāy ne ma pe ta pe n nii u laam wīi pye.

3

Driyē kuayale wo, nawee- kapee- ga ba gboho ter

¹ Ma laam too nde na: Driyē kuayale cāā ga ba pee naa n gaha. ² Nawee- ga ba naa pe ya yīn ya ke. Wale wīi ga ba gboho ter nawee- laam wo. Pe ya wāsey wīi ga ba naa n tāy pe ye. Yatan ga ba gboho pe na. Pe ga ba yīnde le Yāhā wo. Pe saa ba naa n luhu pe seefa ye ye, pe sya naa n wāā pe ne. Mboo wii ma kayīi pye pe kē, pe ga ma dāā kapee ne. Pe saa ba naa Yāhā wīi yān cīinde ye. ³ Nawee dugu saa ba pye pe na ye. Wāhā ma pe le nawee ne, pe saa sya pe wāā le yāā u ne ye. Pe ga ba nii nagblahafa. Pe saa ba naa pe ya wāyigi cā ye. Pe ga ba naa fānga yar nawee- na. Kayīi wāpyen saa ba naa n tāy pe ye ye. ⁴ Pe ga ba yār naa n yaha pe nampyen- na. Yēkuān wīi ga ba naa n tāy pe ye. Yatan ga ba ter pe koho ne. Pe ya laam wūhū ga ba naa n tāy pe ye Yāhā wīi na. ⁵ Pe ga ba le ka naa n pāā yē ya ne, poo ma Yesu ne, pe laam wo pe -sē u fānga wīi sye, u ma n pe troho wātāhā ter wāklaha pe kē ye. Ma'a n naa mii le pe kānde wo ye!

⁶ Poo mpāy ge ga ba naa n tay kakle wo, pe naa ca mpāy wlaŋ pe kawar kaklaha ne, ca mpāy syi pe wākaryaha sē n sye ye; poo ca mii cā pe pe ya le gboho ter kapee- wo, pe laam wūhū ma maha gboho. ⁷ Pe n ke pe naa pe klaha, pe sē -sē n ke pe cīnde cā ye. ⁸ Poo nawee- mii ga ba naa pe syi ca wlaŋ. Kawar wūhū ya ke ma pe laam wo, pe ga ba naa kawar fua, poo Yesu ta pe Yater. Pe kawar kaklahafa mii, pe ga ba yee, poo ga yer tā le cīnde na mii faale dyaŋ Syipte caifa Yanese tesē Yamrese ne pe bii yee, poo ga yer tā Musa cīnde wūhū na mii. ⁹ U Yanese tesē u Yamrese ne, pe sē waha bii yia ye, nawee- n bii cā dawarfa me pe ne. Pe kawar kaklahafa mii, pe bya wīi ga ba nii koo syi, te kawar saa ba ka yahasee ye pe ye ye.

Pɔl Timuti yar kai- ne

¹⁰ Ma -sē yee mboo na, ma ra kaklaha sya, ma ra troho wātāhā ter gbe. Lii tē n ke driyē wo, ma bya le cā. Tē Yesu ta ra Yater mii, ma bya u ta ma Yater koo syi. Tē ra laam yīn mii, ma bya ma laam yīn koo syi. Nawee- ntāŋ pe n dye ra tāy mii, pe naa n dye ma bya tāy koo syi. ¹¹ Tē ta laam plāhā le Yesu kānde wāyār wo mii, ma le cā. Pe naa ra nuhu le Yesu kapāyī wīi na mii, ma le cā. Tē naa wāfāy gii bye sya, ma ke cā. Wāfāy gii ter sē maha kuee mii pe sē ra fāy ke ne Yātɔɔsyi wo ye, Yikō ne, Liiser ne? U Yīnfua -sē ra yīŋ wloho naa n yi koo bye wo. ¹² Ma cā mpāy bye pe yee, poo ga seefar le Yesu ne, pe naa pe troho tāhā Yāhā yor wo, pe ga ba naa pe bye nuhu loo nde wīi na. ¹³ Nawee- mpāy pe pee ma yee, poo ga naa nawee- wlaŋ kawar kaklaha ne, kaa ga ba taha naa n gaha pe pyer wāpee na; pe ga ba yee poo ga nawee- wlaŋ le kāmpee lii wo, poo ge me pe ga ba too dye le wo.

¹⁴ Mboo na, taa ma klahafa cā, kai- nkāy pe ma klaha, ma cā cīnde wūhū kē. Mii plāhā, ma kuee ke wo! ¹⁵ Ma kicar cāā ge na, ma ba Yāhā sabangbāŋ kaplāŋ cā. Koo kaplāŋ ngīi ga waha kacān wāā ma kē, ma n Yesu Crise ta ma Yater ma ba sya yaha. ¹⁶ Kaplāŋ nkāy ke ma Yāhā sabangbāŋ wo, Yāhā kē ke koo ngīi bye le nawee- mpāy laam wo, pe n -sē ke yrūhū yaha. Ke yō, ke ga waha nawee klaha Yāhā wūhū ne; ke ga waha nawee kapee- yar u na, u n cā ke sē yō ye. Ke ga waha nawee klaha, u n kāmpee miy yaha, u kānyīi gbe. Ke ga waha nawee klaha, u n naa n sronj. ¹⁷ Nawee wii u Yāhā kānde yār ke syi, Yāhā kaplāŋ ga u ta u n nii naweeyō, kayūhū wāpye wīi ya n nii u laam wūhū.

4

¹ N ma nar, Yāhā yāŋ tesē Yesu Crise ne, Yesu Crise wii u n pai yrāŋfa sāhā ma suhu mpāy ne pe ku wa, woo wii u n pai dur ba kāntrahafa ye u yīnfar ne, ² Yāhā kapān pāā naa n yigi nawee- ye yalebye! Le wāluhu laam ma pye pe na woo, le wāluhu laam ma maha yee le wee pe na ye woo, naa le pāā pe ye! Pe gbihi naa n yar le ne! Wii ma kapee pye, u yar u n le sya u cā, le sē yō ye. Wii ma kapee pye, u sē yer le na ye, ma le kuān u ye, -taa fāŋga le ufua wo. Ma laam yaha koo ngīi bye na, ma naa pe klaha laanyīn ne!

³ Ma sē yāā, yalaa wo, Yesu cīnde kaklaha wāluhu saa ba naa n tāy nawee- ye ye. Lii le n tāy pe ye, loo ya pe ga ba naa n pye. Pe ga ba pe laam kaklahafa ge yāŋ yi busāā, pe pe ta pe ya tāy, pe n naa pe laam wūhū tōr pe ye, pe n naa n luhu. ⁴ Pe saa ba naa Yesu cīnde kaklaha luhu ye, pe ga ba ke sye pe naa ngbāy ya luhu. ⁵ Mboo na, mii wāyigi cā kai- bye wo,

naa mii waha wāfāy wo! Ma tēn ne Yesu kapāyī wāpāā ne nawee- ye, le tē naa n yō! Tēn nkāy bye pe le soho ma koho wo, naa ke bye tē!

⁶ Ndoos na, n le sya ma ga nii yrā le soho Yāhā koho wo. Le yale ge no wa tē ga ku. ⁷ Driyē nge wo, n le sya ma naa nii srā kayī wī na. N fā fā fā, yagaa woo n no ra fee yersaha na. Yesu kē tē ta ra Yater ma sya ba waa yagaa na. ⁸ Yagaa tē waha yia, n cā n ga dāān yāā: Too dāān nde, kayīngbāy ne, kayīngbāy lii, wii ma n sroŋ u ga le yāā. Yīnfua wii u ma kasāhāfua, woo wii u sroŋ, u ga le wāā ra kē kasāhā per wo. Ndoos ya sē kē tē ga loo kayīngbāy yāā ye, mpāy bye pe u Yīnfua wādurbanj sēŋ nuhu ne, pe bya n pai le yāā.

Yesu kāndeyārfa mpāy wī

⁹ Mii waha, ma ba yi ra na, ma'a n nii kuee ye! ¹⁰ Ma sē yāā, Demasu tuu yi kāā ra kur ye, driyē nge wūhū tāy n ter u ye, koo kē. U ka Tesaloni na. Karsā ye poo na, Tyite ne, poo ma ra kur ye. Karsā ka Galasyi na, Tyite -sē ka Dalamasyi na. ¹¹ Luke ya u kuee ra ne. Ma'a n pai, ma Mareke yigi ba, u n ba naa ra koho soho tēŋ ne. ¹² N Tesyihi lehe Yefesyi wo. ¹³ Ta nayrengbāŋ gii ke ma Karpasu fla na Toosa wo, ma'a n pai, ma ke gbe naa n pai ra kē, te sabar bya ne. Ma'a n faha te sre wān yaha ye, tii tē kaplāŋ yrūhū yaha te na, ma re kur ta yaha.

¹⁴ Ntyasāā naa Lesyāānder kapeengbāy pye ra na. Tuu lii pye, u Yīnfua ga ba loo dāān wāā u kē. ¹⁵ Ma bya, naa mii yigi u ne; ma sē yāā, Yāhā kaplāŋ nkāy bye too pāā, u naa n ke woo ga yer tā ke bye na fāŋga waha na.

¹⁶ Ta kasāhā na, tē fe yir per gii ma naa ra yīŋ ke, waa ge sē pye ra ne ke fla na ye; pe bye ba ra miy yaha. Yāhā ma syi ke loo ta kapee pe yīŋ na ye. ¹⁷ U Yīnfua -sē pye ra tāy, ma ra laam plāhā, ta n waha le Yesu kapāyī pāā mpāy bye ye pe wee Yiifee- ye, pe n le luhu. Yīnfua n maha ra yīŋ wloho yi jar koho wo, kapee sē ra yāā ye. ¹⁸ U Yīnfua ga ra yīŋ wloho yi kapee- ter bye wo, u ga ra ta, ra n dye u Yai wo yāhāyīŋ na. Woo myaha ya ke naa n sey yalebye, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi.

Ke kaplāŋ kuasaha, syaha ne

¹⁹ Persyile syar ra kē, Yakila ne, ma suhu Yonesyifor kahafa bye ne. ²⁰ Yerasyi kuee Kornti wo. Toofī sē pye wāwee ye, ta n u ta yaha Meleti wo.

²¹ Mii waha, ma cāā pa te werngbān cāā yaha. Yeblusi, Pudānsyi ne, Linusu ne, Kladya ne ma suhu pe Yesu kāndeyārfa bye ne, pe ma syar.

²² Yāhā ke ta, u Yīnfua n pye ma kur ye. Yāhā ke ke laantār yar ye na.

Pɔl saba kaplāŋ Tyite ye

Syaha fla

¹ Ndoɔ Pɔl kē, tē saba nwo yrūhū. N ma Yāhā tēntē, ma maha ma Yesu Crise tēnlehe. U ra lehe ma yee, Yāhā ke mpāy yāŋ yi, n pe yar le Yesu Crise kapāyī wīl ne, pe n waha u ta pe Yater, pe waha le cīinde cā, cīinde lii le n pai Yāhā kānde wāyār ne. ² Loo ga pe ta, pe n koho taha yaha le cīinde yrā wīl na, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye. Yāhā sē kawar fua ye, ke bii yē ter wo ye loo cīinde yrā wīl nde ne, driyē sē bii tāhā wa ye. ³ Le yale n ba nɔ, Yāhā n koo bye yar gbaa na ke yē kapān ne. Wo Syayahafua Yāhā ke yē kapān le soho ra koho wo ma yee, n le pāā naa n yi nawee- bye ye.

⁴ Ndoɔ Pɔl kē tē saba nwo yrūhū nɔ wāā mboɔ Tyite kē. Ndoɔ kē tē ma yar fūū le Yesu kānde wāyār ne, ma n u ta ma Yater mii tuhufua dyaŋ u ne u puee yar kai- ne mii. Yagaa, wo nii nwoŋ neŋfa le Yesu kānde wo. Wo Tuhufua Yāhā ma suhu wo Syayahafua Yesu Crise ne, ke ke kayī wāā ma kē tesē ke yrīŋ ne.

Pe Tyite taha tēn lii na Karti kāntraha na

⁵ N ma ta yaha Karti kāntraha na ma yee, kai- nkāy ke kuee wāpye wūhū, ma ke pye gbihi ta. Ma yai ma pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ta, pe n mpāy yāŋ yi pe ya wo. Poofa ga nii pe Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefa. Ma yai ma loo pye Karti kāntraha kui bye wo. Tē ba ma yar kai- nkāy ne loo nde wīl na, ma'a n faha ke ne ye: ⁶ Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefua yai u sroŋ kai- bye wo, u yai u pye cɔɔ nen ya ne. U pii bye yai pe naa Yesu kānde yār, pe sē yai nawee- n naa n yee pe troho wātāhā ter sē yō ye, pe maha naa n yee pe sē n luhu nawee- ye ye. ⁷ Ma sē yāā, Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefua woo kē, u ga naa ke yawāhā kai- bye yāŋ ma suhu ke wale wūhū bye ne; loo ne, u yai u naa n sroŋ kai- bye wo. U sē yai u nii yatanfua ye, u ma syi u naa ncafūhū di farfar ye! U sē yai u tar sēm na ye, u sē yai u naa fānga pyer pye ye, u sē yai u naa fufor wale sya nawee- ye ye. ⁸ U yai u nampay gbihi naa n yigi nuhu ne, u yai kayī wīl loo n naa n tāy u ye. U yai u waha naa kacān yāā, u yai u sroŋ, u yai u pua yaha tāŋ Yāhā wūhū na. U yai u u ya wāyigi cā. ⁹ Pe Yesu tēnlehe pe le Yāhā yē kapān klaha nawee- ye mii, loo kapān nde ma cīinde. U yawāhā yahaseefua yai u naa loo yāŋ cigege. Loo na, u ga waha naa pe Yesu kāndeyārfa bye klaha le cīinde kaklaha ne, u maha naa pe yar kayi ne. Tesē, mpāy pe yee poo ga yer tā le cīinde kaklaha na, u ga maha waha pe yar pe plahasaha fla ne.

¹⁰ Ma'a yāā, tē ngīl pāā ma ye, pe Yiifee- mpāy pe dye Yesu kānde wo, pe busāā ma pe sye ma nii nawee- wlaŋ pe kaplāmbuar ne, yīŋ wee ke na ye. ¹¹ Pe fufor wale sya nawee- ye, ma pe klaha kai- nkāy ne ke sē sroŋ ye, ke sē wāā le cīinde kaklaha ne ye, ma klēfa busāā laam wlāhē ke syi. Ma yai ma poosyifa yēr tā. ¹² Pe Kartifa naa waa pye tuu kai- cāā pāā naa n yaha, woo ge ba le pāā ma yee: «Kartifa ya dyaŋ, pe ma kawarfuaafa, pe pee mii wlaha wān dyaŋ, pe napar pye ma maha di cā. Pe see ke dyaŋ.»

¹³ Tuu lii pãã, cĩinde ne. Loo na, le pãã naa n waha pe ye, pe n pe troho tãhã naa n sron̄ Yesu kãnde wo. ¹⁴ Pe ma n naa Yiffee- ngbãy yãŋ ye, tesẽ nawee- mpãy pe le cĩinde kapãn sye ma pe laam kãmbẽhe ta, pe ma n naa koo kãmbẽhe ngĩ yãŋ ye. ¹⁵ Mpãy laam pe ma gbegbe, pe kai- bye yãŋ laantee nen ya ne. Mpãy laam pe wee gbegbe ye, pe sã maha Yesu wĩi sya cĩinde ye, pe kai- bye yãŋ laantee- sãnsyãm ne. Ma sã yãã, poo laanga ter sã yõ pe kacãn ter ne ye, koo kã. ¹⁶ Pe n yee poo ma Yãhã ne, ma'a -sẽ pe pyer yãŋ, maa cã kawar ne. Pe wĩi klaha-, pe sã n luhu waa ye ye, pe saha laa kayĩ ge pye ye.

2

Yesu kãndeyãrfa yai pe naa pe troho tãhã mii

¹ Mboo na, kai- nkãy tẽ ma klaha ke ne, naa nawee- klaha koo ya ne! Koo kã ke nawee- wãsyayaha wĩi pãã. ² Pe nanle yar pe pe ya wãyigi cã kai- bye wo, pe ma syi pe naa miiklaha- wũhũ pye ye, pe naa kacãwũhũ pye! Taa maha pe yar pe naa Yesu ta pe Yatɛr, pe tyii nawee- ntãŋ n naa n dye pe tãy, pe naa pe laam yĩn kãnkai- bye wo, mii Yãhã cĩinde le yar mii. ³ Taa pe calɛ bya yar, pe naa pe troho tãhã nawee- n cã, Yesu kãndeyãrfa me pe ne. Pe yar, kaplãmbuar rii te sã yõ ye, pe ma n koo syi pãã naa n tay teebehe bye wo ye, pe sã yai pe pua yaha sãm na ye. Pe yai pe laantor kaplãŋ cã, ⁴ pe naa capiy klaha, pe pa ntãŋ n naa n dye pe tãy pe pii ne. ⁵ Pe maha pe yar pe laam pe naa nii gbegbe pe naa kacãwũhũ pye, pe naa pe kle tẽŋ tẽ kayi ne, pe laam pe naa n tãy, pe naa n luhu pe pa ye. Pe yai pe naa koo ngĩ bye pye. Loo ga ta, waa saa waha wãpee laa yãã u pãã le Yãhã kapãn wĩi na ye.

⁶ Taa maha pe naanfãm yar, pe naa kacãwũhũ pye kãnkai- bye wo. ⁷ Mboo na, naa kayũhũ pye kãnkai- bye wo, pe n yãŋ naa n gbe ma na. Naa n laha, taa maha naa n sron̄ ma kaklaha ne! ⁸ Kaplãŋ nkãy ke sron̄, waa saha laa wãpee yãã ke kaplãŋ na ye, naa koo pãã. Loo ga ta, fyar ga wo lahafa yigi, pe saha laa wãpee yãã pe pãã wo wĩi na ye.

⁹ Yãmpa yai pe naa n luhu pe yĩnfa ye, pe maha naa pe laam yĩn kãnkai- bye wo. Pe yĩnfa ma yee pe lii pye, pe yai pe le pye, pe ma n kaplãŋ tyĩn le na ye. ¹⁰ Pe sã yai pe naa pe wãn yuhu ye. Pe yai pe naa n laha pe yĩnfa ye yalebye, pe maha naa n sron̄ pe ye. Loo na, Yãhã gii ke ma wo Syayahafua, ke kaklaha myaha ga yi.

¹¹ Ma'a yãã, tẽ kai- ngĩ pãã ma ye, Yãhã ke laantãr wĩi yar, loo lii le ma nawee- bye wãsyayaha wĩi. ¹² Le wo klaha wo yi kãã kãmpɛe wo, wo kãntraha ngefa laam wũhũ yãã wo ke ta yaha. Loo na, waa naa wo troho tãhã kacãn ne, wo naa n sron̄, wo naa Yãhã laam wĩi pye yagaafa nsoho wo. ¹³ Wo yai wo naa koo ngĩ pye, wo naa koo yay diper sãn, koo gii wo koho taha yaha ke na. Koo per nge na, wo Syayahafua Yesu Crise wii u ma wo Yãhãngbãŋ, u nayõr ga ba yi gbaa na. ¹⁴ Wo Syayahafua gbã ku wo wĩi na, ma wo par sya yi kãã kapee- wãpyer koho wo. Loo na, wo nii woo ya wãm. Wo kapee- bye laha kãã wo na. Wo ga naa kayũhũ pye laanfɛr ne.

¹⁵ Kai- nkãy taa yai ma naa nawee- klaha ke ne, koo kã tẽ yar ma na. Taa cã nkãy raa n pãã, cĩinde ne, naa ke pãã fãnga ne, ma'a n naa laalaa pye laa ge ne ye! Wii ma plaha pye, le pãã war yi u ne. Ma'a n tyii waa n ma kloŋ ye!

3

Laanfāyōm ma suhu troho gii wātāhā ne ke yō

¹ Pe Yesu kāndeyārfa yar, pe yai pe yīn kor le kāntraha yahaseefa ye tesē fāngafa ne, pe naa n luhu pe ye, pe naa n yi nanihi tēn na, tēn nkāy yīn ma ke na. ² Pe yar pe sē yai pe naa waa wāpee pāā ye, pe ma n naa wāhā cēr ye, pe tyii pe laam naa n tāy, pe naa pe laam yīn nawee- bye ne yalebye.

³ Ma sē yāā, wo bya, faale wo too sē pye wa Yesu kāndeyārfa ye, wo sē ba laa cā ye, wo sē naa n luhu waa ge ye ye, wo plaha naa n pye yalebye. Wo pye kapee- wāpyeŋ koho wo, yinde wūhū ne, tesē wo tyatyāhā ne. Wo pye napee- ne kānde nen wo, tesē laanyarfa ne; nawee- wī ba fūhū wo ye, wo bya wī -sē ba fūhū pe ye.

⁴ Wo Syayahafua Yāhā n ba ke laantār yar gbaa na nawee- na, ma maha pe yar pe n cā pe ntān dye ke tāy. Yagaa, ke wo sya yaha koo kapee- ngī wāpyeŋ koho wo. ⁵ Le sē nii mii wo naa n sroŋ ye. Ke wo fen di, loo ne ke n wo sya yaha ke dyaŋ. Ke wo sya yaha ma maha wo kapee- laha kāā wo yīn na. Loo na, wo nii mii wo maha gbihi dur see laanfāyōm ne Yāhā Yrā kāmāy na, Yāhā Yrā lii le wo laam wā klaha. ⁶ Ma sē yāā, too wo Syayahafua Yesu Crise ta wo Yater, Yāhā ke Yrā tege le wo laam wo busāā. ⁷ Loo na, u laantār wī wo ta wo n sroŋ Yāhā ye ma ga ba ke kloho di, wo cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye, loo lii wo koho taha yaha le na.

⁸ Kaplān ngī tē pāā ter, ke ma cīinde. N yee ma naa ke pāā fānga ne nawee- ye, ma'a n naa laalaa pye laa ge ne ye! Loo ga ta mpāy pe Yāhā ta pe Yater, pe ga naa kayūhū pye yīntaha ne. Lii le yō ma maha puar nawee- na, loo ne nde tē pāā ma ye. ⁹ Kaplān wātyīn nkāy syi yīn wee ke na ye, ke yāā ma ke ta yaha, tesē faale wāle myar rii ne pe yrūhū ta buarbuar, tesē sānker ne, ma suhu wāhā ne le Yāhā kānde wī na. Koo ngī sē puar nawee ne ye, yīn maha wee ke na ye. ¹⁰ Ma'a yāā, nawee wii syi u Yesu kāndeyārfa yawāhāfa klaha kaklaha nkāy syi ne, ke nawee- ta pe n cēr pe ya ne, u yar u ma tēmpee wo. U ma sye, maha u yar taha le ne, ke n tēhē syān tā. U ma maha sye, u cēr yi kāā pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa wo! ¹¹ Ma cā usyifua tuu plaha lii ne, u sē yer le na ye, Yāhā kasāhā ga ba too u na kapee- nkāy wī na u n pye.

Pol Tyite yar kai- ne

¹² N ma ba Yartemasu nō wāā ma ye, laa na Tesyihi, pe ma nō ma fla na, mii waha ma ba yi ra na Nikōplosyi wo. N ga werngbān cāā pye koo fla na. ¹³ Senosu wii u kasāhā wūhū cā, woo tesē Apolosu ne, ma'a n faha pe wī ne ye, koho le pe ye, pe n waha pe yrāhā yi, ma'a n ta ngaa n ke laa pe ye ye! ¹⁴ N sē -sē yee, mboo nen ya wī ne ye, wo Yesu kāndeyārfa yawāhāfa, pe bya yai pe kayūhū wāpyeŋ cā, pe waha naa pe ya gbe pe cīinde kānkai- bye wo. Pe troho wātāhā Yesu kānde wo, le yai le yān naa n cā pe kayūhū wāpyeŋ na.

¹⁵ Mpāy bye pe ma ra ne, pe ma syar. Wo naambiyām mpāy pe Yesu ta pe Yater, pe syar wo kē. Yāhā ke ke kayī wāā ye bye kē.

Pɔl saba kaplāŋ Filemu ye

Syaha fla

¹ Ndoo Pɔl kē, tē saba nwo yrūhū, ndoo tesē wo cīfua Timuti ne. Pe ndoo Pɔl tā nwompihi wo Yesu Crise tēn wīl na.

Wo u saba yrūhū nɔ wāā mboo Filemu kē, mboo wii raa ma wo naambiyā, ma maha ma wo tēntēwai. ² Mboo, ma suhu Yesu kāndeyārfa mpāy bye ne pe pe ya wāā ma kaha wo, ma suhu wo syafua Yapya ne, ma suhu Arisyipe ne, woo wii u tēn tē wo ne Yesu Crise kē. ³ N le nar Yāhā ye, tesē ke Dya Yesu Crise ne, ke kayīl pye ye kē, ke maha laanyīn wāā ye kē.

Filemu troho wātāhā Yesu kānde wo

⁴ Filemu, ma wīl gboho ra laam wo. Yalebye n ma nii n pāā Yāhā ye, n ne laa yāā ma wīl na n pāā ke ye, tē syaha wāā ke kē loo wīl na. ⁵ Pe ba ma wīl pāā ra ye ma yee, a Yesu kāndeyārfa bye ntāŋ dye ma tāy cīnde, a raa maha Yesu sroŋ ta ma Yater. Koo kē n syaha wāā Yāhā kē. ⁶ Taa Yesu ta ma Yater wo n wāā le, n le nar Yāhā ye, ke waha ta Yesu myaha n gboho, kayūhū nkāy bye Yesu tuu n pye wo kē, ma n waha ke cā naa n yō. ⁷ Taa ta Yesu kāndeyārfa bye ntāŋ n sroŋ dye ma tāy, loo nde pe laam yīn yalebye. Le nii ra ye nuhu wīl, ma maha fānga gaa taha ra na.

Pɔl Filemu nar u yāmpuai Wonasyimu wīl na

⁸⁻⁹ Taa nwo, Yāhā ntāŋ sroŋ dye gboho ma tāy, koo syi kē, n ga ma nar laa ne. Le yō ma maha sroŋ Yāhā ye Yesu kānde na. Too mii, wo wīl n tāy wii ye, n saha yee ma le pye ra kē fānga na ye. N ga ma nar wānar le ne, ndoo wii n ma wādyaha Yesu kānde na, ndoo wii pe yiŋi tā nwompihi laam wo ma yee, tē tee n yār Yesu Crise kānde wo, ma nii u kapān pāā nawee- ye. ¹⁰ Wo dya Wonasyimu wīl ne tē ga ma nar. Nwompihi nge laam wo, Wonasyimu dye Yesu kānde wo. Loo nde na, n ga waha u yee ra dya. ¹¹ Faale na, u sē pye ngaa ma ye ye. Yagaa, u ga waha laa yō wo bye kē, ndoo tesē mboo ne. ¹² N ga u nɔ wāā ma kē. Yagaa, taa -sē cā ma yee, u wīl gboho ra laam wo, u ma mii ndoo ge kadye dyan. ¹³ N ma ne pye n ga waha ne tyii u na nii tāy, ke nwompihi wo nwo, u n naa koho le ra ye tēŋ nkāy wo ma draha wo, le ga ne tāy ra ye. ¹⁴ N le wūu ma yāā, n sē yai n kai pye ma kur ye mii ma sē yer le na ye. N sē maha n ke ma kayīl pye ra kē fānga na ye. N n yāŋ, ma'a ga kayīl pye ra kē, le -sē pye ma laam wīl.

¹⁵ Ncā, laa na Yāhā ke le ta ma yee, u Wonasyimu u fā ter ma yaha u ga yalaa pye, tuu maha dur ba yi ma na, ye n nii yii ne. ¹⁶ Ma sē yāā, Wonasyimu u ma na yagaa, u puar yāmpuai na. U sē n tōr ge tōr yāmpuai ne nantāŋ ye. U sroŋ ma wo cīnde nampyerŋ Yesu kānde wo. U wīl sroŋ gboho ndoo ye. U wīl yai le nii ma bya ye koo syi, le sya ter ra wīl yaha. U ma ma yāmpuai, ma maha ma ma cīnde nampyerŋ Yesu kānde wo.

¹⁷ Ke ma pye n ma ma naambiyā cīnde, taa ne ga ndoo ge yigi mii, u yigi ke syi! ¹⁸ Ke ma pye u laa pye ma na, ke ma maha pye u fue syi gbe ma ye, le ta ra yīŋ wīl. N ga ke draha dur ma kē, ma'a n naa ntāŋ cer ye.

¹⁹ Ndoo Pɔl kē tē u saba yrūhū. N ga ke byɛ dur ma kē. -Taa -sē cā mii ndon, tē lii pye ter ma kē, le ter ma yrā yaha.

²⁰ Āwā, ma'a wo Yīnfua yāŋ, ma ra laam wīi nde pye ra kē, le ga tāy ra ye, le ra laam yīn.

²¹ Lii tē nar ma ye nde saba nwo wo nanga, n cā ma n gaha le pye ra yor wo, le n sya ta ter koo yaha. ²² Taa maha naa syāsaha gbihi ra kē, ta laam wo n le ga ma yee, Yāhā ga ba luhu ye wānar ye, ke ra yi yaha ye kē.

Syaha fla

²³ Yepafarsyi wii u ma ra ne nwompihi wo nwo Yesu Crise wīi na, u syaha ma ma ye. ²⁴ Mareke ye bya ne, ma suhu Arisarke ne, Demasu ne, Luke ne, poo mpāy pe ma ra tēntēwai, pe bye ma syar.

²⁵ Wo Yīnfua Yesu Crise, u kaa taha ye na.

Yesu tēnlēhe waa saba kaplān Yeberefa ye

Yesu ter faale Yāhā kaplān tōrfa bye yaha

¹ Faale cāā na, Yāhā naa n pāā wo wāle ne. Ke ke kaplān tōrfa busāā lēhe naa n wāā pe ya wuhu na, pe n bii naa ke yē kaplān pāā, pe bye pe kaplān ter ne ke ya wuhu na. ² Yagaa sē na, Yāhā ke yē kapān pāā wo ye ke Dya kāmāy na; Yāhā driyē kai- bye le soho woo koho wo. Yāhā driyē kai- bye tāhā woo kāmāy na. ³ Yāhā nayōr n yāā Yesu na, tesē ke nagboho ne. Yāhā ke ma mii, Yesu ma koo syi. U kaplān ma fānga ne, koo kē ke driyē gbā yigi. U nawee- kapee- yee laha kāā pe na. Loo kur ye, u n ka yāhāyīn na, maa nii Yāhā kāndigi koho kue ye, koo gii ke ma wān bye yīn na.

Yesu ter yāhāyīn tēnlēhe yaha

⁴ Yāhā myaha wāā Yāhā Dya kē, ke n ter yāhāyīn tēnlēhe wān yaha. Koo kē, u n ter yāhāyīn tēnlēhe yaha. ⁵ Ye sē yāā, Yāhā sē kapān nde syi pāā yāā yāhāyīn tēnlēhe waa ye ye ma yee:

«Mboo kē ma ma ra Dyapuai,
ma gbe nanga na, nawee- ga cā,
n ma ma Tuhufua.»

Ke sē maha nde pāā yāā yāhāyīn tēnlēhe waa wīi na ye ma yee:

«N ga nii u ye Tuhufua draha wo,
u -sē ga nii ra ye Dya draha wo.»

⁶ Yaliile wo Yāhā yee koo ga ke Dyapuai nen nō wāā driyē wo, woo wii tuu cāā pye wa wān bye yaha, ke le pāā ma yee:

«Yāhāyīn tēnlēhe bye yai
pe naa u myaha sey.»

⁷ Yāhā lii pāā yāhāyīn tēnlēhe wīi na, loo ne nde: Ke yee yāhāyīn tēnlēhe mii ge pe sya nii koo wām, pe ma koo ye tefay wān syi dyanj. Ke tēntē- ma ke ye naayīn wān syi dyanj. ⁸ Ke Dya wīi loo na, Yāhā le pāā ma yee:

«Ma ma Yāhā, ma Yīnfua niisaha yāā.
Too yīnfara nde wākuayāā wee te na ma ye ye.
Kasroŋ koo kē, taa ga naa n pye ma Yai wo.»

⁹ Kasroŋ wīi tāy ma ye,
kapee- wīi sē tāy ma ye ye.

Loo ne, ma Tuhufua Yāhā n mboo yān yi
ma nagboho ta ma na ma nampyen- yaha.
Nuhu n -sē ma laam yīi.»

¹⁰ Yāhā maha yee:

«Yīnfua, mboo kē
taa kāntraha tāhā ke kai- bye fegbecāā na.

Mboo kē taa maha yāhāyīn bya tāhā.

¹¹ Too nde bye ga ba kua.

Mboo woo na, maa naa n nii yalebye;
kāntraha tesē yāhāyīn ne,
te ga ba le te pye klaha-

¹² ma n te kur ta yaha te kuān ne.

Taa ter ga ba te draha gbe mii
 nayrefān dyaŋ pe n le wāler draha wo.
 Mboo woo na,
 maa naa n kuee ma wānii na yalebye,
 wākuayāā saa pye ma dye- na ye.»

¹³ Yāhā sē maha nde pāā yāā yāhāyīŋ tēnlēhe waa ye ye ma yee, u nii koo kāndigi koho kuɛ ye kai- bye yīŋ na, ke n sya ba u napī- yīy kor le u kē, pe n nii mii, u tānde fyāhā tā pe na. ¹⁴ Pe yāhāyīŋ tēnlēhe ya dyaŋ, pe wee la tēntē- ya Yāhā ye, ke n nii pe lēhe pe ga naa n paha mpāy na, pe yai pe ba sya yaha pe ga nii Yāhā fāy?

2

Wo yai wo naa wo wāsyayaha wī wī

¹ Ke Dya kāmāy na, Yāhā ke lii pāā wo ye wo wāsyayaha wī na, wo yai wo yīntaha sroŋ loo nde ne, kapuar ne. Mii loo sē ne ye, waa le kānyī plaha, wo saa yāā dye Yāhā Yai wo ye. ² Kānde lii Yāhā le ta pe yāhāyīŋ tēnlēhe n bii le yar nawee- na, le pye kla. Le pye, wii ma loo kānde katan nen laa sye ma le miy yaha, Yāhā ga u pēn loo nde wī na. ³ Wo wāsyayaha kaplāŋ nkāy ke -sē ma yīŋ, ye yai ye cā, wa' a yee ke wee kla ye, wo saha kuee mii wo sē pēn ye. Yīŋfua ge kē u cāā wo wāsyayaha wī pāā. Mpāy pe -sē le yāā luhu u yē na, poo n ba le pāā wo ye wo n cā, cīinde ne. ⁴ Yāhā kē, ke fānga taha pe yē kaplāŋ na, pe n waha laanwo wūhū pye ke n yō ta ter ma suhu yēkā wūhū ter bye ne. Yāhā Yrā kāmāy na, Yāhā maha fānga ter bye wāā pe kē pe ya wuhu na pe n waha naa ke tēn tē. Yāhā naa le pye ke syi, nawee- n waha naa n cā pe kaplāŋ ma cīinde. Yāhā Yrā fānga wūhū koo na, Yāhā ke wāā ke laam wākē.

Wii woo kē u ga waha ta, nawee n sya yaha

⁵ Driyēfāŋ gii wī too n pāā, Yāhā sē yee pe yāhāyīŋ tēnlēhe poo pe ba nii koo driyē yīŋ na ye. ⁶ Aye rehe, waa ge ma u le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yāhā, nawee ma nwa, ma n nii,
 ma sē n faha u wī ne ye?
 Woo wii u see yi nawee, u ma nwa,
 ma n nii u gbihi n yigi?

⁷ Ma u ta ma yee yāhāyīŋ tēnlēhe
 pe puar u na yalaale nsoho ya wo.
 Ma maha ba miingbāŋ wāā u kē,
 ma nagboho ta u na.

⁸ Ma u ta kai- bye yīŋ na.»

Le yar ma yee Yāhā nawee- ta ke wātāhā wān bye yīŋ na. Le yīntaha kē, Yāhā nawee- ta pe n yia kai- bye na, laa ge sē kuee ye. Wo ma -sē yee wii ga yāŋ yagaa, wo saa kai- bye yāā ke n pye pe myaha na ye. ⁹ Lii ya too yāā, Yesu wii Yāhā ba u dur ta, ma yee ke yāhāyīŋ tēnlēhe pe puar u na yalaale nsoho ya wo, yagaa wo yāā, Yāhā miingbāŋ wāā u kē ma maha nagboho ta u na. Tuu wāfāy gii fāy ma sya ba ku nawee- bye wī na, koo syi kē, Yāhā n u gbihi ta ke syi. Yāhā laantār tāy, Yāhā yee koo ga nawee-sya yaha, koo kē Yesu n wāfāy nge fāy.

¹⁰ Yāhā wān bye tāhā te nii ke wān. Ke naa n ke nawee- busāā pe sya yaha pe waha ke nayōr syi yāā. Loo ne, ke n ta Yesu n koo wāfāy sya, ma cā nii wo Syayahafua. Laa sē kuee mii u sē le pye ye. Loo nde ma wāyī. Mpāy pe ga sya yaha, Yesu woo tuu ga ter pe yahasee ye, pe n dye Yāhā

Yai wo. ¹¹ Yesu woo kē, tuu nawee- kapee- laha n kãã pe na, pe n nii Yãhã laam wĩi ya pye. Woo tesē mpãy ne tuu sya n yaha, pe bye ma tuhufua nen pii. Loo ne, u pe yee u cĩfa, fyar sē u yigi le ne ye. ¹² Woo gē le pãã ma yee:

«Yãhã, n ga ba naa ma wĩi pãã ta cĩfa ye;
n ga ba naa ma miingbãŋ gboho yay ne
ma nawee- bye nsoho wo.»

¹³ U maha yee: «N nii le soho ma koho wo.» U maha yee:

«N nwo, ndoo tesē pe kicar bye ne,
kicar mpãy Yãhã pe wãã ra kē.»

¹⁴ Ye sē yãã, pe kicar see yi nawee- bye wãŋ syi dyaŋ, ntãŋ ne pe kadye wo. Koo kē Yesu bya see ba wãcɛŋ wo wãŋ syi, ntãŋ ne u kadye wo. U ku wo kadye ter syi ne. Koo kē u gbã kãmay na, sãndãpee yĩŋfua Setane wii u ma gbã fãnga ne, Yesu u fãnga pye klaha- u kē. ¹⁵ Tuu loo pye, u nawee- bye sya yaha gbã fyar koho wo, mpãy pe pye yãmpa ntãncɛr koho wo gbã wĩi na yalebya. ¹⁶ Ye cã Yesu sē loo nde pye wãã yãhãyĩŋ tẽnlehe kē ye, u le pye wii driyẽfa kē, wii mpãy too ma Brama kur kue pii. ¹⁷ Koo kē, u n see ba nawee ntãŋ ne u kadye wo wo wãŋ syi dyaŋ, ma nii u nampyeŋ wãŋ syi wãcɛŋ, fla ngaa gē sē kuee u na ye. Mii loo sē ne ye, u saa ne waha u cĩfa fɛn cã u naa pe fɛn di ye. U ga ba nii pe ye Yãhã yũndefa yĩŋfua, u naa n sroŋ le Yãhã tẽn ne, u nampyeŋ- kapee- laha kãã pe na. ¹⁸ Ye sē yãã, tuu pye driyẽ wo, woo gē ba wãfã yãã gboho; sãndãpee yĩŋfua Setane maha naa n kɛ, u u tyĩn ga kapee- wãpyeŋ kue ye. Loo na, nanga wo ma nii tyĩn n gaha kapee- wãpyeŋ kue ye, Yesu ga waha koho le wo ye.

3

Yesu Crise ter Musa yaha

¹ Wo nna, Yãhã ye bya yãŋ yi, ye nii ke wãm, ye ba dye ke Yai wo. Wii mpãy too ma ke wãm, too lii sya cĩnde ma nii le pãã nawee- ye, loo ne nde: Yesu woo kē u ma Yãhã tẽnlehe, u maha ma Yãhã yũndefa yĩŋfua ma wo wãã le Yãhã ne. Ye yai ye naa woo yãŋ yalebye. ² Yãhã u yãŋ yi, ma u taha tẽn lii na, u sroŋ le ne mii Musa dyaŋ, tuu bii sroŋ u tẽn ne Yãhã kahafa kē mii. Yãhã sabangbãŋ wo, loo yrũhũ yaha Musa wĩi na ma yee: «U bii sroŋ Yãhã kaha bye wo.» ³ Nawee ma kaha fãã, u ga myaha yãã u ter ke kaha yaha. Yesu tesē Musa ne, pe ma koo syi, Yesu myaha yai ke gboho ta ter Musa myaha yaha. ⁴ Ye cã kle ma te fããfa ne te ya wuhu na; Yãhã koo -sē kē, ke driyẽ bye fãã. Ke Dya kē Yesu ne. ⁵ Musa woo na, Yãhã nna bye wo, Yãhã sē naa u taha laa wãpyeŋ na u n naa n faha le ne ye. U pye tẽntẽ Yãhã ye; lii le ga ba pye kur kue ye, Yãhã bii u ta u n le cãã pãã yaha. ⁶ U Yãhã Yĩndefua Crise -sē ma Yãhã kahafa bye yĩn na. U sē laa sye Yãhã ye ye. Woo ma u Yãhã Dya. Wo ma wii plãhã, ma Yesu ta wo Yater wo kuãŋ ne, tesē wo ma koho taha yaha woo ya na yalebye, wo ga sroŋ nii koo kaha ngefa.

-Ye naa ye troho tãhã Yãhã yor wo nanga nge bya na!

⁷ Ye cã wo yai wo wii plãhã Yesu kãnde wo. Loo ne, Yãhã Yrã wo yar ma yee:

«Ye ma Yãhã yẽ kapãn luhu nanga,
-ye le sya nuhu ne!

⁸ Ye ma syi ye nii nditẽŋ Yãhã kapãn ye mii
ye wãle dyaŋ faale cãã na ye!

Tëyāfūū klo wo pe bii yee poo jar Yāhā ye,
ma yee poo ga ke pye yāŋ.

⁹ Ye wāle bii le tëyāfūū klo plaŋ cēr naa n ter
ma naa n gaha kāntraha gii wo,
Yāhā ke bii yē ter, koo ga ke wāā pe kē.

Pe bii dyε- gbeesī pye yrāhā na;

Yāhā naa yēkā wūhū pye pe kē,
loo naa bye ne, pe maha naa n jar Yāhā ye,
ma ke pye naa n yāŋ
ke dyε- gbeesī ngī bye wo.

¹⁰ Loo ne,
Yāhā laam n bii war koo cāā wāle ne,
ke n bii le pāā ma yee:
Pe laam wūhū kē, ke pe plaha yalebye,
pe sē n ke pe naa pe troho tāhā ra yor wo ye.

¹¹ Yāhā laam n bii war pe ne,
ke n le sron pāā pe ye ma yee:

Tē kāntraha gii gbīhi ta pe myaha na
pe ga naa n wūū,
pe saa dye yāā ke wo ye!»

¹² Wo nna, yii mpāy ye ma Yesu kāndeyārfa, ye naa yii yigi, ye laam ma
n ba waha ter ye ye ye! Mii loo sē ne ye, ye ga ba yee Yāhā yē kapān wee
ngaa ye, ye sya le Yāhā kānde miy yaha, Yāhā gii ke yrā le wān bye laam
wo. ¹³ Ye ma n nii koo syi ye! Too ma yrāŋ na nanga, Yāhā n traha ke naa
ke yē kapān pāā wo ye plii wuhu na. Ye naa yii yar kayī ne, kapee laa
ma n ba waa ta, u n plaha u sya nii nditēn Yāhā kapān ye ye. ¹⁴ Ye cā wo
seefar le u Yāhā Yīndefua Crise ne. Too ba u fe ta wo Yater wo laam bye
ne mii, wo ma wii plāhā ma kuee yai tāŋ koo syi, wo seefar le u ne cīinde.

¹⁵ Le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Ye ma Yāhā yē kapān luhu nanga,
-ye le sya nuhu ne,
ye ma syi ye nii nditēn Yāhā ye
mii ye wāle dyaŋ ye, poo bii jar Yāhā ye.»

¹⁶ Mpāy pe pye yāmpa Syipte kāntraha wo, Musa n ga pe sya yaha ma
pe yigi yi ke kāntraha wo, poo ya sē na, pe bii le Yāhā yē kapān luhu ma
dur ma jar Yāhā ye? ¹⁷ Poo ya sē na, Yāhā laam bii war pe ne, ke n pe ta
pe n tay dyε- gbeesī tëyāfūū klo wo ma sya ba ku ke fla na. Poo sē na, pe
naa kapee- pye ke dyε- gbeesī ngī wo? ¹⁸ Mpāy pe le Yāhā yē kapān luhu
ma dur ma jar ke ye, poo sē na, Yāhā le sron pāā pe wī na ma yee:

«Tē kāntraha gii gbīhi ta pe myaha na
pe ga naa n wūū,
pe saa dye yāā ke wo ye.»

¹⁹ Yii gε le yāā, pe sē le Yāhā kapān ta ngaa ye, koo kē Yāhā ke bii kāntraha
gii gbīhi ta pe myaha na pe ba naa n wūū, pe sē yāā dye ke wo ye.

4

Yāhā nawee- ga cīinde wāwūū yāā

¹ Yāhā bii yē ter, koo ga cīinde wāwūū wāā ke nawee- kē. Koo yē wāter
nge ma wii wī nanga. -Tee -sē naa yii yigi, yii waa ma n ba kuee mii, u
sē koo wāwūū nge yāā ye. ² Ye sē yāā, wo bya le Yāhā kapāyī luhu mpāy
dyaŋ pe pye le tëyāfūū klo wo faale wo. Pe le Yāhā kapāyī luhu, le sē -sē

laa yǝ pe kē ye. Ye sē yāā, pe le luhu, pe sē le sya cīnde ye, koo kē, pe sē ke cīnde wāwūū yāā ye. ³ Wii poo na, wo ke kaplāŋ sya cīnde. Wo ma wii waha, ma ke le yaha wo laam wo, cīnde wāwūū gii Yāhā yee, ke n pai ke wāā ke nawee- kē, waa koo yāā. Koo cīnde wāwūū kē, Yāhā laam ke bii war wo wāle ne, ke n le sronj pāā pe wīi na ma yee:

«Cīnde wāwūū gii ke bii gbihi ta pe myaha na,
pe saa ke yāā yāā ye.»

Yāhā ke loo nde pāā yaliile wo, koo ge bii kai- tāhā wa ma dye cīnde wāwūū wo. ⁴ Ye sē yāā, le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee: «Yāhā kai- bye tāhā kua plii kuay nsoho wo,
ke plii kuasīi wuhu, ma -sē wūū.»

Ye yai ye cā, wāwūū ma Yāhā tāy. ⁵ Wo maha le yāā wa, le ma le maha yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Cīnde wāwūū gii Yāhā bii gbihi ta
pe myaha na, pe saa ke yāā yāā ye.»

⁶ Mpāy -sē ga waha koo cīnde wāwūū nge yāā. Mpāy pe sē ke cīnde wāwūū nge yāā ye, poo tee bii le Yāhā kapāyīi yāā cāā luhu, pe sē le sya cīnde ye. ⁷ Mpāy pe -sē ga waha koo cīnde wāwūū nge yāā, loo ta Yāhā n per gaa ta, ma ke myaha taha nanga. Yāhā wo faale wādyaha Dawide ta, u n koo nanga nge wīi pāā, le n yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo; koo syi kē, ta n cāā ye war wa le ne ma yee, Yāhā yee:

«Ye ma Yāhā yē kapān luhu nanga,
-ye le sya nuhu ne,
ye ma syi ye nii nditēŋ le ye ye!»

Wo faale wāle pe bii le Yāhā yē kapān sye tēyāfūū klo wo, dye- buar ter loo kur ye, Dawide n cā ba ke nanga per kapān nde pāā.

⁸ Ye sē yāā, Yāhā bii wii yāŋ yi Musa draha wo, u myaha Yosua. Woo ka pe wāle pii ya ne koo kāntraha nge wo, kāntraha gii Yāhā bii ke gbihi ta pe bye myaha na, pe ga naa n wūū. Ke ma ne pye ke cīnde wāwūū kē pe yāā loo klo nde wo, Yāhā saa ne maha ba naa per gaa wīi pāā ye. ⁹ Koo syi kē, wāwūū per gbihi ta Yāhā nawee- kē. Koo wāwūū wīi ma mii Yāhā wāwūū wīi dyaŋ, ke wūū driyē wātāhā kur ye. ¹⁰ Yāhā ke driyē tāhā wa, ke -sē wūū. Wāwūū per gii Yāhā ke gbihi ta wo kē, wii ma koo wāwūū yāā, u tēn tē ma n pai wūū mii Yāhā wāŋ syi dyaŋ. ¹¹ -Too wii waha, wo koo cīnde wāwūū nge yāā! Mpāy pe pye tēyāfūū klo wo, waa ma syi u le Yāhā kapāyīi sye poo wāŋ syi dyaŋ, u ba kuee u saa ke cīnde wāwūū yāā yāā ye. ¹² Ye sē yāā, Yāhā yē kapān tēn tē wo laam wo, le maha ma fānga ne. Yūntrūhū gii ke ma yēr sīi ne, ke ga waha kā dye ga kadye laam wo. Yāhā yē kapān -sē ter koo yūntrūhū nge syi yaha. Le ga waha kā dye le sya ga nō nawee laampua ge wo. Le ga waha kā dye le ga nō kacrihi na, le sya ga yi u kilue na. Yāhā yē kapān kā dye n gaha nawee laampua ge wo. Kai- nkāy bye ke wāpye laam ma u na tesē kai- nkāy bye ne u n ga u laam wo, le Yāhā kapān ga ke bye yi yaha gbaa na u n yāŋ ke ma pye ke sronj. ¹³ Nawee saha laa pye le n wūhū Yāhā na ye. Yāhā ke wān tii bye tāhā, ke te bye yāā gbaa na, ma maha te bye laam wūhū cā tāŋ. Too kai- nkāy bye pye driyē wo, ke n pai wo yey ke ne per gaa.

Yesu kē wo Yāhā Yūndefa Yīnfua

¹⁴ Ye cā Yāhā Yūndefa Yīnfua ma wo ye. Yāhā Dya Yesu kē. Woo, u dugu ga yāhāyīŋ na, ma sya ka Yāhā yahasee ye. Loo ne, too Yāhā cīnde wūhū nkāy pāā mii, -too -sē tyii ke n pye wo laam wo ke syi, wo n plāhā kuee ke wo! ¹⁵ Sāndāpee yīnfua Setane ma wo tyīn n gaha kapee- wāpyen kue ye,

Yesu cã wo saha yia Setane na wii ya ye, wo fen ga maha u yigi. Ye sê yãã, Yesu wii u ma wo Yãhã Yũndefa Yĩnfua, Setane ba u bya tyĩn naa n gaha kapee- ter bye wãpyeŋ kue ye mii wo wãŋ syi dyaŋ, u sê -sê kapee nen laa ge pye ye. ¹⁶ Loo na, -too wo laam miy yaha, wo yũhũ crã laanyĩn ne Yãhã na, wo cã ke laantãr gboho. Ke ga wo fen di, ke maha laantãr wĩ pye wo kē, ke wo sya yaha yaliile wo Setane wo tyĩn n gaha kapee- wãpyeŋ kue ye.

5

¹ Yãhã pe Yiisrefa Yãhã yũndefa yĩnfua yãŋ naa n yi wuhu na, pe Yiisrefa laam wo, ma naa pe taha ke tēn na nawee- kē. Pe naa diŋ yi Yãhã kē, ma maha naa wãn boo ke kē, ke n naa tyii nawee- kapee- foho na. ² Pe Yãhã yũndefa yĩnfa -sê pye nawee- wo wãŋ syi dyaŋ; pe bya pye, sãndãpee yĩnfua Setane ga waha pe tyĩn ga kapee- wãpyeŋ kue ye, pe n sya waha dye le wo. Koo syi kē, wii ma kapee pye, u sê cã wa ye, tesē pe ma wii wlaŋ u n kapee pye, Yãhã yũndefa yĩnfua ga waha u fen di, u koho le u ye laanyĩn ne. ³ Tuu ga waha dye kapee- wãpyeŋ wo, u yai u naa wãn boo Yãhã kē u ya koho kapee- wĩ na, mii u yai u le pye nawee- kapee- wĩ na mii. ⁴ Waa saha Yãhã yũndefa yĩnfua miyũhũ nge syi taha u ya na ye. Yãhã kē, ke ne ufua yãŋ yi, ke u ta u n nii ke yũndefa yĩnfua mii Yarõ dyaŋ, Yãhã bii u yãŋ yi mii.

⁵ U Yãhã Yũndefua Crise bya ge sê kē, u Yãhã Yũndefa Yĩnfua myaha taha u ya na ye. Yãhã koo kē ke u yãŋ yi, ma u pye ma yee:

«Mboo kē ma ma ra Dya;
ma gbe nanga na, nawee- ga cã
n ma ma Tuhufua.»

⁶ Yãhã maha le pãã u wĩ na ma yee:
«Ma ga nii ta yũndefua ma kuãŋ ne
mii Malsyidaku wãŋ syi dyaŋ.»

⁷ Yesu tuu pye nawee kãntraha na, u naa n pãã Yãhã ye, ke woo sya yaha gbã koho wo. U naa loo nar Yãhã ye, kule ne, ma sya naa yĩntãm ge yi. Tuu -sê ba yer Yãhã laam wĩ ya wãpyeŋ na, Yãhã n luhu u kaplãŋ ye, ma kaa taha u fãnga na u fen wo, ma maha ba u yir gbã wo. ⁸ U pye Yãhã Dya, u -sê ba yer Yãhã laam wũhũ ya wãpyeŋ na, ma sya fen yãã le kur ye. Loo na, Yãhã n le cã, u n luhu ke ye cĩnde. ⁹ Tuu Yãhã laam wũhũ bye pye ga kua, u nii nawee- Syayahafua u kuãŋ ne. Nawee- mpãy pe n luhu u ye, poo mii ga waha cĩnde yrã yãã, lii wãkuayãã wee le na ye. ¹⁰ Yãhã n yee, u ma ke Yũndefa Yĩnfua mii Malsyidaku wãŋ syi dyaŋ.

Kaa ke naa n taha wo laantor na Yãhã kai- kue ye

¹¹ Kai- busãã ma, too ga yar ye na loo nde wĩ na. Tee -sê mii tee nii yagaa, ke kai- wãluhu sē n tãy ye ye ye, ye maha wee tee waha ke war farfar ye. Loo nde ye ta ye saha klaha ye. ¹² Pe ye klaha ma- Yãhã kaplãŋ ne, ye ne ga pye yagaa kaicãfa. Ye -sê mii, pe ye fe gbe wãklaha ne kai- nkãy ne, ye yai pe maha dur pe naa ye klaha ke ne. Ye ma pëyãr wãŋ syi, ye saha wãle dir di ye, ye maha yai ye maha naa yrã wãr. ¹³ Wii u yrã ya wãr, pëyãhã kē u ne; u saha wãyĩ war wãpee ne ye, u tee ma pëyãhã nantãŋ. ¹⁴ Wii tuu -sê le wa, pe ga naa wãle dir wãã u kē. Yãhã wĩ ma koo syi. Kai- nkãy ke sroŋ Yãhã yĩnde na, tesē nkãy ne ke sē sroŋ ye, wii ma u laam kacãn ta, ma waha koo war ma ke cã, woofua nii wãdyaha Yãhã kai- wo. Pe ga naa woosyifua klaha Yãhã kai- nkãy ne ke waha. U ga waha ke cã.

6

¹ Loo ne, u Yāhā Yīndefua Crise kaplāŋ nkāy pe nawee fe n klaha ke ne, wo ma syi wo taha kuee koo ya na ye. Yāhā kai- nkāy ke nawee le, -too ka koo ye yagaa. Kai- nkāy ke ma Yāhā kaplāŋ fegbesaha wo, wo saa maha dye ke wo ye. Koo kai- kē ngī: Kai- nkāy ma, nawee ma ke pye, ke n gaha u ne u klahasaha wo. Nawee yai u koo miy yaha u yīntaha sron Yāhā kue ye, u ke ta u Yater. ² Koo kai- nkāy maha kē, nawee wātāāyi ne loho wo Yesu myaha na, ma suhu klue wātaha ne nawee- na, ma suhu nakur wī ne, Yāhā ga ba pe yir gbā wo ke pe sāhā. ³ Yāhā wūhū fegbesaha kai- ngī, waa koo ta yaha, wo ka yahasee ye, Yāhā ma sya.

⁴⁻⁶ Mpāy pe kapee- wāpyeŋ miy yaha, ma maha dur n dye ke wo, pe poo ter yāŋ mii? Ye sē yāā, pe ba Yesu ta pe Yater, Yāhā n cāā- le pe laam wo, pe n kacān yāā. Pe yāā, Yāhā kaa taha pe na, ma maha Yāhā Yrā Fāŋga wāā pe kē. Pe le yāā, ma cā Yāhā kapān ma kayī, ma maha cā cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye, fāŋga ma le na. Poosyifa ma yi kāā Yesu kānde wo, pe saha le sya pe yee, kapee- wāpyeŋ sē yō pe ke miy yaha ye. Le ma mii, poosyifa maha dur, ma Yāhā Dya kuey mar trā na, ma nii u ler nawee- ye. ⁷ Kaplāŋ ngī ma mii plāhā nge dyaŋ: Ye sē yāā, sesaha ma n too kāntraha gi na yalebye, ke n nii dir yō ke warfa kē, Yāhā ga kaa taha koo kāntraha nge na. ⁸ Sesaha ma n too yalebye kāntraha gi na, ke n -sē nii ngur wān ya fiy tesē nyēpihi ya ne, koo kāntraha nge sē yō kueekuee ye. Yāhā yoosēn ga too ke na, ke n ba suhu kāā ke kuāŋ ne.

⁹ Ta naambiyām, wo ma sya n pāā mma ma syi dyaŋ, wo laam -sē yīn ye wī na: Wo cā ma yee, ye ma le kānyī wo, lii le ga ye sya yaha. ¹⁰ Ye cā Yāhā sron. Kai- nkāy bye tee n pye ye Yesu kāndeyārwai kē, ma suhu tēŋ nkāy ne tee n tē Yāhā kē, Yāhā cā ke ntāŋ dye ye tāy. Ke saa faha ye wī ne koo kai- ngī ne ye. ¹¹ Lii too -sē n ke yii nanem bye ye, tee ma tēn lii wo, -ye le yi gi klue sī, tee koho taha yaha lii na, ye n sya ba le yāā. ¹² Ye ma n gaha le tēn ne koo syi, ye saa nii mii mpāy wāŋ syi dyaŋ, Yāhā wī sē pe gbe laa ne ye. Mpāy pe -sē Yesu ta pe Yater, ma naa n yār Yesu kānde wo laanyīn ne, Yāhā ke yē ter pe ye lii ne, pe ga le yāā. -Ye naa n yāŋ poosyifa na!

Yāhā ke yē ter lii ne, le wāpyeŋ ma

¹³ Yāhā ke bii yē ter Brama ye per gi, ke bii yee, koo ga ngaa myaha di taha le na. Ngaa ke sē -sē wee ke ter Yāhā yaha ye, ke n ke ya myaha di.

¹⁴ Ke bii Brama pye ma yee:

«N ga kaa taha ma na,
tē ma kur kue pii ta pe n syar.
Ndoo tesē ra miingbāŋ ne,
n ga loo nde pye ma kē.»

¹⁵ Brama n Yāhā sēŋ laanyīn ne. Yāhā ke -sē bii yē ter u ye lii ne, ke n le pye u kē. ¹⁶ Nawee- ma pye kaplāŋ wātyīn na, pe ga ngaa yāŋ, ngii ke ter pe yaha, pe ke myaha di, le kapān n kua pe nsoho wo. ¹⁷ Yāhā ke -sē bii yē ter lii ne, ma ke ya myaha di taha le na, ke naa n traha, mpāy pe ga ba ke yē wāter wī nde yāā, pe cā wāwāklahayāā wee ke na ye. Loo ne, Yāhā ke bii yē ter Brama ye, ke n ke ya myaha di taha le na. ¹⁸ Loo ne, Yāhā ke bii yē ter Brama ye, ma maha ke ya myaha di taha le na, yagaa koo kate-syāŋ ngī wāwāklahayāā wee ke na ye, Yāhā saha ke yē dur ye. Loo ne, wii mpāy too n ke Yāhā ke paha wo na, wo cā ma yee, too koho taha yaha lii na, le ga pye wo kē cīinde. ¹⁹ Wo koho wātahayaha Yāhā yē kapān na,

le ma wo ye mii ngaa dyaŋ ke wo laam ta tee nen wo. Cīnde wīi ne, ngaa wee ke nnen gbāā ma ter loo yaha ye. Wo koho wātahayaha nge, le wīi nɔ ncaha ye, Yāhā yaniisaha ge laam wo. ²⁰ Yesu nii wo Yater, ma ka koo fla na wo wīi na. U nii Yāhā yūndefa yīnfua u kuāŋ ne Malsyidaku wāŋ syi dyaŋ.

7

Malsyidaku pye Yāhā yūndefa yīnfua

¹ Faale cāā na, dya waa pye pe naa n yee Malsyidaku. U pye klo laa yīnfua, pe naa le klo yee Salem. Yāhā gi ke wān bye tāhā, u pye koo yūndefua. Wo wādyaha Brama bii ka, ma ga yia kubehē resyar yīnfa na. Tuu dur naa n pai, Malsyidaku n ka maa u wāā, ma yee woo kaa taha u Brama na, Yāhā myaha na. ² Wān tii bye, Brama tuu ga yāā naan miysaha wo, u n te la fle sesānsyihi, ma fle naney wāā u Malsyidaku kē. U Malsyidaku myaha yīntaha kē, yīnfua wii u n sroj. U maha pye Salem yīnfua, koo yīntaha maha kē, yīnfua wii u n pai yrīŋ ne. ³ Yāhā sabangbāŋ wo, pe sē Malsyidaku tuhufua wīi cā u nahafua wīi ne ye, pe sē maha u wādyaha waa wīi cā ye. Waa sē u wāsee wīi pāā yāā tesē u wāku wīi ne ye. Tuu nii Yāhā yūndefa yīnfua u kuāŋ ne, u ma mii Yāhā Dya wāŋ syi dyaŋ. ⁴ -Ye yāŋ, Malsyidaku ma yīŋ na Yāhā ye. Wo wādyaha Brama tuu ga wān tii yāā naan miysaha wo, u te la fle sesānsyihi, ma fle naney wāā u kē. ⁵ Brama dyasyīnde Lewi kur kue pii ma Yāhā yūndefa pe ter na. Musa kānde na, pe ga waha Yīisrefa nar, pe pe koho wān bye la fle sesānsyihi, pe fle naney wāā poo Lewi terfa kē, pe n waha naa n di. Ye cā ma yee, pe nampyeŋ- kē pe n nar, pe pe kē pe n di. Pe bye ma Brama kur kue pii. ⁶ Malsyidaku woo na, u sē pye Lewi terfua ye, Brama -sē bii u wān la fle sesānsyihi, ma fle naney wāā u kē. U kaa taha Brama na, Brama wii Yāhā bii yē ter u ye. ⁷ Ye -sē le cā laha ma yee, wii tuu kaa taha waa na, u ter ufua yaha.

⁸ Lewi kur kue pii me, pe Yīisrefa koho wān fle naney yāā te fle sesānsyihi wo; pe ma nawee-, ma n ku, ma ke Yāhā yūnde tēŋ yaha pe pii kē. Malsyidaku wīi sē na, wii tuu te wān fle naney yāā te fle sesānsyihi wo, le ma le yrūhū Yāhā sabangbāŋ wo u wīi na ma yee, u ma yrāŋ na, ma kuee le Yāhā yūnde tēn na u kuāŋ ne. ⁹ Lewi kur kue pii me, pe Yīisrefa koho wān fle naney yāā te fle sesānsyihi wo. Yaliile wo Brama u koho wān la fle sesānsyihi, ma fle naney wāā Malsyidaku kē, le nii mii Lewi bya bii te wāā Malsyidaku kē. ¹⁰ Tuu sē sya bii see wa ye, le ma mii u pye u tuhufuadyaha Brama kadye wo, ma te wān wāā u Malsyidaku kē. Le yīntaha kē Malsyidaku ter Lewi yaha.

Yāhā yūndefa yīnfua Yesu ter Lewi pii yaha

¹¹ Yāhā bii kānde lii tōr yar Musa na, loo ne le pa Yāhā yūndefa ne pe tēn ne. Lewi kur kue puee Yarō nwonfa kē pe yūndefa ne. Pe tēn pye lii ne, pe nawee- kapee- yee laha kāā pe na, pe n waha wāā le Yāhā ne. Pe tēŋ sē -sē waha yia, ma nawee- wāā le Yāhā ne pe kuāŋ ne ye. Loo ne, Yāhā yūndefa yīnfua waa ter n yi. U sē yi Yarō terfa wo ye, u yi Malsyidaku wāŋ syi dyaŋ. ¹²⁻¹⁴ Wo Yīnfua Yesu Crise kē u ne. Wo cā ma yee, tuu nawee kadye gbe, u see Yuda terfa* wo. Musa kānde sē yee Yuda terfa ga waha naa Yāhā yūnde tēn tē Yāhā kangbāŋ wo ye. Yuda terfa waa sē Yāhā

* **7:12-14** 7.12 Yuda terfa, Dyakuba dya Yuda kur kue pii me pe ne.

yūnde tēn tē yāā ye. Yesu tuu sē sya yi Lewi terfa wo ye, Yāhā le ta u n Lewi terfa draha gbe, ma nii Yāhā Yūndefa Yīnfua. Loo ne, Yāhā n kaplān nkāy wāā wo kē, kaplān nkāy ke Musa kānde kaplān draha gbe.

¹⁵ Kai lii le ke cīmbēhe bye yar wo na, loo ne nde: Yāhā Yūndefa Yīnfua waa yi Malsyidaku wān syi dyaŋ. ¹⁶ Waa kloho sē kē, u gbe ma nii Yāhā yūndefua mii Lewi kur kue pii wān syi dyaŋ ye. Yāhā fānga kāmāy na, wākuayāā wee u yrā na ye. Loo le u ta, u n nii Yāhā Yūndefa Yīnfua u kuān ne. ¹⁷ Ye sē yāā, le ma gē ma, le yrūhū Yāhā sabangbān wo ma yee: «Maa ba nii Yāhā Yūndefa Yīnfua ma kuān ne Malsyidaku wān syi dyaŋ.»

¹⁸ Faale kānde sē pye fānga ne ye, le sē maha waha laa yō ye. Koo kē, laa n ba le draha gbe. ¹⁹ Ye sē yāā, faale wo, Musa kānde sē waha nawee-wāā le Yāhā ne pe kuān ne ye. Lii le -sē yi yagaa, le ter Musa kānde yaha. Wo ga waha koho taha yaha le na, wo yūhū crā Yāhā tāy ke wānar ne.

²⁰ Ye maha cā ma yee, Yāhā bii ke ya myaha di taha le na; Lewi terfa naa n nii Yāhā yūndefa, Yāhā sē -sē ke ya myaha di le na ye. ²¹ Yesu woo na, Yāhā u ta ke Yūndefa Yīnfua, ma dur ma ke ya myaha di taha le na, ma le pāā ma yee: «Ndoō Yāhā, n ma kai- bye yīn na; ndoo tesē ra miingbān ne, ma ga nii Yāhā Yūndefa Yīnfua ma kuān ne.

N saa ra yē dur ra kapān na ye.»

²² Loo nde ta, Yesu woo kāmāy na, wo cā naambiyārfān tii te ma wo nsoho wo Yāhā ne, te ga yō faale wān na.

²³ Laa maha ma, le faale Yāhā yūndefa ta pe wee wācēŋ Yesu ne ye. Pe sē waha naa n kuae le tēn na pe kuān ne ye; pe naa n ku, pe pii n naa pe draha gbe. Loo n ta pe n bii nihi. ²⁴ Yesu woo -sē ma yrān na u kuān ne. U Yāhā Yūndefa Yīnfua tēn sē wāā yāā waa ter kē ye. ²⁵ Loo ne, mpāy pe yūhū n crā Yāhā na u kāmāy na, u ga waha pe sya yaha le yalebya wo pe kuān ne. Ye sē yāā, u ma yrān na yalebye, ma nū Yāhā nar pe kē.

²⁶ Ye cā Yesu woo kē, u ma Yāhā Yūndefa Yīnfua wii, u wīi ma wo na. U kai- laha, u laam ma gbēgbe, kapee laa wee u yīn na ye. U wee kapeepyefua ye. Yāhā u kuā yir ga ta yāhāyīn na ncha ye. ²⁷ U wee faale Yāhā yūndefa ne wācēŋ ye. Pe ma kapeepyefa. Pe cāā naa wān boo Yāhā kē plii bye pe ya kapee- wīi na, ma cā nāā taa boo nawee- kapee- wīi na. Yesu tuu -sē u ya wāā, ma le sya, ma ku mpar draha wo wo bye kapee- wīi na, koo yīntaha kē, kla gaa wāboo maha wee nantān waa kapee- wīi na ye. Yesu loo pye kua tehe nen u kuān ne. ²⁸ Musa kānde na, mpāy pe naa n ta Yāhā yūndefa yīnfa, pe pye naweeteē, ma pye kapee- wāpyeŋ fānga koho wo. Yāhā ke -sē yē ter, ma ke ya myaha di kapān lii ne, loo kapān nde pa Musa kānde kur ye. Loo le Yāhā Dya ta Yāhā Yūndefa Yīnfua. U ma naweeyō u kuān ne.

8

Yāhā yūndefa yīnfua tēntēsaha

¹ Nkāy too pāā ter, lii le ma yīn, loo ne nde: Yāhā Yūndefa Yīnfua wii syi u ma wo ye, u ma u nii yāhāyīn na, Yāhā niisayūhū kāndigi kue ye, Yāhā gii ke ma kai- bye yīn na. ² U u Yāhā Yūndefa Yīnfua tēn tē Yāhā fla wo. Faale wo, Yāhā yūndefa naa pe tēn tē fai nwonge wo, nawee- pe ke gbihi.

Yesu tuu -sē u tēn tē na, cīinde fla kē ke ma yāhāyīn na. Yāhā kē ke koo fla gbihi.

³ Pe Yāhā yūndefa yīnfa bye ta pe n naa diŋ yi, ma naa wān boo Yāhā kē. Wo Yāhā Yūndefa Yīnfua bya yai u waha naa ngaa wāā Yāhā kē. ⁴ Yesu ma ne pye driyē nge wo, u saa ne pye ge pye Yāhā yūndefua ye. Yāhā yūndefa mpāy ma wa; pe diŋ yi Yāhā kē, ma maha wān boo ke kē, mii Yiifee- wāle kānde le yar mii. ⁵ Nwoŋ gi pe Yāhā tēn tē ke wo, ke gbihi mii ke yāhāyīn nwoŋ dyaŋ, koo sē -sē kē ke cīinde yāhāyīn nwoŋ ye. Ye sē yāā, driyē nge Yāhā yūndefa tēn ma mii Musa wīl dyaŋ. Yaliile wo Musa bii yee woo ga fai nwonge gbihi, Yāhā bii u yar ma yee:

«Tē naa kii ter syi yar ma na ke yāŋ yīn na,

ke nwonge fāā koo syi.»

Le yīntaha kē, fai nwonge gi Musa bii fāā, ke ba pye kaa yirfua dyaŋ ke ma yāhāyīn na.

⁶ Yagaa, Yesu taha tēn lii na, le ter poo tēn yaha, le sē n tān ge tān ye. Naambiyārfān tii te ma yagaa Yāhā nsoho wo nawee- ne, te yō faale wān na. Yesu woo kē, u ma kusyiifua. Ye sē yāā, Yāhā ke yē ter kaplāŋ nkāy ne yagaa naambiyār wo, ke yō ma ter faale naambiyār kaplāŋ yaha. ⁷ Faale naambiyār ma ne pye te ga waha nawee- sya yaha, naambiyārfān taa saa ne pye te ta yagaa te faale wān draha wo ye.

Yāhā naambiyārfān le nawee- ne

⁸⁻⁹ Faale naambiyār cāā na, nawee- sē bii pe kapee- wāpyeŋ miy yaha ye. Yāhā n le kuān pe ye ma yee:

«Tē bii naambiyār tii le Yuda terfa ne,

ma suhu pe Yiisrefa ter bye ne,

pe too naambiyār pye klaha-.

Loo ne, ta n kur waa pe na.

Cāā gaa ma ke n pai,

n ga ba naambiyārfān taa le

pe kur kuē pii ne.

Too naambiyārfān nde saa ba pye

te faale wān syi dyaŋ ye.

Faale wo, n bii pe wāle sya yaha

yāmpar koho wo Sipte kāntraha wo,

ma dur ma pe yigi yi ke kāntraha wo,

ma ba te naambiyār le pe ne.

N ga ba naambiyārfān taa le

pe kur kuē pii ne,

te saa ba pye wācēŋ pe faale wāle wān ne ye.

Ndoo pe Yīnfua Yāhā kē,

tē yee ke syi.

¹⁰ Yāhā n maha yee:

Too plii nde kur ye, n ma ba dur,

ma yīntaha sroŋ pe ne,

n ga ba te naambiyārfān le

pe ne yīn gi na, ke nge:

N ga ba ra kaplāŋ le pe kacān wo,

n ga ba kē yrūhū yaha pe laam wo.

N ga ba nii pe Yāhā,

pe n -sē nii ra nawee-.

¹¹ Waa saa ba yee,

u ga u nampyen klaha u n Yīnfua cā ye.
 Ye sē yāā, pe bye ga ba ra cā,
 ma gbe pe kicaabir na ma ga waa pe wāle na.

¹² Lii le -sē ma yīn

koo ngī bye na, loo ne nde:
 N ga ba pe kapee- gbe kāā pe yīn na.
 Kapee- nkāy pe pye ter, n ga ta,
 ke wīi n faha ra na ta kuān ne.»

¹³ Yāhā ke ke naambiyārfān wīi pāā ke syi, le nii mii, ke ke faale
 naambiyār ta kadyaha. Ye -sē cā, kla gii ma nii kadyaha, ke le, ke wākuaj
 ya ke kuee.

9

Lewi pii tēn

¹ Faale cāā na, Yāhā bii pe yar, pe yai pe naa diŋ yi koo kē mii syi dyan
 te naambiyār kānde na. Nawee- n nwoŋ gaa fāā, ma ke myaha taha ke
 na, ma naa diŋ yi ke kē ke laam wo. ² Ke fai nwoŋe bii la cer nwomp
 syām fai laa ne. Ke nwompua cir wo, naalor kuasī wāŋ gaa pye ma suhu
 tabal gaa ne bur ne ke yīn na, bur rii te bii kē Yāhā kē. Pe naa koo fla yee
 Yāhā nwoŋ. ³ Pe naa ke nwonuŋ goo yee Yāhā yaniisaha. ⁴ Koo fla na, sān
 tabal gaa pye, pe naa wusuna suhu ke yīn na. Katyigi kluhu gaa maha pye,
 ke nkur kuε bye bii tuhu sān ne tesē ke laam bye ne. Pe naa koo kluhu
 yee, naambiyār kluhu. Koo naambiyār kluhu nge laam wo, kate- tāā pye:
 Sān pelaale pye yāhāyīn digi ne le laam wo, pe naa re yee man. Loo pele
 pye ke kluhu laam wo. Yarō kāāwai lii le bii wampēn fe ma fyār yiŋi faale
 cāā na, le bya pye koo kluhu laam wo. Ke naambiyār kaplāŋ ke bii yrūhū
 yaha ntēmbapai sīi* tii na, te bya pye ke naambiyār kluhu nge laam wo.
⁵ Pe bii sān yāhāyīn tēnlehe syām mpāy gbihi ta ke naambiyār kluhu yīn
 na. Loo yīntaha kē, ke kluhu ma pye teelii wo, Yāhā ma koo fla na. Pe sān
 yāhāyīn tēnlehe pye nkaasyir sānsīi ne te tey yaha. Yāhā yūndefa yīnfua
 ma kla boo Yāhā kē nawee- kapee- wīi na, u ga pe ntōr woo ke kluhu yētāŋ
 yīn na. Ke kai- nihi ter, n saha ke bye pāā tāŋ nwo ye.

⁶ Ke fai nwoŋe pye koo syi. Pe Yāhā yūndefa naa n dye ke nwompua
 cir wo plii wuhu na, ma naa pe tēn tē. ⁷ U Yāhā yūndefa yīnfua ya tuu
 ga waha dye ke nwonuŋ laam wo tehe nen ya dye nen laam wo. U ma
 yee u ga dye, u ga dye kla gaa ntōr ne u ga woo Yāhā kē u ya kapee- wīi
 na tesē nawee- bye kapee- wīi ne, kapee- nkāy pe sē cā wa ye, ma ke pye.

⁸ Ke Yāhā nwompīi syām mii yīntaha ma. Ke yīntaha kē, ke nwompua cir
 nii tā nawee saha dye ga ke nwonuŋ wo ye, koo gii ke ma Yāhā yaniisaha.
 Ke yīntaha kē, nawee saha crā Yāhā na ye. Loo ne Yāhā Yrā le yar wo na.

⁹ Loo nde pye mii yagaa kai- yīrfua dyan. Le yīntaha kē, wii u diŋ yi, ma
 wān boo Yāhā kē, koo ngī saha ufua laam ta pe n wā klaha nii gbεgbe ye.

¹⁰ Mpāy pe diŋ yi, ma wān boo Yāhā kē, pe kapīi wūhū busāā kānde yār.
 Kapīi wūhū nkāy n yee, nawee ma n digi nge syi di ye, nawee ma n kla
 nge syi wo ye, nawee yai u nde pye nde ne, u kai- n laha gbεgbe. Pe koo
 kapīi wūhū ngīi kānde yār, ke sē -sē nawee laam wā klaha n ta wāfām ye.
 Loo naambiyār kānde kai- ngīi pye yīn ne, ma sya ba waa per gii na, Yāhā
 ke kai- yīntaha wā klaha Yesu wāpaŋ ne.

* ^{9:4} 9.4 Kaplāŋ nkāy ke bii yrūhū yaha too ntēmbapai sīi nde na, ke pye ke Yāhā kānde katan
 sēnsye. Yāhā bii ke wāā Musa kē yāŋ nge yīn na pe n yee Senayi.

U Yāhā Yīndefua Crise tēn

¹¹ Yagaa, u Yāhā Yīndefua Crise n pa, ma ba nii Yāhā Yūndefa Yīnfua le kānfuē nde kayūhū yīn na, kayūhū nkāy ke nii wo wūhū. U u tēn tē Yāhā nwonje gii laam wo, koo ma yīn, ma maha yō faale wān na, kii Musa bii fāā. Ke yagaa wān nge, nawee sē kē tuu ke fāā ye, driyē kla sē kē koo ne ye. ¹² Faale na, dye loo dye loo u Yāhā yūndefa yīnfua naa n dye pe fai nwonje wo, ke Yāhā yaniisaha fla wo, ma naa u tēn tē. Yesu woo na, u dye ke yagaa Yāhā yaniisaha fla wo, tehe nen ya u kuān ne. U sē dye ma ngapa ntōr woo tesē napa ntōr ne ye, u yer u ya ntān wāwoo na, nawee-bye kapee- wīī na. Loo na, nawee- bye ga par sya yi kāā kapee- wāpyen yāmpar wo pe kuān ne. ¹³ Pe ma ngapuai ntōr gbe tesē napuai ntōr ne, ma naancēn suhu naa laam wo migimigi, ma koo tyōr kuee, ma te wlāhā poo ntōr nde ne ma suhu loho ne, pe ma koo loho nge yār woo mpāy na pe sē laha kapīī wūhū kue ye ye, le ga nii mii yagaa, pe laha ke kapīī wūhū kue ye. Pe laam sē -sē laha ye. ¹⁴ Le ma pye ke dyan, ye yai ye cā Crise ntōr too ma yīn. Ye sē yāā, u sē kapee nen laa ge pye yāā ye. Yāhā Yrā Fānga kāmāy na, u le sya ma ku mpar draha wo. U u ya wāā Yāhā kē koo syi. Loo ne, kapee- nkāy bye too pye ter, Yesu ntōr ga waha koo kapee- ngīī yee laha yi kāā wo laam wo gbegbe. Wo laam ga tege nii tee nen wo, wo n waha naa tēn tē cīnde Yāhā kē.

Yāhā naambiyārfān le nawee- ne

¹⁵ Loo ne, Yesu Crise n nii te naambiyārfān kusyiifua, Yāhā nsoho wo nawee- ne. U gbā kāmāy na, u nawee- par sya yi kāā pe kapee- wāpyen koho wo, kapee- nkāy pe bii pye te faale naambiyār cāā na. Yāhā ke bii yē ter kayūhū nkāy wāwāā ne nawee- kē, ke mpāy yee pe n luhu ke ye, pe ga waha koo kayūhū ngīī yāā pe kuān ne Yesu Crise gbā kāmāy na.

¹⁶ Nawee ma saba yrūhū ma yee, woo ma ku, pe yai pe u kloho la mma, le yai u ku wa, pe n cā waha u kloho la. ¹⁷ Tuu -sē ma yrān na nantān, pe saha u koho wān la ye. U ma ba ku, loo na, pe ga cā u koho wān la. ¹⁸ Yāhā naambiyār ma koo syi dyan, naambiyār tii ke le nawee- ne. Loo ne, ke faale naambiyār na, Yāhā n bii yee, a ngaa yai ke boo, ke kla ntōr n woo, te naambiyār n waha le. ¹⁹ Musa tuu pa le Yāhā kānde ne, u le kānde katan bye kal nawee- bye n ke luhu. Loo kur ye, u n naampīy ntōr gbe, ma pe wlāhā loho ne, ma katyigi gaa ter kayange gbe, pe ke katyigi yee Yisope. U n koo kayange gbe, ma kuryār raa ter maha ke yīn kue ney na, ma koo kue kē le pe ntōr wo, ma pe yār woo nawee- na, pe n waha nii gbegbe Yāhā yīnde na. U n maha too ntōr raa yār woo le Yāhā kānde saba bya na. ²⁰ Tuu nii loo nde pye, u n pe nawee- pye ma yee: «Yāhā ke naambiyār tii le ye ne,

too ntōr ne nde.

-Ye naa ke kānde katan bye yār,
koo nkāy ke yrūhū ta nwo.»

²¹ Musa n maha too ntōr raa yār woo ke fai nwonje na tesē ke Yāhā diŋ yi wān bye ne, te n nii gbegbe Yāhā yīnde na. ²² Yāhā kānde na, wān busāā waha n nii gbegbe Yāhā yīnde na ntān wāwoo ya ne. Kapee- foho bya waha gbe n kāā nawee- yīn na ke kuān ne ntān wāwoo ya ne.

Yesu wāku kapee- bye yee laha n kāā

²³ N ye cāā yar wa ma yee, faale Yāhā diŋ wāyi kai- pye mii ke cīnde kai- yīm ya dyan, cīnde kai- nkāy ke ma yāhāyīn na. Too faale Yāhā diŋyi wān nde waha naa n nii gbegbe Yāhā yīnde na yraha ntān ya ne. Ke yāhāyīn

cīnde kai- kānde na, Yāhā yai ke diŋ n yi ngaa ntāŋ ne, kla gii syi ke ter yraha yaha. ²⁴-Ye yāŋ, nawee- pe fai nwonge gii fāā ta, u Yāhā Yīndefua Crise sē n dye koo laam wo ye, koo ma mii ke cīnde Yāhā nwonge yīm ya dyaŋ. Crise ka yāhāyīŋ ge na, ma yer wo yīŋ wīi ne Yāhā yaha ye. ²⁵Dye loo dye loo, Yāhā yūndefua yīŋfua naa n dye ke Yāhā yaniisaha wo yraha kla gaa ntōr ne. Crise woo dye tehe nen ya, ma ku mpar draha wo. ²⁶Mii loo sē ne ye, ma gbe driyē wātāhā na, Crise ga ne pye u koo wāfāy neŋ ka kur n sya yalebye. Yagaa sē na, u driyē tuu kua gbe taha, Yesu Crise u ya yi kántraha na tehe nen u kuāŋ ne, ma le sya ma ku mpar draha wo, ma nawee- kapee- kua kāā pe yīŋ na. ²⁷Nawee nawee woo, u tehe nen gbā ku. U gbā kur ye, Yāhā ga u sāhā. ²⁸Crise bya ku mpar draha wo tehe nen, ma nawee- busāā kapee- kua kāā pe yīŋ na. U ga maha ba yi ke tehe syāŋ wuhu na, le sē -sē ga ba nii nawee- kapee- wālahakāā wīi na ye. Mpāy pe u wādurbanj sēŋ, u ga ba cīnde yrā wāā pe kē pe kuāŋ ne.

10

Crise gbā ku tehe nen mpar ter bye draha wo

¹ Musa kānde sē kē ke Yāhā cīnde kai- ne ye. Le Musa kānde ma mii koo cīnde kayūhū yirfa ya dyaŋ, cīnde kayūhū nkāy, u Yāhā Yīndefua Crise ga ba ke pye nawee- kē. Ye sē yāā, Musa kānde na, Yāhā yūndefa yīŋfa naa wān boo dye- bye, loo nde sē -sē waha naa pe nawee- ta pe n naa n sronj Yāhā yīnde na ye, nawee- mpāy pe naa n crā Yāhā na. ²Mpāy pe naa diŋ yi Yāhā kē Musa kānde na yraha wāboo ne, pe kapee- ma ne waha yee laha kāā pe na teele nen pe kuāŋ ne, koo kapee- ngūi wīi saa ne kuee pe laam wo, ke naa pe fāy, pe n maha naa yraha boo dye- bye ye. ³Dye- bye yraha wāboo nge pe laam too ke kapee- wīi na dye- bye. ⁴Ye sē yāā, napa ntōr tesē ngapa ntōr ne, pe saha nawee kapee- yee laha kāā u na ye.

⁵Loo ne, yaliile Crise tuu ba gbe taha wāpanj na driyē wo, u n Yāhā pye ma yee:

«Ma sē n ke pe naa diŋ yi ma kē ye,
ma sē maha n ke pe naa wān boo ma kē ye,
ma -sē nawee kadye wāā ra kē.

⁶Nawee- pe wān boo,
ma te suhu migimigi wān suhusaha fla na
ma kē, loo saha ma laam yīn ye.

Nawee- pe wān boo,
ma te ntōr woo ma kē pe kapee- wīi na,
loo saha ma laam yīn ye.

⁷Loo ne, ta n yee:

«Yāhā, n nwo,
n pa n n pai ma laam wīi pye,
mii le yrūhū yaha ta wīi na
Yāhā sabangbāŋ wo mii.» »

⁸-Ye yāŋ, kānde lii le ta, loo ne le te yre wāboo wīi nde yar Yāhā kē. Loo naa bye ne, Yesu cāā le pāā ma yee, Yāhā yee, koo sē n ke pe naa wān boo ke kē ye, tesē pe naa diŋ yi ke kē ye, tesē pe naa wān boo pe naa te suhu migimigi wān suhusaha fla na ke kē ye, tesē pe naa wān boo pe naa pe naa pe ntōr woo ke kē pe kapee- wīi na ye. Koo ngūi bye saha ke laam yīn ye. ⁹Loo kur ye, Yesu Crise maha le pāā ma yee, a woo nwo, u pa u n pai ke Yāhā laam wīi pye. Yesu kaplāŋ le yar ma yee, faale na, pe naa yre boo Yāhā kē,

yagaa Yāhā loo sye, ma Yesu Crise wāku wīl ta te draha wo. ¹⁰ Yesu Crise Yāhā laam wīl pye, ma le sya ma ku mpar draha wo tehe nen u kuāŋ ne. Loo nde kāmāy na, wo kapee- yee laha kǎā wo yīŋ na ke kuāŋ ne.

¹¹ Plii bye, Yāhā yūndefua ga ka Yāhā kangbāŋ wo, u ga yir yer, u u tēn tē. U ne naa wān ya boo Yāhā kē nawee- kapee- wīl na. Too mpar nde sē -sē ga waha pe kapee- yee laha kǎā pe na ye. ¹² Yesu Crise woo na, u ku mpar draha wo nawee- kapee- bye wīl na tehe nen ya, u kuāŋ ne. Loo kur ye, u n ga tege nii Yāhā kǎndigi koho kue ye. ¹³ Yagaa, u nii ma Yāhā sēŋ, ke ba u napī- yīy kor le u kē, pe n nii mii u tǎnde fyāhā tā pe na. ¹⁴ Tuu poo gbā ku mpar draha wo loo tehe nen nde ya na, u u nawee- ta gbegbe Yāhā yīnde na pe kuāŋ ne, pe n nii Yāhā wām. ¹⁵ Yāhā Yrā Fānga maha loo pǎā wo ye. Ye sē yǎā, le bii le cǎā pǎā ma yee:

¹⁶ «Yāhā le pǎā ma yee:

Tē ga naambiyār rii le ta
nawee- ne too plii nde kur ye,
too naambiyār yīŋ kē nge:

N ga ba ta kaplāŋ tǎhā le pe laam wo,
ke saa faha yǎā pe na ye.»

¹⁷ Yāhā n maha le pǎā taha ma yee:

«Kapee- nkāy pe pye ter
tesē kai- nkāy ne pe plaha pye,
n ga ba ke bye gbē kǎā pe yīŋ na.»

¹⁸ Ye cǎ, kapee- ma gbe kǎā nawee yīŋ na, yīŋ maha wee wān wāboo na kapee- nkāy wīl na nantāŋ ye.

-Too naa n crā Yāhā na!

¹⁹ Wo nna, le nii ke dyaŋ, kǎnde ma wo ye, wo n ga waha dye ga ke Yāhā yaniisaha ge laam wo Yesu ntāŋ kāmāy na, u ntāŋ mpāy pe woo wo kapee- wīl na. ²⁰ Nwonuŋ gi ke ma Yāhā yaniisaha, Yesu koo nwonuŋ fai jūū, ma kǎnfuē yi wo kē, kǎnfuē lii le n gaha wo ne cīinde yrā fla na, cīinde yrā lii wākuayǎā wee le na ye. Ke nwonuŋ fai nde, u ya koho kadye kē. ²¹ Yāhā Yūndefa Yīŋfua ma wo ye. Woo u ma ke Yāhā kaha yīŋfua.

²² Loo nde na, -too crā Yāhā na laantee nen ne, -too maha ke ta wo Yater laayīn ne! Ye sē yǎā, wo laam mpāy pe sē tege naa n nii wo kapee- wīl na ye, Yesu ntāŋ pe ta pe n tege nii tee nen wo. U ntāŋ wo kapee- laha kǎā wo na mii wo kadye dyaŋ, too ne ke yee laha layūhū ne mii. ²³ Yāhā yē ter wo ye kayūhū nkāy ne, wo n koho taha yaha ke na, ma maha nii ke pǎā nawee- bye ye, wo ma syi wo faha yǎā ke wīl ne ye! Ye sē yǎā, Yāhā ga ba koo kayūhū ngī pye wo kē cīinde. ²⁴ -Too naa n sēŋ wii na, wo naa n ta wo ntāŋ n naa n dye wii tǎy, tesē kayūhū n naa n tǎy wo ye, wo n naa ke pye wii kē! ²⁵ Yesu kǎndeyārfa mpāy ma, pe sē n pai nantāŋ yawār fla wo, ma ba Yāhā kaplāŋ luhu ye. Wō ma n nii pe wāŋ syi dyaŋ ye! -Too naa n yi yalebye wo yawār fla wo, wo naa wii klaha, wo naa wii laam too Yāhā wūhū ne. Ya'a yǎā, tē ye yar ye naa n pye koo syi, wo Yīŋfua Yesu durbaper nō gbe taha, koo kē.

²⁶ Wo nna, too Yesu cīinde wīl cǎ war, loo kur ye, wo ma u wīl sye, ma kapee- wāpyeŋ kǎnde yāŋ gbe, ma dye le wo, mpar raa ter maha wee te ga waha koo kapee- ngī yee laha kǎā wo na ye. ²⁷ Wo -sē ga fya nii, wo naa le kur sēŋ, loo lii le ma te Yāhā kasāhā tesē ke naa gi ne wāfegeyǎā wee ke na ye, ke naa gi ke n pai pe Yāhā napī- bye suhu kǎā migimigi. ²⁸ Musa kǎnde na, kai- nkāy ma, wii ma loo syi laa tee pye, nawee- syām ma ga le pǎā kasāhāfa ye ma yee, poo u yǎā yīnde ne, kaa na nawee- tǎā

syi, pe ga ufua boo, waa ge saa u fen di ye. ²⁹ Wii tuu sē -sē Yāhā Dya yāŋ ngaa ye, woofua wīi ga ba pee ter loo yaha. Le ma mii, Yesu ntāŋ mpāy pe woo Yāhā naambiyār wīi na, ma u kapee- yee laha kāā u yīŋ na, u sē poo ntāŋ yāŋ ngaa ye. Le ma mii, u le Yāhā Yrā tyehe, Yāhā Yrā lii le Yāhā kayī wāā wo kē. U wāpēn ga ba pee u na, ke ta ter wii yaha, u Musa kānde wīi sye. ³⁰ Lii le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo, le nde: Yāhā yee: «Mpāy pe koo sye,

koo ga ba le fue yi pe na,

koo ga ba pe pēn pe napeer wīi na.»

Ke maha le pāā taha ma yee, koo ga ba ke nawee- sāhā. ³¹ Yāhā nge ke kai- bye tāhā, ke kasāhā ma too nawee wii na, le ga pee ter ufua na.

³² Lii le ba ye dye faale na, -ye ye laam too le na! Tee ba ke Yāhā cāā- sya cāā giī cāā na, ye ba wāfāy yāā gboho koo cāā na, ye sē -sē tyii koo wāfāy nge n yia ye na ye. ³³ Ye laam wo, mpāy pe sē naa wāfāy yāā ye, pe sē dur yi naa n kāā pe nampyeŋ- mpāy kur ye ye, pe nampyeŋ- mpāy pe naa wāfāy yāā, poo mpāy pe naa pe tyehe, ma naa pe nuhu nanihi teebehe wo.

³⁴ Ye nampyeŋ- mpāy pe yigi tā nwompīhi wo Yesu wīi na, ye yer pe kur ye, ye napīi- n sya ye koho wān sya kāā ye ye, le n maha niī ye ye nuhu wīi. Ye ba cā wa ma yee, nangbān wān taa ter ma ye ye, te yō, wākuayāā maha wee te na ye, koo kē. ³⁵ Tee koho taha yaha Yāhā na mii, -ye naa n gaha koo syi! Yāhā ga ba ye dāā. ³⁶ Ye yai ye naa yii plāhā koo syi, ye naa ke Yāhā laam wīi pye! Loo na, ke yē ter ye ye kayī lii ne, ke ga ba le pye ye kē. ³⁷ Ye sē yāā, le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Saa ga faa pye, carle ya,

wii tuu ma wāpaŋ na,

u ga pa, u saa ma- kuee ye.

³⁸ Wii ma ra ta u Yater, u sroŋ ra yīnde na.

Woofua yai u ra ta u Yater kānkai- bye wo.

Wii ma -sē dur n yi ta kur ye,

woofua wīi saa naa n tāy ra ye ye.»

³⁹ Mpāy pe dur n yi Yāhā kur ye, pe wīi ga ba klaha-. Poosyifa sē me wo ne ye. Mpāy pe n kuee Yāhā kur ye, pe ga ba sukūhū yāā. Poosyifa me wo ne.

11

Mpāy pe bii Yāhā ta pe Yater faale wo, -ye naa n yāŋ pe na!

¹ Ma'a yee ma Yāhā ta ma Yater, ke yīntaha kē nge: Yāhā ke yē ter kai-kāy wāpyeŋ ne, ke sē -sē ke pye wa ye, ma laam wo ma cā ma yee, Yāhā ga ba koo kai- ngīi pye cīinde. Ma maha cā nawee saha Yāhā wūhū yāā yīnde ne ye, ke -sē ma cīinde wūhū. ² Faalefa mpāy bii Yāhā ta pe Yater koo syi, pe wīi n -sē naa n tāy Yāhā ye.

³ Yāhā wāta Yater ne le wo ta, wo n cā Yāhā kē ke yāhāyīŋ tāhā kāntraha ne ke yē kapān ne. Wān tii too yāā yīnde ne, te -sē tāhā kla giī ne, wo saha koo yāā yīnde ne ye.

⁴ Faalefua Abel Yāhā wāta Yater ne le bii ta, u diŋ n yō Yāhā ye ma ter Kayē diŋ yaha. Abel Yāhā wāta Yater ne le ta, Yāhā n yee, Abel sroŋ ma yee woo diŋ yō. Abel tuu sya ku, u Yāhā wāta u Yater ta, u wīi saha faha yāā wo na ye.

⁵ Faalefua Yenoke Yāhā wāta u Yater ne le bii ta, u n ka Yāhā tāy, u sē yāā ku ge ku ye. Yāhā u gbe ga ta ke ya tāy, waa sē maha u yāā yāā nantāŋ ye. Yāhā sabangbāŋ wo, le ma le yrūhū yaha ma yee, Yenoke wīi tāy Yāhā

ye ke n u gbe ter. ⁶ Waa wīi ga waha tāy la Yāhā ye mii, u sē ke ta u Yater ye? Ye sē yāā, wii u n crā Yāhā na, u yai u cā Yāhā ma cīinde, tuu maha cā mpāy pe ke fla ke, ke ga ba pe dāā.

⁷ Faalefua Nuwe Yāhā wāta Yater ne le bii ta, u n luhu Yāhā kaplāṅ ye. Yāhā ke bii nawee- yar yaha kai- nkāy ne, ke n pai pe dye, Nuwe tuu sē sya bii ke yāā wa yīnde ne ye, u ke Yāhā kaplāṅ sya cīinde. Nuwe tuu le Yāhā kapān luhu, u n salangbāṅ gaa fāā mii Yāhā bii u yar mii. U n bii dye ke wo, woo tesē u kahafa bye ne, pe n wloho yi te lafir wo. Nuwe tuu lii pye, loo nde le yar ma yee, nawee- mpāy bye pe pye Nuwe cāā na, pe bii tee pye. Nuwe Yāhā wāta u Yater n maha ta, Yāhā n yee u n sroṅ.

⁸ Brama Yāhā wāta Yater ne le bii u ta, u n luhu Yāhā yē kapān ye, ma ter klo laa wo Yāhā bii yē ter le wāwāā ne u kē. U n u kusey ta yaha, ma ter. Tuu naa n gaha na, u sē bii ke saha ge cā ye. ⁹ U Yāhā wāta Yater ne le u ta, u n ga waha nii nampay le klo lii wo, Yāhā bii yē ter le wāwāā ne u kē. U pye nampay, ma naa n syā fai nwoṅ gaa laam wo u nna ne. U puee Yisyake bya syā ke syi nwoṅ laam wo u nna ne. U Yisyake puee Dyakuba bya syā ke syi u nna ne. Yāhā bii yē ter Brama ye lii ne, ke maha bii yē ter loo ya ne poo syām mii bya ye. ¹⁰ Ye sē yāā, klo lii te nwey nakūhū ta yō ma nii fānga ne, klo lii Yāhā ke te nwey fāā ke laam wāfāā, loo klo nde syi ne Brama u naa n ke.

¹¹ Brama Yāhā wāta u Yater ne le ta, tuu sya bii le ter wa, u n waha kicar yāā, woo tesē u cōō Sara ne; u cōō -sē nwo, u bii le ter wa syihi wāsee na. U bii cā ma yee, Yāhā yē ter u ye lii ne, ke ga le pye u kē. ¹² Brama bii le ma sya ba gbe taha wāku na, u Yāhā wāta u Yater n -sē ta, u n syihi yāā. U kur kue pii n nihi mii yrompii dyaṅ, ma syar tēyāfūū dyaṅ muhulangbāṅ yē na.

¹³ Brama tesē u pii ne, pe bye bii Yāhā ta pe Yater, ma sya ba ku. Yāhā ke yē ter kayūhū nkāy wāwāā ne pe kē, pe sē ke yāā ye. Pe ke yāṅ wāā yīnde ya ne deydey, ma ke syar wāā syaha ya ne. Pe naa le pāā ma yee, poo cā pe ma mii nampay wāṅ syi dyaṅ driyē nge wo, poo ma mii, yrāhā gaa dyaṅ pe yār ba yi driyē nge wo, ma n pai ter ke yaha. ¹⁴ Mpāy pe koo kaplāṅ ngī ter syi pāā, pe le yar ma yee, pe pe Tuhufua Yāhā klo ke. ¹⁵ Pe bii ter klo lii yaha, loo mii sē ne pe naa n wūn ye. Mii loo sē ne ye, pe ne ga waha dur ga nii le wo. ¹⁶ Tuhufua klo lii le yō, loo lii le ma yāhāyīn na, loo pe naa n ke. Loo nde n ta, le n tāy Yāhā ye, pe naa ke yee Brama ye Yāhā, Yisyake ne, Dyakuba ne. Yāhā n sya klo laa gbihī ta pe kē.

¹⁷ Brama Yāhā wāta u Yater ne le u ta u n Yāhā kapān sya, ma sya yer u dyasey Yisyake wāboo na u diṅ yi Yāhā kē. Yāhā kē ke bii yee, u loo nde pye koo kē; wātānyāṅ wīi bii ne. Yāhā bii yē ter wa Brama woo ye ma yee, ke ga kayī wāā woo kē; loo naa bye ne, Brama bii yer u dyasey Yisyake wāboo na. ¹⁸ Yāhā -sē bii pāā u ye, ma yee:

«Tē yē ter ma ye kur kue pii mpāy wīi ne,
pe ga see ma dya Yisyake woo na.»

¹⁹ Brama bii cā ma yee, Yāhā ga waha Yisyake ta u n yir gbā wo, u dur ba yrāṅ na gbaafa ye. Loo wātānyāṅ kur ye, Brama n nii u Yisyake yāṅ mii, u yir gbā wo, ma dur ba yrāṅ na gbaafa ye.

²⁰ Yisyake Yāhā wāta u Yater ne le bii u ta, u n Yāhā nar ke kaa taha Dyakuba ye na Yesō ne, kai- nkāy wīi na ke n pai pe dye. ²¹ Dyakuba Yāhā wāta u Yater ne le bii ta, yaliile wo tuu naa n ku, u n Yāhā nar ke kaa taha Yosefe pii nanem bye na. U n fyāhā u kái na, ma Yāhā sey.

²² Yosefe Yāhā wāta u Yater ne le bii ta, u kuyale le ba gbe taha, u n Yiisre pii wāyi yale cāā pāā yaha ke Syipte kántraha wo, ma maha le yar yaha, a pe ma ba yi ma n ter, pe woo kacér gbe ter*.

²³ Musa seefa Yāhā wāta pe Yater ne le bii pe ta, Musa tuu bii see wa, pe n u wūhū yrey tāā. Pe bii yāā u kicar yō, koo kē, pe sē bii fya u Syipte kántraha yīnfua kapān na ye, ma u kicar gbe ga wūhū. Koo cāā na, u kántraha yīnfua bii yee pe pēyār bye boo kāā, mpāy pe see naam. ²⁴ Musa Yāhā wāta u Yater ne le bii ta, yalile wo tuu ba le dye u n sye, a pe ma n naa woo yee Syipte kántraha kui yīnfua pueesya dya ye†. ²⁵ Musa bii le yāñ yi, ma ka pe Yāhā nawee- ne, ma ga nii n fāy pe ne. U bii cā koo puar u nii u nuhu di mpāy ne, pe wee Yāhā ne ye. ²⁶ U laam wo, u bii cā ma yee, u nii waa ma n naa u yāñ ngaa ye mii u Yāhā Yīndefua Crise wāñ syi dyañ, koo puar Syipte kántraha wale wān bye na. Yāhā kayī lii le ma kur ye, u yīnde pye loo na, koo syi kē u n le pye ke syi.

²⁷ Musa Yāhā wāta u Yater ne le bii u ta, u n yi Syipte klo wo, u sē fya u kántraha kui yīnfua ncafūhū na ye. U Musa bii tāhā yer wīī nen na mii u naa Yāhā yāā yīnde ne, Yāhā gii waa saha ke yāā yāā ye. ²⁸ U Yāhā wāta Yater ne le bii u ta, u n Yiisrefa yar ma ta, pe n mbaa boo, ma pe ntōr pye ta pe nwonyēr na, u gbā yāhāyīñ tēnlēhe ma syi u pe Yiisrefa pii cir boo ye. Pe bye n sya yaha koo syi. Dye loo dye loo pe pe wāsyayaha wīī nde gbar, ma te yee syayaha gbar.

²⁹ Yiisrefa Yāhā wāta pe Yater ne le bii pe ta, pe n waha muhulangbāyāhā dii ter kántraha na, pe trē sē dye loho wo ye. Pe Syiptefa pe yee, pe ga pye pe Yiisrefa wāñ syi dyañ, pe pe kar taha ga, pe n kuee ke loho wo ma ku.

³⁰ Yiisrefa Yāhā wāta pe Yater ne, le Yerekoo klo nkūnklāhā ta ke n too, nkūnklāhā gii ke bii le klo klaha tā. Pe Yiisrefa bii ke nkūnklāhā nge fā gbey klaha plii kuasī, ke n cā too. ³¹ U canaandile Arabe Yāhā wāta Yater ne, le u ta, u sē ku mpāy ne pe bii sye pe sē luhu Yāhā kapān ye ye. Ye sē yāā, nawee- mpāy Yosua bii lehe wāā, pe ga yuhu dye ke Yerekoo wo, u Arabe woo kē, u bii pe wūhū u kaha wo, koo kē.

³² N ga waha ke syi kai- bye tōr tāñ la? Draha ga waha yāā la, ta n waha faalefa Jedeyō ye wūhū pāā, Barka ne, Samsō ne, Yefte ne, Dawide ne, Samuyel ne tesē pe Yāhā kaplāñ tōrfa ne? ³³ Poo mii, pe Yāhā wāta pe Yater kāmāy na, pe kántre yāā fānga na, pe naa n sronj pe yīnfar ne, ma -sē kayūhū yāā, kayūhū nkāy Yāhā bii yē ter ke wāwāā ne. Pe jar yēr gbra tā fānga na, ³⁴ naangbāy sē waha ngaa ge pye mpāy na ye, pe sē waha mpāy yāā boo yūntruē ne ye. Kadye fānga nge sē pye mpāy na ye, pe -sē pye fānga ne ma sya kui nkāy naan miyfa yia. ³⁵ Ca mpāy Yāhā wāta pe Yater ne, le ta, nawee- mpāy pe bii ku pe ye, Yāhā n pe ta pe n yir gbā wo, ma dur ba pe ye yrāñ na.

Pe mpāy nuhu pe Yāhā wāta wīī na pe Yater, ma sya pe boo. Pe sē naa pe ya yīñ ke ye, pe bii cā pe ga ba yir poo gbā wo, pe cīinde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye. ³⁶ Pe mpāy ler ma pe gbā sāngblāñ ne, ma mpāy pua ntēn wān ne, ma pe tā nwompihi wo. ³⁷ Pe mpāy waa boo ntēambar

* **11:22** 11.22 Cāā gii cāā na Yosefe pye yrāñ na, fāāngbāñ bii dye pe klo wo. Loo n ta, u tuhufua Dyakuba tesē u pii bye ne, pe n ka maa nii Syipte kántraha wo. Yosefe tuu ba gbe taha wāku na, u bii le cā laha pe kur kue pii ga ba dur ga klo lii wo, Yāhā bii yē ter le wāwāā ne pe kē. † **11:24** 11.24 Musa tuu bii see pēyāhā, u seefa ga u wūhū lakue gaa wo, sakule wo. U Syipte kántraha yīnfua pueesya n le pēyāle yāā ke fla na, le fen n u yigī, u n le gbe ga u kaha wo. Koo syi kē, Musa n le Syipte kántraha yīnfua pueesya kaha wo.

ne, pe mpāy la cer fle sānsī, pe mpāy nuhu, pe mpāy boo yūntruē ne. Niisaha sē pye mpāy ye ye, pe naa n tay teebēhe bye wo, mbasre ya te pye pe kalen, sēngaa sre ne. Pe pye nawām, pe naa pe fāy pe Yāhā wāta pe Yater wīi na, ma naa pe nuhu. ³⁸ Driyēfa sē bii yai Yāhā n poo nawee- mii syi nō wāā pe ye ye. Pe naa n tay drawar wo tesē yāy ne, pe naa n syā yāwuhu wo tesē yuhu wo kāntraha wo. ³⁹ Mpāy wīi too pāā nde, pe Yāhā wāta pe Yater pe kānkai- bye wo, koo ke ta, pe wīi n tāy Yāhā ye. Ke -sē bii yē ter kayīi lii wāwāā ne pe kē, pe sē bii le yāā wa ye. ⁴⁰ Ye sē yāā, Yāhā ke ba cīinde kayīi lii ta wo kē, loo ba yō ma ta ter; loo ne, Yāhā n ba tyii, ma yee wo bye, poo ma suhu wo ne, wo ba sronj wo kuānj ne sukūhū gaa laam wo.

12

-Ye naa n yānj Yesu woo na!

¹ Wii poo na, nawee- mii bye pe Yāhā ta pe Yater, ma sya gbā yāā loo kur ye, wo pe wīi cā laha. Le ma mii pe ma wo ne, ma wo gbey le. Loo na, -too naa n yār le Yesu kānde wo, wo laam wūhū nkāy bye ke wo wlāhā wo yrāhā wo, wo yai wo ke miy yaha, tesē kapee- nkāy wāpyen ne, ke gbe n kuee wo na. -Too wii waha, wo naa n yār Yesu ne le kānde wo. ² -Too naa Yesu woo ya yānj, woo wii tuu cāā yir wo yaha Yāhā wātanj ne u Yater, ma le kānde yar wo na, ma Yāhā ta u Yater kānkai- bye wo, laa ge sē kuee ye, ma sya fyarngbān gbā ku trā na, u sē maha le ta kai ye. U ba cā ma yee, nuhungbān ma loo nde kur ye, koo kē. Yagaa u ma, u nii Yāhā niisayūhū kāndigī koho kue ye, kai- bye yīnj na.

³ Kapeepyefa pe Yesu wīi sye, ma u nuhu wānuhu gii ne, -ye loo yānj ke! Ye bya, ye ma syi wāfāy n waha yia ye na ye, -ye naa yii plāhā yalebye!

Yāhā ke ya koho pii pēn

⁴ Ye sē yāā, kapee- wāpye wīi ma mii napīi wānj syi dyanj, tuu ye ke wāboo ne. Tee sya kapee- wāpye wīi sye mii ye napīi- dyanj, ma wāfāy yāā le na, ye cā ye sē -sē wāfāy yāā ma sya nii mii yaa ku ye. ⁵ Yāhā ke kaplānj nkāy yar waha ye na mii ke pii dyanj, ke faha la ye na? Yāhā yee: «Tā dya, ma'a kai tee pye,

ma Yīnjua Yāhā n ma pēn,
ma'a syi ma yee ma kalaa wee ye.

Le ma pye, laa tuu n kuān ma ye,
ma'a syi ma mii miy yaha ye.

⁶ Ye sē yāā,
wii wīi ma n tāy Yīnjua ye,
u ga naa woofua pēn u wāteepyē wūhū na.

U ma wii yānj u dya, u ma tee pye,
u ga gbār taha ufua na,
u n le sya u cā, u tee pye.»

⁷ -Ye naa ye wāfāy sya laanyīn ne! Ye sē yāā, ye Tuhufua Yāhā kē, u ye pēn koo wāfāy ngīi ne. Loo nde le yar ma yee, Yāhā ye yigi yō ke pii dyanj. Puee waa ma la mii, u tuhufua sē u pēn u kai- cā ye? ⁸ Yāhā ma yee ke sē ye pēn ke pii bye wānj syi dyanj ye, le nii mii ke sē ye yānj ke ya koho pii dyanj ye. ⁹ -Ye yānj, too ma wo tuhufa ne kāntraha na, pe wo pēn, wo maha n luhu pe ye. Wo Tuhufua Yāhā gii ke ma yāhāyīnj na, a nwa -sē ga ba wo ta, wo saa yīnj kor le koo kē, wo ba cīinde yrā yāā ye, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye? ¹⁰ Wo tuhufa mpāy pe ma wo ne kāntraha na, cāā gaa na, pe ne wo pēn kai- nkāy wīi na, ke yai poo ye. Yāhā koo na, ke

wo pĕn wo wāyōŋ wīī na, wo n naa nii mii ke wāŋ syi dyaŋ kānkai- bye wo. ¹¹ Koo wāpĕn nge ma pye wo na yaliile wo, le ga nii wo ye laanwlaŋ wīī, le saa nii wo ye nuhu wīī ye. Mpāy pe -sē koo wāfāy nge sya, loo kur ye, pe laam ga yīn, pe n naa pe troho tāhā Yāhā yor wo kānkai- bye wo.

Kayaryaha

¹² Ye laam ma wlāhā ye ye, ye ma syi ye klue n ku ye na ye, -ye yii waha ye te kuā yir! Ye ma syi ye nklūy n fāy ye na ye, -ye yii waha, ye ta ter ke yrāhā ne le Yesu kānde wo. ¹³ Kāmbēhe nkāy ke sron, -ye naa n yār koo wo! Loo na, mpāy bye yrāhā ke sē n sron pe ye ye, pe bye yrāhā ga sron. Pe ga nii mii tānkalahafa dyaŋ, pe kāā naa n yi kānsron wo, ma ba jaa pe yrāhā n sron pe ye.

¹⁴ -Ye yii plāhā ye naa yrīŋ ke nawee- bye ne, -tee naa ye troho tāhā mii mpāy dyaŋ, pe ma Yāhā wām. Mii loo sē ne ye, waa saha Yāhā yāā yīnde ne ye. ¹⁵ -Ye yii yigi, waa ma syi u ba te Yāhā laantār wīī miy yaha ye! Waa ma syi u kayaan wūhū ya le naa n yaha u laam wo, u naa ke pāā nawee-ye, u pe pye klaha- ta u wāŋ syi ye! ¹⁶ Waa ma syi u naa tyatyāhā pye ye! Waa ma syi u nii Yesōō wāŋ syi dyaŋ ye, woo wii u sē Yāhā kai- ta ngaa ye. Ye sē yāā, Yesōō u lefar tur tehe nen digi ya ne u cīfua Dyakuba ye. ¹⁷ Loo kur kuc ye, u n bii yee, woo kē u ma lefua, woo yai u tuhufua u Yāhā nar ke kaa wātaha wīī na woo kē, koo giī wīī pe n nar lefa ya kē; u tuhufua n sye. U n kai- bye pye, ma sya wūn, yē dursaha sē pye u na ye.

¹⁸ Tee yūhū crā Yāhā na mii, Yiisrefa sē yāā yūhū crā Yāhā na ke syi ye: Poo pe yūhū crā ngii na, nawee ga waha te ke na; pe naa n crā yāŋ gaa na, pe ke yee Senayi*. Ke yāŋ yīŋ naa n yehē palpal mii naa dyaŋ ke yīŋ na. Ngaa ne mii naawur dyaŋ, wam ne kacān wee ye, sesaha teflahangbāŋ miy ne, ¹⁹ tūūtū wāwuu miy ne, tesē yīmbungbāy laa ne, le naa n pāā pe ye, pe n sya fya, ma yee poo saha le yīmbui nde kaplāŋ luhu nantāŋ ye. ²⁰ Le yīmbungbāy kaplāŋ nkāy ke bii pe ta pe n fya, ke ngii:

«Wii ma te yāŋ nge na,

le ma sya pye yraha kla ge,

ufua yai u waa boo ntēmar ne.»

²¹ Koo per wīī nde bii pe nawee- ta pe n fya ter, Musa n sya yee: «N fya, ma n sege fyar koho wo!» ²² Yii poo na, tee yūhū crā Yāhā na, le nii mii ye yūhū crā yāŋ giī na, pe ke yee Syō† le Yāhā kungbāy wo, loo lii le ma yāhāyīŋ Yurusalem, koo fla giī yāhāyīŋ tēnlehe busāā ma, pe Yāhā sey, yē wee pe na ye. ²³ Tee yūhū crā Yāhā na, ye yūhū crā Yāhā nawee- mpāy na pe myar yrūhū yaha wa yāhāyīŋ wo; ye yūhū crā Yāhā na, koo giī ke ga ba nawee- bye sāhā; ye yūhū crā Yāhā nawee- mpāy na, pe ku ter wa, poo mpāy Yāhā yee pe sron. ²⁴ Ye yūhū crā Yesu Crise na, woo wii u ma kusyifua te naambiyārfān wo, naambiyārfān tii Yāhā le nawee- ne woo kāmāy na. U ntāŋ mpāy pe woo, pe puar Abel wām na. Yesu ntāŋ sē woo ma yee loo kafuc le yi mii Abel wīī dyaŋ ye. Yesu ntāŋ woo, ma nawee- wāā le Yāhā ne.

²⁵ -Ye yii yigi, wii u n pāā ye ne yagaa, ye ma syi ye yee, ye saa luhu u ye ye. Ye sē yāā, faale wo yāŋ nge tāy pe n yee Senayi, nawee- mpāy pe bii sye, pe saa luhu wii ye, u naa pe yar ke Yāhā kayar ne ye, pe bye bii gbā yāā loo kur ye. Ye yai ye cā, wii u -sē ma ke yāhāyīŋ ge laam wo, ma pāā

* **12:18** 12.18 Yāŋ giī pe ke yee Senayi, koo fla kē le kānde bii yar Musa na, kānde lii Yāhā le ta.

† **12:22** 12.22 Yāŋ giī pe ke yee Syō, ke Yāhā laantār wīī pāā, laantār rii ke yar wo na Yesu kāmāy na.

n wãa wo ye, waa yee wo saa luhu u ye ye, lii le bii faalefa mii yãa, le syi ga wo yãa, le sya pee ter. ²⁶ Faale wo, Yãhã yĩmbui nde bii kãntraha ta ke n yehe fãnga ne. Yagaa, ke maha wo yar ma yee:

«N ga maha ba kãntraha ta,
ke n yehe fãnga ne,
koo ma suhu yãhãyiŋ bya ne.»

²⁷ Yãhã ma yee koo ga maha ba nde pye, le yĩntaha kã, driyẽ nge gii ke ke tãhã, ke ga ba ke yehe pye klaha- tãŋ ke kuãŋ ne. Loo na, wãn tii wãklahayãa wee te na ye, too ya ga kuee. ²⁸ Wii poo na, Yãhã ga driyẽfãŋ wãa wo kã, kii wãklahayãa wee ke na ye. -Too le cã ke ne, wo naa syaha wãa ke kã, wo naa ke sey yalebye, wo naa n fya ke na, wo naa nagboho ta ke na! Wo ma nii Yãhã myaha gboho ke syi, le ga naa n tãy ke ye. ²⁹ Ye sã yãa, wo Yãhã ma mii naa gii dyaŋ, wãn tii bye te sã yai te crã ke na ye, ke te suhu n kãa.

13

Troho wãtãhã gii syi ke n tãy Yãhã ye

¹ Yii mpãy tee koho taha yaha Yesu na, ye tyii ye ntãŋ n naa n dye yii tãy yalebye! ² Ye ma syi ye faha nde ne ye: Nampay ma pa ye fla na, -ye pe yigi naa n yõ! Ye sã yãa, mpãy naa n pye koo syi ma ba yãhãyiŋ tẽnlehe mpãy ge yigi yõ, pe sã cã ye. ³ Mpãy pe ma nwompahi wo Yesu Crise wĩ na, ye ma n faha pe wĩ ne ye. -Ye pe wĩ le yaha ye laam wo mii ye bya ma ke nwompahi wo pe ne. Pe mpãy nuhu Yesu Crise wĩ na, ye ma n faha pe wĩ ne ye. -Ye pe wĩ le yaha ye laam wo mii pe ye bya nuhu pe wãŋ syi dyaŋ. ⁴ Naa tesã cõõ ne, pe pe ya sya wa, Yãhã ke kãnde lii ta pe wĩ na, ye bye yai ye naa le yãr. Cõõ wii ma pye wa puai ne, u sã yai u maha naa naam ke ye. Tesã, naa wii u cõõ sya wa, u sã yai u maha naa ca ke ye. Mpãy pe loo nde pye, tesã mpãy ne pe sã pe ya sya wa ye, ma nii tyatyãhã pye, Yãhã ga ba poo mii bye sãhã. ⁵ Ye ma syi ye naa ye troho tãhã mii mpãy dyaŋ, walã wĩ gboho pe laam wo ma ter kai- bye yaha ye. Ngii ke ma ye koho wo, ye ma syi ye yee ke kloŋ ye. Ye sã yãa, Yãhã yee:
«N saa ma miy yaha ye,
n saa kur waa yãa ma na ye.»

⁶ Loo ne, wo n waha koho taha yaha Yãhã na ma yee:

«Wii u koho le ra ye, woo kã Yiŋfua ne,
n ga naa Yiŋfua kãnde yãr laanyiŋ ne,
n saa fya ngaa na ye;

nawee tee ga waha nwa pye ra na?»

⁷ -Ye ye laam too ye faale yahaseefa wĩ na, poo mpãy pe naa le Yãhã kapãn pãa ye ye. Pe naa pe troho tãhã mii, ma sya ba ku, -ye ye laam too loo nde na, -tee yãŋ pe na, ye Yãhã ta ye Yater pe wãŋ syi dyaŋ. ⁸ Yesu Crise tuu pye mii faale wo, u ma koo syi ya ke nanga nge na, tesã ke sukũhũ ne; u ga kuee yai tãŋ koo syi ya u kuãŋ ne. ⁹ Kaklaha nkãy ke n yir kue ngaa ye ma n pai, ye ma syi ye ta ke n ye plaha ye n dye kãmpee wo ye. Wo yai wo tyii Yãhã laantãr roo n fãnga le wo laam wo, too tyii kaklaha ngũ na ke dir ta kapĩ wũhũ. Mpãy pe koo kapĩ wũhũ ngũ pye, pe sã laa kayĩ yãa yãa le na ye.

¹⁰ Yesu ku mpar draha wo wo kapee- wĩ na. Mpãy pe yee poo n kuee ma nii wãn boo Yãhã kã faale Yiiifee- Yãhã yũndefa dyaŋ, pe saha Yesu mpar kayĩ yãa ye. ¹¹ Yiiifee- Yãhã yũndefa yiŋfua ma kla boo per gii nawee- kapee- wĩ na tesã u ya kapee- wĩ ne, u ga pa te ntõr ne ke Yãhã nwonge

wo teelii fla wo pe n yee, Yāhā yaniisaha fla, u ba pe kapee- yee laha kāā. Loo kur ye, kla gii pe boo, pe ga yi ke ne le klo wo, pe ga ke suhu. ¹² Koo syi kē, Yesu bya n ku le klo nkur ye känkāy na, ma nawee- bye kapee- yee laha kāā pe na, u ya koho ntāŋ kāmāy na. ¹³ -Too wo faale kānde miy yaha, wo yi le klo wo, wo ka Yesu ye le klo känkāy na, wo ma sya ga fyarngbān yāā loo kur ye Yesu wāŋ syi dyaŋ. ¹⁴ Ye sē yāā, kāntraha nge na, klo laa wee wo ye lii syi wākuayāā wee le na ye. Klo lii wo n pai nii le wo sukūhū gaa laam wo, loo ne wo n ke. ¹⁵ -Too naa Yāhā sey yalebye Yesu Crise kāmāy na, mii diŋ dyaŋ too n yi. Loo yīntaha kē, wo ke sey naa n plaŋ wo yēr ne. ¹⁶ Ye ma syi ye faha kayī wāpye wīi ne ye, -ye naa koho le yii ye; koo syi diŋ kē ke n tāy Yāhā ye.

¹⁷ -Ye naa n luhu mpāy ye, pe ma ye yahaseefa Yesu kānde wo, ye yīŋ kor le pe kē. Ye sē yāā, poo kē, pe n sēŋ ye yrā na yalebye; Yāhā ga ba pe yey ye wīi ne. Ye ma n luhu pe ye, pe ga naa pe tēn tē nuhu ne; mii loo sē ne ye, pe saa le tē nuhu ne ye, loo nde -sē ga lii yō ye kē?

¹⁸ -Ye naa n gaha yahasee ye ye Yāhā wānar ne wo kē. Wo cā ma yee, wo tēn tē yō, wo n ke wo troho wātāhā ter le naa n yō känkai- bye wo. ¹⁹ Ndoo le ke ye ye, ye Yāhā nar ra kē, ta n waha dur ga ye fla na farfar.

Yāhā wānar fla

²⁰ Yāhā wo Yīnfua Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye u ntāŋ wāwoo kāmāy na. Woo kē, u n sēŋ Yesu kāndeyārfa na mii cīinde mbanaha dyaŋ, u n sēŋ u mbaa na. U ntāŋ mpāy pe woo yaliile wo, u ku mpar draha wo wo bye kapee- wīi na. Loo nde ta, Yāhā naambiyār tii le wo ne, wo cā wākuayāā wee te na ye. ²¹ Yāhā koo kē ke n pai yrīŋ ne; ke ye ta ye n waha naa kayūhū bye pye, ye naa ke laam wūhū pye. Ke ye ta lii le n tāy ke ye, ye n naa loo ya pye Yesu Crise kāmāy na. Yesu Crise miingbāŋ yai ke naa n gboho yalebye, wāyeryāā ma n pye le na ye. Amen, le nii ke syi.

Kuasaha fla syaha ne

²² Wo nna, kaplāŋ ngīi tē pāā waha ye ye u saba nwo laam wo, -ye ke luhu yō, ye ke le yaha ye laam wo; ye sē yāā, ke sē tyīi sye ter ye. ²³ N n traha ye le cā, pe wo Yesu kāndeyārwei Timuti miy yaha ke nwompihi wo. U ma cāā pa ra fla na, n ga ka u ne ye fla na n ga ye yāŋ.

²⁴ -Ye ye yahaseefa bye syar tesē pe Yesu kāndeyārfa mpāy bye ne, pe ma ye fla na. Mpāy pe ma Yitale kāntraha na, pe bye ye syar. ²⁵ Yāhā ke naa ke laantār yar ye kur bye na. Amen, le nii ke syi.

Syake saba kaplāŋ

Syaha fla

¹ Ndoos Syake kē, n ma tēntēfua Yāhā ye, ma suhu wo Yīŋfua Yesu Crise ne. Yii Yiisrefa mpāy, ye ma Yesu kāndeyārfa ma cāāŋ kántraha kui bye wo, n syaha wāā ye kē.

Tee Yesu ta ye Yater, ye ma n naa laalaa pye laa ne ye!

² Wo nna, yii mpāy tee Yesu ta ye Yater, wāfāy ma ye dye, ye cā ye yee, wātānyāŋ wīi laa ne, -tee le ta nuhu wīi! ³ Ye ma Yesu ta ye Yater, ma kuee le wo ke wātānyāŋ wūhū naa bye ne, Yesu wīi ga nii gbāā fānga ne ye laam wo. ⁴ Yesu wīi le -sē nii gbāā wa fānga ne ye laam wo, loo ga ta ye n naa yia wātānyāŋ wūhū ter bye na. Loo na, ye ga ba nii nawee- mpāy syi Yāhā n ke, ye ga le le Yesu kānde wo, ye saa naa n kūn ngaa na ye.

⁵ Kai ma waa dye ye laam wo, tuu ga lii pye, u ma yee u sē le cā ye, u le kacān nar Yāhā ye. Koo gii ke n yō nawee- na ke sē ke laam war ye, ke ga te kacān wāā ufua kē. ⁶ U naa too syi kacān nar Yāhā ye. Awa, te syi -sē n nar Yāhā ye laantee nen ne, u ma n laalaa pye u yee, Yāhā saa re wāā u kē ye. Wii ma laalaa pye, ufua ma lagblaha wāŋ syi dyaŋ, teflaha ke gblaha kue bye ye. ⁷ U syi laalaafua ma syi u ngaa wāyāā wīi wūū Yīŋfua koho wo ye. ⁸ U syifua, ma'a u ta kāmbehe syāŋ nsoho wo, lii tuu ga sya, u saa le cā ye. Laalaa tee gbobo ter u na.

Nawūū tesē nangbāŋ ne

⁹ Mboo nawūū, taa Yāhā ta ma Yater, naa nuhu di, Yāhā ma kuā yir wa ncaha ye. ¹⁰ Mboo nangbāŋ wii ma Yāhā ta ma Yater, naa nuhu di, ma ma yagaa Yāhā koho wo, koo gii ke ma ta ma n ma wale yāŋ mii ngaa ge sē kē ye.

Ye sē yāā, nyēfyār yō, te wātoo sē -sē n sye ye. Nangbāŋ wīi ga ba kua mii nyēfyār wāŋ syi dyaŋ: ¹¹ Yai ga yir, ke ba war, ke nyē suhu waha, ke fyār n too, te nayōr n kua. Koo syi dyaŋ nangbāŋ ga ba ku kāā u waker laam wo, u wīi n kua.

Nwa ke wo tyīn n gaha kapee- wāpyeŋ kue ye?

¹² Yāhā ma wii tān yāŋ wāfāy ne, ufua ma -sē u ya waha ma kuee Yesu kur ye, ma tyii Yesu wīi n nii gbāā u laam wo, nuhu ma ufua wān. Tuu waha yia loo na, u ga yiafua nkifai yāā. Loo ne cīnde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. Loo yrā ne, Yāhā ke bii yē ter ma yee, koo wīi ma n tāy mpāy ye, ke ga ba loo yrā wāā poo kē. ¹³ Wii ma kōŋ n gaha kapee- wāpyeŋ kue ye, u ma syi u yee: Yāhā kē, ke woo tyīn n gaha kapee- wāpyeŋ kue ye ye. Yāhā koo na, kapee- wee ke troho tāy ye; ke syi, ke saha nawee- tyīn le kapee- wo ye. ¹⁴ Nawee nawee woo, u yīnde wīi ne, le u tyīn n gaha kapee- wāpyeŋ kue koho na. ¹⁵ Yīnde wīi ma gbobo nawee laam wo, loo le kapee puu see. Le kapee puu ma kuee u laam wo, loo le n pai gbā ne.

¹⁶ Ta laanfā, ya'a syi ye plaha nde ne ye. ¹⁷ Ye yai ye cā kayūhū ya kē, ke n yir yāhāyīn na. Yāhā kē ke re tege n wāā, koo gii ke yāhācāā- pye. Yāhā sē -sē wee yāhācāā- wāŋ syi, ma gbā n tā ye. Yāhā ke ma mii, ke ma koo

syi yalebye. ¹⁸ Le tãy Yãhã ye, ke n ke cĩnde kapãn pãã wo ye. Loo kapãn ta, wo n nii yrãŋ na, ma nii wãn kur bye yahasee ye, wãn tii ke tãhã.

Yãhã kaplãŋ ngĩ: -ye ke luhu yõ, -tee -sẽ naa ke kãnde yãr!

¹⁹ Wo nna, -ye ye laam yaha kaplãŋ ngĩ na, tẽ ga ye yar: -Ye naa ndityuhu yaha ye nampyeŋ kaplãŋ ye yalebye! -Ye naa laam ga ye cã naa n pãã! Ye ma syi ye maha naa ncafũhũ di farfar ye! ²⁰ Nawee laam ma war, kainkãy syi ke sron Yãhã ye, u saha koo pye nantãŋ ye. ²¹ Kai lii le ga waha wor ta nawee na carle ge tesẽ kai- nkãy ne ke ma wãpee-, -ye koo bye yi kãã ye laam wo. Yãhã ke kapãn lii tãhã le ye laam wo, -ye yii tege tãã ye, ye le sya. Sukũhũ gaa laam wo, le ga waha ye sya yaha.

²² Ya'a syi ye naa Yãhã kaplãŋ luhu wãluhu ya ye! -Ye ke yigi, -tee naa le kãnde yãr! Mii loo sã ne ye, ye plaha. ²³ Mboo wii ma Yãhã kaplãŋ luhu wãluhu ya, ma sã -sẽ le kãnde yãr ye, ma ma mii wii dyaŋ tuu ma ne yirfayãŋ gbe, u u ya yãŋ u yãã, u yai u u ya gbihi mii. ²⁴ U ma u ya yãŋ wa, u yai u u teebẽhe nkãy gbihi, u ga ta ter ke faha. U saa ke gbihi ye. ²⁵ Yãhã kãnde sron, le ga waha nawee yi kãã u kapee- wãpyeŋ yãmpar wo. Koo syi kã, u ma syi u le luhu wãluhu ya, tuu le faha ye. Mboo wii ma -sẽ Yãhã kãnde wãcã wii ke, ma le yigi klue sii ne, ma sã faha le kãnde wũhũ wãpyeŋ ne ye, Yãhã ga kaa taha ma na mã kãnkai- bye wo.

²⁶ Wii ma yee woo ma Yãhã kãnde wo, u sã -sẽ waha u yĩnkãi yigi ye, u plaha u ya ya, yĩŋ wee u Yãhã kãnde wãyãr ter na ye. ²⁷ Yãhã kãnde wãyãr gii ke ma gbegbe, ma maha sron wo Tuhufua Yãhã ye, le nde: Ma naa ncir- kue yãŋ, calangusyam ne pe fen wo. Tesẽ driyẽ kapee- nkãy ke nawee wii pye n klahã-, ma'a n tyii koo n waha yia ma na ye.

2

Ye ma syi ye naa waa puar waa na ye!

¹ Wo nna, yii mpãy tee Yĩnfua Yesu Crise ta ye Yater, ye cã ma yee, nagboho tesẽ wãsey ne, te kloŋ ter u na. Loo na, ye yai ye cã, ye sã yai ye nawee waa gboho, tee waa kloŋ ye. ² Yagaa dyaŋ woo; waa, sãn kãncrã ne kãnde na, nangbãŋ nayreyũhũ ne tuu le, ma ba dye ye yawãhã nwoŋ wo; fenfua waa bya n -sẽ pa, nayreyraha ne tuu le. ³ Ye ga waha yir, ye nagboho ta u nayreyũhũfua ya na, ye u pye: «Dya, nangbãŋ niisaha nge, nii!» Tee -sẽ dur ye u nayreyrahafua pye ye yee: «Ho, dya, yir yer kuee!» Laa na, ye ga u pye: «Niisaha ma wo trẽ tãy kãntraha na.» ⁴ Le ma -sẽ pye ke syi, ye ga waha yee la ye yii yãŋ wãcẽŋ? Aye! Ye cã, ye laangapeer me pe ye ta, ye mpãy puar mpãy na.

⁵ Wo nna, -ye yãŋ: Yãhã driyẽ nge fenfa yãŋ yi, ma yee pe Yesu ta pe Yater, u wii n nii pe ye wangbãy laa dyaŋ. Loo n ta pe n ba dye Yãhã Yai wo, koo fla gii Yãhã bii yẽ ter ke wãwãã wii ne nawee- mpãy kã, ke wii gboho pe laam wo. ⁶ Yii sã -sẽ nawũũ yãŋ nawee draha wo ye. Ha ndee, pe walefa poo pe ye fãy? Poo sã na, pe ne ye tyĩn ga, pe ga ye sãhã pe fãngafa yahasee ye? ⁷ Poo sã maha na, pe ne naa Crise miyũhũ nge sar, ke miyũhũ gii ke taha ye na?

⁸ Yãhã sabangbãŋ wo, kãnde lii Yãhã le ta, le katan lii le ma ke katan bye yahasee ye, le yrũhũ yar ma yee:

«Ma ya wii le n tãy ma ye mii syi dyaŋ, tyii

ma nampyeŋ wii n naa n tãy ma ye ke syi!»

Ya'a pye, tee le Yãhã kãnde katan nde yãr, le yõ. ⁹ Ya'a -sẽ waa puar waa na ye kãnkai- wo, kapee ne tee n pye. Yãhã kãnde na, ye tee pye. Ye ga

wāpēn yāā le na. ¹⁰ Mboo nawee, taa le Yāhā kānde katan nen laa miy yaha, le ma mii le Yāhā kānde katan kur bye kē taa miy yaha. ¹¹ Ye sē yāā, Yāhā kānde katan laa yee: «Ma'a n cayor le ye!» Katan laa maha yee: «Ma'a n nawee boo ye!» Kānde lii Yāhā le ta, ke katan syāŋ ngū bye ma wācēŋ. Ma'a sya yee, ma sē cayor le ye, ma -sē ga nawee boo, ma yai ma cā, ma le Yāhā kānde miy yaha. ¹² Loo na, ye yai ye ta, ye yē kaplāŋ n naa n yō ye ye tesē ye pyer bye ne. Ye sē yāā, ye ga ba kasāhā yāā le Yāhā kānde na. Le sroŋ, le ga ba nawee- yi kāā kapee- wāpyeŋ yāmpar wo. ¹³ Mboo wii taa sē ma nampyeŋ fēn di ye, sukūhū gaa laam wo, Yāhā sē -sē ga ba ma fēn di ma wāsāhā na ye. Ye yai ye -sē le cā ye yee, fēn wādiŋ n tāy ma ter kasāhā yaha.

Yāhā wāta Yater tesē Yāhā laam wīl wāpyeŋ ne

¹⁴ Wo nna, nde ma la yīŋ ne nawee ye, u ma yee yē ya ne, «Yāhā koo, ke ma ra Yater,» u sē -sē Yāhā laam wīl pye ye? Woosyfua ga waha sya yaha la u kapee- wāpyeŋ wo le syi ne? ¹⁵ Ngaa dyaŋ, taa ma Yesu kāndeyārwe waa yāā fēn wo, faha wān wee u ye ye, digi wīl maha waha u na, ¹⁶ ma'a u pye ma yee: «Wo kuee per gaa na, Yāhā n sya ma n kuee wāwee, Yāhā n ma kē kale wān ne tesē dir ne busāā, ma n di naa n yai, segber n naa n kuee.» Ma'a -sē yee, ma sē u kē too wān nde ne ye, ma yē kaplāŋ sē nii la tefay dyaŋ? ¹⁷ Yāhā wāta Yater wīl ma koo syi. Ma'a Yāhā ta ma Yater, ma sē -sē ke laam wīl pye ye, ma Yāhā wāta Yater ma wāwaha. ¹⁸ Mboo nawee wii taa Yāhā ya ta ma Yater, ma sē -sē Yāhā laam wīl pye ye, n ga waha ma pye: «Mboo, ma Yāhā ya ta ma Yater, ndoo -sē Yāhā laam wīl ya pye. Ke syi waa ma ndoo yāā, tē nii Yāhā laam wīl pye, u ga cā u yee, n Yāhā ta ra Yater. A mboo, waa ma ma yāā, ma sē Yāhā laam wīl pye ye, u ga pye mii u cā u yee, ma Yāhā ta ma Yater?» ¹⁹ Ma sē yee la, a Yāhā neŋ ya kē ke ma? Le sroŋ yō; sāndāpee bye le cā ke syi, ma n sege fyar koho wo. A mboo, ma lii pye loo nde wācā wīl ne?

²⁰ Mboo nawee wii taa sē laam ga ye, ma n traha la le yar ma na, taa ma Yāhā ya ta ma Yater, ma sē -sē Yāhā laam wīl pye ye, le ma wāwaha? ²¹ Ma laam faha la wo faale wādyaha Brama wīl na? U bii sroŋ Yāhā yīnde na. Ah ndee u Yāhā laam wīl wāpyeŋ kē le bii ta, u n sya bii u puee Yisyake yigi woo ga diŋ yi Yāhā kē? ²² Ma sē le yāā, u bii Yāhā ta u Yater, ma maha naa ke laam wūhū bye pye. Loo le bii ta u Yāhā wāta u Yater n pye u ye yīŋ ne. ²³ Loo nde n ta, Yāhā sabangbāŋ kapān nde n nii cūnde, lii le n yee:

«Brama bii Yāhā ta u Yater,

ma ke kapān sya le yaha kaplāŋ bye yaha ye.

Yāhā n -sē yee, u sroŋ koo yīnde na.»

Yāhā n u ta ke naambiyā. ²⁴ Ye sē le yāā, nawee wii ma nii Yāhā laam wīl pye, loo ga ta u n sroŋ Yāhā yīnde na. Le sē yai ma ke ta ma Yater yē ya ne ye. ²⁵ Faale canaandile Arabe* wīl ma ke syi. Woo kē tuu bii koho le Yisrefa tēnlehe ye, ma bii pe ta, pe n bii fāsaha yāā kānde laa ter ne. Yāhā laam wīl nde tuu bii pye, le bii ta Yāhā n yee, u sroŋ. ²⁶ Ma'a kadye yāā, wūū wee ke wo ye, kakugu kē. Taa Yāhā ta ma Yater, ma sē -sē ke laam wīl pye ye, le ma mii kakugu dyaŋ ma ye.

* 2:25 2.25 Yerekoo klo yahaseefa naa Yisrefa tēnlehe nawee- syām ke le klo laam wo. U Arabe n pe wūhū u nwoŋ wo. Kur ye, u n pe ta pe n yi fenaater ne le klo nkur ye ma ter.

3

-Ye ye yīnkāi wāyigi cā!

¹ Wo nna, nawee- wākłaha, ye ma syi ye naa loo ke buarbuar ye. Ye sē cā la kasāhā per wo, wii mpāy too nawee- klaha, Yāhā ga ba wo sāhā kayi ne nawee- bye na. ² Wo bye wāteepye ter syar. Wii ma yee u sē tee n pāa ye, woo ter le le Yesu kānde wāyār ne. U ga waha yia u ya koho kadye kur bye na, u naa u ya yigi. ³ Nsyāṅ yē sē na too ne karfee le, ke naa n luhu wo ye, wo n cā waha yia, wo naa ke sronṅ. ⁴ Ye sē maha salangbāṅ wīi wūū yāṅ la? Ke wāgboho naa bye ne, teflahangbāṅ ma ke tra, ke n fā. Ke sronṅsaha -sē ma wāpuage ya, ke fāfa n ke sronṅ kuē ngii ma pe tāy. ⁵ Yīnkāi ma ke syi nawee yē laam wo. Le kloṅ, ma -sē le ya sey kangbāhā ne.

Ye kāhā cāā kataha nyēfigi wīi wūū yāṅ. Ke sronṅ gboho. -Ye yāṅ, naancremuu ya -sē ga waha ta, ke bye n suhu tāṅ. ⁶ Yīnkāi ma mii naa dyaṅ. Kapee- ter bye n yi nawee yē wo. Yīnkāi ga waha kapān nen laa pāā yi, le n ka yaha ye mii kataha naa dyaṅ pe le, le le kapān pāāfua wīi bye pye klaha- tāṅ. Koo naa nge n yi ke naangbāṅ fla wo sāndāpee pe ma na. ⁷ Nawee waha n yia właha wān ter bye na, ma te klaha n ta kaha wān: Treresyar wān woo, kānsyām woo, kahakaha wān woo, fua- woo, te bye. ⁸ Waa sē -sē waha n yia u yīnkāi na, ma le ta le n yaha n le ye. Le pee. Yalebye, loo ne, le ma le wā n klaha ke yē laam wo. Sōr sāṅ fla te ma yīnkāi wo. ⁹ Loo roo n ta, ma wo Tuhufua Yāhā sey. Loo yīnkāi nen ya roo maha n ta, ma nawee- sē yoosēn ne, nawee- mpāy Yāhā pe tāhā, pe n sya ke tay. ¹⁰ Kaplāyūhū wāā n yi wācēṅ kaplāmpee ne yē tee nen wo. Wo nna, ya'a n sya le n nii ke syi ye! ¹¹ Waa sē lapihī yāā tesē layūhū ne te wāā n yi plege nen wo ye. ¹² Wo nna, waa sē nasar nkugu katyigi yāā yāā ke kasyāhā sa ye. Waa sē maha defīi katyigi yāā yāā ke nkugu sa ye. Waa sē maha tetege loho yāā yāā ke klaha nii lawōṅ ye.

Yāhā laantor

¹³ Kacāṅ yīntatoo waa ma la ye laam wo? Le ma pye āwā, u ta wo n u yāṅ cā u yīntatoo troho wātāhā ter na, tuu maha u ya tege tāā ye, u kayūhū nkāy pye. ¹⁴ Ye ma yee kacāṅ yīntatoo me ye ne, ya'a -sē laanyar pye, ma maha yii laam wīi ya kar, cīinde sē ne ye, ye kawar fua, kacāṅ yīntatoo sē me ye ne ye. ¹⁵ Too kacān ter nde syi sē n yir yāhāyīn na ye, te syi n yir nawee- ye kāntraha na, Setane sāndāpee yīṅfua koho wo. ¹⁶ Ye sē yāā, laanyarfa ma pye teeli wo, ma nii pe ya laam wīi ya kar, kapee- ter bye ga naa n pye ke fla na, kawłāhā ter bye ne. ¹⁷ Laantor tii te -sē n yir yāhāyīn na, te ma gbegbe, te n pai kusyir ne, laanyin ne, nampyeṅ fēn wādiṅ ne, kayūhū wāpyeṅ ne. Te sronṅ, ma maha ma yaayaa. Kacāṅ laantorfa sē n dye kuē ngaa ye, ma kuē ngaa ta n yaha ye, u sē maha u nampyeṅ wlaṅ ye. ¹⁸ Laanfīrfa poo pe n pai kusyir ne tesē yriṅ ne pe kānkāyfa kē. Le ma mii yēy dyaṅ pe n tāhā, yēy giī ke wīi n tāy Yāhā ye. Ke yēy n le ma n pai wāsronṅ ne Yāhā yīnde na.

4

Ye tee driyē wūhū ta yaha ye, Yāhā wūhū na

¹ Nwa ke sesrār yir ye nsoho wo tesē wāhā ne? Ye laam kapee- koo sē na ke syar, ma nii ye fāy ye laam wo? ² Ye ma ngaa klāṅ, ye sē -sē ga waha ke kla yāā ye, ye ga yer nawee wāboo na, koo kla wīi na. Ye kāāṅ n yāṅ

gbegege, ke ne pye ye wāŋ, ye sē -sē ga waha ke syi yāā ye. Koo syi ke n pai sesrār ne ye nsoho wo. Ye sē Yāhā nar ye, koo kē ye sē ne ke kla yāā ye. ³Ye ma sya Yāhā nar, ye wānar ter sē ne t̄ay ke ye ye, koo kē, ye sē ne ngaa yāā ye. Yataŋ wūhū ya tee ne naa n nar.

⁴Ye cā ye yee, wii, driyē nge wān n t̄ay u ye, Yāhā napī kē u ne. Wii ma n ke, woo ga u ya ta driyē naanfān difua, u u ya ta Yāhā napī. Ye sē cā la, driyē wūhū tesē Yāhā wūhū ne, ke saha ke ya gbe ye. ⁵Yāhā sabangbāŋ wo le yrūhū ta ma yee: Yāhā ke Yrā le wo laam wo. Ngaa ter ma gboho wo laam wo Yāhā Yrā na, le ga naa ke yaa, ke n naa ke Yrā wīi yey wo ye. Wo yai wo wii wāā t̄aŋ Yāhā kē. Ye yee la, kapān nde ka yrūhū yaha ke dyaŋ? ⁶Yāhā -sē maha ke laantār yar wo na; loo ne, le yrūhū ta Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Yataŋfa wīi sye Yāhā ye.

Mpāy pe -sē pe ya tege t̄āā ye,

Yāhā ke laantār yar poo na.»

⁷Koo kē, -ye yīŋ kor le Yāhā kē! -Ye yii waha, ye Setane sāndāpee yīŋfua kar naa n wāā, u -sē ga fā naa n dey ye na. ⁸-Ye crā Yāhā na, ke bya -sē ga crā ye na. Kapeepyefa mii, -ye ye klue yee yi k̄āā kapee- wāpyeŋ wo! -Tee ye laam ta pe n nii gbegbe, yii laantesānsyāŋfa mii! ⁹Ye cā ye yee, ye ma k̄ampee wo, -tee kayaŋ yigi, ye naa ke wūn; -tee ye tetyeħe ta, te n wā klaha miyāhā, ye laanfīr wūhū, ke n wā klaha nii kayaŋ wūhū! ¹⁰-Ye yii tege t̄āā ye Yīŋfua kē, u -sē ga ye kuā yir.

Waa ma syi naa u nampyeŋ miipihī yee ye!

¹¹Wo nna, ya'a n naa yii wāpee pāā ye! Wii ma nii u nampyeŋ wāpee pāā, ma maha nii u miipihī yee, ufua Yāhā kānde wāpee pāā, ma maha le miipihī yee. Kānde lii Yāhā le ta, mboo wii taa -sē le miipihī yee, ma wee le yārfua ye. Le miipihī wāyee, loo ya taa pye cā. ¹²Yāhā gii ke le kānde ta, koo ya ke ga waha naweeyō cā naweepee ne. Koo ya ke ga waha nawee sya yaha; koo ya ke ga waha nawee pēn. Ah mboo ma nwa, mboo wii raa ma nampyeŋ miipihī yee?

-Ye ye k̄ankai- le naa n soho Yāhā koho wo!

¹³-Ye luhu ra ye yagaa, yii mpāy tee ne yee: «Wa'a yee, wo sē ka klo nde syi wo nanga ye, sukūhū waa ka le wo, wo ga dye nen pye cātroho na, wo wale yāā.» ¹⁴Ye -sē ye wāyir yāā wa la sukūhū? Ye wee la kāmbla wāŋ syi dyaŋ, u t̄ayale ne, yalaale ma ba no, u caa. ¹⁵Ye yai ye yee: «Yāhā ma sya, wo n kuee wāwee, waa nde pye nde ne.» ¹⁶Yataŋ -sē gboho ter ye na, ye n sya yii sey. Too syi yataŋ sē yō ye. ¹⁷Wii ma kayī lii yāā, u yai u lii pye, u ma -sē ke wāpyeŋ sye, le fue ma ufua na, le ma kapee ne wāceŋ.

5

Katōryar nangbān wīi na

¹Yagaa, -tee -sē luhu ra ye, yii mpāy tee ma nangbāy! Ye cāā naa ye mii wūn kule ne, kawlaŋ ma, ke n pai ye dye. ²Ye nangbān wān nde, te fūhū. Waytōrbir maha ye fahawān le fer. ³Ye sān tesē ye war ne, too nde bye te ma korfyāhā gaa ter syi ne. Yāhā kasāhā per wo, koo korfyāhā nge ga ba le yaha ye na, ke dur too ye kadye na, ke ye pye gbai naa wāŋ syi. Ye nangbān wān wāā ta, le -sē nde driyē plii kua kua wa. ⁴Ye sē yāā ye tar tēntēfa war dāā pe kē ye. -Ye naa n luhu pe yēkuān ye! Poo mpāy pe ye tar dir war gbe naa n yi ye kē, pe tēŋ ga dye Yāhā ndityuhu wo, Yāhā gii

ke ma tãŋ kai- bye fãnga ne. ⁵ Ye nangbãn wãn yãã kãntraha nge na, sãisã wãn ne, ma di gbobo mii naha gii syi dyaŋ pe n pai boo gbã na. ⁶ Mpãy pe sê wãpee pye ye, yii -sê wãpee yãã pe na ma pe boo; pe sê waha kãn gẽ kãn ye koho wo ye.

Yãhã kãnde troho n tãhã mii?

⁷ Wo nna, -ye ye laam yĩn wo Yĩnfua Yesu n sya ba yir yãhãyĩn na, u dur ba. Ye sê tawarfua yãã la, tuu ma ne u laam yĩn, u sya ba u tar digi yãã gbe? Ah ndee, u ne cãã u laam yĩn, u sesafãŋ sêŋ u cã digi tãhã, -tuu u laam yĩn, u blokuũyãr sesar sêŋ te n too. U blokuũ ga ba sesyar kũũ, u puu too, u n cã u yaa. ⁸ -Ye ye laam yĩn ke syi yii ndoŋ, tee kaa taha yii na Yãhã kãnde wĩĩ ne, ye naa wo Yĩnfua wãdurbaŋ sêŋ, koo gii ke gbe taha. ⁹ Wo nna, ye ma n nii kapirfa yii nsoho wo ye. Mii loo sê ne ye, Yãhã ga ba ye sãhã kayi ne. U wãpaŋ gbe taha. ¹⁰ Wo nna, ye Yãhã kaplãŋ tãrfa wĩĩ wũũ yãŋ, poo mpãy pe naa n pãã Yãhã myaha ne. -Ye yãŋ pe na, pe laam wãyĩn ter ne pe fẽn wo. ¹¹ Pe bii waha pe ya na too fẽngbãn wo. Koo kẽ nanga wo n yee, pe wĩĩ n tãy. Ye sê faale Syobe wĩĩ luhu la, tuu pye fẽngbãn wo, ma -sê bii u laam yĩn. Yãhã ke ngii wãã u kẽ loo kur ye, ye maha loo bye cã. Ye sê yãã, Yãhã nawee fẽn di busãã ma maha kayĩĩ pye u kẽ.

¹² Wo nna, lii le maha pee, ya'a syi naa Yãhã di yãhãyĩn myaha ne, tesẽ kãntraha myaha ne ye. Lii ma pye cĩĩnde, -ye yee ãwã, ya'a n Yãhã di taha le na ye! Lii ma pye kawar, -ye yee aye, ya'a n Yãhã di taha le na ye! Mii loo sê ne ye, Yãhã kasãhã ga ba ye yigi.

¹³ Ye laam wo, wii ma pye tuu fẽn sya, u naa Yãhã nar le ne. Wii ma pye nuhu wo, u naa Yãhã wãsey yay le. ¹⁴ Wii ma pye yan kafẽhẽ na, u Yesu kãndeyãrfa yahaseefa yee, pe n ba Yãhã nar u kẽ pe sêm- ta, pe u tuhu Yĩnfua Yesu myaha ne. ¹⁵ Pe ma Yãhã nar laantee nen ne, pe ma yee pe sê laalaa pye ye, ma yee Yãhã ga waha u jaa cĩĩnde, Yãhã ga u yĩnwẽr dur u kẽ. Kapee- ma pye u yĩŋ na, ke ga kua kãã u na. ¹⁶ -Ye le sya, ye ye kapee- pãã naa n yi yii ye, -tee maha naa Yãhã nar yii kẽ ye wãkãhãyir wĩĩ na. Nawee wii ma sya, ma koo pye, u -sê ga nii temm Yãhã yĩnde na. Ke syi u ma Yãhã nar laantee nen ne, le ga fla sya u ye.

¹⁷ -Ye yãŋ le yãŋ faale cãã Yãhã kaplãŋ tãrfa Yeli wĩĩ wo. U sê pye la nawee wo wãŋ syi dyaŋ? Ma -sê nwo, tuu bii Yãhã nar sesaha wãyigi wĩĩ na. Sesaha n yer cĩĩnde, dyẽ- tãã yrey kuay ne. ¹⁸ Loo kur ye, u n maha bii Yãhã nar ke wãmiyaha wĩĩ na, yãhãyĩn n yãr sesar n nii n too, kãntraha wãn n maha nii n sa.

¹⁹⁻²⁰ Wo nna, ye laam wo, wii ma le cĩĩnde kãnde miy yaha ma plaha, u nampyerŋ waa ma waha yia, ma u plahasaha yar u na, ma u dur le le kãnde laam wo, ye cã ye yee, u nampyerŋ u yrã tyĩn sya gbã koho wo, ma maha paha tã u kapee- busãã na, ke wĩĩ saa naa n pãã nantãŋ ye.

Pyar saba cir kaplān

Syaha fla

¹ Ndoos Pyar kē, ndoo wii n ma Yesu Crise tēnlehe. N saba nwo yrūhū ye kē, yii mpāy Yāhā ye yān yi, yii mpāy ye cāān nii Pōn kāntraha na, Galasyi kāntraha ne, Kapada kāntraha ne, Yasyi kāntraha ne, ma suhu Bitini kāntraha ne. Ye ma nampay mpāy wo, pe wee Yesu kānde wo ye. ² Faale wo, Yāhā bii ye wāyānyi wīi ta, ma -sē bii ye yān yi. Yāhā Yrā kāmāy na, Yāhā ye laam wā klaha, ye n nii ke wām. Loo na, ye n waha naa n luhu Yesu Crise kaplān ye, tesē u ntān n waha ye kapee- yee laha kāā ye na gbege. Yāhā ke ke laantār wīi pye ye kē, ke maha yrīn wāā ye kē.

Yesu kāndeyārfua u ya wāsyayaha wīi cā wa

³ Yāhā gii ke ma wo Yīnfua Yesu Crise Tuhufua, -too naa ke sey! Yāhā wo fēn di, ma wo ta wo n gbihi dur see laanfāyōm ne. Ke Yesu Crise ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye. Loo ne, wo n koho taha yaha Yesu na, ma yee wo ga ba cīinde yrā yāā Yesu kāmāy na, cīinde yrā lii wākuayāā wee le na ye. ⁴ Yāhā ke kloho gii gbihi ta yaha ke pii kē, wo ga maha ba ke yāā gbe yāhāyīn fla wo. Koo kloho nge, wāfūhūyāā wee ke na ye, wāwluhuyāā wee ke na ye, ke nayōr saa maha kua yāā ye. ⁵ Yii mpāy tee Yesu ta ye Yater ma yee u fānga gboho, Yāhā fānga -sē ga naa n sēn ye na driyē n sya ba kua, nawee- bye n ye wāsyayaha yāā yīnde ne.

⁶ Koo ngīi wīi na, -ye naa nuhu di! Wāfāy ter bye ma sya pye ye na, ma nii ye laam wlāhā ye kē yagaa nge na, ke saa ma- ye. ⁷ Koo wāfāy nge, ke ma mii ke ye tān n yān, ye ma pye ye Yesu ta ye Yater cīinde. Sān ge, u wīi le ga waha kua kāā, u wīi -sē waha nawee- ye. Ta n yee pe yai pe u le naawraŋ wo, pe wor yēy yi u wo, u n nii sānyō? Tee Yesu ta ye Yater, le ma kayīi, ma ter sān ge yaha, le sē n tōr ge tōr ye. Kawlan tesē wāfāy ne, ke ye dye ma ye tān n yān, le ma pye ye Yesu wāta wīi ye Yater, le waha ye laam wo cīinde. Le ma gboho ye laam wo cīinde, Yesu ma ba dur ba per gii, ye ga ba sey tee miingbān yāā. ⁸ Ye sē Yesu yāā yāā yīnde ne ye, u ntān -sē dye ye tāy. Yagaa nge ge na, tuu sē sya wee gbaa na ye, ye u ta ye Yater, ma nii nuhu di kacān wee te na ye. ⁹ Tee too nuhu di ke syi, ye cā ye Yesu ta ye Yater yīn gii na, ye ga ba koo yīn wīi yāā, koo kē. Koo yīn wīi ne, ye ga ba sukūhū gaa yāā, ye yrā bya ne.

¹⁰ Yāhā ke ga ba ye sya yaha koo wāfāy nge wo mii syi dyaŋ, faale Yāhā kaplān tōrfa bii le fla ke. Yāhā ke ga ba kayīi lii pye ye kē, pe bii le cāā tōr yaha. ¹¹ U Yāhā Yīndefua Crise Yrā le -sē pye pe laam wo, le naa pe yar ma naa n yee, u Crise ga ba fāy gboho u cā u miingbān yāā tesē u nayōr ne. Koo kai- ngīi ke yai ke pye mii syi dyaŋ tesē ke wāpyeŋ cāā ne, pe Yāhā kaplān tōrfa bii koo bye ke kayi ne. ¹² Yāhā n -sē bii pe yar ma yee, kainkāy koo ke yar pe na u Crise wīi na, koo kai- ngīi saa pye pe yīnde na ye, ke ga ba pye yii poo yai na. Ke pye wa yagaa. Mpāy pe ma loo kapāyīi tōrfa nawee- ye, Yāhā Yrā Fānga ma pe ne, Yāhā Yrā lii Yāhā ke no wāā pe ye. Koo kē pe n waha nii le Yesu kapāyīi tōr ye ye. Pe yāhāyīn tēnlehe ge naa loo nde wācān ke.

-Too naa wo müngbāŋ kānde yār!

¹³ Loo ne, ta n ye yar: -Ye ye laam gbihi ta, ye naa Yāhā wūhū pye! -Ye naa yersaha ta ye pyer na! Yesu Crise tuu ga ba dur ba ye kē kayī lii ne, -ye koho taha yaha loo ya na! ¹⁴ -Ye naa n luhu Yāhā ye mii kicar dyaŋ pe tuhufua ne! Tee sē ba Yesu cā wa ye, ma naa kapee- nkāy pye, -ye ke miy yaha!

¹⁵ Yāhā gii ke ye yee, ke kai- laha. -Ye naa n laha ye kānkai- bye wo mii Yāhā wāŋ syi dyaŋ! ¹⁶ Le sē yrūhū la Yāhā sabangbāŋ wo ma yee, Yāhā yee:

«Ta kai- laha, ye bya -ye naa n laha
ye kānkai- bye wo ta wāŋ syi dyaŋ!»

¹⁷ Ye ma nii n pāā Yāhā ne, ye ne naa ke yee wo Tuhufua Yāhā. Tee ke yee ke syi, -ye naa ke myaha gboho ye kānkai- bye wo, ye ta ye pyer naa n sroŋ ke kaplāŋ ne! -Ye naa n nii koo syi ya driyē wo, ye kuper n sya ba nō. Ye sē yāā, Yāhā wo nanem bye sāhā wo pyer wīi na wii wuhu na, nawee-wātyōr wee ye. ¹⁸ Ye cā Yesu ye par sya yi kāā ye wāle wākapyeŋ kānde wo, kānde lii pe bii yar ye na. Yesu Crise u ye par sya ngii ne, ke syi sē n tōr wale ne ye, ke sē waha n tōr kla gii goo syi ne ke n klaha- ye. ¹⁹ U ntāŋ wāwoo u ta ma ye yīŋ par sya. U Yāhā Yīndefua Crise gbā ku mpar draha wo mii mbapēŋ gii syi dyaŋ ke teelaa sē klaha- ye, ke sē maha wee teele laa ne fla ngaa na ye. ²⁰ Driyē ge sē bii tāhā wa ye, Yāhā -sē bii u Crise yāŋ yi ta wa. Yagaa, driyē ke n gaha kuasaha wo, Yāhā u gbe yi yar ye na, u ye sya yaha. ²¹ Yesu woo kē u ye ta ye n Yāhā ta ye Yater, ma maha koho taha yaha ke na. Yāhā kē ke Yesu ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. Loo kur ye, ke n nagboho ta u na, ma u ta u n dugu ga nii yāhāyīŋ na ke tāy ke kāndigi koho kuε ye. Le nii Yāhā ge kē, tee ta ye Yater, ma maha koho taha yaha koo ya na.

²² Tee Yāhā cīnde kapān maha yigi, ye ye laam yee laha wa gbege. Loo nde ye ta, mpāy bye pe Yesu kānde yār, pe ntāŋ ga waha dye ye tāy. Ta n ye yar, ye tyii ye ntāŋ n sroŋ naa n dye yii tāy, ye wīi n gboho yii laam wo! ²³ Ye sē yāā, ye ma mii ye gbihi dur see laanfāyōm ne. N sē yee, ye see yi nawee pua wo ye. Ye see yi cīnde yrā pua wo, loo lii le ma Yāhā kapān, lii le cīnde yrā wāā nawee kē. Yāhā kapān loo na, wākuayāā wee le na mii nawee kadye dyaŋ ye. ²⁴ Yāhā sabangbāŋ ge wo, le ma le yrūhū yaha ma yee:

«Nawee- bye ma mii nyē wāŋ ter syi dyaŋ,
pe nayōr ma mii katyigi fyār dyaŋ.

Nyē sē ne ba waha tāŋ la ke ku?
Katyigi fyār sē ne ba too la te nayōr ne,
te wīi n kua kāā?

²⁵ Ma sē yee, wo Yīnfua kapān loo na,
le ga naa n nii yalebye,
wākuayāā wee le na ye.»

Loo kapān nde ne, le ma Yesu kapāyī lii le tōr yar ye na.

2

Yāhā ke ntēmlaha gii ta

¹ Loo na, -ye ye laampee wūhū bye miy yaha, ye ma n fufor pye ye, ye ma n ye nampyeŋ wlaŋ le kapee wo ye, ye ma n nii yīnkāhā sānsyāŋ ne ye, ye ma n naa yīnde pye ye, ye ma n wāpee pāā waa wīi na ye! ² Ye cā yīm n tāy pēyāhā ye, u yīm wār ma n le. Ye bya, -ye nii pēyāhā wāŋ ter

syi dyan, -tee ta Yāhā kapān wīl naa n tāy ye ye, le Yāhā kapān lii le sron, ma laha, kapee carle laa ge sē wlāhā le wo ye. -Ye le le naa n yaha ye laam wo yalebye! Loo na, Yāhā cīnde wīl ga gbobo ye laam wo, ye n le Yāhā kānde wo. ³ Ye Yīnfua wīl cā, ma maha u laantār wūhū yāā gbobo, ma cā ye wīl gbobo u laam wo.

⁴ -Ye yūhū dye Yīnfua Yesu tāy! U sē ku ye, u ma yrān na, woo kē nwon nakūy ntēmlaha Yāhā ye. Nawee- u sye, pe sē u ta ngaa ye. Yāhā -sē cāā bii woo yān yi, ma yee u ter wān bye yaha. ⁵ -Ye yūhū dye Yesu tāy, tee tyii Yāhā n ye ta ke kangbān fāā ye ne, Yāhā Yrā n dye nii ke wo. Yii tee ga maha ba nii koo Yāhā kangbān nge yūndefa, ye naa ke sey ye laam fānga bye ne, tee yii le soho ke koho wo ye kuān ne mii din wān syi dyan. Ye ga ba naa koo pye Yesu Crise myaha ne, loo le ga naa n tāy Yāhā ye. ⁶ Yāhā sabangbān wo, le ma le yrūhū ta ma yee, Yāhā yee:

«-Ye yān, n nwo,

tē cāā nwonfāā ntēmbangbān gaa yān yi ta
klo nde wo pe n yee Yurusalem.

Koo ke ma ke nwon yīn.

Ntēmbar nde bye ga ba fāā tā taha koo na.

Ke ter wān bye yaha.

Koo kē tē yān yi.

Wii ma koo ntēmbangbān nge wīl sya cīnde,

fyar wīl laa saa ufua dye yāā ye.»

⁷ Yii mpāy tee ke wīl sya cīnde, ke ma ye ye yīn ne, ke ter wān bye yaha. Ma -sē yee mpāy na, pe sē ke wīl sya cīnde ye, yīn wee ke na poo ye ye. Le ma le yrūhū ta Yāhā sabangbān wo ma yee:

«Ntēmlaha gii nwonfāāfa ke sye,

Yāhā ke gbe ma ke ta,

ke n sya yīn yāā ke nwonfāā na.»

⁸ Le maha yrūhū ta ma yee:

«Koo ntēmlaha kē,

nawee- mpāy n pai naa n kūn ke na,

pe laha naa n too.»

Pe Yāhā kapāyīl sye, loo ne pe n kūn ke na, ma n too. Yāhā le ta ke syi.

⁹ Yii poo na, tee Yesu wīl sya cīnde, Yāhā ye yān yi. Ye ma u Yīnfua yūndefa. Yāhā ye ter yān yi ma ye ta ke wām, ye känkai- n naa n laha. Yāhā ye yee yi wam wo, ma ba ye le ke cāā- wo, cāā- mpāy kacān wee pe nayōr na ye. Ke ye yān yi, ma yee ye naa Yāhā kayūhū yar nawee- na.

¹⁰ Faale wo, ye sē pye Yāhā wām ye. Yagaa woo, ye ma Yāhā wām. Faale wo, ye sē ba cā ma yee Yāhā ye fen di ye. Yagaa tee -sē le cā, ye Yāhā kayīl yāā.

Yāhā tēntēfua yai u naa n pye mii?

¹¹ Ta naambiayām, n ye nar laa ne. Ye cā ye ma nampay driyē nge wo, plii raa ya tee ga pye ke wo. Loo na, ye laam wūhū nkāy ke sē n gahā Yāhā kue ye ye, -ye ke miy yaha, ke ma n naa ye wlāhā ye saha Yāhā laam wīl pye ye. ¹² Mpāy pe sē Yāhā cā ye, tee mii ye wlāhā nii pe laam wo, -ye ta ye pyer n yō! Pe ma sya kawar fua n taha ye na, ma yee ye ma kapeepyefa, pe yīnde ma ye kayūhū na tee n pye. Ke syi ne, Yāhā ma ke yīn yi pe ye per gii, ye kayūhū ga ta pe n ke sey.

¹³ Tee mii tee Yīnfua Yesu kānde yār, -ye yīn kor naa n le yīnfa ter bye ye kāntraha nge na! Tee naa n luhu ye kāntraha yīnfua ye, woo wii fānga kur bye ma u koho wo! ¹⁴ U yīnfua tuu mpāy yān yi, ma pe taha yīn na

u kântraha kui bye wo, -ye naa n luhu pe bya ye! Poo mpây, nawee ma kapee pye, pe ga u pên, wii ma -sê kayîi pye, pe ga u sey. ¹⁵ Ye sê yââ, Yâhâ n kè ye naa kayûhû pye, ye ta, mpây pe sê n kè pe kai- câ ye, tesê mpây ne pe plege, pe ma n waha naa wâpee pãa ye wîi na ye. ¹⁶ Yagaa, ye yi kãa yâmpar raa ter fânga koho wo. Loo na, lii ma tây ye ye, ye ga waha loo yân gbe. N sê -sê yee, ye kapee- wâpyeñ kânde loo gbe ye wâsyayaha flâhâ tây ye. -Ye naa ye troho tâhâ nawee- n waha câ, cîinde Yâhâ têtê-me ye ne. ¹⁷ -Ye naa nagboho ta nawee- bye na; mpây bye pe ma Yesu kândeyârfa, ye tyii pe ntân n naa n dye ye tây; -ye naa n fya Yâhâ koo na, -ye naa n luhu nawee- yîñfuangbâñ ye!

-Ye naa n yân ye Yâhâ Yîndefua Crise na!

¹⁸ Têtê-, -ye yîñ kor naa n le yîñfa kè, -tee naa n fya pe na! Mpây pe ma ye yîñfa, pe ma naweeyôm woo, -ye naa n luhu pe ye, pe wee naweeyôm woo, -ye naa n luhu pe ye! ¹⁹ Ye sê yââ, taa sê yai wâfây gii ne ye, pe ma ma fây koo wâfây nge ne, ma sê le ta kai ye, câ ma n luhu Yâhâ ye. Ma'a n pye ke syi, ma pyer n tây Yâhâ ye. ²⁰ Ye sê yââ, ke ma pye ye kapee pye cîinde, pe n ye yigi ma nii ye fây le wîi na, le yai ye ne, ye saha laa wâyîi yââ koo wâfây na ye. Ke ma -sê pye ye kayîi pye, pe n ye yigi ma nii ye nuhu le wîi na, ye n yii ta le sê kai kua ye ye ye, ye ga wâyîi yââ le na Yâhâ ye. ²¹ Ye sê yââ, Yâhâ lii kè ye ye, ye naa ye laam yîn wâfây wo. -Ye yân, u Yâhâ Yîndefua Crise ge ke syi wâfây yââ ye wîi na, ma yee tee naa n yân woo na, ye naa ye troho tâhâ u wân ter syi dyañ.

²² U sê kapee laa syi ge pye yââ ye, kawar wîi laa sê yi yââ u yê wo ye. ²³ U pye, wii ma u tyeh, u saa kapâmpee dur wâa ufua kè ye. U pye, pe ma sya u nuhu mii, u saa yee u ga wâpee pye pefa na ye, u ga u ya le soho Yâhâ koho wo, Yâhâ gii ke nawee sâhâ cîinde ne. ²⁴ U Crise wo kapee- kur bye sya, ma tèn u yîñ na, pe n sya ga u kuey mar trâ na, u n ku ke ne. U loo pye ma wo ta, wo n nii nakur wân syi dyañ kapee- wâpyeñ kue ye, ma -sê nii yrân na, ma ga waha naa kai nkây pye nkây ke sroñ. Pe Yesu tee duai, u n le sya laanyîn ne. Loo ta, kapee- nkây bye pe tee pye wo na faale wo, koo kayaan n kua wo laam wo, wo n maha kadye korkor yââ. ²⁵ Ye sê yââ, faale wo, ye pye mii mbaa dyañ pe yi kâa u mbanaha kur ye ma -sê plaha. Yagaa, ye wee ke syi nantân ye. Ye dur ba u mbanaha ye, u n nii n sêñ ye na.

3

Ca tesê pe pa ne

¹ Ca, yii nanem bye, -ye yîñfar wâa ye pa kè, -ye naa n luhu pe ye! Loo ga ta, ye pa mpây ma sya Yâhâ kaplân sye, pe ma ye troho wâtâhâ ter yââ ke yô, ma maha sroñ, loo ga waha pe ta pe bya n Yâhâ kaplân sya cîinde. Ye saa yii fây yê kapân ge ne ye. ² Poo ge ma ye troho wâtâhâ ter yââ, mii le Yâhâ kânde le yar mii, ma maha yââ ye nagboho ya ta pe na, pe ga sya pe naa pe troho tâhâ Yâhâ yor wo pe ya ndoñ.

³ Ye ma syi yii ta ye naa ye kadye ya wâgbihi ke, nawee- yînde n yi naa n too ye na ye, mii ye yînyor wâgbihi dyañ nsâasugu ne, sân kâncrân ngîi syi wâleñ ne tesê nayreyôr wâleñ ne. ⁴ Ye yai ye ye laam poo gbihi, pe n yô pe ter ye kadye sale yaha. Ye laam ma pye pe yô, ma maha ma laanyîn, too syi nayôr nde wee wâkua wân ye. Loo le ma kayîi Yâhâ ye.

⁵ Faalefasyam mpây pe naa Yâhâ kânde yâr, ma Yâhâ ta pe Yater, pe naa

pe nayōr ke koo syi; pe ba pe yīnfar wāā pe pa kē, ma naa n luhu pe ye.
⁶ Faalefasya Sara pye koo syi. U naa u troho tāhā u puai Brama yor wo, ma sya naa u yee: «Ta yīnfua.» Yagaa ya'a nii n sroŋ, ye ma woo Sara pueesyam. Ye saa naa n fya laa na ye.

⁷ Pa, yii bye, -ye laantor yāā ye ca kue ye kānkai- bye wo, tee cā wa fānga wee pe na ye. -Ye naa nagboho ta pe na; Yāhā kayī lii wāā ye kē, ke le wāā poo bye kē, loo kayī ne le cīnde yrā wāyāā ne. Mboo wii ma yee ma sē laantor yāā ma cōo kue ye kānkai- bye wo ye, ye ma ba nii Yāhā nar ye syām, ke saa luhu ye kaplāŋ ye ye.

Yesu kāndeyārfa yai pe naa kasroŋ pye wāfāy wo

⁸ Yagaa, tē ga lii pāā ye bye ye, -ye naa nii yīmbui nen na, tee naa n nii laantee nen ne. Ye bye, ye tyii ye ntāŋ n naa n dye yii tāy mii tuhufua nen pii wāŋ syi dyaŋ. Ye tyii ye laam n naa n tāy yii ne, waa ma syi u naa u ya puar u nampyeŋ na ye! ⁹ Waa ma kapee laa pye ye na, ye ma syi ye le dur ufua kē ye. Wii ma ye tyehē, ye ma syi ye le dur ufua kē ye! Ye tyii le n kua kāā ye laam wo, -tee maha Yāhā nar, ke n kaa goo taha u na. Yāhā ye yāŋ yi ye naa ye troho tāhā koo syi, ma yee ke ga ba kaa taha ye na.

¹⁰ Le ma le yrūhū yaha Yāhā sabangbāŋ wo ma yee:

«Wii ma yee driyē ke tāy woo na,
 yay díplii n syar u ye,
 ufua yai u kaplāmpēe- wāpāā miy yaha
 tesē kawar wāfua ne.

¹¹ U yai u kur waa kapee- na,
 tuu kayī loo maha yīŋ klue sīi,
 tuu naa yrīŋ poo ke u nampyeŋ- ne yalebye.

¹² Ye cā,
 Yīnfua yīnde ma mpāy na pe kasroŋ pye.
 U pe Yāhā wānar yīmbui luhu yalebye.

Mpāy pe -sē kapee- pye,
 Yāhā yer n tā poo na.»

¹³ Yoo ga waha yee, ye ma kasroŋ pyefa, tuu kapee laa pye ye na loo nde wīi na? ¹⁴ Ye ma kasroŋ wāpyeŋ maha yigi, ma -sē ba wāfāy yāā loo kur ye, ye cā ye yee, Yāhā ga kaa taha ye na. Ye ma syi ye naa n fya nawee- na laa ne ye, ye ma syi waa n naa ye laam wlāhā ye! ¹⁵ -Ye naa u Yāhā Yīndefua Crise woo ya gboho ye laam wo, woo kē u ma ye Yīnfua. Tee koho taha yaha Yesu na, mpāy ga ba naa ye yey kai- ne le wīi na. Ye yai ye pe yē wāā sya, ye pe yar ye koho wātahayaha wīi ne Yesu na. ¹⁶ Ye ma ga pe yē wāā sya, -ye -sē naa nagboho ta pe na ye yē kaplāŋ ne, ye naa ye laam yīn pe ne, ye pe gbihi yar! Ye tyii ye laam n tege nii! Ke syi ne, kānsroŋ lii Yesu le yar ye na, ye n nii le yār woo kāmāy na, mpāy ma yee ye tee pye, ma nii wāpee pāā ye kānsroŋ wāyār wīi na, fyar ga pe yigi pe kaplāŋ ne. ¹⁷ Le ma pye, Yāhā laam wīi ne wo wāfāy yāā, wo -sē koo wāfāy yāā kayī wāpyeŋ kur ye. Koo puar wo koo wāfāy yāā kapee wāpyeŋ kur ye.

¹⁸ Ye sē yāā, u Crise ge le sya ma ku wo kapee- wīi na. U poo gbā ku tehe nen ya, ma -sē wo kapee- kuā kāā wo yīŋ na u kuāŋ ne. Woo wii tuu sroŋ, u le sya ma ku kapeepyefa wīi na, ma yee pe waha wāā le Yāhā ne. Pe u kadye boo, Yāhā Yrā n u ta u n yir gbā wo, ma dur ba yrāŋ na gbaafa ye. ¹⁹ Loo Yāhā Yrā ne, le u ta u n ka maa le Yāhā kapāyīi pāā mpāy ye pe ku ter wa, pe pye mii nwompihifa dyaŋ fla ngii na pe ma. ²⁰ Poo nawee- pye faale wo Nuwe cāā na. Pe bii sye pe sē luhu Yāhā ye ye. Ke pe kue yāŋ yāŋ

laa, Nuwe n sya bii ke salangbān fāā kua. Mpāy pe bii luhu Yāhā kapān ye, pe pye nawee- kuatāā ya. Poo nawee- kuatāā mii n dye ke salangbān wo, ma sya yaha ke loho wo. ²¹ Koo loho nge sē nii la mii yagaa wātāāyi dyan loho wo, ke ye sya yaha wa: Ye sē tāā yi koo loho wo ma yee ye ga ye kadye wey laha ye. Ye loo pye ma yee ye Yāhā nar, ke ye laam yee laha ye kē gbegebe. Yesu Crise tuu ku ma yir gbā wo, ma dur ba yrān na gbaafa ye, loo ya le ta, koo wātāāyi loho nge n waha ye sya yaha. ²² Yesu Crise ka yāhāyīn na, u ma u nii Yāhā kändigi koho kue ye, kai- bye yīn na. Yāhāyīn tēnlēhe, sāndāā ter bye ne tesē fānga ter bye ne, pe bye yīn kor le u kē.

4

-Ye ye faale laampee miy yaha, -tee laanfāyōm gbe!

¹ Ye cā ma yee, Yesu Crise kadye sraha wāfāy sron yāā. Ye bya -ye ye laam gbihi ta, ye yii waha koo wāfāy ter syi nge na, ye naa n yān Yesu na! Ye sē yāā, wii woo tuu yer u ya kadye sraha wāfāy wīi na ma fāy, woofua koho yi kāā kapee- wāpyen wo. ² Ma gbe nanga na, ye laam wūhū nkāy ke sē yō ye, -ye koo miy yaha, ye naa Yāhā laam wūhū koo pye, ye sya ba ku! ³ Mpāy pe sē Yāhā cā ye, cāā ngii cāā tee sē ba Yesu cā wa ye, ye naa ye troho tāhā pe wān ter syi dyan. Ye sē waha naa yii yigi ye, ye laam wūhū sē ba yō ye. Ye pye sēnwafāān. Plii bye ye naa yii wāā gbar na, ma ga naa sēm wo. Nkāy syi ke fūhū Yāhā ye, ye naa koo pye, ma naa ye mpar wān tēn. Ye tyii ye koo ngīi bye wāpyen miy yaha, ye ma- ter ke wāpyen na. ⁴ Yagaa, mpāy pe sē Yāhā cā ye, pe yāā tee ye troho yi kāā pe kāmpee wo, loo nde pe fe gbe, pe n sya nii ye tyehē. ⁵ Per gaa -sē ma ke n pai, le yale nō wa gē nō wa, Yāhā ga ba pe yee, ke pe yey pe naa kapee- ngīi bye pye, ma maha naa ye tyehē yīn gi na. Yāhā ke per gi ta, ke n pai nakur sāhā tesē yrānfa bye ne, ye cā koo per sē dey kuee ye. ⁶ Ye sē yāā, mpāy bya pe ku wa pe bii le Yāhā kapāyīi luhu pe ya ndonj. Kai- nkāy pe bii tee pye, pe wāpēn yāā koo wīi na. Yāhā Yrā -sē wāsyayaha wīi yar pe na le Yāhā kapāyīi kāmāy na, le n waha pe ta pe n cīnde yrā yāā, lii wākuayāā wee le na ye.

-Ye ye Yāhā kayīi ta Yesu kāndeyārfa wāyōn wīi na!

⁷ Driyē wākua yale nō gbe taha. Loo na, -ye kacān yāā, ye yersaha ta ye pyer na, ye waha naa Yāhā nar. ⁸ Kai lii le -sē ma yīn, loo ne nde: Ye tyii ye ntān n sron naa n dye yii tāy busāā. Ye sē yāā, wii ntān ma dye ma tāy, ufua ma sya lii tee pye ma na, u ntān wādye wīi ga ta, ma n le wāpee yee yi kāā ma laam wo, le n kua gbegebe. ⁹ Wii ma ka ma kaha wo, niisaha wāā u kē, loho ne u n wo, ma'a n yīntaha tāhā u ne ye, ma'a n maha yee, u wāpa wīi sē tāy ma ye ye. ¹⁰ Yāhā ke fānga tii la ye nanem bye kē, -ye cā ye yee, ye yai ye te ta, te n laa yō Yesu kāndeyārfa bye kē. Ya'a nii koo pye, ye te wāyigi cā cīnde. ¹¹ Wii ma kaplān tersaha cā, ma nii Yāhā kaplān tōr n yar nawee- na, fānga gaa kē Yāhā wāā u kē. U ma nii Yāhā kaplān tōr nawee- ye, u -sē naa Yāhā kaplān ya tersaha yar nawee- na. Wii ma koho wālen cā u nampyen ye, ma nii koho le nawee- bye ye, fānga gaa kē Yāhā wāā u kē. U -sē naa koho le u nampyen ye koo syi. U -sē naa n pye koo syi, Yāhā myaha n gboho kānkai- bye wo Yesu Crise kāmāy na. Ye sē yāā, kai- bye fānga ma tān Yāhā koho wo nayōr ne. Wākuayāā wee yāā koo ngīi na ye. Amen, le nii ke syi.

Ye ma wāfāy yāā Yesu wīi na, ye tyii le n naa n tāy ye ye!

¹² Ta naambiyām, Yāhā ke ye tǎn n yāŋ wāfāy gii ne yagaa, ye ma syi le n ye fe gbe, le nii ye ye kafuē laa ye, lii syi le sē yai le ye dye ye. ¹³ Tee mii, ye wāfāy yāā, ye tyii le n nii ye ye nuhu wī! Ye sē yāā, u Yāhā Yīndefua Crise wāfāy ter kē tee n sya. Loo na, u maa dur ba u nayōr ne nawee- bye yīnde na, le ga ba nii ye bya ye laanfīr wī. ¹⁴ Ya'a yāā, pe ye tyehē Yesu kānde wāyār wī na, -ye ta le n nuhu yigi ye kē. Ye sē yāā, Yāhā Yrā ma ye na, ma ta Yāhā nayōr yirfua ma ye na. ¹⁵ Yii waa ma syi u wāfāy yāā kapee laa wāpyeŋ kur ye mii nawee wāboo dyaŋ, laa na kla gaa wāyuhu, laa na kapee laa ter wī na tesē nagblaha wī laa ne ye. ¹⁶ Pe ma -sē nii yii waa fāy, ma yee u ma Yesu kāndeyārfua, ufua ma syi u yee fyar woo yigi loo nde ne ye. U -sē naa Yāhā sey, koo gii ke u ta, u n waha u troho tāhā Yesu kānde wo.

¹⁷ Yale no wa, Yāhā kasāhā ga yir yagaa. Ke ga cāā fe gbe Yāhā pii poo na. Wii mpāy too ma Yāhā pii, le ma -sē cāā fe gbe wii na mma ma syi dyaŋ, mpāy pe le Yāhā kapāyī sye, poo wī -sē ga ba nii mii? ¹⁸ Ye sē yāā, mpāy pe sroŋ, pe yīŋ wāwlohoyi wī ma war, mpāy pe pee tesē kapeepyefa ne, poo wī -sē ga ba nii mii?

¹⁹ Loo na, mpāy pe wāfāy yāā Yāhā kuē koho na, pe yai pe kuee kayūhū ya wāpyeŋ wo, pe pe ya le soho pe kuāŋ ne Yāhā koho wo, Yāhā gii ke wān kur bye tāhā, koo gii ke ma yē ter wo ye lii ne, ke ga le pye wo kē.

5

-Ye Yesu kāndeyārfa yigi yō, ye naa n sēŋ pe na!

¹ Yii mpāy tee ma Yesu kāndeyārfa yahaseefa, yii me tē n yāŋ yagaa. Ta bya, n ma Yesu kāndeyārfa yahaseefua nii ndoŋ. U Yāhā Yīndefua Crise tuu wāfāy gii fāy, n ke yāā yīnde ne. U ma ba dur ba u nayōr ne tesē u fānga ne, ta bya ga ba koo yāā u flāhā tāy nii ndoŋ. Tē yee n ga lii pāā ye ye, loo ne nde: ² Yāhā ke Yesu kāndeyārfa mpāy le soho ye koho wo, -ye pe yigi yō! -Ye naa pe yāŋ ye naa n sēŋ pe na, mii mbanaha dyaŋ u mbaa ne. Tee le ta le n nii ye laam wī, ye ma syi ta le n nii ye ye fānga wī laa ye. Loo le n tāy Yāhā ye. -Ye naa koo ngī pye pe kē ke dyaŋ laantee nen ne, ye ma n naa wale wī wū le wo ye! ³ Yesu kāndeyārfa mpāy pe ma ye koho wo, -ye naa n sēŋ pe na! Ye ma syi ye yii ta ye kuā tā pe na ye, -ye nii pe ye cīnde yahaseefayōm, pe n waha naa n yāŋ ye na. ⁴ Ye ma nii ye troho tāhā ke syi, Yesu Crise wii u n sēŋ wo bye na, mii mbanaha dyaŋ u mbaa ne, u ma ba dur ba, u ga ba kayūhū gaa wāā ye kē, kii syi ke ma myaha ne, wākuayāā wee ke nayōr na ye.

⁵ Naanfām, -ye yīŋ kor naa n le yahaseefa kē! Ye bye, yii naanfām tesē wāle ne, waa ma syi u naa u ya puar waa na ye; -ye naa kayūhū pye yii kē! Yāhā sabangbāŋ gē laam wo, le ma le yrūhū ta nii ma yee:

«Yatanfa wī sye Yāhā ye.
Mpāy pe -sē pe ya tege tāā ye,
Yāhā ke laantār yar pe na.»

⁶ Loo na, -ye yii tege tāā ye Yāhā yīnde na, koo gii ke ma fānga ne. Ye ma loo pye, Yāhā ga ba yalaale yāŋ, ke ye kuā yir ncha ye. ⁷ Ye laam wūhū nkāy bye ke ye fāy, -ye ke bye ta ke n nii koo yīŋ wūhū. Ye sē yāā, koo kē ke n sēŋ ye na.

⁸ -Ye naa ye laam wūū, ya'a n faha yii yaha ye! Ye sē yāā, ye napī Setane ma mii jar wāŋ syi dyaŋ, tuu n syii ma gbey n klaha, ma n kē u ma wii yāā

yigi u u kaa. ⁹ -Ye yii waha ye u wĩĩ sye, -ye Yesu ya ta ye Yater, Setane ma n ye yãã yigi ye! Ye cã ma yee driyẽ kur bye wo, ye nampyen- mpãy pe n yãr Yesu kãnde wo, pe bya ma koo wãfã y nge na ye wãñ syi dyañ. ¹⁰ Ye ma faa fã y car, yalaale ma ba no, Yãhã gũ ke kayũhũ ter bye wãã nawee kē, ke ga dye ye ye, ke ye ta ye n kuee yai tãñ ke nayõr wo, ye seefar rii wĩĩ na tee le Yesu ne. Yãhã ga ye ta ye n nii nawee- mpãy syi ke n ke. Ke ga ye ta ye n le ke kãnde wo. Ke ga fãnga wãã ye kē. Ke ga maha ye ta ye n kuee le Yesu kãnde wo laantee nen ne. ¹¹ Yãhã ya kē, ke ma fãngafua, wãkuayãã wee ke fãnga na ye. Amen, le nii ke syi.

Ke kaplãñ kuasaha fla tesē syaha ne

¹² Silaasyi kē tuu ra koho soho, ta n waha sabagberle nwo yrũhũ ma no wãã ye kē. Tē lii yãã u kue ye, u n sron Yesu kãnde wo. N kaplãñ ngũ yrũhũ ye kē ma yee, n ga ye laam gbã, tē ye yar, ye n cã ye yee, lii tē tõr yar ye na saba nwo laam wo, loo ne le ma le cĩĩnde Yãhã laantãr wĩĩ. Yãhã loo wãã wo kē, -ye le gbihi le yaha ye laam wo!

¹³ Yesu kãndeyãrfa yawãhãfa mpãy pe ma Babilon wo, poo mpãy Yãhã pe yãñ yi ye wãñ syi dyañ, pe bye ye syar. Mareke wii u nii ra dya Yesu kãnde wo, u bya syaha wãã ye kē. ¹⁴ -Ye naa syaha wãã yii kē, mii tuhufua nen pii wãñ syi dyañ pe ntãñ dye pe ya tã y. Yãhã ke yrĩñ wãã ye bye kē, yii mpãy tee seefar le u Yãhã Yĩndefua Crise ne.

Pyar saba syāṅ wuhu kaplāṅ

Syaha fla

¹ Ndoosyimu Pyar kē, tē saba nwo yrūhū nō wāā ye kē, ndoo wii tē ma Yesu Crise tēntēle, ma maha ma u tēnlēhe. N u saba yrūhū nō wāā yii kē, yii mpāy tee Yesu Crise ta ye Yater mii wo wāṅ syi dyaṅ. Too Yesu ta wo Yater mii, ye bya u ta ye Yater koo syi wācēṅ. Yesu kē u loo nde ta, woo wii u sroṅ, woo kē u ma wo Yāhā, ma maha ma wo Syayahafua. ² Tee Yāhā wūhū cā n gaha yaha ye mii, tesē wo Yīṅfua Yesu wācāṅ ne, Yāhā ke naa kaa taha ke kayūhū wāpyeṅ na ye kē tesē yrīṅ wāwāā ne ye kē.

Yesu kāndeyārfa troho wātāhā ter

³ Yāhā fānga gii ke ma wo Yīṅfua ne, koo ke wo ta wo n u cā; woo wii tuu wo yāṅ yi, ma yee too u miingbāṅ nayōr yāā yīnde ne, u laantār ne. Too u cā, u kai- bye wāā wo kē, wo waha naa Yesu kānde yār, wo maha naa ke laam wīl pye. ⁴ Koo kē, Yāhā ke bii yē ter wo ye kayūhūngbāhā nkāy wīl ne, ke koo wāā wo kē. Ke ye ta ye n nii ke pii ma nii ke laantār ne. Loo nde ga ta, ye n yii waha ye yi kāā yīnde wāpyeṅ wo, loo lii le nawee- kai- bye pye n klaha-. ⁵ Loo nde wīl na, ye ma Yesu Crise ta ye Yater, -ye yii waha ye naa ye troho tāhā kānyīl wo! Ye ma -sē ye troho tāhā kānyīl wo, ye yii waha ye Yāhā wūhū cā. ⁶ Ye ma -sē Yāhā wūhū cā, -ye yii waha ye naa yii wāyigi cā. Ye ma -sē yii wāyigi cā, -ye yii waha ye naa yii plāhā wāfāy wo. Ye ma -sē yii plāhā wāfāy wo, -ye yii waha ye Yāhā wūhū yigi klue sīl. ⁷ Ye ma -sē Yāhā wūhū yigi klue sīl, -ye yii waha ye Yesu kāndeyārwai wīl naa n tāy ye ye. Ye Yesu kāndeyārwai wīl ma -sē n tāy ye ye, -ye yii waha nawee- ter bye ntāṅ naa n dye ye tāy. ⁸ Koo kayūhū ngīl bye yai ye ke yigi. Ye ma nii n gaha yaha ye koo kayūhū ngīl wāpyeṅ ne, ke saa ye ta ye n nii naa n yāṅ ke dyaṅ ye. Ke ga ta kaa n naa n taha ye Yīṅfua Yesu Crise wācāṅ na, ye n u cā war. Loo ga ta ye saha cēṅ u na ye. ⁹ Wii ma -sē yee u sē koo kayūhū ngīl yigi ye, ke ma mii ufua n yāṅ tūntūn u ya tāy, u ma fūū ne wācēṅ. U faale kapee- nkāy ke sya yee laha kāā u na, u loo wīl faha.

¹⁰ Wo nna, loo ne, n ga ye yar nde ne: Yāhā ye yee, ma maha ye yāṅ yi, ye n nii ke wām. -Ye naa n ta loo kayīl nde n waha yāṅ naa n cā ye pyer bye na. Ye ma nii koo pye, ye saa yi kāā Yāhā kānyīl wo ye. ¹¹ Loo na, wo Syayahafua Yesu wii u ma wo Yīṅfua, Yāhā ga kānde sroṅ wāā ye kē ye n dye u Yai wo, u Yai gii wātooyāā wee ke na ye.

Mpāy pe u Yāhā Yīndefua Crise nayōr yāā pe yīnde ne

¹² N ga nii waha n kai- ngīl gbihi naa n yar ye na. Ke ma sya pye ye ke cā wa, ma sya Yesu cīinde wūhū ngīl gbihi yigi wa klue sīl ne. ¹³ N ma pye wa yrāṅ na, n loo nde yāṅ ta tēn, n naa ye laam too ke ne, ye ma n naa faha ke wāpyeṅ ne ye. ¹⁴ Ndoosyimu ge le cā, ta yirfua ntīhī ge kua kua wa. Wo Yīṅfua Yesu ba ra cāā yar yaha wa le ne. ¹⁵ N ga nii kuā yir, n naa ye yar le Yesu kānde wūhū ne. Ke syi n ma ba yee n wee ye, ye laam n waha naa n too koo kai- ngīl bye na yalebye.

¹⁶ Wo ye yar ma yee, kacān wee wo Yīṅfua Yesu fāngangbāṅ na ye, u ga ba dur ba kāntraha nge na. Cīinde ne. Nkāy too ye yar ngīl, nawee waa laam wūhū sē kē tuu gbihi pāā ta mii ngbāy dyaṅ ye. Nkāy too ye

yar, cīnde ne. Wii gɛ Yesu nayōr yāā yīnde ne. ¹⁷ Wo Tuhufua Yāhā ba nagboho ta Yesu na ma ba ta, cāā- mpāy n yehɛ u na palpal; wo ba pye loo nde pyesaha wo. Yāhā yīmbui n yi cāā- mpāy laam wo ma yee: «Ta Dya kē nwo ne, u ntāṅ dye gbobo ter ra tāy. Woo u ra laam yīn yalebye.»

¹⁸ Wii gɛ le yīmbui nde luhu, le ba yir yāhāyīṅ kue ye. Loo yale nde wo, wo pye Yesu ne ke yāṅ yīṅ na. Koo yāṅ nge nii Yāhā yāṅ.

¹⁹ Loo nde n ta, Yāhā kaplāṅ tōrfa pe bii kai- nkāy cāā yar yaha faale cāā na, wo n ke cā laha ma cā cīnde wūhū kē. -Ye ndityuhu yaha ke na ye ke luhu yō! Ye sē yāā, koo kaplāṅ ngī ma wo ye mii naaloho cāā- dyaṅ wam fla gaa wo, ke nii n tar yainsaha n sya ba dar, yīṅ yē yrompua* n yi u cāā- le wo laam wo.

²⁰ Lii le ma yīṅ, ye cā ye yee, Yāhā kaplāṅ tōrfa pe kaplāṅ nkāy yrūhū yaha Yāhā sabangbāṅ wo, waa saha ke yīntaha cā u ya ya, u waha ke tōr yar waa na ye. ²¹ Ye sē yāā, koo kaplāṅ ngī, nawee waa laam wūhū sē kē ye. Ke yi mpāy yē wo, Yāhā Yrā pye pe ne, ma naa pe yar ke Yāhā kaplāṅ ne pe n naa ke tōr nawee- ye.

2

MPāy ma pe Yāhā kaplāṅ cīnde wūhū le kawar wo (Judī 4-13)

¹ Faale cāā na, kawar Yāhā kaplāṅ tōrfa pye yāā Yiifee- laam wo. Koo syi dyaṅ, kawar kaklahafa ga ba pye ye laam wo. Pe ga ba pay yir kawar kaklaha nkāy ter ne ye laam wo, ye saa cā gɛ cā ye. Koo kawar kaklaha ngī ga ba nawee- yīntar figi pe kē. U Yīṅfua wii gɛ tuu ba pe kawar kaklahafa mii sya yaha, pe ga ba dur pe u wīi sye. Loo kapee nde wīi na, pe wīi ga klaha- kirkir. ² Nawee- busāā ga ba naa n taha pe na pe naa n yār pe laampee kānde wo pe ne, pe maha naa tyatyāhā pye mii pe dyaṅ. Poo mii ga ba ta nawee- n naa n yee, a Yesu cīnde sē n tāy ye, u kānde sē maha yō ye. ³ Pe ga ba naa kawar wūhū pāā ye ye, pe ye war wlaṅ naa n sya ye ye. War wīi ya le n tāy pe ye. Yāhā gii ke nawee- sāhā, ke pe sēṅ yaha, ma n pai pe pēn; ke sē sā wāy ye.

⁴ Ye sē yāā, faale cāā na, yāhāyīṅ tēnlehe mpāy gɛ pe bii kapee pye, Yāhā sē tyii pe na ye. Ke pe yigi ma pe ta yaha wam teele laam wo, pe n nii kasāhā per sēṅ ke fla na. ⁵ Ye -sē maha yāā, faale wo, Nuwe cāā na Yāhā sē bii tyii koo cāā driyēfa na ye. Ke bii langbāṅ yi tā koo cāā driyē naweepee- kur bye na ma pe boo. Nuwe woo ya, u naa kānsronṅ yar nawee- na. Yāhā n ta woo yīṅ n waha wloho yi le wo, woo tesē nawee- kuasī mpāy ne. ⁶ Ye sē maha yāā, faale Sodōfa tesē faale Gumorfa ne, Yāhā kasāhā too pe na, ke n pe pēn, ma pe wīi kua naa ne. Yāhā ke koo ngī pye, ke le yar, ke ga ba naweepee- bye pye ke syi. ⁷ Yāhā n Lote woo ta, u n wloho yi le wo. Lote naa kasronṅ pye. Ke fla naweepee-, pe naa pe troho tāhā mii, le naa Lote yaa. ⁸ Lote bii naa n sronṅ. Tuu -sē pye naweepee- mii laam wo, ma naa kaplāmpēe- luhu pe yē na, ma maha naa pe kapee- yāā pe naa n pye, loo nde sē naa n tāy Lote ye ye, le naa u laam wlāhā ma sya naa u fāy. ⁹ Ye ma koo ngī bye yāṅ, yaa cā mpāy pe n taha Yāhā na, Yāhā cā ke ga waha lii pye pe n waha wlohoysisaha yāā wāfāy wo. Mpāy pe kapee- pye, Yāhā maha cā ke ga lii pye, ke ba pe pēn ke kasāhā per wo. ¹⁰ Mpāy pe pe ya laam wūhū ya pye, ke wee gbɛgbɛ ye, mpāy ne pe n yee waa ter wee poo yīṅfua ye, Yāhā ga ba poosyifa mii pēn.

* 1:19 1.19 Woo yrompua nwo wāyi, Yesu wādurba yale kē.

Kawar kaklahafa mpāy wīl tē pāā ye ye, pe bye ma koo syi; pe sē n fya ngaa na ye. Yatanṅ gboho pe na. Pe sē maha n luhu waa ye ye. Pe sē n fya ge fya yāhāyīṅ naweeyōm wātyehē na ye. ¹¹ Yāhāyīṅ tēnlēhē ge pe sya ma fānga ne, ma maha waha n yia kai- busāā na, ma ta ter pe kawar kaklahafa mii na, poo mii ge sē n sya yāhāyīṅ naweeyōm tyehē Yīṅfua tāy ye. ¹² Poo kawar kaklahafa mii, pe sē laam ga ma cā nkāy pe n pye kapee kē ye. Pe ma wlaha wān ne wācēṅ, kacān wee pe ye ye. Te wīl ma lii ne, nawee- pe te par- yigi naa n boo. Poo kawar kaklahafa mii tyehē nkāy pe n tyehē, pe sē ke yīntaha cā ye. Pe wīl ga ba klaha- mii too wlaha wān nde wāṅ ter syi dyaṅ. ¹³ Kapee- nkāy bye pe n pye, ke ga ba dur cīn tā pe na. Tefen ya re n tāy pe ye. Pe re pye yaiwaha na nawee- yīnde na. Ya' a nanihi dir soho, poo mii ma pye ye nsoho wo, fyar ga ye yigi pe wīl ne. Le ne nii mii faafīl dyaṅ teewole ne le na. ¹⁴ Pe ma cōo yāā yīnde ne, pe ga naa u yāṅ, pe naa u wāke wīl loo ga. Pe sē kapee- pye n yai ye. Mpāy pe sē waha kānde nen yār ye, pe pe wlaṅ n le kapee- wāpyeṅ wo. Pe ga waha pye mii pe wale yāā, loo ya le ma pe laam wo. Yāhā kasāhā too wa pe na! ¹⁵ Kānde lii le sronṅ, pe loo miy yaha ma -sē plaha. Bosor dya Balaam tuu bii kāmpee lii yār faale cāā na, loo kāmpee ne pe gbe. Wale wāyāā wīl bii gboho Bosor dya Balaam laam wo, u n sya kapee pye le wale kur ye. ¹⁶ Tuu sē luhu Yāhā ye ye, Yāhā -sē le kuān u ne. Ye cā kānkoṅ sē n pāā ye rēhē? U Balaam tuu naa n gaha u kānkonsyoho ne u nafāā tēntēsaha wo, Yāhā n ta u kānkonsyoho n nawee yīmbui gbe ma kuān u kaicāfua Balaam na, ma u ta u n u nafāā tēn nde wīl miy yaha.

¹⁷ Poo kawar kaklahafa mii ma mii plii rii syi dyaṅ te waha, loho wee te wo ye. Pe maha ma mii sesaha dyaṅ ke wo, teflaha n ke gbe ter, ke sē yāā pa ye. Wam teele lii le ma kacān wee pe wam ter na ye, Yāhā ga ba pe ta koo fla na. ¹⁸ Yatanṅ kaplāṅ ya ke n yi pe yē wo, kaplāṅ nkāy yīṅ wee ke na ye. Pe kawar kaklahafa mii pe yār n tāy pe ye. Pe pe kaplāntāhā ta ma nawee- wlaṅ n le pe kapee- wāpye kānde wo, nawee- mpāy pe fe dye Yesu kānde wo. ¹⁹ Pe pe wlaṅ, a loo ga ta pe n wloho yi yāmpar ter bye wo. Poo ge -sē mii, pe saha fer sya kapee- wāpyeṅ koho wo ye, kapee- nkāy ke pe le gbā wo. Ye cā ma yee, kai lii wīl ma gboho ter mboo wii laam wo, maa nii loo kai yāmpuai.

²⁰ Ye sē yāā, Yesu Crise wii u ma wo Syayahafua, ma maha ma wo Yīṅfua, nawee- mpāy ma u wīl cā, u wīl ga pe ta, pe n driyē wūhū ngīl yāā pe ke miy yaha. Pe ma ke kapee- wāpyeṅ miy yaha, ma -sē maha ba pe ya dur ta, koo kapee- ngīl n maha yia pe na, pe wīl ga pee le ter faale yaha, faale gii pe sē ba u Syayahafua Yesu Crise cā wa ye. ²¹ Pe ma ne yee, pe sē le kānsronṅ yāā cā ge yāā cā ye, loo ne ga puar pe na, le ta ter ke yagaa na, pe le kānsronṅ cā, ma le sye, poo saa luhu Yāhā yē kaplāṅ ye ye, kaplāṅ nkāy ke cāā yar pe na. ²² Pe wīl ga ba nii kra plāhā nge ne ke n yee: «Pūū tuu ba ngīl tu yi yaha, u dur ba ke gbe di.» Ma suhu ke nampyeṅ nge ne ke n yee: «Tyē wii tuu yi layūhū laam wo ma nii gbegbe, u nwo tuu dur ga nii u ya kloṅ far wo.»

3

U Syayahafua wādurban

¹ Ta naambiyām, ta saba syāṅ wuhu kē yagaa tē yrūhū wāā ye kē. Ya' a yāā, tē nii ye laam too ke kai- ngīl ne pe saba syāṅ mii bye wo, n n traha ye kacān yāā ye waha naa laam wūū. ² Loo na, ye ga naa ye laam too faale

cāā Yāhā kaplāṅ tōrfa kaplāṅ na, nkāy pe bii cāā pāā yaha; ye ga maha naa ye laam too wo Yīṅfua kaplāṅ na, woo wii u ma wo Syayahafua. Koo kaplāṅ kē, Yesu tēnlehe naa nawee- klahā ke ne. N n traha ke bye ma n faha ye na ye. ³ Lii le ma yīṅ, ye cā driyē kuayale wo, nawee- mpāy ter ga ba yir, pe naa pe troho tāhā pe ya laam yor wo. Pe ga ba naa ye ler, pe naa n yee: ⁴ «Ye Syayahafua sē naa n yee la, woo ga dur ba? Ha u -sē maha kuee na? Mpāy pe pye ye wāle, ma naa u Yesu wādur sēṅ, pe bye sē ku tāṅ la? Ke driyē -sē nge nantāṅ ke ya kai na, mii ke wātāhā cāā dyan!» ⁵ Kai laa -sē nde, pe le sye, ma yīṅpe tyīn tā ma yee poo sē le cā ye, loo ne nde: Kai- bye fegbecāā na, Yāhā kapān ne le ta yāhāyīn n nii kāntraha ne, ma maha ta loho n nii ke ya ya, kāntrawaha ne ke ya ya. ⁶ Yāhā kapān n bii ta sesangbāṅ gaa n too ma sya langbāṅ yi, ma pe kāntrahafa bye wīi kua. ⁷ Yagaa yāhāyīn tesē kāntraha ne, too nde maha ma le Yāhā kapān koho wo, per gaa n sya ba nō, per giī te n pai suhu naa wo. Ke per, mpāy pe sē n luhu Yāhā ye ye, Yāhā kasāhā ga ba too pe na, pe wīi n pye klahā-tāṅ.

⁸ Ta naambiyām, katē nen laa ma, ye ma syi le n faha yāā ye na ye: Ye sē yāā, Yāhā ye per neṅ wātyīi ma mii dye- yīūbua dyan; dye- yīūbua wātyīi -sē ma mii per neṅ dyan. ⁹ Yāhā yē ter lii ne, le sē n too mii mpāy dyan pe le wātoo wīi wūū mii ye. Yāhā ke koho ta ke n yīn yii wīi na. Ye sē yāā, ke sē n traha nawee nen waa wīi ge n klahā- ye. Ke n ke nawee- bye n waha yāṅ cā, pe le sya pe cā pe kapee- sē yō ye, pe ke wāpyeṅ miy yaha.

¹⁰ Yīṅfua wādurba per -sē ma ke n pai, koo per nge ga ba nawee- fe gbe mii yuhu wāṅ syi dyan. Koo per nge na, yāhāyīn ga ba gbe tā gbleṅ gaa ter syi ne, kii syi ke ga nawee- ta pe n fya. Naa ga ba yāhāyīn wān nde bye suhu muu, ngaa ge saa ba pye ye. Kāntraha tesē ke wān bye ne, ngaa saa ba pye ye. ¹¹ Tee cā wān nde bye ga ba suhu, -ye kacān yāā ye troho wātāhā na! -Ye naa Yāhā ke ye laam fānga bye ne! -Ye naa n laha ye kānkai- bye wo! ¹² -Ye naa koo pye, ye naa ke Yāhā per sēṅ. Tee ga waha yia nkāy bye na, -ye yii waha, ye naa koo bye pye, koo per n pa farfar. Koo per nge giī, naa ga ba yāhāyīn kua, ke naa karwran n yāhāyīn wān nde bye yēy tāṅ. ¹³ Yāhā -sē yē ter wo ye ma yee, ke n pai yāhāyīnfāṅ gaa tāhā wo kē tesē kāntrafāṅ gaa ne. Koo kāntrafāṅ nge na, kai- nkāy ke sroṅ, nawee- bye ga ba naa koo ya pye. Koo kē too n sēṅ.

¹⁴ Ta naambiyām, ke per ke nge ke sē nō wa ye, -ye yii yigi, ye ye troho wātāhā ter ta ke n yō Yāhā yīnde na. Ke per ma nō, laa wāpee ma n pye ye kue ye ye. Loo ga ba ta, ye laam n tege nii teele nen wo. ¹⁵ Ya'a yāā, wo Yīṅfua u nii kuee wādurbaṅ ne, -ye cā ye yee, u n ke nawee- bye pe waha syayahasaha yāā. Yāhā laantor wāā Yesu tēnlehe Pol kē. Woo wii u ma wo Yesu kāndeyārwebua. Woo bya Yīṅfua wādurba wīi yāā yrūhū yar ye na saba wo. ¹⁶ Saba mpāy bye wo tuu yrūhū nō wāā nawee- kē, u ma ga Yīṅfua wādurba wīi pāā, u ma ne loo nde ya pāā, lii tē pāā yar ye na nde. Pol saba wo, kaplāṅ nkāy ma ke wāwar sē n tāy ye. Mpāy -sē koo kaplāṅ ngīi figi le pe yor wo, ma nii ke tōr pe laam wātōr. Loo nen ya pe maha n pye Yāhā sabangbāṅ kaplāṅ nkāy ne, ke bii cāā yrūhū yaha wa. Poofa mii, pe sē laa cā ye, pe laam wo pe sē Yāhā ta pe cīinde Yater ye. Pe ya wīi ne, pe n klahā- ke syi.

¹⁷ Ta naambiyām, yii poo na, n ye yar laha yagaa. -Ye yii yigi, mii loo sē ne ye, mpāy pe sē cīinde cā ye, pe kawar kaplāṅ ga ba ye ta, ye n plaha ye le kānyīi miy yaha, kānyīi lii tee ba cāā maha yigi klue sīi. ¹⁸ Tee yai ye

nāa lii pye, le nde: -Ye nāa n gaha yahasee ye, wo Syayahafua maha wo Yīṅfua Yesu Crise wī wācāṅ ne tesé u laantār ter wāyar ne nawee- na!

U myaha yai nawee- bye pe nāa ke sey yagaa, ke maha kuee yai tāṅ koo syi ke kuāṅ ne. Amen, le nū ke syi.

Nsān saba cir kaplāŋ

1 -Ye yāŋ, kai- nkāy tē ga yar ye na, ke wii wīl pāā tuu cāā pye wa kai-byē fegbecāā yaha. Woo kē Yāhā Dya Yesu Crise ne, tesē u kaplāŋ nkāy ke cīinde yrā wāā nawee kē. Tuu pye kāntraha na, wo ba naa u yē kaplāŋ luhu, wo naa u yāā yīnde ne, wo sē u yāŋ naa n yai ye, ma sya naa koho tē u na. ² Woo kē u cīinde yrā wāāfua. Wo u yāā yīnde ne, koo kē wo u wīl pāā ye ye. Woo kē u pye Yāhā tāy, ma pa cīinde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. ³ Woo wii too yāā yīnde ne, ma u yē kaplāŋ luhu, wo u wīl yar ye na. Wo n traha ye seefar le wo ne. Ye sē yāā, wii seefar le Yāhā ne, tesē ke Dya Yesu Crise ne, ke syi ne ye ga nii wo wāŋ syi dyaŋ. ⁴ Wo kai-ngīl yrūhū n yar ye na, le ma wo ye nuhungbān.

Yesu kānde wāyār cāā- wo

⁵ Yesu tuu wo klaha lii ne, le nde, waa le yar ye na. Yāhā ma cāā-, wam wee yāā ke na ye. ⁶ Wo ma yee wo seefar le Yāhā ne, ma -sē maha n yār wam wo, wo sē laha ye. Wo ma kawarfuafa, wo sē cīinde ke ye. ⁷ Yāhā ke -sē ma cāā- wo, wo ma -sē n yār ke cāā- wo, wo wāā le wii ne. Yāhā Dya Yesu ntāŋ mpāy pe woo, pe wo kapee- byē yee laha n kāā wo yīn na gbēge.

⁸ Wo ma yee wo sē kapee laa gē pye yāā ye, wo plaha wii ya, cīinde wee wo wīl laa na ye. ⁹ Kapee- nkāy too pye, wo ma -sē ke pāā yi Yāhā ye, ke ga tyii wo kapee- foho na ke kuāŋ ne. Āwā, Yāhā yee, ke ga wo kapee-byē yee laha kāā wo yīn na. Yāhā sron, ke sē dur n yi ke kapān kur ye ye. ¹⁰ Wo ma -sē yee wo sē kapee- pye ye, wo Yāhā ta kawarfuafua, ke kapān sē nii gbāā wo laam wo ye.

2

¹ Waa u pii ne, n kai- ngīl yrūhū n yar ye na, ye ma syi ye ba naa kapee-pye ye. Wii ma -sē kapee pye, koholefua ma, u sē kapee pye yāā ye, u ga ba dye ye kuē ye u Yāhā syii ye kē. Woo kē Yesu Crise ne, woo wii u sron.

² U ba ku mpar draha wo wo kapee- wāpye wīl na. Loo n ta, Yāhā n ga wo wānar sya wo ye wo kapee- wāpye wīl na. N sē yee wii ya kapee- ye, nawee- kur byē kapee-.

Wii u seefar le Yāhā ne

³ Kānde lii Yāhā le ta, wo ma le katan yār, wo ga cā wo ma Yāhā ne. ⁴ Wii ma yee woo ma Yāhā ne, u sē -sē le kānde katan yār ye, woofua ma kawarfuafua. U Yāhā cīinde fla sye. ⁵ Wii u -sē Yāhā laam wīl pye, Yāhā wīl sron n tāy woofua ye cīinde. Wo laam wo, nawee tuu ga waha pye mii u cā u seefar le Yāhā ne, loo ne nde: ⁶ Wii ma yee woo seefar le Yāhā ne, u yai u naa u troho tāhā Yesu yor wo.

Yāhā kānde katanfuē

⁷ Naambiyābuam, lii tē ga yrūhū yar ye na, Yāhā kānde katanfuē laa sē ne ye; katan lii le bii cāā yar ye na, loo ne. Loo katandyaha nde kapān laa ne; ye le luhu yāā: ⁸ Le ma katandyaha, ma maha ma katanfuē. Lii le ta le n nii katanfuē le nde: Yesu Crise u troho tāhā le wo, ye byē ne. Ye sē yāā, wam ter n kāā, le Yesu Crise cīinde cāā- n nii n yehe wo kē.

⁹ Wii ma yee woo u troho tâhã ke cãã- na, ma -sẽ tyii u nampyeñ wĩi n fũhũ u ye, ufua ma wam wo nantãñ. ¹⁰ Wii nampyeñ ntãñ ma dye u tây, ufua ma cãã- wo. Waa ter saha kapee wãpyeñ yãñ gbe woofua pyer na ye. ¹¹ Wii ma -sẽ tyii u nampyeñ wĩi n fũhũ u ye, ufua ma wam wo, u u troho tâhã wam wo, u sê u ya kakue cã ye, pe wam u ta u n nii fũũ wãñ syi dyañ.

Driyẽ wũhũ, Yãhã wũhũ ne

¹² Waa u pii ne,

n saba nwo yrũhũ ye kẽ, ye le cã ye yee,
ye kapee- yee laha kãã wa
ye yĩñ na gbegbe Yesu kãmay na.

¹³ Yii mpãy tee ma wãle,

n saba nwo yrũhũ ye kẽ, ye cã ye yee,
wii tuu pye ke kai- bye fegbeyale wo,
ye u wĩi cã yigi.

Yii mpãy tee ma naanfãm,

n saba nwo yrũhũ ye kẽ, ye cã ye yee,
Setane wii u ma sãndãpee yĩñfua, ye u yia.

¹⁴ Waa u pii ne,

n saba nwo yrũhũ ye kẽ, ye cã ye yee,
ye wo Tuhufua Yãhã wĩi cã yigi.

Yii mpãy tee ma wãle,

n saba nwo yrũhũ ye kẽ, ye cã ye yee,
wii tuu pye ke kai- bye fegbeyale wo,
ye u wĩi cã yigi.

Yii mpãy tee ma naanfãm,

n saba nwo yrũhũ ye kẽ, ye cã ye yee,
laam ma ye ye Yãhã wũhũ kue ye.

Ye Yãhã kapãñ sya le yaha ye laam wo,
ye maha sãndãpee yĩñfua yia.

¹⁵ Ye ma syi ye taha kuee driyẽ wũhũ na ye faha Yãhã yaha ye. Ye ma syi ye yĩnde n yi too driyẽ ngaa na ye. Driyẽ wĩi ma n tây wii ye, wo Tuhufua Yãhã wĩi saha tây ufua ye ye. ¹⁶ Driyẽ wãn nde bye nde: Kapee- nkãy bye nawee tuu ga n yigi u laam wo, tesẽ yĩnde wĩi ne, ma suhu yatañ ne wale wãn kue ye, too nde sê n yir Yãhã fla na ye, te n yir driyẽ nge goo laam wo. ¹⁷ Ke driyẽ -sẽ nge, ke n pai kua kãã ke wãn ne te yĩnde yigi nawee-kẽ. Mboo nawee, ma'a -sẽ Yãhã laam wĩi pye, maa cĩnde yrã yãã Yãhã Yai wo, wãkuayãã wee loo na ye.

Wii u ma kawar Crise

¹⁸ Waa u pii ne, ke driyẽ kuayale nɔ wa. Ye le luhu yãã, u kawar Crise yai u yi ke driyẽ kuayale wo. Yagaa, nawee- mpãy ma wa, pe nihi. Wo ga waha poo mii bya yee kawar Crise. Mboo wii ma koo fla yãñ, maa cã ke driyẽ kuayale nɔ gbe taha. ¹⁹ Poo nawee- mii, pe yi wo nklãñ wo, pe laam sê -sẽ pye wo wãñ ne wãceñ ye. Pe laam ma ne pye wo wãñ ne wãceñ, pe ne ga kuee wo ne. Pe pe ya cẽr yi wo nklãñ wo, wo sê le cã laha la yagaa ma yee, pe sê pye wo ne cĩnde ye?

²⁰ Yii poo na, Yãhã gii ke laha ke kãnkai- bye wo, ke Yãhã Yrã le ye laam wo, koo kẽ ye n Yãhã cĩnde cã. ²¹ Ya'a yãã, tẽ saba nwo yrũhũ ye kẽ, le sê nii mii, ye sê le Yãhã cĩnde cã ye. Ye Yãhã cĩnde cã, ye maha cã ma yee, kawar sê n yi cĩnde wo ye, loo ne ta n u saba yrũhũ ye kẽ. ²² Nawee wii

syi -sē kē u ma kawarfuafua? Woo kē wii ne u n yee, a Yesu sē kē u Yāhā Yīndefua Crise ne ye. Woo kē u ma u kawar Crise, u wo Tuhufua Yāhā wīi sye, ma maha ke Dya sye taha le na. ²³ Ye cā ma yee, wii ma Yāhā Dya sye, u Yāhā bya sye. Wii ma le sya u laam wo, ma maha le pāā nawee- yīnde na ma yee, Yāhā Dya kē Yesu ne, ufua ma Yāhā bya ne.

²⁴ Loo ne, yii, Yāhā kaplān nkāy tee cāā luhu, -ye ke le yaha ye laam wo! Koo ngīi ma kuee yai ye laam wo, yaa nii loho saa naa n yi ye nsoho wo, Yāhā Dya ne tesē Yāhā ne ye. ²⁵ Yāhā Dya tuu -sē yee woo ga ba ngii wāā wo kē, koo kē cīinde yrā ne, lii wākuayāā wee le na ye. ²⁶ Mpāy pe n ke pe ye wlāhā le pe kāmpee wo, n kaplān ngīi yrūhū ye kē poo wīi na. ²⁷ Yii poo na, Yesu Yāhā Yrā le ye laam wo, le n kuee yai ye laam wo. Yāhā Yrā le -sē ma ye laam wo, ye maha yai la, ye naa waa ter kaklaha luhu? Aye rehe! Ye cā Yāhā Yrā ne, le ye klaha kai- bye ne. Cīinde wūhū ya le ye klaha, kawar wūhū sē kē ye. Loo na, ye nii loho ma n naa n yi ye nsoho wo Yesu ne ye, mii Yāhā Yrā le ye klaha le ne mii.

Yoo syi u ma Yāhā puee?

²⁸ Āwā, waa u pii ne, ye nii loho ma n naa n yi ye nsoho wo Yesu ne ye! Wo ma nii loo pye, Yesu ma ba fe gbe yi per gi, wo laam ga ba tege nii tee nen wo, fyar saa ba wo yigi u yīnde na ye. ²⁹ Tee cā u Yesu Crise sron, u sē kapee pye yāā ye, ye yai ye maha cā ye yee, nawee wii kānde ma sron, Yāhā puee kē woo ne.

3

¹ Ye cā wo wīi le n tāy wo Tuhufua Yāhā ye mii, wo ntān sron dye ter ke tāy, ke n sya wo yee ke pii. Cīinde ne, Yāhā pii me wo ne. Nawee- bye sē le cā ye. Ya'a yāā, mpāy sē wo yān Yāhā pii ye, -ye cā ye yee, pe sē cāā wo Tuhufua Yāhā cā ye, koo kē. ² Naambiyām, nanga nge na, Yāhā pii me wo ne. Too -sē ga ba nii ngii sukūhū gaa laam wo, waa sē loo cā wa ye. Too lii ya cā, loo ne nde: U Yesu Crise ma ba dur ba, waa nii u wān syi dyan, wo ba u sron yāā yīnde ne. ³ Wii u koho taha yaha u Yesu wāpan na ke syi, u laam gbihi n ta yalebye, pe n yō mii Yesu laam dyan.

⁴ Mboo wii ma dye kuee kapee- wāpyen wo, ma wee yīmbui nen na Yāhā ne ye, kānde lii Yāhā le ta, ma loo sye. Ma sē yāā, kānde lii Yāhā le ta, le wāsyen ma kapee. ⁵ Ye cā Yesu woo wii u sē kapee pye yāā ye, u pa maa wo kapee- yee laha kāā wo na. ⁶ Loo na, wii ma nii loho sē n yi pe nsoho wo Yesu ne ye, ufua saa naa kapee- pye nantān ye. Wii ma -sē nii kapee- pye, ufua sē Yesu cā cīinde ye, u sē maha u wīi war ye. ⁷ Waa u pii ne, ye ma syi waa n ba ye wlaŋ u ye le u kāmpee wo ye! Wii ma kasron pye, woo ge sron mii Yesu wān syi dyan. ⁸ Wii ma nii kapee- pye, sāndāpee yīnfua Setane puee kē ufua ne. Ye sē yāā, u sāndāpee yīnfua yir ma nii kapee- fla ya pye. Yāhā Dya -sē pa u n pai u sāndāpee yīnfua tēmpēe pye klaha- tān.

⁹ Wii Yāhā u ta u n dur see laanfāyōm ne, u saa naa kapee- pye ye. Ma sē yāā, ma'a dur see laanfāyōm ne, fānga gi Yāhā Yrā ke wāā ma kē, ke ga kuee yai tān ma laam wo. Yāhā ke ma ma Tuhufua, ma saa naa kapee- pye ye. ¹⁰ Lii le Yāhā pii war n yi sāndāpee yīnfua pii ne, loo ne nde: Wii ma yee u sē kasron pye ye, tesē u nampyen wīi sē maha n tāy u ye ye, Yāhā puee sē kē usyifua ne ye.

Ye tyii ye ntān n naa n dye yii tāy!

11 Yāhā kapān lii tee cāā luhu loo ne nde: Ye tyii ye ntāŋ n naa n dye yii tāy! 12 Ye sē yāā, faalefa Kayē bii u ya ta sāndāpee yīnfua puee, ma u cīfua gbā boo. Wo ma syi wo nii Kayē wāŋ syi dyaŋ ye. Nwa ta u n bii u cīfua gbā boo? Kayē pyer bii pee. U cīfua woo pyer -sē bii yō. 13 Wo nna, ya'a yāā driyē ngefa pe ye laha, ye ma syi le n ye fe gbe ye! 14 Wo cā ma yee, yagaa wo sē maha wee mii wo ku ye, wo ma cīnde yrāŋ na Yāhā yīnde na. Ya'a yāā too le pāā ke syi, wo nampyeŋ- ntāŋ me pe dye wo tāy, loo ne. Wii ma yee u nampyeŋ ntāŋ sē dye u tāy ye, u maha ma mii u ku Yāhā yīnde na. 15 Wii ma u nampyeŋ- laha, naboofua kē u ne. Ye le cā, cīnde yrā lii wākuayāā wee le na ye, le wee usyifua ye ye. 16 Ye sē yāā, Yesu tuu wo gbā sya ma ku, koo syi kē pe n yee, nawee ntāŋ sroŋ dye u nampyeŋ tāy cīnde. Loo ne, Yesu tuu yar wo na ke syi, wo bya yai wo yāŋ Yesu na. Wo sē wee yrāŋ na wii ya wīi na ye, wo ma yrāŋ na wo nampyeŋ- wīi na. 17 Mboo walefua, taa ma nampyeŋ yāā fen laam wo, ma'a yīmpe tyīn tā u fen na, maa waha yee la, Yāhā ntāŋ dye ma tāy? 18 Waa u pii ne, ye sē yāā, ma'a yee ma nampyeŋ ntāŋ dye ma tāy, pe sē yee ma naa le pāā yē ya ne ye. Ma'a ma nampyeŋ yāā fen wo, maa waha yia lii na, le pye u kē, u n cā u ntāŋ dye ma tāy cīnde.

19 Wo ma nii loo pye, waa cā wo ma Yāhā ne cīnde. Wo ma nii loo pye, wo laam ga tege nii tee nen wo, wa'a n pāā Yāhā ne. 20 Wo laam ma sya n wlāhā wo kapee- wāpye wīi na, wo yaī wo cā wo yee, Yāhā ter wo laam wāwlāhā wīi yaha, ma maha kai- bye cā wo na. 21 Naambiyām, loo na, wo laam ma yee pe sē n wlāhā ye, wo laam ga tege nii tee nen wo, wo n waha pāā Yāhā ne. 22 Wa'a lii nar ke ye, ke ga le kai pye wo kē. Wo ke kānde katanŋ yrā ma maha n luhu ke ye. Lii le n tāy ke ye, loo ya too n pye; koo kē ke -sē ne le kai pye wo kē. 23 Ke yee ke kānde lii ta, wo naa le yrā le nde: -Too ke Dya Yesu ta wo Yatɛr, too tyii wo ntāŋ naa n dye wii tāy mii Yesu wo yar le ne mii. 24 Kānde lii Yāhā le ta, wii ma le katanŋ gbihi yigi klue sīi ne, ufua ma Yāhā ne, Yāhā bya ma ufua ne, loho saa waha naa n yi pe nsoho wo ye. Wo -sē ga waha pye mii wo cā wo yee, Yāhā ma wo ne? Yāhā Yrā lii le ma wo laam wo, loo le wo ta wo n le cā.

4

Yāhā laam wīi pyefa tesē ke napī laam wīi pyefa ne

1 Naambiyām, mpāy bye pe n yee, a Yāhā Yrā ma poo laam wo, ye ma n cāā le sya pe ye cīnde ye! -Ye pe naha yāŋ, ke ma pye Yāhā Yrā ma pe laam wo cīnde. Ya'a yāā tē ye yar le ne, kawarfa mpāy pe pe ya yee Yāhā kaplāŋ tōrfa, pe tee mii pe yi driyē nge teebehe bye wo, ma sya nihi ter. 2 Tee ga pye mii ye waha naa n cā Yāhā Yrā ma pe laam wo, le nde: Wii u nawee- yar ma yee, Yāhā Dya Yesu woo kē, u see ba wo ye nawee, ye ga cā Yāhā Yrā ma woofua laam wo. 3 Wii ma -sē loo sye, ye ga cā Yāhā Yrā wee woofua laam wo ye. U kawar Crise laam ter pe ma u ye. Ye u kawar Crise wāpa wīi luhu driyē wo. Tee -sē cā yagaa, u pa wa.

4 Waa u pii ne, yii mpāy tee ma Yāhā wām, ye yia pe kawarfuafa mpāy na pe pe ya yee Yāhā kaplāŋ tōrfa; pe sē waha ye wlāhā, ma ye le pe kāmpee wo ye. Ya'a yāā yē waha yia pe na, ye cā Yāhā Yrā ma ye laam wo, koo kē. Loo fānga ter fānga gii yaha ke ma poo laam wo. 5 Poo me mpāy syi ne pe sē Yāhā cā ye, driyē nge pii me poo ter mii ne. Koo kē pe n nii driyē nge ya yor pāā, driyē difa n nii n luhu pe ye. 6 Wii poo na, Yāhā pii me wo ne. Wii ma Yāhā wīi cā yigi, woosyifua wo kaplāŋ luhu. Wii ma

yee u wee Yâhâ ne ye, usyifua saa naa n luhu wo kaplân ye ye. Mpây pe ma cîinde Yrâ ne pe laam wo, tesê mpây ne pe kawar wîi yigi yaha pe ya laam wo, waa waha naa pe war koo syi.

Wo ntân wâdye Yâhâ tây

⁷ -Too tyii wo ntân n naa n dye wii tây! Ye sê yââ, nawee- ntân wâdye wîi pe ya tây, Yâhâ kê ke n pai loo nde ne. Wii nampyen ntân ma dye u tây tesê Yâhâ ntân ne, Yâhâ puee kê ufua ne, Yâhâ ma u ne. ⁸ Wii ma waa ntân wâdye wîi sye u ya tây, ufua wee Yâhâ ne ye; Yâhâ koo -sê ma nawee-wâyôn wîi na. ⁹ Wo ntân dye Yâhâ tây, ke n le yar wo na mii, le nde: Ke ke Dyapuai nen ya n wââ kântraha na, ma yee too ba cîinde yrâ yââ u Dya kâmay na, lii wâkuayââ wee le na ye. ¹⁰ Poo ntân wâdye wîi ne nde: Yâhâ ntân sê me pe dye wo tây ye, wo ntân poo me pe dye Yâhâ tây. Loo ne ke n ke Dya n wââ u n ba ku mpar draha wo, ma wo kapee- gbe kââ wo yîj na.

¹¹ Naambiyâm, le ma pye wo ntân dye Yâhâ tây koo syi, wo bya wo yai wo ntân naa n dye wii tây. ¹² Waa sê Yâhâ yââ yââ yînde ne ye. Wo ntân ma -sê dye wii tây, nawee- bye ga le yââ gbaa na pe yee, Yâhâ ke niisaha ta wo laam wo, pe maha ke ntân wâdye ter yââ wo ye.

¹³ Yâhâ ke Yrâ wââ wo kê. Loo ne wo ma Yâhâ ne, Yâhâ bya ma wo ne, loho sê waha n yi wo nsoho wo ke ne ye. ¹⁴ Wo Tuhufua Yâhâ ke Dya n wââ, u ba nii driyêfa Syayahafua. Wii poo na, wo le yââ yînde ne, koo kê wo n nii le pââ nawee- bye ye, pe n le cã pe ya ndon. ¹⁵ Wii ma yee u sê le wûhû ye, ma le pââ nawee- ye ma n yee, Yesu ma Yâhâ Dya, Yâhâ ma woosyifua nwo ne, woosyifua bya ma Yâhâ ne, loho sê waha n yi pe nsoho wo ye. ¹⁶ Wii poo na, wo le war ma le cã, wo ntân sron dye Yâhâ tây, wo koho taha yaha loo nde na.

Yâhâ ma nawee wâyôn wîi na. Wii u ntân wâdye wîi ke, ufua ma Yâhâ ne, Yâhâ bya ma ufua ne, loho sê waha n yi pe nsoho wo ke ne ye. ¹⁷ Wo ntân dye Yâhâ tây. Loo nde ma wo ta Yâhâ bye ntân n dye wo tây, tesê wo nampyen ntân ne, wo ga nii mii Yesu wân ter syi dyan. Yâhâ laam wîi ne loo nde ne. Le ma nii ke syi, kasâhâ per ma ba n, wo laam ga tege nii tee nen wo. ¹⁸ Wâfyâ wîi ma suhu ntân wâdye wîi ne, ke sê wââ le ye. Ma sê yââ, ma'a fya per gii, ma cã ma yee, ma kapee- foho ma ma yîj na nantân. Ma'a yââ raa fya kuee, ma le cã ma sê le sya cîinde, ma ntân dye Yâhâ tây ye, Yâhâ bya ntân sê maha dye ma tây ye.

¹⁹ Wo ntân poo me pe cãâ dye Yâhâ tây, koo syi kê, Yâhâ ntân n dye wo tây, tesê wo nampyen- ntân ne. ²⁰ Wii ma yee Yâhâ ntân dye woo tây, ma -sê u nampyen laha, ufua ma kawarfuafua. Ye sê yââ, u nampyen wii tuu n yââ yînde ne, u ma yee woo ntân sê dye u tây ye, Yâhâ gii tuu sê -sê yââ ye, u ga waha pye mii u yee, ke ntân dye woo tây? ²¹ Yâhâ ke bii lii yar wo na ke kânde na, le nde: Yâhâ ntân ma dye wii tây, ufua yai u tyii u nampyen ntân bya n dye u tây.

5

Driyê wûhû saa waha yia wo na ye

¹ Nawee wii woo ma le sya wa cîinde ma yee, Yâhâ Yîndefua kê Yesu ne, ufua ma Yâhâ puee. Wii ma yee Tuhufua Yâhâ ntân dye u tây, ufua yai ke pii bya ntân n dye u tây. ² Too ga waha pye mii, wo cã Yâhâ pii ntân dye wo tây, le nde: Ke ma pye Yâhâ ntân dye wo tây, tesê ke kânde lii ta, wo ma le katan bye yâr, waa cã Yâhâ pii ntân dye wo tây. ³ Ye sê yââ, Yâhâ

ntāŋ wādye wo tāy, loo ne, wo naa ke kānde katan̄ yār. Ke kānde katan̄ wāyār saa kai kua wo ye ye. ⁴ Ye sē yāā, wii woo tuu ma wa Yāhā puee, driyē wūhū saha yia usyifua na ye. Wa’a Yesu ta wo Yater, loo fānga ga waha wo ta, wo n yia driyē wūhū na. ⁵ Nawee wii ter syi ga waha yia driyē nge wūhū na? Wii tuu le sya cīnde ma yee, Yāhā Dya kē Yesu ne, woosyifua ga waha yia ke na.

Cīnde lii le yar wo na Yesu Crise wīl na

⁶ Yesu Crise kē wii ne tuu pa driyē wo. U pa pe n ba u tāā yi loho wo, u n maha ba u ntāŋ woo wo wīl na. U sē pa ma ba dye loho ya wo ye; u pa maa dye loho wo, ma maha ba u ntāŋ woo taha le na. Wo laam wo, Yāhā Yrā wo yar ma yee, cīnde ne le ne. Yāhā Yrā ne le cīnde ya pāā wo ye. ⁷ Kate- tāā wo yar Yesu ma Yāhā Dya, cīnde. ⁸ Koo kate- kē ngī: Yāhā Yrā tesē loho ne tesē ntāŋ ne. Ke kate- tāā ngī bye ke yīŋ ma neŋ. ⁹ Nawee ma yee woo lii yāā yīnde ne ma ba wo yar, wo sē ne le sya la cīnde? Yāhā ke -sē wo yar lii ne, loo wee la cīnde ma ta ter? Koo sē na, ke ke Dya wīl yar wo na? ¹⁰ Loo nde na, wii ma Yāhā Dya ta u Yater, ufua le cā laha u laam wo ma yee, Yāhā ke wo yar lii ne ke Dya wīl na, cīnde ne le ne. Wii ma -sē yee u sē Yāhā Dya ta u Yater ye, Yāhā ke wo yar lii ne ke Dya wīl na, u sē le sya cīnde ye. Ke nii mii ufua Yāhā ta kawarfua.

¹¹ Yāhā ke wo yar lii ne ke Dya wīl na, loo ne nde: Yāhā cīnde yrā ta wo myaha na, lii wākuayāā wee le na ye. Wo -sē ga waha loo cīnde yrā yāā ke Dya kāmāy na. ¹² Yāhā Dya wīl ma pye wii laam wo, ufua ga waha loo cīnde yrā yāā. Wii ma -sē yee, ke Dya wīl wee u laam wo ye, ufua saha loo cīnde yrā yāā ye.

Yāhā pii laam tege nii tee nen wo

¹³ N kaplāŋ ngī yrūhū ye kē, ye n waha cā cīnde yrā ma ye ye, lii wākuayāā wee le na ye, yii mpāy tee Yāhā Dya ta ye Yater. ¹⁴ Wa’a n pāā Yāhā ne, wo laam ne tege nii tee nen wo. Nwa ta? Wo ma lii nar Yāhā ye, le kai ma pye ke laam wīl, ke ga wo wānar luhu, koo kē. ¹⁵ Wo ma -sē cā, ke ne wo wānar luhu, wo cā ma yee, wa’a ngii ngii nar, ke ne le kai pye wa wo kē.

¹⁶ Wii ma u Yesu kāndeyārwe yāā tuu kapee laa pye, kapee lii le sē u cer cīnde yrā na u kuāŋ ne ye, ufua n Yāhā nar u kē, Yāhā n cīnde yrā wāā u kē, lii wākuayāā wee le na ye. Mpāy kapee- ke sē pe cer cīnde yrā na pe kuāŋ ne ye, poo wīl ne tē n pāā. Ma -sē yee wii na, u kapee u cer kāā cīnde yrā na u kuāŋ ne, n sē yee ye Yāhā nar u kē ye. Ye yai ye cā kapee laa ma, le nawee cer n kāā cīnde yrā na u kuāŋ ne. ¹⁷ Kai- nkāy bye ke sē sroŋ ye, kapee- kē Yāhā yīnde na. Kapee- nkāy -sē ma, ke sē nawee cer n kāā cīnde yrā na ye, lii wākuayāā wee le na ye.

¹⁸ Wii ma nii wa Yāhā puee, u saha kuee naa kapee- pye ye. Yāhā Dya n sēŋ ufua na, koo kē. Ke syi ne, sāndāpee yīŋfua Setane saha laa pye u na ye. ¹⁹ Driyēfa bye ma sya yee pe wee Yāhā pii ye, ma nii sāndāpee yīŋfua koho wo, wii poo na wo cā ma yee, wo ma Yāhā wām. ²⁰ Wo cā Yāhā Dya pa, ma ba cāā- le wo laam wo, wo n waha Yāhā cā koo gii ke ma cīnde. Wo wāā le wo Tuhufua Yāhā ne ke Dya Yesu Crise kāmāy na. Ye sē yāā, Yesu woo kē u ma cīnde Yāhā, ma maha ma cīnde yrā, lii wākuayāā wee le na ye.

²¹ Waa u pii ne, ye ma syi ye naa mpar wān yāŋ Yāhā ye! Te saha nii Yāhā ye.

Nsān saba syāŋ wuhu kaplāŋ

Syaha fla nge

¹ Ndoos kē ye Yesu kāndeyārfa yahaseefua. N saba nwo yrūhū ye Yesu kāndeyārfa yawāhā gii kē ke ma ye fla na tesē pe yawāhāfa bye ne. Ye bye ntāŋ dye ra t̄ay cīnde, ndoo ya sē kē ye, mpāy bye pe le cīnde Yāhā kapān cā, ye ntāŋ dye pe bya t̄ay. ² Wo Yāhā cīnde wīi sya le yaha wo laam wo, le n kuee yai t̄aŋ wo ye. Koo kē ye ntāŋ n dye wo t̄ay. ³ Wo Tuhufua Yāhā tesē ke Dya Yesu Crise ne, ke ke laantār yar wo bye na, ke wo fen di, ke ke yrīŋ wāā wo kē. Ke yō wo na koo ngī ne, wo n waha taha Yāhā cīnde wīi na, wo ntāŋ n maha dye wii t̄ay.

⁴ Wo Tuhufua Yāhā tuu wo yar wo naa n pye mii, n ba ye yawāhāfa mpāy yāā pe n pye koo syi, ma nii n taha Yāhā cīnde na. Loo t̄ay ter ra ye.

-Too tyii wo ntāŋ naa n dye wii t̄ay!

⁵ Yii Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye, ya'a n faha kapān nde na ye: -Too tyii wo ntāŋ naa n dye wii t̄ay! Kapān nde tē yrūhū yar ye na, kānfuē sē ne ye. Le ba cāā yar wa wo na. ⁶ Yāhā wīi ma n t̄ay wo ye, kānde lii Yāhā le ta, wo le yār, koo kē. Loo kānde nde ne, pe ba ye klaha le ne. Ye yai ye naa loo yār; ye tyii ye ntāŋ naa n dye yii t̄ay!

Kawar Crise

⁷ Ya'a yāā, tē ye yar kai- ngī ne, -ye cā ye yee, kawarfuafa yi nihi driyē wo, ma sye ma yee, Yesu sē pa driyē wo nawee kadye ne cīnde ye. Wii ma yee ke syi, ufua nawee- kar n yaha, u maha ma kawar Crise. ⁸ -Ye yii yigi, ye ma syi ye ba ta, wo tēn n yi wāwaha na ye. Ya'a yii yigi, ye ga ba ye tēn dāān bye yāā. ⁹ Wii ma Yesu kaklaha gbe, ma -sē nkāy ter le taha ke na, nkāy syi ke wee Yesu kaplāŋ ye, ufua wee Yāhā ne ye. Wii ma kuee kaplāŋ nkāy wo Yesu wo klaha, ufua ma Yāhā ne tesē Yāhā Dya bya ne. ¹⁰ Wii ma pa ye ye, kaklaha nkāy ter syi ne ke wee Yesu kaklaha ne wācɛŋ ye, ye ma syi ye usyifua gbihi yigi ye, ye ma syi ye naa u kue ge yāŋ ye. ¹¹ Ye ma usyifua kue yāŋ, le ma mii ye wlāhā n yār u ne u kāmpee wo.

Kaplāŋ kuasaha

¹² Kai- busāā ma ra ye wātōr wūhū ye ye. N sē n ke n ke bye yrūhū le saba wo ye. N n ke ndoo ge n ba ka ye fla na, n ga ke kai- pāā ye ye yē ne, le n nii wo bye ye nuhu wīi.

¹³ Yesu kāndeyārfa yawāhāfa mpāy pe ma nwo, pe ye syar.

Nsān saba tāā wuhu kaplāŋ

Syaha fla

¹ Ndoō kē ye Yesu kāndeyārfa yawāhāfa yahaseefua. N saba nwo yrūhū mboo Gayise kē, mboo wii ntāŋ pe dye ra tāy cīinde. ² Ta naambiyābua, Yāhā n sya ma kai- n naa n yō ma ye. Ma laam pe yō Yāhā kānde wāyār ne mii, ma kadye bye ke tefay yāā naa n gaha ke syi. ³ Yesu kāndeyārfa mpāy yi ma fla na ma pa nwo, maa le pāā ra ye ma yee, ma ma Yāhā cīinde wī kur ye yalebya, ma n sron Yāhā kānde wāyār ne. Tē loo luhu pe yē na, le ba tāy ter ra ye. ⁴ Tē le luhu pe n yee ta pii ma pe le kānde yār, kānde lii le cīinde yar nawee- na, laa sē tāy ra ye, ma ter loo nde yaha ye.

Lii le yō Yesu kānde wāyār ne

⁵ Ta naambiyābua, ma naa kayūhū pye Yesu kāndeyārfa mpāy kē pe ma ye fla na, ma suhu mpāy ne pe pye nampay. ⁶ Pe n sya pa, maa le pāā wo fla nge Yesu kāndeyārfa yawāhā wo ma yee, ma n yō poo na yalebye. N ma nar le ne, naa koho le ke syi pesyifa ye, pe n waha naa pe yrāhā yi Yāhā tēŋ wī ne, mii kii syi dyaŋ ke yai Yāhā ye. ⁷ Pe yir ma yee, poo ga tay naa nawee- klaha, Yesu myaha n waha yi driyē wo. Mpāy pe sē Yesu kānde wāyār cā ye, pe sē ngaa sya poo ye ma pe ya koho soho ye. ⁸ Wii mpāy too -sē ma Yesu kāndeyārfa, wo yai wo naa pesyifa koho soho pe tēn wo. Ke syi ne, le ga nii mii wo wāā le n tē pe ne Yāhā cīinde tēn wī na.

⁹ N ba kapāngber laale yrūhū saba waa wo, ma nō wāā ye fla Yesu kāndeyārfa yawāhā ye. Dyotresu -sē sye u sē luhu ra kaplāŋ ye ye. Lii tuu n ke, u nii Yesu kāndeyārfa yawāhā yahaseefua. ¹⁰ Koo kē, n ma ba ka ye fla na, kapee- nkāy bye tuu n pye u kaplāmpee- ne tuu pāā n taha wo na, tesē u kawar rii bye ne tuu fua n taha wo na, n ga ke bye pāā nawee- bye yīnde na. Koo bye ya sē maha kē ye: Yesu kāndeyārfa mpāy ma ka pe fla na nampay, u sē ne pe yigi ge yigi ye. Mpāy ma yee pe ga pe gbihi yigi, u ga maha sye pe na, u sya yee woo ga pe kar yi kāā ke Yesu kāndeyārfa yawāhā wo.

¹¹ Ta naambiyābua, mpāy pe ma kapeepyefa, ma'a n naa n yāŋ pe pyer na ye! Mpāy pe ma kayūhūpyefa, naa n yāŋ poo pyer roo na! Wii ma nii kayūhū pye, Yāhā puee kē ufua ne. Wii tuu -sē nii kapee- pye, ufua sē Yāhā yāā cā wa ye.

¹² Demetrise wo na, nawee- bye wāyī pāā u wī na. Tuu cīinde pāā Yāhā kānde wo mii, u -sē Yāhā kānde yār ke syi, koo u myaha n yi. Wo bya, wo u yāā yīnde ne, koo kē wo u miyūhū yee nawee- ye. Mboo ge le cā, wo sē kawar fua ye, cīinde loo roo n pāā.

Kaplāŋ kuasaha

¹³ Kai- busāā ma ra ye wātōr wūhū ye ye. N sē n traha n ke bye yrūhū le saba wo ye. ¹⁴ N n ke n ma yāā draha nge wo, wo n waha yē kaplāŋ pāā wo syām.

¹⁵ Yāhā n ke yrīŋ wāā ma kē. Ma naambiyām mpāy pe ma nwo, pe syaha nō wāā ma kē. Wo naambiyām mpāy pe ma ma fla na, pe nanem bya syar wo kē.

Yudi saba kaplāņ

Syaha fla

¹ Yii mpāy, Yāhā ye yāņ yi, ye ntāņ dye wo Tuhufua Yāhā tāy. Ke n sēņ ye na, ma ye ta ye n kuee yai tāņ Yesu Crise myaha na. Ndoo Yudi kē tē saba nwo yrūhū nō wāā ye ye. N ma Syake cūfua, ma maha ma Yesu Crise tēntēle. ² Yāhā ke ye fēn di, ke yrīņ wāā ye kē, ye ntāņ ke dye ke tāy. Yāhā ke kaa taha koo ngī wāpyeņ na ye kē.

Mpāy ma pe Yāhā kaplāņ wā klaha n le kawar wo (Pyar syāņ wuhu 2.1-17)

³ Ta naambiyām, saba nwo laam wo, n sroņ naa n ke ndoo ga wo wāsyayaha wīl yrūhū le u laam wo, Yāhā ke wo sya yaha mii syi dyaņ tesē wo sukūhū wāyāā wīl ne. Kur ye, ta n yāā le puar, n loo nde ta yaha, n ye yar nde ne: Tee yii waha, ma Yesu Crise ta ye Yater mii, ye naa loo cīnde wīl yāņ, kawar wūhū nkāy ma n wlāhā le wo ye! ⁴ Ye sē yāā, napī-mpāy ma pe pay dye wo nsoho wo, wo sē cā ye. Ye sē yāā, Yāhā kapān lii le Yāhā laantār wīl pāā, poo le wā klaha ta, ma nii pe ya paha le nē pe tyatyāhā wāpye kānde wo. Pe pyer nde le ta, nawee- n cā pe Yesu Crise wīl sye, woo wii u ma wo klahafua, ma maha ma wo Yīņfua. Le -sē ma le yrūhū ta nii Yāhā sabangbāņ wo ma yee, Yāhā kasāhā too wa pe na. Le yrūhūyale dey.

⁵ Yīņfua Yāhā ke bii koho le Yisrefa ye mii syi dyaņ pe n waha fā yi Syipte klo wo, faale cāā na, ye le cā. Kur ye, mpāy pe bii sye, pe sē Yāhā ta pe Yater ye, Yīņfua Yāhā ke poo mii boo mii syi dyaņ, ye maha le cā. Tee yāā, n nii ke pāā ye ye, n n traha n ye laam too ke na. ⁶ Ye sē maha sāndāā mii wīl yāā la? Yāhā ke pe taha yīņ gi na pe n yee ke kloņ ter poo na, ma pe niisaha sye, Yāhā poo sāndāpee mii yigi pua yaha, wam teepee laa wo, wāsāhāyahayāā wee pe na ye. Pe n nii ke kasāhā per sēņ. ⁷ Ye sē maha faale Sodōfa wīl yāā la Gumorfa ne, ma suhu pe kānkāy kuifa bya wīl ne. Pe pe ya le tyatyāhā wāpyeņ gaa syi wo, le saa waha pāā ye. Yāhā n naa gaa ta ke n tege too pe na, ma pe suhu tāņ. Poo wīl nde nii kayar mpāy ye, pe n pye pe wāņ syi dyaņ. Naa gi wāfegeyāā wee ke na ye, ke ma ke pe sēņ yaha.

⁸ Ta n ye yar, nawee- mii pe Yāhā kaplāņ yīntaha figi n le kawar wo, pe kapee- wāpyeņ ma wāceņ mpāy wīl ne too pāā ter. Pe kai- nkāy wūū ga n ta pe laam wātāņ, koo kai- ngī kē ke pe le tyatyāhā wāpyeņ wo kapee- nkāy ne. Pe pe ya ta, poo saa waa yor luhu ye. Pe maha yāhāyīņ naweeyōm ge tyehē. ⁹ Yāhāyīņ tēnlhe yīņfua wii ge pe n yee Minsyel, woo nwo ge sē n sya, ma sāndāpee yīņfua Setane tyehē ye. Yēcroho ke sya bii dye pe nsoho wo u sāndāpee yīņfua ne faale wādyaha Musa nakugu wīl na, u u sāndāpee yīņfua pye kapān ya ne ma yee: «Yāhā ke ma pēn!» ¹⁰ Poo nawee- mii poo na, ngii pe sē cā war yīnde ne ye, koo pe n tyehē. Kai- nkāy ke wīl ma pe na, pe ke pye mii wlahā wān dyaņ, laam kacān ge wee car ge pe ye ye. Koo ke -sē ga pe wīl kua. ¹¹ Kapee ga pe gbe! Faalefa Kayē tuu pye kānde lii wo, loo ne pe gbe. Wale wāyāā wīl pe ta pe n maha tee n pye faalefa Balaam wāņ syi dyaņ. Pe jar, ma sye, poo saa pe yīņfua kaplāņ luhu ye mii faalefa Kore wāņ syi dyaņ. Loo nde ga ba pe wīl kua.

¹² Yii mpāy tee ma yii ne Yesu kānde wo, ye ma nanihi dir soho, poo mii ter ma pe yē le ye ne, loo nde ne nii mii faafū dyaŋ teewole ne le na. Pe ga nii ye telai wo, pe naa nuhu di, pe naa pe ya laam wūhū ya pye, pe saa kur naa n syihi laa ge na ye. Pe ma mii sesaha gii syi dyaŋ ke ma ne wo, teflaha n ke gbe ter; ke saa yāā pa ye. Pe ma mii katyir rii syi dyaŋ, te sacāā ma nō, te saa sa ye; ma maha ma mii katyir rii syi dyaŋ te kuā cāār, ma waha. ¹³ Poo nawee- mii ma mii lagblaha dyaŋ teflaha ke ke gblaha. Pe pyer ma mii ke lagblaha gbūhūfir rii syi dyaŋ te nayān yigi, ke loho n tege ter; te wor n kuee ke fla na. Pe maha ma mii yrompii mpāy dyaŋ pe ka n tay, kakue wee pe na ye. Yāhā teepee laa gbihī ta yaha pe myaha na, wam fla ya.

¹⁴ Yenoke tuhufuadyaha tuhufuadyaha tuhufuadyaha bii kē Dama ne. Faale cāā na, woo Yenoke kē tuu bii le cāā pāā yaha poosyifa wīī na ma yee: «Ye yāŋ! U Yīnfua ga ba pa u yāhāyīŋ tēnlehe ye ne, kacān saa ba pye pe wānihi na ye. ¹⁵ Pe ga ba nawee- bye sāhā. Naweepee- mpāy bye pe yee poo jar, ma Yāhā kānde miy yaha ma nii kapee- pye, ma maha nii kaplāmpēe- pāā n wāā Yāhā kē, Yāhā ga ba koo kapee- ngīī bye yar pe na gbaa na, pe n ke yāā pe waha cā pe pēn lii na.» ¹⁶ Poofa mii, yalebye pe laanyar pe ta pe n nii n kuān. Kai- nkāy ke n tāy pe ye, koo ya pyelaam ke ma pe na. Yataŋ kaplāŋ ya pe n pāā. Pe maha nawee wlan kaplāntāhā ne ma war sya.

Yesu kāndeyārfa yai pe naa pe ya yigi

¹⁷ Ta naambiyām, yii poo na, ye tyii ye laam n too ke kaplāŋ na, kaplāŋ nkāy wo Yīnfua Yesu Crise tēnlehe ba cāā ke tōr yaha. ¹⁸ Pe sē ba ye pye la ma yee: «Driyē kuayale wo, nawee- mpāy ter ga ba naa ye ler. Pe ga ba naa pe troho tāhā pe laam kapee- yor wo.» ¹⁹ Poo me, pe ga ba Yesu kāndeyārfa gblaha, pe n dur yi pe ya kur ye. Yāhā Yrā ge wee pe laam wo ye, lii le gboho pe laam wo, loo ya pe ga ba naa n pye. ²⁰ Yii poo na, ta naambiyām, tee Yesu wīī sya cīinde, loo kayīī nde ma gbegbe kai- bye na. -Ye loo ta, ye naa fānga le yii laam wo yalebye. Yāhā Yrā le ye yar le ne mii, ye naa Yāhā nar koo syi. ²¹ -Ye naa yii laam too yalebye, ye ntāŋ wādye wīī ne Yāhā tāy. -Tee tyii ye bya ntāŋ naa n dye yii tāy koo syi dyaŋ, koo per nge n ba nō, per gii wo Yīnfua Yesu u ta ma n pai u laantār yar ye na, ye n kuee yai tāŋ yrāŋ na u ne.

²² Mpāy pe laalaa pye Yesu wāta wīī ne pe Yater, -ye naa kayīī pye pe kē, ye pe ta pe n le sya pe Yesu ta pe Yater cīinde. ²³ Ye ma waha loo pye pe kē, ye pe sya yaha. Ye maha pe tyīn yi kāā naa wo. Mpāy ter maha ma, -ye naa poo bya fēn di, -tee -sē yii yigi pe ne, pe ma n ba ye le pe kapee-wāpyen wo ye. Pe laam kapee- ma mii nayroho dyaŋ ke wo degedege wor ne. Ke syi sē yai ye te ge te ke na, ye ke wor raa mar gbe ye.

Kaplāŋ kuasaha fla tesē Yāhā wāsey ne

²⁴ Yāhā koo kē ke ga waha sēŋ ye na, ye ma n ka kapee- wāpye koho kue ye ye. Koo maha kē ke ga waha ba ye ta ye n nii gbegbe, per gii tee n pai pye ke ne nayōr fla wo. Koo per, ye laam ga ba pye nuhu fla. ²⁵ Koo ya kē ke ma Yāhā, ke ga waha wo sya yaha wo Yīnfua Yesu Crise kāmāy na. Nayōr ma Yāhā ya wān, koo ya myaha ke gboho, fānga ma koo ya ye, koo ya ke ma niisar bye yīŋ na. Ke pye le nii wa ke syi, ma sya ba waa nanga na. Ke ga kuee yai tāŋ ke syi! Amen, le nii ke syi.

Kayar

U saba fegbesaha

¹ Kai- nkây ke n pai dye farfar, Yâhâ ke wîi yar Yesu Crise na, tuu ke yar u tëntê- na. Koo kayar kê ke yrûhû le yaha saba nwo laam wo.

Yesu Crise u yâhâyîŋ tênlehe lehe wââ, u n ba koo kai- yar ndoo Yesu tëntêle Nsân na. ² Ndoos Nsân tē kai- nkây bye yââ, n ke tōr. Yâhâ kaplân kê tē yrûhû yar saba nwo laam wo, ma suhu cîinde lii ne Yesu Crise le yar.

³ Kai- nkây ke n pai dye, saba nwo koo wîi pââ. U kalfua tesê ke kaplân luhufa ne, pe ma pe troho tâhâ ke yor wo, pe wîi n tây. Ye sê yââ, le yale nō wa ge nō wa.

Syaha pe Yesu kândeyârfa yawâr kuasî ye

⁴ Ndoos Nsân kê tē syaha nge nō wââ Yesu kândeyârfa yawâr kuasî tii ye te ma Yasyi kântraha na. Yâhâ ke ke laantâr yar ye na, ke maha ke yrîŋ wââ ye kê, koo gii ke pye le nii wa Yâhâ, ma maha ma koo, ma maha ga nii yai tâŋ koo. Tesê, pe Yâhâ Yrâ tênlehe kuasî mpây pe ma ke nangbân niisayûhû yaha ye, pe pe laantâr yar ye na, pe maha pe yrîŋ wââ ye kê.

⁵ Tesê, Yesu Crise wîi ne u sron le Yâhâ kapân wâpââ ne, woo ya maha kê u cââ yir gbâ wo, ma nii yrân na u kuân ne, woo ya maha kê, u ma yîŋfa bye yîŋ na; u u laantâr yar ye na, u maha u yrîŋ wââ ye kê.

Wo ntân dye Yesu Crise tây; u wo tyîŋ yi kââ kapee- wâpyeŋ koho wo u ntân kâmay na, ⁶ woo kê u wo yee dye u yîŋfar wo, ma wo ta wo n nii Yâhâ tëntê-, ma nii tēn tē u Tuhufua Yâhâ kê. U miingbân ke yi, u maha fângangbân yââ, te n nii wâkuayââ ma n pye te na ye! Amen, le nii ke syi!

⁷ -Ye yân, u ma u n pai yâhâsyôr laam wo. Nawee- bye ga ba u yââ yînde ne, tesê mpây bya ne pe ba u kâ fer. Driyê terfa bye ga ba pye miyâhâ na woo wîi na. Âwâ, amen, le nii ke syi!

⁸ Yîŋfua Yâhâ yee: «Ndoos kê ke Alefa tesê ke Womega ne, n pye kai- bye fegbesaha na, tesê ndoo kê n ga ba pye ke kai- bye kuasaha na.» Koo kê ke pye le nii wa Yâhâ, ma maha ma koo, ma maha ga nii yai tâŋ koo. Koo kê ke ma tâŋ kai- bye fânga ne.

Yesu u ya yar Nsân na, u nayôr ne

⁹ Ndoos, ye Yesu kândeyârwe Nsân kê. Too wââ le Yesu Crise kâmay na, ta bya ma ye ne ke wâfây na, n ma ye ne Yesu yîŋfar na, n ma n nii plâhâ le Yesu kânde wo ye ne. Pe ba ra yigi ga ta kântraha gaa na, muhulangbân ke gbey le, ke myaha Pamosyi, ma yee n tee Yâhâ kaplân pââ nawee- ye, tesê cîinde lii ne Yesu Crise le yar.

¹⁰ Jimaasyi per gaa na, Yâhâ Yrâ Fânga ba ra laam yîi, ta n yîmbungbân gaa luhu ra kur kue ye mii tûütû dyan. ¹¹ Le n ta pye ma yee: «Kai- nkây taa n yââ, ke yrûhû saba laam wo, ma nō wââ Yesu kândeyârfa yawâr kuasî nde wo, tii te ma Yefesyi wo, Semine wo, Pergam wo, Tadir wo, Sardi wo, Filahadi wo, Ladusye ne.»

¹² Ta n wâ klahâ, ndoo ga yân yoo u n pââ ra ne, ma sân naalor kuasî yââ. ¹³ Te telai wo, ta n nawee waa ter syi yââ. U ba nayrengbân le; sân sapaha gaa pye u ntran na. ¹⁴ U yînyor ter pye wâfir kur dyan, ma naa n yehe palpal sesantîhî dyan, u yîmpe naa n yehe naa wân syi. ¹⁵ U tre

naa n yehe mii ntên taa ter dyaŋ, pe te yěy ntên wo, te n nder waha, pe n te dyoho. U yĩmbui tēŋ pye mii langbāŋ dyaŋ. ¹⁶ Yrompii kuasī pye u kāndigi koho wo, yũntrũhũ yēr sī gaa naa n yi u yē wo, te yēr sī ba dyoho yō, u yĩntaha naa n yehe palpal mii yai wāŋ syi dyaŋ ke dye yĩndai wo.

¹⁷ Tē u yāā, ta n too sāy u yaha ye mii n ku. U n u kāndigi koho taha ra na ma yee: «Ma'a n fya ye! Ndoos kē n ma kai- bye fegbesaha na, ndoo maha kē n ma kai- bye kuasaha na. ¹⁸ Ndoos kē yrā wāāfua. N ba ku, yagaa n ma yrāŋ na ta kuāŋ ne, wākuyāā wee ra na ye. N yia gbā na tesē le nakur klo yĩŋfua ne. ¹⁹ Kai- nkāy taa n yāā yagaa, ke yrũhũ yaha! Yagaa kai- kē tesē nkāy ne ke n pai dye kur kuē ye. ²⁰ Pe yrompii kuasī mii pe ma ra kāndigi koho wo, n ga pe yĩntaha tōr ma ye, tesē te sān naalor kuasī yĩntaha bya ne, waa sē le cā yāā ye. Ke yĩntaha nge: Ke yrompii kuasī ngī, koo kē pe Yesu kāndeyārfa yawārfa kuasī yahaseefa, te sān naalor kuasī -sē ne te yawār teebehe kuasī.»

2

Yesu kaplāŋ nkāy pāā Yefesyī yawāhāfa ye

¹ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Yefesyī wo, le yrũhũ pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoos wii n ma pe yrompii kuasī ne ta kāndigi koho laam wo, ma n yār te sān naalor kuasī telai wo, ta yē kaplāŋ ngī: ² Kayũhũ nkāy tee pye, n ke cā, n ye tēn cā, tesē ye yii plāhā wāfāy gii wo, n le cā. N cā ma yee kapeepyefa wī sē n tāy ye ye ye. Mpāy pe wee Yesu tēnlehe ye, ma -sē n yee, a poo ma Yesu tēnlehe, ye pe yāŋ kayi ne, ma yāā kawarfuafa me pe ne. ³ N cā ye yii plāhā, ye wāfāy yāā ta myaha wī na, ye sē -sē fāy sya ye. ⁴ Ye wī lii le sē yai ra ye ye, loo ne ta ntāŋ sē dye ye tāy faale dyaŋ ye. ⁵ Tee lii tee pye, -ye ye laam too le na, -ye le sya, -tee le miy yaha, -tee naa kayũhũ pye faale dyaŋ! Mii loo sē ne ye, n ga pa ye ye, n ba ye sān naaloho gbe kāā ke fla na. ⁶ Lii le -sē ma wāyī ye ye, loo ne nde: Mpāy pe n yee Niikluafa, pe pyer sē n tāy ye ye ye. Ta bya, pe pyer sē n tāy ra ye ye.

⁷ Yāhā Yrā le kaplāŋ nkāy pāā pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye, wii ma n traha u ke yĩntaha cā, u luhu yō!

Wii ma ba waha yia, ma kapee- wāpyeŋ miy yaha, n ga ba u ta u n waha naa pe katyipi di, mpāy pe yrā wāā nawee kē, Yāhā niisayũhũ fla wo yāhāyīŋ na.»

Yesu kaplāŋ nkāy pāā Semine yawāhāfa ye

⁸ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Semine wo, le yrũhũ pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoos wii n ma kai- bye fegbesaha na, ma maha ma kai- bye kuasaha na, ndoo wii n ba ku, ma ba yir gbā wo, ma nii yrāŋ na, ta yē kaplāŋ ngī: ⁹ N ye wāfāy cā, n cā ye ma nawām, cīnde -sē na ye ma nangbām Yāhā ye. Mpāy pe wee cīnde Yiifee- ye, ma nii Setane kānde yawāhāfa, ma -sē n yee, a poo ma Yiifee-, pe wāpee nkāy pāā ye wī na, n ke cā. ¹⁰ Wāfāy gii ke n pai ye yāā, ye ma n fya ke na ye! Setane kē u n pai ta pe n mpāy yigi ye laam wo, pe pe tā nwoMPIHI wo. Le ga nii wātānyāŋ ye ye, ye n wāfāy yāā plii sēnsye. Ye ma srōŋ ma sya ga ku, n ga cīnde yrā wāā ye kē. Yĩŋfua nkifai ga ta ye yīy na.

11 Yāhā Yrā le kaplāñ nkāy pāā pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!

Wii ma ba waha yia, ma kapee- wāpyeñ miy yaha, ufua saa maha ba ke tehe syāñ gbā ku ye.»

Yesu kaplāñ nkāy pāā Pergam yawāhāfa ye

12 U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Pergam wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefa ye ma yee:

Ndoo wii n ma ke yūntrūhū yēr sīi ne te dyoho yō, ta yē kaplāñ ngī: 13 N cā ma yee ye ma klo lii wo, Setane niisangbāñ kē ke fla ne. Ye pua yaha ra na, ye sē yi kāā ra kur ye ye. Ye fla gii ke nii Setane niisaha, pe ba Yātipasyi boo ra wīi na, woo wii u ba sroñ ta kānde wo. Loo naa bye ne, ye sē ba yi kāā ra kur ye koo cāā na ye.

14 Ye wīi laa -sē ma le sē yai ra ye ye. Ye laam wo, mpāy tee ma pe faalefua Balaam kaklaha ter syi gbe. Faale na, Balaam naa Balaki klaha u Yīisrefa ta pe n dye kapee- wāpyeñ wo, pe naa mpanyaha kar kaa, pe naa tyatyāhā wūhū pye. 15 Ye laam wo, mpāy ma koo syi dyañ, pe Niikluafa kaklaha ter syi gbe. 16 -Ye le cā ye le sya ke sē yō ye, -tee ke miy yaha! Mii loo sē ne ye, n ga pa yagaa ye fla na, n ba pe kapeepyefa miū gbā ta yūntrūhū gii ne ke ma ra yē wo.

17 Yāhā Yrā le kaplāñ nkāy pāā pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!

Wii ma ba waha yia, ma kapee- wāpyeñ miy yaha, yāhāyīñ digi gii Yāhā ke gbihi ta yaha, n ga ba ke wāā ufua kē, tesē ntēmbale ne wāfīi, miifāñ gaa ne ke yrūhū ta le na. Waa ter saha koo miifāñ nge cā, mii wii ya sē kē u loo ntēmbale yāā ye.»

Yesu kaplāñ nkāy pāā Tadir yawāhāfa ye

18 U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Tadir wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma Yāhā Dya, ndoo wii ta yīmpe n yehe palpal naa wāñ syi dyañ, ta tre ne te n yehe palpal mii ntēn taa ter dyañ, ta yē kaplāñ ngī: 19 Kayūhū nkāy tee n pye, n ke cā, n cā ye nampyeñ- ntāñ dye ye tāy, n cā ye n sroñ ye tēn ne ra kē, n cā kaa sē yi n kāā ye wāplāhā na ye, n cā kaa n taha ye kayūhū na plii wuhu na.

20 Ye wīi lii le sē yai ra ye ye, ye tee n luhu cōo nwo ye pe n yee Syesahabe. U u ya ta Yāhā kaplāñ n dye woo laam wo, ma -sē nii ra tēntē-wlañ u kaklaha ter ne, ma pe le tyatyāhā wāpyeñ wo, tesē mpanyaha kar wākaa ne. 21 N tyii u na, ma yee u cā u le sya u yee u kapee- sē yō ye, u ke miy yaha; u sē -sē n ke u yi kāā u tyatyāhā wo ye. 22 -Ye yāñ, n ga u sāy fen kasāy wāñ gaa na, mpāy pe tyatyāhā pye u ne, n ga fengbān taa taha pe na. Pe ma cā, ma yi kāā pe kapee- wāpyeñ wo, loo ne. 23 N ga ba u pii bye boo. Loo nde na, pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa bye ga cā pe yee, ndoo kē wii ne u nawee laam wūhū cā, ma maha u laanga wūhū cā. N ga ba ye nanem bye dāā kai- nkāy wīi na tee n pye.

24 Yii Tadir yawāhāfa mpāy tee sē pua yaha ke kapee- wāpyeñ kaklaha nge na ye, ke pyefa pe kai- nkāy yee Setane wūhū nkāy ke sē n yi gbāa na ye, ye sē ke yāā cā ye. N ga yi poo ya n yee, n saa laa taha ye na ye.

25 Kayūhū nkāy tee n pye, -ye kuee koo wāpyeñ ne ta n sya ba pa!

26 Wii ma ba waha yia, ma kapee- wāpyeñ miy yaha, ma n luhu ra ye ma sya ga waa u wāku na, n ga ba fāngā wāā u kē, u n nii kāntrefa yīñ

na. ²⁷ U ga ba naa pe le u kânde wo fânga na, ntên kâi ne. Mpây pe saa ba naa n luhu u ye ye, u ga ba naa pe yoho poor wân dyan. Ta Tuhufua Yâhâ u fânga giî wââ ra kê, koo syi fânga kê tē ga wââ u kê. ²⁸ N ga ba yîŋ yē yrompua wââ u kê.

²⁹ Yâhâ Yrâ le kaplân nkây pãã pe Yesu kândeyârfa yawâhâfa ye, wii ma n traha u ke yîntaha cã, u luhu yô!»

3

Yesu kaplân nkây pãã Sardi yawâhâfa ye

¹ U n maha ra pye ma yee: «Mpây pe ma Yesu kândeyârfa Sardi wo, le yrûhû pe yawâhâfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma pe Yâhâ Yrâ tēnlehe kuasî ne, ma suhu pe yrompii kuasî ne, ta yē kapân nde: Kai- nkây tee n pye, n ke cã. Pe n yee, a cîinde yrâ ma ye ye, ye yawâhâ fla wo. Cîinde -sē na le wee ye ye ye, ye ma nakur ne wâcēŋ. ² Ya'a syi ye sã wây ye, ye ma n faha yîi na ye; mpây pe wee nakur ne wâcēŋ ye, ye ma syi poo bya n ba nii ke syi ye, -ye pe ta pe n cîinde yrâ fânga yââ! Kai- nkây tee n pye, n sē ke yââ ke sron Yâhâ ye ye. ³ Yâhâ kaplân nkây tee luhu ma ke sya ye laam wo, -ye ye laam too ke na! -Ye ke le yaha ye laam wo, -tee ye kapee- wâpyen miy yaha! Ye ma sã wây ma faha yîi na, n ga ba pa yuhu wân syi dyan, ye saa yi le cãŋ na ye, le n ye fe gbe. ⁴ Ye fla na Sardi wo, ye yawârfa mpây ma pe sē pe ya wluhu koo kapee- ngîi wâpyen ne ye, ma nii gbegbe. Pe ga ba wââ naa n yâr ra ne nayrefir ne. Pe yai te ne. ⁵ Wii ma ba waha yia, ma kapee- wâpyen miy yaha, nayrefir ga ba le u na ke syi. N saa ba ufua myaha yi kââ u cîinde yrâ yââfa myar saba wo ye. N ga ba u myaha yee ta Tuhufua Yâhâ yaha ye, tesē ke yâhâyîŋ tēnlehe bye ne, n yee u ma ra wûû.

⁶ Yâhâ Yrâ le kaplân nkây pãã pe Yesu kândeyârfa yawârfa ye, wii ma n traha u ke yîntaha cã, u luhu yô!»

Yesu kaplân nkây pãã Filahadi yawâhâfa ye

⁷ U n maha ra pye ma yee: «Mpây pe ma Yesu kândeyârfa Filahadi wo, le yrûhû pe yawâhâfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma Yâhâ wûû, n maha ma cîindefua, ndoo wii n ma faale Dawide yînfir karndohopua ne, n ma nwonyē giî yâr, waa saha ke tâ ye, n ma kii tâ, waa saha ke yâr ye; ta yē kapân nde: ⁸ Kayûhû nkây tee n pye, n ke cã. N cã ye fânga sē gboho ye, n cã ye sē faha ra kaplân na ye, ye sē yi kââ ra kânde wo ye. N nwonyē gaa yâr ye kê, ke wâtân fânga wee waa ye ye. ⁹ Setane yawâhâfa mpây pe wee cîinde Yiifee- ye, ma nii kawar fua, a poo ma Yiifee-, n ga lii pye pe na le nde: N ga ba pe ta pe n ba kânklûy gbââ ye yaha ye fânga na, pe naa ye sey. Loo na, pe ga cã pe yee ye ntân dye ra tây. ¹⁰ Ta kaplân nkây ke n yee ta kândeyârfa yai pe pe ya plâhâ ra kânde wo, ye sē n faha ke na ye. Loo nde na, Yâhâ ga ba driyēfa bye pye yân fengbân tii ne, n ga ba ye yi kââ too fengbân nde wo. ¹¹ N ga pa yagaa. Ye ma kuee yîi wâplâhâ na, waa saa ba ye dâân sya kââ ye koho wo ye.

¹² Wii ma ba waha yia, ma kapee- wâpyen miy yaha, n ga ba u ta tēmpuai wân syi dyan ta Tuhufua Yâhâ kangbân wo, u n kuee yai tân Yâhâ tây ke fla na. N ga ba ta Tuhufua Yâhâ myaha yrûhû u na, u n nii le kungbây klofua waa, loo lii le ma yâhâyîŋ Yurusalemfân giî ke ma Yâhâ

wāŋ, ma n pai tege ba kântraha na. N ga maha ba ta miifāŋ yrūhū u na, u n nii ra wūū.

¹³ Yāhā Yrā le kaplāŋ nkāy pāā pe Yesu kāndeyārfa yawāhāfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

Yesu kaplāŋ nkāy pāā Ladusyē yawāhāfa ye

¹⁴ U n maha ra pye ma yee: «Mpāy pe ma Yesu kāndeyārfa Ladusyē wo, le yrūhū pe yawāhāfa yahaseefua ye ma yee:

Ndoo wii n ma u Amen, ndoo wii n n sron cīnde le Yāhā kapān wāpāā ne, ndoo wii Yāhā kai- bye tāhā ta kāmāy na, ta yē kapān nde: ¹⁵ Kai- nkāy tee n pye, n ke cā. N cā ta wīl sē yīn ye laam wo ye, le sē maha war ye laam wō ye. N n traha ye ma yee ye saa yīn yōgōgō ta wīl na ye, ye -sē naa n yir puipui lawlāŋ wāŋ syi ta wīl na! ¹⁶ Tee nii kurkur, ye sē yīn ye, ye sē war ye, loo nde ga ta, ta n ye tu yi wāā ra yē wo! ¹⁷ Ye n yee, a yii ma kaicāfa, ma nii nangbām, ngaa wīl wee ye na ye. Ye sē -sē cā ma yee Yāhā ye ye wīl pee ye, ye ma fenfa, ye ma nawām, fūū- me ye ne, kalen wee ye kadye na ye. ¹⁸ Loo ne n yee, -ye ba sān par ndoo ye, ye nii cīnde nangbām, sān tii te cāā yēy wa naa wo, ma nii gbegbe. -Ye ba nayrefir par ra ye, too ne cīnde kalen tii tee ga le paha tā ye kadyepua na, fyar saa ye yigi ye. -Ye ba cīnde yīmpē tyin par ra ye, -ye tuhu ye yīmpē na, loo na ye ga waha naa n yāŋ gbegbe. ¹⁹ Mpāy, pe ntāŋ dye ra tāy, pe ma tee pye, n ga sā pe na, n pe pēn. -Ye tetege le yii na Yāhā wūhū kue ye, -tee le sya ye cā ye kapee- sē yō ye, ye ke miy yaha! ²⁰ -Ye yāŋ, n ma nwonyē na, ma kāānklihi gbā. Wii ma ra yīmbui luhu, ma nwonyē yār, n ga dye ufua nwoŋ wo, wo n wii wāā wo di.

²¹ Wii ma ba waha yia, ma kapee- wāpyeŋ miy yaha, n ga ba u ta u n nii yīn na ra ne, miī ta wāŋ syi dyaŋ tē ba yia, ma ba nii yīn na ta Tuhufua Yāhā ne, u nangbāŋ niisayūhū wo.

²² Yāhā Yrā le kaplāŋ nkāy pāā pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ye, wii ma n traha u ke yīntaha cā, u luhu yō!»

4

Yāhā nangbāŋ niisayūhū, ke wāsey ne yāhāyīŋ na

¹ Loo kur ye, ta n yee ndoo ga yāŋ, ma yāā nwonyē gaa ke yār yaha yāhāyīŋ na. Yīmbui lii tē ba cāā luhu mii tūūtūū dyaŋ le n ba naa n pāā ra ne, le n maha ra pye ma yee: «Dugu ba nwo, ta n ba ma yar kai- nkāy ne, ke n pai dye kur kue ye.»

² Le yalebya wo, Yāhā Yrā n ba ra laam yīl. Ta n nangbāŋ niisayūhū gaa yāā yāhāyīŋ laam wo, Yāhā ba tege nii ke na. ³ Yāhā nayōr pye mii ntēmbayōr raa dyaŋ te myar yaspe, sahaduan ne, kacān wee te wāyēhe palpal na ye. Ke nangbāŋ niisayūhū bya ba gbey klahā yāhāyīŋ calele ne, le wāyōŋ pye mii ntēmbēhe nkāy ter nayōr dyaŋ pe n yee yemerote, kacān wee te wāyēhe palpal na ye. ⁴ Nangbāniisar gbey tesē wāy tesyar raa maha pye, te ba koo nangbāŋ niisayūhū nge gbey le. Too nangbāniisar nde wo, nanler gbey tesē wāy tesyar mpāy pye, te ba nii nayrefir ne te le, tesē yīŋfua sān nkifaha ne te yīy na. ⁵ Yāhā wāyēhe kalkal naa n yi ke nangbāŋ niisayūhū fla wo, tesē yīmbuhu nkāy ne, ma suhu yāhāgbāā tēŋ ne. Ke nangbāŋ niisayūhū yaha ye, terbuhu kuasī raa ter pye te ba tar yaha. Too ne te ma pe Yāhā Yrā tēnlehe kuasī. ⁶ Ke nangbāŋ niisayūhū

fla na, ke fla kântraha ma mii ntêmlaha gaa ter dyan pe n yee crisale. Ke ma yelyel sesantîhî dyan.

Ke nangbân niisayûhû fla yahasee kue ye, tesê ke nkur kue ne, yâhâyîñ yrân wân taa ter ma, wây tesyar. Te ma yîmpe busâa ne teebêhe bye na yaha ye, kur kue bya ne. ⁷ Ke wâcir jar tay, ke syân wuhu naampên tay, ke tâa wuhu ma nawee yîntaha ne, ke resyar wuhu ma mii fle dyan u yir ncaha ye. ⁸ Too yâhâyîñ wân wây tesyar nde, te naney bye ma nkaasyir kânkuay ne, te bye ma yîmpe ne te teebêhe bye wo, te laha kue ye, tesê te nkur kue bya ne. Yalebye, ke yai ke yîmper, te ma te n yee:

«Wo Yîñfua Yâhâ kai- laha,
ma laha, ma laha.

Koo kê ke ma tâñ kai- bye fânga ne,
koo gii ke pye le nii wa Yâhâ,
ma maha ma Yâhâ,
ma maha ga nii yai tâñ koo.»

⁹ Koo gii ke nii ke nangbân niisayûhû wo, koo kê ke ma yrân yalebye, wâkuyâa wee ke na ye. Te yâhâyîñ yrân wân nde ga naa ke miingbân gboho, te maha naa ke miuyûhû yee, te maha naa syaha wâa ke kê. ¹⁰ Loo yale laam wo, te nanler gbey tesê wây tesyar nde ga kânklüy gbâa koo yaha ye, koo gii ke tege nii ke nangbân niisayûhû wo, koo gii ke ma yrân yalebye, wâkuyâa wee ke na ye. Te nanler ga naa ke miingbân gboho, te te yîñfua sân nkifaha miy ta ke nangbân niisayûhû yaha ye, te naa n yee:

¹¹ «Wo Yîñfua Yâhâ,
ma yai ma miingbân n naa n gboho,
ma yai ma miuyûhû n naa n yee,
ma yai ma pye kai- bye fânga ne.

Mboo kê taa kai- bye tâhâ.

Le tây ma ye, koo kê ma n te tâhâ, te n nii.»

5

U Yâhâ Mbatênge Yesu Crise tesê u saba ne

¹ Loo kur ye, ta n saba waa yâa Yâhâ koho wo, ke ba u kur, ma maha yigi. Ke ba nii ke nangbân niisayûhû fla wo. U saba ba yrûhû laam wo tesê nkur kue ne. Puhu kuasî raa pye u saba na, te ba u mar yigi. ² Ta n yâhâyîñ tênlehe fângafua waa yâa, tuu le gbey pâa fânga ne ma yee: «Yoo syi yai u te puhu kuâ u u saba yâr?» ³ Waa sê yâa yâhâyîñ na, tesê kântraha ne, tesê kântraha flâhâ tây, wii syi u yai u saba wâyaryân ne ye. ⁴ Tê yâa waa wee wii syi u yai u saba wâyaryân ne ye, ta n yûn gboho. ⁵ Te nanler neñ gaa n ta pye ma yee: «Ma'a n naa n wûn ye; Yuda terfua wii u fânga ma jar wân syi, woo wii u ma yîñfua Dawide kur, u yia wa kai- na. Woo yai u te puhu kuasî kuâ, u u saba yâr.»

⁶ Ke nangbân niisayûhû nsoho wo, te yrân wân wây tesyar ne, te nanler ne, ta n Mbatênge waa yâa u yir yer. U pye mii pe ba u boo. U Mbatênge pye yîhî kuasî ne, yîmpe kuasî ne, too ne pe Yâhâ Yrâ tênlehe kuasî mpây ne, pe pe lehe wâa kântraha kur bye teebêhe na. ⁷ Wii u ba tege nii ke nangbân niisayûhû wo, u Mbatênge n pa, ma ba u saba sya u kândigi koho wo. ⁸ Tuu u saba sya wa, te yrân wân wây tesyar, ma suhu te nanler gbey tesê wây tesyar ne, te n kânklüy gbâa u Mbatênge yaha ye. Te naney bye ba kornjongbân maha yigi, tesê sân crân ne ke yî wusuna ne u n suhu. Woo wusuna naawur kê ke ma mii pe Yâhâ nawee- Yâhâ wânar dyan. ⁹ Te n nii yaanfân le ma yee:

«Ma yai ma u saba gbe, ma te puhu kuā.
 Mboo kē pe ba ma boo mpar draha wo.
 Ma ntāŋ wāwoo kāmāy na,
     ma nawee- ter bye par sya Yāhā kē,
     yor ter bye nawee- ne, kui bye nawee- ne,
     tesē kāntre bye nawee- ne.

¹⁰ Ma pe ta pe n nii yīŋfa,
     ma nii tēn tē wo Tuhufua Yāhā kē.

Pe ga ba nii yīŋ na kāntraha na.»

¹¹ Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma yāhāyīŋ tēnlehe busāā yāā, yē wee pe na ye. Ta n pe yīmbuhu luhu. Pe ba ke nangbāŋ niisayūhū gbey le, tesē te yrāŋ wān ne, tesē te nanler ne. ¹² Pe n nii le gbey n pāā fānga ne ma yee: «U Yāhā Mbapēnge wii u ba ku mpar draha wo,
     woo u yai u nii kai- bye yīŋ na,
     u yai u nangbān yāā, laantor ne,
     fānga ne, nagboho ne, wāsey ne, miingbāŋ ne.»

¹³ Yāhā wātāhā wān tii bye te ma yāhāyīŋ na, kāntraha ne, kāntraha flāhā tāy, te muhulangbāŋ laam wān ne, tesē teebehe bye wān ne, ta n luhu te bye te n pāā ma yee:

«Wii u tege nii ke nangbāŋ niisayūhū wo,
     ma suhu u Mbapēnge ne,
     pe yai pe miingbāŋ yāā,
     nagboho ne, wāsey ne, fānga ne,
     wākuayāā ma n pye te na ye.»

¹⁴ Te ba ke kaplāŋ pāā wa, te yrāŋ wān wāy resyar naa n yee: «Amēn, le nii ke syi!» Te nanler n kānklyū gbāā, ma Yāhā sey tesē u Mbapēnge ne.

6

Te puhu wūhū kuay wākuāŋ

¹ U Yāhā Mbapēnge tuu te puhu kuasī wācir kuā, ta n yee ndoo ga yāŋ, ma luhu te yrāŋ wān wāy tesyar neŋ gaa yīmbui ne mii yāhāgbāā tēŋ dyaŋ, ke n yee, pa! ² Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma nsyāŋ gaa yāā ke yi wāfī. Wii u ba dugu ke na, u pye sēntēŋ ne. Pe n yīŋfua nkifai ter syi wāā u kē. U naa n yia kai- na. U n ta ter koo wāyiaŋ ne.

³ U n ke puhu syāŋ wuhu kuā. Ta n luhu te yrāŋ wān syāŋ wuhu gaa ne ke yee, pa! ⁴ Nsyāŋ gaa n yi, wāyāhā. Wii u ba dugu ke na, pe n fānga wāā u kē u yrīŋ gbe kāā kāntraha na, nawee- n pe ya tee naa n boo. Pe n yūntrūhū wātrūhū gaa wāā u kē.

⁵ U n ke puhu tāā wuhu kuā. Ta n luhu te yrāŋ wān tāā wuhu gaa ne ke yee, pa! Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma yāā nsyāŋ gaa yi wāwoho. Wii u ba dugu ke na, u pye dir wādege wātān wāŋ ne u koho wo. ⁶ Te yrāŋ wān wāy tesyar nsoho wo, yīmbui laa n yee: «Yagaa, yīnkuai sekuiyī nen dir ne per neŋ tēn ne. Sye sekuyīhī tāā dir ne per neŋ tēn ne. Sēm- poo na defī ne, kaa saa taha te dir na ye.»

⁷ U Mbapēnge n ke puhu resyar wuhu kuā. Ta n luhu te yrāŋ wān tesyar wuhu ne ke yee, pa! ⁸ Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma yāā nsyāŋ gaa yi blem. Wii u ba dugu ke na, u myaha gbā, tesē u nakur klo yīŋfua ne u n taha u na. Pe n kāntraha la fle resyar, ma fānga wāā pe kē fla neŋ na, pe n waha naa nawee- boo yūntruē ne, fāāngbāŋ ne, yan ne, tesē waygapyār ne.

⁹ U n ke puhu bua wuhu kuā. Mpāy, pe bii pe boo le Yāhā kapān wāpāā wīī na, tesē le Yesu kapāyī wāpāā wīī ne kāntraha na, ta n pe yirfa yāā

Yāhā diŋ yisaha fla flāhā tāy, kii ke ma yāhāyīŋ na. ¹⁰ Pe n tē sya fāŋga ne ma yee: «Yīŋfua Yāhā, ma kai- ma cīŋde, ma maha laha. Ma ga ma- ma yaliile dye ma cā ba kāntrahafa sāhā, ma wo ntōr wāwoo kafue yi pe na?» ¹¹ Pe n nayrefir wāā pe nanem bye kē. Pe n pe yar pe maha yalaale wūū pe nampyeŋ- bye yē n ba tā, pe nampyeŋ- mpāy pe ga ba boo pe wāŋ syi dyaŋ.

¹² U n ke puhu kuay wuhu kuā. Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma yāā kāntraha yehe, yai n wō degedege mii naankānwoho dyaŋ. Yroŋ n yrāhā, ma nii ntāŋ dyaŋ. ¹³ Ke yāhāyīŋ yrompii bye n tege too kāntraha na, mii katyipii dyaŋ teflahangbāŋ te sā ceŋ. ¹⁴ Yāhāyīŋ n ter kāā mii sabapaha dyaŋ pe kur kāā kafēhe wāŋ syi. Te yāy, ma suhu kāntre rii ne muhulangbāŋ te gbey le, te bye n yūhū kāā te niisar wo. ¹⁵ Pe kāntraha yīŋfa woo, pe nangbām woo, pe seraasyi yīŋfa woo, pe walefa woo, pe fāŋgafa woo, pe yāmpa woo, mpāy pe wee yāmpa woo, pe bye n fā wūhū yāy nkuay wo, tesē yāy ntēmbangbāy nsoho wo. ¹⁶ Pe n nii n pāā te yāy ne, tesē te ntēmbangbāy ne ma yee: «-Ye too, -ye paha tā wo na, wii u ma ke nangbāŋ niisayūhū wo, u ma n wo yāā yīnde ne ye; woo tesē u Mbapēnge ne, pe ncafūhū ma n wo yāā ye. ¹⁷ Wo cā pe ncafūhū perngbāŋ kē ke nō; yoo ma u ga waha yi le wo?»

7

Yiisrefa nawee- nagbeetāā sēnsye syām

¹ Loo kur ye, ta n yāhāyīŋ tēnlēhe resyar mpāy yāā, pe ba yir yeŋ ke kāntraha ndyeŋ resyar na. Pe ba ke kāntraha ndyeŋ resyar tefle resyar yigi yaha, teflaha ma n naa n fua kāntraha na, muhulangbāŋ na, tesē katyigi gaa ge na ye. ² Ta n maha yāhāyīŋ tēnlēhe waa yāā, tuu dugu n gaha yainde dar kue ye; Yāhā gii ke ma yrāŋ, ke puhu pye u ye tuu maha yigi. Fāŋga ke ba wāā pe yāhāyīŋ tēnlēhe resyar mpāy kē, pe kapee- pye kāntraha na, muhulangbāŋ ne, u nen n tē sya pe resyar ye ma yee: ³ «-Ye ma n kapee pye kāntraha na, muhulangbāŋ ne, katyir ne, mii wo sē puhu gbāā wa pe Yāhā nawee- bye wakuhu na ye.» ⁴ Mpāy bye puhu ba gbāā pe na, ta n pe yē luhu; Yiisre pii terfa wo, pe pye nawee- nagbeetāā sēnsye syām.

⁵ Yuda terfa wo, pe pye nawee- nyerkuay pe ba Yāhā puhu gbāā pe na.

Wurbāā terfa wo, pe pye nawee- nyerkuay.

Ngaade terfa wo, nawee- nyerkuay.

⁶ Yaser terfa wo, nawee- nyerkuay.

Nataale terfa wo, nawee- nyerkuay.

Manasye terfa wo, nawee- nyerkuay.

⁷ Syimu terfa wo, nawee- nyerkuay.

Lewi terfa wo, nawee- nyerkuay.

Yisasyar terfa wo, nawee- nyerkuay.

⁸ Sabuloho terfa wo, nawee- nyerkuay.

Yosefe terfa wo, nawee- nyerkuay.

Bēsyaŋ terfa wo, nawee- nyerkuay.

Pe ba Yāhā puhu gbāā poo mii bye na.

Nabuar raa Yāhā yaha ye

⁹ Loo kur ye, ta n yee ndoo ga yāŋ, ma nabuar raa yāā, tii syi waa wee u ga waha te tōr ye. Kāntrɛ byɛ nawee- mpāy pye, nawee- ter byɛ mpāy pye, kui byɛ nawee- mpāy ne, yor ter byɛ nawee- mpāy ne. Pe ba yer ke niisayūhū yaha ye, tesē u Yāhā Mbapēnge yaha ye. Pe ba nayrefir le, mpēŋ kayay ne pe koho wo. ¹⁰ Pe n nii n tē fānga ne ma yee: «Wo Yāhā gii ke tege nii ke nangbāŋ niisayūhū wo, tesē u Yāhā Mbapēnge ne, poo me pe wo sya yaha.» ¹¹ Pe yāhāyīŋ tēnlehe byɛ pye pe ba yer, ma ke nangbāŋ niisayūhū gbey le, tesē te nanler ne, te yrāŋ wān wāy tesyar ne. Pe n kānklūy gbāā, pe yīntar ne kāntraha na ke nangbāŋ niisayūhū yaha ye, ma nii Yāhā sey ¹² ma yee: «Amɛn, wo Yāhā ke miingbāŋ yāā, wāsey ne, laantor ne, syaha ne, nagboho ne, ke nii kai- byɛ yīŋ na, ke fānga yāā, wākuayāā ma n pye te na ye. Amɛn, le nii ke syi!»

¹³ Nandyaha neŋ gaa n kapān gbe ma ra pye ma yee: «Mpāy pe nayrefir le, mpāy me pe ne? Pe yir na, ma pa?» ¹⁴ Ta n u yē sya ma yee: «Ta yīŋfua, ma le cā.» Kɛ n ta pye ma yee: «Poo me pe yir fəngbān wo, ma pa. Pe pe nayrengbāy yee, ma ga te flege u Yāhā Mbapēnge ntāŋ wo. ¹⁵ Loo ne, pe ma Yāhā nangbāŋ niisayūhū yaha ye, ma nii tēn tē ke kē, ke yai ke yimper, ke niisaha fla na. Yāhā koo gii ke ma ke nangbāŋ niisayūhū wo, ke ga naa n paha pe na. ¹⁶ Fāā saa pe yigi yāā ye, loho fāā saa pe yigi yāā ye, yai saa pe suhu yāā ye, karwran taa ter saa pe yāā ye. ¹⁷ Ma sē yāā, u Mbapēnge wii u ma ke nangbāŋ niisayūhū telai wo, u ga naa n gaha pe ne pe disaha fla na, tesē plii tii fla na, te loho cīinde yrā wāā nawee kē. Yāhā ga maha pe yīntām tēn kāā pe kē.»

8

Ke puhu kuasī wuhu wākuāŋ

¹ U Mbapēnge tuu ke puhu kuasī wuhu kuā, yāhāyīŋ laam n nii seyīī yalaale wo. ² Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma pe yāhāyīŋ tēnlehe kuasī yāā, pe ba yer Yāhā yaha ye. Pe n tūūtūū kuasī wāā pe kē.

³ Yāhāyīŋ tēnlehe waa ter n pa, ma ba yer ke sān Yāhā diŋ yisaha yahasee ye, sān wusuna cīi ne u koho wo. Pe n wusuna le u kē dege, u ga u suhu Yāhā kē pe Yāhā nawee- byɛ Yāhā wānar ne, ke Yāhā diŋ yisaha yīŋ na, ke ma ke nangbāŋ niisayūhū yaha ye. ⁴ Ke wusuna naawur n yir le cīi wo u koho wo, pe Yāhā nawee- Yāhā wānar ne, ma dugu ga Yāhā yaha ye. ⁵ U n le wusuna sān cīi gbe, ma le yīi ke Yāhā diŋ yisaha fla naa ne, ma le miy yaha driyē kāntraha na. Pe n luhu gblen nkāy ne, yāhāgbāā tēŋ ne, Yāhā wāyche kalkal ne, kāntraha n yehe.

Te tūūtūū

⁶ Pe yāhāyīŋ tēnlehe kuasī mpāy pe pye te tūūtūū kuasī ne, pe n pe ya gbihī te wāwuu na.

⁷ U yāhāyīŋ tēnlehe wācir n u tūūtūū wuu. Sesantīhī ma suhu naa ne ke wlāhā ntōr ne, pe n too kaha woo driyē kāntraha na. Kāntraha wālan fle tāā, ke fla neŋ n suhu. Katyir wālan fle tāā, ke fla neŋ katyir n suhu, nyēpēn byɛ n suhu.

⁸ U yāhāyīŋ tēnlehe syāŋ wuhu n u tūūtūū wuu. Ngaa, mii yāŋ dyan naa ke yigi tāŋ, ke n miy le wāā muhulangbāŋ laam wo. Ke muhulangbāŋ wālan fle tāā, ke fla neŋ n wā klaha nii ntōr. ⁹ Yrāŋ wān tii byɛ te ma ke muhulangbāŋ wo, te wālan fle tāā, fla neŋ wān n ku. Te salangbāy wālan fle tāā, fla neŋ wān n pye klaha-.

¹⁰ U yāhāyīn tēnlehe tǎā wuhu n u tūūtūū wuu. Yrompua wāngbān gaa n yir yāhāyīn na, ma ba too. Naa pye u na mii terbui dyaŋ. Lafey wālaŋ fle tǎā, u n too fla neŋ syi lafey na, tesē lor yisar ne. ¹¹ Woo yrompua myaha kasruhu. Te lor wālaŋ fle tǎā, fla neŋ syi lor n wā klahā kasruhu. Nawee- busāā n te lor wɔ, ma ku. Te tee ba sruhu naa n ter.

¹² U yāhāyīn tēnlehe resyar wuhu n u tūūtūū wuu. Yai wālacer fle tǎā, yron wālacer fle tǎā, pe yrompii wālaŋ fle tǎā, too nde bye fle naney n wā klahā, ma nii wam. Yai yāhācāā- wālaŋ fle tǎā, fla neŋ syi cāā n yi kāā. Kaa n yi kāā yīmper cāā- na koo syi.

¹³ Ta n yee ndoo ga yān, ma luhu fle waa ne tuu n yir yāhāyīn laam wo, ma le gbey n pāā fānga ne ma yee: «Kayīhī ma, kayīhī ma, kayīhī ga kāntrahafa dye pe yāhāyīn tēnlehe tǎā mpāy tūūtūū wuuyale wo, poo pe n pai!»

9

¹ U yāhāyīn tēnlehe bua wuhu n u tūūtūū wuu. Ta n yrompua waa yāā u too nii kāntraha na. Pe n kāntraha wuhungbān yē karndohopua wāā u yrompua kē. ² U yrompua n ke wuhungbān yē yār. Naawur gaa n yi ke wuhungbān wo mii naangbān gaa naawur dyaŋ. Ke wuhungbān naawur n ke yaī wɔ tā, ma tefay bya wɔ. ³ Jīmble raa n yi ke naawur laam wo, ma ke kāntraha bye gbe tā. Pe n fānga gaa ter wāā te kē mii kāntraha sānam fānga ter syi dyaŋ. ⁴ Pe n te yar ma yee, te ma n kapee pye kāntraha nyē na tesē wān tii bye ne te n fīy, ma yūbu katyir ne ye. Te naa kapee pye nawee- mpāy na Yāhā puhu sē gbāā pe wakuhu na ye. ⁵ Pe sē -sē pe wāboo fānga wāā te kē ye, te naa kadye wāyaa ya taha pe na yrey bua nsoho wo; koo wāyaa gii te ga naa n taha nawee- na, ke ga pye mii sānuē wānɔŋ wāyaa dyaŋ. ⁶ Too plii nde na nawee- ga ba naa gbā ke, pe saa ke yāā ye. Pe ga ba naa n ke pe ku, gbā -sē ga ba fā naa n dey pe na.

⁷ Too jīmble nde ba nsyāy tay, nsyāy tii syi pe te gbihi naan wāmiy na. Te yīy na nkifaha taa pye mii sān dyaŋ, te yīntar pye mii nawee yīntaha dyaŋ. ⁸ Te yīnyor ba tyī mii ka yīnyor dyaŋ, te nkāhā pye mii jar nkāhā dyaŋ. ⁹ Te pye mii ntēn kalen dyaŋ te ntray na, te nkaasyir gblej naa n yi mii naanmiy wootorngbāy dyaŋ, nsyāy buar ke tyīn n gaha naan na. ¹⁰ Too jīmble nde pye fīhī ne te nanaha na mii sānam dyaŋ. Te nanaha koo -sē kē ke ma fānga ne, ma ga naa kapee- pye nawee- na yrey bua nsoho wo. ¹¹ Ke wuhungbān sāndūpee woo u ma te yīnfua. Yēbere yor wo u myaha kē Abadān, jreke yor wo u myaha kē Apoloho, te yīntaha kē wāpyeklahafua.

¹² Le kayīhīpee cir ter. Loo kur ye, kayīhīpee- syān kuee nantān.

¹³ U yāhāyīn tēnlehe kuay wuhu n u tūūtūū wuu. Ta n luhu yīmbui laa ne, le yi ke sān Yāhā diŋ yisaha yīhī resyar fla wo, Yāhā yaha ye. ¹⁴ U yāhāyīn tēnlehe wii u pye u tūūtūū ne, le yīmbui n u pye ma yee: «Yāhāyīn tēnlehe resyar mpāy pe pua yaha lafengbān nge tāy pe n yee Yefrahate, pe sāhā yaha.» ¹⁵ Poo yāhāyīn tēnlehe resyar mii ba cāā gbihi ta, ma yee loo dye nde ma ba nɔ, ke yron ne, koo per ne, le yale ne cigege, pe boo driyēfa wo; driyēfa wālaŋ fle tǎā, pe fla neŋ nawee- boo. Pe n poo yāhāyīn tēnlehe resyar sāhā yaha. ¹⁶ Pe seraasyi nsyāy dugufa pye nawee- milyō kure; ta n pe ye luhu. ¹⁷ Ta wāytāā wo, ta n te nsyāy yāā tesē mpāy ne pe dugu te na. Pe ntray na pe naanmiy kalen pye wāyēr naa dyaŋ, taa pye wāwɔr yāhāyīn wān dyaŋ, taa pye nnan wān dyaŋ. Te nsyāy yīy pye mii

jar yīy dyaŋ. Naa naa n yi te yēr wo, naawur ne naatarmiy ne. ¹⁸ Nawee-wālan̄ fle tãã, fla neŋ syi nawee- n ku ke naa koho wo, ke naawur ne, ke naatarmiy ne, too nde tii te naa n yi te nsyây yēr wo. ¹⁹ Te nsyây fānga pye te yēr na, te nanaha ne. Te nanaha pye mii nwor dyaŋ yīy ne, ma kapee- pye nawee- na too yīy ne. ²⁰ Nawee- mpây kayihī ngī sē pe boo ye, pe sē pe kapee- wāpyeŋ miy yaha ye. Pe sē tyii sândāpee wātēn na, tesē sãn mpar wãn ne, wargbe mpar wãn ne, ntēn taa ter mpar wãn ne, ntēambar mpar wãn ne, katyigi mpar wãn ne ye, too rii te sē n yãŋ ye, te sē n luhu ye, te sē n yār ye. ²¹ Pe sē maha pe naboor miy yaha, pe tekây ne, pe tyatyāhã ne, pe yuhur ne ye.

10

Yāhāyīn tēnlehe waa sabalaale wāã Nsān kē

¹ Ta n yāhāyīn tēnlehe fāngafua waa yāã, tuu yir yāhāyīn na ma tege n pai, yāhāsyōr ne te u gbey le. Yāhāyīn calele pye u yīn ncaha kue ye. U yīntaha naa n yehe palpal yai dyaŋ. U tre pye mii ntēn dyaŋ naa ne te na. ² Saba waa pye u koho wo, u sē ba u kur yigi ye. U n u kändigi troho tãhã ta muhulangbãŋ yīn na, ma u kãman̄ troho tãhã ta kãntraha na. ³ U n tē sya fānga ne jar wãŋ syi dyaŋ. Tuu tē sya ke syi, te yāhāgbãã tēŋ kuasīi n u yē sya. ⁴ Te yāhāgbãã tēŋ kuasīi te pãã wa, ta n yee ndoo ga te kaplãŋ yrūhū, ma luhu yimbui laa ne, le yir yāhāyīn na ma yee: «Tē yāhāgbãã tēŋ kuasīi te kaplãŋ nkây pãã, ma'a n ke yrūhū ye, ke le yaha ma laam wo, waa ma n yi le cãŋ na ye!»

⁵ U yāhāyīn tēnlehe wii tē yāã u yir yer muhulangbãŋ na, kãntraha ne, u n u kändigi koho kuã yir yāhāyīn kue ye. ⁶ Yāhã gii ke ma yrãŋ yalebye, wākuyãã wee ke na ye, koo gii ke yāhāyīn tãhã ke laam wãn ne, kãntraha ne ke wãn ne, muhulangbãŋ ne ke laam wãn ne, u yāhāyīn tēnlehe n koo myaha di, ma le pãã ke ye ma yee, yale laa saa maha kē taha ye, ⁷ a u yāhāyīn tēnlehe kuasīi wuhu ma ba u tūütūu wuu, Yāhã wīi lii waa sē le cã ye, loo le ga pye. Loo ne ke bii le yar ke kaplãŋ tōrfa na, poo mpây pe pye ke tēntē-.

⁸ Yimbui lii le ba yi yāhāyīn kue ye, ta n luhu le n maha pãã ra ne ma yee: «U yāhāyīn tēnlehe wii u yir yer muhulangbãŋ yīn na, kãntraha ne, sabale ne u koho wo le sē kur ye, ka, ma ga le sya!» ⁹ Ta n ka u fla na, maa u pye u le sabale wãã ra kē. U n ta pye ma yee: «Sya le sabale ne, ma le di le wãã. Le ga naa n sruhu ma laha wo, ma yē -sē na, le ga pye sīsīi sōr dyaŋ.» ¹⁰ Ta n le sabale sya u yāhāyīn tēnlehe koho wo, ma le di le wãã. Ta yē na le pye sīsīi mii sōr dyaŋ. Tē le di le wãã wa, ta laha n yīi kasruhu ne. ¹¹ Loo kur ye, waa n ta pye ma yee: «Yāhã ga ba kai- nkây pye kui buar nawee- wīi na, kãntre buar nawee- wīi ne, yor ter busãã nawee- wīi ne, yīnfa busãã wīi ne, ke ga ba ke yar ma na. Ma yai ma koo bye yar nawee- na.»

11

Pe Yāhã kaplãŋ tōrfa syām

¹ Waa n kipua kãi laa wãã ra kē, wātãn wīi, ma ra pye ma yee: «Yir, ma ke Yāhã kangbãŋ tē, ke Yāhã diŋ yisaha fla ne, mpây pe Yāhã sey ke fla na, pe tōr! ² -Taa -sē tyii ke Yāhã kangbãŋ ndyin na, ma'a n ke tãn ye! Koo wãã mpây kē pe wee Yiiffee- ye, pe ga ba le Yāhã kungbãy tãhã pye klaha- yrey gbeesīi, tesē yrey sīi ne.

³ N ga fānga wāā pe kaplāŋ tōrfa syām mii kē, pe n waha naa Yāhā kaplāŋ pāā nawee- ye, plii yīŋkuay gbeetāā, wram nayɛ ne pe le.»

⁴ Poo me te wolifye katyir sīŋ ne, poo maha me te naalor sīŋ ne. Poo me pe ma kāntraha Yīŋfua Yāhā yaha ye. ⁵ Pe napī- ma yee pe ga kapee pye pe na, naa ga yi pe yē wo, ke pe napī- suhu boo. Mpāy pe n ke pe kapee pye pe na, pe ga poo syi gbā ku. ⁶ Fānga ma pe ye, pe n ga waha yāhāyīŋ tā sesaha ma n too plii rii na pe Yāhā kaplāŋ pāā nawee- ye ye, kaplāŋ nkāy Yāhā ke le pe laam wo. Fānga maha ma pe ye, pe n ga waha lor wā klaha ntōr, tesē pe ta kayīhī ter bye n driyēfa dye yaliile ma tāy pe ye.

⁷ Pe ma ba ke Yāhā kaplāŋ pāā wa nawee- ye, ke waygapyāhā wāŋ gii ke ma ke wuhungbāŋ wo, ke ga dugu yi ba naan cer pe na, ke yia pe na, ke pe boo. ⁸ Pe nakur ga ba kuee le kungbāy nanihi fla wo, kungbāy nde le miipihī yi Sodō klo dyaŋ, Syipte kāntraha ne. Loo kungbāy ne, pe Yīŋfua Yesu kuey mar boo le wo. ⁹ Kui bye nawee- mpāy, nawee- ter bye mpāy ne, yor ter bye nawee- mpāy ne, kāntɛ ter bye nawee- mpāy ne, poo mii bye ga pe nakur yāā plii tāā nsoho wo gblihi ne, pe sye waa ma n te le ye. ¹⁰ Pe Yāhā kaplāŋ tōrfa syām mii ba ta kayīhī busāā n driyēfa dye. Pe wāku wīŋ ga tāy pe driyēfa ye, le nuhu yigi pe kē, pe n sya kayūhū pye naa n wāā pe ya kē.

¹¹ Te plii tāā kur ye gblihi ne, Yāhā n yrā tefay fua le wāā pe Yāhā kaplāŋ tōrfa syām mii nakur laam wo, pe n nii yrāŋ na, ma yir. Nawee- mpāy pe pe yāā yīnde ne, pe n fya. ¹² Pe Yāhā kaplāŋ tōrfa syām n luhu yīmbui laa ne, le yir yāhāyīŋ na, ma pe pye ma yee: «Ye dugu ba nwo!» Pe n dugu ga yāhāyīŋ na te yāhāsyōr wo. Pe napī- n pe yāā. ¹³ Loo yale wo, kāntraha n yehe fānga ne. Le klo wālacer fle sēnsye, fla neŋ syi n too. Nawee- nyertāā yīlbua n kuee le wo. Nawee- mpāy pe sē yāā ku ye, pe n fya, ma Yāhā sey. ¹⁴ Le kayīhīpee syāŋ wuhu ter. -Ye naa n yāŋ, le tāā wuhu ga dye yagaa!

Ke tūūtūū kuasī wuhu

¹⁵ U yāhāyīŋ tēnlehe kuasī wuhu n u tūūtūū wuu. Yīmbuhu nkāy n yir fānga ne, yāhāyīŋ na ma yee: «Yīŋfua Yāhā tesē ke Yīndefua Crise ne, pe ma driyē yīŋ na yagaa. Wākuayāā saa pye pe yīnfar na ye.» ¹⁶ Te nanler gbey tesē wāy tesyar tii te ba nii pe nangbāniisar wo Yāhā yaha ye, te n too kānklūy na, ma yīntaha gbāā kāntraha na, ma Yāhā sey ma yee:

¹⁷ «Wo syaha wāā ma kē Yīŋfua Yāhā.

Mboo kē taa ma tāŋ kai- bye fānga ne.

Ma ma Yāhā, ma pye le nii wa Yāhā.

Taa tēn tē ma fāngangbāŋ ne, taa nii yīnfar na,
wo syaha wāā ma kē loo wīŋ na.

¹⁸ Kāntɛfa ba pe laam war ma ne.

Yagaa mboo -sē kē pe wīŋ ncafuḥū yigi ma kē.

Mpāy pe ku wa, le yale nɔ ma pe sāhā.

Le yale nɔ ma dāān wāā ma kaplāŋ tōrfa kē,
poo mpāy pe ma ma tēntē-.

Le yale nɔ ma dāān wāā ma nawee- kē,
mpāy ne pe ma miingbāŋ gboho,
pe kicar, pe wāle ne.

Mpāy pe -sē kāntraha kai- pye naa n klaha-
le yale nɔ ma pe wīŋ pye klaha- tāŋ.»

¹⁹ Loo kur ye, ke yāhāyīn Yāhā kangbān n yār, Yāhā naambiyār kluhu n yāā ke Yāhā kangbān wo. Yāhā wāyehē pye, gbleñ ne, yāhāgbāā miy ne, kántraha wāyehē ne, sesantīhī n too fānga ne.

12

U cōō, tesē ke nwōngbān wātrūhū ne

¹ Kayar wīl laa n yi yāhāyīn wo, wāngbāy! Le pye cōō waa, yai u maha tā, yron ne u tre tāā ye. Yīnfua nkifai laa pye u cōō yīn na, le pye yrompii sēnsye syām ne. ² U cōō pye lai ne, ma naa n kui. Le ba u yigi, ma naa u yaa.

³ Kayar wīl laa ter n maha yi yāhāyīn na. Loo pye nwōngbān gaa wātrūhū, ke pye wāyāhā naa dyañ. Ke pye yīy kuasī ne, yīhī sēnsye ne. Yīnfua nkifaha kuasī pye te yīy na. ⁴ Yāhāyīn yrompii walañ fle tāā, ke nanuē naa fla neñ syi yrompii pe tege naa n yaha kántraha na. Le lai le u cōō yigi, ke nwōngbān wātrūhū n ga yer u cōō yaha ye, koo ga u puee kaa, puee wii u ga see. ⁵ U cōō n naa kicar see. U puee n kuā yir ga ta Yāhā yaha ye, ke nangbān niisayūhū tāy. Woo puee kē u ga ba yīnfar gbe kántrefa bye na, fāngangbān ne. ⁶ U cōō n fā ga tēyāfūū klo wo. Yāhā ba teele laa gbihī yaha u kē ke fla na, u waha naa u yē digi yāā plii yīkuay gbeetāā nsoho wo.

⁷ Loo kur ye, naan taa n yir yāhāyīn wo. Yāhāyīn tēnlehe yīnfua waa pe n yee Minsyēl, woo ma suhu u tēnlehe ne, pe n naan cēr ke nwōngbān ne ke sāndāpee ne. ⁸ Pe n yia ke nwōngbān na, pe sāndāpee ne, ma pe kar kāā yāhāyīn wo. ⁹ Ke nwōngbān n miy tege wāā. Koo kē nwoho gii ne ke pye faale wo, koo kē pe n yee sāndāpee yīnfua, pe maha ke yee Setane; koo kē ke driyēfa bye wlañ. Ke n miy tege wāā kántraha na, ke sāndāpee bye ne.

¹⁰ Ta n luhu yīmbui laa ne, le yir yāhāyīn na fānga ne, ma ra pye ma yee:

«Yagaa, syayahayale nō wa,

Yāhā fāngangbān ne, ke yīnfar ne;
te yīnfar wāā ke Yīndefua Crise kē.

Ye sē yāā, wo nampyeñ- wāpee pāāfua

Setane miy tege yaha;

woo kē u naa pe wāpee pāā Yāhā yaha ye,
ke yai ke yīmper.

¹¹ Wo nampyeñ- yia u na,
u Yāhā Mbapēnge ntāñ kāmāy na,
tesē Yāhā cūnde lii ne pe naa n pāā,
ma sya pe yrā kē ma ku.

¹² Loo ne yāhāyīn yai ke naa nuhu di,
tesē yii yāhāyīnfa ne.

Kántrahafa, yii poo na, muhulangbāñfa ne,
kayīhī ma ke n pai ye ye.

Ye sē yāā, u sāndāpee yīnfua tege ga ye kue ye.

Tuu cā draha sē gboho u ye ye,
ncafūhū n u yigi.»

¹³ Ke nwōngbān ke yāā ke miy tege yaha kántraha na, ke n u cōō kar, cōō wii u u naa kicar see. ¹⁴ Fle nkaasyir sīl raa n wāā u cōō kē, u waha yir u ka le tēyāfūū klo wo, u niisaha wo. Koo fla na, u ga naa u yē digi yāā dyc-tāā gblihi ne, ke nwōngbān saa maha waha nō u na ye. ¹⁵ Ke nwōngbān

n langbāŋ gaa pur yi wāā ke yē wo, u cōō kur kuē ye, ma ga u gbe ter mii lafeŋ dyaŋ. ¹⁶ Kāntraha n u cōō sya yaha, ma ke yē yār, ma ke lafeŋ loho bye le wāā tāŋ, loho gii ke nwōngbāŋ ba pur yi ke yē wo. ¹⁷ Ke nwōngbāŋ laam n sron war u cōō ne, ke n sya ter ma ga naan cer u cōō pii na. Poo me pe Yāhā kānde yār, ma maha le cīnde le yaha pe laam wo, cīnde lii Yesu le yar. ¹⁸ Loo kur ye, ke nwōngbāŋ n yir yer muhulangbāŋ yē na.

13

Ke waygapyāhā wāŋ gii ke yi muhulangbāŋ wo

¹ Loo kur ye, ta n waygapyāhā wāŋ gaa yāā, ke pye muhulangbāŋ wo, ma yi naa n pai. Ke pye yīhī sēnsye ne, yīy kuasī ne. Yīnfua nkifaha sēnsye pye kē yīhī na. Te yīy na myar raa pye, te ba yrūhū yaha, myar rii te Yāhā tyehē. ² Ke waygapyāhā wāŋ gii tē yāā, ke pye mii tyē dyaŋ. Ke tre pye te ba jruhu fāŋga ne, ke yē ne mii jar yē dyaŋ. Ke nwōngbāŋ wātrūhū n ke fāngangbāŋ wāā ke kē, ke nangbāŋ niisaha ne, ma kānde wāā ke kē ke naa kai- busāā pye. ³ Ke waygapyāhā wāŋ yīŋ neŋ gaa ba kuāy fāŋga ne, mii ke ga ku. Ke kuāysaha fla n -sē jaa. Loo n kāntrahafa bye fe gbe, pe n sya nii n luhu ke ye. ⁴ Pe n nii ke nwōngbāŋ sey. Ke ba yīnfar wāā ke waygapyāhā wāŋ kē, koo kē. Pe n maha nii ke waygapyāhā wāŋ sey ma yee: «Yoo syi ga waha nii ke waygapyāhā wāŋ dyaŋ? Yoo syi ga waha naan cer ke ne?»

⁵ Yē n wāā ke waygapyāhā wāŋ kē, ke n nii yataŋ kaplāŋ pāā, ma nii Yāhā tyehē. Fāŋga n wāā ke kē, ke waha naa kai- pye yrey gbeesī wāy sī nsoho wo. ⁶ Ke n yē yār ma Yāhā tyehē, ma ke miingbāŋ tyehē, ma ke niisaha tyehē, tesē pe yāhāyīnfa bye ne. ⁷ Pe n ke ta ke n waha naan miy Yāhā nawee- ne, ma pe yia. Pe n ke ta ke n yīnfar yāā nawee- ter bye na, kui bye nawee- ne, yor ter bye nawee- ne, kāntre bye nawee- ne. ⁸ Kāntrahafa bye ga ba naa ke sey. Ma gbe driyē fegbecāā na, poo kāntrahafa myar sē yrūhū u cīnde yrā yāāfa saba wo ye. U Yāhā Mbpēnge saba kē, u Mbpēnge wii pe ba boo mpar draha wo.

⁹ Wii ma n traha u kai- ngī yīntaha cā, u luhu yō! ¹⁰ Wii ma pye u yai u napī- n u yigi, pe ga ba ufua yigi. Wii ma pye u yai pe u boo fāŋga na, pe ga ba ufua boo fāŋga na. Loo ne, koo kai- ngī wo, mpāy pe n tōr Yāhā nawee- ne, pe yai pe pe ya plāhā pe Yesu sron ta pe Yater.

Ke waygapyāhā wāŋ gii ke yi kāntraha wo

¹¹ Loo kur ye, ta n maha waygapyāhā wāŋ gaa yāā, ke yi kāntraha wo. Ke pye yīhī syāŋ ne mbapēnge dyaŋ, ma naa n pāā mii ke nwōngbāŋ wātrūhū dyaŋ. ¹² Ke naa ke waygapyāhā wāŋ wācir yīnfar kangbāhā pye ke yīnde na. Ke n kāntrahafa bye ta pe n ke waygapyāhā wāŋ wācir sey, koo gii ke ba kuāy fāŋga ne, ma ba jaa. ¹³ Ke naa kangbāhā pye ma sya naa n ta, naa n naa n yir yāhāyīŋ na, ma tege naa n too kāntraha na nawee- yīnde na. ¹⁴ Ke naa kāntrahafa wlaŋ koo syi, ke kangbāhā ne. Pe ba ke ta ke n waha naa ke pye ke waygapyāhā wāŋ wācir yīnde na. Ke n kāntrahafa ta pe n ke waygapyāhā wāŋ wācir yīrfua gbihi ta, koo gii ke ba kuāy yūntrūhū ne, ma ba jaa, ma nii yrāŋ na. ¹⁵ Pe n ke ta ke n waha yrā tefay fua le ke waygapyāhā wāŋ wācir yīrfua na, ke nii n pāā. Nawee- mpāy bye pe sē naa kanklūy gbāā ke waygapyāhā wāŋ wācir yīrfua yaha ye ye, ke n ta pe n pe boo. ¹⁶ Pe kicar, pe wāle ne, pe nangbām ne, pe nawām ne, pe yāmpa ne, mpāy ne pe wee yāmpa ye, ke n ta pe n puhu

gbãã poo bye na, kãndigi koho na, kaa na wakui na. ¹⁷ Loo na, waa saha ngaa par ye, waa saha ngaa cãã troho ye, mii ke waygapyãhã wãñ puhu wee u na ye. Ke puhu kê ke myaha ne, kaa na ke myaha limor.

¹⁸ Laantor wii ne nde: Wii ma pye kacãn ne, u ke waygapyãhã wãñ limor cã. Ke limor ma wãcɛŋ waa myaha limor ne, koo kê yĩtãã gbeetãã, tesẽ kuay ne.

14

U Yãhã Mbapẽnge tesẽ mpãy ne u sya yaha

¹ Ta n yee ndoo ga yãñ, ma u Yãhã Mbapẽnge yãã ke yãñ nge yĩñ na pe n yee Syõ. Nawee- nyerkuay fle sãnsye syãm pye u ne. U Mbapẽnge myaha ma suhu u Mbapẽnge Tuhufua myaha ne, te ba yrũhũ pe wakuhu na. ² Ta n luhu yĩmbui laa ne, le yir yãhãyiñ na mii langbã y tẽñ dyañ, mii yãhãgbãã tẽñ dyañ. Yĩmbui lii tẽ luhu, le pye mii kornjongbã yfa dyañ pe te pẽn. ³ Pe nabuar naa yaanfãñ le ke Yãhã nangbãñ niisayũhũ yaha ye, te yrãñ wãñ wã y tesyar yaha ye, te nanler ne. Waa sã pye u ga waha koo yaa cã mii pe nawee- nyerkuay fle sãnsye syãm sã me ye, poo mpãy pe ba sya yaha kãntraha na. ⁴ Poo me mpãy ne, pe sã pe ya wluhu tyatyãhã wãpyeñ kue ye ye, ma kuee gbegbe. U Mbapẽnge ma n gaha teeli teeli, pe ma u ne. Nawee- bye wo, poo me nawee- mpãy ne pe cãã sya yaha Yãhã kê u Mbapẽnge ne. ⁵ Kawar sã n yi pe yẽ wo ye. Wãpee laa wee pe na ye.

Yãhãyiñ tẽnlehe tãã Yãhã kasãhã wii pãã

⁶ Ta n maha yãhãyiñ tẽnlehe waa yãã, u n yir yãhãyiñ telai wo. Yãhã kapãyĩ lii wãkuayãã wee le na ye, le pye u ye wãpãã wii driyẽfa ye, kãntre bye nawee- ne, nawee- ter bye ne, yor ter bye nawee- ne, kui bye nawee- ne. ⁷ U naa le pãã fãnga ne ma yee: «Ye naa n fya Yãhã na, -ye naa ke miingbãñ gboho! Ye sã yãã, ke kasãhã yale no wa. Koo gi ke yãhãyiñ tãhã, kãntraha ne, muhulangbãñ ne, lor yisar ne, -ye naa ke sey!»

⁸ Yãhãyiñ tẽnlehe syãñ wuhu waa ter n taha, ma nii n yee: «Le too, le kungbãñ Babilon too, loo lii le kui bye nawee- ta pe n dye tyatyãhã wo, mii defii wofa dyañ wãwoyai wee pe na ye.»

⁹ Yãhãyiñ tẽnlehe tãã wuhu waa ter n taha mii na, ma nii le pãã fãnga ne ma yee: «Wii u ke waygapyãhã wãñ sey ke yirfua ne, ma maha ke puhu gbãã u wakui na, kaa na u koho na, ¹⁰ ufua -sẽ ga ba Yãhã ncafũhũ defii wo ke ncafũhũ sekui wo, ngaa ge saa le wlãhã woo defii nwo wo u n nii yaayaa ye. U ga naa fengbãñ sya naa laam wo, maha naatarmiy ne ke wo, pe yãhãyiñ tẽnleheyom yaha ye, u Yãhã Mbapẽnge ne. ¹¹ Mpãy pe ke waygapyãhã wãñ sey ke yirfua ne, tesẽ mpãy ne ke puhu gbãã pe na, pe fengbãñ naawur n yir yalebye wãyeryãã wee ye. Wũũ saa pye yãã poo na naeekuee ye, ke yai ke yimper.»

¹² Loo ne, mpãy pe n tõi Yãhã nawee- ne, pe yai pe pe ya plãhã ke Yãhã kãnde katan wãyar ne, tesẽ pe Yesu wãtan ne pe Yater.

¹³ Ta n luhu yĩmbui laa ne, le yir yãhãyiñ na, ma ra pye ma yee: «Ma yai ma nde yrũhũ ma yee: Ma gbe yagaa na, mpãy pe n ku le Yesu kãnde wo, poo wii n tãy!» Yãhã Yrã bya n yee, awã cĩnde ne, a loo na pe ga wũũ pe tẽñ ne, a pe kayũhũ ma ke n taha pe na.

¹⁴ Ta n yee ndoo ga yāŋ, ma yāhāsyōr raa yāā wāfir. Waa ba tege nii te yāhāsyōr na. U pye mii nawee dyaŋ. Yīŋfua sān nkifai laa pye u yīŋ na; yūnklūhū gaa pye u koho wo, ke yē wātāy!

¹⁵ Yāhāyīŋ tēnlehe waa n yi ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ wo, ma pāā fānga ne wii ye u ba nii te yāhāsyōr na, ma u pye ma yee: «Yir, ma kāntrahafa pēn! Ma sē yāā, pe wīl ma mii dir dyaŋ te gbeyale nō wa. Ma yūnklūhū gbe, ma re dir wān kuāy!» ¹⁶ Wii u ba tege nii te yāhāsyōr na, u n u yūnklūhū gbe kāntrahafa myaha na; kāntrahafa n gbe mii dir wān dyaŋ pe ne gbe.

¹⁷ Yāhāyīŋ tēnlehe waa n maha yi ke Yāhā kangbāŋ wo. Yūnklūhū pye u bya ye, ke wātāy! ¹⁸ Yāhāyīŋ tēnlehe waa n maha yi ke Yāhā diŋ yisaha fla na. Naa fānga pye u ye. U n pāā fānga ne yāhāyīŋ tēnlehe wii ye yūnklūhūtāhā pye u ye, ma u pye ma yee: «Ma yūnklūhūtāhā gbe, ma kāntraha defīl katyisan kuāy; ma sē yāā, kāntraha defīl katyipiŋ nō wa wāgbeŋ na.» ¹⁹ U n u yūnklūhū gbe kāntrahafa myaha na, ma tēn tē pe na mii defīl katyipiŋ dyaŋ tuu kuāy, ma miy le wāā tyahangbāŋ wo, pe pii pe n tāhā na. Yāhā ncafūhū tyahangbāŋ kē koo ne. ²⁰ Pe n pe kāntrahafa tāhā defīl pii dyaŋ le klo kānkāy na. Ntōr n cāāŋ yi ga deydey, kilo kure gbēebua syi. Pe wācuhu ga waha nsyāŋ yigi ke yē tāy.

15

Yiafa yay

¹ Loo kur ye, ta n kayarngbāy laa yāā yāhāyīŋ na, fānga wīl! Le pye yāhāyīŋ tēnlehe kuasī; kayīhī kuasī wāpyeŋ fānga ba le soho pe koho wo. Koo kayīhī kuasī ngīl kē ke ma kur kue wūhū. Koo ma kua, te Yāhā ncafūhū -sē kua.

² Loo kur ye, ta n ke yāhāyīŋ fla kāntraha yāā ke laha, ma nii yelyel sesantīhī dyaŋ, ma maha nii mii ke wlāhā naa ne. Mpāy pe ba ke waygapāhā wāŋ yia, ma ke yirfua sye, ke myaha limor ne, ta n maha poo yāā. Pe ba yir yer ke kāntraha nge na, ke ma yelyel mii sesantīhī dyaŋ. Yāhā kornjuey pye pe ye koho wo. ³ Yaa gi u Yāhā tēntē Musa naa ke le, tesē u Yāhā Mbapēnge yaa ne, pe naa koo le ma yee:

«Yīŋfua Yāhā,

mboo wii taa ma tāŋ kai- bye fānga ne,

nkāy taa pye ke gbaha,

ma maha laam wō nawee- kē.

Kāntre bye nawee- Yīŋfua,

ma sroŋ kai- bye ne,

ma maha ma cīnde!

⁴ Yīŋfua, yoo syi ma u saa fya

ma miingbāŋ na ye?

Yoo syi ma u saa ma miingbāŋ gboho ye?

Ma sē yāā, mboo ya kē ma kai- laha.

Kāntre bye nawee-

ga ba naa kānklūy gbāā ma yaha ye,

kai- nkāy taa n pye nawee- na, pe cā ke sroŋ.»

⁵ Loo kur ye, ta n yāhāyīŋ yāā ke yār, ma maha ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ yāā ke yār. Ke Yāhā niisaha ma koo laam wo. ⁶ Pe yāhāyīŋ tēnlehe kuasī mpāy ke kayīhī kuasī ba le soho pe koho wo, pe n yi ke yāhāyīŋ Yāhā kangbāŋ wo. Pe kalen pye faafīl, ma maha n yehe palpal. Pe ba sān sapaha pua pe ntray wo. ⁷ Te yrāŋ wān wāy resyar wāŋ neŋ gaa n Yāhā

ncafühü sän cāyihī kuasī wāā pe yāhāyīn tēnlehe kuasī kē, Yāhā gii ke ma yrān yalebye, wākuyāā wee ke na ye.

⁸ Yāhā nayōr tesē ke fāngangbān ne, too n ta naawur n ke yāhāyīn Yāhā kangbān yī, waa saha dye ke wo mii pe yāhāyīn tēnlehe sē ba ke kayihīpee kuasī pye wa ye.

16

Yāhā ncafühü cāyihī kuasī

¹ Loo kur ye, ta n luhu yimbui laa ne, le yir ke yāhāyīn Yāhā kangbān laam wo fānga ne, ma pe yāhāyīn tēnlehe kuasī pye ma yee: «Ye ka, yaa ke Yāhā ncafühü cāyihī kuasī woo kāntraha na!»

² U yāhāyīn tēnlehe cir n ka, ma ga u cāyī woo kāntraha na. Narpeer raa n yi nawee- na, te wāyaa! Poo me nawee- mpāy ne, ke waygapyāhā wān puhu pye pe na, pe n naa ke yirfua sey.

³ U yāhāyīn tēnlehe syān wuhu n u cāyī woo muhulangbān wo. Ke loho n nii mii nakugu ntōr dyan. Yrān wān tii bye te pye ke muhulangbān wo, te bye n ku.

⁴ U yāhāyīn tēnlehe tāā wuhu n u cāyī woo lafey lor wo, tesē lor yisar bye ne. Te lor bye n nii ntōr. ⁵ Loo na, yāhāyīn tēnlehe wii u ma lor bye yīn na, ta n luhu tuu yee: «Ma sron, taa kasāhā nde ta le sron, mboo wii taa ma Yāhā, ma maha pye le nii wa Yāhā, ma kai- bye laha. ⁶ Pe ma nawee- ntōr woo cīnde, ma suhu ma kaplān tōrfa bya ntōr ne. Yagaa, ma ntōr wāā pe kē pe wo. Le yai pe ne.» ⁷ Ta n luhu yimbui laa ne, le yir ke Yāhā diŋ yisaha fla na ma yee: «Āwā, Yīnfua Yāhā, mboo wii taa ma kai- bye fānga ne, ma kasāhā ma cīnde, ma maha sron!»

⁸ U yāhāyīn tēnlehe resyar wuhu n u cāyī woo yai na. Kānde n wāā yai kē ke nawee- suhu ke naa ne. ⁹ Karwrampihi gaa n nawee- suhu, pe n nii Yāhā miingbān tyche, koo gii kayihīpee ngī wāpyen fānga ma ke ye. Pe n maha sye, pe sē pe kapee- wāpyer miy yaha ma Yāhā miingbān sey ye.

¹⁰ U yāhāyīn tēnlehe bua wuhu n u cāyī woo ke waygapyāhā wān nangbān niisaha na, wam mpāy syi n too tā ke waygapyāhā wān kāntraha na. Ke wāyaa n ta, nawee- n nii pe yīnkāhā no. ¹¹ Pe n Yāhā tyche ke wāyaa wī na, pe suplen wī ne. Pe n maha sye, pe sē yi kāā pe kapee- wāpyen kānde wo ye.

¹² U yāhāyīn tēnlehe kuay wuhu n u cāyī woo lafengbān gaa na, pe n yee Yefrahate. Ke loho bye n waha kāā, ma tersaha yaha yīnfa mpāy kē pe n yi kāntraha yai darkue ye. ¹³ Loo kur ye, ta n sāndāpee tāā mpāy yāā mii ncasār dyan, ma nii n yi te ya wuhu na, nen ke nwongbān wātrühü yē wo, nen ke waygapyāhā wān yē wo, nen u kawar Yāhā kaplān tōrfa yē wo. ¹⁴ Poo me sāndāpee mpāy ne pe yēgbāā wūhū pye. Poo sāndāpee tāā mii n gaha kāntraha yīnfa wāā, pe n ga te naan miy Yāhā na ke perngbān per na, Yāhā gii ke ma tān kai- bye fānga ne. ¹⁵⁻¹⁶ Pe sāndāpee n pe kāntraha yīnfa wāā ta teelaa fla wo pe n yee yeberē yor wo Yarmajedō.

U Yīnfua Yesu yee: «Luhu, n ga pa yuhu wān syi dyan, waa saa yi le cān na ye. Wii u n kuee yrān na yalebye, u nayre ne u kadye na, woo wī n tāy, u saa ba yi naa n yrān naploho ne, pe n u yāā fyar n u yigi ye.»

¹⁷ U yāhāyīn tēnlehe kuasī wuhu n u cāyī woo wāā ncaha kue ye. Yimbui laa n yir fānga ne ke yāhāyīn Yāhā kangbān wo, ke Yāhā nangbān niisayūhū fla wo ma yee: «Le kua yagaa.» ¹⁸ Yāhā n yehe tehe yē gaa,

yĩmbuhu nkāy ne, yāhāgbāā tēŋ taa ne, kāntraha n yehe fānga ne. Ma gbe nawee wātāhā cāā na, ke syi kāntraha wāyehē nge syi sē yāā yāā ye, ke fānga ba gbobo ter. ¹⁹ Le kungbāy n la cer fle tāā, kāntraha kui bye n yoho tāŋ. Le kungbāy lii pe n yee Babilon, Yāhā sē faha le yaha ye. Ke n ta pe Babilonfa n ke defīī cāyīī wɔ, ke ncafūhūngbān defīī. ²⁰ Kāntre rii syi langbāy te gbey le, te bye n plaha, yāy ge sē maha yāā nantāŋ ye. ²¹ Sesantūhīngbāy taa n yir yāhāyīŋ na, ma ba too nawee- na. Pe nawee- n Yāhā tyehē ke sesantūhīngbāy kapee- wīī na, le wīī nen wāndege pye mii yīnkuai gbengbeyīhī syāŋ dyaŋ gblihi ne. Le kapee fānga ba gbobo ter.

17

Le kungbāypihi lii le ma mii canaandile wāŋ syi dyaŋ

¹ Pe yāhāyīŋ tēnlhe kuasīī mpāy ke cāyīhī kuasīī ba le soho pe koho wo, poo nen waa n pa, maa ra pye ma yee: «Pa, ra n ma yar le kungbāypihi nde ga pēn mii syi dyaŋ, le kungbāypihi lii le fāā lafey buar tāy, loo lii le ma mii canaandile wāŋ syi dyaŋ. ² Kāntraha yīŋfa dye tyatyāhā wāpyeŋ wo le ne, kāntraha nawee- bye le tyatyāhā wɔ mii defīī wɔfa dyaŋ, wāwɔyai wee pe na ye.»

³ Yāhā Yrā Fānga n ra yigi, u yāhāyīŋ tēnlhe n ra gbe ga tēyāfūū klo laa laam wo. Ta n ga cɔɔ waa yāā, tuu tege nii ke waygapyāhā wāŋ gaa na wāyāhā, myar raa ne te yrūhū ke kadye na, Yāhā wātyehē myar. Koo waygapyāhā wāŋ nge pye yīy kuasīī ne, yīhī sēnsye ne.

⁴ U cɔɔ pye nangbāŋ nayre ne tuu ba le wāyār, sān wān ne u kadye na busāā, kāncrāŋ nkāy ter ne nawūū sē ke dir yey ye. Sāncīī laa pye u koho wo, le ba yīī u tyatyāhā wor ne. ⁵ Myaha gaa ba yrūhū u wakui na ma yee Babilon, waa sē ba ke yīntaha cā yāā ye. Le ba yrūhū ma yee: «Kungbāy nde pe n yee Babilon, canaandi n yi le wo, driyē kapee- ter bye ne.» ⁶ Yāhā nawee- busāā ntōr woo le kungbāy nde wo, tesē mpāy ntōr ne pe ba sroŋ le Yesu kānde wo. Ta n le kungbāy yāā mii le poo ntōr wɔ, pe n le yigi mii canaandile dyaŋ, tuu sēm wɔ pe n u yigi. Tē le yāā ke syi, le n yē gbāā ra na.

⁷ Loo na, u yāhāyīŋ tēnlhe n ta pye ma yee: «Nwa ta le n yē gbāā ma na? U cɔɔ tuu tege nii ke waygapyāhā wāŋ na, yīy kuasīī ne, yīhī sēnsye ne, waa sē le yīntaha cā yāā ye, n ga le tōr ma ye. ⁸ Ke waygapyāhā wāŋ nge raa yāā nge, ke pye faale na, ma ba nii ke wee nantāŋ ye. Ke -sē yai ke ba yi ke wuhungbān wo, ke wīī n kua ke kuāŋ ne. Ma gbe driyē wātāhā na, driyēfa mpāy pe myar sē yrūhū u cīinde yrā yāāfa myar saba wo ye, pe ma ba ke waygapyāhā wāŋ yāā, le ga pe fe gbe, le sya yē gbāā pe na. Ke waygapyāhā wāŋ ke dur ba, ke sē pye la faale na, ma ba nii ke wee nantāŋ ye? ⁹ Kai- nkāy tē ga tōr ma ye, wīī ma yee u ga ke war u yai u kacān yāā, maha laantor ne. Te yīy kuasīī nde, yāy kuasīī ne, le kungbāy le fāā yāy tīī yīŋ na, loo lii le ma mii canaandile wāŋ syi dyaŋ. Te yīy kuasīī nde, yīŋfa kuasīī maha me. ¹⁰ Yīŋfa wām bua too waa, nen ma yīŋ na, u nen yīnfar yale sē nɔ wa ye. Le ma ba nɔ, u ga nii yīŋ na yale laale ya. ¹¹ Ke waygapyāhā wāŋ gii ke pye faale na, ma ba nii ke wee nantāŋ ye, koo ge ma mii yīŋfua kuatāā wuhu dyaŋ, ma maha ma pe yīŋfa kuasīī mii dyaŋ. Ke wīī ga ba kua ke kuāŋ ne.

¹² Ke yīhī sēnsye ngīī raa yāā, yīŋfa sēnsye me, pe yīnfar yale sē nɔ wa ye: Pe ga ba yīnfar yāā, pe n nii yīŋ na ke waygapyāhā wāŋ ne yale laale ya. ¹³ Poo sēnsye mii, wīī nen ya ne le ma pe bye laam wo: Pe pe fānga

wāā le pe yīnfar ne, pe ke waygapyāhā wāŋ laam wīi pye. ¹⁴ Pe ga ba naan miy u Yāhā Mbapēnge na, u Mbapēnge -sē ga pe yia, woo wii u ma yīnfa bye Yīnfua, ma maha ma fāngafa bye Fāngafua. U Mbapēnge ga ba yia pe na, woo, ma wāā le u nawee- ne. U nawee- mpāy pe naa n sroŋ u kānde wo, pe n pe yāŋ yi, ma pe yee.»

¹⁵ U yāhāyīŋ tēnlehe n maha ra pye ma yee: «Lor rii taa yāā le kungbāy fla na, loo lii le ma mii canaandile dyaŋ, too lor nde, kui nawee- me, nabuar raa ne, kāntrē nawee- ne, yor ter bye nawee- ne. ¹⁶ Le kungbāy nde, lii le ma mii canaandile dyaŋ, le wīi ga ba fūhū ke yīhī sēnsye ngūi ye raa yāā, koo ma suhu ke waygapyāhā wāŋ ne. Te ga ba loo canaandile nde wān bye yi kāā u ye, u n kuee wāwahale. Te ga ba u kar kaa, te u gber suhu kāā migimigi naa laam wo. ¹⁷ Ma sē yāā, lii le ma Yāhā laam wīi, Yāhā loo le ke yīhī sēnsye laam wo, ke le pye. Ke bye ga ba yīmbuhu wāā le, ke ke yīnfar wāā le, ke te bye wāā ke waygapyāhā wāŋ kē, ke kai- nkāy bye n sya ba pye, kai- nkāy Yāhā ke yar yaha. ¹⁸ Canaandile wii taa -sē yāā nwo, le kungbāy ne, loo kungbāy lii le ma kāntraha yīnfa bye yīŋ na.»

18

Le kungbāypihi wātoo

¹ Loo kur ye, ta n yāhāyīŋ tēnlehe waa ter yāā, u yir yāhāyīŋ kue ye, ma tege ba. Fāngangbāŋ pye u ye, u nayōr cāā- n kāntraha bye gbe tāŋ. ² U n gbey fāŋga ne ma yee: «Le kungbāy Babilon too, le too! Le nii yagaa sāndāpee nūsaha, sāndāpee ter bye dyeniisaha; kānsyāpeer rii te wīi sē yō ye, te ma koo fla na. ³ Ma sē yāā, le kungbāypihi le tyatyāhāpihi defīi wāā kāntrē bye nawee- kē pe n wo. Kāntraha yīnfa dye tyatyāhā wāpyeŋ wo le ne, pe kāntraha cātrohōfa n ngbāŋ le nangbān wān flāhā tāy.»

⁴ Ta n maha luhu yīmbui laa ne, le yir yāhāyīŋ na ma yee: «Ta nawee-, -ye yi kāā le klo wo, ye ma n ba wlāhā pe Babilonfa ne pe kapee- wāpyeŋ wo, ke kayīhī n ba ye dye pe ne wāceŋ ye, kayīhī nkāy ke ga ba pe dye.

⁵ Ye sē yāā, pe kapee- wāpyeŋ taha ta ke ya na, ma sya ga nō yāhāyīŋ na. Yāhā sē maha faha pe pyerpeer yaha ye. ⁶ Pe ba naa nawee- pye mii, pe ga ba naa pe bya pye koo syi. Pe ba naa nkāy pye nawee- na, pe ga ke syi fle sūi pye pe na. Pyerpeer cāyīi lii pe ba wāā nawee- kē, too syi pyerpeer cāyīhī syāŋ ga wāā pe kē. ⁷ Pe miingbāŋ gii yāā, nangbān tii ne, ma naa nuhu di le na, koo syi wāfāy ga ta pe na, koo syi wram ne. Ye sē yāā, le kungbāy lii le ma mii canaandile dyaŋ, le laam ga ma yee, loo nii ke fla na yīnfasya dyaŋ, calangusya sē kē loo ne ye, loo saa maha wram cā yāā syisyi ye. ⁸ Loo ne, kayīhī nkāy ke ma ke le kungbāy nde sēŋ, ke bye ga dye per neŋ: Koo kē yampeer rii syi ne re n boo, wram ne, fāāngbāŋ ne. Naa ga le suhu tāŋ. Ye sē yāā, Yīnfua Yāhā gii ke ga le pēn, ke ma fāngangbāŋ ne.»

⁹ Kāntraha yīnfa mpāy pe dye tyatyāhā wāpyeŋ wo le kungbāypihi ne, ma maha pye nangbān na le ne, pe ma ba le kungbāypihi wāsuhu naawur yāā, loo yāle laam wo, pe ga le kungbāypihi mii wūn, pe sya naa yīntām yi.

¹⁰ Pe ga ba fya le kungbāypihifa fēn na, pe dey yer, pe naa n yee: «Kapee laa syi! Kapee laa syi! Eh Babilon, klo nde ba ghoŋ, ma maha pye fānga ne! Yale laale ya nsoho wo, ma ma wāpēn yāā tāŋ!»

¹¹ Kāntraha cātrohōfa bye le mii wūn, ma sya yīntām yi, waa wee nantāŋ tuu ga naa pe wān par pe ye ye: ¹² Too ne sān ne, wargbe ne, kāncrāŋ nkāy ter ne nawūi sē ke dir yey ye; nangbān faha ter bye ne,

katyiyōr ter rii ne te sē n yāā farfar ye, syenkāhā wāta wān ter bye ne, nangbān katyiyōr wān ne, deyē wān ne, ntēn wān ne, ntēmbayūhū wān ne; ¹³ tyūhū wān ter bye ne, lasekole wān ter bye ne, myer ne, wusuna ne, defīi ne, sēm- ne, miy ne, bur sye ne, yar ne, mbaa ne, nsyāy ne, wootorngbāy ne, nawee- ge ne. ¹⁴ Pe ga ba naa n pāā pe kungbāyphifa ye pe yee: «Wān tii bye tee ba ke ta ye wān, te wīi kua; ye wangbāy ma suhu ye nangbān wān ne, te bye wīi kua ye ye, ye saa te yāā yāā nantāŋ ye!» ¹⁵ Cātrohofa mpāy pe naa cāā troho le kungbāy nde wo, ma gbāŋ, pe ga ba fya le kungbāyphifa fēn na, pe dey yer; pe ga ba naa pe mii wūn, pe naa yīntām yi, pe naa n yee: ¹⁶ «Kapee laa syi! Kapee laa syi! Faayūhū naa n yāā kungbāy nde wo, nangbān faha ne wāyār; sān wān pye, kāncrāŋ nkāy ter ne nawūū sē naa ke dir yey ye. ¹⁷ Yale laale ya nsoho wo, too nangbān wān nde bye wīi kua kāā, ngaa ge wee nantāŋ ye.»

Te salangbāy yīnfa, ma suhu mpāy ne pe gbe ma n gaha yrāhā ye, pe salangbāy tēntēfa ne, mpāy ne pe pe yē digi ke muhulangbāŋ yīn na, pe bye ba dey yer. ¹⁸ Pe naa le kungbāyphi wāsuhu naawur yāŋ, ma naa n tē ma yee: «Kungbāy nde syi ter sē pye yāā ye!» ¹⁹ Pe naa wram wīi pye, ma naa le mii wūn, ma naa yīntām yi, ma nii n tē ma yee: «Kapee, kapee le kungbāy dye! Mpāy bye pe ma salangbāy ne muhulangbāŋ yīn na, poo bye gbāŋ kungbāy nde wale wān flāhā tāy. Yale laale ya nsoho wo, too wale wān nde bye kua kāā, ngaa ge wee nantāŋ ye!»

²⁰ Yāhāyīnfa yai pe naa nuhu di le kungbāyphi wāsuhutāŋ wīi na! Yāhā wām, Yesu tēnlēhe ne, Yāhā kaplāŋ tōrfa ne, pe naa nuhu di! Ye sē yāā, kapee- nkāy le kungbāyphifa pe naa n pye pe na, koo wīi ne Yāhā pe pēn.

²¹ Loo na, yāhāyīn tēnlēhe fāngafua waa n ntēmbangbāŋ gaa gbe, ke wāgboho tra dyaŋ, ma ke miy le wāā muhulangbāŋ wo ma yee: «Kungbāyphi nde pe n yee Babilōn, le ga ba miy tege wāā tāā ye fānga ne, ntēmbangbāŋ nge wāŋ syi dyaŋ, waa saa maha ke yāā yāā nantāŋ ye.

²² Waa saa maha kornjongbāyfa wāpēn mii luhu yāā nantāŋ le klo wo, yay lefa ne, fleŋ wuufa ne, tūūtūū wuufa ne ye. Waa saa maha koho tēn tēfua waa ter yāā yāā nantāŋ le wo, sege wāsege mii ne ye. ²³ Waa saa maha terbuhu cāā- yāā yāā nantāŋ le klo wo ye. Waa saa maha cafān yigifa yīmbuhu luhu yāā le klo wo ye. Ye sē yāā, loo klo nde cātrohofa me, pe ba gbāŋ ma ter driyē wām bye yaha. Tekāŋ wūhū naa n pye le klo wo, ma naa nawee- plaha naa n le kāmpee wo. ²⁴ Ke Babilōn laam wo, Yāhā kaplāŋ tōrfa ntōr yāā ke laam wo, Yāhā nawee- ntōr ne. Nawee- mpāy bye pe pe boo fānga na kāntraha na, pe ntōr yāā le kungbāyphi wo. Loo ne le kungbāyphifa n pēn.»

19

¹ Loo kur ye, ta n luhu nabuar raa yīmbui ye yāhāyīn na, le naa n yee fānga ne ma yee:

«Aleluya, -ye naa Yāhā sey!

Koo kē ke nawee- sya n yāha;

ke miingbāŋ gboho, fāngangbāŋ ma ke ye.

² Ke kasāhā ma cīinde, ma maha sron.

Ye sē yāā, le kungbāyphi lii le pye

canaandile dyaŋ,

ma naa nawee- klaha- le tyatyāhā ne,

Yāhā le pēn.

Le bii Yāhā tēntē- boo; koo kē Yāhā n le pēn.»

³ Le nabuar yĩmbui n maha yee: «Aleluya, -ye naa Yāhā sey! Wākuayāā wee le kungbāypihī wāsuhu naawur na ye!» ⁴ Te nanler gbey tesē wāy tesyar, ma suhu te yrāŋ wān wāy tesyar ne, te n kānklūy gbāā, ma Yāhā sey ke nangbāŋ niisayūhū wo ma yee: «Amēn, le nii ke syi! Aleluya, -ye naa Yāhā sey!»

U Yāhā Mbapēnge tesē u cafuē ne

⁵ Yĩmbui laa n yir ke nangbāŋ niisayūhū fla wo ma yee: «-Ye naa Yāhā sey, yii mpāy bye tee ma ke tēntē-, mpāy ne pe nagboho ta ke na, pe wāle, pe kicar ne!»

⁶ Loo kur ye, ta n luhu nabuar raa yĩmbui ne, mii langbāy tēŋ dyaŋ, maha yāhāgbāā tēŋ dyaŋ. Pe naa n yee:

«-Too naa Yāhā sey!

Ye sē yāā,

wo Yĩŋfua Yāhā gii ke ma kai- bye fānga ne,
ke ke yai ta ke n pa!

⁷ -Too naa nuhu di laantār ne,
wo naa Yāhā miingbāŋ gboho!

Ye sē yāā, u Yāhā Mbapēnge nuhu yale nɔ wa,
u nuhu tii te ma mii casyar nuhu dyaŋ,
u cafuē n u ya gbihī ta wa.

⁸ Pe kānde wāā u cafuē kē
u n nangbāŋ nayroho le,
koo gii ke ma wāfī perper,
teele laa wee ke na ye,
ma maha n yehe palpal.»

Le nangbāŋ faafī nde, Yāhā nawee- kasroŋ kē le ne.

⁹ U yāhāyĩŋ tēnlēhe n ta pye ma yee, n le yrūhū, a mpāy pe yee u Mbapēnge casyar dir na, poo wīl n tāy. U n maha yee, a Yāhā yē kaplāŋ kē cīnde. ¹⁰ Ta n too kānklūy na u yaha ye, ndoo ga u sey, u n sye ma ra pye ma yee: «Ma'a n le pye ye! Naa Yāhā koo sey! Yāhā tēntēle kē ra ne ma wāŋ syi dyaŋ, tesē ma Yesu kāndeyārwai mpāy ne pe ma cīnde lii ne Yesu Crise le yar. Loo maha ne kaplāŋ nkāy ne Yāhā Yrā ke le nawee laam wo, Yesu wīl na.»

Yiafua wii u dugu nii nsyānfī na

¹¹ Loo kur ye, ta n yāhāyĩŋ yāā ke yār, nsyāŋ gaa n yi, wāfī. Wii u ba dugu nii ke na, u myaha Kasroŋfua, maha Cīndefua. U nawee- wāsāhā ter sroŋ, u naan miy kasroŋ myaha ne. ¹² U yĩmpe n yehe naa wāŋ syi. Yĩŋfua nkifaha nkāy pye u yĩŋ na. Myaha gaa pye ke ba yrūhū u na, waa sē ke cā mii woo ya sē kē ye. ¹³ Nayroho gii tuu ba le, ntōr teebēhe pye ke na. U myaha kē: Yāhā Yē Yor. ¹⁴ Yāhāyĩŋ seraasyi ndrey naa n taha u na. Pe seraasyi ba dugu nsyānfī na, ma nangbāŋ nayre le wāfī perper, teele laa wee te na ye. ¹⁵ Yūntrūhū gaa naa n yi u nsyānfī dugufua yē wo fēnfēn. U ga ba kāntre bye nawee- gbā le ne. U ga ba nii pe yĩŋ na fānga ne. Mii pe defīpii tāhā, ma pe yī tyahangbāŋ wo mii, u ga ba driyēfa tāhā koo syi Yāhā ncafūhūngbāŋ tyahangbāŋ wo, Yāhā gii ke ma tāŋ kai-bye fānga ne. ¹⁶ Myaha gaa ba yrūhū u nayroho na, u troho ne, ma yee: «Fāngafa bye Fāngafua, maha yĩŋfa bye Yĩŋfua.»

¹⁷ Loo kur ye, ta n yāhāyĩŋ tēnlēhe waa yāā, tuu yir yer yai laam wo. Kānsyām mpāy bye pe naa n yir ncaha ye, u tēnlēhe n tē fānga ne te ye ma yee: «-Ye ba yii wāā te Yāhā dingbān na! ¹⁸ -Ye ba yĩŋfa nakur kar kaa,

naanmiy yīnfa nakur kar ne, pe fāngafa kar ne, te nsyāy kar ne, te nsyāy dugufa kar ne, nawee- bye kar ne: Yāmpa, mpāy ne pe wee yāmpa ye, pe wāle ma suhu pe kicar ne.»

¹⁹ Loo kur ye, ta n ke waygapyāhā wān yāā, ma suhu kāntraha yīnfa ne, pe seraasyi ndrey ne, pe pe ya wāā, ma ga naan miy u nsyānfū dugufua na, woo tesē u seraasyi ndreŋ ne. ²⁰ Too naan wāmiy na, pe n ke waygapyāhā wān yigi, ma suhu u kawar Yāhā kaplāŋ tōrfua wii ne u naa kangbāhā pye ke waygapyāhā wān myaha ne. Woo kē tuu ba nawee- wlaŋ koo kangbāhā ngī wāpyeŋ ne, pe n ke waygapyāhā wān puhu gbāā, ma naa ke yirfua sey. Ke waygapyāhā wān, ma suhu u kawar Yāhā kaplāŋ tōrfua ne, pe n pe miy le wāā yrāŋ ke naangbāŋ laam wo, maha naatarmiy ne ke wo. ²¹ Mpāy pe kuee, ke yūntrūhū n poo boo, yūntrūhū gi ke n yi u nsyāŋ dugufua yē wo. Pe kānsyām bye n pe nakur kar kaa yai.

20

Setane pua yigi yaha dye- yīibua

¹ Loo kur ye, ta n yāhāyīŋ tēnlehe waa yāā, tuu yir yāhāyīŋ na, ma tege n pai. Ke wuhungbāŋ karndohopua pye u ye koho wo, tesē ntēn namingbāŋ gaa ne. ² U n ke nwongbāŋ wātrūhū yigi, koo kē ke faale nwoho ne, koo kē u sāndāpee yīnfua ne, koo kē Setane ne. U n ke pua yigi yaha dye- yīibua. ³ U yāhāyīŋ tēnlehe n ke miy le wāā ke wuhungbāŋ wo, ma ke yē gbāā tā u karndohopua ne, ma maha ke mar yigi. Loo na, ke nwongbāŋ wātrūhū saha naa kāntrē kui nawee- wlaŋ nantāŋ ye, ke dye- yīibua n sya ba tā. Ke dye- yīibua kur ye, ke yai ke ba yār yaha yalaale ya.

⁴ Ta n maha niisayōr raa yāā. Mpāy pe nii te na, fānga n wāā pe kē pe naa nawee- sāhā. Ta n maha mpāy yāā pe naa le Yesu ciinde pāā nawee- ye, tesē ke Yāhā kaplāŋ ne, pe n pe boo fānga na loo wīi na. Poo me, pe sē ba ke waygapyāhā wān sey ke yirfua ne ye, pe ba sye, pe sē ke waygapyāhā wān puhu gbāā pe wakuhu na pe klue ne ye. Poo n yir gbā wo, ma nii yrāŋ na, ma nii yīŋ na u Yāhā Yīndefua Crise ne dye- yīibua.

⁵ Loo ne ke wāyir cir ne gbā wo. Ma yi kāā poo na, mpāy bye pe bii ku, pe saa dur ba yrāŋ na mii ke dye- yīibua sē tā wa ye. ⁶ Mpāy pe koo wāyir cir nge yir gbā wo, poo wīi n tāy. Poo saa ke tēhe syāŋ gbā ku ye. Pe ga ba nii tēntē- Yāhā ye, u Yāhā Yīndefua Crise bya ye. Pe ga ba nii u Crise ne kai- bye yīŋ na dye- yīibua.

Setane wīi kua u kuāŋ ne

⁷ Ke dye- yīibua maa kua, Setane ga yi yaha ke wuhungbāŋ wo. ⁸ U ga yi ga u ga kāntrē kui bye nawee- wlaŋ, poo me pe Gokefa tesē pe Magokefa ne. U ga pe wāā, pe n naan miy Yāhā na. Pe ga syar flā wāŋ syi, yē wee pe na ye. ⁹ Pe n kāntraha bye gbe tā, ma pe Yāhā nawee- gbey le, tesē le Yāhā kungbāy ne, loo lii le wīi n tāy Yāhā ye. Naangbāŋ n yir yāhāyīŋ na, ma ba pe bye suhu boo. ¹⁰ Loo na, u sāndāpee yīnfua wii u pe wlaŋ naa n le kāmpee- wo, woo n miy le wāā ke naangbāŋ laam wo, maha naatarmiy ne ke wo. Ke waygapyāhā wān, tesē u kawar Yāhā kaplāŋ tōrfua ne, poo bii cāā miy le wa ke laam wo. Pe ga naa n fāy ke wo yalebye, wākuayāā saa pye le na ye.

Te kur kue kasāhā

¹¹ Loo kur ye, ta n ke nangbāŋ niisayūhū yāā, ke pye wāngbāŋ, wāfigi. Wii u yai koo fla wānii ne, u ba tege nii ke wo. Kāntraha tesē yāhāyīŋ

ne, te wīl n kua kãã te kuãŋ ne, waa sē maha te yãã yãã ye. ¹² Loo kur ye, mpây pe ku wa, ta n pe yãã, pe yir yer ke nangbãŋ niisayũhũ yaha ye. Sabar raa n yãr. Saba waa ter n maha yãr, wii, cĩinde yrã yããfa myar yrũhũ le yaha u laam wo. Mpây pe ku wa, pe wãle, pe kicar ne, kai- nkãy pe bii pye pe yrãŋ cãã na, ke bii yrũhũ le yaha te sabar wo. ¹³ Mpây pe bii ku kuee loho wo, pe n yi te wo. U gbã yĩŋfua, tesē u nakur klo yĩŋfua ne, pe n pe nawee- bye yi wãã, mpây pe bii ku wa. Pe bye n wããhã yãã, kainkãy wīl na pe bii pye pe yrãŋ cãã na. ¹⁴ U gbã yĩŋfua, tesē u nakur klo yĩŋfua ne, pe n miy le wãã ke naangbãŋ laam wo, koo gii wãfegeyãã wee ke na ye. Koo kē ke tehe syãŋ gbã wãku ne. ¹⁵ Mpây pe myar sē yrũhũ le u cĩinde yrã yããfa saba wo ye, poo bye n miy le wãã ke naangbãŋ laam wo pe kuãŋ ne.

21

Ke yãhãyĩŋfãŋ tesē ke kãntrafãŋ ne

¹ Loo kur ye, ta n yãhãyĩŋfãŋ gaa yãã, kãntrafãŋ gaa ne. Ke faale yãhãyĩŋ, ke faale kãntraha ne, te wīl ba kua kãã gbegbe, ngaa sē maha pye yãã ye. Muhulangbãŋ loho gaa ter sē maha pye yãã nantãŋ ye. ² Yãhã n ke kungbãŋ nu wãã, ke Yurusalemfãŋ, ke n yir yãhãyĩŋ na ma tege n pai. Ta n le kungbãŋ yãã, pe le gbihi mii cafuē dyaŋ pe u gbihi, ma n gaha u ne u puai wããsaha wo. ³ Ta n luhu yĩmbui laa ne, le yir fãnga ne ke nangbãŋ niisayũhũ fla na ma yee: «Le nde, Yãhã ke niisaha ta nawee- nsoho wo. Ke ga ba nii pe ne, pe n -sē nii ke nawee-. Yãhã ge ga ba pye pe ne. ⁴ Ke ga ba pe yĩntãm byē tēn pe kē. Nawee- saa ba naa n ku nantãŋ ye, wram saa ba pye yãã ye, miwũn ne ye, wãfãŋ gaa ter ne ye. Faale wũhũ saa ba pye yãã nantãŋ ye.»

⁵ Loo na, wii u ba nii ke nangbãŋ niisayũhũ wo, u n yee: «Yagaa, n ga kai- bye ta ke n nii kafũhũ.» Loo kur ye, ta n luhu, a n ke kai- yrũhũ, a ke pãã mii le ga pye koo syi. ⁶ Wii u ba nii ke nangbãŋ niisayũhũ wo, u n maha yee: «Le kua! Ndoe kē ke Alefa tesē ke Womega ne. N pye kai- bye fegbesaha na, tesē ndoo kē n ga ba pye ke kuasaha na. Loho fãã ma pye wii na, n ga ba plege loho wãã u kē faa u n wo, plege loho gii ke cĩinde yrã wãã nawee kē. ⁷ N ga ba loo kayĩ nde wãã wii kē u yia, ma kuee yai tãŋ le Yãhã kãnde wo. N ga ba nii Yãhã u ye, u n nii ra puee. ⁸ Ma -sē yee mpây na, pe le Yãhã kãnde wãŋãr wãfãŋ wīl sye, mpây ne pe Yãhã wīl sye, mpây ne pe plaha kãmpēe- wo, naboofo ne, tyatyãhã pyefa ne, tekãŋfa ne, mpay wãn tēŋfa ne, kawarfuafa bye ne, poo niisaha ga ba pye ke naangbãŋ laam wo, maha naatarmiy ne ke wo. Koo fla kē ke ma pe gbã tehe syãŋ wuhu fla.»

Le Yãhã kungbãŋfuē nayõr

⁹ Pe yãhãyĩŋ tēnlehe kuasũ mpây pe pye ke kur kue kayĩhĩ cãyĩhĩ kuasũ ne pe koho wo, poo nen waa n pa, maa ra pye ma yee: «Pa, ra n ba u Yãhã Mbapēnge cafuē yar ma na!» ¹⁰ U yãhãyĩŋ tēnlehe n ta gbe ga yãnjruhu gaa yĩŋ na, Yãhã Yrã Fãnga ne. U n le Yãhã kungbãŋ Yurusalem yar ra na. Le ba yir yãhãyĩŋ na Yãhã tãŋ, ma tege ba. ¹¹ Le naa n yehe palpãl Yãhã nayõr ne. Le naa n yehe miĩ ntēmbayõr raa ter dyaŋ, pe n yee yaspe, kacãn wee te dir na ye, ma nii yelyel sesantĩhĩ dyaŋ. ¹² Le kungbãŋ ba gbey le ncahajruhu gaa ne, kapahayēr sēnsye syãŋ ne, yãhãyĩŋ tēnlehe sēnsye syãm ne pe te kapahayēr sēŋ. Pe Yiisrēfa faale wãle sēnsye syãm

myar ba yrūhū te kapahayēr na. ¹³ Kapahayēr tāā pye yāhāyīn kuē ye, tāā ne yāhāyīn kāmaŋ kuē ye, tāā ne yāhāyīn kändigi kuē ye, tāā ne yainde dyeter kuē ye. ¹⁴ Le kungbāy ncaha ba fāā nii ntēmbangbāy sēnsye syāŋ na. U Mbapēnge tēnlehe sēnsye syām myar ba yrūhū te ntēmbangbāy na te ya wuhu na.

¹⁵ U yāhāyīn tēnlehe wii u naa n pāā ra ne, sān kipua kāi laa pye u ye, lii tuu ga ta u le klo tān, te kapahayēr ne, ke ncaha ne. ¹⁶ Le klo wātyī pye le wāpaha dyaŋ. U tēnlehe n le klo tān u kipua kāi ne, ma yāā le wātyī pye kilo naha yūsyaŋ. Le wātyī pye wāceŋ le wāpaha ne, le wājruhu ne. ¹⁷ U tēnlehe n maha ke ncaha bya tān. Ke wājruhu pye koho wātān tehe gbeeresyar, tehe resyar ne, nawee wātān na. ¹⁸ Ke ncahajruhu ba fāā ntēmbayōr raa ne pe n yee yaspe. Le klo pye cīnde sān klo, ma naa n yehe palpal fānga ne. ¹⁹ Ntēmbangbāy rii ke ncaha ba fāā nii te na, te bye pye ntēmbayōr rii bye kacān wee te dir na ye. Ke ntēmbangbāŋ cir pye yaspe, koo faa wo. Ke syāŋ wuhu pye safir, koo wo yāhāyīn wāŋ syi dyaŋ. Ke tāā wuhu pye yagate, koo yrāhā mii gbargbarsyoho cī dyaŋ. Ke resyar wuhu pye yemerote, koo wo nyēpēŋ wāŋ syi dyaŋ. ²⁰ Ke bua wuhu pye wōnise, koo pye mii yāhāyīn calele dyaŋ. Ke kuay wuhu pye sahaduan, koo yrāhā ntōr dyaŋ. Ke kuasī wuhu pye kersole, koo pye sān dyaŋ. Ke kuatāā wuhu pye gberile, koo ma nnan wāŋ. Ke kuaresyar wuhu pye topasi, koo ma sōr wāŋ syi dyaŋ. Ke sēnsye wuhu pye kersoprase, koo wo wam dyaŋ. Ke sēnsye nen wuhu pye yasani, koo pye bleble. Ke sēnsye syāŋ wuhu pye yametise, koo wo kakra wāŋ syi. ²¹ Te kapahayēr sēnsye syāŋ pye sāmuuyōm mpāy ter. Ke nanen bye pye sāmuuyōngbāŋ wāŋ nen. Le kungbāy kāmbehe pye cīnde sān, ma maha n yehe palpal fānga ne.

²² N sē Yāhā kangbāŋ yāā le kungbāy wo ye. Yīnfua Yāhā gii ke ma tāŋ kai- bye fānga ne, koo kē ke ma le kungbāy wo, koo tesē u Yāhā Mbapēnge ne. ²³ Yai cāā- wīl wee le kungbāy na, yroŋ cāā- ne ye. Yāhā nayōr cāā- le le kungbāy wo, tesē u Mbapēnge bya cāā- ma le wo. ²⁴ Kāntre bye nawee- ga ba naa n yār pe cāā- wo, kāntre yīnfa ga ba naa Yāhā sey, pe pe nayōr wān gbe ba ke kē. ²⁵ Le kungbāy kapahayēr ga ba yār naa n yaha yai na. Yīmper ke sē wee yāā le kungbāy wo ye, te kapahayēr ga yār yaha yalebye. ²⁶ Pe ga pa kāntre kui bye kayōr ne, te nangbān wān ne, le kungbāy wo. ²⁷ Nawee- mpāy pe wee gbegbe ye, pe saa yāā dye le kungbāy wo ye, tesē ngii ngii ne ke wee gbegbe ye, tesē tyatyāhā pyefa ne, kawarfuafa ne. Mpāy pe myar yrūhū u Yāhā Mbapēnge cīnde yrā yāāfa saba wo, poo ya mē pe ga ba dye le kungbāy wo.

22

¹ U yāhāyīn tēnlehe n lafengbāŋ gaa yar ra na, ke loho cīnde yrā wāā nawee kē. Ke loho pye yelyel sesantīhī dyaŋ, ma naa n yi ke Yāhā nangbāŋ niisayūhū fla wo, u Yāhā Mbapēnge nangbāŋ niisayūhū fla ne. ² Ke loho naa n fā le kungbāy nanihi fla telai wo. Katyigi gii ke cīnde yrā wāā nawee kē, te syi ma ke lafengbāŋ ngbey sīl bye na. Ke n sa tehe sēnsye syāŋ dye nen wo, yrey bye na. Ke wan yīnwer wāā kāntre bye nawee- kē. ³ Yoosēn saa pye nantāŋ le kungbāy nde wo ye. Yāhā nangbāŋ niisayūhū ga ba pye le wo, u Yāhā Mbapēnge nangbāŋ niisayūhū ne. Pe Yāhā tēntē- ga ba naa tēn tē Yāhā ye. ⁴ Pe ga ba Yāhā yīntaha yāā, ke myaha ga ba yrūhū pe wakuhu na. ⁵ Yīmper saa ba pye yāā nantāŋ ye, terbuī cāā- wīl saa ba pye

yāā pe na ye, yai cāā- wīī ne ye. Yīñfua Yāhā ga ba ke cāā- ta pe na. Pe ga ba nii yīñ na yalebye, wākuayāā saa pye le na ye.

Yīñfua Yesu wāpan

⁶ Loo kur ye, Yīñfua Yesu n ta pye ma yee: «Kaplāñ ngīī ma cīinde, pe le pāā mii le ga nii ke syi. Yīñfua Yāhā gii ke n ta ke kaplāñ tōrfa n pāā ke Yrā Fānga kāmāy na, ke ke yāhāyīñ tēnlehe lehe wāā, u ba ke nawee- yar līi ne le ga dye yagaa. ⁷ N ga pa yagaa. Kai- ngīī ke ga dye yagaa, mpāy pe n luhu ke kayar kaplāñ ngīī ye, poo wīī n tāy.»

⁸ Ndoos Nsān, n kai- ngīī yāā yīnde ne, ma ke luhu nditye ne. Tē ke yāā wa, ma ke luhu wa, ta n too kānklūy na, ndoo ga u yāhāyīñ tēnlehe sey, wii tuu ke kai- yar ra na. ⁹ U n sye, ma ra pye ma yee: «Ma' a n le pye ye! Ta bya ma Yāhā tēntē waa ma wāñ syi dyañ, mii ma nampyer- pe Yāhā kaplāñ tōrfa dyañ, tesē mpāy bye ne pe n luhu saba nwo kaplāñ ye. Naa Yāhā koo ya sey!»

¹⁰ Yīñfua Yesu n maha ta pye ma yee: «Kai- ngīī ke ga dye yagaa, ta, nawee- bye n ke cā. Koo kē ke yrūhū le yaha saba nwo wo. Ma sē yāā, kai- ngīī bye dyeyale gbe taha. ¹¹ Wii u sē sroñ ye, u naa kaa taha u napeer na. Wii u sē laha ye, u naa kaa taha u pyerpeer na. Wii u n sroñ, u naa kaa taha u wāsroñ na. Wii u n laha, u naa kaa taha u wālaha na.

¹² N nwo, n ga pa yagaa. N ga pa dāān ne, n ba la klaha ye kē yii wuhu na, kai- nkāy bye wīī na tee pye. ¹³ Ndoos kē ke Alefa tesē ke Womega ne. Ndoos kē n cāā pye, ndoo kē n ga pye kur kuē ye. N pye kai- bye fegbesaha na, tesē ndoo kē n ga ba pye ke kuasaha na. ¹⁴ Mpāy pe laam ma mii nayre dyañ pe yee laha, poo wīī n tāy. Pe ga ba kānde yāā pe dye le kungbāy wo, te kapahayēr ne, pe ba ke katyigi pua di, katyigi gii ke cīinde yrā wāā nawee- kē. ¹⁵ Mpāy pe ma kapeepyefa, poo ga kar wāā le Yāhā kungbāy nkur ye, poo tesē tekāñfa ne, tesē tyatyāhā pyefa ne, mparyahafa ne, tesē kawarfuaafa ter bye ne.

¹⁶ Ndoos Yesu, n ta yāhāyīñ tēnlehe lehe wāā, u ga kai- ngīī bye yar ra kāndeyārfa yawārfa na. Ndoos kē u Dawide nwoñ kur waa. Ndoos kē u yīñ yē yrompua ne, u n yehe palpal.»

¹⁷ Le Yāhā Yrā tesē pe Yesu kāndeyārfa yawārfa ne, pe ma mii u cafuē dyañ, pe n yee: «Yīñfua Yesu, pa.» Wii ma kai- ngīī luhu, u bya yai u yee, a Yīñfua Yesu u pa. Loho fāā ma wii yigi, u pa. Loho gii ke cīinde yrā wāā nawee kē, wii ma pye ke wīī na, u ga ke yāā faa.

U saba kuasaha

¹⁸ Kayar kaplāñ nkāy ke ma saba nwo laam wo, mpāy pe ke yāā luhu, ndoo Nsān, n ga nde pāā waha pe ye. Wii ma kapān laa le taha koo kaplāñ ngīī na, Yāhā ga kayīhī ngīī bye le taha u wāpēn na, kayīhīpee nkāy ke wīī pāā saba nwo wo. ¹⁹ Wii ma maha kaa yi kāā saba nwo kayar kaplāñ ngīī na, Yāhā saa u katyipua lay wāā u kē ye, katyigi gii ke cīinde yrā wāā nawee kē. Yāhā saa maha ufua ta u n dye le Yāhā kungbāy wo ye. Le Yāhā kungbāy wīī pāā saba nwo wo, ke katyigi wīī bya ne.

²⁰ Yīñfua Yesu yee kai- ngīī ma cīinde, u yee woo ga pa yagaa.

«Amen, le nii ke syi! Pa, wo Yīñfua Yesu!»

²¹ Wo Yīñfua Yesu u u laantār wīī pye wo bye kē.